Moocaani iijɨ

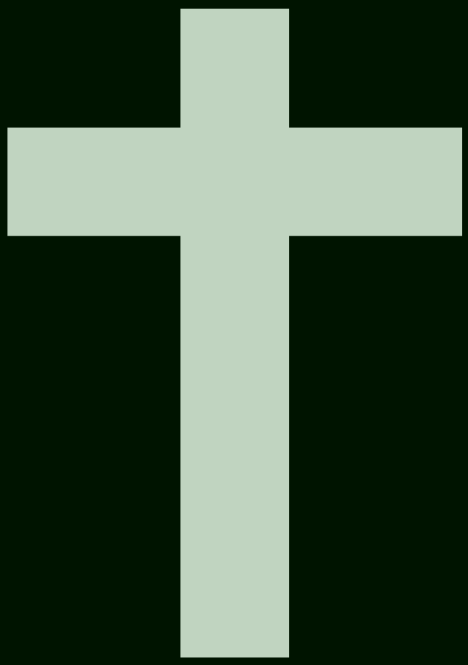

New Testament in Muinane (C0:bmr:Muinane)

Moocaani iijɨ

New Testament in Muinane (CO:bmr:Muinane)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Muinane

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Muinane [bmr], Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:
You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.
Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Muinane

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 29 Jan 2022
ee143c59-0697-5cd3-8fac-4f9da98f0b30

Contents

SAN MATEO 1
SAN MARCOS 57
SAN LUCAS 91
SAN JUAN 148
HECHOS 189
ROMANOS 238
1 CORINTIOS 261
2 CORINTIOS 283
GALATAS 298
EFESIOS 306
FILIPENSES 314
COLOSENSES 320
1 TESALONICENSES 326
2 TESALONICENSES 331
1 TIMOTEO 334
2 TIMOTEO 341
TITO 346
FILEMON 349
HEBREOS 351
SANTIAGO 369
1 SAN PEDRO AAME 375
2 SAN PEDRO AAME 381
1 SAN JUAN AAME 385
2 SAN JUAN AAME 391
3 SAN JUAN AAME 392
SAN JUDAS AAME 393
APOCALIPSIS 395

SAN MATEO

Jesucristo Siicijeminaa.
(Lc 3.23-38)

1 Jinoodimou Jesucristo eedeetemihaiu iicaumo. Jaabo Jesucristo David, Abraham, icamisi iyaachi iicaubo.
2 Jaabo Abraham Isaac onooboco seemevauhi. Jaabo Isaac seemevauhi Jacob onooboco. Jaabo Jacob seemeneu Juda onoobo bu saatoho inahabomi.
3 Jaabo Juda seemevauhi Fares, Zara, onoomisico. Jaamisi seejiu Tama onoogo. Jaabo Fares seemevauhi Esrom onooboco. Jaabo Esrom seemevauhi Aram onooboco.
4 Jaabo Aram seemevauhi Aminadaco. Jaabo seemevauhi Naaso onooboco. Jaabo seemevauhi Salmon onooboco.
5 Jaabo seemevauhi Boos onooboco. Jaabo seejiu Rahab onoogo. Jaabo Boos seemevauhi Obed onooboco. Jaabo seejiu Rut onoogo. Jaabo Obed seemevauhi Isai onooboco.
6 Jaabo Isai seemevauhi aivojiibo Davidco. Jaabo aivojiibo David taabau Betsabe onoogo. Jaago Uria onoobo taabaco udumitiiciugo Salomon onooboco seemevauhi.
7 Jaabo Salomon Roboan onooboco seemevauhi. Jaabo seemevauhi Abia onooboco. Jaabo Abia seemevauhi Asa onooboco.
8 Jaabo Asa seemevauhi Josafat onooboco. Jaabo seemevauhi Joram onooboco. Jaabo seemevauhi Uzias onooboco.
9 Jaabo Uzias seemevauhi Jotan onooboco. Jaabo seemevauhi Acaz onooboco. Jaabo Acaz seemevauhi Ezequias onooboco.
10 Jaabo Ezequias seemevauhi Manase onooboco. Jaabo seemevauhi Amon onooboco. Jaabo seemevauhi Josia onooboco.
11 Jaabo seemevauhi Jeconia onoobo, bu inahabomi icamoco Israel cuumiminaaco Babilonia jiinijevi asatyuudiihivi.
12 Jaanobuunati Jeconia seemevauhi Salatiel onooboco. Jaabo seemevauhi Zorobabelco.
13 Jaabo Zorobabel seemevauhi Abiud onooboco. Jaabo seemevauhi Eliaquim onooboco. Jaabo seemevauhi Azor onooboco.
14 Jaabo seemevauhi Sadoc onooboco. Jaabo seemevauhi Aquin onooboco. Jaabo seemevauhi Eliud onooboco.
15 Jaabo Eliud seemevauhi Eleazar onooboco. Jaabo seemevauhi Matan onooboco. Jaabo seemevauhi Jacob onooboco.
16 Jaabo Jacob seemevauhi Joseque Maria taje iicauboco. Jaago Maria Jesuco seemevauhi Cristo imomo iicaaboco.
17 Jaamañoo Abraham iicaunoti David ifiivuunovi icamo fahuseeci siino igueenemeheje idiimobacajeva. Jaanoti bu siino tonoodibacajevaro, bu israelmico babiloniami iguiinoniumoro aamocasiunovi. Jaamo nanivaminaaco iicaniicibadi. Babilonia jiinijevi satyuumo. Jaanoti bu siino tonoodibacajeva nigaciti jari Cristo fiivuuhi.

Jesucristo Ifiivuuno.
(Lc 2.1-7)

18 Jilli Jesucristo fiivuuhi seeji Maria Joseque itajevaqui icacuuhi. Jaarugo diibomahi iicautinaacaro seemene ijeebiifañoo icacuuhi Moocaani Gaija mitya noojiri.
19 Jaanaa Jose aiji ijeebii imino iicahicaumañoo imuguutiibo miyaminaaco diigo tolli iicaunoco uguubusunoco. Jilli lliivi diigoti gaajaciratino idugaavequi omoonijiruno,

20 esamaajeri icahicaubovɨ fucu tɨgafañodɨ Moocaani toomomɨnaafi diibovɨ
ajafeveuboro diiboco nuuhi: Jose David iyaachi, igototɨiboro Mariaco diitaabatɨ gaayɨcɨ
oono diigofaño seemene ifiivosee Moocaani Gaija seemene.
21 Jaasee ifiivoseeque Jesutɨ momonɨ. Jillɨ diibo momo icaji diibo cuumimɨnaaco
iimitɨtɨ ataajasujiibo iicamaño, nooboro.
22 Jillɨ icauno johono Moocaani ihiimaamɨnaafi Isaia onoobofeenedɨ unuuno imiya-
cafetequi:
23 Bagocaja ohoovagoro seemevajigo. Jaabo momoji, Emanuel, nooboro. Jaano jino
momo Emanuel onoono: Moocaani mɨɨhaivɨ gasecuhi, eneejiruno.
24 Jaabo Jose aaicuudɨ, Moocaani toomomɨnaafi diiboco unuubadɨ moonɨubo Mariaco
mogaitɨ gaayɨcɨubo.
25 Jaarugoma icautɨɨbo iseemeneque ɨɨcɨugoro Jesutɨ omomonɨutɨnohachuta.

2

Jiinɨjeo Maaimomɨ Jesuco Emeecɨvauno.

1 Jaabo Jesu fiivuuhi Belen onoocuumivɨ Judea jiinɨjevɨ. Jaasumi Herode onoobo
toojiinɨje aivojɨɨbou.* Jaanaa Jerusale cuumivɨ gaseumo oriente aamɨjɨtɨ asaaumo
maaimomɨ gaseuhi.
2 Jaamo dilluuhi: ¿Cuuca iicaabo judiomɨ aivojɨɨbo ifiivoobo? Mɨɨro mɨɨhai orienteti
imeecɨrɨgaico maatyɨmemere jino masaahi diiboco mihimovamo, noomoro.
3 Diito jillɨ unuunoco ihaivojɨɨbo Herode uguubuuboro nɨjɨ nɨjɨ minifutuuhi, bu paryɨ
Jerusale cuumi miyamɨnaa icano.
4 Jaaboro ihaivojɨɨbo paryɨɨcɨno sacerdotemɨ aivojɨtoco ucuuhuvauboro, bu Moise
tajɨɨbaco miyamɨnaaco ɨjɨɨbeguefimoco icano ucuuhuvauboro diitoco dilluubo: ¿Naa,
conoovɨ fiivejiibo Cristo? nooboro.
5 Jaanegui nuumo: Belen de Judeavɨ fiivejiibo tollɨ nooboro Moocaani iimaamɨnaafi
caatɨnɨuhi:
6 Ɨɨjoho Belen Juda jiinɨje cuumi, aivo obocɨgotɨrucuumi, bu toojiinɨjeo aivojɨtoguiinovɨ
diicarahi. Jaarunaa Moocaani bocɨgusuhi. Mɨɨro difañotɨ aivojɨɨbo fiiveji taacu-
umimɨnaa israelmɨnaaco eteemejiibo, noono, noomoro.
7 Jaanoma iicaubo Herode diito maaimomɨco toovono ucuuhuvauboro imino dilluuhi
diitoco imeecɨrɨgaico cofucu aatyɨmeunoco.
8 Jaaboro diitoco Belen cuumijaa agalluuboro nuubo: Tahɨ mofoo. Jaamoro imino
midillu toosee iicamañoco. Jaamo mahatyɨmedɨ uco mɨjɨɨbogo uujoho bu tollɨro imete-
qui, nooboro.
9 Jillɨ nooboro diitoco maaimomɨco ihaivojɨɨbo ɨjɨɨbuguuneri fuumo. Jaanaaca diibo
imeecɨrɨgaico aamɨjɨtɨ aatyɨmeubo diito ɨmega feehicauhi. Jaanofeenevɨ jari imeecɨrɨgai
samañovɨro minifutuuhi toosee iicaunohallɨvɨ.
10 Jaagai imeecɨrɨgaico imaaimomɨ aatyɨmeumoro sihidɨ imo imo minifutuumo.
11 Jaadɨ toojafaño ajaaheveumo tooseeque atyɨmeuhi, bu seejɨ Mariaco icano.
Jaamoro tooseeguiino ememuɨɨvuumoro tooseeque imuumo. Jaadɨ isatyotaaco
afaayɨumoro tooseeque acɨumo oro, insienso, mirra icanoco.
12 Jaadɨ tɨgafañodɨ diitoco: Herode iicahɨgodɨ muhuumidino, noonoro afaguunegui,
siijɨriro uumiumo ijiinɨjejaago.

Jesuma Caanimɨsi Egipto Jiinɨjejaago Agaauno.

13 Jaamo diito maaimomɨ ufuunobuunatɨ tɨgafaño Moocaani toomomɨnaafi Josevɨ
ajafeveuboro diiboco nuuhi: Gañiivo jaaboro seemeneque seejɨma dɨɨcɨɨbo Egipto

* **2:1** Jaabo Herode Imityaabo onoobo.

jiinɨjevɨ digaa. Jaaboro tahɨ diica jari ɨco onoonohachuta Herode amɨɨsi seemeneque guiinejiibo igaicaauqui, nooboro.
14 Jaanegui Jose agañiivuuboro tooseema seejɨco ɨɨcɨuboro fucufeenevɨro fuuhi Egipto jiinɨjevɨ.
15 Tahɨ icaumo Herode iguijeveutɨnohachuta. Jillɨ icauno Moocaani ihiimaamɨnaafifeenedɨ unuuno imiyacafetequi:
Egipto jiinɨjetɨ Taseemeneque cuuhuvaji, unuuno.

Herode Seemeque Gaisiraicɨsuhi.

16 Jaanaaca Herode maaimomɨ diibo iijɨco agañɨɨunoco agaajacɨuboro sihidɨ sɨfiiratuubo. Jaaboro seemeque paryɨɨcɨno gaisiraicɨsuubo mificabacɨtɨ guiinovɨ iicaumoco paryɨ Belen cuumiri icaumo seemeque, bu paryɨ ihallɨdɨ iicaucuumije miyamɨnaa seemeque icano, maaimomɨ diiboco unuusumi paryɨ ifiivuusehejeque.
17 Jillɨ miyaavuuno, Moocaani iimaamɨnaafi Jeremia acaatɨnɨuno:
18 Guubuvusuno ico Rama onoohɨgovɨ ataacasino sihidɨ ɨjɨjovoonɨno; Jaago Raquel iseemeque ataago. Jaago imogotɨhi diigoco ajacusunoco ochoomocɨnɨcuuneguiiha, nooboro.
19 Jaanobuunatɨ Herode iguijeveunobuunatɨ siino Moocaani toomomɨnaafi Josevɨ siino jafeveuhi tɨgafañodɨ Egipto jiinɨjevɨ. Jaabo diiboco nuuhi:
20 Goova gañiivoobo seemeneque seejɨma dɨɨcɨɨbo dojɨcuvɨro duhuumi Israel jiinɨjevɨ guijevecuumo seemeneque agaicaauguehicaumo, nooboro.
21 Jaanegui Jose agañiivuuboro tooseeque seejɨma satyuuhi Israel jiinɨjejaago.
22 Jaarunaa Arquelao onoobo caanibuuna Judeavɨ aivojɨɨbotɨ iicaunoco Jose agaajauboro tahɨ ufuunoco iguiubo. Jaaboco tɨgafañodɨ ɨjɨɨbuguunoma iicaubo Galilea jiinɨjejaagovɨro fuubo.
23 Jahɨgo ɨɨfutuudɨ Nazare cuumivɨ icatuubo. Jillɨ icauno Moocaani iimaamɨnaa unuuno imiyaavequi: Jesu Nazareoobo, noocɨnɨji, unuuno.

3

Jua Nitɨmɨnaafi Sɨcaihɨgovɨ Jɨɨbeguehi.
(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

1 Tusumi Jua Nitɨmɨnaafi saauhi Judeatɨ iicano sɨcaihɨgovɨ jɨɨbogooboro jillɨ neehicauhi:
2 Amɨɨhai imitɨco mejeevesucu, jino Moocaani aivojɨ iicajino fiitɨvucuuhi, nooboro.
3 Jaabo jaanɨ Jua, johono diibotɨ Moocaani iimaamɨnaafi Isaia jillɨ nooboro acaatɨnɨubo:
Saatoho ico guubuvusuhi sɨcaihɨgotɨ ocoovadiicɨnɨno: Moocaani jɨɨhaico mihimibachu; sano tɨcovoro jɨɨhaico meheetavo, onoono.
4 Jaabo Jua gaachehuu camellomɨ ijeene eetavotau. Jaabo machutahicau chahacamɨ, bajɨo iimɨ icanoro.
5 Jaaboco uguubunɨcɨvamo saahicauhi Jerusale cuumitɨ. Paryɨ Judeao jiinɨjemɨnaa, bu Jorda teehi fiitɨno iicano jiinɨjemɨnaa icamo diiboco uguubunɨcɨvamo.
6 Jaamo iimitɨco ɨjɨɨbogonobuunatɨ Jua diitoco Jorda onoohifaño nitɨhicauhi.
7 Jaanaaca bu diibojaago ajashutɨmo fariseomɨoto, saduceomɨoto icamo diibojaa initɨquimaaivamo asaahicaunoco aatyɨmeuboro diitoco nuuhi: ¡Jiinimomɨbadɨ mihicano miyamɨnaa! ¿Mɨɨjoho amɨɨhaico ɨjɨɨbogonotɨ mataajaji ñɨhicuno Moocaani omoonɨjino ifiitɨvonotɨ?
8 Jaanegui imino mihica miyaano amɨɨhai eedeehifiico mejeevesuno foovono ihɨfuvusuqui.

9 Jaamoro mɨɨhai Abraham iyaachimɨhai, noomoro mihiimaadino. Mɨɨro jino amɨɨhaico neehi: Jiba guiisiba icarubatɨ Abraham iyaachimɨhaitɨ Moocaani fiivusujirahi.
10 Mɨɨro jɨgaaje imibaicɨnɨcuuhi ɨmohonoco iquitɨqui. Jaabadɨ paryɨ ɨmohono iiminoco onoovatɨhehejeque miquitɨmoro cɨɨjɨgaifaño mɨjɨgasutahi.
11 Miyaano naha uujoho nɨfaihuri nitɨhicahi amɨɨhai imitɨco mejeevesucuuno jɨɨbogobadɨ iicano. Jaanotɨ naha taabuunatɨ asaabo amɨɨhaico nitɨji Moocaani Gaijari, cɨɨjɨgairi icano. Diibo tajanaanɨcɨvɨ mityahi. Jaamaño uujoho aivo ɨfototɨhi diibo tɨhaipaajeque asatyejirunovɨ.
12 Jaabo usefaño ipala icacuuhi. Jaaneri itrigoco iimibachuuboro ibeevaco aicujiibo. Jaaboro itrigo noovataco igranerofaño ficujiibo. Jaaboro ibeevanoco jɨgasujiibo ufucuro ajabaavejitɨno cɨɨjɨgaifaño.

Jesuco Initɨuno.
(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

13 Jaanaaca Jesu saauhi Galileatɨ Jorda onoohijaago Jua iicauhɨgo diiboco Jua initɨqui.
14 Jaarunaaca Jua itɨconɨ imuguutɨhi. Jaaboro Jesuco nuubo: ¿Uco naha ɨɨjoho nitɨjirahi mɨllɨtɨ bu ɨco uujoho nitɨjirahi? nooboro.
15 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Jaafa jisumihiica tollɨ icano, tollɨ Moocaani atajɨɨbanoco imino momoonɨqui, nooboro.
16 Jaadɨ Jesuco initɨubo iteehifañotɨ iinovaubacaro niqueje faayacafutuuhi. Jaanofañotɨ Jesu atyɨmeuhi Moocaani Gaija nimɨɨhubadɨ jeevaabo diibohallɨvɨ iniitovaunoco.
17 Jaanaaca guubuvusuuno niquejefañotɨ unuuno: Jaanɨ Taseemene aivo agaijɨɨbo diiberi sihidɨ uujoho imo imo iicaabo, unuuno.

4

Jesuco Ɨjɨ Ɨnɨsuuno.
(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

1 Jaanaacaro Moocaani Gaija Jesuco satyuuhi sihɨ sɨcaihɨgovɨ, ɨjɨ diiboco inɨsuqui.
2 Jaabo tahɨgo icaubo cuarentadɨ cuujeva, bu cuarentadɨ fucuva icano machutɨɨbo. Jaanobuunatɨ jari diibo ajeba aivuuhi.
3 Jaaneguiiha ihɨjɨ Jesujaa asaauboro diiboco nɨsuvauhi jillɨ nooboro: Miyaano Moocaani Seemene idiicahachiijɨ jiba guiisibaco tajɨɨba maahunotɨ iminifetequi, nooboro.
4 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Mɨɨro Caatɨnɨhaame neehi: Ɨdɨɨnoro maahu sefari miyamɨnaafi icajitɨhi, tollɨro bu Moocaani iijɨ sefari icajiibo, noono, nooboro.
5 Jaadɨ ihɨjɨ Jesuco satyuuhi iimino Jerusale cuumihallɨvɨ. Jaaboro diiboco caamovono ficuubo Moocaani iija niibahucu nijequevɨ.
6 Jaaboro diiboco nuubo: Miyaano aivo Moocaani Seemene idiicahachiijɨ juugatɨ baavɨ casiniivo. Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Moocaani itoomomɨnaaco tajɨɨbaji ɨco iteemequi ihusenehallɨvɨ ɨco gaayɨcɨnɨjimo. Jaabo guiisiba sefavɨ ditɨhaiño aivovotɨno iicaqui, noono, nooboro.
7 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Mɨɨro tollɨro noono Caatɨnɨhaamefaño: Moocaanico nɨsudino, noono, nooboro.
8 Jaanaaca bu siino ihɨjɨ diiboco satyuuhi caamovobaɨ nijequevɨ. Jaaboro paryɨ diiboco ɨɨfusuubo fanoojiinɨjeneque paryɨ ihaivojɨnoma.
9 Jaaboro diiboco nuubo: Meecɨ, paryɨ jinooco ɨco uujoho acɨji, taaguiino ememuɨɨvooboro uco idiimohachiijɨ, nooboro.
10 Jaanoma iicaabo Jesu diiboco nuuhi: Satanas fuucu, mɨɨro Caatɨnɨhaame neehi: Moocaani Dioscoro diimo. Jaaboro diibocoro deecɨvo, noono, nooboro.

11 Jaadɨ jari ihɨjɨ Jesuditɨ buhɨgovɨ minifutuuhi. Jaadɨ Moocaani toomomɨnaa asaaumoro diiboco jeecɨvovauhi.

Jesu Tɨconɨhi Ɨjɨɨbogoobo Galileavɨ.
(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

12 Jaanaa Jesu guubuuhi Jua cɨvojafaño iicaunoco uguubuuboro fuuhi Galilea jiinɨjevɨ.
13 Jaaruubo Nazare cuumivɨ icautɨɨboro ufuubo icatuuhi Capernau cuumivɨ, Zabulon, Neftali icamɨsi jiinɨje onoohɨgo muuaijɨniri iicaucuumivɨ.
14 Tollɨ icauno, Moocaani iimaamɨnaafi Isaia acaatɨnɨuno imiyaacafetequi:
15 Zabulon jiinɨje, Neftali jiinɨje icano muuaijɨnidɨ iicano jɨɨhairi, Jordantɨ aamɨjɨjaagovɨ,
Galilea iicahɨgo judiomɨ iicatɨmo iicahɨgo.
16 Cɨvono jiinɨjeguiino iicaumoco achɨcɨuno seseene. Jaabadɨro bu guijeve cɨvo jiinɨjeguiino iicaumoco sesee achɨcɨhi, nooboro.
17 Jaadɨ jari Jesu tɨconɨuhi miyamɨnaaco ɨjɨɨbogoobo: Amɨɨhai imitɨco mejeevesucu jino Moocaani aivojɨ fiitɨvucuuhi, nooboro.

Jesu Coovahi Igueenemehejedɨmo Fiicɨmɨnaaco.
(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

18 Jaanaaca Jesu feehicauhi Galilea muuaijɨnidɨ. Jaabo atyɨmeuhi miimɨsiicɨ inahaboma icamɨsico. Saafi momou Simon onoobo bu samomou Pedro. Jaanotɨ saafi momou Andre onoobo. Jaamɨsi fiicɨmɨnaatɨsi iicaumaño isinɨcuuhuneri muuaifaño fiicɨhicaumɨsi.
19 Jaamɨsico Jesu nuuhi: Tadyojɨcutɨ masaa amɨɨsico miyamɨnaa fiicɨmɨnaatɨsitɨ eetavequi, nooboro.
20 Jaasumiro isinɨcuuhunoco ejeevesuumɨsiro diibo dojɨcutɨ fuumɨsi.
21 Bu jaano janaanɨcɨ Jesu siino sitɨsico atyɨmeuhi: Jacoobo onoobo, bu Jua icano iicamɨsi Zebedeo achimɨsico, imeenegafaño caanima iicaumɨsi isinɨcuuhunoco amaahunɨumɨsico.
22 Jaamɨsico Jesu ucuuhuvaunegui caanico imeenegafaño ejeevesuumɨsiro diiboma fuumɨsi.

Jesu Sihidɨ Miyamɨnaaco Jɨɨbeguehi.
(Lc 6.17-19)

23 Jaabo Jesu fahɨgovadɨ Galilea jiinɨjeri feehicauhi faacuumiva sinagogajanofaño jɨɨbogooboro. Moocaani aivojɨ jɨɨbogo iimino jɨɨbogoco jɨɨbogooboro, bu fanoova guihuvaneri iguihuvamoco buheesuuboro.
24 Jaanoco Jesuditɨ guubucuumo paryɨɨcɨno Siria jiinɨjeri. Jaamoro diibojaa sɨvaumo paryɨɨcɨno fanoova guihuvaneri iicaumehejeque fanoova aivoneri, bu emeimɨvatomehejeque, epilepsia guihuvari iicaumoco, bu idɨɨno isifañɨɨmehejeque icano. Jaamoco Jesu buheesuhicauhi.
25 Jaaboco bucasihicaumo sihidɨ miyamɨnaa Galileaoto, bu Decapoli jiinɨje cuuminooto Jerusale cuumioteheje, bu Judea jiinɨjeoteheje, bu Jordan aamɨjɨjaagoteheje icamo.

5

Ifabaɨhallɨvɨ Jesu Ɨjɨɨbuguuno.
(Lc 6.20-23)

1 Jaanaa Jesu sihidɨ miyamɨnaa iicaumoco aatyɨmeuboro caamo ifabaɨ nijequevɨ ufuuboro casɨɨvutuubo. Jaabo cojɨvɨ ijɨɨbogomɨnaa igaivuuhi.
2 Jaadɨ Jesu tɨcovauhi diitoco ɨjɨɨbogoobo jillɨ nooboro:
3 Imicani icamo Moocaanico iimogomo ijeebɨɨno ɨɨdaasumaño. Jaamaño niquejefaño mihicaji.
4 Imicani icamo ɨɨdaasuno iicamo. Diitoco Moocaani jacusuji.

5 Imicani icamo, ijeebɨɨno ɨsɨɨcumo. Diito jiinɨjeque Moocaani aacɨguujeque gaayɨcɨji.
6 Imicani icamo iiminoco omoonɨjirunoco aivo iimogomo. Diito imo imo minifeteji.
7 Imicani icamo sitaaco ɨɨdaasugomo. Diitoco Moocaani ɨdaasugueji.
8 Imicani icamo ijeebɨɨ ɨmɨhɨnivatɨmo. Diito Moocaanico atyɨmeji.
9 Imicani icamo sajeebɨɨ icaco omoonɨmo. Diitoco Moocaani: Taseeme, eneejimo.
10 Imicani icamo Moocaani iimogonoco omoonɨnohallɨtɨ diitoco ɨjɨɨheveme. Diitononeji niqueje aivojɨ.
11 Imicani amɨɨhai tahallɨtɨ amɨɨhaico miyamɨnaa aivonoono onoomoro ɨdaasuno omoonɨmo, amɨɨhaihallɨvɨ sɨcamañehejeque ɨjɨɨbocasimo.
12 Jaasumi sihidɨ imo imo mihica, toono jaada ufucu niquejefaño sihidɨ jeevano ijaadaco magaayɨcɨji. Mɨɨro tollɨro amɨɨhai ɨmegavɨ iicaumo Moocaani iimaamɨnaaco ɨdaasuno moonɨumo.

Jiinɨje Ɨmuhu Ohoovɨcɨno.
(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

13 Amɨɨhai jiinɨje ɨmuhu. Jaano ɨmuhu ijeevetecuuruva, ¿jinejeri bu mɨhɨmuhunɨjirahi; jinejebaguiiha imicuujitɨruno? Jaanoco buhɨ magañɨɨnoco miyamɨnaa quicujirahi.

Jiinɨje Aachɨcɨnɨta Ohoovɨcɨno.

14 Amɨɨhai jiinɨje aachɨcɨnɨmɨnaa. Mɨɨro ifabaɨhallɨri iicacuumi toovono icatatɨhi.
15 Bu jaabadɨro cuugahuco mɨnɨɨmoro siinerihallɨvɨ mafabaacutatɨhi. Jillɨro ofoovomañovɨ caamo mificutahi paryɨ jaahe iicamoco ihachɨcɨnɨqui.
16 Jaabadɨ amɨɨhai momoonɨ amɨɨhai foovo miyamɨnaa ɨmefeenevɨ foovono ihɨfuvusuqui. Jaamoro amɨɨhai imino momoonɨnoco aatyɨmemere, Moocaani niquejefaño iicaaboco iimequi.

Jesu Tajɨɨbaco Ɨjɨɨbogono.

17 Uco mehesɨcɨnɨdino, Moise tajɨɨbaco, bu Moocaani iimaamɨnaa jɨɨbogoco icano finɨsuvaabo, noomoro. Jillɨ toono unuuno imiyacafetequi saahi.
18 Mɨɨro miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Niqueje, jiinɨje icano iicanohachuta tajɨɨbahaame naavutusutɨ sanooba gañɨɨcafetejitɨhi, ufucu iicajino iicanohachuta.
19 Jaamaño tajɨɨbatɨ sanoogayɨ ajashurunoco miyaano nootɨɨbo tollɨ omoonɨɨbo, bu jaaboro sitaaco tollɨro imitɨno imoonɨqui agaajasuuboco ufucu niquejefaño tollɨro jillɨ imɨhɨɨfoobotɨ noocafetejiibo. Jaanotɨ imityagooboro imino omoonɨɨboro sitaaco tollɨro imoonɨqui ijɨɨbogoobo ufucu niquejefaño aivo miyaabotɨ noocafeteji.
20 Mɨɨro jino amɨɨhaico neehi: Amɨɨhai caatɨnɨmɨnaa, fariseomɨ icamo iicabadɨro mihicamoro Moocaani iimogonoco momoonɨtɨhachiijɨ bu niquejefaño mefeejitɨhi.

Icajɨɨsuditɨ Jesu Ɨjɨɨbogono.
(Lc 12.57-59)

21 Amɨɨhai muguubuhicacuuhi, amɨɨhai eedeetemɨhaico jillɨ unuunoco: Gaicaaudino; cajaanɨhacho sitaaco agaicaaubo castigacafeteji, noomoro.
22 Mɨɨro jino uujoho amɨɨhaico neehi: Cajaatyohacho inahabojaago ɨsɨfiiratomo castigacafeteji. Cajaatyohacho inahaboco imitɨno onoomoco aivo isefa aivojɨto castigaji. Jaanotɨ bu inahaboco: Miyaaboɨvɨdɨ, onoomo infierno cɨɨjɨgai ñɨhicuguiino guiinovɨ minifeteji.
23 Jaanegui Moocaanico imequi ofooboro dinahaboma imitɨno idiicanoco edeesafotooboro,
24 siino uduumiiboro itɨconɨ dinahabojaagovɨhi difoo. Jaaboro diibo dimijɨɨvotoobo sajeebɨɨ minifototo. Jaadɨ jari duhuumiibo Moocaanico diimoto.
25 Jaanotɨ bu cajaatyohacho dihallɨvɨ ɨjɨɨbogomoro ɨco isisɨsuqui asatyohachiijɨ, dinahaboma jɨɨhaivɨro dimijɨɨvo. Ɨco dugaacumɨnaafico acɨtotɨɨbo iicaqui. Jaabo diibo sisɨmɨnaaco ɨco acɨjiruubo. Jaamo ɨco cɨvojafaño jɨɨhacujirahi.

26 Miyanotɨro ɨco neehi: Tahɨgotɨ dihiinejitɨrahi niinojegayɨco adaadutɨnohachuta.

Jesu Jɨɨbeguehi Sifigoma Mihicajirunohallɨvɨ.

27 Amɨɨhairyo muguubuhicacuuhi sɨɨcɨje unuucuunoco: Sifigoma diicadino.
28 Mɨɨro jino uujoho amɨɨhaico neehi: Cajaatyohacho gaigooco imogomoro emeecɨmo ijeebɨɨfañodɨ diigoma icacuuhi.
29 Jaanegui dimiyanaagohaallɨɨ ɨco imitɨfaño agañɨɨsuhachiijɨ, toollɨɨco dɨɨcɨɨbo tehesino gañɨɨ; imijirunaa difiitɨ samañogayɨro ɨɨtɨ agañɨɨcafotono. Jaanotɨ imijitɨruno faabohoro difi cɨɨjɨgaifaño agañɨɨcafotono.
30 Jaanotɨ bu dihuse dimiyahuse ɨco imitɨfaño agañɨɨsuhachiijɨ quitɨcɨɨbo tehesino gañɨɨ; imijiruno samañogayɨro ɨɨtɨ agañɨɨcafotono. Jaanotɨ aivo imijitɨruno faabohoro cɨɨjɨgaifaño agañɨɨcafotono.*

Jesu Jɨɨbeguehi Gaigooco Ejeevesufinohallɨvɨ.
(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

31 Tollɨro bu sɨɨcɨje nuumo: Cajaanɨhacho mogaico ejeevesumo, diigoco ejeevesucuunohaameque ihacɨqui, noono.
32 Jaarunofaño uujoho neehi: Cajaanɨhacho mogaico ajevahallɨtɨ icatɨno ejeevesuhachiijɨ diigoco ajeva imitɨco ɨcɨsuubo. Jaamaño sifi ejeevesucuugoco ɨɨcɨɨbo diigofañodɨ ajeva imitɨco ɨcɨhi.

Jesu Moocaani Momofañodɨ Monoonɨcɨnohallɨvɨ Ɨjɨɨbogono.

33 Tollɨro bu muguubuhicacuuhi, sɨɨcɨjemɨnaaco unuunoco: Moocaani momofañodɨ unuucuunoco bañɨdino diibo ɨmefeenevɨ, noono.
34 Jaarunaaca uujoho amɨɨhaico neehi: Moocaani momofañodɨ mohoovɨcɨdino, niquejefañodɨ oovɨcɨmoro meneedino, toono Moocaani aivojɨ icaga iicahɨgo.
35 Tollɨro bu jiinɨjefañodɨ mohoovɨcɨdino, toojehallɨvɨ Moocaani itɨhaico ificuunɨcɨje iicamaño; bu Jerusale cuumifañodɨ mohoovɨcɨdino, tuucuumi Aivojɨɨbo Jesu cuumi iicamaño.
36 Tollɨro bu oovɨcɨɨboro: Tañigaɨ seseeteji, needino. Tollɨ eneeneri sajebaco diinigaɨjeque seseetesujirahi, nacu bu cɨvutusujirahi jaanucuhu.
37 Jillɨ tɨcovonoro: Jɨɨhɨ, Chahano, monoo. Jaanotɨ janaanɨcɨvɨ mejeenesucuuno, toono ɨjɨtɨ asaacuuno.

Mɨɨno Mɨnaafico Magaijɨno.
(Lc 6.29-30)

38 Amɨɨhairyo muguubuhicacuuhi, sɨɨcɨje jillɨ unuunoco: Saafi aallɨɨco ifinicaruhachiijɨ, bu diibo aallɨɨco finicarujirumo. Tollɨro iigaico igañɨɨsuruva, bu diibo iigaico gañɨɨjirumo.
39 Jaarunofaño uujoho amɨɨhaico neehi: Iimitɨɨboma mɨhɨɨbacasidino. Ɨvɨnaaca jillɨro saatoho amɨɨhai ɨmetɨ agabacuhachiijɨ, saanaagohɨmeque bu mahacɨ tollɨro bu igabacuqui.
40 Tollɨro bu cajaatyohacho ɨco ahaamɨmoro dicaamoojaco udumɨtɨɨcɨgohachiijɨ, tollɨro bu disacoco daacɨ.
41 Jaanotɨ bu tollɨro saatoho, fiisetaco minoocɨ kilometro tɨcovovɨ satyequi atajɨɨbahachiijɨ igueeneme kilometro tɨcovovɨ satyo.
42 Jaanotɨ bu cajaatyohacho ɨco siinoco idillumoco daacɨ, bu duvuduuvedino sita ɨco: Uco tooneguiiha presta, noomoro idillumeditɨ.

Dimɨnaaco Gaijɨ
(Lc 6.27-28, 32-36)

---

* **5:30** Jino jillɨ iiminocoro moonɨ, imitɨco deetavedino, eneejiruno.

43 Tollɨro bu sɨɨcɨje unuunoco muguubucuuhi: Digataavomɨnaafico gaijɨ. Jaaboro dimɨnaafico dɨɨhegue, unuunoco.
44 Jaarunofaño uujoho amɨɨhaico neehi: Amɨɨhai mɨnaafico magaijɨ, Moocaanima mihiimaa amɨɨhaico aivonoono onoomoro ɨdaasuno omoonɨmohallɨvɨ.†
45 Jaachiijɨ amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo seemetɨ mihicaji. Mɨɨro diibo inɨhɨbaco iinusuhicahi iimitɨmohallɨvɨ, bu iimimohallɨvɨ icano, bu tollɨro niijabaco galluhicaabo iimihiijɨmohallɨvɨ, bu iimitɨ iijɨmɨnaahallɨvɨ icano.
46 Jaanotɨ bu amɨɨhaico agaijɨmocoro magaijɨhachiijɨ, ¿mɨllɨ bu ijaadaco magaayɨcɨjirahi? Mɨɨro bu impuesto jaadusumɨnaa imitɨmo iicarumo tollɨro moonɨnɨcɨhi.
47 Jaabadɨro bu dinahabocoro idilluhachiijɨ, ¿mɨnoodɨ imico toono edeetavono? Mɨɨro bu tollɨro Moocaanico agaajatɨmeheje tollɨro moonɨfihi.
48 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Imimo mihica oono amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo aivo imiibo iicabadɨ.

6

Jesu Jɨɨbeguehi Imihusene Mihicanohallɨvɨ.

1 Amɨɨhai imino momoonɨnoco miyamɨnaa ɨmega momoonɨdino; jillɨ amɨɨhaico imityaguequiguiiharo. Jaanotɨ tollɨ momoonɨhachiijɨ amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo ijaadaco amɨɨhaico acɨjitɨhi.
2 Jaaneguiiha siinotɨ ucuujɨvaachumoco siineri adaamususumi faacuumimɨnaacoro gaajasudino: Oono bañɨsumɨnaa sinagogajanofaño, callenefeenevɨ icano omoonɨfibadɨ. Jaamo jillɨ moonɨnɨcɨmo miyamɨnaa diitotɨ imino ihiimaaqui. Jaarunofaño uujoho miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Jaamaño miyamɨnaa ɨco iimono toonorucu dijaada.
3 Jaanotɨ naha ɨɨjoho ɨɨdaasumoco siinoco adaacɨhachiijɨ, toovono daacɨ, dimiyahuse omoonɨnoco dinanihuse gaajacɨtɨno iicaqui.
4 Jillɨ toovonoro deetavo, jaachiijɨ diicaani niquejefaño iicaabo toovono edeetavonoco aatyɨmeebere ɨco ijaadaco ihacɨqui.

Jesu Jɨɨbeguehi Moocaanima Iimaaco.
(Lc 11.2-4)

5 Jaamo bu amɨɨhai Moocaanima mihiimaasumi bañɨsumɨnaafi iicabadɨ mihicadino. Diibo imeguefihi julleecɨnɨɨboro sinagogajanofaño ihiimaabo, bu callenejɨninovɨ jillɨ miyamɨnaa diiboco ihatyɨmequiguiiharo. Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Toono miyamɨnaafi obocɨgoneriro jaaducafutucuuno.
6 Jaanotɨ naha ɨɨjoho Moocaanima idiimaajisumi, dimecufaño ɨdɨcafotooboro cuhufono diguhugaco fabaacuubo diimaa Moocaanima ɨɨro idiicahɨgo. Jaachiijɨ diicaani niquejefaño iicaabo toovono omoonɨnoco aatyɨmeebere ɨco ijaadaco acɨjiibo.
7 Jaabo Moocaanima idiimaasumi jillɨ mɨhɨɨfoneheje sɨcamañeheje samañocoro unuucumañocoro siino needino: Oono Moocaanico agaajatɨmo iicanɨcɨbadɨ: Fɨne jillɨ: sihidɨ ihiimaaneri Moocaani uco guubuhi, noomoro eesɨcɨnɨfimo.
8 Jaamobadɨ mejeevadino. Mɨɨro Moocaani ɨmegavɨro amɨɨhai midillutɨnaacaro gaajacuuhi amɨɨhai mucuujɨvaachunoco.
9 Jaaneguiiha amɨɨhai jillɨ noomoro Moocaanima mihiimaa:
Moocaani niquejefaño idiicaabo, jaafa dimomo imino ijeevadɨ ficucafetehi.
10 Jaafa dihaivojɨ saahi. Jaafa dijeebɨɨ onoobadɨ eetavocafetehi jiinɨjehallɨvɨ, oono niquejefaño iicabadɨ.
11 Mɨɨhaico daacɨ machutaatɨ fafucuvaacɨvɨro.
12 Jaaboro mɨɨhaico mohimitɨco buusu, oono bu mɨɨhai, mɨɨhaico imitɨno omoonɨmoco toonoco mihimibachubadɨ.

† **5:44** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: imino monoo amɨɨhaico imitɨno onoomoco, imino momoonɨ amɨɨhaico ɨjɨɨheguemeque.

13 Jaaboro mɨɨhaico ɨnɨsunofaño gañɨɨsudino. Mɨɨhaico imitɨ ɨjɨ usetɨ taajasu.* Fɨne.
14 Mɨɨro amɨɨhaico sita imitɨno omoonɨmoma toonoco mihimibachuhachiijɨ, bu tollɨro amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo amɨɨhai imitɨco imibachuji.
15 Jaanotɨ amɨɨhai sitaama mihimibachucasitɨhachiijɨ, bu amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo amɨɨhai imitɨco imibachujitɨhi.

Jesu Jɨɨbeguehi Aigahallɨvɨ.
16 Jaabadɨro bu amɨɨhai safucuco mahaigasumi amɨɨhai ɨmeque ɨdaasuno mimini-iyudino, oono bañɨsumɨnaa omoonɨnɨcɨbadɨ. Diito tollɨ moonɨfihi amachutɨnoco miyamɨnaa ihatyɨmequi. Jaanegui amɨɨhaico neehi: Toono ijaadaco mɨhɨcɨcuuhi miyamɨnaa obocɨgoneriro.
17 Jaanotɨ ɨɨjoho machutɨɨbo adaigasumi dihɨmeque nitɨɨbo imino feedamaje,
18 miyamɨnaa machutɨɨbo adaigaiñoco gaajacɨtɨmo iicaqui, ɨdɨɨboro niquejefaño iicaabo Moocaani ijeevadɨ samɨsi diiboma mihicaabo igaajaqui. Jaabo ɨco toono jaadaco acɨji.

Niquejefaño Mubusumijema Mihicano.
(Lc 12.33-34)
19 Jiijehallɨvɨ sihidɨ busumijeeneque mititibaanɨdino, deeɨra ifinɨsufijehallɨvɨ, bu tollɨro paryɨ busumijeene unucufijehallɨvɨ, bu tollɨro nanivamɨnaa ananinɨcɨnehejehallɨvɨ icano.
20 Ɨvɨ ɨdɨhɨgoro niquejefaño sihidɨ busumijeque mititibaanɨ, deeɨra ifinɨsutɨhɨgo, fanoova unucutatɨhɨgo, bu nanivamɨnaa ananifitɨhɨgo icano.
21 Mɨɨro amɨɨhai busumijeene iicahɨgovɨ, bu amɨɨhai jeebɨɨ icajirahi.

Mofi Imitɨno, Bu Imino Icano.
(Lc 11.34-36)
22-23 Mɨɨro saafi ihaallɨɨ iimitɨɨbo imino icajitɨrahi. Jaabadɨro saafi ijeebɨɨ iimitɨɨbo imihusetɨhi. Jaabo iimitɨnoguiino icaji. Jaanotɨ Moocaani ijeebɨɨco iimibachuhachiijɨ imihusetejiibo. Moocaani iimogobadɨ icacujiibo. Jaanotɨ mɨɨno imitɨco iminobadɨ mehesɨcɨnɨhachiijɨ, janaanɨcɨvɨ aivo imitɨno.

Moocaani, Bu Nɨhɨbamɨ Icano.
(Lc 16.13)
24 Mɨɨhaiñooba miimɨsiicɨ ihaivojɨtɨsima icajitɨrahi. Mɨɨro saafiico ɨjɨɨhegueebere saafi-icoro gaijɨjiruubo. Jaabadɨro bu sano nɨhɨbamɨco, Moocaanico icano magaijɨjitɨrahi.

Moocaani Iseemeque Teemefiihi.
(Lc 12.22-31)
25 Amɨɨhaico neehi: Nɨjɨ nɨjɨ amɨɨhai jeebɨɨnoco momoonɨdino toono sefari mihicaqui, mamachujirunehejeri, bu mahadujirunehejeri icano, bu tollɨro mɨjɨɨcɨnɨjino gaachehuri icano. ¿Nacu mofi gaachehu janaanɨcɨvɨ jaaducafototɨhi?
26 Eneecau oono joomɨ caamodɨ agahafomoco mɨhɨɨfɨnɨcɨ, basutɨrumo, bu abasuno noovaco ɨcɨtɨrumo icano. Jaarumoco amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo† diitoco machuco acɨfihi. Jaamo diito joomɨ janaanɨcɨvɨ amɨɨhai majaaducafetehi.
27 ¿Nacu amɨɨhaitɨ cajaanɨ siino janaanɨcɨ tɨcovovɨ macaamevetejirahi toono fanoovari nɨjɨ nɨjɨ mihicahicanotɨ?
28 ¿Jaamo collɨhi amɨɨhai gaachehuri nɨjɨ nɨjɨ mihicahicahi? Eneecau oono deecanoco mɨhɨɨfɨnɨcɨ, dudɨcamaaitɨruno gaachehunoco eetavotɨruno icano.
29 Jaarunaa amɨɨhaico neehi: Salomon aivo sihidɨ jeevano iminoonoma icauruubo toono deecanobadɨ jeevautɨhi.

---

* **6:13** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Mɨɨro paryɨɨcɨnoro diino aivojɨ, mitya dihovosɨɨ ufucuro ifinɨjitɨno icano, onoonoco. † **6:26** Moocaani

30 Jaabo Moocaani, buhɨcaga toono ñaavahu jaachiijɨ bajɨfaño icano, cɨvohogo iquitɨcafotonoro cɨɨjɨgaifaño jɨgasucafotono icarunoco Moocaani imino gaachehuco mɨjɨɨhacubadɨ moonɨhi. Jaanegui amɨɨhaico gaachehunoco jɨcujiibo, ajashucani amɨɨhai miyaavogo mihicano miyamɨnaaco.
31 Jaanegui nɨjɨ nɨjɨ mihicadino jillɨ noomoro: ¿Jinejeque jana mamachuji? ¿Jinejeque jana mahaduji? ¿Jinejeque jana mɨjɨcafeteji? noomoro.
32 Mɨɨro jihomonehejequere imiyaavogotɨmo guiinehicahi. Jaanotɨ naha amɨɨhai, amɨɨhai Caani niquejefaño iicaaboma mihicahi. Jaabo gaajacuuhi amɨɨhai paryɨ tonehejeri mucuujɨvaachunoco.
33 Jaaneguiiha Moocaani aivojɨjaagovɨro dijeebɨɨco ficu, jaaboro diibo iimogonocoro deetavo icano. Jaadɨ jari paryɨ tonehejeque bu gaayɨcɨji.
34 Jaaneguiiha cɨvohogo iicajinehejeri amɨɨhai jeebɨɨco nɨjɨ nɨjɨ momoonɨdino. Toono amɨɨhaitɨ cɨvohogoro finɨjitɨhi. Fafucuvaacɨvɨro ɨɨma ajashutɨno icahicacuuno toono nɨjɨ nɨjɨ idiicano.

7

Sifi Imitɨco Needino.
(Lc 6.37-38, 41-42)

1 Sitaaco iimitɨ meneedino, jaachiijɨ amɨɨhaico bu Moocaani amɨɨhai imitɨ needino.
2 Toono amɨɨhai sitaaco meneehicabadɨro bu amɨɨhaico moonɨjiibo, bu oono amɨɨhai sitaaco mohoovɨcɨhicaneriro amɨɨhaico oovɨcɨjiibo.
3 ¿Jaabo mɨllɨ bu dinahabo aallɨɨfaño iicano beevagayɨco daatyɨmejirahi, dihaallɨɨfaño bu iicatuucɨ cutuucɨco atyɨmetɨɨboro?
4 Jaabo ɨɨjoho dihaallɨɨfaño cutuucɨma idiicaabo, ¿mɨllɨ bu dinahaboco neejirahi: Juugavɨ disaa oono dihaallɨɨfaño iicano beevagayɨco ɨco ɨcɨqui, nooboro?
5 ¡Bañɨsumɨnaafi idiicaabo! Itɨconɨ toono dihaallɨɨfaño iicatuucɨco dɨɨcɨ. Jaadɨ jari imino adaatyɨmeebere dinahabo aallɨɨfaño iicano beevagayɨco dɨɨcɨji.
6 Iiminoco imiyaavogotɨmo jɨcubadɨ iicamoco mahacɨdino, amɨɨhaijaagovɨ emecafotomoro amɨɨhaico dedaahenɨdimo. Bu amɨɨhai iimogonoco diito iimitɨmo faafaimɨbadɨ iicamoco mahacɨdino, toono iiminoco quicudimo.

Midillu, Miguiino Icano.
(Lc 11.9-13)

7 Midillu amɨɨhaico Moocaani ihacɨqui. Miguiino, jaamo mahatyɨmehi. Tollɨro bu guhugatɨ mocoova amɨɨhaidi ifaayɨcɨqui.
8 Mɨɨro idilluubo gaayɨcɨfihi, bu iguiinoobo atyɨmefihi; bu guhugatɨ ocoovaaboco faayɨcɨfimo.
9 ¿Nacu icamo saatohoba amɨɨhaitɨ amɨɨhai seemeneque maahuco idillusumi guiisibaco mahacɨjirumo?
10 ¿Nacu bu taavaaboco idillusumi jiinimocoro mahacɨjirumo?
11 Mɨɨro amɨɨhai mihimifitɨrumo iiminocoro amɨɨhai seemeque mahacɨnoco magaajahi. ¡Jaaneguɨ imi amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo iiminoco acɨji midillumoco!
12 Jaaneguiiha amɨɨhai sitaama imino mihica oono amɨɨhaima diito imino iicanoco mihimogobadɨ; Mɨɨro tollɨ Moise tajɨɨba neehi, bu Moocaani iimaamɨnaa aamene neehi icano.

Ijene Jɨɨhai Aamɨjɨ.
(Lc 13.24)

13 Ijene jɨɨhai aamɨjɨriro mɨjɨcamaaje. Jaanotɨ oono guijevefaño asatyono jɨɨhai aamɨjɨ guiraahi, jɨɨhai guiraahi icano. Jaano carecunoono jahɨgovɨro sihidɨ miyamɨnaa feehicahi.

14 Jaanotɨ naha fiivojaa asatyono jɨɨhai aamɨjɨ, bu fiivojaa asatyono jɨɨhai icano ijene,
ajashuno icano. Jaamaño mɨɨdɨmoro atyɨmehicahi.

Ɨmohoco Inoovatatɨro Magaajatahi.
(Lc 6.43-44)

15 Amɨɨhai ifiico magaihuɨnɨ oono abañɨfifimo uujoho Moocaanijaagodɨ iimaahi enee-
hicamotɨ. Diito amɨɨhaijaago saaji ovejamɨbadɨ iminifotomoro. Jaarumo fañooto jɨcumɨ
sɨfiirafiimo.
16 Jaamoco magaajacɨ omoonɨnehejetɨ; mɨɨro mɨɨjoho baacuco jaanotɨ ɨcɨtatɨhi, bu
añaajeque jarɨɨmohotɨ ɨcɨtatɨhi icano.
17 Mɨɨro paryɨ iimino ɨmohono iiminocoro noovafihi. Jaabadɨro bu iimitɨno ɨmohono
iimitɨnocoro noovafihi.
18 Iimiho ɨmoho iimitɨnoco noovajitɨrahi, bu iimitɨho iiminoco noovajitɨrahi icano.
19 Jaano paryɨɨcɨno iiminoco onoovatɨno ɨmohonoco mihillumoro cɨɨjɨgaifaño
mɨjɨgasutahi.
20 Jaaneguiiha diitoco magaajacɨ omoonɨnotɨro.

Famoovaro Niquejefaño Feejitɨhi.
(Lc 13.25-27)

21 Famooro oono uco: Aivojɨɨbo, Aivojɨɨbo, eneehicamo niquejefaño feejitɨhi. Ɨdɨɨmoro
Taacaani niquejefaño iicaabo iimogonoco omoonɨhicamo feeji.
22 Tufucu agasedɨ ajashutɨmo uco neeji: Aivojɨɨbo, Aivojɨɨbo, mɨɨhai dimemeri mi-
hiimaahicahi, dimomofañodɨ mɨɨhai iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ magañɨɨhicahi, bu dimomo-
fañodɨ mɨɨhai guiraano sihidɨ ejeevanehejeque meheetavehicahi icano, noomoro.
23 Jaarumoco uujoho neeji: Amɨɨhaico uujoho gaajatɨhi. Uutɨ buhɨgovɨ miminifoto
amɨɨhai iimitɨnoco momoonɨhicamo, nooboro.

Ucuhufono, Acahajɨno Icano.
(Lc 6.47-49; Mr 1.22)

24 Jaamaño uujoho onoonoco uguubuuboro uujoho onoobadɨ omoonɨɨbo, oono saafi
agaajaabo guiisibanohallɨvɨ iijaco eheetavuubobadɨ jeevahi.
25 Jaajahallɨvɨ aiguuruno, sihidɨ teehino machituurahi, bu sefano guibuhuba tooja-
hallɨvɨ saaurahi icano. Jaarunofaño tooja acutuutɨhi, tano cuhufono guiisibanohallɨvɨ
cuhufono tano inicucɨnɨumaño.
26 Jaanotɨ uco guubucuuruubo uujoho onoonoco omoonɨtɨɨbo agaajatɨɨbobadɨ
jiinɨgaibaahohallɨvɨ iijaco eheetavuubobadɨ jeevahi.
27 Toojahallɨvɨ aiguuno, teehino machituuhi, sefano quijeba saauhi icano. Jaaneri
tooja sano acutuuhi. ¡Jaano sihɨdaasu! nooboro.
28 Jesu ɨjɨɨbuguunoco iimivuudɨ sihidɨ miyamɨnaa jabafiitehicauhi,
29 fariseomɨbadɨ icatɨɨbo, aivojɨɨbo mityama iicaabo iicanɨcɨbadɨ ɨjɨɨbeguehicauneri.

8

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.
(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

1 Jaabo Jesu tobaɨ nijequetɨ iniituuboco sihidɨ miyamɨnaa bucasiuhi.
2 Jaanaaca diibojaago saaubo saafi foojohoma iicaubo. Jaaboro Jesuguiino
ememuɨɨvuuboro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo idiimogohachiijɨ uco dimibachu taguihuvatɨ,
nooboro.
3 Jaanegui Jesu diiboco ihuseri dudɨɨcɨuhi: Imeguehi, buheetecu, nooboro.
Jaasumiro diibo toono ifoojohotɨ buheetecuuhi.
4 Jaaboro Jesu diiboco nuuhi: Jeedɨcahi mɨɨhaiñoobaco dɨɨbeguedino, jillɨro foobo
sacerdoteque difiico dɨhɨfusuto. Jaaboro asigayɨtɨ satyoobo Moocaanico deecɨvoto
Moise atajɨɨbaubadɨ, toonotɨ famooro igaajaqui toono diguihuvatɨ idihimitucuunoco.

Jesu Buheesuhi Romanomɨ Amocasimɨnaa Aivojɨɨbo Cojɨmɨnaafico.
(Lc 7.1-10)

5 Jaabo Jesu Capernau cuumifaño jɨcafutuubaaca romanomɨ amocasimɨnaa aivojɨɨbo diibojaago asaauboro diiboco noovauhi:
6 Aivojɨɨbo, tacojɨmɨnaafi jaahe ɨdaasuno icahi aiveneri isifañɨɨbo acahi, nooboro.
7 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Uujoho ofooboro buheesuteji, nooboro.
8 Jaarunaa ihaivojɨɨbo iimusuuhi: Aivojɨɨbo, sihidɨ jeevahi jaabo iijajaagou efeejiruno. Jillɨro tajɨɨba dihiijɨco jaaneri tacojɨmɨnaafi ibuheetequi.
9 Mɨɨro bu uujoho icaruubo aivojɨto iijɨguiino icahi, bu jaaruubo amocasimɨnaa aivojɨɨbotɨ icahi. Jaamotɨ saafiico: Difo, unuusumi foonɨcɨɨbo. Jaanotɨ bu sifiico: Disaa, unuusumi bu saanɨcɨɨbo. Tollɨro bu tacojɨmɨnaafico: Toonoco deetavo, unuusumi bu eetavonɨcɨɨbo.
10 Jillɨ diibo unuunoco, Jesu uguubuuboro sihidɨ jabafiituuhi. Jaaboro diibo dojɨcutɨ ufuumoco nuubo: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi. Paryɨ Israel cuumimɨnaafeenevɨ aivo jaanɨ miyaavogobadɨ iicamoco atyɨmetɨhi.
11 Amɨɨhaico neehi, ajashutɨmo saaji nijequejaagotɨ, aamɨjɨjaagotɨ icano. Jaamoro niqueje aivojɨfaño Abraham, Isaac, Jacob, icamoma acasɨɨvomoro machujimo.
12 Jaanotɨnaa niqueje aivojɨfaño efeejirumo jillɨro jahisi ɨcɨvohɨgovɨro gañɨɨcafeteji tahɨgo ataacasimoro igaiñooco oojɨsujihɨgovɨ.
13 Jaaboro Jesu ihaivojɨɨboco nuuhi: Fuucu diijajaagovɨ jaafa dicojɨmɨnaafi buheecuji ɨɨjoho imiyaavogobadɨ, nooboro.
Jaasumiro tollɨ diibo unuuno tɨcovovɨ diibo buheetecuuhi.

Jesu Buheesuhi Pedro Baaboco.
(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

14 Jaadɨ Jesu Pedro iijajaago ufuubo atyɨmeuhi Pedro baabo sinafeteri iguihuvaugo acaugoco.
15 Jaagoco ihusetɨ ududɨɨcɨuneriro iguihuva diigoco buuhi. Jaasumiro diigo agañɨɨvuugoro tɨcovaugo diitoco ejeecɨvuugo.

Jesu Buheesuuhi Ajashutɨmo Iguihuvamoco.
(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

16 Jaanaa mihiijɨcuudɨ diibojaa sɨvaumo sihidɨ iimitɨno meimɨ ijeebɨɨfaño iicaumehejeque. Jaamoco safooro unuuneriro paryɨ famoocoro buhɨ gavaracuubo, bu tollɨro iguihuvaumoco paryɨ buheesuubo.
17 Jaano jillɨ icauno Moocaani iimaamɨnaafi Isaia unuuno imiyacafetequi. Jillɨ unuuno: Diibo ɨcɨhi moniinovahañoco, bu moguihuvahañoco icano.

Jesuma Ufuujirumo.
(Lc 9.57-62)

18 Jaanaa Jesu atyɨmeuhi diibohallɨdɨ sihidɨ miyamɨnaa emecuvuunoco. Jaanegui tajɨɨbaubo onogoomuuaivɨ ifatyequi.
19 Jaanaa Moise tajɨɨba gaajamɨnaafi Jesujaago asaauboro diiboco noovauhi: Jɨɨbogomɨnaafi, ɨɨma uujoho feejirahi ɨɨjoho ofoohɨgovɨ, nooboro.
20 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Bajɨhimɨ ihojɨnoma icahi, bu joomɨ ihiicunoma icahi icano. Jaanotɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo iinigaɨco conoovɨ ɨsɨucarujirumaño chahahi, nooboro.
21 Jaadɨ bu saafi ijɨɨbogomɨnaaototɨ diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, jaafahiica itɨconɨ guihirubi iguijevedɨhivɨ ɨcɨɨdɨhiica, nooboro.
22 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Ɨɨjoho tadyojɨcutɨ disaa. Jaanotɨ jaafa tahɨ diito ifinɨjitɨno fiivoma iicatɨmo iguijevemeque cɨɨji, nuuruubo.

Jesu Sɨɨcutusuhi Guibuhuba, Tyuucai Icanoco.
(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

23 Jaaboro Jesu imeenegafaño jɨcafutuuhi ijɨɨbogomɨnaama.
24 Jaanaaca sefano guibuhuba saauhi imuuaihallɨvɨ. Jaano ityuucari imeenega niituurahi. Jaanaa Jesu imeenegafaño cɨgahicauhi.
25 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa diiboco aaicusuumoro nuuhi: ¡Aivojɨɨbo, mɨɨhaico taajasu! Jino miniitucuuhi, noomoro.
26 Jaanegui iimusuubo: ¿Collɨhi mihiguetehi? ¡Ajashucani amɨɨhai miyaavogo! nooboro.
Jaadɨ agañɨivuuboro iguibuhubaco ɨɨbaubo, bu imuuaico ɨɨbaubo icano. Jaasumiro sano paryɨ sɨɨcutuuno.
27 Jaaneri diito sihidɨ ajabafiituumoro nuumo: ¿Coyomo miyamɨnaafi fɨne jaanɨ jino guibuhuba, bu muuai icanomaryo diiboco imityagoobo? noomoro.

Gadara Miyamɨnaa Emeimɨvatuumo.
(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

28 Jaabo onogoomuuaivɨ Gadara jiinɨjevɨ ɨɨfutuubaaca miimɨsiicɨ gaifiimɨsi cɨɨhojɨnojaa iicahicauhɨgotɨ diibojaagovɨ saauhi, iimitɨno ɨjɨma ijeebɨɨfañо iicaumɨsi. Jaamɨsi sihidɨ jeevano sɨfiiramɨsi. Jaamañо mɨɨhaiñooba toojɨri feehicautɨhi.
29 Jaamɨsi asaaumɨsiro tɨcovauhi ocoovadiivomɨsi: ¿Collɨhi mojaago saahi, ɨɨjoho Jesu Moocaani achi idiicaabo? ¿Jaabo juu saahi mɨɨhaico ɨmegavɨro ɨdaasunisiicɨ gaifiimɨsi cɨɨhojɨnojaa iicahicauhɨgotɨ diibojaagovɨ saauhi, iimitɨno ɨjɨma ijeeo moonɨqui? noomɨsiro.
30 Jaamañotɨ fiitɨno icaumo sihidɨ faafaimɨ machumoro ɨɨguumo;
31 Jaamoro diito iimitɨno ɨjɨmɨ Jesuco dilluuhi: Mɨɨhaico buhɨgovɨ agañɨɨjihachiijɨ, jaatyo faafaimɨfañoro mɨɨhaico gallu, noomoro.
32 Jaanegui Jesu: Jii tahɨ diitofañо mofoo, nooboro iimusuuhi.
Jaanegui diito iimitɨno ɨjɨmɨ diitɨsifañotɨ ihiinuumoro ifaafaimɨfañо fuuhi. Jaasumiro diito paryɨ ifaafaimɨ ifagajɨtɨ muuaifañо aaifuumoro paryɨ macanɨuhi imuuaifañо.
33 Jaamo diito ifaafaimɨ toomomɨnaa diito tollɨ iicaunoco aatyɨmeumoro jinoomoro cuumijaago ufuumoro jɨɨbugutuuhi tollɨ ifaafaimɨ iicaunoco, bu diitɨsi ɨjɨmɨma iicaumɨsi tollɨ iicaunoco icano.
34 Jaanegui tuucuumioto paryɨ Jesujaagovɨ asaaumoro diiboco galluumo, ijiinɨjetɨ buhɨgovɨ ifeequi.

9

Jesu Buheesuhi Idɨɨno Isifañɨɨboco.
(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

1 Jaanegui Jesu meenegafañо ɨjɨcafutuuboro ufuubo ɨfutuuhi onogoomuuaivɨ iicacuumi iicauhɨgo.
2 Jahɨ diibojaago sɨvaumo saafiico idɨɨno isifañɨɨubo icɨgaiijefañо sɨucɨnɨuboco. Jaamo miyaavogoco Jesu aatyɨmeuboro iguihuvauboco nuuhi: Guihi, quehecuto, dihimitɨ ɨco imibachucafutucuuhi, nooboro.
3 Jaanoco tajɨɨba caatɨnɨmɨnaatɨ saatoho uguubuumoro ijeebɨɨfañodɨ nuuhi: ¿Millɨ jaanɨ Moocaanico imitɨno moonɨhi ihiimaari? noomoro.
4 Jaanoco Jesu agaajacɨuboro nuuhi: ¿Collɨhiica imitɨcani mehesamaaihi?
5 ¿Tɨhɨɨcani jana amɨɨhaidi, dihimitɨ imibachucafutucuuhi onoono, gañɨivoobo dɨɨgo onoono?
6 Eneecau bu amɨɨhaico ɨɨfusuqui uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo jiinɨjehallɨvɨ imitɨ imibachu mityama iicanoco, nooboro, idɨɨno isifañɨɨuboco nuubo: Gañɨivoobo dicɨgaiijeque dɨɨcɨɨbo diijajaago fuucu, nooboro.
7 Jaasumiro idɨɨno isifañɨɨubo icɨgaiijeque ɨɨcɨuboro iijajaago fuucuuhi.

8 Jaanoco miyamɨnaa aatyɨmeumoro sihidɨ iguiumo. Jaamoro Moocaanico imuumo miyamɨnaafico tomityaco aacɨunohallɨvɨ.

Jesu Mateoco Cuuhuvahi.
(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

9 Jaamañotɨ Jesu ufuubo, atyɨmeuhi Mateo onooboco, impuestoco ajaadusuhicaumañeri gɨcɨnɨuboco. Jaaboro diiboco nuubo: Tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.
Jaanegui Mateo agañiivuuboro diibo dojɨcutɨ fuuhi.
10 Jaanaaca bu Jesu jaahe amachuubo gɨcɨnɨubo cojɨri, bu sihidɨ saatoho impuesto jaadusumɨnaa, bu saatoho imitɨmɨnaa icamo asaaumoro Jesu ijɨibogomɨnaama icaubo cojɨvɨ casɨicamaaivauhi.
11 Jaanoco fariseomɨ aatyɨmeumoro ijɨibogomɨnaaco dilluuhi: ¿Millɨ jaabo oono amɨihai jɨibogomɨnaafi machuhi impuesto jaadusumɨnaama, bu saatoho imitɨmɨnaama icano? noomoro.
12 Jaanoco Jesu uguubuuboro nuuhi: Iimimo iguihuvatɨmo, taabumɨnaafico imogotatɨhi, iguihuvamoro taabumɨnaafico imeguefihi, nooboro.
13 Eneecau mofoomoro jino Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoonoco magaajato: Uujoho imeguehi sitaaco mɨhɨdaasugonoco. Jaanotɨ imogotɨhi jeecɨvo asimɨco magaicaaumoro mejeecɨvonoco. Mɨiro: Uujoho imino icahi, onoomoco cuuhuvaqui saatɨhi. Iimitɨmeguiiha saahi iimitɨ ifiico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutɨmo Aigafinohallɨvɨ.
(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

14 Jaanaaca Jua Nitɨmɨnaafi jɨibogomɨnaa Jesujaago asaaumoro diiboco dilluvauhi: ¿Jana millɨtɨ mɨihai, bu fariseomɨ jɨibogomɨnaa icamo machutɨmo mahaiganɨcɨnaaca dita aigahicatɨhi? noomoro.
15 Jaanegui Jesu diitoco oovɨcɨuboro iimusuuhi: ¿Nacuuhu taabava jɨibaimojaago ucuuhuvamo ɨdaasuri machutɨmo icanɨcɨjirahi; diitofeeneri aijɨ iicanohachuta? Jaanotɨ naha icajinehiica uujoho udumɨtɨɨcɨcafotodɨhivɨ ɨdaasuno iicaneri aigajimo, nooboro.
16 Mɨiro mɨihaiñooba bobaryuri eedeechehu gaachehuco maahunɨtatɨhi bobaryu fañovɨro iguiyacafeteneri eedeene agallivejiruneguiiha. Jaaneri toopaaje janaanɨcɨvɨro guiraatejirahi.
17 Jaabadɨro bu mɨijoho bofaihu aivofaihuco eedeejutafaño ficutatɨhi. Jaanotɨ tollɨ momoonɨruva tujutaje jerucamaaijirahi. Jaaneri tujutaje, bu ihaivofaihu icano gañɨicafetejirahi. Jaanegui bofaihuco bujutafaño mificutahi. Jaaneri fanoocɨro icafihi, nooboro. Jillɨ Jesu nuuhi eedeejɨibogonoco mejeevesumoro bohono jɨibogoco meheetavequi.

Jairo Aicɨgai, Bu Jesu Gaachehuco Ududɨicɨugo Icano.
(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

18 Jillɨ Jesu nuunaaca judiomɨ aivojɨibo agaseuboro diibo ɨmegavɨ ajavuvuuboro diiboco nuuhi: Aicɨgai jaachiijɨro guijevecuuhi. Jaarunaaca ɨijoho ofooboro diigohallɨvɨ dihuseque ificuuneri siino dojɨcuvɨro buheetejirugo, nooboro.
19 Jaanegui Jesu agañiivuuboro diiboma fuubo ijɨibogomɨnaama.
20 Jaanaa saafigo gaigo fahuseecɨ motɨhaitɨ mificabacɨ ɨdɨinohachuta tɨijeheri iicaugo ibujɨnaagotɨ asaaugoro Jesu gaachehujɨnibaco dudɨicɨvauhi.
21 Jillɨ igaachehujɨnibaco ududɨicɨneriro: Buheeji, noogoro eesamaaihicaumaño.
22 Jaarunaaca Jesu acajebeveuboro diigoco aatyɨmeuboro nuuhi: Quehecuto gaha; imiyaavogomaño buheesucafetehi, nooboro.
Jaasumiro diigo buheetecuuhi.
23 Jaanaa Jesu ihaivojɨibo iijafaño ɨifutuubo atyɨmeuhi masimɨnaaco diigoco icɨiqui iigaiyɨicɨumoco, bu miyamɨnaa ataacasimo ocoovadiicɨnɨnoco icano aatyɨmeuboro

24 diitoco nuuhi: Jahisivɨ mihiino mɨɨro guijevetɨgo bagocaja jillɨro cɨgago, nooboro.
Jaaneri diibeditɨ miyamɨnaa jejebacasiuhi.
25 Jaarunaa Jesu diitoco jahisivɨ ihiinusuuboro fañoojavɨ ufuuboro diigoco ihusetɨ agaayɨcɨuboro gañiiyɨcɨuhi. Jaasumiro diigo gañiivuuhi.
26 Jaano paryɨ toojiinɨjeri gaajacafutuuhi diibo tollɨ omoonɨuno.

Jesu Buheesuhi Aatyɨmetɨmɨsico.

27 Jaabo toojatɨ ihiinuuboro Jesu ufuuboco miimɨsiicɨ aatyɨmeutɨmɨsi bucasiuhi coovadiicɨnɨmɨsiro: Mɨsico dɨdaasugo David Iyaachi, noomɨsiro.
28 Jaanaa Jesu jaahevɨ jɨcafutuubojaago fuumɨsi. Jaamɨsico dilluubo: ¿Nacuhu amɨɨsi mimiyaaveguehi toonoco omoonɨjirunoco? nooboro.
Jaanegui diitɨsi: Jɨɨhɨ Aivojɨɨbo, noomɨsiro iimusuuhi.
29 Jaanegui Jesu diitɨsi aallɨɨnoco ududɨɨcɨuboro nuuhi: Jaafa amɨɨsi miyaavogobadɨ icano, nooboro.
30 Jaasumiro diitɨsico ihaallɨɨno iminutuuhi. Jaaboro Jesu diitɨsico faguuhi: Jeedɨcahi mɨɨhaiñoobaco muguubusudino, nooboro.
31 Jaarunofaño ufuumɨsiro jɨɨbuguumɨsi paryɨ toojiinɨjeri Jesu omoonɨunoco.

Jesu Buheesuhi Iimaatɨɨboco.

32 Jaamo iinuumaacaro saatoho sɨvauhi Jesujaago ihiimaatɨɨbo iimitɨno ɨjɨima iicauboco.
33 Jaaboco Jesu buhɨ agañɨɨudɨ jari diibo ihiimaahicautɨɨbo jari iimaauhi. Jaaneri miyamɨnaa sihidɨ ajabafiituumoro nuuhi: Aivo Israelfaño atyɨmeratatɨno jillɨ iicano, noomoro.
34 Jaarunofaño fariseomɨ neehicauhi: Jaanɨ iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ gañɨɨhicahi, diito aivojɨɨbo mityariro, noomoro.

Jesu Miyamɨnaaco Ɨdaasuguehi.

35 Jaanaa Jesu fahɨgovadɨ feehicauhi faacuumivariro, bu imɨɨdɨ cuumineri icano ɨgooboro sinagogajanofaño jɨɨbogooboro. Moocaani aivojɨ iijɨco jɨɨbogooboro, bu fanoova guihuvanoco buheesuuboro, bu fanoohaivoco buheesuuboro icano.
36 Jaabo miyamɨnaaco aatyɨmeuboro diitoco ɨdaasuguubo, ɨdaasuno iicaunotɨ, niinovano iicaunotɨ, bu oono ovejamɨ itoomomɨnaafima achahamo icanɨcɨbadɨ iicaumaño icano.
37 Jaaboro itoomomɨnaaco nuubo: Miyanotɨro, imiyaavogotɨmo ajashutɨhi. Jaarunofaño idudɨcamaajemɨnaa mɨɨdɨhi diitoco ɨɨcɨjirumo.
38 Jaaneguiiha ihabajaabo Moocaanico midillu dudɨcamaajemɨnaatɨ igalluuqui ihɨcɨvaqui, nooboro.

10

Jesu Ɨcɨhi Minɨsumɨnaatɨ Fahuseecɨ Motɨhaitɨ Miimɨsiicɨ Ɨdɨino.
(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

1 Jaaboro Jesu fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ icamo ijɨibogomɨnaaco ucuuhuvauboro imityaco acɨubo, iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ igañɨɨhicaqui, bu fanoova guihuvanoco, bu fanoo aivonoco icano ibuusuhicaqui.
2 Jaamo ijɨibogomɨnaa momono jino. Itɨconɨ Simon icaruuboco Pedrotɨ omomonɨubo. Jaabo nahabo Andre, bu Jacoobo onoobo, inahabo Jua icano Zebedeo seemenetɨsi.
3 Felipe, Bartolome, Tomas, Mateo impuesto jaadusumɨnaafi, bu Jacoobo onoobo Alfeo achi, bu Lebeo icaruuboco Tadeotɨ omomonɨubo,
4 bu Simon onoobo cananistamɨoobo, bu Juda Iscariote onoobo Jesuco aacɨujiibo icano.

Jesu Iminɨsuminaaco Jɨɨbogovɨ Galluuhi.
(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

5 Jesu iminɨsuminaaco jillɨ nooboro galluuhi: Judiomɨ iicatɨmo jiinɨjejaago mefeedino, bu tollɨro samaritanomɨ cuumico majaahevedino.
6 Israel cuumi miyaminaa ovejamɨbadɨ ɨmɨtaumojaagovɨro mofoo.
7 Jahɨgo jɨɨbogomoro mofoo; Moocaani aivojɨ fiitɨvucuuhi, noomoro.
8 Iguihuvamoco buheesumoro mofoo, bu uchuumucuumoco buheetesumoro mofoo, foojohoma iicamoco imibachumoro mofoo, bu iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ gañɨɨmoro mofoo. Amɨɨhai jillɨ tɨcovono jino mityaco magaayɨcɨhi; jaaneri momoonɨnoco majaadusudino.
9 Jaamo oroco, bu nɨhɨbamɨco, bu cobrebaco icano masatyedino,
10 bu lleegucubaco jɨɨhaiguiiha masatyedino icano ɨvɨ ɨdɨɨjacoro masatyo sajaacoro caamoojaco. Bu tɨhaipaajebaco, queseibaco icano masatyedino. Mɨɨro dudɨcamaajeminaafi imachutaama icafihi.
11 Jaamo amɨɨhai cuumivɨ mɨhɨfutusumi, bu allɨo cuumivɨ mɨhɨfutusumi icano, miguiino iimihusene miyaminaafico. Jaabo iijafañoro mihica tuucuumitɨ mofootɨnohachuta.
12 Jaajafaño mɨjɨcafotomoro sajeebɨɨ icaco imogomoro midillu.
13 Jaano toojaminaadi iimihachiijɨ diitedi mejeevesu toono sajeebɨɨ ica dilluco. Jaanotɨ iimogotɨhachiijɨ toono sajeebɨɨ ica dilluco dojɨcuvɨro mɨhɨcɨ.
14 Jaanotɨ bu amɨɨhaico agaayɨcɨgotɨhachiijɨ, bu uguubugotɨhachiijɨ icano, toojatɨ mihiinomoro tuucuumitɨ mihiinomoro amɨɨhai tɨhaiñoguiino jiinɨco diitojaagovɨ matatacu ɨɨbabadɨ iicano.
15 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi. Jaadufucu iicadɨ aivo tuucuumi sihidɨ jeevano aamɨcafeteji Sodoma, Gomorra icaucuumije miyaminaa janaanɨcɨvɨ.

Ɨjɨɨhevejineheje.

16 Memeecɨ, uujoho jino amɨɨhaico galluuhi oono ovejamɨ jɨcumɨfeeneri iicanɨcɨbadɨ. Jaanegui mihimibaicɨnɨcu oono jiinimo iicanɨcɨbadɨ. Jaarumo imimoro mihica nimɨihumɨ iicanɨcɨbadɨ.
17 Esɨcɨnino mihica, amɨɨhaico miyaminaa acɨji aivojɨto usenefaño. Jaamoro amɨɨhaico aamɨjimo sinagogajanofañovɨ.
18 Jaamoro amɨɨhaico satyejimo tajɨɨbaminaa ɨmegavɨ, bu imiya aivojɨto ɨmegavɨ icano tahallɨtɨ. Jaamo uuditɨ mihiimaahi diito judiomɨ ɨmefeenevɨ, bu judiomɨ iicatɨmo ɨmefeenevɨ icano.
19 Jaamo amɨɨhaico aivojɨto ɨmegavɨ aacɨsumi: ¿Millɨ neeji? noomoro gaihuɨba mihicadino. Mihiimaacuujino iicacuujidɨ Moocaani amɨɨhai jeebɨɨfaño mihiimaajinoco ficuji.
20 Jaamo amɨɨhai mihiimaajino icatɨno jillɨ amɨɨhai jeebɨɨfañotɨ amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo Gaija iimaaji, nooboro. Jaadɨ nuubo mohɨmegavɨ iicajinehejeditɨ
21 Miyaminaa inahabomɨcoro moonɨsuji, bu caanimɨ iseemequere moonɨsuji. Jaabadɨro bu iseeme caanimɨjaagovɨ ɨsɨfiiratomoro chuumusujimo.
22 Jaasumi faaboho miyaminaafi amɨɨhaico jɨɨheveji tahallɨtɨ: Jaaruno tollɨ icarunofaño ejenaauboro allɨbavɨ afatyotoobo taajaji.
23 Jaamo saacuumifaño amɨɨhaico ubucasisumi siicuumijaagovɨ magaa. Jino miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uujoho Miyaminaafibadɨ Ifiivuubo saaji amɨɨhai paryɨ Israel jiinɨje cuumineri mofoomo tuucuumijeque mihimivotɨnaacaro.
24 Mɨɨro cajaanɨ ijɨɨbogominaafi allɨnohocɨvɨ jeevatatɨhi, bu cojeecɨvominaafi ihaivojɨɨbo janaanɨcɨvɨ jeevatatɨhi.
25 Jaanegui ejeevamaaisuubo ijɨɨbogominaafi tɨcovovɨ iicacuuneriro imo imo iicaqui, bu ijeecɨvominaafi ihaivojɨɨbobadɨ iicacuuneri icano. Mɨɨro iijaminaa aivojɨɨbo icaruuboco ɨjɨmɨ aivojɨɨbo neehicamo, imi fɨ jaana, ¿mɨllɨ iyotoco?

Mɨɨco Fɨne Mihiguijirahi.
(Lc 12.2-9)

26 Jaanegui miyamɨnaaco mihiguidino mɨɨro chahano aivo otoovono agaajacɨratɨno, bu chahano afatanɨcɨnɨno gaajacɨratɨno iicano.
27 Jino cɨvohɨgo uujoho amɨɨhaico onoonoco amɨɨhai cuuje eseseehɨgovɨ monoo. Jaanotɨ bu toovono onoonoco amɨɨhai foovono mocoovadiivo iija niibahucuvɨ mofoomoro.
28 Mihiguijirahana oono miyamɨnaa ifiico agaicaaufimoco. Jaarumo ijeebɨɨco gaicaaujitɨrumo. Jaanotɨ naha ɨdɨɨbocoro mihigui allɨo ifiico agaicaauboro, bu tollɨro ijeebɨɨco cɨɨjɨgaifaño iguijenɨjiruuboco.
29 Mɨɨro miimɨsiicɨ jooɨmɨsico sajehegayɨriro manaajenɨcɨhi. Jaarumɨsitɨ saafiba guijevetatɨhi amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo onootɨmañohiica.
30 Mɨɨro paryɨ amɨɨhai nigaɨ ijeene paryɨ oovocɨnɨcuuhi sajehesari.
31 Jaanegui mihiguijirahana. Mɨɨro amɨɨhai janaanɨcɨ majaaducafetehi ajashutɨrumo joomɨ allɨnohocɨvɨ.

Jesucristoco Miyamɨnaafeenevɨ Miyaabo Onoomo.
(Lc 12.8-9)

32 Paryɨ famooro miyamɨnaa ɨmefeenevɨ uuditɨ imino ihiimaamoditɨ, bu uujoho ufucu imino iimaaji niquejefaño iicaabo Guihirubi ɨmefeenevɨ.
33 Jaanotɨ miyamɨnaa ɨmefeenevɨ uco utuunamaaimoditɨ, bu ufucu uujoho tuunamaaiji Guihirubi niquejefaño iicaabo ɨmefeenevɨ.

Jesu Dugaacusumɨnaafi.
(Lc 12.51-53; 14.26-27)

34 Uco jiinɨjehallɨvɨ sajeebɨɨ icaco sɨvaabo, noomoro mehesɨcɨnɨdino. Uujoho sajeebɨɨ icaco sɨvatɨhi moonɨcasicoro sɨvahi.
35 Mɨɨro gaifiico caanima moonɨcasisuvahi, bu gaigooco seejɨma moonɨcasisuvahi, bu iiyaajaco ibaaboma moonɨcasisuvahi.
36 Jaaneguiiha cuuhuva famoovaro iyotomaryo mɨnaa taavacasiji.
37 Jaanotɨ bu tajanaanɨcɨvɨ caanico, seejɨco icano agaijɨɨbo tatyahe iicajitɨhi, bu illico, illeque icano tajanaanɨcɨvɨ agaijɨmo tatya icajitɨno.
38 Jaanotɨ bu ifiico sefano eesɨcɨnɨɨbo tadyojɨcutɨ ofootɨɨbo tatyahe icajitɨhi.
39 Jillɨ ifiicoro ataajasugoobo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ tahallɨtɨ ifiico ɨmɨtasuubo ifiico taajasuji.

Ijaadaco Magaayɨcɨjino.
(Mr 9.41)

40 Moocaani iijɨ jɨɨbogomɨnaaco agaayɨcɨmo, bu uco gaayɨcɨji. Jaamo uco agaayɨcɨmo, bu uco agalluuboco gaayɨcɨji.
41 Jaanotɨ bu Moocaani iimaamɨnaafico Moocaani gallumɨnaafi iicaaboco imino agaayɨcɨɨbo, Moocaani iimaamɨnaafico ajaadufiyomonoco gaayɨcɨji. Jaabadɨro bu imihuseebe asaaboco diibo iimihuseneque agaajamaño imino agaayɨcɨɨbo, diibo imihuseebeque ajaadufiyomonoco gaayɨcɨji.
42 Jaanotɨ bu cajaatyohacho tatyatɨ obocɨgotɨruubo tadyojɨcutɨ ofooboco sɨɨcufaihutɨ iisumo miyanotɨro ijaadama icaji.

11

Jua Nitɨmɨnaafi Agalluumo.
(Lc 7.18-35)

1 Jaabo Jesu motɨhaitɨ miimɨsiicɨdɨmo iicaumo iminɨsumɨnaaco ɨjɨɨbeguehicaudɨ toonotɨ fuubo toojiinɨjeo cuuminovɨ jɨɨbogooboro ifeequi.

2 Jaanaaca Jua cɨvojafaño iicaumañotɨ guubuuhi Cristo imino moonɨɨboro efeehi-
caunoco. Jaaboro saatohotɨ ijɨɨbogomɨnaatɨ galluubo Jesuco imeecɨtequi.
3 Diiboco idillutequi: ¿Naa ɨɨjoho oono Cristo asaajiibo? ¿Naacu sifiiquehiica
meteemeji? noomoro.
4 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Mofoomoro Juaco mɨjɨɨbogoto mahatyɨmeneque,
muguubunoco icano.
5 Mɨjɨɨbogo mɨllɨ aatyɨmetɨmo aatyɨmeneque, ɨɨgotɨmo ɨguehi, ifoojohoma iicamo
iguihuvatɨ imibachucafetehi, bu inohojɨno uguubutɨmo guubucuuhi, iguijeveme siino
buheesucafetehi. Jaanotɨ ɨɨdaasumo jɨɨbogocafetehi taajasujɨɨbogoco.
6 Imicani icajiibo uuvɨ ejeevevetɨɨbo.
7 Jaamo ufuunobuunatɨ miyamɨnaaco Jesu Juaditɨ neehicauhi: ¿Jinejeque nacu amɨɨhai
memeecɨtuuhi sɨcaihɨgo iicahɨgo? ¿Saafi noofaijɨcuco guibuhuba iguibuhucɨnɨcɨbadɨ
iicaaboco?
8 ¿Nacu, miyamɨnaafi iminoonoco jɨɨcɨnɨuboco? Mɨɨro amɨɨhairyo magaajahi iminoono
ɨjɨɨcɨnɨmo aivojɨto iijanofaño icafihi.
9 Jɨɨ, ¿jinejeque nacu memeecɨjeuhi? ¿Nacu Moocaani iimaamɨnaafico? Jɨɨhɨ, miyaano,
Moocaani iimaamɨnaafi janaanɨcɨvɨ iicaaboco.
10 Diibo Juaditɨ Caatɨnɨhaame jillɨ onoobo:
Uujoho tajɨɨbogomɨnaafico tahɨmegavɨ galluuhi, dihɨmega jɨɨhaico iimibachuqui.
11 Miyanotɨro neehi, paryɨɨcɨno miyamɨnaa iicaumotɨ, bu iicamo Jua Nitɨmɨnaafi
janaanɨcɨvɨ aivo iicamo chahahi. Jaarunofaño jisumitɨ sihidɨ ejeevatɨɨbo niqueje
aivojɨfaño Jua janaanɨcɨ sihidɨ jeevahi.
12 Jua Nitɨmɨnaafi asaaunobuunatɨ jisumihachuta niqueje aivojɨ iminootɨneheje icahi,
bu imityariro gaayɨcɨguehicamo icano.
13 Mɨɨro paryɨɨcɨno Moocaani iimaamɨnaa, bu Moise tajɨɨba icano aivojɨtɨ iimaauhi Jua
agaseunohachuta.
14 Jaanoco mimiyaavogohachiijɨ, mɨɨro diibo Jua, jaadi Moocaani iimaamɨnaafi Elia
saajiibo unuubo.
15 Amɨɨhai nohojɨma mihicamo uco muguubu.
16 ¿Jinejevɨ fɨne jisumio miyamɨnaaco oovɨcɨji? Jɨɨ, jillɨ fɨne oovɨcɨhi oono seeme anaa-
jenɨcɨhasifaño acasɨɨcamaaimoro abañamaaimo igataavomɨnaaco ocoovadiicɨnɨfibadɨ:
17 Amɨɨhaidi siruuco miguisɨcuurahi. Jaarunaa mɨjɨɨbaimɨnɨtɨhi, bu ɨdaasu masinoco
amɨɨhaidi mamasivacuurahi. Jaarunofaño mataatɨhi, noomoro iicanɨcɨbadɨ jeevamo.
18 Mɨɨro Jua asaaubo aaigafiiboro machuutɨrahi, bu aivofaihuco adutɨrahi icano.
Jaaruuboco amɨɨhai iimitɨno ɨjɨma iicaabo meneehicauhi.
19 Jaanobuunatɨ bu uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaaboco machuubo, adu-
ubo icano. Jaaboco amɨɨhai uco: Machufifiibo, adufifiibo imitɨmɨnaa, bu impuesto
jaadusumɨnaa gataavomɨnaafi icano, meneehicahi. Jaarunofaño Moocaani gaaja
ɨfusucafetehi omoonɨnofañodɨ.

Aivo Uguubutɨno Cuumimɨnaa.
(Lc 10.13-15)

20 Jillɨ nooboro Jesu tɨcovauhi ɨhɨɨbaabo tuucuumijevɨ aivo sihidɨ ejeevano
aatyɨmerafitɨno mityaco omoonɨhicau cuuminoco, tuucuumije miyamɨnaa iimitɨco
ejeevesuutɨnoma iicaubo.
21 ¡Ɨdaasucaniji ɨɨjoho Corazin cuumi! ¡Ɨdaasucaniji ɨɨjoho Betsaida cuumi! Mɨɨro Tiro,
Sidon icauno cuuminovɨ, amɨɨhaifeenevɨ eheetavocafetehinɨno mitya iheetavocafutu-
ruva, sɨɨcɨje imitɨco jeevesucuujirumo. Jaamoro ɨɨfusucuujirumo ɨdaasu gaachehunoco
ɨjɨcamaaimoro, bu baiguiijɨnoco ejeemere icano iimitɨco ejeevesucunoco ɨɨfusumo.
22 Jaarunofaño amɨɨhaico neehi: Ufucu jaadusufucu iicadɨ amɨɨhai aivo Tiro, Sidon
icano miyamɨnaa janaanɨcɨvɨ mahaamɨcafeteji.

23 Jaanoti ɨɨjoho Capernau cuumi; ¿fine uujoho niquejefaño gañiiyici cafeteji, noonoro deesicinihi? Jaarunofaño guiinoviro niitusucafeteji guijevemi naa iicahigovi. Miiro Sodoma cuumivi ivi eheetavocafutuuno aatyimerafiti no mitya iheetavocafuturuva, tuucuumi jisumihachutahiica icajirahi.
24 Jino amiihaico neehi: Jaadusufucusumi aivo amiihai Sodoma jiinijeo miyami naa janaanici momooni cafeteji.

Jesu Neehi: Tajaa Masaa. Jaamoro Majaguisi.
(Lc 10.21-22)

25 Tusumi Jesu Moocaanico nuuhi: Ɨco imehi, Moocaani niqueje Aivojiibo, bu jiinijeo Aivojiibo icano idiicaaboco. Jaanaa jiijegaajami naaditi, bu jijeohesicini ma iicamediti icano afatani noco, jilli ticovo jeebiiba iicamocoro dihifusuhi.
26 Jiihi, Guihi, ɨɨjoho tolli idiimogobadi.
27 Guihirubi uco paryi fanoovaco tahusefaño ficuuhi. Miyanotiro aivo miihaiñooba Illico gaajati hi. Ɨdiiboro Caani gaajahi. Jaabadiro Caanico miihaiñooba aivo gaajati hi. Ɨdiiboro Illi gaajahi, bu jaanoco jaatyoco Illi imeguehi agaajasunoco.
28 Tajaa masaa oono paryiici no amiihai amiihai dudicamaajeneri, amiihai fiisetaneri icano miniinovatomo, amiihaico uujoho jaguisisuqui.
29 Magaayici amiihaico uujoho atajiibanoco. Jaamoro uuti magaaja, ajaabiciifinoco, bu tajeebii isiicunoco icano. Jaamo amiihai jeebiico majaguisisujinoco mahatyimehi.
30 Uujoho amiihaico atajiibano, sihidi jeevati hi isatyo, bu amiihaihalliivi ificuuno aivo ijeevesuti hi icano.

12

Ijiibogomi naa Jaguisifucusumi Arrozbadi Ejeevano Trigo Noovataco Ɨcihi.
(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

1 Toodihivi Jesu jaguisifucu basutafeenedi igooboro feehicauhi. Jaanaaca ijiibogomi naa ajeba aivuunegui ticovaumo trigo noovataco iicimoro ifayiinoco amachumo.
2 Jaanoco fariseomi aatyimeumoro Jesuco nuuhi: Meeci, dijiibogomi naa jaguisifucu eheetavusutati noco dudicamaajeque eetavehi, noomoro.
3 Jaanegui diitoco nuubo: ¿Nacu amiihai aamefaño memeeci hicati hi safoono David inahabonimi naama aajebavausumi omooniunoco?
4 Miiro Moocaani iijafaño ufuuboro machuubo jeeci vo imimaahunoco, miijoho amachutatirunoco diibo, bu igataavomi naa icamo amachujitirunoco idiimoro sacerdotemi amachufinoco.
5 ¿Nacu bu Moise tajiiba aamefaño onoonoco memeeci hicati hi, sacerdotemi Moocaani iijafaño jaguisifucu icarunaaca jaguisitimo iicanici noco? Jaaruno imiti iicati noco.
6 Miiro amiihaico neehi: Jineeri icano aivo toono Moocaani iija janaanicivi ejeevano.
7 Miiro amiihai magaajati hi Caatinihaame jino jilli eneejirunoco: Uujoho imeguehi mihidaasugonoco. Jaanoti asimico magaisiraici moro mejeecivonoco imogoti hi, onoonoco. Miiro toonoco magaajaruva oono milli imiticco omoonitirumoco iimiti meneejitirahi.
8 Miiro uujoho Miyami naafibadi Ifiivuubo bu tolliro jaguisifucuhalliivi mityama icahi.

Ihuse Ifiigatyuubo.
(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

9 Jaadi Jesu toonoti ufuubo sinagogajafaño jicafutuuhi.
10 Jahigo icaubo saafi miyami naafi ihuse ifiigatyuubo. Jaanaa Jesuco siibadi iicanoco omooni noco aatyimemere iifurumo toonohalliti diiboco imooniqui iimuguumoro diiboco dilluumo: ¿Naa, jaguisifucusumi iguihuvaabo buheesuco meheetavejirahi? noomoro.

11 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Nacu cajaatyo amɨɨhaitɨ saatoho amɨɨhai jooɨ oveja
jaguisɨfucusumi jacohojɨfaño ihacuturuva mofoomoro mɨhɨcɨtejitɨrahi?
12 ¡Jaanotɨ mɨɨro miyamɨnaafi oveja janaanɨcɨ jaaducafetehi! Jaamañoo jaguisɨfucusumi
imino momoonɨnoco meheetavejirahi,
13 nooboro ihuse ifiigatyuuboco: Dihuseque fallirihicaru, nuubo. Jaanegui diibo
ihuseque afalliricaruuneri tusumiro imituuhuse saanaagohuse iicabadɨ.
14 Jaasumiro ifariseomɨ ufuumoro iimaacasiuhi Jesuco iguijenɨqui.

Jesuditɨ Onoono.

15 Jaanoco Jesu agaajacɨuboro toonotɨ sihɨgovɨ fuubo. Jaabo sihidɨ miyamɨnaa bucasi-
uhi. Jaamo paryɨ iguihuvamoco Jesu buheesuuboro feehicauhi.
16 Jaaboro diitoco: Uujoho diibo iicanoco mɨɨco mɨjɨɨbeguedino, nooboro diitoco
faguehicauhi.
17 Jillɨ icauno Moocaani iimaamɨnaafi Isaia jillɨ unuuno imiyacafetequi:
18 Jaanɨ tajeecɨvomɨnaafi uujoho ɨɨcɨɨbo. Jaaboco uujoho agaijɨɨboro diiberi imo imo
iicaabo. Diibohallɨvɨ tagaijaco ficuji. Jaabo uujoho miyaaneri udugaacunoco
cuumino miyamɨnaaco jɨɨbegueji.
19 Jaaruubo ñaaɨjitɨɨbo, coovadiinamaaijitɨɨbo icano. Mɨɨhaiñooba ihiimaaco guubujitɨhi
cuumino jɨɨhaiñovɨ.
20 Aivo gañɨɨcafetejitɨno buiga mɨɨvɨ iquisivuruno, bu jaabadɨro jabacarurajitɨno cuu-
gahuba jari ɨnɨfuturuno. Jarihiica iimi aivojɨco eheetavusunohachuta.
21 Jaadɨ naha jari paryɨ jiinɨje miyamɨnaa diibocoro esɨcɨnɨcuuji, unuuno.

Jesuco Ɨjɨ Mityama Icaabo Noomo.
(Mr 3.19-30; Lc 11.14-23; 12.10)

22 Jaanaaca Jesujaago sɨvaumo ihaallɨɨno aatyɨmetɨɨbo, ihiimaatɨɨbo icano, iimitɨno
ɨjɨma iicauboco. Jaaboco Jesu buheesuuhi. Jaaneri atyɨmecuubo, bu iimaacuubo icano.
23 Jaaneri paryɨ miyamɨnaa ajabafiituumoro nuuhi: ¿Nacu fɨne jaanɨ David Iyaachi
fɨne? noomoro.
24 Jaanoco fariseomɨ uguubuumoro nuuhi: Jillɨ jaanɨ iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ
gañɨɨhicaabo, diito aivojɨɨbo Beelzebu mityariro, noomoro.
25 Tollɨ noomoro eesamaaiunoco Jesu agaajacɨuboro nuuhi: Sahaivojɨ minoocɨ
udugaavonoro sanomɨro imoonɨcasiruva gueenene icatɨnoro goovano finɨjirumo.
Jaabadɨro bu cuucuumihacho, bu sajamɨnaaro icano fahɨgovavɨ idugaavuruva
gueenene icajitɨrahi.
26 Jaabadɨ ¿mɨllɨ bu Satanas ifiicoro buhɨgovɨ gañɨɨjirahi? Jaanotɨ jillɨ imoonɨruva, ¿mɨllɨ
bu imitya gueenene icajirahi?
27 Mɨɨro amɨɨhai uco meneehicahi uujoho iimitɨno ɨjɨmɨco Beelzebu mityari buhɨ
agañɨɨno meneehicahi; ¿Jaano bu tollɨ iicahachiijɨ, mɨɨjoho nacu oono amɨɨhai
jɨɨbogomɨnaaco mityaco acɨhicahi diitoco buhɨ igañɨɨhicaqui? Jaamañoo bu diito tollɨro
omoonɨmañoo imino gaajaveechuno amɨɨhai guiraano aivo mɨmɨtanoco.
28 Jaanotɨ naha uujoho imitɨno ɨjɨmɨco buhɨ gañɨɨhicahi Moocaani Gaija mityafeenedɨ.
Jaamañoo toono gaajasuhi Moocaani aivojɨ mitya amɨɨhaivɨ agasecuunoco.
29 ¿Mɨllɨ bu sifi esefaabo iijafañoo ofooboro inehejeque dumɨtɨɨcɨjirahi itɨconɨ diiboco
sisɨtɨɨboro? Jarihiica naha diiboco isisɨɨboro inehejeque dumɨtɨɨcɨjiruubo.
30 Jaamañoo tajaagodɨ iicatɨmo tamɨnaa. Jaabadɨro bu tajaagovɨ mɨsɨvatɨmo buhɨgovɨro
magavaracusuhi.
31 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Miyamɨnaaco paryɨ fanoova imitɨco unuuruno buusu-
cafetejirahi. Jaanotɨ Moocaani Gaijaditɨ imitɨmo ihiimaano toono naha aivono ufucuro
buusurajitɨhi.

32 Jaabadiro bu cajaatyohacho uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubediti imitino ihiimaaruno buusucafeteji. Jaanoti Moocaani Gaijaditi imitino ihiimaamoco toono aivo buusurajitihi jiijehallivi, bu ufucu siijehallivi icano.

Ɨmohoco Inoovatatiro Magaajatahi.
(Lc 6.43-45)

33 Miiro iimino imoho, iiminocoro noovaniciihi. Jaabadiro bu iimitiho iimitinocoro noovahi. Jaamaño imohoco inoovatiro magaajatahi.
34 ¡Jiinimomi cuumi mihicamo! ¿Milli bu iiminoco mihiimaajirahi, imitiminaa mihicamo? Miiro iiji iimaaniciihi ijeebiifaño agahaficiniноti.
35 Miiro iimino miyaminaafi iiminocoro iimaaniciihi iimino ijeebiifaño iicanoti. Jaanoti bu iimitino miyaminaafi imitino iimaaniciihi ijeebiifaño iimitino iicamaño.
36 Jaanegui amiihaico neehi: Ufucu jaadusufucu iicadi, famooro magaajaji oono iminootino mihiimaahicanehejeque.
37 Miiro dihiimaariro daaducafeteji, bu dihiimaariro imiibo, bu imitiibo noocafeteji.

Imitino Miyaminaa Aatyimerafitino Mityaco Dilluhi.
(Mr 8.12; Lc 11.29-32)

38 Jaanegui Jesuco nuumo saatoho fariseomioto, bu Moise tajiiba gaajaminaaoto icamo: Gaajaminaafi, miihai mihimeguehi aatyimerafitino mityaco gaajabadi iicanoco edeetavonoco, noomoro.
39 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jeedi fine iimitino miyaminaa saafiicoro imiyaavogotatimo dilluhi aatyimerafitino mityaco gaajatabadi iicanoco; Jaaruno gaajata aciraji tihi, idiinoro Moocaani iimaaminaafi Jonas gaajata aciicafeteji.
40 Miiro oono Jonas iguiraano taavaabo jeebiifaño mifucuci, safucu cuujeo fucuva, bu mifucuci, safucu fucuo fucuva icano iicaubadiro, bu tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo jiinije ciidiifaño icaji mifucuci, safucu icano cuujeo fucuva, bu mifucuci, safucu icano fucuo fucuva icano.
41 Jaadi Ninive cuumiri iicaumo jaadusufucusumi gañiiveji. Jino jisumio miyaminaaco udugaacudi. Jaamoro diito idaasuno iicajihi diitoco oovicijimo; Miiro Ninive miyaminaa iimitico ejeevesuumoro imino icauhi Moocaani jiibogoco agalluunoco diitoco Jonas ijiibuguusumi. Miiro Jonas janaanici uujoho iicaabo jino jimañeri icahi.
42 Tolliro bu ufucu tehesino jiinije aivojigo gañiiveji jaadusufucusumi jino jisumio miyaminaa imitico emeecidi. Jaagoro diitoco idaasuno iicajihigo oovicijigo; Miiro diigo aivo tehesino jiinijeti saauhi, Salomon gaajaco uguubuvaugo. Miiro Salomon janaanicivi uujoho iicaabo jino jimañeri icahi.

Iimitino Ɨji Siino Uhuuminicino.
(Lc 11.24-26)

43 Miiro iimitino iji miyaminaafiti ihiinooboro fooniciibo ifihigaimañehejedi ijaguisiqui guiinooboro. Jaarunoco aatyimetiiboro siino esamaaifiibo:
44 Siino dojicuviro tahigoti asaahinihigo taajajaagovi uumiji, nooboro. Jaabo dojicuviro agaseebe miyaminaafi jeebiico atyimefihi, iija sicaija, imibachucinija, iguijaacinijabadi iicaaboco.
45 Jaanegui ofooboro siino icitefiibo sahuse juugahuseti miimisiici idiino aivo diibo janaaniciviі iimitino ijimico. Jaamoro paryi sahi diibofaño ofoomoro icatoniciimo. Jaaneri diibo iticoni iicauno janaanici aivo imitino minifetefihi. Jaabadi icajimo jito iimitino miyaminaa.

Jesu Nahabomi, Seeji Icamo.
(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

46 Jaabo Jesu miyaminaamahiica ihiimaaunaacarehiica gaseumo seejima inahabomi. Jaamo diiboma ihiimaaqui omooniumo jahisiro icauhi.

47 Jaanaa saatoho diiboco jɨɨbuguuhi: Diiseejɨ, bu dinahabomɨ icamo oono jahisi icahi.
Jaamo ɨɨma iimaajirahi, noomoro.
48 Jaanegui diibo nuuhi diiboco tollɨ nooboro ɨjɨɨbuguuboco: ¿Mɨɨjoho taaseejɨ, mɨɨjoho
tañahabomɨ?
49 nooboro ijɨɨbogomɨnaaco ɨtɨduuboro nuubo: Jito taaseejɨ, tañahabomɨ icano.
50 Mɨɨro cajaatyohacho Taacaani niquejefaño iicaabo iimogonoco omoonɨmo, diito
naha tañagomɨ, tañahabomɨ, taaseejɨ icano, nooboro.

13

Basumɨnaafivɨ Ohoovɨcɨno.
(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

1 Tufucu Jesu iihatɨ ihiinuuboro muuaijɨnivɨ casɨɨvutuuhi.
2 Jaanaa diibo cojɨvɨ sihidɨ miyamɨnaa iigaivuumo iijeuneguiiha Jesu meene-
gafañо ɨjɨcafutuuboro imuuaifañо casɨɨvutuuhi. Jaanaa imiyamɨnaa isiro fitafutuuhi,
jiinɨgaibaahohallɨvɨ.
3 Jaaboro diitoco sihidɨ sinehejeque jɨɨbeguehicaubo siinovɨ oovɨcɨɨboro jillɨ nooboro:
Basumɨnaafi fuuhi abasutuubo.
4 Jaabo basuuboro ufuuno samañoono jɨɨhaifañо aifuuhi. Jaarunoco joomɨ asaaumoro
faayɨsujenɨuhi.
5 Jaanotɨ samañoono guiisihallɨvɨ aifuuhi, miyaadɨ jiinɨ achahaumañovɨ. Jaanoro
goovano iinucuuno miyaadɨ ijiinɨje afaicuvautɨmañо.
6 Jaaruno nɨhɨba aachɨcɨuneri chuumucuuno abacocoovautɨmañо fiigatyuuno.
7 Jaanotɨ samañoono aifuuhi jarɨɨmɨhoonofeenevɨ. Jaano ijarɨɨmɨhoono toonohallɨvɨ
ujusiuneri toono macanɨuhi.
8 Jaanotɨ samañoono iimino jiinɨjehallɨvɨ aifuuhi. Jaano ujusiunoro imino noovauhi;
Jaano sagahaisaro ifiivuuno noovauhi ciendɨgaiva. Jaanotɨ sagahaisa noovauhi sesen-
tadɨgaiva. Jaanotɨ sagahaisa noovauhi treintadɨgaiva icano.
9 Jinooco muguubu amɨɨhai nohojɨma mihicahachiijɨ, nooboro.

Mɨllɨtɨ Siinovɨ Oovɨcɨubo.
(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

10 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa diibojaagovɨ asaaumoro diiboco dilluvauhi: ¿Collɨhiica
miyamɨnaaco siinovɨ oovɨcɨɨboro dɨɨbeguehicahi? noomoro.
11 Jaanegui iimusuubo: Amɨɨhaico naha Moocaani niquejeo aivojɨ otoovonoco imino
gaajasuhicahi. Jaanotɨ diito imino gaajajitɨrahi.
12 Mɨɨro sihidɨ icanoma iicaabo siino janaanɨcɨ acɨcafeteji, guiraanoma iicaqui. Jaanotɨ
chahanoma iicaaboco ajashunogayɨ iicaruno dumɨtɨɨcɨcafeteji.
13 Tooneguiiha diitoco siinovɨ oovɨcɨɨboro jɨɨbeguehicahi, atyɨmecuurumo
atyɨmetɨmobadɨ iicahicaneguiiha, bu guubucuurumo gaajahicatɨhi inohojɨma
achahamobadɨ iicahicaneguiiha.
14 Jaamañо diitovɨ nijequevavano Moocaani iimaamɨnaafi Isaia unuuno:
Amɨɨhai fɨne muguubuji. Jaarumo magaajajitɨhi; Fɨne mahatyɨmejirahi. Jaarunoco
mehesɨcɨnɨjitɨhi.
15 Amɨɨhai jeebɨɨno ucuhufunuutucumañо, imitɨno muguubuhicahi, bu ihaallɨɨno mani-
hicɨnɨhi, ihaallɨɨneri atyɨmetɨmo iicaqui, bu inohojɨneri guubutɨmo iicaqui, bu ijeebɨɨri
gaajatɨmo iicaqui. Jaamoro tajaagovɨ uumitɨmo uujoho ubuheesujiruneguiiha, unuuno.
16 Jaanotɨ naha imicani amɨɨhai mihicahi amɨɨhai aallɨɨneri mahatyɨmemañо, bu
amɨɨhai nohojɨneri muguubumañо icano.
17 Mɨɨro jino miyanotɨro jino amɨɨhaico neehi: Ajashutɨmo Moocaani iimaamɨnaa,
bu ajashutɨmo iimino miyamɨnaa icamo jino amɨɨhai mahatyɨmeneque atyɨmegueuhi,

bu jino amɨihai muguubunoco guubuguuhi icano. Jaarumo guubuutɨmoro, bu aatyɨmetɨmoro guijevecuuhi.

Jesu Jɨibeguehi Basumɨnaafivɨ Ohoovɨcɨunoco.
(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

18 Muguubu taca jino basumɨnaafivɨ ohoovɨcɨno jillɨ eneejirunoco.
19 Jino niqueje aivojɨ iijɨco guubucuurumo agaajatɨmo johono abasuuno jɨihaifaño aacotonobadɨ jeevahi. Mɨiro ɨjɨ asaaboro ijeebɨifañotɨ ɨcɨcuuhi ijeebɨifaño jɨibogoco abasucuurunoco.
20 Jaanotɨ guiisihallɨvɨ aifuuno onoono oono jɨibogoco uguubumoro toonoco imo imo agaayɨcɨmo.
21 Jaaruno miyaadɨ abacocoovatɨmaño gueenene icatɨno. Mɨiro diitovɨ nɨsu agasesumi, bu tobogohallɨtɨ ɨjɨihevesumi icano toonoco jeeveyɨicɨfimo.
22 Jaanotɨ jarɨimɨhoonofeenevɨ abasuuno onoono, oono jɨibogoco guubucuurumo sinehejejaagovɨro ijeebɨino iicamoro jijeo nehejeriro nɨjɨ nɨjɨ iicamaño nɨhɨbamɨ diitoco bañɨfihi. Jaano paryɨ jinehejere tojɨibogoco amacanɨsumaño diitofaño toonoco noovasutatɨno.
23 Jaanotɨ naha iimino jiinɨjehallɨvɨ abasucafutuuno, onoono jɨibogoco uguubumoro agaajamo diito imino onoovasumo. Jaamo saatoho jeevahi oono ciendɨyɨva sayɨ ifiivuuno onoovabadɨ. Jaanotɨ saatoho oono sesentadɨno onoovaubadɨ jeevahi, bu saatoho treintadɨno onoovaubadɨ icano.*

Trigofeenevɨ Iimitɨno Ñaavahu Iicanovɨ Ohoovɨcɨno.

24 Jaadɨ bu Jesu jino siino jɨibuguuhi siinovɨ ohoovɨcɨuboro: Niqueje aivojɨ jeevahi oono miyamɨnaafi iimino toogaiñooco ifaguifaño abasuunobadɨ.
25 Jaarunaaca paryɨ cɨgaumaaca diibo mɨnaafi ɨjɨcafutuuboro iimitɨno ñaavahuco abasujeuboro fuuhi.
26 Jaanaaca itrigo ifiivuunoro noovaunofeenetɨ, bu tollɨro toono iimitɨno ñaavahu fiivuuhi.
27 Jaanegui ijeecɨvomɨnaa ufuumoro abajaaboco nuutuuhi: Aivojɨibo mɨiro faguifaño imino toogaiñooco basuuhi. ¿Cuucatɨ jana bu jino iimitɨno ñaavahu fiivehi? noomoro.
28 Jaanegui abajaabo nuuhi: Cajaanɨhacho tamɨnaafi tollɨ moonɨhi, nooboro. Jaanegui ijeecɨvomɨnaa nuuhi: ¿Diimeguehi mofoomoro toohibaijeque magaijucɨtonoco? noomoro.
29 Jaarunaaca diibo nuuhi: Chahano, toohibaijeque magaijucɨhɨgo, bu itrigohiibaimaryo magaijucɨjirahi, nooboro.
30 Jaafa sano fanoocɨro jusihi. Jaadɨ dudɨcamaajemɨnaaco tajɨibaji itɨconɨ toono iimitɨno ñaavahuco ihɨcɨqui, jaamoro faasɨhije isisɨqui cɨijɨgaifaño mɨjɨgasuqui. Jaadɨ itrigoco ɨicɨmoro tamachuta iijafaño toonoco ificuuqui, nooboro.

Mostaza Tooɨvɨ Ohoovɨcɨno.
(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

31 Jaadɨ bu Jesu siino jillɨ ohoovɨcɨiboro nuuhi: Niqueje aivojɨ jeevahi oono miyamɨnaafi ifaguifaño mostaza tooɨco abasuno iicanɨcɨbadɨ.
32 Mɨiro jaagai paryɨ fanoova tooɨnoguiinovɨ sihajashugayɨ. Jaarugai ujusidɨ fahoova janaanɨcɨvɨ iminifotohoro ɨmohodɨho minifotonɨcɨhi. Jaaho aivo aajashutɨmaño joomɨ agahafomo asaamoro ihaafenevɨ iicuvanɨcɨhi, nooboro.

Levaduraguiijɨvɨ Ohoovɨcɨno.
(Lc 13.20-21)

33 Tollɨro bu siino jillɨ ohoovɨcɨuboro nuubo: Niqueje aivojɨ jeevahi oono gaigo levaduraco minoocɨ, sano icano oovodɨno harinaco ɨicɨgoro toonoma acaɨsenɨno toosɨhima imino acaɨsecafotonɨcɨno iicabadɨ.

* **13:23** Jino miyaavogoditɨ ɨjɨibogono.

Jesu Sano Oovɨcɨriro Eneehicauno.
(Mr 4.33-34)

34 Jesu jillɨ paryɨ miyamɨnaaco siinovɨ oovɨcɨɨboro jɨɨbeguehicauhi, siinovɨ oovɨcɨtɨɨboro jɨɨbeguehicautɨɨbo.
35 Jillɨ icauno Moocaani iimaamɨnaafi unuuboro acaatɨnɨuno imiyacafetequi:
Siinovɨ ohoovɨcɨnofeenedɨro iimaaji; Sɨɨcɨjetɨro Moocaani jiinɨjeque ifiivusunotɨro toovono iicanehejeque, nooboro.

Jesu Jɨɨbeguehi Iimitɨno Ñaavahuvɨ Ohoovɨcɨnoco.

36 Jaadɨ Jesu miyamɨnaaco agalluuboro jaahevɨ fuubojaago ijɨɨbogomɨnaa ifiitɨvuumoro diiboco dilluuhi: Mɨɨhaico dɨɨbogo oono iimitɨno ñaavahu faguifaño iicanedɨtɨ, noomoro.
37 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨɨro iimino toogaiñooco abasuubo oono uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo.
38 Jaanotɨ fagui onoono jiinɨje. Jaanotɨ oono iimino toogaiño, onoono Moocaani aivojɨ seemetɨ onoono. Jaanotɨ iimitɨno ñaavahu onoono ɨjɨ seemedɨtɨ iicamedɨtɨ onoono.
39 Jaanotɨ mɨnaafi iicaabo diibo ɨjɨ. Jaanotɨ ibasutaaco ɨɨcɨjino onoono ufucu jiinɨje ifinɨjinotɨ onoono. Jaanotɨ toono ibasutaaco ɨɨcɨjimo Moocaani toomomɨnaa.
40 Jaanotɨ oono iimitɨno ñaavahuco mɨhɨcɨmoro mɨjɨgasunɨcɨradɨ, bu tollɨro ufucu jiinɨje ifinɨdɨ icajino.
41 Jaasumi uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo itoomomɨnaaco tajɨɨbaji ihaivojɨfañotɨ inanɨqui oono sitaaco imitɨco ɨɨcɨsuhicamoco, bu imitɨco omoonɨhicamoco icano.
42 Jaamoco cɨɨjɨgaifaño gañɨɨjimo tahɨ ataacasijihɨgo, ɨdaasuno iicaneri igaiñonoco catɨrɨrɨ oojɨsujihɨgo.
43 Jaanotɨ Moocaani iimogonoco omoonɨhicamo nɨhɨba iicanɨcɨradɨ achɨcɨnɨji Moocaani aivojɨfaño. Amɨɨhai nohojɨma mihicahachiijɨ muguubu.

Nɨhɨbamɨ Jiinɨjefaño Toovono Iicanovɨ Ohoovɨcɨno.

44 Niqueje aivojɨ oono nɨhɨbamɨ toovono jiinɨjefaño afatanɨcɨnɨbadɨ jeevahi. Jaanoco saafi miyamɨnaafi aatyɨmeebere siino dojɨcuvɨro siino toonovɨro fatanɨnɨcɨhi. Jaaboro imo imo ofooboro paryɨ inehejeque anaajeebere toono nɨhɨbamɨri tomaño jiinɨjeque naajenɨcɨhi, fanooro tomañonɨhɨbamɨ diibediro iicaqui.

Perla Guiisiyɨ Sihidɨ Ijaadama Iicanovɨ Ohoovɨcɨno.

45 Bu tollɨro niqueje aivojɨ jeevahi naajemɨnaafi oono perla guiisiyɨ iimiyɨco gui-inooboro ofoonɨcɨbadɨ.
46 Jaayɨco aatyɨmesumi ofooboro paryɨɨcɨno inehejeque anaajeebere tooneri tooyɨco naajenɨcɨhi.

Sinɨcuuhuvɨ Ohoovɨcɨno.

47 Jaabadɨro bu niqueje aivojɨ oono sinɨcuuhuco muuaifaño magañɨɨno faaboho taavaaboco ɨɨcɨnɨcɨno iicabadɨ jeevahi.
48 Jaano isinɨcuuhu agahafucuudɨ ifiicɨmɨnaa jiinɨgaibaahohallɨvɨ isi guiiyɨcɨnɨcɨhi. Jaadɨ ututuuvomoro itaavaco nanɨnɨcɨmo. Jaamoro iimifiimoco jɨɨibaiñofaño ficunɨcɨmo. Jaamo iimitɨmoco buhɨ gañɨɨnɨcɨmo.
49 Jillɨ icajino ufucu jiinɨje ifinɨdɨ; Moocaani toomomɨnaa asaamoro dugaacujimo iimitɨmoco iimifiimofeenetɨ.
50 Jaamoro iimitɨmoco cɨɨjɨgaifaño gañɨɨjimo, tahɨgo ataacasijihɨgo, bu igaiñooco catɨrɨrɨ oojɨsujihɨgo icano.

Bohono Busumije, Eedeene Icano.

51 Jaaboro Jesu diitoco dilluuhi: ¿Naa paryɨ jinooco magaajahi? nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Jɨɨhɨ, noomoro.

52 Jaanegui nuubo: Miiro Moise tajiiba gaajaminaafi imino niqueje aivoji jiibogoco gaajacuubo. Jaabo iija abajaabobadi jeevahi. Miiro toojaminaafi fanoocoro toojafaño iicanoco gaajahi. Jaabo iicijiruubo eedeeneque, bu bohonoco icano. Jaabadiro diibo niqueje aivoji jiibogoco agaajaabo jiibeguejirahi Moise unuunoco, bu jisumi uujoho ihiimaanoco icano.

Jesu Nazarevi Icahi.
(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

53 Jaadi Jesu siinovi ooviciiboro ijiibeguehicaudi toonoti fuucuubo.
54 Jaabo ijiinijevi ifutuuhi. Jahigo paryi famaño sinagogajanofaño jiibogooboro feehicaubo. Jaaneri miyaminaa ajabafiitomoro neehicauhi: ¿Cuucati jaani gaajahinihi jino jityigaba gaajaco? ¿Milli jaabo jino sihidi ejeevanoonoco eetavehicahi?
55 Miiro jaani imohobujene dudicamaajeminaafi achi, jaanoti seeji Maria icano. Jaanoti bu inahabomi Jacoobo onoobo, Jose, Simon, bu Juda icamo.
56 Miiro bu inagomi miihaifeeneri icahicahi. ¿Cuucati jana gaajaabo paryi jityigabajeque? noomoro.
57 Jaamaño diiboco miyaavuguutimo. Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Famoovaro Moocaani iimaaminaafico imino gaayicihicahi. Jaanoti idiimoro iicuumiminaa, bu iijaminaa icamo gaayicitihi, nooboro.
58 Jaamaño sihidi toonovi sihidi ejeevanehejeque eetavuutiibo diito diiboco imiyaavuguutineguiiha.

14

Jua Nitiminaafi Guijeveque Ijiibogono.
(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

1 Tusumi Herode onoobo Galilea aivojiiboti icauhi. Jaabo guubuuhi Jesuditi.
2 Jaaboro iicojiri iicaumoco nuubo: Diiboro Jua Nitiminaafi siino ubuuheteebe guijeveti. Jaamaño jino sihidi ejeevano mityama icaabo, nooboro.
3 Miiro diibo Herode Jua Nitiminaafico isisisuuboro civojafaño ficusuuhi. Herodia onoogo inahabo Felipe taabaco unuuneguiiha.
4 Jaabo Jua Nitiminaafi Herodeque nuuhi: Diigoco taabavadino, nooboro.
5 Jaanegui Herode Juaco guijeniujirahi. Jaaruubo miyaminaaco ñihicuguehicauhi; famooro miyaminaa: Juaco Moocaani iimaaminaafi, noomoro eneehicaunoti.
6 Jaanaa ifiivu ficabavi iifutusumi jiibaimoco Herode eheetavuuhigo Herodia aicigai diibo ucuuhuvaumo imegavi gahaseguere fuuhi. Jaanoco aivo Iherode sihidi iimuguubo.
7 Jaaboro diigoco Moocaanifañodi unuuboro aciguubo fanooco conoocohacho diigo idilluguunoco.
8 Jaanegui diigo seeji diigoco afajiiniubadi, ufuugoro Herodeque nuutuuhi: Uco butajefaño Jua Nitiminaafi nigaico daaci, noogoro.
9 Jilli unuuno diibo aivojiibo Herodeque sihidi idaasuvusuuhi. Jaarunofaño Moocaani momofañodi unuucuumaño, bu diibo cojiri iicaumo jaanoco uguubucuumaño icano, tajiibaubo ihaciqui.
10 Jaanegui tajiibaubo Jua nigaico iquiticiqui civojafaño icauboco.
11 Jaayico isivaumoro tobagocajaco acivauhi. Jaanoco bu diigo seejico acituuhi.
12 Jaanoco ijiibogominaa uguubuumoro Jua Nitiminaafi ifiico asatyumoro ciijeuhi. Jaadi ufuumoro Jesuco jiibugutuumo.

Jesu Cinco Mildimoco Machusuhi.
(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

13 Jaanoco Jesu uguubuuboro iinoro sihɨgovɨ tehesino fuuhi meenegari. Jaarunoco
miyamɨnaa agaajacɨumoro cuuminotɨ diiboco bucasiuhi isidɨ.
14 Jaanaa Jesu imeenegatɨ ihiinuuhɨgo atyɨmeuhi sihidɨ miyamɨnaa iicaunoco.
Jaaboro diitoco ɨdaasuguubo. Jaaboro iguihuvama iicamoco diibojaa ɨsɨvamoco
buheesuhicaubo.
15 Jaanaa iijɨcuunegui ijɨɨbogomɨnaa diibojaa asaaumoro diiboco noovauhi: Aivo mi-
hiijɨcuuhi, bu mɨɨhaiñooba jimañeri chahahi. Jaanegui miyamɨnaaco galluucu ofoomoro
cuuminotɨ maahunoco anaajemere imachuqui, noomoro.
16 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨllɨ bu feejirumo amɨɨhai mahacɨ imachuqui,
nooboro.
17 Jaanegui diito nuuhi: Mɨɨro mɨɨhaima chahano, ɨdɨɨnoro jino sahusedɨbava mo-
maahuno, bu miimɨsiicɨro taavaabomɨsi icano, noomoro.
18 Jaanegui Jesu nuuhi: Juu tajaa mɨsɨva, nooboro.
19 Jaaboro miyamɨnaaco tajɨɨbaubo ñaavahuhallɨvɨ icasɨɨcamaaiqui. Jaaboro ihuse-
fañoɨcɨubo toono sahusedɨbava imaahunoco, bu itaavaabomɨsico icano. Jaaboro
niquejeque emeecɨuboro Moocaanico toonohallɨvɨ iimuuboro toonoco iquisicuuboro
ijɨɨbogomɨnaaco acɨubo. Jaanoco diito imiyamɨnaama ɨfuuhi.
20 Jaanoco famooro amachuumoro tuvauhi. Jaano atyuuvoco ananɨumo gahafusuuhi
jɨiibaiñooco fahuseecɨ motɨhaitɨ siino miibaicɨ ɨdɨɨno.
21 Jaanoco amachuumo cinco mildɨmou sano gaifiimɨro. Jaanotɨ gaigoomɨ, bu seeme
icano oovarautɨhi.

Jesu Nɨfaihuhallɨdɨ Ɨguehi.
(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

22 Jaaboro Jesu ijɨɨbogomɨnaaco imeenegafañoɨjɨcuuboro galluuhi ihɨmega oono-
goomuuaivɨ ifeequi, diibo miyamɨnaaco ifitacuunohachuta.
23 Jaadɨ diitoco ifitacuuboro Jesu fuuhi ifabaɨ nigacɨvɨ Moocaanima ihiimaaqui. Jaadɨ
mihiijɨcuunaaca Jesu tahɨ iinoro icauhi.
24 Jaanaaca imeenegafeene muuairi icaunaaca sefano guibuhuba guibuhicauhi toga-
hallɨvɨ.
25 Jaanaaca Jesu cuujetavɨ jari diitojaagovɨ saauhi, nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro.
26 Jaaboco ijɨɨbogomɨnaa nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro asaaunoco aatyɨmeumoro gaihivu-
umo iigutuumoro: ¡Ajaanɨ ɨjɨ! noomoro.
27 Jaarunofañoɨ Jesu diitoco nuuhi: Mequehecu mihiguetedino, uujoho, nooboro.
28 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, miyaano ɨɨjoho idiicahachiijɨ taca, tajɨɨba
bu uujoho dijaa saaqui nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro, nooboro.
29 Jii, disaa taca, nooboro. Jaanegui Pedro imeenegatɨ iniituuboro tɨcovauhi
nɨfaihuhallɨdɨ ɨɨguubo Jesujaagovɨ ifeequi.
30 Jaarunaaca guibuhuba sefano iguibuunoco aatyɨmeuboro igutuubo. Jaasumiro
tɨcovaubo inɨfaihufañoɨ iniituubo. Jaanegui gaihivuubo: ¡Aivojɨɨbo, uco taajasu!
nooboro.
31 Jaasumiro Jesu diiboco ihusetɨ iguiiyɨcɨuuboro diiboco nuuhi: ¡Ajashucani
dimiyaavogo! ¿Collɨhi miyaavogotɨhi? nooboro.
32 Jaadɨ diitɨsi imeenegafañoɨjɨcafutuusumiro iguibuhuba llɨɨvɨuhi.
33 Jaanegui imeenegafañoɨ iicaumo Jesuguiino ememuɨɨvuumoro nuuhi: Miyaano
ɨɨjoho Moocaani Achi, noomoro.

Jesu Iguihuvamoco Buheesuhi Genesarevɨ.
(Mr 6.53-56)

34 Jaamo imuuaico afatyuudɨ ɨɨfutuumo Genesare jiinɨjevɨ.
35 Jaanaa toojiinɨjeo miyamɨnaa Jesu iicaunoco agaajacɨumoro paryɨ toojiinɨjeri
jɨɨbohocasiumo. Jaamoro Jesujaagovɨ sɨvaumo paryɨ iguihuvamehejeque.

36 Jaamoro diiboco dilluhicaumo jillɨ igaachehujɨniba nijequegayɨco idudɨɨcɨtequi.
Jaanoco paryɨ famooro ududɨɨcɨudɨmo buheeuhi.

15

Miyamɨnaaco Ɨmɨhɨninɨsuno.
(Mr 7.1-23)

1 Jaadɨ fariseomɨtɨ saatoho, bu caatɨnɨmɨnaa icamo Jerusale cuumitɨ asaaumoro Jesuco
dilluvauhi:
2 ¿Millɨtɨ dijɨɨbogomɨnaa moheedetemɨhai jeevamaaje iicabadɨ moonɨtɨhi? Mɨɨro mo-
moonɨnɨcɨbadɨ moonɨtɨmoro ihuseneque nitamaaitɨmoro machuhicahi, noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Millɨtɨ bu jana amɨɨhai Moocaani tajɨɨbaco
mejeevesumoro amɨɨhai jeevamaajequere momoonɨhicahi?
4 Mɨɨro Moocaani jillɨ nuuhi: Diicaani, diiseejɨ icamoco bocɨgo. Jaanotɨ caanico, seejɨco
icano imitɨno onoomo iguijevequi, nooboro.
5 Jaaruno icanaaca amɨɨhai meneehicahi jillɨ, mɨɨno caanico, bu mɨɨno seejɨco icano
meneejirahi: Ɨco acɨjitɨhi: Mɨɨro paryɨ tañehejeque uujoho Moocaanico ɨjɨbaicuuno,
noomoro.
6 Jaamaño tollɨ onoomo caanimɨco, jinehejebaco acɨhicacuutɨhi. Jillɨ momoonɨmaño
Moocaani tajɨɨbaco jihovonobadɨ momoonɨhicahi. Amɨɨhai jeevamaajequere
moonɨmoro mihicamaño.
7 Amɨɨhai bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Mɨɨro miyaanoco nuubo Moocaani iimaamɨnaafi
Isaia jillɨ nooboro acaatɨnɨusumi:
8 Jiicuumi uco jillɨ tɨcovono iijɨriro bocɨguehicahi. Jaarumo jeebɨɨno uuditɨ tehesino
icahi.
9 Jillɨ sɨcamañovɨ iigaivomoro uco imehicahi. Jillɨ amɨɨhai jɨɨbogono, tɨcovono miyamɨnaa
jɨɨbogonoro iicamaño, nooboro.
10 Jaadɨ Jesu miyamɨnaaco ocoovauboro nuuhi: Jinooco muguubumoro imino maga-
aja:
11 Mɨɨro miyamɨnaafi iijɨri ɨjɨcafotono diiboco mɨhɨninɨtɨhi. Jaanotɨ naha iijɨfañotɨ
asaano diiboco mɨhɨninɨhi, nooboro.
12 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa asaaumoro diiboco nuuhi: Mee, fariseomɨ ɨɨjoho tollɨ
onoonoco uguubumoro aiveguehi, noomoro.
13 Jaaneguiiha diitoco iimusuubo: Guihirubi niquejefaño iicaabo abasutɨhoco paryɨ
ibacoconomaryo agaijuyɨcɨɨboro gañɨɨjiibo.
14 Jaafa tahɨ iimaamo jillɨ ihaallɨɨnoma chahamo, bu sita ihaallɨɨnoma achahamoco
sɨɨguehicahi. Mɨɨro ihaallɨɨnoma achahaabo sifiico isɨɨguruva faamɨsicɨro ifahojɨfaño
aquetejirahi, nooboro.
15 Jaaneguiiha Pedro Jesuco nuuhi: Toono tollɨ odoovɨcɨnoco mɨɨhaico dɨɨbogo,
nooboro.
16 Jaanegui Jesu iimusuuhi: ¿Nacu buunajɨ amɨɨhai tollɨro magaajatɨhi?
17 Mɨɨro paryɨ miyamɨnaa iijɨri ɨjɨcafotono moobafaño feehi. Jaadɨ mofiitɨ inoonɨcɨno.
18 Jaanotɨ naha miyamɨnaafi iijɨfañotɨ asaano diiboco mɨhɨninɨhi, ijeebɨɨfañotɨ asaa-
maño.
19 Mɨɨro ijeebɨɨfañotɨ iimitɨnoono esamaajene saanɨcɨhi, bu gaicaauneheje, bu gai-
goomɨco ɨɨcɨmoro ejeevesuneheje, bu gaigoomɨma imitɨnoono iicaneheje, bu nanivane-
heje, bu bañɨfiiraneheje, bu sitaaditɨ sɨcamaño jɨɨbogoneheje icano.
20 Jineheje naha miyamɨnaafico mɨhɨninɨhi. Jaanotɨ nitamaajehene moonɨco ee-
tavotɨmo amachuno miyamɨnaaco mɨhɨninɨtɨhi.

Siijiinɨjeo Miyamɨnaago Jesuco Imiyaavuguumo.
(Mr 7.24-30)

21 Jaadɨ Jesu toonotɨ ihiinuuboro fuuhi Tiro, Sidon icano jiinɨjejaagovɨ.

22 Jaanaaca Canaan jiinɨje miyamɨnaago toojiinɨjeri iicaugo saauhi Jesujaago
coovadiicɨnɨgoro: ¡Aivojɨɨbo, David Iyaachi, uco dɨdaasugo! Aicɨgai iimitɨno ɨjɨma icago
sihidɨ ɨdaasuno icahicahi, noogoro.
23 Jaarunaa Jesu diigo ajashunoba iimusuutɨhi. Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa asaaumoro di-
iboco nuuhi: Ajaamoco gallu gañuhusuno modojɨcutɨ coovadiicɨnɨgoro saago, noomoro.
24 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaani uco Israel cuumimɨnaa ovejamɨ
ɨmɨtamobadɨ iicamojaagovɨro galluuhi, nooboro.
25 Jaarunofañoo diigo asaaugoro diiboguiino ememuɨɨvovaugoro diiboco nuuhi: ¡Aivo-
jɨɨbo, uco daamusu, noogoro!
26 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Imijitɨruno iseeme machutaaco udumɨtɨɨcɨmoro
jɨcumɨco aacɨno, nooboro.
27 Jaarunofañoo diigo nuuhi: Miyaano Aivojɨɨbo; Jaarunofañoo jɨcumɨ machufihi igui-
inotɨ ihabajato amachuno suuvɨco, noogoro.
28 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Gaigo, guiraacani dimiyaavogo. Jaafa ɨɨjoho idi-
imogobadɨ icano, nooboro. Jaanoco tollɨ diibo unuuno tɨcovovɨro diigo aicɨgai buhee-
teuhi.

Jesu Buheesuhi Ajashutɨmo Iguihuvanoma Iicamoco.

29 Jaadɨ Jesu toonotɨ ihiinuuboro ufuubo fatyuuhi Galilea muuaijɨnidɨ. Jaadɨ
ifabaɨhallɨvɨ ufuuboro casɨɨvutuuhi.
30 Jaabojaago sihidɨ miyamɨnaa ufuumoro ɨfutuuhi diibo iicauhɨgo. Jaamoro dii-
bojaago sihidɨ sɨvahicauhi ɨɨgotɨmehejeque, bu ihaallɨɨno aatyɨmetɨmehejeque, bu ihi-
imaatɨmehejeque, bu imitɨno ihusene iicamehejeque icano, bu sihidɨ saatoho iguihu-
vamenejeque icano. Jaamoco buheesuhicaubo.
31 Jaaneri miyamɨnaa sihidɨ jabafiitehicauhi ihiimaahicautɨmeheje ihiimaauneri, bu
imitɨno ihusene iicaumeheje imino ihusenema iicacuuneri, bu ɨɨguehicautɨmehejeque
ɨɨgucuuneri, bu ihaallɨɨno aatyɨmeutɨmeheje aatyɨmecuuneri icano. Jaamoro tɨcovaumo
Moocaanico Israel cuumi Dios icaaboco, iimomo.

Jesu Machusuhi Cuatro Mildɨ Miyamɨnaaco.
(Mr 8.1-10)

32 Jaadɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaaco ucuuhuvauboro diitoco nuuhi: Jito miyamɨnaaco
ɨdaasuguehi. Mɨɨro jino mifucucɨ, safucu icano icacuumo uuma jinoovɨ. Jaamo amachu-
jirunobama chahacuuhi. Jaanegui imogotɨhi machutɨmoco iijanojaago agalluunoco
ofoomo jɨɨhaivɨ nacatejirahi, nooboro.
33 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi: ¿Cuucatɨ bu mɨllɨ mɨhɨcɨjirahi jino
mɨɨhaiñooba iijano achahahɨgo mihicamo jityɨgaba miyamɨnaa iicamoco mutuvasuqui?
noomoro.
34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Nacu mɨnoodɨno amɨɨhai machutaano icahi? nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Sahuse juugahusetɨ minoocɨ ɨdɨɨnoro momaahugayɨno icahi, bu
ajashuno motaavagayɨ iicanoro, noomoro.
35 Jaanegui tajɨɨbaubo imiyamɨnaa jiinɨjehallɨvɨ icasɨɨcamaaiqui.
36 Jaadɨ toono sahuse juugahusetɨ minoocɨ, bu itaavagayɨ icanoco ihusefañoo
agaayɨcɨuboro toonohallɨvɨ Moocaanico graciaco acɨuhi. Jaadɨ toonoco iquisicuuboro
ijɨɨbogomɨnaaco acɨuhi. Jaanoco diito imiyamɨnaama ɨfuuhi.
37 Jaanoco paryɨ famooro amachuumoro imino tuvauhi. Jaadɨ ihatyuuvoco ananɨumo
gahafusuuhi sahuse bu juugahusetɨ miibaicɨ ɨdɨɨno jɨɨibaiñooco.
38 Jaanoco amachuumo cuatro mildɨmo gaifiimɨu. Jaano gaigoomɨ, bu seeme icamo
oovorautɨhi.
39 Jaadɨ Jesu diitoco ifitacuuboro meenegafañoo ɨjɨcafutuuboro fuuhi Magdala onoocu-
umi jiinɨjejaagovɨ.

16

Fariseomɨ, Bu Saduceomɨ Icamo Aatyɨmeratatɨno Eetavoco Tajɨibahi.

1 Jahɨgo fariseomɨ, bu saduceomɨ icamo fuuhi Jesuco emeecɨtuumo. Jaamoro diiboco ɨifurumo iimitɨnofaño igañɨisuqui dilluuhi: Mɨihaico niquejefañoono aatyɨmeratatɨnoco dɨhɨfusu, noomoro.
2 Jaanegui diibo diitoco iimusuuhi: Iijɨcuuvɨ niqueje tɨfaiño iicasumi amɨihai: Aiguejitɨno mɨiro oono niqueje tɨfaihi, meneefihi.
3 Jaabadɨro bu fucuro meneefihi: Jaachiijɨ imijitɨfucu, mɨiro oono niqueje tɨfaiño niijama icahi, noomoro. Bañɨfiiramɨnaa mihicamo, amɨihai magaajahi niquejeque memeecɨmoro aiguejino, bu aiguejitɨno icano monoonoco. Jaarunaa magaajatɨhi mɨllɨ jisumio miyamɨnaa imitɨ eheetavoneheje ɨjɨibugurunoco.
4 Jaamo jito iimitɨno miyamɨnaa sanofañoro imiyaavogonofaño iicatatɨmo, dilluhicahi aatyɨmeratatɨneheje eetavoco. Jaarumoco acɨrajitɨno ɨvɨ ɨdɨinoro Jonas gaajataro ɨfusucafeteji, nooboro diitoco ejeevesuuboro fuubo.

Fariseomɨ Juurisutaguiijɨ.
(Mr 8.14-21)

5 Jaanaa onoogoobavɨ afatyumo ijɨibogomɨnaa jabajeeveuhi pan añɨimɨnaa maahuco asatyujirumo.
6 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Magaihuɨnɨ fariseomɨ, bu saduceomɨ icamo juurisutaguiijɨnotɨ, nooboro.
7 Jaanegui ijɨibogomɨnaa noocasiuhi: Añɨimɨnaa maahunoco mɨsɨvatɨneguiiha ollɨ noobo, noomoro.
8 Jaanoco Jesu agaajacɨuboro diitoco nuuhi: ¿Collɨhi maahunoma machahanoco monoocasihi? Ajashucani amɨihai miyaavogo.
9 ¿Nacu magaajatɨhi, mehesɨcɨnɨcuutɨhi oono cinco mildɨmoco sahusedɨbavariro amachusunoco, bu ihatyuuvoco mɨnoodɨbaiva jɨiibaiñooco magahafusuunoco icano?
10 ¿Bu mehesɨcɨnɨtɨhi sahuse juugahusetɨ miibaacɨ ɨdɨineri cuatro mildɨmoco amachusunoco, bu ihatyuuvoco mɨnoodɨbaiva jɨiibaiñooco magahafusuunoco icano?
11 ¿Jaamo bu mɨllɨtɨ amɨihai magaajacɨtɨhi uujoho machutaatɨ onootɨnoco oono fariseomɨ, bu saduceomɨ icamo juurisutaguiijɨtɨ onoonoco?
12 Jaaneri jari gaajaumo Jesu diitoco añɨimɨnaa maahuno juurisutaguiijɨtɨ unuutɨnoco, ɨvɨ jillɨ fariseomɨ, bu saduceomɨ icamo jɨibogotɨ mihigui unuunoco.

Jesu, Diibo Cristo Asaaujiibo Iicanoco Unuuno.
(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

13 Jaanaa Jesu Cesarea de Filipo onoocuumi jiinɨjevɨ ɨifutuudɨ ijɨibogomɨnaaco dilluubo: ¿Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubeditɨ, ¿nacu mɨllɨ miyamɨnaa uuditɨ neehicamo? nooboro.
14 Jaanegui diito nuuhi: Saatoho: Jua Nitɨmɨnaafi, neehicahi. Jaanotɨ saatoho: Elia, neehicahi. Jaanotɨ bu saatoho: Jeremia, neehicahi. Jaanotɨ saatoho: Cajaanɨhacho sɨicɨjeototɨ Moocaani iimaamɨnaaɨvɨoobo, neehicahi, noomoro.
15 Jaanegui diitoco nuubo: Jaanaa amɨihai, ¿mɨijoho uujoho iicanoco meneehicahi? nooboro.
16 Jaanegui Simon Pedro diiboco nuuhi: Ɨɨjoho Cristo Moocaani iicaabo Seemene, nooboro.
17 Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuuhi: Imicani diicahi ɨijoho Simon Jona achi idiicaabo. Mɨiro cajaanɨ miyamɨnaafi ɨco jinooco gaajasutɨhi ɨdɨiboro Guihirubi niquejefaño iicaabo.
18 Jaaneguiiha uujoho ɨco jino Pedrotɨ momonɨhi, guiisiyɨ eneejiruno. Jaaba jiba guiisibahallɨvɨ uujoho taajaco eetaveji. Jaajaco guijeve mitya icaruno guiinonɨjitɨhi.

19 Ꞇco uujoho jino niqueje llaveneque acɨji. Jaabo ɨɨjoho jiijehallɨvɨ isisɨno, bu niquejefaño sisɨcafetejino. Jaanotɨ jiijehallɨvɨ isinaayuno, bu niquejefaño sinaayucafetejino, nooboro.
20 Jaadɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaaco faguuhi diibo Cristo iicanoco mɨɨhaiñoobaco jɨɨbogotɨmo iicaqui.

Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mr 8.31-9.1; Lc 9.22-27)

21 Tusumi Jesu tɨconɨuhi ijɨɨbogomɨnaaco agaajasuubo Jerusalevɨ ofooboco quillahuto, bu sacerdotemɨ aivojɨto, bu caatɨnɨmɨnaa icamo diiboco sihidɨ ɨdaasuno omoonɨujinoco: Uco gaicaausujimo. Jaaruubo mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheeteji, nooboro.
22 Jaaneguiiha Pedro sihɨ Jesuco asatyuuboro ɨɨbauhi: Jaanova Moocaani ɨco tollɨ moonɨsujitɨrahi, tollɨ icatɨɨbo diicaqui, nooboro.
23 Jaarunaaca Jesu dojɨcuvɨro acajebeveuboro Pedroco nuuhi: Uutɨ buhɨgovɨ minifoto ɨɨjoho ɨjɨ idiicaabo. Fɨne, ɨɨjoho uco acasivusuno. Dihesamaaje Moocaani esamaajebadɨ icatɨhi. Jillɨ miyamɨnaa esamaajebadɨro jeevahi, nooboro.
24 Saatoho ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: Cajaatyohacho tadyojɨcutɨ asaagomo ifiico ajabajevemere tadyojɨcutɨ isaaqui ifiico ɨdaasuno omoonɨsujinoco iguitɨmo.*
25 Mɨɨro ifiico agaijɨmo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ naha tahallɨtɨ ifiico ɨmɨtasumo ifiico taajasuji.
26 Mɨɨro saafi miyamɨnaafi paryɨ jiinɨje busumijeque gaayɨcɨruubo. Jaaruubo ijeebɨɨco ɨmɨtasuruva, ¿nacu mɨllɨtɨ imijiruno? ¿Nacu mɨnoodɨno fɨne miyamɨnaafi ijeebɨɨco itaajasuqui jaadujirahi?
27 Mɨɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saaji Caani ovosɨɨma, bu itoomomɨnaama icano. Jaasumi paryɨ famoovaaco itɨcovocɨvɨ jaadujiibo omoonɨhicanehejeque.
28 Miyanotɨro neehi: Jino iicamotɨ saatoho guijevejitɨhi uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo ihaivojɨri asaaboco aatyɨmetɨmoro, nooboro.

17

Jesu Ihaivojɨri Asaauno.
(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

1 Toonobuunatɨ sajaguisɨ nijequetɨ Jesu ɨcɨuhi Pedroco, bu Jacooboco, bu diibo Jacoobo nahabo Jua icamoco. Jaaboro diitomaryo fuuhi aivo acaamovobaɨ nijequevɨ.
2 Jaabaɨ nijequevɨ diito ɨmefeenevɨ ifi siibadɨ minifutuuhi. Ihɨme arɨcuno minifutuuhi nɨhɨbaco memeecɨbadɨ, bu igaachehu seseene minifutuuhi nɨhɨba aachɨcɨbadɨ.
3 Jaanaa diibo uufocovɨ atyɨmeumo Moise, Elia icamɨsi Jesuma iimaamɨsico.
4 Jaaneguiiha Pedro Jesuco nuuhi: Aivojɨɨbo, imicani jimañovɨ mihicano. Idiimogohachiijɨ masɨɨ nɨjeganoco migaacɨ, saga ɨdɨɨno meheetavequi, ɨɨdi saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano.
5 Jaanaaca Pedro tollɨ nuunaaca diitoco aimuufai mibaacuuhi. Jaano ihaimuufaifañotɨ guubuvusuuno: Jaanɨ Taseemene agaijɨɨbo. Diibo onoonoco muguubunɨcɨ, unuuno.
6 Jaanoco uguubuumoro ijɨɨbogomɨnaa jiinɨjehallɨvɨ javucamaaiumo sihidɨ iguituumoro.
7 Jaanegui Jesu asaauboro diitoco ududɨɨcɨuboro nuuhi: Magañiivo mihiguetedino, nooboro.
8 Jaadɨ siino emeecɨurumo mɨɨhaiñoobaco atyɨmecɨutɨhi ɨdɨɨboro Jesu icauhi.
9 Jaamoco tobaɨtɨ iniituhɨgo Jesu faguuhi: Jino mahatyɨmeneque mɨɨhaiñoobaco mɨjɨɨbeguedino jari uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo iguijeveebe siino ubuheetedɨ, nooboro.

---

* **16:24** Sahaamefaño noono: diguijeve ɨmohobujeque dɨɨcɨɨbo tadyojɨcutɨ disaa.

10 Jaanegui diito diiboco dilluuhi: ¿Mɨllɨtɨ jana bu caatɨnɨmɨnaa nuuhi: Elia itɨconɨ saaji,
neehicahi? noomoro.
11 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Jɨɨhɨ, miyaano Elia itɨconɨ saaji. Jaaboro paryɨ fanoovaaco
imibachujiibo.
12 Jaarunofaño amɨɨhaico uujoho jino neehi Elia saahinɨcuhi. Jaaruuboco gaa-
jacɨhinɨtɨmo. Jaamoro diiboco jillɨ iimogobadɨ moonɨhinɨmo. Jaabadɨro bu uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo diito usetɨ ɨdaasuno icaji, nooboro.
13 Jaanotɨ ijɨɨbogomɨnaa esafutuuhi Jua Nitɨmɨnaafiditɨ Jesu unuunoco.

Jesu Buheesuuhi Sɨcafefi Ɨjɨma Iicauboco.
(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

14 Jaadɨ miyamɨnaa iicauhɨgo ɨɨfutuumaaca saafi miyamɨnaafi asaauboro Jesuguiino
ememuɨɨvuuboro nuuhi:
15 Aivojɨɨbo, taseemeneque dɨdaasugo, ɨdaasuno icahicaabo imimañobatɨ
ochoomooboro, fiiva foova cɨɨjɨgaifaño aquetehicaabo, bu teehifaño aquetehicaabo
icano.
16 Jaaboco jino dijɨɨbogomɨnaajaago sɨvarahi. Jaarumo diiboco buheesutɨhi, nooboro.
17 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Ɨɨ jeedɨ fɨne imiyaavogotɨno miyamɨnaa jito iimitɨmo,
¿mɨhachuta fɨne amɨɨhaico jaabɨcɨɨboro icaji? nooboro diiboco: Juugavɨ daachico sɨva,
nuuhi.
18 Jaaboro Jesu iimitɨno ɨjɨco ɨhɨɨbauboro diibeditɨ iinusuuhi. Jaasumiro diibo isɨcafefi
buheetecuuhi.
19 Jaadɨ ijɨɨbogomɨnaa ijeevadɨ Jesuma ihiimaaumoro diiboco dilluuhi: ¿Mɨllɨtɨ jana
mɨɨhai diibo imitɨno ɨjɨco buhɨ magañɨɨtɨhi? noomoro.
20-21 Jaanegui diitoco Jesu nuuhi: Amɨɨhai miyaavogo aajashumaño. Miyanotɨro
amɨɨhaico neehi, amɨɨhai miyaavogo mostaza noovata tooɨgayɨdɨno iicaruva jigajɨco
meneejirahi: Jinootɨ sihɨgovɨ deene, noomoro. Jaaneri sihɨgovɨ jeenejiruno. ¿Conooba
amɨɨhaidi sihidɨ jeevajitɨrahi miyaano miyaavogoma mihicaruva?*

Jesu Iguijevejinoco Siino Ɨjɨɨbogono.
(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

22 Jaanobuunatɨ Galilea jiinɨjeri saamo ɨgomoro efeehicauhɨgo Jesu diitoco nuuhi:
Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo miyamɨnaa usefaño acɨcafeteji.
23 Jaamo uco gaicaauji. Jaaruubo mifucucɨ, safucu ɨdɨɨnotɨ siino buheeteji, nooboro.
Jaanoco uguubuumoro sihidɨ ɨdaasuvuumo.

Templojaguiiha Impuestoco Ajaadusuno.

24 Jaanaa Jesu ijɨɨbogomɨnaama Capernau cuumivɨ ɨɨfutuunaaca templojaguiiha
impuestoco ajaadusuhicaumo Pedrojaago ufuumoro diiboco dilluuhi: ¿Amɨɨhai
jɨɨbogomɨnaafi templojaguiiha impuestoco jaadujitɨhi? noomoro.
25 Jaaneguiiha Pedro: Jaadujiibo, nuuhi.
Jaadɨ Pedro jaahe ɨɨfutuuboco Jesu nuuhi: ¿Simon, ɨɨdi mɨllɨ jiijiinɨje aivojɨto mɨɨco
impuestoco jaadusunɨcɨmo; iyotocoro nacu siicuumiotoco? nooboro.
26 Jaaneguiiha Pedro iimusuuhi: Siicuumiotoco, nooboro.
Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Jaaneguiihacuva icuumioto jaadutatɨhi.
27 Jaarunofaño mɨɨhaiñooba mɨɨditɨ imitɨno eneejiruneguiiha johono caasifaño foobo
difiicɨgaico gañɨɨto. Jaabo itɨconɨ uduuboco dɨɨcɨɨbo iijɨfañotɨ nɨhɨbajeque dɨɨcɨ. Jaajeri
daaduto tahimpuestoco, bu diinoco icano, nooboro.

---

* **17:20-21** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaanotɨ jiyoomo ɨjɨmɨco ɨdɨɨneriro buhɨ magañɨɨtahi mahaigamoro Moocaanima mihiimaaneri, onoonoco.

18

¿Cajaani fine Imiyaabo?
(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

1 Jaasumi ijiibogominaa asaaumoro Jesuco dilluvauhi: ¿Cajaani fine aivo imiyaabo icaji
niqueje aivojifañoʔ noomoro.
2-3 Jaanegui Jesu seemeneque ocoovauboro diitofeenevi ificuuboro nuuhi:
Miyanotiro amiihaico neehi, amiihai jeebiico bohonoti miminiiyumoro seemenebadi
miminifototihachiiji niqueje aivojifañoʔ mefeejitihi.
4 Miiro niqueje aivojifañoʔ imiyaabo iicajiibo oono guiinovi ifiico iminiiyuuboro jiisee
seemenebadi iminifotoobo.
5 Jaanoti bu cajaatyohacho seemeneque tamomofañodi agaayicimo uco gaayicihi.

Imitifañoʔ Mahaquetejiruno Ñihicu.
(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

6 Jaanoti seeme jino uco imiyaavogomoco imitico omoonisuvaaboco aivo imijiruno
ajashutino guiisibatyigabari icodaaheti uduujenimoro muuaifañoʔ iniitusuno.
7 Jiinijeminaadi imiticani icano miyaminaaco imitifañoʔ agañiisuno. Jaano jilli
fahiijivaro icajino. Jaarunofañoʔ idaasucani icajiibo diibofeenedi imiti asaabo.
8 Jaaneguiiha dihuse, ditihai icano ico imitifañoʔ agañiisuhachiiji quiticiibo sihi gañii.
Imijiruno iidi ditihaima, dihusema chahaabo fiivofañoʔ idiifotono. Jaanoti iidi imitino
dihusenema, ditihaiñoʔma icano diicaabo ifinijitino ciijigaifañoʔ agañiicafotono.
9 Jaanoti bu oono dihaalliii ico imitifañoʔ agañiisuhachiiji toohaalliico buhudaruubo
tehesino gañii. Imijiruno iidi sayiimaryo diicaabo fiivofañoʔ ofoono. Jaanoti imijitiruno
fahaalliicimaryo diicaabo ciijigaifañoʔ agañiicafotono.*

Oveja Imitaabovi Ohoovicino.
(Lc 15.3-7)

10 Tolliro bu jito seemeti saatohobaco mitiimejetasudino. Miiro jino amiihaico neehi:
Miiro oono diitoco otoomomo Moocaani toomominaa fahiijivaro Guihirubi Moocaani
niquejefañoʔ iicaabo imefeeneri icahicahi.
11 Miiro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo saahi imitacumoco taajasuqui.†
12 ¿Jinoocoʔ milli mehesicinihi amiihai? Saafi joomi ciendimo ovejami iicamoti
saafi imitaruva, ¿nacuʔ fine saatoho noventa y nuevedimo aatyuvomoco tomañovi
ejeevesuhiniiboro imitaaboco guiinetejitirahi?
13 Jaaboco aatyimeebere janaanici aivo imo imo minifetejiruubo oono noventa y
nuevedimo imitatimo janaanicivi.
14 Jaabadiro amiihai Caani niquejefañoʔ iicaabo‡ imogotihi jitoti saseba imitanoco.

Jilli Miino Nahaboco Meperdonano.
(Lc 12.3)

15 Jaanoti bu dinahabo ico imitino omoonihachiiji diiboma iiro ijeevadi diimaabo dii-
boco gaajasu imitino omoonoco. Jaabo ico uguubuhachiiji diiboco dimijiicarucuuhi.
16 Jaanoti ico uguubutihachiiji sitati cuuhuva miimisiiciti. Jaamo miimisiici, saafi
idiimo onoono imino igaajacafetequi.
17 Jaamoco: Jii, onootihachiiji Moocaani iijaminaaco diibogo. Jaamo onoonoco bu:
Jii, onootihachiiji oono Moocaanico imiyaavogotiiboco mihicanicibadi mehesicini, bu
impuesto jaadusuminaafico mehesicinicibadi icano.
18 Miyanotiro amiihaico neehi jino jiinijehallivi mafatyusutino, bu tolliro niquejefañoʔ
fatyusurajitihi. Jaanoti bu jiinijehallivi mafatyusuno niquejefañoʔ fatyusucafeteji.

---

* **18:9** Jino jilli iiminocoro moon, imitico deetavedino, eneejiruno. † **18:11** Sahaamefañoʔ toversiculoco ficuutimo.
‡ **18:14** Moocaani

19 Tollɨro bu jino amɨɨhaico neehi: Jino jiinɨjehallɨvɨ amɨɨhaitɨ miimɨsiicɨ mehesamaaimɨsiro mihimogonohallɨvɨ Moocaanico midilluhachiijɨ Guihirubi niquejefaño iicaabo acɨji.
20 Mɨɨro miimɨsiicɨ tamomofeenedɨ igaivomofeeneri bu uujoho icaji.
21 Jaaneguiiha Pedro ufuuboro Jesuco dilluuhi: Aivojɨɨbo, tañahabo uco imitɨno omoonɨnoco, ¿mɨnoodɨfoova uujoho diiboco perdonahicaji, sahuse juugahusetɨ mifoocɨ ɨdɨɨno tɨcovovɨ? nooboro.
22 Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuuhi: Cha, toonoodɨfoova icatɨno. Janaanɨcɨ setentadɨfoova sietedɨno.

Jeecɨvomɨnaafi Imuguutɨhi Sifiico Eperdonaunoco.

23 Jaamaño niqueje aivojɨ jeevahi oono saafi aivojɨɨbo ijeecɨvomɨnaama idudɨcamaajeque iimibachubadɨ.
24 Jaabo iimibachunoco jari tɨcovaubaaca diibojaa sɨvaumo saafiico ajashutɨno millones tɨcovovɨ edebeuboco.
25 Jaabo diiboco ajaadujiruno achahauneguiiha ihaivojɨɨbo tajɨɨbauhi diiboco inaajequi paryɨ mogaima iseemema, bu paryɨ inehejema icano toonoco ijaaduqui.
26 Jaaneguiiha ijeecɨvomɨnaafi ihaivojɨɨboguiino ememuɨɨvuuboro ihaivojɨɨboco neehicauhi: Aivojɨɨbo, uco dɨdaasugo ɨco paryɨ faneeri jaaduji, nooboro.
27 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo diiboco ɨɨdaasuguuboro idebeque perdonauhi. Jaaboro diiboco sinaayuuhi.
28 Jaabo diibo ijeecɨvomɨnaafi ihiinuuboro ufuubo atyɨmeteuhi saafi inahabonɨmɨnaafi diiboco mɨɨdɨno edebeuboco. Jaaboco icodaahetɨ agaayɨcɨuboro sefano dusuucɨubo: Goova daadu uco edebeneque, nooboro.
29 Jaanegui inahabonɨmɨnaafi iguiino ememuɨɨvuuboro diiboco nuuhi: Uco dɨdaasugo ɨco paryɨ jaaduji, nooboro.
30 Jaarunofaño diibo: Jii, nootɨɨbo ufuuboro diiboco cɨvojafaño jɨɨhacuuhi paryɨ diiboco ajaadutɨnohachuta.
31 Jaanoco saatoho aatyɨmeuno diitoco aivono ufuuneguiiha ufuumoro ihaivojɨɨboco paryɨ jɨɨbugutuumo.
32 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo diiboco ucuuhuvauboro nuuhi: Imitɨcani jeecɨvomɨnaafi. Ɨco uujoho didebeque paryɨ perdonahinɨhi uco idilluuneguiiha.
33 Jaabadɨro bu ɨɨjoho dinahabonɨmɨnaafico dɨdaasuguejirahi ɨco uujoho iicahinɨbadɨ, nooboro.
34 Ihaivojɨɨbo sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro tajɨɨbauhi diiboco cɨvojafaño ificusuuboro ihaamɨsuqui paryɨ idebeque ajaadutɨnohachuta.
35 Jillɨ nooboro Jesu imivusuuhi jibogoco: Jaabadɨ jillɨ Guihirubi niquejefaño iicaabo amɨɨhaico moonɨji amɨɨhai nahaboco amɨɨhai jeebɨɨmaryo meperdonatɨhachiijɨ, nooboro.

19

Jesu Jɨɨbeguehi Gaigooco Mejeevesunoditɨ.
(Mr 10.1-12; Lc 12.18; tollɨro meecɨ Rm 7.1-3; 1Co 7.10-16)

1 Jillɨ Jesu unuunobuunatɨ fuubo Galilea jiinɨjetɨ. Jaabo ɨfutuuhi Judea jiinɨjevɨ, Jordan teehitɨ baagovɨ iicajiinɨjevɨ.
2 Jaabo dojɨcutɨ sihidɨ miyamɨnaa fuuhi. Jahɨgo iguihuvaumoco buheesuubo.
3 Jaanaaca saatoho fariseomɨoto asaaumoro diiboco dilluuhi ɨɨfurumo iimitɨnofaño diiboco igañɨɨsuqui: ¿Nacu fɨne tajɨɨbabadɨ imijiruno mɨɨno taabaco jillɨ siinohallɨtɨ mejeevesuno? noomoro.

4 Jaaneguiiha diibo iimusuuhi: ¿Nacu amɨɨhai Caatɨnɨhaamefañɔ onoonoco
memeecɨhicatɨhi? Mɨɨro itɨconɨ miyamɨnaafico ifiivusuubo fiivusuuhi gaifiico, bu
gaigooco icano.
5 Jaaboro nuubo: Jillɨtɨ gaifi caanico, seejɨco icano jeevesuji mogaima iminifetequi.
Jaamɨsi saafiibadɨro minifutucuji, nooboro.
6 Jaamañɔ miimɨsiicɨ icacuutɨno saafi ifibadɨro icacuumɨsi. Jillɨ iicamañɔ miyamɨnaa
dugaacucuujitɨhi Moocaani agataacucuunoco, nooboro.
7 Jaaneguiiha diiboco dilluumo: ¿Mɨllɨtɨ janabuu Moise tajɨɨbauhi mɨɨno taabaco
jeevesuhaameque mahacɨmoro diigoco mejeevesuqui? noomoro.
8 Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Etɨ bu mucuhufojeebɨɨmañɔ Moise tajɨɨbauhi amɨɨhai
taabamɨ jeevesuco. Jaanotɨ itɨconɨ tollɨ icautɨno.
9 Jaanotɨ jino uujoho amɨɨhaico neehi: Mogaico sifiima icatɨgoco ejeevesuuboro
sifigooco ɨɨcɨɨbo ajeva imitɨco ɨcɨhi. Jaabadɨro bu sifi ejeevesugooco ataabavaabo ajeva
imitɨco ɨcɨhi, nooboro.
10 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi: Jaanegui tollɨ icamañɔ, ¿collɨhiica bu
mataabavajirahi?
11 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Famooro jinooco gaajajitɨrahi. Ɨdɨɨmoro jaatyo
Moocaani agaajasumo gaajajirahi.
12 Mɨɨro saatoho ifiivuunotɨro caanimɨ oovɨcɨcubadɨ taabavajitɨɨbo unuubadɨ icanɨcɨhi.
Jaanotɨ saatoho iguiraacuneguiiharo tollɨ oovɨcɨnɨcɨhi. Jaanotɨ saatoho jillɨ taaba-
vatɨmo icanɨcɨhi niqueje aivojɨguiinodɨ. Jaamañɔ jinooco agaayɨcɨgomo jaafa gaayɨcɨhi,
nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.
(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

13 Jaanaaca Jesujaa seemeque sɨɨvaumo diitohallɨvɨ ihuseque ificuuboro Moocaanima
iimaaqui. Jaarunofañɔ ijɨɨbogomɨnaa ɨɨbahicauhi iseemeque diibojaa ɨsɨvamoco.
14 Jaarunofañɔ Jesu nuuhi: Jaafa seeme tajaa saahi fɨne mɨhɨɨbano. Mɨɨro niqueje
aivojɨ seemebadɨ iicamono,
15 nooboro toseehejehallɨvɨ ihuseque ficuhicaubo. Jaadɨ toonotɨ sihɨgovɨ fuubo.

Sihidɨ Inɨhɨbamɨma Iicaabo Jesuma Iimaahi.
(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

16 Jaanaaca saafi sɨcafefi Jesuco emeecɨtuuboro diiboco nuuhi: Idiimiibo
Jɨɨbogomɨnaafi, ¿cono iiminoco moonɨjirahi uujoho ifinɨjitɨno fiivoma icaqui? nooboro.
17 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: ¿Collɨhi uco idiimiibo neehi? Chahamo imimo
ɨdɨɨboro Moocaani imiibo. Jaanotɨ ifinɨjitɨno fiivofañɔ ofoonoco idiimogohachiijɨ tajɨɨba
onoobadɨ diica, nooboro.
18 Jaaneguiiha sɨcafefi diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨ nacu noono? nooboro.
Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Gaicaaudino, ajevaco moonɨdino, nanivadino, sitaa-
ditɨ sɨcamañooco dɨɨbeguedino,
19 diicaanico, diiseejɨco icano bocɨgo, sitaaco gaijɨ difiico agaijɨbadɨro, nooboro.
20 Jaaneguiiha isɨcafefi nuuhi: Seemenetɨro uujoho paryɨ tonehejeque imino
moonɨhicahi. ¿Cono fɨne siino tahɨme icahi? nooboro.
21 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Aivo idiiminoco idiimogohachiijɨ, foobo paryɨ
dinehejeque naajeebe ɨɨdaasumoco daacɨ. Jaadɨ jari niquejefañɔ sihidɨ nɨɨhɨbamɨvaji.
Jaaboro sihidɨ inɨbɨbamɨma iicaumañɔ.
22 Jillɨ unuunoco isɨcafefi uguubuuboro ɨɨdaasuvuuboro fuuhi sihidɨ inɨhɨbamɨma
iicaumañɔ.
23 Jaanehuiiha Jesu ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, aivo sihidɨ
jeevano sihidɨ inɨhɨbamɨma iicamo niqueje aivojɨfañɔ ofoono.

24 Siino bu jino neehi: Tɨhɨino aivo camello jaanutupaajeri afatyono. Jaano janaanɨcɨ aivo sitɨhɨi sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaabo Moocaani aivojɨfañɔ ofoono, nooboro.
25 Jaanoco ijɨibogomɨnaa uguubuumoro sihidɨ eetyeuhi. Jaamoro noocasiuhi: ¿Jana cajaatyo fɨne taajajirahi? noomoro.
26 Jaaneguiiha Jesu diitoco emeecɨiboro nuuhi: Miyamɨnaa toonoco moonɨjitɨrahi. Ɨdɨiboro naha Moocaani paryɨ fanoovaaco moonɨjirahi, nooboro.
27 Jaaneguiiha Pedro diiboco nuuhi: Aivojɨibo, mɨiro paryɨ mɨihai monehejeque mejeevesuhinɨmoro didojɨcutɨ masaahi. ¿Jaano jaada nacu jinehejema mihicaji? nooboro.
28 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Miyanotɨro amɨihaico neehi ufucu paryɨ fanoova bohonotɨ eheetavocafotoodɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo tahimi aivojɨ icagahallɨvɨ acasɨivoodɨ, bu amɨihai tadyojɨcutɨ masaamo aivojɨ icaganohallɨvɨ macasicamaaiji, paryɨ Israel cuumimɨnaaco mudugaacuqui.
29 Jaamo paryɨ tahallɨtɨ inehejeque ejeevesumo iijanoco, inahabomɨco, inagomɨco, caanimɨco, seejɨmɨco, mogaimɨco, iseemeque, bu ijiinɨjenehejeque icano ejeevesumo toono jaada sihidɨ janaanɨcɨ gaayɨcɨjimo, tollɨro bu ifinɨjitɨno fiivoco gaayɨcɨjimo icano.
30 Jaanotɨ jisumi oono ajashutɨno sihidɨ ejeevamo iicarumo ufucu guiinovɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi guiinovɨ iicarumo tusumi sihidɨ ejeevamotɨ minifeteji.*

20

Dudɨcamaajemɨnaavɨ Oovɨcɨno.

1 Mɨiro niqueje aivojɨ jillɨ jeevahi oono fagui abajaabo omoonɨnɨcɨbadɨ. Mɨiro ibasutaaco ihɨcɨsuqui fucuro fuubo dudɨcamaajemɨnaaco ɨcɨtuubo.
2 Jaaboro diitoco nuuhi: Safucuo jaadadɨno amɨihaico jaaduji, nooboro diitoco ifaguifañɔ galluubo idudɨcamaaiqui.
3 Jaanobuunatɨ siino fuubo baagotɨrehiica icaaberi. Jaabo atyɨmeuhi saatohoco tɨcovono goohasiri iicamoco.
4 Jaamoco nuubo: Amɨihai tollɨro tafaguifañɔ tabasutaaco mɨhɨcɨto. Imino amɨihaico jaaduji, nooboro. Jaaneguiiha diito fuuhi.
5 Jaanobuunatɨ bu siino diibo fuuhi gadɨcɨiba. Jaadɨ bu siino fuubo ɨmohonohallɨtɨ icacuuberi. Jaabo bu tollɨro moonɨuhi.
6 Jaanobuunatɨ bu siino fuubo ɨmohonofeenedɨ icacuuberi. Jaabo atyɨmeuhi saatoho tɨcovono iicamoco. Jaamoco nuubo: ¿Collɨhi amɨihai jinoovɨ tɨcovono dudɨcamaaitɨmo mihicahi? nooboro.
7 Jaaneguiiha diiboco nuumo: ¿Etɨ bu mɨijoho mɨihaico atajɨibatɨneguiiha? noomoro. Jaaneguiiha diitoco nuubo: Amɨihai bu tollɨro tafaguifañɔ mududɨcamaaito, nooboro.*
8 Jaanaa mihiijɨcuudɨ diibo nuuhi dudɨcamaajemɨnaa aivojɨiboco: Paryɨ famoocoro coova. Jaaboro diitoco daadu, oono dojɨcutɨ asaamotɨ tɨconɨ. Jaaboro itɨconɨ asaahinɨmovɨ dallɨ baanɨ, nooboro.
9 Jaaneguiiha tɨconɨubo ɨmohonofeenetɨ iicaaberi ufuumotɨ. Jaamo itɨcovoocɨvɨ gaayɨcɨuhi safucuo jaadadɨnoco.
10 Jaanobuunatɨ jaaduubo ɨmegavɨ ufuumoco. Jaamo esamaaiuhi: Mɨihai fɨne janaanɨcɨ magaayɨcɨji, noomoro. Jaarumo itɨcovoocɨvɨ gaayɨcɨuhi safucuo jaadadɨnoco.
11 Jaanoco agaayɨcɨumoro iimaafivumo toono abajaabeditɨ:
12 Jito dojɨcutɨ agaseme sano nɨhɨba oovoro dudɨcamaaihi. Jaarumoco mɨihai tɨcovovɨro daaduhi, mɨihai sihidɨ mududɨcamaaimoro sihidɨ aiguucutaco majaabɨcɨmo tɨcovovɨro, noomoro.

---

* **19:30** Griego iijɨri noono: jisumi oono ajashutɨno ɨmegavɨ iicamo ufucu dojɨcuvɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi dojɨcuvɨ iicamo tusumi ɨmegavɨ icaji. * **20:7** Sahaamefañɔ janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Amɨihaico imino jaaduji, onoonoco.

13 Jaarunaa abajaabo saafiico iimusuuhi: Fañɨ, ɨco uujoho imitɨno moonɨtɨhi. Mɨɨro ɨɨjoho safucuo jaadadɨneri uuma dudɨcamaaihivahi.
14 Jaaneguiiha jino dijaadaco dɨɨcɨɨbo fuucu. Jaanotɨ bu uujoho imeguehi jino dojɨcutɨ asaaboco bu tonoodɨnoro ajaadunoco.
15 ¿Nacu uujoho iimogobadɨ moonɨjitɨrahi tañɨhɨbamɨco? ¿Nacu ɨɨjoho diimogotɨhi uujoho iimihuseneque? nooboro.
16 Jaabadɨreji jisumi oono guiinovɨ iicarumo ufucu sihidɨ ejeevamotɨ minifeteji. Jaanotɨ bu sihidɨ ejeevamo jisumi iicarumo ufucu guiinovɨ minifeteji.†

Siino Bu Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

17 Jaanaaca Jesu Jerusale jɨɨhairi ufuuhɨgo ijɨɨbogomɨnaa docedɨmo iicamoco ijeevadɨ asatyuuboro nuuhi:
18 Amɨɨhairyo magaajacuhi jino Jerusale cuumijaago mofoonoco. Jahɨgo uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo acɨcafeteji sacerdotemɨ aivojɨto usefaño, bu caatɨnɨmɨnaa usefaño icano. Jaamo uco guijevefaño ficuji.
19 Jaamoro siicuumiotoco acɨjimo uco idejecuqui, bu ihaamɨqui icano. Jaamoro ɨmohovɨ tetecujimo icano. Jaaruubo mifucucɨ, safucu ɨdɨɨnotɨ guijevefañotɨ siino buheeteji, nooboro.

Jacoobo, Jua Icamɨsi Seejɨ Idilluuno.
(Mr 10.35-45)

20 Jaanaaca Jesujaago saaugo Jacoobo, Jua icamɨsi Zebedeo seemenetɨsi seejɨ. Jaago illimɨsima asaaugoro Jesuguiino memuɨɨvovauhi siinoco diiboco idilluqui.
21 Jaaneguiiha diibo nuuhi: ¿Jinejeque dimeguehi? nooboro.
Jaaneguiiha diigo nuuhi: Tajɨɨba dihaivojɨfaño jitɨsi taseemenetɨsi dihufocovɨ icasɨɨvequi, saafi dimiyanaagonovɨ, bu saafi dinaninaagonovɨ icano.
22 Jaarunaa Jesu diitɨsico iimusuuhi: Amɨɨsi magaajatɨhi midillunoco. ¿Nacu amɨɨsi uujoho ɨdaasuno iicajibadɨ mihicajirahi? nooboro.‡
Jaaneguiiha diitɨsi: Jɨɨhɨ, nuuhi.
23 Jaaneguiiha diibo nuuhi: Jɨɨhɨ, miyaano amɨɨsi jino ɨɨdaasunofañodɨ mafatyeji.§ Jaanotɨ naha oono tamiyanaagonovɨ, tañaninaagonovɨ icano macasɨɨvejinoco, ¿mɨllɨ bu acɨjirahi? Jaatyo ɨdɨɨmocoro Guihirubi acɨji diiteguiiharo ificuhicanoco, nooboro.
24 Jaanoco sajɨɨbogomɨnaa uguubuumoro diitɨsijaago sɨfiiratuumo.
25 Jaaneguiiha Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Amɨɨhairyo magaajacuuhi jiinɨjemɨnaa aivojɨto iyotoco sefano atajɨɨbanɨcɨnoco, bu tollɨro saatoho obocɨfimo miyamɨnaaco ɨdaasugotɨmo moonɨfihi.
26 Jaanotɨ amɨɨhai tollɨ mihicajitɨhi. Jillɨro ɨvɨ amɨɨhai miyaavogomɨnaafeenevɨ sihidɨ ejeevaabobadɨ diicaqui, jillɨ saatoho diitotɨ jeecɨvomɨnaafibadɨ miminifoto.
27 Jaanotɨ bu amɨɨhaifeenevɨ imiyaabo iicagoobo saatoho jɨjovonotɨ iicaqui.
28 Mɨɨro jino uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo uco ijeecɨvequi saautɨhi. Jillɨ uujoho ejeecɨvooboro saauhi tafiico aacɨqui ajashutɨmohallɨvɨ diitoco taajasuqui, nooboro.

Jesu Buheesuuhi Miimɨsiicɨ Aatyɨmetɨmɨsico.
(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

29 Jaamo Jerico cuumitɨ iinuumaaca sihidɨ miyamɨnaa Jesu dojɨcutɨ fuuhi.

---

† **20:16** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Mɨɨro guiiramo cuuhuvacafetehi. Jaarunofaño mɨɨdɨmoro nanɨcafetehi, onoonoco. ‡ **20:22** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Bu tollɨro uujoho initɨcafetejifaihuri minitɨcafetejirahi, onoonoco. § **20:23** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Bu tollɨro uujoho initɨcafetejifaihuri minitɨcafetejirahi, onoonoco.

30 Jaanaa jɨɨhaijɨniri miimɨsiicɨ ihaallɨɨno ɨɨfuvusuutɨmɨsi gɨcɨnɨuhi. Jaamɨsi Jesu
toonodɨ ufuunoco uguubuumɨsiro sefano coovadiivuumɨsi: Aivojɨɨbo, David Iyaachi,
mɨsico dɨdaasugo, noomɨsiro.
31 Jaaneguiiha miyamɨnaa diitɨsico ɨɨbauhi illɨɨvequi. Jaarunofaño janaanɨcɨvɨro se-
fano coovadiivuumɨsi: Aivojɨɨbo, David Iyaachi, mɨsico dɨdaasugo, noomɨsiro.
32 Jaanegui Jesu ujulleeveuboro diitɨsico ucuuhuvauboro nuuhi: ¿Mɨllɨ amɨɨsico
omoonɨnoco mihimeguehi? nooboro.
33 Jaaneguiiha nuumɨsi: Aivojɨɨbo mahatyɨmeneque mihimeguehi, noomɨsiro.
34 Jaaneguiiha Jesu diitɨsico ɨdaasuguuboro ihaallɨɨnoco dudɨɨcɨuhi. Jaasumiro
aatyɨmeumɨsiro Jesu dojɨcutɨ fuuhi.

21

Jesu Jerusale Cuumifaño Jɨcafetehi.
(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

1 Jaamo ɨfuutuuhi Olivohono iicagajɨguiino iicacuumi Betfaje cuumivɨ Jerusale cuumi
fiitɨno. Jaamañotɨ Jesu galluuhi miimɨsiicɨ ijɨɨbogomɨnaatɨsico jillɨ nooboro:
2 Juucuumijaago mofoo. Jaacuumivɨ mahatyɨmeji burra duujecɨnɨgo iseemenema
icagoco. Jaagoco misinaayumɨsiro uudi mɨsɨva.
3 Jaanotɨ cajaatyohacho amɨɨsico: ¿Mɨllɨ? onoohachiijɨ, Mohaivojɨɨbo eneeneguiiha
goovajino uhuumisuno monoo, nooboro.
4 Jillɨ icauno johono Moocaani iimaamɨnaafi acaatɨnɨuno imiyaavequi:
5 Sion cuumico jillɨ monoo: Meecɨ oono dihaivojɨɨbo dijaa saahi, oono sɨɨcujeebɨɨba
icaabo, burrahallɨri gɨcɨnɨɨbo, burrogayɨhallɨri fiiseta, burro seemenehallɨri,
nooboro.
6 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaatɨsi ufuumɨsiro Jesu unuubadɨpi moonɨuhi.
7 Jaamɨsi iburraco sɨvauhi iseemenema. Jaagohallɨvɨ igaachehunoco ificuumoro
Jesuco casɨɨhacuuhi.
8 Jaanaa sihidɨ miyamɨnaa iicaumo igaachehuneri jɨɨhaico jeebuuhi. Jaanotɨ saatoho
jaaɨneri jɨɨhaico jeebuuhicauhi.
9 Jaanaa ɨmegavɨ ufuumo, bu dojɨcutɨ asaaumo icano tɨcovauhi asaagomo: ¡Aivojɨɨbo
David Iyaachico mihimo! ¡Imicani Mohaivojɨɨbo memeri asaabo! ¡Moocaanico mihimo!
noomoro.
10 Jaanaa Jesu Jerusale cuumifaño ɨɨfutuudɨ paryɨ tuucuumi miyamɨnaa ñaaɨvuuhi.
Jaamoro dillucasihicaumo: ¿Mɨɨjoho fɨne ajaanɨ? noomoro.
11 Jaaneguiiha neehicaumo: Jesu Moocaani iimaamɨnaafi Galilea jiinɨje cuumi,
Nazare cuumioobo, noomoro.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.
(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

12 Jaadɨ Jesu Moocaani templojafaño jɨcafutuuhi. Jaabo paryɨ toojafaño naajeteque
eheetavuumoco isivɨ inuusuubo. Miyamɨnaa nɨhɨbamɨco ubuunanɨhicaumo mesanoco
gavaracuubo, bu nimɨɨhumɨco anaajehicaumo icaganoco gavaracuubo.
13 Jaaboro diitoco nuubo: Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Taaja Moocaanima iimaa-
jareji, noonoro. Jaarujaco amɨɨhai nanivamɨnaa iijatɨro miminiiyuhi.
14 Jaajafaño diibojaa saaumo aatyɨmetɨmeheje, ɨɨgotɨmeheje icano. Jaamoco buheesu-
ubo.
15 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo sihidɨ ejeevanoco Jesu
omoonɨhicaunoco aatyɨmeumoro, bu templojafaño seeme coovadiinamaaiuhi:
¡Aivojɨɨbo David Iyaachico mihimo! noomoro asahaguehicaunoco icano aatyɨmeumoro
sihidɨ sɨfiiratuuhi.
16 Jaamoro Jesuco nuuhi: ¿Naa guubuuhi jito jillɨ onoonoco? noomoro.

Jaanegui Jesu iimusuuhi: Jɨɨhɨ, guubuhi. ¿Nacu amɨɨhai Caatɨnɨhaamefaño toonotɨ ollɨ onoonoco memeecɨtɨhi? Mɨɨro jillɨ noono:
Ɨɨjoho deetavehi seeme, bu mɨfañoco aaduseheje imino cahacɨsu masico imasivaqui, noonoro.
17 Jillɨ nooboro diitoco ejeevesuuboro tuucuumitɨ fuubo Betania cuumijaago. Jaacuumivɨ cɨgaubo.

Jesu Higuera Onoohoco Faijahi Inoovatama Achahaneguiiha.
(Mr 11.12-14, 20-26)

18 Jaano fucuro Jesu tuucuumijaago siino uhuumiuboco ajeba aivuuhi.
19 Jaabo atyɨmeuhi higuerahoco jɨɨhaijɨniri icahoco. Jaahoco meecɨturubaaca inoovatama chahauho jillɨ botɨ aamenereu. Jaaneguiiha Jesu toohoco nuuhi: Ufucuro siino noovacuujitɨhi, nooboro.
Jaasumiro tooho chuumucuuhi.
20 Jaanoco aatyɨmeumoro ijɨɨbogomɨnaa sihidɨ jabafiituuhi. Jaamoro diiboco dilluumo: ¿Mɨllɨ jaaho tooho goovacani cheemehi? noomoro.
21 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, miyaano miyaavogoma mihicamoro: ¿Nacaha miyaano? nootɨmo mihicahachiijɨ jino uujoho higuerahoco omoonɨbadɨ momoonɨji. Tollɨro bu jiibaɨco meneejirahi: Jinootɨ eedeenenere muuaifaño difoo, munuuruva feejiruno.
22 Jaabadɨro bu paryɨɨcɨno Moocaanico midillunoco mimiyaavogohachiijɨ magaayɨcɨji.

Jesu Mitya Iijɨ.
(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

23 Jaadɨ Jesu templojafaño ufuuboro jɨɨbeguehicaunaaca diibojaago saaumo sacerdotemɨ aivojɨto, judiomɨ quillahuto icano. Jaamoro diiboco dilluumo: ¿Jineje mityari ɨɨjoho jillɨ moonɨhicahi? ¿Mɨɨjoho ɨco tomityaco acɨhi? noomoro.
24 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Uujoho bu amɨɨhaico tollɨro dilluji. Jaanoco uco mihiimusuhachiijɨ amɨɨhaico neeji comityari jillɨ omoonɨhicanoco.
25 ¿Mɨɨjoho nacu Juaco galluuhi initɨqui? ¿Moocaani, nacu miyamɨnaa? nooboro.
Jaaneguiiha sanomɨro iimaacasiumo: Moocaani galluuhi, munuuruva, mɨɨhaico: ¿Collɨhi janabuu mimiyaavogotɨhi? neejiruubo.
26 Jaanotɨ bu: Miyamɨnaa, munuuruva, mɨɨhaico miyamɨnaa moonɨjirahi. Mɨɨro paryɨ miyamɨnaa miyaaveguehi Jua Moocaani iimaamɨnaafi iicaunoco, noomoro.
27 Jaamaño Jesuco: Magaajatɨhi, nuumo.
Jaaneguiiha diitoco nuubo: Jɨɨ, jaaneguiiha bu uujoho amɨɨhaico neejitɨhi jineje mityari jillɨ omoonɨnoco, nooboro.

Saafi Seemenemɨsi Miimɨsiicɨ Icamɨsivɨ Ohoovɨcɨno.

28 Jaadɨ Jesu nuuhi: ¿Naa amɨɨhaidi jino mɨllɨ? Saafi seemenetɨsi miimɨsiicɨ icauhi. Jaamɨsitɨ saafiico caani nuuhi: Guihi, tabaacuco dɨɨcɨto, nooboro.
29 Jaarunaa illi iimusuuhi: Chahano, imogotɨhi, nooboro. Jaaruubo eesamaaiuboro fuuhi ɨɨcɨtuubo.
30 Jaaneguiiha bu caani saafi illijaago ufuuboro tollɨro bu nuuhi. Jaanegui diibo iimusuuhi: Jii, feeji, nooboro. Jaaruubo fuutɨhi.
31 Jaaneguiiha amɨɨhaidi, ¿cajaanɨ fɨne caani iimogonoco eetavuuhi? nooboro.
Jaaneguiiha diito nuuhi: Itɨconɨ unuubo, noomoro.
Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, impuesto jaadusumɨnaa, bu ajeva gaigoomɨ icamo Moocaani aivojɨfaño jɨcamaaiji amɨɨhai ɨmegavɨro.
32 Mɨɨro Jua Nitɨmɨnaafi: Jillɨ imino mihica, nooboro amɨɨhaico ɨjɨɨbogovaubo. Jaaruuboco mimiyaavuguutɨhi. Jaanotɨ naha impuesto jaadusumɨnaa, bu ajeva gaigoomɨ

icamo diiboco miyaavuguuhi. Jaanoco amɨɨhai mahatyɨmecuurumo amɨɨhai imitɨco mejeevesumoro mimiyaavuguutɨhi, nooboro.

Iimitɨno Dudɨcamaajemɨnaavɨ Ohoovɨcɨno.
(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

33 Jino bu sibogoco muguubu: Fagui abajaabo sihidɨ baacuco abasuuborohallɨdɨ cuhufono meegueuhi, bu jaaboro imahamɨtahojɨco eetavuubo, bu torrehacɨco eetavuubo tohacɨtɨ toonoco iteemequi.
Jaaboro tofaguico dudɨcamaajemɨnaaco ificuuboro sihɨ fuubo.
34 Jaadɨ toono onoovauno anaamucuudɨ iicojɨmɨnaaco diitojaa galluubo imañoco diibojaago igalluuqui.
35 Jaarumoco tofagui dudɨcamaajemɨnaa diitoco agaayɨcɨumoro saafiico aamɨumo. Jaanotɨ saafiico gaicaaumo, bu saafiico guiisiri aamɨumo icano.
36 Jaaneguiiha ihabajaabo siino galluuhi guiraano itoomomɨnaaco. Jaarumoco idudɨcamaajemɨnaa diitoco itɨconɨomoco omoonɨubadɨro moonɨuhi.
37 Jaanoma iicaubo illico galluubo: Fɨne achico bocɨguejimo, nooboro.
38 Jaaruuboco aatyɨmeumoro idudɨcamaajemɨnaa noocasiuhi: Jaanɨ paryɨ ibusumijeque agaayɨcɨjiibo. Masɨɨ magaicaauqui. Jaamoro paryɨ jinoma mihicaqui, noomoro
39 diiboco agaayɨcɨumoro tofaguitɨ buhɨgovɨ asatyumoro gaicaaumo,
40 nooboro. Unuudɨ Jesu diitoco dilluuhi: Fɨne jaadɨ tofagui abajaabo asaadɨ, ¿mɨllɨ fɨne diitoco moonɨjiibo? nooboro.
41 Jaaneguiiha nuumo: Etɨ bu diitoco agaisiraicɨɨboro sitaaco tofaguifañoo ficujiibo ibasuta noovaco onoovano tɨcovovɨ diiboco imañoco ihacɨhicaqui, noomoro.
42 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: ¿Nacu amɨɨhai jillɨ Caatɨnɨhaamefañoo onoonoco memeecɨhicatɨhi? Mɨɨro jillɨ noono:
Guiisiri iijanoco eetavonɨcɨmo imiguiisibaco ɨtɨhɨsumoro gañɨɨhi. Jaarunofañoo saafi agaajaabo tobaco dojɨcuvɨro ɨcɨhi toba iminoco agaajamañoo. Jaaboro aivo imimañoo ficuubo. Jinooco Aivojɨɨbo eetavehi. Jaano mɨɨhaidi aivo sihidɨ jeevahi, noono Caatɨnɨhaamefañoo.
43 Jaaneguiiha jino amɨɨhaico neehi: Amɨɨhaiditɨ Moocaani ihaivojɨco dumɨtɨɨcɨjiibo. Jaaboro sitaaco acɨjiibo diibedi imino iicamoco.
44 Jaanotɨ bu oono guiisiba onoobatɨ neehi: Cajaatyohacho tobahallɨvɨ aacotomo gafaryunamaaiji. Jaanotɨ toba cajaatyohallɨvɨhacho aacotomoco quicheyɨɨcɨjiiba, nooboro.* Jillɨ nuubo Jesu diiboco imiyaavogotɨmoco ufucu omoonɨjinoco.
45 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨto, bu fariseomɨ icamo Jesu oovɨcɨnoco uguubuumoro gaajacɨumo diitediti tollɨ unuunoco.
46 Jaamoro diiboco gaayɨcɨujirumo. Jaarumo miyamɨnaaco iguiuhi Jesu Moocaani iimaamɨnaafi iicaunoco imino agaajaumañoo.

22

Taabava Jɨɨbaimovɨ Ohoovɨcɨno.

1 Jaadɨ bu Jesu siino tɨcovauhi siinovɨ oovɨcɨɨboro diitoco ɨjɨɨbogoobo jillɨ nooboro:
2 Niqueje aivojɨ jeevahi oono aivojɨɨbo illi taabava jɨɨbaimoco eheetavuubobadɨ.
3 Jaabo ijeecɨvomɨnaaco galluubo ɨmogaibɨco aacɨcuumoco ihɨcɨtequi. Jaarunofañoo diito imuguutɨhi asaanoco.
4 Jaaneguiiha bu siino saafiico galluubo jillɨ nooboro: Nooto diitoco machuta paryɨ eetavocɨnɨcuuhi. Tañɨɨvɨmɨco gaisiraicɨsucuuhi, bu saatoho ɨdɨɨrɨbasuhicamehejeque icano. Jaano paryɨ imibaicɨnɨcuuhi ijɨɨbaimɨnɨvacuuqui, nooboro.

---

* **21:44** Sahaamefañoo toversiculoco ficuutɨmo.

5 Jaarunoco diito ihɨmuhumɨnaa: Jii, nuutɨhi. Jillɨro sihɨgueheje foocɨnɨumo, saafi
ifaguinojaago. Jaanotɨ saafi inaajetejaago fuuhi.
6 Jaanotɨ sanodɨmo ihaivojɨibo jeecɨvomɨnaaco agaayɨcɨumoro ahaamɨumoro
gaicaauhi.
7 Jaaneri ihaivojɨibo sihidɨro ɨsɨfiiratuuboro isoldaomɨco galluuhi diito
gaicaaumɨnaaco agaisiraicɨmoro tuucuumije iijanoco ijɨgasuqui.
8 Jaadɨ ijeecɨvomɨnaaco nuubo: Paryɨ jino imibaicɨnɨcuuno mɨjɨibaimɨnɨqui. Jaaruno-
faño jaatyo ɨmuhumɨnaa imitɨmaño saatɨhi.
9 Jaaneguiiha cuumifeenedɨ imiya jɨihaiñeri mofoo mahatyɨmemeque jɨibogomoro
jɨibaimovɨ isaaqui, nooboro.
10 Jaaneguiiha ijeecɨvomɨnaa miya jɨihaiñeri ufuumo igaiyɨicɨuhi paryɨ
aatyɨmeudɨmoco imihusemehejeque, imitɨmehejeque icano. Jaaneri tooja sihidɨ
gahafuuhi.
11 Jaadɨ ihaivojɨibo fuuhi ijɨibaimoco emeecɨtuubo. Jaabo atyɨmeuhi saafiico, jaaruubo
jɨibaimo gaachehuco iimogotɨiboro jɨcafututɨiboco.
12 Jaaboro diiboco nuubo: Fañɨ, ¿mɨllɨ jaabo juuga saahi jɨibaimo gaachehufaño
jɨcafototɨibo? nooboro. Jaarunaa diibo iimusuutɨhi.
13 Jaaneguiiha ihaivojɨibo ijɨicavomɨnaaco nuuhi: Ajaanɨco magaayɨcɨmoro misisɨ
itɨhaiñoco, ihuseneque icano. Jaamoro buhɨgo ɨcɨvohɨgo magañɨi. Tahɨgo ataajihɨgo,
igaiñooco ojɨsujihɨgo icano.
14 Mɨiro sihidɨ cuuhuvacafetejimo. Jaarumotɨ mɨidɨmoro ɨcɨcafeteji, nooboro.

Impuestoditɨ Ihiimaano.
(Mr 12.13-17; Lc 20.20-25)

15 Jaanoma iicamo fariseomɨ ufuumoro iimaacasiuhi diibohallɨvɨ diiboco ɨifurumo
imitɨno inuusuqui.
16 Jaamoro diitootot ɨ saatohoco galluumo, sano Herodeotoma. Jaamo ufuumoro Je-
suco nuuhi: Jɨibogomɨnaafi, mɨihai magaajahi ɨijoho miyaanoco eneehifinoco, bu tollɨro
miyanotɨro ɨijoho Moocaanijaa ofoono jɨihaico dɨibeguehicahi miyamɨnaa ihiimaanoco
jeecɨvotɨiboro. Miyamɨnaaco jillɨ jeebɨibatɨro, onootatɨmaño.
17 Jaaneguiiha jinootɨ mɨihaico dinoo: ¿Naa ɨidi imino romanomɨ aivojɨiboco im-
puestoco majaaduno? ¿Nacu mɨllɨ? noomoro.
18 Jaarunofaño Jesu diito imitɨno eesamaaiumoro unuunoco agaajacuuboro nuuhi:
¡Bañɨfiiramɨnaa mihicamo! ¿Collɨhi uco imitɨnofaño magañɨisujirahi?
19 Eneecata toono impuestoco majaaduhicajeque uco mɨhɨfusu, nooboro.
Jaaneguiiha sɨvaumo safucuo jaada tɨcovovɨ ijaada iicajeque.
20 Jaajeque emeecɨuboro Jesu diitoco dilluuhi: ¿Mɨijoho ɨme nacu jihɨme, bu jino
imomo icano? nooboro.
21 Jaanegui nuumo: Romanomɨ aivojɨibo ɨme, noomoro.
Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Diiboco mahacɨ diibono iicanoco. Jaanotɨ Moocaan-
ico mahacɨ Moocaanino iicanoco, nooboro.
22 Jaanoco diito uguubuumoro sihidɨ eetyeuhi. Jaamoro diiboco ejeevesuumoro
fuumo.

Siino Mubuheetejinotɨ Idilluno.
(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

23 Tufucuro bu saatoho saduceomɨoto fuuhi Jesuco emeecɨtuumo. Jaamo saduceomɨ
uchuumucuumo siino mubuheetejino chahaji, noonɨcɨhi. Jaamaño Jesuco jillɨ nuumo:
24 Jɨibogomɨnaafi, Moise tajɨibauhi: Saafi ataabavaabo seemevatɨiboro ochoomo-
hachiijɨ, inahabo ifibaijɨgoco ɨicɨiboro diigoma iseemevaqui inahabobuuna, nooboro.

25 Jaabadɨ mɨɨhaifeenevɨ iicaumo sahinooto sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno iicaumo. Jaamotɨ itɨconɨoobo ataabavaubo seemevatɨɨboro guijeveuhi. Jaaneguiiha inahabo ifibaijɨgoco ɨcɨuhi.
26 Jaabo bu tollɨro icauhi. Jaano allɨvɨoobo bu diigoco ɨɨcɨuboro tollɨro icauhi. Jaabadɨro paryɨ famooro saafigomaryo imivocafutuhi.
27 Jaanobuunatɨ bu diigo tollɨro guijeveuhi.
28 Jaamo guijevefañotɨ siino ubuheetedɨ, ¿cajaanɨ taabaji? fɨne, paryɨ diito diigoco ataabavacuumaño, noomoro.
29 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Amɨɨhai aivo magaajatɨhi Caatɨnɨhaame onoonoco magaajatɨhi, bu Moocaani mityaco magaajatɨhi icano.
30 Mɨɨro iguijevecuumo siino ubuheetedɨ taabavacujitɨmo, bu iseemeque tajenɨcɨjitɨmo icano. Jillɨro Moocaani toomomɨnaa niquejefaño iicamobadɨro jeevacujimo.
31 Jaanotɨ oono uchuumucuumo siino ubuheetejinotɨ neehi: ¿Nacu amɨɨhai memeecɨtɨhi Caatɨnɨhaamefaño Moocaani amɨɨhaico onoonoco? Mɨɨro jillɨ noobo:
32 Uujoho Abraham, Isaac, Jacob icamo Aivojɨɨbo, nooboro. Jaabo Moocaani uchuumucuumo Aivojɨɨbo icatɨno, ubuheeme Aivojɨɨboro, nooboro.
33 Jillɨ unuunoco miyamɨnaa uguubuumoro sihidɨro jabafiituuhi ijɨɨbegueri.

Ibocɨma Iicano Tajɨɨba.
(Mr 12.28-34)
34 Jaabo Jesu saduceomɨco ɨllɨɨnocɨunoco fariseomɨ uguubuumoro igaivuuhi.
35 Jaamotɨ saafi Caatɨnɨmɨnaafi iicaubo Jesuco ɨɨfuruubo ɨnɨsuubo dilluuhi:
36 Jɨɨbogomɨnaafi, ¿cono aivo tajɨɨbatɨ aivo obocɨno? nooboro.
37 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Dihaivojɨɨbo Moocaanico gaijɨ paryɨ dijeebɨɨmaryo, paryɨ difiimaryo, bu paryɨ dihesamaajemaryo icano, noonoro.
38 Jino aivo ibocɨma iicano tajɨɨba, aivo imiyaano.
39 Jaano allɨvɨono bu aivo tobadɨro jeevahi. Jano jillɨ neehi: Sitaaco gaijɨ difiico agaijɨbadɨro, noonoro.
40 Jinoocɨvɨ Moise tajɨɨba tanoocɨnɨhi, bu Moocaani iimaamɨnaa jɨɨbogo tanoocɨnɨhi icano, nooboro.

¿Mɨɨjoho Iyaachi Fɨne Cristo?
(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)
41 Jaamo ifariseomɨ tooneriro iicaumoco
42 Jesu dilluuhi: ¿Mɨllɨ amɨɨhai mehesɨcɨnɨhi Cristoditɨ? ¿Mɨɨjoho iyaachi fɨne? nooboro.
Jaanegui nuumo: David iyaachi, noomoro.
43 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: ¿Jaabo bu mɨllɨ David icaruubo Moocaani Gaijafeenedɨ iimaaubo: Tahaivojɨɨbo, nuuhi? Mɨɨro bu nuubo:
44 Mohaivojɨɨbo Moocaani nuuhi Tahaivojɨɨbo Cristoco: Tamiyanaagonovɨ casɨɨvo ditɨhaiguiino dimɨnaaco uujoho ificuunohachuta, nooboro.
45 ¿Jaabo bu mɨllɨtɨ Cristo David iyaachi iicajirahi, David iicaruubohacho diiboco: Aivojɨɨbo, unuuno? nooboro.
46 Jaarunaa diiboco mɨɨhaiñooba ajashuno iimusuutɨhi. Toonotɨro ɨvɨ mɨɨhaiñooba diiboco ajashuno dillucuutɨhi.

23

Jesu Fariseomɨ, Bu Caatɨnɨmɨnaa Icamo Imitɨco Neehi.
(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)
1 Jaaboro Jesu ijɨɨbogomɨnaaco, bu miyamɨnaaco icano nuuhi:

2 Oono fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo: Moise tajɨ̈baco magaajasuhicano mityama
mihicahi, noomoro esɨcɨnɨhicahi.
3 Jaaneguiiha amɨ̈hai diito onoonoco: Jii, meneehica. Jaamoro diito onoonoco paryɨ
momoonɨhica. Jaarumo iicabadɨ mihicadino. Diito: Imino mihica, nuurumo imitɨno
icahicahi.
4 Mɨ̈ro sihidɨ jeevanoco miyamɨnaahallɨvɨ ficuhicamo miyamɨnaa imoonɨqui.
Jaarumo diitoco ajashunogayɨ amusuhicatɨmo.
5 Jillɨ miyamɨnaa ihatyɨmequiro fanoovaaco moonɨhicamo. Mɨ̈ro imeguehicamo
ihɨmecunohallɨdɨ, bu ihusequejenehallɨdɨ icano satyehicamo gaachehubaryunohallɨvɨ
tajɨ̈ba onoonoco acaatɨnɨnehejeque, bu gaachehunoco jɨcamaaihicamo fanoovano
janaanɨcɨvɨ ifallahino acaamovonoonoco.
6 Jaamoro bu imeguehicamo jɨ̈baimonofaño aivo iimimañejeri iicanoco, bu sinagoga-
janofaño imiya icaganofaño ɨgɨcɨnɨnoco icano.
7 Bu tollɨro cuuminofaño diitoco miyamɨnaa aivo bocɨgomoro idillunoco imeguehi-
camo, bu diitoco: Gaajamɨnaa, onoonoco imeguehicamo icano.
8 Jaanotɨ ɨvɨ amɨ̈hai mihimeguedino amɨ̈haico miyamɨnaa: Gaajamɨnaa, onoonoco.
Mɨ̈ro samɨnaaro amɨ̈hai ɨdɨ̈boro amɨ̈hai gaajamɨnaafi Cristo.
9 Bu jiinɨjehallɨvɨ mɨ̈haiñoobaco: Caani, meneedino, ɨdɨ̈boro amɨ̈hai Caani niquejefañ-
o iicaabo.
10 Bu mihimeguedino amɨ̈haico saatoho: Aivojɨ̈bo, onoonoco. Mɨ̈ro ɨdɨ̈boro amɨ̈hai
Aivojɨ̈bo Cristo.
11 Sitaaco ejeecɨvoobo amɨ̈haifeenevɨ diibo aivo sihidɨ ejeevaabo.
12 Mɨ̈ro: Uujoho sihidɨ jeevahi, onoobo guiinonɨcafeteji. Jaanotɨ: Sihidɨ jeevatɨhi,
onoobo sihidɨ jeevano miniiyucafeteji.
13 Jaanotɨ ɨdaasucani amɨ̈hai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo mihicaji. Bañɨfiiramɨnaa
mihicamo. Mɨ̈ro amɨ̈hai niqueje guhugaco cuhufono mafabaacuhicahi sita
tahɨ jɨcafototɨmo iicaqui. Bu amɨ̈hai mɨjɨcafetehicatɨhi, bu ɨjɨcafetejirumoco
mɨjɨcafutusuhicatɨhi icano.
14 Ɨdaasucani amɨ̈hai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo mihicaji. Bañɨfiiramɨnaa mi-
hicamo. Mɨ̈ro gaigoomɨ fibaijɨto iicamo iijanooco mudumɨtɨ̈cɨhicahi. Jaamoro jillɨ
ɨ̈furumo Moocaanima gueenene mihiimaahicahi. Jaamaño amɨ̈hai aivo guiraano
mahaamɨcafeteji.*
15 Ɨdaasucani amɨ̈hai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo mihicaji, bañɨfiiramɨnaa mi-
hicamo. Amɨ̈hai jiinɨjeneri, muuaiñeri icano tehesino mɨhɨguehicahi saatohoco
mɨhɨcɨmoro amɨ̈hai iijɨco mɨjɨ̈beguequi. Jaamoco mahatyɨmesumi aivo diitoco amɨ̈hai
imitɨ janaanɨcɨvɨ meheetavehicahi cɨ̈jɨgaifañ-o ifeequi.
16 Ɨdaasucani amɨ̈hai mihicaji agaajatɨno jɨ̈bogomɨnaa, aatyɨmetɨmo sɨ̈gomɨnaabadɨ
mihicamo meneehicahi: Saatoho temploja momofañodɨ: Aivo miyaano, onoono, toono
sihidɨ jeevatɨhi. Jaanotɨ naha toojao orofañodɨ: Aivo miyaano, onoono, toono naha aivo
sihidɨ jeevahi, meneehicahi.
17 Gaajatɨcanimo, amɨ̈hai aallɨ̈noma machahamobadɨ mihicamo. ¿Cono nacu aivo
imiyaano, oro, nacu itemploja ihoroco Moocaanidi iimibachuno?
18 Tollɨro bu meneehicahi: Saatoho jeecɨvojɨcɨcɨfañodɨ: Aivo miyaano, onoono sihidɨ
jeevatɨhi. Jaanotɨ naha tojɨcɨcɨfañ-o iicano ijeecɨvofañodɨ: Aivo miyaano, onoono toono
naha sihidɨ jeevahi, meneehicahi.
19 Gaajatɨcanimo, amɨ̈hai aatyɨmetɨmobadɨ mihicamo tollɨ meneehicahi. ¿Cono nacu
aivo imiyaano ijeecɨvo, nacu ifajɨcɨcɨ ijeecɨvoco Moocaanidi iimibachuno?
20 Mɨ̈ro tojɨcɨcɨfañodɨ: Miyaano, onoobo, bu tojɨcɨcɨfañ-o iicanomaryo bu neehi.

---

* **23:14** Sahaamefañ-o toversiculoco ficuutɨmo.

21 Jaabadɨro bu templojafañodɨ: Miyaano, onoobo, bu Moocaani toojafaño iicaabo-
fañodɨ bu neehi.
22 Jaabadɨro bu niquejefañodɨ: Miyaano, onoobo, bu toojefaño Moocaani aivojɨ
icagafañodɨ neehi, bu togafaño ɨgɨcɨnɨɨbo Moocaanifañodɨ neehi.
23 Jaamaño ɨdaasucani mihicaji amɨɨhai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo.
Bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Amɨɨhai Moocaani onoobadɨ diiboco paryɨ mahacɨhicahi
mentahiibai aamenegayɨmaryo, bu anisiibai aamenegayɨmaryo, bu cominohiibai
aamenegayɨmaryo icano. Jaarumo tajɨɨbatɨ aivo imiyaano onoonobadɨ
momoonɨhicatɨhi. Jaano jino toono imi ica, ɨdaasugo, miyaavogo icano. Jinooco aivo
momoonɨjirahi sanoocoro momoonɨnoguiinodɨ siino jeevesutɨmo.
24 Amɨɨhai aatyɨmetɨmobadɨ mihicamo saatohoco mɨsɨɨguehicamo jootobaco ma-
gañɨɨmoro guiraaruubo camelloma mafaayɨhicahi amɨɨhai jeebɨɨfaño.
25 Ɨdaasucani mihicaji amɨɨhai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo: Bañɨfiiramɨnaa mi-
hicamo, guirihillunoco, butajeneque icano allɨcoro minitɨhicahi. Jaarumo amɨɨhai
jeebɨɨfaño sano nanivariro magahafɨcɨnɨhi, fanoova imogori magahafɨcɨnɨhi, icano.
26 Fariseomɨ amɨɨhai aallɨɨnoma machahamobadɨ mihicamo amɨɨhai jeebɨɨnoco minitɨ
itɨconɨ oono guirihillunoco, butajeneque icano fañooco minitɨnɨcɨbadɨ. Jaadɨ jari bu
amɨɨhai allɨomo imiteji.
27 Ɨdaasucani amɨɨhai mihicaji fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo: Bañɨfiiramɨnaa mi-
hicamo, cɨɨhojɨhallɨ imino iimibachucɨnɨbadɨ mejeevamo. Mɨɨro allɨohojɨ imino im-
ibachucɨnɨrahi. Jaaruno fañoohojɨ ɨdicuno uchuumucuumo bacɨnoma fanoo ɨdicu ga-
hafɨcɨnɨhi.
28 Jaabadɨ amɨɨhai mejeevahi. Jillɨ amɨɨhai allɨotoro miyamɨnaa ɨmefeenevɨ imimobadɨ
mejeevahi. Jaarunofaño amɨɨhai jeebɨɨfaño sano bañɨfiiraro gahafɨcɨnɨhi, bu sano
imitɨro gahafɨcɨnɨhi icano.
29 Ɨdaasucani amɨɨhai mihicaji fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo: Bañɨfiiramɨnaa mi-
hicamo. Amɨɨhai Moocaani iimaamɨnaaɨvɨ cɨɨhojɨnoco mihimibachumoro allɨco
minicuhicahi. Jaamoro deecanoco mificuhicahi imihuseuno miyamɨnaa cɨɨhojɨnoco.
30 Jaamoro jillɨ meneehicahi: Mɨɨhai sɨɨcɨje moheedetemɨhai iicausumi mihicauruva
jino Moocaani iimaamɨnaaco agaicaaumobadɨ mihicaujitɨrahi, noomoro.
31 Tollɨ monoomaño amɨɨhai Moocaani iimaamɨnaaco agaicaaumo iyaachimɨhai mi-
hicanoco magaajasuhi.
32 Jaaneguiiha suufenɨtɨmo momoonɨ oono amɨɨhai eedeetemɨhai ɨtɨconɨunoco.
33 Amɨɨhai jiinimomɨ, jiinimomɨ cuumiotobadɨ mihicamo. ¿Mɨllɨ mataajaji cɨɨjɨgaifaño
agañɨɨjinotɨ?
34 Tooneguiiha amɨɨhaijaago uujoho galluuji Moocaani iimaamɨnaaco, gaajamɨnaaco,
jɨɨbogomɨnaaco icano. Jaamoco amɨɨhai saatohoco magaisiraicɨji, bu saatohoco ɨmohovɨ
metetecuji. Jaanotɨ bu saatohoco sinagogajanofaño mahaamɨji. Jaamoro diitoco siicu-
umitɨ, siicuumitɨ icano mubucasiji.
35 Jaamaño amɨɨhaihallɨvɨ icajino paryɨ imifiiuno miyamɨnaaco agaisiraicɨuno tɨɨjoho
jaada, Abel guijevetɨ ɨtɨcovano Zacariaco Berequia achico iguijenɨunovɨ. Mɨɨro amɨɨhai
diiboco magaicaauhi templojafaño iimimaño, jeecɨvomaño icanofeeneo situvɨ.
36 Miyanotɨro jino amɨɨhaico neehi, paryɨ diito jaada jisumio miyamɨnaahallɨvɨ
minifeteji.

Jesu Jerusale Cuumihallɨvɨ Taahi.
(Lc 13.34-35)

37 Jerusale cuumi, Jerusale cuumi, amɨɨhai Moocaani iimaamɨnaaco agaicaauficuumi,
bu Moocaani amɨɨhaijaago jɨɨbogomɨnaaco agalluumoco guiisibaneri mahaamɨfihi.
Jaanotɨ uujoho fahiijɨvaro imeguehicahi tuucuumi seemeque tajaagovɨ iigaiyɨɨcɨnoco

oono catava iseemeque ijɨjecuguiino iigaiyɨicɨinɨcɨbadɨ. Jaarunoco amɨihai mihimeguehicatɨhi.
38 Eneecau bu magaaja amɨihai iijano jihovonedi fiiveteji.
39 Jino amɨihaico neehi: Uco siino mahatyɨmecujitɨhi jari johono uco: Imicani Aivojɨibo momofeenedɨ asaabo, meneejifucu agasedɨ.

24

Jesu Temploja Ifinɨsucafetejinoco Neehi.
(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)

1 Jaanaa Jesu templojafañotɨ ihiinuuboro ifeequi moonɨubojaago ijɨibogomɨnaa asaaumoro diiboco ɨfusuuhi temploja guiisibanoco.
2 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Memeecɨ paryɨ tonehejeque. Miyanotɨro amɨihaico neehi: Jimañeri chahajino sababa guiisiba sibahallɨdɨ, sibahallɨdɨ icano. Paryɨ faneeri finɨjino, nooboro.

Jiinɨje Ifinɨjino Gaajata.
(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 7.22-24)

3 Jaadɨ fuumo Olivohono iicagajɨvɨ. Jahɨgo Jesu gɨcɨnɨubojaago ijɨibogomɨnaa ufuumoro toovono dillutuuhi: Mihimeguehi mɨihaico ɨdɨibogonoco ¿cusumi fɨne tollɨ icajino? ¿Mɨllɨ magaajaji ɨijoho siino asaajinoco, bu jiinɨje ifinɨjinoco icano? noomoro.
4 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Mehesɨcɨnɨ mɨihaiñooba amɨihaico bañɨdino.
5 Ajashujitɨmo tamomofañodɨ asaano: Uujoho Cristo, noomoro. Jaamoro sihidɨ miyamɨnaaco bañɨjimo.
6 Bu mɨnaano icaji juuga, jahɨgo icano. Jaarunotɨ mihiguetedino, mɨiro tollɨ icajino. Jaaruno toono jiinɨje ifinɨjino icatɨno.
7 Tusumi siijiinɨjeoto siijiinɨjeotoma moonɨcasiji, bu siicuumioto siicuumiotoma moonɨcasiji icano. Jaasumi ajebano icaji, sihidɨ guihuvano icaji. Jaabadɨro bu jiinɨje maryɨbaji fahɨgovavɨ.
8 Jaano jino ɨdaasuhiica ɨtɨcovajino.
9 Jaasumi amɨihaico acɨjimo ɨdaasuno momoonɨcafetequi, bu amɨihaico gaicaaujimo. Paryɨ jiinɨjemɨnaa amɨihaico jɨiheveji tahallɨtɨ.
10 Jaasumi ajashutɨmo saatoho imiyaavogoco jeevesuji. Jaamoro jɨihevecasijimo, bu fahɨgovavɨ inahabomɨco ɨdaasuno moonɨsujimo.
11 Bu sihidɨ bañɨmɨnaa icaji: Mɨihai Moocaanifañodɨ mihiimaahi, noomoro ajashutɨno miyamɨnaaco bañɨjimo.
12 Jaano sihidɨ imitɨ iicaneri fahɨgovavɨ gaijɨcasijitɨmo.
13 Jaarunofaño quehecuno imiyaavogofaño icaaboro nijequevɨ ɨifotoobo taajaji.
14 Jaanotɨ jino aivojɨ jɨibogo iimibogo fanoojiinɨjeriro jɨibogocafeteji. Jaadɨ jari jiinɨje finɨji.
15 Mɨiro Moocaani iimaamɨnaafi Daniel caatɨnɨuhi: Jaadi ɨdicuno imitɨno omoonɨiboro ifinɨsujiibeditɨ. Jaano iimimañovɨ ɨifutucuunoco mahatyɨmedɨ jihaamefaño onoonoco mɨhɨifɨnɨcɨhicamo magaaja.
16 Jaamoro Judeari mihicamo ifabaɨjaagovɨ magaa.
17 Jaanotɨ bu amɨihai iijahallɨri mihicamo fañoojavɨ mefeedino siinoco mɨhɨcɨqui. Toonotɨro magaacu.
18 Jaanotɨ bu faguifaño iicamo muhuumidino amɨihai gaachehuco mɨhɨcɨvamo.
19 Jaanotɨ ɨdaasucani icajimo gaigoomɨ tusumi oovato iicamo, bu mɨfañotɨo seehejema iicamo icano. ¿Mɨllɨ bu goovano gaajirumo?
20 Jaaneguiiha Moocaanico midillu: Amɨihai magaajifucu jɨinijafucu icadino, bu jaguisɨfucu icadino icano.

21 Miiro jino sihidi ejeevano idaasu icaji eedeevi jiinije ifiivuunotiro achahaniciino, bu siino ufucuro achahacujino icano.
22 Jaarunoco Moocaani gueenene icasujitihi gueenene iicaruva tusumi iicajimoti miihaiñooba ataajajitiruneguiiha. Jaanoti diibo iicicuumo gaijirari toono idaasuno gueenene icasujitiibo.
23 Jaasumi amiihaico saatoho neeji: Memeeci jaani Cristo, memeeci jaadi Cristo, onoodi: Miyaano, meneedino.
24 Miiro saajimo bañiminaa: Uujoho Cristo, noomoro, bu: Uujoho Moocaani iimaaminaafi, noomoro. Jaamoro sihidi ejeevanehejeque iifusujimo miyaminaaco ibañiqui, bu tolliro Moocaani iiciimoco bañijirumo icano.
25 Tooneguiiha jino amiihaico imegaviro nuucuuhi.
26 Jaaneguiiha amiihaico: Memeeci johono sicaihigoti saabo, onoodi memeecitedino. Jaanoti bu: Juuga jino mecufaño icaabo, onoodi mimiyaaveguedino.
27 Jaanoti uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaajino jilli jeevaji; oono sisi anamebano aamijiti nijequevi aachiciniicibadi icajino. Jaanoco faaboho miyaminaafi atyimeji.
28 Miiro chuumuhu iicahigo añimi igaivefihi. Jaabadi niinofucuuvi imiyaavogotimoco idaasuno ifeteji.

Jilli Siino Saajiibo Cristo Miyaminaafibadi Ifiivuubo.
(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 21.26-30, 34-36)

29 Jaano toono idaasuhicafucuje afatyonobuunatiro cuujeo nihiba jabaaveji, bu fucuo nihiba achicicujitihi, bu meeciri niquejefañoti aifeji, bu niquejefaño iicano sefano maryibaji.
30 Jaadi naha jarihiica iifuvusujino uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaajino. Jaaneri paryi bu jiinije cuuminominaa ataacasimoro atyimejimo uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo niqueje aimuufairi sihidi mityano, ovosiino asaanoco.
31 Jaaboro tatyoomominaaco galluuji paryiiciino fanoojiinijeti tatya iicamoco miriicu sefano ojidi iigaiyiiciqui.
32 Jaaneguiiha oono higuerahotiro magaaja; miiro ficaba ifiiticusumi bohono aamevafiho. Jaanoti magaajaniciihi ficaba ifiiticunoco.
33 Jaabadiro bu paryi jineheje iicacuudi magaajacu finifucu ifiiticunoco.
34 Miyanotiro amiihaico neehi: Paryi jilli icajino tusumio miyaminaa guijevetinaacaro.
35 Niqueje, bu jiinije icano finiji. Jaanoti taaji ufucu finijitihi.
36 Jaaruno jiinije ifinijifucuco miihaiñooba ajashuno gaajatihi Moocaani toomominaa icarumo, bu uujoho Moocaani Seemene icaruubo icano, Ɨdiiboro Moocaani tufucuco gaajahi.
37 Miiro johono Noe iicausumi iicaubadiro icajino uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaano.
38 Miiro toodihivi johono nifaiba chahaunaacahiica miyaminaa machumoro, adumoro, bu taabavamoro, illemihaico tajenimoro icano icahicauhi. Jaanaaca Noemi imeenegafaño jicafutuuhi;
39 Jaamo gaajaciutimoco nifaiba macanisuuhi famoocoro. Jaabadireji bu tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaadi icajino.
40 Jaasumi miimisiici gaifiimisi bajifaño iicaji. Jaamisiti saafi imiyaaveguehicatiibo satyocafeteji diiboco sihidi jeevano idaasuno imooniqui. Jaanoti saafi imiyaavogoobo fitafeteji.
41 Jaabadiro bu miimifeeci icaji acaasumife. Jaamifeti saafigo imiyaaveguehicatigo satyocafeteji diigoco sihidi idaasuno imooniqui. Jaanoti saafigo imiyaavogogo fitafeteji.
42 Jaaneguiiha amiihai mehesiciniimoro motoomo gaajaratino cusumihacho Aivojiibo saaji.

43 Jaanegui jinooco magaaja. Iija abajaabo, nanivamɨnaafi fucu toonotɨ icaaberi
asaajinoco igaajaruva cɨgatɨɨbo icajiruubo iijaco afaayɨcɨmoro nanitɨmo iicaqui.
44 Jaabadɨro bu amɨɨhai mihimibaicɨnɨ. Mɨɨro mehesɨcɨnɨtɨnaacaro uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saaji.

Imino Jeecɨvomɨnaafi, Iimitɨno Jeecɨvomɨnaafi Icano.
(Lc 12.41-48)

45 Jaaneguiiha imino jeecɨvomɨnaafi agaajaaboco ihaivojɨɨbo iijamɨnaaco
tuumusuhinɨnɨcɨhi imino machutaaco diitoco ihacɨqui.
46 Jaabo imicani icajiibo ihaivojɨɨbo onoonoco imino omoonɨɨbovɨ ihaivojɨɨbo
agaseebe.
47 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, diiboco ihaivojɨɨbo ficuji paryɨ inehejema iijamɨnaa
toomomɨnaafitɨ.
48 Jaanotɨ saafi imitɨɨbo: Tahaivojɨɨbo goovajitɨno asaano, nooboro.
49 Saatohoco ahaamɨɨboro jillɨ tɨcovono guiriicavomɨnaama aaduuboro, amachu-
uboro icaabaaca
50 gaajacɨratɨno ihaivojɨɨbo gaseji.
51 Jaaboro diiboco sihidɨ jeevano ɨdaasuno moonɨji, bu oono bañɨmɨnaaco
omoonɨjibadɨro. Jahɨgo ataacasimoro igaiñooco oojɨsujihɨgo.

25

Fahuseecɨdɨmo Bagocajamɨvɨ Ohoovɨcɨno.

1 Mɨɨro niqueje aivojɨ jeevahi fahuseecɨdɨmo bagocajamɨ icɨɨjɨgaimeecunoco ɨɨcɨumoro
fuuhi taabava jɨɨbaimojaago ataabavaaboco inahabonɨqui.
2 Jaamotɨ sahusedɨfigova imino imibaivuutɨhi. Jaanotɨ sahusedɨfigova imino im-
ibaivuuhi.
3 Jaamo imino iimibaivuutɨmo siino icɨɨjɨgaimeecunoco ifañonɨqui satyuutɨhi.
4 Jaanotɨ imino iimibaivuumo icɨɨjɨgaimeecunofaño ifafaihunoco satyuuhi, bu botel-
lanofaño satyuumo icano.
5 Jaarunaa ataabavaujiibo goovano agaseutɨmaño diitoco cɨgara aivuuneguiiha
cɨgacuumo.
6 Jaanaaca fucufeenevɨ guubuvusuuno sefano unuuno: ¡Saacuubo taabavamɨnaafi
mutuumutucu! noomoro.
7 Jaaneguiiha paryɨ tobagocajamɨ agañiivuumoro icɨɨjɨgaimeecunoco nɨfutusuhi.
8 Jaanaaca iimibaivuutɨfigueheje oono iimibaivuufiguehejeque nuuhi: Mɨɨhaico
amɨɨhai cɨɨjɨgaifaihunotɨ ajashunogayɨ mahacɨ. Jino mocɨɨjɨgaimecuno jabaacamaaicu-
uhi, noomoro.
9 Jaarunofaño iimibaivuufigueheje diitoco iimusuuhi: Chahano, mɨɨhaidi
ɨɨfetejitɨruno, bu amɨɨhaidi ɨɨfetejitɨruno icano. Amɨɨhairyo mofoomoro amɨɨhaiñotɨ
manaajete, noomoro.
10 Jaaneguiiha sahusedɨmo iimibaivuutɨmo cɨɨjɨgaifaihutɨ inaajequi ufu-
unobuujɨnaago taabavamɨnaafi gaseuhi. Jaaboma iimibaivucuumo toojafaño
jɨcafutuuhi igaasequi. Jaadɨ iguhugaco fabaacucuumo.
11 Jaanobuunatɨ saafigova agaseumoro nuuhi: Aivojɨɨbo, aivojɨɨbo, mɨɨhaico faayɨcɨ,
noomoro.
12 Jaarunaa diibo diitoco iimusuuhi: Miyanotɨro uujoho amɨɨhaico gaajatɨhi, nooboro.
13 Jaaneguiiha jino uujoho amɨɨhaico neehi: Cɨgatɨmo mehesɨcɨnɨ, gaajaratɨno uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaajifucu.

Nɨhɨbamɨvɨ Ohoovɨcɨno.

14 Mɨɨro niqueje aivojɨ jeevahi saafi miyamɨnaafi siijiinɨjevɨ ifeequi ijeecɨvomɨnaaco
ucuuhuvauboro inɨhɨbamɨco diitoco ificusuubadɨ.

15 Diitoti saafiico cinco mildijeva aciubo. Jaanoti sifiico aciubo dos mildijeva. Jaanoti
saafiico mildijeva aciubo. Diitoco iticovoocivi aciubo isefadino sahaje. Jaaboro fuucu-
ubo.
16 Jaanobuuna cinco mildijevaaco agaayiciubo tooneri naajeteque eetavuuhi. Jaaneri
iiciubo siino tonoodinoro.
17 Jaabadiro bu dos mildijevaaco agaayiciubo tolli omooniuboro, bu tonoodinoro siino
gaayiciuhi.
18 Jaanoti mildijevaaco agaayiciubo ufuuboro jiinijeque eseediuboro ihaivojiibo
nihibamico ficuuhi.
19 Jaanobuunati goovacuutinoti siino diito aivojiibo gaseuhi. Jaaboro diitoma toonoco
imibachuvaubo.
20 Ticoniubo oono cinco mildijeva aaciuboti. Jaabo ihaivojiiboco aciuhi diez
mildijevaaco: Aivojiibo, uco daaciuhi cinco mildijeva. Jaaneri jino siino tonoodinoro
iiciino, nooboro.
21 Jaaneguiiha ihaivojiibo diiboco nuuhi: Aivo imino moonihi. Ɨijoho aivo imino
jeecivominaafi idiimihuseebe. Miidirunoco imino omoonimañoico siino janaanici aciji.
Jaaneguiiha disaa. Jaabo uuma imo imo diicahi.
22 Jaanobuunati gaseubo dos mildijeva bu agaayiciubo. Jaabo nuuhi ihaivojiiboco:
Aivojiibo, uco dos mildijeva daaciuhi. Jino jaaneri siino tonoodinoro iiciino, nooboro.
23 Jaaneguiiha ihaivojiibo nuuhi: Aivo imino moonihi. Ɨijoho aivo imino
jeecivominaafi idiimihuseebe. Miidirunoco imino omoonimañoico siino sihidi aciji.
Jaaneguiiha disaa. Jaabo uuma imo imo diicahi, nooboro.
24 Jaanoti mildijeva agaayiciubo agaseuboro ihaivojiiboco nuuhi: Aivojiibo, iijoho
sihidi edeevanoco uujoho gaajahi. Miiro iijoho sihiniciihi abasutiruhigoti, bu tolliro
nihibamico diiciniciihi ududicamaaitiruhigoti icano.
25 Jaamañoico iñihicugooboro dinihibamico jiinijefañociijehinihi. Jaano jino paryi
faneeri dinihibami, nooboro.
26 Jaaneguiiha ihaivojiibo diiboco iimusuuhi: Ɨijoho agaiquiibo idiimitino
jeecivominaafi, iiro gaajacuuhi uujoho abasutiruhigoti isihiniciinoco, bu
ududicamaaitiruhigoti nihibamico iiciniciinoco icano.
27 Jaaneguiiha, ¿collihi jana tañihibamico dusisutihi? Jaabo uujoho asaadi toonohallivi
janaanicivi siino agaayicijirunaaca, nooboro
28 tooneri iicaumoco nuubo: Diibediti mudumitiici inihibamico. Jaamoro oono diez
mildijevama iicaaboco mahaci.
29 Miiro sihidi iicanoma iicaaboco siino janaanici acijiibo sihidi icanoma iicaqui.
Jaanoti chahanoma iicaaboti oono miidino iicarunoco dumitiicijiibo.
30 Jaanoti ajaani imitino jeecivominaafico magaayicimoro buhigo icivohigovi magañii.
Tahigo ataaboro igaiñooco oojisujihigo, nooboro.

Jiinijeminaaco Udugaacujino.

31 Jaadi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo Moocaani toomominaama Aivojiiboti
iicavaabo asaaboro tahimi aivoji icagahallivi casiiveji.
32 Jaadi paryi jiinijeminaa tahimefeenevi igaiveji. Jaamoco uujoho dugaacuji, oono
ovejami toomominaafi ovejamico cabramiditi sihigovi udugaacuniciibadi.
33 Jaaboro tahovejamico tamiyanaagonovi ficuji. Jaanoti cabramico tañaninaagonovi
ficuji.
34 Jaadi uujoho Aivojiibo neeji tamiyanaagotoco: Juugavi masaa. Amiihai Guihirubi
amiihaico imino omoonimo jino tahaivojifañomijicafoto siicije jiinije ifiivuunotiro
amiihaidi eheetavuunofaño.
35 Miiro ajebavauboco uco machutaati mahaciuhi, bu adufirari iicauboco mihisuuhi,
bu siicuumioobobadi amiihaifeeneri iicausumi uco amiihai iijafañomagaayiciuhi,

36 bu tagaachehuma achahauboco uco magaachehunɨuhi, bu iguihuvauboco uco
memeecɨtuuhi, bu cɨvojafaño iicauboco uco memeecɨtuuhi icano, nooboro.
37 Jaadɨ uco iimimo dilluji: Aivojɨɨbo, ¿nacu cusumi ajebari idiicauboco ɨco mɨɨhai
mamachusuuhi? ¿Bu cusumi adufirari idiicauboco ɨco mɨɨhai mihisuuhi?
38 ¿Bu cusumi nacu siicuumioobobadɨ idiicauboco ɨco mɨɨhai moojafaño mag-
aayɨcɨuhi? ¿Bu cusumi ɨco sɨcaibo diicaaboco magaachehunɨuhi?
39 ¿Bu cusumi nacu ɨco guihuvauboco mahatyɨmeumoro mabaauhi? ¿Bu cusumi ɨco
cɨvojafaño diicauboco mabaajeuhi? noomoro.
40 Jaamoco uujoho Aivojɨɨbo diitoco jillɨ iimusuji: Miyanotɨro, amɨɨhaico neehi:
Imiyaavogomoco* sihidɨ jeevatɨrumoco tollɨ momoonɨumaño, uco tollɨ momoonɨuhi,
nooboro.
41 Jaadɨ bu tañaninaagonovɨ iicamoco neeji: Uutɨ buhɨgovɨ miminifoto imitɨno
monoocɨnɨcumo cɨɨjɨgaifaño mofoo Satanasguiiha, bu paryɨ ihɨjɨmɨguiiha icano ehee-
tavunofaño.
42 Mɨɨro ajebavauboco uco mamachusuutɨhi. Adufirama icauboco uco mihisuutɨhi.
43 Bu siicuumioobobadɨ amɨɨhaifañodɨ ɨɨguusumi uco amɨɨhai iijafaño majaa-
hevesutɨhi. Bu agaachehuvautɨɨboco uco gaachehutɨ mahacɨutɨhi. Bu iguihuvauboco,
bu cɨvojafaño iicauboco icano uco mabaautɨhi, nooboro.
44 Jaanoco diito iimusuji: Aivojɨɨbo, ¿cusumi nacu ɨco ajebama diicaaboco, bu adufi-
rama diicaaboco, bu siicuumioobobadɨ diicaaboco, bu gaachehuma chahaaboco, bu
iguihuvaaboco, bu cɨvojafaño diicaaboco icano mahatyɨmeuhi? noomoro.
45 Jaaneguiiha uujoho iimusuji: Miyanotɨro, amɨɨhaico neehi: Imiyaavogomoco sihidɨ
ejeevatɨmoco tollɨ momoonɨutɨmaño, uco tollɨ momoonɨutɨhi, nooboro.
46 Jaamo diito ifinɨjitɨno cɨɨjɨgaifaño feeji. Jaanotɨ iimifiimo feeji ifinɨjitɨno fiivofaño.

26

Jesuco Iguijenɨqui Iimaacasiuno.
(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

1 Jaabo Jesu jillɨ unuunoco paryɨ iimivuudɨ ijɨɨbogomɨnaaco nuubo:
2 Amɨɨhairyo magaajacuhi jino mifucucɨrucu Pascua jɨɨbaimo iicajinoco. Jaasumi
uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuuboco acɨjimo, uco ɨmohovɨ itetecuqui, nooboro.
3 Jaasumi sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa, bu judiomɨ quillahuto icamo igaivuuhi
Caifas onoobo sacerdotemɨ aivojɨɨbo iijatyɨgaba goohasivɨ.
4 Jaamoro iimaacasiumo Jesuco abañɨmoro, agaayɨcɨmoro igaicaauqui.
5 Jaamo neehicauhi: Jɨɨbaimofeenevɨ tollɨ momoonɨjitɨhi miyamɨnaa mojaago
ɨsɨfiiratomoro ñaaɨvedino, noomoro.

Betaniavɨ Jesuco Facɨcɨfaihuri Jeesugo.
(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

6 Jaanaaca Betania cuumiri foojohoma Simon iicaubo Jesuco unuuneguiiha diibo
iijafaño ɨɨfutuubo.
7 Jaanaaca gaigo diibojaago saauhi alabastro eetavotapaajefaño ifacɨcɨfaihu si-
hidɨ ijaadama iicano gatyuucɨ icanoma. Jaabo Jesu imachuqui mesavɨ casɨɨvuubo
nigaɨhallɨvɨ tofaihuco tucaruugo.
8 Jaanoco ijɨɨbogomɨnaa atyɨmeuhi. Jaamoro ɨsɨfiiratuumoro noocasiuhi: ¿Collɨhi
jinooco bañamaaihi?
9 Ajashutɨno nɨhɨbamɨri manaajemere ɨɨdaasufiimoco mahacɨtanoco, noomoro.
10 Jaanoco Jesu uguubuuboro diitoco nuuhi: ¿Collɨhi diigoco mɨhɨɨbahi? Imino uco
moonɨgo.

---

* **25:40** tañahabomɨco.

11 Miiro fahiijivaro iidaasumo amiihai mihicaji. Jaanoti uujoho fahiijivaro amiihaima
icajitihi.
12 Jaamo jino tahallivi facicifaihuco utucaruneri tafiico imibachugo ciihojifaño
icicafetejino imegavi.
13 Miyanotiro amiihaico neehi, fahigova jino taajasu jiibogoco faajiinijeri ijiibogohigo
jino diigo omooninо jiibogocafeteji, toonoti diigoco ihesafetehicaqui, nooboro.

Juda Jesuco Naajeguehi.
(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

14 Jaanaaca ijiibogominaati saafi Juda Iscariote onoobo fuuhi sacerdotemi aivojitoma
ihiimaatuubo.
15 Jaaboro jilli diitoco nuubo: ¿Minoodino uco majaaduji, Jesuco amiihaico
aacihachiiji? nooboro.
Jaaneguiiha diito diiboco jaaduuhi treintadijeva nihibamico.
16 Jaasumitiro Juda guiinehicauhi Jesuco diito usefaño aaciujifucuco.

Aivojiibo Niinoono Amachuuno.
(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

17 Jaanaaca ijuurisutama achahano maahunoco amachujibuuno jiibaimo
iticovaufucu Jesujaago ijiibogominaa ufuumoro diiboco dilluuhi: ¿Conoovi diimeguehi
Pascua machutaaco meheetavonoco? noomoro.
18 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Mofoo cuumifaño johono amiihairyo magaajacu-
ubojaago. Jaamoro diiboco monoo: Mohaivojiibo jilli neehi: Tahoovovi iifutucuuhi.
Jaaneguiiha diijafaño tajiibogominaama Pascua machutaaco eetaveji, noobo, noomoro.
19 Jaaneguiiha ijiibogominaa ufuumoro Jesu unuubadi moonіuhi. Jaamoro toojafaño
Pascua machutaaco eetavuuhi.
20 Jaanaa mihiijicuudi Jesu docedimo ijiibogominaama mesavi casiivuuhi.
21 Jaamo machumaaca Jesu nuuhi: Miyanotiro, amiihaico neehi, amiihaiti saafi uco
aciji igaicaauqui, nooboro.
22 Jaaneri diito sihidi iidaasuvuumoro diiboco dilluuhi: Aivojiibo, ¿nacu fine uujoho?
noomoro sifi idilluno, sifi idilluno icano fuumo.
23 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Sajefañoro uuma amachuubo diibo uco aciji.
24 Miiro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo Caatinihaamefaño onoobadi feehi.
Jaarunaaca idaasucani iicajiibo uco aaciibo. Aivo imijiruno diibedi fiivuutiibo icaruva,
nooboro.
25 Jaaneguiiha Juda diiboco aaciujiibo nuuhi: Aivojiibo, ¿nacu fine uujeheji? nooboro.
Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Jiihi, iijeheji, nooboro.
26 Jaamo machuumaaca Jesu imaahuco agaayiciuboro, Moocaanico graciaco aaciudi
tohicaco iquisiciuboro ijiibogominaaco aciubo: Ifaaji, jino tafiico mamachu, nooboro.
27 Jaadi bu ihadufaihuco agaayiciuboro Moocaanico graciaco aaciuboro diitoco
aciuhi: Paryi famooro jifaihuti mahadu.
28 Miiro jino tatyiijoho iicano bohono iimaaco imiyacaruno. Jaano jino tatyiijoho
gañiicafetehi ajashutimohallivi imiti buusu iicano.
29 Jino amiihaico neehi, jino baacufaihuco jari ufucu siino aduji amiihaima johono
Moocaani aivojifaño, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.
(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

30 Jaadi amasivaunobuunati fuumo Olivohono iicagajijaago.
31 Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Jifucu paryi amiihai uco mejeevesumoro mofoociniji.
Miiro Caatinihaamefaño noono: Itoomominaafico gaicaauji. Jaaneri ihovejami fahigova
gavaranamaaiji, noonoro.

32 Jaaruubo siino ubuheeteebere amɨɨhai ɨmega feeji Galileavɨ, nooboro.
33 Jaaneguiiha Pedro diiboco nuuhi: Famooro ɨco jeevesurunaaca, uujoho ɨco jeevesujitɨhi, nooboro.
34 Jaaneguiiha diiboco Jesu nuuhi: Miyanotɨro ɨco neehi, jaafañiinofucu catava ojɨtɨɨbaacaro mifoocɨ, safo icano: Diiboco gaajatɨhi, bu diibo jɨɨbogomɨnaafi icatɨji, neeji, nooboro.
35 Jaaneguiiha Pedro nuuhi: Jaafa ɨɨma iguijevehachiijɨ guijevehi. Jaaruubo ɨco tuunamaaijitɨhi, nooboro.
Jaabadɨro bu paryɨ saatoho ijɨɨbogomɨnaa nuuhi.

Jesu Moocaanima Iimaahi Getsemani Onoomañovɨ.
(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46; Heb 5.7, 8)

36 Jaadɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaama Getsemani onoomañovɨ ɨɨfutuudɨ diitoco nuuhi: Jinoovɨ mɨgɨcɨnɨ, uujoho johonovɨ Moocaanima ihiimaatonohachuta, nooboro.
37 Jaaboro Pedroco, bu Zebedeo achimɨsico icano asatyuuboro tɨcovauhi ɨñɨhicuguuboro sihidɨ ɨɨdaasuvuubo.
38 Jaaboro diitoco nuubo: Sihidɨro tajeebɨɨfaño ɨdaasu icahi miguijevejibadɨ. Jaaneguiiha jino mihica uuma cɨgatɨmo mubuhee, nooboro.
39 Jaadɨ Jesu janaanɨcɨvɨ ufuuboro jiinɨjehallɨvɨ ajavuvuuboro Moocaanima iimaauhi: Guihi, idiimogohachiijɨ uco taajasu jino ɨdaasuno iicajinotɨ.* Jaaruno uujoho iimogobadɨ icatɨno, jaafa ɨɨjoho idiimogobadɨro icano, nooboro.
40 Jaadɨ ijɨɨbogomɨnaa iicauhɨgo asaaubo cɨgamovɨ gaseuhi. Jaaboro Pedroco nuubo: ¿Collɨhi jaabo uuma sano nɨhɨba oovo tɨcovovɨ buheetɨhi?
41 ¡Mubuhee! Jaamoro Moocaanima mihiimaa ɨjɨ amɨɨhaico ɨnɨsunofaño mahaquetedino. Miyanotɨro amɨɨhai jeebɨɨ imino iicanoco imogorahi. Jaarunofaño amɨɨhai allɨo ifi niinovahi,
42 nooboro siino fuubo dojɨcuvɨro Moocaanima ihiimaatuubo. Jillɨ nooboro: Guihi, uujoho ɨdaasuno iicanoco idiimogohachiijɨ etɨ idiimogobadɨ moonɨ, nooboro.
43 Jaabo bu siino uhuumiubo ijɨɨbogomɨnaa cɨgamoco atyɨmeuhi aivo sihidɨ cɨgarari icacuutɨneguiiha.
44 Jaamoco ejeevesuuboro siino fuubo Moocaanima ihiimaatuubo, siino tollɨro nooboro.
45 Jaadɨ bu siino ijɨɨbogomɨnaa iicauhɨ ufuuboro diitoco nuuhi: Ɨvɨ jisumi mɨcɨgacu, majaguisɨcu. Jino gasecuuno uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo imitɨmɨnaa usefaño aacɨcafetejino.
46 Jaaneguiiha magañiivomoro masɨɨgucu mee oono uco aacɨvaabo fiitɨcuuhi, nooboro.

Jesuco Isisɨmoro Satyomo.
(Mr 14.43-50; Lc 22.47-58; Jn 18.2-11)

47 Jaanaaca tollɨ iimaaubaacaro Juda gaseuhi ijɨɨbogomɨnaa docedɨmo iicahicaurumoobo. Jaaboma saaumo sihidɨ miyamɨnaa niisuganoma, cudaahenema icano; sacerdotemɨ aivojɨto, bu judiomɨ quillahuto icamo agalluumo.
48 Jaabo Juda diitoco nuuhi: Oono uujoho diibo iicaaboco ɨnɨnɨɨcɨɨboro dilluji. Jaaboco cuhufono misisɨmoro masatyo, nooboro.
49 Jaaboro Jesujaago ufuuboro diiboco nuuhi: ¿Naa diicahi, Jɨɨbogomɨnaafi? nooboro Jesuco nɨnɨɨcɨuhi.
50 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: ¿Fañɨ, jinejefiri saahi? nooboro.
Jaasumiro diito Jesuco agaayɨcɨumoro Jesuco sisɨuhi isatyequi.
51 Jaaneguiiha Jesu nahabonɨmɨnaatɨ saafi iniisugaco iguiiyɨcɨuboro sacerdotemɨ aivojɨɨbo jeecɨvomɨnaafi nɨjɨmeehuco buiyaacuuhi.

---

* **26:39** Griego iijɨri: jihɨdaasuhilluco uutɨ buhɨgovɨ denesu, noono.

52 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Diniisugaco ifajutafañoo dɨɨhacu. Mɨɨro oono
niisugari omoonɨcasimo, bu niisugari guijeveji.
53 ¿Nacu ɨɨjoho gaajatɨhi uujoho Guihirubico dilluruva jaachiijɨgayɨro tajaa galluujiru-
ubo itoomomɨnaatɨ aivo ajashutɨmo fahuseecɨ motɨhaitɨ miihaicɨ ɨdɨɨno dɨhaivaco?
54 Jaano tollɨ iicaruva, ¿mɨllɨ bu Caatɨnɨhaamefañoo jillɨ icajiibo onoono miyaavejirahi?
nooboro.
55 Jaadɨ Jesu diito miyamɨnaaco nuuhi: ¿Mɨllɨ jaamo amɨɨhai tatyɨcovodɨ masaahi cu-
daahenema, niisuganoma icano nanivamɨnaafico magaayɨcɨqui mihicanɨcɨbadɨ? Mɨɨro
fafucuvavɨro amɨɨhaifeenevɨ uujoho templojafañoo casɨɨvooboro jɨɨbeguehicahi. Jaaru-
uboco du uco magaayɨcɨhicatɨhi.
56 Jaarunofañoo jaafa tollɨ icano johono Caatɨnɨhaamefañoo Moocaani iimaamɨnaa
acaatɨnɨuno imiyaavequi, nooboro.
Jaasumiro ijɨɨbogomɨnaa diiboco ejeevesuumoro famooro gaacɨnɨuhi.

Jesu Fagomɨnaa Ɨmegavɨ Icauhi.
(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

57 Jaamo Jesuco isisɨumoro sacerdotemɨ aivojɨɨbo Caifas onoobo ɨmefeenevɨ satyuuhi.
Tahɨ caatɨnɨmɨnaa, bu judiomɨ quillahuto icamo iigaicɨnɨuhɨgo.
58 Jaanaa Pedro ɨfutuuhi sacerdotemɨ aivojɨɨbo goohasivɨ: ¿Naa mɨllɨ fɨne moonɨjimo?
nooboro tehesinotɨ ɨɨfɨnɨcɨuboro ufuubo. Jaabo policiamɨ cojɨvɨ casɨɨvutuuhi.
59 Jaanaaca sacerdotemɨ aivojɨto, bu judiomɨ quillahuto, bu paryɨ imiyafagomɨnaa
icamo guiinehicauhi Jesuhallɨvɨ sɨcamañooco ɨjɨɨbogonotɨ diiboco igaicaausuqui.
60 Jaarunofañoo tonoogayɨjehallɨtɨ gaicaaujitɨrumo guiiraamo saatoho diibohallɨvɨ
sɨcamañooco jɨɨbeguehicaurunaaca. Jaanofeenevɨ miimɨsiicɨ gaseuhi diibohallɨvɨ
sɨcamañooco ɨjɨɨbuguumɨsi:
61 Jaanɨ neehicahi: Uujoho Moocaani templojaco fɨnɨsuji. Jaaboro siino boojatɨ
mifucucɨ, safucu ɨdɨɨnotɨro eetaveji, nooboro, noomɨsiro.
62 Jaaneguiiha sacerdotemɨ aivojɨɨbo agañiivuuboro Jesuco nuuhi: ¿Aivo ajashuno
diimusutɨhi? ¿Mɨllɨ nacu jino jito dihallɨvɨ neehi? nooboro.
63 Jaarunofañoo Jesu diiboco iimusuutɨhi. Jaaneguiiha diibo isacerdotemɨ aivojɨɨbo
Jesuco nuuhi: Moocaani momofeenedɨ miyaanocoro mɨɨhaico dinoo, ¿naa miya ɨɨjoho
Cristo Moocaani Achi idiicaabo? nooboro.
64 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Jɨɨhɨ, uujoho diibo, ɨɨjoho toono onoobadɨ. Tollɨro
bu amɨɨhaico jino neehi: Ufucu mahatyɨmeji uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo sihidɨ
ejeevaabo Moocaani miyanaagonovɨ gɨcɨnɨɨboco, bu niqueje aimuufaifeenedɨ asaaboco
icano, nooboro.
65 Jaaneri sacerdotemɨ aivojɨɨbo igaachehuco gallicuuhi sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro. Jaaboro
nuubo: Jaanɨ iijɨri Moocaanidɨtɨ aivo imitɨno iimaahi. ¿Collɨhi bu siino sita onoonoco
mehesujirahi? Amɨɨhairyo muguubucuuhi imitɨno ihiimaanoco.
66 ¿Nacu mɨllɨ amɨɨhaidi? nooboro.
Jaaneguiiha diito nuuhi: Tollɨ ihiimaamañoo guijevejiibo,
67 noomoro Jesuco ihɨmefañoo ɨjɨɨrebamaaiumoro ganɨɨcɨumo. Jaanotɨ bu saatoho
diiboco ihɨmefañoo agabejenɨumoro nuuhi:
68 Ɨɨjoho Cristo idiicaabo ene gaajacɨ. ¿Naa mɨɨjoho ɨco gabacuuhi? noomoro.

Pedro: Uujoho Jesuco Gaajatɨhi, Nuuhi.
(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

69 Jaanaaca Pedro jahisi goohasifañoo gɨcɨnɨunaaca sacerdotemɨ aivojɨɨbo
jeecɨvomɨnaago asaaugoro diiboco nuuhi: Ɨɨjoho bu tollɨro Jesu Galileaooboma
idiicahicaabo, noogoro.
70 Jaarunofañoo Pedro tuunamaaiuhi: Uujoho gaajatɨhi jinejetɨhacho toono diimaahi,
nooboro.

71 Jaanaaca Pedro toonotɨ fuucuuboco saafigo aatyɨmeugoro tooneri iicaumoco nuuhi: Jaanɨ bu tollɨro oono Jesu Nazareooboma ɨguehicaabo, noogoro.
72 Jaarunaaca Pedro tuunamaaiuhi Moocaani momofañodɨ: Miyanotɨro uujoho diiboco gaajatɨhi, nooboro.
73 Jaanobuunatɨ bu siino tooneri iicaumo Pedrojaa asaaumoro diiboco nuuhi: Miyaano jahi, ɨɨjoho diitoobo, mee oono dihiimaa diito iimaabadɨ jeevahi, noomoro.
74 Jaaneguiiha diibo nuuhi: Moocaani momofañodɨ neehi: Miyanotɨro, uujoho diiboco gaajatɨhi. Jaanotɨ jillɨ onoobo abañɨhachiijɨ jaafa uco Moocaani guijenɨhi, nooboro.
Jaasumiro catava ojɨuhi.
75 Jaanoco uguubuuboro Pedro esafutuuhi Jesu diiboco: Catava oojɨtɨnaacaro uco mifoocɨ safo ɨdɨɨno tuunamaaiji, unuunoco. Jaaneguiiha Pedro toonotɨ ufuuboro aivono taauhi.

27

Pilato Ɨmefeenevɨ Jesuco Satyehi.
(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

1 Jaanaaca eseseeveudɨ paryɨ famooro sacerdotemɨ aivojɨto, judiomɨ quillahuto icano sabadɨro iimaacasiuhi Jesuco igaicaauqui.
2 Jaamoro diiboco sisɨcɨnɨɨboco asatyumoro toojiinɨjeo aivojɨɨbo Poncio Pilato onooboco acɨuhi.

Juda Iguijeveuno.
(Hch 1.16-19)

3 Jaanaaca Juda, miyamɨnaa usefaño Jesuco aacɨuboco guijevefaño ificuunoco aatyɨmeuboro sihidɨ ɨdaasuvuuhi. Jaaboro treintadɨjeva iicaunoco inɨhɨbamɨco uumisuuhi sacerdotemɨ aivojɨtoco, bu judiomɨ quillahutoco icano jillɨ nooboro:
4 Uujoho imitɨco ɨcɨhi aivo imiiboco guijevefaño aacɨmaño, nooboro.
Jaaneguiiha diito iimusuuhi: ¿Jaano mɨllɨ mɨɨhaidi? Toono diino, noomoro.
5 Jaaneguiiha Juda inɨhɨbamɨco templojafaño gavaracuuhi. Jaadɨ ufuuboro gaibaɨri icodaahetɨ uduujecafutuuboro lluhivuuhi.
6 Jaadɨ sacerdotemɨ aivojɨto inɨhɨbamɨco ɨɨcɨumoro nuuhi: Jino nɨhɨbamɨco Moocaaniguiiha ificunɨcɨnofaño mificujitɨhi tɨɨjoho jaada iicacumaño, noomoro.
7 Jaadɨ ihiimaacasiumoro tooneri nɨfaqui guirihilluno nicumɨnaafi faguico naajeumo, tomañovɨ siijiinɨjeoteheje ochoomomoco icɨɨhicaqui.
8 Jaamaño tomaño jisumihachuta: Tɨɨjohomaño, noocɨnɨhi.
9 Jillɨ miyaavuuno Moocaani iimaamɨnaafi Jeremia acaatɨnɨuno: Ɨcɨumo treintadɨjeva inɨhɨbamɨco Israel cuumimɨnaa diibo jaadaco ificuunoco.
10 Jaaneri nɨfaqui guirihilluno nicumɨnaafi faguico naajeumo, oono uco Aivojɨɨbo atajɨɨbabadɨ, nooboro.

Jesu Pilato Ɨmefeenevɨ Icahi.
(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)

11 Jaadɨ Jesuco aivojɨɨbo Pilato ɨmegavɨ ɨɨfutusuumo. Jaaboco dilluubo: ¿Naa ɨɨjoho oono judiomɨ Aivojɨɨbo idiicaabo? nooboro.
Jaaneguiiha Jesu iimusuuhi: Jɨɨhɨ, tollɨ icano toono ɨɨjoho onoobadɨ, nooboro.
12 Jaanaaca sacerdotemɨ aivojɨto, judiomɨ quillahuto icamo diibohallɨvɨ imitɨno ɨjɨɨbeguehicaurunoco Jesu ajashuno iimusuutɨhi.
13 Jaaneguiiha Pilato diiboco nuuhi: ¿Naa guubutɨhi oono dihallɨvɨ imitɨno ihiimaanoco? nooboro.
14 Jaarunofaño bu Jesu diiboco ajashuno iimusuutɨhi. Jaaneri diibo Pilato sihidɨ eheetyeuboro eesamaaiujirunoco gaajautɨhi.

Jesuco Iguijenɨqui Ificuuno.
(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

15 Jaasumi mɨɨro aivojɨɨbo Pilato omoonɨnɨcɨbadɨ cɨvojamɨnaafitɨ saafiico sinaayujibuuhi miyamɨnaa idilluuboco.
16 Jaanaa icaubo saafi cɨvojafaño Barraba onoobo sihidɨ ejeevaabo iimitɨɨbo.
17 Jaanaa paryɨ miyamɨnaa igaicɨnɨumoco Pilato dilluuhi: ¿Cajaanɨco mihimeguehi, amɨɨhai, uujoho isinaayunoco, Barrabaco, nacu oono Jesu Cristo onooboco? nooboro.
18 Tollɨ nuubo jillɨ Jesuco ɨjɨɨheveumoro diibo usefaño aacɨunoco agaajacɨuboro.
19 Jaabo Pilato ihaivojɨ icagahallɨri gɨcɨnɨunaaca diibojaago mogai saatohoco galluuhi jillɨ noogoro: Millɨ moonɨdineheje diibo iimino miyamɨnaafico, fone fucu ñɨhicuno tɨgahi diibo Jesuditɨ, noogoro.
20 Jaarunofaño sacerdotemɨ aivojɨto, bu judiomɨ quillahuto icamo miyamɨnaaco fajɨɨnɨuhi Barrabaco dihiinusu. Jaanotɨ: Jesuco guijenɨ, monoo, noomoro.
21 Jaanaaca bu siino miyamɨnaaco Pilato dilluuhi: ¿Diitɨsitɨ cajaanɨco isinaayunoco mihimeguehi? nooboro.
Jaaneguiiha nuumo: Barrabaco, noomoro.
22 Jaaneguiiha siino Pilato diitoco dilluuhi: ¿Jaanaa millɨ moonɨji oono imomo Jesucristo iicaaboco? nooboro.
Jaaneguiiha paryɨ famooro iimusuuhi: ¡Ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! noomoro.
23 Jaanegui Pilato diitoco nuuhi: ¿Nacu jineje imitɨnoco moonɨɨbo? nooboro.
Jaarunofaño diito siino coovadiivuuhi: ¡Ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! noomoro.
24 Jaanegui Pilatoco diito sihidɨ ejenaauumoro janaanɨcɨvɨro aivo añaaɨvuunoco aatyɨmeuboro, tajɨɨbaubo nɨfaihuco isɨvaqui. Jaafaihufaño ihuseneque nitamaaiubo diito ɨmefeenevɨ, jillɨ nooboro: Uujoho jaanɨ iimiibo guijevefañodɨ icatɨhi. Jillɨ toono amɨɨhai iimaa, nooboro Pilato.
25 Jaarunaaca famooro iimusuuhi: Mɨɨhai, bu paryɨ moseeme icamohallɨvɨ jaafa minifotono, noomoro.
26 Jaaneguiiha Pilato Barrabaco isinaayusuuboro Jesuco aamɨsuuhi. Jaadɨ diitoco acɨubo diiboco itetecuqui.
27 Jaaneguiiha ihamocasimɨnaa Jesuco satyuuhi diibo Pilato iijajaago. Jaamoro igaiyɨɨcɨumo paryɨ amocasimɨnaaco Jesuhallɨvɨ.
28 Jaamoro diiboco igaachehuco ujujuyaacuumoro sichehuco jɨɨhacuumo gachicohai deecano tɨfaibadɨ itɨfai iicachehuco.
29 Jaamoro bu iinigaɨhallɨvɨ javucaruumo januutuno aafeneque chaahimɨgatɨ eheetavuumoro, bu jaamoro gaayɨcɨsuumo imiyanaagohusefaño ɨmeico icano. Jaadɨ diiboguiino ememuɨɨvomoro diiboco dejecuhicauhi: ¡Imicani ɨɨjoho judiomɨ Aivojɨɨbo! noomoro.
30 Jaadɨ bu ihɨmeico agaayɨcɨmoro tohiri diiboco iinigaɨtɨ gafucuhicaumo.
31 Jaadɨ diiboco jillɨ omoonɨhicaudɨ jujuyaacuumo diiboco tɨfaihɨba icacheuco ɨjɨɨhacuuchehuco. Jaamoro imiyachehuco jɨɨhacuumo. Jaadɨ ɨvɨ satyucuumo diiboco itetecuqui.

Jesuco Etetecuno.
(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

32 Jaamo Jesuco itetecuqui ufuumo atyɨmeuhi Cirene cuumioobo Simon onooboco. Jaamoro diiboco tajɨɨbauhi Jesu ɨmohobujeque isatyequi.
33 Jaadɨ ɨɨfutuumo nigaɨpaajebaɨ onoomañovɨ; jaanotɨ hebreomɨ iijɨri Golgota onoobaɨ.
34 Jaabaɨhallɨvɨ Jesuco isuurumo vino aivo faafaiñooco. Jaarunoco inɨsucuuruhɨgotɨ adutɨubo.

35 Jaaboco etetecuumoro ihamocasimɨnaa suerteque eetavuuhi Jesu gaachehuhallɨvɨ:
¿Cajaanɨ fɨne tochehuma icaji? noomoro.*
36 Jaamoro ifiitɨno casɨɨcamaaiumo diiboco otoomomo.
37 Jaamoro ijɨɨbogoco ihɨmohobujetɨ iinigaɨhallɨvɨ caatɨnɨumo: JAANɨ JESU JUDIOMɨ
AIVOJɨɨBO, onoono.
38 Tollɨro bu diibo uufocovɨ tetecuumo miimɨsiicɨ nanivamɨnaatɨsico, saafiico
imiyanaagonovɨ, bu saafiico inaninaagonovɨ icano.
39 Jaanaaca toonodɨ afatyomo diiboco ɨhɨɨbamoro ihuseneque gavaracumoro
ɨɨbajirubadɨ iicano iinigaɨcoro garya garya moonɨhicaumo,
40 jillɨ noomoro: ¿Naa ɨɨjoho oono templojaco acallajaruuboro siino dojɨcuvɨro mifu-
cuɨ, safucu ɨdɨɨnotɨ boojatɨ edeetavejiruubo? ¡Eneecata ɨɨro difiico taajasu! ¡Bu miyaano
Moocaani Achi idiicahachiijɨ, toono caamotɨ niito! noomoro.
41 Jaabadɨro bu sacerdotemɨ aivojɨto, bu caatɨnɨmɨnaa, bu fariseomɨ, bu judiomɨ
quillahuto icamo diiboco edejecumo neehicauhi:
42 Sitaaco taajasuubo. ¿Jaaruubo cono bu inoro ifiico taajasuubova? Eneecata
miyaano Israel Aivojɨɨbo iicahachiijɨ, toono ihɨmohotɨ iniitequi maatyɨmemere diiboco
mimiyaaveguequi.
43 Mɨɨro Moocaanivɨro ifiico sefaabo. Eneecata jaafa jaabo asaaboro diiboco taajasu-
vahi iimogohachiijɨ. Jaadɨ jari magaajaji miyaano Moocaani Achi iicanoco, noomoro.
44 Jaabadɨro bu nanivamɨnaatɨsico diibo uufocovɨ etetecuumɨsi diiboco ɨɨbahicauhi.

Jesu Iguijevene.
(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

45 Jaadɨ ɨvɨ paryɨ jiinɨje cɨvono minifutuuhi gadɨcɨɨbatɨ. Jaano seseeteuhi
ɨmohonohallɨtɨ nɨhɨba icaaberi.
46 Jaasumiro Jesu hebreo iijɨri sefano gaihivuuhi: Eli, Eli, ¿lama sabactani? nooboro.
Moocaani, Moocaani, ¿collɨhi uco deevesuhi? eneejiruno.
47 Jaanoco saatoho tooneri iicaumo uguubuumoro nuuhi: Memeecɨ johono Moocaani
iimaamɨnaafi Eliaco cuuhuvaabo, noomoro.
48 Jaasumiro diitotɨ saafi ijinafatyuuboro ɨcɨjeuhi faasɨhi iicanoco. Jaaboro toosɨhico
vino aivo quigañofaño matyusuuhi. Jaaboro toosɨhico ɨmei nijequevɨ ificuuboro Jesu
iijɨfaño cabuyaacuuhi ihaduuqui, nooboro.
49 Jaarunaa saatoho diiboco nuuhi: Moonɨdino, jaafa Elia saahi diiboco ataajasu-
vaabo mahatyɨmequi, noomoro.
50 Jaanaaca siino Jesu sefano agaihivuuboro chuumucuuhi.
51 Jaano tɨcovovɨ temploja ofoboocɨnɨuchehu gaachehujetuno feemene iicano gallivu-
uhi feenedɨ caamotɨ sano guiinovɨ. Bu jiinɨje sefano maryɨbauhi. Jaaneri guiisihacɨno
dujavanamaaiuhi.
52 Bu tollɨro cɨɨhojɨno faayɨcɨcafutuuhi. Jaaneri Moocaanico imiyaavuguumo igui-
jevecɨnɨumo ajashutɨmo siino buheeteuhi.
53 Jaamo Jesu siino ubuheeteunobuunatɨ icɨɨhojɨnofañotɨ ihiinuumoro iimicuumi
Jerusale cuumifaño fuuhi. Jaamoco tahɨ sihidɨ miyamɨnaa diitoco aatyɨmeumoro
gaajauhi.
54 Jaanotɨ bu ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo ihamocasimɨnaama Jesuco utuumuumo jiinɨje
amaryɨbaunoco, bu sanehejeque icano aatyɨmeumoro sihidɨro igutuuhi. Jaamoro
nuuhi: Miyanotɨro, jahi jaanɨ Moocaani Achi, noomoro.
55 Jaabadɨro bu sihidɨ icaumo gaigoomɨ tehesinotɨro ɨɨfɨnɨcɨumo Galileatɨ Jesu dojɨcutɨ
asaaumo diiboco jeecɨvomoro.

---

* **27:35** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jillɨ miyaavuuno Moocaani iimaamɨnaafi acaatɨnɨuno: Tagaachehuco ɨfocasimo suerteque eheetavomoro, nooboro.

56 Jaamofeeneri icaugo Maria Magdalena onoogo, bu Jacoobo, Jose icamɨsi seejɨ Maria onoogo; Zebedeo seemenemɨsi seejɨ icamɨfe.

Jesuco Ɨcɨɨuno.
(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

57 Jaanaaca mihiijɨcuudɨ saaubo sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaubo Jose onoobo Arimatea cuumioobo, Jesu onoonoco imiyaaveguehicaubo.
58 Jaabo Pilatojaago ufuuboro Jesu ifiico diiboco dillujeuhi. Jaaneguiiha Pilato tajɨɨbauhi diiboco ihacɨqui.
59 Jaadɨ Jesu ifiico Jose ɨɨcɨuboro mɨhɨnivatɨno gaachehuri mibocɨuhi.
60 Jaaboro icɨɨhojɨ bohojɨ guiisigajɨfaño eheetavusuhojɨfaño jɨɨhacuuhi. Jaaboro tohojɨco guiisibatyɨgabari amaninɨuboro fuuhi.
61 Jaanaaca tohojɨ tɨcovo icaumɨfe Maria Magdalena onoogo, bu saafigo Maria icamɨfe gɨcɨnɨuhi sinaagobaɨtɨ tohojɨco ɨhɨɨfɨnɨcɨumɨfe.

Jesu Cɨɨhojɨ Ɨmega Amocasimɨnaa Teemehi.

62 Jaano seseevedɨ, Pascua jɨɨbaimoguiiha iimibaivuunobuunatɨ, sacerdotemɨ aivojɨto, bu fariseomɨ icamo fuuhi Pilatoma ihiimaaqui.
63 Jaamoro diiboco nuumo: Aivojɨɨbo, mehesafetehi oono tobañɨfiiboba ubuheeusumi: Ochoomodɨ mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheeteji, unuunoco.
64 Jaaneguiiha tajɨɨba icɨɨhojɨco cuhufono imoonɨqui mifucucɨ safucu ɨdɨɨno tɨcovovɨ ijɨɨbogomɨnaa fucu asaamoro ichuumuhuco ananimoro: Siino buheetecuubo, noomoro miyamɨnaaco jɨɨbeguedimo. Jaanotɨ tollɨ omoonɨhachiijɨ tobañɨ aivo itɨconɨono janaanɨcɨvɨ jeevajirahi, noomoro.
65 Jaaneguiiha Pilato diitoco nuuhi: Ajaatyo toomomɨnaaco mɨhɨcɨmoro amɨɨhairyo diitoma aivo imino mucuhufusuto, nooboro.
66 Jaaneguiiha ufuumoro tohojɨco cuhufutusuuhi. Jaamoro bu igaajataaco ficuumo tohojɨco ofoboocɨuba iguiisibahallɨvɨ. Jaamoro tohojɨhallɨvɨ itoomomɨnaaco ficuumo.

28

Jesu Siino Ubuheeteuno.

1 Jaanaaca judio jaguisɨfucu sabado icafucu afatyuno seseevedɨ fucugayɨro Maria Magdalena onoogo, bu saafigo Maria icamɨfe fuuhi icɨɨhojɨco emeecɨtuumɨfe.
2 Jaanaaca sefano jiinɨje maryɨbauhi Moocaani toomomɨnaafi niquejefañotɨ iniituuneri. Jaaboro tohojɨ ɨmegavɨ agaseuboro tohojɨ guiisibaco buhɨgovɨ ɨɨcɨuboro tobahallɨvɨ casɨɨvuuhi.
3 Jaabohallɨ arɨcuuhi sisi anamebano arɨcubadɨ, bu igaachehu seseene seseeuhi cuugaihallɨbadɨ.
4 Jaaboco amocasimɨnaa tohojɨco utuumuumo aatyɨmeumoro sihidɨro igutuumoro iñɨhicuri uchuumucumobadɨ minifutuuhi.
5 Jaaboro Moocaani toomomɨnaafi diitɨfeque nuuhi: Mihiguetejirahana uujoho gaajahi amɨɨfe Jesu etetecucafetehinɨɨboco miguiinonoco.
6 Jineeri chahacuubo siino buheetecuubo unuubadɨ. Eneecau bu jino diiboco ificuhinɨmañooco memeecɨva.
7 Jaaneguiiha goovano mofoomɨfere ijɨɨbogomɨnaaco mɨjɨɨbogoto jillɨ noomɨfere: Guijevefañotɨ siino buheetecuubo. Jaaboro amɨɨhai ɨmega sɨɨgucuubo Galileavɨ. Tahɨgo diiboco mahatyɨmeji. Jinooco amɨɨfeque neequi saahi, nooboro.
8 Jaaneguiiha diitɨfe toonotɨ fuucuuhi. Goovano sihidɨ igutuumɨfere, bu imo imo icano fuuhi. Jaamɨfere diitɨfe Jesu jɨɨbogomɨnaaco jɨɨbugutuuhi.
9 Jaamɨfevɨ Jesu ajafeveuboro diitɨfeque dilluuhi. Jaaneguiiha diibojaago ufuumɨfere itɨhaiñoco ihiibɨcɨmɨfere diiboco imuuhi.

10 Jaaneguiiha diibo diitɨfeque nuuhi: Mihiguetedino. Mofoomɨfere tañahabomɨco
mɨjɨibogoto Galileavɨ ifeequi tahɨgo uco atyɨmejimo, nooboro.

Amocasimɨnaa Jillɨ Jɨibuguuhi.

11 Jaanaaca diitɨfe ufuunobuunatɨ tohojɨco utuumuumotɨ saatoho amocasimɨnaa
cuumifaño ufuumoro sacerdotemɨ aivojɨtoco jɨibuguuhi paryɨ aatyɨmeunoco.
12 Jaaneguiiha diito sacerdotemɨ aivojɨto judiomɨ quillahutojaago ufuumoro diitoma
iimaajeuhi. Jaamoro sihidɨ nɨhɨbamɨco ihamocasimɨnaaco jaaduumo.
13 Jillɨ diitoco noomoro: Miyamɨnaaco monoo: Mɨihai fucufeene mɨcɨganaaca
ijɨibogomɨnaa asaamoro ichuumuhuco ananimoro satyehi, noomoro.
14 Jaanoco aivojɨibo uguubuuboro amɨihaijaago ɨsɨfiiratohachiijɨ mɨihai diiboma mihi-
imaaji amɨihaihɨ aivojɨto judiomɨ quiallɨvɨ. Jaamo ¿mɨllɨ icatɨmo mihicahi? noomoro.
15 Jaaneguiiha ihamocasimɨnaa inɨhɨbamɨco agaayɨcɨumoro diito unuubadɨ moonɨuhi.
Jaabadɨ judiomɨ jɨibeguehicahi jisumihachuta.

Jesu Ijɨibogomɨnaaco Atajɨibano.
(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23; Hch 1.8)

16 Jaaneguiiha ijɨibogomɨnaa fahuseecɨ motɨhaitɨ sɨ aivojɨto judiomɨ quiaafi ɨdɨimurucu
fuuhi Galileajaago Jesu diitoco unuubaɨjaagovɨ.
17 Jahɨgo Jesuco aatyɨmeumoro diiboco imuumo. Jaarunaa saatoho miyaadɨ
miyaavuguutɨhi.
18 Jaadɨ Jesu asaauboro diitoco nuuhi: Uujoho gaayɨcɨcuuhi paryɨ aivojɨ iijɨco niqueje-
faño, jiinɨjehallɨvɨ icano.
19 Jaaneguiiha paryɨ faajiinɨjeriro mofoomoro tajɨibogomɨnaatɨ meheetavo. Jaamoco
minitɨ Moocaani momofeenedɨ, bu Illi momofeenedɨ, bu Igaija momofeenedɨ icano.
20 Jaamoro diitoco mɨjɨibogo amɨihaico paryɨ uujoho ɨjɨibeguehicanoco imino
imoonɨqui. Jaamoro imino magaaja uujoho amɨihaima fahiijɨvaro icaji jiinɨje ifinɨjinovɨ,
bu janaanɨcɨ icajinovɨ, nooboro.

SAN MARCOS

Jua Nitɨmɨnaafi Sɨcaihɨgovɨ Jɨɨbeguehi.
(Mt 3.1-12; Lc 3.1-18; Jn 1.19-28)

1 Jillɨ tɨcovauno Jesucristo Moocaani Achi jɨɨbogoco.
2 Mɨɨro jillɨ Moocaani iimaa jɨɨbogomɨnaafi Isaia caatɨnɨcuuhi, Moocaani unuunoco:
Dihɨme galluuhi tajɨɨbogomɨnaafico, dihɨme jɨɨhaico iimibachuqui, nooboro.
3 Jaanaa guubuvusuuno sɨcaihɨgotɨ ocoovadiicɨnɨuno: Mihimibachu Mohaivojɨɨbo
jɨɨhaico sano tɨcovoro meheetavo, onoonoco, Isaia caatɨnɨuhi.
4 Jillɨ saaubo Jua sɨcaihɨgovɨ miyamɨnaaco nitɨɨboro. Jaabo neehicauhi: Minitɨsuquimaje
jaamoro amɨɨhai eedeehifiico mejeevesu, amɨɨhai imitɨ ibuuqui, nooboro.
5 Jaanegui Judeao jiinɨjeoto, bu Jerusale cuumioto icamo feehicauhi diiboco ugu-
ubunɨcɨtomo. Jaamoco iimitɨco ɨjɨɨbeguehicauno bujɨnagotɨ diitoco Jua nitɨhicauhi Jorda
onoohifaño.
6 Jaabo Jua gaachehuhicau camello ijeene eetavotau. Jaanotɨ iniivɨgai meeheu jillɨ asi
meehe. Jaabo chahacamɨcoro duuhicauhi, bu bajɨo iimɨcoro nejeecuhicaubo icano.
7 Jaabo jɨɨbeguehicauhi jillɨ nooboro: Taabuunatɨ saajiibo tajanaanɨcɨ sihidɨ imityaabo
diibobadɨ uujoho jeevatɨhi. Jaamaño diiboguiino ɨdɨjɨɨvooboro itɨhaipaaje duujeque
sinaayujitɨrahi.
8 Uujohonaha, amɨɨhaico miyaano nɨfaihuri nitɨhi. Jaanotɨ diibo amɨɨhaico Moocaani
Gaijari nitɨji, nooboro.

Jesuco Initɨuno.
(Mt 3.13–4.11; Lc 3.21-22; 4.1-13)

9 Jaasumivɨ Jesu fuuhi Nazare cuumitɨ Galilea jiinɨjeri iicacuumitɨ. Jaaboco Jua nitɨuhi
Jorda onoohifaño.
10 Jaabo Jesu iteehifañotɨ ihiinuubo atyɨmeuhi niqueje afaayɨcafutuunoco.
Jaanofeenedɨ nimɨihubadɨ jeevaabo Moocaani Gaija ihallɨvɨ niitovauhi.
11 Jaanaa guubuvusuuno niquejefañotɨ unuuno: Ɨɨjoho agaijɨɨbo taseemene, ɨɨri sihidɨ
imo imo icahi, unuuno.
12 Jaasumiro Moocaani Gaija diiboco satyuuhi sɨcaihɨgovɨ miyamɨnaa achahauhɨgovɨ.
13 Jaabo Jesu tahɨgo icauhi sanɨhɨba, siino fahuseecɨ icano fucuva asimɨfeeneri.
Jaaboco Satanas nɨsuuhi. Jaanobuunatɨ Moocaani toomonɨnaa asaaumoro diiboco
jeecɨvehicauhi.

Jesu Idudɨcamaajeque Tɨconɨhi.
(Mt 4.12-22; Lc 4.14-15; 5.1-11)

14 Jaanobuunatɨ Juaco cɨvojafaño ificuunotɨro Jesu Galileavɨ fuuhi jɨɨbogooboro taa-
jasu jɨɨbogoco Moocaani aivojɨ iijɨco.
15 Jaabo jillɨ neehicauhi: Tusumi mihicacuuhi, jino Moocaani aivojɨ fiitɨvucuuhi.
Jaaneguiiha amɨɨhai imitɨco mejeevesucu. Jaamoro mimiyaavogo jino imino mataaja-
jino jɨɨbogoco, nooboro.
16 Jaabo Galilea muuaijɨnidɨ ɨgooboro ufuuhɨgo atyɨmeubo Simon, inahabo Andre
icamɨsi fiicɨmɨnaatɨsi iicaumaño muuaifaño isinɨcuuhuri sinɨhicaumɨsico.
17 Jaamɨsico Jesu nuuhi: Tadyojɨcutɨ masaa, amɨɨsico miyamɨnaa fiicɨmɨnaatɨsitɨ ee-
tavequi, nooboro.
18 Jaanegui tusumiro isinɨcuuhunoco ejeevesumɨsiro diibo dojɨcutɨ fuumɨsi.
19 Jaadɨ toonotɨ janaanɨcɨvɨ afatyuubo Jacoobo, bu inahabo Jua icamɨsi Sevedeo
achimɨsico tollɨro imeenegafaño isinɨcuuhuco amaahunɨumɨsico atyɨmeteuhi.

20 Jaamɨsico bu tollɨro coovaubo. Jaanegui caanico idudɨcamaajemɨnaama imeenegafaño ejeevesuumɨsiro Jesuma fuuhi.

Saafi Iimitɨno Ɨjɨma Iicaubo.
(Lc 4.31-37)

21 Jaadɨ Capernau cuumivɨ ɨɨfutuudɨ, judiomɨ jaguisɨsumi Jesu sinagogajafaño ufuuboro jɨɨbeguehicauhi.
22 Jaaneri miyamɨnaa sihidɨ eetyehicauhi diibo jɨɨbegueri diitoco aivojɨɨbo iicanɨcɨbadɨ ɨjɨɨbeguehicauneri, caatɨnɨmɨnaa ɨjɨɨbogonɨcɨbadɨ iicatɨneri.
23 Jaanaaca tooja sinagogajafaño iimitɨno ɨjɨma iicaubo icauhi. Jaabo gaihivuuhi:
24 Ɨɨjoho Moocaani seemene idiimiibo, uujoho ɨco gaajahi. ¿Jaabo jinejeque diimeguehi ɨɨjoho mɨɨhaima Jesu Nazareoobo idiicaabo? ¿Naa mɨɨhaico finɨsuqui asaabo? nooboro.
25 Jaanegui Jesu diibo iimitɨno ɨjɨco ɨhɨɨbauboro nuuhi: Llɨɨvɨ diica. Jaaboro diibotɨ diino, nooboro.
26 Jaanegui ihɨjɨ diiboco baavɨ agañɨɨboro ifiico vɨvɨ vɨvɨ iminiiyuuboro sefano agaihivuuboro diibotɨ iinuuhi.
27 Jaaneri famooro miyamɨnaa sihidɨ eetyeuhi. Jaamoro dillucasihicauhi: ¿Jineje jino bohono jɨɨbogo? Jaanɨ iijɨ aivo sefahi aivo ɨjɨmɨ iicarumoco atajɨɨbanoco: Jii, noomo, noomoro noocasihicauhi.
28 Jaanoco Jesutɨ ɨjɨɨbocasiuno parɨ Galilea jiinɨjeri goovano gaajacafutuuhi.

Jesu Buheesuhi Simon Pedro Baaboco.
(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

29 Jaadɨ sinagogajatɨ iinuudɨ Jesu fuuhi Jacoobo, Jua icamɨsima Simon, bu inahabo Andre icamɨsi iijafaño.
30 Jaanaa Simon baabo sinafeteri sihidɨ guihuvauhi. Jaanoco Jesuco jɨɨbuguumo diigo iguihuvaunoco.
31 Jaanegui Jesu diigojaa ufuuboro ihusetɨ diigoco agaayɨcɨuboro gañɨɨyɨcɨuhi. Jaasumiro diigoco iguihuva bucuuhi. Jaadɨ diitoco jeecɨvehicaugo.

Jesu Ajashutɨmo Iguihuvamoco Buheesuuhi.
(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

32 Jaadɨ iijɨcuuvɨ nɨhɨba jabaavucuunaaca sɨvahicaumo diibojaa parɨ iguihuvamoco, bu emeimɨvatomejeque icano.
33 Jaanaa parɨ miyamɨnaa asaauneri guhugavɨ gahafuuhi.
34 Jaamoco Jesu buheesuhicauhi siomoneri, bu siomoneri icano iguihuvaumehejeque. Jaabadɨro bu emeimɨvatomoco imeimɨco buhɨ gañɨɨhicaubo. Jaamo imeimɨ iimaajirumo iimaahicautɨhi diiboco agaajahicaumaño.

Jesu Galileavɨ Jɨɨbeguehi.
(Lc 4.42-44)

35 Cuujetavɨro Jesu agañɨɨvuuboro fuuhi tuucuumitɨ sɨcaihɨgovɨ Moocaanima ihiimaaqui.
36 Jaaboco Simon, inahabonɨmɨnaa icano guiinutuuhi.
37 Jaamo diiboco aatyɨmeudɨ nuuhi: Famooro miyamɨnaa ɨco guiineri icahi, noomoro.
38 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Masɨɨgo siicuumijaago ifiitɨcuumijaago tahɨ tollɨro jɨɨbeguequi taajasubogoco. Toonegui uujoho saauhi, nooboro.
39 Jaadɨ Jesu parɨ Galilea jiinɨjeri sinagogajafaño jɨɨbogooboro feehicauhi ɨjɨmɨco gavaracuuboro.

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

40 Jaanaa foojohoma iicaubo Jesujaa saauhi. Jaaboro iguiino ememuɨɨvuuboro nuuhi: Idiimogohachi uco buheesu, nooboro.

41 Jaanegui Jesu diiboco ɨɨdaasuguuboro ihuseri dudɨɨcɨuhi: Imeguehi, buheetecu, nooboro.
42 Jaasumiro diiboco ifoojoho ubuuneri buheetecuubo.
43 Jaadɨ Jesu diiboco afaguuboro galluuhi jillɨ nooboro:
44 Mɨɨhaiñoobaco dɨɨbeguedino. Jillɨ ofooboro sacerdoteque dɨhɨfusuto. Bu jaaboro ɨco iimibachuno jeecɨvoco asimɨco ficuuto Moise atajɨɨbaubadɨ toono jɨɨbogobadɨ iicanoco. Jaanoco miyamɨnaa aatyɨmemere igaajaqui ɨɨjoho ubuheecunoco, nooboro.
45 Jaarunaa ufuuboro sihidɨ miyamɨnaaco jɨɨbogooboro feehicauhi diiboco Jesu ubuheesuunoco. Jaamaño Jesu foovono cuuminofañodɨ ɨgucutɨɨbo, jillɨ buhɨgueejere miyamɨnaa achahahɨguejere iicaaboro feehicauhi. Jaarunaa fahɨgovatɨ saahicaumo diiboco emeecɨvamo.

2

Jesu Buheesuhi Idɨɨno Isifañɨɨboco.
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

1 Toonobuunatɨ siino Jesu Capernau cuumivɨ fuuhi goovajɨsutɨnotɨ. Jaanoco guubuumo iijafaño iicaunoco.
2 Jaanegui miyamɨnaa diibojaago ufuumo gahafuuhi guhugamaryo gatyuucɨ. Jaamoco iimaaco jɨɨbeguehicaubo.
3 Jaanaa igueenemejedɨmo diibojaa sɨvauhi ihiibɨmoro idɨɨno isifañɨɨboco.
4 Jaarumo miyamɨnaa agahafɨcɨnɨuneri Jesuvɨ ɨɨfutuutɨmo. Jaanegui caamotɨ tooja niibahucuco afaayɨcɨumoro Jesujaago diiboco nitusuumo icɨgaiijema.
5 Jaanoco diito Jesuco imiyaavuguunoco agaajacɨɨboro Jesu nuuhi iguihuvaaboco: Guihi, dihimitɨ ɨco imibachucafutucuuhi, nooboro.
6 Jaarunaa saatoho caatɨnɨmɨnaa onoomo ɨgɨcɨnɨmañotɨ ijeebɨɨfañodɨ esamaaiuhi:
7 ¿Collɨhi jaanɨ jillɨ imitɨcani iimaahi? ¿Mɨɨjoho nacu imitɨco buusujirahi? Ɨdɨɨboro naha Moocaani, noomoro.
8-9 Jaanoco Jesu agaajacɨuboro nuuhi: ¿Collɨhi tollɨ amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ mehesamaaihi? Tɨhɨcani jana iguihuvaaboco: Dihimitɨ imibachucafutucuuhi, onoono; gañiivoobo dicɨgaiijema fuucu, onoono.
10 Jaamo magaajahi jiijehallɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo imitɨ imibachu mityama iicanoco, nooboro,
11 idɨɨno isifañɨɨuboco nuubo: Ɨco neehi: Gañiivo, jaaboro dicɨgaiijeque dɨɨcɨɨbo fuucu diijajaago, nooboro.
12 Jaasumiro diibo agañiivuuboro icɨgaiijeque ɨɨcɨuboro fuucuuhi ɨɨfɨnɨcɨmofeenedɨ. Jaaneri paryɨ miyamɨnaa sihidɨ eetyeuhi. Jaamoro Moocaanico imehicaumo: Mahatyɨmetatɨhi aivo jillɨ iicanoco, noomoro.

Jesu Coovahi Levico.
(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

13 Jaanobuunatɨ siino Jesu fuuhi muuaijɨnivɨ. Jaabojaa sihidɨ miyamɨnaa saahicauhi. Jaamoco jɨɨbeguehicaubo.
14 Jaamañotɨ janaanɨcɨ afatyuhɨgo atyɨmeubo Levico Alfeo achi impuestoco ajaadusuhicajafaño gɨcɨnɨuboco. Jaaboco: Uuma difoo, nuubo.
Jaanegui Levi agañiivooboro diiboma fuuhi.
15 Jaanobuunatɨ Jesu Levi iijafaño ijɨɨbogomɨnaama amachuubo gɨcɨnɨunaaca sihidɨ impuesto jaadusumɨnaa, bu iimitɨfimo icano gaseuhi. Jaamo sano diiboma machuhicauhi. Diibo dojɨcutɨ sihidɨ ufuumo icano.
16 Jaanaa fariseo caatɨnɨmɨnaa iicamo Jesuma diito amachunoco aatyɨmeumoro ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: ¿Millɨ jaabo amɨɨhai jɨɨbogomɨnaafi, impuesto jaadusumɨnaama, bu saatoho iimitɨmɨnaama icano acasɨɨvooboro machuhi, aduhi icano? noomoro.

17 Jaanoco Jesu uguubuuboro diitoco nuuhi: Ubuheefiimo taabumɨnaafico imogotatɨhi. Jaanotɨ iguihuvamo taabumɨnaafico imeguefihi. Jaabadɨro uujoho: Imino icahi, onoomoco cuuhuvaqui saahinɨtɨhi. Iimifiitɨmeguiiha saahi iimitɨ ifiico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutɨmo Aigafinohallɨvɨ.
(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

18 Jaanaaca Jua jɨɨbogomɨnaa, bu fariseomɨ jɨɨbogomɨnaa icamo machutɨmo aigahicauhi. Jaanaa saatoho asaaumoro Jesuco dilluvauhi: ¿Naa, collɨhi jana fariseomɨ, Jua icamo jɨɨbogomɨnaa aaiganaa dita aigatɨhi? noomoro.

19 Jaanegui Jesu oovɨcɨuboro iimusuhi: ¿Nacu gaigooco ataabavaaboro ijɨɨbaimojaago ucuuhuvamo ɨdaasuri aigajirahi diitoma diibo iicanohachuta? Mɨɨro diitoma diibo iicanohachuta aigajitɨrumo.

20 Jaanotɨ naha icajinehiica jari uco tajɨɨbogomɨnaatɨ udumɨtɨɨcɨno. Jaadɨ jari ɨdaasuno iicaneri aigajimo.

21 ¿Mɨɨro mɨɨjoho eedeechehuco bobaryuri maahunɨtatɨhi? Jaanotɨ imaahunɨruva bobaryu tochehuco gallicujirahi. Jaaneri tohojɨ janaanɨcɨro guiraatejirahi.

22 Jaabadɨro bu, ¿mɨɨjoho bohaivofaihuco eedeejutafaño ficutatɨhi? Jaanotɨ ificuruva tofaihu tujutaco ejerucarunoro fatyejirahi. Jaanegui bofaihuco bujutafaño mificutahi, nooboro.*

Ijɨɨbogomɨnaa Trigo Noovataco Ɨcɨhi Jaguisɨfucusumi.
(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

23 Jaanaa judiomɨ jaguisɨsumi Jesu basutafañodɨ ɨgooboro feehicauhi. Jaanaa ijɨɨbogomɨnaa toono basuta noovataco ɨcɨmoro feehicauhi.

24 Jaanegui fariseomɨ diiboco nuuhi: Meecɨ ¿collɨhi dijɨɨbogomɨnaa ollɨ moonɨhi jaguisɨfucusumi momoonɨtatɨnoco? noomoro.

25-26 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Jaana nacu magaajatɨhi amɨɨhai, johono David, bu diiboma iicaumo icano ucuujɨvaachuusumi diitoco ajeba aivusuneguiiha omoonɨunoco? Mɨɨro Moocaani iija tabernaculojafaño David ufuuboro Moocaani jeecɨvo maahunoco machuuhi mɨɨjoho amachutatɨrunoco, Aviata onoobo sacerdotemɨ aivojɨɨbo iicaujiibo icaunaaca. Jaaboro bu diiboma iicaumoco acɨubo saatohoro sacerdotemɨ amachufirunoco, nooboro.

27 Jaadɨ bu siino Jesu nuuhi: Mɨɨro jaguisɨfucu miyamɨnaadi eetavocafutuuhi. Jaanotɨ miyamɨnaa jaguisɨfucudi eetavocafutuutɨhi.

28 Jaamaño uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo jaguisɨfucu aivojɨɨbo, nooboro.

3

Saafi Ihuse Ifiigatyuubo.
(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

1 Jaadɨ siino Jesu sinagogajafaño fuuhi jahɨ icaubo saafi ihuse ifiigatyuubo.

2 Jaaboco ɨɨfɨnɨcɨmoro feehicaumo: ¿Naa jeedɨ jaguisɨsumi buheesujiibo? noomoro ɨɨfurumo diibohallɨvɨ ijɨɨbeguequi.

3 Jaanoma iicaubo Jesu ihuse ifiigatyuuboco nuuhi: ¡Gañiivo! ¡Jaaboro feenevɨ dulleeve! nooboro.

4 Jaadɨ diitoco Jesu dilluuhi: ¿Jinejeque jaguisɨsumi moonɨsunɨcɨmo iiminoco, nacu iimitɨnoco? ¿Magaicaaunoco, nacu mubuheesunoco? nooboro. Jaarunaa diito iimusuutɨhi.

---

* **2:22** Jillɨ Jesu nuuhi eedeejɨɨbogoco mejeevesumoro bohono jɨɨbogocoro meheetavequi.

5 Jaanegui diito jeebɨino cuhuferi ɨidaasuvuuboro, sɨfiirano ihuufococo emeecɨuboro
ihuse ifiigatyuuboco nuubo: ¡Dihuseque fallirihicaru! nooboro. Jaanegui diibo fallirihi-
caruhi. Jaasumiro diibo use dojɨcuvɨro imituuhi.
6 Jaasumiro toonotɨ ifariseomɨ ufuumoro Herodianomɨma fitacucasiuhi Jesuco
igaicaauqui.

Muuaijɨnivɨ Miyamɨnaa Iicauno.

7-8 Jaanaa Jesu ijɨibogomɨnaama muuaijɨnivɨ fuuhi. Jaamoco sihidɨ miyamɨnaa buca-
siuhi Galileaoto, Judeaoto, Jerusaleoto, Idumeaoto, bu Jorda oonegueehioto, bu Tiro,
Sidon icano jɨninooto icamo diibo sihidɨ ejeevanoonoco omoonɨhicaunoco uguubu-
moro.
9 Jaanegui ijɨibogomɨnaaco nuubo: Uco miyamɨnaa ijene eñeñejeruujiruneguiiha mo-
meenegaco mihimibaicɨnɨ, nooboro.
10 Jaabo Jesu miyamɨnaaco ubuheesuhicaunegui sihidɨ iguihuvanoma iicadɨmo dii-
boco idudɨicɨqui ijene ñeñejeruhicauhi.
11 Jaabadɨro bu ɨjɨmɨ diiboco aatyɨmemere diibo ɨmega baavɨ aquetehicauhi. Jaamoro
gaihivehicaumo: Ɨɨjoho Moocaani Achi, noomoro.
12 Jaarumoco faguehicaubo: Uco satohoco magaajasudino, nooboro.

Jesu Ɨcɨhi Minɨsumɨnaatɨ Fahuseecɨ Motɨhaitɨ Miimɨsiicɨ Ɨdɨino.
(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

13 Jaanobuunatɨ Jesu ifabaɨvɨ fuuhi. Jahɨgo iimuguudɨmoco coovaubo. Jaanegui
diibojaa saaumo.
14 Jaamoco fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨimoco ɨcɨubo diiboma iicaqui, bu diitoco
igalluuqui jɨibogoco ijɨibeguequi icano.
15 Jaamoco iijɨco acɨubo ɨjɨmɨco igañɨihicaqui.*
16 Jaamo jinoodɨmou fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨimo iicaumo; Simon icaruuboco
Pedrotɨ omomonɨubo.
17 Jacoobo Zebedeo achi, bu Jua Jacoobo nahabo icano. Jaamɨsico momonɨubo
Boaneegemɨsitɨ, sisiseememɨsi eneejirunoco.
18 Andre, Felipe, Bartolome, Mateo, Tomas, bu Alfeo achi Jacoobo, Tadeo, Simon
cananista, bu
19 Juda Iscariote diiboco aacɨujiibo igaicaauqui icamoma saaubo jaahe.

Blasfemia.
(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

20 Jaanaa siino sihidɨ miyamɨnaa diibojaa igaivehicauhi. Jaaneri Jesu
ijɨibogomɨnaama ajashuno jinejebaco machuhicacutɨhi.
21 Jaanoco Jesu yoto uguubuumoro saauhi diiboco ɨicɨvamo, jillɨ jeegavoobo eneehi-
cauneguiiha.
22 Jaabadɨro bu caatɨnɨmɨnaa Jerusaletɨ asaaumo neehicauhi: Beelzebuma icaabo ɨjɨmɨ
aivojɨiboma. Jaamaño diibo mitya iijɨri ɨjɨmɨco buhɨ gavaracuhicaabo, noomoro.
23 Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro siinovɨ oovɨcɨiboro neehicauhi: ¿Mɨillɨ jaabo
Satanas bu ifiicoro buhɨ gañɨijirahi?
24 Mɨiro saafi aivojɨfaño minoocɨ udugaavonoro sanomɨro imoonɨcasiruva sanomɨro
finɨsucasijirahi. Jaamaño tohaivojɨ gueenene icajitɨrahi.
25 Jaabadɨro bu sajaotoro sanomɨro imoonɨcasiruva gueenene icajitɨrumo.
26 Jaabadɨro Satanas iinoro ifiimaryo imoonɨcasiruva, ¿mɨillɨ bu gueenene icajiruubo?
Iinoro ifiico finɨsujiruubo.
27 Jaabadɨro ¿mɨijoho esefaabo iijafaño ofoomoro inehejeque ɨcɨjitɨrahi abajaaboco
sisɨtɨmoro? Jarihiicanaa abajaaboco isisɨdɨ ɨcɨjirumo.

---

* **3:15** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: bu iguihuvamoco ibusuuhicaqui, onoonoco.

28 Miyanotɨro jino amɨɨhaico neehi: Miyamɨnaaco paryɨɨcɨno imitɨno ihiimaaruno
buusucafeteji.
29 Jaanotɨ Moocaani Gaijatɨ imitɨno ihiimaaboco toono aivo buusuracujitɨhi ufucuro.
Jillɨ tohimitɨnoma iicacujiibo, nooboro.
30 Jillɨ diitoco nuubo, diiboco ɨjɨma icaabo, eneehicaunoma iicaubo.

Jesu Nahabomɨ, Seejɨ Icamo.
(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

31 Jaanobuunatɨ Jesujaa seejɨ, inahabomɨ icamo asaaumoro jahisitɨro diiboco cuuhu-
vasuuhi.
32 Jaanegui Jesuhallɨdɨ emecucɨnɨumo diiboco nuuhi: Diiseejɨ, dinahabomɨ icamo ɨco
jahisitɨ cuuhuvahi, noomoro.
33 Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Mɨɨjoho gaharubi? ¿Mɨɨjoho tañahabomɨ? nooboro
34 ihallɨdɨ emecucɨnɨumoco emeecɨuboro diitoco nuuhi: Jino tacojɨri iicamo gaharu-
bimɨ, tañahabomɨ icano.
35 Jarihiicanaha jino Moocaani iijɨco omoonɨmo tañahabomɨ, gaharubimɨ, tañagomɨ
icano iicajimo, nooboro.

4

Basumɨnaafivɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 13.1-23; Lc 8.4-15)

1 Jaadɨ siino Jesu miyamɨnaaco jɨɨbeguehicauhi muuaijɨnivɨ. Jaabojaago sihidɨ
miyamɨnaa igaivuuhi. Jaanoma iicaubo meenegafaño ɨjɨcafutuuboro diitotɨ tehe-
sijɨsuno ufuuboro casɨɨvutuuhi. Jaanotɨ diito ijɨnivɨ jiinɨgaibaahohallɨvɨro icauhi.
2 Jaaboro diitoco sihidɨ siinovɨ oovɨcɨɨboro jɨɨbeguehicauhi
3 jillɨ nooboro: Jinoco muguubu: Basumɨnaafi fuuhi abasutuubo.
4 Jaabo abasuuno samañoono jɨɨhaifaño acutuuhi. Jaanoco joomɨ asaaumoro machu-
jeuhi.
5 Jaanotɨ samañoono acutuuhi guiisihallɨvɨ miyaadɨ jiinɨ achahaumañovɨ. Jaanoro
goovano iinucuuno ijiinɨje miyaadɨ efeemeutɨmaño.
6 Jaaruno nɨhɨba aachɨcɨuneri aryɨvucuuno, chuumucuuno icano abaco-
coovautɨmaño.
7 Jaanotɨ samañoogahaije aifuuhi jarɨɨmɨhoonofeenevɨ. Jaano toono ihallɨvɨ ujusiuno
toono ihiinuurunoco macanɨsuuhi. Jaamaño noovautɨno.
8 Jaanotɨ samañoono acutuuhi imino jiinɨjevɨ. Jaano ihiinuunoro jusicuuno. Jaanoro
imino noovacuuno saheeje treintadɨgaiva noovacuuhi, bu saheeje sesentadɨgaiva
noovacuuhi, bu saheeje ciendɨgaiva noovacuuhi icano.
9 Jaaboro neehicaubo dinohojɨma idiicaabo jinoco guubu, nooboro.
10 Jaanobuunatɨ iinoro iicacuudɨ ijɨɨbogomɨnaama iicaumo diiboco dilluuhi: ¿Mɨllɨ
toono eneejiruno? noomoro.
11 Jaanegui nuubo: Amɨɨhaico naha uujoho imino gaajasuhicahi Moocaani aivojɨ
agaajaratɨnoco. Jaanotɨ buhɨ iicamoco jillɨ siinovɨ oovɨcɨɨboro neehicahi.
12 Jaamo emeecɨrumo atyɨmetɨmo iicaqui, bu guubucurumo guubutɨmo iicaqui. Mɨɨro
uguubumoro iimitɨco jeevesujirumo. Jaamoco bu iimitɨ buusucafetejirahi, nooboro.
13 Jaadɨ bu ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: ¿Nacu amɨɨhai magaajatɨhi jino jillɨ ohoovɨcɨnoco?
¿Jaana mɨllɨ magaajaji paryɨ toonoco?
14 Mɨɨro basumɨnaafi, oono Moocaani iijɨco ɨjɨɨbogoobo abasuubo.
15 Mɨɨro jino jɨɨhaifaño aacotono onoono; mɨɨro saatoho jeebɨɨfa abasucuurunoco
ɨjɨɨbugucuurunoco Satanas asaaboro ijeebɨɨfañotɨ dumɨtɨɨcɨcuuhi.
16 Jaabadɨro bu oono guiisihallɨvɨ abasuuno onoono; mɨɨro saatoho uguubusumiro
imo imo gaayɨcɨfimo.

17 Jaaruno imino abacocoovatɨmaño gueenene icatatɨno nɨsuhifiivɨ agasesumi uhu-
uchuvomoro toonoco jeevesufimo.
18 Jaanotɨ sano jarɨɨmɨhoonofeenevɨ aacutuuno tobogoco gaayɨcɨcuurumo
19 jiije busumije jaagovɨro ijeebɨɨno nɨjɨ nɨjɨ iicamañoo, bu iimitɨnocoro iimogomañoo
icano sanooro toono diito jeebɨɨfañoo agahafonoguiinodɨ toono miyaajɨ iicarujɨco fi-
ivusutɨmo. Jaamañoo noovasutɨmo.
20 Jaanotɨ jino imino jiinɨjevɨ abasuuno onoono; oono miyanotɨro agaayɨcɨmoro imino
omoonɨmofañoo fiivono jaanoro noovacuuno saatohofañoo treintadɨno, saatohofañoo
sesentadɨno, bu saatohofañoo ciendɨno icano.

Cɨɨjɨgaimecuvɨ Ohoovɨcɨno; Toovono Icaruno Buhugaaveji.
(Lc 8.16-18)

21 Jaadɨ bu nuubo: Cɨɨjɨgaimecuco mɨnɨfutusumoro baavɨ guirihilluguiino, bu
cɨgaiijeguiino icano mificutatɨhi. ¿Ɨvɨnaaca mɨnɨfutusumoro caamovɨ mificutahi
foovono ihɨfuvusuqui, etɨ?
22 Jaabadɨ mɨɨro chahano afatanɨcɨnɨno atyɨmeratɨno iicajino. Bu tollɨro chahano
agaajaratɨno gaajacafototɨno iicajino.
23 Jaanegui jinooco amɨɨhai nohojɨma mihicaamo muguubu, nooboro.
24 Jaadɨ bu diitoco neehicaubo: Imino magaaja jino muguubunoco. Mɨɨro oono
amɨɨhai mohoovɨcɨhicaneriro ufucu amɨɨhaico Moocaani oovɨcɨji. Jaaboro oono uguubu-
moco janaanɨcɨ acɨjiibo.
25 Tollɨro bu iicanoma iicaaboco siino janaanɨcɨvɨ acɨjiibo. Jaanotɨ chahanoma
iicaaboco mɨɨdɨno iicarunoco dumɨtɨɨcɨjiibo, nooboro.

Basutagai Ujusinovɨ Ohoovɨcɨno.

26 Jaadɨ bu tollɨro neehicaubo: Jiibadɨ Moocaani aivojɨ jeevahi; miyamɨnaafi jiinɨjefañoo
siino toogaico abasuuboro cɨgatoobo,
27 bu seseevedɨ agañiivooboro icaabo cuujehachuta, fucuhachuta icano sifucu, sifucu
icano fatyehi. Jaanaa toogai mɨllɨ acho ihiinogairo jusihi diibo gaajacɨtɨnaaca.
28 Jiinɨje toohoco fiivusuhi itɨconɨ ifahooco. Jaadɨ ideecanoco. Bu jaadɨ ifagaiño
ifallahifañoo gahafonɨcɨhi.
29 Jaano ifagaiño ujusicuudɨ ɨcɨnɨcɨcuumo niisugari ihɨcɨfucu agasecusumi.

Mostaza Tooɨvɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 13.31-32, 34; Lc 13.18-19)

30 Jaadɨ bu neehicaubo: ¿Jinejebadɨ Moocaani aivojɨ jeevahi? ¿Jinejevɨ fɨne mohoovɨcɨji?
31 Fɨne mostaza noovata tooɨco jiinɨjefañoo mabasunɨcɨyɨbadɨ jeevano. Mɨɨro tooyɨ aivo
jiinɨjehallɨri iicano noovata ajashuyɨgaiyɨ.
32 Jaaruho abasucafutucuudɨ jusifihi guiraaho tyɨgaba. Jaahoro coohafeene lliicu-
vafihi. Jaaho aafeneguiino joomɨ iicuvajirahi.
33 Jillɨ nooboro Jesu jɨɨbeguehicauhi miyabogoco siinovɨ oovɨcɨɨboro diito agaaja-
jidɨnoro.
34 Tɨcovono nootɨɨbo, jillɨ siinovɨ oovɨcɨɨboro neehicaubo. Jaanotɨ naha
ijɨɨbogomɨnaaco ijeevadɨ paryɨ imino jɨɨbeguehicaubo.
35 Jaanaa mihiijɨcuudɨ ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: Masɨɨ onago muuaivɨ mafatyequi,
nooboro.✡
36 Jaadɨ imiyamɨnaaco agalluudɨ Jesumaryo fuumo meenegari. Jaamoma bu sagaaje
diito dojɨcutɨ fuuhi.
37 Jaanaa sefano guibuhuba diitoco feene muuaivɨ ɨcɨuhi. Jaano sihidɨ tyuucai
iicauneri diito meenegafañoo nɨfaihu gahafehicauhi.

✡ **4:35** Mt 8.23-27; Lc 8.22-25

38 Jaanaa Jesu dojɨcuogavɨ iinigaɨ jeebutahaallɨvɨ cɨgahicauhi. Jaaboco aaicusuumoro
nuuhi: Mojɨɨbogomɨnaafi, ¿naa diimeguehi miguijeveneque? noomoro.
39 Jaanegui Jesu aaicuuboro guibuhubaco ɨbauhi. Jaadɨ bu muuaico nuubo: ¡Llɨɨvɨcu
toonovɨro sɨɨcuto! nuubo. Jaanegui iguibuhuba llɨɨvɨcuuhi. Jaanoro paryɨ imino
sɨɨcutucuuno.
40 Jaadɨ ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: ¿Collɨhi sihidɨ mihiguetehi? ¿Nacu Moocaanico
mimiyaavogotɨhi? nooboro.
41 Jaaneri sihidɨ diito igutuumoro noocasihicauhi: ¿Mɨɨjoho fɨne jaanɨ jino guibuhuba-
maryo, muuaimaryo icano diiboco: Jii, onoono? noomoro.

5

Gadarenomɨoobo.
(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

1 Jaadɨ fuumo onagoo muuaivɨ Gadarenomɨ jiinɨjejaago.
2 Jaabo Jesu imeenegafañotɨ iinuubaacaro cɨɨhojɨnojaa iicahicauhɨgotɨ
emeimɨvatuubo diibojaa saauhi.
3 Jaabo cɨɨhojɨno iicahɨgo iicaaboro feehicauhi. Jaaboco mɨɨhaiñooba jɨgaiñehineri
duujenɨcutɨhi.
4 Fiiva foova ihuseneque, itɨhaiñoco icano jɨgaiñehineri sisɨcuurumo. Jaarunoco
ihusenehonoco dubaicɨubo, bu itɨhaiñonoco ɨdɨdaheje moonɨubo icano. Jaaboco
mɨɨhaiñooba guiinonɨcutɨhi.
5 Jaabo cuujehachuta, fucuhachuta icano ifagajɨneri cɨɨhojɨnohallɨdɨ coovadiicɨnɨɨboro
feehicauhi. Jaabo inoro ihallɨco guiisibaneri tujaacuuboro feehicauhi.
6 Jaabo Jesuco tehesinotɨro aatyɨmeuboro diibojaago ijinafatyuuboro iguiino
memuɨɨvutuuhi.
7 Jaaboro sefano nuuhi: ¿Jinejeque diimeguehi ɨɨjoho Jesu caamovohɨgo iicaabo
Moocaani Achi? Moocaanifañodɨ ɨco neehi: Ɨdaasuno uco moonɨdino, nooboro.
8 Jillɨ nuubo ɨmegavɨro Jesu diiboco: Diinucu idiimitɨno ɨjɨ, eneehicauneguiiha.
9 Jaanegui Jesu diiboco dilluuhi: ¿Jineje dimomo? nuubo.
Jaanegui iimusuubo: Cuumi tamomo miguiraaneguiiha, nooboro.
10 Jaaboro Jesuco jenaauhicauhi: Mɨɨhaico jiicuumitɨ buhɨ galluudino, nooboro.
11 Jaanaa ifagajɨ fiitɨno sihidɨ faafaimɨ amachumo icauhi.
12 Jaanegui paryɨ famooro ihɨjɨmɨ Jesuco nuuhi: Mɨɨhaico jaatyo faafaimɨjaa gallu
diitofaño mefeequi, noomoro.
13 Jaanegui Jesu nuuhi: Jii, tahɨ mofoo, nooboro. Jaanegui tohɨdicu ɨjɨmɨ diibo
Gadarenomɨnaafitɨ ihiinoomoro ifaafaimɨfaño fuuhi dos mildɨmofaño. Jaamo ifagajɨtɨ
imuuaifaño aaifuumoro macanɨuhi.
14 Jaanotɨ diitoco eteemehicamo agaaumoro ifaacuumifaño, bu buhɨgueeje iicajaaje-
faño icano jɨɨbogomoro fuuhi. Jaanegui asaaumoro meecɨvaumo jineje fɨne onoomaño.
15 Jaamo Jesujaa asaaumo atyɨmeuhi meimɨ cuumima iicaubo gɨcɨnɨɨbo gaachehufaño
jɨɨcɨnɨɨboco, bu imino iicacuuboco icano. Jaaboco aatyɨmeumoro sihidɨ iguiumo.
16 Jaamoco toonoco aatyɨmeumo jɨɨbuguuhi ihɨjɨmɨma iicauboco omoonɨunoco, bu
ifaafaimɨco omoonɨunoco icano.
17 Jaanegui Jesuco ijiinɨjetɨ galluumo: Fuucu, noomoro.
18 Jaanoma iicaubo Jesu meenegafaño ifeequi jɨcafutuuboco ihɨjɨmɨma iicaubo neehi-
cauhi: Ɨɨma saahi, nooboro.
19 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Chahano diijajaagoro fuucu. Jaaboro diyotoco
dɨɨbogo guiraano Aivojɨɨbo Moocaani ɨco ɨɨdaasugooboro ubuheesunoco, nooboro.
20 Jaanegui ufuuboro paryɨ Decapoli cuumineri jɨɨbogooboro feehicauhi Jesu diiboco
ubuheesuunoco. Jaaneri paryɨ miyamɨnaa jabafiitehicauhi.

21 Jaadɨ siino Jesu meenegari onagoo muuaivɨ fatyuuhi. Jahɨgo sihidɨ miyamɨnaa
iicojɨvɨ igaivuuhi muuaijɨniri icaubo cojɨvɨ.✡
22 Jaanaa sinagogaja aivojɨɨbo Jairo onoobo, diibojaa saauhi. Jaabo Jesuco
aatyɨmeuboro iguiino ememuɨɨvutuuboro nuuhi:
23 Aicɨgai aivo niinovacuuhi goova foobo diigoco dudɨɨcɨto ubuheeteguere iicaqui,
nooboro.
24 Jaanegui diiboma ufuuboco miyamɨnaa sihidɨ ubucasiumo ijene ñeñejeruhicauhi.
25 Jaamofeenedɨ saafigo gaigo tɨɨjeheri fahuseecɨ motɨhaitɨ mificabacɨ ɨdɨɨno iicaucu-
ugo.
26 Jaago fiivaamo taabumɨnaa ataaburunofaño buheetɨgofañovɨro feehicaugo. Paryɨ
inɨhɨbamɨco ajaaduhicauhɨgo finɨsucuugo.
27 Jaago Jesutɨ ɨjɨɨbocasinoco uguubuugoro miyamɨnaafeenedɨ asaaugoro ibujɨnaagotɨ
igaachehuco dudɨɨcɨvauhi.
28 Jillɨ igaachehuco ududɨɨcɨneriro buheeji, noogoro esamaaihicaumaño.
29 Jaasumiro itɨɨjoho diigoco fiigatyuuhi. Jaanotɨ gaajacɨugo ubuheetecuunoco.
30 Jaasumiro Jesu gaajacɨuhi ififañotɨ imitya mihiinobadɨ iicaunoco.
Jaanegui imiyamɨnaajaagovɨ ɨɨmeveuboro diitoco nuuhi: ¿Mɨɨjoho tagaachehuco
dudɨɨcɨhi? nooboro.
31 Jaarunaa ijɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi: Miyamɨnaa oono ɨco ɨjɨmatajerunoco
daatyɨmehi. Jaanegui ¿mɨllɨ: ¿Mɨɨjoho uco dudɨɨcɨhi? neehi? noomoro.
32 Jaarunaa Jesu fahɨgovaco ɨɨfɨnɨcɨhicauhi ihatyɨmequi: ¿Mɨɨjoho fɨne dudɨɨcɨhi?
onoomaño.
33 Jaanegui diigo sihidɨ vɨvɨ vɨvɨ iigutuugoro ubuheeteunoco agaajacɨugoro diibojaa
saauhi. Jaagoro iguiino ememuɨɨvuugoro paryɨ imino jɨɨbuguugo.
34 Jaanegui diigoco nuubo: Ñɨba ɨco dimiyaavogo buheesuhi. Jaaneguiiha sajeebɨɨ
fuucu, diguihuvatɨ buheetecuuhi, nooboro.
35 Jillɨ iimaaubaacaro sinagogaja aivojɨɨbo iijatɨ saatoho jillɨ noomoro saauhi: Daicɨgai
guijevecuuhi. Fɨne Mojɨɨbogomɨnaafico acasivusuno, noomoro.
36 Jaanoco Jesu uguubuuboro isinagogaja aivojɨɨboco nuuhi: Diguetejirahana, jillɨ
miyaavogo, nooboro fuubo.
37 Jaaboro mɨɨhaiñooba diiboma ufuunoco imuguutɨɨbo ɨdɨɨmomaryo Pedro, Jacoobo,
Jua Jacoobo nahabo icamomaryo fuubo.
38 Jaamo isinagogaja aivojɨɨbo iijavɨ ɨɨfutuuhɨ atyɨmeuhi gañuhusuno omoonɨunoco,
miyamɨnaa ataacasiunoco, agaibacasiunoco icano.
39 Jaanegui Jesu ɨjɨcafutuuboro diitoco nuuhi: ¿Jinejeri guiraacani gañuhusuno
mɨsɨramaaihi? ¿Collɨhi mataacasihi? Guijevetɨgo. Jillɨ cɨgago bagocaja, nooboro.
40 Jaarunaa diiboco dejecuhicaumo. Jaaneguiiha Jesu paryɨɨcɨno famoocoro jahisivɨ
ihiinusuuboro caani, seejɨ iicamɨsicoro satyuubo, bu diiboma asaaumo iicamomaryo
fuubo tobagocaja iicauhɨgo.
41 Jaaboro diigoco ihusetɨ agaayɨcɨuboro hebreo iijɨri nuuhi: Talita, cumi. nooboro.
Jillɨ, bagocaja, ɨco neehi: Gañiivo, eneejiruno.
42 Jaasumiro tobagocaja agañiivuugoro ɨgucuuhi. Jaago tusumi fahuseecɨ motɨhaitɨ
mificabacɨ ɨdɨɨno ficabava icacuuhi. Jaaneri miyamɨnaa sihidɨ igutuuhi.
43 Jaamoco Jesu imino faguuhi: Mɨɨco mɨjɨɨbeguedino, nooboro. Jaaboro tajɨɨbaubo:
Tobagocajaco mamachusu, nooboro.

6

Jesu Nazarevɨ Icahi.
(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

✡ **5:21** Mt 9.18-26; Lc 8.40-56

1 Jaadɨ Jesu toonotɨ ufuuboro ijiinɨjejaagovɨ siino uumiubo. Jaaboma ijɨibogomɨnaa
fuuhi.
2 Jaadɨ judiomɨ jaguisɨfucu iicacuudɨ tɨcovaubo ɨjɨibogoobo sinagogajafañо. Jaanoco
sihidɨ miyamɨnaa uguubumo sihidɨ ajabafiituumoro neehicauhi: ¿Cuucatɨ fɨne gaajaabo
paryɨ jinehejeque? ¿Millɨ fɨne diibo igaajaco gaayɨcɨuhi? Mee jino agaajaratɨnehejeque
moonɨibo, noomoro.
3 Mɨiro du jaanɨ ɨmohobujene dudɨcamaajemɨnaafi Maria achi, Jacoobo, Jose, Juda,
Simon icamo nahabo, tollɨro bu jino inagomɨ mɨihaifeeneri icahi, noomoro diibotɨ
sɨfiiratehicaumo.
4 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Moocaani iimaamɨnaafico fahɨgovaoto bocɨguefihi.
Jaanotɨ ijiinɨjeoto, iyoto, iijaoto icano bocɨgotatɨhi, nooboro.
5 Jaanoma iicaubo imityaco eetavuutɨibo, mɨidɨmocoro iguihuvaumotɨ buheesuubo
ihuseque ihallɨ ificuuneri.
6 Jaamo imiyaavuguutɨneri sihidɨ eetyehicaubo. Jaanobuunatɨ Jesu ifiitɨ cuumijeri
feehicauhi jɨibogooboro.
7 Jaadɨ coovaubo ijɨibogomɨnaaco fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨimoco.✡ Jaaboro
diitoco galluubo miimɨsiicɨsaajeri. Jaaboro iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ igavaracuqui mityaco
aacɨuboro
8 diitoco nuubo: Jinejebaco masatyedino. Jɨihaivɨ ɨdɨinocoro queseico masatyo.
Jaanotɨ lleegucubaco, duviricubaco, nɨhɨbamɨbaco icano masatyedino amɨihai niivɨgai
meehevɨ.
9 Bu saapaajequere tɨhaipaajeque mɨjɨcafoto, bu michehucɨ mɨjɨcafetedino saachehu-
maryo mofoo.
10 Jaamo coojaavɨhacho mɨhɨfotojafañoro mihica, siijafañо, bu siijafañо icatɨno. Jari
tomañotɨ mofoodɨ toojatɨ mihiino.
11 Jaanotɨ comañovɨ acho amɨihaico agaayɨcɨtɨhachiijɨ, uguubutɨhachiijɨ icano toonotɨ
mihiinomoro amɨihai tɨhaipaajeguiino jiinɨco toonovɨ matatacu jei diito iimitɨco
ijɨibeguequi, nooboro.
12 Jaanegui ufuumoro miyamɨnaaco jɨibogomoro feehicauhi iimitɨco ijeevesuqui.
13 Bu tollɨro sihidɨ buhɨ gañɨihicaumo iimitɨno ɨjɨmɨco, bu iguihuvamoco dɨirɨbari
ejeesumoro buheesuhicaumo icano.
14 Jaanaaca toojiinɨjeo aivojɨibo Herode* guubuuhi Jesuditɨ fahɨgovadɨ
ɨjɨibocasihunoco. Jaanoco saatoho neehicauhi: Diiboro Jua Nitɨmɨnaafi siino
ubuheeteebe. Jaamañо sihidɨ mityama icaabo, noomoro.
15 Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Jaanɨ Moocaani iimaamɨnaafi Elia, noomoro.
Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Jaanɨ sɨicɨje Moocaani iimaamɨnaa iicaubadɨ iicaabo,
noomoro.
16 Jaanoco Herode uguubuuboro nuuhi: Diiboro Jua, uujoho iinigaɨco iquitɨcɨsuubo
dojɨcuvɨro siino ubuheeteebe, nooboro.
17 Mɨiro Herodia noojɨri Herode atajɨibauneguiiha Juaco isisɨmoro cɨvojanɨumo.
Herode inahabo Felipe taaba Herodiaco ɨcɨubo.
18 Jaanegui Jua Herodeque: Imitɨno dinahabo taabama idiicano, neehicauhi.
19 Jaanoma iicago Herodia Juaco ɨjɨiheguegueure gaicaausuhicaujirahi.
20 Jaarunaa Herode Jua jeebɨi ɨtɨcovonoco, iiminoco icano gaajahicauhi. Jaanotɨ
iigotooboro diiboco millɨ moonɨhicautɨhi. Diibo onoonoco gaajatɨruubo jillɨ imino
guubunɨcɨhicaubo.
21 Jaana Herodia diiboco agaicaausuujifucuvɨ ɨfutuuhi. Mɨiro Herode ifiivu ficabavɨ
ɨifutufucu iicauneguiiha jɨibaimoco eetavuuhi. Jaaboro imiyamɨnaaco cuuhuvaubo

---

✡ **6:7** Mt 12.5-15; Lc 9.1-6 * **6:14** (Mt 12.1-12; Lc 9.7-9) Herode Imityaabo onoobo Jesu ifiivuusumi iicaubo chuumucuuhi. Tusumi diibo seemene Herode Antipa onoobo icauhi.

ihamocasimɨnaa aivojɨtoco, bu Galilea jiinɨje bocɨfimoco, bu tajɨɨbamɨnaaco icano diitoma imachuqui.

22 Jaanaa Herodia aicɨgai ufuugoro diito ɨmefeenevɨ gaaseteuhi. Jaanoco Herode, bu diiboma iicaumo icano imuguuhi. Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo Herode tobagocajaco nuuhi: Idiimogonoco uco dillu ɨco acɨqui.

23 Miyanotɨro Moocaani momofeenedɨ ɨco neehi: Paryɨ uco idillunoco ɨco acɨji, paryɨ tabusumije icarunotɨfeenedɨ, nooboro.

24 Jaanegui ufuugoro seejɨco nuutugo: ¿Jinejeque dilluji? noogoro.

Jaanegui seejɨ nuuhi: Jua Nitɨmɨnaafi nigaɨco dillu, noogoro.

25 Jaanegui tobagocaja ihaivojɨɨbojaa goovanogayɨ ufuugoro diiboco nuutuhi: Jisumiro imeguehi butajefaño Jua Nitɨmɨnaafi nigaɨco uco adaacɨnoco, noogoro.

26 Jaaneri Herode sihidɨ ɨdaasuvuhi. Jaarunaa diigoco Moocaani momofeenedɨ unuucuneguiiha, bu diiboma iicaumo uguubuucuneguiiha icano diigoco unuunoco bañɨsugutɨɨbo.

27 Jaanegui Iherode tusumiro amocasimɨnaafico atajɨɨbauboro galluuhi Jua Nitɨmɨnaafi nigaɨco isɨvaqui.

28 Jaanegui ihamocasimɨnaafi ufuuboro cɨvojafaño icaubo nigaɨco iquitɨcɨuboro butajefa sɨvaaubo. Jaayɨco tobagocajaco acɨubo, bu jaayɨco diigo seejɨco acɨtuuhi icano.

29 Jaanoco Jua jɨɨbogomɨnaa uguubuumoro saauhi. Jaamoro diibo ifiico ɨɨcɨjeumoro cɨɨhojɨfaño ficuuhi.

Jesu Machusuhi Sahuse Mildɨmoco, Aivo Ajashutɨmoco.
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

30 Jaadɨ Jesujaa iminɨsumɨnaa iigaivuumoro diiboco jɨɨbeguehicauhi paryɨ omoonɨuno ɨjɨɨbuguno iicanoco.

31 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Masɨɨ majaguisɨtequi sihɨgo sɨcaihɨgovɨ, nooboro. Mɨɨro diitojaa sihidɨ miyamɨnaa asaamo, ofoomo icano feehicauhi. Jaaneri amachujiru situba chahahicauhi.

32 Jaanegui Jesu ijɨɨbogomɨnaamaryo meenegari sihɨgo sɨcaihɨgovɨ fuuhi.

33 Jaarunaa guiraamo ufuunoco atyɨmeuhi. Jaamoro Jesumɨ iicaunoco agaajacɨumoro faacuumivaoto isidɨ diito dojɨcutɨ jinoocɨnɨuhi. Jaamo ihɨmegaro tomañovɨ ɨfutuumo.

34 Jaanaa Jesu imeenegafañotɨ iinuubo sihidɨ miyamɨnaaco atyɨmeuhi. Jaanoma iicaubo diitoco sihidɨ ɨdaasuguuhi ovejamɨ itoomomɨnaafima achahamobadɨ iicauneguiiha. Jaaboro fanoovaco sihidɨ diitoco jɨɨbeguehicauhi.

35 Jaanaa iijɨcuunegui ijɨɨbogomɨnaa asaaumoro diiboco nuuhi: Mihiijɨcuuhi. Jaanomaryo bu jimañovɨ mɨɨhaiñooba iijano chahahi.

36 Jaaneguiiha gallucu miyamɨnaaco ifiitɨcuumijaago, bu ifiitɨjajejaago icano ofoomoro machutatɨ inaajequi. Mɨɨro imachutama chahamo, noomoro.

37 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhairyo diitoco mamachusu, nooboro.

Jaanegui dilluumo: ¿Jaamo jino dosciento denarioriro maahunoco manaajeteji paryɨ diitoco mamachusuqui? noomoro.

38 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Mɨnoodɨno nacu amɨɨhaima maahuno icahi? Ene, memeecɨto, nooboro.

Jaanegui emeecɨjeumoro nuumo: Sahuse ɨcava, bu miimɨsiicɨ taavaabomɨsi icano, noomoro.

39 Jaanegui famoocoro tajɨɨbaubo saatoho simañovɨ, saatoho simañovɨ icano icasɨcamaaiqui ñaavahuhallɨvɨ.

40 Jaanegui casɨɨcamaaiumo ciendɨmova saaje, cincuentadɨmova saaje icano.

41 Jaadɨ Jesu gaayɨuhi ihusefaño sahusedɨno imaahuno iicaunoco, bu itaavaabomɨsico icano. Jaaboro niquejeque emeecɨɨboro toonohallɨvɨ Moocaanima iimaaubo. Jaadɨ

tohicajeque iibacuuboro ijiibogominaaco aciubo miyaminaama ihifequi. Jaadi bu itaavaabomisico tolliro iifuumo paryi famoomaryo.
42 Jaanoco amachuumoro paryi tuvaumo.
43 Jaano atyuuvoco ananiumo jiiibaiñoco gahafusuuhi fahuseeci motihaiti miibaici idiino, bu itaavaabomisi atyuuvo icanoco.
44 Jaanoco amachuumo cinco mildimou gaifiimi.

Muuaihallidi Jesu Ifigono.
(Mt 14.22-33; Jn 6.15-21)

45 Jaadi Jesu ijiibogominaaco galluuhi ihimega imeenegari onagoo muuaivi Betsaida cuumijaagovi ifatyequi miyaminaaco diibo ifitacuunohachuta.
46 Jaadi diitoco ifitacuuboro ifagajijaago fuubo Moocaanima ihiimaaqui.
47 Jaanaa civucuhi ijiibogominaa imeenegari ufuumo feene muuairi icacuuhi. Jaanoti diibo inoro tahi isi icauhi.
48 Jaabo atyimeuhi diitoco sefano buhudurumoco guibuhuba sihigoviro ebecasuhicaunoco. Jaanaa diibo jari cuujetavi diitojaago saauhi nifaihuhallidi igooboro. Jaabo diitoco fatyuujirahi.
49-50 Jaabo nifaihuhallidi asaaunoco paryi famooro aatyimeumoro gaibacasiuhi: Fine iji, noomoro igutuuhi.
Jaarunaa diitoco nuubo: ¡Mequehecu! ¡Mihiguetejirahana! Uujoho, nooboro diitojaa jicafutuubo imeenegafaño.
51 Jaasumiro iguibuhuba siicutuuhi. Jaaneri diito sihidiro eetyeuhi.
52 Jilli bu gaajacurumo esiciniutihi maahunoco iguiraatusuunoco, jilli diitoco ijeebiino ucuhufunuutumaño.

Genesarevi Iguihuvamoco Jesu Buheesuhi.
(Mt 14.34-36)

53 Jaamo imuuaico oonegueehivi afatyuudi iifutuumoro cañavutuuhi Genesare cuumi nagueehivi.
54 Jaamo imeenegafañoti iinuumaacaro Jesuco miyaminaa gaajaciuhi.
55 Jaamoro faacuumivariro jinoociniumo. Jaamoro ticovaumo iguihuvamoco cigaiijeneri acañimo Jesu tahi icahi onoohigo.
56 Jaabo fahigovadi ofoohigo imiidicuumijeri, iguiraacuumijeri, bu buhi iicajajeri icano ofoohigo goohasinofaño iguihuvamoco ificuumoro Jesuco neehicauhi: Jilli digaachehujinibaco dudiiciisu, noomoro. Jaamo paryi diibo gaachehujinibaco ududiiciimo buheetehicauhi.

7

Miyaminaaco Imihininino.
(Mt 15.1-9)

1 Jaanaa Jerusaleti asaaumo fariseomi, bu caatinimiaaoto icamo Jesujaa igaivuuhi.
2 Jaamo atyimeuhi Jesu jiibogominaa mihiniva usejeri nitamaaitimo amachuunoco.
3 Miiro jaamo fariseomi, bu paryi judiomi icamo siicijeminaa jeevamaajequere isivamoro iticoni iminehihiica initamaaitisumi machutatimo.
4 Jaamo bu naajete asijaagoti asaamo iticoni initamaaitisumihiica machutatimo. Miiro jilli siicijeminaa jeevamaajequere sivamo, oono adutahilluno, bu guirihilluno, bu aaricuhilluneje icano nitinejequere moonimo.
5 Jaamaño fariseomi, bu caatinimiaa icamo Jesuco dilluuhi: ¿Collihi dijiibogominaa amiyato jeevamaajebadi moonitimo mihiniva usejeri machuhi? noomoro.
6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaanoco jahi amiihaiti Isaia caatiniuhi amiihai bañisuminaa mihicamoco. Jilli caatiniubo:
Jiicuumi uco jilli ticovono iijiriro bociguehicahi. Jaarumo jeebiino uuditi tehesino icahi.

7 Jillɨ iigaivomoro uco imehicarahi. Jaarunaa uuri bañɨsuquimaaimo. Jillɨ amɨɨhai
jɨɨbogono, tɨcovo miyamɨnaa jɨɨbogonoro. Jaarunoco Moocaani tajɨɨbajɨ, meneehicahi,
nooboro.
8 Mɨɨro amɨɨhai Moocaani tajɨɨbajɨco mejeevesumoro miyamɨnaa iijɨcoro magaayɨcɨhi.
Oono guirihilluno, adutahilluno icano nitɨnehejequere aivo guiraano meheetavehicahi,
nuubo Jesu.
9 Jaaboro bu nuubo: Jillɨ toono amɨɨhai jeevamaajequere mɨsɨvamoro Moocaani
tajɨɨbaco uufocovɨ mejeevesuhi.
10 Mɨɨro Moise nuuhi: Gaijɨ diicaanico, diiseejɨco icano. Jaanotɨ caanico, seejɨco icano
imitɨno onooboco miyanotɨro guijevesu, nooboro.
11 Jaanotɨ amɨɨhai monoonɨcɨhi miyamɨnaaco: Amɨɨhai caanimɨco monootahi: Łco
amusujitɨhi, paryɨ uuma iicano Corban, noomoro Moocaanico ɨjɨbaicuuno eneejiruno.
12 Jillɨ amɨɨhai monoomañо caanico, seejɨco icano mahamususuhicatɨhi.
13 Jaamañо amɨɨhai Moocaani iijɨco majabatusuhi amɨɨhai jeevamaajequere sifiitɨ,
sifiitɨ icano mafatyusumañо. Jaamo jiibadɨje iicanehejequere guiraano aivo meheetave-
hicahi, nooboro.
14 Jaaboro siino Jesu miyamɨnaaco ocoovauboro nuuhi: Famooro uco muguubunɨcɨ.
Jaamoro magaaja:✡
15 Chahano aivo isitɨ miyamɨnaafañо ofoonoro diitoco ɨmɨhɨninɨjiruno. Jaanotɨ naha
ijeebɨɨfañотɨ asaano miyamɨnaaco mɨhɨninɨhi.
16 Jinoco amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu, nooboro.*
17 Jaadɨ imiyamɨnaaco ejeevesuuboro jaahe fuubo. Jaaboco ijɨɨbogomɨnaa toonotɨ
dilluhi.
18 Jaanegui diitoco nuubo: ¿Nacu bu tollɨro amɨɨhai, amɨɨhai esɨcɨnɨbama machahahi?
¿Nacu magaajatɨhi? Mɨɨro oono paryɨ isitɨ miyamɨnaafañо ofoono diitoco mɨhɨninɨtɨhi
19 ihesamaajefañо ofootɨmañо. Mɨɨro jillɨ iibafañodɨ ofoonoro miyamɨnaafañотɨ
iinonɨcɨhi. Jillɨ neehicaubo, paryɨ machuta mɨhɨnivatɨhi eneejirunoco.
20 Jaanotɨ naha: Miyamɨnaa jeebɨɨfañотɨ ihiinono miyamɨnaaco mɨhɨninɨhi.
21 Mɨɨro miyamɨnaa jeebɨɨfañотɨ saanɨcɨno iimitɨnoono esamaajene, ajevaneheje, nani-
vaneheje, gaicaauneje,
22 sifi taabama, bu sifigo tajema icaneheje, sitanoco imogoneheje, paryɨ imitɨneheje,
bañɨfiirano, fanoova imitɨ imoyɨɨcɨneheje, sɨcamañо jɨɨbocasineheje, iino allɨtɨro
jɨɨhevenehеje, quehe quehe icaneheje, ihesɨcɨnɨbama achahaneheje icano.
23 Jaano paryɨ jino imitɨ ijeebɨɨfañотɨ asaano miyamɨnaaco mɨhɨninɨcɨhi, nooboro.
24 Jaadɨ toonotɨ Jesu fuuhi Tiro cuumijevɨ.† Jahɨ saja iijafañо jɨcafutuubo: Mɨɨhaiñooba
uco gaajacɨdino, nooboro. Jaarunaa tahɨ diibo iicaunoco gaajacɨumo.
25 Bu tollɨro saafigo gaigo ille emeimɨvovatuugo Jesutɨ guubuuhi. Jaanegui diibojaa
ufuugoro diiboguiino memuɨɨvutuugo.
26 Jaago siicuumiogo griegomɨogou, sirofenicia icano jiinɨjemɨnaagou. Jaago Jesujaa
asaaugoro diiboco dilluvauhi illefañотɨ ihɨjɨco iinusuqui.
27 Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Jaafahiica iseeme itɨconɨ amachumoro tuvahi imi-
jitɨruno iseeme machutaaco mudumɨtɨɨcɨmoro jɨcumɨco mahacɨno, nooboro.
28 Jaanegui diigo nuuhi: Jɨɨhɨ, miyaano tollɨ Aivojɨɨbo. Jaarunaaca iseeme suuvɨco
guiinotɨ jɨcumɨ machufihi, noogoro.
29 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Jɨɨ, miyaanoco neehi. Fuucu, daicɨgaitɨ ihɨjɨ iinucuuhi,
nooboro.
30 Jaanegui ufuugo iijavɨ ɨɨfutuudɨ atyɨmeteugo illeque icɨgaiijefañо icagoco diigotɨ ihɨjɨ
ihiinucunobuuna.

✡ **7:14** Mt 12.10-20 * **7:16** Sahaamefañо ficuutɨmo: Jinoco amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu, onoonoco.
† **7:24** Sahaamefañо janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Tiro, Sidon cuumijenevɨ, onoonoco.

Jesu Buheesuhi Ihiimaatɨɨboco.

31 Jaadɨ siino Jesu Tiro cuumijetɨ uhuumiubo Sidon jiinɨjefeenedɨ fatyuuhi, bu Decapoli cuuminofeenedɨ icano. Jaabo asaaubo gaseuhi Galilea muuaijɨnivɨ.
32 Jahɨ diibojaa sɨvaumo inohojɨno uguubutɨɨbo llaallabano ihiimaauboco. Jaamoro Jesuco dilluumo ihuseque diibohallɨ ificuqui.
33 Jaanegui Jesu ijeevadɨ diiboco asatyuuboro inohojɨnoco ihusegaiñeri guryiinɨuhi. Jaadɨ ɨjɨɨrebamaaiuboro inejebaco dudɨɨcɨuhi.
34 Jaaboro niquejeque emeecɨuboro sefano ajaguisɨuboro hebreo iijɨri: Efeta, nuuhi: Faayacafoto, eneejiruno.
35 Jaasumiro diiboco inohojɨno faayacafutuuhi, bu inejeba ɨmɨtauno sinafutuuhi icano. Jaaneri imino iimaacuubo.
36 Jaaboro Jesu diitoco faguuhi: Mɨɨhaiñoobaco mɨjɨɨbeguedino, nooboro. Jaarunaaca afaguurunofaño janaanɨcɨvɨro jɨɨbogomoro feehicaumo.
37 Jaaneri sihidɨ ajabafiituumoro neehicaumo: Paryɨ fanoovaco imino moonɨɨbo, uguubutɨmejeque guubusuubo, ihiimaatɨmejeque iimaasuubo icano, noomoro.

8

Jesu Siino Sihidɨ Miyamɨnaaco Machusuhi.
(Mt 15.32-39)

1 Jaasumi sihidɨ miyamɨnaa siino igaivuuhi. Jaarumo imachutama chahauhi. Jaanegui Jesu ijɨɨbogomɨnaaco ocoovauboro nuuhi:
2 Ɨdaasuguehi jito miyamɨnaaco mifucucɨ, safucu ɨdɨɨno jino uuma icacuumo. Jaamaño amachujiruno imachuta chahacuhi.
3 Jaamo machutɨmoco ijaanojaago galluuruva jɨɨhaivɨ ajebari nacatejirumo. Mɨɨro diitotɨ saatoho tehesinotɨ saahinɨhi, nooboro.
4 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨ bu mamachusujirahi jino mɨɨhaiñooba iijano achahɨgo mihicamo? noomoro.
5 Jaanegui Jesu diitoco dilluuhi: ¿Nacu mɨnoodɨno amɨɨhai maahuno icahi? nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Sahuse juugahusetɨ mihɨcacɨ ɨdɨɨno, noomoro.
6 Jaanegui tajɨɨbaubo miyamɨnaa baavɨ icasɨɨcamaaiqui. Jaaboro imaahunoco ihusefaño agaayɨcɨuboro Moocaanima tohɨcajehallɨvɨ iimaaubo. Jaadɨ tohɨcajeque iquisicuuboro ijɨɨbogomɨnaaco acɨubo. Jaanoco diito imiyamɨnaama ɨfuuhi.
7 Jaabadɨro bu mɨɨdɨno taavatɨ iicaumoco Jesu tollɨro Moocaanima ihiimaauboro diitoco acɨuhi imiyamɨnaama ihɨfequi.
8 Jaanoco famooro amachuumo sihidɨ tuvauhi. Jaadɨ ihatyuuvoco nanɨumo gahafusuuhi sahuse juugahusetɨ miibaicɨ ɨdɨɨno.
9 Jaanoco amachuumo cuatro mildɨmo janaanɨcɨ iicaumo. Jaadɨ jari diitoco Jesu galluuhi.
10 Jaadɨ ijɨɨbogomɨnaama meenegafaño ɨjɨcafutuumoro fuuhi Damanuta jiinɨjevɨ.

Fariseomɨ Niquejeo Jɨɨbogoco Dilluhi.
(Mt 16.1-4)

11 Jaana fariseomɨ asaaumoro Jesuma iimaacasihicauhi. Jaamoro jillɨ ɨfurumo ɨnɨsumo diiboco dilluuhi: Eneecata niquejeo mityaco mɨɨhaico dɨhɨfusu, noomoro.
12 Jaanegui Jesu ijeebɨɨfañodɨ sefano ajaguisɨuboro nuuhi: ¿Collɨhi jisumio miyamɨnaa niquejeo mityaco dilluhi? Miyanotɨro, amɨɨhaico neehi: Jimiyamɨnaaco niquejeo mitya ɨɨfusurajitɨhi, nooboro
13 diito ifariseomɨco ejeevesuuboro siino meenegafa ɨjɨcafutuuboro onagoo muuaivɨ ijɨɨbogomɨnaama fatyuubo.

Fariseomɨ Juurisutaguijɨ.
(Mt 16.5-12)

14 Jaamo jabajeeveuhi machutaaco satyuutɨmo. Sahɨcagayɨro imaahuhɨca diitoma imeenegafaño icauhi.
15 Jahɨ diitoco Jesu nuuhi: Magaihuɨnɨ icɨgusuno mihica fariseomɨ, Herode icamo juurisutaguijɨnotɨ, nooboro.
16 Jaaneri ijɨɨbogomɨnaa sanomɨro noocasihicauhi: Fɨne añɨmɨnaa maahunoco mɨsɨvatɨneguiiha ollɨ noobo, noomoro.
17 Onoocasinoco Jesu agaajacɨuboro diitoco nuuhi: ¿Collɨhi maahunoma machahanoco monoocasihi? ¿Nacu aivo magaajatɨhi, mehesɨcɨnɨcuutɨhi? Cuhufocani amɨɨhai jeebɨɨno fɨne.
18 Amɨɨhai aallɨɨnoma mihicarumo mahatyɨmetɨhi, monohojɨvarumo muguubutɨhi. Jaana mehesɨcɨnɨtɨhi sahusedɨno maahunoco cinco mildɨmoma ɨɨfuusumi.
19 ¿Nacu mɨnoodɨɨbaiva ihatyuuvoco mananɨuhi? nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Fahuseecɨ motɨhaitɨ miibaicɨ ɨdɨɨno, noomoro.
20 Jaadɨ bu nuubo: Jaana sahuse juugahusetɨ miibaicɨco cuatro mildɨmoma ɨɨfuusumi. ¿Nacu mɨnoodɨɨbaivaco mananɨumo magahafusuuhi? nooboro.
Jaanegui iimusuumo: Sahuse juugahusetɨ miibaicɨ ɨdɨɨno, noomoro.
21 Jaanegui diitoco nuubo: Jaanoco jaana mehesɨcɨnɨtɨhi, nooboro.

Jesu Betsaidavɨ Aatyɨmetɨɨboco Buheesuhi.

22 Jaanobuunatɨ Betsaidavɨ ɨɨfutuumo. Jahɨ Jesujaa aatyɨmetɨɨboco sɨvaumo: Diiboco dudɨɨcɨ, noomoro.
23 Jaanegui Jesu diiboco ihusetɨ agaayɨcɨuboro tuucuumigayɨtɨ buhɨgovɨ satyuuhi. Jaaboro ihaallɨɨcɨco ijɨɨreri amaisuuboro ihuseque ihallɨvɨ ficuuhi. Jaaboro diiboco dilluuhi: ¿Naa, mɨɨvɨgayɨ daatyɨmehi? nooboro.
24 Jaanegui diibo emeecɨuboro nuuhi: Miyamɨnaaco ɨmohonobadɨ jeevamoco atyɨmehi. Jaarumo ɨguehi, nooboro.
25 Jaanegui Jesu siino ihuseque ihaallɨɨhallɨvɨ ficuuhi. Jaadɨ siino emeecɨuhɨgo ɨvɨ diiboco ihaallɨɨ imitucuuhi. Foovono paryɨ imino atyɨmecuubo.
26 Jaadɨ Jesu diiboco iijajaa agalluuboro imino faguuhi: Cuumijaa feedino, nooboro.

Pedro Jɨɨbeguehi: Diibo Cristo Asaaujiibo Jesu Iicanoco.
(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

27 Jaanobuunatɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaama fuuhi Cesarea de Filipo cuuminojaago jahɨ jɨɨhaivɨ dilluubo ijɨɨbogomɨnaaco: ¿Nacu uuditɨ, mɨllɨ miyamɨnaa neehicamo? nooboro.
28 Jaanegui nuumo: Jua Nitɨmɨnaafi, saatoho neehicahi. Jaanotɨ saatoho: Elia, neehicahi. Jaanotɨ saatoho: Cajaanɨhacho fɨne sɨɨcɨjeototɨ Moocaani iimaamɨnaafi iicaabo, neehicahi, noomoro.
29 Jaanegui diitoco dilluubo: ¿Jaana amɨɨhai, mɨɨjoho uujoho iicanoco meneehicahi? nooboro.
Jaanegui diiboco Pedro iimusuhi: Ɨɨjoho Cristo, nooboro.
30 Jaarunaa Jesu diitoco faguuhi: Mɨɨhaiñoobaco mɨjɨɨbeguedino, nooboro.

Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

31 Jaadɨ tɨconɨubo diitoco ɨjɨɨbuguubo. Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo guiraajino ɨdaasuno iicano. Quillahuto iijɨtɨ sacerdotemɨ aivojɨtotɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo guiraano uco jɨɨheveji. Jaamoro uco gaicaausujimo. Jaaruubo uujoho mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheeteji, nooboro.
32 Jillɨ diitoco foovono nuubo. Jaanegui Pedro buhɨgovɨ ijeevadɨ Jesuco asatyuuboro tɨconɨurahi ɨɨbaabo.

33 Jaarunaa Jesu acajebeveuboro ijɨibogomɨnaaco emeecɨuboro Pedroco ɨibauhi: ¡Uutɨ buhɨgovɨ minifoto ɨijoho Satanas idiicaabo! Jillɨ dihesamaaje Moocaani esamaajebadɨ jeevatɨhi. Jillɨ miyamɨnaa esamaajebadɨro jeevahi, nooboro.
34 Jesu ijɨibogomɨnaa, bu miyamɨnaa icamoco ocoovauboro nuuhi: Cajaanɨhacho tadyojɨcutɨ asaanoco idiimogoobo difiico guiinodɨ ficu. Jaaboro ifiico ɨdaasuno omoonɨsujinoco iguitɨibo tadyojɨcutɨ disaa.*
35 Mɨiro ifiico agaijɨibo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ taajɨguiinodɨ, bu tajɨibogo iijɨguiinodɨ icano ifiico imɨtasuubo, ifiico taajasuji.
36 ¿Nacu mɨllɨtɨ imijiruno miyamɨnaafi paryɨ jiinɨje busumijeque gaayɨcɨruubo ijeebɨico imɨtasuruva?
37 ¿Nacu mɨnoodɨno fɨne jaadujiruubo ijeebɨico itaajasuqui?
38 Jaabadɨ cajaanɨhacho uutɨ, tajɨibogojɨtɨ icano jisumio miyamɨnaa jino Moocaani jeevesumɨnaafeenevɨ unucufeveebetɨ, bu tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo nucufeveji johono Guihirubi aivojɨri itoomomɨnaama asaadɨ, nooboro neehicauhi.

9

1 Jaadɨ bu neehicaubo: Miyanotɨro, amɨihaico neehi: Jineeri jino iicamotɨ saatoho guijevejitɨhi Moocaani aivojɨ imityama asaanoco aatyɨmetɨnohachuta, nooboro.

Jesu Siibadɨ Iminifotooboro Moocaani Aivojɨco Ɨɨfusuno.
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

2 Jaanobuunatɨ sajaguisɨ nijequetɨ Pedro, Jacoobo, Jua iicamomaryo Jesu fuuhi caamovo baɨ nijequevɨ. Jahɨ diito ɨmefeene siibadɨ minifutuubo.
3 Igaachehu arɨcuno minifutuuhi seseene nitɨmɨnaatɨ cajaatyoba aivo tollɨ eseseetesujitɨrubadɨ.
4 Jaabovɨ Elia, Moise icamɨsi jafeveuhi. Jaamɨsi diiboma iimaahicauhi.
5 Jaanegui Pedro Jesuco nuuhi: Mojɨibogomɨnaafi, Imicani jineeri mihicano. Masɨi migaacɨ, saga icano nɨjeganoco mɨnɨjeganɨqui ɨidi saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano, nooboro.
6 Jaaneri diito ijɨibogomɨnaa sihidɨ igutuumoro mɨllɨ eneejiruno achahauneguiiha Pedro tollɨ nuuhi.
7 Jaasumiro aimuufai ihallɨvɨ iniituuno diitoco fabaacuuhi. Jaanaa ihaimuufaifañotɨ guubuvusuuno: Jaanɨ taseemene agaijɨibo. Jaabo onoonoco imino muguubunɨcɨ, unuuno.
8 Jaanegui emeecɨurumo mɨihaiñoobaco atyɨmecuutɨhi ɨdɨibocoro Jesuco atyɨmeumo.
9 Jaadɨ tobaɨ nijequetɨ iniituudɨ Jesu diitoco nuuhi: Mɨihaiñoobaco mɨjɨibeguedino mahatyɨmeneque jari uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo iguijeveebe siino ubuheetenehachutahiica, nooboro.
10 Jaanegui mɨico jɨibuguutɨmo, jillɨ sanomɨro dillucasihicauhi: ¿Jineje fɨne oono guijevefeenetɨ siino ubuheetejino onoono? noomoro.
11 Jaamoro Jesuco dilluumo: ¿Mɨllɨtɨ jaana caatɨnɨmɨnaa: Elia itɨconɨ saaji, neehicahi? noomoro.
12 Jaanegui Jesu nuuhi: Jɨihɨ, miyaano Elia itɨconɨ saaji. Jaaboro paryɨ fanoovaaco imibachujiibo. ¿Mɨllɨ nacu Caatɨnɨhaamefaño uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubeditɨ noono? Mɨiro ɨdaasuno icajiibo, jɨihevecafetejiibo icano noono.
13 Mɨiro jino amɨihaico neehi: Miyaano Elia saahinɨcuuhi. Jaaruuboco iimogobadɨ moonɨumo diibotɨ Caatɨnɨhaamefaño: Jillɨ icajiibo unuucuubadɨ, nooboro.

Jesu Buheesuuhi Sɨcafefi Ɨjɨma Iicauboco.
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

---

* **8:34** Sahaamefaño noono: Jaaboro diguijeve ɨmohobujeque dɨcɨibo tadyojɨcutɨ disaa.

14 Jaadɨ ɨfutuumo saatoho ijɨɨbogomɨnaa iicauhɨgo. Jaamo atyɨmeuhi sihidɨ miyamɨnaa
diito uufequeri iicaunoco, tollɨro bu caatɨnɨmɨnaa icauhi diitoma ejenaaucasimo.
15 Jaanaa Jesuco miyamɨnaa aatyɨmeumoro sihidɨ jabafiituuhi. Jaamoro diibojaa
jinoocɨnɨuhi idillutuumo.
16 Jaamoco dilluubo: ¿Jinejeque diitoma mejenaaucasihi? nooboro.
17 Jaanegui diitofeenetɨ saafi iimusuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, dijaa taseemeneque sɨvahi
iimitɨno ɨjɨma iicaabo, diiboco iimaasuhicatɨhi.
18 Jillɨ fahiijɨvaro diiboco agaayɨcɨɨboro baavɨ gañɨɨhicahi. Jaaboro diiboco iijɨtɨ
jɨvaasecuco iinusuuboro igaiñooco ojɨsusuhicaabo. Jaadɨ diiboco sifañɨsuhicaabo.
Jaanegui dijɨɨbogomɨnaaco tajɨɨbacurahi ihɨjɨco diibotɨ buhɨ igañɨɨqui. Jaarumo fiivo-
totɨhi agañɨɨnoco, nooboro.
19 Jaanegui Jesu nuuhi: Ɨɨ, jeedɨ fɨne amɨɨhai miyaavogoma machahano miyamɨnaa
mihicamo. ¿Mɨhachuta fɨne, amɨɨhaima icaji? ¿Mɨhachuta fɨne, amɨɨhaico jaabɨcɨji? Ene
juugavɨ sɨva tosɨcafefico, nooboro.
20 Jaanegui diibojaa sɨvaumo. Jaarunaa ihɨjɨ Jesuco aatyɨmeuboro tosɨcafefico vɨvɨ vɨvɨ
miniiyɨubo. Jaaneri baavɨ cavirinamaaiboro acutuubo iijɨtɨ jɨvaasecunoco gañɨɨboro.
21 Jaanegui Jesu caanico dilluuhi: ¿Mɨhachuta jillɨ icacuubo? nooboro.
Jaanegui caani nuuhi: Seemenetɨro.
22 Fiiva foova ihɨjɨ diiboco cɨɨjɨgaifaño, nɨfaihufaño icano gañɨɨsuhicahi, ɨfuruubo
diiboco igaicaauqui. Jaanegui mɨɨhaico dɨdaasugoobo mɨllɨhacho mɨɨhaidi moonɨ,
nooboro.
23 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Etɨ naha imiyaavogohachiijɨ. Imiyaavogobedi
fanoova sihidɨ jeevatɨhi, nooboro.
24 Jaanegui diibo gaihivuuhi: ¡Jɨɨhɨ, miyaaveguehi! Uco daamusu janaanɨcɨ miyaaveg-
uequi, nooboro.
25 Jaanaa Jesu miyamɨnaa sihidɨ iigaivuunoco aatyɨmeuboro tohimitɨ ɨjɨco ɨbauhi jillɨ
nooboro: Idiimaasutɨno ɨjɨ, uguubusutɨno ɨjɨ, ɨco uujoho tajɨɨbahi dihiino diibotɨ. Jaaboro
siino diibofaño dɨcafutucuudino, nooboro.
26 Jaanegui ihɨjɨ agaihivuuboro diiboco siino vɨvɨ vɨvɨ miniiyɨuhi. Jaadɨ diibotɨ iinuubo
miguijevecubadɨ diiboco omoonɨhinɨuboro. Jaanoco guiraamo saatoho: Guijevecuubo,
neehicauhi.
27 Jaarunaa Jesu ihusetɨ agaayɨcɨuboro diiboco gañɨɨyɨcɨuhi. Jaaneri diibo julleeveuhi.
28 Jaadɨ Jesu iijafa ɨjɨcafutuuhɨgo ijɨɨbogomɨnaa ijeevadɨ diiboco dilluuhi: ¿Mɨllɨtɨ jana
mɨɨhai magañɨɨtɨhi tohimitɨ ɨjɨco? noomoro.
29 Jaanegui diitoco nuubo: Toyomo ɨjɨmɨ tɨcovono iinotatɨhi. Jillɨ Moocaanima mihi-
imaaneriro iinefimo, nooboro.*

Siino Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

30 Jaadɨ toonotɨ ufuumo Galileafañodɨ fatyuuhi. Jaamoco mɨɨhaiñooba agaajacɨnoco
Jesu imuguutɨhi,
31 ijɨɨbogomɨnaaco ɨjɨɨbuguumaño. Jaabo neehicauhi: Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifi-
ivuubo miyamɨnaa usefaño acɨcafeteji. Jaaboco uco guijenɨjimo. Jaaruuboco uco
iguijenɨcuruubo mifucucɨ, safucu icano nijequetɨ siino buheeteji, nooboro.
32 Jillɨ diitoco ɨjɨɨbugurunoco gaajahicautɨmo, bu idilluqui omoonɨrumo iguihicauhi.

¿Cajaanɨ Fɨne Imiyaabo?
(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

33 Jaadɨ Capernau cuumivɨ ɨɨfutuuhɨ jaahe iicacudɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaaco dilluuhi:
¿Jinejeque jana jɨɨhaivɨ amɨɨhai ihiimaacasimoro masaahicahi? nooboro.

---

* **9:29** Sahaamefaño noono: Jillɨ machutɨmo mahaigomoro Moocaanima mihiimaaneriro iinefimo, nooboro.

34 Jaarunaa diito iimusutɨhi: ¿Cajaanɨji fɨne aivo mɨɨhaitɨ imiyaabo? noomoro jɨɨhaivɨ
ihiimaacasiumaño.
35 Jaanegui Jesu acasɨɨvuuboro fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno iicaumoco
ocoovaaboro nuuhi: Cajaanɨhacho amɨɨhaitɨ imiyaabotɨ iicagoobo, famooguiinovɨ
iminifotooboro famoocoro ijeecɨvequi,
36 nooboro seemeneque ɨɨcɨuboro diitofeenevɨ ficuuhi. Jaaboro tooseeque
ihiibɨcɨuboro diitoco nuuhi:
37 Cajaanɨhacho tamomoco imiyaavogomañо jiibadɨ seemeneque agaayɨcɨmo uco
gaayɨcɨhi. Jaamo bu uco agalluuboco tollɨro gaayɨcɨhi, nuubo ijɨɨbogomɨnaaco.

Momɨnaafi Iicatɨɨbo Mojaagodɨ Iicaabo.
(Lc 9.49-50)

38 Jaanaa diiboco Jua nuuhi: Mojɨɨbogomɨnaafi, meecɨ, saafiico mɨɨhai mahatyɨmehi
dimemeri iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ agavaracuuboco. Jaaruuboco mɨɨhai mɨhɨɨbahi,
mɨɨhaima ɨɨgotɨneguiiha, nooboro.
39 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨhɨɨbajirahana. Mɨɨro saafi tamomofañodɨ niquejeo
mityaco eheetavoobo goovano uuditɨ imitɨno iimaajitɨɨbehiica.
40 Mɨɨro mojaagodɨ iicaabo momɨnaafi iicatɨɨbo.
41 Jaanotɨ cajaatyohacho amɨɨhaico Cristooto mihicaneguiiha nɨfaihuco aacɨmo
miyanotɨro toono jaadaco gaayɨcɨji.

Imitɨfañо Agañɨɨsujiruno Ñɨhicu.
(Mt 18.6-9; Lc 12.1-2)

42 Jaanotɨ cajaatyohacho jito seeme uco jino imino imiyaavogomotɨ saseeque
imitɨfañо agañɨɨsumoco aivo imijiruno guiisibatyɨgabari icodaahetɨ mudujenɨmoro
muuaifañо magañɨɨno.
43 Jaanegui dihuse ɨco imitɨfañо agañɨɨsuhachi quitɨcɨɨbo buhɨ gañɨɨ. Mɨɨro imijiruno
sahusemaryo diicaabo niquejefañо ofoono. Jaanotɨ imijitɨrumo fahuseecɨma diicaabo
cɨɨjɨgaifañо ofoono tahɨ ufucuro icɨɨjɨgai ajabaavejitɨhɨgo,
44 bu jɨɨjoho icarumo echeemejitɨhɨgo icano.
45 Jaanotɨ bu ditɨhai ɨco imitɨfañо agañɨɨsuhachi quitɨcɨɨbo gañɨɨ. Mɨɨro imijiruno
satɨhaimaryo diicaabo niquejefañо ofoono. Jaanotɨ fatɨhaicɨma idiicaabo cɨɨjɨgaifañо
gañɨɨcafetejirahi.
46 Tahɨgo jɨɨjoho icarumo echeemejitɨhɨgo, icɨɨjɨgai ufucuro ajabaavejitɨhɨgo icano.
47 Jaanotɨ bu dihaallɨɨ ɨco imitɨfañо agañɨɨsuhachi buhudaruubo gañɨɨ.† Imijiruno
Moocaani aivojɨfañо sahɨɨmaryo diicaabo ofoono. Jaanotɨ faayɨcɨmaryo diicaabo
cɨɨjɨgaifañо gañɨɨcafetejirahi.
48 Tahɨ jɨɨjoho icarumo echeemejitɨhɨgo, icɨɨjɨgai ufucuro ajabaavejitɨhɨgo icano.
49 Jaabadɨ mɨɨro paryɨ famooro cɨɨjɨgairi ɨmuhunɨcafetejimo.‡
50 Imiruno ɨmuhu jaaruno iimo afatyucuudɨ, ¿jinejeri dojɨcuvɨro mihimutusujirahi?
Jaanegui amɨɨhai imoma mihica. Jaamoro fahɨgova sabadɨro sajeebɨɨ mihicacasi,
nooboro.

10

Jesu Judea Jiinɨjeri, Bu Perea Jiinɨjeri Icano Ɨguehi.
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

1 Jaadɨ Jesu Capernautɨ ihiinuudɨ fuubo Judea jiinɨjevɨ Jorda onegueehi iicano jiinɨjevɨ.
Jahɨ siino miyamɨnaa diibojaa igaivuuhi. Jaamoco jɨɨbeguehicaubo iicahicaubadɨ.

† **9:47** Jino jillɨ imitɨco deetavedino eneejiruno. ‡ **9:49** Sahaamefañо noono: Jaabadɨ mɨɨro paryɨ famooro cɨɨjɨgairi imibachucafetefihi.

Jesu Jɨɨbeguehi Gaigoomɨco Ejeevesufinoditɨ.
(Rm 7.1-3; 1 Co 7.10-16)

2 Jaanaa fariseomɨtɨ saatoho Jesujaa asaaumoro diiboco dilluvauhi ɨɨfurumo diiboco
igaayɨcɨqui: ¿Naa fɨne imijiruno aijɨ mogaico ejeevesuno? noomoro.
3 Jaaneguiiha diitoco nuubo: ¿Mɨllɨ nacu Moise amɨɨhaico tajɨɨbauhi? nooboro.
4 Jaanegui nuumo: Mɨɨro Moise tajɨɨbauhi jeevesuhaameque mahacɨmoro amɨɨhai
taabaco mejeevesuhica, nooboro, nuumo.
5 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨɨro amɨɨhaico Moise tollɨ tajɨɨbauhi amɨɨhai cuhufo-
jeebɨɨco aatyɨmeuboro.
6 Jaanotɨ itɨconɨ Moocaani paryɨ fanoovaco ifiivusuusumi gaifi, gaigo icano fiivusuubo.
7 Jillɨ iicamaño gaifi caanico, seejɨco icano jeevesunɨcɨhi mogaima iminifetequi.
8 Jaamɨsi saafiibadɨro icanɨcɨcuuhi. Jaamaño miimɨsiicɨ icacuutɨno saafiirucu.
9 Jillɨ iicamaño Moocaani agataacucuunoco miyamɨnaa mudugaacucuudino,
nooboro.
10 Jaadɨ jaahe iicacuudɨ ijɨɨbogomɨnaa siino diiboco toonoditɨ dilluuhi.
11 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mogaico ejeevesuuboro sifigoco ɨɨcɨɨbo
itɨconɨogohallɨvɨ ajeva imitɨco ɨcɨhi.
12 Jaabadɨro bu gaigo aijɨco ejeevesugoro sifiico atajevago tollɨro ajeva imitɨco ɨcɨhi,
nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

13 Jaanaa seemeque sɨvaumo Jesujaago diitoco idudɨɨcɨqui. Jaarunaaca ijɨɨbogomɨnaa
toseejeque ɨsɨvaumoco ɨɨbahicauhi.
14 Jaanoco Jesu aatyɨmeuboro sɨfiiratuuhi. Jaaboro diitoco nuubo: Jaafa tajaa seeme
saahi fɨne mɨhɨɨbano. Mɨɨro Moocaani aivojɨ diito seemebadɨ iicamono.
15 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Jino seemene iicabadɨ Moocaani aivojɨco agaayɨcɨtɨɨbo
ufucu feejitɨhi Moocaani aivojɨfaño, nooboro.
16 Jaaboro toseejeque ihiibɨcɨɨboro ihallɨvɨ ihuseque ficuhicaubo. Jaaboro diitoco
imino nooboro Moocaanima iimaauhi.

Sihidɨ Inɨhɨbamɨma Iicaabo Jesuma Iimaahi.
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

17 Jaamañotɨ Jesu fuuhi. Jaanaa saafi miyamɨnaafi itɨcovodɨ ijinafatyuuboro iguiino
ememuɨɨvuuboro diiboco dilluuhi: Idiimiibo Jɨɨbogomɨnaafi, ¿jinejeque fɨne, uujoho
moonɨjirahi ifinɨjitɨno fiivoma icaqui? nooboro.
18 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨtɨ uco idiimiibo neehi? ¿Mɨɨjoho, nacu, iimiibo?
Ɨdɨɨboro saafiiro Moocaani iimiibo.
19 ¿Nacu gaajahi Moocaani tajɨɨbajɨco? Sifigotɨ taabavadino, guijenɨdino, nanivadino,
sitaaditɨ sɨcamañooco dɨɨbeguedino, bañɨsudino, diicaanimɨsico gaijɨ, nooboro.
20 Jaanegui diibo nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, seemenetɨro paryɨ toonoco uujoho imino
moonɨnɨcɨhi, nooboro.
21 Jaanegui Jesu emeecɨuboro diiboco gaijɨuhi. Jaaboro nuubo: Sanurucu aivo
dihɨmega iicano; paryɨ dinehejeque naajete. Jaaboro ɨɨdaasumoco daacɨ. Jaadɨ jari
niquejefaño sihidɨ nɨhɨbamɨvaji. Jaaboro tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.*
22 Jillɨ diiboco unuuneri sihidɨ ɨdaasuvuuboro, ɨdaasuno fuubo sihidɨ inɨhɨbamɨma
iicaubo. Jaabo inɨhɨbamɨco gaijɨuhi.
23 Jaanegui Jesu ihuufococo emeecɨuboro ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: ¡Aivo sihidɨ jeevano
inɨhɨbamɨma iicamo Moocaani aivojɨfaño ofoono! nooboro.

---

* **10:21** Sahaamefaño noono: Diguijeve ɨmohobujeque dɨɨcɨɨbo tadyojɨcutɨ disaa.

24 Jaaneri ijɨibogomɨnaa sihidɨro jabafiituuhi. Jaarunaa Jesu siino diitoco nuuhi: ¡Taseeme, tɨhɨicani Moocaani aivojɨfaño ofoono!†
25 Mɨiro sihidɨ jeevajitɨruno camello januutupaajeri afatyono. Jaano janaanɨcɨ aivo sihidɨ jeevano inɨhɨbamɨma iicamo Moocaani aivojɨfaño ofoono, nooboro.
26 Jaaneri imi janaanɨcɨ ajabafiituumoro dillucasihicaumo: ¿Jana cajaatyo fɨne taajajirahi? noomoro.
27 Jaanegui Jesu diitoco emeecɨuboro nuuhi: Miyamɨnaadi aivo sihidɨ jeevano. Jaanotɨ Moocaanidi sihidɨ jeevatɨno. Mɨiro diibedi jineje ɨtɨhɨinoba chahahi, nooboro.
28 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Mɨiro mɨihai paryɨ mubusumijeque mejeevesuhinɨmoro ɨima mɨhɨguehi, nooboro.
29-30 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Miyanotɨro amɨihaico neehi, cajaatyohacho iijaco, inahabomɨco, inagomɨco, seejɨco, caanico, iseemeque, ijiinɨjeque icano taguiinodɨ, bu tahallɨtɨ taajasujɨibogoguiinodɨ icano ejeevesumo gaayɨcɨji jino jiijiinɨjehallɨvɨ ciendɨfova janaanɨcɨ iijanoco, inahabomɨhaico, inagomɨhaico, seejɨco, seemeque, jiinɨjeque icano ɨdaasuno omoonɨnofeenetɨ, bu jaadɨ ufucu asaajino niquejevɨ ifinɨjitɨno fiivoma icajimo icano.
31 Jaanotɨ guiraamo jisumi sihidɨ ejeevamo iicarumo guiinovɨ minifeteji. Jaanotɨ guiraamo jisumi guiinovɨ iicarumo tusumi sihidɨ ejeevamotɨ minifeteji, nooboro.‡

Jesu Iguijevejinoco Siino Jɨibeguehi.
(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

32 Jaanaa jɨihairi icacuumo Jerusalejaagovɨ ufuumo. Jaanaaca Jesu ijɨibogomɨnaaco ɨmegavɨ sɨiguehicauhi. Jaamo diito sihidɨ jabafiituumo. Jaarunaa saatoho diibo dojɨcutɨ ofoomo igutuumo. Jaanoma iicaubo Jesu siino diitoco fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino iicaumoco ijeevadɨ ocoovauboro tɨcovauhi ɨjɨibuguubo diibo ɨdaasuno iicaujinoco.
33 Jillɨ nooboro: Memeecɨ, jino Jerusalejaago mefeehi. Jahɨgo uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo sacerdotemɨ aivojɨto usefaño, caatɨnɨmɨnaa usefaño icano acɨcafeteji. Jaamo uco guijevefaño ohoovɨcɨmoro sihɨgootoco acɨjimo.
34 Jaaboco uco diito dejecumoro aamɨjimo, jɨirebamaaijimo icano. Jaadɨ uco guijenɨjimo. Jaaruubo uujoho mifucucɨ, safucu icanobuunatɨ guijevefañotɨ siino buheeteji, nooboro.
35 Jaanaa Zebedeo achimɨsi Jacoobo, Jua icamɨsi Jesujaa asaaumɨsiro diiboco nuuhi: Mojɨibogomɨnaafi, mihimeguehi ɨco midillunoco mɨsico adaacɨnoco, noomɨsiro.✡
36 Jaanegui Jesu diitɨsico nuuhi: ¿Mɨillɨ amɨisico uujoho omoonɨnoco mihimeguehi? nooboro.
37 Jaanegui nuumɨsi: Mihimeguehi mɨsico dihaivojɨfaño acasɨiacunoco saafiico dinaninaagonovɨ, saafiico dimiyanaagonovɨ icano, noomɨsiro.
38 Jaanegui Jesu diitɨsico nuuhi: Jillɨ aivo amɨisi toono magaajatɨnoco midilluhi. ¿Nacu amɨihai uujoho ɨdaasuno iicajihillutɨ mahadujirahi? ¿Bu ɨdaasuno iicajifaihuri uujoho initɨcafotofaihuri minitɨcafetejirahi? nooboro.§
39 Jaanegui: Jɨihɨ, nuumɨsi.
Jaarunaa Jesu diitɨsico nuuhi: Miyaano fɨne uujoho aaduhilluonotɨ mahaduji, bu uujoho initɨcafetejibadɨ minitɨcafeteji icano.
40 Jaanotɨ naha oono tañaninaagonovɨ, bu tamiyanaagonovɨ icano macasɨivejinoco uujoho acɨjitɨrahi. Jaanotɨ jaatyo ɨdɨimeguiiharo iimibachucɨnɨnoco diito gaayɨcɨji, nooboro.
41 Jaanoco saatoho ijɨibogomɨnaa uguubumoro Jacoobomɨsijaago sɨfiiratuuhi.

† **10:24** Sahaamefaño noono: ¡Tɨhɨicani sihidɨ inɨhɨbamɨma iicamo Moocaani aivojɨfaño ofoono! ‡ **10:31** Griego iijɨri noono: Jisumi oono ajashutɨno ɨmegavɨ iicamo ufucu dojɨcuvɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi dojɨcuvɨ iicamo tusumi ɨmegavɨ icaji. ✡ **10:35** Mt 22.20-28 § **10:38** Jillɨ eneejiruno: ¿Nacu amɨisi uujoho ɨdaasuno iicajibadɨ mihicajirahi?

42 Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Amɨɨhairyo magaajacuuhi jiinɨjemɨnaa
aivojɨto ijiinɨjeque atajɨɨbafinoco. Jaamofeeneri, bu iicamo imityafimo imityari
miyamɨnaaco guiinonɨfihi.
43 Jaabadɨ amɨɨhaifaño tollɨ icajitɨno. Jaanotɨ amɨɨhaifañotɨ sihidɨ ejeevaabotɨ iicaqui,
jillɨ saatoho jeecɨbomɨnaafitɨ miminifoto.
44 Jaanotɨ bu cajaanɨhacho amɨɨhaifañotɨ imiyaabotɨ iicagoobo paryɨ amɨɨhai
jeecɨvomɨnaafitɨ minifeteji.
45 Jaabadɨ mɨɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo, uco ijeecɨvequi saautɨhi. Jillɨ
uujoho ejeecɨvooboro miyamɨnaahallɨvɨ tafiico aacɨnofeenedɨ guiraamoco taajasuqui
saauhi, nooboro.

Jesu Bartimeoco Atyɨmesuhi.
(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

46 Jaanobuunatɨ ɨɨfutuumo Jerico cuumivɨ. Jaacuumitɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaa, bu sihidɨ
miyamɨnaa icamoma tuucuumitɨ fuunaaca Bartimeo onoobo ajashuno aatyɨmeutɨɨbo
Timeo achi jɨɨhaijɨniri gɨcɨnɨuhi nɨhɨbamɨco idilluubo.
47 Jaanaa Jesu Nazareoobo asaaunoco agaajacɨuboro tɨcovaubo sefano ocoovadiicu-
ubo: ¡Jesu David Iyaachi, uco dɨdaasugo! nooboro.
48 Jaanoma iicamo saatoho diiboco: Illɨɨvequi, noomoro ɨɨbauhi.
Jaarunofaño janaanɨcɨvɨro coovadiivehicaubo: ¡David Iyaachi, uco jeedɨ dɨdaasugo!
nooboro.
49 Jaanegui Jesu ugucɨɨvuuboro: Diiboco mocoova, nuuhi.
Jaanegui diiboco ocoovaumo nuuhi: Imo imo diica. Jaaboro goova gañiivo ɨco
coovaabo, noomoro.
50 Jaanegui ijeebutachehuco aganicaruuboro sefano ujulleeveuboro Jesujaago fuuhi.
51 Jaaboco Jesu dilluuhi: ¿Mɨllɨ ɨco omoonɨnoco diimeguehi? nooboro.
Jaanegui aatyɨmeutɨɨbo diiboco nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, aatyɨmeneque imeguehi,
nooboro.
52 Jaanegui Jesu nuuhi: Jii, fuucu taca buheetecuuhi imiyaavogomaño, nooboro.
Jaasumiro diibo imino atyɨmecuuhi. Jaaboro Jesu dojɨcutɨ jɨɨhairi fuubo.

11

Jesu Jerusale Cuumifaño Jɨcafetehi.
(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

1-2 Jaadɨ Jerusale fiitɨno ɨɨfutuumo Betfaje cuumi, bu Betania cuumi icano jɨnivɨ
Olivohono iicagajɨ tɨcovovɨ. Jaamañotɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaatɨsitɨ miimɨsiicɨco galluuhi:
Mofoo, oono motɨcovo iicacuumijaago. Jahɨ mahatyɨmeji burrogayɨ duujecɨnɨɨboco
mɨɨhaiñooba diiberihi ɨɨgotɨɨboco. Jaaboco misinaayumɨsiro juu mɨsɨva.
3 Jaanotɨ mɨɨhaiñooba amɨɨsico: ¿Collɨhi misinɨɨhi? onoohachi, monoo: Mohaivojɨɨbo
eneeneguiiha. Jaaruuboco goovajino uhuumisuno monoo, nooboro.
4 Jaanegui ufuumɨsi atyɨmeteuhi burrogayɨco guhugajɨnivɨ jahisivɨ jɨɨhaifaño duu-
jecɨnɨɨboco. Jaamɨsiro diiboco sinaayumɨsi.
5 Jaarunaa saatoho tooneri iicaumo diitɨsico nuuhi: ¿Jinejeque toono momoonɨhi?
¿Collɨhi muburroco misinɨɨhi? noomoro.
6 Jaanegui diitɨsi diitoco Jesu unuubadɨ nuuhi. Jaanoma iicamo satyusuumo.
7 Jaaboco Jesujaa ɨɨfutusuudɨ igaachehunoco diibohallɨvɨ ificuudɨ Jesu ihallɨ
casɨɨvuuhi.
8 Jaanaaca bu sihidɨ saatoho igaachehuneri jɨɨhaico jeebuhicauhi. Jaanotɨ saatohosa
ɨmoho jaaɨnoco iquitɨmoro jɨɨhaifa tafusuhicauhi.
9 Jaanaaca ɨmegavɨ ofoomo, bu dojɨcutɨ asaamo icamo sahaguehicauhi: ¡Hosana!
Imicani Mohaivojɨɨbo memeri asaabo.

10 Imicani aivojɨ asaano; mootadi sɨɨcɨjeobo David aivojɨbadɨ asaano. ¡Tollɨro niquejefa
Hosana Moocaanico masahago! noomoro.
11 Jaabo Jesu tuucuumifaño ufuuboro Moocaani iijafaño jɨcafutuubo. Jaadɨ
fanoovaco fahɨgovavɨ emeecɨhicaudɨ fuucuubo paryɨ ijɨɨbogomɨnaama Betaniavɨ
mihiijɨcuneguiiha.
12 Jaano seseevedɨ Betaniatɨ ufuuhɨ Jesuco ajeba aivuuhi.✡
13 Jaanaa tehesinotɨ atyɨmeubo higueraho sihidɨ aamevahoco. Jaanegui meecɨtuubo:
Fɨne inoovatama icano, onoomañoo. Jaarunaa chahauno, jillɨ botɨ aamenereu
noovautɨho onoovafisumi iicautɨmañoo.
14 Jaanoma iicaubo Jesu toohoco nuuhi: Mɨɨhaiñooba jee dinoovataco ufucuro gueene-
jitɨhi, nooboro. Jaanoco ijɨɨbogomɨnaa guubuuhi.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.
(Mt 21.12-16; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

15 Jaanotɨ ufuumo Jerusalevɨ ɨfutuuhi. Jaadɨ Jesu Moocaani iijafañoo ufuuboro too-
jafañoo naajeteque eheetavuumo isivɨ gavaracuubo. Jaabadɨro bu nɨhɨbamɨco uhu-
umisuhicaumo mesanoco baavɨ gavaracuubo, bu tollɨro nimɨihumɨco anaajehicaumo
icaganoco moonɨubo icano.
16 Jaaboro imuguutɨɨbo mɨɨhaiñooba siinoco toojafañodɨ acañɨunoco.
17 Jaadɨ jillɨ nooboro diitoco jɨɨbeguehicauhi: Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañoo noono: Taaja
Moocaanima iimaajareji paryɨ faacuumivadiro, noonoro. Jaarujaco amɨɨhai nani-
vamɨnaa iijatɨro miminiiyuhi, nooboro.
18 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨto, bu caatɨnɨmɨnaa icamo uguubumoro diiboco toono-
hallɨtɨ igaicaauqui ituma ɨfehicauhi: ¿Naa fɨne, mɨllɨtɨ momoonɨji? noomoro. Jaarumo
diiboco iguihicauhi paryɨ miyamɨnaa diibo ɨjɨɨbegueneri ajabafiitehicaunoma iicaumo.
19 Jaadɨ mihiijɨcuneguiiha Jesu tuucuumitɨ fuucuuhi.

Higueraho Ochoomono.
(Mt 21.20-22)

20 Jaano seseevedɨ siino fucuro tomañodɨ afatyumo atyɨmeuhi tohigueraho ibacoconomaryo uchuumucunoco.
21 Jaanoco Pedro esafutuuboro Jesuco nuuhi: Meecɨ mojɨɨbogomɨnaafi, mee oono
higuerahoco ɨɨjoho afaijahinɨho chuumucuhi, nooboro.
22 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaanico mimiyaavogo.
23 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Cajaatyohacho jigajɨco: Jinootɨ eedeenenere
muuaifañoo difoo, onoomoro agalluhachiijɨ tollɨ icajino. Jaamo ijeebɨɨfañodɨ guucɨbatɨmo
jino onoobadɨ iicajinoco imiyaavogohachiijɨ onoobadɨ icajino.
24 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Paryɨ Moocaanico midillunoco, magaayɨcɨji, noomoro
midilluhachiijɨ amɨɨhaidi tollɨ icajino.
25 Jaamo bu Moocaanima mihiimaasumi cajaatyomahacho imitɨno mihicahachiijɨ
diitoma mihimibachucasihachiijɨ niquejefañoo iicaabo amɨɨhai Caani amɨɨhai imitɨco
buusuji.
26 Jaanotɨ mihimibachucasitɨhachiijɨ amɨɨhai Caani niquejefañoo iicaabo amɨɨhai
imitɨco buusujitɨhi, nooboro.*
27 Jaadɨ uumiumo Jerusalevɨ ɨfutuuhi.✡ Jaadɨ Jesu templojafañodɨ ɨgooboro feehi-
caunaaca sacerdotemɨ aivojɨto, bu caatɨnɨmɨnaa, bu tomañoo quillahuto icamo diibojaa
asaaumoro
28 diiboco dilluvauhi: ¿Jineje mitya iijɨri ɨɨjoho jinehejeque jillɨ moonɨhicahi? ¿Mɨɨjoho
ɨco tomityaco jillɨ moonɨqui aacɨneri? noomoro.

✡ **11:12** Mt 22.18-19 * **11:26** Sahaamefañoo toversiculoco ficuutɨmo. ✡ **11:27** Mt 22.23-27; Lc 22.1-8

29 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Uujoho bu tollɨro amɨɨhaico dilluji. Jaanoco uco
mihiimusuhachiijɨ, amɨɨhaico neeji comityari uujoho jino omoonɨnoco.
30 ¿Nacu Jua nitɨhiijɨ cuucatɨojɨu? ¿Niquejejaagotɨojɨ, nacu miyamɨnaajaagotɨojɨ? mihi-
imusu, nooboro.
31 Jaanegui sanomɨro noocasihicauhi: Niquejeojɨ munuuruva du mɨɨhaico: ¿Jaanoco
bu collɨhi mimiyaavogotɨhi? neejiruubo.
32 Jaanotɨ bu miyamɨnaajaagotɨojɨ munuuruva, imijitɨruno noomoro, noocasiumo
miyamɨnaaco iguiumoro. Mɨɨro paryɨ famooro miyamɨnaa Juaco miyaano Moocaani
iimaamɨnaafi iicaunoco agaajauneguiiha.
33 Jaamoro: Magaajatɨhi, nuumo Jesuco.
Jaanoma iicaabo bu Jesu diitoco iimusuhi: Jaano jeevari bu uujoho amɨɨhaico jillɨtɨ
moonɨhi eneejiruno, nooboro.

12

Iimitɨno Dudɨcamaajemɨnaavɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

1 Jaadɨ Jesu tɨconɨuhi siinovɨ oovɨcɨɨboro ɨjɨɨbuguubo: Saafi miyamɨnaafi baacuco
ifaguifañɔ abasuuboro toonocohallɨdɨ mecunɨuhi, bu ifafaihuco ɨɨcɨjinoco eetavuubo,
bu tollɨro tofaguifeenetɨ torrehacɨco eetavuubo tohacɨ nijequetɨ toonoco iteemequi
icano. Jaaboro dudɨcamaajemɨnaaco tofaguico utuumusuhinɨuboro sihɨ tehesino fu-
ubo.
2 Jaano ibaacu onoovacudɨ iicojɨmɨnaafico galluubo diito tofagui
dudɨcamaajemɨnaajaago: Tamañɔco dɨɨcɨto, nooboro.
3 Jaaruuboco diito agaayɨcɨumoro ahaamɨhicaudɨ botɨɨboco dojɨcuvɨro galluumo.
4 Jaaneguiiha bu sifiico galluubo. Jaaruuboco tollɨro iinigaɨtɨ agafucuhicaumoro
diiboco aivonoono eneehicaumoro botɨɨboco galluuhi.
5 Jaaneguiiha bu sifiico galluubo. Jaaruuboco gaicaaumo. Jaaneguiiha bu guiraamo
saatohoco galluubo. Jaarumotɨ saatohoco aamɨumo, jaanotɨ saatohoco gaisiraicɨumo
icano.
6 Jaanobuuna saafiirucu illi aatyuvuuno guiraano agaijɨubo. Jaaboco niinoonoro
galluubo achico: Fɨne bocɨguejimo, nooboro.
7-8 Jaarunaa diito noocasiuhi: Jaanɨ duhu imi toonoco agaayɨcɨjiibo. Masɨɨ migu-
ijenɨqui. Jaadɨji mɨɨhai toono abajatotɨ mihicaji, noomoro diiboco agaayɨcɨumoro
guijenɨumo. Jaamoro diiboco toonotɨ buhɨgovɨ gañɨɨumo, nooboro
9 diitoco Jesu dilluuhi: ¿Fɨne mɨllɨ tofagui abajaabo diitoco moonɨjirahi? Mɨɨro
asaaboro diito dudɨcamaajemɨnaaco ifinɨsuuboro ifaguico sidudɨcamaajemɨnaaco
acɨjirahi.
10 ¿Nacu memeecɨtɨhiica Caatɨnɨhaamefañɔ jillɨ onoonoco?
Guiisiri iijanoco eetavonɨcɨmo imi guiisibaco ɨtɨhɨsumoro gañɨɨhi. Jaarunofañɔ saafi
agaajaabo tobaco dojɨcuvɨro ɨcɨhi toba iminoco agaajamañɔ. Jaaboro aivo imi-
mañɔ ficuubo.
11 Jinooco Aivojɨɨbo Moocaani eetavehi. Jaano aivo mɨɨhaidi sihidɨ jeevahi, noono
Caatɨnɨhaamefañɔ, nooboro.
12 Jaanoma iicamo Jesuco igaayɨcɨqui moonɨumo diitoco eneejirunoco siinovɨ
oovɨcɨɨboro onoonoco agaajacɨumoro. Jaarumo miyamɨnaaco iiguiumoro diiboco
ejeevesuumoro fuucuumo.
13 Jaanobuunatɨ Jesujaa galluumo fariseomɨoto, Herodianomɨoto iicamoco ɨɨfurumo
diiboco mɨllɨhacho onoonotɨ igaayɨcɨqui.✡
14 Jaamo asaaumoro diiboco nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, ɨɨjoho miyamɨnaa onoonoco
jeecɨvotɨɨbo miyaabo idiicanoco mɨɨhai magaajahi, bu paryɨ miyamɨnaa sabadɨro

✡ **12:13** Mt 22.15-22; Lc 22.20-26

desicinifinoco magaajahi icano. Jaamañoo Moocaani jiihaico miyanotiro diibeguehicahi. ¿Naa iidi imino Cesar ajaadusunoco majaaduno? ¿Nacu majaadujitihi? noomoro.
15 Jaarunaa ibañifiira jeebiico agaajaciuboro diitoco nuubo: ¿Collihi uco minisuhi? Ene sajeeti nihibajeti misiva meeciqui, nooboro.
16 Jaanegui diibojaa sivaumo. Jaajeque emeeciuboro diitoco nuuhi: ¿Nacu miijoho imene jino, bu jino imomono icano? nooboro.
Jaanegui diito: Cesarno, nuuhi.
17 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Cesarnoco Cesarco mahaci. Jaanoti Moocaaninoco Moocaanico mahaci, nooboro. Jaaneri sihidiro eetyehicaumo.
18 Jaanaaca diibojaa saatoho saduceomi iguijevecumo siino buheetejitihi onooniciimo asaaumoro diiboco dilluvauhi:✡
19 Jiibogominaafi, Moise miihaidi jilli caatiniuhi: Saafi nahabo mogai seemevatigo cojiti iguijevehachiiji inahabo ifibaijigoco iiciiboro inahabobuuna eseemevase caani momofañoo icaji, nooboro Moise.
20 Miiro saatohoti sano nahabomiro icauhi sahuse juugahuseti miimisiici idiimo. Jaamoti saafi taabavauhi. Jaaruubo seemevatiiboro guijeveuhi.
21 Jaanegui saafi inahabo ifibaijigoco iciuhi. Jaaruubo tolliro seemevatiiboro guijeveuhi. Jaaneguiiha bu alliviioobo. Jaaruubo bu tolliro icauhi.
22 Jaamo famooro tolli diigoma icauhi. Jaarumoti saafiiba seemevautihi. Jaano nijequeti bu tolliro diigo guijeveuhi.
23 Jaamo buheetesumi siino ubuheetedi, ¿cajaani taabaji? fine famooro diigoco ataabavacuumañoo, noomoro.
24 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Jilli amiihai mitihiivehi Caatinihaamefañoo onoonoco, bu Moocaani gaaja iicanoco magaajatimañoo.
25 Miiro guijeveti siino ubuheetedi gaifiimi, gaigoomi icamo taabavacasicujitihi niquejefañoo iicamo toomominaabadiro icacuujimo.
26 ¿Nacu toono guijevemінaa ubuheetejinoti Moise aamefañoo, onoonoco amiihai memeecitihiica? ¿Milli nacu Moocaani diiboma iimaauhi imoho ijigaunofeeneti? Miiro nuubo: Uujoho Abraham, Isaac, Jacob icamo Aivojiibo, nooboro.
27 Jaamañoo Moocaani guijeve aivojiibo icatino. Moocaani ubuheeme Aivojiiboro. Jaamañoo aivo amiihai jilliro guiraano mitihiivehi, nooboro.

Aivo Imiya Tajiiba.
(Mt 22.34-40; Lc 10.25-28)

28 Jaanaaca saafi caatinimінaafi gaseuhi diitoma ihiimaacasinoco uguubuuboro. Jaabo Jesu imino diitoco iimusuunoma iicaubo diiboco dilluubo: ¿Conoo aivo tajiibati aivo obociino? nooboro.
29 Jaanegui Jesu diiboco iimusuhi: Imiya tajiiba jino; muguubu Israel idiiboro saafiiro Mohaivojiibo Moocaani.
30 Jaabo Moocaani Dihaivojiiboco gaiji pary̨i dijeebiimaryo, pary̨i difiimaryo, pary̨i dihesamaajemaryo, bu pary̨i disefamaryo icano. Jino aivo imiya tajiibaji.
31 Jaano alliviono bu aivo tobadiro jeevahi jino; sitaaco gaiji difiico agaijibadiro, onoono. Chahano satajiiba aivo jino janaaniici iicano, nooboro.
32 Jaanoma iicaubo icaatinimінaafi diiboco iimusuhi: Jiihi jiibogominaafi, miyaanoco aivono neehi, saafiiro Moocaani iicanoco, chahaabo sifi diibo janaaniici iicaabo.
33 Jaaboco magaijino pary̨i mojeebiimaryo, mohesamaajemaryo, mosefamaryo, mofibadiro sitaaco magaijino icano aivo imino. Jaabadiro asimico agaicaaumoro jeecivonoco ifajicicivi ificuuniciino tolli imino. Jaarunaa Moocaanico, bu sitaaco icano magaijino imino fanoo janaaniciv̨i, nooboro.

✡ **12:18** Mt 22.23-33; Lc 22.27-40

34 Jaanegui imino iimusuunoco Jesu aatyɨmeuboro diiboco nuuhi: Jɨɨ, tehesitɨhi ɨɨjoho
Moocaani aivojɨtɨ, nooboro. Jaanotɨro mɨɨhaiñooba siino diiboma dillamaaicuutɨhi
igutumañо.

¿Mɨɨjoho Iyaachi Fɨne Cristo?
(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

35 Jaanaa Jesu Moocaani iijafañо ɨjɨɨbogoobo neehicauhi: ¿Mɨllɨ jaamo caatɨnɨmɨnaa
Cristoco David iyaachi neehicahi?
36 Mɨɨro David icaruubo Moocaani Gaijafeenedɨ ihiimaausumi nuuhi:
Mohaivojɨɨbo Moocaani Tahaivojɨɨbo Cristoco nuuhi: Tamiyanaagonovɨ casɨɨvo,
dimɨnaaco ditɨhaiguiino uujoho ificuunohachuta, nooboro.
37 ¿Mɨllɨ jaabo Cristo David iyaachi icajirahi, David bu icaruubo diiboco: Aivojɨɨbo,
unuuno icanaaca? nooboro.
Jaanoco sihidɨ miyamɨnaa iicaumo imono guubunɨcɨhicauhi.
38 Jaabo Jesu diitoco ijɨɨbogoobo neehicauhi: Icɨgusuno mihica caatɨnɨmɨnaatɨ, oono
caamovonoono gaachehunoma ɨɨgomoco, goohasinofeenevɨ aivo imino idillunoco
iimoyɨɨcɨfimotɨ.✡
39 Bu jaamo sinagogajafa ufuusumi aivo iimiya icaganocoro ujuvicamaaifimotɨ, bu
machusumi iimimañejevɨro iicafimotɨ.
40 Bu fibaijɨto gaigoomɨ iijanoco udumɨtɨɨcɨmoro ɨfurumo, toonoco utuvuusumo
caamovono Moocaanima iimaanɨcɨmo sitaaco ibañɨqui. Jaamañо guiraajino aivo
cɨɨjɨgaifañо ijaadaco agaayɨcɨno, nooboro.
41 Jaanobuunatɨ safoono Jesu Moocaani iijafañо nɨhɨbamɨco ɨjɨcuhicauno ɨmega
ɨgɨcɨnɨmañотɨ ɨɨfɨnɨcɨhicauhi miyamɨnaa tobafa nɨhɨbamɨco ɨjɨcumoco. Jaamo saatoho
sihidɨ inɨhɨbamɨma iicameheje guiraano jɨcuhicauhi.
42 Jaanaa saafigo ɨdaasuno fibaijɨgo agaseugoro tobafa mijeegayɨɨcɨco jɨɨhacuvauhi
mɨɨdɨno ijaada iicajecɨco.
43 Jaanoco Jesu aatyɨmeuboro ijɨɨbogomɨnaaco ocoovauboro nuuhi: Miyanotɨro
amɨɨhaico neehi: Ajaamo ɨdaasuno fibaijɨgo paryɨ famoova nɨhɨbamɨco tobafa ɨjɨcumo
janaanɨcɨvɨ aivo ficuuhi.
44 Mɨɨro paryɨ aacɨmo diitoma ucuujɨvaachutɨnotɨ acɨhi. Jaanotɨ diigo ihɨdaasutɨ paryɨ
acɨgo tooneri amachujirunoco, nooboro.

13

Jesu Neehi Temploja Ifinɨsucafetejinoco.
(Mt 24.1-28; Lc 21.5-24)

1 Jaabo Jesu Moocaani iija templo onoojafañотɨ inuuboco saafi ijɨɨbogomɨnaafi nuuhi:
Meecɨ mojɨɨbogomɨnaafi, bañɨfiira guiisibano bañɨfiira iijanotyɨgaba, nooboro.
2 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Mahatyɨmehi jino iijanotyɨgabajeque. Jaaruno
toonovɨ iguiisibano siibahallɨvɨ, siibahallɨvɨ icano atyuuvotɨno paryɨ sahɨ callajaavejino,
nooboro.
3-4 Jaadɨ fuumo Olivohono iicagajɨjaago tooja Moocaani iija oonegueehivɨ. Jaanaaca
Jesu gɨcɨnɨuboco Jacoobo, Jua, Andre icamo toovono dilluuhi: Mihimeguehi mɨɨhaico
ɨdɨɨbogonoco cusu ɨɨjoho onoono iicaji. ¿Mɨllɨtɨ magaajacɨji paryɨ toneheje ɨtɨcovanoco?
noomoro.
5 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Esɨcɨnɨno mihica mɨɨhaiñooba amɨɨhaico bañɨdino.
6 Guiraajimo tamemeri asaano: Uujoho Cristo, noomoro.
7 Jaabadɨro bu mɨnaano jɨɨbogonotɨ muguubusumi, ɨmucugai ñɨhicunejetɨ mugu-
ubusumi icano mihiguetejirahana, tollɨ icajino. Jaaruno toono inijequeevacuujino
icatɨno.

✡ **12:38** Mt 22.1-36; Lc 22.45-47

8 Mɨɨro siijiinɨjeoto siijiinɨjeotoma moonɨcasiji, sihaivojɨ sihaivojɨma moonɨcasiji. Jaasumi fahɨgovavɨ jiinɨje maryɨbaji, ajebano iicaji icano. Jino ɨdaasu iicajino ɨtɨcovano.
9 Jaasumi amɨɨhai ifiico magaihuɨnɨ amɨɨhaico aivojɨto iigaivomoco acɨjimo. Jaamo amɨɨhai uco mimiyaavogomo tajɨɨbamɨnaa aivojɨteje ɨmefeenevɨ masatyocafeteji. Jaamo uutɨ diitoco mɨjɨɨbeguehi.
10 Mɨɨro jiinɨje ifinɨcuujino ɨmegavɨ taajasujɨɨbogo paryɨ faajiinɨjeriro jɨɨbogocafeteji.
11 Jaasumi amɨɨhaico aivojɨtoco ihacɨqui diitojaa asatyusumi: ¿Mɨllɨ fɨne meneeji? noomoro mehesamaaijirahana. Tollɨ iicacuudɨ Moocaani amɨɨhai jeebɨɨfaño ificuunocoro monoo. Amɨɨhairyo mihiimaano icajitɨno jillɨ Moocaani Gaija amɨɨhaifañotɨ iimaaji.
12 Jaasu inahaboro inahaboco igaicaauqui acɨji. Jaabadɨro bu caaniro iseemenequeji iseemere caanijaagovɨ iminifotomoro caanico acɨjimo sita igaicaauqui icano.
13 Jaasumi faaboho amɨɨhaico jɨɨheveji tamomohallɨtɨ. Jaarunaa tollɨ icarunofa ejenaaubo taajaji.
14 Mɨɨro Moocaani iimaajɨɨbogomɨnaafi caatɨnɨuhi: Johono imitɨno ɨɨdicunoco omoonɨɨboro ifinɨsufinotɨ jaano templojafaño iicamaño iimimañeri iicacuutɨnoco mahatyɨmecuudɨ, aameque mɨhɨɨfɨnɨcɨhicamo magaaja. Jaadɨ Judeao jiinɨjeri mihicamo ifagajɨnojaa magaacɨnɨ.
15 Jaanotɨ bu tusumi saatoho iija niibahucuri mihicahachiijɨ miniitomoro fañovɨ mɨjɨcafetedino siinobaco mɨhɨcɨqui.
16 Jaanotɨ bu buhɨ faguifaño mihicamo amɨɨhai gaachehuco mɨhɨcɨqui jaahevɨ muhuumidino.
17 Jaanotɨ, ayɨ, fɨne ɨdaasucani icajimo gaigoomɨ tusumi oovato iicamo, bu imɨfañotɨ aduseejema iicamo icano. ¿Mɨllɨ bu gaajirumo?
18 Jaanegui Moocaanico midillu jaamo iimitɨfucuje sɨɨcurasumi gaatɨmo mihicahi.
19 Tusumiji sihidɨ aivo ɨdaasuno mihicaji fucuje icaji jiinɨjeque Moocaani ifiivusuunotɨro aatyɨmeratɨfucuje. Jaarunobuunatɨ siino ufucu atyɨmeracuujitɨhi.
20 Jaafucujeque Mohaivojɨɨbo ibaaresutɨruva tusumi iicajimotɨ mɨɨhaiñooba taajajitɨrahi. Jaaruubo tufucujeque baaretesujiibo itaadɨmo diibo ɨɨcɨumo toono ɨdaasunotɨ itaajaqui.
21 Jaanotɨ amɨɨhaico saatoho: Memeecɨ jaanɨ Cristo, memeecɨ jaadi Cristo, onoohachiijɨ: Miyaano meneedino.
22 Jillɨ jihovoto saaji Cristo ifibadɨ iminifotomoro, bu Moocaani iimaajɨɨbogomɨnaabadɨ icamo. Jaamo sihidɨ ejeevanoonoco eetavejimo niqueje mitya iijɨnobadɨ iicanehejeque ɨɨfurumo miyamɨnaaco ibañɨqui, bu Moocaanita iicacuurumoco ijishɨtɨhachiijɨ bañɨjimo.
23 Jaanegui amɨɨhai mityano mihimibaicɨnɨcu amɨɨhaico jino uujoho ɨmegavɨro jɨɨbugucuuhi, nooboro.

Jesu Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo Siino Asaajino.
(Mt 24.29-44; Lc 21.25-33)

24-25 Jaasumi toono ɨɨdaasufucujebuunatɨ nɨhɨba jabaaveji, bu fucuo nɨhɨba achɨcɨcujitɨhi, bu meecɨrɨ niquejefañotɨ aifeji, paryɨ niquejefaño iicano mitya maryɨbaji icano.
26 Jaadɨ jarihiica mahatyɨmeji uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo aimuufaifeenedɨ sihidɨ mityama, tahaivojɨma icano asaanoco.
27 Jaaboro uujoho tatyoomomɨnaaco atajɨɨbamo tañanɨtamoco igaiyɨɨcɨjimo fahɨgovatɨ jiinɨjejɨnibaacɨtɨ, niquejejɨnibaacɨtɨ icano.
28 Jaanegui oono higuerahotɨro magaaja mɨɨro igacano afaivunusumiro ihaamene ruutunɨcɨhi. Jaanotɨ ficaba ifiitɨcunoco magaajanɨcɨhi.
29 Jaabadɨ amɨɨhai magaaja paryɨ fanooro jino uujoho onoono iicanoco mahatyɨmecudɨ mehesɨcɨnɨcu jiinɨje ifinɨjino ifiitɨcunoco.

30 Miyanotɨro jino amɨɨhaico neehi, paryɨ jineheje icaji miyamɨnaa toonoco
aatyɨmejimo guijevetɨmaacaro.
31 Niqueje, bu jiinɨje icano fatyeji. Jaanotɨ jino uujoho onoono sɨcamañovɨ fatyejitɨhi.
32 Jaaruno tufucu ihoovo iicanoco mɨɨhaiñooba gaajatɨhi. Moocaani toomomɨnaa
niquejefa iicarumo, bu uujoho Moocaani Seemene icaruubo gaajatɨhi icano ɨdɨɨboro
Moocaani tufucuco gaajahi, nooboro.
33 Jaanegui amɨɨhai mihimibaicɨnɨcu toomomoro magaajatɨhi ihoovofucu cusumiha-
cho iicajinoco.
34 Saafi tehesino ifeequi iicojɨmɨnaaco idudɨcamaajeque aacɨɨboro iguhugaco
ofoonobuuna saafiico utuumusuuboro, diibo iicanɨcɨbadɨ uujoho feejihiica.
35 Jaanegui mihimibaicɨnɨcu magaajatɨhi aivojɨɨbo cusumihacho agasejinoco
ijɨcuuvɨbahacho, fucufeenevɨbahacho, catava ojɨɨberibachacho, fucurobahacho.
36 Jaanegui mihimocɨsu amɨɨhaico imimañobatɨ asaaboro mɨcɨgamoco atyɨmevadiibo.
37 Jino amɨɨhaico onoonoco famoocoro neehi mihimibaicɨnɨcu, nooboro.

14

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

1 Jaanaaca mifucucɨrucu Pascuaco eheetavuujino iicauno, bu ijɨcutaama achahano
maahuno jɨɨbaimoco eheetavuujino icano. Jaanaa sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa
icamo guiinehicauhi mɨllɨhacho ɨɨfurumo sɨcamañooco abañɨmoro toonohallɨtɨ Jesuco
igaicaauqui.
2 Jaarumo neehicauhi: Jɨɨbaimofa momoonɨjitɨhi miyamɨnaa ñaaɨvotɨmo iicaqui,
noomoro.

Betaniavɨ Jesuco Facɨcɨfaihuri Jeesuugo.
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

3 Jaanaaca Jesu Betaniari foojohoma Simon iicaubo iijafa icauhi. Jaabo imachuqui
acasɨɨvuubo icaunaaca saafigo gaigo gaseuhi alabastro eetavotapaajefaño facɨcɨfaihu
nardo onoofaihu gatyuucɨ sihidɨ ijaada icanoma. Jaagoro toopaajeque agasucuugoro
ifacɨcɨfaihuco Jesu nigaɨhallɨvɨ tucaruugo.
4 Jaaneri saatoho tomañeri iicaumo ɨsɨfiiratuumoro noocasiuhi: ¿Collɨhi oono
facɨcɨfaihu bañamaaiquifetehi?
5 Tofaihuco trescientos denario janaanɨcɨvɨ manaajemere ɨɨdaasufiimoco
mahacɨtanoco, noomoro diigojaa sɨfiiratuumo.
6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jaafa icago. ¿Collɨhi macasivusuhi? Imino uudi
moonɨgo.
7 Ɨdaasufiimo fahiijɨvaro amɨɨhaima icaji. Jaamoco mihimugusumi imino momoonɨ.
Jaanotɨ uujoho amɨɨhaima fahiijɨvaro icajitɨhi.
8 Ajaamo ɨdɨɨgoro imino uco moonɨhi tafiico afacɨcɨsugo cɨɨhojɨfaño ɨcɨɨcafetejino
ɨmegavɨ.
9 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Cuucahacho fahɨgova jino taajasujɨɨbogoco faajiinɨjeri
ɨjɨɨbogohɨgo tollɨro jino diigo omoonɨno jɨɨbogocafeteji, toonotɨ diigoco ihesafetehicaqui,
nooboro.

Juda Jesuco Naajeguehi.
(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

10 Jaanaaca Juda Iscariote onoobo, ijɨɨbogomɨnaa fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ
ɨdɨɨmoobo fuuhi sacerdotemɨ aivojɨtoco emeecɨtoobo diitoma ihiimaaboro Jesuco diito
usefaño ihacɨqui.
11 Jaanoco diito uguubuumoro sihidɨ imo imo minifutuuhi. Jaamoro nɨhɨbamɨco dii-
boco acɨguumo. Jaanoma iicaabo aivo Ijuda Jesuco diito usefaño ihacɨqui moonɨhicauhi.

Aivojɨibo Niinoono Amachuuno.
(Mt 26.17-30; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-25)

12 Jaanaaca ijuurisutama achahano maahuno jɨibaimo tɨcovacuuhi, bu Pascua ovejaco agaicaauhicausumi icano. Jaanegui Jesuco ijɨibogomɨnaa dilluuhi: ¿Conoovɨ diimeguehi Pascua machutaaco meheetavonoco. Jaabo machuhi? noomoro.
13 Jaanegui ijɨibogomɨnaatɨ miimɨsiicɨco agalluuboro nuubo: Cuumifaño mofoo. Jahɨ mahatyɨmeji gaifi ɨcɨñuuri nɨfaihuco asatyooboco. Diiboma mofoo.
14 Jaabo ɨjɨcafotojaoboco monoo: Mohaivojɨibo jillɨ neehi: ¿Comecufaño tajɨibogomɨnaama Pascua machutaaco machuji? noobo, monoo.
15 Jaadɨ amɨihaico ɨifusujiibo guiraamecu caamovohɨ iicamecu imibachucɨnɨcumecuco. Jahɨ Pascua machutaaco meheetavo mɨihaidi, nooboro.
16 Jaanegui ijɨibogomɨnaatɨsi ufuumɨsi tuucuumivɨ ɨfutuuhi. Jaamɨsi atyɨmeteuhi Jesu unuubadɨ iicanoco. Jaamɨsiro tomañovɨ Ipascua machutaaco eetavucuumɨsi.
17 Jaadɨ jarihiica iijɨcuuvɨ Jesu ijɨibogomɨnaama fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨimoma gasevauhi.
18 Jaamo amachumo gɨcɨnɨumaaca Jesu diitoco nuuhi: Miyanotɨro amɨihaico neehi: Jino amɨihai uuma mamachumootɨ saafi uco acɨji igaicaauqui, nooboro.
19 Jaaneri sihidɨ ɨidaasuvuumoro diiboco saafiiri dilluhicahicaumo: ¿Uujoho icatɨno, etɨ? noomoro.
20 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jino amɨihai fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino mihicamotɨ saafi uuma butajefaño maahuco efeeyacuubo diibeji.
21 Jaaruno jillɨ Caatɨnɨhaamefaño uutɨ onoobadɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo feehi. Jaarunofaño ɨdaasucani iicajiibo uco aacɨibo. Aivo iimijiruno diibedi fiivuutɨibo iicauruva, nooboro.
22 Jaamo machuumaaca Jesu imaahuco agaayɨcɨuboro Moocaanico graciaco acɨuhi. Jaadɨ iquisicɨuboro diitoco acɨubo: Ɨfaaji, mamachu. Jino tafi, taahucu icanoco, nooboro.
23 Jaadɨ adutahilluco gaayɨcɨubo. Jaanoco tollɨro graciaco aacɨuboro ɨfuuhi.
24 Jaanoco famooro aaduudɨ nuubo: Jino tatyɨijoho, jino bohono iimaaco imiyacarunoro ajashutɨnohallɨvɨ agañɨicafotono.
25 Miyanotɨro amɨihaico neehi: Siino aducujitɨhi jino vinofaihutɨ jari bofaihutɨ Moocaani aivojɨ iicadɨhivɨ aduji, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.
(Mt 26.31-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

26 Jaadɨ Moocaani masinoco amasivaumoro fuucuumo Olivohono iicagajɨ onoohɨgo.
27 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Paryɨ amɨihai uco mejeevesuji.* Mɨiro Caatɨnɨhaamefaño noono: Itoomomɨnaafico gaicaaujimo. Jaaneri ihovejamɨ fahɨgova gavaranamaaiji, noonoro.
28 Jaaruubo siino ubuheetenebuunatɨ amɨihai ɨmega Galileavɨ feeji, nuubo Jesu.
29 Jaanegui diiboco Pedro nuuhi: Famooro ɨco jeevesurumaaca uujoho ɨco jeevesujitɨhi, nooboro.
30 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotɨro ɨco neehi: Jaafañiino fucu mifoocɨ catava ojɨtɨibaacaro mifoocɨ, safo icano uco agaajaruubo uco tuunamaaiji, nooboro.†
31 Jaarunaa jenaauhicaubo: Jaafa ɨima iguijevehachiijɨ guijeveji. Jaaruubo ɨco tuunamaaijitɨhi, nooboro.
Jaabadɨro bu famooro neehicauhi.

Jesu Getsemani Onoomañovɨ Moocaanima Iimaahi.
(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46; Heb 5.7-8)

---

* **14:27** Sahaamefaño janaanɨcɨvɨ jillɨ ficuumo; Jifucu, onoonoco.
† **14:30** Sahaamefaño ficuutɨmo: mifoocɨ ojɨtɨibaacaro, onoonoco.

32 Jaadɨ gaseumo Getsemani onoomañovɨ. Jahɨ Jesu ijɨibogomɨnaaco nuuhi: Jinovɨ
mɨgɨcɨnɨ uujoho Moocaanima ihiimaatonohachutahica, nooboro.
33 Jaabo Pedro, Jacoobo, Jua icamocoro satyuubo. Jaadɨ tɨcovaubo sihidɨ
ɨidaasuvuuboro ataafiraruhifico.
34-35 Jaaboro diitoco nuubo: Tajeebɨi sihidɨ uco ɨdaasuhi miguijevejibadɨ esɨcɨnɨhi.
Jinoovɨro mifitafotomoro mihica cɨgatɨmo mubuhee, nooboro Jesu janaanɨcɨvɨ ufuuboro
jiinɨjehallɨvɨ ajavuvuuboro Moocaanico dilluubo toono ɨdaasuno iicaujineri ɨdaasuno
icatɨibo iicaqui.
36 Jaabo Moocaanima iimaabo jillɨ neehicauhi: Guihi, fanoova ɨidi sihidɨ jeevatɨhi.
Jaanegui jino ɨdaasuno iicajinotɨ uco taajasu.‡ Jaaruno uujoho iimogobadɨ icatɨno, jaafa
ɨijoho idiimogobadɨ icano, nooboro.
37 Jaadɨ ijɨibogomɨnaajaa asaaubo cɨgaumoco aatyɨmevauboro Pedroco nuuhi: ¿Simon,
nacu cɨgahi? ¿Jillɨ sano nɨhɨba oovo tɨcovovɨ aivo buheetɨhi?
38 Moocaanima mihiimaamoro mubuhee Satanas amɨihaico ɨnɨsunofaño jaamo aa-
cototɨmo mihicahi. Miyaano amɨihai jeebɨi imino iicanoco imogorahi. Jaarunofaño
amɨihai allɨo ifi niinovahi, nooboro.
39 Jaadɨ siino fuubo dojɨcuvɨro Moocaanima iimaatuubo siino tollɨro nooboro.
40 Jaadɨ siino asaaubo tollɨro cɨgaumoco atyɨmevauhi, sano cɨgararo ihaallɨino iicacu-
umaño. Jaanoco iimusujirumo esɨcɨnɨhicautɨmo.
41 Jaadɨ siino asaauboro diitoco nuubo: Ɨvɨ jisumi mɨcɨgacu, majaguisɨcu. Jino
gasecuuno uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo imitɨmɨnaa usefaño aacɨcafetejino.
42 Jaaneguiiha magañiivomoro masɨigucu, mee oono uco aacɨvaabo fiitɨcuuhi, nooboro.

Jesuco Isisɨmoro Satyomo.
(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.3-12)

43 Jesu iimaaubaacaro Juda gaseuhi diito fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ icamo iicahi-
caurumoobo iicaabo. Jaaboma sihidɨ saaumo miyamɨnaa niisuganoma, cudaahenema
icano. Jaamo sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa, quillahuto icamo diitoco agalluumo.
44 Jaabo diibo acɨmɨnaafi iicaabo Juda diitoco imino jɨibuguuhi diito igaajaqui: Oono
uujoho diibo iicaaboco ɨnɨnɨicɨiboro dilluji. Jaaboco cuhufono misisɨmoro masatyo,
nooboro.
45 Jaadɨ agaseuboro: ¿Naa diicahi, Jɨibogomɨnaafi? nooboro Jesuco nɨnɨicɨuhi.
46 Jaasumiro Jesuco gaayɨcɨumo isatyequi.
47 Jaanegui tomañeri iicaumotɨ saafi iniisugaco iguiiyɨcɨuboro sacerdotemɨ aivojɨibo
jeecɨvomɨnaafi nɨjɨmeehuco buiyaacuuhi.
48 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: ¿Millɨ jaamo amɨihai tatyɨcovodɨ masaahi niisuganoma,
cudaahenema icano nanivamɨnaafico magaayɨcɨqui mihicanɨcɨbadɨ?
49 Mɨiro fafucuvaacɨvɨro amɨihaifeenevɨ Moocaani iijafaño icahicahi jɨibogooboro.
Jaaruuboco du magaayɨcɨhicatɨhi. Jaarunofaño jaafa tollɨ icano johono
Caatɨnɨhaamefaño onoono inijequeevaqui, nooboro.
50 Jaasumiro ijɨibogomɨnaa diiboco ejeevesuumoro famooro gaacɨnɨuhi.

Sɨcafefi Agaaubo.

51 Jaanaaca saafi sɨcafefi Jesu dojɨcutɨ fuuhi gaachehubaryuriro minɨcɨnɨibo. Jaaboco
gaayɨcɨurumo.
52 Jaarunaaca igaachehuco ejeevesuhinɨuboro sɨcaibo gaaubo.

Jesu Fagomɨnaa Ɨmegavɨ Icauhi.
(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.13-14, 19-24)

53 Jaamoro Jesuco satyuumo sacerdotemɨ aivojɨibo imiyaabo ɨmegavɨ. Jahɨ paryɨ
sacerdotemɨ aivojɨto, quillahuto, caatɨnɨmɨnaa icamo igaicamaaiuhi.

‡ **14:36** Griego iijɨri: Jihɨdaasuhilluco uutɨ buhɨgovɨ denesu, noono.

54 Jaanaaca Pedro tehesinoti ɨɨfɨnɨciuboro ufuubo sacerdotemi miya aivojɨɨbo
goohasifeeneri casɨɨvuuhi sacerdote toomomɨnaama ciɨjɨgaiti efeemeubo.
55 Jaanaa sacerdotemi aivojɨto, paryi fagomɨnaa icamo guiinehicaurahi sicamañooco
Jesuhallɨvi ibañɨqui diiboco toonohallɨti iguijenɨsuqui. Jaarumo atyɨmehicautɨhi.
56 Fiivaamo sicamañooco diibohallɨvi neehicaurumo. Jaarumo sabadɨro neehicautɨhi.
57 Jaanaaca saatoho agañiivuumoro diibohallɨvi sicamañooco bañɨuhi:
58 Miihai muguubuhi jilli diibo onoonoco: Uujoho jiija temploja gaifiimi usetio
eetavotajaco acallajanɨɨboro mifucuci, safucu ɨdɨɨnotɨro boojati boobanɨji useri eheeta-
voratɨjaco onoonoco, noomoro.
59 Jaarunofaño diito jɨɨbogo sabadɨro iicatɨmaño miyaavehicautɨhi.
60 Jaanegui isacerdotemi aivojɨɨbo famoofeeneti agañiivuuboro Jesuco dilluuhi:
¿Ajashuno aivo diimusutɨhi? ¿Jinejeque nacu jino ɨɨti dihallɨvi ijɨɨbocasimo? nooboro.
61 Jaarunofa Jesu iimusutɨɨbo. Jilli llɨɨvi moonɨcɨnɨhicauhi.
Jaanegui bu siino isacerdotemi aivojɨɨbo dilluuhi: ¿Naa miyaano ɨɨjoho Cristo
Moocaani Momiyaabo Achi idiicaabo? nooboro.
62 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Jɨɨhi, uujoho diibo. Eneecau bu jaamo ji-
nooti mohɨmegavi mahatyɨmeji uujoho Miyamɨnaafibadi Ifiivuubo sihidi ejeevaabo
Moocaani miyanaagueneri gɨcɨnɨɨboco, bu ufucu niqueje aimuufaifeenedi asaaboco
icano, nooboro.
63 Jaanoma iicaabo isacerdotemi aivojɨɨbo igaachehuco gallicuuhi sihidi
ɨsɨfiiratuuboro. Jaaboro nuubo: ¿Collɨhiica bu sita diibohalli onoonoco
mihimoyɨɨcɨcuujirahi?
64 Mee, amɨɨhairyo muguubucuuhi Moocaanidit aivo imitɨno ihiimaanoco; ¿Naa milli
amɨɨhaidi? nooboro.
Jaanegui famooro: Diiboco guijevejiibo, noomoro fañusuuhi.
65 Jaasumiro saatoho tɨcovauhi diiboco ɨjɨɨrebamaaimoro ihɨmeque afabaacumoro
ganɨɨcɨhicaumo. Eneecata miya ɨɨjoho Moocaani jɨɨbogomɨnaafi idiicahachiiji gaajaci:
¿Naa mɨɨjoho ɨco ganɨɨcɨhi? noomoro. Jaabadɨro bu toomomɨnaa diiboco aamɨhicauhi.

Pedro Jesuco Tuunamaaiuhi.
(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

66 Jaanaa Pedro guiino goohasiri icahicaunaa isacerdotemi aivojɨɨbo jeecɨvomɨnaago
agaseugoro
67 cɨɨjɨgaijɨniri efeemeebe iicauboco aatyɨmeugoro diiboco gueenene
ɨhɨɨfɨnɨcɨhicaugoro nuugo: Ɨɨjoho bu tollɨro Jesu Nazareooboma ɨdɨguehicaabo, noogoro.
68 Jaarunaa Pedro tuunamaaiuhi: Diiboco uujoho gaajatɨhi, bu ¿jinejetɨhacho fɨne
toono uco neehi? nooboro iinehinɨubo jahisiti ɨjɨcafetefi uuga ɨmegavi. Jaanaacaro
catava ojɨcuuhi.
69 Jaanobuunati bu siino diigo diiboco emeecɨugoro tomañeri iicaumoco neehicauhi:
Jaani diitoobo, noogoro.
70 Jaarunaa bu diibo siino tuunamaaiuhi.
Jaanobuunatɨro bu tomañeri iicaumo siino Pedroco nuuhi: Miyaano ɨɨjoho diitotɨobo
Galileaoobo idiicamaño, noomoro.§
71 Jaanegui Pedro tɨcovauhi ɨɨbacasiiboro ihiimaaubo Moocaani momofañodi
oovɨcɨɨboro: Gaajatɨhi uujoho diiboco diiboti toono mihiimaaboco, nooboro.
72 Jaasumiro catava allɨnɨuhi mifooci ojɨubo. Jaanoti jari Pedro Jesu diiboco catava
mifooci ojɨtɨɨbaacaro siino mifooci, safo ɨdɨɨno uco tuunamaaiji unuunoco esafutuuboro
taacuubo tusumiro.

§ **14:70** Sahaamefaño janaanɨci jilli ficuumo: Diitobadi idiimaaño, onoonoco.

15

Jesu Pilato ɨmega
(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

1 Jaanaaca eseseeveudɨ siino sacerdotemɨ aivojɨto, quillahuto, caatɨnɨmɨnaa icamo igaivuuhi paryɨ fagomɨnaama iimaacasiqui. Jaamoro Jesuco sisɨcɨnɨɨboco asatyumoro Pilatoco acɨtuumo.
2 Jaaboco Pilato dilluhi: ¿Naa ɨɨjoho judiomɨ Aivojɨɨbo? nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jɨɨhɨ, ɨɨjoho toono onoobadɨ, nooboro.
3 Jaanaa sacerdotemɨ aivojɨto sihidɨ diibohallɨvɨ iimitɨnoono jɨɨbeguehicauhi.
4 Jaanegui siino Pilato diiboco dilluuhi: ¿Ajashuno aivo diimusutɨhi? Eneecau, meecɨ mɨnoodɨno jino dihallɨvɨ ɨjɨɨbocasinoco, nooboro.
5 Jaarunofaño Jesu ajashuno iimusutɨneri Pilato sihidɨro eetyehicauhi.

Jesuco Guijevefaño Ificuuno.
(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.39-19.16)

6 Jaabo Pilato jɨɨbaimosumi cɨvojamɨnaatɨ saafiico miyamɨnaa idilluuboco sinaayuhicauhi.
7 Jaanaa Barraba onoobo cɨvojafa icauhi sano ihaivojɨtohallɨtɨ saatohoma omoonɨcasiuhɨgo miyamɨnaaco agaicaaunohallɨtɨ ɨcɨvojanɨubo.
8 Jaanaa imiyamɨnaa asaaumoro Pilatoco dilluvauhi fafoova jɨɨbaimosumi omoonɨhicaubadɨ imoonɨqui.
9 Jaanegui Pilato diitoco iimusuuhi: ¿Naa mihimeguehi judiomɨ Aivojɨɨboco amɨɨhaidi isinaayunoco? nooboro.
10 Jillɨ sacerdotemɨ aivojɨto diiboco ataaquivomoro aacɨunoco Pilato agaajauboro diitoco tollɨ nuubo.
11 Jaarunaa isacerdotemɨ aivojɨto miyamɨnaaco fajɨɨnɨuhi: Barrabacoro midillu diibocoro isinaayuqui, noomoro.
12 Jaanegui Pilato diitoco siino dilluuhi: ¿Jana mɨllɨ judiomɨ Aivojɨɨbo amɨɨhai meneehicaaboco moonɨji? nooboro.
13 Jaanegui diito ocoovadiivuumoro Pilatoco iimusuuhi: ¡Guijeve ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! noomoro.
14 Jaanegui Pilato nuuhi: ¿Nacu jineje iimitɨnoco moonɨɨbo? nooboro.
Jaarunaa diito siino janaanɨcɨvɨro coovadiivuuhi: ¡Guijeve ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! noomoro.
15 Jaanoma iicaubo Pilato miyamɨnaama imino iicanoco iimuguuboro Barrabaco sinaayusuubo. Jaaboro Jesuco niivɨgai meeheri ahaamɨsuhicaudɨ ihamocasimɨnaaco acɨubo diiboco itetecuqui.
16 Jaasumiro diiboco ihamocasimɨnaa satyuuhi aivojɨɨbo iijafa poetorio onoonofañovɨ. Jaamoro paryɨ ihamocasimɨnaaco iigaiyɨɨcɨumoro gachicohai deecano tɨfaibadɨ itɨfai iicachehuco jɨɨhacuumo.
17 Jaamoro ijanuutunoma iicanoco aafeneque chaahimɨgatɨ eheetavumoro diiboco javucaruumo.
18 Jaamoro tɨcovaumo sahagomoro: ¡Imino diica judiomɨ Aivojɨɨbo!
19 noomoro diiboco ɨmeiri iinigaɨtɨ gafucuhicaumo jɨɨrebamaaimoro iguiino ememuɨɨvomoro diiboco mihimobadɨ dejecujicaumo.
20 Jaamoro jillɨ diiboco edejecuhicaunobuunatɨ diiboco ɨjɨɨhacuuchehuco ujujuyaacuumoro jari imiya gaachehuco ɨjɨɨhacuumoro diiboco satyucuumo itetecuqui.

Jesuco Etetecuubo Guijevehi.
(Mt 27.32-56; Lc 23.26-49; Jn 19.17-30)

21 Jaanaa Simon Cirene cuumioobo Alejandro, bu Rufo icamɨsi caani buhɨgotɨ isitɨ asaaubo tomañodɨ fatyuuboco ocoovaumoro Jesu guijeve ɨmohobujeque satyusuumo.

22 Jaamoro Jesuco satyuumo Golgota onoomañovɨ, nigaɨpaajebaɨ eneejiruno.
23 Jahɨgo diiboco isuurumo facɨcɨfaihuma vinoco ificuumoro. Jaarunoco Jesu adutɨuhi.
24 Jaadɨ diiboco etetecucuudɨ ihamocasimɨnaa diibo gaachehunoco sanomɨro itɨcovoocɨvɨ ɨfocasiuhi suerteque abañamaaiumoro: ¿Naa cajaanɨ cochehuco satyeji? noomoro.
25 Jaasu baagotɨrehiica nɨhɨba icauberi diiboco tetecuumo iguijeve ɨmohovɨ.
26 Jaamoro toonohallɨtɨ diiboco omoonɨunoco iguijeve ɨmohovɨ inigaɨhallɨtɨ acaatɨnɨumoro ficuumo: JAANꞮ JUDIOMꞮ AIVOJꞮBO, onoonoco.
27 Jaabo uufocovɨ bu tollɨro miimɨsiicɨ nanivamɨnaatɨsico tetecuumo saafiico imiyanaagonovɨ, sifiico inaninaagonovɨ icano.
28 Jillɨ Caatɨnɨhaamefaño onoocɨnɨno nijequevauhi; iimitɨfimofeenedɨ oovocafutuubo, onoocɨnɨno.*
29 Jaanaa tomañodɨ afatyumo Jesuco ɨhɨɨbamoro ihuseneque gavaracumoro ɨɨbajirubadɨ iicano inigaɨnocoro garya, garya omoonɨhicaumoro neehicauhi: Ajaanɨvahaduhu oono templojaco acallajaruuboro siino dojɨcuvɨro mifucucɨ, safucu ɨdɨɨnotɨ boojatɨ edeetavejiruubo.
30 Eneecata ɨɨro difiico taajasu, toono diguijeve ɨmohotɨ iniitoobo, noomoro.
31-32 Jaabadɨro bu sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo edejecumo noocasihicauhi: Sitaaco naha ataajasuhicaabo, ¿cono bu jaabo jisumi ifiicoro taajasunoova. Miyaano ɨɨjoho Cristo Israel Aivojɨɨbo idiicahachiijɨ jisu diguijeve ɨmohotɨ niito, maatyɨmemere ɨco mimiyaaveguequi, noomoro. Jaabadɨro bu diiboma etetecucɨnɨmɨsi diiboco gubuubusuhicauhi.
33 Jaanaa gadɨcɨɨba paryɨ jiinɨje cɨvono iijɨuhi. Jaano jari sano iijɨcuuvɨ ɨmohonohallɨtɨ nɨhɨba icaabovɨ seseeveuhi.
34 Jaasumi toonotɨ nɨhɨba icauberi Jesu hebreo iijɨri gaihivuuhi: Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? nooboro. Moocaani, Moocaani, ¿collɨhi uco deevesuhi? eneejiruno.
35 Jaanoco tomañeri saatoho iicaumo uguubumoro nuuhi: Muguubu, oono Eliaco cuuhuvaabo, noomoro.
36 Jaanegui diitotɨ saafi ijinafatyuuboro ɨcɨjeuhi faasɨhi iicanoco iimitɨno aivofaihufaño ichimayaacuuboro ɨmei nijequevɨ ificuuboro Jesu iijɨfaño cateejeruuhi. Ene, jaafa Elia saahi diiboco iniitusuvaabo mahatyɨmequi, nooboro.
37 Jaarunaa Jesu sefanotyɨgaba agaihivuuboro chuumucuuhi.
38 Jaasumiro Moocaani iija temploja ofoboocɨnɨu chehu gaachehujetuno feemene iicano gallivuuhi sanoodɨnoocɨro nijequetɨ sano baavɨ.
39 Jaanaa ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo Jesu ɨmega julleecɨnɨunaa uchuumuunoco aatyɨmeuboro: Miyanotɨro jahi jaanɨ Moocaani Achi, nuubo.
40 Jaabadɨro bu tomañeri gaigoomɨ iicaumo tehesinotɨro ɨɨfɨnɨcɨhicauhi. Jaamofeeneri icaumo Maria Magdalena onoogo, bu Salome, bu saafigo Maria icamo. Jaago Maria Jose bu iguihoobo Jacoobo icamɨsi seejɨ.
41 Jaamo igaigoomɨ Galileari iicahicausumi Jesuco jeecɨvomoro diibo dojɨcutɨ efeehicaumo. Jaabadɨro bu sihidɨ tomañeri saafigova icauhi Jerusalevɨ diiboma sano ufuumo.

Jesuco Ɪcɨɨuno.
(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

42-43 Jaanaa mihiijɨcuunaa imibaivofucusumi judiomɨ jaguisɨfucu ɨmegavɨ iicaunegui Jose Arimatea cuumioobo fagomɨnaatɨ imiyaabo iicaubo Moocaani aivojɨco tollɨro eteemehicaubo asaauboro iguitɨɨbo Pilatojaa ufuuboro Jesu ifiico dillutuuhi.
44 Jaaneri Pilato sihidɨ Jesu uchuumucuneri eetyeuboro amocasimɨnaa aivojɨɨboco coovauhi idilluqui: ¿Naa miya chuumucuubo? onoomaño.

* **15:28** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

45 Jaanoco diibo ihaivojɨibo ɨjɨibuguunegui jari Joseque Jesu ifiico Pilato acɨsuuhi.
46 Jaanaa Jose imino gaachehuco anaajeuboro Jesu ifiico iniitusuuboro tochehuri mi-
bocɨuhi. Jaaboro guiisigajɨfaño seedicɨnɨhojɨfaño ɨcɨuboro iguhugaco guiisibatyɨgabari
fabaacuuhi.
47 Jaanoco Maria Magdalena onoogo, bu Maria Jose seejɨ icamɨfe atyɨmeuhi ɨcɨunoco.

16

Jesu Siino Ubuheeteuno.
(Mt 28.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

1 Jaano judiomɨ jaguisɨfucu sabado iicafucu afatyuno seseevedɨ Maria Magdalena
onoogo, bu Salome, bu Maria Jacoobo seejɨ icamo facɨcɨfaihunoco anaajeumoro fuuhi
Jesu ifiico ijeesutequi.
2 Jaamoro fucugayɨro jaguisɨ afatyuno seseevedɨ tohojɨvɨ ɨfutuumo nɨhɨba iinucuuberi.
3 ¿Mɨɨjoho mɨɨhaima iguiisibaco tohojɨ ɨmegatɨ faayɨcɨji? noocasimoro.
4 Meecɨrumaaca tobatyɨgaba iicahicaumañeri icacutɨhi.
5 Jaadɨ tohojɨfa ɨjɨcafutuumo atyɨmeuhi sɨcafefi seseechehu caamovochehufa jɨɨcɨnɨɨbo
imiyanaagueneri gɨcɨnɨɨboco. Jaaneri sihidɨ igutuumo.
6 Jaarunaa diitoco nuubo: Mihiguetejirahana, amɨɨhai Jesu Nazareoobo etetecu-
cafetehinɨɨboco miguiinehi. Buheetecuubo chahacuubo jineeri. Eneecau, memeecɨ jino
diiboco ificuhinɨmañooco.
7 Jaanegui mofoomoro ijɨibogomɨnaa, Pedro iicamoco mɨjɨibogoto amɨɨhai ɨmegavɨ
Galileavɨ fuucuubo tahɨ diiboco mahatyɨmeji amɨɨhaico unuubadɨ, nooboro.
8 Jaaneri sihidɨ iigutuumoro tohojɨtɨ gaaumo jiterere. Jaamoro ajashuno
mɨɨhaiñoobaco jɨɨbuguutɨmo sihidɨ iiguiumaño.

*Jesu Maria Magdalena Onoogovɨ Jafevehi.**
(Mt 28.9-10; Jn 20.11-18)

9 Jaanaa fucuro mɨɨhai jaguisɨfucu iicauno seseevedɨ ubuheeteubo tɨconɨuhi Maria
Magdalena onoogovɨ ajafeveubo diigotɨ sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmoco
ɨjɨmɨco agavaracuugovɨ.
10 Jaago ufuugoro diiboma iicahicaumo ihɨdaasuri taajeheri iicamoco jɨɨbugutuuhi.
11 Jaano Jesu ubuheeuno diiboco diigo aatyɨmeuno iicanoco guubucuurumo
miyaavuguutɨhi.

Jesu Jafeveuhi Ijɨibogomɨnaatɨ Miimɨsiicɨvɨ.
(Lc 24.13-35)

12 Jaanobuunatɨ bu siino Jesu siibadɨ jafeveuhi diitotɨ miimɨsiicɨ sihɨ buhɨgo ufuumɨsivɨ.
13 Jaanegui uhuumiumɨsiro saatoho ijɨibogomɨnaaco jɨɨbugutuumɨsi. Jaarumɨsico tollɨro
miyaavuguutɨmo.

Jesu Ijɨibogomɨnaaco Minɨsuhi.
(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23; Hch 1.8)

14 Jaanobuunatɨ Jesu siino jafeveuhi ijɨibogomɨnaa fahuseecɨ motɨhaitɨ saafi icamo
machumovɨ. Jaabo diitoco icuhufojeebɨɨhallɨtɨ buheetecuuboco aatyɨmeumo
ɨjɨibuguunoco imiyaavuguutɨnohallɨtɨ ɨibaubo.
15 Jaaboro diitoco nuubo: Faajiinɨjeriro mofoo. Jaamoro jino taajasubogoco fanoo
miyamɨnaaco mɨjɨibogo.
16 Jaanoco imiyaavogooboro initɨsuquimaaibo taajaji. Jaanotɨ imiyaavogotɨibo taaja-
jitɨhi.

* **16:8** Sahaamefaño 9-20 versiculonoco ficucuutɨmo. Jimañovɨro ɨfotono.

17 Jaamo uco imiyaavogomoma jino toono gaajatabadɨ iicano icaji; tamemeri buhɨ
ɨjɨmɨco gavaracujimo, bojɨɨjeri iimaajimo,
18 ihusenefa jiinimomɨco gaayɨcɨjimo, namitaco aadurumo mɨllɨ icajitɨhi. Jaabadɨro
iguihuvamohallɨvɨ ihuseque ificuuneri buheehicajimo icano, nooboro.

Jesu Niquejefaño Feehi.
(Lc 24.50-53; Hch 1.9-11)

19 Aivojɨɨbo Jesu jillɨ ijɨɨbogomɨnaama ihiimaahicauno nijequetɨ gañiivuubo niquejefaño.
Jaaboro Moocaani miyanaagonovɨ casɨɨvutuubo.
20 Jaanegui diito ufuumoro taajasubogoco faajiinɨjeri jɨɨbogomoro fuuhi. Jaamoco
diiboro Ihaivojɨɨbo ahaamusuuboro tobogoco miyacaruhicauhi niqueje mitya iijɨ sihidɨ
ejeevanoco omoonɨhicaunofeenedɨ.

SAN LUCAS

Luca Teofilodi Caatɨnɨhi.

1 Fiivaamo miyamɨnaa caatɨnɨujirahi tanootɨ nijequevɨ, mofeenevɨ iicauno jɨɨbogoco.
2 Jaanoco imino aatyɨmeumo mɨɨhaico jɨɨbuguuhi tanootɨ nijequevɨ. Jaamo bu tollɨro tobogotɨ ijɨɨbugumoco amusuuhi.
3 Jaanoco uujoho imino dilluuhicahi. Jaano uudi iiminegui imino caatɨnɨhi tanootɨ nijequevɨ ɨɨdi agaijɨɨbo Teofilodi.
4 Jaabo imino gaajahi, ɨco miyabogotɨ ɨjɨɨbeguehicanoco.

Moocaani Toomomɨnaafi Jɨɨbeguehi Jua Nitɨmɨnaafi Ifiivejinoco.

5 Jaanaa Herode* Judeavɨ aivojɨɨbotɨ icauhi. Jaasumi tollɨro icaubo sacerdote Zacaria onoobo, Abia onoobojaagodɨ iicaubo. Jaabo taaba Elizabe onoogo Aaron iyaachimɨhai cuumimɨnaago.
6 Jaamɨsi sabadɨro Moocaani ɨmefeenevɨ imihusene icahicaumɨsi. Jaamɨsi imino icahicaumɨsi Moocaani atajɨɨbauboro unuubadɨ. Jaamaño mɨɨhaiñooba diitɨsico mɨllɨ neehicautɨhi.
7 Jaarumɨsi iseemema chahauhi mogai Elizabe achiba iicaumaño, aivo bu famɨsicɨro amiyatɨsi iicacuumaño icano.
8 Safoono icacuuno Moocaani sacerdotemɨ Zacariamɨoto Moocaanico ejeecɨvefifucu iicauno.
9 Moocaani jeecɨvomɨnaa jeevamaaje iicanɨcɨbadɨ omoonɨjifucu Zacariavɨ ɨfutucuuhi templojafa ofooboro Aivojɨɨbo Moocaani ɨmefeenevɨ aimoguiijɨco ijɨgasuqui.
10 Jaanoco ɨjɨgasunohachuta paryɨ miyamɨnaa jahisi icauhi Moocaanima ihiimaaumo.
11 Jaanaa Moocaani toomomɨnaafi Zacariavɨ jafeveuhi fañoojavɨ aimoguiijɨnoco ɨjɨgasufino cojɨvɨ momiyanaagonovɨ.
12 Jaaboco Zacaria aatyɨmeuboro guucɨbauhi sihidɨ iigutuuboro.
13 Jaaboco Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Zacaria, diiguetedino, Moocaani guubucuhi diiboma idiimaahicanoco. Tollɨro diitaaba Elizabe seemeneque ɨcɨji. Jaaseeque Juatɨ momonɨji.
14 Jaaneri sihidɨ imo imo diicaji. Tollɨro bu saatoho sihidɨ imo imo icaji diibo ifiiveneri.
15 Jaabo diseemene Moocaani ɨmefeene sihidɨro jeevajiibo. Jaabo fanoova aivofaihunoco adujitɨɨbo. Jaabofa Moocaani Gaija gahafɨcɨnɨji seejɨ jeebɨɨfañо icaabomaryo.
16 Jaabo Israel cuumimɨnaaco sihidɨ uumisujiibo dojɨcuvɨro Ihaivojɨɨbo Moocaanijaagovɨ.
17 Jaabo Jua feeji Mohaivojɨɨbo Jesu asaajino ɨmegavɨ. Jaabo icaji Moocaani iimaamɨnaafi Elia imityama icaubadɨ. Jaaneri caanimɨco iseemema sajeebɨɨ ificuqui, bu tollɨro iicajɨɨsufiimoco: Jii, onoonoco igaajasuqui. Jillɨ imibachujiibo miyamɨnaaco Mohaivojɨɨboco igaayɨcɨqui, nooboro.
18 Jaanegui Zacaria diiboco dilluuhi: ¿Mɨllɨ jaanoco uujoho imino gaajaji? Uujoho amiyaaburucu, atyaba amiyagurucu icano, nooboro.
19 Jaanegui diiboco Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Uujoho Gabriel Moocaani atajɨɨbanoco omoonɨfiibo. Jaabo uco galluuhi ɨco jɨɨbeguequi jino imino jɨɨbogoco.
20 Jaabo jino ɨco onoonoco miyaavogotɨɨbo idiicamañо dihiimaa ɨco buuji. Jaaneri iimaatɨɨbo diicaji gueenene toosee ifiivotɨnohachuta. Jillɨ nijequeevajino tusumi, nooboro.
21 Jaanohachuta miyamɨnaa iicaahicauhi jahisi Zacariaco otoomomo, esamaaihicauhi toojafañotɨ diibo goovano iinutɨneguiiha.

---

* **1:5** Jaabo Herode Imityaabo onoobo.

22 Jaaruubo tahɨgotɨ ihiinuudɨ iimaacuutɨɨbo. Jaanotɨ gaajacɨumo toojafaño Zacaria
gaijaco aatyɨmeunoco. Jaabo ihiimaajirubadɨ iicano ihuseriro jɨɨbeguehicaubo ihi-
imaacuutɨmaño.
23 Jaadɨ templojafaño Zacaria Moocaanico ejeecɨvuujifucu afatyunobuunatɨ fuucuubo
iijafaño.
24 Jaanobuunatɨ mogai Elizabe oovago iicacunegui sihɨ iijatɨ fuucuutɨgo sahuse
nɨhɨbavahachuta toono esamaajeriro iicacuugo:
25 Jisumi fɨ miyamɨnaa uco achiba nuucutɨhi Aivojɨɨbo Moocaani jillɨ uudi
omoonɨmaño, noogoro.

Moocaani Toomomɨnaafi Jɨɨbeguehi Jesu Ifiivejinoco.

26 Jaano Zacariama ihiimaaunobuunatɨ sahuse juugahusetɨ sanɨhɨba icano nigacɨtɨ
Moocaani siino galluuhi itoomomɨnaafi Gabrielque Galilea jiinɨje cuumi Nazare
onoocuumivɨ,
27 gaifiiquehi agaajatɨgo bagocaja Maria onoogoco imeecɨtequi. Jaago Jose onoobo
David iyaachimɨhai cuumimɨnaafico itajevaqui icacuugo.
28 Jaagojaagovɨ Moocaani toomomɨnaafi ɨjɨcafutuuboro diigoco nuuhi: ¿Naa diicahi
ɨco Moocaani agaijɨgo? Jaabo Aivojɨɨbo Moocaani ɨɨma icahi. Moocaani famoogaigoomɨ
allɨnoocɨvɨ ɨco imino moonɨhi, nooboro.
29 Jaaboco Maria aatyɨmeugoro sihidɨ eetyeugo diibo unuuneri. Jaagoro iinoro
neehicaugo: ¿Collɨhi fɨne ollɨ uco idilluuboro noobo? noogoro.
30 Jaanegui Moocaani toomomɨnaafi diigoco nuuhi: Maria, diiguetejirahana,
Moocaani ɨco agaijɨnoco daatyɨmecuhi.
31 Jisumi doovaji. Jaago gaifiico seemevaji. Jaaboco Jesutɨ momonɨji.
32 Jaabo sihidɨ jeevaji. Jaabo caamovohɨ iicaabo Moocaani Achi noocɨnɨji. Jaaboco
Moocaani ficuji aivojɨɨbotɨ iheedeebe Davidco iicaubadɨ.
33 Jaabo israelmɨ cuumico tajɨɨbaji. Jaano ufucuro finɨjitɨhi, nooboro.
34 Jaaneguiiha diiboco Maria dilluuhi: ¿Millɨ jaano icajirahi uujehehiicaduhu taje-
vatɨhi? noogoro.
35 Jaanegui Moocaani toomomɨnaafi diigoco iimusuuhi: Moocaani Gaija dihallɨvɨ ni-
iteji. Jaaneri caamovohɨ iicaabo Moocaani mitya ɨco mibaacuji aimuufaibadɨ. Jaamaño
ɨɨtɨ seemene ifiivosee ijeevadɨ Moocaanidi ficucafeteji. Jaamaño Moocaani Seemene,
diiboco neejimo.
36 Jaabadɨro bu ditehesino nago Elizabe gaifiico seemevaji amiyago icacuurugo.
Jaagoco achiba eneehicarugo sahuse juugahusetɨ sanɨhɨba ɨdɨino icacuuhi oovago.
37 Moocaanidi chahano jineje ɨtɨhɨino, nooboro.
38 Jaanegui Maria nuuhi: Uujoho Mohaivojɨɨbo Moocaani jɨjovogo. Uco onoobadɨ jaafa
Moocaani uco moonɨhi, noogoro.
Jaanotɨro Moocaani toomomɨnaafi fuucuuhi.

Maria Elizabeque Baatehi.

39 Jaanobuunatɨ Maria fuuhi goovano Judea gajɨhallɨ iicaucuumijaago.
40 Jaago Maria Zacaria iijafa ɨjɨcafutuugoro Elizabeque dillutuuhi.
41 Jaanoco Elizabe uguubuusumiro ijeebɨɨfaño iseemene maryɨbauhi. Jaasumiro diigo
ififaño Moocaani Gaija gahafuuhi.
42 Jaanegui sefano nuugo: Moocaani ɨco guiraano imino moonɨhi, famoova gai-
goomɨhallɨnoocɨvɨ tollɨro diseemeneque imino moonɨɨbo.
43 ¿Millɨ jaago sihidɨ ejeevatɨgoco Tahaivojɨɨbo seejɨ uco baavahi?
44 Uco idillunoco uguubusumiro taseemene iimooboro tajeebɨɨfaño maryɨbahi.
45 Imicani ɨɨjoho diicahi imiyaavogomaño. Jaamaño Aivojɨɨbo eneehinɨbadɨ ɨɨma
icajino, noogoro.

46 Jaanegui Maria nuuhi: Tajeebɨima Moocaanico imehi.
47 Tollɨro imo imo icahi Moocaani Tatyaajasumɨnaafivɨ,
48 Moocaani uujoho ɨdaasugo ijɨjovogoco agaajacuuneri; Jaamaño jisumitɨro paryɨicɨno miyamɨnaa fahiijɨvaro iicamo uco: Imino iicago, neeji,
49 Moocaani sihidɨ ejeevaabo uudi sihidɨ jeevanoco omoonɨmaño. Jaabo Moocaani momo iimiibo.
50 Jaaboco famooro agaijɨmoco fahiijɨvaro ɨdaasugoobo.
51 Sihidɨ jeevanoco moonɨibo. Guiinonɨibo ifiicoro: Mityahi, noomoro iicamoco.
52 Imityafiirumoco guiinovɨ niitusuubo. Jaaboro ijeebɨino sɨicuno iicamoco sihidɨ ejeevamotɨ ficuubo.
53 Machuta achahaneri ajebari iicahicamoco sihidɨ sinehejeri gahafusuubo. Jaanotɨ sihidɨ ɨnɨhɨbamɨvamoco sɨcaihusejema galluubo.
54 Ijeecɨvomɨnaafi Israel cuumico amusuubo. Jabajeevetɨibo diitoco ɨdaasugonoco.
55 Mootadi Abrahamco iseemema fahiijɨvareji unuucuubadɨ, noogoro.
56 Jaadɨ Maria gueenene icauhi Elizabema minɨhɨbacɨ, sanɨhɨba icano. Jaanobuunatɨ jari uumiugo iijajaago.

Jua Nitɨmɨnaafi Fiivuuhi.

57 Jaanobuunatɨ icacuuno Elizabe eseemevaujino. Jaago gaifiico seemevauhi.
58 Jaanegui ifiitɨno iicaumo, itehesino nagomɨ icamo fuuhi diigoma imo imo iicaqui Moocaani diigoco agaijɨunoma iicaumo.
59 Jaanobuunatɨ fuumo sahuse juugahusetɨ mifucucɨ, safucu icano nigacɨtɨ toosee meehe nigacɨco iquitɨcɨqui. Jaamoro iquitɨcɨnobuunatɨ momonɨujirahi caani Zacaria momoco.
60 Jaarunaa seejɨ nuuhi: Chahano, jaafa Jua imomo, noogoro.
61 Jaanegui diigoco nuumo: ¿Collɨhiica? Diyototɨ chahamo saatoho tollɨ imomo iicamo, noomoro.
62 Jaanegui caanico dilluumo uguubutɨneguiihahica ihuseneri caani omomonɨnoco igaajaqui.
63 Jaanegui caani ɨmohobujeque idilluuboro caatɨnɨuhi: Jua imomo, onoonoco. Jaaneri famooro eetyeuhi.
64 Jaasumiro ɨvɨ Zacariaco jari siino iijɨ jafeveuhi. Jaaneri ihiimaauboro tɨcovaubo Moocaanico iimuubo.
65 Jaaneri paryɨ icojɨneri iicaumo sihidɨ jabafiituuhi. Jaanoco paryɨ Judea jiinɨje gajɨneri jɨibocasiumo.
66 Jaanoco paryɨ uguubuumo esamaaihicauhi. Jaamoro sanomɨro dillucasihicauhi: ¿Millɨ fɨne jusijisee? noomoro Aivojɨibo Moocaani miyanotɨro tooseeque imino omoonɨuneri.

Zacaria Masi.

67 Caani Zacaria Moocaani Gaija ififaño gahafɨcɨnɨibo iimaauhi Moocaani diibo jeebɨifaño ificuunoco nuuhi:
68 Jaafa imocɨnɨibo israelmɨ Aivojɨibo Moocaani. Mɨihai diibo cuumimɨnaa mihicamojaa asaaboro mɨihaico taajasuubo.
69 Mɨihaico acɨibo sihidɨ jeevaabo Motaajasumɨnaafico ijeecɨvomɨnaafi David iyaachimɨhaifañotɨ.
70 Tollɨ nuubo iimimo ihiimaamɨnaafeenedɨ sɨicɨjetɨro:
71 Mɨihaico momɨnaafañotɨ, ataajasujinoco, bu paryɨ mɨihaico ɨjɨiheguemetɨ icano,
72 tollɨrovaha bu moheedetemɨhaihɨvɨco: Łɨdaasugueji, nooboro imino unuunoco ajaba-jeevetɨnoco.
73 Jillɨ mootadi Abrahamco miyanotɨro Moocaani nuuhi:
74 Mɨihaico momɨnaatɨ ataajasujinoco, diiboco mejeecɨvequi ñɨhicugotɨmo,

75 imino ijeevadɨ mofiino diibedi icaqui jiijehallɨvɨ mihicanohachuta.
76 Jaanotɨ ɨɨjoho, taseemene, Moocaani caamovohɨgo iicaabo iimaamɨnaafi, noocɨnɨji.
Jaamaño feeji Mohaivojɨɨbo ɨmega ijɨɨhaico iimibachuuboro,
77 iicuumimɨnaa igaajaqui mataajajinoco, mohimitɨco ubuusujinoco icano.
78 Jaabo Moocaani igaijɨfañodɨ ɨɨdaasugooboro mɨɨhaico acɨhi Cristoco. Diibo asaajifucuco meteemehi, imitɨfucu niija iicafucu nɨhɨbaco motoomonɨcɨbadɨ.
79 Jaabo seseeque sɨvaji cɨvohɨgo iicamedi, guijeve cɨvoguiino iicamedi icano. Tollɨro bu mohɨgoco sɨɨgueji sajeebɨɨ iicano jɨɨhairi, nooboro.
80 Jaanaa iseemene jusihicauhi. Jaabadɨro bu Moocaani iimogobadɨ ijeebɨɨ sefatonoro feehicauhi. Jaanobuunatɨ sɨcaihɨgovɨ icahicaubo. Jaadɨ jari Israel cuumimɨnaavɨ ifiico jafenɨubo.

2

Jesu Fiivuuhi.
(Mt 1.18-25)

1 Tusumi aivojɨɨbo Augusto onoobo tajɨɨbauhi paryɨ jiinɨje miyamɨnaaco iheevequi.
2 Jillɨ ohoovonoco tɨconɨumo, itɨconɨ Cirenio onoobo Siria aivojɨɨbotɨ icaunaaca.
3 Jaanegui famooro fuuhi iicuumijejaago tahɨ imomonoco icaatɨnɨqui.
4 Jaanegui Jose fuuhi Galilea jiinɨjetɨ Nazare cuumiri iicaumañotɨ Judea jiinɨjevɨ Belen cuumijaagovɨ, tuucuumivɨ David ifiivuuhɨgo, Jose diibo iyaachimɨhai cuumioobo iicaumaño.
5 Jaanegui fuubo Belen cuumijaago imomoco acaatɨnɨsutuumɨsi Mariama, diigoco ataabavaujigo oovago icacuugoma.
6 Jaamɨsi Belen cuumiri icaumaaca Maria iseemevaqui aivucuuhi.
7 Jaago itɨconɨoseeque seemevauhi. Jaagoro gaachehubaryuneri iimibocɨugoro faijɨ iibañeri ejeebunohallɨvɨ tooseeque sɨucaruuhi miyamɨnaa ɨcɨgafija diitɨsivɨ ɨɨfutucutɨmaño.

Toomomɨnaa.

8 Jaanaa Belen cuumitɨ sihɨgovɨ icahicaumo fiitɨjɨɨsuno joomɨ toomomɨnaa fucuhachuta cɨgatɨmo icahicauhi ihovejamɨco otoomomo.
9 Jaamovɨ imimañobatɨ Moocaani toomomɨnaafi jafeveuhi. Jaasumiro Aivojɨɨbo Moocaani imi diitohallɨdɨ arɨcuno achɨcɨuhi. Jaaneri sihidɨ iguiumo.
10 Jaarunaa Moocaani toomomɨnaafi diitoco nuuhi: Mihiguidino, amɨɨhaidi imibogoco sɨvahi. Jaaneri famooro imo imo icaji.
11 Jaachiijɨ fiivoobo amɨɨhaidi David cuumivɨ Taajasumɨnaafi Aivojɨɨbo Cristo.
12 Jaano gaajabadɨ iicanoco mahatyɨmeji seemeneque gaachehubaryuneri minɨcɨnɨsee faijɨ iibañeri ejeebunohallɨri sɨucɨnɨseeque, nooboro.
13 Jaasumiro sihidɨ saatoho Moocaani toomomɨnaa niquejeoto diibo cojɨvɨ jafeveuhi. Jaamo Moocaanico iimomo neehicauhi:
14 ¡Imicani Moocaani caamovohɨgo iicaaboco mihimo! Jaanotɨ jiinɨjehallɨvɨ gaifiimɨ diibo onoobadɨ imino iicamo sajeebɨɨ iicajino, noomoro.
15 Jaamoro niquejefaño ufuucuunobuunatɨ ijoomɨ toomomɨnaa sanomɨro noocasiuhi: Masɨɨgo Belenjaago jino iicanoco memeecɨtequi Aivojɨɨbo itoomomɨnaafeenedɨ mɨɨhaico ɨjɨɨbogonoco,
16 noomoro goovano ufuumo atyɨmeteuhi Jose, Maria, bu seemene faijɨɨhuri ejeebunohallɨvɨ sɨucɨnɨseema icamɨsico.
17 Jaanoco aatyɨmeumoro jɨɨbuguumo Moocaani toomomɨnaafi diitoco tooseetɨ ɨjɨɨbuguunoco.
18 Jaanoco paryɨ uguubuumo diito eneeneri eetyehicauhi.
19 Jaarunoco llɨɨvɨ Maria ijeebɨɨfañodɨ guubunɨcɨhicauhi toonoco esamaaigoro.

20 Jaanotɨ ijoomɨ toomomɨnaa dojɨcuvɨro uumicuuhi. Moocaanico agaijɨmoro, imehicauhi uguubuunotɨ aatyɨmeunoma iicamo, diitoco ɨjɨɨbuguubadɨ icauneguiiha.

Jesuco Templojafaño Ɨfusumɨsi.

21 Jaanobuunatɨ sahuse juugahusetɨ mifucucɨ, safucu icanotɨ toosee meehe nigacɨco quitɨcɨsuumɨsi. Jaamɨsiro tooseeque momonɨumɨsi Jesutɨ Moocaani toomomɨnaafi Maria oovautɨgocoro unuumomoco.

22 Jaanobuunatɨ Moise tajɨɨba onoobadɨ ifiico iimibachufucuva iifinɨudɨ tooseeque satyuumɨsi Jerusale cuumijaago Aivojɨɨbo Moocaanidiro ificuuqui.

23 Jillɨ moonɨumɨsi Moocaani tajɨɨba jillɨ noonoro acaatɨnɨcɨnɨneguiiha: Paryɨ gaifiimɨ itɨconɨ ifiivomo Moocaanidi ijeevadɨ ficucafeteji, eneeneguiiha.

24 Jaaneguiiha fuumɨsi Moocaani tajɨɨba onoobadɨ, iicanoco jeecɨvo asimɨco ficutuumɨsi: Namuduucumɨsi iicahachiijɨ, nimɨihumɨsi iicahachiijɨ onoobadɨ iicanoco.

25 Jaasumivɨ icahicaubo Jerusalevɨ Simeon onoobo imihusene miyamɨnaafi. Jaabo Moocaanico ejeecɨvoobo teemehicauhi Israel cuumimɨnaa ataajajinoco.

26 Jaabo Simeonma Moocaani Gaija icahicauhi. Jaabo diiboco jɨɨbuguuhi: Moocaani agalluubo Cristo ifiivooboco aatyɨmetɨnohachuta iguijevejitɨnoco.

27 Jaabo templojafaño fuuhi Moocaani Gaija noojɨri. Jaanaa Jesuco caanimɨsi satyuuhi templojafaño tajɨɨba onoobadɨ imoonɨqui.

28 Jaaseeque Simeon ihiibɨcɨuboro Moocaanico imuuhi jillɨ nooboro:

29 Aivojɨɨbo, ɨvɨ sajeebɨɨ jaafa chuumucuuhi. Daatyɨmesucuuhi uujoho dijeecɨvomɨnaafico unuunoco:

30 tahaallɨɨri imino atyɨmecuuhi taajasumɨnaafico

31 paryɨɨcɨno miyamɨnaa ɨmefeenevɨ ificuuboco.

32 Diibo seseehachɨcɨ. Jaabo israelmɨ iicatɨrumoco achɨcɨjiibo, iicuumimɨnaa israelmɨco cahacɨsusujiibo, nooboro.

33 Jillɨ tooseetɨ eneeneri caanimɨsi Jose, Maria icamɨsi sihidɨ jabafiitehicauhi.

34 Jaadɨ Simeon caanimɨsico imino unuuboro, seejɨ Mariaco nuuhi: Meecɨ jiisee seemene icahi diibofeenedɨ Israel cuumimɨnaatɨ sanoodɨmo aaifomo finɨji. Jaanotɨ saatoho taajaji. Jaabo jɨɨbogobadɨ iicaabo. Jaaboco sihidɨ saatoho jɨɨheguejimo.

35 Jillɨ gaajacafetejino paryɨ famoova ijeebɨɨnofaño esamaaino. Jaanotɨji ɨɨdi paryɨ toono aamɨgari dijeebɨɨco miquitɨcɨbadɨ jeevajino, nooboro.

36 Jaanaa bu tollɨro tomañeri icaugo saafigo gaigo Moocaani onoonoco ihiimaahicaugo Ana onoogo; Famuel onoobo Aser cuumioobo aicɨgai. Jaago aivo amiyagurucuu aivo bobagocaja iicausumi atajevaugo sahuse juugahusetɨ mificabacɨ ɨdɨɨnoro aijɨma icaugo.

37 Jaanotɨ jisumi ochenta y cuatrodɨno ficabava icacuugo fibaijɨgotɨ. Jaago templojafañotɨ iinehicautɨgo cuujehachuta, fucuhachuta icano Moocaanico jeecɨvehicaugo machuco aaigagoro Moocaanima iimaahicaugo.

38 Jaago tahɨ iicaumojaagovɨ gataavugo. Jaagoro Moocaanico itɨconɨ iimuudɨ tɨcovaugo Jesuditɨ ɨjɨɨbuguugo paryɨ famooro Jerusale miyamɨnaa ataajajinoco eteemehicaumoco.

Josemɨ Nazarevɨ Dojɨcuvɨro Uhuumiuno.

39 Jaadɨ aivojɨɨbo Moocaani tajɨɨba onoobadɨ omoonɨhicaunoco iimivuuno nigacɨtɨ uumicuumo dojɨcuvɨro Galilea jiinɨjevɨ iicuumi Nazare cuumijaago.

40 Jaanaa toosee ujusisee quehecutosere feehicauhi janaanɨcɨ gaajaseere. Jaaseeque sihidɨ Moocaani imino moonɨhicauhi.

Jesu Templojafaño Icauhi.

41 Jaanobuunatɨ caanimɨsi fanooficaba tɨcovovɨ Jerusalejaa feehicauhi Pascua jɨɨbaimofiiri.

42 Jaanaa Jesu fahuseeci motihaiti mificabaci iicacuudi famooro Jerusalejaa fuuhi
fahiijivaro tojiibaimojaa ofoonicibadi.
43 Jaanaa tobaimo ifinicuunobuunati uumicuumaaca Jesu Jerusaleviro fitafutuuhi
seejimisi gaajaciutinaaca.
44 Fine miyaminaafeenedi saabo, noomisiro safucuhachuta saaumisi. Jaadi guiinuu-
rumisi iyotofañodi, agaajamehejefañodi icano.
45 Jaaruumisi aatyimeutineguiiha dojicuviro Jerusalejaa uumiumisi, tahi diiboco
iguiinutuumisi.
46 Jaamisi mifucuci, safucu icano nijequeti jari atyimeumisi templojafaño, Moise
tajiiba gaajaminaafeeneri giciniba icauboco. Jaaboco diitoco uguubunicíiboro dilluhi-
caubo.
47 Bu diito diiboco idillunoco gaajano iimusuhicauneri sihidiro jabafiitehicauhi, sihidi
diibo agaajaneguiiha.
48 Jaaboco caanimisi aatyimeumisiro sihidi guucibauhi. Jaanegui seeji nuuhi: Besha,
¿collihi misico jilli moonihi? Diicaani, uujoho icano gaihuinimisiro ico miguiinehicahi.
49 Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: ¿Collihi uco miguiinehi? ¿Nacu magaajatihi Guihirubi
iijafaño iicajinoco? nooboro.
50 Jaarunoco gaajautimisi diitisico diibo unuunoco.
51 Jaadi diitisima fuubo Nazare cuumijaago. Jaabo diitisima imino icahicauhi.
Jaarunoco seeji lliivi ijeebiifaño ficuhicauhi.
52 Jaanaa Jesu jusiiboro feehicauhi ifiiti, ihesamaajeti icano. Jaaboco Moocaani, tolliro
bu paryi miyaminaa icano gaijihicauhi.

3

Jua Nitiminaafi Jiibeguehi Sicaihigoti.
(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

1 Jaanaa Tiberio onoobo fahuseeci satihai icano ficabava aivojiiboti icacuunaaca,
Poncio Pilato Judea aivojiiboti icauhi. Jaanoti Herode onoobo* Galilea aivojiiboti icauhi.
Tolliro inahabo Felipe Iturea, Traconite onoojiinije aivojiiboti icauhi. Jaanoti Lisania
onoobo Abilinia jiinije aivojiiboti icauhi.
2 Jaanoti Anas onoobo, Caifas onoobo icamisi sacerdotemi aivojitisi aivo imiyamisi
icauhi. Jaasumi Zacaria achi Juaco Moocaani ijiibogoco aciuhi sicaihigovi.
3 Jaabo Jua fahigovadi fuuhi Jordan onoohijinidi miyaminaaco: Minitisuquimaje.
Jaamoro amiihai eedeehifiico mejeevesucu amiihai imitico ibuusuqui, nooboro.
4 Jilli icauno Moocaani iimaaminaafi Isaia tolli nooboro acaatiniuno:
Saafi miyaminaafi ico guubuvusuhi sicaihigojaagoti: Mihimibachu Aivojiibo jiihaico;
ticovoji meheetavo.
5 Ifagajinoco sanoticovoro magahafusu. Paryi ifabaino, ifagajino icano sanoticovoro
moonicafeteji. Jiihaiño ciryu ciryu iicajiije ticuvusucafeteji. Iimitijije imibachucafeteji.
6 Jaanoco paryi jiinijeminaa atyimeji taajasuco Moocaani aacinoco, noonoro.
7 Jaabo Jua, miyaminaa diibojaa ifiico initisuqui asaamoco neehicauhi: ¡Amiihai ji-
inimomibadi mihicano miyaminaa! ¿Miijoho amiihaico jiibeguehi iñihicuno ifiitivonoti
magaaqui?
8 Jaanegui imino mihica, amiihaiti, amiihai eedeehifiico mejeevesuno, foovono
ihifuvusuqui. Jaamoro monoocasidino: Miihai Abraham iyaachimihai, noomoro.
Amiihaico neehi: Jiba guiisiba icarubati Moocaani fiivusujirahi Abraham iyaachimiti.

---

* **3:1** Herode Imityaabo onoobo Jesu ifiivuusumi iicaubo chuumucuuhi. Jaaneguiiha tusumi diibo seemene Herode Antipa onoobo icauhi.

9 Jɨgaaje imibaicɨnɨcuuhi ɨmohonoco iquitɨqui. Jaamaño iimitɨnoco onoovaho
quitɨcafeteji cɨɨjɨgaifaño ijɨgasucafetequi. Jaabadɨro iimitɨmo cɨɨjɨgaifaño jɨgasucafeteji,
nooboro.
10 Jaanegui miyamɨnaa diiboco dilluuhi: ¿Mɨllɨ jana momoonɨjirahi? noomoro.
11 Jaanegui Jua diitoco iimusuuhi: Gaachehunoma miijaacɨ caamoojama mihicaabo
sajaatɨ mahacɨ icaamoojama achahaaboco. Jaabadɨro machutaama mihicamo iinoma
achahaaboma mɨhɨfocasi, nooboro.
12 Jaabadɨro Impuesto jaadusumɨnaatɨ saatoho saauhi initɨsuquimaaivaumo. Jaamo
Juaco dilluuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, ¿mɨllɨ jana mɨɨhai momoonɨji? noomoro.
13 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Tajɨɨbafaño onoonobadɨ majaadusu. Jaanotɨ toono
janaanɨcɨ miyamɨnaaco majaadusudino, nooboro.
14 Jaabadɨro saatoho amocasimɨnaa diiboco dilluuhi: ¿Jaanaa mɨɨhai mɨllɨ momoonɨji?
noomoro.
Jaanegui diitoco iimusuubo: Imitɨno momoonɨmoro, sɨcamañohallɨtɨ saatohohallɨvɨ
mihiimaamoro icano. Sitaanoco ajashuno mudumɨtɨɨcɨdino. Jillɨ amɨɨhai dudɨcamaaje
jaadamaryo imo imo mihica, nooboro.
15 Jaanaa miyamɨnaa esamaaihicauhi sɨɨcujeebɨɨje teemehicauhi: Fɨne Jua diiburucu
Cristo, noomoro.
16 Jaarunaa Jua famoocoro nuuhi: Uujoho miyaano amɨɨhaico nɨfaihuri nitɨhi. Jaanotɨ
saajiibo saafi Moocaani Gaijari, cɨɨjɨgairi icano initɨjiibo. Diibo tajanaanɨcɨ sihidɨ mityahi
diibobadɨ uujoho jeevatɨhi. Jaamaño conovaha bu diibo tɨhaipaaje duujeque sinaayu-
jirunova.
17 Ihusefaño ibususba icacuuhi trigo ñaava toogaiño meehunoco ibususqui ijeevadɨ
itoogaiñotɨ. Jaano ifagaañooco ficujiibo iijafaño. Jaanotɨ iimeehunoco ifinɨjitɨno
cɨɨjɨgaifaño jɨgasujiibo, nooboro.
18 Jiibadɨ, bu siibadɨje icano fajɨɨnɨɨboro Jua miyamɨnaaco jɨɨbeguehicauhi iimino
jɨɨbogoco.
19 Tollɨro aivojɨɨbo Herode onooboco ɨɨbaubo Herodia onoogo inahabo Felipe taabaco
udumɨtɨɨcɨunohallɨtɨ, tollɨro sihidɨ iminootɨno omoonɨhicaunohallɨtɨ icano.
20 Jaarunoco Herode guubutɨɨbo janaanɨcɨ imitɨno moonɨubo. Juaco cɨvojafaño ficu-
ubo.

Jesuco Initɨuno.
(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

21 Jaano ɨmega paryɨ miyamɨnaaco Jua initɨhicausumi, tollɨro bu Jesu
nitɨsuquimaaiuhi. Jaabo iteehifañotɨ ihiinuuboro Moocaanima ihiimaaunaaca niqueje
faayacafutuuhi.
22 Jaanofeenedɨ Moocaani Gaija foovono niituuhi diibohallɨvɨ nimɨɨhubadɨ jeevaabo.
Jaanaa guubuvusuuno niquejefañotɨ unuuno: Ɨɨjoho Agaijɨɨbo Taseemene, Ɨɨri sihidɨ imo
imo icahi, unuuno.

Jesu Eedeetemɨhaitɨ Ɨjɨɨbogono.
(Mt 1.1-17)

23 Jaadɨ Jesu saafi, siino fahuseecɨ icano ficabava iicacuudɨ idudɨcamaajeque
tɨconɨubo. Jaabo Jose seemeneu tollɨ esɨcɨnɨhicaurumo. Jaabo Jose Eli seemeneu.
24 Jaabo caani Matat onoobo Levi seemeneu. Jaabo Levi caaniu Melqui. Jaabo caaniu
Janai. Jaabo caaniu Jose.
25 Jaabo caaniu Matatias. Jaabo caaniu Amos. Jaabo caaniu Nahum. Jaabo caaniu Esli.
Jaabo caaniu Nagai.
26 Jaabo caaniu Maat. Jaabo caaniu Matatias. Jaabo caaniu Semei. Jaabo caaniu Jose.
Jaabo caaniu Juda.

27 Jaabo caaniu Joana. Jaabo caaniu Resa. Jaabo caaniu Zorobabel. Jaabo caaniu
Salatiel. Jaabo caaniu Neri.
28 Jaabo caaniu Melqui. Jaabo caaniu Adi. Jaabo caaniu Cosam. Jaabo caaniu
Elmodam. Jaabo caaniu Er.
29 Jaabo caaniu Josue. Jaabo caaniu Eliezer. Jaabo caaniu Jorim. Jaabo caaniu Matat.
30 Jaabo caaniu Levi. Jaabo caaniu Simeon. Jaabo caaniu Juda. Jaabo caaniu Jose.
Jaabo caaniu Jonan. Jaabo caaniu Eliaquim.
31 Jaabo caaniu Melea. Jaabo caaniu Mainan. Jaabo caaniu Matata. Jaabo caaniu
Natan.
32 Jaabo caaniu David. Jaabo caaniu Isai. Jaabo caaniu Obed. Jaabo caaniu Boos.
Jaabo caaniu Salmon. Jaabo caaniu Naaso.
33 Jaabo caaniu Aminadab. Jaabo caaniu Aram. Jaabo caaniu Esrom. Jaabo caaniu
Fares. Jaabo caaniu Juda.
34 Jaabo caaniu Jacob. Jaabo caaniu Isaac. Jaabo caaniu Abraham. Jaabo caaniu Tare.
Jaabo caaniu Nacor.
35 Jaabo caaniu Serug. Jaabo caaniu Ragau. Jaabo caaniu Peleg. Jaabo caaniu Heber.
Jaabo caaniu Salo.
36 Jaabo caaniu Cainan. Jaabo caaniu Arfaxad. Jaabo caaniu Sem. Jaabo caaniu Noe.
Jaabo caaniu Lamec.
37 Jaabo caaniu Matusale. Jaabo caaniu Enoc. Jaabo caaniu Jared. Jaabo caaniu
Mahalaleel. Jaabo caaniu Cainan.
38 Jaabo caaniu Enos. Jaabo caaniu Set. Jaabo caaniu Adan. Jaabo Adan Moocaani
seemeneu, diiboco Moocaani eheetavumañoo.

4

Jesuco Ɨjɨ Ɨnɨsuuno.
(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

1 Jaadɨ Moocaani Gaija Jesu ififañoo gahafɨcɨnɨɨbo Jordan onoohifañootɨ uumiuhi.
Jaaboco Moocaani Gaija sɨcaihɨgovɨ satyuuhi.
2 Jahɨ icaubo sanɨhɨba, siino fahuseecɨ icano fucuva, jinejebaco amachutɨɨboco ɨjɨ
nɨsuuhi. Jaadɨ jari diiboco ajeba aivuuhi.
3 Jaanegui ihɨjɨ diiboco nuuhi: Miyaano Moocaani Achi idiicahachiijɨ jiba guiisibaco
dinoo, maahutɨ ifiivetequi, nooboro.
4 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Caatɨnɨhaamefañoo noono: Miyamɨnaafi sano
maahu sefariro icajitɨhi, tollɨro bu Moocaani iijɨ sefari icajiibo, noono, nooboro.
5 Jaadɨ ihɨjɨ diiboco satyuuhi caamovogajɨ nijequevɨ. Jaaboro diiboco ɨɨfusuubo
goovanogayɨ paryɨ jiinɨje miyamɨnaa cuuminoco.
6 Jaaboro diiboco ihɨjɨ nuuhi: Ɨco uujoho acɨji paryɨ jino mityaco. Jaabo tuucuumijeque
tajɨɨbahi uujoho gaayɨcɨuhi paryɨ jinoco. Jaanoco uujoho acɨji uujoho iimogomoco.
7 Jaanegui taaguiino ememuɨɨvooboro uco idiimooboro edeecɨvohachiijɨ paryɨ diine-
jeji, nooboro.
8 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Uutɨ buhɨgovɨ diica Satanas, Caatɨnɨhaamefañoo
jillɨ noono: Aivojɨɨbo Moocaanicoro diimo. Jaaboro saafiicoro diiboco deecɨvo, noono,
nooboro.
9 Jaadɨ siino ihɨjɨ diiboco satyuuhi Jerusale cuumijaago. Jaaboro temploja niibahucuvɨ
caamo diiboco asatyuuboro nuuhi: Miyaano Moocaani Seemene idiicahachiijɨ juugatɨ
daacoto baavɨ,
10 mɨɨro Caatɨnɨhaamefañoo noono:
Moocaani itoomomɨnaaco tajɨɨbaji ɨco iteemequi.
11 Ɨco ihusenehallɨvɨ gañiiyɨcɨjimo. Jaabo guiisiba sefavɨ nanigaivatɨɨbo diicahi, nooboro.

12 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Tollɨro bu Caatɨnɨhaame neehi: Dihaivojɨibo Moocaanico nɨsujirahana, noono, nooboro.
13 Jaarunaa ihɨjɨ diiboco siino ɨnɨsujiruno achahacuunegui diibotɨ buhɨgovɨ minifutuubo gueenenehachuta.

Jesu Idudɨcamaajeque Tɨconɨhi Galileavɨ.
(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

14 Jaadɨ Jesu uumiuhi Galileavɨ Moocaani Gaija mitya ififaño gatyuucɨ icaabo. Jaabotɨ paryɨ toojiinɨjemɨnaa jɨibocasihicauhi.
15 Jaabo paryɨ tuucuumije sinagogajanofaño jɨibogooboro feehicauhi. Jaaboco famooro imehicauhi.

Jesu Nazarevɨ Icahi.
(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

16 Jaanegui Jesu Nazare cuumijaa fuuhi tuucuumivɨ ifiivuuhɨgo. Jaaboro judiomɨ jaguisɨfucu sinagogajafaño jɨcafutuubo, ijeevamaje iicanɨcɨbadɨ. Jaaboro julleeveubo Caatɨnɨhaameque ihiimaasuqui.
17 Jaaboco Moocaani iimaamɨnaafi Isaia aameque acɨumo. Jaahaameque faayɨcɨubo jillɨ noonoco atyɨmeuhi:
18 Aivojɨibo Gaija tahallɨvɨ icahi. Uco ijeevadɨ ficuuhi iimino jɨibogoco ɨidaasufiimoco acɨqui. Uco galluubo ijeebɨino ɨidaasufiimoco buheesuqui, cɨvojafa iicamoco taajasubogoco jɨibeguequi, aatyɨmetɨmo aallɨinoco faayɨqui, ɨidaasuno omoonɨmoco taajasuqui,
19 Aivojɨibo imino omoonɨjisumico jɨibeguequi, onoonoco.
20 Jaaboro Jesu toohaameque afabaacuuboro sinagogaja amusumɨnaafico aacɨuboro casɨivuuhi. Paryɨ toojafaño iicaumo imino diiboco ɨifɨnɨcɨhicauhi.
21 Jaadɨ tɨconɨubo onoobo: Jifucu icacuuno amɨihai ɨmefeenevɨ Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoono, nooboro.
22 Jaanaa paryɨ famooro Jesuditɨ iimino iimaahicauhi. Jaamoro jabafiituuhi ovosɨino iimaaco diitoco eneehicauneri. Jaamoro noocasihicauhi: ¿Nacu jaanɨ Jose achi icatɨno? noomoro.
23 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Fɨne amɨihai uco meneeji onoonɨcɨbadɨ: Taabumɨnaafi idiicaabo tahɨ ɨiro difiico buheesu, noomoro. Jaamoro uco meneeji: Capernauvɨ omoonɨunoco muguubuubadɨ jino dimiya jiinɨjevɨ moonɨ, meneeji,
24 nooboro cuhubacafutuubo ihiimaaubo: Miyanotɨro amɨihaico neehi, chahaabo aivo Moocaani iimaamɨnaafi ijiinɨjevɨ imino agaayɨcɨcafotoobo.
25 Miyaano, aivo sihidɨ fibaijɨto gaigoomɨ icaurahi Israel cuumivɨ; Moocaani iimaamɨnaafi Elia onoobo iicausumi aiguutɨno mificabacɨ, saficaba, sificabatɨfeenedɨ icano tɨcovovɨ. Jaaneri toojiinɨjevɨ sihidɨ ajeba icauhi.
26 Jaarumo Israel cuumi fibaijɨtojaa Moocaani Eliaco galluutɨhi, saafigoro Sarepta cuumi Sidon cuumi fiitɨno iicaucuumiri iicaugojaa galluubo.
27 Jaabadɨro bu sihidɨ icaumo Israel jiinɨjevɨ foojohori iguihuvaumo Moocaani iimaamɨnaafi Eliseo iicausumi. Jaarumotɨ saafiiba buheesurautɨhi ɨdɨiboro Naaman onoobo Siria jiinɨjeoobo buheesucafutuuhi, nooboro.
28 Jillɨ unuunoco uguubuumoro paryɨ sinagogajafaño iicaumo sihidɨ sɨfiiratuuhi.
29 Jaamo agañiivuumoro Jesuco tuucuumitɨ buhɨgovɨ gañɨiuhi. Jaamoro diiboco satyuumo ifagajɨ nijequevɨ togajɨ nijequetɨ diiboco igañɨiqui togajɨhallɨvɨ tuucuumi iicaugajɨfaño.
30 Jaarunaa Jesu diitofeenedɨ afatyuuboro fuucuuhi.

Saafi Iimitɨno Ɨjɨma Iicaubo.
(Mr 1.21-28)

31 Jaaboro Jesu fuuhi Capernauvɨ Galilea jiinɨje cuumivɨ. Jahɨ jɨɨbeguehicaubo miyamɨnaaco jaguisɨfucusumi.
32 Jaaneri eetyehicaumo diitoco mityano aivojɨɨbo iijɨbadɨ icaneri ɨjɨɨbeguehicauneri.
33 Jaanaa sinagogajafaño icaubo saafi iimitɨno ɨjɨma iicaubo. Jaabo gaihivuuhi:
34 Mɨɨhaico suufenɨ. ¿Collɨhi mɨɨhaijaa saahi ɨɨjoho Jesu Nazareoobo? ¿Jaabo saahi mɨɨhaico finɨsuqui? Ɨco uujoho gaajahi. Ɨɨjoho idiimiibo Moocaani, nooboro.
35 Jaanegui diiboco Jesu ɨɨbauhi: ¡Llɨɨvɨ diica! ¡Jaaboro diiboco deevesu! nooboro.
Jaanegui ihɨjɨ imiyamɨnaafico baavɨ gañɨɨuhi diito ɨmefeenevɨ. Jaaruubo diiboco mɨllɨ moonɨtɨɨbo diibotɨ iinuuhi.
36 Jaaneri famooro iigutuumoro fahɨgova noocasihicauhi: ¿Coyomo iimaajɨno? Jaanɨ aivo mityano aivojɨɨbo iijɨri tajɨɨbahi ɨjɨmɨco. Jaaneri diito iinehicahi, noomoro.
37 Jaanoco Jesuditɨ jɨɨbocasicuumo fahɨgovadɨhallɨdɨ iicaucuumijeri.

Jesu Buheesuhi Simon Pedro Baaboco.
(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

38 Jaadɨ Jesu sinagogajafañotɨ ihiinuudɨ fuubo Simon Pedro iijafaño. Jaanaa Simon Pedro baabo sihidɨ guihuvauhi sinafeteri. Jaaneguiiha Jesuma iimaaumo diigohallɨvɨ.
39 Jaanegui Jesu diigojaagovɨ ɨdɨjɨɨvuuboro iguihuvaco ɨɨbaubo. Jaaneri iguihuva diigotɨ bucuuhi. Jaasumiro agañiivuugoro diitoco jeecɨvehicaugo.

Jesu Ajashutɨmo Iguihuvamoco Buheesuhi.
(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

40 Jaanaa mihiijɨcuudɨ fanoova guihuvari iguihuvamoco Jesujaa sɨvahicaumo. Jaamohallɨvɨ ihuseque ificuuneri buheehicaumo.
41 Jaamo paryɨ iguihuvamotɨ, tollɨro saatohofañotɨ imitɨno ɨjɨmɨ ihiinomoro gaibacɨnɨmoro neehicauhi: Ɨɨjoho Moocaani Achi, noomoro.
Jaarumoco Jesu ɨhɨɨbauboro iimaasuhicautɨhi, diibo Cristo iicanoco diito ihɨjɨmɨ agaajahicauneguiiha.

Jesu Galileavɨ Jɨɨbeguehi.
(Mr 1.35-39)

42 Jaanaa meseseevecuudɨ Jesu fuuhi tuucuumitɨ buhɨgovɨ. Jaaruuboco miyamɨnaa iguiinuumo diibovɨ ɨfutuuhi. Jaamoro diiboco gaijɨurumo footɨɨbo iicaqui.
43 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Tollɨro bu siicuumijeque acɨji Moocaani aivojɨ jɨɨbogoco, toonegui uco galluubo, nooboro.
44 Jillɨ ɨguehicaubo Jesu Galilea sinagogajanofaño jɨɨbogooboro.

5

Sihidɨ Ejeevano Fiicɨ.
(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

1 Safoono Jesu icahicauhi Genesare muuaijɨniri. Jaanaa miyamɨnaa sihidɨ gaseuhi. Jaamo diiboco ijene jɨmatajeruhicauhi Moocaani jɨɨbogoco uguubunoco iimugumaño.
2 Jaanaa Jesu atyɨmeuhi migaacɨ meenegaacɨco jiinɨgaibaahojɨniri icanoco. Jaanaa togaje abajato fiicɨmɨnaa ihiinuumoro isinɨcuuhunoco nitɨhicauhi.
3 Jaanegui Jesu sagafa jɨcafutuuhi Simon meenega iicaugafaño. Jaaboro tajɨɨbaubo tehesijɨsuno imeenegaco ijɨnitɨ iminiiyuqui. Jaadɨ Jesu ifagafaño acasɨɨvuudɨ tɨconɨubo ɨjɨɨbuguubo tahɨgotɨ.
4 Jaabo ihiimaanoco iimivuudɨ Simonco nuubo: Dimeenegaco satyo janaanɨcɨ amachimañovɨ. Jaaboro disinɨcuhunoco gañɨɨ. Jaabo taavaco dɨɨcɨhi, nooboro.
5 Jaanegui Simon nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhai fucuhachuta dudɨcamaaimoro mihicacuurumo ajashuno mɨhɨcɨtɨhi. Jaarunaa ɨɨjoho eneenegui gañɨɨji tasinɨcuhunoco, nooboro saatohoma

6 gañɨɨumo. Jaabo sihidɨ taavaco baasuuhi. Jaaneri isinɨcuuhu gallicamaaiuhi.
7 Jaanegui saatoho igataavomɨnaa sigafaño iicaumoco coovaumo diitoco ihamusu-
vaqui. Jaanegui asaaumoro fagaacɨcoro gahafusuuhi taavari. Jaaneri togaacɨ niituu-
rahi.
8 Jaanoco Simon Pedro aatyɨmeuboro Jesuguiino memuɨɨvuuhi. Jaaboro diiboco
nuuhi: Aivojɨɨbo, uutɨ buhɨ difoo, uujoho imitɨmɨnaafi, nooboro
9 sihidɨ taavaco ɨɨcɨuneri sihidɨ ajabafiivutuumaño. Bu tollɨro famooro igutuuhi.
10 Tollɨro bu Zebedeo seeme igutuuhi Jacoobo onoobo, bu Jua icamɨsi Simon
gataavomɨnaatɨsi.
Jaarunaa Jesu Simonco nuuhi: Diiguetejirahana. Jisumitɨro miyamɨnaa fiicɨmɨnaafitɨ
diicaji, nooboro.
11 Jaadɨ imeeneneque isi asatyuudɨ fanoocoro ejeevesuumoro fuucuumo Jesu dojɨcutɨ.

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.
(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

12 Jaanaa Jesu tuucuumijeri icaunaaca saafi gaseuhi foojohoma iicaubo. Jaabo Jesuco
aatyɨmeuboro memuɨɨvuubo, jiinɨjejaagovɨro dɨjɨɨcɨnɨɨboro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo,
idiimogohachiijɨ uco buheesu, nooboro.
13 Jaanegui Jesu ihuseri diiboco ududɨɨcɨuboro nuuhi: Imeguehi. Buheetecu, nooboro.
Jillɨ unuusumiro ifoojoho diibotɨ buuhi.
14 Jaaboro Jesu tajɨɨbauhi mɨɨhaiñoobaco jɨɨbogotɨɨbo iicaqui. Jaaboco nuubo: Di-
foo. Jaaboro sacerdotejaa difiico dɨhɨfusuto. Jaaboro toono ɨco iimibachuno jaad-
abadɨ iicano asigayɨtɨ satyoobo Moocaanico deecɨvoto Moise atajɨɨbaunobadɨ iicanoco.
Jaanoco miyamɨnaa aatyɨmemere igaajaqui ubuheecunoco, nooboro.
15 Jaanaa Jesutɨ ɨjɨɨbocasiuno janaanɨcɨvɨro feehicauhi. Jaabojaa sihidɨ miyamɨnaa
igaivehicauhi diiboco uguubunɨcɨvamoco iguihuvanotɨ ibuheesuqui.
16 Jaarunaa Jesu miyamɨnaa achahahɨ ofooboro Moocaanima iimaahicauhi.

Jesu Buheesuhi Idɨɨno Isifañɨɨboco.
(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

17 Safoono Jesu miyamɨnaaco jɨɨbeguehicauhi. Jaanaa diibo fiitɨno gɨcɨnɨumo saatoho
fariseomɨoto, caatɨnɨmɨnaa icamo Galilea, Judea, Jerusale icacuumijetɨ asaacɨnɨumo.
Jaamofeenevɨ Moocaani mitya ɨfusucafetehicauhi iguihuvamoco ubuheesunofeenedɨ.
18 Jaanaa gaseumo saatoho gaifiimɨ idɨɨno isifañɨɨuboco cɨgaiijeri ihiibɨmoro fañoojavɨ
ɨjɨɨhacumoro Jesu ɨmefeene ifaduqui moonɨhicaurumo.
19 Jaarumo ijɨcafetequi imoonɨcuuruhɨ sihidɨ miyamɨnaama eteteciɨnɨunegui caamo
ufuumoro iniibahucuco afaayɨcɨumoro iguihuvauboco icɨgaiijema caamotɨ niitusuumo
miyamɨnaa uufocodɨ. Jaamoro Jesu ɨmefeenevɨ faduumo.
20 Jaano diito miyaavogoco Jesu aatyɨmeuboro iguihuvauboco nuubo: Miyamɨnaafi,
dihimitɨ ɨco buusucafutucuuhi, nooboro.
21 Jaanoco uguubuumoro fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo tɨcovauhi esamaaiumo:
¿Mɨɨjoho jaanɨ jillɨ onooboro Moocaanico ihiimaari imitɨno omoonɨɨbo? ¿Mɨɨjoho imitɨco
buusujitɨrahi? Saafiiro Moocaani imitɨco buusujirahi, noomoro.
22 Jillɨ noomoro esamaaiunoco Jesu agaajacɨuboro nuuhi: ¿Collɨhi amɨɨhai tollɨ mehe-
samaaihi?
23 Fameediro ɨtɨhɨɨrunoco dihimitɨ imibachucafutucuuhi neehi, tollɨro bu gañɨɨvoobo,
dɨɨgo onoono.
24 Jaaneguiiha amɨɨhaico gaajasuji uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo jiinɨjehallɨvɨ
imitɨ imibachu mityama iicanoco, nooboro.
Jaadɨ nuubo idɨɨno isifañɨɨuboco: Łco neehi, gañɨɨvo. Jaaboro dicɨgaiijeque dɨɨcɨɨbo,
fuucu diijajaago, nooboro.

25 Jaasumiro idɨɨno isifañɨɨubo gañɨɨvuuhi diito ɨmefeenevɨ. Jaaboro icɨgaiijeque toonohallɨvɨ ɨsɨucɨnɨhicaunoco ɨɨcɨuboro fuucuubo iijajaago Moocaanico imooboro.
26 Jaaneri famooro ajabafiituumoro Moocaanico imehicaumo. Jaamoro sihidɨ iigutuumoro nuumo: Jaachiijɨ mahatyɨmehi aivo ajabafiiranoco, noomoro.

Jesu Levico Coovahi.
(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

27 Jaanobuunatɨ Jesu fuuhi impuesto jaadusumɨnaafi Levi onoobojaago, ajaadusuhicaumañeri gɨcɨnɨba icauboco nuutuubo: Tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.
28 Jaanegui Levi fuuhi Jesuma paryɨ fanoocoro toonovɨ ejeevesuuboro.
29 Jaanegui toonobuunatɨ Levi Jesudi eetavuuhi iijafaño guiraajɨɨbaimoco. Jaanaa sihidɨ saatoho impuesto jaadusumɨnaa imachuqui gɨcɨnɨnɨcɨnɨuhi diitoma, bu sihidɨ saatoho miyamɨnaa icano.
30 Jaanoma iicamo fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo Jesu jɨɨbogomɨnaaditɨ imitɨno iimaauhi: ¿Collɨhi amɨɨhai mamachuhi, mahaduhi icano impuesto jaadusumɨnaama, bu saatoho imitɨ miyamɨnaa icamoma? noomoro.
31 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Imimo iguihuvatɨmo taabumɨnaafico imogotatɨhi. Jaanotɨ iguihuvamoro imoyɨɨcɨfihi taabumɨnaafico.
32 Jaabadɨro uujoho imino icahi onoomoco cuuhuvaqui saahinɨtɨhi. Iimifiitɨmegui saahi iimitɨ ifiico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutɨmo Aigafinohallɨvɨ.
(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

33 Jaanegui diito Jesuco dilluuhi: ¿Collɨhi jana Jua jɨɨbogomɨnaa, fariseomɨ jɨɨbogomɨnaa icamo machutɨmo aaigamoro sihidɨ Moocaanima iimaahicamo? ¿Jana mɨllɨtɨ dita machuhicahi, aduhicahi icano? noomoro.
34 Jaanegui Jesu oovɨcɨuboro iimusuuhi: Taabava jɨɨbaimovɨ oovɨcɨhi. ¿Nacu amɨɨhai taabava jɨɨbaimojaa mucuuhuvamoco machusutɨmo mahaigasujirahi tojaabo icanaaca? Tobadɨ tajɨɨbogomɨnaama icahi.
35 Jaanotɨ icajinehiica diitediti uco udumɨtɨɨcɨjino. Jaadɨ jari ɨɨdaasuno iicaneri aigajimo, nooboro.
36 Jaaboro diitoco bohono Moocaani jɨɨbogoco ijɨɨbeguequi jillɨ ohoovɨcɨuboro nuubo: Mɨɨhaiñooba aivo bochehu gaachehutɨ quitɨcɨtatɨhi eedeechehuco imaahunɨqui. Jaanotɨ tollɨ imoonɨruva bochehu icaruno eedeechehubadɨ icacujiruno. Jaanomaryo bobaryu eedeechehufañotɨ imijitɨrahi.
37 Jaabadɨro bofaihu aivofaihuco asimɨ meehe eetavota eedeejutafaño mificutatɨhi. Jaanotɨ tollɨ momoonɨruva tofaihu tujutaco ejerucaruneri fatyejirahi. Jaaneri tofaihu, tujuta icano gañɨɨcafetejirahi.
38 anegui bofaihuco bojutafaño mificutahi. Jaano fanoocɨro imino ficucafetefihi.*
39 Siino nuubehiica: Eedeefaihuco aivofaihuco aadumo, bofaihuco imogotatɨhi: Eedeefaihu aivofaihu imihi, noomoro.†

6

Jɨɨbogomɨnaa Ɨcɨhi Arrozbadɨ Ejeevano Trigo Onoonoco Jaguisɨfucusumi.
(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

1 Safoono Jesu jaguisɨfucusumi basutaanofeenedɨ ɨgooboro feehicauhi. Jaanaa ijɨɨbogomɨnaa trigo noovataco ɨcɨmoro feehicauhi. Jaamoro ifagaañooco ihuseneri iquichecɨmoro ifagaañooco machuhicauhi.

---

* **5:38** Jillɨ Jesu nuuhi eedeejɨɨbogoco mejeevesumoro bohono jɨɨbogocoro meheetaveji. † **5:39** Jillɨ nuubo eedeehifiico mihimogomoro bohono ifiico mihimeguejitɨnoco.

2 Jaanegui saatoho fariseomɨoto diitoco dilluuhi: ¿Collɨhi amɨɨhai mududɨcamaaihi jaguisɨfucusumi momoonɨtatɨnoco? noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Jana amɨɨhai magaajatɨhiica aamefa onoonoco, safoono David diiboma iicaumo ajebama icamoma omoonɨunoco?
4 Mɨɨro Moocaani iijafaño ufuuboro jeecɨvo maahunoco ɨɨcɨuboro machuubo, jaaboro bu tollɨro acɨubo diiboma iicaumoco icano. Toono Moocaanico ejeecɨvucuuno maahunoco ɨdɨɨmoro sacerdotemɨ machujirahi, nooboro.
5 Jaadɨ bu tollɨro nuubo: Jaguisɨfucuco mityano mehesɨcɨnɨhi. Miyaano tollɨru. Jaaruno janaanɨcɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo mityahi, nooboro.

Ihuse Ifiigatyuubo.
(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)
6 Jaadɨ sifoo jaguisɨfucusumi Jesu sinagogajafaño ufuuboro tɨcovauhi miyamɨnaaco ɨjɨɨbogoobo. Jaanaa icaubo saafi miyamɨnaafi imiyanaagohuse ifiigatyuubo.
7 Jaanaa caatɨnɨmɨnaa, fariseomɨ icamo ɨɨfɨnɨcɨhicauhi Jesuco: ¿Naa jaguisɨfucusumi buheesujiibo? noomoro siibadɨ iicanohallɨtɨ diibohallɨvɨ ihiimaaqui.
8 Jaamo tollɨ eesamaaiunoco agaajacɨuboro ihuse ifiigatyuuboco nuubo: Gañiivoobo joono diitofeenevɨ dulleeve, nooboro. Jaanegui diibo agañiivuuboro feenevɨ julleeveuhi.
9 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: Ene amɨɨhaico dilluji: ¿Jinejeque Moise tajɨɨbauhi jaguisɨfucusumi momoonɨqui iiminoco, nacu iimitɨnoco? ¿Mubuheesunoco, nacu miguijenɨnoco? nooboro.
10 Jesu ihuufocori iicaumoco fahɨgovaco emeecɨuboro nuubo ihuse ifiigatyuuboco: Dihuseque fallirihicaru, nooboro.
Jaanegui diibo afallirihicaruuneri diibo use imituuhi.
11 Jaaneri saatoho sihidɨ sɨfiiratuuhi. Jaamoro sanomɨro dillucasihicauhi: ¿Mɨllɨ fɨne momoonɨjirahi? noomoro Jesuditɨ.

Jesu Ɨcɨhi Minɨsumɨnaatɨ Fahuseecɨ Motɨhaitɨ Miimɨsiicɨ Ɨdɨɨno.
(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)
12 Jaasumi Jesu fuuhi ifabaɨjaago Moocaanima ihiimaaqui. Jaabo icauhi fucuhachuta cɨgatɨɨbo Moocaanima ihiimaaboro.
13 Jaanaa meseseeveudɨ coovaubo ijɨɨbogomɨnaaco. Jaamotɨ ɨcɨubo fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmoco. Jaamoco momonɨubo minɨsumɨnaatɨ.
14 Jaamo momono jino Simon icaruuboco Pedrotɨ omomonɨubo, Andre onoobo Simon nahabo, Jacoobo, Jua, Felipe, Bartolome,
15 Mateo, Tomas, bu Jacoobo Alfeo onoobo achi, bu Simon onoobo cananistamɨoobo,
16 Jacoobo achi Juda, bu sajuda Iscariote onoobo Jesuco aacɨujiibo icamo.

Jesu Sihidɨ Miyamɨnaaco Jɨɨbeguehi.
(Mt 4.23-25)
17 Jaamoma Jesu togajɨ nigacɨtɨ iniituuboro nametɨje iicaumaño ijɨɨbogomɨnaama fitafutuumo, tollɨro bu sihidɨ fahɨgovao miyamɨnaa icauhi, Judea jiinɨjeo miyamɨnaa, Jerusale miyamɨnaa, Tiro, Sidon icano muuaijɨnioto icamo. Jinoodɨmo gaseuhi Jesu iijɨco uguubunɨcɨvaumo, bu diitoco iguihuvanotɨ ibuheesuqui icano asaaumo.
18 Iimitɨno ɨjɨma iicaumo tollɨro buheesucafetehicauhi.
19 Jillɨ famoova Jesuco idudɨɨcɨqui moonɨhicauhi famoovaaco imityari ubuheesuhicauneguiiha.

Imo Imo Mihicano, Ɨdaasuno Mihicano Icano.
(Mt 5.1-12)
20 Jaanoma iicaabo Jesu ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: Imicani amɨɨhai Moocaanico mihimogomo mɨhɨdaasufimaño. Jaamaño amɨɨhai Moocaani aivojɨfaño mihicaji.

21 Imicani amɨihai jisumi Moocaanico magaajanoco aivo mihimogomo. Jaanegui ufucu imo imo mihicaji.
Imicani amɨihai jisumi mataacasimo. Jaarumo ufucu imo imo mihicaneri mejejebacasiji.
22 Imicani amɨihai mihicahi miyamɨnaa amɨihaico ɨjɨihevesumi, buhɨ amɨihaico agañɨisumi, amɨihaiditɨ imitɨno ihiimaasumi, amɨihai momoco iimitɨnobadɨ ɨjɨihevesumi uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo momoco imiyaavogonohallɨtɨ.
23 Jaasumi mihimibaivomoro imo imo mihicacu guiraano amɨihai jaadama niquejefaño mihicajineguiiha. Tollɨro tuucuumijeo eedeetemɨhai Moocaani iimaamɨnaaco ɨdaasuno moonɨhicauhi.
24 Jaanotɨ ɨdaasucani amɨihai mihicaji sihidɨ mɨnɨhɨbamɨvamo, amɨihai imino imo imo jisumiro mihicacuumo.
25 Ɨdaasucani amɨihai jisumi mutuvacɨnɨmo, ufucu sihidɨ mahajebavajimo.
Ɨdaasucani amɨihai jisumi mejejebacasimo, ufucu ɨdaasuri mataacasijimo.
26 Ɨdaasucani amɨihaiji, amɨihaitɨ famooro miyamɨnaa iminoono ihiimaasumi. Bu tollɨro diito eedeetemɨhai imitɨ jɨibogomɨnaaditɨ: Imimo, noomoro iimaahicauhi.

Momɨnaaco Magaijɨno.
(Mt 5.38-48; 7.12)

27 Jaanotɨ amɨihai uco muguubunɨcɨmoco neehi: Amɨihai mɨnaaco magaijɨ. Imino momoonɨ amɨihaico ɨjɨiheguemeque.
28 Imino monoo amɨihaico imitɨno onoomoco. Moocaanima mihiimaa amɨihaico imitɨno onoomohallɨvɨ.
29 Jaanotɨ saatoho amɨihaico, amɨihai ɨme saanaago ɨmetɨ agabavacuhachiijɨ tollɨro saanaago ɨmeque mahacɨ tollɨro bu igabacuqui. Jaanotɨ saatoho amɨihai caamoojaco udumɨtɨɨcɨhachiijɨ, bu tollɨro amɨihai sacoco mahacɨ isatyequi.
30 Jillɨ daacɨ cajaatyohacho ɨco siinoco idillumoco. Jaanotɨ bu sita diinoco ɨicɨcuunoco dihiimaasucuudino.
31 Amɨihaico sita imino omoonɨnoco mihimogobadɨ, sitaaco imino momoonɨ.
32 Jaanotɨ amɨihaico agaijɨmocoro bu magaijɨhachiijɨ, ¿coyomo imi fɨne toono? Jillɨ famoova tollɨ moonɨfiihi, iimifiitɨmo bu tollɨro moonɨfiihi icano.
33 Jaanotɨ bu amɨihaico imino omoonɨmocoro, imino momoonɨhachiijɨ, ¿coyomo imi fɨne toono? Tollɨro bu iimifiitɨmo tollɨ moonɨfiihi.
34 Jaanotɨ: Diitotɨ siinoco ɨcɨqui, noomoro siinoco mahacɨhachiijɨ, ¿coyomo imi fɨne toono? Tollɨro bu iimifiitɨmo iimitɨmoco siinoco acɨfihi; Diitotɨ siinoco mɨhɨcɨqui, noomoro.
35 Jaanotɨ amɨihai, amɨihai mɨnaaco magaijɨ, sinehejeque diitoco mahacɨ: Diitotɨ siinoco toono jaada mɨhɨcɨqui, nootɨmo. Jaachiijɨji guiraajino amɨihaico niquejefaño ajaaduno. Jaamo Moocaani caamovohɨ iicaabo seemetɨ mihicahi. Jaabo diibo tollɨro imino moonɨibo famoocoro, bu aacɨnohallɨvɨ cahacɨsutɨmo iicahicarumoco, iimitɨmeheje iicarumoco icano.
36 Jaanegui amɨihai sitaaco mɨhɨdaasugo amɨihai tahe Moocaani iicabadɨ.

Amɨihai Sitaaditɨ Imitɨno Mehesɨcɨnɨmoro Mihiimaadino.
(Mt 7.1-5)

37 Sitaaditɨ imitɨno mehesɨcɨnɨmoro mihiimaadino, jaachiijɨ Moocaani amɨihaico tollɨro neejitɨhi. Sitaaco iimitɨco meneedino, jaachiijɨ Moocaani amɨihai imitɨco neejitɨhi. Sifiima mɨhɨibacasinoco imino mihimibachucasi amɨihai imitɨco Moocaani ibuusuqui.
38 Sitaaco siinoco mahacɨ. Jaaneguiiha amɨihaico bu Moocaani tollɨ acɨji; illeegucufaño imino oovɨcɨiboro, imino gatyuucɨ cuhufono cabɨicɨiboro tetecuuboro. Jaanotɨ amɨihai sitaaco mohoovobadɨro Moocaani amɨihaico eeveji,
39 nooboro Jesu jillɨ oovɨcɨuhi: ¿Nacu ihaallɨima achahaaboco bu sifi ihaallɨima achahaabo sɨiguejirahi? ¿Nacu famɨsicɨro ifapaajefaño aquetetejitɨrahi?

40 Jaabadiro cajaatyo miyaminaa ijiibogominaafi janaanici jeevatatihi. Jari
ijiibogonoco iimivucuudi ijiibogominaafibadi jeevajirahi.
41 ¿Milli jaabo dinahabo aalliifaño iicano beevagayicoro adaatyimeebe, dihaalliifaño
cutuucidino iicanoco daatyimetihi?
42 ¿Milli jaabo dinahaboco neejirahi: Tañahabo, ene ico dihaalliifaño iicano bee-
vagayico icicqui, neejirahi dihaalliifaño cutuucidino iicanoco daatyimetiibo? Tajeebii
imihi, nooboro sitaaco abañifiibo, iticoni dihaalliifaño iicatuucico diici. Jaadi jari imino
daatyimeji dinahabo aalliifaño iicano beevagayico. Jaadi diiboco adaamusuubo gañiiji.

Ɨmohoco Inoovatatiro Magaajatahi.
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

43 Chahaho imoho iimiho iimitinoco onoovaho. Jaabadiro chahaho iimitiho iiminoco
onoovaho.
44 Jaamaño inoovatatiro siyomo imohonoco magaajatahi. Jariimiho añaajebaco noova-
jitirahi. Tolliro sisimicoohai baacuhico noovajitirahi.
45 Jaabadi iimihuseebe iiminocoro neefihi miyaano ijeebiifaño iicamaño. Jaabadiro
iimitiibo imitino iimaanicihi, ijeebiifaño iimitino iicamaño. Jaamaño iijiri ihiimaano
ijeebiifaño agahaficininoti saahi.

Iija Tano Eetavovi Oovicino.
(Mt 7.24-27)

46 ¿Collihi amiihai uco: Aivojiibo, Aivojiibo, monoomoro uujoho onoonoco meheetave-
hicatihi?
47 Amiihaico neeji: ¿Jinejebadi fine jeevaabo tajaago asaaboro uco uguubuuboro
uujoho atajiibanoco eheetavoobo?
48 Fine saafi miyaminaafi iijaco eheetavuubobadi iticoni seediubo faicuvano. Jaadi
tanooco nicuubo guiisibanohallivi. Jaanobuunati teehi amachituuno inifaihu sefano
toojaco icihiniurahi. Jaaruno toojaco maryibasuutihi, guiisibanohallivi cuhufono tano
inicucniumaño.
49 Jaanoti uco guubucuruubo uujoho atajiibarunoco omoonitiibo jilli jeevahi; ticovono
iijaco jiinigaibaahohallivi cahajino ificuubobadi jeevahi. Jaaja teehi amachituuneri
inifaihu toojaco sefano iicihiniuneri tooja acutuuhi. Jaaneri tooja paryi imivocafutuuhi
ifinija.

7

Jesu Buheesuhi Romanomi Amocasiminaa Aivojiibo Cojiminaafico.
(Mt 8.5-13)

1 Jaadi Jesu miyaminaama ihiimaahicaunobuunati fuucuubo Capernau cuumivi.
2 Jahi icaubo aivojiibo romanomioobo. Jaabo icojiminaafico sihidi agaijiubo guihu-
vauhi. Jaabo niinovacuuhi.
3 Jaabo ihaivojiibo Jesuti ihiimaaunoco uguubuuboro judiomifeeneti iquillahutoco
galluubo Jesuco ijiibeguetequi asaaboro diibo jeecivominaafico ibuheesuvaqui.
4 Jaamo Jesujaa ufuumoro ticovauhi diiboco onoomo: Romano aivojiiboco daamusu,
aivo imihuseebe
5 muucuumico aivo gaijiibo. Jaaboro miihaidi sinagogajaco eetavusuhiniibo,
noomoro.
6 Jaanegui Jesu diitoma fuuhi. Jaamo fiitivucunaa romano aivojiibo saatoho ina-
habonimiminaaco galluuhi Jesuco ineetequi: Ɨijoho Aivojiibo, jaafa icacuuno sihidi jeevahi
jaabo iijafaño asaajiruno.
7 Cono bu uuro dijaago ico iicitoobo foonova. Jaaneguiiha saatiiboro tahigotiro dinoo.
Jaaneri tacojiminaafi buheeji.

8 Uujoho bu icaruubo aivojɨto tajɨɨbaguiino icahi. Jaabadɨro bu amocasimɨnaahallɨvɨ
uujoho aivojɨɨbotɨ icahi. Jaamotɨ saatohoco: Difoo, unuusumi foonɨcɨmo. Jaamotɨ saato-
hoco: Disaa, unuusumi saanɨcɨmo, tollɨro tacojɨmɨnaafico: Siinoco deetavo, unuusumi
eetavonɨcɨɨbo, nooboro.
9 Jaanoco Jesu uguubuuboro sihidɨ jabafiituuhi. Jaaboro diibo dojɨcutɨ sihidɨ asaau-
moco emeecɨuboro nuubo: Miyanotɨro aivo Israel cuumimɨnaa icarumofaño atyɨmetɨhi
jaanɨ janaanɨcɨ miyaavogoco, nooboro.
10 Jaamo ihaivojɨɨbo agalluumo iijajaa dojɨcuvɨro uhuumiumo atyɨmeuhi icojɨmɨnaafi
ubuheetecuunoco.

Jesu Buheesuhi Fibaijɨgo Achico.

11 Jaanobuunatɨ Jesu fuuhi Nain onoocuumijaago. Jaaboma feehicaumo
ijɨɨbogomɨnaa, sihidɨ miyamɨnaa icamo.
12 Jaabo tuucuumitɨ ifiitɨvuubo atyɨmeuhi chuumuhuco icɨɨtequi asatyumoco fibaijɨgo
seemene ɨdɨɨboro iicaubo iguijeveuboco. Jaagoma sihidɨ tuucuumio miyamɨnaa fuuhi.
13 Jaagoco Jesu aatyɨmeuboro ɨdaasuguuhi. Jaaboro diigoco nuubo:
14 Taajirahana, nooboro ichuumuhujaa ufuuboro tuuhuco dudɨɨcɨtuubo. Jaasumiro
tuuhuco ihiibɨumo julleecamaaiuhi. Jaanegui Jesu ichuumuhuco nuuhi: Sɨcafefi, ɨco
neehi: ¡Gañiivo! nooboro.
15 Jaasumiro uchuumucuubo agañiivuuboro casɨɨvuuhi. Jaaboro iimaacuubo. Jaaboco
Jesu siino seejɨco acɨuhi.
16 Jaanoco aatyɨmeumo sihidɨro iguiumoro Moocaanico imehicauhi: Sihidɨ jeevaabo
aivo Moocaani iimaamɨnaafi mɨɨhaivɨ jafevehi, noomoro. Bu neehicauhi: Moocaani
saahi iicuumico itaajasuqui, noomoro.
17 Jaanoco guubuumo paryɨ Judea jiinɨjeri ihallɨdɨ iicaucuumineri Jesu omoonɨunoco.

Jua Nitɨmɨnaafi Agalluumo.
(Mt 11.2-19)

18 Jaamo Juama iicahicaumo diiboco paryɨ jɨɨbugucuuhi Jesuditɨ. Jaanegui diitotɨ
miimɨsiicɨtɨ ocoovauboro,
19 Jesujaa galluubo idillutequi: ¿Naa miyaano ɨɨjoho oono Cristo asaajiibo? ¿Jaanotɨ
diibo iicatɨhachiijɨ sifiico iteemequi?
20 Jaanegui Jua agalluumo Jesujaa ufuumoro nuuhi: Jua Nitɨmɨnaafi mɨɨhaico galluuhi
ɨco midilluqui: ¿Naa miyaano ɨɨjoho oono Cristo asaajiibo? ¿Nacu sifiico meteemeji?
noomoro.
21 Jaamo diito diibovɨ ɨɨfutuunaaca Jesu buheesuuhi sihidɨ miyamɨnaaco iguihuvanotɨ,
iimitɨno ɨjɨmɨtɨ icano, tollɨro aatyɨmetɨmehejeque ihaallɨɨnoco imitusuhicaubo.
22 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Mofoo. Jaamoro Jua Nitɨmɨnaafico mɨjɨɨbogo
mahatyɨmeneque, muguubunoco icano. Mɨjɨɨbogo mɨllɨ aatyɨmetɨmo atyɨmeneque,
ɨɨgotɨmo ɨguehi, ifoojohoma iicamo buheesucafetehi, inohojɨno uguubutɨmo guubu-
cuuhi, iguijeveme siino buheesucafetehi. Jaanotɨ ɨɨdaasufiimoco taajasujɨɨbogoco
jɨɨbeguehi.
23 Imicani icajiibo uuvɨ iimitɨnoco aatyɨmetɨɨboro imiyaavogoobo, nooboro.
24 Jaadɨ Jua Nitɨmɨnaafi agalluumo ufuunobuunatɨ Jesu miyamɨnaaco Jua
Nitɨmɨnaafiditɨ nuuhi: ¿Jinejeque amɨɨhai memeecɨjeuhi sɨcaihɨgovɨ? ¿Saafi noofaijɨcuco
guibuhuba ejebehinɨnobadɨ iicatɨɨboco, etɨ?
25 ¿Nacu, jinejeque memeecɨjeuhi? ¿Saafi miyamɨnaafi iminoono gaachehunofaño
jɨɨcɨnɨuboco? Jillɨ icautɨno. Amɨɨhairyo magaajahi iminoonofaño ɨjɨɨcɨnɨmo aivojɨto
iijanofaño icanɨcɨhi sinehejeri imo imo iicamo.
26 Jaanotɨ ¿jinejeque nacu memeecɨjeuhi? ¿Nacu Moocaani iimaamɨnaafico? Jɨɨhɨ,
miyaano, saafi janaanɨcɨ Moocaani iimaamɨnaa janaanɨcɨ ejeevaabo.
27 Diibo Jua, diiboco tahɨmega agalluujinoco Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoobo:

Uujoho tajɨibogomɨnaafico, dihɨmegavɨ galluuhi, dihɨmega jɨihaico iimibachuqui.

28 Amɨihaico neehi: Paryɨicɨno miyamɨnaafeenetɨ chahamo Moocaani iimaamɨnaa Jua Nitɨmɨnaafi janaanɨcɨ iicamo: Jaarunofaño jisumitɨ sihidɨ ejeevatɨibo Moocaani aivojɨfaño Jua janaanɨcɨ sihidɨ jeevahi, nooboro.

29 Jaanoco paryɨ miyamɨnaa impuesto jaadusumɨnaa icamo Jua nitɨco agaayɨcɨumo miyaavuguuhi Moocaani tajɨiba miyaano iicaunoco.

30 Jaarunaa fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo Jua nitɨco agaayɨcɨutɨmo tɨhɨsuuhi Moocaani iimuguuboro diitedi omoonɨujirunoco.

31 Jaanoma iicaubo Aivojɨibo Jesu nuuhi: ¿Jinejevɨ fɨne jisumio miyamɨnaaco oovɨcɨji? ¿Jinejebadɨ fɨne jeevamo?

32 Jɨihɨ, jillɨ fɨne oovɨcɨji oono seeme goohasinovɨ acasɨivomo abañamaaimoro igataavomɨnaaco ocoovadiinamaainɨcɨmobadɨ jeevamo: Amɨihaidi siruuco miguisɨcuurahi. Jaarunaa mihimogotɨhi magaaseneque, noomo. Jaanegui ɨidaasujɨijeque taca mamasivaqui, noomo. Jaarunaa mihimogotɨhi, noomo.

33 Jaabadɨ iicano Jua Nitɨmɨnaafi saauhi machutɨiboro aigafiibo, aivofaihuco adutɨibo icano. Jaaboco amɨihai iimitɨno ɨjɨma iicaabo meneehicauhi.

34 Jaanobuunatɨ saahi uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo amachuubo, aaduubo icano. Jaaboco amɨihai uco meneehicahi machufifiibo, adufifiibo impuesto jaadusumɨnaa, imitɨmɨnaa icamo gataavomɨnaafi uco meneehicahi.

35 Jaarunaa Moocaani gaaja miyaano iicano gaajacɨcafetehi diiboco agaajamofañodɨ, nuubo.

Jesu Icahi Fariseomɨoobo Simon Iijafaño.

36 Jaanaa saafi fariseomɨoobo Jesuco coovauhi diiboma imachuqui. Jaanegui Jesu jaahe ufuuboro imachuqui casɨivuuhi.

37 Jaanaa saafigo gaigo tuucuumiogo imitɨno iicahicaugo Jesu Simon fariseomɨoobo iijajaa amachutuunoco agaajacɨugoro saaugo, alabastro paaje gatyuucɨ dɨirɨba imono facɨcɨsucɨnɨfaihuma.

38 Jaago taagoro Jesu tɨhai cojɨvɨ iminifutuugoro tɨconɨugo Jesu tɨhaiñoco ihaallɨi tofaihuneri ejeesugo. Jaagoro imeebaiguiri ifilluugoro totɨhaijeque nɨnɨicɨhicaugo. Jaadɨ ifacɨcɨfaihuco toonohallɨvɨ tucaruugo.

39 Jaanoco, Jesuco ucuuhuvaubo ifariseomɨoobo aatyɨmeuboro esamaaiuhi: Jaanɨ miya, Moocaani iimaamɨnaafi iicaruva gaajajiruubo mɨijoho diiboco coyomo miyamɨnaago ududɨicɨnoco mɨiro diigo imitɨno iicafino gaigo, nooboro ijeebɨifañodɨ.

40 Jaanegui Jesu ifariseomɨooboco nuuhi: Simon eneecau ɨco siinoco neequi, nooboro.

Jaanegui ifariseomɨoobo iimusuuhi: Dinoo, jɨibogomɨnaafi, nooboro.

41 Jaanegui Jesu nuuhi: Miimɨsiicɨco saafi nɨhɨbamɨco aacɨunoco debehicauhi. Saafi debeuhi sahuse boogava tɨcovovɨ. Jaanotɨ saafi debeuhi cincuentadɨ aameva iicano.

42 Jaarunoco diiboco ajaaduutɨnoma iicaubo famɨsicɨcoro ideudaco jeevesucuuhi. Ene uco dinoo; ¿Naa cajaanɨ fɨne diitɨsitɨ janaanɨcɨ diiboco gaijɨhi? nooboro.

43 Jaanegui Simon diiboco iimusuuhi: Fɨne janaanɨcɨ guiraano edebeuruubo, nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jɨihɨ, jahi,

44 nooboro diigoco emeecɨuboro Simonco nuuhi: ¿Naa daatyɨmehi jaamoco? Uujoho diijafa saarahi. Jaaruuboco nɨfaihutɨ daacɨtɨhi tatyɨhaico nitɨqui. Jaanotɨ jaamo gaigo uco tatyɨhaico ihaallɨi tofaihuri nitɨhi. Jaagoro imeebaiguiri filluugo.

45 Uco nɨnɨicɨtɨhi. Jaanotɨ diigo agasenetɨro suufenɨtɨhi tatyɨhaico ɨnɨnɨicɨgo.

46 Uco deesutɨhi facɨcɨfaihuri taañigaɨco. Jaanotɨ diigo dɨirɨba facɨcɨnoco tatyɨhaico jeesuhi.

47 Jaanegui ɨco neehi: Sihidɨ iimitɨco ubuusucuuneguiiha uco sihidɨ agaijɨnofeenedɨ gaajacafotono. Jaanotɨ saafiico ajashunoco uujoho ubuusuubo ajashuno uco gaijɨhi, nooboro.
48 Jadɨ diigoco nuubo: Dihimitɨco ɨco buusucuuhi, nooboro.
49 Jaanaa saatohoco diiboma ucuuhuvaumo ɨgɨcɨnɨumañotɨ tɨcovauhi onoocasiumo: ¿Mɨɨjoho fɨne jaanɨ imitɨ icarunoco ubuusuubo? noomoro.
50 Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Taajasucafutucuuhi imiyaavogomaño, sajeebɨɨ fuucu, nooboro.

8

Jesuco Aamusuhicaumo Gaigoomɨ.

1 Jaanobuunatɨ Jesu faacuumivari feehicauhi jɨɨbogooboro acɨhicauhi Moocaani aivojɨ iijɨco. Jaaboma icahicaumo motɨhaitɨ miimɨsiicɨdɨmo iminɨsumɨnaa.
2 Tollɨro bu saatoho gaigoomɨ diiboma gataavehicauhi diibo, diitoco iimitɨno ɨjɨmɨtɨ, iguihuvatɨ icano ubuheesuhicaumo. Jaamofeeneri icaugo Maria Magdalena onoogo. Jaagotɨ sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ icano iimitɨno ɨjɨmɨ ihiinuugo;
3 tollɨro Chuzo Herode cojɨmɨnaafi taaba Juana onoogo, bu Susana onoogo icano, bu sihidɨ saatoho diitoco amusuhicaumo inehejema iicaumeheje.

Basumɨnaafivɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

4 Jaasumi sihidɨ miyamɨnaa faacuumivatɨ saahicauhi Jesuco emeecɨvamo. Jaamo sihidɨ iigaivuumoma iimaahicaubo siinovɨ oovɨcɨɨboro nuuhi:
5 Saafi basumɨnaafi fuuhi abasutuubo itoogaiñoco. Jaabo basuuboro ufuuno samañoono acutuuhi jɨɨhaifaño. Jaanoco quicuhicaumo, bu jaanoco joomɨ asaaumoro machuuhi.
6 Jaanotɨ samañoono acutuuhi guiisihallɨvɨ. Jaano ihiinuuruno chuumuuhi amaiutɨmaño.
7 Jaanotɨ samañoono aifuuhi jarɨɨmɨhoonofeenevɨ. Jaaruno toonoma sano ihiinurunoco ijarɨɨmɨ macanɨsuuhi toonohallɨvɨ ujusiuneri.
8 Jaanotɨ samañoono aifuuhi iimino jiinɨjevɨ. Jaano ifiivuuno sihidɨ noovauhi ciendɨgaiva tɨcovovɨ.
Jillɨ nooboro Jesu sefano nuuhi: Amɨɨhai nohojɨma mihicahachiijɨ muguubu, nooboro.

Jesu Jɨɨbuguuhi Millɨtɨ Tollɨ Ohoovɨcɨunoco.
(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

9 Jaanegui diiboco ijɨɨbogomɨnaa dilluuhi: ¿Millɨ eneejirunoco tollɨ dohoovɨcɨhi? noomoro.
10 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhaico imino Moocaani aivojɨ agaajaratɨnoco gaajasuhicahi. Jaanotɨ sitaaco siinovɨ oovɨcɨɨboro uujoho neehicahi. Jaamo emeecɨrumo aatyɨmetɨmobadɨ iicaqui. Bu oovɨcɨhi jaamo uguubucuurumo guubutɨmobadɨ iicaqui.

Jesu Jɨɨbuguuhi Jillɨ Eneejirunoco Ohoovɨcɨunoco.
(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

11 Jillɨ eneejiruno toono: Itoogaiño Moocaani iijɨ, eneejiruno.
12 Jɨɨhaifañoɨ ahaacotono onoono: Saatoho uguubucuurunoco Satanas asaaboro ijeebɨɨfañotɨ ɨcɨhi imiyaavogomoro ataajajiruneguiiha, eneejiruno.
13 Jaanotɨ guiisihallɨvɨ aacutuuno onoono: Saatoho imo imo gaayɨcɨrumo imino abacocoovatɨmañoɨ jihachutaro imiyaavogomo. Jaamoco ɨjɨ ɨnɨsusumi ejeevesumoro dojɨcuvɨro minifotomo, eneejiruno.
14 Jaanotɨ jarɨɨmɨhoonofeenevɨ aacutuuno onoono guubucuurumo gueenene icatɨno toonoco macanɨsuno sinehejejaagoro ijeebɨɨ iicamañoɨ nɨhɨbamɨ imiguiiharo, jiinɨjemɨnaa iimogono jaagovɨro ijeebɨɨ iicamañoɨ noovasutɨmo, eneejiruno.

15 Jaanotɨ iimino jiinɨjevɨ aacutuuno onoono imino jeebɨima iicamo imino uguubunɨcɨmoro miyaaveguehi Moocaani iijɨco. Jaamo imino ofoomo imino noovasuhi, eneejiruno.

Cɨɨjɨgai Mecuvɨ Ohoovɨcɨno.
(Mr 4.21-25)

16 ¿Mɨɨjoho cɨɨjɨgai mecuco ɨnɨfutusumoro siineri fabaacutatɨhi, cɨgaiijeguiino ficutatɨhi icano? Caamo mificutahi toojaco aachɨcɨnofaño ɨjɨcafotomo ihatyɨmequi.
17 Jaabadɨ chahano otoovono ɨɨfuvusutɨno iicano, jisumi agaajaratɨno ufucu paryɨ fanooro foovono gaajacafeteji.
18 Jaanegui imino muguubu: Diito Moocaani iijɨco agaayɨcɨmoco siino janaanɨcɨ acɨji. Jaanotɨ toonoco imiyaavogotɨɨbotɨ dumɨtɨɨcɨji: Uuma icano, unuurunoco.

Jesu Nahabomɨ, Seejɨ Icamo.
(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

19 Jaanaaca saaumo Jesu nahabomɨ, seejɨ icamo diibo iicauhɨgo ifeequi. Jaarumo diibovɨ ɨfutuutɨhi sihidɨ miyamɨnaa iicaumaño.
20 Jaanegui saatoho Jesuco jɨɨbuguuhi: Diiseejɨ, dinahabomɨ icamo jahisi icahi. Jaamo dijaa saajirahi, noomoro.
21 Jaanegui diitoco nuubo: Moocaani iijɨco uguubumoro omoonɨmo, diito naha gaharubi, tañahabomɨ icano, nooboro.

Jesu Llɨɨcaruhi Guibuhuba, Tyuucai Icanoco.
(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

22 Safoono Jesu ijɨɨbogomɨnaama jɨcafutuuhi muuaifaño iicauga meenegafaño. Jaaboro diitoco nuubo: Masɨɨgo onagoojɨnivɨ, nooboro.
23 Jaanegui fuumaaca Jesu imeenegafaño cɨgauhi. Jaanaa fuumoco guibuhuba sefano ɨcɨuhi. Jaaneri imeenegafa sihidɨ nɨfaihu gahafuuhi. Jaaneri imeenega niituurahi.
24 Jaanegui Jesuco aaicusuumoro nuumo: ¡Mojɨɨbogomɨnaafi, Mojɨɨbogomɨnaafi, miniituucuuhi! noomoro.
Jaanegui Jesu aaicuuboro guibuhuba, tyuucai icanoco ɨɨbauhi. Jaasumiro ɨllɨɨvuunoro paryɨ sɨɨcutuuno.
25 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: ¿Mɨllɨ jana amɨɨhai miyaavogo icahi? nuubo Jesu.
Jaarunaa diito iigutuumoro jabafiituuhi. Jaamoro dillucasiuhi sanomɨro: ¿Mɨɨjoho fɨne jaanɨ? Guibuhuba, nɨfaihu icarunoco atajɨɨbano diiboco: Jii, neehi, noomoro.

Gadarenomɨoobo Ɨjɨmɨma Iicaubo.
(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

26 Jaanofeenevɨ ɨɨfutuumo gadarenomɨ jiinɨjevɨ Galilea jiinɨje cojɨvɨ.
27 Jaabo Jesu imeenegatɨ isi iinuubaaca diibojaa saaubo tuucuumioobo, sɨɨcɨjetɨro ififaño ɨjɨmɨma iicaubo. Jaabo gaachehufaño icacuutɨɨbo, jaahe icacuutɨɨbo cɨɨhojɨno iicahɨgo iicaaboro feehicaubo.
28 Jaabo Jesuco aatyɨmeuboro diiboguiino memuɨɨvuubo gaibacɨnɨɨboro, sefano nuuhi: ¿Collɨhi tajaa saahi, ɨɨjoho Jesu Moocaani caamovohɨ iicaabo Achi? Ɨco Moocaanifañodɨ neehi: Ɨdaasuno uco moonɨdino, nooboro.
29 Jillɨ nuubo Jesu ihɨjɨco: Diibotɨ dihiino, nooboro, atajɨɨbahicauneguiiha. Fiiva foova ihɨjɨ diiboco gaayɨcɨhicauhi. Jaaneguiiha miyamɨnaa diiboco agaayɨcɨmoro jɨgaiñehiri sisɨuhi ihusene, itɨhaiño icanoco sama iicaqui. Jaarunoco udubaicɨuboro ihɨjɨ diiboco gaasuhicauhi sihɨguehejevɨ.
30 Jaaboco Jesu dilluuhi: ¿Mɨɨjoho dimomo? nooboro.
Jaanegui iimusuubo: Cuumi tamomo, nooboro.
Jillɨ nuubo diibofaño sihidɨ iimitɨno ɨjɨmɨ ɨjɨcafutuumaño. Jaamo ihɨjɨmɨ Jesuco dilluuhi;

31 Moocaani eheetavuuhoji ijimico igañiiqui iguiraahojifañoo diitoco gañiitiibo iicaqui.
32 Jaanaa sihidi faafaimi icauhi ifagajivi amachuumo. Jaanegui ihijimi Jesuco dilluuhi
ifaafaimifañoo ijicafetequi. Jaanegui: Jii, nuubo.
33 Jaasumiro diiboti ihiinuumoro ifaafaimifañoo jicafutuumo. Jaaneri paryi ifaafaimi
ifagajiti imuuaifañoo aaifuumoro paryi macaniumo.
34 Jaanoco ifaafaimi toomominaa aatyimeumoro iigutuumoro goovano fuumo ifaacu-
umifañoo buhi iicameheje icamoco jiibogomoro.
35 Jaanegui miyaminaa fuuhi: ¿Milli iicano? noomoro emeecituumo. Jaamo Jesu
iicauhigo iifutuumo ijimima iicauboco atyimeuhi ihijimima chahacuuboco. Jaabo Jesu
cojivi giciniubo imichehufañoo jiiciniibo imino icacuuboco. Jaaneri sihidi miyaminaa
iguiuhi.
36 Jaanoco aatyimeumo diitoco jiibuguuhi, milli ijimima iicauboco ubuheesuunoco.
37 Jaanoma iicaumo gadarenominaa ticovauhi Jesuco agalluumo ijiinijeti ifeequi diibo
tolli omoonunoti sihidi iiguiumoro. Jaanegui Jesu meenegafañoo jicafutuuhi ifeequi.
38 Jaarunaa ihijimi diiboti ihiinuubo Jesuco dilluuhi diiboma ifeequi. Jaarunaa Jesu
diiboco tajiibauhi ifitafetequi.
39 Jaaboro nuubo: Diijajaa duhuumi. Jaaboro paryi diibogo Moocaani ico
omoonunoco, nooboro.
Jaanegui paryi tuucuumiri jiibogooboro fuuhi Jesu diiboco omoonunoco.

Jairo Aicigai, Bu Saafigo Jesu Gaachehuco Ududiiciugo Icano.
(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

40 Jaanaa Jesu onagoo muuaivi iifutuuboco miyaminaa imo imo gaayicuhi, paryi
diiboco eteemehicaumañoo.
41 Jaanaa gaseubo Jairo onoobo sinagogaja aivojiibo. Jaabo Jesuguiino ajavuvuuboro
imino diiboco nuuhi Jesu diibo iijajaa ifeequi.
42 Ididiigoro ille fahuseeci motihaiti mificabaci idiino icacuurugo iguijevecuujineguiiha.
Jaanegui Jesu ufuuboma sihidi miyaminaa ufuumo diiboco ijene jimatajeruhicauhi.
43 Jaamofeenevi icaugo saafigo fahuseeci motihaiti mificabaci ticovovi icacuugo
tiijeheri.* Jaarugo buheehicautihi.
44 Jaago Jesu bujinagoti asaaugoro igaachehujinibaco dudiiciugo. Jaasumiro diigoco
itiijoho lliivuhi.
45 Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Miijoho uco dudiiciihi? nooboro.
Jaarunoco famooro: Chahano, eneehicauneguiiha, Pedro inahabomi icamo nu-
uhi: Mojiibogominaafi, miyaminaa ico fahigovati ijimatajerunoco; ¿milli jaabo dilluhi:
¿Miijoho uco dudiiciihi? nooboro.
46 Jaarunaa Jesu nuuhi: Saatoho uco dudiiciihi gaajaciihi tamityari saatoho
ubuheeteneque, nooboro.
47 Diigo omoonunoco agaajaciuneguiiha sihidi vivivivi iigutuugoro saauhi. Jaagoro
iguiino ememuiivuugoro miyaminaa imefeenevi jiibuguugo milliti ududiiciunoco, jaa-
sumiro ubuheeunoco icano.
48 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Gaha, buheesucafutucuuhi imiyaavogomañoo. Sajeebii
fuucu, nooboro.
49 Jesu ihiimaaunaaca Jairo sinagogaja aivojiibo iijati saafi asaauboro Jairoco
noovauhi: Daicigai guijevecuuhi; Jiibogominaafico dihiimaasucuudino, nooboro.
50 Jaanoco Jesu uguubuuboro Jairoco nuuhi: Diiguetedino. Jilli miyaavogo, daicigai
buheeji, nooboro.
51 Toojavi iifutuudi miihaiñoobacoo fañoo satyuutiibo idiimoro Pedro, Jacoobo, Jua, diigo
caanimisi icamomaryo fañoo fuubo.

---

* **8:43** Sahaamefañoo janaanici jilli ficuumo: Jaanegui taabuminaaco paryi inehejeri jaaduhicaurugo, onoonoco.

52 Jaanaa fañoojavɨ saatoho taacasimoro iimaafivehicauhi diigo iguijeveuneri.
Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Mataajirahana, guijevetɨgo. Jillɨ cɨgago, nooboro.
53 Jaarunaa diiboco dejecuumo iguijevecuunoco agaajaumoro.
54 Jaanegui Jesu diigoco ihusetɨ agaayɨcɨuboro sefano nuuhi: Bagocaja, gañiivo,
nooboro.
55 Jaasumiro diigo ubuheeteugoro gañiivuuhi. Jaanegui Jesu tajɨɨbauhi diigoco ihoba-
jaaqui.
56 Jaaneri caanimɨsi sihidɨ jabafiituuhi. Jaarunaa Jesu nuuhi: Mɨɨhaiñoobaco ma-
hatyɨmeneque mɨjɨɨbeguedino, nooboro.

9

Jesu Galluuhi Fahuseecɨ Motɨhaitɨ Miimɨsiicɨ Ɨdɨɨmo Ijɨɨbogomɨnaaco.
(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

1 Jaanobuunatɨ Jesu fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmo ijɨɨbogomɨnaaco igaiyɨɨcɨuhi.
Jaaboro imitya, bu iijɨ icanoco acɨubo fanoohimitɨ ɨjɨmɨhallɨvɨ diitoco buhɨ igavaracuqui,
tollɨro guihuvaco ibuheesuqui icano.
2 Galluubo diitoco Moocaani aivojɨ jɨɨbogoco ijɨɨbeguequi, iguihuvamoco ibuheesuqui
icano.
3 Jaaboro diitoco nuubo: Jinehejebaco masatyedino mofoomo queseibaco, lleegu-
cubaco, duviricubaco, nɨhɨbamɨbaco icano. Caamoojaco miijaacɨ masatyedino. Sajaa-
maryo mofoo.
4 Coojaavɨhacho mɨhɨfotojafañoro mihica, siijafaño, bu siijafaño icatɨno. Jari tomañotɨ
mofoodɨ toojatɨ mihiino.
5 Jaanotɨ amɨɨhaico agaayɨcɨtɨmañotɨ mihiinomoro amɨɨhai tɨhaipaajeguiino jiinɨco
diitojaa matatacu diitohallɨvɨ toono jɨɨbogobadɨ iicaqui, nooboro.
6 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa fuuhi fahɨgovadɨ taajasujɨɨbogoco jɨɨbogomoro, iguihuva-
moco buheesumoro icano.

Herode Esamaaje Mɨtauhi.

7 Jaasumi aivojɨɨbo Herode guubuuhi Jesu omoonɨhicaunoco. Jaaneri sihidɨ eesamaai-
hicauhɨgo iinigaɨ mɨtauhi. Saatoho neehicauhi: Jua Nitɨmɨnaafi siino buheetehi,
noomoro.
8 Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Moocaani iimaamɨnaafi Elia jafevehi, noomoro. Jaanotɨ
saatoho neehicauhi: Sɨɨcɨjeototɨ Moocaani iimaamɨnaafi buheetehi, noomoro.
9 Jaarunaa Herode nuuhi: Uujoho du quitɨcɨsuuhi Jua nigaɨco. Jaanegui jana, ¿mɨɨjoho
jaanɨ diibeditɨ ɨjɨɨbocasinoco uguubuubo? nooboro Herode atyɨmeguehicauhi Jesuco.

Jesu Machusuhi Cinco Mildɨmoco.
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

10 Jaamo iminɨsumɨnaa uhuumiumo Jesuco jɨɨbuguuhi imino moonɨmoro efeehi-
caunoco. Jaanegui diitoco satyuubo buhɨgovɨ Betsaida cuumi fiitɨno.
11 Jaanoco miyamɨnaa agaajacɨumoro diito dojɨcutɨ fuuhi. Jaamoco Jesu
agaayɨcɨuboro Moocaani aivojɨ iijɨco jɨɨbeguehicauhi, tollɨro iguihuvamoco
buheesuhicaubo.
12 Jaanaa mihiijɨcuudɨ Jesujaago saaumo fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨdɨmo
iminɨsumɨnaa. Jaamoro diiboco nuumo: Miyamɨnaaco galluucu ijaguisɨtequi, jaamoro
imachuqui iijano iicahɨgo jimañovɨ jinejeba chahahi, noomoro.
13 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhairyo diitoco mamachusu, nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Mɨɨhaima chahano, ɨdɨɨnoro sahuse maahugayɨno, bu
miimɨsiicɨ taavaabomɨsigayɨɨcɨ, ¿mɨllɨ fɨne mofoomoro machutaatɨ manaajeteji paryɨ jito
miyamɨnaadi? noomoro.

14 Jaamo igaifiimɨrou cinco mildɨmo icauhi. Jaanotɨ gaigoomɨ, bu seeme icano oovarautɨhi. Jaanegui Jesu ijɨibogomɨnaaco nuuhi: Monoo icasɨicamaaiqui cincuentadɨmova saaje, nooboro.
15 Jaanegui tollɨ omoonɨuneri famooro casɨicamaaiuhi.
16 Jaadɨ Jesu sahuse imaahugayɨno, itaavaabomɨsi icanoco agaayɨcɨuboro niquejejaagoco emeecɨuboro toonohallɨvɨ Moocaanima iimaaubo. Jaadɨ iquisicuuboro ijɨibogomɨnaaco acɨubo miyamɨnaaco diito ihacɨqui.
17 Jaanoco paryɨ famooro amachuumo utuvaumoro imono icauhi. Jaadɨ ihatyuuvoco ananɨumo gahafusuuhi jɨiibaiñoco fahuseecɨ motɨhaitɨ miibaicɨ ɨdɨinoco.

Pedro Neehi Jesu Diibo Cristo Asaaujiibo Iicanoco.
(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

18 Safoono Jesu Moocaanima iinoro ihiimaahicaudɨ ijɨibogomɨnaaco dilluubo: ¿Nacu mɨijohova uujoho iicanoco neehicamo miyamɨnaa? nooboro.
19 Jaanegui iimusuumo: Saatoho neehicahi: Jua Nitɨmɨnaafi. Jaanotɨ saatoho: Elia neehicahi. Jaanotɨ saatoho: Cajaanɨhacho fɨne sɨicɨjeototɨ Moocaani iimaamɨnaafi ubuheeteebe, neehicahi, noomoro.
20 Jaarunaa siino dilluubo: Jaana amɨihai, ¿mɨijoho uujoho iicanoco meneehicahi? nooboro.
Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Ɨijoho Cristo Moocaani agalluubo, nooboro.

Jesu Iguijevejinoco Jɨibeguehi.
(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1)

21 Jaarunaa Jesu diitoco imino faguuhi mɨihaiñoobaco jɨibogotɨmo iicaqui, nuubo.
22 Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo sihidɨ ɨdaasuno icaji quillahuto, sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo uco jɨiheveji. Jaamoro gaicaausujimo. Jaaruubo mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheeteji, nooboro.
23 Jaanobuunatɨ famoocoro nuubo: Cajaanɨhacho tadyojɨcutɨ asaagoobo difi gaijɨco ajabajeveebere tadyojɨcutɨ fafucuvaacɨvɨro isaaqui ifiico ɨdaasuno omoonɨsujinoco iguitɨibo.
24 Jaanotɨ ifiico agaijɨibo, ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ taaguiinodɨ ifiico ɨmɨtasuubo ifiico taajasuji.
25 Mɨiro saafi miyamɨnaafi paryɨ jiinɨje busumijeque gaayɨcɨruubo. Jaaruubo ijeebɨico ɨmɨtasuuboro ifinɨsuruva, ¿nacu mɨllɨtɨ imijiruno?
26 Jaabadɨ cajaatyohacho uutɨ, tajɨibogojɨtɨ icano unucufeveebetɨ, tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo nucufeveji guihirubi aivojɨri, itoomomɨnaama aivojɨibobadɨ asaadɨ.
27 Miyanotɨro amɨihaico neehi: Jino mihicamotɨ icamo saatoho Moocaani aivojɨco aatyɨmetɨnohachuta guijevetɨmo iicano, nooboro.

Jesu Moocaani Aivojɨco Ɨifusuno.
(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

28 Jaanobuunatɨ sajaguisɨ nijequetɨ Jesu fuuhi ifagajɨjaago Moocaanima ihiimaaqui Pedro, bu Jacoobo, bu Jua icamoma.
29 Jaabo Jesu Moocaanima iimaaunaaca ihɨme siibadɨ minifutuuhi igaachehu sisesee minifutuuhi arɨcuno.
30 Jaabovɨ jafeveumɨsi miimɨsiicɨ gaifiimɨsi Moise, Elia icamɨsi diiboma iimaamɨsiro.
31 Jaamɨsi icauhi imino arɨcunofeeneri. Jaamɨsi iimaahicauhi Jesu Jerusalevɨ iguijeveujinoco.
32 Jaanaa Pedro inahabomɨsima sihidɨ cɨgara aivuurunaa cɨgatɨmo icahicauhi. Jaamo atyɨmeuhi Jesu, bu icojɨri iicaumɨsi icamo imico.

33 Jaamɨsi diitɨsi Jesutɨ fuucuunaaca Pedro diiboco nuuhi: Mojɨɨbogomɨnaafi, Imicani
jimaño mihicano. Masɨɨ mɨnɨjeganɨqui migaacɨ, saga icano nɨjeganotɨ; ɨɨdi saga, Moisedi
saga, Eliadi saga icano, nuubo Pedro. Jillɨ onoonoco esɨcɨnɨtɨɨbo iimaauhi.
34 Jaabo ihiimaaunaaca diitoco aimuufai mibaacuuhi. Jaaneri sihidɨ igutuumo
ihaimuufaifañoɨ iicauneri.
35 Jaanaa guubuumo ihaimuufaifañoɨtɨ unuunoco: Jaanɨ taseemene agaijɨɨbo. Diibo
onoonoco muguubunɨcɨ.
36 Tollɨ unuunobuunatɨ Jesu iinoro icacuuboco atyɨmeumo. Jaarunoco diito mɨɨco
jɨɨbogotɨmo llɨɨvɨ icaumo.

Jesu Buheesuuhi Sɨcafefi Ɨjɨma Iicauboco.
(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

37 Jaano seseevedɨ Jesu Pedromɨma togajɨtɨ niituunaaca sihidɨ miyamɨnaa Jesujaa
saauhi.
38 Jaamofeenetɨ saafi Jesuco sefano nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, taseemeneque meecɨ,
ɨdɨɨboro uudi iicaaboco.
39 Jaaboco ɨjɨ agaayɨcɨɨboro gaibasuhicahi, chuumusuhicahi, iijɨri jɨvaasecuco ii-
nusuhicahi ɨdaasuno omoonɨɨboro suufenɨhicatɨɨbo.
40 Dijɨɨbogomɨnaaco nuucuurahi buhɨ igañɨɨqui. Jaaruuboco ɨnɨsurunofaño iinotɨɨbo,
nooboro.
41 Jaanegui Jesu nuuhi: Ɨɨ jeedɨ fɨne imiyaavogotɨno miyamɨnaa jito iimitɨmo,
¿mɨhachuta fɨne amɨɨhaico jaabɨcɨɨboro icaji? nooboro diiboco: Juugavɨ daachico sɨva,
nuuhi.
42 Jaanegui ɨsɨvaabo Jesuvɨ fiitɨvuunaaca ihɨjɨ diiboco jiinɨjehallɨvɨ agañɨɨuboro diiboco
chuumusuubo. Jaarunaa Jesu ihɨjɨco ɨɨbauhi. Jaaboro isɨcafefico ubuheesuuboro
caanico acɨubo.
43 Jaaneri famooro jabafiituuhi Moocaani sihidɨ ejeevauneri.

Siino Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Jaanaa famooro Jesu omoonɨuneri eetyeunaaca nuubo ijɨɨbogomɨnaaco:
44 Jinooco imino muguubu. Jaamoro majabajeevedino: Uujoho Miyamɨnaafibadɨ
Ifiivuubo miyamɨnaa usefaño acɨcafeteji, nooboro.
45 Jaarunoco ijɨɨbogomɨnaa gaajahicautɨhi diitoco unuurunoco diitedi toovono iicau-
mañoɨ. Jaanoco diitoco ijɨɨbeguequi idillujirumo ñɨhicuguehicauhi.

¿Cajaanɨ Fɨne Imiyaabeji? Onoocasino.
(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

46 Jaamoro ijɨɨbogomɨnaa jenaaucasihicauhi cajaanɨ fɨne diitotɨ imiyaabotɨ iicaqui.
47 Jaanoco Jesu gaajacɨuhi diito tollɨ eesamaaiunoco. Jaaboro seemeneque ɨɨcɨuboro
iicojɨvɨ ficuubo.
48 Jaaboro diitoco nuubo: Taafeenedɨ jiisee seemeneque agaayɨcɨmo, uco gaayɨcɨhi.
Jaamo uco agaayɨcɨmo, tollɨro gaayɨcɨhi uco agalluuboco. Jaanotɨ paryɨ amɨɨhaifeenetɨ
sihidɨ ejeevatɨɨbo, diibo janaanɨcɨ jeevahi.

Momɨnaafi Iicatɨɨbo Mojaagodɨ Iicaabo.
(Mr 9.38-40)

49 Jaanegui Jua Jesuco nuuhi: Mojɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhai mahatyɨmehi saafiico dimo-
mofañodɨ ɨjɨco agañɨɨboco. Jaaruuboco mɨhɨɨbahi mɨɨhaima ɨɨgotɨneguiiha, nooboro.
50 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Mɨhɨɨbajirahana. Momɨnaafi iicatɨɨbo mojaagodɨ
iicaabo, nooboro.

Jesu Ɨɨbahi Jacoobo, Bu Jua Icamɨsico.

51 Jesu niquejefaño ufuucuujino ifiitɨcuudɨ quehecuno iminifutuuboro Jerusale-
jaagovɨ fuubo.

52 Jaaboro ihɨmega jɨɨbogomɨnaaco galluubo. Jaamo fuuhi Samaria jiinɨjeo cuumijaago diibo ɨmega ɨɨfetejimañoco iimibachuqui.
53 Jaarunaa samaritanomɨ imuguutɨhi diiboco toonovɨ agaayɨcɨuno Jerusalevɨ ufuunoco agaajaumoro.
54 Jaanoco Jacoobo, bu Jua icamɨsi aatyɨmeumɨsiro Jesuco nuuhi: Aivojɨɨbo, ¿diimeguehi niquejefañotɨ diitohallɨvɨ cɨɨjɨgaico magalluunoco diitoco ifinɨsuqui? noomɨsiro.*
55 Jaarunaa Jesu diitɨsico emeecɨuboro diitɨsico ɨɨbauhi.†
56 Jaadɨ fuumo siicuumijaago.

Jesuma Ufuujirumo.
(Mt 8.19-22)
57 Jaamo jɨɨhairi fuunaa saafi Jesuco nuuhi: Aivojɨɨbo, ɨɨma feejirahi fahɨgova ɨɨjoho ofoohɨgo, nooboro.
58 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Bajɨhimɨ ihojɨnoma icahi, tollɨro joomɨ ihiicunoma icahi. Jaanotɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo tañigaɨco conoovɨ ɨsɨucarujirumaño chahahi, nooboro.
59 Jaadɨ Jesu saafiico nuuhi: Tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.
Jaarunaa diibo nuuhi: Jaafahiica itɨconɨ guihirubi iguijevedɨhivɨ ɨcɨɨdɨhiica, nooboro.
60 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaafa tahɨ diito ifinɨjitɨno fiivoma iicatɨmo iguijevemeque cɨɨji. Jaanotɨ ɨɨjoho difoo. Jaaboro Moocaani aivojɨ jɨɨbogoco dɨɨbogo, nooboro.
61 Jaanaa bu sifi nuuhi: Aivojɨɨbo, ɨɨma feejirahi. Jaafahi itɨconɨ taajamɨnaaco fitacuvahi, nooboro.
62 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Mɨɨjoho siinojaa ofoomo dojɨcujaagoco esamaaitatɨhi imijitɨruno Moocaani aivojɨdi, nooboro.

10

Jesu Galluuhi Setentadɨmoco.
1 Jaanobuunatɨ tollɨro siino Aivojɨɨbo Jesu ɨcɨuhi setentadɨmoco. Jaaboro ihɨmega galluubo miimɨsiicɨ saaje faacuumivari diibo ufuujihɨguehejedɨ.
2 Jillɨ nooboro: Miyaano sihidɨro basuta onoovano naamucuuhi. Jaarunaa toono dudɨcamaajemɨnaa ajashuhi. Jaabadɨro sihidɨ miyamɨnaa teemehi Moocaanico agaayɨcɨjinoco. Jaanegui Moocaanico midillu, dudɨcamaajemɨnaaco igalluuqui diitojaago.
3 Jaanegui amɨɨhai mofoo; Mehesɨcɨnɨ, amɨɨhaico galluuhi oveja seeme jɨcumɨfeenedɨ ofoonɨcɨbadɨ.
4 Lleegucubaco masatyedino. Nɨhɨbamɨbaco, tɨhaipaaje siipaajebaco masatyedino. Mɨɨhaiñoobaco jɨɨhaivɨ midillumo mehecafetedino.
5 Itɨconɨ majaahevejaotoco midillu, jillɨ: Sajeebɨɨ mihica jiijaaoto, noomoro.
6 Jaajaoto sajeebɨɨma iicafimo iicahachiijɨ: Amɨɨhai sajeebɨɨ, noomoro midilluno diitoma icaji. Jaanotɨ achahahachiijɨ amɨɨhaijaagovɨro uumijino.
7 Saajafañoro mihicamoro mamachu, mahadu icano diito amɨɨhaico aacɨnehejeque. Jillɨ dudɨcamaajemɨnaafi ijaadaco gaayɨcɨfihi. Iijaneri siijatɨ, siijatɨ icano mefeedino.
8 Cuucuumivɨhacho amɨɨhaico imino agaayɨcɨmañovɨ mihicamoro mamachu amɨɨhaico aacɨnehejeque.
9 Jaamañeri iicamo iguihuvamoco mubuheesu. Jaamoro monoo: Moocaani aivojɨ amɨɨhaitɨ fiitɨcuuhi, noomoro.

---

* **9:54** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Elia Moocaani iimaamɨnaafi omoonɨubadɨ, onoonoco. † **9:55** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Amɨɨhai magaajatɨhi coyomo gaijama amɨɨhai mihicanoco. Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saautɨhi miyamɨnaa ifiinoco finɨsuqui. Diitoco taajasuqui saauhi, nooboro, onoonoco.

10 Jaanotɨ cuucuumivɨhacho mɨhɨfotomoco agaayɨcɨtɨmañovɨ jahisi mihiinomoro
monoo:
11 Amɨɨhai cuumio jiinɨ motɨhaipaajeguiino ɨjɨvonoco matatacuhi amɨɨhai mihimitɨmo
jɨɨbogobadɨ icano. Jaarunaa magaaja Moocaani aivojɨ amɨɨhaitɨ ifiitɨcurunoco.
12 Amɨɨhaico neehi: Moocaani niinoono ajaadufucu iicasumi, tuucuumi janaanɨcɨ
ɨdaasuno iicaji Sodoma cuumioto iicajino janaanɨcɨ.

Uguubutɨno Miyamɨnaa.
(Mt 11.20-24)

13 ¡Ɨdaasucaniji ɨɨjoho Corazin cuumi! ¡Ɨdaasucaniji ɨɨjoho Betsaida cuumi! icano. Ɨɨvɨ
iicabadɨ aatyɨmeratatɨnoco Tiro cuumivɨ, Sidon cuumivɨ icano moonɨruva sɨɨcɨje iimitɨ
ifiico ejeevesumoro, ɨɨfusujirumo ɨdaasuvono gaachehuco ɨjɨcamaaimoro, baiguiijɨri
ejeemere icano.
14 Jaanotɨ amɨɨhai, Moocaani niinoono ajaadufucu, janaanɨcɨ ɨdaasuno iimitɨnoco
magaayɨcɨji Tiro, Sidon icaucuumijeoto janaanɨcɨvɨ.
15 Jaanotɨ ɨɨjoho Capernau cuumi: Fɨne uujoho niquejefaño gañɨɨyɨcɨcafeteji, neehi.
Jaarunaa guiinovɨro gañɨɨcafeteji guijevemɨnaa iicahɨgo, nooboro ijɨɨbogomɨnaaco nu-
ubo:
16 Amɨɨhaico uguubumo, uco guubuhi. Jaanotɨ amɨɨhaico agaayɨcɨtɨmo, uco gaayɨcɨtɨhi.
Uco agaayɨcɨtɨmo tollɨro uco agalluuboco gaayɨcɨtɨhi.

Jɨɨbogomɨnaa Setentadɨmo Uhuumiuno.

17 Jaamo setentadɨmo ufuumo imo imo uumiuhi noomoro: Aivojɨɨbo iimitɨno ɨjɨmɨ
icarumomaryo mɨɨhaico mityagomo dimomofeenedɨ, noomoro.
18 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jɨɨhɨ, ɨɨfɨnɨcɨnaaca Satanas niquejefañotɨ aquetehi sisi
anamebanɨcɨbadɨ.
19 Uujoho amɨɨhaico mityaco acɨhi jiinimomɨ, juuvemɨ icamohallɨvɨ miquicuqui.
Tollɨro paryɨ ɨjɨ mityaco miguiinonɨqui jaarumo mɨllɨ icatɨmo mihicaqui.
20 Jaaruneri imo imo mihicadino. Ɨdɨɨnoro amɨɨhai momo niquejefaño iicacuuneri imo
imo mihica, nooboro.

Jesu Imo Imo Icahi.
(Mt 11.25-27; 13.16-17)

21 Jaasumiro Jesu sihidɨ imo imo minifutuuhi Moocaani Gaijari. Jaaboro Moocaanico
nuubo: Guihi, imino ɨɨjoho niqueje Aivojɨɨbo, jiinɨjeo Aivojɨɨbo idiicaabo. Jinooco
agaajafiimotɨ, eesɨcɨnɨmotɨ icano afatanɨɨboro seemebadɨ iicamoco dɨhɨfusuhi. Jɨɨhɨ
Guihi, ɨɨjoho tollɨ idiimogobadɨ.
22 Guihirubi uco paryɨ fanoovaco acɨhi. Mɨɨjoho gaajatɨhi Illico. Ɨdɨɨboro Caani gaajahi.
Jaabadɨro mɨɨjoho gaajatɨhi Caanico. Ɨdɨɨboro Illi gaajahi. Jaaboco Illi miyamɨnaaco
gaajasujirahi,
23 nooboro ijɨɨbogomɨnaaco emeecɨuboro diitocoro nuubo: Imicani icamo amɨɨhai
mahatyɨmeneque aatyɨmeme.
24 Amɨɨhaico neehi: Ajashutɨmo Moocaani iimaamɨnaa, bu aivojɨto icamo
atyɨmeguehicauhi jino amɨɨhai mahatyɨmeneque. Jaarumo atyɨmeutɨhi.
Guubuguehicaumo jino amɨɨhai muguubunoco. Jaarunoco guubuutɨmo.

Iimihuseebe Samaritanoobovɨ Ohoovɨcɨno.

25 Jaanaaca saafi Moise tajɨɨba jɨɨbogomɨnaafi agañɨɨvuuboro fuuhi Jesuma ihiimaatu-
ubo. Jaabo ɨɨfuruubo diiboco ɨnɨsuubo dilluuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, ¿mɨllɨ fɨne moonɨjirahi
ifinɨjitɨno fiivoma icaqui? nooboro.
26 Jaanaaca Jesu nuuhi: ¿Mɨllɨ naa nacu Moise tajɨɨbaco caatɨnɨuhi? ¿Mɨllɨ nacu
meecɨhicahi? nooboro.
27 Jaanegui diibo iimusuuhi: Aivojɨɨbo Moocaanico gaijɨ paryɨ diifiima, dijeebɨɨma,
disefama, dihesamaajema icano: Tollɨro gaijɨ difiitɨno iicamoco difibadɨro, nooboro.

28 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jɨɨhɨ, imino neehi tollɨ omoonɨhachiijɨ ifinɨjitɨno
fiivoma diicaji, nuubo.
29 Jaarunaa diibo, Jesuco idilluunoco agaihuɨɨnɨuboro siino nuubo: ¿Mɨɨjoho nacu
tafiitɨno iicamo? nooboro.
30 Jaanegui Jesu ooviciɨboro nuuhi: Safoono saafi miyamɨnaafi fuuhi Jerusaletɨ
Jericojaago ofoocɨnɨjɨri. Jaaboco nanivamɨnaa ahaamɨumoro inehejeque ɨciumo paryɨ
igaachehunoma. Jaamoro niinovacuuboco ejeevesuumoro fuumo.
31 Jaanaaca saafi sacerdotemɨoobo toojɨri saauhi. Jaaruubo tehesinotɨro emeecɨuboro
fatyuuhi.
32 Jaanobuunatɨ tollɨro levimɨoobo toojɨri saauhi. Jaaboco tollɨro tehesinotɨro
emeecɨuboro fatyuubo.
33 Jaanaa tollɨro Samaria jiinɨjeoobo toojɨri ufuubo diiboco emeecɨuboro ɨdaasuvuuhi.
34 Jaaboro diibojaa ufuuboro itujaavonoco taabuubo dɨɨrɨbari, vinofaihuri icano.
Jaaboro toonoco isisɨuboro iburrohallɨvɨ ificuuboro satyuubo ɨcɨgatonɨcɨjafañoo. Jaaboro
diiboco toojafañoo tuumuubo.
35 Jaano seseevedɨ isamaritano ufuucuudɨ toojaooboco acɨubo mijeecɨ nɨhɨbajeecɨco.
Jaaboro diiboco nuubo: Imino jaanɨco toomo. Janaanɨcɨ dinɨhɨbamɨco diibohallɨvɨ
agañɨɨhachiijɨ uujoho ɨco jaaduji siino asaadɨ, nooboro.
36 Jillɨ oovicɨɨboro Jesu Moise tajɨɨba jɨɨbogomɨnaafico dilluuhi: ¿Nanivamɨnaafi
ahaamɨuboco diitotɨ cajaanɨ fɨne ɨɨdi ifiitɨnomɨnaafi iicanɨcɨbadɨ aamusuubo? nooboro.
37 Jaanegui nuubo: Etɨ bu diiboco ɨɨdaasuguubo, nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Foobo ɨɨjoho tollɨro dɨdaasugo, nooboro.

Jesu Icahi Martamɨ Iijafañoo.

38 Jaabo Jesu efeehicaubo saacuumivɨ ɨfutuuhi. Jaaboco Marta onoogo iijafañoo
gaayɨcɨuhi.
39 Jaago Marta inagoma icauhi Maria onoogoma. Jaago Maria Jesuguiino
acasɨɨvuugoro guubunɨcɨhicaugo Jesu onoonoco.
40 Jaarunaa Marta sihidɨ sinehejeque omoonɨnehejeriro icahicauhi. Jaagoro Jesu-
jaago asaaugoro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, ¿nacu daatyɨmetɨhi uuro dudɨcamaainaaca
tañago tɨcovono iicanoco? Tajɨɨba diigoco uco ihamusuqui, noogoro.
41 Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Marta, Marta, sineheje dudɨcamaajejaagovɨro idiica-
mañoo dijeebɨɨ ɨco mɨtahi.
42 Jaarunaa icano sanooro imiyaano. Jaanoco Maria imiyaanoco gaayɨcɨhi mɨɨjoho
diigotɨ udumɨtɨɨcɨjitɨnoco, nooboro.

11

Jesu Jillɨ Jɨɨbuguuhi Moocaanima Mihiimaaqui.
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

1 Safoono Jesu Moocaanima iimaauhi samañovɨ. Jaanoco iimivuudɨ saafi
ijɨɨbogomɨnaafi nuuhi: Aivojɨɨbo, mɨɨhaico dɨɨbogo Moocaanima mihiimaaqui Jua
ijɨɨbogomɨnaaco ɨjɨɨbuguubadɨ, nooboro.
2 Jaanegui Jesu nuuhi:
Moocaanima mihiimaajisumi jillɨ meneehica: Moocaani niquejefañoo idiicaabo, jaafa
dimomo imino ijeevadɨ ficucafetehi. Jaafa dihaivojɨ saahi.*
3 Mɨɨhaico daacɨ machutaatɨ fafucuvaacɨvɨro.
4 Jaaboro mɨɨhaico mohimitɨco buusu, oono bu mɨɨhai, mɨɨhaico imitɨno omoonɨmoco
toonoco mihimibachubadɨ. Jaaboro mɨɨhaico ɨjɨ ɨnɨsunofañoo gañɨɨsudino, nooboro.†

---

* **11:2** Sahaamefañoo janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaafa dijeebɨɨ onoobadɨ eetavocafetehi, jiinɨjehallɨvɨ, oono niquejefañoo iicabadɨ, onoonoco. † **11:4** Sahaamefañoo janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: paryɨ iimitɨnotɨ mɨɨhaico taajasu, onoonoco.

5 Jaaboro ijɨibogomɨnaaco nuubo: Jillɨ mohoovɨcɨqui; Amɨihaitɨ saafi inahabonɨmɨnaafima icahi: Jaabo fucufeenevɨ iijajaa ofooboro neetehi: Tañahabo uco daacɨ mihɨcacɨ, sahɨca icano maahunotɨ.
6 Saafi tañahabo sihɨgotɨ gasehi taajajaago. Jaaruuboco aacɨjiruno achahaneguiiha, nooboro.
7 Jaanoco diibova jillɨ iimusuuhi fañoojatɨ: Llɨivɨ diica; cuhufono guhuga fabaacɨnɨhi, taseemema mɨcɨgacuuhi. ¿Millɨ bu ɨco agañiivooboro acɨjirahi? nooboro.
8 Jaanegui amɨihaico neehi: Inahabo iicaneguiiha agañiivonoco imogotɨruubo. Jaaruubo jillɨ agañiivooboro paryɨ idilluunoco diiboco acɨjiibo siino dillutɨibo iicaqui.
9 Jaanegui amɨihaico neehi: Midilluhachiijɨ amɨihaico Moocaani acɨji. Bu tollɨro miguiinohachiijɨ mahatyɨmeji. Bu iguhugatɨ mocoova amɨihaico ifaayɨcɨqui.
10 Idilluubo gaayɨcɨfihi. Bu tollɨro iguiinoobo atyɨmefihi. Jaabadɨro guhugatɨ ocoovaaboco faayɨcɨfiimo.
11 ¿Nacu cajaatyo, caani iseemene maahuco idillusumi fɨne guiisibaco acɨjirahi? ¿Nacu bu taavaaboco idillusumi fɨne jiinimoco acɨjirahi?
12 ¿Nacu bu iiyɨnoco idillusumi fɨne juuvehuco acɨjiruubo?
13 Jaamo amɨihai mihimitɨrumo, iiminoco amɨihai seemeque mahacɨjirahi. Jaanegui Moocaani niquejefaño iicaabo Igaijaco acɨji diiboco idillumoco, nooboro.

Jesuco Ɨjɨma Iicaabo Noomo.
(Mt 12.22-30; Mr 3.19-27)

14 Safoono Jesu iimitɨno ɨjɨco gañɨiuhi saafi miyamɨnaafico iimaasutɨibo iicauboco. Jaabo ihɨjɨ ihiinuunobuunatɨ imiyamɨnaafi iimaacuuhi. Jaaneri sihidɨ miyamɨnaa jabafiituuhi.
15 Jaarunaa saatoho nuuhi: Jaanɨ iimitɨno ɨjɨmɨco gavaracuhicahi, ɨjɨmɨ aivojɨibo Beelzebu onoobo mityari, noomoro.
16 Jaanotɨ saatoho Jesuco ɨnɨsumo dilluhicauhi sihidɨ ejeevano niquejeonoco.
17 Jaarunaa diito esamaajeque agaajacɨuboro diitoco nuuhi: Saafi aivojɨibo miyamɨnaa ijeevadɨ saaje udugaacamaaimoro sanomɨro imonɨcasiruva diibo aivojɨ finɨjirahi. Tollɨro saajaaoto sanomɨro igaicaaucasiruva finɨjirumo.
18 Sabadɨro Satanas iyotomaryo imoonɨcasiruva, ¿millɨ bu imitya gueenene icajirahi? Jillɨ neehi, ɨjɨmɨ aivojɨibo Beelzebu mityari buhɨ uujoho ɨjɨmɨco agañɨino uco meneeneguiiha.
19 Jaanegui uujoho Beelzebu mityari agañɨihachiijɨ, ¿nacu mɨijoho mityari amɨihai jɨibogomɨnaa ɨjɨmɨco buhɨ gañɨihicahi? Jaamaño diito amɨihaico gaajasuhi amɨihai sɨcamañooco mihiimaanoco.
20 Uujoho ɨdɨiboro Moocaani mityari ɨjɨmɨco buhɨ gañɨihicahi. Jaanotɨ magaaja amɨihaivɨ Moocaani aivojɨ agasecuunoco.
21 Saafi miyamɨnaa sefano añɨjɨnoma iijaco otoomoobo iicasumi ineheje imino icahi.
22 Jaarunaa sifi janaanɨcɨ esefaabo asaaboro diiboco iguiinonɨiboro ihañɨjɨinoco dumɨtɨicɨhi toonovɨ equehecutehicanoco. Jaadɨ inehejeque ɨicɨiboro sitaama ɨfehi.
23 Jaabadɨ tajaagodɨ iicatɨibo tamɨnaafi, bu tajaagovɨ iigaiyɨicɨtɨibo jillɨro fahɨgovavɨ gavaracusuhi.

Iimitɨno Ɨjɨ Dojɨcuvɨro Siino Uhuuminɨcɨno.
(Mt 12.43-45)

24 Iimitɨno ɨjɨ miyamɨnaafitɨ ihiinoobo foonɨcɨhi, ifiigaimañehejedɨ ijaguisɨqui guiinooboro. Jaaruubo aatyɨmecuutɨsumi esamaaihinɨcɨibo: Dojɨcuvɨro uumiji taajajaago toojatɨ asaahinɨhɨgovɨ, noobo.
25 Jaabo siino uhuumiibo atyɨmehi miyamɨnaafi jeebɨico iija imino imibachucɨnɨja imino iguijaacɨnɨbadɨ icaaboco.

26 Jaanegui ofoobo siino ɨcɨtefiibo sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino aivo diibo
janaanɨcɨ iimitɨno ɨjɨmɨco. Jaamo paryɨ imiyamɨnaafi jeebɨifaño ɨjɨcafotomoro icafihi.
Jaaneri imiyamɨnaafi itɨconɨ imitɨno iicauno janaanɨcɨ aivo imitɨno minifetefihi.

Miyanotɨro Imo Imo Mihicano.

27 Jillɨ Jesu nuunaaca saafigo gaigo miyamɨnaafeenetɨ sefano nuuhi: ¡Imicani icago ɨco
eseemevaugoro ɨco ifiivusuugo! noogoro.

28 Jaaneguiiha Jesu nuuhi: ¡Imi janaanɨcɨ imino Moocaani onoonoco uguubumoro
omoonɨmo! nooboro.

Iimitɨno Miyamɨnaa Sihidɨ Ejeevano Łɨfusuco Dilluhi.
(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

29 Jaanaa sihidɨ Jesujaago miyamɨnaa igaivomoro saahicauhi. Jaanegui tɨconɨubo
ihiimaabo. Jisumio miyamɨnaa aivo imitɨhi. Jaamoro dillumo sihidɨ ejeevano ɨɨfusuco.
Jaaruno ɨɨfusurajitɨhi; ɨdɨinoro Moocaani iimaamɨnaafi Jonas ɨɨfusuta iicaubadɨreji.

30 Jaabo Jonas Ninive cuumi miyamɨnaadi ɨɨfusubadɨ iicaubadɨ tollɨro uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo jisumio miyamɨnaadi ɨɨfusubadɨ icaji.

31 Ufucu Moocaani, niinoono ajaadufucu jisumio miyamɨnaaco Saba onoocuumi
jiinɨjeo aivojɨgo agañɨivogoro diitoco janaanɨcɨ guiinonɨji, diigo aivo tehesirunotɨ Sa-
lomon gaajaco iguubuqui asaaumaño. Jaarunaa jino amɨɨhaifeeneri Salomon janaanɨcɨ
uujoho iicaabo icahi.

32 Jaabadɨro Ninive cuumimɨnaa niino jaadufucu agañɨivomoro jisumio miyamɨnaaco
guiinonɨji. Mɨɨro Ninive cuumimɨnaa imitɨco jeevesuuhi Jonas diitoco Moocaani
unuunoco ɨjɨɨbuguusumi. Jaabadɨro jino Jonas janaanɨcɨ uujoho iicaabo jino
amɨɨhaifeeneri icahi, nooboro.

Mofi Imitɨno, Bu Imino Icano.
(Mt 5.15; 6.22-23)

33 ¿Mɨɨjoho cɨɨjɨgai mecuco ɨnɨfutusumoro otoovohɨgo ficutatɨhi, guirihilluguiino?
Caamo mificutahi fañoojavɨ ɨjɨcafotomo iseseeque ihatyɨmequi.

34 Mɨɨro saafi ihaallɨɨ iimitɨɨbo imino icajitɨrahi. Jaabadɨro saafi ijeebɨɨ iimitɨɨbo
imihusetɨhi. Jaabo imitɨnoguiino icaji. Jaanotɨ Moocaani ijeebɨɨco iimibachuhachiijɨ
imihusetejiibo. Moocaani iimogobadɨ icacujiibo.

35 Jaanegui deesɨcɨnɨ: Uujoho imihuseebe, unuuruno dijeebɨɨfaño iimitɨno icadino.

36 Jaanotɨ paryɨ dififaño imino, imitɨno aivo achahahachiijɨ, paryɨ difi imino
ɨɨfuvusujino cɨɨjɨgaimecu ɨco ifoovori aachɨcɨnɨbadɨ, nooboro.

Jesu Fariseomɨ, Caatɨnɨmɨnaa Icamoco Łɨbauhi.
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

37 Jaabo Jesu ihiimaaunoco iimivuudɨ, saafi fariseomɨoobo Jesuco coovauhi iijajaago
imachutequi. Jaanegui Jesu ufuuboro casɨɨvuuhi imachuqui.

38 Jaarunaa ifariseomɨoobo jabafiituuhi Jesu diito tajɨɨba onoobadɨ ihuseque nita-
maaitɨɨbo amachuunotɨ.

39 Jaarunaa Aivojɨɨbo Jesu nuuhi: Amɨɨhai fariseomɨ minitɨhi guirihilluno, butajene
icano allɨcoro. Jaanotɨ amɨɨhai, amɨɨhai jeebɨɨfaño gahafɨcɨnɨhi imitɨno momoonɨmoro
mananivahicanehejeri.

40 ¡Gaajatɨcanimo! ¿Jana nacu magaajatɨhi allɨonoco eheetavuubo tollɨro fañoonoco
eheetavuunoco?

41 Jaanegui amɨɨhai jeebɨɨfaño iicanotɨ ɨɨdaasufiimedi mahacɨ. Jaadɨ jari paryɨ amɨɨhai
ifi imiteji.

42 ¡Łdaasucaniji amɨɨhai fariseomɨ mihicano! Amɨɨhai Moocaanidi fahuseecɨtɨ sahaame
mahacɨhi menta aametɨ, ruda aametɨ, paryɨ basuta mamachufinehejetɨ icano. Jaarumo

sitaaco imino momoonɨtɨhi Moocaanico magaijɨtɨhi. Jinooco jeevesutɨmo fanoocɨcoro momoonɨjirahi.
43 ¡Ɨdaasucaniji amɨɨhai fariseomɨ mihicano! Sinagogajafaño mufuusumi imiyaano icaganocoro mihimoyɨɨcɨfihi. Tollɨro jɨɨhaiñofaño imino amɨɨhaico idillunoco mihimoyɨɨcɨfimo.
44 ¡Ɨdaasucaniji amɨɨhai caatɨnɨmɨnaa, fariseomɨ icamo: Mojeebɨɨ imihi, noomoro sitaaco mabañɨfiimo! Cɨɨhojɨ toovono iicahojɨbadɨ mihicamo. Jaahojɨhallɨdɨ miyamɨnaa toojɨco gaajatɨmo toojɨhallɨdɨ ɨɨgonɨcɨbadɨ mihicamo, nooboro.
45 Jaanegui caatɨnɨmɨnaatɨ saafi iimusuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhaico eneejiruno tollɨ neehi, nooboro.
46 Jaaneguiiha Jesu nuuhi: ¡Ɨdaasucani amɨɨhai caatɨnɨmɨnaa mihicaji! Amɨɨhai sitaaco bocɨnoco mifiisesuhicahi mɨɨhaiñooba ajaabɨcɨtɨnoco. Jaamoro amɨɨhai jillɨ usegai sagaibari mududɨɨcɨhicatɨhi.
47 ¡Ɨdaasucaniji amɨɨhai mihicaji! Moocaani iimaamɨnaa cɨɨhojɨnohallɨco mɨsumesumoro mihimibachunoco meheetavehicahi amɨɨhai eedeetemɨhairyo agaicaaumo cɨɨhojɨnoco.
48 Jaamo tollɨ momoonɨmo amɨɨhaihallɨvɨro mɨjɨɨbeguehi amɨɨhai eedeetemɨhai omoonɨunofañodɨ mihicanoco; Mɨɨro diito gaicaauhi. Jaamo cɨɨhojɨnoco amɨɨhai meheetavehicahi.
49 Jaanegui Moocaani igaajafeenedɨ neehi: Galluuji Moocaani iimaamɨnaa, Moocaani minɨsumɨnaa icamoco. Jaamotɨ saatohoco gaicaaujimo, saatohoco ɨdaasuno moonɨjimo.
50 Jaamo jisumio miyamɨnaaco Moocaani ihiimaamɨnaa tɨɨjoho jaadaco ɨcɨji jiinɨje ifiivuunotɨ jisumivɨ iicaumoco diito agaisiraicɨumo tɨɨjoho jaadaco,
51 Abel tɨɨjohotɨ itɨconɨɨbo Zacariaco Moocaani iijafaño, Moocaanico ijeecɨvequi asimɨco agaicaaufimañotɨ iimimecu situvɨ agaicaaubo tɨɨjohovɨ nijequeenɨjiibo. Jaanegui amɨɨhaico neehi: Jisumio miyamɨnaaco Moocaani ihiimaamɨnaaco agaisiraicɨumo jaadaco ɨcɨji.
52 ¡Ɨdaasucani amɨɨhai mihicaji caatɨnɨmɨnaa! Tuhugari ofoomoro agaajajiruno llaveque mafaatanɨmoro mɨjɨcafototɨhi, bu ɨjɨcafetejirumoco mɨjɨcafutusutɨhi, nooboro.
53 Jillɨ Jesu diitoco unuunoma iicamo fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo sihidɨ diibojaa ɨsɨfiiratuumoro tɨcovauhi fanoovaco idillumo.
54 Ɨɨfurumo diiboco siibadɨ onoonohallɨtɨ aivojɨto ɨmega diibohallɨvɨ imitɨno ijɨɨbeguequi.

12

Uujoho Imihusehi, Noomoro Abañɨfimohallɨvɨ Ɨjɨɨbogono.

1 Jaanaaca aivo sihidɨ miyamɨnaa iigaivuumo ijene quicucasihicauhi. Jaanaa Jesu itɨconɨ ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: Mehesɨcɨnɨ fariseomɨ juurisutaguiijɨ: Imihusehi, noomoro abañɨfinotɨ.
2 Aivo chahano afatanɨcɨnɨno, atyɨmeratɨno iicano. Jaabadɨro chahano otoovono, gaajaratɨno iicano.
3 Jaamaño amɨɨhai fucu cɨvohɨ munuuruno cuuje seseehɨgo guubuvusuji. Jaabadɨro toovono mecufaño guhugaco mafabaacumoro jaabañogayɨ mihiimaaruno, coovano noocafeteji iija nijequetɨ.

¿Mɨɨco Fɨne Mihiguijirahi?
(Mt 10.28-31)

4 Tañahabomɨ, amɨɨhaico neehi: Mihiguijirahana oono miyamɨnaa ifiico agaicaaufimoco. Jaarunobuunatɨ mɨllɨ mɨɨnoco moonɨcujitɨrumo.
5 Jaanotɨ naha ɨdɨɨbocoro mihigui iguijenɨnobuunatɨ tollɨro ijeebɨɨco cɨɨjɨgaifaño agañɨɨjiruubo mityama iicaaboco. Diibocoro mihigui.

6 Miiro sahusedimo joomico mijeegayiiciriro manaajenicihi. Diito iicarumoti
Moocaani jabajeevetihi.
7 Miiro paryi amiihai nigai ijeene paryi oovocinicuuhi sajehesari. Jaanegui mihiguiji-
rahana, miiro amiihai sihidi joomi guiraarumo janaanici magaijicafetehi.

Miyaminaafeenevi Jesucristoco: Miyaabo, Onoomo.
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 Amiihaico neehi: Miyaminaa imefeenevi uco: Miyaabo, onoomoco, uujoho
Miyaminaafibadi Ifiivuubo tolliro Moocaani toomominaa imefeenevi: Miyaabo, neeji.
9 Jaanoti uco utuunamaaimoco tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo tuunamaaiji
Moocaani toomominaa imefeenevi.
10 Tolliro cajaatyohacho uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubediti imitino ihiimaaruno
diitoco buusucafetejirahi. Jaanoti Moocaani Gaijaditi imitino ihiimaamoco toono aivo
buusurajitihi jiijehallivi, bu ufucu niquejevi icano.
11 Amiihaico sinagogajafaño fagominaa aivojito icanojaago asatyusumi; ¿Milli fine
iimusuji? ¿Milli fine neeji? noomoro gaihuiba mihicadino.
12 Tolli mihicasumi Moocaani Gaija jiibegueji milli mihiimusujinoco, nooboro.

Sihidi Nihibamima Iicaubo.

13 Jaanaa saafi miyaminaafeeneti Jesuco nuuhi: Jiibogominaafi, tañahaboco dinoo
guihirubihiivi nehejeti uco feenedi ihaciqui, nooboro.
14 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu miijoho uco amiihaihalliivi ficuuhi fagominaati
nihibami dugaacuminaafiti? nooboro.
15 Siino nuubo: Amiihai ifiico magaihuini. Jaamoro sihidi sinehejeque mihi-
moyiicidino; Miyaminaafi ifi sihidi sinehejema iicanoti saatihi, nooboro.
16 Diitoco jilli oovicicubo: Icaubo saafi sihidi sinehejema iicaubo. Jaabo ijiinijeque
abasuuno sihidi noovauhi.
17 Jaanoco aatyimeuboro esamaaiubo: ¿Milli fine mooniji? Chahano aivo tabasuta
noovaco ificujiruno,
18 nooboro esamaaihicaubo. Jaadi nuubo: Gaajacuuhi omoonijinoco.
Tamachutanoco ificuhicajaanoco agavaracuuboro siino coojano eetaveji. Jaaboro
tojaajefaño paryi tabasuta noovataco ficuji paryi tañeheje icanoco.
19 Jaaboro tajeebiico neeji: Tajeebii, sihidi sinehejema diicahi ajashutino ficabano
ticovovi. Jaanegui daguisi, machu, daadu. Jaanoro imo imo diica, nooboro.
20 Jaarunaa diiboco Moocaani nuuhi: Ɨijoho agaajatino miyaminaafi, jaachiijio fucuro
guijeveji. Jaanobuuna, ¿miidiji fine toono paryi ificuuno? nuubo Moocaani.
21 Jilli icafiibo miyaminaafi sihidi sinehejeque ifiguiiharo ititibaniibo. Jaaruubo
Moocaani imefeenevi idaasuubo.

Moocaani Iseemeque Teemefiihi.
(Mt 6.25-34)

22 Jaadi Jesu ijiibogominaaco nuuhi: Amiihaico neehi, gaihuiba mihicadino: ¿Jinejeque
mamachuji, guijevetimo mihicaqui? ¿Jinejeque mijicafeteji? noomoro gaachehuti
mehesamaaidino.
23 Mofi machuta, gaachehu icano janaanici jaaducafetehi.
24 Memeeci uuhimico abasumoro icitatirumo imachuta iijanoma chaharumo. Jaaru-
moco Moocaani machutaaco acifihi. Jaamo diito joomi janaanicivi amiihai majaadu-
cafetehi.
25 ¿Nacu cajaatyo fine gaihuiba iicaneri ifiico janaanici medio metro ticovovi caamu-
vutusujirahi?
26 Jino tihiitiruunoco momoonijitirumo. ¿Collihi sinehejeque mehesamaaimoro
gaihuiba mihicahicahi?

27 Eneecau oono deecanoco mɨhɨɨfɨnɨcɨ, dudɨcamaaitɨruno jaadihunoco eetavotɨruno
imino ujusinoco. Jaanotɨ aivojɨɨbo Salomon aivo sihidɨ jeevano iminoonoma icauruubo
toono deecanobadɨ jeevautɨhi.
28 Jaabo Moocaani ñaavahu icarunoco imino gaachehuco mɨjɨɨhacubadɨ omoonɨɨbo
safucu jahisi icano sifucu cɨɨjɨgaifañо mɨjɨgasufirunoco. Jaanegui amɨɨhai miyamɨnaa
ajashuno mimiyaavogomo, ¿collɨhi mimiyaavogotɨhɨ? Jaabo ñaavahu janaanɨcɨ
amɨɨhaico imino jɨcujiibo?
29 Jaanegui ¿jinejeque mamachuji? ¿Jinejeque mahaduji? noomoro gaihuɨba mihi-
cadino.
30 Mɨɨro imiyaavogotɨmo ɨdɨɨnoro jiinɨjeonehejequere guiinefiihi. Jaanotɨ
amɨɨhai Caani niquejefañо iicaabo.* Jaabo gaajacuuhi amɨɨhai paryɨ tonehejeri
mucuujɨvaachunoco.
31 Jaanegui itɨconɨ Moocaani aivojɨco miguiino. Jaadɨ jari paryɨ tonehejeque bu
magaayɨcɨji.

Mubusumijema Niquejefañо Mihicano.
(Mt 6.19-21)

32 Mihiguijirahana amɨɨhai agaijɨmo amɨɨhai mahajashurahi. Jaarumoco Moocaani
ihaivojɨco aacɨnoco imeguehi.
33 Amɨɨhai nehejeque manaajemere ɨɨdaasumoco mahacɨ; jillɨ meheetavo unuucu-
jitɨno lleegucuco niquejefañо ifinɨjitɨnonehejeque mificu tahɨ nanivamɨnaa achahahɨgo
amɨɨhai nehejeque deeɨra ifinɨsutɨhɨgo.
34 Mɨɨro amɨɨhai busumijeene iicahɨgovɨ tollɨro amɨɨhai jeebɨɨ icajirahi.

Mihimibaivomoro Mihicacu.

35 Mihimibaivomoro mihica amɨɨhai cɨɨjɨgai mecunoco mɨnɨfutusumoro.
36 Ihaivojɨɨbo ataabatoobo agaseebeque iguhugatɨ ocoovasumiro ifaayɨcɨqui
iicojɨmɨnaafi otoomonɨcɨbadɨ.
37 Imicani icajimo ihaivojɨɨbo jeecɨvomɨnaa diiboco toomomovɨ agasesumi.
Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Ihaivojɨɨboro iimibaivooboro diitoco casɨɨhacuji, jaaboro
imachutaaco diitoma ɨɨfejiibo imachuqui.
38 Jaamovɨ diibo fucufeenevɨ, cuujetavɨ icano toomomovɨ agasehachiijɨ imicani ica-
jimo tollɨ iicano jeecɨvomɨnaa.
39 Jinooco magaaja iija abajaabo tusumi nanivamɨnaafi asaanoco igaajaruva cɨgatɨɨbo
teemejiruubo. Jaaboro iijaco faayɨcɨsujitɨruubo diibo nehejeque nanitɨɨbo iicaqui.
40 Jaaneguiiha amɨɨhai mihimibaivomoro motoomo mehesɨcɨnɨtɨnaaca uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo siino saaji, nooboro.

Imino Jeecɨvomɨnaafi, Iimitɨno Jeecɨvomɨnaafi Icano.
(Mt 24.45-51)

41 Jaanegui diiboco Pedro dilluuhi: ¿Aivojɨɨbo, jino odoovɨcɨno mɨɨhaidiro nacu
fameediro? nooboro.
42 Jaanegui Aivojɨɨbo nuuhi: Cajaanɨhacho ihaivojɨɨbo cojɨmɨnaafi imino iicaabo
agaajaaboco iijamɨnaaco otoomooboro machutaaco ihacɨqui ificuubo.
43 Imicani icajiibo ihaivojɨɨbo agasesumi imino moonɨɨboco aatyɨmevasumi.
44 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Diiboco ihaivojɨɨbo paryɨ inehejehallɨvɨ aivojɨɨbotɨ
ficuji.
45 Jaanotɨ imitɨno ijeebɨɨfañо esamaaiboro: Fɨne tahaivojɨɨbo goovajitɨno agasene,
nooboro saatoho ihaivojɨɨbo jeecɨvomɨnaaco ɨdaasuno omoonɨɨboro, tɨcovono amachu-
uboro, aaduuboro iguiriicavoobo.

---

* **12:30** Moocaani

46 Jaanaa diibo gaajatɨnaaca cufucuhacho ihaivojɨɨbo gaseji. Jaaboro diiboco sihidɨro
ahaamɨɨboro ficujiibo saatoho iimitɨmoco omoonɨbadɨ iicaqui.
47 Jaanotɨ ihaivojɨɨbo atajɨɨbanoco gaajacuruubo iimibaivooboro omoonɨtɨɨbo sihidɨro
aamɨcafeteji guiraano.
48 Jaanotɨ saafi gaajatɨɨbo imitɨnoco omoonɨhachiijɨ mɨɨdɨno aamɨcafeteji. Mɨɨro
Moocaanitɨ guiraano agaayɨcɨhinɨɨboco, bu guiraajino idilluno. Jaabadɨro guiraano
ificusuuboco, bu guiraajino idilluno.

Jesu Dugaacusumɨnaafi.
(Mt 10.34-36)

49 Uujoho saauhi jiinɨjehallɨvɨ cɨɨjɨgaico ɨnɨfutusuvaabo; ¡Imeguehi jisumiro
ɨjɨgacuunoco!
50 Nitɨsubadɨ ɨdaasufañodɨhiica nɨsucafeteji. ¡Guiraacani ɨdaasuno icahi toono
afatyotɨnohachuta!
51 ¿Nacu fɨne amɨɨhai uco: Jiinɨjehallɨvɨ sajeebɨɨ icaco sɨvaabo, noomoro mehesɨcɨnɨhi?
Jaarunaa amɨɨhaico: Chahano, neehi. Jillɨ uujoho miyamɨnaaco dugaacusuhi.
52 Jaamaño jisumitɨro sahusedɨmo sajaaoto iicamo dugaaveji miimɨsiicɨ, saafi icamo
miimɨsiicɨhallɨvɨ; bu miimɨsiicɨ, dugaaveji miimɨsiicɨ, saafi icamohallɨvɨ.
53 Caani illima moonɨcasiji, bu illi caanima moonɨcasiji icano. Tollɨro seejɨ illehallɨvɨ,
bu ille seejɨhallɨvɨ icano, tollɨro iiyaaja ibaabohallɨvɨ, bu ibaabohallɨvɨ iiyaaja dugaaveji
icano, nooboro.

Ificabavanoco Magaajacɨno.
(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

54 Tollɨro bu Jesu miyamɨnaaco nuuhi: Jimañovɨ Jerusalevɨ oestejaagotɨ niijaba asaa-
sumi mahaigueji meneefihi. Jaabadɨ icafiino.
55 Jaanotɨ surjaagotɨ guibuhuba asaasumi ficabavajino monoonɨcɨhi. Jaabadɨ icafiino.
56 ¡Bañɨfiiramɨnaa! Niquejeguiino iicanoco, jiinɨjehallɨvɨ iicanoco icano magaajarumo.
¿Collɨhiica magaajatɨhi amɨɨhai mihicanoco?

Dimɨnaafima Sajeebɨɨ Minifoto.
(Mt 5.25-26)

57 ¿Collɨhiica amɨɨhairyo mihimibachutɨhi?
58 Saafi ɨɨjoho ɨdɨɨhegueebe dihallɨvɨ aivojɨtoco ɨjɨɨbogotooboma ufuusumi jɨɨhaivɨ
diiboma imino diimaa. Jaamɨsiro siino mihimitocasi ɨco dugaacumɨnaafijaa satyediibo.
Jaabo dugaacumɨnaafi ɨco sisɨmɨnaafico acɨjirahi. Jaabo isisɨmɨnaafi ɨco cɨvojafaño
jɨɨhacujirahi.
59 Jaanegui ɨco neehi: Tahɨgotɨ dihiinejitɨrahi niinojegayɨco adaadutɨnohachuta.

13

Amɨɨhai Imitɨco Mejeevesutɨhachiijɨ Famooro Mifinɨji.

1 Tusumi saatoho Jesujaa asaaumoro diiboco jɨɨbuguumo Pilato Galilea gaifiimɨco
agaisiraicɨuboro Moocaanico ijeecɨvequi asimɨco agaisiraicɨumo tɨɨjohoma diito
tɨɨjohoco acahɨɨsenɨunoco.
2 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Jito Galilea gaifiimɨ famoova janaanɨcɨ fɨne iimitɨmaño
jillɨ icamo, noomoro fɨne mehesamaaihi?
3 Amɨɨhaico chahano neehi: Tollɨro amɨɨhai, amɨɨhai imitɨco mejeevesutɨhachiijɨ paryɨ
mifinɨji.
4 ¿Nacu fɨne amɨɨhai joono Siloe torrehacɨ dieciochodɨmohallɨvɨ Jerusalevɨ aacutuuneri
iguijeveumotɨ: Fɨne tahɨ iicamo janaanɨcɨ imitɨmo, noomoro mehesamaaihi?
5 Amɨɨhaico chahano neehi: Tollɨro amɨɨhai, amɨɨhai imitɨco mejeevesutɨhachiijɨ paryɨ
mifinɨji, nooboro.

Higuera Onooho Ɨmohovɨ Ohoovɨcɨno.

6 Jaaboro Jesu jillɨ ohoovɨcɨuboro nuuhi: Saafi miyamɨnaafi ibasutaho Higuerahoma
icauhi. Jaahoco meecɨtuubo fɨne noovacuuho nooboro. Jaarunaa noovautɨho.
7 Jaanegui ibasuta toomomɨnaafico nuubo: Meecɨ mificabacɨ, saficaba icano
sanohallɨvɨ meecɨvahicarahi. Jaaruubo inoovaco atyɨmetatɨhi. Jaanegui, diillucu;
¿Collɨhi bu toonovɨ onoovatɨho icajirahi? nooboro.
8 Jaarunaa toono toomomɨnaafi diiboco iimusuuhi: Aivojɨɨbo, jaafahi jificaba icaho;
ijiinɨjeque seediibo tanusuji.
9 Jaadɨ fɨne jari noovajiho. Jaanotɨ onoovacutɨhachiijɨ jei diillu, nooboro.

Jesu Jaguisɨsumi Iyoobai Iimitɨgoco Buheesuhi.

10 Safoono jaguisɨfucu Jesu sinagogajafaño jɨɨbeguehicauhi.
11 Jaanaa tahɨ icaugo saafigo gaigo dieciocho ficabano tɨcovovɨ iguihuvaugo, iimitɨno
ɨjɨ omoonɨuneri iyoobai fañovɨro tejeeveuhi. Jaaneri sanotɨcovoro julleevecutɨgo.
12 Jaagoco Jesu aatyɨmeuboro ocoovauboro nuuhi: Gaigo, diguihuvatɨ buheetecu,
nooboro
13 ihuseneque diigohallɨvɨ ficuubo. Jaasumiro diigo sanotɨcovoro ujulleeveugoro
tɨcovauhi Moocaanico iimogo.
14 Jaarunaaca sinagogaja aivojɨɨbo Jesu jaguisɨsumi diigoco ubuheesuunoma iicaubo
sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro miyamɨnaaco nuuhi: Sahuse juugahusetɨ safucu icano ic-
ahi mududɨcamaaiqui. Jaasumi masaa amɨɨhaico ibuheesuqui jaguisɨsumi icatɨno,
nooboro.
15 Jaanegui Aivojɨɨbo Jesu diiboco iimusuuhi: Bañɨfiiramɨnaa, jaguisɨsumi icarunaaca
amɨɨhai joomɨco misinɨɨmoro masatyefihi nɨfaihutɨ mihisuutomo.
16 ¿Jaanegui jaamo Abraham iyaaicɨgaico Satanas guihuvari dieciochodɨno ficabava
tɨcovovɨ isisɨhinɨgoco, jaguisɨfucuvɨ iicanegui nacu misinaayujitɨrahi? nooboro.
17 Jillɨ Jesu unuuneri, paryɨ diiboco ɨjɨɨheveumo nucufeveuhi. Jaarunaa saatoho
miyamɨnaa imo imo icauhi, Jesu sihidɨ jeevanoco omoonɨnoco aatyɨmeumoro.

Mostaza Tooɨvɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

18 Jaaboro Jesu nuuhi: ¿Jinejebadɨ fɨne jeevano Moocaani aivojɨ? ¿Jinejevɨ fɨne oovɨcɨji?
19 Fɨne mostaza noovatabadɨ jeevano. Jaano tooɨco miyamɨnaafi abasuno ujusinoro
guiraaho ɨmohotɨ minifetehi. Jaahohaafenevɨ joomɨ agahafomo ihiicunoco eetavehi.

Juurisutaguiijɨvɨ Ohoovɨcɨno.*
(Mt 13.33)

20 Jaadɨ nuubo Jesu: ¿Jinejevɨ oovɨcɨjirahi fɨne Moocaani aivojɨco?
21 Fɨne juurisutaguiijɨco gaigo itacufaño minoocɨ, sano icano ohoovogoro ificuuno
paryɨ iitacuco adɨcɨhi, nooboro.

Ijene Jɨɨhai Aamɨjɨ.
(Mt 7.13-14, 21-23)

22 Jaabo Jesu Jerusale cuumijaago ofoobo jɨɨhaivɨ afatyocuumijevɨ jɨɨbogooboro feehi-
cauhi.
23 Jaanaa saafi diiboco dilluuhi: Aivojɨɨbo, ¿naa mɨɨdɨmoro taajaji? nooboro.
Jaanegui nuubo:
24 Miguiino jaamo ijene jɨɨhai aamɨjɨriro† mɨjɨcafetehi. Jaanegui amɨɨhaico neehi:
Sihidɨ miyamɨnaa imegueji ɨjɨcafotonoco. Jaarumo jɨcafetejitɨhi.
25 Iija abajaabo agañiivooboro iguhugaco afabaacunobuuna amɨɨhai jahisi mihicamo,
mocoovaji: Aivojɨɨbo, mɨɨhaico faayɨcɨ, noomoro. Jaarunaa diibo amɨɨhaico iimusuji:
¿Mɨɨjoho amɨɨhai? Amɨɨhaico uujoho gaajatɨhi, nooboro.

---

* **13:19** Levaduraguiijɨvɨ Ohoovɨcɨno. † **13:24** Griego iijɨri: aajashuno guhuga, noono.

26 Jaanegui amɨɨhai mɨtɨcovaji diiboco monoomo: Ɨɨma mɨɨhai mamachuhicauhi,
mahaduhicauhi icano tollɨro ɨɨjoho muucuumijefaño dɨɨbeguehicauhi, noomoro.
27 Jaarunaa amɨɨhaico neejiibo: Amɨɨhaico nuucuuhi, amɨɨhaico uujoho gaajatɨhi
uuditɨ buhɨgovɨ miminifoto amɨɨhai iimitɨnoco momoonɨfino miyamɨnaa.
28 Jaamo tahɨgo mataacasimoro amɨɨhai igaiñooco mohojɨsuji. Abraham, Isaac, Ja-
cob, paryɨ Moocaani iimaamɨnaa icamo Moocaani aivojɨfañoo icamoco maatyɨmemere
amɨɨhaico diitotɨ buhɨgovɨ agañɨɨcuumo mihicajimo.
29 Jaanaa tollɨro fahɨgovatɨ miyamɨnaa saaji Moocaani aivojɨfañoo acasɨɨvomoro
imachuqui.
30 Jaasumi miyamɨnaa jisumi guiinovɨ iicarumotɨ tusumi saatoho sihidɨ ejeevamotɨ
minifeteji. Jaanotɨ jisumi sihidɨ jeevano iicarumotɨ saatoho tusumi guiinovɨ minifeteji,
nooboro.‡

Jesu Jerusale Cuumihallɨvɨ Taahi.
(Mt 23.37-39)

31 Jaafucu fariseomɨ asaaumoro Jesuco nuuhi: Jinootɨ sihɨ fuucu Herode imeguehi ɨco
agaicaaunoco, noomoro.
32 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Mofoo, jaamoro toonaamuhuco monoo: Jaachiijɨ,
cɨvohogo icano imitɨno ɨjɨmɨco buhɨ gavaracuji, iguihuvamoco buheesuji icano. Jaabo
cɨvohogo seseevedɨ imiveji.
33 Jaaruubo ofoohɨgo feeji jaachiijɨ, bu cɨvohogo, bu seseevedɨ icano. Mɨllɨtɨ bu
Moocaani iimaamɨnaafi Jerusaletɨ buhɨgovɨ guijevejirahi.
34 Jerusale cuumi, Jerusale cuumi, amɨɨhai Moocaani iimaamɨnaaco magaisir-
aicɨfiihi, tollɨro Moocaani amɨɨhaijaago jɨɨbogomɨnaaco agalluumoco guiisibaneri ma-
haamɨfiihicahi. Jaanotɨ uujoho imeguehicahi fahiijɨvaro tuucuumi seemeque tajaagovɨ
iigaiyɨɨcɨnoco oono catava iseemeque ijɨjecuguiino ificuunɨcɨbadɨ. Jaarunoco amɨɨhai
mihimeguehicatɨhi.
35 Eneecau bu magaaja amɨɨhai iijano jihovonodi fiiveteji. Jino amɨɨhaico neehi:
Uco siino mahatyɨmecuujitɨhi jari johono uco: Imicani Aivojɨɨbo momofeenedɨ asaabo,
meneejifucu agasetɨnohachuta, nooboro.

14

Jesu Icɨɨdɨɨhallɨvɨ Nɨfaihu Agahafuuboco Buheesuuhi.

1 Safoono jaguisɨsumi Jesu fariseomɨ aivojɨɨbo iijafañoo fuuhi imachuqui. Jaaboco
saatoho fariseomɨ ɨɨfɨnɨcɨhicauhi.
2 Jaanaa Jesu ɨmega icɨɨdɨɨhallɨvɨ nɨfaihu agahafuuneri iguihuvaubo icauhi.
3 Jaanegui Jesu fariseomɨ, Moise tajɨɨba jɨɨbogomɨnaa icamoco dilluuhi: ¿Fɨne
jaguisɨsumi mubuheesujirahi iguihuvaaboco, nacu mubuheesujitɨrahi? nooboro.
4 Jaarunaa diito iimusuutɨhi. Jaanegui iguihuvauboco ɨɨcɨuboro buheesuuhi. Jaaboro
diiboco agalluuboro
5 ifariseomɨco nuuhi: ¿Cajaatyo fɨne amɨɨhaitɨ amɨɨhai jooɨ ifapaajefañoo aacotooboco
mɨhɨcɨjitɨrahi jaguisɨfucu iicaneguiiha? nooboro.
6 Jaarunoco mɨllɨ iimusuutɨmo.

Taabava Jɨɨbaimojaago Ucuuhuvamo.

7 Jaanaa Jesu ɨɨfɨnɨcɨnaaca ucuuhuvaumo asaaumo imiyamañejevɨro
casɨɨcamaaihicauhi.
Jaanegui Jesu oovɨcɨfeenedɨ diitoco faguuhi:

‡ **13:30** Griego iijɨri noono: jisumi dojɨcuvɨ iicarumotɨ tusumi saatoho ɨmegavɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi ɨmegavɨ iicarumotɨ saatoho tusumi dojɨcuvɨ minifeteji.

8 Saafi ɨco taabava jɨɨbaimojaago ucuuhuvasumi imiyamañovɨ casɨɨvedino, fɨne gasejiruubo sifi dijanaanɨcɨ iicaabo.
9 Jaanegui amɨɨsico ucuuhuvaabo asaaboro ɨco neejirahi: Jahɨgovɨ diica tomañovɨ jaanɨ icasɨɨvequi, nooboro. Jaanegui ɨɨjoho unucufeveebere diito allɨbavɨ feejirahi.
10 Tollɨ icatɨno, ɨco ucuuhuvasumi ofoobo allɨbavɨ casɨɨvo. Jaachiijɨ fañoojaoobo asaaboro ɨco neeji: Tañahabo, jahɨ imiyagahallɨvɨ casɨɨvoto, nooboro. Jillɨtɨ jari imiyaamo amachumofeeneri diicaji, nooboro.
11 Jaabadɨ uujoho mityahi onoobo guiinovɨ ficucafeteji. Jaanotɨ miyaabo icaruubo mityahi onootɨɨbo miyaabotɨ ficucafeteji, nooboro.
12 Jaadɨ bu fañoojaooboco nuubo: Jɨɨbaimofaño machutaaco edeetavusumi digataavomɨnaacoro, dinahabomɨco, diyotoco, difiitɨno iica ɨnɨhɨbamɨvamoco icano cuuhuvadino, tollɨro bu diito ɨco coovajirahi. Jaamaño diitoco ocoovano jaadaco dɨɨcɨcuujirahi.
13 Tollɨ icatɨno; jɨɨbaimoco edeetavusumi ɨɨdaasufiimoco, ifiino imitɨmehejeque, ɨɨgotɨmehejeque, aatyɨmetɨmehejeque icamocoro cuuhuva.
14 Jaadɨ jari imo imo diicaji ɨco diito jaadujitɨrahi. Jaaruno jaadaco gaayɨcɨji ufucu jari iimifiimo siino ubuheetesumi, nooboro.

Iguiraano Jɨɨbaimovɨ Ohoovɨcɨno.

15 Jillɨ Jesu unuunoco saafi ɨgɨcɨnɨumañotɨ Jesuco nuuhi: Imicani icajiibo Moocaani aivojɨfaño machutaaco amachuubo, nooboro.
16 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Safoono saafi eetavuuhi machuta jɨɨbaimoco. Jaaboro tajɨɨbauhi sihidɨ miyamɨnaaco icuuhuvaqui.
17 Jaanaa amachucuujino iicacuunegui iicojɨmɨnaafico galluubo, ucuuhuvaumoco ijɨɨbeguetequi: Masaacu paryɨ fanooro icacuuhi mamachuqui, nooboro.
18 Jaarunaa famooro tɨcovauhi onoomo; saafi nuuhi: Jaachiijɨro jiinɨjeque naajejehi. Jaanoco meecɨteji. Jaanegui ɨco neehi: Feejitɨhi, nooboro.
19 Jaanotɨ bu saafi nuuhi: Jaachiijɨro fahuseecɨdɨmo bueymɨco naajejehi. Jaamoco nɨsuteji. Jaanegui ɨco neehi: Feejitɨhi, nooboro.
20 Jaanotɨ bu saafi nuuhi: Jaachiijɨro atyabaco ɨcɨjehi. Jaanegui ɨco neehi: Feejitɨhi, nooboro.
21 Jaanegui ijeecɨvomɨnaafi uhuumiuboro ihaivojɨɨboco jɨɨbogovauhi paryɨɨcɨno. Jaaneri ihaivojɨɨbo ɨsɨfiiratuuboro, ijeecɨvomɨnaafico nuubo: Goovano difoo cuumi jɨɨhaiñeri. Jaaboro sɨva ɨɨdaasufiimoco, ifiino iimitɨmehejeque, ɨɨgotɨmehejeque, aatyɨmetɨmehejeque icano, nooboro.
22 Jaanobuunatɨ ijeecɨvomɨnaafi nuuhi: Aivojɨɨbo, onoobadɨ moonɨcuuhi. Jaarunofaño icanehiica saatoho iicajirumañeje, nooboro.
23 Jaanegui ihaivojɨɨbo diiboco nuuhi: Siino difoo. Jaaboro buhɨgueeje jɨɨhaiñofaño iicamehejeque dɨɨcɨto taaja igahafequi.
24 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Itɨconɨ ucuuhuvarumo tamachutaatɨ ajashuno itɨɨvejitɨhi, nooboro.

Cristo Dojɨcutɨ Ofoomo Jillɨ Icaji.

25 Jaanaa Jesu dojɨcutɨ sihidɨ miyamɨnaa feehicauhi. Jaanegui dojɨcuvɨro diitojaa ɨɨmeveuboro nuuhi:
26 Saafi tadyojɨcutɨ asaanoco iimogoobo caanico, seejɨco, mogaico, iseemeque, inahabomɨco, inagomɨco, bu ifi icarunoco icano ɨjɨɨhevetɨɨbo tadyojɨcutɨ saajitɨhi.
27 Tollɨro tamomohallɨtɨ ifiico iguijenɨsunoco iimogotɨɨbo tadyojɨcutɨ saajitɨhi.
28 ¿Nacu amɨɨhaitɨ saafi torrehacɨco eetavonoco iimogoobo itɨconɨ tohacɨ ajaaducafotonoco gaajajiruubo? Diiboma imino ɨɨfetejidɨno iicaruva eetavejiruubo.

29 Jaanotɨ ihɨmahacɨnocoro ɨtɨconɨɨbo inɨhɨbamɨ achahaneguiiha ijeevesuruva tohacɨjeque aatyɨmeme diiboco dejecujirahi:
30 Diibo jino tɨconɨhinɨrahi eetavonoco. Jaaruubo imivehinɨtɨhi, noomoro.
31 Jaabadɨro saafi aivojɨɨbo siijiinɨjeo aivojɨɨboma omoonɨcasijisumi imiyamɨnaa diez mildɨmoma iicaabo. ¿Nacu fɨne veinte mildɨmoma diibojaa asaaboco guiinonɨjirahi?
32 Jaarunaa diiboco sahɨgotɨro iguiinonɨjirunoco agaajaaboro tehesiibaacaro diibojaa jɨɨbogoco galluujiruubo iimitocasiqui.
33 Jaabadɨ cajaanɨhacho amɨɨhaitɨ paryɨ iinoco ejeevesutɨɨbo tadyojɨcutɨ saajitɨhi.

Ɨmuhu Iimo Afatyusumi.
(Mt 5.13; Mr 9.50)
34 Ɨmuhu imihi. Jaarunaa iimo afatyusumi, ¿mɨllɨ bu siino imitejiruno?
35 Jillɨ magañɨɨtacuuhi jiinɨjeguiiha imitɨno, bu abonoguiiha imitɨno icano. Amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu, nooboro.

15

Oveja Ɨmɨtanovɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 18.10-14)
1 Jaanaaca paryɨ impuesto jaadusumɨnaa, paryɨ imitɨmɨnaa icamo saahicauhi diiboco iguubunɨcɨqui.
2 Jaanoma iicamo fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo diibeditɨ imitɨno neehicauhi: Jaanɨ iimitɨmehejequere agaayɨcɨɨboro diitoma machuubo, noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco jillɨ oovɨcɨuhi:
4 ¿Nacu mɨɨjoho fɨne amɨɨhaitɨ ciendɨno ovejamɨma iicaabo saafi diitotɨ imɨtaruva noventa y nuevedɨmoco sihɨgo iimimañovɨ ificuhinɨɨboro feejitɨrahi iguiinotoobo aatyɨmetɨnohachuta?
5 Jaaboco aatyɨmeebere imo imo ijɨjebaɨhallɨvɨ ficuunɨcɨhi.
6 Jaabo iijajaago agaseebere inahabomɨco, ifiitɨnomɨnaaco icano ocoovaaboro neehi: Uuma imo imo mihica tahoveja ɨmɨtahinɨɨboco atyɨmecuuhi, nooboro.
7 Amɨɨhaico neehi: Tobadɨro niquejefaño iicamo aivo imo imo icanɨcɨhi saafi iimitɨɨbo iimitɨco ejeevesuuboro iicasumi. Jaanotɨ noventa y nuevedɨmo iimitɨma achahamo iicamaño jinejeque bu jeevesujirumo. Jaanegui diito janaanɨcɨvɨ imo imo iicano saafi iimitɨco ejeevesucusumi.

Nɨhɨbajevɨ Ɨmɨtajevɨ Ohoovɨcɨno.
8 ¿Nacu cajaamo gaigo fahuseecɨjeva inɨhɨbamɨ iicanotɨ saje imɨtaruva cuugahuco ɨnɨɨgoro guijaagoro, iminogayɨ guiinejitɨrahi aatyɨmetɨnohachuta?
9 Jaajeque aatyɨmecuudɨ inagomɨ, ifiitɨnomɨnaa icamoco ocoovagoro neehi: Uuma imo imo mihica; atyɨmecuuhi tañɨhɨbaje ɨmɨtahinɨjeque, noogoro.
10 Amɨɨhaico neehi: Tollɨro Moocaani toomomɨnaa sihidɨ imo imo icanɨcɨhi, saafi iimitɨɨbo iimitɨco ejeevesusumi, nooboro.

Inɨhɨbamɨco Sɨcamañovɨ Agañɨɨfifiibovɨ Ohoovɨcɨno.
11 Tollɨro bu Jesu nuuhi: Saafi miimɨsiicɨ iseemene mɨsima icauhi.
12 Jaanaa iguihoobo caanico nuuhi: Guihi, jisumiro uco daacɨ dinehejetɨ ufucu uudi iicajirunoco, nooboro. Jaanegui caani diitɨsima inehejeque diitɨsima dugaacuuhi.
13 Jaanobuunatɨ iguihoobo inehejeque anaajeuboro inɨhɨbamɨco allacaruuhi. Jaaboro toonoma tehesino siijiinɨjevɨ fuuhi. Jahɨgo paryɨ inɨhɨbamɨco iimitɨnovɨ gañɨɨubo.
14 Jaanaaca diibo inɨhɨbamɨco agañɨɨcuunobuunatɨ toojiinɨjevɨ sihidɨ ajeba icauhi. Jaaneri diibo tɨcovauhi sihidɨ ajebari iicaabo.
15 Jaanoma iicaabo dudɨcamaajeque guiinutuubo toojiinɨjeomɨnaafijaago. Jaabo diibo ifaafaimɨco tuumusuuhi.

16 Jaabo ifaafaimɨ machuta imitɨnotɨ imachuqui moonɨhicaurahi. Jaarunaa
mɨɨhaiñooba diiboco toonotɨ acɨhicautɨhi.
17 Jaanotɨ esafutuubo: Guihirubi iijafañо sihidɨ idudɨcamaajemɨnaa machuta sihidɨ
atyuuvonɨcɨnaaca, uujoho jimañovɨ ajebari nacatehi.
18 Dojɨcuvɨro uumiji guihirubi iijajaago. Jaaboro diiboco neeji: Guihi, Moocaani-
hallɨvɨ, dihallɨvɨ icano imitɨno moonɨhicahi.
19 Jaanegui uujoho iimitɨmañо diseemenebadɨ icacuutɨhi. Jillɨ
dididudɨcamaajeebebadɨro uco deesɨcɨnɨcu, nooboro
20 dojɨcuvɨro uumicuubo caani iijajaago.
Jaaboco tehesinotɨro caani aatyɨmeuboro ɨdaasuvuuhi. Jaaboro diibojaago iji-
nafatyuuboro diiboco ihiibɨcɨtuuboro nɨnɨɨcɨubo.
21 Jaanegui diibo caanico nuuhi: Guihi, Moocaanihallɨvɨ, dihallɨvɨ icano imitɨno
moonɨhi. Uujoho iimitɨmañо uco diseemenebadɨ icacuutɨhi, nooboro.
22 Jaarunaa caani nuuhi ijeecɨvomɨnaaco: Goovano iimichehuco mɨhɨcɨmoro diiboco
mɨjɨɨhacu. Jaamoro usegaiviicutɨ ihusefa mificu, tɨhaipaajetɨ diiboco mɨjɨɨhacu icano.
23 Jaamoro niivɨgai ɨɨcavaaboco mɨhɨcɨtomoro magaicaau, muduumoro jɨɨbaimoco
meheetavequi.
24 Jaanɨ taseemene uchuumucuubo siino ubuheetejirubadɨ iicaneguiiha,
ɨmɨtahinɨɨboco siino mahatyɨmeneguiiha, nooboro jɨɨbaimoco eetavuumo.
25 Jaanaaca ihamiyaabo sihɨ ifaguifañо icauhi. Jaabo jaahe asaaubo guubuuhi
agaaseme amasivanoco.
26 Jaanegui saafiitɨ icojɨmɨnaafico ocoovauboro dilluubo: ¿Mɨllɨ iicano oono? nooboro.
27 Jaanegui iimusuubo: Dinahabo gasehi. Jaanegui diicaani iniivɨgai ɨɨcavaaboco
gaicaausuhi mɨllɨ icatɨɨbo imino agaseneguiiha, nooboro.
28 Jaarunaa diibo ihamiyaabo sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro jaahe fuuguutɨɨbo. Jaanegui caani
asaauboro diiboco noovauhi jaahe isaaqui.
29 Jaaboro caanico nuubo: Ɨɨro gaajahi sihidɨ ficabano ɨɨma dudɨcamaaihicahi diijɨco
gañɨɨtɨɨbo. Jaaruuboco safooba diniivɨmɨtɨ saafiigayɨɨba daacɨtatɨhi, tagataavomɨnaama
jɨɨbaimoobaco eheetavejirunaaca.
30 Jaanotɨ jaanɨ daachi dinɨhɨbamɨco iimitɨno gaigoomɨma agañɨɨboro agaseebedi naha
diniivɨgai ɨɨcavaaboco gaicaauhi, nooboro.
31 Jaanegui caani nuuhi: Besha, ɨɨjoho fahiijɨvaro uuma diicanɨcɨhi. Jaamañо paryɨ
tañeheje diino.
32 Jaanotɨ imino jisumi jɨɨbaimoco meheetavomoro imo imo mihicano,
dinahabo uchuumucuubo siino ubuheetejirubadɨ iicaneguiiha, ɨmɨtahinɨɨboco
mahatyɨmeneguiiha, nooboro.

16

Iija Toomomɨnaafi Iimitɨɨbovɨ Ohoovɨcɨno.

1 Jaadɨ tollɨro Jesu nuuhi ijɨɨbogomɨnaaco: Icaubo saafi sihidɨ nɨhɨbamɨma iicaubo,
guubuuhi iija toomomɨnaafi diibo nehejeque sɨcamañovɨ agañɨɨhicaunoco.
2 Jaanegui ihaivojɨɨbo ocoovauboro diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨ iicanoco ɨɨditɨ guubuhi?
nooboro dididudɨcamaajetɨ paryɨ uco dɨɨbogo. Jisu tadyudɨcamaajemɨnaafitɨ diicacuu-
jitɨhi, nooboro.
3 Jaanegui iija toomomɨnaafi esamaaihicauhi: ¿Mɨllɨ fɨne icaji jisumi tahaivojɨɨbo
tadyudɨcamaajetɨ uco agañɨɨdɨ? Sefatɨhi jiinɨjeque eseedijiruubo nucufeguehi sitaaco
nɨhɨbamɨco idillunoco.
4 Jaaruubo gaajacuuhi jillɨ saatohoco aamusunotɨ diito uco iijafañо
tadyudɨcamaajema achahasumi agaayɨcɨjinoco, nooboro

5 coovaubo saafiiri paryɨ saatoho ihaivojɨɨboco edebeumoco. Jaaboro saafiico dilluubo: ¿Mɨnoodɨno ɨɨjoho tahaivojɨɨboco debehi? nooboro.
6 Jaanegui diibo iimusuuhi: Debehi ciendɨno illuva tyɨgabaje dɨɨrɨbanoco, nooboro. Jaanegui iija toomomɨnaafi nuuhi: Jino didebehaamene, goovano casɨɨvoobo bohonotɨ deetavo cincuentadɨnoro oono aametɨ, nooboro.
7 Jaabadɨro sifiico dilluubo: ¿Jana mɨnoodɨno ɨɨjoho tahaivojɨɨboco debehi? nooboro. Jaanegui diibo nuuhi: Trigoco ciendɨno tɨcovo tiyɨva, nooboro. Jaanegui nuubo: Jino didebehaame, bohaametɨ deetavo ochentadɨno tɨcovo tiyɨvaro, nooboro.
8 Jaanoco ihaivojɨɨbo agaajacɨudɨ nuuhi: Taaja toomomɨnaafi gaajaabo aivono ɨfuuruubo, sitaama imino iicaqui omoonɨnoco. Jiinɨjeo miyamɨnaa gaajahi jiinɨjeonehejeque, miyaavogomɨnaa janaanɨcɨ.
9 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Jino iimitɨno jiinɨjeonehejeri gataavomɨnaatɨ mɨhɨcɨ jiinɨjeoneheje ifinɨɨdɨ amɨɨhaico diito ufucu niquejefaño ifinɨjitɨno iijanofaño igaayɨcɨqui.
10 Mɨɨdɨrunoma imino omoonɨɨbo, tollɨro iguiraanoma imino moonɨhi. Jaanotɨ ajashurunoma imitɨno omoonɨɨbo, iguiraanoma tollɨro imitɨno moonɨhi.
11 Jaamañо jino iimitɨno jiinɨjeonehejeri imitɨno momoonɨmoco, ¿mɨɨjoho bu amɨɨhaico imiyaanehejeque acɨjirahi?
12 Jaanotɨ sitaano icarunoco imitɨno momoonɨhicamoco, ¿mɨɨjoho bu amɨɨhaico acɨjirahi amɨɨhaiñotɨro iicaqui?
13 Chahaabo jeecɨvomɨnaafi miimɨsiicɨ aivojɨtɨsico ejeecɨvoobo, saafiico ɨjɨɨhegueebere, saafiicoro gaijɨjiruubo. Saafiima imino iicaaboro saafiiditɨ imitɨno esamaaijiruubo. Jaabadɨro Moocaani, bu nɨhɨbamɨ icanoco sano mejeecɨvejitɨrahi, nooboro.
14 Jaanoco fariseomɨ nɨhɨbamɨma imoyɨɨcɨmɨnaa iicamañо jillɨ unuunoco paryɨ uguubuumoro Jesuco dejecuumo.
15 Jaanegui Jesu diito nuuhi: Amɨɨhai miyamɨnaa ɨmefeenevɨ iminobadɨ mihicahi. Jaarunaa Moocaani amɨɨhai jeebɨɨco gaajahi; miyamɨnaa sihidɨ jeevahibadɨ eesɨcɨnɨnoco Moocaani jɨɨheguehi.

Moise Tajɨɨba, Moocaani Aivojɨ Icano.

16 Sɨɨcɨjetɨ Moise tajɨɨba, Moocaani iimaamɨnaa icano icahicauhi, Jua ifiivutɨnohachuta. Toonotɨro iimi Moocaani aivojɨ iijɨ jɨɨbogocafetehi. Jaamofeenedɨ famooro sefacɨnɨhi ijɨcafetequi.
17 Tɨhɨɨno niqueje, bu jiinɨje icano ifinɨno. Jaano janaanɨcɨ jeevano tajɨɨbatɨ sasitugayɨ afatyejiruno.

Jesu Jɨɨbeguehi Gaigooco Ejeevesunoditɨ.
(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12; Tollɨro meecɨ Rm 7.1-3; 1Co 7.10-16)

18 Saafi miyamɨnaafi mogaico ejeevesuuboro sifigoco ɨɨcɨɨbo iimitɨnoco eetavehi. Jaabadɨro ejeevesucɨnɨgoco ɨɨcɨɨbo iimitɨnoco eetavehi.

Sihidɨ Nɨhɨbamɨma Iicaabo, Lazaro Icano.

19 Safoono icaubo saafi sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaubo. Jaabo iminoono gaachehunofañо jɨcamaaihicauhi ovosɨɨnoono. Jaaboro fafucuvaacɨvɨro jɨɨbaimoco sihidɨ ovosɨɨnoono. Jaanaa tollɨro icaubo saafi
20 ɨɨdaasuubo sihidɨ icɨɨnisinoma icaabo baavɨ gɨcɨnɨhicaubo inɨhɨbamɨma iicaabo guhugavɨ.
21 Jaabomaje tuvaveguehicaurahi inɨhɨbamɨma iicaabo machuta usuuvɨneri. Jaaboco jɨcumɨ asaamoro itujaavonoco nejeecuhicauhi.
22 Jaanofeene iguijeveubomajeque cɨɨumo. Jaaboco Moocaani toomomɨnaa satyuuhi icojɨvɨ. Jaanaa tollɨro bu inɨhɨbamɨma iicaubo guijeveuhi. Jaaboco cɨɨumo.

23 Jaabo inɨhɨbamɨma iicaubo ɨdaasuno icahicauhi iguijeveme iicafihɨgo. Jaabo tahɨgotɨ caamoco emeecɨubo atyɨmeuhi Abrahamco Lazaro iicojɨri icaaboma.
24 Jaanegui coovadiivuubo: Guihi Abraham, uco dɨdaasugo. Jaaboro Lazaroco tajɨɨba ofooboro ihusegai nijequeque nɨfaihufaño amatyusuuboro tañejeba nijequeque isɨɨcusuvaqui. Jino cɨɨjɨgaifaño sihidɨ ɨdaasuno icahi, nooboro.
25 Jaarunaa diiboco Abraham nuuhi: Taseemene, desafoto jiinɨjehallɨri idiicahinɨsumi imino diicahinɨhi. Jaanotɨ Lazaro ɨdaasuno icauhi. Jaaruubo jisumi juuga jacusucɨnɨhi. Jaanotɨ ɨɨjoho ɨdaasuno diicahi.
26 Jaanomaryo bu amɨɨhai mɨɨhaitɨ sɨcaisitu oonaagonovɨ mihicahi. Jaamaño juugatɨ tahɨ efeejirumo. ¿Mɨllɨ bu feejirahi tahɨgotɨoto? ¿Mɨllɨ bu juugavɨ fatyejirahi? nooboro.
27 Jaanegui inɨhɨbamɨma iicaubo nuuhi: Jaaneguiiha taca Guihi Abraham, ɨco neehi: Jaabo Lazaroco galluuhi guihirubi iijajaago,
28 ofooboro sahusedɨmo tañahabomɨco ijɨɨbeguetequi. Jaanotɨ juuga jino ɨɨdaasumañovɨ tollɨro saadimo, nooboro.
29 Jaaruuboco Abraham nuuhi: Diitoma icano Moise acaatɨnɨuhaamene, Moocaani iimaamɨnaa acaatɨnɨuhaamene. Jaanoco iguubuqui, nooboro.
30 Jaanegui inɨhɨbamɨma iicaubo nuuhi: Jɨɨhɨ, guihi Abraham, jaarunaa saatoho iguijevecuumotɨ diitoco ijɨɨbogoturuva iimitɨco jeevesujirumo, nooboro.
31 Jaarunaa Abraham diiboco nuuhi: Moise, Moocaani iimaamɨnaa icamoco uguubutɨhachiijɨ, tollɨro bu saatoho iguijevecuumotɨ ifuuruva guubujitɨrumo, nooboro.

17

Iimitɨnofañɔ Agañɨɨsujiruno Ñɨhicu.
(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

1 Jaadɨ Jesu nuuhi ijɨɨbogomɨnaaco: Icamo iimitɨno, miyamɨnaaco imitɨnofañɔ agañɨɨsuno. Jaarunaa ɨdaasucani icajiibo sitaaco imitɨnofañɔ agañɨɨsuubo.
2 Imijiruno diiboco guiisibatyɨgabari icodaahetɨ muduujenɨmoro muuaifañɔ magañɨɨno. Jaano janaanɨcɨ ɨdaasuno icajiruubo seemeneque imitɨnofañɔ agañɨɨsuubo.
3 Mehesɨcɨnɨ amɨɨhai nahabo amɨɨhaico imitɨno omoonɨhachiijɨ diiboco mɨhɨɨba. Jaabo iimitɨco ejeevesuhachiijɨ diiboma mihimibachucasi.
4 Safucuro sahuse juugahusetɨ mifoocɨ icano imitɨno omoonɨɨboro, bu tonoodɨfovaro dijaa asaaboro siino tollɨ icacuujitɨhi onoohachiijɨ, imino diiboma mihimibachucasi, nooboro.

Miyaavogo Mitya.

5 Jaanegui iminɨsumɨnaa Aivojɨɨbo Jesuco nuuhi: Mɨɨhaico daamusu janaanɨcɨ mimiyaaveguequi, noomoro.
6 Jaanegui Aivojɨɨbo Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhai miyaavogo mostaza noovata toogaidɨno iicahachiijɨ jiho sicomor onoohoco meneejirahi: Jinootɨ gaijuuvoho muuaifeenevɨ dulleevete munuuruva, amɨɨhaico tooho: Jii, neejirahi.

Jeecɨvomɨnaafi Omoonɨfino.

7 Amɨɨhaitɨ cajaanɨhacho ijeecɨvomɨnaafima iicaruva ududɨcamaaihicaabo faguifañotɨ agaseebeque: ¿Nacu saacu, casɨɨvoobo, machucu, meneejirahi?
8 Cha, tollɨ icatɨno. Fɨne meneejirahi: Tamachutaaco deetavoobo uco dihaivojɨɨboco deecɨvo machuqui, aduqui icano. Jaadɨ jari ɨɨjoho machuji, daaduji icano, meneejirahi.
9 ¿Nacu dijeecɨvomɨnaafico atajɨɨbanoco eetavonohallɨvɨ graciaco daacɨjirahi? Tollɨ icatɨno.
10 Tollɨro amɨɨhai Moocaani atajɨɨbanoco mihimivucuudɨ monoo: Jillɨ mɨɨhai mɨhɨɨfono jeecɨvomɨnaa jillɨ atajɨɨbanocoro meheetavomañɔ, nooboro.

Jesu Buheesuhi Fahuseecɨdɨmoco Foojohoma Iicamoco.

11 Jesu Jerusalejaago ufuubo fatyuuhi Samaria jiinɨje, Galilea jiinɨje icanofeenedɨ.
12 Jaabo toojiinɨjeocuumi saacuumivɨ ɨɨfutuubojaago saaumo fahuseecɨ gaifiimɨ foojohoma iicaumo. Jaarumo diibotɨ tehesino ujulleecamaaivaumoro sefano nuumo:
13 Jesu jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhaico dɨdaasugo, noomoro.
14 Jaamoco Jesu aatyɨmeuboro nuubo: Mofoomoro sacerdotemɨco mɨhɨfusuto, nooboro.
Jaanegui ufuumotɨ jɨɨhaivɨ ifoojoho buuhi.
15 Jaanegui saafi ubuheecuunoma iicaubo dojɨcuvɨro uumiubo Moocaanico imooboro sefano.
16 Jaaboro Jesuguiino ememuɨɨvuuboro jiinɨjehallɨvɨ javuvuubo graciaco ihacɨqui. Jaabou Samaria jiinɨjeoobo.
17 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu famooro fahuseecɨdɨmo mubuheetɨhi? ¿Cuuca nacu saatoho nuevedɨmo?
18 ¿Jaanɨ ɨdɨɨboro siicuumioobo uumihi Moocaanico iimequi? nooboro.
19 Ifoojohoma iicauboco nuubo: Gañiivoobo, fuucu; imiyaavogomaño buheetecuuhi, nooboro.

Mɨllɨ Fɨne Moocaani Aivojɨ Gaseji.
(Mt 24.23-28, 36-41)

20 Jaanaa fariseomɨ Jesuco dilluuhi: ¿Cusumi Moocaani aivojɨ gaseji? noomoro.
Jaanegui diibo iimusuuhi: Moocaani aivojɨ agasene siinoco mahatyɨmenɨcɨnobadɨ jeevatɨno.
21 Juu icacuuno, jahɨ icacuuno noorajitɨno, Moocaani aivojɨ amɨɨhaifeeneri icacuuhi, nooboro.
22 Ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: Ufucu amɨɨhai mihimegueji mahatyɨmeneque Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo fucutɨ. Jaarumo mahatyɨmejitɨhi.
23 Jaasumi amɨɨhaico saatoho neeji: Juu icacuuno, jahɨ icacuuno, noomoro. Diito dojɨcutɨ mefeedino.
24 Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaajino jillɨ jeevaji: Oono sisi niquejeguiinodɨ saanaagojetɨ siinaagojevɨ anamebanɨcɨbadɨ.
25 Jaaruubo itɨconɨ sihidɨ ɨdaasuno icaji, jisumiomiyamɨnaa uco jɨɨheveji icano.
26 Mɨɨro johono Noe iicausumi iicaubadɨ icajino uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaajino ɨmega.
27 Mɨɨro miyamɨnaa machuhicaumo, aduhicaumo, taabavahicaumo, iseemeque tajenɨhicaumo icano. Jaanaaca Noemɨ imeenegafaño jɨcafutuuhi. Jaanaaca sihidɨ niija aaiguuneri paryɨ saatoho guijeveuhi.
28 Jaabadɨro bu Lot onoobo iicausumi icauno machuhicaumo, aduhicaumo, naajecasihicaumo, basuhicaumo, iijanoco eetavehicaumo icano.
29 Jaanaaca Lot Sodoma cuumitɨ ufuunobuunatɨ niquejefañotɨ aifuuno cɨɨjɨgaima guiisibano ɨjɨgauno. Jaaneri paryɨ tuucuumi miyamɨnaa guijeveuhi.
30 Tollɨreji uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo ajafeveedɨ.
31 Tusumi saatoho iijahallɨri mihicahachiijɨ miniitomoro iijafañotɨ amɨɨhai nehejeque mɨhɨcɨtedino. Jaanotɨ saatoho buhɨgo mihicahachiijɨ amɨɨhai iijajaago muhuumidino.
32 Lot taabatɨ mehesafoto.
33 Mɨɨro ifiico ɨdaasuno omoonɨnotɨ ataajasugoobo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ ifiico Moocaanijaagodɨ ɨmɨtasuubo ifiico taajasuji.
34 Amɨɨhaico neehi: Tufucu miitoocɨ saabafaño cɨgaji. Jaamɨsitɨ saafi imiyaavogotɨɨbo satyocafeteji diiboco sihidɨ jeevano ɨdaasuno imoonɨqui. Jaanotɨ saafi imiyaavogoobo coovovacafeteji.

35 Bu miimɨfeecɨ gaigoomɨfe sano garyɨɨhañɨji. Jaamɨfetɨ saafigo imiyaaveguehicatɨgo ɨcɨcafeteji diigoco sihidɨ jeevano ɨdaasuno imoonɨqui. Jaanotɨ saafigo imiyaaveguehicago jeevesucafeteji.
36 Bu miimɨsiicɨ buhɨgo icaji. Jaamɨsitɨ saafi ɨcɨcafeteji. Jaanotɨ saafi jeevesucafeteji, nooboro.*
37 Jaanoco uguubuumoro diiboco dilluumo: ¿Aivojɨɨbo, conoovɨ fɨne tollɨ icajino? noomoro.
Jaanegui diibo nuuhi: Tuucɨta iicahɨgo añɨmɨ igaivefihi, nooboro. Jaabadɨ niino jaadusufucusumi imiyaavogotɨmoco ɨdaasuno ɨfeteji.

18

Iimitɨno Fagomɨnaafivɨ Ohoovɨcɨno.

1 Jesu oovɨcɨuhi Moocaanima ihiimaamo quehecuno iicaqui.
2 Diitoco nuubo: Saacuumivɨ icaubo saafi fagomɨnaafi Moocaanico ɨñɨhicuguutɨɨbo. Tollɨro mɨɨhaiñoobaco gaijɨhicautɨɨbo.
3 Jaacuumivɨ tollɨro fibaijɨgo icauhi. Jaago saicɨno diibojaa feehicauhi imɨnaafima imitɨno iicahicaunoco diigoma iimibachuqui.
4 Saicɨno diibo diigo unuurunoco: Jii, neehicautɨɨbo. Jaanofeene esafutuuboro nuubo: Moocaanico ñɨhicugotɨhi, mɨɨhaiñoobaco gaijɨtɨhi icano.
5 Jaarunaa jaamo fibaijɨgo asaagoro gañuhusuno uco moonɨhicahi. Jaanegui diigohallɨtɨ icaji siino saicɨno saacuutɨgo iicaqui tajeebɨɨco uco nɨjɨ nɨjɨ moonɨdigo, nooboro.
6 Jaanoco Aivojɨɨbo Jesu nuuhi: Jillɨ nuubo iimitɨno fagomɨnaafi.
7 ¿Nacu jaabadɨ Moocaani ɨɨcɨmo diibovɨ ɨɨdaasuvomo fucuhachuta, cuujehachuta icano idilluruva diitohallɨtɨ Moocaani icajitɨruubo? ¿Nacu fɨne diitoco tuumusujiruubo?
8 Amɨɨhaico neehi: Tuumusutɨɨbo diitoco goovano amusujiruubo ¿Nacu fɨne uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo siino jiinɨjevɨ asaadɨ fɨne miyaavogoco atyɨmeji? nooboro.

Fariseomɨoobo, Impuesto Jaadusumɨnaafi Icanovɨ Ohoovɨcɨno.

9 Saatoho: Mɨɨhai aivo miyaamo, noomoro sitaaco ɨtɨɨsuhicaunoma iicaubo jillɨ ohoovɨcɨuboro nuubo:
10 Safoono miimɨsiicɨ gaifiimɨsi templojafaño fuuhi Moocaanima iimaaqui. Saafiu fariseomɨoobo. Jaanotɨu saafi impuesto jaadusumɨnaafi.
11 Jaanaaca ifariseomɨoobo julleecɨnɨɨboro Moocaanima ihiimaaubo jillɨ neehicauhi: Moocaani ɨco imehi saatoho iicabadɨ uujoho nanivamɨnaafi icatɨhi, sitaaco imitɨno moonɨtatɨhi, gaigoomɨma icatatɨhi, jaanɨ impuesto jaadusumɨnaafibadɨ icatɨhi,
12 sajaguisɨvɨ mifoocɨ machutɨɨbo icafihi, uujoho paryɨ agaananotɨ fahuseecɨtɨ sano ɨco acɨfihi, nuuruubo, nooboro.
13 Jaanotɨ jillɨ impuesto jaadusumɨnaafi tehesino icahicauhi caamo niquejejaagoco meecɨtɨɨbo, jillɨ icɨɨdɨɨ tɨcovoco aamɨhicaubo nooboro: Moocaani uujoho imitɨmɨnaafi uco dɨdaasugo, nooboro.
14 Jaanotɨ amɨɨhaico neehi: Jaanɨ impuesto jaadusumɨnaafi iijajaa fuuhi ijeebɨɨ imicuubo. Jaanotɨ fariseomɨooboco Moocaani gaayɨcɨutɨhi. Jillɨ iicamaño: Uujoho sihidɨ jeevahi, onoono guiinovɨ ficucafeteji. Jaanotɨ: Sihidɨ jeevahi, onootɨɨboco sihidɨ jeevasujiibo, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.
(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

15 Tollɨro bu seemegayɨmɨco Jesujaa sɨvahicaumo diitoco idudɨɨcɨqui. Jaanoco ijɨɨbogomɨnaa aatyɨmeumoro ɨsɨvaumoco ɨɨbahicaumo.

---

* **17:36** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

16 Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Jaafa tajaa seeme saahi: Mefeedino, meneejirahana. Diitobadɨ iicamedi Moocaani aivojɨ icahi.
17 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Moocaani aivojɨco seemene iicabadɨ agaayɨcɨtɨɨbo, tahɨ ufucu feejitɨhi, nooboro.

Sihidɨ Inɨhɨbamɨma Iicaabo Jesuma Iimaahi.
(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

18 Jaanaa saafi aivojɨɨbo Jesuco dilluuhi: Idiimiibo Jɨɨbogomɨnaafi, ¿mɨllɨ fɨne moonɨji ifinɨjitɨno fiivoma icaqui? nooboro.
19 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨtɨ: Jaabo uco iimiibo, neehi? Ɨdɨɨboro saafiiro iimiibo Moocaani.
20 ¿Nacu gaajahi Moocaani tajɨɨbaco? Sifigotɨ taabavadino, guijenɨdino, nanivadino, sitaaditɨ sɨcamañooco dɨɨbeguedino, diicaani, diiseejɨ icamɨsico gaijɨ, nooboro.
21 Jaanegui diibo nuuhi: Seemenetɨro uujoho paryɨ tollɨ moonɨfihi, nooboro.
22 Jaanoco uguubuuboro diiboco Jesu nuuhi: Icanehiica sano dihɨmega; Foobo dinehejeque paryɨ naajete. Jaaboro inɨhɨbamɨco ɨdaasumoco daacɨ. Jaadɨ jari niquejefaño sihidɨ dinehejema diicaji. Jaaboro tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.
23 Jillɨ diiboco unuuneri sihidɨ ɨdaasuvuubo sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaumaño.
24 Diibo ɨɨdaasuvuunoco Jesu aatyɨmeuboro nuuhi: Aivo jeedɨ tɨhɨɨno sihidɨ inɨhɨbamɨma iicamo Moocaani aivojɨfaño ofoono.
25 Tɨhɨɨjitɨruno camello januutu ojɨri afatyono. Jaanotɨ sihidɨ jeevano sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaabo Moocaani aivojɨfaño ofoono.
26 Jaanoco uguubuumo nuuhi: ¿Jaanegui cajaatyo fɨne taajajirahi? noomoro.
27 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyamɨnaadi ɨtɨhɨɨno Moocaanidi tɨhɨɨtɨhi, nooboro.
28 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo mɨɨhai paryɨ monehejeque mejeevesumoro ɨɨma mɨhɨguehi, nooboro.
29 Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotɨ amɨɨhaico neehi: Cajaatyohacho iijaco, caanimɨco, inahabomɨco, mogaico, iseemeque icano
30 Moocaani aivojɨguiinodɨ ejeevesumo jiijehallɨvɨ janaanɨcɨ gaayɨcɨji. Tollɨro ufucu niquejefaño ifinɨjitɨno fiivoma icajimo, nooboro.

Siino Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

31 Jaadɨ Jesu fahuseecɨ siino miimɨsiicɨ icano icamoco ijɨɨbogomɨnaaco ijeevadɨ ocoovauboro nuuhi: Jisumi Jerusalejaago mefeehi paryɨ Moocaani iimaamɨnaa uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubeditɨ acaatɨnɨunobadɨ iicaqui.
32 Jaaboco uco sihɨgo miyamɨnaaco acɨjimo. Jaamoro uco dejecujimo imitɨno onoomoro jɨɨrebamaaijimo,
33 ahaamɨmoro, guijenɨjimo. Jaaruubo mifucucɨ, safucu icanobuunatɨ guijevefeenetɨ siino buheeteji, nooboro.
34 Jaarunoco diito ajashuno gaajautɨhi jinejetɨ unuunoco diitedi toovono iicaumaño.

Jesu Jerico Cuumiri Iicaubo Aatyɨmetɨɨboco Buheesuhi.
(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

35 Jaanaa Jesu Jerico cuumitɨ fiitɨcuunaa saafi aatyɨmetɨɨbo jɨɨhaijɨniri gɨcɨnɨuhi nɨhɨbamɨco idilluubo.
36 Jaanaa sihidɨ miyamɨnaa ofoomoco uguubuuboro dilluubo: ¿Mɨllɨ iicano? nooboro.
37 Jaanegui nuumo: Jesu Nazareoobo feehi, noomoro.
38 Jaanegui sefano coovadiivuubo: ¡David Iyaachi, Jesu, uco dɨdaasugo! nooboro.
39 Jaarunaa ɨmegavɨ ufuumo diiboco ɨɨbauhi illɨɨvequi, noomoro. Jaarunaa janaanɨcɨvɨro coovadiivuubo: ¡David Iyaachi, uco dɨdaasugo! nooboro.

40 Jaanegui Jesu ujulleeveuboro tajɨibauhi diiboco ihɨcɨtequi. Jaanegui ɨicɨjeuboco Jesu nuuhi:
41 ¿Mɨllɨ ɨco omoonɨnoco diimeguehi? nooboro.
Jaanegui aatyɨmeutɨibo nuuhi: Aivojɨibo, aatyɨmeneque imeguehi, nooboro.
42 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¡Jii, daatyɨme! Imiyaavogomaño buheesucafetehi, nooboro.
43 Jaasumiro diibo atyɨmeuhi. Jaaboro Jesu dojɨcutɨ fuubo Moocaanico imooboro. Jaanoco aatyɨmeumo paryɨ miyamɨnaa Moocaanico imehicauhi.

19

Zaqueo.

1 Jaadɨ Jesu Jerico cuumifeenedɨ fuuhi.
2 Jaacuumifañoɨ icaubo Zaqueo onoobo impuesto jaadusumɨnaa aivojɨibo.
3 Jaabo Zaqueo Jesuco imuguuhi aatyɨmeneque. Jaaruubo atyɨmehicautɨhi baareebegayɨ iicamañoɨ, sihidɨ miyamɨnaa iicauneri icano.
4 Jaanoma iicaubo ɨmegavɨ ijinafatyuuboro ɨmoho sicomor onoohori caamo fuubo Jesu afatyujino fiitɨno iicauheri toohotɨ diiboco ihatyɨmequi.
5 Jaanaa Jesu toonodɨ afatyuubo caamoco emeecɨuboro diiboco nuuhi: Zaqueo, goovano tahɨgotɨ niito jaachiijɨ diijafañoɨ ɨfeteji, nooboro.
6 Jaanegui Zaqueo goovano iniituuboro imo imo Jesuco gaayɨcɨubo.
7 Jaanoco paryɨ aatyɨmeumoro imitɨno neehicaumo: Imitɨmɨnaafi iijafañoɨ Jesu ɨfetehi, noomoro.
8 Jaanegui Zaqueo ujulleeveuboro Jesuco nuuhi: Meecɨ Aivojɨibo, tañehejetɨ feenedɨ ɨidaasufiimoco acɨji. Jaanotɨ saatehedit̃ɨ abañɨiboro ananihicahachiijɨ, igueenemehejedɨno tɨcovovɨ janaanɨcɨ acɨji, nooboro.
9 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jiijaavɨ jaachiijɨ taajasu gasehi jaanɨ tollɨro Abraham iyaachi iicamañoɨ.
10 Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saahi imɨtahinɨmoco iguiinooboro taajasuqui, nooboro.

Fahuseecɨdɨno Nɨhɨbajenevɨ Ohoovɨcɨno.

11 Jaamo miyamɨnaa Jesu jillɨ onoonoco guubunɨcɨhicaumo. Jaanegui jillɨ oovɨcɨubo Jerusaletɨ ifiitɨcuuneguiiha. Jaanaa diito esamaaihicauhi: Fɨne jisumiro Moocaani aivojɨ gaseji, noomoro.
12 Jaanegui diitoco nuubo: Safoono icaubo saafi gaifi iyotobadɨ obocɨfiibo. Jaabo fuuhi tehesino siijiinɨjevɨ tahɨ diiboco aivojɨibotɨ ificuudɨ dojɨcuvɨro ihuumiqui, aivojɨibotɨ iicaqui.
13 Jaabo ifuucuquiro fahuseecɨdɨmoco ijeecɨvomɨnaaco coovaubo. Jaaboro diitoco acɨubo nɨhɨbajene sihidɨ ijaada iicanoco. Jaamoco nuubo: Naajeteque meheetavo jino nɨhɨbamɨri ofoobo agasenehachuta, nooboro.
14 Jaaruuboco ijiinɨje miyamɨnaa jɨiheguehicauhi. Jaamoro diibo dojɨcutɨ saatohoma jɨibogoco galluumo: Mihimogotɨhi diibo mohaivojɨibotɨ iicanoco, noomoro.
15 Jaarunaaca diiboco aivojɨibotɨ ficuumo. Jaadɨ diibo siino ijiinɨjevɨ uumiubo. Jaadɨ cuuhuvaubo ijeecɨvomɨnaaco nɨhɨbamɨco aacɨumoco mɨnoodɨno agaanacuunoco igaajaqui.
16 Jaanegui itɨconɨoobo asaauboro diiboco nuuhi: Aivojɨibo, dinɨhɨbamɨ fahuseecɨdɨno janaanɨcɨ gaanacuuhi, nooboro.
17 Jaanegui ihaivojɨibo diiboco nuuhi: Aivo imino, ɨijoho aivo iimino jeecɨvomɨnaafi ajashurunohallɨvɨ imino omoonɨmañoɨ ɨco fahuseecɨ cuumivahallɨvɨ aivojɨibotɨ ficuji, nooboro.

18 Jaanaa saafi asaauboro nuuhi: Aivojɨɨbo, dinɨhɨbamɨ sahusedɨno janaanɨcɨ gaanahi,
nooboro.
19 Jaaboco tollɨro iimusuubo: Ɨɨjoho sahuse cuumivahallɨvɨ aivojɨɨbotɨ diicaji, nooboro.
20 Jaanaa sifi asaauboro nuuhi: Aivojɨɨbo, jino dinɨhɨbamɨ filluchehufaño ificuhinɨno;
21 Ɨco ñɨhicuguehi sihidɨ edeevaneguiiha. Jaabo ɨɨjoho ificutɨmañotɨ dɨɨcɨhi aba-
sutɨrumañotɨ inoovataco dɨɨcɨhi, nooboro.
22 Jaanegui ihaivojɨɨbo diiboco nuuhi: Imitɨno jeecɨvomɨnaafi dihiimaatɨro
ɨco moonɨji, ɨɨro gaajacuuhi uujoho sihidɨ ejeevaaboro ificuutɨmañotɨ ɨɨcɨnoco
abasutɨmañotɨ onoovasunoco.
23 Jaanegui, ¿collɨhi jana tañɨhɨbamɨco bancojafaño ficuuhinɨtɨhi uujoho uhuumiibo
tañɨhɨbamɨ agaananoco fanooro agaayɨcɨjirunaaca? nooboro.
24 Iicojɨri iicaumoco nuubo: Diibeditɨ inɨhɨbamɨco mudumɨtɨɨcɨ. Jaamoro
fahuseecɨdɨnoma iicaaboco mahacɨ, nooboro.
25 Jaarunaa diito diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, diiboma fahuseecɨdɨno icacuuno,
noomoro.
26 Jaarunaaca ihaivojɨɨbo diitoco nuuhi: Amɨɨhaico neehi: Iicanoma iicaaboco siino
janaanɨcɨ acɨji. Jaanotɨ iinoma achahaabotɨ paryɨ iicarunogayɨco dumɨtɨɨcɨji.
27 Jaanotɨ uujoho aivojɨɨbotɨ iicanoco iimeguehinɨtɨmo tamɨnaaco juuga mɨsɨvamoro
tahɨmefeenevɨ magaisiraicɨ, nooboro.

Jesu Jerusale Cuumifaño Jɨcafetehi.
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

28 Jillɨ unuunobuunatɨ Jesu fuuhi Jerusale cuumijaago.
29 Jaabo Betfaje, Betania icano cuuminotɨ fiitɨcuunaaca tollɨro Olivohono iicagajɨ
fiitɨno iicacuudɨ miimɨsiicɨ ijɨɨbogomɨnaatɨsitɨ agalluuboro nuuhi:
30 Mofoo joono ifiitɨcuumijaago. Jaamɨsi tuucuumivɨ mɨhɨfotomɨsi mahatyɨmeji bur-
rogayɨ duujecɨnɨɨboco mɨɨhaiñooba diiberi ɨɨgotɨɨboco. Jaaboco misinaayumɨsiro mɨsɨva.
31 Amɨɨsico cajaatyohacho: ¿Collɨhi momoonɨhi? onoohachiijɨ, monoo: Mohaivojɨɨbo
eneeneguiiha, noomɨsiro.
32 Jaanegui diitɨsi ufuumɨsi atyɨmeteuhi paryɨ Jesu unuubadɨ.
33 Jaamɨsi iburrogayɨco sinɨumɨsico abajato nuuhi: ¿Collɨhi moburroco misinɨɨhi?
noomoro.
34 Jaanegui diitɨsi nuuhi: Mohaivojɨɨbo eneeneguiiha, noomɨsiro.
35 Jaadɨ diiboco Jesujaago asatyuudɨ igaachehunoco iburrohallɨvɨ ificuumoro Jesuco
diibohallɨvɨ casɨɨhacuumo.
36 Jesu diiberi ofoobo ɨmega igaachehunoco jeebumoro feehicaumo jɨɨhaifaño.
37 Jaabo Olivohono iicagajɨri guiino niituunaaca, paryɨɨcɨno miyaavogomɨnaa di-
ibo dojɨcutɨ ufuumo tɨcovauhi sefano onoomo Moocaanico iimomo sihidɨ ejeevanoco
aatyɨmeunoma iicamo
38 neehicaumo: ¡Imicani Aivojɨɨbo, Mohaivojɨɨbo memeri asaabo! ¡Niquejefaño sajeebɨɨ!
¡Moocaanico mihimo! noomoro.
39 Jaanegui saatoho fariseomɨ diitofaño iicaumo nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, didojɨcutɨ
asaamoco dɨɨba, noomoro.
40 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhaico neehi diito illɨɨvuruva guiisibano coovadi-
inamaaijirahi, nooboro.
41 Jaabo Jerusale ifiitɨcuunoco aatyɨmeuboro tuucuumihallɨvɨ taaubo:
42 Ɨɨjoho jaachiijɨ difucuvɨ ɨco sajeebɨɨco aacɨjirunoco gaajaruva sajeebɨɨ diicajirahi.
Jaaruno ɨɨdi otoovomaño daatyɨmetɨhi.
43 Safucu ɨɨdi ɨdaasufucu gaseji dimɨnaa dihallɨdɨ emecuvejifucu dihallɨdɨ emecuvo-
moro fahɨgovatɨ ɨco moonɨji,
44 ɨco jiinɨjehallɨvɨ agañɨɨmoro dimiyamɨnaaco gaisiraicɨjimo. Jaamoro sababa di-
hallɨvɨ guiisibaco jeevesujitɨmo, Moocaani ɨco abaavafucuco agaajacɨtɨmaño, nooboro.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.
(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

45 Jaaboro Jesu templojafañо ufuuboro tɨcovaubo toojafañо anaajemeque isivɨ agañɨɨubo.
46 Jaaboro diitoco nuubo: Caatɨnɨhaamefañо jillɨ noono: Taaja Moocaanima iimaajareji, noono. Jaarujaco amɨɨhai nanivamɨnaa iijatɨro miminiiyuhi, nooboro.
47 Jaabo Jesu fafucuvaacɨvɨro miyamɨnaaco templojafañо jɨɨbogooboro icahicauhi. Jaarunaa sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa, tuucuumi aivojɨto icamo diiboco iguijenɨqui ituma ɨfehicauhi.
48 Jaarumo toonohallɨtɨ omoonɨjirunoco atyɨmehicautɨmo paryɨ miyamɨnaa diibo onoonoco uguubunɨcɨmo iicaumañо.

20

Jesu Mitya Iijɨ.
(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

1 Safoono Jesu templojafañо icaubo miyamɨnaaco taajasubogoco ɨjɨɨbogoobo. Jaanaa gaseumo sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa, quillahuto icamo.
2 Jaamoro diiboco dilluumo: Mɨɨhaico dɨɨbogo, ¿mɨɨjoho iijɨtɨ jillɨ moonɨhi; mɨɨjoho ɨco eneeneguiiha? noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho tollɨro amɨɨhaico dilluji, uco mihiimusu:
4 ¿Nacu, mɨɨjoho Juaco tajɨɨbauhi miyamɨnaaco initɨqui? ¿Moocaani, nacu miyamɨnaa? nooboro.
5 Jaarunaa diito sanomɨro noocasihicauhi: ¿Mɨllɨ fɨne meneeji? Moocaani tajɨɨbari munuuruva du: ¿Collɨhi jaanoco mimiyaavogotɨhi? mɨɨhaico neejiruubo.
6 Jaanotɨ miyamɨnaa tajɨɨbari munuuruva, mɨɨhaico paryɨ miyamɨnaa guiisibaneri gaicaaujirahi, miyanotɨro Jua Moocaanifañodɨ ihiimaahicaunoco imiyaavogomoro.
7 Jaamoro nuumo: Magaajatɨhi. ¿Mɨɨjohohacho fɨne Juaco miyamɨnaaco initɨjinoco tajɨɨbauhi? noomoro.
8 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jɨɨ, tollɨro amɨɨhaico uujoho neejitɨhi mɨɨjoho tajɨɨbari omoonɨnoco, nooboro.

Iimitɨno Dudɨcamaajemɨnaavɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

9 Jaadɨ Jesu miyamɨnaama ihiimaauboro jillɨ oovɨcɨuhi: Saafi miyamɨnaafi baacuco sihidɨ basuuhi. Jaaboro dudɨcamaajemɨnaaco toonoco utuumusuuboro. Sihɨ tehesino fuubo tahɨ gueenene iicaqui.
10 Jaano ibaacu onoovacuudɨ iicojɨmɨnaafico galluubo diitojaago imañoonotɨ diibojaago diito igalluuqui. Jaaruuboco diito ahaamɨhicaumoro botɨɨboco dojɨcuvɨro diibojaa galluumo.
11 Jaanegui toono abajaabo sifiico galluuhi. Jaaboco tollɨro ɨdicuno, unuumoro aamɨumo. Jaamoro botɨɨboco dojɨcuvɨro galluumo.
12 Jaanegui siino bu sifiitɨ galluubo. Jaaruuboco ɨtɨhɨvasuumoro buhɨgovɨ gañɨɨumo.
13 Jaanegui jari ihabajaabo nuuhi: ¿Mɨllɨ fɨne moonɨji? Agaijɨɨbo taseemeneque galluuji. Jaaboco aatyɨmemere fɨne bocɨguejimo, nooboro.
14 Jaaboco aatyɨmeumoro noocasiumo: Jaanɨ duhu imi toonoco agaayɨcɨjiibo. Masɨɨ miguijenɨqui. Jaadɨ jari mɨɨhai toono abajatotɨ mihicaji, noomoro.
15 Jaamoro tomañotɨ sihɨgovɨ asatyumoro diiboco guijenɨumo, nooboro Jesu diitoco dilluuhi: ¿Jaamoco mɨllɨ fɨne tofagui abajaabo diitoco fɨne moonɨji?
16 Asaaboro diito dudɨcamaajemɨnaaco ifinɨsuuboro toonoco sidudɨcamaajemɨnaaco acɨjiibo, nooboro.
Jaanoco uguubuumoro nuumo: ¡Chaha, Moocaani tollɨ moonɨdino! noomoro.

17 Jaanegui diitoco Jesu emeeciuboro nuuhi: ¿Nacu, milli eneejiruno jino
Caatinihaamefaño icahi? Jilli du noono:
Guiisiri iijanoco eetavonicimo imiguiisibaco itihisuumoro gañiihi. Jaarunofaño saafi
agaajaabo tobaco dojicuviro icihi toba iminoco agaajamaño. Jaaboro aivo imi-
maño ficuubo, noono Caatinihaamefaño.
18 Jaabahallivi aacotomo gafaryunamaaiji ididaaheje. Jaanoti cajaatyohallivi toba aaco-
tohachiiji diitoco quicheyiiciijiiba, nooboro. Jilli nuubo Jesu diiboco imiyaavogotimoco
ufucu omoonijinoco.

Impuestoditi Ihiimaano.
(Mt 22.45-46; 22.15-22; Mr 12.12-17)

19 Jaasumiro Jesuco sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo gaayiciujirahi diitoti
onoobo siinovi ohoovicii boro eneehicaunoco agaajaumoro. Jaarumo miyaminaati
iguiuhi.
20 Jaamoro saatohoti galluumo iimimobadi asaamoro diibo siibadi onoonoco uguubu-
umoro diiboco asatyomoro aivojiibo usefaño ihacitequi.
21 Toonegui diito diiboco jilli dilluuhi: Jiibogominaafi, miihai magaajahi iijoho
miyaanoco imino onooboro, miyaanoco idiibeguehicanoco; paryi miyaminaaco
sabadiro edeesicinii boro Moocaani jiihaiti imino diibeguehi.
22 Miihaico dinoo: ¿Naa Cesar impuestoco ajaadusunoco majaaduji? ¿Nacu, majaadu-
jitihi? noomoro.
23 Jaarunaa diito diibohalliviimitino ihiimaanoco agaajaciuboro diitoco nuuhi:
¿Collihi uco mabañihi?
24 Eneecata uco saje nihibajeti mihifusu. ¿Nacu miijoho ime jana jino, jino imomo
acaatinicinino icano?
Jaanegui diito nuuhi: Aivojiibo Cesarno, noomoro.
25 Jaanegui diitoco nuubo: Cesarno iicanoco Cesarco mahaci. Jaanoti Moocaaninoco
Moocaanico mahaci, nooboro.
26 Jaamaño diiboco inisuurumo iciutimo milli miyaminaafeenevi unuutimaño.
Jaamoro sihidi jabafiituumo diitoco tolli iimusuuneri. Jaamoro lliivi icacuumo.

Siino Mubuheetejinoti Idilluuno.
(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

27 Jaanobuunati saatoho saduceomi iguijevecuumo siino buheetejitihi onooniciimo
Jesujaago asaaumoro diiboco nuumo:
28 Jiibogominaafi, Moise miihaidi caatiniuhi: Saafi nahabo mogai seemevatigo cojiti
iiguijevehachiiji, inahabo ifibaijigoco iiciiboro diigoma iseemevaqui inahaboco ibuu-
naniqui, nooboro.
29 Safoono icaumo sahuse juugahuseti miimisiici icamo saafi seemere. Jaamoti
ihamiyaabo iticoni taabavauhi. Jaaruubo guijeveuhi seemevatiiboro.
30 Jaanegui saafi inahabo ifibaijigoco iciuhi. Jaaruubo tolliro seemevatiiboro gui-
jeveuhi.
31 Jaanegui jaano alliviioobo diigoco iciurahi. Jaabadiro famooro diigoma icauhi.
Jaarumoti saafiiba seemevatimoro paryi guijeveumo.
32 Jaanobuunati bu tolliro diigo guijeveuhi.
33 Jaamoti buheetefucu, ¿cajaani taabaji fine? Famooro diigoco ataabavacuumoti,
noomoro.
34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jino jiinijehalliviimiyaminaa taabavacasihi.
35 Jaanoti ufucu ubuheetemere siijiinijevi Moocaani eneeneri iimihusemaño iifotomo
tahi taabavajitihi, iseemeque tajenijitimo icano.
36 Siino tahigo iguijevecuujitimaño Moocaani toomominaabadiro icacuujimo siino
ubuheetecumaño Moocaani seemerucuuji iicamo.

37 Moise tollɨro mɨɨhaico gaajasuhi iguijevecuumo ubuheetejinoco Caatɨnɨhaamefaño
ɨmohogayɨ ɨjɨgahicaumañovɨ. Jaamañovɨ noono: Aivojɨɨbo Moocaani Abraham, Isaac,
Jacob icamo Aivojɨɨbo.
38 Jaabo Moocaani iguijevecuumo aivojɨɨbo icatɨno ubuheeme Aivojɨɨbo. Jaabo
Moocaanidi paryɨ diito buheeme, nooboro.
39 Jaanegui saatoho caatɨnɨmɨnaatɨ diiboco nuumo: Imino neehi, jɨɨbogomɨnaafi,
40 noomoro siino diiboco dillucuutɨmo.

¿Mɨɨjoho Iyaachi Fɨne Cristo?
(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

41 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: ¿Mɨllɨ jaamo Cristoco David iyaachi neehicahi?
42 Mɨɨro David icaruubo Salmohaamefañ nuuhi:
Mohaivojɨɨbo Moocaani Tahaivojɨɨbo Cristoco nuuhi: Tamiyanaagonovɨ casɨɨvo,
43 dimɨnaaco ditɨhaiguiino uujoho ificuunohachuta, nuubo.
44 ¿Mɨllɨ jaabo Cristo David iyaachi icajirahi, David bu icaruubo diiboco: Aivojɨɨbo,
unuuno icanaaca? nooboro.

Jesu Caatɨnɨmɨnaaditɨ Neehi.
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

45 Jaanaaca famooro miyamɨnaa guubunɨcɨunaaca Jesu ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi:
46 Mehesɨcɨnɨ, caatɨnɨmɨnaatɨ caamovonoono gaachehunoma ɨɨgonoco
iimoyɨɨcɨfiimotɨ. Bu tollɨro imoyɨɨcɨfimo naajetehasinovɨ diitoco iminoco sinagogajafañ
ufuusumi imiya icaganocoro ujuvicamaaifimo machujafañ iimimañehejequere
juvicamaaifimo.
47 Tollɨro fibaijɨto iijanoco udumɨtɨɨcɨfiimo. Jaamo ɨɨfurumo gueenene Moocaan-
ima iimaafimo utuvuusumo sitaaco ibañɨqui. Jaamo guiraajino cɨɨjɨgaifañ ijaadaco
agaayɨcɨno, nooboro.

21

Fibaijɨgo Aacɨno.
(Mr 12.41-44)

1 Jaanaa Jesu templojafañ atyɨmeuhi sihidɨ inɨhɨbamɨma iicameheje Moocaanico
aacɨmo ificufiinofañ ificuhicaunoco.
2 Jaabo atyɨmeuhi tollɨro ɨdaasuno fibaijɨgo mijeegayɨɨcɨco ificuunoco.
3 Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Jaamo ɨdaasuno fibaijɨgo paryɨ
famoova janaanɨcɨ acɨhi.
4 Jaanotɨ paryɨ diito, diitedi sihidɨ aatyuuvucuunotɨ acɨhi. Jaanotɨ diigo ihɨdaasutɨ
iicanoco paryɨ acɨgo tooneri amachujirunoco, nooboro.

Jesu Temploja Finɨsucafeteji, Neehi.
(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

5 Jaanaa saatoho templojatɨ iimaahicauhi iminoono guiisibano eheetavocɨnɨnotɨ,
tollɨro fañoojaco Moocaanico ejeecɨvomo iminoono iimibachuhicaunotɨ icano. Jaanegui
Jesu nuuhi:
6 Ufucu icajino paryɨ jino amɨɨhai mɨhɨɨfɨnɨcɨnoco ifinɨsujino, sababa guiisiba siiba-
hallɨvɨ covovacafetejitɨno, nooboro.

Ifinɨjino Jɨɨbogo.
(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

7 Jaanegui diiboco dilluumo: Jɨɨbogomɨnaafi, ¿cusumi fɨne tollɨ icajino? ¿Mɨllɨtɨ fɨne
magaajaji toono ɨtɨcovacuunoco? noomoro.

8 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mehesɨcɨnɨ, amɨɨhaico sita bañɨdino, guiraajimo
tamemeri asaano: Uujoho Cristo, tusumi mihicacuuhi, noomoro. Jaarumo dojɨcutɨ
mefeedino.
9 Jaamo mɨnaatɨ, sanomɨro omoonɨcasinotɨ icano muguubusumi mihiguetejirahana;
itɨconɨ jillɨ icajino. Jaaruno ifinɨcuujino icatɨno,
10 nooboro cuhubacafutuubo ihiimaaubo: Siijiinɨjeoto, siijiinɨjeotoma moonɨcasiji.
Siijiinɨjeo aivojɨ, siijiinɨje aivojɨma moonɨcasiji.
11 Jaasumi sihidɨ sefano jiinɨje maryɨbaji, ajeba icaji, sihidɨ fahɨgovavɨ guihuvano icaji,
niquejefaño ñɨhicunoonoco mahatyɨmeji sihidɨ jeevanoonoco.
12 Jaano jillɨ iicajino ɨmega itɨconɨ amɨɨhaico agaayɨcɨmoro ɨdaasuno moonɨjimo
amɨɨhaico satyejimo sinagogajanofaño imitɨno imoonɨqui amɨɨhaico ɨcɨvojaanɨmoro
aivojɨto ɨmegavɨ satyejimo tamomohallɨtɨ.
13 Jaamo ɨmefeenevɨ tamomoco mɨjɨɨbegueji.
14 Jaanegui jillɨ momoonɨ, ɨmegavɨro: ¿Mɨllɨ fɨne iimusuji? noomoro mehesamaaidino.
15 Tusumi jari amɨɨhaico uujoho gaaja iimaaco acɨji. Jaaneri amɨɨhai mɨnaa amɨɨhai
iijɨco jenaaujitɨhi amɨɨhaico guiinonɨjitɨmo.
16 Jaarunaa amɨɨhaico, amɨɨhai caanimɨ, amɨɨhai nahabomɨ, amɨɨhai yoto, amɨɨhai
gataavomɨnaa icamo amɨɨhaico aivojɨtojaago satyeji. Jaamoco amɨɨhaitɨ saatohoco
gaisiraicɨsujimo.
17 Paryɨ jiinɨjemɨnaa amɨɨhaico jɨɨheveji tamomohallɨtɨ.
18 Jaarumo mɨllɨ mihicajitɨhi.
19 Tollɨ icarunofa quehecuno mihicahachiijɨ ifinɨjitɨno fiivoma mihicaji.
20 Jerusale cuumihallɨdɨ mɨnaa emecucɨnɨnoco mahatyɨmecuudɨ magaajacu tuucuumi
ifinɨcuujinoco.
21 Jaasumi Judea jiinɨjeri mihicamo ifagajɨnojaa magaa. Jaanotɨ Jerusale cuumiri
mihicamo tuucuumitɨ buhɨgovɨ mofoo. Jaanotɨ tuucuumitɨ buhɨgovɨ mihicamo tuucu-
umijaa masaadino,
22 Caatɨnɨhaamefaño ɨdaasujino onoobadɨ tusumi icajino ɨdaasufucuno.
23 Ɨdaasucani icajimo tusumi gaigoomɨ oovato iicamo, mɨfañotɨoseejema iicamo icano
jiinɨjehallɨvɨ sihidɨ ɨdaasu iicajimaño jiinɨje miyamɨnaaco ñɨhicuno ahaamɨjineri.
24 Jaanotɨ saatoho amocasifaño guijeveji. Jaanotɨ saatohoco fahɨgova jiinɨjenevɨ
ɨcɨvojaanɨmoro satyejimo, tollɨro Jerusale cuumico siijiinɨje miyamɨnaa jiinɨjehallɨdɨ
quicu quicu icaji diitoco Moocaani ejeevesunohachutahiica.

Jesu Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo Siino Asaajino.
(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

25 Jaadɨ niquejeguiinodɨ jɨɨbogo icaji cuujeo nɨhɨbavɨ, fucuo nɨhɨbavɨ, meecɨrɨvɨ icano;
jiinɨjehallɨvɨ paryɨ jiinɨjemɨnaaco ihesamaaje mɨtaji sihidɨ igotocɨnɨjimo muuai ñɨhicuno
ojɨneri, ityuucai ñɨhicuno ojɨneri icano.
26 Jaamo miyamɨnaa jiinɨjehallɨvɨ iicajinoco eesamaaimoro iñɨhicuri choomocɨnɨjimo,
niquejeomitya icaruno maryɨbaji.
27 Jaadɨ jari mahatyɨmeji uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo aimuufaifeenedɨ
mityama, aivojɨma icano asaanoco.
28 Jineheje jillɨ iicacuudɨ caamoco memeecɨcu mataajasucafutucuujineguiiha,
29 nooboro jillɨ oovɨcɨubo: Memeecɨ higuerahoco tollɨro paryɨ ɨmohonoco;
30 bohono ahaamevanoco mahatyɨmesumi, amɨɨhairyo magaajafihi ficaba
ifiitɨcunoco.
31 Jaabadɨro jino onoonoco mahatyɨmecuudɨ magaajacu Moocaani aivojɨ ifiitɨcunoco.
32 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Paryɨ jino iicanoco tusumioto aatyɨmeme guijeve-
jitɨhiica,
33 niqueje, jiinɨje icano finɨjirahi. Jaanotɨ taajɨ sɨcamañovɨ fatyejitɨhi.

34 Jaanegui mehesicini, iimitinofeenedi amiihai jeebii cuhufetedino, guirihicavono
jiinije busumije imoyiici icano guiinodi tufucu amiihaivi mehesicinitinaaca gasedino,
35 amiihaihallivi tacuraba gaajaciratino aacotonicibadi. Jilli tufucu gaseji fahigova
jiinijehalliri iicamohallivi.
36 Jaanegui mihimibaicinicu. Jaamoro fahiijivaro Moocaanima mihiimaa, paryi jino
iicajinoti mataajaji. Jaamo uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo imefeenevi mihifeteji,
nooboro.
37 Jaabo Jesu cuuje templojafaño jiibeguehicaubo. Jaanoti mihiijicuudi Olivohono
iicagajijaago ofooboro tahi icahicaubo.
38 Jaanaa miyaminaa fucugayiro templojafaño gasehicauhi diiboco iguubuniciqui.

22

Jesuco Iguijeniqui Omooniino.
(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

1 Jaanaaca ijicutama achahano maahunoco amachufino Pascua jiibaimo
fiiticuunaaca,
2 sacerdotemi aivojito, caatinimiinaa icamo moonihicauhi: ¿Milliti fine magaicaauji?
noomoro Jesuco igaicaauqui. Jaarumo miyaminaaco iguihicauhi.
3 Jaanaa Satanas jicafutuuhi Juda Iscariote jeebiifaño Jesu minisuminaa fahuseeci
motihaiti miimisiici icamoobofaño.
4 Jaaboro sacerdotemi aivojito, temploja aivojito icamojaago ufuuboro diitoma
iimaatuubo Jesuco diitoco ihaciqui.
5 Jaaneri imo imo iicaumoro diibo Judaco nihibamico aciguumo.
6 Jaanegui: Jii, unuuboro ticovaubo iguiinuubo, ¿milli fine diiboco diitoco aciji,
miyaminaa chahanaaca? nooboro.

Aivojiibo Niinoono Amachuuno.
(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

7 Jaanaa ijuurisutama achahano maahunoco amachufino jiibaimo icacuuhi Pascua
ovejaco agaicaaujifucu.
8 Jaanaa Jesu galluuhi Pedro, Jua icamisico: Pascua machutaaco mohime mihim-
ibachuto, nooboro.
9 Jaanegui diitisi dilluuhi: ¿Conoovi diimeguehi mihimibachunoco? noomisiro.
10 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Cuumivi mihifotoodi saafiico mahatyimeji iciñuuri
nifaihuco asatyooboco. Jaabo dojicuti mofoo iijafaño.
11 Jaamisiro toojao aivojiiboco monoo: Mohaivojiibo jilli neehi: ¿Comecufaño
tajiibogominaama Pascua machutaaco machuji? noobo, noomisiro.
12 Jaadi amiisico iifusujiibo iguiraamecu, caamovohi iicamecu, im-
ibachucinicumecuco. Jaamecufaño meheetavo mamachuqui, nooboro.
13 Jaanegui ufuumisi paryi Jesu unuubadi icanoco aatyimeumisiro toonovi Pascua
machutaaco eetavuuhi.
14 Jaanaa amachucuujidi Jesu iminisuminaama casiivuuhi imachuqui.
15 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Guiraacani imeguehi, amiihaima Pascua machutaaco
amachunoco iguijevecuujino imega.
16 Amiihaico neehi: Siino Pascua jiibaimo machuco machucuujitihi. Jari siino
Moocaani aivojifaño meheetavoodi,
17 nooboro ihadutahilluco agaayiciuboro Moocaanima iimaaubo. Jaadi nuubo: Ji-
nooco mihicimoro mihifocasi
18 amiihaico neehi: Jisumitiro siino aducujitihi baacufaihuco Moocaani aivoji
agasetinohachuta, nooboro.

19 Jaadɨ imaahuco agaayɨcɨuboro Moocaanima iimaaubo. Jaadɨ iquisicuuboro diitoco acɨubo jillɨ nooboro: Jino tafi amɨɨhaihallɨvɨ aacɨcafetejino jillɨ momoonɨ. Jaamo uco jabajeevetɨmo mihicahi, nooboro.
20 Jaanaa amachuunobuunatɨ tollɨro ihadutahilluco agaayɨcɨuboro nuuhi: Jihillu bohono iijɨ iicajinoco tatyɨɨjeheri eetavono tatyɨɨjoho amɨɨhaihallɨvɨ agañɨɨcafotono.*
21 Jaarunaa jino amɨɨhaitɨ uco aacɨjiibo igaicaauqui tacojɨri icahi.
22 Jaarunaa uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo uuditɨ unuucuubadɨ feehi. Jaarunaa ɨdaasucani iicajiibo uco aacɨɨbo, nooboro.
23 Jaanegui tɨcovaumo idillucasiumo: ¿Cajaanɨ fɨne aacɨjiibo? noomoro.

¿Cajaanɨji Fɨne Imiyaabo? Noocasiumo.

24 Jaanaa ijɨɨbogomɨnaa noocasihicauhi: ¿Cajaanɨji mɨɨhaitɨ imiyaabo? noomoro.
25 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Siicuumijeoto judiomɨ iicatɨmo aivojɨto ɨdaasugotɨmo sefano tajɨɨbanɨcɨhi. Jaamo diito aivojɨtoco imihusefiimo, noonɨcɨmo.
26 Jaanotɨ amɨɨhai tollɨ mihicajitɨhi. Jaanotɨ siibadɨro amɨɨhai mihicaji, amɨɨhaifañotɨ imiyaabotɨ iicaqui jillɨ saatoho jeecɨvomɨnaafitɨ miminifeteji. Jaabadɨro atajɨɨbaabo jeecɨvomɨnaafitɨ minifeteji.
27 ¿Nacu, mɨɨjoho imiyaabo, acasɨɨvooboro amachufiibo, nacu ejeecɨvefiibo? ¿Etɨ acasɨɨvefiibo? Jaarunaa uujoho amɨɨhaifeeneri icahi jeecɨvomɨnaafibadɨ.
28 Amɨɨhai uuma mihicafihi uco ɨnɨsunehejefañodɨ.
29 Jaanegui uujoho amɨɨhaico aivojɨco acɨji uco guihirubi aacɨhinɨbadɨ.
30 Jaamo mamachuhi, mahaduhi icano uuma jahɨgo tahaivojɨfaño. Jaamoro aivojɨɨbo icagafaño macasɨɨvomoro matajɨɨbahi Israel cuumino fahuseecɨ motɨhaitɨ miicuumiicɨ icanohallɨvɨ, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

31 Jaaboro nuubo Aivojɨɨbo: Simon, Simon, mehesɨcɨnɨ jino Satanas amɨɨhaico idillunoco siinoco agañunɨcɨbadɨ ɨdaasuno amɨɨhaico igañucuqui.
32 Jaarunofaño uujoho Moocaanima dihallɨvɨ iimaahi dimiyaavogo ɨɨtɨ finɨtɨno iicaqui. Jaabo ɨɨjoho siino imiyaavogodɨ dinahabomɨco quehecutusu, nooboro.
33 Jaanegui Simon diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo imibaicɨnɨcuuhi ɨɨma cɨvojafaño feequi, ɨɨma guijevequi icano, nooboro.
34 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Pedro ɨco neehi: Jisumiro catava ojɨtɨɨbaacaro mifoocɨ, safo icano uco tuunamaaiji; uco gaajaruubo, nooboro.

Ɨdaasuno Iicajino.

35 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhaico dureecuma, nɨhɨbamɨma, lleegucuma, tɨhaipaajema icano masatyedino, nooboro agalluusumi: ¿Nacu fanoova amɨɨhaidi cuujɨvaachuuhi? nooboro.
Jaanegui diito: Chahano, nuuhi.
36 Jaanegui diitoco nuubo: Jaanotɨ jisumi tollɨ icatɨno dureecuma, nɨhɨbamɨ lleegucuma icano mihicaabo masatyo. Jaanotɨ aamɨgama machahaabo amɨɨhai caamoojaco manaajemere aamɨgatɨ mɨhɨcɨ.
37 Amɨɨhaico neehi: Uutɨ Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoono icaji: Iimitɨmofeenevɨ ficucafetejiibo, onoono, paryɨ uuditɨ onoono tollɨ icaji, nooboro.
38 Jaanegui diito nuuhi: Aivojɨɨbo, miigaacɨma mihicahi, noomoro.
Jaanegui diibo nuuhi: Toonovɨrucu, nooboro.

---

* **22:20** Sahaamefaño samañovɨro ficuumo. Versiculo 19 nijeque, bu versiculo 20 iicanoco ficuutɨmo.

Getsemani Onoomañovɨ Jesu Moocaanima Iimaahi.
(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42; Tollɨro meecɨ Heb 5.7-8)

39 Jaadɨ Jesu toonotɨ fuuhi Olivohono iicagajɨjaago iicanɨcɨbadɨ. Jaaboma ijɨɨbogomɨnaa fuuhi.
40 Jaamo tomañovɨ ɨɨfutuudɨ diitoco nuubo: Moocaanima mihiimaa, ɨjɨ ɨnɨsunofaño mahaquetedino, nooboro.
41 Jaadɨ Jesu diitotɨ sihɨgovɨ fuuhi guiisibaco maganicarunohachuta. Jaaboro memuɨɨvuubo Moocaanima ihiimaaqui.
42 Jillɨ nooboro: Guihi, idiimogohachiijɨ jino ɨdaasuno iicajinotɨ uco taajasu.† Jaaruno uujoho iimogobadɨ icatɨno, jaafa ɨɨjoho idiimogobadɨro icano, nooboro.
43 Jaanaaca diibojaago Moocaani toomomɨnaafi niquejefañotɨ saauhi diiboco isefatusuqui.‡
44 Jaabo sihidɨro ɨɨdaasuvooboro Moocaanima quehecuno iimaahicaubo. Jaanaaca ituga jiinɨjehallɨvɨ aquetehicauhi tɨɨjoho ocooyɨnobadɨ.
45 Jaabo Moocaanima ihiimaaunotɨ agañiivuuboro ijɨɨbogomɨnaajaago fuuhi. Jaamo ihɨdaasuri cɨgacuumoco atyɨmeteubo.
46 Jaanegui diitoco nuubo: ¿Collɨhi mɨcɨgahi? Magañiivomoro Moocaanima mihiimaa ɨjɨ ɨnɨsunofaño mahaquetedino, nooboro.

Jesuco Isisɨmoro Satyomo.
(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

47 Jesu ihiimaaunaacaro sihidɨ miyamɨnaa gaseuhi. Jaamoco sɨɨguubo Juda onoobo Jesu jɨɨbogomɨnaatɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨdɨmo iicahicaurumoobo. Jaabo Jesujaago fiitɨvuuhi diiboco inɨnɨɨcɨqui.
48 Jaaboco Jesu nuuhi: ¿Juda, tollɨ ɨnɨnɨɨcɨɨboro Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuuboco daacɨhi? nooboro.
49 Jaabo Jesuma iicaumo tollɨ iicanoco aatyɨmeumoro Jesuco dilluuhi: ¿Aivojɨɨbo, aamɨganeri diitoco momoonɨji? noomoro.
50 Jaamotɨ saafi sacerdotemɨ jeecɨvomɨnaafico omoonɨubo buiyaacuuhi imiyanaago nɨjɨmeehuco.
51 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Musuufenɨcu jaafa icacuumo, nooboro sacerdote jeecɨvomɨnaafi nɨjɨmeehuco ududɨɨcɨuneri buheesuubo.
52 Jaaboro sacerdotemɨ aivojɨto, temploja aivojɨto, quillahuto icamo igaiyɨɨcɨqui asaaumoco nuubo: Tatyɨcovodɨ amɨɨhai masaahi aamɨganoma, cudaahenema icano nanivamɨnaafico mihicanɨcɨbadɨ.
53 Amɨɨhaifeeneri fahiijɨvaro templojafañ icahicarahi. Jaaruuboco uco magaayɨcɨhicatɨhi. Jaarunaa jisumi amɨɨhai imitɨmɨnaa tollɨ momoonɨnɨcɨhi jino ɨcɨvono mityaguiino, nooboro.

Pedro Jesuco Tuunamaaiuhi.
(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

54 Jaasumiro Jesuco agaayɨcɨumoro satyuumo sacerdotemɨ aivojɨɨbo iijajaago. Jaabo dojɨcutɨ Pedro tehesinotɨ ɨɨfɨnɨcɨɨboro feehicauhi.
55 Jaamoro ihaivojɨɨbo iija goohasifeenevɨ cɨɨjɨgaico eebasuumoro casɨɨcamaaiumo. Jaamofeenevɨ tollɨro Pedro casɨɨvuuhi.
56 Jaaboco jeecɨvomɨnaago cɨɨjɨgaijɨnivɨ gɨcɨnɨɨboco gueenene ɨhɨɨfɨnɨcɨugoro nuuhi: Jaanɨ tollɨro diiboma iicahicaabo, noogoro.
57 Jaarunaa Pedro utuunamaaibo nuuhi: Gaigo, uujoho diiboco gaajatɨhi, nooboro.
58 Jaanobuunatɨ tollɨro saafi diiboco aatyɨmeuboro diiboco nuuhi: Ɨɨjoho tollɨro diitoobo, nooboro.

---

† **22:42** Griego iijɨri: jihɨdaasuhilluco uutɨ buhɨgovɨ denesu, noono.

‡ **22:43** Sahaamefañ toversiculonoco ficuutɨmo.

Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Chahano, uujoho diitoobo icatɨhi, nooboro.
59 Jaadɨ sano nɨhɨba oovobuunatɨ saafi diiboco jenaauhi jillɨ nooboro: Jaanɨ miyaano diiboma iicahicahinɨɨbo Galileaoobo iicamaño, nooboro.
60 Jaanegui Pedro nuuhi: Chahano, uujoho gaajatɨhi ɨɨjoho toono onoonoco, nooboro.
Jaasumiro Pedro ihiimaaunaaca catava ojɨuhi.
61 Jaanegui Aivojɨɨbo Jesu Pedrojaagovɨ iminifutuuboro diiboco meecɨubo. Jaaneri Pedro esafutuuhi Aivojɨɨbo Jesu diiboco: Jaachiijɨ catava ojɨtɨnaacaro mifoocɨ, safo icano uco tuunamaaiji, nooboro unuunoco.
62 Jaaboro Pedro ufuuboro sihidɨ aivono taauhi.

Jesuco Edejecuno.
(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

63 Jaanaa Jesuco utuumuumo diiboco edejecuumoro aamɨuhi.
64 Ihaallɨɨnoco gaachehubaryuri isiyaacuumoro ihɨmeque gabacuhicauhi: Gaajacɨ. ¿Naa mɨɨjoho ɨco aamɨhi? noomoro
65 famañovaje diiboco ɨɨbahicaumo.

Jesu Fagomɨnaa Ɨmegavɨ Icauhi.
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

66 Jaanaa eseseeveudɨ igaivuumo judiomɨ quillahuto, sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo. Jaamoro Jesuco satyuumo fagomɨnaa ɨmegavɨ. Jaamoro Jesuco dilluumo:
67 Mɨɨhaico dinoo, ¿naa miya ɨɨjoho Cristo? noomoro.
Jaanegui diitoco iimusuubo: ¿Amɨɨhaico jɨɨhɨ, nuuruva nacu mimiyaaveguejitɨrahi?
68 ¿Jaanotɨ amɨɨhaico nuuruva nacu uuma mihiimaanoco mihimeguejitɨrahi, uco misinaayujitɨrahi icano?§
69 Jisumitɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo gɨcɨnɨji Moocaani imityaabo miyanaagonovɨ, nooboro.
70 Jaanegui diiboco famooro dilluumo: Jaanegui, ¿ɨɨjoho Moocaani Seemene? noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jɨɨhɨ, amɨɨhai monoobadɨ, nooboro.
71 Jaanegui diito nuuhi: ¿Collɨhi bu sita onoonoco mihimeguejirahi? Mɨɨhairyo muguubucuuhi iijɨri onoonoco, noomoro.

23

Jesu Pilato Ɨmega.
(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

1 Jaamo famooro agañiivuumoro Jesuco satyuumo Pilato ɨmegavɨ.
2 Jaamoro tɨcovaumo diibohallɨvɨ ihiimaamo: Jaanɨco mɨɨhai mahatyɨmehi, muucu-umico ñaaɨsuuboco. Jaaboro neehicaabo: Cesarco impuestoco majaadudino uujoho Aivojɨɨbo Cristo icahi, neehicaabo, noomoro neehicaumo.
3 Jaanegui Pilato diiboco dilluuhi: ¿Naava ɨɨjoho judiomɨ Aivojɨɨbo? nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jɨɨhɨ, ɨɨjoho toono onoobadɨ, nooboro.
4 Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨto, miyamɨnaa icamoco Pilato nuuhi: Jaanɨvɨ iimitɨnoco aivo atyɨmetɨhi, nooboro.
5 Jaarunaa diito janaanɨcɨ nuuhi: Paryɨ Judea jiinɨje miyamɨnaaco ñaaɨsuhicaabo ijɨɨbegueri Galileavɨ itɨconɨhinɨɨbo, juu icacuuhi, noomoro.

*Jesu Herode Ɨmega.**

6 Jaanoco Pilato uguubuuboro dilluuhi: ¿Nacu diibo Galileaoobo? nooboro.

§ **22:68** Sahaamefaño: uco misinaayujitɨrahi, onooco ficuutɨmo. * **23:5** Herode Antipa onoobo. Meecɨ Lc 3.1

7 Jaanegui diiboco: Jɨɨhɨ, unuunegui Jesuco galluubo Galilea aivojɨɨbo Herodejaago
tusumi Jerusale cuumivɨ agaseubojaago.
8 Jaabo Herode Jesuco aatyɨmeuboro imo imo minifutuuhi sɨɨcɨjetɨro Jesuditɨ ihi-
imaanoco guubuhicaubo. Jaaboro diiboco imeguehicaubo aatyɨmeneque sihidɨ ejee-
vanoco Jesu omoonɨnoco ihatyɨmequi.
9 Jaaboro Jesuco sihidɨ dilluhicaubo. Jaarunaa Jesu diiboco iimusuutɨhi.
10 Tollɨro tomañeri icaumo sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo diiboco igui-
jenɨsuqui mityano iimaahicauhi.
11 Jaanegui Herode ihamocasimɨnaama diiboco: Jillɨ mɨhɨɨfoobo, noomoro imitɨno
moonɨumo. Jaamoro diiboco edejecumo aivojɨɨbo gaachehubadɨ iimichehufaño
jɨɨhacuumo. Jaaboco dojɨcuvɨro Herode Pilatojaago galluuhi. Jaasumitɨ jari Herode
Pilatoma imitocasiuhi.
12 Jaanotɨ itɨconɨ jɨɨhevecasihicaumɨsi.

Jesuco Igaicaauqui Unuucuuno.
(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

13 Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨto, tuucuumi aivojɨto, miyamɨnaa icamoco Pilato
igaiyɨɨcɨuhi.
14 Jaaboro diitoco nuuhi: Amɨɨhai jaanɨco tajaa mɨsɨvahinɨhi: Miyamɨnaaco ñaaɨsuubo,
noomoro. Jaaboco imino dillucuurahi amɨɨhai ɨmefeenevɨ. Amɨɨhairyo magaajacuuhi
diibeditɨ: Imitɨɨbo, noomoro monoonoco aatyɨmetɨnoco.
15 Jaabadɨro bu Herode iimitɨnobaaco aatyɨmetɨɨbo siino tajaa sɨvasuuhi magaaja
mɨllɨtɨ bu miguijenɨjirahi.
16 Jillɨ ahaamɨɨboro diiboco sinaayuji, nooboro.
17 Jaabo Pilato jɨɨbaimosumi saafi cɨvojamɨnaafitɨ sinaayuujirahi miyamɨnaaco imono
iicasuqui.†
18 Jaarunaa famooro sano sefano neehicauhi: ¡Diiboco guijenɨ! ¡Barrabacoro sinaayu!
noomoro.
19 Jaabo Barrabaco cɨvojaanɨumo tuucuumi miyamɨnaaco aivojɨtohallɨvɨ
añaaɨsuuneguiiha, tollɨro bu saatohoco agaicaauneguiiha icano.
20 Jaarunaa Pilato Jesuco isinaayunoco iimuguuboro siino miyamɨnaama iimaauru-
ubo.
21 Jaarunaa diito janaanɨcɨ sefano nuumo: ¡Ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! ¡Tetecu! noomoro.
22 Jaarunaa siino Pilato diitoco nuuhi: ¿Nacu, jineje iimitɨnoco moonɨɨbo? Diibovɨ
atyɨmetɨhi iimitɨnoco toonohallɨtɨ agaicaaujirunoco. Jillɨ ahaamɨɨboro diiboco sinaayuji,
nooboro.
23 Jaarunaaca diito jenaauhi idillumo sefano noomoro: Ɨmohobujehallɨvɨ itetecuqui
diito sacerdotemɨ aivojɨto iicamo sihidɨ ocoovadiinamaaiumaño diito iijɨ diibohallɨvɨ
fatyuumo.
24 Jaanegui Pilato nuuhi: Diito onoobadɨ imoonɨqui.
25 Jaaboro sinaayusuubo cɨvojamɨnaafico diito idilluuboco añaaɨsuunotɨ, agaicaaunotɨ
icano ɨcɨvojaanɨuboco. Jaaboro Jesuco diito usefaño jeevesuubo diito iimuguubadɨ
imoonɨqui.

Jesuco Etetecuuno.
(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

26 Jaamoro Jesuco itetecuqui satyuumo. Jaanaaca saafi Cirene cuumioobo Simon
onoobo buhɨgotɨ asaauboco agaayɨcɨumoro iguijeve ɨmohobujeque iibɨsuumo Jesu
dojɨcutɨ isatyequi.
27 Jaabo dojɨcutɨ sihidɨ miyamɨnaa feehicauhi. Jaamofeenedɨ sihidɨ gaigoomɨ taamoro
gaibacasimoro feehicauhi diibo ɨdaasuri.

† **23:17** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

28 Jaamoco Jesu emeeciuboro diitoco nuuhi: Jerusale gaigoomi, uuri mataajirahana.
Amiihaihalliviro mataa, amiihai seemehallivi icano
29 ufucu gasejifucu: Imicani icamo achibami, eseemevatatino jeebiino, iisutino
mifañoono icano, meneejifucu.
30 Jaasumi miyaminaa ticovaji onoomo: Ifagajino mohalliviı daacoto, ifabaino mo-
halliviı fabaavo, noomoro.
31 Jaamo imihuseemeque jilli omoonino idaasurahi. Jaarunofaño fine imitinoco
eheetavomoco janaanici idaasuno mooniji, nooboro‡
32 Jaamo bu, tolliro satyuumo miimisiici nanivaminaatisico Jesuma sano igaicaauqui.
33 Jaamo ifutuuhi nigaipaajebai onoomañovi. Jaamoro tomañovi Jesuco tetecuumo.
Tolliro nanivaminaatisico imiyanaagonovi saafi, inaninaagonovi saafi icano tetecuumo.
34 Jaanaa Jesu nuuhi: Guihi, diitohalliviı jino omoonino jaadabadi iicanoco ficuudino,
jilli gaajatimo omoonimaño, nooboro.
Jaanaaca amocasiminaa Jesu gaachehuhalliviı suerteque eetavuumo: ¿Naa miijoho
iciji? onoomaño. Jaadi ifocasiumo.
35 Jaanaa miyaminaa diiboco ihaivojitoma ihiifiniicimoro dejecuhicauhi: Sitaaco
taajasuubo; Eneecata jisumi jaafa iinoro taajaabo miyaano Cristo Moocaani iiciubo
iicahachiiji, noomoro.
36 Tolliro amocasiminaa edejecumoro diibovi ifiitivomoro idicuno vinoco diiboco
isuurahi.
37 Jaamoro diiboco neehicaumo: Miyaano iijoho judiomi Aivojiibo idiicahachiiji, iiro
difiico taajasu, noomoro.
38 Jaabo nigaihalliviı ficuumo acaatiniumoro§ JAANI JUDIOMI AIVOJIIBO, onoonoco.
39 Jaanaa saafi nanivaminaafi saanaagonovi etetecuciniubo Jesuco iibahicauhi:
Miyaano iijoho Cristo idiicahachiiji iiro difiico taajasu, tolliro bu misico taajasu,
nooboro.
40 Jaarunaa saafi diiboco iibauhi: ¿Aivo iijoho Moocaanico ñihicugotihi, tobadiro ico
omoonino gaajatiibo?
41 Misico naha jino miyaanohalliti jilli moonimo, miyaano imitino momooniuno
jaadaco mihiciihi. Jaanoti diibo aivo imitino moonitiruubo, nooboro.
42 Jaadi Jesuco nuubo: Jesu, dihaivojiviı idiifotoodi uco desafoto, nooboro.
43 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotiro ico neehi: Jaachiijiro iijoho uuma diicaji
imimañovi Moocaanico imiyaavogomo ofoomañovi, nooboro.

Jesu Iguijeveuno.
(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

44 Jaanaaca gadiciiba mihicacuuhi. Jaarunaa paryi jiinije civono minifutuuhi; jaano
jari imohonohalliti nihiba icaaberi seseeteuhi.
45 Jaano icivutuusumi nihiba jabaavuuhi. Jaanaaca temploja ofoboociniuchehu
gaachehubaryu tyigaba feenedi gallivuuhi.
46 Jaanaaca Jesu gaihivuuhi: Guihi, dihusefaño tagaijaco gaayici, nooboro chuumucu-
ubo.
47 Jaanoco romanomi amocasiminaa aivojiibo tonehejeque aatyimeuboro Moocaan-
ico imuubo: Miyaano jahi jaani imihuseebe, nooboro.
48 Jaanoco bu tolliro miyaminaa aatyimeumoro fuuhi iciidigameehuco aamimoro,
sihidi idaasuneguiiha.
49 Jaanoti paryi Jesu gataavominaa, tolliro gaigoomi Galileati diibo dojicuti asaaumo
icamo icauhi tehesinoti tonehejeque ihiifiniciumo.

‡ **23:31** Griego iijiri: imoho buheeruhoco jilli omoonino. Jaanegui fine millijiru uchuumucuuhoco, noono. § **23:38** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: griego iijiri, latin iijiri, hebreo iijiri icano, onoonoco.

Jesuco Ɨcɨɨuno.
(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

50 Jaanaa icaubo saafi iimihuseebe imitɨno iicatatɨɨbo Jose Arimatea cuumioobo onoobo Judea jiinɨjeri iicacuumi. Jaabo judiomɨ fagomɨnaatɨoobou.
51 Jaabo Jose Moocaani aivojɨ asaaujinoco teemehicaubo. Jaamañɔ paryɨ fagomɨnaa omoonɨunofañɔ icautɨibo.
52 Jaaboro Pilatojaago ufuuboro diiboco Jesu ifiico dilluubo.
53 Jadɨ Jesu ifiico ihɨmohotɨ iniitusuuboro gaachehuri iimibocɨuboro cɨɨhojɨ guiisi-gajɨfañɔ eseediuhojɨfañɔ cɨɨubo bohojɨ mɨɨhaiñooba ɨcɨɨrautɨhojɨfañɔ.
54 Jaano sifucutɨ jaguisɨ iicacuujineguiiha tufucuri imibaivucuumo.
55 Jaanaaca Jesuma Galileatɨ asaaumo ufuumoro Jesuco ɨcɨɨunoco meecɨtuuhi. Jaamo imino atyɨmeuhi diibo ifi aacaumañoco.
56 Jaamo iijanojaa ufuumoro facɨcɨfaihuno, bu facɨcɨ dɨɨrɨbano icanoco iimibaivuumo.
Jaamoro jaguisɨfucu jaguisɨumo Moise tajɨiba onoobadɨ.

24

Jesu Siino Ubuheeteuno.
(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

1 Jaanaa ajaguisɨuno sifucutɨ gaigoomɨ cɨvonotɨro fuuhi Jesu cɨɨhojɨjaago ifacɨcɨnoco iimibachuunoma*
2 Jaamo ɨɨfutuumo atyɨmeuhi toojɨco afabaacuuba iguiisiba sihɨgovɨ icacuubaco.
3 Jaamoro toojɨfañɔ ufuumo Aivojɨibo Jesu ifiico atyɨmecuutɨhi.
4 Jaaneri iigutuumoro: ¿Mɨllɨ momoonɨji? noocasiumo. Jaamo atyɨmeuhi miimɨsiicɨ gaifiimɨsi diito cojɨvɨ julleecɨnɨmɨsico arɨcunoono gaachehunofañɔ jɨcucuucɨnɨmɨsico.
5 Jaamɨsitɨ iigutuumoro guiinovɨ jiinɨjehallɨvɨ javucamaaiumo. Jaamoco diitɨsi nuuhi: ¿Collɨhi amɨɨhai ubuheetecuuboco iguijeveme iicamañoco miguiinehi?
6 Jineeri chahacuubo, buheetecuubo. Mehesafoto Galileari iicausumi amɨɨhaico unuunoco:
7 Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo acɨcafeteji imitɨ miyamɨnaa usefañɔ. Jaaboco ɨmohovɨ tetecujimo. Jaaruubo mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheeteji, unuunoco, noomɨsiro.
8 Jaanegui tofigueje esafutuuhi Jesu unuunoco.
9 Jaamo icɨɨhojɨjaagotɨ uhuumiumoro paryɨ toonotɨ jɨɨbogovauhi Jesu minɨsumɨnaaco fahuseecɨ motɨhaitɨ saafi ɨdɨɨmoco, tollɨro paryɨ saatohoco icano.
10 Jaanoco Jesu minɨsumɨnaaco jɨɨbuguumo Maria Magdalena onoogo, bu Juana, bu Maria Jacoobo seejɨ, bu saafigueje icamo.
11 Jaarunoco Jesu minɨsumɨnaa: Jillɨ fɨne jeegavomo, noomoro miyaavuguutɨmo.
12 Jaarunaa Pedro fuuhi ijinafatyuuboro Jesu cɨɨhojɨjaago. Jaaboro ɨdɨjɨɨvuuboro toojɨfañoco emeecɨubo atyɨmeuhi tochehuri iminɨuchehu uufocori acaunoco. Jaaneri ajabafiituuboro uumiubo dojɨcuvɨro iijajaago.

Emaus Onoocuumi Jɨɨhaijaago.
(Mr 16.12-13)

13 Jaanaa tufucu diitotɨ miimɨsiicɨ fuuhi Emaus onoocuumijaago; Jerusaletɨ once kilometrohachuta iicacuumijaago.
14 Jaamɨsi ufuumɨsi paryɨ tooneri iimaamɨsiro feehicauhi.
15 Jaamɨsiro ihiimaamɨsiro dillucasihicauhi. Jaanaaca diiboro Jesu diitɨsijaa asaauboro diitɨsima fuuhi.
16 Jaaboco atyɨmecuurumɨsi gaajahicautɨhi Jesu iicanoco.

---

* **24:1** Sahaamefañɔ janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaamoma tollɨro saatoho gaigoomɨ fuuhi, onoonoco.

17 Jaanegui Jesu diitɨsico dilluuhi: ¿Jinejeque midillucasihicahi jɨɨhairi mofoomɨsi? ¿Collɨhi ɨdaasuno mihicahi? nooboro.

18 Jaanegui diitɨsitɨ Cleofas onoobo iimusuuhi: Paryɨ miyamɨnaa gaajahi Jerusalevɨ jisumiro iicahinɨnoco. Jaanotɨ ɨɨjoho ɨdɨɨboro tuucuumiri diicaruubo gaajatɨhi.

19 Jaanegui diitɨsico nuubo: ¿Nacu mɨllɨ icahinɨno? nooboro.

Jaanegui diiboco nuumɨsi: Etɨ bu Jesu Nazareooboco omoonɨhinɨnoco; Jaabuu Moocaani iimaamɨnaafi, paryɨ miyamɨnaa ɨmefeenevɨ, bu Moocaani ɨmefeenevɨ ihiimaanotɨ, bu paryɨ omoonɨhicahinɨnotɨ icano sihidɨ ejeevahinɨɨboco.

20 Jaaboco sacerdotemɨ aivojɨto, mohaivojɨto icamo diiboco agaayɨcɨhinɨmoro acɨhinɨhi: Imino diibo iguijevene, noomoro tetecusuumo.

21 Jaanotɨ mɨɨhai meteemehicaurahi Israel jiinɨjemɨnaaco itaajasuqui. Jaarunaa paryɨ tollɨ omoonɨnobuunatɨ jino mifucucɨ, safucu icano mihicacuuhi.

22 Jaarunaaca mɨɨhaitɨ saatoho gaigoomɨ fucuro diibo cɨɨhojɨco emeecɨjeme mɨɨhaico igutusuhi,

23 toojɨfaño diibo ifiico aatyɨmetɨneguiiha mɨɨhaico jɨɨbogovahi Moocaani toomomɨnaaco aatyɨmeme diitoco: Jesu buheehi, onoonoco mɨɨhaico ɨjɨɨbegueneri.

24 Jaaneguiiha mɨɨhaitɨ saatoho toojɨco emeecɨjeme gaigoomɨ onoobadɨ icanoco atyɨmehi. Jaarumo Jesuco atyɨmetɨhi, noomɨsiro.

25 Jaanegui Jesu diitɨsico nuuhi: ¡Gaajatɨcanimɨsi, fɨne amɨɨsi goovatɨcani mimiyaaveguehi Moocaani iimaamɨnaa unuunoco!

26 ¿Nacu itɨconɨ jinehejeri ɨdaasuno icajitɨruubo Cristo ihaivojɨfañо efeejino ɨmega? nooboro.

27 Tɨconɨubo paryɨ Caatɨnɨhaamefañо diibeditɨ onoonehejeque diitɨsico ɨjɨɨbogoobo Moise aameneti ɨtɨconɨubo paryɨ Moocaani iimaamɨnaa aamenevɨ imivusuubo.

28 Jaamo tuucuumivɨ ɨɨfutucuuneguiiha Jesu sanotɨcovoro fatyuujirahi.

29 Jaarunaa diitɨsi diiboco fiitɨhicauhi: Mɨsima jinoovɨro fitafoto mihiijɨcuuhi cɨvucuuno, noomɨsiro.

Jaaneguiiha Jesu fitafutuuhi diitɨsima iicaqui.

30 Jaadɨ imachuqui diitɨsima acasɨɨvuuboro imaahuco agaayɨcɨuboro toonohallɨvɨ Moocaanima iimaaubo. Jaadɨ iquisicuuboro diitɨsico acɨubo.

31 Jaasumi jari diitɨsico ihaallɨɨno imino faayacafutuuhi. Jaadɨ jari diiboco gaajacɨumɨsi. Jaarunaa diitɨsi ɨmefeenevɨ cuucahacho minifutuubo.

32 Jaanegui diitɨsi noocasiuhi: ¿Etɨ miyaano mojeebɨɨno imono icahicahinɨhi jɨɨhairi masaasumi Caatɨnɨhaamefañо onoonehejeque mɨsico jɨɨbogooboro asaahicasumi? noomɨsiro.

33 Siino gueenene icatɨmɨsiro uumicuumɨsi Jerusalejaago. Jaamɨsi atyɨmeuhi Jesu minɨsumɨnaa fahuseecɨ, siino saafi icamo saatoho igataavomɨnaama igaicɨnɨmoco.

34 Jaamo diitɨsico nuuhi: Miyaano Aivojɨɨbo siino buheetecuuhi. Jaaboco Simon atyɨmecuuhi, noomoro.

35 Jaanegui diitɨsi diitoco jɨɨbuguuhi jɨɨhaivɨ diitɨsima iicaunoco, diitɨsima maahunoco iquisicuhinɨsumi diiboco agaajacɨhinɨnoco icano.

Jesu Ijɨɨbogomɨnaavɨ Jafeveuhi.
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23; Hch 1.6-9)

36 Jaamo tonehejeri ihiimaahicaunaaca Jesu diitofeenevɨ ujulleeveuboro diitoco dilluuhi: Sajeebɨɨ mihica, nooboro.

37 Jaaneri sihidɨ iigutuumoro esamaaiuhi: Fɨne ɨjɨco mahatyɨmehi, noomoro.

38 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: ¿Collɨhi mihiguetehi? ¿Collɨhi uco amɨɨhai jeebɨɨfañotɨ mimiyaavogotɨhi?

39 Eneecau tahuseneque, tatyɨhaiñooco icano memeecɨ, uujoho diiboro. Uco
mududɨɨcɨmoro, memeecɨ; ɨjɨ ihuucuma, ibacɨma icano chahahi jino uujoho iicaaboco
mahatyɨmebadɨ, nooboro
40 diitoco ihusene, itɨhaiño icanoco ɨɨfusuubo.
41 Jaarunaa diito imo imo iicaumoro ajabafiituumoro imiyaavuguutɨmoco Jesu nu-
uhi: ¿Naa machutaama mihicahi? nooboro.
42 Jaanegui diiboco taavaabo gaaruhaico acɨumo†
43 Jaanoco agaayɨcɨuboro diito ɨmefeenevɨ duubo.
44 Jaaboro diitoco nuubo: Jillɨ iicajinoco amɨɨhaima iicausumi amɨɨhaico nuuhi: Uuditɨ
Moise aamefaño, Moocaani iimaamɨnaa aamenefaño, Salmo aamefaño icano onoono
icaji, nuuhi.
45 Jaaboro diitoco Caatɨnɨhaamefaño onoonoco gaajasuubo.
46 Jaaboro diitoco nuubo: Jillɨ noonoro caatɨnɨcɨnɨno, Cristo guijeveji. Jaaruubo
mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheetejiibo.
47 Jaabo momofeenedɨ fahɨgova jiinɨje miyamɨnaaco mɨjɨɨbegueji Jerusaletɨ
mɨtɨconɨmo amɨɨhai eedeehimitɨhifiico mejeevesucu amɨɨhai imitɨco ibuusuqui.
48 Jaamo amɨɨhai maatyɨmemere jinooco mɨjɨɨbeguejimo.
49 Jaamo magaaja, uujoho amɨɨhaihallɨvɨ galluuji Guihirubi unuunoco. Jaanegui
jiicuumitɨ buhɨgovɨ mefeedino niquejefañotɨ mitya asaanoco magaayɨcɨtɨnohachuta,
nooboro.

Jesu Niquejefaño Ofoono.
(Mr 16.19-20; Hch 1.9-11)

50 Jaaboro Jesu diitoco tuucuumitɨ sihɨgovɨ satyuubo Betania cuumi fiitɨno. Jaaboro
diitohallɨvɨ ihuseque agañiiyɨcɨubo diitoco imino nuubo.
51 Jaasumiro diitotɨ caamovɨ diiboco satyuumo niquejefaño.
52 Jaaboco diito iimuumoro Jerusale cuumijaago imo imo uumiumo.
53 Jaamoro templojafaño icahicaumo Moocaanico imomoro. Fɨne.

† **24:42** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: iimɨhu gaami icanoco, onoonoco.

SAN JUAN

Moocaani Iimaa Cristo. Jaabofeenedɨ Miyamɨnaaco Fiivusuuhi.

1 Itɨconɨ paryɨ fanoova fiivuutɨnaaca Moocaani Iimaa icacuuhi. Jaabo toono Iimaa
Moocaanima icauhi Cristo. Jaabo bu diibo Moocaani.
2 Mɨɨro itɨconɨ diibo Moocaanima icauhi.
3 Diibofeenedɨ Moocaani paryɨ fanoovaaco eetavuuhi; mɨɨro chahano aivo dii-
bofeenedɨ eheetavuutɨno iicano✡
4 Diiboma icano fiivo. Jaano toono fiivo miyamɨnaadi aachɨcɨnɨno iicauno.
5 Jaano cɨvonofañotɨ achɨcɨhi. Jaanoco icɨvo jabacarutɨhi.
6 Mɨɨro icaubo saafi Moocaani agalluubo Jua onoobo.
7 Jaabo saauhi diibo aachɨcɨɨbo iicaubeditɨ ijɨɨbeguequi. Jaabo ɨjɨɨbogonofeenedɨ
miyamɨnaa imiyaaveguequi.
8 Jaabo diibo Jua aachɨcɨɨbo icatɨno. Jillɨ aachɨcɨɨbo iicaabo jɨɨbogomɨnaafitɨ iicaqui
agalluubo.
9 Jaanotɨ jino imiya achɨcɨ, miyamɨnaaco aachɨcɨnɨɨbo, jino jiinɨjehallɨvɨ gasefivucuuhi.
10 Mɨɨro jaabo johono Iimaa iicaabo jino jiinɨjehallɨri icacuuhi. Jaabofeenedɨ
Moocaani jiinɨjeque eheetavehinɨrunofaño jiinɨjemɨnaa diiboco gaajautɨhi.
11 Mɨɨro ijiinɨjevɨ saauruubo. Jaaruuboco miyamɨnaa diiboco gaayɨcɨutɨhi.
12 Jaarunofaño saatoho diiboco agaayɨcɨmoro miyaaveguehi. Jaamoco ficuubo
Moocaani seemetɨ iicaqui.
13 Jaano miyamɨnaatɨ saatɨhi miyamɨnaatɨ ifiivomo icatɨno, bu gaifi iimoyɨɨcɨnotɨ
icatɨno jillɨ Moocaanitɨro diibo seemetɨro minifutucuumo.
14 Jaabo johono Iimaa iicahinɨɨbo miyamɨnaafi ifiitɨ iminiiyuuboro mofeeneri icauhi,
miyaanoma, igaijɨma icano. Jaabo imico mɨɨhai mahatyɨmeuhi, diibo ɨdɨɨboro Moocaani
Seemene iicaabo imico.
15 Mɨɨro diibeditɨ Jua ɨjɨɨbuguubo nuuhi: Jaanɨ diibo diibotɨ uujoho unuubo taabuunatɨ
asaabo tajanaanɨcɨ iicaabo, uujoho chahaunaacaro iicacuumaño, nooboro.
16 Mɨɨro jaabotɨ paryɨ mɨɨhai diiboma sihidɨ iicanotɨ magaayɨcɨhi diibo imino aacɨnoco
siino dojɨcutɨ, siino dojɨcutɨ icano.
17 Mɨɨro Moisefeenedɨ Moocaani tajɨɨba saauhi. Jaanotɨ gaijɨ, miyaano icano Jesu-
cristofeenedɨ saahi.
18 Mɨɨro mɨɨhaiñooba Moocaanico atyɨmetɨhi, ɨdɨɨboro Illi Caanifaño iicaabo, diibo
mɨɨhaico Caanico gaajasuhi.

Jua Nitɨmɨnaafi Jesucristotɨ Jɨɨbeguehi.
(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

19 Jaanaa Jerusale cuumiri iicaumo judiomɨ sacerdotemɨco, levitamɨco icano galluuhi
Juajaago diiboco: ¿Mɨɨjoho ɨɨjoho? noomoro idilluqui.
20 Jaamoco diibo imino jɨɨbuguuhi: Uujoho Cristo icatɨhi, nooboro.
21 Jaanegui siino diiboco dilluumo: ¿Jaanaa mɨɨjoho ɨɨjoho? ¿Nacu Moocaani
iimaamɨnaafi, Elia? noomoro.
Jaanegui Jua nuuhi: Chahano uujoho diibo icatɨhi, nooboro.
Jaanegui diiboco nuumo: ¿Nacu ɨɨjoho oono Moocaani iimaamɨnaafi asaajiibo?
noomoro.
Jaanegui nuubo: Chahano, nooboro.
22 Jaanegui diiboco nuumo: Jaanaa mɨɨjoho ɨɨjoho mɨɨhaico dɨɨbogo, oono mɨɨhaico
agalluumoco mɨjɨɨbeguequi mɨllɨ difiitɨ ɨɨjoho neehi, noomoro.

✡ **1:3** Heb 1.2; Col 1.16-17

23 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Uujoho sicaihigovi ocoovadiicinibo: Aivojibedi jihaico
sanoticovoro mihimibachu, onoobo Moocaani iimaaminaafi Isaia unuubadi, nooboro.
24 Jaamo diito Juama ihiimaatuumou fariseomi agalluumo.
25 Jaamo diiboco nuuhi: Jaabogahabu Cristo idiicatibo, bu Elia idiicatibo, bu johono
Moocaani iimaaminaafi idiicatibo icano, ¿collihi jana nitihicahi? noomoro.
26 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Uujoho nifaihuriro nitihi. Jaanoti amihaifeeneri
iicaabo saafi amihai magaajatibo.
27 Jaabo taabuunati asaabo tajanaaniciviv iicaabo, diibovi uujoho ifototihi. Jaamañoo
diibo tihaipaaje duujeque sinaayujitirahi, nooboro.
28 Paryi jino jilli icauhi Betabara onoomañovi, Jordan onoohi onegueehivi Jua
initihicauhigo.

Jesu Guijevefeenedi Mohimiti Buusucafetehi.

29 Jaano sifucuti Jua, Jesu diibojaa asaauboco aatyimeuboro nuuhi: Memeeci jaani
Moocaani Cordero, iguijevefeenedi jiinijeminaa imitico ubuusujiibo.
30 Johono uujoho diiboti ihiimaaubo: Taabuunati saajiibo tajanaaniciviv iicaabo uu-
joho chahaunaacaro iicacuumañoo.
31 Uujoho icaruubo diiboco gaajahinitihi. Jaanoti naha uujoho nifaihuri nitiiboro
saahi Israel cuumiminaa diiboco igaajaqui, nooboro.
32 Jaadi bu siino nuubo: Uujoho atyimehi Moocaani Gaijaco nimihubadi jeevaabo
diibohallivi niquejefañoti iniitooboro iicanoco.
33 Jaaruuboco uujoho gaajahicatihi miijoho diibo iicanoco; jilli naha uco nifaihuri
nitiqui agalluubo nuuhi: Tagaija cajaanihallivihacho iniitooboro iicaabo diibo tagaijari
initijiibo, nooboro nuuhi.
34 Jaaboco atyimecuuhi. Jaamañoo uujoho jiibeguehi diibo miyaano Moocaani Achi
iicanoco, nooboro.

Iticonioto Jesu Jiibogominaa.

35 Jaano seseevedi siino Jua tomañeri icauhi miimisiici ijiibogominaatisima.
36 Jaabo Jesu afatyunoco aatyimeuboro nuuhi: Memeeci ajaani Moocaani Cordero,
nooboro.
37 Jaanoco Jua jiibogominaatisi uguubuumisiro Jesu dojicuti fuuhi.
38 Jaanegui Jesu dojicuco emeeciuboro, diibo dojicuti ufuunoco aatyimeuboro diitisico
nuuhi: ¿Jinejeque miguiinehi? nooboro.
Jaanegui nuumisi: ¿Jiibogominaafi, cuuca diicafihi? noomisiro.
39 Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: Juu masaa. Jaamisiro memeeciva, nooboro.
Jaanegui ufuumisi atyimeuhi diibo iicahicauhigoco. Jaamisiro mihiijicuuneguiiha
tufucu diiboma icaumisi.
40 Jaamisi diitisi Juati uguubuumisiro Jesuma ufuumisiti saafi momo Andre, Simon
Pedro nahabo.
41 Jaabo Andre jinejeque moonitiiboro inahabo Simonco iguiinutuuboro diiboco
nuuhi: Meeci mahatyimecuuhi Mesia Cristo onooboco, nooboro. Mesia, Moocaaniti
asaabo ihaivojiisucuqui, eneejiruno.
42 Jaaboro Andre Simonco satyuuhi Jesu iicauhigo. Jaaboco Jesu aatyimeuboro nuuhi:
Iijoho Simon Jona achi, jaaruubo jisumitiro dimemeji Cefa, nooboro. Jaarunaa Cefa
onoono jilli momoro, Pedro eneejiruno.

Jesu Coovahi Felipe Natanae Icamisico.

43 Jaano seseevedi Jesu imuguuhi Galilea jiinijevi ufuunoco. Jaabo Felipeque
aatyimeuboro diiboco nuuhi: Tadyojicuti disaa, nooboro.
44 Jaabo Felipe Betsaida cuumioobou. Jaacuumiri tolliro Andre, Pedro icamisi icahi-
cauhi.

45 Jaabo Felipe Natanaeque ɨɨcɨjeuboro nuuhi: Mɨɨhai mahatyɨmecuuhi, diibeditɨ Moise itajɨɨba aamefaño acaatɨnɨuboco. Tollɨro Moocaani iimaamɨnaa diibeditɨ acaatɨnɨɨboco. Jaabo Jesu, Jose Nazareoobo achi, nooboro.
46 Jaanegui Natanae nuuhi: ¿Nacu Nazare cuumitɨ iimino saajirahi? nooboro.
Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Eneecau maha memeecɨtequi, nooboro.
47 Jaanaa Jesu Natanae asaaunoco aatyɨmeuboro nuuhi: Jaadi juuga saabo miya israelmɨnaafi abañɨfitatɨɨbo, nooboro.
48 Jaanegui Natanae diiboco dilluuhi: ¿Mɨllɨtɨ uco gaajahi? nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Mɨɨro ɨco uujoho atyɨmehi Felipe ɨco coovatɨnaacaro higuerahoguiino diicaaboco, nooboro.
49 Jaanegui Natanae diiboco nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi ɨɨjoho Moocaani Achi, ɨɨjoho israelmɨ aivojɨɨbo, nooboro.
50 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Jillɨ ɨɨjoho uco miyaaveguehi, ɨco higuerahoguiino diicaaboco atyɨmehi eneeneguiiharo? Imi jino janaanɨcɨ icanehejeque daatyɨmeji, nooboro.
51 Tollɨro bu Jesu nuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Mahatyɨmeji niqueje faayɨcɨnɨnotɨ Moocaani toomomɨnaa uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubohallɨvɨ ini-itocɨnɨmoro bu caamovɨ foocɨnɨmoco, nooboro.

2

Cana Onoocuumi Jɨɨbaimo.

1 Jaanobuunatɨ mifucucɨ, safucu icano taabava jɨɨbaimo icauhi Cana cuumivɨ Galilea jiinɨjevɨ. Jahɨ Jesu seejɨ diitofaño icauhi.
2 Jahɨ tollɨro Jesuco ijɨɨbogomɨnaama cuuhuvaumo tobaimovɨ.
3 Jaanaa diito aduta vino ifinɨcuunegui Jesuco seejɨ nuuhi: Vino finɨcuuhi, noogoro.
4 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: ¿Gaha, collɨhi jaanoco uco neehi? Toonovɨhi ɨfototɨhi, nooboro.
5 Jaarunaa diigo nuuhi diito jeecɨvomɨnaaco: Paryɨ diibo amɨɨhaico onoonoco mo-moonɨ, noogoro.
6 Jaanaa tomañeri icauno sahuse juugahusetɨ sañu icano ɨcɨñuuno. Tuñuujefaño judiomɨ iicanɨcɨbadɨ ifiinoco iimibachuqui nɨfaihunoco ificuhicauñuuje. Jaano sañufaño fɨne ɨɨfetehicauno ochenta o cien litrodɨno nɨfaihu.
7 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Paryɨ jino ɨcɨñuunoco nɨfaihuneri magahafusu, nooboro. Jaanegui diito tuñuujeque jɨti jɨti gahafusuuhi.
8 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: Fɨne ɨvɨ jisumi mɨɨdɨno mɨhɨcɨmoro mahacɨto ijɨɨbaimo toomomɨnaafico, nooboro.
Jaanegui tollɨ moonɨumo.
9 Jaafaihuco ijɨɨbaimo toomomɨnaafi nɨsuuhi vinotɨ minifutucufaihuco. Jaanoco gaa-jautɨɨbo cuucatɨ ɨɨcɨunoco; ɨdɨɨmoro diito ijeecɨvomɨnaa toonoco gaajauhi diito inɨfaihuco ɨɨcɨumaño. Jaanegui ijɨɨbaimo toomomɨnaafi tobaimo abajaaboco ocoovauboro nuuhi:
10 Itɨconɨ famoova iimi vinoco ɨfefihi. Jaanoco ijɨɨbaimo guiraano aaducuunobuunatɨ iimijɨɨsutɨnoco ɨɨfefimo. Jaanotɨ ɨɨjoho aivo iiminoco ficuuhi jihachuta, nooboro.
11 Jino aivo itɨconɨ Jesu sihidɨ ejeevanoco omoonɨuno Cana cuumivɨ Galilea jiinɨjevɨ, imityaco ɨɨfusuubo. Jaaneri ijɨɨbogomɨnaa diiboco miyaavuguuhi.
12 Jaanobuunatɨ seejɨ, inahabomɨ, ijɨɨbogomɨnaa icamoma fuubo Capernau cuumi-jaagovɨ jahɨ icaumo fiiva fucuva.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.
(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

13 Jaanaaca judiomɨ jɨɨbaimo Pascua ifiitɨcuuneguiiha Jesu Jerusale cuumijaagovɨ fuuhi.

14 Jahɨ atyɨmeubo templojafaño bueymɨco, ovejamɨco, nimɨɨhumɨco icano anaajemeque. Tollɨro miyamɨnaama nɨhɨbamɨco acafaryuuacumo gɨcɨnɨmoco atyɨmeubo.
15 Jaanoco aatyɨmeuboro Jesu gaaibaɨco gaicɨɨtatɨ eheetavuuboro tooneri diitoco isi gañɨɨubo, ihovejamɨ, ibueymɨ icamoma. Tollɨro nɨhɨbamɨco acafaryuuacuhicaumo nɨhɨbamɨco baavɨ fufucuubo, jaaboro imesanoco gavaracuubo icano.
16 Jaaboro bu nimɨihumɨco anaajeumoco nuubo: ¡Toonoco jinotɨ buhɨgovɨ mɨɨcɨ! ¡Guihirubi iijaco naajetajatɨ meheetavedino! nooboro.
17 Jaanotɨ ijɨɨbogomɨnaa esafutuuhi Caatɨnɨhaamefañoʼ: Diijaco agaijɨno uco finɨsuhi, onoonoco.
18 Jaanegui judiomɨ diiboco dilluuhi: Eneecata mɨɨhaico siibadɨ iicanoco dɨhɨfusu toonotɨ magaajaqui: Jɨɨ, ollɨ iicaneguiiha jahi ollɨ moonɨɨbo meneequi, noomoro.
19 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jiija templojaco paryɨ magavaracu, jaajaco siino uujoho mifucucɨ, safucu icanotɨ siino boobanɨji, nooboro.
20 Jaanegui judiomɨ diiboco nuuhi: Cuarenta y seisdɨno ficabava nijequetɨ jiijaaco eetavuumo. ¿Jaajaco mɨllɨ ɨɨjoho mifucucɨ, safucu icanotɨ deetavejirahi? noomoro.
21 Jaarunaa Jesu ifiicoro unuuruubo: Temploja, nuuhi.
22 Jaamañoʼ Jesu iguijeveunofeenetɨ ubuheeteusumi ijɨɨbogomɨnaa tollɨ diibo unuunoco esafutuuhi. Jaamoro Caatɨnɨhaame onoonoco, bu Jesu iijɨco icano diitoco ɨjɨɨbuguunoco miyaavuguumo.

Jesu Famoovaaco Gaajahi.

23 Pascua jɨɨbaimosumi Jesu Jerusaleri iicausumi, sihidɨ miyamɨnaa diiboco miyaaveguehicauhi sihidɨ ejeevanoco omoonɨnoco aatyɨmemere.
24 Jaarumovɨ Jesu jeevamaaihicautɨhi famoovaaco agaajahicaumañoʼ.
25 Mɨɨhaiñooba diiboco jɨɨbeguehicautɨhi: Diito jillɨ jeevahi, noomoro miyamɨnaaco diiboro agaajahicaumañoʼ ijeebɨɨfañoʼ iicanoco icano.

3

Nicodemo Onoobo.

1 Icaubo saafi fariseomɨoobo Nicodemo onoobo judiomɨ aivojɨtoobo.
2 Jaabo Jesujaago fucu asaauboro diiboco nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhai magaajahi ɨco Moocaani mɨɨhaico dɨɨbeguequi agalluunoco. Chahamo mɨɨjoho sihidɨ ejeevanoco ɨɨjoho omoonɨbadɨ iicanoco omoonɨmo Moocaani diiboma iicatɨruva, nooboro.
3 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotɨro ɨco neehi, siino dojɨcuvɨro ifiivotɨɨbo Moocaani aivojɨfañoʼ feejitɨhi, nooboro.
4 Jaanegui diiboco Nicodemo dilluuhi: ¿Mɨllɨ jaabo miyamɨnaafi ujusicuubo siino dojɨcuvɨro fiivejirahi? ¿Mɨllɨ jaabo siino seejɨ jeebɨɨfañoʼ ɨjɨcafotooboro siino fiivejirahi? nooboro.
5 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotɨro ɨco neehi; nɨfaihuri, Moocaani Gaijari icano ifiivotɨɨbo Moocaani aivojɨfañoʼ feejitɨhi.
6 Miyamɨnaafiditɨ ifiivoobo miyamɨnaafi. Jaanotɨ Moocaani Gaijatɨ ifiivomo Moocaani Gaijama icahi. Toono eneejiruno Moocaani seemetɨ iicamo.
7 Daabafiitedino siino fiivo ɨco onoonotɨ.
8 Mɨɨro guibuhuba iimogohɨgotɨ asaanoco ɨɨjoho guubufihi. Jaaruubo gaajatɨhi conootɨ asaanoro conoovɨ ɨɨfotonoco. Jaabadɨ jeevamo paryɨ Moocaani Gaijari ifiivomo, mɨllɨ ifiivonoco mɨllɨ miyamɨnaa gaajajirahi, nooboro.
9 Jaanegui Nicodemo siino dilluuhi: ¿Mɨllɨ fɨne jino? nooboro.
10 Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Ɨɨjoho aivo sihidɨ edeevaabo israelmɨnaa jɨɨbogomɨnaafi idiicaruubo, nacu jinoco gaajatɨhi?
11 Miyanotɨro ɨco neehi: Mɨɨhai mihiimaahi magaajanoco. Jaamo mɨɨhai mɨjɨɨbeguehi mahatyɨmeneque. Jaarunoco amɨɨhai mimiyaaveguehicatɨhi mɨɨhai monoonoco.

12 Jiinɨjeono icarunoco onoonoco uco mimiyaaveguehicatɨhi. Jaanequi: ¿Fɨne mɨllɨjiru niquejeonoco jɨɨbuguruva?
13 Mɨɨhaiñooba niquejefaño footɨhi ɨdɨɨboro tahɨgotɨ iniitehinɨɨbo: Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo niquejefaño iicaabo.
14 Mɨɨro Moise sɨcaihɨgovɨ jiinimoco caamovɨ agañɨɨyɨcɨubadɨ; tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo caamovɨ guijeve ɨmohobujehallɨvɨ gañɨɨyɨcɨcafeteji.
15 Jaaboco paryɨ imiyaavogomo ifinɨjitɨno fiivoma icacuuhi*

Moocaani Jiinɨje Miyamɨnaaco Agaijɨno.

16 Mɨɨro Moocaani sihidɨ jiinɨje miyamɨnaaco agaijɨɨboro ɨdɨɨboro iicaabo Illico acɨuhi. Jaaboco paryɨ imiyaavogomo mɨtajitɨhi. Jaamo ifinɨjitɨno fiivoma icaji.
17 Mɨɨro Moocaani jiijehallɨvɨ Illico galluutɨhi jiinɨje miyamɨnaaco cɨɨjɨgaifaño igañɨɨsuqui. Jillɨ galluubo diibofeenedɨ jiinɨje miyamɨnaa itaajaqui.
18 Jaabo Moocaani Achico imiyaavogomo cɨɨjɨgaifaño ɨfetejitɨhi. Jaanotɨ imiyaavogotɨmo cɨɨjɨgaifaño ifeequi icacuuhi ɨdɨɨboro Moocaani Achi iicaaboco imiyaavogotɨmaño.
19 Jaamo imiyaavogotɨmo cɨɨjɨgaifaño ifeequi icacuuhi. Mɨɨro jiinɨjehallɨvɨ aachɨcɨnɨɨbo asaauboco imogotɨmo ɨcɨvonocoro imuguumo imitɨcoro omoonɨhicaumaño.
20 Mɨɨro famooro iimitɨnoco omoonɨmo aachɨcɨnoco jɨɨheguehi. Jaamaño aachɨcɨnɨnojaagovɨ fiitɨvotɨmo, iimitɨnoco omoonɨno foovoɨɨvotɨno iicaqui.
21 Jaanotɨ miyaanoco iimogomo aachɨcɨnɨjaagovɨ fiitɨvehi diito omoonɨnofaño Moocaani iicano igaajacafetequi.

Jua Siino Jesuditɨ Onoono.

22 Jaanobuunatɨ Jesu fuuhi ijɨɨbogomɨnaama Judea jiinɨjevɨ. Jaabo toonovɨ gueenene icaubo miyamɨnaaco initɨubo.
23 Jaabadɨro Jua nitɨhicauhi Enonvɨ Salim cuumi fiitɨno, tomañovɨ sihidɨ nɨfaihu iicaumaño. Jaabojaa miyamɨnaa ofoomoco nitɨhicaubo.
24 Jillɨ icaumo Jua ɨcɨvojaanɨrautɨsumi.
25 Jaanaaca Jua jɨɨbogomɨnaa jenaaucasiuhi judiomɨma ifiino imibachuhallɨvɨ.
26 Jaamoro Juaco nuutuumo: Mojɨɨbogomɨnaafi, meecɨ ɨɨma oono Jorda oonegueehi iicaubo icahi diibotɨ mɨɨhaico ɨdɨɨbuguubo. Jaabojaago sihidɨ miyamɨnaa ofoomoco nitɨhicaabo, noomoro.
27 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Cajaatyobama chahajiruno gaaja Moocaani diitoco ihacɨtɨruva.
28 Mɨɨro amɨɨhairyo uco muguubuhinɨcuuhi: Uujoho Cristo icatɨhi jillɨ diibo ɨmega uco agalluubo, nooboro eneehinɨnoco.
29 Mɨɨro taabava jɨɨbaimofaño mogaima iicaabo aijɨ. Jaabo cojɨri iicaabo jillɨ igataavomɨnaafi. Jaabo diibo ihiimaanoco uguubuuboro imo imo icanɨcɨɨbo. Jaabadɨ jisumi uujoho sihidɨ imo imo icahi.
30 Jaabo diibo jisumitɨro janaanɨcɨvɨ bocɨtoobaaca uujoho jillɨ guiinovɨro minifeteji, nooboro.

Caamotɨ Asaabo.

31 Caamotɨ asaabo fanoohallɨvɨro icahi. Jaanotɨ jiinɨjeoobo jillɨ jiinɨjemɨnaafi. Jaabo jiinɨjenehejequere iimaanɨcɨhi. Jaanotɨ niquejefañotɨ asaabo famoohallɨvɨro icahi.
32 Jaabo aatyɨmenetɨ, uguubunotɨ icano iimaahi. Jaaruubo onoonoco mɨɨhaiñooba miyaaveguehicatɨhi.
33 Jaanotɨ saatoho diibo onoonoco imiyaavogomo: Moocaani Miyaabo iicanoco jɨɨbeguehi.

---

* **3:15** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: finɨtɨmo icaji, onoonoco.

34 Moocaani agalluubo Moocaani iijɨco jɨɨbeguehi. Jaaboco Moocaani Igaijaco finɨtɨno acɨhi.
35 Moocaani Illico gaijɨhi. Jaabo usefaño Moocaani paryɨ fanooco ficuuhi.
36 Jaamaño Moocaani Achico imiyaavogomo ifinɨjitɨno fiivoma icacuuhi. Jaanotɨ Moocaani Achico imiyaavogotɨmo fiivoma chahaji. Jillɨ ñɨhicuno Moocaani omoonɨjinofañoro icacuuhi.

4

Jesu Samariaogoma Iimaahi.

1 Jaanaa fariseomɨ guubuuhi Jua janaanɨcɨ Jesu ijɨibogomɨnaama iicaabo initɨhicaunoco.
2 Jaarunofaño Jesu nitɨhicautɨhi ɨdɨimoro ijɨibogomɨnaa nitɨhicauhi.
3 Jaanoco Jesu uguubuuboro Judeatɨ fuuhi Galileajaago siino ihuumiqui.
4 Jaabo imuguuhi Samaria jiinɨjefeenedɨ ufuunoco.
5 Jaabo ufuubo ɨfutuuhi Sicar onoocuumi Samaria jiinɨje cuumivɨ Jacob illi Joseque ijiinɨjeque aacɨumaño fiitɨno.
6 Jaamañeri icauno nɨfaihuhojɨ Jacob ojɨ onoohojɨ. Jaanaa Jesu asaaubo, iniinovatucu-unegui tohojɨ cojɨvɨ casɨivuubo, fɨne gadɨcɨiba nɨhɨba icacuuberi.
7-8 Jaanaa ijɨibogomɨnaa tuucuumijaago fuuhi machutaaco anaajeteumo. Jaanaa tuucuumitɨ saafigo gaigo saauhi toojɨtɨ ɨnɨfaihuvavaugo. Jaagoco Jesu nuuhi: Uco nɨfaihutɨ daacɨ, nooboro.
9 Jaanegui diiboco samariaogo nuuhi: ¿Mɨillɨ jaabo ɨɨjoho judio idiicaabo, uujoho samariaogo iicagoco nɨfaihuco dilluuhi? noogoro. Jillɨ nuugo judiomɨ samaritanomɨma iimogocasihicautɨmaño.
10 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Ɨɨjoho Moocaani aacɨnoco gaajaruva, bu mɨɨjoho jino ɨco nɨfaihuco idillunoco gaajaruva; ɨɨjoho uco dilluruva ɨco uujoho buheenɨfaihuco acɨjirahi, nooboro.
11 Jaanegui diigo nuuhi: ¿Aivojɨibo, nacu jinejeri jaabo inɨfaihuco dɨicɨjirahi aivo faicuvahojɨ? ¿Conootɨ jaabo toono buheenɨfaihuco dɨicɨjirahi?
12 Mɨiro jino moheedeebe Jacob mɨihaidi jihojɨco ficuuhi, diibo iseeme, paryɨ ijoomɨ icano toojɨtɨ aaduhicauhojɨco. ¿Nacu jaabo ɨɨjoho diibo janaanɨcɨ deevahi? noogoro.
13 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Paryɨ jihojɨ nɨfaihutɨ aadumoco siino adufira aiveji.
14 Jaanotɨ uujoho aacɨno nɨfaihuco aadumoco siino ufucuro adufira aivucuujitɨhi. Uujoho aacɨno nɨfaihu diitofañotɨ finɨtɨno niivaji ifinɨjitɨno fiivoco ihacɨqui, nooboro.
15 Jaanegui diigo diiboco nuuhi: Aivojɨibo, uco tofaihutɨ daacɨ uco adufira aivotɨno iicaqui, bu siino jihojɨjaago nɨfaihufiiri saatɨgo icaqui, noogoro.
16 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Difo jaagoro ditajeque coovato. Jaadɨ siino disaa, nooboro.
17 Jaanegui diiboco iimusuugo: Uujoho tajevatɨhi, noogoro.
Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Miyaanoco neehi, tajevatɨhi onoogo.
18 Mɨiro sahusedɨmoma diicacuuhi, jisumi bu diiboma idiicaabo ditaje icatɨibo. Jaanoco miyaanoco neehi, nooboro.
19 Jaanoco uguubuugoro diiboco nuugo: Aivojɨibo ɨɨjoho baacho Moocaani iimaamɨnaafi.
20 Mɨiro moheedeete samaritanomɨ Moocaanico jigajɨhallɨvɨ imejiibuuhi. Jaarunaa amɨihai judiomɨ Jerusalevɨ Moocaani imomaño meneehicahi, noogoro.
21 Jaanegui Jesu nuuhi: Gaigo, uco miyaavogo, safucu icajino amɨihai Moocaanico mihimono. Tusumi jigajɨjaago footɨmo, bu Jerusale cuumijaago footɨmo icano.
22 Mɨiro amɨihai samaritanomɨ magaajatɨiboco mihimehi. Jaanotɨ mɨihai magaa-jaaboco mihimefihi; Mɨiro judiomɨtɨ taajasu saahi.

23 Jaanotɨ safucu iicajino, jaano jino tusumi mihicacuuhi, miyanotɨro Moocaanico
iimomo imeji igaijari, miyaaneri icano. Mɨɨro tollɨ iimomoco Moocaani imeguehi.
24 Moocaani Gaija jaamaño diiboco iimomo igaijari, miyaaneri icano iimequi,
nooboro.
25 Jaanegui diigo nuuhi: Uuro gaajahi Mesia, Cristo onoobo, asaajinoco. Jaabo asaadɨ
mɨɨhaico paryɨ fanoocoro jɨɨbeguejiibo, noogoro.
26 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho diibo ɨɨma ihiimaabo, nooboro.
27 Jaanaa ijɨɨbogomɨnaa gaseuhi. Jaamo jabafiituuhi. Jesu gaigooma ihiimaauneri.
Jaarumo diiboco dilluutɨhi. ¿Jinejeque dilluhi? ¿Jinejeque mihiimaacasihi? nuutɨmo.
28 Jaanegui diigo ihɨcɨñuco ejeevesuhinɨugoro fuuhi ifaacuumijaago. Jaagoro
miyamɨnaaco jɨɨbugutuuhi.
29 Eneecauhu masaamoro memeecɨva saafi gaifi, paryɨ omoonɨhicanoco uco
onooboco. ¿Naa fɨne diibo Cristo icatɨɨbo? noogoro.
30 Jaanegui diito tuucuumitɨ asaaumoro fuuhi diibojaago.
31 Jaanaaca ijɨɨbogomɨnaa diiboco neehicauhi: Mojɨɨbogomɨnaafi, machu, noomoro.
32 Jaarunaa diitoco nuubo: Tamachuta icahi uujoho amachujino amɨɨhaima magaa-
jatɨno, nooboro.
33 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa dillucasiuhi sanomɨro: ¿Fɨne mɨɨjoho diibedi machutaaco
sɨvahi? noomoro.
34 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Uudi tamachutabadɨ oono uco agalluubo onoobadɨ
eetavono, idudɨcamaajeque iimivono.
35 Mɨɨro amɨɨhai meneehi: Icanehiica minɨhɨbacɨ, minɨhɨbacɨ ɨdɨɨno basuta ujusijino,
noomoro. Jaarunofaño amɨɨhaico uujoho neehi: Memeecɨ basutaaco, oono paryɨ
tɨfaicuuhi ihɨcɨcafetequi.
36 Mɨɨro basutaaco ududɨcamaaibo ijaadaco gaayɨcɨfihi. Jaabo basuta noovaco
ananɨnɨcɨbadɨ miyamɨnaaco nanɨhi ifinɨjitɨno fiivoma iicaqui. Jaaneri abasuubo, bu
toonoco ɨɨcɨɨbo icano sano imo imo iicaqui.
37 Jinoovɨ aivo miyaano, jillɨ onoonɨcɨno: Saafi abasunoco sifi ɨcɨnɨcɨhi, onoono.
38 Jaanegui uujoho amɨɨhaico tajɨɨbahi mɨhɨcɨqui amɨɨhai mabasuhinɨtɨnoco; sita aba-
suhinɨnoco amɨɨhai mequeheevehi ididɨcamaajeque, nooboro.
39 Jaaboco sihidɨ Samaria jiinɨje cuumimɨnaa miyaavuguuhi diigo ɨjɨɨbuguunotɨ paryɨ
uujoho omoonɨhicano uco noobo unuunotɨ.
40 Jaanegui samaritanomɨ diibojaa asaaumoro diiboco fiitɨuhi diitoma iicaqui.
Jaanegui Jesu mifucucɨ toonovɨ diitoma icauhi.
41 Jaamoro diiboco sihidɨ miyaavuguumo ihiimaaco uguubuumoro.
42 Jaamoro diigoco nuumo: Jisumi ɨɨjoho eneeneriro mimiyaavogocuutɨhi: Mɨɨhairyo
muguubucuuhi. Jaamoro magaajacuuhi miyaanoro diibo Cristo jiinɨjemɨnaa taaja-
sumɨnaafi icanoco, noomoro.

Jesu Buheesuhi Aivojɨɨbo Seemeneque.

43 Toonotɨ mifucucɨ iicaunotɨ fuubo Galilea jiinɨjejaagovɨ.
44 Jaabo Jesu iinoro nuuhi: Moocaani iimaamɨnaafi ijiinɨjevɨ bocɨgoratɨhi, nooboro.
45 Jaadɨ Galileavɨ agaseuboco tomañoto imino gaayɨcɨuhi. Diito tollɨro bu fuumo
Jerusalevɨ Pascua jɨɨbaimojaago. Jaamo atyɨmeuhi tahɨ tobaimovɨ Jesu fanoovaco
omoonɨunoco.
46 Jaadɨ Jesu siino saauhi Cana cuumijaagovɨ Galilea jiinɨjevɨ toonovɨ nɨfaihuco aivo-
faihutɨ iminiiyumañovɨ. Jaanaa Capernauvɨ icaubo saafi aivojɨɨbo. Jaabo seemene
guihuvauhi.
47 Jaabo guubuuhi Jesu Judeatɨ Galileavɨ agaseunoco. Jaanegui diibojaa ufuuboro
diiboco nuubo iijajaa ofooboro iseemeneque ibuheesuqui aivo iniinovacuuneguiiha.

48 Jaanegui Jesu nuuhi: Botɨ siibadɨ iicanehejeque omoonɨnoco mahatyɨmetɨhachiijɨ
mimiyaaveguejitɨhi, nooboro.
49 Jaarunofaño diibo Jesuco nuuhi: Aivojɨɨbo goovano masɨɨgo taseemene gui-
jevetɨnaacaro, nooboro.
50 Jaanegui Jesu nuuhi: Fuucu, diseemene buheecuhi, nooboro. Jaanegui diibo Jesu
unuunoco imiyaavuguuboro fuucuuhi.
51 Jaabo iijatɨ fiitɨcuuboco idudɨcamaajemɨnaa asaaumoro jɨɨbogovauhi: Diseemene
buheecuuhi, noomoro.
52 Jaanegui diitoco dilluubo: ¿Conootɨ nɨhɨba iicaaberi buheehinɨɨbo? nooboro.
Jaanegui diiboco nuumo: Iijɨ dɨjɨɨveeberi iguihuva diiboco buuhinɨhi, noomoro.
53 Jaanotɨ caani gaajauhi toonotɨ nɨhɨba iicaaberi Jesu diiboco: Diseemene buheehi,
eneehinɨnoco. Jaanoma iicaubo paryɨ iyotoma Jesuco miyaavuguuhi.
54 Jino Jesu sihidɨ ejeevanoco Galileavɨ itɨconɨ omoonɨunoco allɨnɨuhi Judeatɨ Galileavɨ
siino uhuumiusumi.

5

Jesu Buheesuhi Ɨgotɨɨboco.

1 Toonobuunatɨ judiomɨ eetavuuhi jɨɨbaimoco. Jaanegui Jesu fuuhi Jerusalevɨ.
2 Jahɨgo Jerusalevɨ ovejamɨ guhuga onoohuga fiitɨno icano jɨcooba nicutaaba he-
breomɨ iijɨri Betesda onooba. Jaabaatɨ icano sahusedɨno iguhugano.
3 Jaahugaje goohasinovɨ sihidɨ iguihuvafiimo icahicauhi aatyɨmetɨmo, idɨɨno iimitɨmo,
ifiino isifañɨɨneri ɨɨgotɨmeheje icamo. Jaamo teemehicauhi toba nɨfaihu amaryɨbanoco.
4 Mɨɨro tobajaago Moocaani toomomɨnaafi niitehicauhi safohosa jaaboro inɨfaihuco
maryɨcuvahicauhi. Jaasumiro tobafañɨ ɨmegavɨro aacotoobo buheehicauhi, jillɨ
fanoova guihuva*
5 Jaamañeri icaubo saafi treinta y ochodɨno ficabano tɨcovovɨ iguihuvacuubo.
6 Jaabo sɨucɨnɨuboco Jesu aatyɨmeuboro gaajacɨuhi aivo gueenene iicacuunoco.
Jaaboro diiboco nuubo: ¿Diimeguehi ubuheeneque? nooboro.
7 Jaanegui diibo iimusuuhi: Aivojɨɨbo, mɨɨjoho bu uco tobafañɨ jɨɨhacujirahi toba
amaryɨbasumi fahiijɨvaro tobafañɨ feequi moonɨnaacaro sita tahɨmegaro feehicahi,
nooboro.
8 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Gañɨɨvo jaaboro dicɨgaiijeque dɨɨcɨɨbo fuucu, nooboro.
9 Jaasumiro diibo buheeteuhi. Jaaboro icɨgaiijeque ɨɨcɨuboro ɨgucuubo. Jaafucuu
judiomɨ jaguisɨfucuu.
10 Jaanegui judiomɨ Jesu ubuheesuuboco nuuhi: Jaachiijɨ jino jaguisɨfucu. Jaanegui
dicɨgaiijeque satyejitɨhi, noomoro.
11 Jaanegui diibo iimusuuhi: Mɨɨro uco ubuheesuubo diiboro uco neehi: Dicɨgaiijeque
dɨɨcɨɨbo fuucu, nooboro.
12 Jaanegui dilluumo: ¿Mɨɨjoho diibo ɨco dicɨgaiijeque dɨɨcɨɨbo dɨɨgo onoobo? noomoro.
13 Jaarunofañɨ diibo gaajautɨhi diiboco ubuheesuuboco. Tomañeri sihidɨ miyamɨnaa
iicaumo cojɨtɨ Jesu sihɨgovɨ ufucuumañɨ.
14 Jaanobuunatɨ Jesu diiboco siino templojafañɨ aatyɨmeuboro nuuhi: Meecɨ, jisumi
jino ɨɨjoho ubuheecunoco; siino imitɨno diicacuujirahana janaanɨcɨ iicano siino dijaa
saadino, nooboro.
15 Jaanegui diibo ufuuboro judiomɨco jɨɨbugutuubo Jesujaahi diiboco ubuheesuunoco.
16 Jaanoma iicaumo judiomɨ Jesuco imitɨno moonɨhicauhi, diibo jaguisɨfucuvɨ tollɨ
omoonɨhicaumañɨ.
17 Jaanegui Jesu nuuhi: Guihirubi, jisumihachuta dudɨcamaaihi. Jaano tɨcovovɨ bu
uujoho dudɨcamaaihi, nooboro.

---

* **5:4** Sahaamefañɨ toonoono versiculonoco ficuutɨmo.

18 Jaanoma iicamo judiomɨ janaanɨcɨ imeguehicauhi diiboco agaicaaunoco. Mɨɨro toono jaguisɨfucucoro diitobadɨ teemehicautɨɨbo, tollɨro bu Moocaanico: Guihirubi, onooboro ifiico Moocaanibadɨ moonɨhicaubo icano.

Moocaani Achi Mitya Iijɨ.

19 Jaanegui diitoco nuubo: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uujoho Moocaani Seemene iinoro ijeebɨɨtɨro moonɨtɨhi. Mɨɨro Caani omoonɨnoco aatyɨmeebere, bu tollɨro Illi moonɨhi.

20 Mɨɨro Moocaani Illico agaijɨmaño fanoova moonɨnoco diiboco ɨfusuhi. Mɨɨro imi janaanɨcɨ ejeevanoco ɨɨfusujiibehiica. Jaaneri amɨɨhai majabafiiteji.

21 Moocaani uchuumucuumoco ubuheetesuuboro fiivoco aacɨbadɨro bu Illi iimogomoco fiivoco acɨji.

22 Mɨɨro Moocaani mɨɨhaiñoobaco iimitɨco nootɨhi. Jaaruubo paryɨ toono imibachu mityaco Illi usefaño jeevesuubo, imitɨco iimibachuqui;

23 Toonotɨ famooro Illico ibocɨguequi Caanico iicabadɨro. Jaanotɨ Illico obocɨgotɨmo, tollɨro bu Caanico bocɨgotɨhi diiboco agalluuboco.

24 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uco agalluhinɨɨboco imiyaavogomoro uujoho onoonoco uguubuumo ifinɨjitɨno fiivoma icacuuhi. Jaamo cɨɨjɨgaifaño fuucuujitɨhi; Jillɨro guijevetɨ fiivofañovɨ fatyucuubo.

25 Miyanotɨro, miyanotɨro neehi: Ufucu icajino, jaano jino tusumi mihicacuuhi; iimitɨfaño miguijevecubadɨhiica iicamo Moocaani Achi iijɨco uguubujino. Jaanoco uguubumo fiivoma icaji.

26 Moocaanima mitya icahi fiivoco aacɨjino. Jaabo Illico mityaco acɨɨbo tollɨro Illi sitaaco fiivoco ihacɨqui.

27 Tollɨro bu mitya iijɨco acɨɨbo miyamɨnaafañotɨ iimitɨno, iimino icanoco idugaacuqui, uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo iicamaño.

28 Jinotɨ meheetyedino: Ufucu icajinehiica tusumi paryɨɨcɨno cɨɨhojɨnofaño iicamo ihiimaaco uguubujino.

29 Jaamo iiminoco omoonɨumo siino buheeteji fiivoma iicaqui. Jaanotɨ iimitɨnoco omoonɨumo buheeteji cɨɨjɨgaifaño ifeequi.

Cristotɨ Ɨjɨɨbogono.

30 Mɨɨro uujoho aivo, uuro tajeebɨɨtɨro moonɨjitɨrahi. Jaamaño uujoho iimitɨnoco dugaacuhi uco atajɨɨbabadɨ. Jaano uujoho udugaacuno miyaano tajeebɨɨtɨ uuro iimogonoco omoonɨtɨmaño. Jillɨ Guihirubi uco agalluhinɨɨbo iimogonocoro moonɨhi.

31 Uujoho uuro tafiitɨro jɨɨbuguruva tajɨɨbogo saatehedi ibocɨma chahajirahi.

32 Jaanotɨ sifi uuditɨ jɨɨbeguehi. Jaamaño uujoho gaajahi uuditɨ diibo onoono miyaano iicanoco.

33 Mɨɨro amɨɨhai saatohoco magalluuhi Juajaago diiboco idillutequi. Jaanoco diibo miyaanoco nuuhi.

34 Jaarunofaño uujoho gaayɨcɨtɨhi miyamɨnaafi ɨjɨɨbogonoco. Jaarunoco uujoho jillɨ Juatɨ amɨɨhaico neehi. Jaamo uco mimiyaavogomoro mataajaji.

35 Mɨɨro Jua cɨɨjɨgaimecu ɨjɨganoro aachɨcɨbadɨ jeevauhi. Jaabo aachɨcɨnɨunofaño amɨɨhai jihachutagayɨro imo imo mihicauhi.

36 Jaaruno toono Jua ɨjɨɨbuguuno janaanɨcɨvɨ uujoho onoono jeevahi. Mɨɨro Moocaani uco agalluubo atajɨɨbaunoco omoonɨno. Toonoro tahallɨvɨ jɨɨbeguehi miyaano uco Moocaani agalluunoco.

37 Tollɨro bu Guihirubi uco agalluubo uutɨ jɨɨbeguehi. Jaaruuboco amɨɨhai safooba mahatyɨmetatɨhi, bu ihiimaaco safooba muguubutatɨhi icano.

38 Tollɨro bu diibo iijɨ amɨɨhaifaño chahahi; Diibo agalluuhinɨɨboco amɨɨhai mimiyaavogotɨmaño.

39 Mɨɨro Caatɨnɨhaameque imino amɨɨhai mɨhɨɨfɨnɨcɨhicahi fiivo ifiico toohaamefaño mahatyɨmeneque mihimogomoro. Jaano mɨɨro toohaame uuditɨ ɨjɨɨbuguruhaame.
40 Jaarumo tajaa masaanoco mihimogotɨhi fiivoma mihicajiruneguiiha.
41 Uujoho miyamɨnaa cahacɨsuco gaayɨcɨtɨhi.
42 Jaabadɨro uujoho gaajahi amɨɨhai Moocaanico magaijɨtɨnoco.
43 Mɨɨro uujoho Guihirubi memeri saahinɨhi; Jaaruuboco uco magaayɨcɨtɨhi. Jaanotɨ sifi jillɨ ijeebɨɨtɨro asaaboco naha amɨɨhai magaayɨcɨjirahi.
44 ¿Mɨllɨ jaamo mimiyaaveguejirahi sanomɨro fahɨgovavɨ miyamɨnaa imihicacoro magaayɨcɨcasimo? Jaamaño toonoguiinodɨ ɨdɨɨboro iicaabo Moocaanitɨ asaano imihicaco miguiinotɨhi.
45 Jaanegui uuditɨ mehesamaaidino: Caani ɨmefeenevɨ mɨɨhaico imitɨno neejiibo, noomoro. Icaabo amɨɨhai imitɨco eneejiibo Moise. Jaabo tajɨɨbafeenedɨ mataajibadɨ mehesɨcɨnɨrahi.
46 Mɨɨro Moiseque mimiyaavuguruva uco tollɨro mimiyaaveguejirahi. Mɨɨro diibo uutɨ caatɨnɨuhi.
47 Jaabo acaatɨnɨunoco mimiyaavogotɨmo, ¿mɨllɨ bu taajɨco mimiyaaveguejirahi?

6

Cinco Mildɨmoco Amachusuno.
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

1 Toonobuunatɨ Jesu fuuhi Galilea muuai onegueehivɨ. Jaaba momoro bu Tiberia onoomuuai.
2 Jaabo dojɨcutɨ sihidɨ miyamɨnaa feehicauhi sihidɨ ejeevanoco omoonɨɨboro iguihuvamoco ubuheesunoco aatyɨmehicauneguiiha.
3 Jaanegui Jesu ifabaɨhallɨvɨ ufuuboro ijɨɨbogomɨnaama casɨɨvuubo.
4 Jaasumi fiitɨcuuno judiomɨ jɨɨbaimo Pascua iicaujino.
5 Jaanaa Jesu emeecɨubo atyɨmeuhi sihidɨ miyamɨnaa idojɨcutɨ asaaunoco. Jaanegui Felipeque nuubo: ¿Cuucatɨ fɨne machutaaco manaajejirahi jito imachuqui? nooboro.
6 Jillɨ Felipeque nuubo jillɨ diiboco ɨnɨsuubo, ¿mɨllɨ fɨne neejiibo? onoomaño jillɨ omoonɨjinoco imino agaajacuuboro.
7 Jaanegui Felipe nuuhi: Fɨne doscientos denario tɨcovovɨ manaajejirahi, machutaaco. Jaaruno famoovɨro ajashuno ɨɨfetejitɨrahi, nooboro.
8 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaatɨ saafi Andre Simon Pedro nahabo Jesuco nuuhi:
9 Jineeri icase sase sahusedɨno sebada maahuno, bu miimɨsiicɨ tavaabomɨsi icanoma iicase. ¿Mɨllɨ jaano tonoodɨno jinoodɨmo miyamɨnaavɨ ɨfetejirahi? nooboro.
10 Jaanegui Jesu nuuhi: Diitoco monoo icasɨɨcamaaiqui, nooboro. Jaamañeri sihidɨ ñaavahu icauhi. Jaanohallɨvɨ casɨɨcamaaiumo cinco mildɨno gaifiimɨ.
11 Jaadɨ Jesu imaahunoco ɨɨcɨuboro Moocaanico graciaco aacɨuboro, toonoco ijɨɨbogomɨnaaco acɨubo. Jaanoco diito imiyamɨnaama ɨfuuhi gɨcɨnɨumoma. Tollɨro bu itaavaco ɨɨfuumo iimuguudɨneheje.
12 Jaanoco amachuumo utuvacuudɨ Jesu nuuhi, ijɨɨbogomɨnaaco: Paryɨ manaanɨ ihatyuuvoco gañɨɨcafototɨno iicaqui, nooboro.
13 Jaanoco ananɨumo gahafusuuhi, jɨɨibaiñoco fahuseecɨ, siino miibaicɨ icanoco sahusedɨno sebada maahuno iicaunotɨ aatyuvuunoco.
14 Jaano Jesu sihidɨ ejeevano ɨɨfusuco eheetavuunoco aatyɨmeumoro diito nuuhi: Miyaanoro jahi jaanɨ Moocaani iimaamɨnaafi jiinɨjehallɨvɨ asaaujiibo, noomoro.
15 Jaamoro Jesuco ɨɨcɨumoro satyuujirumo aivojɨɨbotɨ iheetavequi. Jaanoco agaajacɨuboro iinoro fuubo siino ifabaɨjaagovɨ.

Jesu Nɨfaihuhallɨdɨ Ɨguehi.
(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

16 Jaanaa mihiijɨcuudɨ ijɨɨbogomɨnaa muuaijaago fuuhi.
17 Jaamoro meenegafaño ɨjɨcamaaiumoro fuumo onegueehi Capernaujaagovɨ. Jaanaa cɨvucuuno. Jaarunaa Jesu diitojaa gaseutɨhi.
18 Jaanaa imuuaifa tɨcovauno sihidɨ guibuhuba asaauno.
19 Jaamo ufuumo sahuse juugahusetɨ sano ɨdɨɨno kilometronohachuta icacuumaaca Jesu saauhi nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro. Jaaboco aatyɨmeumoro sihidɨ igutuumo.
20 Jaarunaa diitoco nuubo: Uujoho; mihiguetejirahana, nooboro.
21 Jaanegui diito diiboco imo imo imeenegafaño gaayɨcɨuhi. Jaadɨ goovano ɨɨfutuumo ufuuhɨgo.

Miyamɨnaa Jesuco Guiinehi.

22 Jaano seseevedɨ toonegueehivɨ miyamɨnaa ifitafutuumo gaajauhi sagaaro meenega iicaunoco. Jaagafaño Jesu ijɨɨbogomɨnaama footɨnaaca diito iinoro fuumo.
23 Jaanaa bu sagahaje gaseuhi Tiberia cuumitɨ asaauno, jaagahaje cañavuuhi Jesu graciaco aacɨunobuunatɨ maahunoco amachuuno fiitɨno.
24 Jaamañovɨ Jesu, ijɨɨbogomɨnaa icano achahaunoco miyamɨnaa aatyɨmeumoro toono imeenenefaño ɨjɨcamaaiumoro fuumo Capernaujaago Jesuco guiinomoro.

Jesu Fiivoco Aacɨneguiiha Diiboco Fiivo Maahutɨ Momonɨmo.

25 Jaaboco onogoo muuaivɨ aatyɨmeumoro nuumo: Jɨɨbogomɨnaafi, ¿cusumi gasehinɨhi? noomoro.
26 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Jillɨ mamachuhinɨmo mutuvahinɨneguiiha uco miguiinehi. Jillɨ sihidɨ ejeevanoco eheetavehinɨnoco mimiyaaveneguiiha icatɨno.
27 Jaanegui ifinɨno machutaguiiha mududɨcamaaidino, ifinɨjitɨno fiivoco aacɨno machutaguiiharo mududɨcamaaje. Toonoco uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo amɨɨhaico aacɨjino. Toonotɨ uujoho Moocaanitɨ asaanoco miyamɨnaa igaajaqui, bu uuvɨ Moocaani igaajataco ificucuuno icano, nooboro.
28 Jaanegui diiboco dilluumo: ¿Mɨllɨ jaanegui momoonɨji Moocaani iijɨco meheetavequi? noomoro.
29 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaani imeguehi, diibo uco agalluuboco amɨɨhai mimiyaavogonoco, nooboro.
30 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Eneecata sihidɨ ejeevanoco mɨɨhaico dɨhɨfusu maatyɨmemere ɨco mimiyaaveguequi?
31 Mɨɨro moheedeetemɨhai machuuhi mana onoonoco sɨcaihɨgovɨ iicausumi, oono Caatɨnɨhaamefaño: Niquejeo maahunoco machusuubo, onoobadɨ, noomoro.
32 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Moise amɨɨhaico niqueje maahuco acɨtɨhi, Guihirubi amɨɨhaico jino miya maahu niqueje maahuco acɨhi.
33 Jaano jino Moocaani maahu diibo niquejefañotɨ iniitoobo jiinɨjemɨnaaco fiivoco aacɨɨbo, nooboro.
34 Jaanegui nuumo: Aivojɨɨbo, fahiijɨvaro mɨɨhaico toono maahuco daacɨhiica, noomoro.
35 Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho fiivo maahu; tajaa asaamo ajebavacuujitɨhi, uco imiyaavogomoco ufucuro adufira aivucuujitɨhi icano.
36 Mɨɨro amɨɨhaico uujoho eneehinɨcuubadɨ: Uco mahatyɨmecuurumo uco mimiyaaveguehicatɨhi.
37 Mɨɨro paryɨ fanooro Guihirubi uco aacɨno tajaa saaji, tollɨro bu tajaa asaamoco uujoho buhɨ gañɨɨjitɨhi.
38 Uujoho niquejefañotɨ niitehinɨtɨhi uuro iimogonoco moonɨqui icatɨno, jillɨ uco agalluuhinɨɨbo iimogobadɨ moonɨqui saahinɨhi.
39 Jaano jino Guihirubi uco agalluuhinɨɨbo iimogono; Paryɨ diibo uco aacɨmoco saatohobaco jeevesutɨɨbo paryɨ famoocoro ufucu niinofucusumi buheetesuji.

40 Jaano jino uco agalluuhinɨɨbo iimogono; Paryɨ famooro miyamɨnaa Moocaani
Seemeneque aatyɨmemere imiyaavogomo ifinɨjitɨno fiivoma iicaqui. Jaamoco uujoho
niinofucusumi buheetesuji, nooboro.
41 Jaanegui judiomɨ tɨcovauhi diiboco edejecuumo. Uujoho fiivo maahu niquejefañotɨ
iniituubo, unuuneguiiha
42 neehicauhi: ¿Nacu jaanɨ Jesu Jose achi icatɨɨbo? ¿Mɨɨro caani, seejɨ icamoco mɨɨhai
magaajahi? ¿Mɨllɨ jaabo: Uujoho niquejefañotɨ niitehi, neehicahi? noomoro.
43 Jaanegui Jesu nuuhi: Musuufenɨ toono amɨɨhai dejecufiraco.
44 Mɨɨhaiñooba tajaa saajitɨrahi Guihirubi uco agalluhinɨɨbo tajaa isɨvatɨruva. Jaamoco
uujoho buheetesuji ufucu niinofucu.
45 Mɨɨro, Moocaani iimaamɨnaa aamefaño jillɨ noono: Moocaani famoocoro jɨɨbegueji,
noonoro. Jaabadɨ famooro Moocaanico uguubuumoro diibotɨ agaajamo tajaa saahi.
46 Mɨɨhaiñooba Moocaanico atyɨmetɨhi ɨdɨɨboro uujoho Moocaanitɨ asaaubo Moocaan-
ico atyɨmehi.
47 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uco imiyaavogomo ifinɨjitɨno fiivoma
icaji.
48 Uujoho fiivo maahu.
49 Mɨɨro amɨɨhai eedeete manaaco sɨcaihɨgovɨ amachuurumo chuumuuhi.
50 Jaanotɨ naha jino niquejefañotɨ iniitono maahu. Jaanotɨ amachumo guijevetɨmo
iicaqui.
51 Uujoho diiburucu jino fiivo maahu iicaabo niquejefañotɨ iniitehinɨɨbo. Jaamo uco
agaayɨcɨmo ifinɨjitɨno fiivoma icaji. Jaano maahuco uujoho aacɨno taahucu. Jaanoco
uujoho jiinɨjemɨnaahallɨvɨ aacɨjino, nooboro.
52 Jaanegui judiomɨ tɨcovauhi sanomɨro iimaacasiumo: ¿Mɨllɨ jaabo jaanɨ mɨɨhaico
duusujirahi ihuucuco? noomoro.
53 Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo uucuco muduutɨhachiijɨ, bu itɨɨjohoco mahadutɨhachiijɨ
icano fiivoma mihicajitɨhi.
54 Jaanotɨ taahucuco amachuubo, tatyɨɨjohoco aaduubo icano ifinɨjitɨno fiivoma icaji.
Jaaboco uujoho niinofucu buheetesuji.
55 Jaano tafi miya machuta, tatyɨɨjoho miya adufaihu icano.
56 Jaamo tafiico amachumo, tatyɨɨjohoco aadumo icano uuma icahi. Jaamoma bu
uujoho tollɨro icahi.
57 Mɨɨro Moocaani uco agalluubo ifiima icahi, jaaberi uujoho icahi icano. Jaabadɨro
uco amachuubo uuri icaji.
58 Jino niquejetɨ iniituuno maahu; amɨɨhai caanimɨhai manaaco amachuumo igui-
jeveubadɨ iicano icatɨno. Jaanotɨ jihɨcatɨ amachumo ifinɨjitɨno fiivoma icaji, nooboro.
59 Jillɨ nuubo Jesu Capernau cuumi sinagogajafaño ɨjɨɨbuguubo.

Jesu Iimaa Fiivoco Acɨhi.

60 Jaanoco sihidɨ saatoho ijɨɨbogomɨnaa uguubuumoro nuuhi: Aivo jihiimaa sihidɨ
jeevahi. ¿Mɨɨjoho fɨne gaayɨcɨjirahi? noomoro.
61 Jaanoco Jesu ijɨɨbogomɨnaa onoocasiunoco agaajacɨuboro nuubo: ¿Jaano nacu
amɨɨhaico imitɨno moonɨhi?
62 ¿Mɨllɨjiru fɨne imi, uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuuboco caamo itɨconɨ iicauhɨgo
ofooboco mahatyɨmeruva?
63 Mɨɨro Moocaani Gaija mɨɨnoco fiivoco acɨhi. Jaanotɨ muuhucu jillɨ jihovono. Jaanotɨ
naha jino uujoho ihiimaano amɨɨhai jeebɨɨco ifinɨjitɨno fiivoco aacɨjino.
64 Jaarunofaño icamo amɨɨhaitɨ saatoho imiyaavogotɨmo, nooboro. Mɨɨro Jesu
ɨmegavɨro gaajacuuhi imiyaaveguejitɨmoco, bu diiboco igaicaauqui aacɨujiiboco icano.

65 Jaamañoo nuubo: Toonegui amɨɨhaico neehinɨhi: Mɨɨhaiñooba tajaa saajitɨrahi
Guihirubi tajaa isɨvatɨruva, nooboro.
66 Jaasumitɨro sihidɨ saatoho diibo dojɨcutɨ efeehicaumo diibeditɨ udugaavuumoro
diiboma fuucuutɨmo.
67 Jaanegui Jesu saatoho ijɨibogomɨnaa fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ icano iicaumoco
nuubo: ¿Nacu bu amɨɨhai tollɨro diitobadɨro mefeeji? nooboro.
68 Jaanegui Simon Pedro diiboco iimusuuhi: ¿Aivojɨɨbo, mɨɨjaago bu mɨɨhai mefeeji-
rahi? Mɨɨro ɨɨma icano ifinɨjitɨno fiivo iimaa.
69 Mɨɨro mɨɨhai mimiyaaveguehinɨcuuhi. Jaamoro magaajahi ɨɨjoho Cristo Moocaani
iicaabo Seemene idiicanoco, nooboro.
70 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhai docedɨmoco uujoho ɨcɨhinɨhi. Jaamo
amɨɨhaifañotɨ iicaabo saafi ɨjɨ iicaabo, nooboro.
71 Jillɨ nuubo Juda Iscariote Simon achiditɨ. Jaabo Juda docedɨmoobo iicaubo Jesu-
cristoco iguijenɨqui aacɨujiibo.

7

Jesuco Inahabomɨ Miyaaveguehicautɨhi.

1 Jaanobuunatɨ Jesu Galilea jiinɨjeri ɨgooboro feehicauhi. Jaaboro Judea jiinɨjevɨ
ofoonoco imeguehicautɨibo judiomɨ diiboco tahɨ agaicaauguuneguiiha.
2 Jaanaa fiitɨcuuno tabernaculojano jɨibaimo iicaujino; tusumi judiomɨ nɨjeganofañoro
icanɨcɨmo.
3 Jaaneguiiha Jesuco inahabomɨ nuuhi: Jinootɨ difo Judeavɨ. Tahɨ iicamo didojɨcutɨ
ofoonɨcɨmo edeetavonoco ihatyɨmequi.
4 Mɨɨro mɨɨhaiñooba miyamɨnaaco ifiico igaajasuqui omoonɨmo toovono moonɨtatɨhi,
tollɨ bu omoonɨibo famoo ɨmefeenevɨro moonɨhica, noomoro.
5 Jillɨ nuumo inahabomɨ icarumo diiboco imiyaaveguehicautɨmañoo.
6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Tufucuvɨhiica uujoho ɨɨfototɨhiica. Jaanotɨ amɨɨhaidi
naha fafucuvaro imihi.
7 Mɨɨro amɨɨhaico jiinɨjemɨnaa jɨɨheguetɨhi. Jaanotɨ uco jɨɨhegueme diito imitɨco
onoonohallɨtɨ.
8 Amɨɨhairyo tobaimojaago mofoo. Jaanotɨ uujoho tobaimovɨ footɨhiica tahoovofu-
cuvɨhiica uujoho ɨfototɨhi, nooboro.
9 Diitoco tollɨ unuuboro fitafutuubo Galileavɨ.

Jesu Fuuhi Nɨjegano Jɨibaimovɨ.

10 Jaadɨ inahabomɨ tobaimojaa ufuunobuunatɨ, Jesu tollɨro bu fuuhi. Jaaruubo
foovono fuutɨibo, toovonoro fuubo saatohoba diiboco aatyɨmeujiruneguiiha.
11 Jaaboco judiomɨ tobaimoguiino iguiinomoro neehicauhi: ¿Cuuca fɨne iicaabo?
noomoro.
12 Jaabeditɨ sihidɨ miyamɨnaa mɨrɨbacasihicauhi. Saatoho neehicauhi: Aivo imi-
huseebe, noomoro. Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Imitɨibo miyamɨnaaco bañɨhicaabo,
noomoro.
13 Jaarumo mɨɨhaiñooba foovono diibeditɨ iimaahicautɨhi judiomɨ ñɨhicutɨ.
14 Jaanaa ijɨibaimo feeneveunaaca Jesu templojafañoo jɨcafutuuhi. Jaaboro tɨcovaubo
ɨjɨibuguubo.
15 Jaaneri judiomɨ sihidɨ eheetyemere neehicauhi: ¿Mɨllɨ jaabo sihidɨ fanoovaco
gaajahi aamenefañoo icautɨruubo? noomoro.
16 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Uujoho tajeebɨitɨro jɨibogotɨhi uco agalluuhinɨibo
jɨibogoco uujoho jɨibeguehi.
17 Cajaatyohacho Moocaani iimogonocoro omoonɨgomo, gaajaji Moocaani jɨibogoco
ɨjɨibogonoco nacu tajeebɨitɨro uujoho onoono iicanoco.

18 Jaanoti ijeebiitiro ihiimaabo diiboco miyaminaa obocigonoco imeguefihi. Jaanoti diiboco agalluhiniiboco obocigoobo, miyaanoco iimaahi. Jaabofaño bañifiira chahahi.
19 Miiro amiihaico Moise tajiibaco aciuhi. Jaarunoco amiihaiti saatohoba imino moonitihi. ¿Collihi jaamo uco magaicaaujirahi? nooboro.
20 Jaanegui miyaminaa iimusuuhi: Ɨijoho ijima diicahi. ¿Miijoho nacu ico gaicaaujirahi? noomoro.
21 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Sanoocoro jaguisifucusumi omoonihinineri famooro meheetyehinihi.
22 Miiro Moise amiihaico tajiibauhi amiihai meehe nigaci quiticico. Jaarunoco diibo ticoniutihi omooniubo, amiihai eedeetemihai toonoco ticoniuhi eheetavuumo. Jaanoco amiihai jaguisifucusumi meheetavoniciihi.
23 Jaano Moise tajiiba gañiicafototino iicaqui momooniimoro jaguisifucusumi gaifi seemene meeheque miquiticinicihi. ¿Jaamo collihi tajaa misifiiratehi jaguisifucusumi saafi miyaminaafico faabohocoro ubuheesuhininohalliti?
24 Imino meecitimoro saatohoditi mihiimaadino. Jari imino magaajaadi mihiimaa, nooboro.

¿Naa Fine Jaani Cristo?

25 Jaanaa saatoho Jerusaleri iicahicaumo nuuhi: ¿Nacu jaanico iguijeniqui iguiinehicaabo icatiibo?
26 Memeeci ono famoofeeneviro iimaaruuboco miihaiñooba milli mooniti hi: ¿Naa fine jisumi aivojito gaajacuuhi diibo Cristo iicanoco?
27 Jaanoti miihai magaajahi tahigoti diibo asaahigoco. Jaanoti Cristo asaadi miihaiñooba gaajajitihi cuucati diibo asaanoco, noomoro.
28 Jaanegui Jesu templojafaño ijiibuguumañoti sefano nuubo: Uco naha amiihai magaajahi tahigoti asaahigoco. Jaaruubo uujoho tajeebiitiro saatihi. Jaabo uco agalluuhiniibo miyaabo iicaaboco amiihai magaajatihi.
29 Jaanoti uujoho diiboco gaajahi diiboti asaahinimaño. Miiro diibo uco galluuhinihi, nooboro.
30 Jaanegui diito diiboco gaayiciujirahi diiboco icivojaaniqui. Jaarunofaño miihaiñooba diiboco gaayiciutihi ihoovofucuvi iifutuutimaño.
31 Jaarunofaño sihidi diitoti saatoho diiboco miyaavuguuhi. Jaamoro nuuhi: ¿Nacu Cristo asaadi jaani sihidi ejeevanoco eheetavehicano janaanici eetavejiruubo fine? noomoro.

Fariseomi Sisiminaaco Galluuhi Jesuco Igaayiciqui.

32 Jaanoco fariseomi guubuuhi miyaminaa toonoti imiribacasiunoco. Jaaneguiiha sacerdotemi aivojito, fariseomi icamo sisiminaaco galluuhi Jesuco igaayiciqui.
33 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Gueenenehiica amiihaima icaji. Jaadi dojicuviro feeji uco agalluubojaago.
34 Jaaboco miguiinejirahi. Jaarumo uco mahatyimejitihi uujoho iicahigo amiihai mihifetejitimaño uco mahatyimejitihi.
35 Jaanegui judiomi sanomiro noocasiuhi: ¿Cuuca fine jaabo ofooboco mahatyimejitihi? ¿Nacu fine griegomifeenevi judiomi agavaracinimojaago feejiibo griegomico ijiibeguequi?
36 ¿Milli fine eneejirunoco oono miihaico noobo: Uco miguiinejirahi. Jaarumo uco mahatyimejitihi uujoho iicahigo mihifetejitimaño, noobo? noomoro.

Moocaani Gaija Fiivo Muuai Nifaihubadi Icaabo.

37 Jaanaa niinofucu imiya jiibaimofucu Jesu agañiivuuboro sefano nuuhi: Saatoho adufirari mihicahachiiji tajaa masaamoro, mahaduva.
38 Uco imiyaavogoobo, Caatinihaamefaño onoobadi: Dijeebiifañoti fiivo muuai nifaihu cuuji, nooboro.

39 Jillɨ Jesu nuuhi: Diiboco imiyaavogomo Igaijaco agaayɨcɨjinoco. Tusumihiica
Moocaani Gaija niituutɨhiica Jesu niquejefaño ufuutɨmañehiica.

Miyamɨnaa Dugaavocasiuhi.

40 Jillɨ Jesu unuunoco diitofeenetɨ saatoho uguubuumoro nuuhi: Miyaanoro jahi jaanɨ
Moocaani iimaamɨnaafi asaajiibo, noomoro.
41 Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Jaanɨ Cristo, noomoro. Jaanotɨ saatoho neehicauhi:
¿Nacu Galileatɨ Cristo saajirahi?
42 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Cristo saaji, Aivojɨɨbo David yotofañotɨ tollɨro Belen
allɨo cuumijefañotɨ David iicauhɨgotɨ saajiibo, noono, noomoro.
43 Jaamoro miyamɨnaa fahɨgova dugaavocasiuhi Jesuhallɨtɨ.
44 Jaanegui diitotɨ saatoho diiboco igaayɨcɨqui moonɨurahi. Jaarumo saatohoba mɨllɨ
diiboco moonɨutɨhi.

Aivojɨto Jesuco Miyaavogotɨhi.

45 Jaanaa isisɨmɨnaa tahɨgotɨ siino saauhi. Jaamoco sacerdotemɨ aivojɨto fariseomɨ
icamo nuuhi: ¿Collɨhi jana jaaboco mɨsɨvatɨhi? noomoro.
46 Jaanegui isisɨmɨnaa iimusuuhi: ¡Aivo chahamo saatohoba diibobadɨ ihiimaamo!
noomoro.
47 Jaanegui fariseomɨ diitoco nuuhi: ¿Tollɨro bu nacu amɨɨhai diibo abañɨnoco
mimiyaaveguehi?
48 ¿Nacu amɨɨhaidi saatoho aivojɨtotɨ, fariseomɨtɨ icano miyaaveguehi? Imiyaavo-
gotɨmo duhu.
49 Jaanotɨ jito miyamɨnaa tajɨɨbaco agaajatɨmo jillɨ cɨɨjɨgaifaño efeejimo, noomoro.
50 Jaanegui diitoobo saafi Nicodemo onoobo safoono Jesuco fucu emeecɨjeubo, nuuhi:
51 ¿Nacu mɨɨhai tajɨɨba saafi miyamɨnaafico: Iimitɨ, neejirahi, itɨconɨ diibo omoonɨnoco
gaajacɨtɨmoro? nooboro.
52 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Nacu bu ɨɨjoho Galileaoobo? Eneecau, imino
Caatɨnɨhaameque dɨhɨɨfɨnɨcɨ Galileatɨ Moocaani iimaamɨnaa saatatɨhi, noomoro
53 ijeevadɨ sahaje iijanojaa foocɨnɨumo.

8

Gaifiimɨma Iicafifigo.

1 Jaanotɨ Jesu fuuhi Olivohono iicagajɨjaago.
2 Jaano seseevedɨ fucuro Jesu siino templojafaño saauhi. Jaabojaago sihidɨ miyamɨnaa
saauhi. Jaamoco acasɨɨvuuboro tɨcovaubo ɨjɨɨbuguubo.
3 Jaanaa fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo diibojaa sɨvauhi gaigooco gaifiimɨma iicafifi-
hicaugoco. Jaagoco diitofeenevɨ ificuumoro
4 nuumo: Aivojɨɨbo Jesu, jaamo aijɨ icanaaca, sifiima faguifaño icagoco mahatyɨmehi.
5 Mɨɨro Moise itajɨɨbafaño jillɨ mɨɨhaico neehi: Tollɨ iicagoco guiisiri mahaamɨmoro
magaicaau, nooboro. ¿Jana ɨɨjoho mɨllɨ neehi? noomoro.
6 Jillɨ nuumo diiboco ɨnɨsuumo, ɨɨfurumo toonohallɨtɨ diiboco icɨvojaanɨqui. Jaanegui
Jesu jiinɨjehallɨvɨ ɨdɨjɨɨvuuboro tɨcovaubo ihusegairi jiinɨjeque acaatɨnɨubo.
7 Jaarunaa suufenɨtɨmo diiboco idilluhicaunegui, agañɨɨvuuboro diitoco nuuhi:
Eneecata amɨɨhaitɨ saatoho imitɨma machahamo mɨtɨconɨ diigoco guiisibari
mahaamɨmo,
8 nooboro siino ɨdɨjɨɨvuuboro ijiinɨjeque caatɨnɨhicauhi.
9 Jillɨ unuunoco uguubuumoro tollɨro diito iimitɨma iicaunoco ijeebɨɨfañodɨ agaajau-
moro ihamiyatotɨ tɨcovaumo safiisari ofoocɨnɨumo. Jaanaa Jesu diigo icanoro covova-
cafutuuhi tomañovɨ.

10 Jaadɨ Jesu agañɨɨvuudɨ mɨɨhaiñoobaco atyɨmecuutɨɨbo, ɨdɨɨgoro diigo toonovɨ ifitafutuugoco aatyɨmeuboro nuubo: Gaigo, ¿cuuca icamo dihallɨvɨ imitɨno ihiimaahicamo? ¿Mɨɨro saatohoba ɨco mɨllɨ moonɨtɨhi? nooboro.
11 Jaanegui nuugo: Aivojɨɨbo, saatohoba mɨllɨ uco moonɨtɨhi, noogoro.
Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho bu icaruubo mɨllɨ ɨco moonɨtɨhi. Fuucu. Jaagoro siino imitɨno diicacuujirahana, nooboro.

Jesu Miyamɨnaa Jeebɨɨnoco Aachɨcɨnɨɨbo.

12 Jaadɨ siino Jesu ihiimaauboro miyamɨnaaco nuubo: Uujoho jiinɨjemɨnaa jeebɨɨco aachɨcɨnɨɨbo, tadyojɨcutɨ asaabo cɨvohɨ icajitɨhi. Jaano ifinɨjitɨno fiivoco aacɨno foovoma icajiibo.
13 Jaanegui fariseomɨ diiboco nuuhi: Ɨɨjoho difiitɨro dɨɨbeguehicahi. Jaano dijɨɨbogo ibocɨma chahahi, noomoro.
14 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jaaruno uujoho tahallɨvɨro ɨjɨɨbuguruno tajɨɨbogo ibocɨma icahi, uujoho asaahinɨhɨgoco, ofoohɨgoco icano agaajamaño. Jaanotɨ amɨɨhai magaajatɨhi uujoho tahɨgotɨ asaahinɨhɨgoco, ofoohɨgoco icano.
15 Jaamo amɨɨhai miyamɨnaa imitɨco meneehi jiinɨjemɨnaa tajɨɨbafeenedɨ. Jaanotɨ uujoho mɨɨhaiñoobaco dugaacutɨhi.
16 Jaanotɨ dugaacuruva, uujoho udugaacuno miyaanejiru, saafiiro uujoho icatɨhi, Guihirubi uco agalluuhinɨɨboma mihicamaño.
17 Mɨɨro amɨɨhai tajɨɨba aamefaño noocɨnɨno: Miimɨsiicɨ ɨjɨɨbogono ibocɨma icahi, noonoro.
18 Mɨɨro uujoho tafiitɨro jɨɨbeguehi, tollɨro bu Guihirubi uco agalluuhinɨɨbo uutɨ jɨɨbeguehi icano, nooboro.
19 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Cuuca nacu diicaani icahicahi? noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uco amɨɨhai magaajatɨhi, bu tollɨro Guihirubico magaajatɨhi icano. Jaanotɨ uco magaajaruva tollɨro Guihirubico magaajajirahi, nooboro.
20 Jillɨ Jesu nuuhi templojafañoɨjɨɨbuguubo nɨhɨbamɨco ɨjɨcuhicauno cojɨvɨ. Jaaruuboco mɨɨhaiñooba gaayɨcɨutɨhi, ihoovovɨ ɨɨfutuutɨmaño.
21 Uujoho feeji. Jaaboco miguiinurumo uco aatyɨmetɨmoro amɨɨhai imitɨmaryo miguijeveji. Uujoho ofoohɨgo amɨɨhai mefeejitɨhi, nuubo.
22 Jaanegui judiomɨ nuuhi: ¿Nacu fɨne iinoro ifiico guijenɨjiibo. Jaamañoɨ: Uujoho ofoohɨ mefeejitɨhi, noobo, noomoro.
23 Jaanegui Jesu nuuhi: Amɨɨhai baaoto. Jaanotɨ uujoho caamoobo. Amɨɨhai jiijemɨnaa. Jaanotɨ uujoho jiijemɨnaafi icatɨhi.
24 Jaamañoɨ amɨɨhaico: Amɨɨhai imitɨmaryo miguijeveji, neehi. Mɨɨro uco mimiyaavogotɨhachiijɨ amɨɨhai imitɨmaryo miguijeveji, nooboro.
25 Jaanegui dilluumo: ¿Mɨɨjoho nacu ɨɨjoho? noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Sɨɨcɨjetɨro amɨɨhaico neehicacuuhi.
26 Sihidɨ icano amɨɨhaico eneejino, amɨɨhaitɨ udugaacujino icano. Jaarunofañoɨ uco agalluubo miyaanocoro neefihi. Jaabo uujoho diibotɨ uguubuunoco jiinɨjemɨnaaco jɨɨbeguehicahi, nooboro.
27 Jaarunoco diito gaajahicautɨhi Moocaaniditɨ ihiimaahicaunoco.
28 Jaadɨ nuubo: Jari caamovɨ Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuuboco guijeve ɨmohobujehallɨvɨ magañɨɨyɨcɨdɨ magaajaji, uujoho diiboro iicanoco. Tollɨro bu tajeebɨɨtɨro uujoho omoonɨhicatɨnoco magaajaji, bu tollɨro Guihirubi uco ɨjɨɨbeguehicanocoro omoonɨhicanoco icano.
29 Uco agalluuhinɨɨbo uuma icahi. Jaabo Guihirubi uco jeevesutɨhi, diibo iimogonocoro omoonɨhicamañoɨ, nooboro.
30 Jillɨ Jesu unuunotɨ saatoho sihidɨ diiboco miyaavuguuhi.

Moocaani Seeme, Bu Imitɨno Jɨjovoto Icamohallɨvɨ Jesu Iimaano.

31 Jaanegui judiomɨ diiboco imiyaavuguudɨmoco Jesu nuuhi: Taajɨco jeevesutɨmo mihicahachiijɨ miyaano tajɨɨbogomɨnaa mihicaji.
32 Jaachiijɨ magaajaji miyaanoco. Jaano miyaano amɨɨhaico imitɨfañotɨ sinaayuji, nooboro.
33 Jaanegui diito nuuhi: Mɨɨhai Abraham iyaachimɨhai mihicamo sita jɨjovoto mihicatatɨhi. ¿Millɨtɨ jaabo mɨɨhaico ɨɨjoho misinaayucafeteji neehi? noomoro.
34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Paryɨ famooro imitɨco omoonɨmo, imitɨ jɨjovoto.
35 Jaamaño jɨjovoobotɨ iicaabo ihaivojɨɨbo seemefañodɨ icatatɨhi. Jaanotɨ iseemene diitofañodɨ icanɨcɨhi.
36 Jaamaño uujoho Moocaani Seemene amɨɨhaico isinaayuhachiijɨ miyanotɨro jɨjovoto mihicacuujitɨhi.
37 Uujoho gaajarahi amɨɨhai Abraham iyaachimɨhai mihicanoco. Jaarumo uco magaicaauguehicahi, uujoho onoonoco muguubutɨmoro.
38 Uujoho iimaahicahi Guihirubi uco ɨjɨɨbogobadɨ. Jaanotɨ amɨɨhai momoonɨhicahi amɨɨhaico amɨɨhai caani ɨjɨɨbogobadɨ, nooboro.

Diito Caani, Ɨjɨ.

39 Jaanegui diito nuuhi: Mɨɨhai caani Abraham, noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaano amɨɨhai caani Abraham iicaruva diibo omoonɨubadɨ momoonɨjirahi.
40 ¿Collɨhi jaamo uco magaicaaujirahi? Tollɨ iicanoco Abraham safooba moonɨutɨhi. Mɨɨro amɨɨhaico miyaanoco jɨɨbeguehicahi Moocaani uco unuubadɨ.
41 Jaanotɨ amɨɨhai, amɨɨhai caani omoonɨnɨcɨbadɨ momoonɨhicahi, nooboro.
Jaanegui nuumo: Mɨɨhai ajeva seeme mihicatɨhi, saafiiro mɨɨhai caani Moocaani, noomoro.
42 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhai caani Moocaani iicaruva uco magaijɨjirahi. Uujoho diibojaagotɨ saahinɨhi, tajeebɨɨtɨro uujoho saahinɨtɨhi diibo uco agalluuhinɨnegui saahinɨhi.
43 ¿Collɨhi jaamo taajɨco muguubuhicatɨhi? ¿Collɨhi tajɨɨbogoco mihimeguehicatɨhi muguubunoco?
44 Amɨɨhai caani Ɨjɨ. Jaabo onoobadɨ momoonɨnoco mihimeguehicahi. Mɨɨro diibo sɨɨcɨjetɨro imoyɨɨcɨɨbo miyamɨnaaco agaicaaunoco, imoyɨɨcɨtatɨɨbo miyaanofaño iicanoco. Jaaboma miyaano chahahi, jihovoobo iicamaño sɨcamañooco iimaabo, bañɨfiira caani iicamaño bañɨfifiibo.
45 Jaanotɨ uujoho miyaanoco unuurunoco uco mimiyaaveguehicatɨhi.
46 ¿Nacu mɨɨjoho amɨɨhaitɨ saatoho ɨfusujirahi tafifa sanogayɨba imitɨ iicanoco? Jaabo miyaanoco onoonoco; ¿Collɨhi uco mimiyaaveguehicatɨhi?
47 Moocaanitahe iicaabo, Moocaani iijɨco guubunɨcɨhi. Jaanotɨ amɨɨhai Moocaanita mihicatɨmaño Moocaani iijɨco muguubugotɨhi, nooboro.

Cristo Sahiijɨtɨro Iicacuubo.

48 Jaanegui judiomɨ iimusuuhi: Aivo miyaano ɨɨjoho samariaoobo idiicanoco ɨco monoono. Jaabo ɨjɨma diicahi, noomoro.
49 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho ɨjɨma icatɨhi, uujoho Guihirubico bocɨguehi. Jaaruuboco uco amɨɨhai mobocɨgotɨhi.
50 Jaaruubo uujoho tafi bocɨgoco guiinotɨhi, iicaabo saafi uco obocɨgonoco iguiinooboro udugaacuubo.
51 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Taajɨco imimiyaavogomo ifinɨjitɨno guijevefaño feejitɨhi, nooboro.

52 Jaanegui diiboco judiomɨ iimusuuhi: Jisu aivo imino magaajacuuhi ɨjɨma idi-
icanoco. Mɨɨro Abraham, bu paryɨ Moocaani iimaamɨnaa icamo paryɨ guijeveuhi. ¿Mɨllɨ
jaabo ɨɨjoho neehi: Taajɨco uguubumo guijevetɨmo icaji? nooboro.
53 ¿Nacu ɨɨjoho mootadi Abraham janaanɨcɨ deevahi? Jaaruubo du guijeveuhi, bu
paryɨ Moocaani iimaamɨnaa icaurumo guijeveuhi. ¿Jaanotɨ mɨɨjoho ɨɨjoho idiicaabo
guijevetɨɨbo diicaji? noomoro.
54 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho tafiicoro bocɨgoruva, uuro obocɨgono jaadu-
cafetejitɨrahi. Guihirubi uco bocɨguehi diiboco amɨɨhai Moocaani monoobo.
55 Jaaruuboco amɨɨhai magaajatɨhi. Jaanotɨ uujoho naha gaajahi. Jaanotɨ: Uujoho
diiboco gaajatɨhi, nuuruva amɨɨhaibadɨ bañɨfifijirahi. Miyanotɨro uujoho diiboco agaa-
jamaño diibo iijɨco moonɨhi.
56 Mɨɨro Abraham amɨɨhai tyadi imo imo icauhi uco aatyɨmegueuboro. Jaabo uujoho
asaajinoco agaajacuuboro imo imo icaubo, nooboro.
57 Jaanegui judiomɨ diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨ jaabo cincuentadɨno ficabano diicatɨɨbo,
Abrahamco daatyɨmeuhi? noomoro.
58 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Abraham
chahaunaacaro uujoho icacuuhi, nooboro.
59 Jaanegui guiisibanoco ɨcɨumo diiboco ihaamɨqui. Jaarunaa Jesu templojafaño
afataniivuuboro diitofeenedɨ ihiinehinɨuboro fuuhi.

9

Jesu Buheesuhi Ifiivuunotɨro Ihaallɨɨno Isicautɨɨboco.

1 Jaanaa Jesu afatyuubo atyɨmeuhi ifiivuunotɨro aatyɨmeutɨɨboco.
2 Jaabeditɨ ijɨɨbogomɨnaa Jesuco dilluuhi: ¿Mojɨɨbogomɨnaafi, mɨɨjoho imitɨco
omoonɨumaño, jaanɨ atyɨmetɨɨbo fiivuuhi, caanimɨsi nacu diibo? noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Caanimɨsi, diibo icano imitɨco omoonɨumaño icatɨno.
Jillɨ Moocaani mitya diibovɨ ihɨfusucafetequi ifiivuuno.
4 Mɨɨro cuuje iicanohachuta uco agalluuhinɨɨbo dudɨcamaajeque eetavehi. Jaanotɨ
mihiijɨcuudɨ mɨɨhaiñooba dudɨcamaaitacuutatɨhi.
5 Mɨɨro jino jiinɨjehallɨri iicanohachuta uujoho jiinɨjemɨnaaco achɨcɨnɨhi,
6 nooboro jiinɨjehallɨvɨ ɨjɨɨreuboro toonoco jiinɨma illiheenɨuboro ijiinɨri aatyɨmeutɨɨbo
aallɨɨnoco nicuubo.
7 Jaaboro diiboco nuubo: Foobo Galluuba jɨcooba nɨfaihuri nitɨto, nooboro. Jaaba
jɨcooba momo hebreo iijɨri Siloe. Jaanegui initamaaijeuboro tahɨgotɨ atyɨmecuubo
saauhi.
8 Jaanegui ifiitɨnomɨnaa itɨconɨ atyɨmetɨɨbo iicahicaunoco agaajaumo nuuhi: ¿Nacu
jaanɨ oono acasɨɨvooboro nɨhɨbamɨco idilluhicaubo icatɨɨbo? noomoro.
9 Jaanotɨ saatoho: Jɨɨhɨ, diibo, neehicauhi. Jaanotɨ saatoho: Sifi diibobadɨ ejeevaabo,
neehicauhi. Jaarunofaño diibo neehicauhi: Uujoho diiboro, nooboro.
10 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Mɨllɨ jaano ɨco dihaallɨɨno faayacafetehi? noomoro.
11 Jaanegui diitoco iimusuubo: Jesu onoobo jiinɨco ijɨɨrema eetavooboro uco
tahaallɨɨnoco nicuhi. Jaaboro uco noobo: Foobo Siloe jɨcoobafaño nitɨto, eneenegui
ofooboro nitɨjehinɨhi. Jaaneri tahaallɨɨno uco faayacafetehinɨhi, nooboro.
12 Jaanegui nuumo: ¿Cuuca jaabo icahi? noomoro.
Jaarunaa diibo: Coo, gaajatɨhi, nuuhi.

Fariseomɨ Dilluuhi Diiboco.

13 Jaadɨ diibo aatyɨmehicautɨɨboco satyuumo fariseomɨ ɨmegavɨ.
14 Jaanaaca diiboco Jesu jiinɨbari ihaallɨɨnoco ataabuuboro ubuheetesuufucuu
jaguisɨfucuu.
15 Jaaboco siino fariseomɨ dilluuhi: ¿Mɨllɨ ɨco dihaallɨɨno faayacafetehinɨhi? noomoro.

Jaanegui nuubo: Jiinɨbari uco tahaallɨinoco nicuhinɨibo. Jaanoco initamaainɨneri atyɨmehi, nooboro.
16 Jaanegui fariseomɨtɨ saatoho nuuhi: Diibo Moocaanitɨ saatɨhi. Jaamaño jaguisɨfucuco imino toomotɨibo, noomoro.
Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Imitɨmɨnaafi iicaruva jino sihidɨ ejeevano mityaco eetavejitɨruubo, noomoro. Jaamaño diito sanoodɨmo dugaacamaaiuhi.
17 Jaamoro siino aallɨivautɨiboco nuumo: Jaanotɨ ɨijoho, ¿mɨllɨ neehi dihaallɨinoco afaayɨcɨhinɨibeditɨ? noomoro.
Jaanegui nuubo: Etɨ, Moocaani iimaamɨnaafi, nooboro.
18 Jaarunaa judiomɨ miyaavuguutɨhi diibo ihaallɨinoco afaayɨcɨunoco icano. Jaamoro caanimɨsico cuuhuvaumo igaajaqui.
19 Jaadɨ diitɨsico dilluumo: ¿Naa jaanɨ amɨisi seemene aallɨivatɨibo ifiivuubo meneehicaabo? ¿Mɨllɨ bu jaabo oono ihaallɨinoma icahi? noomoro.
20 Jaanegui caanimɨsi nuuhi: Jɨihɨ, magaajahi diibo moseemene aallɨivatɨibo ifiivuunoco.
21 Jaaruno magaajatɨhi fɨne mɨllɨhacho tahɨ atyɨmeebe, bu tollɨro magaajatɨhi mɨijohohacho fɨne diiboco ubuheesuhinɨnoco. Tahɨ diiboco midillu, diibo amiyaaburucu; tahɨ mɨllɨhacho amɨihaico jɨibeguejiibo, noomɨsiro.
22 Jillɨ caanimɨsi nuuhi, judiomɨco iiguiumɨsiro, judiomɨ cajaatyohacho, Jesuco: Cristo, onoomoco sinagogajafañotɨ magañɨiji, noomoro ifitacucasiuno ñɨhicutɨ.
23 Jillɨtɨ caanimɨsi: Amiyaaburucu tahɨ diiboco midillu, nuuhi.
24 Jaanegui siino coovaumo ihaallɨinoma achahauboco. Jaamoro diiboco nuumo: Moocaanicoro dihimo. Jaanotɨ diibo imitɨmɨnaafi iicanoco mɨihai magaajahi, noomoro.
25 Jaanegui diibo iimusuhi: Coo, tahɨ fɨne imitɨmɨnaafi uujoho gaajatɨhi. Ɨdɨinocoro gaajahi uujoho aatyɨmeutɨruubo jisumi aatyɨmeneque, nooboro.
26 Jaanegui siino diiboco dilluumo: ¿Mɨllɨ dihaallɨinoco omoonɨhinɨneri daatyɨmehi? noomoro.
27 Jaanegui nuubo: Amɨihaico jɨibugucuurahi. Jaarunoco mimiyaavogotɨmoro bu ¿collɨhi siino muguubujirahi? ¿Nacu bu amɨihai tollɨro diibo jɨibogomɨnaatɨ mihicajirahi? nooboro.
28 Jaanegui diiboco ɨibaumoro nuumo: Ɨijohonaa diibo jɨibogomɨnaafi. Jaanotɨ mɨihai Moise jɨibogomɨnaa.
29 Mɨihai magaajahi Moocaani Moisema ihiimaaunoco. Jaanotɨ magaajatɨhi diibo cuucatɨobo iicanoco, noomoro.
30 Jaanegui diibo iimusuuhi: Toono aivo uudi sihidɨ jeevahi, cuucatɨobohacho diibo iicanoco magaajatɨno. Jaabo uco tahaallɨinoco atyɨmesuubo.
31 Mɨiro mɨihairyo magaajahi imitɨmɨnaaco Moocaani uguubunɨcɨtɨnoco. Jaanotɨ diibojaagodɨ iicamoro, diibo iimogobadɨ omoonɨmoco icano guubunɨcɨibo.
32 Sɨicɨjetɨro guuburatatɨno saatohoba ifiivonotɨro aatyɨmetɨiboco atyɨmesumo onoonoco.
33 Jaanɨ Moocaanitɨ isaatɨruva mɨllɨba moonɨjitɨruubo, nooboro.
34 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Ɨijoho aivo sihidɨ imitɨma ifiivuubo, mɨihaico dɨibeguejira? noomoro diiboco gañɨiumo sinagogajatɨ.

Jesuco Imiyaavogotɨmo Aatyɨmetɨibobadɨ Jeevahi.

35 Jaanoco Jesu guubuhi diiboco agañɨiunoco. Jaaboco atyɨmeuboro nuubo: ¿Ɨijoho miyaaveguehi Moocaani Achico? nooboro.
36 Jaanegui diibo iimusuuhi: Aivojɨibo, uco dɨibogo mɨijoho diibo miyaaveguequi, nooboro.
37 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Ɨiro daatyɨmecuuhi. Jino uujoho diibo ɨima ihiimaabo, nooboro.

38 Jaanegui diibo Jesu ɨmega ememuɨɨvuuboro nuuhi: Miyaaveguehi, aivojɨɨbo, nooboro.
39 Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho jiijehallɨvɨ saahinɨhi dugaacuguiiha, atyɨmetɨmo ihatyɨmequi. Jaanotɨ atyɨmeme, atyɨmecuutɨmo iicaqui, nooboro.
40 Jaanegui saatoho fariseomɨ diiboma iicaumo jillɨ diibo unuunoco uguubuumoro diiboco dilluumo: ¿Nacu bu mɨɨhai tollɨro mahatyɨmetɨmo? noomoro.
41 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Amɨɨhai aallɨino ihɨfuvusutɨruva amɨɨhai imitɨma machahajirahi. Jaanotɨ: Mahatyɨmehi, monoomaño amɨɨhai imitɨma mihicahi, nooboro.

10

Ovejamɨ Mecuvɨ Ohoovɨcɨno.
(Heb 12.20; 1 Pe 5.4)

1 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Ovejamɨ mecufaño iguhugari jɨcafototɨɨboro sinaagonodɨro ofoobo nanivamɨnaafi.
2 Jaanotɨ tomecufaño iguhugari ɨjɨcafotoobo naha diito toomomɨnaafi.
3 Jaabedi iguhuga toomomɨnaafi iguhugaco faayɨcɨfihi. Jaahugari ɨjɨcafotooboco ihovejamɨ ihiimaatɨro gaajacɨfihi. Jaamoco itɨcovocɨvɨ imomono icahi. Jaabo diitoco imemeri ocoovaaboro jahisivɨ iinusufiibo.
4 Jaadɨ jahisivɨ famoocoro ihiinusuuboro ihɨme foonɨcɨɨbo. Jaabo dojɨcutɨ ihovejamɨ foonɨcɨhi diibo iimaaco agaajamoro.
5 Jaanotɨ agaajatɨɨbo dojɨcutɨ footatɨmo. Jillɨro gaafimo diibeditɨ diibo iimaaco agaajatɨmaño, nooboro.
6 Jillɨ Jesu oovɨcɨuboro diitoco nuuhi. Jaarunoco diito gaajacɨutɨhi mɨllɨ eneejirunoco unuunoco.

Jesu Iimino Toomomɨnaafi.

7 Jaadɨ bu Jesu siino diitoco nuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uujoho ovejamɨ guhuga.
8 Itɨconɨ tahɨmegavɨ asaaumo paryɨ nanivamɨnaa. Jaamo iimaaco ovejamɨ gaajautɨhi.
9 Uujoho guhuga, tafañodɨ ɨjɨcafotoobo taajaji. Jaabo oveja iicanɨcɨbadɨ tomecufaño ɨjɨcafotooboro siino ihiinoobo ñaavahuco aatyɨmenɨcɨbadɨ icaji.
10 Jaanotɨ nanivamɨnaafi saanɨcɨhi inaniquiro, igaicaauquiro, ifinɨsuquiro icano. Jaanotɨ uujoho saahinɨhi fiivoma mihicaqui, sihidɨ janaanɨcɨ toonoma mihicaqui.
11 Uujoho miya toomomɨnaafi; Mɨɨro miya toomomɨnaafi iicaabo ihovejamɨhallɨvɨ ifiico acɨnɨcɨhi.
12 Jaanotɨ ijaadaguiiharo otoomoobo jɨcu diitojaago asaanoco aatyɨmeebere ihovejamɨco ejeevesuhinɨɨboro iicojɨtɨ gaanɨcɨhi ita iicatɨmaño. Jaanobuuna ijɨcu asaaboro diitoco buhɨgovɨ gavaracunɨcɨhi.
13 Jaabo diibo diitoco jeevesunɨcɨhi jillɨ ijaadaguiiharo ududɨcamaaimaño. Jaamaño diitoco jeecɨvotatɨɨbo.
14 Jaanotɨ uujoho iimino toomomɨnaafi. Jaamaño taatyaco gaajahi. Jaabadɨro bu diito uco gaajahi taatya iicamaño.
15 Uco bu oono Guihirubi agaajabadɨ, jaaboco bu uujoho gaajahi icano. Jaamaño tahovejamɨhallɨvɨ uujoho tafiico acɨhi.
16 Tollɨro bu saatoho tahovejamɨ icahi jimecuoto iicatɨmo. Jaamoco tollɨro sɨvaji. Jaamo tahiimaaco guubuji. Jaamo samooro icaji. Jaamo toomomɨnaafi saafiiro icaqui,
17 uco Guihirubi gaijɨhi, tafiico diitohallɨvɨ aacɨɨboro, siino ubuheetejimaño.
18 Mɨɨjoho uco guijenɨjitɨrahi, jillɨ uuro iimogobabadɨ tafiico acɨji. Jaabo iguijeveruubo siino dojɨcuvɨro buheeteji mityama iicamaño. Jillɨ moonɨqui Guihirubi uco tajɨɨbauhi, nooboro.

19 Jillɨ unuuneri judiomɨ siino dugaavocasiuhi.
20 Jaabotɨ sihidɨ saatoho neehicauhi: Ɨjɨma icaabo jillɨ jeegavucuubo. ¿Collɨhi jaaboco
muguubunɨcɨhi? noomoro.
21 Jaarunaa saatoho neehicauhi: Ɨjɨma iicaabo jillɨ iimaatatɨhi. ¿Nacu ɨjɨ ihaallɨino
aatyɨmetɨmoco atyɨmesujirahi? noomoro.

Jesuco Judiomɨ Gaayɨcɨgotɨhi.

22 Jaanaa Jerusalevɨ eetavuumo jɨibaimoco templojaco Moocaanicoro ijeecɨvehicaqui
ificuuno jɨibaimoco jɨinijadɨihivɨ.
23 Jaasumi Jesu templojahallɨdɨ, Salomon goohasino onoohasijeri ɨgooboro feehi-
cauhi.
24 Jaabohallɨdɨ judiomɨ emecuvovaumoro diiboco nuuhi: ¿Mɨhachuta jaabo mɨihaico,
esamaaisuuboro diicaji? Miyaano ɨijoho Cristo idiicahachiijɨ mɨihaico foovono
dɨibugucu, noomoro.
25 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨihaico neehicacuurahi. Jaarunoco mimiyaaveguehicatɨhi; Mɨiro Guihirubi atajɨibabadɨ uujoho omoonɨno toono foovono uutɨ jɨibeguehi.
26 Jaarunoco amɨihai mimiyaavogotɨhi, tahovejamɨoto mihicatɨmaño, amɨihaico eneehinɨcubadɨ.
27 Mɨiro tahovejamɨ uco tahiimaatɨ gaajahi. Jaabadɨro bu diitoco uujoho gaajahi.
Jaamaño tadyojɨcutɨ foonɨcɨmo.
28 Jaamoco uujoho ifinɨjitɨno fiivoco acɨhi. Jaamo ufucuro guijevejitɨhi. Jaamoco
mɨihaiñooba tahusefañotɨ dumɨtɨicɨjitɨhi.
29 Guihirubi uco diitoco acɨubo famoohallɨnoocɨvɨro sihidɨ ejeevamaño. Jaamoco bu
cajaatyooba Guihirubi usefañotɨ dumɨtɨicɨjitɨrahi.
30 Jaamɨsi uujoho, Guihirubi icano mihicahi. Jaarumɨsi saafiiro mihicahi, nooboro.
31 Jaanegui judiomɨ siino guiisibanoco ɨcɨuhi diiboco ihaamɨqui.
32 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨiro sihidɨ iminehejeque amɨihai ɨmefeenevɨ eetave-
hicahi Guihirubi mityari. Jaamo, ¿conohallɨtɨ uco magaicaaujirahi? nooboro.
33 Jaanegui judiomɨ diiboco iimusuuhi: Imino omoonɨhicanohallɨtɨ ɨco
momoonɨgotɨhi; Moocaaniditɨ imitɨno diimaahi miyamɨnaafi idiicaabo: Uujoho
Moocaanibadɨ jeevahi, onoonohallɨtɨ, noomoro.
34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Caatɨnɨhaamefaño Moocaani jillɨ neehi: Amɨihai
Moocaanibadɨ mejeevamo, nooboro.
35 Mɨiro jaanoco famooro amɨihai magaajahi, Caatɨnɨhaamefaño onoono
gañɨicafototɨno iicafinoco. Jaamaño mɨiro Moocaani iijɨco agaayɨcɨumoco Moocaani
nuuhi: Amɨihai Moocaanibadɨ mejeevamo, nooboro.
36 Jaabadɨ Moocaani ijeevadɨ ɨicɨuboro agalluubeditɨ: ¿Mɨillɨ Moocaaniditɨ imitɨno
iimaabo, meneejirahi, Moocaani Seemene uujoho, onoonoditɨ?
37 Jaabo Moocaani omoonɨnoco uujoho omoonɨtɨhachiijɨ uco mimiyaaveguedino.
38 Jaanotɨ omoonɨhachiijɨ uco mimiyaavogotɨrumo toonoco mimiyaavogo. Jaanoco
magaajamoro mimiyaavogo mɨsi Moocaanima saafiiro mihicanoco, nooboro.
39 Jaanoma iicaumo diiboco siino gaayɨcɨujirumo. Jaarunofaño diito usefañotɨ Jesu
taajauhi.
40 Jaaboro siino fuubo Jordan oonegueehivɨ itɨconɨ Jua tomañovɨ initɨhicauhɨgo.
Jaaboro tahɨ icahicaubo.
41 Jaabojaa sihidɨ miyamɨnaa asaamoro, neerumo toonoco mimiyaavogo. Jaanoco
magaajamoro mimiyaavogo mɨsi Moocaanima saafihicauhi: Miyaano Jua sihidɨ ejee-
vanoco moonɨhicautɨhi. Jaanotɨ diibeditɨ Jua eneehicaubadɨ paryɨ aivo miyaano,
noomoro
42 sihidɨ saatoho tomañoto Jesuco miyaavuguuhi.

11

Lazaro Iguijeveuno.

1 Jaanaa saafi Betania cuumioobo guihuvauhi, Lazaro onoobo. Jaacuumiri icahicaumɨfe Maria, bu inago Marta icamɨfe.
2 Jaanaaca diigo Maria nahabo Lazaro onoobo guihuvauhi. Jaago diigo Maria Aivojɨibo Jesuco facɨcɨfaihuri ejeesuugoro itɨhaiñoco imeebaiguiri ifilluhicaugo.
3 Jaamɨfe Jesujaago jɨibogoco galluuhi: Aivojɨibo, ɨijoho agaijɨhicaabo guihuvahi, noomɨfere.
4 Jaanoco Jesu uguubuuboro nuuhi: Toono guihuva guijeve icatɨno; jillɨ Moocaani mitya toonofeenedɨ ihɨfusucafetequi iicano, bu uujoho Moocaani Seemene toonofeenedɨ imityaco igaajasuqui icano, nooboro.
5 Jaabo Jesu Lazaromɨco gaijɨhicauhi.
6 Jaano Lazaro iguihuvaunoco Jesu guubucuuruubo, mifucucɨ siino tomañoviro icauhi.
7 Jaanobuunatɨ ijɨibogomɨnaaco nuubo: Masɨigo siino Judea jiinɨjejaagovɨ, nooboro.
8 Jaanegui diiboco diito nuuhi: Jɨibogomɨnaafi, tahɨgo du ɨco judiomɨ gaicaauhinɨrahi. ¿Jahɨgo bu siino feeji? noomoro.
9 Jaanegui diitoco Jesu nuuhi: ¿Nacu safucu, nɨhɨba oovo fahuseecɨ motɨhaitɨ minoocɨ icano icatɨhi? Cuuje mɨhɨgomo mananigaivatatɨhi nɨhɨba foovono aachɨcɨnɨmañoo.
10 Jaanotɨ fucu ɨigoobo nanigaivafihi, fucu eseseetɨmañoo, nooboro.
11 Jaanobuunatɨ diitoco nuubo: Mogataavomɨnaafi Lazaro ɨcɨgaabo aaicotɨhiica. Jaanegui feeji aicusutequi, nooboro.
12 Jaanegui ijɨibogomɨnaa diiboco nuuhi: Aivojɨibo, ɨcɨgahicadɨ bu jei aiquejiibo, noomoro.
13 Tollɨ Jesu diitoco nuuhi: Lazaro guijevecuuhi unuujirunoco tollɨ nuubo. Jaanoco diito esɨcɨnɨuhi: Miya cɨgacoro fɨne noobo, noomoro.
14 Jaadɨ jari Jesu diitoco foovono nuuhi: Lazaro guijevecuuhi.
15 Jaano amɨihaidi aivo imino uujoho tahɨ iicatɨno. Jaaneguiiha masɨigo diibojaago. Jaamo amɨihai mimiyaaveguehi. Jaaneri uujoho imo imo icahi, nooboro.
16 Jaanegui Tomas onooboco, gaatyaba eneehicaubo, inahabomɨ Jesu jɨibogomɨnaaco nuuhi: Masɨigo, tollɨro bu mɨihai Jesuma miguijevequi, nooboro.

Jesu Buheeteebe, Fiivoobo Icano.

17 Jaanaa Jesu gaseuhi Lazaroco ɨcɨiuno mifucucɨ, mifucucɨ icanobuunatɨ.
18 Jaano Betania cuumi icauhi Jerusaletɨ minoocɨ, siinotɨfeenedɨ icano kilometronohachuta.
19 Jahɨgo sihidɨ judiomɨ Martamɨfejaago fuuhi inahabo iguijeveunotɨ diitɨfeque ijacusuqui.
20 Jaanaa Marta Jesu asaaunoco uguubuugoro fuuhi diiboco acabacutuugo. Jaanotɨ Maria jaahere fitafutuuhi.
21 Jaagoro Marta diiboco nuuhi: Aivojɨibo, jineeri diicahinɨruva tagaifiibo guijevehinɨjitɨrahi.
22 Jaarugo uujoho gaajahi Moocaanico paryɨ idillunoco ɨco aacɨjinoco, noogoro.
23 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Dinahabo siino buheeteji, nooboro.
24 Jaanegui Marta nuuhi: Jɨihɨ, uuro gaajahi ufucu siino buheetefucuvɨ siino ubuheetejinoco, noogoro.
25 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho buheetesuubo, uujoho fiivoobo; uco imiyaavogomo chuumucuurumo buheeji.
26 Jino paryɨ iicamo uco imiyaavogomo, ifinɨjitɨno guijevefañoo icajitɨhi, nooboro diigoco nuubo: ¿Naa miyaaveguehi jinooco? nooboro.

27 Jaanegui nuugo: Jɨɨhɨ, Aivojɨɨbo, uujoho miyaaveguehi ɨɨjoho Cristo Moocaani Achi
jiinɨjehallɨvɨ asaaguubo idiicanoco, noogoro.

Jesu Lazaro Cɨɨhojɨhallɨvɨ Taauhi.

28 Jillɨ unuugoro Marta fuuhi Maria inagoco toovono unuutuugo: Jɨɨbogomɨnaafi
gasecuuhi. Jaabo ɨco coovahi, noogoro.
29 Jaanoco Maria uguubuugoro goovano agañɨivuugoro Jesujaago fuuhi.
30 Jaanaa Jesu tuucuumifañehi ɨɨfutuutɨhiica Marta diiboco aatyɨmeumañovɨro fitafu-
tuubo.
31 Jaanoco judiomɨ diitɨfeque ijacusuqui asaaumo iijafaño iicaumo atyɨmeuhi Maria
goovano agañɨivuugoro ufuunoco. Jaamoro nuumo: Icɨɨhojɨjaago foogo tahɨ itaatequi,
noomoro idojɨcutɨ fuuhi.
32 Jaanaa Maria Jesuvɨ ɨɨfutuugoro diiboguiino ememuɨɨvuugoro diiboco nuuhi:
Aivojɨɨbo, jineeri diicahinɨruva tagaifiibo guijevejitɨrahi, noogoro.
33 Jaanoco Jesu diigo taagoro asaaunoco, bu tollɨro judiomɨ diigoco anahabonɨumo
taamoro asaaunoco icano aatyɨmeuboro sihidɨ ɨdaasuvuubo. Jaaneri diiboco ijeebɨɨ nɨjɨ
nɨjɨ isinafutuuneguiiha,
34 diitoco dilluubo: ¿Conoovɨ mɨcɨɨhinɨhi? nooboro.
Jaanegui nuumo: Aivojɨɨbo, saabo juuga meecɨva, noomoro.
35 Jaaneri Jesu taauhi.
36 Jaanoco aatyɨmeumoro judiomɨ nuuhi: Memeecɨ sihidɨ fɨne diiboco gaijɨhicaubo,
noomoro.
37 Jaanotɨ saatoho nuuhi: ¿Jaanɨ aatyɨmeutɨɨboco atyɨmesuubo, jineeri iicahinɨruva
Lazaroco iguijevetɨ fɨne buheesuhinɨjitɨruubo? noomoro.

Lazaroco Ubuheetesuuno.

38 Jaanaa Jesu siino aivo ɨɨdaasuvuuboro icɨɨhojɨ ɨmegavɨ fiitɨvuuhi. Jahojɨ ifaa-
gajɨguiinojaagovɨ eseediumoro guiisibari ihɨmegaco afabaacɨhɨgo.
39 Jaaboro Jesu nuuhi: Iguiisibaco buhɨgovɨ magañɨɨ, nooboro.
Jaarunaa Marta diiboɨvɨ nago nuuhi: Aivojɨɨbo, aivo fɨne usucuuno mifucucɨ, mifucucɨ
icano icacuuno, noogoro.
40 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: ¿Nacu ɨco nootɨhi: Imiyaavogohachiijɨ Moocaani
mityaco daatyɨmeji ɨco duhu neehi? nooboro.
41 Jaanegui icɨɨhojɨ ɨmegatɨ iguiisibaco gañɨɨumo. Jaadɨ Jesu niquejeque emeecɨuboro
nuuhi: Guihi, ɨco graciaco acɨhi uco uguubuneguiiha.
42 Jaarunofaño gaajacuuhi fahiijɨvaro uco uguubuhicanoco. Jaarunofaño jito
miyamɨnaa iicamedi neehi; uco ɨɨjoho agalluuhinɨnoco imiyaaveguequi, nooboro se-
fano nuubo:
43 ¡Lazaro, isivɨ dihiino! nooboro.
44 Jaasumiro ichuumuhu iinuuhi, itɨhaiño, ihusene icano minɨcɨnɨɨbo. Tollɨro bu ihɨme
ijeevadɨobaryuri minɨcɨnɨɨbo. Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: Diiboco misinaayu ifeequi,
nooboro.

Jesuco Iguijenɨqui Iimaacasiuno.
(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

45 Jaanoco judiomɨ Mariamɨfema asaaumo aatyɨmeumoro diiboco sihidɨ miyaavugu-
umo.
46 Jaarunaa sanoodɨmo fariseomɨjaago ufuumoro diitoco jɨɨbuguumo Jesu
omoonɨunoco.
47 Jaanegui fariseomɨ, sacerdotemɨ aivojɨto icamo fagomɨnaaco iigaiyɨɨcɨumoro nuuhi:
¿Mɨllɨ fɨne momoonɨjirahi? Aivo sihidɨ ejeevanoonoco moonɨhicaabo.
48 Mɨɨro diiboco mɨllɨ momoonɨtɨhachiijɨ famooro diiboco miyaaveguеji. Jaachiijɨ
romanomɨ asaamoro Moocaani iijaco finɨsuvajimo, bu tollɨro moojiinɨje miyamɨnaaco
finɨsujimo icano, noomoro.

49 Jaanegui Caifas diitoobo tusumi sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ iicaubo diitoco nuuhi:
Amɨɨhai aivo magaajatɨhi.
50 ¿Nacu mehesɨcɨnɨtɨhi saafiiro famoohallɨvɨro iguijevejirunoco faacuumimɨnaaro
mifinɨjirumohallɨvɨ? nooboro.
51 Ijeebɨɨtɨro tollɨ nuutɨɨbo; tusumi sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ iicaumaño Moocaani diibo
jeebɨɨfaño eesaayunoco nuubo. Jesu tuucuumimɨnaahallɨvɨ iguijeveujinoco ɨmegavɨro
jɨɨbuguubo.
52 Jillɨ tuucuumimɨnaahallɨvɨro icautɨno, tollɨro bu Moocaani seeme fahɨgova iicamoco
iigaiyɨɨcɨqui.
53 Jaamaño tusumitɨro esafutuumo Jesuco iguijenɨujinoco.
54 Jillɨtɨ Jesu foovono ɨgucuutɨhi judiomɨfeenedɨ jillɨro toonotɨ fuucuubo sɨcaihɨgovɨ
toonotɨ fiitɨno iicaucuumi Efrain onoocuumijaagovɨ. Jahɨ ijɨɨbogomɨnaama fitafutuubo.
55 Jaanaa fiitɨcuuno Pascua judiomɨ jɨɨbaimo iicaujino. Jaacuumitɨ sihidɨ saatoho
Jerusalevɨ fuuhi ɨmegavɨro ijeevamaje icanɨcɨbadɨ ifiinoco iimibachuqui.
56 Jaanaa Jesuco guiinehicaumo. Jaamoro templojafaño icamo noocasihicauhi: ¿Millɨ
mehesɨcɨnɨhi, fɨne saajiibo? ¿Nacu fɨne jino jɨɨbaimovɨ saajitɨɨbo? noomoro.
57 Jaanaa fariseomɨ, sacerdotemɨ aivojɨto icamo miyamɨnaaco tajɨɨbauhi. Saatohotɨ
Jesuco mahatyɨmehachiijɨ mɨɨhaico mɨjɨɨbogo, magaayɨcɨmoro diiboco mɨcɨvojaanɨcɨqui,
noomoro.

12

Betaniavɨ Jesuco Facɨcɨfaihuri Jeesuugo.
(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

1 Jaanaaca Pascua jɨɨbaimoco eheetavuujino sahuse juugahusetɨ safucu icano icau-
naaca Jesu fuuhi Betaniavɨ tuucuumivɨ Lazaro iguijeveuboco ubuheesuubo iicauhɨgo.
2 Jahɨ diibedi eetavuumo machutaaco. Jaanoco Marta ɨfehicauhi. Jaanotɨ Lazaro
amachumofeeneri icahicauhi Jesuma.
3 Jaanaaca Maria sɨvauhi sano libra tɨcovovɨ nardo onoono facɨcɨfaihuco aivo iimino
guiraano ijaada iicanoco. Jaagoro tofaihuri Jesu tɨhaiñoco ejeesuugoro imeebaiguiri
filluhicauhi. Jaaneri tooja gahafuuhi ifacɨcɨfaihu usuri.
4 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaatɨ saafi nuuhi Juda Iscariote Simon achi Jesuco aacɨujiibo:
5 ¿Collɨhi jana jino facɨcɨfaihuco trescientos denariori anaajemere ɨɨdaasufiimoco
acɨtɨmo bañamaaihi? nooboro.
6 Jillɨ nuubo ɨɨdaasufiimoco agaijɨumaño icatɨno. Jillɨ nanivamɨnaafi iicaumaño.
Jaaboco diito inɨhɨbamɨ lleegucuco utuumusuunotɨ nanihicaubo.
7 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaafa tollɨ moonɨgo, tacɨihojɨ ɨmegavɨ uco jillɨ moonɨgo.
8 Mɨɨro amɨɨhaifeenevɨ fahiijɨvaro ɨɨdaasufiimo icaji. Jaanotɨ uujoho amɨɨhaima
fahiijɨvaro icajitɨhi, nooboro.

Lazaroco Iguijenɨqui Ihiimaauno.

9 Jaanaa ajashutɨmo judiomɨ guubuuhi Jesu Betaniari iicaunoco. Jaamoro tahɨ fuumo.
Jaaruno Jesuguiiharo icatɨno, tollɨro bu Lazaroco Jesu ubuheetesuuboco ihatyɨmequi.
10 Jaamoro sacerdotemɨ aivojɨto Lazarohallɨvɨ iimaacasiuhi, tollɨro bu diiboco
igaicaauqui.
11 Diibotɨ sihidɨ saatoho judiomɨ Jesuco imiyaavuguumoro udugaacamaaiunoma
iicaumo.

Jerusale Cuumifaño Jesu Ɨjɨcafotono.
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

12 Jaanaa sihidɨ miyamɨnaa Pascua jɨɨbaimovɨ Jerusalevɨ fuuhi. Jaamo, jaano seseevedɨ
guubuumo Jesu tuucuumivɨ agaseujinoco.

13 Jaamoro ɨmohono jaaɨnoco iquitɨumoro diiboco cabaacutuumo sahagomoro: ¡Hosana! ¡Jaafa imocafotoobo! Imicani Moocaani memeri asaabo; Israel miyamɨnaa aivojɨɨbo, noomoro.
14 Jaanaa Jesu burroco aatyɨmeuboro diibohallɨvɨ casɨɨvuubo. Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ:
15 Diiguetejirahana Sion cuumi; Meecɨ oono dihaivojɨɨbo burrogayɨhallɨri gɨcɨnɨɨboro saahi, noonoro onoobadɨ.
16 Jaarunoco ijɨɨbogomɨnaa gaajautɨhi; jari Jesu niquejefaño ufuunobuunatɨ gaajacɨumo Caatɨnɨhaamefaño onoocɨnɨubadɨ omoonɨunotɨ.
17 Jaanaa Jesu Lazaroco ubuheetesunoco atyɨmeumo jɨɨbeguehicauhi Jesu omoonɨuboro ubuheetesunoco.
18 Jaanoma icamo miyamɨnaa Jesu asaauboco cabaacutuuhi sihidɨ ejeevano mityaco omoonɨunoco uguubuumoro.
19 Jaanoma iicamo fariseomɨ noocasiuhi: Mahatyɨmecuhi fɨne jino mɨɨhairyo mɨllɨba momoonɨtɨnoco. Memeecɨ paryɨ miyamɨnaa diibo dojɨcutɨ ofoonoco, noomoro.

Griegomɨ Jesuco Guiinehi.

20 Jaanaaca Jerusalevɨ Pascua jɨɨbaimovɨ Moocaanico iimequi ufuumofeeneri, bu icaumo saatoho griegomɨoto.
21 Jaamo Felipejaago asaaumoro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, mɨɨhai mihimeguehi Jesuco mahatyɨmeneque, noomoro. Jaabo Felipeu Betsaida cuumioobo Galilea jiinɨjeri iicaucuumioobo.
22 Jaanegui Felipe ufuuboro Andreque jɨɨbugutuuhi. Jaadɨ famɨsicɨro ufuumɨsiro Jesuco jɨɨbugutuuhi.
23 Jaanegui Jesu nuuhi: Tufucu mihicacuuhi, uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo sihidɨ jeevanofaño iicajifucu.
24 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Trigo noovatayɨ jiinɨjehallɨvɨ aacotoyɨro jiinɨjefaño ofooyɨ chuumucuyɨbadɨ icahi. Jaaruyɨ ihiinoyɨro janaanɨcɨ guiraano noovafihi. Jaanotɨ abasuratɨyɨ sayɨɨro icafihi. ¿Mɨllɨ bu guiraatejiruyɨ?
25 Jaabadɨ ifiico agaijɨɨbo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ jiijehallɨvɨ ifiico agaijɨtɨɨbo ifinɨjitɨno fiivoguiiha ficuuhi.
26 Cajaatyohacho tadyojɨcutɨ asaagomo uco ijeecɨvequi. Jaamo uco ejeecɨvomo uujoho icahɨgo tollɨro icajimo, bu jaamo cajaatyohacho uco ejeecɨvomoco Guihirubi bocɨgusuji.

Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.

27 Jisumi uco tajeebɨɨ gaihuɨba icahi. ¿Jaanoco mɨllɨ fɨne uujoho neeji? ¿Fɨne Guihi uco jillɨ iicajinotɨ taajasu, neeji? Etɨ du, tooneguiiha uujoho saahinɨhi.
28 Jaanegui Guihi dimomoco cahacɨsu, nuubo. Jaasumiro niquejefañotɨ guubuvusuuno: Cahacɨsucuuhi, bu siino cahacɨsujihica, unuuno.
29 Jaanaa iicojɨri miyamɨnaa iicaumo niquejefañotɨ unuunoco uguubuumoro: Sisi iimaahi, neehicauhi. Jaanotɨ saatoho: Moocaani toomomɨnaafi iimaahi, neehicauhi.
30 Jaanegui Jesu nuuhi: Uuguiiha jino niquejefañotɨ Moocaani iimaatɨhi, amɨɨhaiguiiha ihiimaano.
31 Jisumi jino jiinɨjehallɨvɨ imitɨ jaadaco acɨcafeteji, bu jisumi jino Ɨjɨ jiije aivojɨɨbo icahicaabo buhɨ gañɨɨcafeteji.
32 Jaabo uujoho guijeve ɨmohobujehallɨvɨ jiinɨjehallɨtɨ agañɨɨvoodɨ, paryɨ famoocoro tajaagovɨ sɨvaji, nooboro.
33 Jillɨ neehicaubo coguijeveri fɨne iguijevejinoco diitoco agaajasuubo.
34 Jaanegui imiyamɨnaa iimusuuhi: Mɨɨro mɨɨhai muguubuhicahi tajɨɨbahaamefaño: Cristo asaadɨ guijevetɨɨbo icaji, onoonoco. Jaano icanaaca, ¿mɨllɨ jaabo ɨɨjoho neehicahi: Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo guijeve ɨmohobujehallɨvɨ gañɨɨyɨcɨsucafeteji, neehicahi? ¿Nacu, mɨɨjoho diibo Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo? noomoro.

35 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amiihai feenerihiica gueenejisuno icajino seseene
aachicinino. Jaanegui mihigo amiihaifeeneri jino seseene aachicinino iicanohachuta,
amiihaihallivi civono iijitinaacaro. Jaanoti civohi iigomo gaajatihi ihimega ofoohigoco.
36 Jaanegui amiihaifeeneri sesee iicanohachuta seseeque mimiyaavogo. Jaamo
seseene aachicinino miyaminaa mihicahi, nooboro. Jilli Jesu ihiimaahicaudi ufuuboro
diitediti fataniivutuuhi.

Judiomi Imiyaavogotino.

37 Diitofeenevi Jesu ajashutino sihidi ejeevanehejeque eetavehicacuurunaaca diiboco
miyaaveguehicautimo.
38 Moocaani iimaaminaafi Isaia unuuno imiyaavequi iicaumañoo. Miiro noono:
Aivojiibo, ¿miijoho nacu mojiibogoco miyaaveguehi? ¿Miico fine Moocaani imityaco
ifusuhi? noonoro.
39 Jillitii miyaaveguehicautimo. Jaaboro bu Isaia caatiniuhi:
40 Diito aalliinoco Moocaani jabaiyiitusuuhi; tolliro ijeebiinoco cuhufutusuubo
ihaalliineri atyimetimo iicaqui, tolliro bu ijeebiiri esicinitimo iicaqui. Jaamoro
tajaa asaamoco uujoho buheesudino.
41 Jilli nooboro Isaia Jesuditi iimaauhi Jesu aivojico aatyimeuboro.
42 Jaarunofañoo sanoodimo ihaivojito Jesuco miyaavuguuhi. Jaarumo foovono neehi-
cautihi fariseomi ñihicuti diitoco sinagogajati gañiitimo iicaqui.
43 Miyaminaa diitoco obocigomocoro imuguumo Moocaani obocigonoco imogotimo
iicaumañoo.

Jesu Iiji Miyaminaaco Dugaacusuji.

44 Jaanaa Jesu sefano nuuhi: Uco imiyaavogomo, ucoro miyaavogotihi tolliro uco
agalluuboco miyaaveguehi.
45 Tolliro bu uco atyimeme uco agalluuboco atyimehi.
46 Uujoho seseene aachicinii bo jiinijehalliviii saahinihi uco imiyaavogomo civohi
icatimo iicaqui.
47 Jaanoti taajico guubucuurumo imiyaavogotimoco uujoho: Diito imitico, neejitihi.
Uujoho jiinijehalliviii saahinitihi jiinije miyaminaaco ciijigaifañoo gañiisuqui, jilli taaja-
suqui saahinihi.
48 Jaanoti uco iimogotimoro taajico imiyaavogotimoco uujoho eneehicano, diitoco
ufucu niinofucu ciijigaifañoo gañiisuji.
49 Uujoho tajeebiitiro iimaahicatihi Guihirubi uco agalluhiniibo atajiibahinibadi
iimaahicahi, jiibeguehicahi icano.
50 Jaabo uujoho gaajahi Guihirubi tajiiba ifiniijitino fiivoco aacino. Jaamañoo uujoho
iimaahicahi Guihirubi unuubadi, nooboro.

13

Jesu Ijiibogominaa Tihaiñoco Nitihi.

1 Jaanaa safucurucu icauno ihimega Pascua jiibaimo iicaujino. Jaanaa Jesu gaa-
jacuuhi, jiijehallitii Caanijaagovii ufuujino oovovii iifutucuunoco. Jaabo ita jiinijehalliri
iicamoco gaijihicaubo. Jaaboro iifusuubo diitoco sihidi agaijino finitino iicajinoco.
2 Jaamo niinoono amachuumo icaunaaca iji Juda Iscariote Simon achi eesamaajefañoo
jiihacucuuhi Jesuco aaciujinoco.
3 Jaanaa Jesu Caani diiboco fanoovaco ihusefañoo aaciunoco agaajauboro, bu tolliro
Moocaaniti asaaunoco, bu siino diibojaago ufuujinoco icano agaajauboro.
4 Amachuumañoti agañiivuuboro igaachehuco jujuuvuubo. Jaaboro ifillubaryuri ifee-
neebeque isiyaavuuboro

5 nɨfaihuco butajefaño ificuuboro ijɨɨbogomɨnaa tɨhaiñoco nitɨhicaubo. Jaaboro ifil-
lubaryuri isiyɨcɨnɨuneri filluhicaubo.
6 Jaanaa Simon Pedrovɨ ɨɨfutuubo. Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, ¿mɨllɨ
jaabo ɨɨjoho uco tatyɨhaiñoco nitɨji? nooboro.
7 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jino uujoho omoonɨnoco jisumihiica ɨɨjoho gaajatɨhi.
Jaaruubehi ufucu gaajaji, nooboro.
8 Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Chahano, ufucuro tatyɨhaiñoco ɨɨjoho uco nitɨjitɨhi,
nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Ɨco initɨtɨhachiijɨ tajaagodɨ diicajitɨhi, nooboro.
9 Jaanegui Simon Pedro nuuhi: Aivojɨɨbo, tatyɨhaiñocorota nitɨdino, tollɨrota bu
tahusene, tañigaɨ icanoco nitɨ, nooboro.
10 Jaanegui diiboco Jesu nuuhi: Ejeecuubo siino faabohoro jetatɨhi itɨhaiñocoro nitɨfihi
ɨmɨhɨnivatɨmaño. Jaabadɨ amɨɨhai mɨmɨhɨnivatɨhi. Jaarumo famooro icatɨno, nooboro.
11 Tollɨ nuubo diiboco aacɨujiiboco agaajaumaño, famooro mɨmɨhɨnivatɨhi, nuubo.
12 Jaadɨ diito tɨhaiñoco Jesu initɨhicaudɨ siino igaachehuco ɨjɨcafutuuboro casɨɨvuubo.
Jaaboro diitoco nuubo: ¿Magaajahi jino uujoho amɨɨhaico omoonɨnoco?
13 Mɨɨro amɨɨhai uco meneehicahi jɨɨbogomɨnaafi, aivojɨɨbo icano. Etɨ, miyaanoco
meneehicahi, uujoho diibo iicamaño.
14 Jaaruubo amɨɨhai tɨhaiñoco initɨbadɨ, bu amɨɨhai sanoomɨro amɨɨhai tɨhaiñoco
fahɨgovavɨ minitɨcasihicaji.
15 Mɨɨro amɨɨhaico jɨɨbeguehicacuuhi. Jaamo uujoho omoonɨhicabadɨ momoonɨhicahi.
16 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Chahaabo saafi jeecɨvomɨnaafi ihaivojɨɨbo
janaanɨcɨvɨ iicaabo. Tollɨro bu chahaabo siinojaa agalluubo diiboco agalluubo janaanɨcɨ
iicaabo.
17 Jinoco magaajamoro jillɨ momoonɨhachiijɨ miyanotɨro imino mihicaji.
18 Fameeditɨro amɨɨhaiditɨ iimaatɨhi. Uuro gaajahi amɨɨhaico uujoho ɨɨcɨhinɨmoco.
Jaarunofaño, jaafa tollɨ icano, Caatɨnɨhaamefaño onoono imiyaavequi. Uuma sano
amachuhicaruubo: Tamɨnaafitɨ minifetehi, onoono.
19 Jaanegui amɨɨhaico ɨmegavɨro jino neehi. Jaamo tollɨ iicacuudɨ magaajamoro
mimiyaaveguehi uujoho diiboro iicaabo, iicanoco.
20 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uujoho agalluuboco agaayɨcɨmo, uco
bu tollɨro gaayɨcɨhi. Jaamo uco agaayɨcɨmo, tollɨro bu uco agalluuhinɨɨboco gaayɨcɨhi,
nooboro.

Jesu Jɨɨbeguehi Juda Diiboco Aacɨjinoco.
(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

21 Jillɨ Jesu unuuboro gaajacɨuhi ifi ijeebɨɨfaño gaihuɨba iicaunoco. Jaaboro foovono
nuubo: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Amɨɨhaitɨ saafi uco acɨji, nooboro.
22 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa fahɨgova meecɨcasiuhi: ¿Cajaanɨtɨ fɨne noobo? noomoro.
23 Jaanaa saafiico ijɨɨbogomɨnaatɨ Jesu agaijɨhicaubo diibovɨ fitocɨnɨuhi.
24 Jaaboco Simon Pedro ihaallɨɨri tajɨɨbauhi Jesuco idilluqui cajaanɨditɨ Jesu tollɨ
unuunoco igaajaqui.
25 Jaanegui diibo Jesuvɨ fañogayɨ ifiitɨvuuboro diiboco dilluubo: ¿Aivojɨɨbo, cajaanɨ
diibo? nooboro.
26 Jaanegui nuubo: Toovotɨno uujoho diiboco maahuco amatyusuuboro acɨji, nooboro
imaahuco amatyusuuboro acɨubo Juda Iscariote Simon achico.
27 Jaanoco Juda amachuusumiro Satanas ɨjɨ diibo jeebɨɨfaño jɨcafutuuhi. Jaanegui Jesu
diiboco nuuhi: Omoonɨjinoco jisumiro moonɨcu, nooboro.
28 Jaarunoco diito amachuumo gaajacɨutɨhi mɨllɨtɨ diibo tollɨ unuunoco.

29 Jaanotɨ saatoho esamaaihicauhi. Juda inɨhɨbamɨ lleegucuma iicaunegui diiboco baacho, noobo: Naajecu jisumiro jɨɨbaimovɨ mucuujɨvaachujirunoco. Jaanotɨ ɨɨdaasufiimoco siinotɨ ihacɨqui noobo baacho, noomoro.
30 Jaabo Juda amachuuboro tahɨgotɨ iinuuruubaaca mihiijɨcuuhi.

Bohono Tajɨɨba.

31 Jaabo Juda ufuunobuunatɨ Jesu nuuhi: Jisumi jari uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo cahacɨsucafeteji. Jaabofeenedɨ Moocaani bocɨ cahacɨsucafeteji.
32 Jaabo uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo Moocaani bocɨco ɨɨfusumaño Moocaani, bu ɨfusuji Illi bocɨco. Jaanoco jisumiro ɨɨfusucuujiibo.
33 Taseeme amɨɨhaima uujoho gueenene icacuujitɨhi: Uco miguiinejirahi. Judiomɨco eneehinɨbadɨ. Tollɨro bu amɨɨhaico neehi: Uujoho ofoohɨgo amɨɨhai mefeejitɨhi.
34 Jaanegui amɨɨhaico bohono tajɨɨbaco uujoho acɨhi. Fahɨgova magaijɨcasi. Amɨɨhaico uujoho agaijɨbadɨ fahɨgova magaijɨcasi.
35 Jaamo fahɨgova magaijɨcasihachiijɨ miyamɨnaa gaajaji miyaano amɨɨhai tajɨɨbogomɨnaa mihicanoco, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

36 Jaanegui Simon Pedro diiboco nuuhi: ¿Aivojɨɨbo, cuuca feeji? nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Uujoho jisu ofoobo dojɨcutɨ ɨɨjoho feejitɨhi, ufucu jari tadyojɨcutɨ feeji, nooboro.
37 Jaanegui diiboco Pedro nuuhi: ¿Aivojɨɨbo, mɨllɨtɨ jaabo jisumi didojɨcutɨ feejitɨrahi? Dihallɨvɨ uujoho tafiico aacɨnoco imeguehi, nooboro.
38 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu difiico ɨɨjoho tahallɨvɨ daacɨjirahi? Miyanotɨro ɨco neehi: Jaafañiino catava ojɨtɨnaacaro, uco agaajaruubo uco ɨɨjoho tuunamaaiji mifoocɨ, safo ɨdɨɨno, nooboro.

14

Jesu Moocaanijaa Ofoono Jɨɨhai.

1 Amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ mihiguetedino. Moocaanicoro mimiyaavogo, bu tollɨro uco mimiyaavogo.
2 Guihirubi iijafaño mihicajimañeheje sihidɨ icahi; tollɨ iicatɨruva amɨɨhaico uujoho neejitɨrahi. Jaanegui feehi amɨɨhai ɨmega amɨɨhai mihicajimañehejeque imibachuqui.
3 Jaabo jino ofoobo amɨɨhai mihicajimañehejeque iimibachuudɨ siino saaji; amɨɨhaico ɨɨcɨvaabo. Jaamo uujoho iicahɨgo amɨɨhai tollɨro mihicaji.
4 Amɨɨhairyo magaajacuuhi uujoho ofoohɨgoco, tollɨro bu tahɨ ofoono jɨɨhaico magaajahi icano, nooboro.
5 Jaanegui diiboco Tomas nuuhi: Aivojɨɨbo, magaajatɨhi ɨɨjoho efeejihɨgoco; ¿Mɨllɨ fɨne magaajajirahi toono jɨɨhaico? nooboro.
6 Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho toono Jɨɨhai, bu uujoho Miyaano, bu uujoho Fiivo icano. Ɨdɨɨnoro tafeenedɨ Moocaanivɨ mɨhɨfetejirahi.
7 Uco magaajahachiijɨ bu tollɨro Guihirubico magaajahi. Jaaboco jisumitɨro magaajacuuhi mahatyɨmecumaño.
8 Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, mɨɨhaicota dɨhɨfusu: Moocaanico maatyɨmemere siino dillucuutɨmo mihicaqui, nooboro.
9 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Sɨɨcɨjetɨro amɨɨhaima icahicacuuhi. ¿Jaaruuboco nacu ɨɨjoho Felipe uco gaajatɨhiica? Mɨɨro uco aatyɨmeme bu Guihirubico atyɨmehi. ¿Mɨllɨ jaabo uco: Moocaanico dɨhɨfusu, neehi?

10 ¿Nacu mimiyaavogotɨhi uujoho Guihirubifaño iicanoco, bu Guihirubi tafaño
iicanoco icano? Mɨɨro amɨɨhaico uujoho eneehicano, jillɨ tajeebɨɨtɨro eneehicano icatɨno.
Guihirubi tafaño iicaabo dudɨcamaajeque moonɨhicahi.
11 Uco mimiyaavogo, uujoho Guihirubifaño, diibo tafaño icano iicanoco. Jaabadɨro bu
siibadɨ omoonɨhicanotɨ uco mimiyaavogo.
12 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uco imiyaavogoobo bu tollɨro moonɨji
uujoho omoonɨhicanoco. Jaabo imi janaanɨcɨ moonɨjiibo uujoho jimaño icacutɨɨbo
Guihirubijaago efeejimaño.
13 Jaamo amɨɨhai paryɨ tamemeri Moocaanico midillunoco uujoho acɨji uujoho Illi-
ñodɨ Moocaani sihidɨ ejeevanoco miyamɨnaa igaajaqui.
14 Jaamo siinoco tamemeri midillunoco uujoho acɨji, nooboro.

Jesu Moocaani Gaijaco Agalluujinoco Jɨɨbeguehi.

15 Uco magaijɨhachiijɨ tatyajɨɨbaco imino momoonɨ.
16 Jaadɨ uujoho Guihirubico dilluji amɨɨhaijaago Igaija, miya Gaija iicaaboco igallu-
uqui, amɨɨhaico ijacusuqui. Jaabo amɨɨhaima fahiijɨvaro icaji.
17 Jaaruuboco jiinɨjemɨnaa gaayɨcɨjitɨrahi diiboco aatyɨmetɨmoro agaajatɨmaño.
Jaanotɨ amɨɨhai diiboco magaajacuuhi amɨɨhaima diibo iicamaño. Jaabo amɨɨhaifaño
fahiijɨvaro icajiibo.
18 Amɨɨhaico jeevesujitɨhi jɨjovonotɨ mihicaqui; siino saaji amɨɨhaijaago.
19 Fiitɨcuuno miyamɨnaa uco aatyɨmecuujitɨno: Jaanotɨ amɨɨhai uco mahatyɨmeji.
Uujoho ubuheemaño, jaabadɨro bu amɨɨhai mihicaji.
20 Jaasumi amɨɨhai magaajaji uujoho Guihirubifaño iicanoco. Jaabadɨro bu amɨɨhai
tafaño mihicaji bu, uujoho amɨɨhaifaño icaji icano.
21 Jaanotɨ tatyajɨɨbaco imiyaavogooboro imino omoonɨɨbo, uco agaijɨɨbo. Jaabo uco
agaijɨɨboco Guihirubi gaijɨji, tollɨro bu uujoho gaijɨji icano, uujoho diitoma iicanoco
igaajaqui.
22 Jaanegui saafi Juda onoobo, jaarunaa Juda Iscariote iicatɨɨbo nuuhi: ¿Aivojɨɨbo, mɨllɨ
jaabo mɨɨhaicoro difiico agaajasuuboro jiinɨjemɨnaaco difiico gaajasujitɨhi? nooboro.
23 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Uco agaijɨɨbo taajɨco moonɨhi. Jaaboco Guihirubi
gaijɨhi. Jaabojaago masaamɨsiro diiboma sano mihicaji.
24 Jaanotɨ uco agaijɨtɨɨbo, taajɨco moonɨtɨhi. Jaano jino uujoho amɨɨhaico
ɨjɨɨbeguehicabogo tabogoro icatɨno Guihirubi uco agalluuhinɨɨbobogo.
25 Jaanoco jillɨ amɨɨhaico jɨɨbeguehicahi, jino amɨɨhaima iicanohachuta.
26 Jaarunaa tafañodɨ Moocaani Igaijaco agalluubo amɨɨhaico fanoovaco jɨɨbegueji,
tollɨro paryɨ amɨɨhaico uujoho eneehicanoco esaayujiibo icano.
27 Mɨɨro jino amɨɨhaico fitacuhi sajeebɨɨ mihicaqui. Tasajeebɨɨ ifiico amɨɨhaico acɨhi.
Jaaruno jiinɨjemɨnaa isajeebɨɨco aacɨbadɨ uujoho acɨjitɨhi. Amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ gaihuɨba
mihicadino, bu mihiguidino icano.
28 Amɨɨhairyo magaajacuuhi amɨɨhaico eneehinɨnoco: Uujoho feeji. Jaaboro
amɨɨhaijaago siino saaji, nooboro eneehinɨnoco. Miyaano uco magaijɨruva imo imo
mihicajirahi Guihirubijaa ofoonoco magaajamoro. Mɨɨro Guihirubi tajanaanɨcɨvɨ sihidɨ
jeevahi.
29 Jaanoco amɨɨhaico ɨmegavɨro neehi, tollɨ iicacuudɨ jaamo mimiyaaveguehi.
30 Gueenene amɨɨhaima iimaacuujitɨhi, jiije aivojɨɨbo ɨjɨ asaacumaño. Jaaruubo
tahallɨvɨ mityama chahahi.
31 Uco Guihirubi atajɨɨbaubadɨ jino uujoho moonɨhi, jiinɨjemɨnaa igaajaqui uujoho
Guihirubico agaijɨnoco, nooboro diitoco: Magañɨɨvucu, jinootɨ mufuucuqui, nuubo.

15

Ifahaafe Ifahoovɨ Icanɨcɨbadɨ Mɨɨhai Mihicahi Jesufañodɨ.

1 Uujoho imiyacoohai, añɨmɨnaa baacu coohaibadɨ iicaabo. Jaacoohai abajaabobadɨ
iicaabo Guihirubi.
2 Mɨɨro baacu coohai aafene iimitɨhaafejeque iquitɨmoro agavaracunɨcɨbadɨ, tollɨro
uco gaayɨcɨcurumo imitɨno iicamoro taajɨco iguiraatusutɨmoco Guihirubi gavaracuji.
Jaanotɨ iguiraatusumoco tooco aafene onoova aafejeque imibachunɨcɨbadɨ Guihirubi
imibachuji janaanɨcɨ siino iguiraatusuqui.
3 Jaanotɨ amɨɨhai mɨmɨhɨnivaficuutɨhi amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehicacuunofañodɨ.
4 Jaanegui uuvɨro mihica uujoho amɨɨhaivɨ icaqui icano. Mɨɨro oono basuta aafe
ifahootɨ ihiinocɨnɨtɨhaafe iinoro noovajitɨrahi. Jaabadɨro bu amɨɨhai mihicaji uutɨ
mihicatɨhachiijɨ.
5 Mɨɨro uujoho ifacoohai. Jaanotɨ amɨɨhai ifahaafene; uuma iicaabo, bu uujoho
diiboma iicaabo icano sihidɨ noovasuhi. Jaanotɨ uutɨ ijeevadɨ mihicahachiijɨ aivo mɨllɨba
momoonɨjitɨrahi.
6 Jaabo uutɨ icatɨɨbo buhɨ gañɨɨcafeteji iimitɨhaafeque iquitɨcɨmoro buhɨ agañɨɨnɨcɨbadɨ.
Jaano ifiigatyonoco ananɨmoro cɨɨjɨgaifaño agañɨɨno nɨfetefihi.
7 Jaanotɨ uutɨ mihicahachiijɨ taajɨ amɨɨhaima icaji. Jaachiijɨ paryɨ mihimogonoco
midillu amɨɨhaico acɨqui.
8 Mɨɨro amɨɨhai sihidɨ monoovasuhachiijɨ Moocaani cahacɨsucafeteji. Jaachiijɨ amɨɨhai
miyaanoro tajɨɨbogomɨnaa mihicahi.
9 Guihirubi uco agaijɨbadɨro, bu amɨɨhaico uujoho gaijɨhi. Jaanegui amɨɨhaico
agaijɨnofañoro mihica.
10 Tatyajɨɨbaco imino momoonɨhachiijɨ amɨɨhaico agaijɨnofañoro mihicaji; Uujoho
Guihirubi tajɨɨbaco imino omoonɨmaño diibo uco agaijɨnofaño iicabadɨ.
11 Jillɨ amɨɨhaico neehi, tahimohica amɨɨhaima iicaqui. Jaaneri jaamo imo imo
mihicahi.
12 Jaano jino amɨɨhaico uujoho atajɨɨbano: Fahɨgova magaijɨcasi, amɨɨhaico uujoho
agaijɨbadɨ.
13 Janaanɨcɨ aivo gaijɨma mihicano; mɨɨno gataavomɨnaafihallɨvɨ mofiico mahacɨno.
14 Jaabadɨ amɨɨhai tañahabomɨ mihicaji, uujoho amɨɨhaico atajɨɨbanoco
momoonɨhachiijɨ.
15 Amɨɨhaico tajeecɨvomɨnaa nuucuujitɨhi, mɨɨro jeecɨvomɨnaafi gaajatatɨhi ihaivojɨɨbo
omoonɨnoco. Jaaneguiiha jino amɨɨhaico tañahabomɨ neehi; paryɨ Guihirubitɨ agaa-
jahinɨnoco amɨɨhaico agaajasumaño.
16 Amɨɨhai uco mɨhɨcɨutɨhi. Jaanotɨ uujoho amɨɨhaico ɨcɨuhi. Jaaboro amɨɨhaico
ficuuhi, toonoco mofoomoro sihidɨ miguiraatusuqui. Jaanoco suufenɨtɨmo mihica;
Jaamo tamomofeenedɨ Moocaanico siinoco midillunoco amɨɨhaico ihacɨqui.
17 Jino amɨɨhaico atajɨɨbano: Fahɨgova magaijɨcasi.

Jiinɨjemɨnaa Amɨɨhaico Jɨɨheveji.

18 Jiinɨjemɨnaa amɨɨhaico ɨjɨɨhevehachiijɨ magaaja, amɨɨhai ɨmegaro uco ɨjɨɨheveneque.
19 Amɨɨhai jiinɨjemɨnaa mihicaruva amɨɨhaico jiinɨjemɨnaa gaijɨjirahi. Jaanotɨ uu-
joho jiinɨjemɨnaafeenetɨ amɨɨhaico ɨcɨuhi. Jaamaño jiinɨjemɨnaa amɨɨhaico jɨɨhevehi,
jiinɨjemɨnaa mihicacuutɨmaño.
20 Mehesafoto amɨɨhaico eneehinɨnoco, mɨɨro jeecɨvomɨnaafi ihaivojɨɨbo janaanɨcɨvɨ
jeevatatɨhi. Uco icaruno ɨjɨɨheveme, imi amɨɨhaico jɨɨheveji. Amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehicanoco
imino momoonɨhachiijɨ, tollɨro bu amɨɨhaiño ficucafeteji.
21 Jillɨ tahallɨtɨ amɨɨhaico moonɨjimo, uco agalluuboco agaajatɨmaño.

22 Uujoho saahinɨtɨruva, bu diitoco jɨɨbeguehicatɨruva icano iimitɨco gaajajitɨrumo. Jaanotɨ jisumi mɨllɨba eneejiruno chahacuhi iimitɨco agaajasucumaño.
23 Mɨɨro uco ɨjɨɨhegueme, bu tollɨro Guihirubico jɨɨheguehi.
24 Uujoho diitofeenevɨ mɨɨhaiñooba eheetavotɨnoco sihidɨ ejeevanoco eetavehicatɨruva iimitɨma chahajirumo. Jaanotɨ toono sihidɨ ejeevanoco atyɨmehicacuurumo uco jɨɨhevehi, bu Guihirubico jɨɨheveme icano.
25 Jaaruno tɨcovono icatɨno jillɨ diito tajɨɨba aamefaño onoono imiyaavequi iicano: Sɨcamañohallɨtɨ uco jɨɨheveme, onoono.
26 Jaarunaa Jacusumɨnaafico uujoho Guihirubifañodɨ agalluubo miyaano Gaija asaadɨ, diibo uutɨ iimaaji.
27 Jaasumi tollɨro amɨɨhai uuditɨ mɨjɨɨbegueji, itɨconɨtɨro uuma mihicahicamaño.

16

1 Jillɨ amɨɨhaico neehi jinejeba amɨɨhaico dugaacusutɨno iicaqui.
2 Amɨɨhaico gañɨɨjimo sinagogajanofañotɨ. Tollɨro bu icajino cajaatyohacho amɨɨhaitɨ iguijenɨmo esamaaiji: Jillɨ omoonɨneri Moocaanidi fɨne imino moonɨhi, noomoro omoonɨmo.
3 Jillɨ moonɨjimo Guihirubico agaajatɨmaño, uco agaajatɨmaño icano.
4 Jaanoco jillɨ amɨɨhaico neehi. Jaamo tollɨ iicacuudɨ magaajahi uujoho toonoco amɨɨhaico eneehinɨcuunoco.

Moocaani Gaija Eheetavono.

Jillɨ itɨconɨ amɨɨhaico nuutɨhi, amɨɨhaima icaumaño.
5 Jaaruubo jisumi fuucuji uco agalluubojaago. Jaaboco amɨɨhaitɨ saatohoba midillujitɨhi: ¿Cuuca feeji? noomoro.
6 Jaarunaa itɨconɨ tollɨ amɨɨhaico unuuneri mɨhɨdaasuvuuhi.
7 Jaarunaa miyaanoco amɨɨhaico neehi: Aivo amɨɨhaidi imino uujoho ofoono. Jaanotɨ footɨruva Jacusumɨnaafi amɨɨhaijaa saajitɨrahi. Jaanotɨ ofooboro amɨɨhaijaa galluuji.
8 Jaadɨ diibo asaadɨ jiinɨjemɨnaaco gaajasujiibo imitɨmɨnaa iicanoco, bu tollɨro ɨtɨcovono jɨɨhai iicanoco, bu diitoco Moocaani udugaacujinoco icano.
9 Jaabo: Diito imitɨmɨnaa iicanoco, neeji uco diito imiyaavogotɨmaño.
10 Tollɨro bu gaajasujiibo ɨtɨcovono jɨɨhai iicanoco, uujoho Guihirubi iicahɨgo ofoomaño. Jaaboco amɨɨhai siino uco mahatyɨmecujitɨhi.
11 Tollɨro bu gaajasujiibo Moocaani udugaacujinoco, diibo jiije aivojɨɨbo iicaabo ɨjɨco cɨɨjɨgaifaño igañɨɨqui ificucuumaño icano.
12 Sihidɨ amɨɨhaico eneejiruno icarahi. Jaarunoco jisumi amɨɨhai magaajajitɨrahi.
13 Jaanotɨ miyaano Gaija asaadɨ amɨɨhaico miyanotɨro jɨɨbeguejiibo. Jaaruno ijeebɨɨtɨro jɨɨbeguejitɨɨbo Moocaani onoonoco jɨɨbeguejiibo, tollɨro bu amɨɨhaico gaajasujiibo ufucu iicajinehejeque icano.
14 Diibo uco bocɨgusuji taaño iicanotɨ agaayɨcɨɨboro amɨɨhaico gaajasujiibo.
15 Guihirubima iicano paryɨ taaño. Jaamaño uujoho neehi: Moocaani Gaija taaño iicanotɨ agaayɨcɨɨboro amɨɨhaico gaajasujiibo, nooboro.

Ɨdaasuno Mihicarumo Imo Imo Miminifeteji.

16 Goovacujino amɨɨhai uco siino atyɨmecutɨmo mihicano. Jaarunobuunatɨ goovajɨɨsutɨnotɨ siino uco mahatyɨmeji Guihirubijaago efeejimaño, nooboro.
17 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaatɨ saatoho noocasiuhi: ¿Mɨllɨ fɨne eneejirunoco mɨɨhaico noobo: Goovacujino uco atyɨmecutɨmo mihicano, siino bu goovajɨɨsutɨnotɨ siino uco mahatyɨmeji Guihirubijaa efeejimaño? onoono
18 neehicaumo: ¿Mɨllɨ eneejiruno goovajɨɨsujitɨno, bu goovajɨɨsujino onoono? Magaajatɨhi ihiimaanoco, noomoro.

19 Jaanoco Jesu diiboco diito idillujirunoco agaajacɨuboro diitoco nuubo: Sanomɨro
midillucasihi, uujoho goovajɨɨsujino uco atyɨmecuutɨmo mihicano, bu toonobuunatɨ
goovajɨɨsutɨnotɨ siino uco mahatyɨmeji onoonotɨ.
20 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Mataacasimoro ɨdaasuno mihicaji.
Jaaneri jiije miyamɨnaa imo imo icaji. Jaaruno amɨɨhai ɨdaasu imo icatɨ minifeteji.
21 Mɨɨro gaigo eseemevajisumi ɨdaasuno minifotogo ihaivofucuvɨ ɨɨfotomañoo. Jaarugo
eseemevacuunobuunatɨ ihaivoco esɨcɨnɨcuutatɨgo jiinɨjehallɨvɨ sisee seemene ifiiveneri
imo imo iicamañoo.
22 Jaabadɨ amɨɨhai jisumi mɨhɨdaasuvehi. Jaarunaaca amɨɨhai siino uco ma-
hatyɨmeneri amɨɨhai jeebɨɨno sihidɨ imo imo minifeteji. Jaano imo icaco mɨɨhaiñooba
amɨɨhaiditɨ udumɨtɨɨcɨjitɨno.
23 Jaasumi uco siino midillucujitɨhi. Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Guihirubi amɨɨhaico
acɨji fanoovaco tamomofeenedɨ midillunoco.
24 Jisumihiica amɨɨhai jinejebaco midillutɨhiica tamomofeenedɨ: Midillu. Jaamo
magaayɨcɨhi. Jaamo sihidɨ imo imo mihicahi.

Jesu Jiinɨjeque Guiinonɨuhi.

25 Jillɨ amɨɨhaico neehi siinovɨ oovɨcɨɨboro. Jaarunofañoo tufucu gaseji siino
amɨɨhaico siinovɨ oovɨcɨɨboro ɨjɨɨbugucuujitɨno. Jillɨ foovonoro amɨɨhaico Guihirubitɨ
ɨjɨɨbugucujino.
26 Jaasumi amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico uujoho dilluji amɨɨhaico nootɨhi:
27 Guihirubiro amɨɨhaico gaijɨhi, uco amɨɨhai magaijɨmañoo, tollɨro bu uujoho
Moocaanitɨ asaahinɨnoco mimiyaavogomañoo icano.
28 Uujoho Guihirubitɨ ihiinehinɨɨboro jiijehallɨvɨ saahinɨhi. Jaaruubo siino jiinɨjeque
ejeevesuuboro dojɨcuvɨro Guihirubijaago fuucuuji, nooboro.
29 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi: Jisumi naha foovono diimaahi siinovɨ
oovɨcɨtɨɨbo.
30 Jisumi naha jari magaajacuuhi ɨɨjoho fanoovaco agaajanoco. Jaamañoo mɨɨhaiñooba
ɨco dillucujitɨrahi, bu mɨɨhai imino magaajacuuhi ɨɨjoho Moocaanitɨ asaahinɨnoco,
noomoro.
31 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Jaanegui nacu jari jisu mimiyaaveguehi?
32 Tufucu jino gasecuji; fɨne tusu mihicacuuhi, jino amɨɨhai fahɨgovavɨ safiisa amɨɨhai
naagonovɨ magavaranamaaijino tacojɨtɨ uco mejeevesumoro. Jaaruubo uujoho uuro
icajitɨhi Guihirubi uuma icaji.
33 Jillɨ amɨɨhaico neehicahi. Jaamo uuvɨ sajeebɨɨ mihicahi. Jiinɨjehallɨvɨ sihidɨ
ɨdaasuma mihicaji. Jaarunofañoo ucoro mehesɨcɨnɨ, uujoho jiinɨjeque guiinonɨcuuhi,
nooboro.

17

Jesu Ijɨɨbogomɨnaahallɨvɨ Moocaanima Iimaahi.

1 Jillɨ Jesu unuunobuunatɨ, niquejeque emeecɨuboro, nuuhi: Guihihi, tusumi mihi-
cacuuhi; Daachico cahacɨsu, tollɨro bu Daachi ɨco icahacɨsuqui.
2 Ɨɨjoho Daachico diijɨco daacɨhi paryɨ miyamɨnaahallɨvɨ. Jaamo paryɨ ɨɨjoho uco
adaacɨmoco ifinɨjitɨno fiivoco acɨqui.
3 Jaano jino ifinɨjitɨno fiivo, ɨdɨɨboro ɨɨjoho miyaabo Moocaani idiicanoco agaajano, bu
tollɨro Jesucristoco ɨɨjoho agalluuhinɨɨboco agaajano icano.
4 Uujoho ɨco jiinɨjehallɨvɨ bocɨgusuhi; imivucuuhi uco atajɨɨbahinɨnoco
omoonɨhicaabo.
5 Jaaneguiiha, Guihi, uco dicojɨvɨ bocɨgusu jiinɨje fiivuutɨnaacaro dicojɨvɨ uco
obocɨgusuubadɨ.

6 Jiinɨjemɨnaatɨ ɨdɨɨcɨɨboro uco adacɨmoco dimomoco gaajasucuuhi. Dita iicahinɨmoco
uco daacɨhinɨhi. Jaamo imino diijɨco ficuhi.
7 Jisumi gaajacuumo paryɨ uco adaacɨhinɨno ɨɨtɨ asaanoco.
8 Diijɨco uco adaacɨhinɨnoco diitoco acɨhicacuuhi. Jaanoco agaayɨcɨmoro gaajacuumo
miyaanoro uujoho ɨɨtɨ asaahinɨnoco. Jaamoro miyaavogomo miyaanoro ɨɨjoho uco
agalluuhinɨnoco.
9 Jaamohallɨvɨ ɨco dilluhi, Famoohallɨvɨro jiinɨjemɨnaahallɨvɨ ɨco dillutɨhi, dita
iicamoco uco adaacɨhinɨmohallɨvɨro dilluhi.
10 Mɨɨro paryɨ taaño iicano diino, tollɨro bu diino iicano taaño icano. Jaamofañodɨ
uujoho cahacɨsucafetehi.
11 Jaaruubo uujoho jiinɨjehallɨvɨ icacuujitɨhi. Jaanotɨ diito jiinɨjehallɨri icaji. Jaanotɨ
uujoho dijaa feeji. Jaanegui, Guihi, ɨɨjoho idiimiibo, uco adaacɨhinɨmoco dimityari
toomo, saafiibadɨro diito iicaqui ɨɨma mɨsi saafiiro mihicabadɨ.
12 Uujoho jiinɨjehallɨri iicahinɨsumi diitoco teemehicahinɨhi dimityari uco
adaacɨhinɨmoco imino teemehinɨhi. Jaamaño saafiiba diitotɨ mɨtatɨhi; ɨdɨɨboro johono
ɨmɨtacuubo Caatɨnɨhaamefaño onoono imiyaavequi.
13 Jaaruubo jisumi dijaago fuucuuji. Jillɨ neehi jino jiinɨjehallɨri iicanohachutahiica
tahimohicari diito tollɨro imo imo iicaqui.
14 Mɨɨro diijɨco uujoho diitoco acɨcuuhi. Jaarumoco jiinɨjemɨnaa diitoco gaayɨcɨtɨhi
jiinɨjeoto iicatɨmaño, uujoho bu jiinɨjemɨnaafi iicatɨmaño icano.
15 Jaanegui diitoco jiinɨjehallɨtɨ dɨɨcɨqui ɨco dillutɨhi. Diitoco ɨjɨtɨ dɨhɨɨfɨnɨcɨquiro ɨco
dilluhi.
16 Jaamo diito jiinɨjemɨnaa icacuutɨmo uujoho jiinɨjemɨnaafi iicatɨbadɨro.
17 Jaamoco ɨɨguiiharo ijeevadɨ ficu miyaanofeenedɨ, dijɨɨbogo aivo miyaano.
18 Ɨɨjoho uco jiinɨjemɨnaafeenevɨ agalluuhinɨbadɨro, bu uujoho diitoco
jiinɨjemɨnaafeenevɨ galluuhi.
19 Jaamaño uujoho diitofañodɨ uuro tafiico ɨɨdiro ijeevadɨ ficuuhi. Tollɨro bu diito ɨɨdiro
ijeevadɨ ificucafetequi miyaanofeenedɨ.
20 Diitohallɨvɨro ɨco dillutɨhi, tollɨro bu diito jɨɨbogofeenedɨ uco imiyaaveguejimohallɨvɨ
ɨco dilluhi,
21 sano famooro saafiibadɨro mɨsima iicaqui; Guihi, ɨɨjoho uuma, bu uujoho ɨɨma icano
mihicabadɨ iicaqui, jiinɨjemɨnaa imiyaaveguequi ɨɨjoho uco agalluuhinɨnoco.
22 Diitoco acɨcuuhi, uco adaacɨhinɨno bocɨyomonoco, sanobadɨro iicaqui ɨɨma mɨsi
sanooro mihicabadɨ icano.
23 Uujoho diitofaño, ɨɨjoho tafaño icano mihicaqui diito sanobadɨro iminifetequi.
Jaanofañodɨ jiinɨjemɨnaa igaajaqui ɨɨjoho uco agalluuhinɨnoco, bu diitoco agaijɨnoco, bu
uco agaijɨnoco icano igaajaqui.
24 Guihi, imeguehi uco adaacɨhinɨmo uujoho iicahɨgo tollɨro iicano uco bocɨco
adaacɨhinɨnoco ihatyɨmequi, jiinɨje fiivuutɨnaacaro uco ɨɨjoho agaijɨumaño.
25 Guihi, miyaano, ɨco jiinɨjemɨnaa agaajatɨmo. Jaanotɨ uujoho ɨco gaajahi, tollɨro bu
jito gaajacuuhi ɨɨjoho uco agalluuhinɨnoco.
26 Jaamoco gaajasuhicacuuhi dimomoco. Jaarunoco janaanɨcɨhiica gaajasuji ɨɨjoho
uco agaijɨno diitofaño iicaqui, bu uujoho diitoma icaqui icano.

18

Jesuco Agaayɨcɨno.
(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

1 Jillɨ unuuboro Jesu ijɨɨbogomɨnaama fuuhi Cedro onoohigayɨ onegueehi iicaubajɨgayɨ
tuhiguiino diitoma fuubo.

2 Tollɨro bu Juda diiboco aacɨujiibo tomañoco gaajauhi fahiijɨvaro Jesu tobajɨjaago
ijɨibogomɨnaama efeehicaumaño.
3 Jaanegui amocasimɨnaa, temploja toomomɨnaa icamoco fariseomɨ, sacerdotemɨ
aivojɨto icamo agalluumoco Juda ɨicɨuboro satyuuhi. Jaamo fuuhi ihaamɨganoma,
iniisuganoma, cuugahuneri, cɨɨjɨgaimecuneri icano.
4 Jaanoco Jesu paryɨ gaajacuuhi diiboco omoonɨujinoco. Jaaboro ɨmegavɨro diitoco
nuubo: ¿Mɨɨco amɨɨhai miguiinehi? nooboro.
5 Jaanegui diiboco iimusuumo: Jesu Nazareooboco, noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Etɨ du uujoho diibo, nooboro. Jaamofaño icaubo Juda
Jesuco igaayɨcɨqui diitoco ɨsɨiguubo.
6 Jaamoco Jesu: Uujoho diibo, unuuneri diito ibujɨnaagovɨro aifuumo jiinɨjehallɨvɨ.
7 Jaadɨ Jesu siino diitoco dilluuhi: ¿Mɨɨco miguiinehi? nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Jesu Nazareooboco, noomoro.
8 Jaanegui Jesu nuuhi: Amɨɨhaico duhu: Uujoho diibo, nuucuuhi. Uco miguiino-
hachiijɨ taca jitoco mejeecɨvedino, nooboro.
9 Jillɨ nuubo: Uco adaacɨhinɨmotɨ saafiiba mɨtatɨhi, unuuno imiyaavequi.
10 Jaasumiro Pedro iniisugaco ifajutafañotɨ iguiiyɨcɨuboro saafiico buiyaacuuhi, jahɨ
saafi Malco onoobo sacerdotemɨ aivojɨibo jeecɨvomɨnaafi nɨjɨmeehuco quitɨcɨsuuhi
imiyanaagomeehuco.
11 Jaanegui Jesu Pedroco nuuhi: Diniisugaco dojɨcuvɨro dɨihacu. ¿Nacu ɨijoho gaajatɨhi
ɨdaasuno iicaqui uco Guihirubi atajɨibanoco? Jaanoco bu, ¿mɨllɨ jaabo uujoho: Chahano,
neejirahi? nooboro.

Jesuco Sacerdotemɨ Aivojɨibo Ɨmegavɨ Asatyuno.
(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

12 Jaasumiro ihamocasimɨnaa, diito aivojɨiboma, bu judiomɨ sisɨmɨnaa icamo Jesuco
agaayɨcɨumoro sisɨuhi.
13 Jaamoro tɨconɨumo Jesuco Anas onoobo Caifas baabojaago asatyumo tusumi Caifas
sacerdotemɨ aivojɨibotɨ iicaumaño.
14 Jaabo diibo Caifas judiomɨco afajɨinɨubo: Imino saafiiro faacuumihallɨvɨro igui-
jevene, nooboro unuubo.

Pedro Anas Goohasifaño Icauhi.
(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

15 Jaabo dojɨcutɨ fuumɨsi ijɨibogomɨnaatɨsi, Simon Pedro, bu saafi icano. Jaabo saafiu
sacerdotemɨ aivojɨiboco agaajacuubo. Jaamaño diibo Jesuma jɨcafutuuhi sacerdotemɨ
aivojɨibo goohasifaño.
16 Jaarunaa Pedro iguhugavɨro fitafutuuhi. Jaanegui diibo sacerdotemɨ aivojɨiboco
agaajaubo ufuuboro iguhuga toomomɨnaagoma ihiimaauboro Pedroco fañovɨ
jɨihacuuhi.
17 Jaanegui diigo Pedroco nuuhi: ¿Nacu ɨijoho tollɨro diibo jɨibogomɨnaafi idiicaabo?
noogoro.
Jaanegui diibo nuuhi: Chahano uujoho diibo icatɨhi, nooboro.
18 Jaanaa ɨsɨicuneguiiha cɨɨjɨgaico eebasuumoro feemehicaumo jeecɨvomɨnaa,
sisɨmɨnaa icano. Jaamofeeneri tollɨro bu Pedro icauhi efeemeubo.

Anas Jesuco Dilluhicauhi.
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)

19 Jaanaa sacerdotemɨ aivojɨibo Jesuco dilluhicauhi ijɨibogomɨnaaditɨ, ijɨibogotɨ icano.
20 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Uujoho foovono iimaahicahi. Fahiijɨvaro
miyamɨnaa ɨmefeenevɨ sinagogajanofaño, templojafaño icano. Fahiijɨvaro
jɨibeguehicahi famooro judiomɨ iigaivonɨcɨjahajefaño uujoho toovono iimaahicatɨhi.

21 ¿Collɨhi jaanoco uco dilluhi? Diitoco dillu, uujoho ihiimaahicanoco uguubuhicamoco. Diito gaajahi uujoho eneehicanoco, nooboro.
22 Jesu jillɨ diiboco unuunegui, saafi sisɨmɨnaafi Jesuco ihɨmetɨ gabacuuhi: ¿Nacu tollɨ ɨɨjoho aivo diimusuhi sacerdotemɨ aivojɨɨboco? nooboro.
23 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Imitɨno ihiimaahachiijɨ, eneecata dinoo. ¿Cono nacu imitɨno onoono? ¿Collɨhi jaabo uco daamɨhi? nooboro.
24 Jaanegui Anas Jesuco sisɨcɨnɨuboco sacerdotemɨ aivojɨɨbo Caifasjaago galluuhi.

Pedro Jesuco Siino Tuunamaaiuhi.
(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

25 Jaanaa Pedro julleecɨnɨɨboro feemehicauhiica diitoma. Jaaboco nuumo: ¿Nacu ɨɨjoho diibo jɨɨbogomɨnaaobo diicatɨhi? noomoro.
Jaanegui Pedro tuunamaaiuhi: Chahano uujoho diitoobo icatɨhi, nooboro.
26 Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨɨbo jeecɨvomɨnaafi nuuhi: ¿Jaaruno du Olivohono iicagajɨguiino ɨco uujoho diiboma atyɨmehinɨhi? nooboro. Mɨɨro Pedro diibo yoobo nɨjɨmeehuco Olivohono iicagajɨguiino iquitɨcɨubo.
27 Jaarunaa Pedro siino tuunamaaiuhi. Jaasumiro ɨvɨ catava ojɨcuuhi.

Pilato Ɨmefeenevɨ Jesuco Satyehi.
(Mt 27.1-2, 11-31; Mr 15.1-20; Lc 23.1-25)

28 Jaamoro Jesuco satyuumo Caifas iijatɨ tomañohaivojɨɨbo iijajaago. Jaanaa seseevecuuno. Jaanegui judiomɨ toojafaño jɨcafutuutɨmo ijeevamaje onoobadɨ imitɨri ijeebɨɨco ɨmɨhɨninɨumoro Pascua machuco amachuujitɨruneguiiha.
29 Jaanegui aivojɨɨbo Pilato ihiinuuboro diitoco nuuhi: ¿Jinejehallɨtɨ diiboco mɨsɨvahi? nooboro.
30 Jaanegui iimusuumo: Gaicaaumɨnaafi iicatɨruva ɨco mahacɨjitɨrahi, noomoro.
31 Jaanegui diitoco nuubo: Amɨɨhairyo masatyomoro amɨɨhai tajɨɨba onoobadɨ momoonɨ, nooboro.
Jaanegui judiomɨ diiboco iimusuuhi: Mɨɨhai judiomɨ, mɨɨhaiñoobaco mɨllɨtɨ magaicaaujitɨrahi, noomoro.
32 Jillɨ miyaavuuno, Jesu jillɨ guijeveji, nooboro eneehicauno.
33 Jaadɨ siino Pilato fañoojavɨ ɨjɨcafutuuboro tahɨ Jesuco ocoovauboro dilluubo: ¿Ɨɨjoho naa judiomɨ Aivojɨɨbo? nooboro.
34 Jaanegui Jesu iimusuuhi: ¿Dijeebɨɨtɨro nacu tollɨ uco dilluhi? ¿Nacu sita uuditɨ ɨco tollɨ neehi? nooboro.
35 Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Nacu uujoho judiomɨoobo? Chaha, siicuumioobo. Mɨɨro diijiinɨjemɨnaaro, sacerdotemɨ aivojɨtoma ɨco uco acɨhi. ¿Jinejeque jana moonɨhi? nooboro.
36 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jijeono tahaivojɨ icatɨhi. Jijeono tahaivojɨ iicaruva tajeecɨvomɨnaa tahallɨtɨ icajirahi judiomɨ usefaño uco acɨtɨmo iicaqui. Jaanotɨ tahaivojɨ jijeono icatɨhi, nooboro.
37 Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Jaaneguiihacuva ɨɨjoho aivojɨɨbo? nooboro.
Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuhi: ¿Ɨɨjoho du etɨ, uco aivojɨɨbo, neehi? Tooneguiiha uujoho ifiivehinɨɨbo jiijehallɨvɨ saahinɨhi miyaanocoro neequi. Jaano miyaano iicanoco paryɨ agaajamo uujoho onoonoco guubunɨcɨhi, nooboro.
38 Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Jineje nacu miyaano? unuuboro siino Pilato judiomɨjaago saauhi diitoma ihiimaavaubo. Jaaboro diitoco nuubo: Diibovɨ uujoho iimitɨnobaco atyɨmetɨhi, nooboro.
39 Mɨɨro amɨɨhai amɨɨhai jeevamaajefi uujoho Pascua jɨɨbaimosumi saafiitɨ cɨvojamɨnaafitɨ isinaayuno. Jaaneguiiha, ¿naa mihimeguehi judiomɨ Aivojɨɨboco isinaayunoco? nooboro.

40 Jaanegui famooro sefano coovadiivuuhi: Diiboco sinaayujitɨhi, Barrabacoro sinaayu, noomoro. Jaabo Barraba nanivamɨnaafiu.

19

1 Jaanegui Pilato Jesuco ɨɨcɨuboro aamɨsuuhi.
2 Jaadɨ amocasimɨnaa januutuno coohaiñooco minɨhaitɨ eheetavuumoro iinigaɨvɨ diiboco javucaruumo. Jaamoro bu diiboco jɨɨhacuumo aivojɨɨbo gaachehubadɨ gachicohai deecano tɨfaibadɨ itɨfai iicachehuco.
3 Jaamoro diiboco sahaguehicaumo: ¡Judiomɨ Aivojɨɨbo Diica! noomoro, diiboco ihɨmefaño ganɨɨcɨhicaumo.
4 Jaanegui Pilato siino asaauboro diitoco nuuhi: Memeecɨ, eneecau diiboco isivɨ sɨvaqui, jaamo magaajahi diibovɨ iimitɨnobaco uujoho aatyɨmetɨnoco, nooboro.
5 Jaanaa Jesu iinovauhi ijanuutuno minɨhaima, igaachehu tɨfaihɨba iicachehuma icano. Jaanegui Pilato nuuhi: ¡Jaanɨ diibo! nooboro.
6 Jaaboco sacerdotemɨ aivojɨto, bu isisɨmɨnaa icamo aatyɨmeumoro sefano coovadiivuumo: ¡Diiboco ɨmohobujehallɨvɨ metetecu! ¡Metetecu! noomoro.
Jaanegui Pilato diitoco nuuhi: Etɨ tahɨ masatyomoro metetecu. Jaanotɨ uujoho diibovɨ iimitɨco atyɨmetɨhi, nooboro.
7 Jaarunofaño judiomɨ diiboco iimusuuhi: Mɨɨhaima icano tajɨɨba jaano onoobadɨ guijevejiibo imoonɨqui ijeebɨɨtɨro: Uujoho Moocaani Seemene, neehicaabo, noomoro.
8 Jillɨ diito unuunoco Pilato uguubuuboro janaanɨcɨ aivo iguiubo.
9 Jaaboro siino iijafaño ɨjɨcafutuuboro Jesuco dilluubo: ¿Cuucatɨobo ɨɨjoho? nooboro. Jaarunoco Jesu iimusucuutɨhi.
10 Jaanegui diiboco Pilato nuuhi: ¿Uco diimusujitɨrahi? ¿Nacu gaajatɨhi ɨco etetecusujiruno, isinaayujiruno icano mityama iicanoco? nooboro.
11 Jaanegui diiboco Jesu iimusuuhi: Tahallɨvɨ mityabama chahajirahi ɨco Moocaani ihacɨtɨruva. Jaamañо ɨco uco aacɨɨbo aivo dijanaanɨcɨ imitɨma icahi, nooboro.
12 Tollɨ unuunoma iicaabo Pilato diiboco isinaayuqui moonɨhicauhi. Jaarunaa judiomɨ sefano neehicauhi: ¡Diiboco isinaayuhachiijɨ aivojɨɨbo Cesar nahabonɨmɨnaafi diicatɨhi! Mɨɨro: Uujoho aivojɨɨbo, onoomo Cesarmɨnaafitɨ minifetehi, noomoro.
13 Jaanegui Pilato diito tollɨ unuunoco uguubuuboro Jesuco isivɨ ɨsɨvauboro casɨɨvuubo ihaivojɨ icagahallɨvɨ. Jaano hebreomɨ iijɨri Gabata, onoono guiisibano nicuta eneejiruno.
14 Jaasumi Pascua jɨɨbaimo iicaujino fiitɨcuuhi gadɨcɨɨbarucuu iicauno. Jaaboro Pilato judiomɨco nuuhi: ¡Jaanɨ amɨɨhai Aivojɨɨbo! nooboro.
15 Jaarunofaño diito sefano coovadiivuuhi: ¡Jaafa guijeveebe! ¡Jaafa guijeveebe! ¡Tetecu! noomoro.
Jaanegui Pilato nuuhi: ¿Amɨɨhai Aivojɨɨboco jaabo tetecuji? nooboro.
Jaarunofaño sacerdotemɨ aivojɨto iimusuuhi: Mohaivojɨɨbo Cesar uufocovɨ sifi mohaivojɨɨbo chahahi, noomoro.
16 Jaanegui diito usefaño diiboco jeevesuubo itetecuqui. Jaaboco ɨɨcɨumoro satyuumo.

Jesuco Etetecuuno.
(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

17 Jaadɨ Jesu fuucuuhi icubujeque agafaiyɨɨcɨhinɨɨboro nigaɨpaajebaɨ onoomañovɨ. Jaanotɨ hebreomɨ iijɨri Golgota onoobaɨvɨ.
18 Jaamañovɨ diiboco tetecuumo, tollɨro bu miimɨsiicɨco tetecuumo icano. Jaamɨsifeenevɨ Jesuco ficuumo.
19 Jaabo Pilato imomoco acaatɨnɨuboro Jesu guijeve ɨmohobujevɨ ficusuuhi: JESU NAZAREOOBO JUDIOMɨ AIVOJɨɨBO onoonoco.

20 Jaanoco guiraamo saatoho judiomɨ toonoco meecɨuhi. Jesuco etetecuumaño tuucuumitɨ ifiitɨumaño. Jaano toono imomo caatɨnɨcɨnɨuhi hebreo iijɨri, griego iijɨri, latin onoojɨri icano.
21 Jaanegui judiomɨ sacerdotemɨ aivojɨto Pilatoco nuuhi: Judiomɨ Aivojɨibo nooboro, caatɨnɨdino. Jillɨ: Judiomɨ Aivojɨibo uujoho, eneehicaabo nooboro, caatɨnɨ, noomoro.
22 Jaarunofaño diitoco Pilato iimusuuhi: Acaatɨnɨbadɨro icacuujino, nooboro.
23 Jaamo ihamocasimɨnaa Jesuco etetecuunobuunatɨ Jesu gaachehuco dugaacuumo sano nahabovacasidɨno. Jaamoro sanohosa itɨcovovɨ ɨfocasiumo. Tollɨro bu icamooja falluuratɨno sadaahere caamotɨ guiinovɨ nɨɨcɨnɨujaco ɨicɨumoro
24 noocasiumo: Jichehuco masɨɨ ɨfocasitɨmoro tochehuhallɨvɨ suerteque meheetavequi: ¿Naa cajaanɨ tochehuco ɨcɨji, noomoro. Jillɨ moonɨumo Caatɨnɨhaamefaño onoono imiyaavequi: Tagaachehuco ɨfocasiumo. Jaamoro tacamoojahallɨvɨ suerteque eetavuumo, onoono. Jaabadɨ jillɨ ihamocasimɨ moonɨuhi.
25 Jaanaa Jesuco etetecuuboguiino icahicaugo seejɨ, bu diigo nago Maria onoogo Cleofa taaba, bu Maria Magdalena onoogo icano.
26 Jaanaa Jesu seejɨco aatyɨmeuboro, bu tollɨro aivo agaijɨhicaubo ijɨibogomɨnaafico ihuufocori icauboco aatyɨmeuboro seejɨco nuubo: Gaha, diiburucuji daachibadɨ ɨima iicajiibo, nooboro.
27 Jaadɨ bu tollɨro ijɨibogomɨnaafico nuubo: Diigurucuji diiseejɨbadɨ ɨima iicajigo, nooboro. Jaasumitɨro diigoco ijɨibogomɨnaafi iijafaño satyuuhi.

Jesu Iguijeveuno.
(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

28 Toonobuunatɨ Jesu idudɨcamaajeque iimivucuunoco agaajacɨuboro nuuhi: Adujirahi, nooboro Caatɨnɨhaamefaño onoono imiyaavequi.
29 Jaamañeri guirihillufaño icaufaihu iquigaño aivofaihu ɨidicufaihu. Jaafaihufaño faatata icanoco amatyusuumoro hisopo onooho usuho. Jaaho aafeque ɨicɨumoro tootaataco toohaafe nijequevɨ ificuumoro diibo iijɨfaño cabuyaacuumo.
30 Jaanoco Jesu aaduuboro nuuhi: Ɨvɨ paryɨ imivocafutucuuno, nooboro. Jaadɨ acanuvuuboro guijevecuubo.

Jesu Mecuhuco Ahaamɨuno.

31 Jaanaa Pascua jɨibaimo seseevedɨ iicacuujineguiiha. Tufucu jaguisɨfucu iicaunegui-iha judiomɨ imuguutɨhi diito ifiino tubujejevɨro iicaunoco. Mɨiro diito jaguisɨfucuvɨ jinejeba aivo eheetavorahicautɨmaño. Jaanegui Pilatoco dilluumo saatohoco itajɨibaqui idɨinoco agafaryucumoro diitoco toonotɨ sihɨgovɨ ificuuqui.
32 Jaanegui amocasimɨ asaaumoro saafiico idɨinoco gafaryucuumo. Jaadɨ bu tollɨro saafiico moonɨumo Jesu cojɨvɨ etetecucɨnɨumɨsico.
33 Jaadɨ Jesuvɨ ɨifutuurumaaca chuumucuubo. Jaanoma iicaumo diibo idɨinoco gafaryucuutɨmo.
34 Jaarunaaca diitotɨ saafi Jesu mecuhuco ihaamɨgari cafatyɨcaruuhi. Jaasumiro diibofañotɨ iinuuno tɨijoho, nɨfaihu icano.
35 Jaanoco aatyɨmeubo miyaanocoro jɨibeguehi. Jaabo gaajahi toono miyaano iicanoco. Jaamo amɨihai tollɨro bu mimiyaaveguehi.
36 Jillɨ icauno Caatɨnɨhaamefaño: Dibacɨno quisicurajitɨhi, onoono imiyaavequi.
37 Jaabadɨro bu samañoohaamefaño noono: Cafatyɨcarucɨnɨiboco mahatyɨmeji, noonoro.

Jesuco Ɨcɨiuno.
(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

38 Toonobuunatɨ Jose Arimatea cuumioobo Jesuma efeehicauruubo judiomɨ ñɨhicutɨ
toovono ufuuboro Pilatoco dilluubo Jesu ifiico ihɨcɨqui. Jaaneguiiha Pilato: Jii, nuuhi.
Jaaneguiiha ufuuboro Jesu ifiico ɨcɨjeubo.
39 Tollɨro bu Nicodemo fuuhi itɨconɨ Jesuma fucu ihiimaajeubo. Jaabo guiraano
facɨcɨfaihuco sɨvauhi treinta kilo tɨcovovɨ. Tofaihuco mirra, aloe iicaneri eetavuuhi.
40 Jaamɨsiro gaachehubaanoco tooneri afacɨcɨsumɨsiro Jesu ifiico minɨuhi, judiomɨ
jeevamaaje tollɨ ɨcɨɨnɨcɨbadɨ.
41 Jaano diiboco etetecuumañeri icauno bajɨgayɨ. Jaamañeri bohojɨ cɨɨhojɨ icauhi
mɨɨhaiñoobaco tohojɨfaño ɨcɨɨutɨhojɨ.
42 Jaahojɨfaño Jesu ifiico cɨɨumɨsi tohojɨ tomañotɨ ifiitɨumaño judiomɨ jaguisɨfucu
ɨtɨcovacuuneguiiha.

20

Jesu Siino Ubuheeteuno.
(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

1 Jaanaa judiomɨ jaguisɨ iicauno seseevedɨ Maria Magdalena onoogo Jesu cɨɨhojɨjaa
fuuhi fucugayɨro cɨvonaacaro. Jaago atyɨmeuhi icɨɨhojɨco afabaacuuba iguiisiba sihɨgovɨ
aacaubaco.
2 Jaanegui Simon Pedro, bu saafi Jesu agaijɨhicaubo ijɨɨbogomɨnaafi icamɨsijaa
ijinafatyuugoro diitɨsico nuuhi: Aivojɨɨboco icɨɨhojɨfañotɨ cuucahacho satyucuumo.
Jaanoco magaajatɨhi, ¿cuucahacho fɨne ficuumo? noogoro.
3 Jaaneguiiha Pedromɨsi icɨɨhojɨjaago
4 jinoomɨsiro fuuhi. Jaanaa saafi Pedro ɨmegaro icɨɨhojɨvɨ ɨfutuuhi.
5 Jaaboro tohojɨfañoco ɨdɨjɨɨvuuboro emeecɨubo atyɨmeuhi iminɨtaacoro. Jaaruubo
tohojɨfaño fuutɨhi.
6 Jaanobuunatɨ jari Simon Pedro gaseuhi diibo dojɨcutɨ. Jaabo tohojɨfaño ɨjɨcafutuubo
atyɨmeuhi iminɨta tomañeriro acaacɨnɨunoco.
7 Tollɨro bu Jesu ɨmeque iminɨubaryu imino minɨcɨnɨubaryu ijeevadɨ acaaubaryuco
atyɨmeubo.
8 Jaanegui bu tollɨro saafi jɨcafutuuhi tohojɨfaño, itɨconɨ tohojɨvɨ agaseubo. Jaabo
toonoco aatyɨmeuboro miyaavuguuhi.
9 Jaarumɨsi gaajautɨmɨsihiica Caatɨnɨhaamefaño: Jesu iguijeveebe siino buheeteji,
onoonoco.
10 Jaadɨ Pedromɨsi siino dojɨcuvɨro iijajaago uumicuuhi.

Jesu Maria Magdalena Onoogovɨ Jafeveuhi.
(Mr 16.9-11)

11 Jaanaa Maria iinoro fitafutuuhi tohojɨ ɨmega taagoro. Jaago taagoro dɨjɨɨvuugo
tohojɨfañoco emeecɨugo.
12 Jaago atyɨmeuhi miimɨsiicɨ Moocaani toomomɨnaatɨsico seseechehunofaño icamɨsi
gɨcɨnɨuhi saafi Jesu nigaɨ iicaunaagonovɨ, jaanotɨ saafi itɨhai iicaunaagonovɨ icano
icaumɨsico.
13 Jaamɨsi diigoco nuuhi: ¿Jinejeri jaago ɨɨjoho taahi? noomɨsiro.
Jaanegui diigo nuuhi: ¿Cuucahacho tahaivojɨɨboco asatyomoro ificuuneri? noogoro
14 ibujɨnaagoco emeecɨugo Jesuco atyɨmeuhi. Jaarugo diibo Jesu iicaunoco gaajautɨhi.
15 Jaagoco Jesu nuuhi: ¿Jinejeri jaago taahicahi? ¿Mɨɨco guiinehi? nooboro.
Jaanegui diigo tobajɨgayɨ toomomɨnaaficoro eesɨcɨnɨumaño nuugo: Aivojɨɨbo, ɨɨjoho
baacho asatyooboro, ¿cuucahacho ficuuhi? Uco dɨɨbogo ɨɨcɨɨtogoro satyequi, noogoro.
16 Jaanegui Jesu diigoco dilluuhi: Maria, nooboro.
Jaanegui diigo diiboco emeecɨugoro hebreomɨ iijɨri nuuhi: Raboni, noogoro;
Jɨɨbogomɨnaafi, eneejiruno.

17 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uco dudɨɨcɨdino; uujoho caamo Guihirubijaago footɨhiica. Jillɨro foogo tañahabomɨco dɨɨbogoto: Guihirubi, bu tollɨro amɨɨhaitɨ amɨɨhai Caani iicaabojaago feehi. Taacaani Moocaani iicaabojaago feehi. Jillɨ noogoro dɨɨbogoto, nooboro.
18 Jaanegui Maria Magdalena onoogo fuuhi ijɨɨbogomɨnaajaago Jesuco aatyɨmeunoco, bu diibo unuunoco icano diitoco ɨjɨɨbugutuugo.

Jesu Ijɨɨbogomɨnaavɨ Jafeveuhi.
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Hch 1.8)
19 Jaafucuro iijɨcuuvɨ ijɨɨbogomɨnaa igaicɨnɨuhi samecufañoro judiomɨ ñɨhicutɨ iguhuganoco cuhufono ofobooc̈umoro icauhi. Jahɨ Jesu ɨjɨcafutuuboro diitofeenevɨ ujulleeveuboro diitoco dilluubo: Sajeebɨɨ mihica, nooboro.
20 Tollɨ unuuboro diitoco ɨɨfusuubo ihuseneque etetecuunopaajeneque, bu imecuhutɨ ahaamɨupaajeque icano. Jaaneri ijɨɨbogomɨnaa imo imo minifutuuhi Ihaivojɨɨboco aatyɨmeumoro.
21 Jaadɨ siino Jesu diitoco nuuhi: Sajeebɨɨma mihica; Guihirubi uco agalluubadɨro bu uujoho amɨɨhaico galluuhi,
22 nooboro diitohallɨvɨ fuunaruubo. Jaaboro nuubo: Magaayɨcɨ Moocaani Gaijaco, nooboro.
23 Jaamo cajaatyocohacho iimitɨco mubuusumo iimitɨma chahacuji. Jaanotɨ mubu-usutɨmo imitɨ buusuracujitɨhi, nooboro.

Tomas Miyaavogotɨ.
24 Jaarunaa Tomasco Gaatyaba eneehicaubo diitoma chahauhi Jesu diitovɨ ajafeveusumi.
25 Jaaboco saatoho ijɨɨbogomɨnaa jɨɨbuguuhi: Aivojɨɨboco mahatyɨmehi, noomoro.
Jaarunofaño Tomas diitoco nuuhi: Ihusenefaño diiboco etetecuunopaajeneque aatyɨmeebere toopaajejefaño tahusegaiñoco ɨjɨɨhacutɨnohachuta, bu tollɨro imecuhutɨ diiboco ahaamɨupaajefaño ɨjɨɨhacutɨnohachuta miyaaveguejitɨhi, nooboro.
26 Jaanobuunatɨ sahuse juugahusetɨ mifucucɨ, safucu icano nigacɨtɨ siino ijɨɨbogomɨnaa igaivuuhi toojafaño. Jaasumi Tomas diitoma icauhi. Jaanaa iguhugano cuhufono foboocɨnɨrunaa Jesu ɨjɨcafutuuboro diitofeenevɨ ujulleeveuboro diitoco dilluubo: Sajeebɨɨma amɨɨhai mihica, nooboro.
27 Jaaboro Tomasco nuubo: Ɨfaaji ɨvɨ jisumi dihusegaico jinofaño dɨɨhacu. Jaaboro jino tahuseneque meecɨ, bu juugavɨ saabo jino tamecuhufaño dihuseque dɨɨhacu. Jaaboro mabañɨhi nootɨɨbo, miyaavogo, nooboro.
28 Jaanegui Tomas diiboco iimusuuhi: ¡Tahaivojɨɨbo Moocaani! nooboro.
29 Jaaboco Jesu nuuhi: Tomas jari uco adaatyɨmeebere miyaaveguehi. Imino icajino atyɨmetɨrumo imiyaavogomo, nooboro.
30 Tollɨro bu Jesu sihidɨ ejeevanoonoco ijɨɨbogomɨnaa ɨmefeenevɨ guiraano eetavehi-cauhi. Jaaruno jihaamefaño paryɨ caatɨnɨcɨnɨtɨno.
31 Jaanotɨ jinoocoro caatɨnɨumo amɨɨhai mimiyaaveguequi Jesu diiburucu Cristo Moocaani Seemene iicanoco. Jaaboco mimiyaavogonofañodɨ diibovɨ ifinɨjitɨno fiivoma mihicahi.

21

Jesu Jafeveuhi Sietedɨmo Ijɨɨbogomɨnaavɨ.
1 Jaanobuunatɨ siino Jesu ijɨɨbogomɨnaavɨ jafeveuhi Tiberia muuaijɨnivɨ. Jillɨ diitovɨ jafeveubo.
2 Jaamo samañeriro icaumo Simon Pedro, bu Tomasco Gaatyaba eneehicaubo, bu Natanae Cana de Galilea onoocuumioobo, bu Sevedeo seemenetɨsi, bu tollɨro sitɨsi diitootɨsi icamoco

3 Simon Pedro nuuhi: Uujoho fiiciteji, nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Tollıro mııhai ııma masaaji, noomoro fuumo meenegari. Jaarumo tufucu saafiiba ıcıutımo.
4 Jaanaa seseevecuunaaca Jesu diitovı jafeveuhi jiinıgaibaahovı. Jaaruuboco ijııbogomınaa gaajacıutıhi diibo iicaunoco.
5 Jaabo diitoco nuuhi: ¿Sıcafe, naa saafiiba mıhıcıtıhi? nooboro.
Jaanegui: Chahano, nuumo.
6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amııhai sinıcuuhuco amııhai meenegatı momiyanaagonovı magañıı. Jaamo mıhıcıhi, nooboro. Jaanegui tahıgovı agañııumo isinıcuuhuco guiiyıcıcuutıhi itaava bocıri sihidı ıjıvusuumaño.
7 Jaanegui Jesu ijııbogomınaafico agaijıhicaubo, Pedroco nuuhi: ¡Mohaivojııbo jahi! nooboro.
Jaanegui Pedro Jesu jahi iicaunoco uguubuuboro igaachehuco siyaavuubo, igaachehuco ujujuuvuumaño. Jaaboro muuaifaño acutuubo.
8 Jaanaa sanoodımo ijııbogomınaa isinıcuuhuco meenegari guicımoro ijınijaagovı sıvaumo ijınitı cien metrohachutaro iicaumaño.
9 Jaamo isivı ihiinuumo atyımeuhi cııjıgaihallıri taavaabo gaarucınııbo aacaaboco maahuma.
10 Jaamoco Jesu nuuhi: Toono taavaco mıhıcımotı juu mısıva, nooboro.
11 Jaanegui Pedro imeenegafaño ufuuboro isinıcuuhuco isivı guiiyıcıubo sihidı queefimo taavaco ciento cincuenta y tresdımo icaurumoma isinıcuuhu gallivuutıhi.
12 Jaamoco Jesu nuuhi: Masaamoro mamachuva, nooboro.
Jaaruuboco ijııbogomınaatı saafiiba dilluutıhi: ¿Mııjoho ııjoho? noomoro Ihaivojııbo iicaunoco agaajaumaño.
13 Jaadı Jesu asaauboro itaavaaboco ııcıuboro diitoco acıubo, bu tollıro imaahuco acıubo icano.
14 Toonoma mifoocı, safo icano icacuuno Jesu ijııbogomınaavı ajafeveuno iguijeveubo siino ubuheeteunobuunatı.

Jesu Simon Pedroco Atajııbauno.

15 Jaamo amachuunobuunatı Jesu Simon Pedroco nuuhi: ¿Simon, Jona achi, uco gaijıhi jino janaanıcıvı? nooboro.
Jaanegui Simon Pedro iimusuuhi: Jııhı, Aivojııbo, ııro gaajacuuhi ıco agaijınoco, nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaaneguiiha taca oono toomomınaafi ihoveja seemeque ojoobınıcıbadı oono uco imiyaavogomoco dııbeguehica, nooboro.
16 Jaadı bu siino diiboco dilluubo: ¿Simon, Jona achi, uco gaijıhi? nooboro.
Jaanegui Pedro iimusuuhi: Jııhı, Aivojııbo, ııro gaajacuuhi ıco agaijınoco, nooboro.
Jaanegui diiboco nuubo: Taañocota toomo ovejamıco otoomonıcıbadı, nooboro.
17 Jaadı bu siino diiboco dilluubo: ¿Simon, Jona achi, uco gaijıhi? nooboro.
Jaaneri Pedro ıdaasuvuuhi diiboco mifoocı, safo icano: ¿Uco gaijıhi? nooboro idillucuuneguiiha. Jaaboro nuubo: Aivojııbo, ııro paryı gaajacuuhi ıco agaijınoco, nooboro.
Jaanegui Jesu nuuhi: Taañocota dııbeguehica ovejamıco ojoobınıcıbadı.
18 Miyanotıro, miyanotıro ıco neehi: Sıcafefi idiicausumi digaachehuco ıdıcafotooboro idiimogohıgovı feehicauhi. Jaanotı amiyaabo idiicacuudı dihuseque gañıiyıcııboco ıco sita digaachehuco jııhacuji. Jaamoro ıco satyejimo idiimogotıruhıgovı, nooboro.
19 Jillı nuubo Jesu Pedro coyomo guijeveri iguijeveujinoco agaajasuubo neehicauhi. Tooneri Moocaani bocıco agaajasuujinoco. Jaadı diiboco nuubo: ¡Tadyojıcutı disaa! nooboro.

Ijııbogomınaafico Agaijıhicaubo.

20 Jaanaaca Pedro idojɨcuco emeecɨubo atyɨmeuhi Jesu agaijɨhicaubo ijɨɨbogomɨnaafi
idojɨcutɨ ufuunoco niinoono amachuusumi diibovɨ ifituuvuuboro: ¿Aivojɨɨbo, cajaanɨ ɨco
aacɨjiibo? nooboro idilluubo.
21 Jaaboco Pedro aatyɨmeuboro Jesuco nuuhi: ¿Aivojɨɨbo, jana jaanɨji mɨllɨ? nooboro.
22 Jaanegui Jesu nuuhi: Iimogohachiijɨ icajiibo uujoho siino uhuuminohachuta.
¿Jaaruno ɨɨdi mɨllɨ icatɨhi? Jaanotɨ ɨɨjoho tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.
23 Jillɨ diiboco unuunoco inahabomɨ jɨɨbocasiuhi: Diibo jɨɨbogomɨnaafi fɨne guijeve-
jitɨhi, noomoro. Jaarunofaño Jesu guijevejitɨɨbo nuutɨhi. Iimogohachiijɨ siino uhuumi-
nohachuta icajiibo. ¿Jaaruno ɨɨdi mɨllɨ icatɨhi? nuubo.
24 Jaabo diibo jɨɨbogomɨnaafi jinooco jɨɨbeguehicahi. Jaaboro caatɨnɨubo. Jaanoco
mɨɨhai magaajahi diibo ɨjɨɨbogono miyaano iicanoco.
25 Tollɨro bu sihidɨ saneheje Jesu omoonɨhicauno icarahi. Jaanehejeque sanohosari
paryɨ icaatɨnɨruva uujoho onoono fɨne paryɨ jiinɨjehallɨri iicano aamenevɨ ɨɨfetejitɨruno.

HECHOS

Jillɨ Jesu Jɨɨbogomɨnaa Omoonɨhicauhaame

Moocaani Gaija Asaajino.

1 Agaijɨɨbo Teofilo, itɨconɨ acaatɨnɨuhaamefa caatɨnɨuhi Jesu jiinɨjehallɨvɨ iicauno-
hachuta omoonɨuboro ɨjɨɨbeguehicaunoco.
2 Mɨɨro niquejefa ufuucujino ɨmega, iminɨsumɨnaaco ocoovauboro Igaijafañodɨ diitoco
imino jɨɨbeguehicaubo.
3 Jaabo Jesu iguijeveunobuunatɨ diitovɨ siino jafevehicaubo cuarentadɨ fucuva
tɨcovovɨ diitoco imino igaajasuqui diibo ubuheeneque. Jaabo diitoco jɨɨbeguehicauhi
Moocaani aivojɨtɨ.
4 Jerusaletɨ mefeedino. Moocaani Gaija asaajinoco motoomo, diibo eneehinɨnoco
amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehinɨbadɨ.
5 Miyaano naha Jua nɨfaihuri nitɨhicauhi. Jaanotɨ amɨɨhai goovajino Moocaani Gaijari
minitɨcafotono, nooboro.
6 Jaamo toono Jesuma iicausumi diiboco dilluumo: Mohaivojɨɨbo, ¿jaanegui jisumi
Israel aivojɨco siino dojɨcuvɨro gasesuji? noomoro.
7 Jaanegui Jesu diitoco iimusuhi: ¿Collɨhi magaajajirahi tusumico ɨdɨɨboro Moocaani
tufucuco omoonɨjiibo gaajahi?
8 Jaanotɨ Moocaani Gaija amɨɨhaihallɨvɨ iniitoodɨ mityaco magaayɨcɨji. Jaadɨ uutɨ
mɨjɨɨbegueji Jerusalevɨ mihicabadɨro Judea jiinɨjevɨ, Samariavɨ, paryɨ jiinɨjejɨnibaacɨdɨ
icano, nooboro.

Jesu Niquejefaño Ofoono.
(Lc 24.49-53)

9 Jillɨ nooboro diito ɨɨfɨnɨcɨnaaca caamovɨ fuucuubo aimuufaifeenedɨ niquejefaño.
Jaaboco atyɨmecuutɨmo.
10 Jaanegui imino ɨɨfɨnɨcɨumo atyɨmeuhi miimɨsiicɨ gaifiimɨsi seseechehunofa
jɨɨcɨnɨumɨsico.
11 Jaamɨsi diitoco nuuhi: Galilea gaifiimɨ, ¿collɨhi niquejeque mɨhɨɨfɨnɨcɨhi? Diiboro
jaanɨ Jesu jino niquejefa mɨhɨɨfɨnɨcɨnaaca ofoobo siino saaji jiinɨjehallɨtɨ jino ofoobadɨro,
noomɨsiro.

Judabuunavɨ Matiaco Boobanɨmo.

12 Jaanegui dojɨcuvɨro Jerusalejaa uumiumo Olivohono iicagajɨtɨ fiitɨno jaguisɨfucuvɨ
judiomɨ ɨɨgonɨcɨnohachuta.
13 Jaamo ijɨɨbogomɨnaa dojɨcuvɨro tuucuumivɨ agaseudɨ fuumo caamovɨ iicamecu-
faño iicahicauhɨgo. Jaamofeeneri icaumo Pedro, Jacoobo, Jua, Andre, Felipe, Tomas,
Bartolome, Mateo, Jacoobo Alfeo achi, Simon cananistamɨoobo, Juda Jacoobo nahabo
icamo.
14 Jaamo diito famooro igaivehicauhi Moocaanima ihiimaaqui Jesu nahabomɨ, seejɨ
Maria, bu sihidɨ saatoho gaigoomɨ icamo.
15 Jaasumi Pedro diito ciento veintedɨmofeenetɨ ujulleeveuboro nuuhi:
16 Tañahabomɨ, Moocaani Gaija Caatɨnɨhaamefañodɨ unuucuuno miyaavucuuhi David-
feenedɨ Judaditɨ ihiimaauno: Jesuco miyamɨnaa usefaño aacɨjiibo, unuuno.✡
17 Jaabo Juda mɨɨhaiobou jino dudɨcamaajefa iicauruubo.
18 Jaaboco iimitɨhallɨvɨ ajaaduuruuno nɨhɨbamɨri jiinɨjeque naajeumo. Jaaruubo Juda
ufuuboro iinoro caamotɨ iinigaɨjaagotɨ acutuubo. Jaaneri paryɨ iiba isi aifuuhi.

✡ **1:16** Mt 22.3-10

19 Jaanoco Jerusale cuumiri iicaumo guubuuhi toono Juda nɨhɨbamɨri anaajeumañoco
Alcedamatɨ momoonɨumo tɨɨjohojɨcɨcɨ eneejirunoco.
20 Jaamaño Salmohaamefañ jillɨ noono: Jaafa iija sɨcaijarucu mɨɨhaiñooba toojafa
iicacuutɨqui. Jaabadɨro simañovɨ noono: Sifiirucu idudɨcamaajeque gaayɨcɨji, noonoro.
21 Jaabadɨro mofeeneri icamo saatoho gaifiimɨ Mohaivojɨɨbo Jesu mɨɨhaima iicausumi,
22 Jua diiboco initɨunotɨ niquejefa ufuunohachuta iicaumotɨ. Jaanegui cajaanɨhacho
saafi diitotɨ mɨɨhaijaa iminifetequi Mohaivojɨɨbo ubuheeteunoco ijɨɨbeguequi, nooboro.
23 Jaanegui miimɨsiicɨtɨ diitotɨ coovaumo Jose Barsaba Justo onoobo, Matia icamɨsico.
24 Jaamoro diitɨsihallɨvɨ Moocaanima iimaaumo, jillɨ noomoro: Moocaani ɨɨjoho
famoojeebɨɨco agaajaabo. Mɨɨhaico gaajasu, ¿naa diitɨsitɨ cajaanɨco dɨɨcɨhi
25 Judabuunavɨ iicaqui? Jaabo Juda imitɨnoco omoonɨubo inaagonovɨ fuuhi, noomoro.
26 Jaamoro suerteque agañɨɨuno Matiavɨ ɨfutuuhi. Jaabo tusumiro diito fahuseecɨ
motɨhaitɨ saafi iicaumofa minifutuuhi.

2

Moocaani Gaija Asaano.
(Jn 7.37-39)

1 Jaanobuunatɨ Pentecostefucu agaseusumi famooro samañovɨro igaicɨnɨuhi.
2 Jaanaa sefano guibuhubabadɨ niquejefañotɨ guubuvusuuno ifajafañovɨ diito
ɨcɨnɨuhɨgo.
3 Jaasumiro famoovahallɨvɨ niituuno cɨɨjɨgaiguiihunobadɨ jeevano.
4 Jaamo Moocaani Gaijari paryɨ gahafuuhi. Jaamoro sijɨɨjeri iimaaumo Moocaani
Gaija ihiimaasubadɨ.
5 Jaasumi Jerusalevɨ icaumo judio gaifiimɨ. Jaamo judio iijɨco imino imiyaaveguehi-
caumo fahɨgova jiinɨjetɨ agaseumo
6 toonoco uguubuumoro sihidɨ miyamɨnaa igaivuuhi. Jaamo sihidɨro eetyeuhi
faaboho iijɨneri ihiimaaunoco saafi sifi iijɨri, bu saafi sifi iijɨri icano ihiimaaunoco
uguubuumoro.
7 Jaaneri eheetyeumoro dillucasihicaumo:
8 ¿Mɨillɨ jaamo galileamɨnaa iicarumo moojɨneri iimaamoco muguubuuhi muucuumi
iijɨri ihiimaanoco?
9 Jimañovɨ icamo Partia miyamɨnaa, Media jiinɨjeo miyamɨnaa, Elam jiinɨjeo
miyamɨnaa, Mesopotamia jiinɨjemɨnaa, judeamɨnaa, capadociamɨnaa, Ponto
jiinɨjemɨnaa, Asia jiinɨjemɨnaa,
10 frigiamɨnaa, panfiliamɨnaa, Egipto jiinɨjemɨnaa, Africa cuumino Cirene janaanɨcɨ
iicacuumijemɨnaa, bu tollɨro romamɨnaa icahi, saatoho judiomɨ, jaanotɨ saatoho ju-
diomɨ jɨɨbogoco agaayɨcɨcuumo.
11 Tollɨro bu icamo Creta miyamɨnaa, Arabia miyamɨnaa icano. Jaarumo paryɨ
faajɨvari iimaanoco muguubuhi Moocaani mityatɨ ihiimaanoco, noomoro.
12 Famooro jaaneri ajabafiituumoro sihidɨ esamaaimoro dillucasihicauhi: ¿Mɨillɨ fɨne
jino iicano? noomoro.
13 Jaarunaa saatoho dejecuhicauhi: Jillɨ guiriicavomo, noomoro.

Pedro Ihiimaauno.

14 Jaanegui Pedro paryɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ saafi icamoma ujulleeveeboro sefano
nuuhi: Judea miyamɨnaa, Jerusale cuumiri mihicamo icano imino uco muguubu.
Jaamoro magaaja, nooboro.
15 Jito miyamɨnaa guiriicavotɨmo amɨɨhai monoobadɨ mɨɨhaiñooba fucuro guiri-
icavotatɨhi.
16 Jino Moocaani iimaamɨnaafi Joel, jillɨ unuucuuno:

17 Moocaani neehi: Niinosumi paryɨ miyamɨnaahallɨvɨ Tagaijaco niitusuji. Moseeme ufucu jillɨ iicajinoco jɨɨbegueji. Sɨcafe atyɨmeji Moocaani Gaija ɨɨfusunoco. Quillahuto tɨgaji.
18 Tagaijaco niitusuji tusumi tajeecɨvomɨnaahallɨvɨ ufucu iicajinoco ijɨɨbeguequi.
19 Caamo niquejefaño ɨfusuji jabafiiranoco, baavɨ jiinɨjehallɨvɨ ɨfusuji toono jɨɨbogoco, tɨɨjoho, cɨɨjɨgai, aimuufaiguiihu icano.
20 Cuujeo nɨhɨba cɨveteji, fucuo nɨhɨba tɨɨjohobadɨ minifeteji, Moocaani fucu ɨñɨhicufucu ɨmegavɨ.
21 Jaasumi paryɨ Moocaanico idillumo taajaji.
22 Muguubu jino onoonoco amɨɨhai Israel gaifiimɨ: Moocaani Jesu Nazareooboco miyaabotɨ ɨfusuhinɨcuhi amɨɨhai ɨmefeenevɨ jabafiirano mityanoco eetavonofeenedɨ amɨɨhaico ɨɨfusucuunoco magaajacubadɨ.
23 Jaarunofaño diiboco magaayɨcɨumoro mahacɨuhi Moocaani sɨɨcɨjetɨro unuucuubadɨ masatyuumoro magaicaauhi. Jaamoro ɨmoho bujevɨ metetecuusuhi iimitɨno gaifiimɨ useri.
24 Jaaruuboco Moocaani buheetesuhi guijeve aivotɨ ataajasuubo. Jaamañо diiboco guijeve gaayɨcɨutɨhi.
25 Mɨɨro aivojɨɨbo David Jesutɨ iimaaubo nuuhi:
Aivojɨɨboco uujoho fahiijɨvaro atyɨmehicauhi tahɨmefeene icaaboco. Jaabo tamiyahusenaagonovɨ icahi jineje uco maryɨbasutɨno iicaqui.
26 Jaaneri uco tajeebɨɨ imo imo minifetehi. Taajɨri imo imo iimaahi. Jaabadɨro tafi sajeebɨɨ jaguisɨji.
27 Jaabo ɨɨjoho tajeebɨɨco iguijevehicamo iicahɨ deevesujitɨhi. Dihimi jeecɨvomɨnaafi agaijɨɨbo ifiico tuucɨsusujitɨhi.
28 Uco dɨɨbeguehi fiivojaa asatyono jɨɨhaico. Jaaboro uco dihɨme ificuuneri imo imo miniiyuji, nooboro.
29 Fañɨ, jaanegui jino amɨɨhaico foovono neehi: Moheedeebe David iguijeveubo cɨɨhojɨ jino mofeeneri icahi.
30 Jaabo David Moocaani iimaamɨnaafiu. Jaabo gaajacuuhi Moocaani diiboco miyanotɨro ufucu saafi Cristo diiyaachi mɨɨhaitɨ dihaivojɨfañо acasɨɨvejiibo unuucuunoco.
31 Jaabo sɨɨcɨjetɨro mahatyɨmecubadɨ gaajacuubo Jesucristo ubuheeteujinoco. Jaamañо nuubo Cristotɨ: Tajeebɨɨco deevesujitɨhi iguijevehicamo iicahɨgo tafiico tuucɨsusujitɨhi, nuubo.
32 Jaabo jaanɨ Jesuco Moocaani guijevefañотɨ buheetesuuhi. Jaanoco paryɨ mɨɨhai magaajahi.
33 Jaaboco Moocaani agañɨɨyɨcɨuboro imiyanaagonovɨ ficuuhi. Jaabo Caanitɨ Igaijaco gaayɨcɨuhi Caani unuubadɨ. Jaabotɨ jino jisumi muguubuno, mahatyɨmene icano saahi.
34 Jaabo David niquejefa eguejeutɨhi. Jaaruubo jillɨ nuuhi:
Moocaani Mohaivojɨɨbo Cristoco nuuhi: Tamiyanaagonovɨ casɨɨvo,
35 dimɨnaaco ditɨhaiguiino ificuunohachuta, nooboro.
36 Jaanoco paryɨ Israel cuumimɨnaa imino magaaja, jaanɨ diibo Cristoco amɨɨhai metetecuuboco Moocaani Aivojɨɨbotɨ ificuunoco, nooboro.
37 Jillɨ onoonoco uguubuumoro ɨdaasuvuumo ijeebɨɨfañо. Jaamoro dilluumo Pedroco, bu sajɨɨbogomɨnaaco icano: Fañɨ, ¿mɨllɨ jaanegui mihicaji? noomoro.
38 Jaanegui Pedro iimusuuhi: Moocaani ɨmefeenevɨ amɨɨhai imitɨco mejeevesucu. Jaamoro Aivojɨɨbo Jesucristo momofeenedɨ minitɨsuquimaaje amɨɨhai imitɨco ibusuqui. Jaasumiro Moocaani amɨɨhaico Igaijaco acɨji.
39 Jaano jino iimaa amɨɨhaidi, ufucu icaji amɨɨhai seemedi icano, tollɨro bu fahɨgova tehesino iicamedi, paryɨɨcɨno Aivojɨɨbo Moocaani ocoovagomedi icano, nooboro.

40 Jillɨ sihidɨ nooboro Pedro diitoco fajɨɨnɨuhi: Mataaja jino miyamɨnaa iimitɨmofañotɨ,
nooboro.

Jillɨ Moocaani Iija Fiivuuhi.

41 Jaamo diibo jɨɨbogoco imiyaavuguumo nitɨsuquimaaiuhi. Jaasumiro tresmildɨmo
Cristojaagovɨ minifutuuhi.
42 Jaamoco minɨsumɨnaa ɨjɨɨbogobadɨ imino icahicaumo. Jaamoro sahɨ igaivehicaumo
Moocaanima ihiimaamoro panco iquisicuqui.

Cristota Itɨconɨ Jillɨ Icahicauhi.

43 Jaaneri famooro jabafiitehicauhi minɨsumɨnaa mityanehejeque omoonɨhicauneri.
44 Jaamo famooro imiyaavuguudɨmo sahɨ icahicauhi. Jaamoro inehejeque
ɨfocasihicauhi.
45 Inehejeque anaajemere inɨhɨbamɨco ucuujɨvaachudɨno saje ɨfocasihicaumo.
46 Fafucuvaacɨvɨro templojafa igaivehicaumo. Jaadɨ iijanofaño panco iquisicumoro
machuhicaumo, sabadɨro imo imo ijeebɨino iicamoro.
47 Moocaanico imehicaumo. Jaamoco miyamɨnaa gaijɨhicauhi. Jaamojaagovɨ
Moocaani gataacuhicaubo bohono imiyaavogomoco.

3

Ɨgotɨɨboco Ɨgusuno.

1 Jaanaaca safoono Pedro, Jua icamɨsi fuuhi templojajaago ɨmohonohallɨtɨ nɨhɨba
icaaberi Moocaanima ihiimaahicausumi.
2 Jaanaa ifiivuunotɨro ɨɨgotɨɨboco asatyumoro fafucuvaacɨvɨro temploja guhuga
ɨmegavɨ diiboco ficuhicaumo imomo ovosɨɨhuga iicahuga ɨmegavɨ toojafaño ofoomoco
nɨhɨbamɨco idilluqui.
3 Jaabo Pedromɨsi toojafaño ofoomɨsico aatyɨmeuboro diitɨsico nɨhɨbamɨco dilluubo.
4 Jaaboco diitɨsi emeecɨudɨ Pedro diiboco nuuhi: Mɨsicoro dɨhɨɨfɨnɨcɨ, nooboro.
5 Jaanegui diibo diitɨsicoro imino ɨɨfɨnɨcɨuhi: Fɨne uco nɨhɨbamɨco acɨjimɨsi, nooboro.
6 Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Nɨhɨbamɨma chahahi, oroma chahahi. Jaarunaa
uuma iicanoco ɨco acɨji Nazareoobo Jesucristo momofeenedɨ gañiivoobo, dɨɨgo,
7 nooboro diiboco Pedro imiyahusetɨ agaayɨcɨuboro caamo gañiiyɨcɨuhi. Jaasumiro
irubuɨno, itɨhaiño icano diiboco imituuhi.
8 Jaasumiro acasiniivuuboro ujulleeveuboro ɨgucuubo. Jaaboro diitɨsima toojafa
fuubo casiniinamaaiboro Moocaanico imehicaubo.
9 Jaaboco famooro miyamɨnaa atyɨmeuhi ɨgooboro Moocaanico iimehicauboco.
10 Jaaneri sihidɨ ajabafiitomoro sihidɨ eetyehicaumo famooro diiboco agaajacuumaño
ovosɨɨhuga imomo iicahuga ɨmega acasɨɨvooboro nɨhɨbamɨco idilluhicaubo iicaumaño.

Pedro Iimaahi Salomon Portal Onoomañovɨ.

11 Jaabo Pedromɨsico jeevesutɨɨbo diitɨsima feehicauhi. Jaaneri sihidɨ miyamɨnaa
eheetyeumoro goovano sihidɨ gahafuumo Salomon Portalmañovɨ.
12 Jaanoco Pedro aatyɨmeuboro miyamɨnaaco nuuhi: Israel gaifiimɨ, ¿collɨhi mɨsico
majabafiihi mɨsiro jaanɨco momityari mubuheesumɨsiro mɨhɨgusu ɨvɨbadɨ mohiimi-
hiijɨri mihica ɨvɨbadɨ?
13 Tollɨ icatɨno diiboro Moocaani, sɨɨcɨje moheedeebe Abraham, Isaac, Jacob icamo
imiyaavuguubo Moocaani Illi Jesuco janaanɨcɨ miyaabotɨ miniiyuubo amɨɨhai mag-
aayɨcɨumoro amɨɨhai aivojɨtoco mahacɨuboco. Jaaboco Pilato sinaayuujirunaa amɨɨhai
mihimugutɨhi.
14 Jaabo iimitɨma iicatɨɨbo Iimiiboco mɨjɨɨheguemere iimitɨɨbocoro gaicaaumɨnaafico
misinaayusuumoro,

15 fiivoco aacɨɨboco magaicaausuhi. Jaaruuboco Moocaani guijevefañoti buheetesuhi.
Jaanoco mɨɨhai imino magaajahi.
16 Jino ɨɨgoobo Jesu momoco imiyaavegueneri buheeteebe amɨɨhai ma-
hatyɨmehicacuubo magaajacuubo Jesuco imiyaavogono diiboco buheesuhi jino amɨɨhai
mahatyɨmebadɨ.
17 Jaarunoco fañɨ, uujoho gaajacuuhi famooro amɨɨhai aivojɨtoma magaicaauhi
esɨcɨnɨtɨmo.
18 Moocaani jillɨ sɨɨcɨje paryɨ iimaamɨnaafañodɨ unuucuuno miyaavucuuhi Cristo
ɨdaasuno iicaujinoco.
19 Jaanegui amɨɨhai imitɨco mejeevesucu. Jaamoro Moocaanijaagovɨ masaa amɨɨhai
mitɨ ibuuqui. Jaadɨ Aivojɨɨbo amɨɨhaidi galluji buheefucuco
20 Jesuco agalluunofeenedɨ sahiijɨtɨro amɨɨhaidi Cristo unuucuuboco.
21 Jaarunaa Jesucristo gueenene niquejefaño icajiibo Moocaani paryɨ fanoovaco
iimibachunohachuta ihiimaamɨnaa sɨɨcɨje iicaumofeenedɨ unuucuubadɨ.
22 Mɨɨro Moise nuuhi: Aivojɨɨbo Moocaani galluuji ihiimaamɨnaafiico uubadɨ iicaabotɨ
amɨɨhai nahabomɨfañotɨ. Jaabo Moocaani agalluujiibo amɨɨhaico paryɨ onoonoco mugu-
ubu.
23 Jaaboco uguubutɨdɨmoco Israel cuumitɨ udugaacumoro paryɨ finɨsuji, nooboro.
24 Mɨɨro famooro Moocaani iimaamɨnaa Samuel iicaunotɨ jisumivɨ iicamo paryɨ jillɨ
iicajinoco jɨɨbuguuhi.
25 Amɨɨhai jaamo Moocaani iimaamɨnaa iyaachimɨhai mihicamo. Jaamaño mootadi
Abrahamco Moocaani unuunofaño amɨɨhai mihicahi. Mɨɨro Moocaani Abrahamco
nuuhi: Abraham, paryɨ jiinɨjemɨnaa diiyaachimɨhaifeenedɨ imino icaji, nooboro.
26 Mɨɨro jaabo Moocaani Illi Cristoco ubuheetesuuboro itɨconɨ amɨɨhaijaa galluubo
amɨɨhaico imino imoonɨqui. Jaamo amɨɨhai, amɨɨhai imitɨco mejeevesuhi, nooboro.

4

Pedromɨsico Cɨvojaanɨmo.

1 Pedromɨsi jillɨ miyamɨnaaco jɨɨbeguehicaunaacaro saaumo sacerdotemɨ temploja
toomomɨnaafi aivojɨɨboma, saduceomɨma icano.
2 Jaamoro sihidɨ sɨfiiratuumo Pedro, Jua icamɨsi miyamɨnaaco: Jesu ubuheeteunotɨ
ufucu siino mubuheetejinoco magaajacuuhi, noomɨsiro ɨjɨɨbeguehicaunotɨ.
3 Jaamoro diitɨsico agaayɨcɨumoro cɨvojafa ficuumo seseevedɨ iinusuqui
mihiijɨcuuneguiiha.
4 Jaamɨsico uguubuumotɨ sihidɨ saatoho miyaavuguuhi. Jaamo imiyaavoguunoco
sano gaifiimɨcoro ihoovo fɨne cinco mildɨmo ɨfutuuhi.
5 Jaano sifucu Jerusalevɨ igaivuumo judiomɨ aivojɨto, iquillahuto, caatɨnɨmɨnaa icamo.
6 Jaamoma bu tollɨro icaubo Anas sacerdotemɨ aivojɨɨbo, tollɨro bu Caifas, Jua, Alejan-
dro icamo, bu paryɨ saatoho diibo yoto icano.
7 Jaamoro Pedromɨsico ucuuhuvaumoro ifeenevɨ ificuumoro diitɨsico dilluumo:
¿Mɨɨjoho iijɨtɨ, mɨɨjoho momofeenedɨ icano jillɨ amɨɨsi momoonɨhi? noomoro.
8 Jaanegui Pedro Moocaani Gaija ijeebɨɨfaño iicaabo diitoco nuuhi: Israel cuumimɨnaa
aivojɨto, quillahuto icamo
9 ɨɨgotɨɨboco fɨne mubuheesuhinɨnoco mɨsico midilluhi diibo ubuheehinɨnoco magaa-
jaqui.
10 Jaanoco amɨɨhai ɨmefeenevɨ mɨjɨɨbegueji paryɨ Israel miyamɨnaa igaajaqui. Mɨɨro
jaanɨ amɨɨhaifeeneri ujulleecɨnɨɨbo buheeteuhi Cristo Jesu Nazareoobo momofeenedɨ
amɨɨhai metetecuuboco Moocaani guijevefañotɨ ubuheetesuubofeenedɨ.
11 Jaabo diibo Jesu guiisibaco amɨɨhai iijano eetavomɨnaa mɨtɨhɨsumoro magañɨɨubo
aivo iimimañovɨ iminifutucuubo.

12 Jaamañо sififeenedɨ taaja chahahi; niquejeguiinovɨ simomo miyamɨnaafeenevɨ
chahahi tomomofeenedɨ mataajajimomo, noomɨsiro.
13 Jaamɨsi igototɨmɨsi Moocaanitɨ ihiimaaunoco uguubuumoro, bu aamenefañо
icautɨrumɨsi sihidɨ agaajaunoco iicaneri aivojɨto eheetyeumoro gaajauhi Jesuma
iicaunoco.
14 Jaanomaryo ɨɨgotɨɨboco ubuheesuubo diitɨsifeeneri julleecɨnɨuhi. Jaamañо mɨllɨ
nuutɨmo.
15 Jaamoro Pedromɨsico ifeenetɨ galluumo diitɨsi ofoonobuuna iinoro toonotɨ iimaa-
casiqui.
16 Jaamoro noocasihicaumo: ¿Mɨllɨ jaamɨsico momoonɨji? Famooro Jerusale
miyamɨnaa gaajacuhi sihidɨ ejeevano mityaco diitɨsi omoonɨnoco. Jaanoco ¿mɨllɨ bu
mutuunamaaijirahi?
17 Jaarunofañо paryɨ miyamɨnaafañо tobogo ɨfetedino masɨɨ diitɨsico mɨhɨɨbaqui.
Jisumitɨro diibo Jesu momofañodɨ miyamɨnaaco mɨjɨɨbeguedino. Musuufenɨtɨhachiijɨ
amɨɨsico momoonɨji, noomoro, noocasiumo.
18 Jaamoro diitɨsico ocoovaumoro nuumo: Jisumitɨro saatohobaco mɨjɨɨbugucudino
miyamɨnaaco diibo Jesu momofañodɨ, noomoro.
19 Jaarunaa Pedromɨsi diitoco iimusuuhi: Eneecata mehesamaaimoro monoo; ¿Naa
imijiruno miyamɨnaa iijɨco: Jii, monoomoro, Moocaani iijɨco magañɨɨno?
20 ¿Mɨllɨ bu jɨɨbogotɨmɨsi mihicajirahi mahatyɨmeumɨsiro muguubuunoco? noomɨsiro.
21 Jaanegui aivojɨto diitɨsico sihidɨ ɨhɨɨbaumoro tɨcovono suufenɨuhi mɨllɨtɨ bu diitɨsico
moonɨjirumo paryɨ miyamɨnaa Moocaanico imehicauhi diitɨsi omoonɨhicaunotɨ.
22 Jaabo diitɨsi ubuheesuubo ficabano icauhi miimɨsiicɨ tɨcovovɨ.

Miyaavogomɨnaa Moocaanico Mityaco Dilluhi.

23 Pedromɨsico isinaayuumɨsi fuuhi inahabonɨmɨnaajaago. Jaamɨsiro diitoco
jɨɨbuguumɨsi sacerdotemɨ aivojɨto, quillahuto icamo diitɨsico unuunoco.
24 Jaanoco uguubuumoro sabadɨro famooro Moocaanico nuuhi: Moocaani Mo-
haivojɨɨbo, ɨɨjoho paryɨ niquejeque, jiinɨjeque, muuaico icano fanooco ifiivusuubo.
25 Ɨɨjoho Digaijafeenedɨ mootadi dijeecɨvomɨnaafi Davidfeenedɨ nuuhi:
¿Collɨhi cuumimɨnaa Moocaanijaa cajuruuvehi? ¿Jaamoro miyamɨnaa sɨcamañooco
esamaaihi?
26 Jiinɨjemɨnaa aivojɨto gañɨivehi, bu cuumimɨnaa aivojɨto sahɨ igaivehi Moocaanihallɨvɨ,
bu Cristohallɨvɨ icano, nuubo David.
27 Jaano miyaano. Mɨɨro Herode,* Poncio Pilato icamɨsi jiicuumivɨ igaivuuhi siicu-
umijeotoma, israelmɨma icano iimiibo daachi Jesuco ɨɨjoho Moocaani ijeevadɨ ificuubo-
hallɨvɨ.
28 Jaamo tollɨ moonɨumo ɨɨjoho Moocaani edeesamaaiuboro: Jillɨ icajiibo, nooboro
unuucuubadɨ diiboco moonɨumo.
29 Jaaneguiiha ɨɨjoho Moocaani idiicaabo, jino dijeecɨvomɨnaaco omoonɨgonoco
meecɨ. Jaaboro mɨɨhaico daamusu igototɨmo diijɨco miyamɨnaaco mɨjɨɨbeguequi, bu
30 jaamoro dihuse mityari iguihuvamoco mubuheesuqui, bu ɨɨfusuco ajabafiiranehe-
jeque momoonɨqui iimiibo daachi Jesu momofeenedɨ, noomoro.
31 Jillɨ iimaaumoro llɨɨvɨmaacaro tomañо diito iigaicɨnɨumañо sefano maryɨbauhi.
Jaasumiro paryɨ famoojeebɨɨfañоro Moocaani Gaija gahafuuhi. Jaamoro nucufeguetɨmo
Moocaani jɨɨbogoco jɨɨbeguehicaumo.

Itɨconɨ Jillɨ Cristota Icauhi.

32 Jaasumi sihidɨ Cristoco imiyaavuguumo jeebɨɨno sabadɨro icahicauhi, bu sabadɨro
ihesamaajene jeevahicauhi icano, bu saatohoneheje iino icaruno fameedirehicau.

---

* **4:27** Herode Antipa onoobo. Meecɨ Mc 6.14; Lc 3.1; 23 6.

33 Jaanaa minɨsumɨnaa sihidɨ Moocaani mityari Jesu ubuheeteunoco jɨɨbeguehicauhi.
Jaamo Moocaani imihuseri jinejetɨ cuujɨvaachutɨmo icahicauhi.
34 Diitofeene siinotɨ ucuujɨvaachuboba chahahicauhi. Iijanoma ijiinɨjenema iicadɨmo
anaajemere nɨhɨbamɨco ɨsɨvamoro minɨsumɨnaaco acɨvahicauhi.
35 Jaanoco ɨfocasihicaumo ucuujɨvaachudɨneheje.
36 Jaanaaca bu Jose icaruuboco minɨsumɨnaa Bernabetɨ omomonɨubo jacusumɨnaafi
eneejiruno Levitamɨnaafi Chipre onoochugaivɨ ifiivuubo.
37 Jaabo ijiinɨjeque anaajeuno nɨhɨbamɨco ɨsɨvauboro minɨsumɨnaaco acɨvauhi.

5

Ananiamɨsi Imitɨ.

1 Jaanaa saafi Anania onoobo, Safira onoogo mogaima ijiinɨjeque anaajeumɨsiro
2 samañooco ɨɨcɨumɨsiro samañoonoco minɨsumɨnaajaago satyuuhi fanooro
iicahɨvɨbadɨ. Jaanoco mogai gaajauhi.
3 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Anania, ¿collɨhi Satanas dijeebɨɨfaño jɨcafetehi
Moocaani Gaijaco ibañɨsuqui? ¿Jaaboro diijiinɨjeque anaajene nɨhɨbamɨco samañoonoco
dɨɨcɨqui?
4 ¿Nacu diije jiinɨje icahinɨtɨhi? Bu jaajeque anaajecuuno, diino inɨhɨbamɨ. ¿Collɨhi
dijeebɨɨfaño deesamaaihi tollɨ omoonɨnoco? Miyamɨnaaco bañɨsutɨhi. Moocaanico
bañɨsuhi, nooboro.
5 Unuunoco Anania uguubuuboro baavɨ aacutuuboro chuumuubo. Jaanoco paryɨ
miyamɨnaa agaajaumoro sihidɨ iguiumo.
6 Jaaboco sɨcafe iminɨumoro satyuuhi icɨɨqui.
7 Jaanobuunatɨ minoocɨ, sano ɨdɨɨno nɨhɨba oovobuunatɨ mogai fuuhi aijɨ tollɨ
iicaunoco gaajatɨgo.
8 Jaagoco Pedro nuuhi: Uco dɨɨbogo, ¿naa miya tonoodɨneri amɨɨsi jiinɨjeque manaaje-
hinɨhi? nooboro.
Jaanegui diigo: Jɨɨhɨ, tonoodɨneri, nuuhi.
9 Jaanegui Pedro nuuhi: ¿Collɨhi sabadɨro mihicamɨsiro Moocaani Gaijaco
minɨsujirahi? Oono jahisi gasecuumo ditajeque ɨɨcɨɨjeme. Jaamo tollɨro ɨco cɨɨteji,
nooboro.
10 Jaasumiro diigo acutuugoro chuumucuuhi Pedroguiino. Jaamo sɨcafe faño agase-
umo atyɨmeuhi diigo chuumucuugoco. Jaagoco asatyumoro itaje cojɨvɨ cɨɨjeumo.
11 Jaanoco Moocaani iijamɨnaa, bu sihidɨ miyamɨnaa icano agaajaumoro sihidɨ igu-
iumo.

Mityaco Omoonɨno.

12 Jaamo minɨsumɨnaafeenedɨ sihidɨ ejeevano ɨɨfusu ajabafiirano moonɨcafetehicauhi
miyamɨnaafeenevɨ. Jaamoro igaivehicaumo Salomon Portal onoomañovɨ.
13 Jaarunaa saatohoba minɨsumɨnaavɨ fiitɨvehicautɨhi. Jaarumo famooro miyamɨnaa
diitoco gaijɨhicauhi.
14 Jaamo sihidɨ miyamɨnaa Moocaanico miyaaveguehicauhi gaifiimɨ, gaigoomɨ icano.
15 Jaamoro iguihuvamehejeque jɨɨhaiñojɨninovɨ ficuhicaumo cɨgaiijenefaño,
sɨucɨnɨtajefaño icano Pedro tomañodɨ afatyoobo ɨjɨ ihallɨdɨ afatyeneri ibuheequi.
16 Jaabadɨro uufocoo cuuminooto Jerusalejaa saahicauhi iguihuvamehejeque,
emeimɨvatomehejeque icano ɨsɨvaumo. Jaamoco paryɨ buheesuhicaumo.

Pedroco Sacerdotemɨ Aivojɨto Jɨɨhevehi.

17 Jaanoma iicamo sacerdotemɨ aivojɨɨboma saduceomɨoto iicamo diitoco sihidɨ
jɨɨheveuhi.
18 Jaamoro minɨsumɨnaaco agaayɨcɨumoro cɨvojafaño ficuumo.

19 Jaarumoco Moocaani toomomɨnaafi fucu iguhuganoco afaayɨuboro diitoco iinusuuhi.
20 Jaaboro diitoco nuubo: Mofoo. Jaamoro Moocaani iijafaño mujulleevetemere miyamɨnaaco mɨjɨibogo Cristo fiivoco aacɨnoco, nooboro.
21 Jaanegui seseevedɨ fucuro templojafaño ufuumoro miyamɨnaaco jɨibeguehicaumo.
Jaanohachuta sacerdotemɨ aivojɨibo diiboma iicaumoma, igaiyɨicɨumo fagomɨnaaco, paryɨ Israel cuumimɨnaa quillahutoco icamoco. Jaamoro jɨibogomɨnaaco cuuhuvaumo cɨvojafañotɨ isɨvaqui.
22 Jaanegui sisɨmɨnaa ufuurumo sɨcaijaco emeecɨjeumoro ijɨibogoma saauhi.
23 Cɨvoja cuhufono fabaacɨnɨjaco memeecɨjehi ɨmegari paryɨ itoomomɨnaa icarahi icano. Jaadɨ mafaayɨcɨmoro fañoco memeecɨrumo mɨihaiñoobaco mahatyɨmetɨhi, noomoro.
24 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨibo, temploja toomomɨnaa aivojɨibo, paryɨicɨno sacerdotemɨ icamo uguubumoro igutuuhi. Jaamoro noocasiumo: ¿Mɨhachuta fɨne jino jillɨ feeji? noomoro.
25 Jaanaaca saafi agaseuboro diitoco noovauhi: Amɨihai cɨvojafaño mificuhinɨmo Moocaani iijafaño icahi miyamɨnaaco jɨibogomo, nooboro.
26 Jaanegui toomomɨnaa aivojɨibo isisɨmɨnaama ufuuboro diitoco sɨvauhi, mɨillɨ moonɨtɨibo, miyamɨnaaco iiguimoro diitohallɨtɨ guiisiri diitoco ahaamɨujiruneguiiha.
27 Jaamoco ɨsɨvaumoro gasesuumo fagomɨnaa ɨmefeenevɨ. Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨibo nuuhi:
28 Amɨihaico du aivo imino mafaguuhi tomomotɨ mɨjɨibeguedino, noomoro. Jaano icanaaca aivo magahafusucuuhi paryɨ Jerusale cuumico amɨihai jɨibegueri. Jaamoro mohallɨvɨ majavucarujirahi diibo Jesu tɨijohoco agañɨiumoro agaicaaunoco, nooboro.
29 Jaanegui Pedroma famooro iimusuuhi: ¿Mɨillɨ bu Moocaani iijɨco magañɨimoro miyamɨnaa iijɨco: Jii, meneejirahi? noomoro.
30 Mɨiro mootadi imiyaavuguubo Moocaani buheetesuuhi Jesuco amɨihai magaicaaumoro ɨmohobujevɨ metetecuuboco.
31 Jaaboco Moocaani caamo imiyanaagonovɨ ficuuhi Aivojɨibotɨ Taajasumɨnaafitɨ Israel cuumimɨnaa diibofeenedɨ iimitɨco ijeevesuqui. Jaabo diito imitɨco ibuusuqui.
32 Jaano gaajamɨnaa mɨihai tollɨro Moocaani Gaija gaajamɨnaafi. Jaaboco Moocaani acɨhi diiboco imiyaavogomoco.
33 Unuunoco fagomɨnaa, quillahuto icamo uguubuumoro sihidɨ diitojaa sɨfiiratuumo. Jaamoro diitoco gaicaaujirumo.
34 Jaarunaa diito aivojɨtofeene icaubo saafi fariseoobo Gamaliel onoobo Moise tajɨiba jɨibogomɨnaa aivojɨibo paryɨ miyamɨnaa agaijɨhicaubo. Jaabo diitofeenetɨ ujulleeveuboro iminɨsumɨnaaco diitofeenetɨ buhɨgovɨ galluubo jihachutagayɨ.
35 Jaaboro ihaivojɨtoco nuubo: Israel gaifiimɨ, mehesɨcɨnɨ jito gaifiimɨco momoonɨjinoco.
36 Eneecau bu mehesafoto amɨihai, mɨiro safoono Teuda onoobo agañiivuuboro nuuhi: Uujoho aivo sihidɨ jeevahi, nooboro. Jaaboma minifutuumo cuatro cientodɨmova. Jaarumo paryɨ finɨuhi diiboco agaicaaunobuunatɨ imiyamɨnaa paryɨ gavaranamaaiuhi.
37 Jaanobuunatɨ miyamɨnaa momonoco acaatɨnɨusumi bu gañiivuubo Juda galileaoobo. Jaaboma sihidɨ minifutuumo. Jaaboco agaicaaunobuunatɨ tollɨro diibo dojɨcutɨ efeehicaumo gavaranamaaiuhi.
38 Jaanegui amɨihaico neehi: Diitoco mejeevesu. Jaamoro mɨillɨ momoonɨdino. Jino miyamɨnaa iijɨcoro omoonɨno iicahachiijɨ finɨjino.
39 Jaanotɨ Moocaani iijɨ iicahachiijɨ amɨihai mifinɨsujitɨhi. Mehesɨcɨnɨ, Moocaanimaryo momoonɨcasidino, nooboro.

40 Jaanoco famooro miyaavuguuhi. Jaamoro minisuminaaco ucuuhuvaumoro jilli
diitoco aamiuhi. Jaamoro siino Jesu momofeenedi mijiibeguedino, noomoro diitoco
suufeniuhi.
41 Jaamo minisuminaa aivojitofeeneti imo imo iinuuhi Moocaani diitoco agaijiiboro
imitino covamomovaumo Cristo momohalliti.
42 Jaamoro fafucuvaaciviro suufenitimo jiibogomoro iimaahicaumo Jesucristoti
Moocaani iijafaño, bu iijanofaño icano.

6

Diaconomiti Ficuumo.
(1 Ti 3.8-13)

1 Jaasumi imiyaavogomo sihidi guiraatomoro feehicauhi. Jaamoti saatoho griegomi
iijiri ihiimaamo judiomi iijiri iimaamoditi isifiiratuumoro noocasiuhi: Mofibaijitoco
imino moonihicatimo amachusumi, noomoro.
2 Jaanegui motihaiti miimisiici idiimo minisuminaa iicaumo, paryi miyaavo-
gominaaco iigaiyiiciumoro nuuhi: Imijitiruno miihai Moocaani iijico mijiibogonoco
mejeevesumoro machutaaco mahacino.
3 Jaaneguiiha fañi, amiihaifeeneti iimihusemeti mihici sahuse juugahuseti miimisiici
idiino Moocaani Gaija ijeebiifaño agahaficinimoti. Jaamoro toonofa mificu ijeecivequi.
4 Jaanoti miihai Moocaanima iimaamoro mijiibegueji Moocaani iijico, noomoro.
5 Jaanoco paryi iimuguumoro iciumo Esteba onooboco ijeebiifaño miyaavogo,
Moocaani Gaija icano agahaficiniiboco, bu Felipeque, Procoroco, Nicanoroco,
Tiomooco, Parmenaco, Nicolo antioquiaobo, judiomi iijico agaayiciuboco icano.
6 Jaamoco sivaumo minisuminaajaago. Jaamohallivi ihuseneque ificuumoro
Moocaanima iimaaumo.
7 Jaanaa Moocaani iiji janaaniciviro jusinoro feehicauhi. Jaaneri Jerusalevi si-
hidi guiraatehicaumo miyaavogominaa tolliro sihidi judiomiti sacerdotemi Cristoco
gaayiciihicauhi.

Esteba Onooboco Civojanimo.

8 Estebafaño sihidi Moocaani mitya icahicauhi sihidi imiyaavogomaño Moocaani
noojiri sihidi mityanoco miyaminaafeenevi moonihicaubo.
9 Jaanaa sinagogaja momo Taajaminaaja onooja. Taajaoto cireneminaa, bu alejan-
driaminaa, Cilicia jiinijeminaa, Asia jiinijeminaa icamo ticovauhi Estebama ejenaaucasiumo.
10 Jaarumo diibovi ifetehicautihi Moocaani Gaija diiboco sihidi gaajaco aacineri
ihiimaahicaumaño.
11 Jaanoma iicamo iimitimoco tajiibaumo ibañiqui: Miihai muguubuuhi Moiseti,
Moocaaniti icano imitino ihiimaaboco, noomoro ineequi.
12 Jilliti Estebahalliviі miyaminaaco sifiiratusumo quillahutoco, caatinimінaaco icano.
Jaamoro asaaumoro diiboco agaayiciumoro satyuumo fagominaa imega.
13 Jaamoro diibohalliviі saatohoco ficuuhi sicamañooco ibañiqui: Jaani aivo su-
ufenihicatihi Moocaani iija templojati, Moise tajiibati icano iminootino ihiimaabo.
14 Jaabadirova diibo Jesu Nazareoobo toojaco ifinisuuboro miihaico Moise atajiibauno
mojeevamaajequeva buunanijiibo onoonoco muguubuhi, noomoro.
15 Jaanegui paryi fagominaa Estebaco emeeciumo atyimeuhi ihimeque Moocaani
toomominaafi imebadi jeevahimeque.

7

Esteba Onoobo Fagominaa Imefeene Iimaahi.

1 Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨɨbo Estebaco dilluuhi: ¿Naava miyaano paryɨ jino diito
onoono? nooboro.
2 Jaanegui diibo iimusuuhi: Amɨɨhai agaijɨno nahabomɨ, bu amɨɨhai caanimɨhai
icamo, uco muguubu. Mɨɨro Moocaani ihaivojɨma buhugaavuuhi Mootadi Abrahamvɨ
Mesopotamia jiinɨjeri iicausumi Haran jiinɨjevɨ fuutɨbaacaro.
3 Jaabo diiboco nuuhi: Diijiinɨjeque deevesu paryɨ diyotoma. Jaaboro difo ɨco uujoho
ɨjɨɨbeguejino jiinɨjejaagovɨ, nooboro.
4 Jaaneguiiha Abraham fuuhi Caldea jiinɨjetɨ. Jaaboro icatuubo Haran jiinɨjevɨ jahɨ
caani chuumuuhi. Jaadɨ Moocaani Abrahamco sɨvauhi jino jiinɨjevɨ jino amɨɨhai jisu
mihicajevɨ.
5 Jaaruuboco jinejebatɨ acɨutɨɨbo jiinɨjebaco itɨhaico ificujirumañobaco. Jaaruubo dii-
boco acɨguuhi iguijevenebuuna diseemedi iicaqui, nooboro. Jaarunaa tusumi Abraham
iseemenebama chahaunaaca
6 Moocaani diiboco nuuhi: Diiyaachimɨhai sita jiinɨjehallɨvɨ icaji sitafeenevɨ. Jaamoco
jɨjuvusujimo. Jaamoro imitɨno moonɨjimo cuatro cientodɨ ficabava tɨcovovɨ, nooboro.
7 Jaaboro bu nuubo Moocaani: Jaaru jiinɨjemɨnaaco uujoho moonɨji diitoco ɨjɨjuvusu
jiinɨjeque. Jaadɨ tahɨgotɨ asaamoro uco jeecɨvejimo jimañovɨ, nooboro.
8 Moocaani iijɨco acɨuhi Abrahamco iimeeheque iquitɨcɨqui Moocaani unuubadɨ.
Jaaneguiiha Abraham Isaaco eseemevausumi iimeeheque quitɨcɨubo juugahusetɨ
mifucucɨ, safucu icanotɨ. Jaabadɨro bu Isaac moonɨuhi Jacobco eseemevausumi.
Jaabadɨro Jacob moonɨuhi iseemeque Israel cuumiva motɨhaitɨ miicuumicɨdɨmo iica-
jimo caanimɨhaico.
9 Jaamo diito Jacob seeme moheedete iicamo inahabo Joseque jɨɨheveuhi. Jaamoro
sitaaco naajeumo. Jaaboco Egipto jiinɨjevɨ satyuumo. Jaaruuboma Moocaani icauhi.
10 Jaaboro diiboco ihɨdaasutɨ ataajasuuboro sihidɨ diiboco gaajatɨ acɨuhi. Jaanoma
iicaubo Egipto aivojɨɨbo diiboco sihidɨ agaijɨuboro Egipto aivojɨɨbotɨ ficuuhi, tollɨro bu
iija aivojɨɨbotɨ ficuuhi icano.
11 Jaanobuunatɨ paryɨ ajeba icauhi Egipto jiinɨjevɨ, Canaan jiinɨjevɨ icano. Jaaneri
moheedetemɨhai ɨdaasuno machutabama chahauhi.
12 Jaanaa Jacob guubuuhi Egiptovɨ machutaaco ucuuhunɨuno iicaunoco. Jaaboro
iseemeque tahɨ galluubo moheedetemɨhai iicaumoco jillɨtɨ fuumo tahɨgo aivo itɨconɨ.
13 Jaanohallɨvɨ ufuumovɨ Jose inahabomɨvɨ ihɨmeque imino jafenɨuhi. Jaanotɨ jari
Egipto aivojɨɨbo gaajauhi Jose yotoco.
14 Jaanobuunatɨ Jose caanico cuuhuvauhi paryɨ famooro iyotoma setenta y cin-
codɨmoma.
15 Jillɨtɨ Jacob icatuuhi Egipto jiinɨjevɨ jahɨgo guijeveubo. Jahɨ tollɨro moheedete paryɨ
guijeveuhi.
16 Jaamo bacɨnoco buunatɨ asatyumoro cɨɨtuumo Siquem onoomañovɨ Abraham
Hamor seemetɨ nɨhɨbamɨri anaajeucɨɨhojɨfaño.
17 Jaanaa Moocaani Abrahamco unuuno ifiitɨvucuudɨ Egiptovɨ Israel cuumi sihidɨro
ifiivuumo guiraatucuuhi.
18 Jaasumi Egiptovɨ bohaivojɨɨbo icauhi Joseque agaajautɨɨbo.
19 Jaabo muucuumiotoco abañɨuboro ɨdaasuno moonɨuhi moheedeteque atajɨɨbaubo
iseemeque ijeevesuqui bohono ifiivomo iguijevequi, nooboro.
20 Jaasumi Moise fiivuuhi. Jaabo Moocaanidi ovosɨɨuhi. Jaaboco caanimɨ jaahe
tuumuuhi minɨhɨbacɨ, sanɨhɨba icanohachuta.
21 Jaasumi ejeevesuuboco Egipto aivojɨɨbo aicɨgai aatyɨmeugoro ɨɨcɨuboco fiivusuuhi
iseemenebadɨ.
22 Jaamaño Moiseque egiptomɨnaa paryɨ agaajanoco jɨɨbuguumo. Jaamaño mityano
ihiimaaboro icahicaubo.

23 Jaabo cuarentadɨ ficabava iicacuudɨ imogooboro fuubo iyoto israelmɨnaaco
emeecɨtoobo.
24 Jahɨ jaabo atyɨmeuhi saafi egiptomɨnaafi Israel cuumiooboco ɨdaasuno
omoonɨunoco. Jaabohallɨtɨ Moise ijaadaco ihɨcɨqui diiboco gaicaauhi.
25 Jaabo esamaaihicauhi: Tayoto israelmɨnaa fɨne gaajacuumo uujohofeenedɨ
Moocaani diitoco ataajasujinoco, nooboro. Jaarunoco iyoto gaajacɨutɨhi.
26 Jaano seseevedɨ Moise atyɨmeuhi samɨsi Israel cuumiotɨsi omoonɨcasiunoco.
Jaamɨsico faguubo: ¿Collɨhi jaamɨsi samɨsiro mahamocasihi musuufenɨcasi? nooboro.
27 Jaanegui inahaboco ahaamɨubo Moiseque ichimucaruuboro nuuhi: ¿Mɨɨjoho ɨco
mohallɨvɨ aivojɨɨbotɨ, fagomɨnaafitɨ icano ficuuhi?
28 ¿Nacu uco gaicaaujirahi iijɨ egipcioco agaicaauhinɨbadɨ? nooboro.
29 Jillɨ diiboco onoonoco uguubuuboro Moise gaauhi. Jaaboro fuubo Madia jiinɨjevɨ.
Jahɨ miseecɨco gaifiimɨsico seemevaubo siicuumifeenevɨ.
30 Jaabovɨ cuarentadɨ ficabavabuunatɨ sɨcaihɨgovɨ Sinai gajɨ fiitɨno Moocaani
toomomɨnaafi jafeveuhi cɨɨjɨgaiguiihu ɨmohogayɨhallɨdɨ jɨganofeenedɨ.
31 Jaanoco aatyɨmeuboro Moise jabafiituuhi. Jaaboro faño imino ihatyɨmequi
ifiitɨvuubo guubuuhi Moocaani icooco:
32 Uujoho Moocaani, dihedeete Abraham, Isaac, Jacob icamo uco ejeecɨvuubo
onoonoco. Jaaneri Moise sihidɨ veveveve igutuuboro meecɨutɨhi.
33 Jaaboco Moocaani nuuhi: Ditɨhaipaajeque dujuuvo jino uujoho Moocaani iicamaño
imino jiinɨje.
34 Uujoho atyɨmecuuhi taacuumimɨnaa ɨdaasuno Egiptovɨ iicanoco ɨdaasuno
acanɨfonoco guubuucuuhi. Jaanegui niitehi diitoco taajasuqui. Jaanegui difo ɨco
Egiptovɨ galluuhi, nooboro.
35 Moiseque diito ɨtɨhɨsuumoro: ¿Mɨɨjoho ɨco aivojɨɨbotɨ, fagomɨnaafitɨ icano mo-
hallɨvɨ ficuuhi? unuuboco Moocaani galluuhi aivojɨɨbotɨ, taajasumɨnaafitɨ, Moocaani
toomomɨnaafi ɨmohogayɨhallɨdɨ cɨɨjɨgaiguiihu jɨganoco aatyɨmeunofeenedɨ.
36 Jaabo Moise Egiptotɨ moheedeteque iinusuuhi sihidɨ ejeevano mityaco Egipto
jiinɨjevɨ Tɨfai Muuaifeenevɨ omoonɨuboro. Tollɨro sɨcaihɨgofeenevɨ cuarentadɨ ficabava
tɨcovovɨ moonɨubo.
37 Jaabo diiboro Moise israelmɨco nuuhi: Moocaani galluuji amɨɨhaidi iimaamɨnaafico
amɨɨhai nahabomɨfeenetɨ uco iicabadɨ. Jaaboco: Jii, meneeji, nooboro.
38 Jaabo Moise sɨcaihɨgofeenevɨ igaiyɨɨcɨumofeeneri iicaubo. Sinai gajɨvɨ Moocaani
toomomɨnaafi diiboma ihiimaaubo moheedetefeeneri iicaubo. Jaabo fiivo iimaaco
mɨɨhaidi agaayɨcɨubo.
39 Jaaruuboco moheedete: Miyaano, nootɨmo Moocaanico imuguutɨmo. Jaamoro
ijeebɨɨnofañodɨ imuguumo Egiptovɨ dojɨcuvɨro uuminoco.
40 Jaamoro Aaronco nuumo: Mihimeguehi mɨɨhaidi diosmɨco edeetavonoco
mohɨmega isɨɨguequi. Magaajatɨhi mɨllɨhacho Moise mɨɨhaico Egipto jiinɨjetɨ ɨsɨvahinɨɨbo
icahi,
41 noomoro oroco ɨɨcɨumoro niivɨgai seemenetɨ eheetavuumoro asimɨco gaisiraicɨumo
ihɨjɨnɨta jeecɨvotɨ. Jaamoro diibohallɨvɨ imo imo icaumo ihuse eetavotahallɨvɨ.
42 Jaanoma iicaubo Moocaani diitotɨ buhɨgovɨ minifutuuhi. Jaaboro diitoco niquejeo
meecɨrɨcoro jeecɨvusuubo. Jillɨ Moocaani iimaamɨnaa aamefaño noocɨnɨno:
¿Nacu amɨɨhai Israel miyamɨnaa uco mejeecɨvequi asimɨco magaisiraicɨuhi cuarentadɨ
ficabava tɨcovovɨ sɨcaihɨgovɨ?
43 Tollɨ icatɨno. Jillɨ Moloc onooboco dios noomoro, magaayɨcɨuhi. Tollɨro Refan onoobo
meecɨrɨgaico magaayɨcɨuhi amɨɨhairyo mɨhɨjɨnɨnehejeque mejeecɨvehicauhi. Jaanoma
iicaabo uujoho amɨɨhaico amɨɨhai jiinɨjetɨ sihɨ tehesino gañɨɨji Babilonia janaanɨcɨvɨ,
nooboro.

44 Mɨɨro moheedete Egipto jiinɨjetɨ agaaumo Moocaani unuuneguiiha ijiinɨjejaagovɨ
ɨmevaurumo sɨcaisituvɨro icahicaumo ɨɨgomoro.* Jaamañeri Moocaani iijama iicaumo
toojafaño tajɨɨba guiisiba bujeque ificuhicauja. Jaaja eetavocɨnɨuhi Moocaani Moiseque
ɨɨfusuuboro: Jillɨ jei deetavo, unuubadɨ.
45 Jaajaco moheedete gaayɨcɨuhi. Jaamoro Josuema ufuusumi satyuumo sita
jiinɨjeneque udumɨtɨɨcɨtuusumi juvivuumo. Moocaani diito ɨmegatɨ agaasuumo
jiinɨjeque. Jillɨ iicaunaa David fiivuuhi.
46 Jaabo David Moocaani ɨmefeenevɨ imihusene icauhi. Jaabo eedeebe Jacob
Moocaanico miyaavuguuhi. Jaaneguiiha David Moocaani iijaco eetavuujiruubo
Moocaani toojafaño iicaqui.
47 Jaajaco Salomon eetavuuhi Moocaani iijaco.
48 Jaarunaa Moocaani caamovono iicaabo miyamɨnaa userio eetavotajafaño icatɨhi.
Ihiimaamɨnaafi unuubadɨ:
49 Niqueje tagɨcɨnɨta jiinɨje tatyɨhai jaguisɨsuta. ¿Jineje iijaco uudi meheetaveji? noobo
Moocaani. ¿Nacu comañovɨ uujoho jaguisɨji?
50 ¿Nacu uujoho tahuseri paryɨ fanoovaco eetavehinɨtɨhi? nooboro.
51 Jaano icanaaca amɨɨhai aivo jihovoto, amɨɨhai Moocaanico agaajatɨmobadɨ, cuhu-
fono aivo amɨɨhai jeebɨɨ, amɨɨhai nohojɨno, amɨɨhai aivo Moocaani Gaijaco mejenaauhic-
ahi. Amɨɨhai caanimɨhai iicaubadɨro amɨɨhai momoonɨhicahi.
52 ¿Cojɨɨbogomɨnaafico nacu amɨɨhai edeete ɨdaasuno moonɨutɨhi? Diito gaisiraicɨuhi
sɨɨcɨjetɨro diibo Iimiibo asaaujinoco ɨjɨɨbuguumoco. Jaabo jino diibo asaaboco amɨɨhai
mahacɨmoro magaicaausuhi.
53 Amɨɨhai Moocaani toomomɨnaafeenedɨ tajɨɨbaco magaayɨcɨhinɨrumo miyaano me-
neehicatɨhi, nooboro.

Esteba Onooboco Guijenɨumo.

54 Jillɨ diibo unuunoco uguubuumoro sihidɨ ɨsɨfiiratumoro igaiñooco ojɨsuumo Esteba-
jaago.
55 Jaarunaa Estebafaño Moocaani Gaija gahafɨcɨnɨɨbo caamo niquejeque emeecɨubo
Moocaani imi arɨcuco atyɨmeuhi Jesu Moocaani miyanaagueneri julleecɨnɨɨboma.
56 Jaaboro nuuhi: ¡Memeecɨ! Niqueje afaayacafotonoco atyɨmehi Miyamɨnaafibadɨ
Ifiivuubo Moocaani miyanaagonovɨ icaaboma, nooboro.
57 Jaarunaa diito inohojɨnoco cuhufono afabaacuumoro sefano coovadiivuuhi.
58 Jaamoro diiboco ɨtɨgabaacuumoro tuucuumitɨ buhɨgovɨ satyuumo. Jaamoro saafi
sɨcafefi Saulo onooboco igaachehunoco utuumusumoro diiboco guiisibaneri aamɨumo.
59 Jaabo diiboco aamɨmaaca Moocaanima iimaaubo Esteba: Aivojɨɨbo Jesu, tagaijaco
gaayɨcɨ, nooboro.
60 Jaadɨ ememuɨɨvuuboro sefano gaihivuubo: Aivojɨɨbo, jino imitɨco diitohallɨvɨ ficu-
udino, nooboro guijevecuubo.

8

Saulo Miyaavogomɨnaaco Bucasihi.
(Ga 1.13-14)

1 Jaamo diiboco agaicaaumofañodɨ Saulo icauhi. Jaamo tufucuro tɨcovacuumo
Cristoco imiyaavogomoco ɨdaasuno omoonɨumo Jerusalevɨ.
Jaanotɨ gaacɨnɨumo fahɨgovavɨ Judea cuumineri, Samaria cuumineri icano ɨdɨɨmoro
minɨsumɨnaa fitafutuuhi.
2 Jaanaa Estebaco saatoho iimihusene gaifiimɨ ɨcɨumoro sihidɨ taaumo.

---

* **7:44** Toono jɨɨbogogayɨ Exodohaamefañо iicabogocoro jimañovɨ ficuuhi imino igaajaqui.

3 Jaano tɨcovo Saulo Cristoco imiyaavogomoco bucasiiboro feehicauhi iijanofañodɨ feehicaubo gaifiimɨ, gaigoomɨ icamoco ɨɨcɨɨboro cɨvojafaño isatyequi.

Moocaani Iijɨco Samariavɨ Jɨɨbogomo.

4 Jaanaa Jerusaletɨ ofoocɨnɨumo Moocaani iijɨco jɨɨbogomoro fahɨgovadɨ feehicauhi.
5 Felipe Samaria jiinɨjeri iicacuumivɨ ufuuboro tuucuumivɨ Cristotɨ jɨɨbeguehicaubo.
6 Jaanoco sihidɨ miyamɨnaa igaivomoro guubunɨcɨhicaumo Felipe ɨjɨɨbogonoco, sihidɨ ejeevano mityaco omoonɨnoco atyɨmemere icano.
7 Bu sihidɨ ɨjɨmɨma iicamoco buheetesuhicaubo. Jaamo ihɨjɨmɨ diitotɨ iinehicauhi gaibacɨnɨmoro, bu ifiino isifañɨɨneri ɨɨgotɨmehejeque buheesuhicaubo, itɨhaiño ifilluumoco buheesuhicaubo icano.
8 Jillɨtɨ tuucuumio miyamɨnaa imo imo icahicauhi.
9 Jaanaa tollɨro tuucuumiri icaubo Simon onoobo apichumɨnaafi itɨconɨ ihapichuco omoonɨɨboro Samaria miyamɨnaaco abañɨhicaubo: Aivo uujoho miyaabo, nooboro.
10 Jillɨtɨ famooro diiboco guubunɨcɨhicauhi ihaivojɨtejemaryo. Jaamoro neehicaumo: Jaanɨ aivo miyaano Moocaani mitya, noomoro.
11 Jaabo onoonoco miyaano neehicaumo sɨɨcɨjetɨro ihapichuri diitoco abañɨhicaumaño.
12 Jaarunaa Moocaani jɨɨbogoco Cristotɨ Felipe diitoco ɨjɨɨbuguunegui gaifiimɨ, gaigoomɨ icamo imiyaavuguumoro nitɨsuquimaaiuhi.
13 Jaanoma iicaubo Simon imiyaavuguuboro nitɨsuquimaaiuhi. Jaaboro Felipema gataavuubo sihidɨ ejeevano mityaco, bu ɨɨfusunoco icano omoonɨhicauneri ajabafiituuboro.
14 Jaanoco minɨsumɨnaa Jerusaleri iicaumo guubuuhi samariamɨnaa Moocaani jɨɨbogoco agaayɨcɨunoco. Jaanegui tahɨ Pedro, Jua icamɨsico galluumo.
15 Jaamɨsi tahɨ ɨɨfutuudɨ Moocaanima iimaaumɨsi Samaria miyamɨnaa Moocaani iijɨco imiyaavuguumohallɨvɨ, Moocaani Gaijaco diito igaayɨcɨqui.
16 Tusumihiica saatohoba diitotɨ Moocaani Gaijaco gaayɨcɨutɨhiica; jillɨro nitɨsuquimaaiumo Aivojɨɨbo Jesu momofeenedɨ.
17 Jaadɨ Pedromɨsi diitohallɨvɨ ihuseneque ificuuneri jari Moocaani Gaijaco gaayɨcɨumo.
18 Jaanoco Simon apichumɨnaafi minɨsumɨnaa miyamɨnaahallɨvɨ ihuseque ificuuneri Moocaani Gaija iniitehicaunoco aatyɨmeuboro nɨhɨbamɨco acɨguubo:
19 Uco mahacɨ toono mityaco, tollɨro uujoho tahuseque saatohohallɨvɨ ificuumo Moocaani Gaijaco igaayɨcɨhicaqui, nooboro.
20 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Paryɨ dinɨhɨbamɨma ɨɨjoho finɨ; Moocaani aacɨnoco nɨhɨbamɨri magaayɨcɨhi, neehi fɨne.
21 Ɨɨdi jino icatɨno jinofaño ɨɨjoho diicatɨhi. Moocaani ɨmefeene dijeebɨɨ tɨcovotɨhi.
22 Toono dihimitɨco deevesu. Jaaboro Moocaanico dillu toono dijeebɨɨfaño edeesamañoco ɨco buusujirubeheje.
23 Mɨɨro uujoho ɨco ɨɨfɨnɨcɨhi aivo sihidɨ dihimitɨ faafañofaño idiicanoco, aivo imitɨfaño cuhufono isisɨcɨnɨcuunoco, nooboro.
24 Jaanegui Simon apichumɨnaafi iimusuuhi: Moocaanima tahallɨvɨ mihiimaa. Toono uco monoonofaño ɨdaasuno icadino, nooboro.
25 Jaadɨ Pedromɨsi Jesutɨ, Moocaani iijɨtɨ icano ihiimaahicaudɨ jɨɨbeguehicaumɨsi taajasuhiijɨco Samaria jiinɨje cuuminovɨ. Jaadɨ dojɨcuvɨro uumiumɨsi Jerusalejaago.

Felipe Etiopia Jiinɨjemɨnaafima.

26 Jaanobuunatɨ Felipeque Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Gañɨivoobo, difo gadɨcɨɨbahachuta Jerusaletɨ sɨcaihɨgo Gasa onoomañodɨ ofoocɨnɨjɨri, nooboro.

27 Jaanegui Felipe agañiivooboro ufuubo atyɨmeuhi gaigooco agaajatɨibo etiopiaoboco;
aivojɨgo tajɨibamɨnaafi Candace onoogo, etiopiamɨnaa aivojɨgo, nɨhɨbamɨ ficumɨnaafi
Jerusalevɨ Moocaanima ihiimaaqui ufuubovɨ.
28 Jaabo dojɨcuvɨro ijiinɨjejaago uhuumiubo ijeejɨmɨ meenegafaño gɨcɨnɨiboro
ɨifɨnɨcɨhicauhi Moocaani iimaamɨnaafi Isaia aameque.
29 Jaanaa Moocaani Gaija Felipeque nuuhi: Fiitɨvo diibovɨ, nooboro.
30 Jaanegui Felipe diibovɨ ifiitɨvuubo Isaia aameque ihiimaasunoco guubuuhi.
Jaanegui diiboco dilluubo: ¿Naa gaajahi toono idiimaasunoco? nooboro.
31 Jaanegui diiboco iimusuubo: ¿Mɨɨjoho bu uco ɨjɨɨbegueneri gaajajirahi? nooboro
Felipeque iicojɨvɨ coovaubo.
32 Jaano jillɨ toohaamefaño onoonoco ɨifɨnɨcɨiboro feehicaubo, jillɨ noonoco:
Ovejaco igaicaauqui iicanɨcɨbadɨ satyuumo; ajashu ovejaco ijeeneque iquitɨmoguiino
iimaatɨibo iicanɨcɨbadɨ diibo iimaautɨhi.
33 Diiboco guiinonɨumo, miyaano iicatɨneri. Ifiico agaicaaumoro jiinɨjehallɨtɨ gañɨumo.
¿Jaabo iyaachimɨhaitɨ mɨɨjoho jɨibeguejirahi? onoonoco.
34 Jaaboro diibo ihetiopiaobo Felipeque dilluuhi: Uco dɨibogo. ¿Mɨiditɨ jillɨ iimaaubo
Moocaani iimaamɨnaafi, ifiitɨro nacu sifiitɨ? nooboro.
35 Jaanegui diibo ihiimaasumañotɨ Felipe tɨconɨuhi Jesutɨ diiboco ɨjɨibuguubo.
36 Jaamɨsi nɨfaihu iicaumañodɨ afatyuhɨ ihetiopiaobo Felipeque nuuhi: Jimaño nɨfaihu
icahi fɨne uco nitɨjitɨrahi, nooboro.
37 Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Paryɨ dijeebɨimaryo imiyaavogohachiijɨ, nooboro.
Jaanegui diibo iimusuuhi: Miyaaveguehi Jesucristo Moocaani Achi iicanoco,
nooboro.*
38 Jaanegui imeenegaco jullehacusuubo. Jaadɨ samɨsi teehifa iniituudɨ Felipe diiboco
nitɨuhi.
39 Jaanaa iteehifañotɨ ihiinuudɨ Moocaani Gaija Felipeque satyuuhi. Jaaboco
ihetiopiaobo siino atyɨmecuutɨhi jillɨ imo imo fuucuubo ijɨihairi.
40 Jaanaa Felipeque Azoto onoomañovɨ atyɨmeumo. Jaabo fuuhi tuucuumijeri taaja-
subogoco jɨibogooboro Cesareavɨ ɨifutuubo.

9

Jillɨ Saulo Moocaani Gaijari Fiivutuuhi.
(Hch 22.6-16; 26.9-18)

1 Jaanohachuta Saulo suufenɨtɨibo Jesuco imiyaavogomoco gaicaaugooboro feehi-
cauhi. Jaaboro fuubo sacerdotemɨ aivojɨibojaago.
2 Diiboco aameneque acaatɨnɨiboro ihacɨqui Damasca sinagogajamɨnaafico
ihacɨteque. Jaaboro Jesu jɨibogo iijɨfañodɨ iicamoco gaigoomɨ, gaifiimɨ icamoco isisɨiboro
Jerusalevɨ cɨvojafaño isatyequi.
3 Jaabo ufuubo Damascatɨ fiitɨcuuruubaaca imimañobatɨ niquejefañotɨ diiboco
achɨcɨuno.
4 Jaaneri Saulo baavɨ aacutuubo guubuuhi niquejefañotɨ diiboco unuunoco: Saulo,
Saulo, ¿collɨhi uco bucasihi? unuunoco.
5 Jaanegui Saulo iimusuuhi: ¿Mɨɨjoho nacu ɨɨjoho aivojɨibo? nooboro.
Jaanegui diiboco iimusuuno: Uujoho diiboro Jesu ɨɨjoho uco ubucasiibo.*
6 Jaanegui Saulo iimusuuhi: Aivojɨibo, ¿nacu mɨllɨ iicanoco diimeguehi? nooboro.
Jaanegui diiboco nuuno: Gañiivoobo difo tuucuumijaago tahɨ ɨco ijɨibeguequi
omoonɨjinoco, noonoro.

---

* **8:37** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

* **9:5** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Ɨɨro difiico daivu-
vusuhi oono Buey ihabajaabo imogobadɨ iicanoco imogotɨiboro iinoro fegaɨ nijequeque ɨtɨvadiivooboro icanɨcɨbadɨ,
nooboro, onoonoco.

7 Jaaneri Sauloma ufuumo sihidɨ igutuuhi. Tollɨ onoonoco uguubuumoro jaarumo mɨɨhaiñoobaco atyɨmeutɨhi.
8 Jaadɨ Saulo baatɨ agañiivuudɨ emeecɨuruubo atyɨmecuutɨhi. Jaanegui diiboco ihusetɨ agaayɨcɨumoro Damascajaa satyuumo.
9 Jahɨ icaubo mifucucɨ, safucu ɨdɨino jinejebaco machutɨibo, adutɨibo, atyɨmetɨibo icano.
10 Jaanaa Damascavɨ icaubo saafi Anania onoobo Cristoco imiyaaveguehicaubo. Jaabovɨ Jesu buhugaavuhi. ¡Anania! nooboro.
Jaanegui diibo iimusuuhi: Juu icahi Aivojɨibo, nooboro.
11 Jaanegui Aivojɨibo diiboco nuuhi: Gañiivoobo difo jɨihai tɨcovojɨ onoojɨri. Jaaboro Juda iijafa foobo dillu Saulo tarsoobo Moocaanima ihiimaaboco.
12 Jaabo gaijafaño Anania onooboco atyɨmehi asaaboro ihuseque ifihallɨvɨ ificuuneri siino aatyɨmeneque, nooboro.
13 Jaanegui Anania nuuhi: Aivojɨibo, famoova uco diibotɨ jɨibeguehicahi paryɨ Jerusalevɨ ɨco imiyaavogomoco imitɨno omoonɨhicanoco.
14 Toonegui saabo juuga sacerdotemɨ aivojɨto iijɨma paryɨ dimomoco imiyaavogomoco isisɨqui, nooboro.
15 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Difo, diiboco uujoho ɨɨcɨcuubo siijiinɨjemɨnaaco ihaivojɨtoco tollɨro israelmɨ icamoco taajɨco ijɨibeguequi.
16 Jaaboco uujoho gaajasuji tahallɨtɨ sihidɨ ɨdaasuno iicajinoco, nooboro.
17 Jaanegui Anania ufuuboro Saulo iicauhɨgo jɨcafutuubo. Jaaboro ihuseque ihallɨvɨ ificuuboro diiboco nuubo: Nahabo Saulo, Aivojɨibo Jesu ɨɨvɨ jɨihaivɨ asaahinɨsu ajafevehinɨibo uco dijaa galluuhi, jaabo siino daatyɨmehi, jaabo Moocaani Gaijaco gaayɨcɨhi icano, nooboro.
18 Jaasumiro Saulo aallɨifañotɨ aifuuno taavaabo meehebadɨ jeevano. Jaasumiro Saulo agañiivuuboro nitɨsuquimaaiubo.
19 Jaadɨ jari siino amachuudɨ sefatuubo. Jaadɨ gueenejɨsuno icaubo Damascavɨ Cristoco imiyaavogomoma.

Damascavɨ Saulo Jɨibeguehi.

20 Jaasumitɨro Saulo jɨcafutuhi sinagogajanofaño ɨjɨibogoobo: Jesu Moocaani Achi, nooboro.
21 Jaanoco paryɨ uguubuumo ajabafiitomoro neehicauhi: ¿Nacu jaanɨ icatɨibo Jerusalevɨ Jesu momoco imiyaavogomoco ɨdaasuno omoonɨhicaubo icatɨno? Mɨiro tooneguiiha juu saahinɨibo jimañootoco isisɨiboro sacerdotemɨ aivojɨtojaago isatyequi. noomoro.
22 Jaarunaa Saulo gaajano jɨibeguehicauhi Jesucristo iicanoco. Jaabo Damascavɨ iicamo judiomɨco ihiimaari mɨtasuhicaubo.

Saulo Judiomɨtɨ Taajahi.

23 Jaanobuunatɨ goovacuutɨnotɨ sanoomɨro judiomɨ iimaacasiuhi Sauloco igaicaauqui.
24 Jaamoro fucuhachuta, cuujehachuta icano tuucuumi guhugaco casicuhicaumo diiboco igaicaauqui. Jaanoco Saulo gaajacɨuhi.
25 Jaanegui miyaavogomɨnaa jɨiibaifaño diiboco ɨjɨihacuumoro fucu tuucuumi mecuhallɨdɨ baavɨ iniitusuneri taajaubo.
26 Jaadɨ Saulo Jerusalevɨ ɨifutuudɨ tomaño miyaavogomɨnaama igataavequi moonɨuruubo. Jaarunaaca diiboco ñɨhicuguumo: Fɨne miyaavogomɨnaafi icatɨibehiica, noomoro.
27 Jaarunaa Bernabe diiboco minɨsumɨnaajaa saatuuhi. Jaaboro diitoco jɨibuguubo Saulo jɨihaivɨ Cristoco aatyɨmeuboro uguubuunoco, Damascavɨ Cristotɨ ñɨhicugotɨibo ɨjɨibeguehicaunoco icano.

28 Jaadɨ jari Saulo Jerusalevɨ ifitafutuudɨ diitoma gataavuubo.
29 Jaabo ñɨhicugotɨɨbo Jesucristotɨ iimaahicaubo. Judiomɨ, griego iijɨri ihiimaahicaumoma jenaaucasiiboro feehicaubo. Jaanoma iicamo diiboco gaicaauguumo.
30 Jaanoco inahabomɨ agaajacɨumoro Sauloco satyuumo Cesareavɨ. Jaamañotɨ diiboco Tarsovɨ galluumo.
31 Jaamaño faacuumivavɨ miyaavogomɨnaa famooro imino icacuuhi, judeaoto, galileaoto, samariaoto icamo quehecutomoro feehicauhi Moocaani ñɨhicufaño icamoro, Moocaani Gaija aamusuneri guiraatomoro feehicaumo.

Enea Onooboco Buheetesuhi.
32 Jaasumi Pedro inahabomɨco meecɨɨboro efeehicaubo ɨfutuuhi Lidavɨ, tomañeri iicamoco emeecɨtuubo.
33 Jahɨ atyɨmeubo Enea onooboco ifi iniinovaneri sahuse juugahusetɨ mificabacɨ, saficaba icano tɨcovovɨ ɨgotɨɨbo iicahicauboco. Jaabo icɨgaiijefañoro sɨucɨnɨɨboco.
34 Jaaboco Pedro nuuhi: Enea Jesucristo ɨco buheesuhi, gañiivoobo dicɨgaiijeque dimibachu, nooboro.
Jaasumiro Enea gañiivuuhi.
35 Jaanoco paryɨ lidamɨnaa, saromɨnaa icamo aatyɨmeumoro iheedehiijɨco ejeevesuumoro Cristoco miyaavuguumo.

Dorca Iguijevegueque Buheetesuhi.
36 Jaasumi Jope cuumivɨ icaugo Cristo miyaavogomɨnaago Tabita imomo iicagoco griegomɨ iijɨri Dorca eneehicaugo. Jaago imino miyamɨnaaco moonɨhicauhi ɨɨdaasumehejeque sinehejeque acɨhicaugo.
37 Jaasumi Dorca iguihuvaugo guijeveuhi. Jaagoco imino ejeesuumoro caamo iicamecufaño ficuumo.
38 Jaanaa Jope cuumi, Lida cuumitɨ fiitɨuhi. Jaacuumiri Pedro iicaunoco miyaavogomɨnaa uguubuumoro miimɨsiicɨco galluumo diibojaago ijɨɨbeguetequi: Jopevɨ goovano disaa, noomoro.
39 Jaanegui Pedro diitɨsima fuuhi. Jaabo ɨɨfutuudɨ Dorca ifi icahɨgovɨ diiboco satyumo. Jaabohallɨdɨ paryɨ fibaijɨto gaigoomɨ meecɨguuhi taamoro igaachehunoco Dorca ubuheeusumi diitedi eheetavehicaunoco ɨfusuhicaumo.
40 Jaanegui Pedro paryɨ famoocoro jahisi iinusuhi. Jaadɨ ememuɨɨvuuboro Moocaanima iimaaubo. Jaaboro diigo chuumuhuco emeecɨuboro nuuhi: Tabita gañiivo, nooboro.
Jaasumiro emeecɨugo Pedroco aatyɨmeugoro casɨɨvuuhi.
41 Jaanegui ihusetɨ diigoco agaayɨcɨuboro gañiiyɨcɨubo. Jaaboro inahabomɨ, bu fibaijɨto icamoco ocoovauboro ɨɨfusuubo buheecuugoco.
42 Jaanoco paryɨ Jope cuumimɨnaa uguubumoro saatoho sihidɨ Cristoco miyaavuguuhi.
43 Jaadɨ Pedro tuucuumivɨ gueenene icauhi asimɨmeehene imibachumɨnaafi Simon onoobo iijafaño.

10

Cornelio Onoobo Pedroco Cuuhuvahi.
1 Jaanaa Cesarea cuumiri icaubo Cornelio onoobo italianomɨ Amocasimɨnaa onoomo aivojɨɨbo.
2 Jaabo paryɨ iijamɨnaama Moocaani ñɨhicufaño icahicauhi. Jaabo sihidɨ nɨhɨbamɨco acɨhicaubo judiomɨguiiha ɨɨdaasumoco ihamusuqui. Jaabo saicɨno Moocaanima iimaahicaubo.
3 Jaanaa safucu ɨmohonohallɨtɨ nɨhɨba iicaaberi gaijafaño imino atyɨmeubo Moocaani toomomɨnaafi diibojaa asaaunoco. Jaabo diiboco: ¡Cornelio! noovaubo.

4 Jaaneri Cornelio sihidɨ iigutuuboro diiboco ɨhɨɨfɨnɨcɨuboro dilluuhi: ¿Mɨllɨ Aivojɨɨbo? nooboro.
Jaanegui itoomomɨnaafi diiboco nuuhi: Moocaanima idiimaahicanoco guubuucu-ubo, judiomɨ ɨɨdaasumoco adaamusuhicanoco gaajacuubo icano.
5 Jaanegui gallu Jope cuumivɨ saatohotɨ Simon Pedroco ihɨcɨtequi.
6 Oono Simon onoobo asimɨmeehene imibachumɨnaafi iija muuaijɨniri iicajafaño iicaaboco. Jaabo ɨco jɨɨbegueji omoonɨjinoco, nooboro.
7 Jaanegui itoomomɨnaafi diiboma ihiimaauboro ufuunobuunatɨ Cornelio coovauhi saafi soldaomɨoboco Moocaani iijɨmɨnaafi inahabonɨmɨnaafico, bu miimɨsiicɨ iicojɨmɨnaatɨsima.
8 Jaaboro diitoco imino ɨjɨɨbuguuboro Jopevɨ galluubo.
9 Jaano seseevedɨ diito Jopetɨ fiitɨcuunaaca Pedro caamovɨ fuuhi iijahallɨvɨ gadɨcɨɨba Moocaanima ihiimaaqui.
10 Jaaboco sihidɨ ajeba aivuuneguiiha imachuqui diibedi eheetavuumaaca gaijaco atyɨmeubo,
11 niqueje afaayacafotonofañotɨ niituuno baavɨ gaachehubaryutyɨgababadɨ jeevano fahɨgovatɨ duujecɨnɨno.
12 Jaanofaño faaboho asimɨ icauhi igueenemeheje itɨhaiño iicameheje, faaboho joomɨ, faaboho jiinimomɨ icano.
13 Jaanaa Pedro guubuuhi niquejefañotɨ diiboco unuunoco: Pedro, gañiivohɨ diitotɨ gaicaaubo diidu, onoonoco.
14 Jaanegui Pedro iimusuuhi: Chahano Aivojɨɨbo, uujoho duutatɨhi jihovonoco ɨɨdicunoco, nooboro.
15 Jaanegui siino diiboco nuuno: Moocaani: Imino, onoonoco ɨɨjoho: Ɨdicuno, needino, noonoro.
16 Mifoocɨ, safo icano iniituunoro caamo niquejefaño fuucuuno.
17 Jaano esamaajeri Pedro: ¿Mɨllɨ fɨne eneejiruno? nooboro icaunaaca Cornelio agalluumo Simon iijaco dilluumoro ufuumo iguhugavɨ ɨfutuuhi.
18 Jaamoro sefano dilluumo: ¿Naa jiijafaño Simon Pedro onoobo icahi? noomoro.
19 Jaanaa Pedro gaijaco aatyɨmeuno esamaajeri icauboco Moocaani Gaija nuuhi: Meecɨ johono miimɨsiicɨ, saafi icamo ɨco guiinehi.
20 Gañiivo. Jaaboro niitoobo bañɨmo nootɨɨbo diitoma difo. Uujoho diitoco agalluumo, nooboro.
21 Jaanegui Pedro niituuhi baavɨ Cornelio agalluumojaago. Jaaboro diitoco nuubo: Uco amɨɨhai miguiinehi. ¿Jaamo jinejefiri masaahi? nooboro.
22 Jaanegui diiboco nuumo: Aivojɨɨbo Cornelio agalluuneguiiha. Imihuseebe Moocaani ñɨhicufa iicaabo. Jaaboco famooro judiomɨ agaijɨɨbo. Jaaboco Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Pedroco cuuhuva. Jaabo iijɨco guubuuhi, eneeneguiiha masaahi, noomoro.
23 Jaanegui Pedro diitoco jaahevesuuhi. Jaamo tufucu toono diiboma cɨgaumo. Jaano seseevedɨ Pedro diitoma fuuhi. Jaaboma saatoho inahabomɨ gataavuuhi Joperi iicaumo.
24 Jaano seseevedɨ ɨɨfutuumo Cesareavɨ Cornelio iyotoma igataavomɨnaaco iigaiyɨɨcɨumoma diitoco utuumuuhɨgo.
25 Jaanaa Pedro Cornelio iijavɨ ɨɨfutuuhi. Jaaboco Cornelio idilluuboro iguiino memuɨɨvuubo Pedroco iimequi.
26 Jaarunaa Pedro diiboco gañiiyɨcɨuhi: Dulleeve, uujoho tollɨro ɨɨbadɨro miyamɨnaafi, nooboro.
27 Jaaboma ihiimaaboro fañoojavɨ ufuubo atyɨmeuhi sihidɨ miyamɨnaa igaicɨnɨmoco.
28 Jaanegui Pedro nuuhi: Amɨɨhairyo magaajahi sacerdotemɨ neefihi imijitɨruno judiomɨoobo siicuuornelio iijavɨ ɨɨfutuuhi. Jaaboco Cornelio idilluuboro iguiino

memuɨɨvuubo miooboma agataavooboro diibo iijafa ofoono onoonɨcɨnoco. Jaarunofaño uco Moocaani jɨɨbeguehi sitaaco ɨdicumo mɨhɨnivamo needino, nooboro.
29 Jaaneguiiha amɨɨhai uco mucuuhuvanoco mɨllɨ nootɨɨbo saahi. ¿Jaamo jinejeguiiha uco mucuuhuvahi? nooboro.
30 Jaanegui Cornelio iimusuuhi: Igueenemeheje fucuva mihicacuuhi jisumi nɨhɨba icaaberi jaahe machutɨɨbo iijɨcuuvɨ Moocaanima iimaanaaca uuvɨ jafevehinɨɨbo gaifi arɨcuchehufa jɨɨcɨnɨɨbo.
31 Jaabo uco neehinɨhi: Cornelio, Moocaani guubuuhi idiimaanoco gaajacuubo ɨɨdaasumoco adaamusuhicanoco.
32 Jaanegui gallu Jope cuumivɨ saatohotɨ Simon Pedroco ihɨcɨtequi asimeehene imibachumɨnaafi tollɨro Simon onoobo iija muuaijɨniri iicajafa icaaboco. Jaabo asaadɨ ɨɨma iimaajiibo, nooboro.
33 Jaanegui galluuhi tusumiro ɨco ihɨcɨtequi. Jaabo imino saahi. Jaanegui jino famooro Moocaani ɨmefeene mihicahi. Moocaani ɨco atajɨɨbanoco mihimeguehi muguubunoco, nooboro.

Cornelio Iijafaño Pedro Jɨɨbeguehi.

34 Jaanegui Pedro tɨconɨuhi nooboro: Jari jisu gaajahi Moocaani sabadɨro miyamɨnaaco agaijɨnoco.
35 Sabadɨro agaayɨcɨnoco fahɨgova miyamɨnaatɨ diiboco ɨñɨhicugomoro imino iicamoco.
36 Mɨɨro Moocaani iimaauhi Israel cuumimɨnaaco sajeebɨɨ icano jɨɨbogoco ɨjɨɨbuguubo Jesucristofeenedɨ. Jaabo diibo famoo Aivojɨɨbo.
37 Amɨɨhairyo imino magaajacuuhi paryɨ judiomɨ jiinɨjevɨ iicaunoco. Mɨɨro Jua jɨɨbogooboro initɨhicaunobuunatɨ.
38 Galileavɨ jillɨ tɨcovauno Moocaani Jesu Nazareooboco Gaijaco imityama acɨubo. Jaaneri feehicaubo imino moonɨɨboro iimitɨno ɨjɨma iicamoco taajasuuboro feehicaubo. Jillɨ moonɨɨboro feehicaubo Moocaani diiboma iicaumañoo.
39 Jaanoco mɨɨhai magaajahi Jesu Jerusale cuumifañoo, paryɨ Judea jiinɨjevɨ icano omoonɨhicaunoco. Jaaboco agaicaaumoro ɨmohobujevɨ tetecuumo.
40 Jaaruuboco Moocaani buheetesuuhi mifucucɨ, safucu icanotɨ. Jaabo mɨɨhaivɨ jafeveuhi.
41 Jaaruno famoovɨro jafevetɨɨbo mɨɨhaivɨro jafeveubo mɨɨhaico itɨconɨtɨro Moocaani toono gaajamɨnaatɨ ɨɨcɨumovɨ. Jaaboma mɨɨhai mamachumoro mahaduhicauhi iguijeveubo ubuheeteunobuunatɨ.
42 Jaabo mɨɨhaico galluuhi miyamɨnaaco mɨjɨɨbeguequi Moocaani diiboco iguijevemehallɨvɨ, ubuheemehallɨvɨ icano Aivojɨɨbotɨ ificuunoco mɨjɨɨbeguequi icano.
43 Tollɨro famooro sɨɨcɨjetɨro Moocaani iimaamɨnaa Jesutɨ iimaauhi: Paryɨ diiboco imiyaavogomo diibofeenedɨ taajaji, noomoro. Jaanoco Pedro nuuhi.

Judiomɨ Icatɨrumo Moocaani Gaijaco Gaayɨcɨhi.

44 Pedro ihiimaaunaacaro Moocaani Gaija niituuhi paryɨ diibo jɨɨbogoco uguubunɨcɨumohallɨvɨ.
45 Jaaneri sihidɨ jabafiituumo judio miyaavogomɨnaa Pedroma asaaumo, tollɨro judiomɨ icatɨrumoco, Moocaani Igaijaco aacɨuneri,
46 bu tollɨro sijɨɨjeri ihiimaamoro Moocaanico imehicaumo icanoco uguubuumoro.
47 Jaanegui Pedro nuuhi: Jaanegui, ¿mɨɨjoho bu collɨhi neejirahi nɨfaihuri nitɨratɨmo iicaqui mɨɨhaibadɨro bu Moocaani Gaijaco agaayɨcɨcuumo? nooboro.
48 Jaanegui tajɨɨbaubo diito initɨsuquimaaiqui Jesucristo momofeenedɨ. Jaadɨ Pedroco ifiitɨunegui diitoma gueenejɨsuno icaubo.

11

1 Jaanaa saatoho minɨsumɨnaa, inahabomɨ icamo Judeari iicaumo guubuuhi tollɨro
siicuumioto icarumo Moocaani jɨɨbogoco agaayɨcɨunoco.
2 Jaanaa Pedro Jerusalevɨ agaseuboco saatoho judiomɨ miyaavogomɨnaa
ɨtɨhɨɨsuumoro, nuuhi:
3 ¿Collɨhi judiomɨ icatɨmojaago edeeguejeebere diitoma machuhi? noomoro.
4 Jaanegui Pedro diitoco jɨɨbuguuhi fanootɨro nijequevɨ tahɨ iicaunoco.
5 Jillɨ nooboro: Uujoho Jope cuumivɨ iicahinɨsumi Moocaanima ihiimaahinɨɨbo
atyɨmehinɨhi gaijafaño gaachehubaryutyɨgababadɨ jeevanoco fahɨgovatɨ duujecɨnɨno
niquejefañotɨ tajaa iniitonoco.
6 Jaanegui imino atyɨmequi emeecɨɨbo atyɨmehinɨhi fanoo asimɨ igueenemeheje
itɨhaiño iicamehejeque, ɨñɨhicufiimoco, jiinimomɨco, agahafomehejeque icano.
7 Jaanaa niquejefañotɨ uco onoonoco guubuuhi: Pedro gañiivo. Jaaboro diitotɨ
gaisiraicɨɨbo diidu, onoonoco.
8 Jaarunaa uujoho neehinɨhi: Chahano, Aivojɨɨbo, uujoho duutatɨhi jihovono
ɨɨdicunoco, nooboro.
9 Jaanegui niquejefañotɨ siino uco noono: Moocaani iimibachucuunoco ɨɨjoho: Ɨdicuno,
needino, noonoro.
10 Jaanoro mifoocɨ, safo icano niituuhi. Jaanoro niquejefa siino fuucuuno.
11 Jaanaaca miimɨsiicɨ, saafi icamo ɨfutuuhi uujoho iicaujavɨ uco ɨɨcɨvamo Cesarea
cuumitɨ agalluumo.
12 Jaanegui Moocaani Gaija uco diitoma galluuhi bañɨgotɨɨbo difo, nooboro. Jaanegui
sahuse juugahusetɨ saafi icamo uuma fuuhi. Jaamoma saafi iijafa majaaheveuhi.
13 Jaabo mɨɨhaico jɨɨbeguehi Moocaani toomomɨnaafico aatyɨmehinɨɨbo ujulleeveebere diiboco eneehinɨnoco: Saatohotɨ Jope cuumivɨ gallu Simon Pedro onooboco
ihɨcɨtequi.
14 Jaabo ɨco jɨɨbegueji diijamɨnaama ataajajinoco, nooboro eneehinɨnoco.
15 Jaanegui uujoho ihiimaabo tɨcovahinɨnaacaro Moocaani Gaija diitohallɨvɨ niitehinɨhi itɨconɨ mɨɨhaihallɨvɨ iicaubadɨ.
16 Jaanotɨ uujoho esafetehinɨhi Jesu unuunoco: Miyaano Jua nɨfaihuri nitɨuhi. Jaanotɨ
amɨɨhai minitɨcafeteji Moocaani Gaijari, unuunoco.
17 Mɨɨhai Aivojɨɨbo Jesucristoco mimiyaavuguusumi aacɨcuubadɨro diitoco
aacɨcuunoco. Jaanegui uujoho miyamɨnaafiro, ¿mɨllɨ Moocaanico jenaaujirahi?
nooboro.
18 Jaanoco Jerusaleri iicaumo inahabomɨ uguubuumoro llɨɨvɨuhi. Jaamoro
Moocaanico imuumo: Jaanegui tollɨro Moocaani siicuumioto icarumo iheedehifiico
ejeevesumoco acɨhi ifinɨjitɨno ifiico, noomoro.

Antioquia Cuumivɨ Moocaani Iija Iicano.

19 Esteba onooboco agaicaaunotɨro saatoho miyaavogomɨnaaco ɨdaasuno
omoonɨunotɨ sanoodɨmo gaacɨnɨuhi Feniciavɨ, Chiprevɨ, Antioquiavɨ icano. Jahɨ jaamo
Moocaani iijɨco jɨɨbeguehicauhi saatohocoro judiomɨco sitaaco jɨɨbogotɨmo.
20 Jaarunaa saatoho Chipre, Cirene icano miyaavogomɨnaa Antioquia cuumivɨ
ɨɨfutuumo judiomɨ icatɨrumoco jɨɨbuguuhi Jesucristo Moocaani Achi jɨɨbogoco.
21 Jaamoma Moocaani mitya icahicauhi. Jaamaño sihidɨ saatoho iheedehiijɨco
ejeevesuumoro Aivojɨɨbo Jesuco miyaavuguumo.
22 Jaanoco Jerusaleri iicaja Moocaani iijamɨnaa uguubuumoro Bernabeque galluumo
Antioquiavɨ.
23 Jaabo Bernabe ɨɨfutuubo atyɨmeuhi Moocaani imihuseri diito imino iicanoco.
Jaaneri imo imo iminifutuuboro diitoco fajɨɨnɨubo sefano ijeebɨɨco omoonɨmoro
Aivojɨɨbo Jesucristo iijɨfañoro iicaqui.

24 Jaabo Bernabe imihuseebe Moocaani Gaija ijeebiifa icaabo sihidi miyaavogoobo. Jaamaño sihidi miyaminaaco Jesucristodi icihicaubo.
25 Jaanobuunati Bernabe fuuhi Tarso cuumivi Sauloco iicituubo. Jaaboro Antioquiavi satyuubo.
26 Jahi Cristoco imiyaavuguumoma icaumisi saficaba Antioquiavi sihidi miyaminaaco jiibogomisiro. Jaamañovi iticoni Antioquiavi momoniumo miyaavogominaaco Cristotati.
27 Jaasumi Moocaani iimaaminaa Jerusaleti fuumo Antioquiavi.
28 Jaanaa diitoti saafi Agabo onoobo inahabomifeeneti ujulleeveuboro Moocaani Gaija diiboco unuunoco nuubo: Fanoo jiinijeviro aivo sihidi ajeba icaji, nooboro. Jaano icauhi aivojiibo Claudio onoobo atajiibausumi.
29 Jaanegui Antioquiari iicau miyaavogominaa esamaaiumoro inahabomi Judeari iicaumoja nihibamico galluumo inehejema iicaudimo aaciunehejeque icano.
30 Tolliro bu Moocaani iija quillahutojaago galluumo nihibamico Bernabe, Saulo icamisima.

12

Cristotaco Idaasuno Moonimo.

1 Jaasumi aivojiibo Herode* ticoniuhi Cristotaco idaasuno omooniubo.
2 Jua nahabo Jacooboco aamigari gaicaausuubo.
3 Jaano judiomidi iimiunegui Herode Pedroco sisisuubo Pascua jiibaimosumi.
4 Jaaboco isisisuuboro civojafaño ficusuubo. Jaaboco igueenemehejedihaiva icamo toomominaa teemehicauhi ifahaiva ticovovi igueenemehejedimova icamo. Jaaboco Pascuabuunati miyaminaa imefeenevi iinusuguubo.
5 Jaabo Pedro civojafa icaaboco imino teemehicaumo. Jaarunaa Cristota diibohallivi suufenitimo Moocaanico dilluhicauhi.

Moocaani Pedroco Civojafañoti Iinusuhi.

6 Jaanaa Herode Pedroco miyaminaa imega ihiinusuujino iijicuuviofucu Pedro miimisiici soldaomisifeene cigahicauhi mihici jigaiñehiiciri sisiciniibo tolliro saatoho icivoja guhuga imegaco teemehicauhi.
7 Jaanaa Moocaani toomominaafi icivojafaño jafevevauhi. Jaaneri paryi icivojafaño achicuhi. Jaadi Moocaani toomominaafi Pedroco imecuhuti ganiiciuhi ihaiquequi. Goovano gañiivo, nooboro.
Jaasumiro Pedroti ijigaiñehi ihuseti acutuuhi.
8 Jaaboco Moocaani toomominaafi nuuhi: Diniivigai meeheque cuhufono siyaavoobo ditihaipaajeneque dicamaje, eneenegui Pedro jicamaaiuhi.
Jaadi siino Pedroco nuubo: Simon, diijeebutachehuco gafaivoobo tadyojicuti disaa, nooboro.
9 Jaanegui Pedro idojicuti saauhi: Fine jilli tigahi, nooboro itoomominaafi omooniunoco.
10 Jaamisi ticoniuhi afatyumisi imegari iicautoomominaaco. Jaanohallivi iicaumoco icano afatyuudi iifutuumisi jigaiño guhuga jahisivi iifotocinihugavi jaahuga iinoro faayacafutuuhi. Jaaneri ihiinuumisiro jiihairi fuumisi. Jaanaa itoomominaafi diiboti imimañobati sihi minifutuuhi.
11 Jaadi jari Pedro imino eesafutuuboro nuuhi: Jari gaajaci hi miyaano iicanoco. Moocaani jahi itoomominaafico galluuhi uco Herode useti, judiomi omoonijirunoti icano itaajasuqui, nooboro.
12 Jaanoco esamaaiboro Pedro fuuhi Maria, Jua Marco onoobo seeji iijajaago. Jahi sihidi miyaminaa igaicinihuhi Moocaanima ihiimaaumo.

---

* **12:1** Herode Agripa onoobo. Jaabo Herode Imityaabo onoobo iyaachi.

13 Jaabo ɨɨfutuuboro jahisio guhugaco tutucutuubo. Jaanegui bagocaja Rode onoogo iinuuhi: ¿Mɨɨjoho fɨne? noogoro emeecɨtogo.
14 Jaago Pedro ico iicanoco uguubuugoro imo imo iminifutuugoro iguhugaco faayɨcɨutɨgoro jinafatyuugo ɨjɨɨbogotogo Pedro iguhuga ɨmegavɨ iicaunoco.
15 Jaanegui diigoco nuumo: Jillɨ fɨne degavehi, noomoro.
Jaarunaa diigo: Miyaano, noogoro jenaauhicauhi.
Jaanegui nuumo: Diibo icatɨno fɨne jillɨ diibo gaija, noomoro.
16 Jaarunaa Pedro suufenɨtɨɨbo iguhugaco tutucuhicauhi. Jaanegui iguhugaco afaayɨcɨumo diiboco aatyɨmeumoro jabafiituuhi.
17 Jaanegui Pedro diitoco ihuseri faguuhi llɨɨvɨ iicaqui. Jaaboro diitoco jɨɨbuguubo Moocaani diiboco cɨvojafañotɨ ihiinusuunoco. Jaaboro jillɨ Jacooboco, saatoho monahabomɨco icano mɨjɨɨbogo, nooboro sihɨgovɨ fuubo.
18 Jaanaa meseseeveudɨ icɨvoja toomomɨnaa ñaaɨvocasiuhi: ¿Mɨllɨ Pedro cuuca icahi? noomoro.
19 Jaamoco Herode guiinusuuhi. Jaarumo aatyɨmeutɨnegui diitoco: ¿Mɨllɨ jana taajaabo? nooboro itoomomɨnaaco gaisiraicɨsuubo. Jaaboro Herode Judeatɨ ufuuboro Cesarea cuumivɨ icatuubo.

Herode Guijevehi.

20 Jaabo Herode sɨfiiratuuhi Tiro, Sidon icamo miyamɨnaajaago. Jaanegui diito sabadɨro ihiimaacasiumoro saaumo Herodejaago. Itɨconɨ Herode iija aivojɨɨbo Blasto onooboco nɨhɨbamɨco jaaduumo diitohallɨvɨ ihiimaaqui. Jaabofeenedɨ Iherodeque dilluumo sajeebɨɨ iicaqui diibo jiinɨjetɨ machutaaco agaayɨcɨhicauneguiiha.
21 Jaanegui Herode diitoco tufucu jei masaa unuufucu, ihaivojɨ gaachehuco ɨjɨcafutuuboro ihaivojɨ gɨcɨnɨtafa casɨɨvuubo. Jaaboro diito ɨmefeenevɨ iimaaubo.
22 Jaaneri miyamɨnaa coovadiinamaaiuhi: ¡Jino ihiimaabo miyamɨnaafi icatɨɨbo Moocaaniro! noomoro.
23 Jaasumiro Moocaani toomomɨnaafi diiboco chuumusuuhi Moocaanico iimuunoco diiboro agaayɨcɨumaño. Jaasumiro guijeveubo jɨɨjoho uduuneri.
24 Jaano tɨcovo Moocaani iijɨ guiraatonoro feehicauhi fahɨgovadɨ ɨjɨɨbegueneri.
25 Jaadɨ Bernabemɨsi idudɨcamaajeque imivuudɨ Jerusaletɨ dojɨcuvɨro uhuumiumɨsi Jua Marco onooboco satyuumɨsi.

13

Bernabe, Saulo Icamɨsi Tɨconɨhi Siicuumijaa Ofoomɨsi.

1 Jaanaa Moocaani iimaamɨnaa icauhi Antioquiari iicaja Moocaani iijafaño. Jaamou diito jɨɨbogomɨnaa Bernabe, Simon Cɨvucu onoobo, Lucio cireneobo, Manae onoobo Galilea aivojɨɨbo Herode* cojɨvɨ ifiivuubo, Saulo icamo.
2 Jaamo safucu igaivuumo Moocaanima machutɨmo iimaaqui. Jaamo machutɨmo Moocaanima ihiimaaumaaca Moocaani Gaija nuuhi: Bernabe, Saulo icamɨsico ijeevadɨ uudi mudugaacu diitɨsico toono dudɨcamaajejaa ucuuhuvaunojaago, noonoro.
3 Jaanegui saatoho jɨɨbogomɨnaa machutɨmo Moocaanima ihiimaaunobuunatɨ ihuseneque diitɨsihallɨvɨ ificuumoro diitɨsico galluumo.

Jɨɨbogomɨnaa Chipre Chugaivɨ Jɨɨbeguehi.

4 Jaamɨsico Moocaani Gaija agallunegui Bernabe, Sauloma icamɨsi fuuhi Seleucia cuumivɨ. Jaamañotɨ muuairi fuumɨsi Chipre chugaivɨ.
5 Jaamɨsi Salamina cuumivɨ ɨɨfutuudɨ judiomɨ sinagogajanofaño Moocaani iijɨco jɨɨbeguehicaumɨsi. Jaamɨsima Jua Marco onoobo fuuhi diitɨsico ihamusuqui.

---

* **13:1** Herode Antipa onoobo. Mc 6.14; Lc 3.1; Hch 4 22.

6 Jaamo tuchugairiro efeehicamo Pafo cuumivɨ ɨfutuuhi. Jahɨ atyɨmeumo judiomɨoobo BarJesu onoobo maaimoco. Jaabo bañɨhicauhi: Uujoho Moocaani iimaamɨnaafi, nooboro.
7 Jaamaaimo Sergio Paulo onoobo aivojɨɨbo fanoovaco gaajaabo cojɨri icahicauhi. Jaabo ihaivojɨɨbo cuuhuvauhi Bernabe, Saulo icamɨsico Moocaani iijɨco iguubuqui.
8 Jaarunaa tomaaimo griego iijɨri Elimas onoobo diitɨsico jenaauhicauhi ihaivojɨɨbo imiyaavugujiruneguiiha.
9 Jaanegui Saulo icaruubo Pablo onoobo Moocaani Gaija ijeebɨɨfaño gahafɨcɨnɨɨbo diiboco imino ɨhɨɨfɨnɨcɨuboro nuuhi:
10 ¡Bañɨfiiramɨnaafi ɨjɨ seemene idiicaabo, idiimitɨɨbo miyaano jɨɨhevemɨnaafi idiicaabo! Ɨtɨcovojɨ Moocaani jɨɨhaico, ¿collɨhi suufenɨtɨɨbo cɨryu cɨryu moonɨɨboro diicahicahi?
11 Jisu ɨco Moocaani use aamɨji dihaallɨɨ ɨco ijaabavequi. Jaabo nɨhɨba seseeque atyɨmetɨɨbo diicahi gueenene, nooboro.
Jaasumiro cɨvono diibedi minifutuuno aimuufaibadɨ. Jaaneri dudɨɨvɨ icaubo. Jaanegui saatohoco guiinuubo ihusetɨ agaayɨcɨmoro diiboco isatyequi.
12 Jaanoco ihaivojɨɨbo aatyɨmeuboro miyaavuguhi. Jaaboro Moocaani iijɨco ɨjɨɨbogonoco uguubuuboro eetyehicauhi.

Pablomɨ Pisidia Jiinɨjeri Iicano Antioquiavɨ Ɨfetehi.

13 Jaadɨ Pablomɨ ɨjɨcamaaimoro Pafo cuumitɨ ufuumo ɨfutuuhi Pergevɨ Panfilia jiinɨjevɨ. Jaamañovɨ Jua Marco onoobo diitɨsico ejeevesuuboro uumiuhi dojɨcuvɨro Jerusalevɨ.
14 Jaanobuunatɨ diitɨsi Pergetɨ fatyuuhi Antioquiavɨ Pisidia jiinɨjevɨ. Jahɨ judiomɨ jaguisɨsumi sinagogajafaño ufuumɨsiro casɨɨvutuumɨsi.
15 Jaadɨ Moise tajɨɨba aameneque, bu Moocaani iimaamɨnaa aameneque icano emeecɨudɨ sinagogaja aivojɨto atajɨɨbaunegui dilluumo: Fañɨ, fagojɨɨbogoma mihicahachiijɨ miyamɨnaadi jisu mihiimaa, noomoro.
16 Jaanegui Pablo agañɨɨvuuboro ihuseri faguubo llɨɨvɨ iicaqui. Jaaboro nuubo: Israel miyamɨnaa muguubu; amɨɨhai tollɨro Moocaani jeecɨvomɨnaa.
17 Moocaanico amɨɨhai Israel cuumimɨnaa mimiyaavogoobo moheedeeteque ɨcɨuhi. Jaaboro diitotɨ ajashutɨ cuumi eetavuubo siicuumifeenevɨ Egiptori iicausumi. Jaadɨ toojiinɨjetɨ imityari diitoco iinusuubo.
18 Jaadɨ Moocaani miimɨsiicɨ tɨcovovɨ ficabano sɨcaihɨgo diitoco jaabɨcɨuhi.
19 Jaaboro sahuse juugahusetɨ miicuumiicɨ icano jiinɨje miyamɨnaaco Canaan jiinɨjevɨ ifinɨsuuboro moheedeeteque ijiinɨjeneque acɨubo.
20 Jaadɨ cuatro ciento cincuentadɨ ficabavabuunatɨ diitoco fagomɨnaafeenedɨ tajɨɨbahicaubo. Jaanobuunatɨ Moocaani iimaamɨnaafi Samuel iicausumi
21 Moocaanico dilluumo aivojɨɨbotɨ diitoco ihacɨqui diitoco itajɨɨbahicaqui. Jaanegui Moocaani diitoco acɨuhi miimɨsiicɨ ficabanohachuta tɨcovovɨ aivojɨɨbotɨ Saul onooboco Sis onoobo achico, Benjamin cuumiooboco.
22 Jaadɨ Moocaani Saulco ihaivojɨtɨ gañɨɨuhi. Jaaboro aivojɨɨbotɨ Davidco ficuubo. Jaabotɨ Moocaani nuuhi: Isai achi Davidco atyɨmehi: Tajeebɨɨ onoobadɨ iicaaboco uujoho iimogobadɨ iicajiiboco, nooboro.
23 Jaabo David iyaachimɨhaioobou Jesu, Moocaani Israel cuumimɨnaaco itaajasuqui ificuubo diibo unuubadɨ.
24 Jaabo Jua Jesu saautɨnaacaro jɨɨbeguehicauhi paryɨ Israel cuumimɨnaaco: Minitɨsuquimaaje amɨɨhai eedeehifiico mejeevesumoro, nooboro.
25 Jaabo Jua ijɨɨbogoco imivucuujino fiitɨno nuubo: Amɨɨhai uco diiborucu, noomoro mehesɨcɨnɨɨbo icatɨhi. Tabuunatɨ saajiibo tajanaanɨcɨvɨ iicaabo. Jaabovɨ ɨfototɨhi diibobadɨ sihidɨ jeevahi. Jaabou, diibo tɨhaipaaje duujeque isinaayujiruunova, nooboro.

26 Jaamo amɨɨhai tañahabomɨ Abraham yoto seeme mihicamo, tollɨro amɨɨhaifeene
siicuumioto Moocaanico mejeecɨvomo icano. Amɨɨhaidi iicano jino taajasujɨɨbogo.
27 Mɨɨro Jerusaleri iicamo paryɨ ihaivojɨtoma Jesuco gaajautɨhi, Moocaani iimaamɨnaa
aameque fahiijɨvaro jaguisɨsumi ɨɨfɨnɨcɨrumo gaajahicautɨmo. Jaamoro diitoro Jesuco
iguijenɨguusumi toohaamefaño onoonoco miyaavusuumo.
28 Toonohallɨtɨ agaicaaujirunoco diibovɨ aatyɨmeutɨnegui Pilatoco dillumo diiboco
igaicaauqui.
29 Jaamoro diibotɨ aamefaño onoobadɨ iicacuusumi ihɨmohobujetɨ iniitusuumoro
cɨɨumo.
30 Jaaruuboco Moocaani guijevefañotɨ buheetesuuhi.
31 Jaabo gueenene fucuva jafevehicaubo diiboma Galilea jiinɨjetɨ Jerusale cuumivɨ
ufuumovɨ. Jaamo diito jisumi diibotɨ miyamɨnaaco jɨɨbeguehicahi.
32 Jaamo mɨɨhai amɨɨhaico mɨjɨɨbeguehicahi iimino jɨɨbogoco Moocaani
moheedeeteque unuunoco.
33 Mɨɨhai diito iyaachimɨhai mihicamedi diibo unuuno miyaavehi Jesuco ubuheete-
suubo Salmo onoohaamefaño capitulo dos onoobadɨ: Ɨɨjoho taseemene jifucu uubadɨro
idiicaabo, noonoro.
34 Moocaani diiboco ifi tuucɨtɨno iicaqui ubuheetesuujinoco jillɨ nuubo. Jaabo ɨco
uujoho acɨji Davidco unuunoco, nooboro.
35 Jaabadɨro bu Sisalmovɨ noono: Agaijɨɨbo dijeecɨvomɨnaafi ifiico deevesujitɨhi
tuucɨtɨno iicaqui, noonoro.
36 Jaabo David isumiotoco imino moonɨubo Moocaani onoobadɨ: Jaabo iguijeveuboco
iheedete cojɨvɨ cɨɨumo. Jaabo tuucɨuhi.
37 Jaanotɨ Moocaani ubuheetesuubo tuucɨutɨhi.
38 Jaanegui fañɨ, magaaja diibo Jesufeenedɨ imitɨ buusuco amɨɨhaico mɨjɨɨbogonoco.
39 Mɨɨro Moise tajɨɨbaco omoonɨrumo taajatɨmo iicahicamo paryɨ Jesuco imiyaavo-
gomo diibofañodɨ taajaji.
40 Jaanegui imino mehesɨcɨnɨ; Moocaani iimaamɨnaa jillɨ unuuno amɨɨhaihallɨvɨ
icadino:
41 Memeecɨ amɨɨhai dejecumɨnaa, majabafiitomoro mifinɨcɨnɨ uujoho Moocaani iicaabo
amɨɨhai mihicasumi sihidɨ ejeevanoco eetaveji. Jaarunoco saatoho amɨɨhaico
ɨjɨɨbogorunoco miyaano meneejitɨrahi, onoono.
42 Jaadɨ Pablomɨsi inahabonɨmɨnaama judiomɨ sinagogajatɨ ihiinuumoco judiomɨ
iicatɨmo nuuhi: Sijaguisɨvɨ jei mɨɨhaico siino mɨjɨɨbogo, noomoro.
43 Jaadɨ Pablomɨsi jahisivɨ iinuucuumɨsi dojɨcutɨ fuumo sihidɨ judiomɨoto, siicuumio
miyaavogomɨnaa icamo. Jaamoco diitɨsi fajɨɨnɨhicauhi: Moocaani imihiijɨguiinoro
mihica, sefano noomɨsiro.
44 Jaadɨ sifoo jaguisɨvɨ fiitɨcuujiruno faacuumiro ufuuno Moocaani iijɨco iguubuqui.
45 Jaanegui judiomɨ sihidɨ miyamɨnaa ufuunoco aatyɨmeumoro diitohallɨtɨ Pabloco
jɨɨheveuhi. Jaamoro Pabloco ejenaaumoro dejecuhicaumo.
46 Jaarunaa Pablomɨsi igototɨmɨsi nuuhi: Itɨconɨ amɨɨhai judiomɨco Moocaani iijɨco
mɨjɨɨbeguejirahi. Jaarunoco magaayɨcɨtɨmoro ifinɨjitɨno ifiima mihicagotɨhi. Jaanegui
amɨɨhai cojɨtɨ siicuumiotojaagovɨro mefeeji, noomɨsiro.
47 Jillɨ nooboro Moocaani mɨɨhaico tajɨɨbauhi:
Ɨco ficuuhi faajiinɨjemɨnaahallɨvɨ judiomɨ icatɨrumoco gaajasuqui. Amɨɨhaifeenedɨ taa-
jasujɨɨbogoco jiinɨjejɨnibaacɨvɨ galluuji, nooboro.
48 Jaanoco siicuumioto uguubuumoro imo imo minifutuuhi. Jaamoro: Moocaani iijɨ
aivo imihi, noomoro miyaavuguumo, paryɨ fiivo ifiima iicaqui ɨɨcɨcuudɨmo.
49 Jillɨ paryɨ toojiinɨjevɨ Moocaani iijɨ jɨɨbogocafutuuhi.

50 Jaarunaa judiomɨ iimaacasiuhi Moocaani iija gaigoomɨ obocɨfimoma, tuucuumio gaifiimɨ obocɨfimo icamoma. Jaamoro tɨconɨuhi Pablomɨsico ɨjɨɨhevemere ɨdaasuno omoonɨumo. Jaamoro diitɨsico toojiinɨjetɨ gañɨɨumo.
51 Jaanoma iicaumɨsi diitohallɨvɨ itɨhaipaaje jiinɨco tatacuumɨsi toono jɨɨbogobadɨ iicano. Jaamɨsiro Iconio cuumijaa fuumɨsi.
52 Jaarunaa Cristotaco ejeevesuumo imo imo icauhi Moocaani Gaija ijeebɨɨnofaño iicaumaño.

14

Pablomɨsi Iconio Cuumivɨ.

1 Jaadɨ Iconiovɨ Pablo, Bernabe icamɨsi judiomɨ sinagogajafaño fuuhi. Jaamɨsiro jɨɨbeguehicauhi. Jaanoco sihidɨ miyaavuguumo judiomɨ griegomɨoto icamo.
2 Jaarunaa saatoho judiomɨ imiyaavuguutɨmo siicuumiotoco esaayusuuhi inahabomɨco ijɨɨhevequi.
3 Jaarunoco igototɨmɨsi tuucuumivɨ gueenene icaumɨsi Moocaanitɨ jɨɨbogomɨsiro. Jaabo Moocaani iimihusetɨ ihiimaanoco miyaavugusuhicauhi ɨɨfusunoco, sihidɨ ejeevanehejeque icano omoonɨhicanofeenedɨ.
4 Jaarunaa tuucuumio miyamɨnaa dugaacɨnɨuhi saatoho judiomɨjaagodɨ, saatoho minɨsumɨnaajaagodɨ icano.
5 Jaanoma iicamo judiomɨ, siicuumioto icano aivojɨtoma jɨcucasiuhi diitoco ɨdaasuno omoonɨmoro guiisibaneri ihaamɨqui.
6 Jaanoco Pablomɨsi agaajacɨumɨsiro gaauhi Listra, Derbe icanovɨ, Licaonia jiinɨje uufocono cuuminovɨ icano.
7 Jahɨ tollɨro taajasubogoco jɨɨbeguehicaumɨsi.

Listra Cuumivɨ Pabloco Guiisibaneri Aamɨmo.

8 Listra cuumivɨ icaubo saafi ifiivuunotɨro ɨgotɨɨbo iicaubo. Jaabo gɨcɨnɨuhi ɨgotɨɨbo itɨhai iimiutɨneri.
9 Jaabo Pablo iimaanoco imino guubunɨcɨhicauhi. Jaanegui Pablo diiboco imino emeecɨubo gaajacɨuhi: Uujoho buheeji, nooboro imiyaavuguunoco.
10 Jaanegui Pablo sefano nuuhi: ¡Sano tɨcovoro ditɨhaihallɨvɨ dulleeve! nooboro. Jaanegui sefano casiniivuubo.
Jaaboro ɨgooboro fuubo.
11 Jaano Pablo omoonɨunoco miyamɨnaa aatyɨmeumoro sefano coovadiivuumo Licaonia iijɨri: ¡Diosmɨ, miyamɨnaa ifibadɨ ifiivotomoro mojaago niitehi! noomoro.
12 Jaamoro Bernabeque Jupiter neehicaumo. Jaanotɨ Pabloco Mercurio neehicaumo, diibo ɨjɨɨbeguehicauneguiiha.
13 Jaanegui Jupiter sacerdote Jupiterque iimehicauja cuumi ɨmegari iicaja abajaabo sɨvauhi niivɨmɨco deecaneri imino iimibachuhicauboro. Jaamɨsico sihidɨ miyamɨnaa diitɨsico iimomoro jeecɨvuujirumo iniivɨmɨco agaisiraicɨumoro.
14 Jaanoco iminɨsumɨnaatɨsi Bernabemɨsi agaajacɨudɨ igaachehunoco agallicumɨsiro jɨcafutuuhi miyamɨnaafeenedɨ coovadiicɨnɨmɨsiro:
15 Amɨɨhai, ¿collɨhi tollɨ momoonɨhi? Amɨɨhaibadɨro mɨsi miyamɨnaatɨsi, tooneguiiha mɨsi masaahi. Tollɨ iicaneheje jihovonehejeque mejeevesuqui. Jaamo ɨdɨɨboro Moocaani iicaabojaago miminifetequi, niquejeque, jiinɨjeque, muuaiñoco icano paryɨ faabohoco ifiivusuubojaago.
16 Sɨɨcɨjenaha Moocaani paryɨ cuumimɨnaaco ficuuhi iimogobadɨ iicaqui.
17 Jaaruubo fahiijɨvaro: Uujoho iicanoco igaajaqui, nooboro imino moonɨɨbo, niijabaco aigusuubo, basutaaco noovasuubo, mamachujidɨnoco acɨɨbo imo imo mihicaqui.
18 Jillɨ noomɨsiro diitoco faguumɨsi. Jaarunofaño suufenɨutɨrumo iniivɨmɨco agaisiraicɨmo diitɨsico ijeecɨvequi.

19 Jaanaa gaseumo judiomɨ Antioquia, Iconio icanotɨ. Jaamo tomaño miyamɨnaaco
diitɨsihallɨvɨ abañɨumo miyaavugusuuhi. Jaamoro Pabloco guiisibaneri aamɨuhi.
Jaaboco: Fɨne guijevecuubo, noomoro tuucuumitɨ buhɨgovɨ iguiiyɨcɨumoro gañɨɨjeuhi.
20 Jaabohallɨvɨ Cristota igaivuuhi. Jaanaa Pablo agañiivuuboro siino tuucuumifaño
fuuhi. Jaano seseevedɨ Bernabema Derbe cuumivɨ fuumɨsi.
21 Jaacuumivɨ taajasujɨibogoco jɨibeguehicaumɨsi. Jaadɨ sihidɨ Cristota iicacuudɨ
dojɨcuvɨro uumiumɨsi Listra, Iconio, Antioquia icanovɨ.
22 Jaacuumijevɨ Cristota iicaumoco quehecutusuumɨsi. Jaamɨsiro fajɨinɨhicaumɨsi
quehecuno miyaavogofaño iicaqui. Moocaani aivojɨfaño mefeejimoco ɨdaasuno
moonɨjimo, noomɨsiro.
23 Jaamɨsiro Moocaani iijanohallɨvɨ iquillahutotɨ ficuumɨsi. Jaadɨ machutɨmo
Moocaanima iimaahicaumo Moocaanico imiyaavuguudɨmohallɨvɨ Moocaani iteeme-
qui.

Pablomɨsi Siino Uumihi Siria Jiinɨjeri Iicano Antioquiavɨ.

24 Jaanobuunatɨ fatyuumɨsi Pisidia jiinɨjefeenedɨ. Jaamɨsi ɨfutuuhi Panfilia jiinɨjevɨ.
25 Jaamɨsiro Perge cuumivɨ jɨibeguehicaumɨsi. Jaadɨ fuumɨsi Atalia cuumivɨ.
26 Toonotɨ ɨjɨcafutuumɨsiro muuairi fuumɨsi Antioquiavɨ itɨconɨ diitɨsico Moocaani
imihiijɨfañodɨ idudɨcamaaiqui ificucuumivɨ. Jaanoco toono imivucuumɨsi.
27 Jaamɨsi Antioquiavɨ agaseudɨ igaiyɨicɨumɨsi paryɨ Cristotaco. Jaamɨsiro
jɨibeguehicaumɨsi paryɨ Moocaani diitɨsima omoonɨhicaunoco judiomɨ icatɨrumedi
Moocaani iguhugaco faayɨcɨuhi diito imiyaaveguequi.
28 Jaamañovɨ Pablomɨsi gueenene icauhi Cristotama.

15

Jerusalevɨ Igaivuumo.

1 Jaasumi saatoho Judeatɨ Antioquiavɨ ufuumo inahabomɨco ɨjɨibogomo tɨconɨuhi:
Mataajaqui itɨconɨ amɨihai meeheque miquitɨcɨji Moise atajɨibaubadɨ, noomoro.
2 Jaamoma Pablomɨsi sihidɨro idillucasiumɨsiro jenaaucasihicauhi. Jaanofeenevɨ
Pablomɨsico ficuumo saatoho icano Jerusalevɨ ifeequi minɨsumɨnaama, Jerusaleri iicaja
Moocaani iija quillahutoma tobogoco ihiimaatequi.
3 Jaamoco Antioquiari iicamo Cristota agalluumo fuuhi. Jaamo fatyuuhi Fenicia
jiinɨje, Samaria jiinɨje icanofeenedɨ. Jaamo inahabomɨco jɨibogomoro feehicauhi siicu-
umioto icarumo iheedehiijɨco ejeevesuumoro Moocaanico agaayɨcɨumoco. Jaabogoco
uguubuumoro sihidɨ imo imo icaumo.
4 Jaanaa Pablomɨsi Jerusalevɨ ɨifutuumɨsico paryɨ Cristota, minɨsumɨnaa, iquillahuto
icamo imo imo diitɨsico gaayɨcɨuhi. Jaamoco diitɨsi jɨibeguehicauhi Moocaani diitoma
omoonɨhicaunoco.
5 Jaarunaa saatoho fariseomɨototɨ imiyaavuguumo ujulleeveumoro nuuhi: Imi-
jiruno tollɨro judiomɨ iicatɨrumo imiyaavogomo meeheneque miquitɨcɨno. Jaamoro
mataajɨibano Moise atajɨibaubadɨ iicaqui, noomoro.
6 Jaanegui igaivuumo paryɨ minɨsumɨnaa, iquillahuto icamo toonoco ihiimaaqui.
7 Jaanoco sihidɨ ejenaaucasihicaunobuunatɨ Pedro agañiivuuboro diitoco nuuhi:
Tañahabomɨ, amɨihairyo magaajacuuhi itɨconɨ uco Moocaani ɨcɨuhi amɨihaifeenetɨ, taa-
jasujɨibogoco judiomɨ iicatɨrumoco jɨibeguequi jaamo imiyaaveguequi.
8 Jaabo Moocaani famoo jeebɨinocoro agaajaabo ɨfusuuhi tollɨro diito agaayɨcɨunoco
Igaijaco aacɨunofeenedɨ mɨihaico iicaubadɨro.
9 Moocaani diitoco mɨihaifañotɨ guiinovɨ ficuutɨhi. Jaamo jeebɨinoco nitɨcuubo diiboco
imiyaavuguumaño.

10 Jaamo ¿collɨhi amɨɨhai mimiyaavogotɨhi Moocaani omoonɨnoco? Jaamoro jito
imiyaavogomohallɨvɨ obocɨtajɨɨbaco mificuuhi, moheedeete, mɨɨhai icarumo meheetavejitɨrunoco.
11 Jaanoco diitobadɨro mɨɨhai mataajajinoco magaajahi Jesucristo imihiijɨfeenedɨ.
12 Jaanegui famooro ɨllɨɨvuumoro Bernabemɨsi ɨjɨɨbogonoco guubunɨcɨumo gaajataco, ajabafiiranehejeque icano diitɨsifeenedɨ Moocaani omoonɨhicaunoco siicuumiotofeenevɨ.
13 Jaanoco ihiimaaunobuunatɨ Jacoobo nuuhi: Tañahabomɨ, uco muguubunɨcɨ,
nooboro.
14 Simon Pedro mɨɨhaico jɨɨbeguehi, ɨtɨconɨɨbo Moocaani judiomɨ iicatɨrumotɨ iyototɨ
ɨɨcɨnoco.
15 Mɨɨro jillɨ noono Moocaani iimaamɨnaa acaatɨnɨuno:
16 Jinobuunatɨ uumiji. Jaaboro siino gañɨɨyɨcɨji aacutuuja David iijaco. Aacutuunoco
siino iimibachuuboro eetaveji.
17 Jaano coovooto paryɨ Moocaanico iguiinequi paryɨ jiinɨjemɨnaa tamomoco ijeecɨvequi
icano.
18 Jillɨ noobo Moocaani jinooco agaajasuubo sɨɨcɨjetɨro.
19 Jaanegui uujoho amɨɨhaico neehi: Judiomɨ iicatɨmoco gañuhusuno momoonɨdino
iheedehiijɨco ejeevesucuumoro Moocaanijaagovɨro iicacuumoco.
20 Imicuujino aameque macaatɨnɨhaamefaño jillɨ meneeji: Ɨjɨnɨta jeecɨvoco deetavucuudino, saatohoba ataabavatɨmo buhɨgueejedɨ gaigoomɨma icadino, bu asimɨco
udusuucɨneri amacanɨsumehejeque duucuudimo, tɨɨjohoco aducuudimo. Jillɨ noomoro
21 faacuumivariro icamo sɨɨcɨjetɨro Moise tajɨɨbaco ɨjɨɨbeguehicamo sinagogajanofaño
fahiijɨvaro jaguisɨfucuva tɨcovoocɨvɨ, nuubo Jacoobo.
22 Jaanegui minɨsumɨnaa, quillahutomɨhai, paryɨ Moocaani iijamɨnaama ihiimaacasiumoro saatohotɨ ifeenetɨ ɨcɨuhi. Juda icaruuboco Barsaba eneehicaubo, Sila onoobo
aivo diitofeenetɨ imiyaamɨsi iicamɨsico ɨcɨumo Pablo, Bernabe icamɨsima Antioquiavɨ
igalluuqui.
23 Jaamoma aameque galluumo: Mɨɨhai minɨsumɨnaa, quillahuto, paryɨ monahabomɨ
icamo moojɨco magalluuhi, monahabomɨ judiomɨ iicatɨrumo Antioquiari, Siria, Cilicia
icano jiinɨjeri iicamojaago.
24 Mɨɨhai muguubuhi jimañotɨ saatoho ofoomovaha amɨɨhaico ihiimaari gañuhusuno
moonɨhicahi mɨɨhai matajɨɨbatɨmo. Jaamo amɨɨhaico mɨtasuhicahi: Amɨɨhai meeheque
miquitɨcɨ. Jaamoro Moise atajɨɨbabadɨ mihica, eneehicamo.
25 Jaanoma mihicamo sabadɨro monoomoro moofeenetɨ saatohotɨ mɨhɨcɨhi amɨɨhaijaa
magalluuqui magaijɨno nahabomɨsi Bernabe, Pablo icamɨsima.
26 Jaamɨsi ñɨhicunofeenedɨ ifiico ficuuhi Jesucristo momohallɨtɨ.
27 Jaanegui amɨɨhaijaago magalluuhi Juda, Sila icamɨsico. Jaamɨsi amɨɨhaima ihiimaamɨsiro imino amɨɨhaico jɨɨbeguejimɨsi.
28 Jillɨ Moocaani Gaijadi imino, mɨɨhaidi imino icano janaanɨcɨ siinoco amɨɨhaico
matajɨɨbatɨhi. Jino ɨdɨɨnocoro amɨɨhaico meneehi:
29 Ɨjɨnɨtaco ejeecɨvucuunoco meheetavucuudino. Jaabadɨro udusuucɨneri
amacanɨsumehejeque muduudino, tɨɨjohoco mahaduudino, saatohoba ataabavatɨmo
jahisihijedɨ gaigoomɨma icadino. Jillɨ mihicahachiijɨ imino momoonɨji. Tahɨ imino
mihica, noomoro.
30 Jaamoco agalluumo fuuhi Antioquiavɨ. Jaamañootoco iigaiyɨɨcɨumoro toohaameque
acɨuhi.
31 Jaahaameque inahabomɨ emeecɨumoro sihidɨ imo imo minifutuuhi toohaamefaño
diito ajacusunoco aatyɨmeumoro.
32 Jaamɨsi Juda, Sila icamɨsi Moocaani iimaamɨnaatɨsi icauhi. Jaamaño inahabomɨco
sihidɨ iijɨri afajɨɨnɨmɨsiro diitoco quehecutusuuhi.

33 Jaanobuunatɨ gueenene iicauno nijequetɨ inahabomɨ diitoco galluuhi: Sajeebɨima mofoo, noomoro dojɨcuvɨro diitoco agalluumojaago.
34 Jaarunaa Sila toonovɨro fitafutuuhi.*
35 Tollɨro Pablo, Bernabe icamɨsi Antioquiavɨ fitafutuuhi. Jaamo sihidɨ saatohoma jɨibogomoro icahicauhi Jesucristo jɨibogoco.

Pablo Siino Allɨnɨhi Ɨjɨibogotoobo.

36 Jaanobuunatɨ goovacuutɨnotɨ Pablo Bernabeque nuuhi: Maha siino faacuumivavɨ monahabomɨco memeecɨtequi, ¿naa mɨllɨ iicamo? nooboro.
37 Jaanegui Bernabe satyujirahi Jua Marco onooboco.
38 Jaarunaa diibo diitɨsico Panfiliavɨ ejeevesuuboro uumiuhi diitɨsico idudɨcamaajeque amusutɨibo. Jaaneguiiha, Pablo diiboco imuguutɨhi asatyunoco.
39 Jaanoco sihidɨ ejenaaucasiunoma iicaumɨsi dugaavocasiuhi. Bernabe Marcoma ɨjɨcafutuumɨsiro Chipre chugaivɨ fuuhi.
40 Jaanotɨ Pablo Silaco ɨicɨuboma fuuhi Moocaani imihiijɨfañodɨ inahabomɨ agalluudɨ.
41 Jaamɨsi fatyuuhi Siria jiinɨje, Cilicia jiinɨje icanofeenedɨ inahabomɨco quehecutusumɨsiro Cristotaco.

16

Pablomɨsima Timoteo Gataavehi.

1 Pablo, Sila icamɨsi ɨfutuuhi Derbe, Listra icano cuuminovɨ. Jahɨ atyɨmeumɨsi miyaavogomɨnaafi Timoteo onooboco miyaavogomɨnaago judiomɨogo griegooboma iicaugo achico.
2 Jaabotɨ inahabomɨ Listrari, Iconiori icano iicaumo imino iimaahicauhi.
3 Jaaboco Pablo imuguuhi diitɨsima igataavequi. Jaaboro iimeeheque quitɨcɨsuhi tahɨ iicaumo judiomɨ iimuguujitɨruneguiiha famooro diibo caani griegoobo iicaunoco agaajaumaño.
4 Jaamɨsi faacuumivafañodɨ ufuumɨsi inahabomɨco jɨibogomɨsiro feehicauhi Jerusaleri iicaumo minɨsumɨnaa, iquillahuto icamo diitɨsico unuubadɨ.
5 Jaaneri paryɨ Cristota quehecumo minifutuuhi miyaavogofaño. Jaaneri Cristota fafucuvaacɨvɨro guiraatomoro feehicauhi.

Pablo Macedonia Jiinɨjeomɨnaafi Gaijaco Atyɨmehi.

6 Jaanaa Moocaani Gaija jɨibugusuutɨhi Moocaani iijɨco Asia jiinɨjevɨ. Jaanegui fatyuumo Frigia, Galacia icano jiinɨjefeenedɨ.
7 Jaamo ɨfutuuhi Misia jiinɨjejɨnivɨ. Jaamañotɨ esamaaiumo Bitinia jiinɨjevɨ ifeequi. Jaarunaa Jesu Gaija imuguutɨhi.
8 Jaanegui Misia jiinɨjefeenedɨ sanotɨcovoro afatyumo ɨfutuuhi Troa mɨcuvɨ.
9 Jaamañovɨ Pablo fucu gaijafaño atyɨmeuhi macedoniamɨnaafi julleecɨnɨiboco. Jaabo diiboco neehicauhi: Macedonia jiinɨjevɨ disaa. Jaaboro mɨihaico daamusu, nooboro.
10 Jaanoco Pablo aatyɨmeunegui mihimibaivo Macedoniavɨ mefeequi: Fɨne Moocaani mɨihaico coovahi tahɨ taajasubogoco mɨjɨibeguequi, munuuhi.

Pablo Filipo Cuumivɨ.

11 Jaadɨ Troa mɨcutɨ mɨjɨcafutuumoro sanotɨcovoro mufuumo mɨhɨfutuuhi Samotracia chugaivɨ. Jaano seseevedɨ mɨhɨfutuuhi Neapolis mɨcuvɨ.
12 Toonotɨ mufuuhi Filipovɨ Roma cuumi Macedonia jiinɨjeri iicacuumi imiyacuumivɨ. Jaamañovɨ gueenejɨsuno mihicauhi.

---

* **15:34** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

13 Jaamo jaguisɨfucusumi tuucuumitɨ jahisivɨ mufuuhi muuaijɨnivɨ tomañovɨ
Moocaanima ihiimaanɨcɨmañovɨ macasɨɨvuumoro Moocaani iijɨco mɨjɨɨbuguuhi
gaigoomɨ igaivuumoco.
14 Jaamotɨu saafigo Lidia onoogo Tiatira cuumiogo. Jaago iiminoono gaachehunoco
tɨfaihɨba iicacheunoco naajehicaugo. Jaago Moocaanico ejeecɨvehicaugo mɨjɨɨbogonoco
guubunɨcɨhicauhi. Jaago jeebɨɨco Moocaani faayɨcɨuhi Pablo ɨjɨɨbogonoco imino igu-
ubunɨcɨqui.
15 Jaago paryɨ iijamɨnaama nitɨsuquimaaiugo. Jaagoro mɨɨhaico neehicauhi: Miyaano
uujoho Cristotahe iicahachiijɨ taajafa masaamoro mihicava, noogoro mɨɨhaico iijavɨ
fiitɨuhi.
16 Jaanaa safoono Moocaanima ihiimaahicaumañovɨ mufuumo mahatyɨmeuhi
saafigo bagocajaco. Jaagofañotɨ gaajacɨ ɨjɨ gaajacɨhicauhi. Jaaneri diigo abajato sihidɨ
nɨhɨbamɨco gaayɨcɨhicauhi diigo agaajacɨnohallɨvɨ.
17 Jaago mɨɨhai Pabloma mufuumo dojɨcutɨ fuugo coovadiicɨnɨgoro: Jito Moocaani
caamovohɨ iicaabo jeecɨvomɨnaa. Jaamo amɨɨhaico taajasu jɨɨhaico jɨɨbeguehi, noogoro
feehicaugo fahiijɨvaro.
18 Jaanofeene Pablo agañuhusuvuuboro dojɨcuvɨro diigojaa acafesaavuuboro igaajacɨ
ɨjɨco nuubo: Jesucristo momofeenedɨ ɨco tajɨɨbahi. Diigofañotɨ diino, nooboro.
Jaasumiro diigotɨ ihɨjɨ iinuuhi.
19 Jaanoco diigo abajato atyɨmeuhi diigofeenedɨ nɨhɨbamɨco ɨɨcɨhicaurumo
ɨɨcɨcuujitɨnoma iicamo Pablomɨsico agaayɨcɨumoro satyuumo aivojɨtojaago
naajetehasifeenevɨ.
20 Jaamɨsico fagomɨnaa ɨmega ɨɨfutusuumoro nuumo: Jitɨsi judiomɨsi iicamɨsi muucu-
umico gañuhusuno ñaaɨsuvahi ijɨɨbegueneri.
21 Jaanoco mɨɨhai magaayɨcɨmoro mɨnɨsugotɨhi romanomɨ mihicamaño, noomoro.
22 Jaanoma iicamo sihidɨ miyamɨnaa Pablomɨsijaa sɨfiiratuuhi. Jaanegui ifagomɨnaa
tajɨɨbauhi igaachehunoco ujujuucumoro diitɨsico ɨmeiñeri ihaamɨqui.
23 Jaamɨsico sihidɨ ahaamɨhicaumoro cɨvojafaño ficuumo. Jaamoro itoomomɨnaafico
tajɨɨbaumo imino iteemequi.
24 Jaanegui itoomomɨnaafi diitɨsico aivo fañoomecufa iicauhɨmonobafaño cuhufono
jɨɨhacuuhi.
25 Jaafucu fucufeene Pablomɨsi Moocaanima ihiimaamɨsiro Cristo masinoco masi-
vahicauhi. Jaanoco sacɨvojamɨnaa guubunɨcɨhicauhi.
26 Jaanaa imimañobatɨ sefano icɨvoja nicuta maryɨbauhi. Jaaneri paryɨ icɨvoja
guhugano faayanamaaiuhi, bu icɨvojamɨnaa sisɨta ijɨgaiñehino sinanamaaiuhi icano.
27 Jaanaa itoomomɨnaafi aaicuuboro meecɨurunaaca paryɨ icɨvoja guhugano
faayɨcɨnɨuhi. Jaanoco itoomomɨnaafi aatyɨmeuboro ihaamɨgaco guiiyɨcɨuhi ifiico iinoro
igaicaauqui: Paryɨ fɨne icɨvojamɨnaa gaacuuhi, nooboro.
28 Jaarunaa Pablo diiboco sefano nuuhi: Mɨllɨ difiico moonɨdino. Famooro mihicahi,
nooboro.
29 Jaanegui itoomomɨnaafi cuugahuco dilluuhi. Jaaboro goovano jɨcafutuubo
icɨvojafaño sihidɨ vɨvɨvɨ iigutuuboro Pablomɨsiguiino memuɨɨvutuubo.
30 Jaanegui fañoomecutɨ diitɨsico ihiinusuuboro nuubo: Aivojɨtɨsi, ¿mɨllɨ uujoho moonɨji
niquejefaño taajaqui? nooboro.
31 Jaanegui diitɨsi iimusuuhi: Aivojɨɨbo Jesucristoco miyaavogo. Jaabo taajahi paryɨ
diijaotoma, noomɨsiro.
32 Jaamɨsiro diiboco paryɨ iijaotoma jɨɨbuguumɨsi Moocaani iijɨco.
33 Jaafucuro itoomomɨnaafi diitɨsico ahaamɨhicauno tujaavonoco nitɨubo. Jaadɨ paryɨ
iijamɨnaama nitɨsuquimaaiumo.

34 Jaadɨ diitɨsico iijajaago asatyuuboro machusuubo. Jaabo paryɨ iijamɨnaama imo
imo icauhi Moocaanico imiyaavuguuneri.
35 Jaanaa fucuro ifagomɨnaa sisɨmɨnaaco galluuhi icɨvoja toomomɨnaafijaago diitɨsico
isinaayuqui.
36 Jaanegui itoomomɨnaafi Pablomɨsico nuuhi: Fagomɨnaa uco tajɨɨbahi amɨɨsico
sinaayuqui. Jaanegui sajeebɨɨ mihiinucu, nooboro.
37 Jaarunaa Pablo isisɨmɨnaaco nuuhi: Mɨsi romanomɨotɨsi mihicamɨsico
miyamɨnaafeenevɨ ahaamɨhicamoro. ¿Mɨsivɨ iimitɨnoco aatyɨmetɨmoro mɨsico toovono
sinaayujirahi? Jaafa iinoro asaamoro mɨsico iinusuvamo, nooboro.
38 Jaanoco isisɨmɨnaa ufuumoro ifagomɨnaaco jɨɨbugutuuhi. Jaanoco romanomɨotɨsi
diitɨsi iicaunoco uguubumoro sihidɨ iguutumo.
39 Jaanegui ufuumoro diitɨsima toonoco iimibachujeumoro diitɨsico iinusuumo.
Jaamoro diitɨsico: ¿Jiicuumitɨ collɨhi mufuucuutɨhi? nuumo.
40 Jaadɨ icɨvojafañotɨ ihiinuudɨ Lidia onoogo iijajaa fuumɨsi. Jaamɨsiro inahabomɨco
emeecɨjeudɨ diitoco equehecutusumɨsiro tuucuumitɨ fuumɨsi.

17

Tesalonica Cuumivɨ Ñaaɨvomo.

1 Jaanaa Pablomɨsi Silama ufuumɨsi Anfipoli, Apolonia icano cuuminofeenedɨ
afatyumɨsi Tesalonica cuumivɨ ɨfutuuhi judiomɨ sinagogaja icamañovɨ.
2 Jaajafaño Pablo ijeevamaje iicanɨcɨbadɨ sinagogajafaño feehicauhi mijaguisɨcɨ, sa-
jaguisɨ ɨdɨɨno fucuva diitoma iimaahicaubo.
3 Jaabo Caatɨnɨhaamefañodɨ diitoco jɨɨbeguehicaubo Cristo ɨdaasuno iicauboro igu-
ijeveebe ubuheeteunoco. Jaaboro diitoco neehicaubo: Diibo jaanɨ Jesuco uujoho
amɨɨhaico jɨɨbeguehicahi. Jaabo diibo Cristo, nooboro.
4 Jaanoco saatoho judiomɨtɨ imiyaavuguumoro Pablo, Sila icamɨsijaa minifutuuhi,
tollɨro sihidɨ griegomɨ Moocaanico ejeecɨvehicaumo miyaavuguuhi, bu sihidɨ ajashutɨno
obocɨfino gaigoomɨ miyaavuguuhi icano.
5 Jaanoma iicamo judiomɨ imiyaavuguutɨmo ataaquivuumoro iimitɨno gaifiimɨco
iigaiyɨɨcɨumoro tuucuumico gañuhusuno ñaaɨsumo. Jaamoro Jason onoobo iijaco
cabocɨumo Pablo, Sila icamɨsico agaayɨcɨmoro miyamɨnaaco ihacɨqui.
6 Jaarumo Pablomɨsico aatyɨmeutɨnegui toojao abajaabo Jason onooboco satyu-
umo saatoho inahabomɨma tuucuumi aivojɨtojaago. Jaamoro sefano coovadiivuumo
Pablomɨsiditɨ: Jito faajiinɨjequere rugueenɨmoro efeehicamo juu gasecuuhi.
7 Jaamoco Jason iijafaño ficuuhi. Jaamo famooro romano aivojɨɨbo* tajɨɨbaco imino
moonɨtɨmo: Sifi aivojɨɨbo icahi Jesu neehicamo, noomoro.
8 Jaanoco paryɨ miyamɨnaa aivojɨto icamo uguubuumoro sihidɨ ñaaɨvuumo.
9 Jaanegui Jason, bu saatoho icamo fagomɨjaago inɨhɨbamɨco ificuumoro iinuuhi.

Pablomɨsi Silama Berea Cuumivɨ.

10 Jaasumiro inahabomɨ Pablomɨsico fucu Berea cuumivɨ galluuhi. Jaadɨ tahɨ
ɨɨfutuumɨsiro judiomɨ sinagogajafaño fuuhi.
11 Jaamo tomaño judiomɨ Tesalonica cuumiri iicaumo janaanɨcɨ imihuseuhi. Jaamaño
Moocaani iijɨco imino agaayɨcɨumoro fafucuvaacɨvɨro Caatɨnɨhaamefaño onoonoco
ɨɨfɨnɨcɨhicauhi: ¿Naa miyaanoco mɨɨhaico noomɨsi? noomoro.
12 Jaamoro sihidɨ saatoho diitotɨ miyaavuguuhi. Tollɨro griegomɨtɨ sihidɨ gaigoomɨ
obocɨfimo miyaavuguuhi, bu sihidɨ gaifiimɨ icano.
13 Jaanoco Tesalonicao judiomɨ Pablo tollɨro Bereavɨ Moocaani iijɨco ɨjɨɨbogonoco
uguubuumoro tahɨ fuuhi. Jaamoro tomaño miyamɨnaaco ñaaɨsutuuhi.

---

* **17:7** Cesar onoobo.

14 Jaarunaa Bereari iicaumo inahabomɨ Pabloco goovano galluuhi muuaijɨnivɨ ifeequi. Jaanotɨ Sila, Timoteo icamɨsi Bereavɨ fitafutuuhi.
15 Jaamo Pabloma ufuumo diiboco satyuuhi Atena cuumivɨ. Jaamo uhuumiumoco Pablo nuuhi: Sila, Timoteo icamɨsico mɨjɨɨbogo goovano tajaa isaaqui, nooboro.

Pablo Atena Cuumivɨ Icahi.

16 Jaabo Pablo Timoteo, Sila icamɨsico Atenatɨ otoomoobo atyɨmehicauhi faacuumifañoro ɨjɨnɨta iicanoco. Jaaneri sihidɨ ɨdaasuvehicaubo.
17 Jaanoma iicaabo judiomɨ siicuumioto Moocaanico ejeecɨvehicaumoma sinagogajafaño iimaahicaubo. Jaabadɨro fafucuvaacɨvɨro goohasinofaño iicamoma ihiimaaboro feehicaubo.
18 Jaanotɨ saatoho gaifiimɨ epicureo onoono jɨɨbogoco nɨsuquimaaihicaumo. Jaanotɨ saatoho estoico onoono jɨɨbogoco nɨsuquimaaihicauhi. Jaamo tɨconɨuhi Pabloma ihiimaamo. Jaamoro saatoho neehicauhi: ¿Mɨllɨ fɨne mɨɨhaico neejiruubo, jaanɨ ihiimaafifiibo? noomoro. Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Fɨne siomo diosmɨ jɨɨbogomɨnaafi, neehicauhi Pablo Jesu ubuheeteunoco ɨjɨɨbeguehicauneguiiha.
19 Jaanoma iicaumo diiboco satyuumo Areopago onoobaɨvɨ: Mɨɨhaico dɨɨbogo jino bojɨɨbogoco ɨsɨvanoco.
20 Magaajatɨnehejeque mɨɨhaico dɨɨbeguehicahi, ¿mɨllɨ iicanehejeque neehicahi? noomoro.
21 Jaamo atenamɨnaa, siicuumijeoto icamo jinejebaco moonɨtɨmo toono iimaariro icahicaumo bohonoco uguubuuneriro.
22 Jaanegui Pablo Aeropagobaɨvɨ diitofeenetɨ ujulleeveuboro nuuhi: Amɨɨhai atenamɨnaa diosmɨ jeecɨvomɨnaa mihicamo.
23 Mɨɨro amɨɨhai diosmɨco mejeecɨvehicamañehejedɨ afatyoobo samañovɨ atyɨmehi, jillɨ noonoro acaatɨnɨcɨnɨnoco: Dios Agaajaratɨɨboco, onoonoco. Mɨɨro diiboco gaajatɨmo mejeecɨvehicaabotɨ jino uujoho iimaahicahi.
24 Jaabo diibo Moocaani jiinɨjeque paryɨ fanoova icanoco eetavuubo. Jaabo jiinɨje, niqueje icano abajaabo. Jaabo miyamɨnaa eetavotajafaño icatɨɨbo, miyamɨnaa jeecɨvo sefari icatɨɨbo,
25 jinejetɨ cuujɨvaachutɨɨbo icano. Jaabo mɨɨhai famoocoro fiivoco acɨɨbo, guibuhubaco majaguisɨqui acɨɨbo, fanoovaco acɨɨbo icano.
26 Jaabo miyamɨnaaco saafi tɨɨjotɨro faacuumiva miyamɨnaaco fiivusuubo fanoojiinɨjehallɨvɨro iicaqui. Jaaboro jino paryɨ mihicajisumije, mihicajimañeje icanoco ohoovooboro ficucuubo.
27 Jaamo Moocaanico miguiinehi dudɨɨvɨ mahatyɨmequi famoova cojɨtɨ tehesijitɨruuboco.
28 Jaabo Moocaanifeenedɨ mɨhɨguehi, mihicahi. Tollɨro amɨɨhai poeta caatɨnɨmɨnaafi: Mɨɨhai Moocaani yoto, nooboro, unuubadɨ.
29 ¿Mɨllɨ bu Moocaani yoto mihicamo mehesamaaijirahi, Moocaani oro eetavota, nɨhɨbamɨ eetavota, guiisi eetavota icano iicanoco? Jillɨ gaifiimɨ: Jillɨ fɨne jeevaabo, noomoro ijeebɨɨfañodɨ esɨcɨnɨmoro eheetavonoco.
30 Sɨɨcɨjenaha miyamɨnaa gaajatɨmo iicaunoco Moocaani aatyɨmetɨɨbobadɨ icauhi. Jaanotɨ jisumi Moocaani paryɨ fahɨgova miyamɨnaaco tajɨɨbahi iimitɨco ijeevesuqui.
31 Jaabo Moocaani oovɨcɨcuuhi miyamɨnaaco ijaadaco aacɨjifucuco. Jaafucugui saafiico ificuubofeenedɨ miyamɨnaaco miyaajɨri jaadusujiibo. Jaanoco diibo guijevefeenetɨ ubuheeteunofañodɨ Moocaani gaajasucuhi, nooboro.
32 Jaanoco diito miguijevenebuunatɨ siino mubuheetejinoco uguubuumoro saatoho diiboco dejecuuhi. Jaanotɨ saatoho nuuhi: Jei cusumihacho siino toonotɨ muguubuji, noomoro.
33 Jaanoma iicaabo Pablo diitoco jeevesuhinɨuhi.

34 Jaarunaa saatoho imiyaavuguumo diibo dojɨcutɨ fuuhi. Jaamofaño icaubo Dionisio
Aeropagobaɨvɨ efeefimo bocɨɨbo iicaubo, bu tollɨro saafigo gaigo Damari onoogo, bu
saatoho icamo.

18

1 Jaanobuunatɨ Pablo Atena cuumitɨ fuuhi Corinto cuumijaago.
2 Jahɨ atyɨmeubo saafi judiomɨoobo Aquila onoobo, Ponto jiinɨjeooboco, bohonoro
mogaima Pricila onoogoma Italia jiinɨjetɨ asaaumɨsi gaseuhi. Tahɨgo aivojɨɨbo Claudio
onoobo iinusuuhi paryɨ judiomɨco Roma jiinɨjetɨ ifeequi. Jaamɨsico Pablo baatuuhi.
3 Jaabo diitɨsi ududɨcamaaiño yomonocoro bu dudɨcamaaihicauhi carpa iijano eetav-
oco. Jaanegui diitɨsima fitafutuubo sano idudɨcamaaiqui.
4 Jaabo Pablo fajaguisɨvavɨro sinagogajafaño feehicaubo. Jaabo diitoma ihiimaaboro
judiomɨ, griegomɨ icamoco miyaavugusuhicaubo.
5 Jaanaa Sila, Timoteo icamɨsi Macedonia jiinɨjetɨ asaaumɨsi gaseunaa Pablo judiomɨco
ɨjɨɨbogohɨgovɨro icacuuhi diitoco foovono neehicaubo: Diiburucu Jesucristo amɨɨhai
meteemehicaabo, nooboro.
6 Jaarunaa diito tɨcovauhi diiboco ɨjɨɨhevemere ɨdicunoono onoomo. Jaanoma
iicaabo Pablo diitojaago igaachehuco gaivɨrɨsuubo diitoco ejeevesuno jɨɨbogobadɨ
iicano. Jaaboro diitoco nuubo: Amɨɨhai tɨɨjoho amɨɨhaihallɨvɨro icaji, tahallɨvɨ icajitɨno.
Jisumitɨro judiomɨ iicatɨmojaagovɨro fuucuuji, nooboro sinagogajatɨ iinuubo.
7 Jaaboro Justo onoobo Moocaanico ejeecɨvehicaubo iijajaa fuubo sinagogaja uufe-
queriro iicaujajaago.
8 Jaarunaa Crispo onoobo sinagogaja aivojɨɨbo Jesuco miyaavuguuhi paryɨ iijari
iicaumo iyotoma. Tollɨro bu sihidɨ Corinto cuumimɨnaa uguubuumoro miyaavuguumo.
Jaamoro nitɨsuquimaaiuhi.
9 Jaanobuunatɨ Jesu, fucu gaijafeenedɨ Pabloco nuuhi: Diiguetejirahana, suufenɨtɨɨbo
dɨɨbogo.
10 Ɨima uujoho icahi, mɨɨhaiñooba ɨco mɨllɨ moonɨjitɨhi, jiicuumiri sihidɨ tamiyamɨnaa
iicamaño, nooboro.
11 Jaanoma iicaabo Pablo fitafutuuhi Corintovɨ saficaba, sificabatɨfeenedɨ icano
Moocaani iijɨco diitofeenevɨ jɨɨbogooboro.
12 Jaarunaa Galion onoobo Acaya jiinɨjevɨ aivojɨɨbotɨ iicaudɨhivɨ. Judiomɨ
ɨjɨcucasiumoro Pabloco satyuumo ihaivojɨɨbo itajɨɨba icagahallɨri gɨcɨnɨubojaago.
13 Jaamoro diiboco nuumo: Jaanɨ miyamɨnaaco miyaano nuusuuboro feehicahi
Moocaanico siibadɨro ijeecɨvequi tajɨɨbafa onootɨbadɨ, noomoro.
14 Jaanegui Pablo iimaacuujirunaa ihaivojɨɨbo Galion onoobo judiomɨco nuuhi: Jaanɨ
imitɨno iicaaboro sitaaco imoonɨruva amɨɨhai judiomɨ monoonoco miyaano uujoho
guubunɨcɨjirahi.
15 Jillɨ tɨcovo iimaano, bu tɨcovo momonoro, bu jillɨ amɨɨhai tajɨɨbaro icano iimaanoco:
¿Mɨllɨ bu uujoho moonɨjirahi? Tahɨ amɨɨhairyo mihimibachucasi imogotɨhi uujoho
tonehejeri ihiimaanoco,
16 nooboro diitoco tomañotɨ galluubo.
17 Jaanoma iicamo paryɨ griegomɨ, sinagogaja aivojɨɨbo Sostene onooboco
agaayɨcɨumoro aamɨumo Galion ɨmefeene. Jaarunoco Galion mɨllɨ nuutɨhi.

Pablo Siino Uumihi Antioquiavɨ.

18 Jaanobuunatɨ Pablo toonovɨ gueenene icauhi. Jaadɨ inahabomɨco ifitacuuboro
Pricila, Aquila icamɨsima fuumo Cencrea cuumivɨ. Jahɨgo iinigaɨco cɨɨdaubo Moocaani
unuunoco ihɨfutusuqui. Jaadɨ ɨjɨcafutuumoro Siria jiinɨjevɨ muuairi fuumo.
19 Jaamo Efeso cuumivɨ ɨɨfutuudɨ Aquilamɨsico ificuhinɨuboro sinagogajajaago fuubo.
Jaaboro judiomɨma iimaahicaubo.

20 Jaaboco inahabomɨ fiitɨuhi. Jaarunaa diibo imuguutɨhi.
21 Jaaboro diitoco ifitacuubo nuuhi: Moocaani iimogohachiijɨ siino uumiji, nooboro fuucuubo Efesotɨ.
22 Jaabo Cesarea mɨcuvɨ ɨɨfutuudɨ Jerusalejaa fuubo Moocaani iijamɨnaaco idillutuubo. Jaadɨ Antioquiavɨ fuubo.
23 Jaanobuunatɨ gueenene nijequetɨ tuucuumitɨ fuubo siino dojɨcuvɨro. Jaabo Galacia, Frigia icano jiinɨje cuumineri iicamo Cristotaco quehecutusuuboro feehicauhi.

Apolo Onoobo Efeso Cuumivɨ Jɨɨbeguehi.

24 Jaasumi Efeso cuumivɨ gaseubo Apolo onoobo judiomɨoobo Alejandria cuumioobo iicaubo. Jaabo Caatɨnɨhaamefaño onoonoco imino agaajauboro jɨɨbeguehicauhi.
25 Jaabo imino jɨɨbogocɨnɨuhi Moocaani jɨɨhaitɨ. Jaabo imo imo foovono Jesutɨ jɨɨbeguehicauhi Jua nitɨcoro gaajauruubo.
26 Jaabo Apolo sinagogajafaño quehecuno jɨɨbeguehicauhi. Jaanoco Pricilamɨsi uguubuumɨsiro iijajaago diiboco asatyumɨsiro imino jɨɨbuguuhi Moocaani jɨɨhaitɨ.
27 Jaabo Apolo Acaya jiinɨjevɨ uufuujinegui inahabomɨ aamusuumoro diibedi aameque caatɨnɨuhi. Tahɨ iicaumo Cristotaco ihacɨqui diiboco imino igaayɨcɨqui. Jaabo Acayavɨ ɨɨfutuudɨ sihidɨ amusuhicaubo Moocaani imihiijɨri imiyaavuguumoco.
28 Jaabo mityano judiomɨco miyamɨnaafeenevɨ taajahicaubo, Caatɨnɨhaamefeenedɨ diiburucu Jesu, Cristo iicanoco diitoco ɨjɨɨbogoobo.

19

Pablo Efeso Cuumivɨ.

1 Apolo Corinto cuumivɨ iicaunaaca Pablo ifagajɨnofeenedɨ ofoocɨnɨjɨri fuubo Efesovɨ. Jahɨ atyɨmeubo fiivaamova Cristotaco.
2 Jaamoco dilluubo: ¿Amɨɨhai Moocaani Gaijaco magaayɨcɨuhi mimiyaavuguusumi? nooboro.
Jaanegui diito iimusuuhi: Mɨɨhai magaajatɨhi Moocaani Gaijaco magaayɨcɨnoco, noomoro.
3 Jaanegui siino Pablo diitoco dilluuhi: ¿Coyomo nitɨco jana amɨɨhai magaayɨcɨuhi? nooboro.
Jaanegui iimusuumo: Etɨ bu Jua initɨunoco, noomoro.
4 Jaanegui Pablo nuuhi: Jua miyamɨnaaco nitɨhicauhi iheedehifiico ejeevesuno jɨɨbogobadɨ iicanoco. Jaabo tollɨro bu neehicauhi tabuunatɨ asaaboco mimiyaaveguеji neehicauhi Jesuditɨ.
5 Jaanoco uguubuumoro nitɨsuquimaaiuhi Jesucristo momofeenedɨ.
6 Jaadɨ Pablo ihuseque diitohallɨvɨ ificuuneri Moocaani Gaija diitohallɨvɨ niituuhi. Jaaneri diito sijɨijeri iimaaumo. Jaamoro Moocaani iijɨco jɨɨbeguehicaumo.
7 Jaamo paryɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨdɨmou.
8 Jaabo Pablo toonovɨ minɨhɨbacɨ, sanɨhɨba icanohachuta sinagogajafaño feehicauhi ñɨhicugotɨɨbo miyamɨnaaco ijɨɨbeguequi. Jaabo ihiimaaboro miyamɨnaaco miyaavugusuhicauhi Moocaani aivojɨ iijɨco.
9 Jaarunaa saatoho mityano ifiico eesɨcɨnɨumoro miyaavuguutɨhi. Jaamoro Jesu jɨɨbogotɨ miyamɨnaafeenevɨ imitɨno iimaahicauhi. Jaanoma iicaubo diitotɨ sihɨgovɨ fuubo. Jaaboro Cristotaco ɨɨcɨuboro satyuubo Tiraano onoobo aameneque ɨjɨɨbequehicajafaño. Jaamoma fafucuvaacɨvɨro iimaahicaubo mificabacɨ tɨcovovɨ.
10 Jaamaño paryɨ Asia jiinɨjeri iicaumo Moocaani iijɨco guubuuhi Jesutɨ ɨjɨɨbeguehicaunoco judiomɨ, bu judiomɨ iicatɨmeheje icano.
11 Jaabo Pablofeenedɨ Moocaani sihidɨ ejeevano mityaco moonɨhicauhi.
12 Jaamaño filluchehuno, bu gaachehuno icaruno diibo ifiivɨ ɨjɨvonehejeque asatyeneri iguihuvameheje buheehicauhi, bu iimitɨno ɨjɨmɨ diitotɨ iinehicauhi icano.

13 Jaarunaa saatoho judiomɨ gaifiimɨ ɨɨguefififmo: Mɨɨhai ɨjɨmɨco magañɨɨfihi, noomoro
feehicauhi. Jaamoro Aivojɨɨbo Jesu momoco nɨsuumo iimitɨno ɨjɨmɨco igañɨɨqui.
14 Jillɨ moonɨhicaumo sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmo icamo saafi Esceva onoobo
seeme. Jaabo judioobo, sacerdotemɨ aivojɨɨbou. Jaanofeene safoono ɨjɨco nuumo: Łco
matajɨɨbahi Pablo ɨjɨɨbeguehicaabo Jesu momofeenedɨ saafiitɨ dihiinequi, noomoro.
15 Jaarunaa diitoco ihɨjɨ iimusuuhi: Jesuco uujoho gaajahi, tollɨro Pabloco gaajacuuhi
icano. ¿Jaanotɨ nacu mɨɨjoho amɨɨhai? nooboro.
16 Jaasumiro ihɨjɨma iicaubo diitohallɨvɨ tɨgaifiivuuhi. Jaaboro diitoco guiinonɨubo
sefano diitoco ahaamɨɨboro iijatɨ gaasuubo diitoco utujaacuuboro sɨcaimehejeque.
17 Jaanoco paryɨ Efeso cuumiri iicaumo judiomɨ, bu judiomɨ icatɨmo icano agaajau-
moro sihidɨ iguiuhi. Jaamoro Jesu momoco sihidɨ imehicaumo.
18 Tollɨro bu sihidɨ imiyaavuguumeheje itɨconɨ imitɨno iicahicaunehejeque
jɨɨbogomoro saahicauhi.
19 Jaabadɨro bu sihidɨ apichuco ihiimaahicaumo ihapichuno aameneque ɨsɨvaumoro
miyamɨnaafeenevɨ jɨgasuhicauhi ijaada cincuenta mildɨno tɨcovovɨ nɨhɨbamɨ icanoco.
20 Jillɨ Moocaani iijɨ guiraatonoro feehicauhi imityafeenedɨ.
21 Jaanobuunatɨ Pablo fuuguuhi siino Macedonia, Acaya icano jiinɨjejaago. Jaamañotɨ
Jerusalevɨ fatyuguubo. Jaanobuunatɨ tollɨro Roma cuumivɨ feeji, nuubo.
22 Jaaboro Macedoniavɨ galluubo Timoteo, Erasto icamɨsi ihamusumɨnaatɨsico.
Jaanobuuna diibo Asia jiinɨjevɨ ifitafutuubo tomañovɨ gueenene icauhi.

Efeso Cuumivɨ Ñaaɨsumo.

23 Tusumi sihidɨ ñaaɨumo Jesu jɨɨbogotɨ.
24 Saafi Demetrio onoobo Jesuco iimogotɨɨboro miyamɨnaaco fajɨɨnɨubo Jesujaagodɨ
iicatɨmo iicaqui. Jaabo nɨhɨbamɨri eetavehicauhi diosa Diana onoogo* iija
ɨjɨnɨtagayɨɨnoco. Jaaneri sahomonocoro diibobadɨ ududɨcamaaimo sihidɨ nɨhɨbamɨco
gaayɨcɨhicauhi.
25 Jaamoco paryɨ sano iigaiyɨɨcɨuboro nuubo: Amɨɨhairyo magaajahi
jidudɨcamaajehallɨvɨ sihidɨ mɨɨhai nɨhɨbamɨco magaayɨcɨhicanoco.
26 Jaano icanaaca amɨɨhairyo maatyɨmemere muguubuhicacuuhi diibo Pablo:
Miyamɨnaa eetavomo diosmɨ icatɨmo, nooboro efeehicanoco. Jaamaño miyamɨnaaco:
Miyaano, nuusuuboro feehicaabo. Jaano jiicuumivɨro icatɨno fahɨgovavɨro jino Asia
jiinɨjevɨ.
27 Jaamaño mududɨcamaaje gañɨɨcafeteji. Jaabadɨro bu sihidɨ ejeevago diosa Diana
jeecɨvo iija ibocɨma chahacuuji. Jaadɨ jillɨtɨ diigoco bocɨgucuujitɨrumo paryɨ Asia
jiinɨjemɨnaa, bu paryɨ jiinɨjemɨnaa icamo ejeecɨvehicarugoco, nooboro.
28 Jaanoco uguubuumoro, sihidɨ sɨfiiratuuhi. Jaamoro sefano coovadiivuumo: ¡Imino
diica Diana efesiomɨ aivojɨgo idiicago! noomoro.
29 Jaaneri faacuumiro añaaɨvumoro Gayo onoobo, Aristaco onoobo icamɨsi mace-
doniaotɨsi Pablo gataavomɨnaatɨsico agaayɨcɨumoro satyuumo sinehejeque ihiimaaqui
iigaivojafaño.
30 Jaanegui Pablo diitojaa fuujirahi miyamɨnaama iimaaqui. Jaarunaa Cristota
diiboco galluutɨhi.
31 Jaabadɨro bu saatoho Pablo nahabovamɨnaa Asia jiinɨje aivojɨto iicaumo saatohoma
jɨɨbogoco galluuhi: Diitofaño feediibo, noomoro.
32 Jaanohachuta iigaivuumo coovadiicɨnɨhicauhi saatoho siibadɨ onoono, saatoho
siibadɨ onoono icano ñaaɨcɨnɨhicaumo. Jaanoco sihidɨ samañooto gaajautɨmo jinejefiri
fɨne iigaivuunoco. Jaamoro sɨcamañehejeque coovadiinamaaihicaumo.

* **19:24** Griego iijɨri, Artemis onoogo.

33 Jaanegui diitofeeneri iicaumo Alejandro onooboco toonoti imino jiibuguumo.
Jaamoro judiomi diiboco chimucumoro satyuuhi miyaminaama diitohallivi ihiimaaqui.
Jaanegui imiyaminaaco ihuseri faguuruubo illiivequi.
34 Jaarunaa Ihalejandro judiomiyoobo iicaunoco agaajaciumoro sefatuumo
janaaniciviro famooro ocoovadiinamaaiumo, siino minooci nihiba oovo ticovooci vi:
¡Imino diica Diana efesiomi aivojigo idiicago! noomoro.
35 Jaamo illiivuudi tuucuumio aivojito nahabonimiinaafi miyaminaaco nuuhi: Efeso
miyaminaa, miiro famooro miyaminaa gaajahi jiicuumivi sihidi ejeevago diosa Diana
caamoti Mercurio onoobo† iicahigoti ihiji iniituugoco. Jaago iija abajacuumi Efeso.
36 Jaanoco bu ¿miijoho tuunamaaijirahi? Jaanegui milivucu. Jaamoro imino
esamaaitimoro siibadi momoonidino.
37 Miiro jiitisi gaifiimisico amiihai misivahi amiihai diosa Dianati imitino
omoonimisiro idicuno ihiimaatimisico.
38 Jaanoti Demetrio, bu diiboma ududicamaaihicamo icano sitahallivi ihiimaaji-
hachiiji jaafa fagominaama toneheje imibachujafaño toonoco iimaamo iimibachu-
casiqui.
39 Jaanoti sinehejeque mihigaivomoro mihiimaajihachiiji aivojito atajibanicibadi
iminoro mihigaivomoro mihiimaa.
40 Jilli ñaaimoro mihicamaño jimañoo jiinije aivojiibo miihaiditi imitino neejirahi.
¿Jaanoco milli miihai mihiimusujirahi jino mañaainoti? nooboro.
41 Jilli nooboro diitoco lliicaruubo.

20

Pablo Macedonia Jiinije, Bu Grecia Jiinije Icanoco Meeciiboro Fuuhi.

1 Jaamo illiivuudi Pablo Cristotaco coovaubo ijiibeguequi. Jaaboro diitoco ifitacu-
uboro fuucuubo Macedonia jiinijevi.
2 Jaabo paryi Macedonia jiinijeotoco emeeciiboro, equehecutusuuboro icano fuuhi.
Jaadi iifutuubo Grecia jiinijevi.
3 Jahigo icaubo minihibaci, sanihiba icano. Jaadi meenegari fuujiruubo Siria jiinijevi.
Jahigo judiomi diiboco agaicaauguunoco agaajaciuboro dojicuviro Macedoniavi uumi-
ubo siino.
4 Jaaboma gataavuumo Sopater onoobo Berea cuumioobo, bu Aristacu, Segundo
icamisi Tesalonica cuumiotisi, bu Gayo, Timoteo onoomisi Derbe cuumiotisi, tolliro bu
Tiquico, Trofimo onoomisi Asia jiinijeotisi icano.
5 Jaamo imegavi ufuumoro iifutuumo Troa micuvi miihai Pablomima mihicaumoco
iteemetequi.
6 Jaadi jari miihai ijicutaama achahano maahuno, jiibaimobuunati, Filipo cuumiti
meenegari mufuuhi. Jaamo sahuse fucuvati Troa micuvi mihifutuuhi. Jahigo sajaguisi
toono mihicauhi.

Pablo Troa Micuco Meecituubo.

7 Jaanaa jaguisibuunati Cristota igaivuumo panco iquisicuqui. Jaanaa Pablo ufuucu-
jinegui jiibogooboro fucuvuubo.
8 Jaamo igaicinihi caamo mecufaño sihidi cuugahuno aachicinihigo.
9 Jaanaa saafi sicafefi Eutico onoobo gicinihi iventanavi. Jaanaa Pablo gueenene
ijiibugumaño sihidi diiboco cigara aivuuhi. Jaaneri icigaubo tercer pisoti caamoti
acutuuhi. Jaaboco gañiiyicimo chuumucuuboco.
10 Jaanegui Pablo iniituuboro diiboco ihiibiciuhi. Jaaboro nuubo inahabonimiinaaco:
Mihiguetedino. Jaani buheebe, nooboro.

† **19:35** Sahaamefaño ficuumo Jupiter. Jaanoti sihaamefaño imomoco ficuutimo.

11 Jaadɨ Pablo caamo ufuuboro ipanco iquisicuuboro ɨɨfunoco machumo. Jaanobuunatɨ siino ihiimaaboro seseeveubo. Jaadɨ fuubo.
12 Jaanaa isɨcafefico satyuumo buheecuuboco. Jaaneri famooro sihidɨ imo imo icauhi.

Pablo Troa Mɨcutɨ Mileto Cuumivɨ Fuuhi.

13 Jaanaa mɨɨhai ɨmegavɨ mufuuhi meenegari Ason cuumivɨ toonotɨ Pabloco meteemequi, diibo jɨɨhairi asaajiiboco.
14 Jahɨ diiboco mahatyɨmedɨ Asontɨ meenegari saano mufuucuhi. Jaamo Mitilene cuumivɨ mɨhɨfutuuhi.
15 Jaano seseevedɨ Quio cuumi cojɨdɨ mafatyuuhi. Jaano sifucutɨ Samo mɨcuvɨ mɨhɨfutuumo majaguisɨhi Trogilio cuumivɨ. Jaano sifucutɨ mɨhɨfutuuhi Mileto cuumivɨ.
16 Jillɨ momoonɨuhi Pablo gueenene Asia jiinɨjevɨ icanoco iimuguutɨmaño Efeso cuumivɨ footɨɨbo iicaqui goovano Jerusalevɨ ihɨfetequi, tahɨ Pascua jɨɨbaimoco ifatyequi.

Efesovɨ Pablo Moocaani Iija Quillahutoco Jɨɨbeguehi.

17 Jaabo Mileto cuumitɨ Pablo cuuhuvauhi Efesojaagovɨ Moocaani iija quillahutoco.
18 Jaamo asaaumoco Pablo nuuhi: Amɨɨhairyo magaajahi Asia jiinɨjevɨ icausumi iicahicaunoco.
19 Mɨɨro fahiijɨvaro amɨɨhaifeenevɨ icahicauhi Aivojɨɨbo Jesuco jeecɨvooboro: Uujoho sihidɨ gaajahi, nootɨɨbo. Jillɨ icahicauhi sihidɨ ɨdaasuno icahicauhi judiomɨ uco aamɨgueneri tahaallɨɨ tofaihuco filluuboro.
20 Jaarunaa suufenɨtɨɨbo jɨɨbeguehicauhi amɨɨhaidi iiminoco miyamɨnaafeenevɨ, bu tollɨro iijanofaño icano.
21 Judiomɨco, bu tollɨro judiomɨ icatɨmoco icano ɨjɨɨbogooboro neehicauhi: ¡Amɨɨhai eedeehifiico mejeevesu Moocaani ɨmefeenevɨ! ¡Jaamoro Aivojɨɨbo Jesucristoco mimiyaavogo! nooboro.
22 Jaabo jisumi uujoho Jerusalevɨ feeji Moocaani Gaija tajɨɨbari, tahɨgo uco omoonɨjinoco gaajatɨɨboro.
23 Jaarunaa Moocaani Gaija uco faacuumivavɨ ɨjɨɨbogooboro neehicahi: Ɨɨjoho Jerusalejaago ɨdaasuno cɨvojafaño diicaji, nooboro.
24 Jaarunoco uujoho esamaaitɨhi. Tafiico gaijɨtɨhi, ɨdɨɨnocoro imeguehi tajɨɨhai niquejevɨ ɨɨfotonoco, bu tollɨro uco Aivojɨɨbo Jesu imino jɨɨbogoco atajɨɨbahinɨno Moocaani imihusetɨ ɨjɨɨbogonoco imivequi icano.
25 Jisumi gaajacuuhi uujoho saatohobatɨ amɨɨhaifeenevɨ Moocaani aivojɨ iijɨco ɨjɨɨbogomotɨ siino uco mahatyɨmecujitɨnoco.
26 Jaanegui jisumi uujoho amɨɨhaico neehi: Amɨɨhai imitɨ jaadaco jisu amɨɨhaihallɨvɨro icacujino, tahallɨvɨ icacujitɨno.
27 Jillɨ amɨɨhaico jɨɨbeguehicahi paryɨ Moocaani iijɨco tuunamaaitɨɨbo.
28 Jaanegui amɨɨhairyo mehesɨcɨnɨ. Tollɨro imino motoomo igaivomɨnaaco Moocaani Gaija amɨɨhaico tajɨɨbauhi diitoco meteemequi atajɨɨbaunoco. Aivojɨɨbo Jesu imiyatɨɨjeheri diitoco ajaaducumoco.
29 Jaanotɨ bu gaajahi uujoho, ofoonobuunatɨ saatoho amɨɨhaifeenevɨ gaseji amɨɨhaico ifinɨsuqui jɨcu ovejamɨco ifinɨsunɨcɨbadɨ.
30 Mɨɨro amɨɨhaifañotɨ saatoho agañɨɨvomoro jɨɨbeguejimo sɨcamañehejeque miyaanobadɨ, toonoguiinodɨ amɨɨhai mimiyaavogonoco mejeevesuqui. Jaanegui mehesɨcɨnɨ,
31 majabajeevedino mificabacɨ, saficaba icano tɨcovovɨ paryɨ amɨɨhaico fafucuvaacɨvɨro tahaallɨɨ tofaihuco gañɨɨboro ɨjɨɨbeguehicaunoco.
32 Jaanegui jisumi tañahabomɨ Moocaanima mihica. Diibo imihiijɨ jɨɨbogoco mehesɨcɨnɨ. Jaano toonofeenedɨ sefano mihicahi, jaano amɨɨhaico Moocaanico ejeecɨvehicamofeenevɨ ificuqui.
33 Uujoho saatoho nɨhɨbamɨco, gaachehuco icano imeguehinɨtɨhi.

34 Amɨɨhairyo magaajahi tahuseri ududɨcamaaiboro ucuujɨvaachunoco ɨɨcɨhicanoco,
tollɨro bu uuma iicamedi ɨɨcɨhicanoco icano.
35 Mɨɨro saicɨno amɨɨhaico jɨɨbeguehicahi jillɨ mududɨcamaaiqui. Jaamoro
ucuujɨvaachuuboco tooneri mahamusuqui Aivojɨɨbo Jesu unuubadɨ: Imicani icaabo
sitaaco aacɨɨbo, toonoco agaayɨcɨɨbo janaanɨcɨvɨ, unuubadɨ. Jaanoco mehesɨcɨnɨ,
nooboro.
36 Jaaboro ememuɨɨvuuboro diitoma Moocaanima iimaaubo.
37 Jaadɨ famooro Pabloma ihiibɨcɨcasiumoro taaumo,
38 sihidɨ ɨɨdaasuvumoro Pablo diitoco: Ofoodɨ uco mahatyɨmecujitɨhi siino, unuuneri.
Jaamoro diiboco ficujeumo meenegafaño.

21

Pablo Fuuhi Jerusale Cuumivɨ.

1 Jaamo monahabomɨco mejeevesuumoro meenegari sanotɨcovoro mufuuhi Cos
onoochugaivɨ. Jaano sifucutɨ Roda cuumivɨ. Jaamañotɨ Patara cuumivɨ mɨhɨfutuuhi.
2 Pataratɨ Fenicia cuumijaa ufuugaco mahatyɨmeugari mufuuhi.
3 Jaamo mafatyuumo mahatyɨmeuhi Chipre onoochugaico monaninaagonovɨ
iicachugaico. Jaamo mufuuhi Siria jiinɨjevɨ Tiro cuumijaago sinehejeque ificutuugari.
4 Jaamo tahɨ Cristotaco mahatyɨmeuhi. Jaamoma toonovɨ mihicauhi sajaguisɨ tɨcovovɨ.
Jaamo diito Pabloco jɨɨbuguuhi Moocaani Gaijari: Jerusalevɨ feejirahana, noomoro.
5 Jaadɨ tojaguisɨ ifinɨudɨ mufuumo famooro mogaimɨma, iseemema icano mɨɨhaico
ficutuumo. Jaamo mɨhɨfutuhi tuucuumijɨnivɨ. Jaamoro jiinɨgaibaahohallɨvɨ
mememuɨɨnamaaiumoro Moocaanima mihiimaauhi.
6 Jaamoco mifitacumoro mɨjɨcafutuhi meenegafañO. Jaanotɨ diito dojɨcuvɨro uumi-
umo iijanojaago.
7 Jaamo Tiro cuumitɨ mufuumo mɨhɨfutuuhi Tolemaida cuumivɨ. Jahɨ monahabomɨ
Cristotaco midilluhi. Jaamo diitoma mihicauhi safucu tɨcovovɨ.
8 Jaano sifucutɨ mɨɨhai Pabloma mufuumoro Cesarea cuumivɨ, Felipe Cristo iijɨ
jɨɨbogomɨnaafi iijafañO mɨjɨcafutuuhi, sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨnomoobo dia-
conomɨobo iijafañO.
9 Jaabo Felipe igueenemehejedɨmo iseemema icauhi sano gaigoomɨro ataajevatɨmo.
Jaafigueje Moocaani diitoco onoonoco iimaahicauhi.
10 Jaamo mɨɨhai toono fiiva fucuva mihicaunaaca, Moocaani iimaamɨnaafi Agabo
onoobo Judea jiinɨjetɨ gaseuhi.
11 Jaabo mɨɨhaico emeecɨɨboro Pablo niivɨgai meeheque ɨcɨuhi. Jaaboro toomeeheri
ifiico itɨhaiñO, ihusene icanoco isisɨuboro nuuhi: Moocaani Gaija jillɨ neehi: Jerusalevɨ
judiomɨ jimeehe abajaabo ofooboco jillɨ sisɨji. Jaamoro siicuumiotoco acɨjimo, nooboro.
12 Jaanoco muguubumoro Pabloco munuuhi, Jerusalevɨ ifootɨqui.
13 Jaarunaa Pablo iimusuuhi: ¿Collɨhi uuri mataahi, uco mɨhɨdaasuvusuqui?
Jaarunoco uujoho iguitɨhi uco isisɨmoro agaicaaujinoco Aivojɨɨbo Jesu momohallɨtɨ,
nooboro.
14 Jaanoco gaajacuruubo imuguuhi ofoonoco. Jaanegui mɨllɨ munuucuutɨhi. Jillɨro: Jɨɨ,
munuuhi tahɨ Moocaani Aivojɨɨbo jeebɨɨ onoobadɨ diica, noomoro.
15 Jaanobuunatɨ mihimibaivumoro Jerusalevɨ mufuuhi.
16 Jaamoma saatoho Cesarea cuumiri iicaumo Cristota gataavuuhi. JaamofañO bu
saafi icauhi Chipre onoochugaiobo Mnason onoobo. Jaabo iijafañO mɨhɨfutuumoro
gueenene mihicahicauhi sɨɨcɨjetɨro Cristoco imiyaavuguubo iicaubo iijafañO.

Pablo Jacooboco Meecɨtuuhi.

17 Jaamo Jerusalevɨ mɨhɨfutuudɨ monahabomɨ imo imo mɨɨhaico gaayɨcɨuhi.

18 Jaano sifucutɨ mɨɨhaima Pablo fuuhi Jacooboco memeecɨtequi. Jahɨgo tollɨro icaumo
famooro quillahuto.
19 Jaamoco Pablo idilluuboro jɨɨbuguhi, paryɨ Moocaani diibo jɨɨbogofeenedɨ judiomɨ
iicatɨrumofeenevɨ omoonɨunoco.
20 Jaanoco uguubumoro Moocaanico imuumo. Jaamoro Pabloco nuumo: Fañɨ,
imiruno aivono. Jaarunaaca ɨɨro gaajacuuhi judiomɨtɨ sihidɨ ajashutɨmo, imiyaavugu-
cuumo famooro Moise atajɨɨbaubadɨ iicaqui ejenaauhicanoco.
21 Jaamoro neehicahi ɨɨjohova dɨɨbeguehicahi paryɨ judiomɨ siicuumijejaa iicamoco,
Moise atajɨɨbaunoco mimiyaaveguedino. Tollɨro bu seeme meeheque miquitɨcujitɨhi,
siino mojeevamaajebadɨ momoonɨcujitɨhi, ɨɨjohova neehicahi, noomoro.
22 ¿Mɨllɨ jaanoco momoonɨji? Ɨɨjoho jinovɨ agasecuunoco agaajacumoro ñaaɨvejimo.
23 Jaanegui jillɨ moonɨ: Mɨɨhaifaño icamo igueenemehejedɨmo gaifiimɨ Moocaanico
unuucuunoco omoonɨjimo.
24 Jaanegui diitoma ofooboro sacerdotemɨ unuubadɨ amɨɨhai ifiinoco mihimibachu.
Jaaboro toonoco diitedi daadu. Jaanobuunatɨ inigaɨnoco cɨɨdasujimo. Jaanotɨ famooro
gaajajimo ɨɨditɨ miyaano iicatɨnoco ihiimaahicanoco. Jillɨ ɨɨjoho imihusene Moise
tajɨɨbajɨco edeetavehicanoco gaajajimo.
25 Jaanotɨ saatoho judiomɨ iicatɨmo imiyaaveguemedi, aameneque magalluumoro
matajɨɨbahi: Ɨjɨnɨtaco ejeecɨvucuunoco meheetavucuudino. Jaabadɨro tɨɨjohoco
mahaduudino, bu udusuucɨmoro amacanɨsumehejeque muduudino, bu saatohoba
ataabavatɨmo jahisihijedɨ gaigoomɨma icadino icano, noomoro.

Pabloco Templojafañoo Agaayɨcɨmoro Cɨvojaanɨmo.

26 Jaanegui Pablo diito igueenemehejedɨmo iicamoco ɨɨcɨuboro satyuuhi. Jaano
sifucutɨ diitoma ifiinoco iimibachumoro fuumo templojafañoo ijɨɨbeguequi, ifiinoco
iimibachuno imivocafutuujinoco. Jaadɨ ijeecɨvonoco ificujinoco.
27 Jaamo sajaguisɨco imivusutɨmaacaro judiomɨ Asia jiinɨjetɨ agaseumo atyɨmeuhi
Pablo templojafa icaaboco. Jaamoro tuucuumio miyamɨnaaco añaaɨsumoro Pabloco
gaayɨcɨumo.
28 Jaamo agaibacasimoro nuuhi: Israel miyamɨnaa, mɨɨhaico mahamusu. Jaanɨ
fahɨgovadɨ feehicahi imitɨno jɨɨbogooboro israelmɨnaahallɨvɨ, bu Moise tajɨɨbajɨhallɨvɨ
icano. Jaaboro jino saatoho griegomɨco jiija templojafañoo sɨvaabo toojaco imɨhɨninɨqui,
noomoro.
29 Jillɨ neehicaumo Efeso cuumioobo Trofimo onooboco Pabloma tuucuumivɨ
aatyɨmeumoro: Fɨne diiboma templojafañoo foobo, noomoro.
30 Jaanoco famooro tuucuumioto imiyaavuguumoro Pablojaa saaumo jinoomoro.
Jaadɨ diiboco agaayɨcɨmoro templojatɨ sihɨgovɨ sefano satyuumo. Jaamoro goovano
foboocɨumo temploja guhuganoco.
31 Jaamoro diiboco gaicaaujirumo. Jaarunaa jɨɨbogo gaseuhi amocasimɨnaa
aivojɨɨbojaago, famooro Jerusale cuumioto añaaɨunojɨɨbogo.
32 Jaanegui ihaivojɨɨbo, ihamocasimɨnaama, saatoho ihaivojɨtoco icano igaiyɨɨcɨubo.
Jaamo jinoomoro fuuhi imiyamɨnaa iicauhɨgo. Jaamo miyamɨnaa imiya aivojɨɨboco, bu
amocasimɨnaaco icano aatyɨmeumoro Pabloco aamɨcuutɨmo.
33 Jaanegui imiya aivojɨɨbo ifiitɨvuuboro tajɨɨbaubo Pabloco cɨvojamɨnaafitɨ isisɨqui
mihicɨri jɨgaiñohicɨri. Jaadɨ dilluubo: ¿Mɨɨjoho diibo? ¿Jinejeque moonɨɨbo? nooboro.
34 Jaanegui coovadiinamaaihicaumo saatoho siibadɨ onoono, bu saatoho siibadɨ
onoono icano. Jaanoco imiya aivojɨɨbo guubutɨɨbo diito iimaauno toovodɨ. Jaanegui
diibo galluubo esefano cɨvojano iicauhɨgo.
35 Jaadɨ toojafañoo ɨɨfutuudɨ goovano cuuhuri, isoldaomɨ Pabloco ihiibɨmoro satyuhi
miyamɨnaa diiboco agaicaaujiruneguiiha.
36 Jaamo sihidɨ miyamɨnaa idojɨcutɨ bucasiuhi: ¡Magaicaau! noomoro sefano.

Pablo Miyamɨnaa Ɨmefeenevɨ Iimaauhi.

37 Jaabo Pabloco toojafaño ɨjɨɨhacucuuneguiiha nuubo ihaivojɨɨboco: Imeguehi ɨɨma ihiimaanoco, nooboro.
Jaanegui iimusuubo: ¿Nacu ɨɨjoho gaajahi griego iijɨco?
38 ¿Nacu ɨɨjoho egipciobo diicatɨhi? ¿Johono safoono aivojɨtojaago ɨsɨfiiratuuboro cuatro mildɨmo gaicaaumɨnaaco sɨcaihɨgovɨ asatyuubo diicatɨhi? nooboro.
39 Jaanegui Pablo nuuhi: Uujoho judiomɨnaafi Tarso cuumi, Cilicia jiinɨjeocuumi obocɨcuumiobo. Jaanegui uco musuufenɨ miyamɨnaama iimaaqui, nooboro.
40 Jaanegui ihaivojɨɨbo Pabloco iimaasuuhi. Jaabo cuuhutɨ ujulleeveuboro ihuseri faguubo miyamɨnaa illɨɨvequi. Jaadɨ ɨllɨɨvɨudɨ iimaaubo hebreo iijɨri:

22

1 Caanimɨ, bu tañahabomɨ icamo muguubunɨcɨ amɨɨhaifeenevɨ jino ihiimaanoco, nooboro.
2 Jaanoco uguubumoro hebreo iijɨri ihiimaaunegui llɨɨvɨumo.
Jaanegui Pablo janaanɨcɨvɨ ihiimaauboro nuuhi:
3 Uujoho judiomɨoobo Tarso cuumi Cilicia jiinɨjevɨ ifiivoobo. Jaaruubo jusihi jino Jerusale cuumivɨ. Jaabo uco Gamaliel jɨɨbeguehicauhi imino sɨɨcɨjemɨnaa tajɨɨbajɨco. Jisumi amɨɨhai Moocaanico sefano imino mejeecɨvobadɨro uujoho jeecɨvehicahi.
4 Jaabo uujoho safoono Cristotaco ubucasiuboro gaicaauhicauhi, bu isisɨɨboro satyehicauhi gaifiimɨ, gaigoomɨ icamoco cɨvojafaño diitoco ijɨɨhacuqui.
5 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨɨbo, famooro quillahuto iicamo miyaano iicanoco gaajahi. Jaamo aameneque uuma galluuhi monahabomɨ judiomɨdi. Jaanegui uujoho Damasca cuumivɨ ufuuboro Cristotaco sɨvaujirahi Jerusalevɨ ɨdaasuno imoonɨqui.

Pablo Imiyaavuguunoco Jɨɨbeguehi.
(Hch 9.1-18; 26.9-18)

6 Jaabo uujoho jɨɨhairi fuunaaca gadɨcɨɨba Damascatɨ fiitɨcuurunaaca imimañobatɨ niquejefañotɨ uco sefano achɨcɨuno.
7 Jaaneri uujoho baavɨ aacutuubo guubuuhi, niquejefañotɨ uco unuunoco: Saulo, Saulo, ¿collɨhi uco bucasihi? noonoro.
8 Jaanegui iimusuuhi: ¿Mɨɨjoho ɨɨjoho, aivojɨɨbo? nooboro. Jaanegui uco iimusuuno: Uujoho Jesu Nazareoobo iicaaboco, ɨɨjoho bucasihi, noonoro.
9 Jaaneri uuma ufuumo sihidɨ igutuuhi, tollɨ onoonoco uguubuumoro. Jaarumo mɨɨhaiñoobaco atyɨmeutɨhi.
10 Jaanegui uujoho nuuhi: Aivojɨɨbo, ¿jaanegui mɨllɨ iicanoco diimeguehi? nooboro. Jaanegui Jesu uco nuuhi: Gañiivo. Jaaboro difo Damasca cuumijaago tahɨ ɨco idiicajinoco ijɨɨbeguequi, nooboro.
11 Jaabo uco aachɨcɨuneri tahaallɨɨ jaabatuuhi. Jaanegui tañahabonɨmɨnaa uco tahusetɨ agaayɨcɨumoro feetuucumoro satyuuhi Damascavɨ ihɨfutusuqui.
12 Jaanaa tahɨ icaubo saafi Anania onoobo sihidɨ imiyaaveguehicaubo Moise tajɨɨbajɨco. Jaabeditɨ judiomɨ Damascavɨ iicamo famooro imino iimaahicaumo.
13 Jaabo Anania uco emeecɨvaubo tajaago ujulleeveuboro uco nuuhi: Tañahabo Saulo, imino siino daatyɨme, nooboro. Jaasumiro uujoho diiboco atyɨmecuuhi.
14 Jaanegui Anania uco nuuhi: Motadimɨ Dios ɨco ficuhi diibo jeebɨɨ iimogobadɨ iicanoco gaajaqui, bu Iimiiboco ihatyɨmequi, bu diibo iimaaco guubuqui icano.
15 Jaabo ɨɨjoho faabohoco dɨɨbegueji paryɨ adaatyɨmeebere uguubunoco.
16 Jaanegui jisu, ¿collɨhi gañiivoobo nitɨsuquimaaitɨhi? Imino miyaavogoobo, Aivojɨɨbo Jesu memeri dihimitɨ initɨcafetequi, nooboro Anania uco nuuhi.

Pablo Judiomɨ Iicatɨmoco Ɨjɨɨbugunoco Jɨɨbeguehi.

17 Jaadɨ Jerusalevɨ dojɨcuvɨro uhuumiudɨ fuuhi templojafaño Moocaanima iimaaqui.
Jaabo iimaanaaca gaijafañodɨ Aivojɨɨboco atyɨmeuhi.
18 Jaabo uco nuuhi: Goova difo Jerusaletɨ. Uutɨ ɨɨjoho onoonoco miyaaveguejitɨmo,
nooboro.
19 Jaanegui Ihaivojɨɨboco nuuhi: Diito paryɨ gaajahi uujoho sinagogajafañо ofooboro
ɨco imiyaavogomoco cɨvojafañо asatyooboro ahaamɨhicaunoco.
20 Jaabadɨro Esteba dihiimaamɨnaafi tɨɨjohoco agañɨɨusumi uujoho ujulleecɨnɨɨboro
diiboco agaicaaumofañodɨ icauhi, diito gaachehunoco utuumuubo.
21 Jaaruuboco Aivojɨɨbo Jesu uco nuuhi: Difo. Łco galluuji tehesino judiomɨ
iicatɨmojaagovɨ, nooboro.

Pabloco Amocasimɨnaa Aivojɨɨbo Cɨvojanɨji.

22 Jaanoco jihachutaro uguubunɨcɨumoro sefano nuumo: Diiboco magaicaau. Mihi-
mogotɨhi diibo iicanoco, noomoro.
23 Jaamoro sihidɨ ocoovadiivumoro igaachehunoco sefano caamovɨ gavaracuumo, bu
baiguiijɨnoco ɨɨcɨmoro gaifificɨhicaumo caamovɨ icano.
24 Jaanegui ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo tajɨɨbauhi Pabloco cɨvojafañо isatyequi. Jaaboro
saatohoco tajɨɨbaubo Pabloco niivɨgai meeheri ihaamɨqui. Jaaneri ijɨɨbeguequi collɨhi
diibotɨ sihidɨ miyamɨnaa añaaɨnoco.
25 Jaaboco ihaamɨqui sisɨumo. Jaanegui Pablo sahaivojɨɨbo ifiitɨno iicauboco nuuhi:
¿Nacu ɨɨjoho niivɨgai meeheri dahaamɨjirahi romanomɨooboco, itɨconɨ mɨllɨ iicanoco
gaajatɨɨboro? nooboro.
26 Jaanoco diibo uguubuuboro imiya aivojɨɨboco jɨɨbugutuubo. Deesɨcɨnɨ
omoonɨjinoco. Jaanɨ romanoobo, nooboro.
27 Jaanegui ihaivojɨɨbo Pablovɨ ifiitɨvuuboro dilluuhi: ¿Naava miyaano ɨɨjoho ro-
manoobo? nooboro.
Jaanegui Pablo: Jɨɨhɨ, nuuhi.
28 Jaanegui ihaivojɨɨbo nuuhi: Uujoho sihidɨ jaaduhinɨcuuhi romanoobo icaqui,
nooboro.
Jaanegui Pablo nuuhi: Jaanotɨ uujoho romanoobo sahiijɨtɨro fiivuuhi, nooboro.
29 Jaanegui aamɨtɨmoro diibeditɨ sihɨgovɨ minifutuumo. Jaanoco ihaivojɨɨbo ro-
manooboco isisɨnoco agaajauboro ñɨhicugucuuhi.

Pablo Judiomɨ Fagomɨnaa Łmefeenevɨ Icaaubo.

30 Jaanoco sifucutɨ ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo imuguuhi agaajanoco; mɨllɨtɨ Pablodit ɨ
judiomɨ ihiimaahicanoco. Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨtoco, famooro fagomɨnaaco
icano tajɨɨbaubo iigaivequi. Jaadɨ Pabloco ijɨgaiñohinoco isinaayuuboro satyuhi diito
ɨmefeenevɨ.

23

1 Jaabo Pablo diito judiomɨ fagomɨnaaco aatyɨmeuboro nuuhi: Amɨɨhai tayoto, uujoho
imino icafihi imino tajeebɨɨco esɨcɨnɨmañovɨ sajeebɨɨ Moocaani ɨmefeenevɨ icahi jisumi-
hachuta, nooboro.
2 Jaanegui Anania onoobo sacerdotemɨ aivojɨɨbo tajɨɨbauhi Pablo cojɨri iicaaboco
Pabloco ihaamɨqui iijɨtɨ.
3 Jaarunaa Pablo iimusuhi: Moocaani ɨco aamɨji. Łɨjoho miyamɨnaa ɨmefeenevɨ
imiibobadɨ difiico omoonɨhicaaboco. ¿Jaabo nacu toono gɨcɨnɨhi Moocaani tajɨɨbafañodɨ
tahimitɨco daatyɨmequi? Jaamoro bu uco mahaamɨsuhi Moocaani tajɨɨba onootɨbadɨ,
nooboro.
4 Jaanegui saatoho nuuhi: ¿Tollɨ aivo ɨɨjoho neehi obocɨɨbo Moocaani sacerdotedit ɨ?
noomoro.

5 Jaanegui Pablo nuuhi: Tayoto, uujoho gaajatɨhi diibo jahi obocɨno sacerdote
iicanoco. Mɨɨro Moocaani Caatɨnɨhaamefaño noono: Diicuumi aivojɨɨbotɨ imitɨno di-
imaajirahana, noonoro, nooboro.
6 Jaabo Pablo, diito fagomɨnaatɨ saatoho saduceomɨ iicaumoco, bu saatoho fariseomɨ
iicaumoco icano agaajauboro sefano nuuhi: Tayoto, uujoho fariseomɨoobo guihirubimɨ
fariseomɨ iicaumaño. Jaaruubo uujoho uchuumuumo siino ubuheetejinoco miyaaveg-
uehi. Jaanegui fɨne uco mocoovahi toonoco uco midilluqui, nooboro.
7 Jaanoco uguubuumoro fariseomɨ, saduceomɨ iicamo jenaaucasiuhi sanoomɨro.
Jaamoro ijeevadɨ dugaavocasiumo ifariseomɨ isaduceomɨtɨ.
8 Mɨɨro saduceomɨ noonɨcɨhi uchuumucuumo buheetecuujitɨhi, bu Moocaani
toomomɨnaa chahahi, bu gaijamɨ chahahi, noonɨcɨhi. Jaanotɨ fariseomɨ fanoocoro
miyaavogonɨcɨhi.
9 Jaadɨ famooro sefano ocoovadiivuunobuunatɨ saatoho caatɨnɨmɨnaa gañiivuuhi
fariseomɨjaagodɨ iicaumo. Jaamoro nuuhi: Jaanɨ imitɨno moonɨtɨhi. Jaabofañodɨ baacho
gaija iimaahi, Moocaani toomomɨnaafi baacho iimaahi. Jaanegui Moocaanimaryo
momoonɨcasidino, noomoro
10 sefano jenaaucasihicaumo. Jaaneri ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo ñɨhicuguuhi Pabloco
fahɨgovatɨ agallicujirunotɨ. Jaaboro ihamocasimɨnaaco tajɨɨbaubo diitofeenetɨ Pabloco
ɨɨcɨmoro cɨvojafaño siino isatyequi.
11 Jaano sifucutɨ Pablojaa Aivojɨɨbo Jesu asaauboro nuuhi: Quehecuto Pablo. Uuditɨ
jino Jerusalefaño idiimaabadɨ tollɨro Roma cuumijaago diimaateji, nooboro.

Pabloco Igaicaauqui Afajɨɨnɨcasiuno.

12 Jaanaa sifucutɨ sanoodɨmo judiomɨ iimaacasiuhi Pabloco igaicaauqui. Jaamoro
imitɨno unuunofañodɨ nuumo: Mamachujitɨhi, mahadujitɨhi icano diiboco maga-
icaautɨnohachuta, noomoro.
13 Jaamou tollɨ unuumo cuarentadɨmou tollɨ esamaaiumo.
14 Jaanobuunatɨ sacerdotemɨ aivojɨɨbojaago, judiomɨ quillahuto icamojaago
ufuumoro diitoco nuumo: Mɨɨhai munuucuuhi iimitɨnofañodɨ Pabloco maga-
icaautɨnohachuta mamachujitɨhi, noomoro.
15 Jaanegui amɨɨhai fagomɨnaama mofoomoro amocasimɨnaa aivojɨɨboco cɨvohogo
midilluto diiboco isɨvaqui amɨɨhai ɨmefeenevɨ, siino imino diiboco midilluqui, noomoro.
Jaabo Pablo gasetɨɨbo ɨmegaro mɨɨhai mihimibaivucuuji diiboco magaicaauqui,
noomoro.
16 Jaanoco Pablo nago achi uguubuuboro icɨvojafa fuubo Pabloco ijɨɨbeguequi.
17 Jaanegui Pablo saatohotɨ aivojɨtoco ocoovauboro nuuhi: Jaanɨco sɨcafefico masatyo
imiya aivojɨɨbojaago siinoco diiboco ijɨɨbeguequi, nooboro.
18 Jaanegui tosɨcafefico ihaivojɨɨbojaa asatyuuboro nuuhi: Pablo cɨvojafañotɨ uco
galluhi jaanɨ sɨcafefico dijaago sɨvaqui ɨcova siinoco ijɨɨbeguequi, nooboro.
19 Jaanegui ihaivojɨɨbo tosɨcafefico ihusetɨ agaayɨcɨuboro sihɨgovɨ diiboco asatyuuboro
dilluuhi: ¿Mɨllɨ uco neejirahi? nooboro.
20 Jaanegui isɨcafefi nuuhi: Judiomɨ esamaaihi ɨco idilluqui cɨvohogo Pabloco satyequi
fagomɨnaa ɨmefeenevɨ. Jaamo jillɨ ɨco neeji: Siino mihimeguehi imino diiboco midil-
lunoco, noomoro.
21 Jaarumoco miyaaveguejirahana, sihidɨ cuarenta janaanɨcɨvɨ icamo teemeji
Pabloco. Jaamo imitɨno onoonofañodɨva machujitɨmo, adujitɨmo icano Pabloco
agaicaautɨnohachuta. Jaamo imibaicɨnɨcuumo ɨɨjohova: Jɨɨhɨ, Pabloco galluji,
eneejinoco otoomomo, nooboro.
22 Jaanegui ihaivojɨɨbo isɨcafefico ifitacuuboro nuuhi: Dɨɨbeguedino mɨɨhaiñoobaco
jino uco ɨdɨɨbogonoco, nooboro.

Pabloco Galluumo Felix Onoobojaago.

23 Jaadɨ ihaivojɨɨbo coovauhi saatɨsi aivojɨtɨsico. Jaaboro diitɨsico nuuhi: Mihimibaivusu doscientodɨmo amocasimɨnaa baadɨ efeejimoco, bu setentadɨmo jeejɨmɨri efeejimoco, bu doscientodɨmo aamɨganoma efeejimoco icano Cesarea cuumivɨ tufucuro ifeequi, nooboro.
24 Jaamoma ihaivojɨɨbo galluhi Pabloco jeejɨri ifeequi. Imino Pablo tahɨ ihɨfetequi aivojɨɨbo Felix onoobojaago.
25 Jaaboro diitoma galluubo aameque jillɨ onoohaameque:
26 Uujoho Claudio Lisio, imino iijɨco galluuhi ɨɨjoho idiimihusene aivojɨɨbo idiicaabo Felixjaago.
27 Jaanɨ Pabloco judiomɨ ɨcɨvojanɨmoro diiboco gaicaaujirahi. Jaarunaa romanoobo iicanoco uguubuuboro, soldaomɨma ofooboro diiboco taajasuhi judiomɨ usetɨ.
28 Jaadɨ diiboco judiomɨ fagomɨnaa ɨmegavɨ satyehinɨhi jinejeque diibeditɨ ihiimaanoco gaajaqui.
29 Jaarunaa judiomɨ tajɨɨbajɨhallɨtɨ idilluhicaunoco agaajauboro mɨllɨ nuutɨhi: Toonohallɨtɨ magaicaaujirunoco, mɨcɨvojaanɨjirunoco icano uujoho atyɨmetɨhi.
30 Jaarunaa diiboco agaicaaujinoco uguubuuboro jino galluuhi dijaago. Tollɨro bu jito diibeditɨ ihiimaahicamoco dijaa galluuhi tahɨ dihɨmefeenevɨ diibeditɨ ihiimaaqui. Tahɨ imino diica, nooboro.
31 Jaanegui ihamocasimɨnaaco ihaivojɨɨbo unuubadɨ fucu satyumo Pabloco Antipatri cuumivɨ.
32 Jaano sifucutɨ ihamocasimɨnaa baadɨ ufuumo uumiumo dojɨcuvɨro icɨvojajaago. Jaanotɨ jeejɨmɨri ufuumo Pabloma fuuhi.
33 Jaamo Cesarea cuumivɨ ɨɨfutuudɨ aivojɨɨbo Felix onooboco acɨumo Pabloco toohaamema.
34 Jaahaameque emeecɨuboro ihaivojɨɨbo dilluuhi Pabloco: ¿Cuucaoobo ɨɨjoho? nooboro. Jaadɨ gaajaubo Cilicia jiinɨjeoobo iicanoco.
35 Jaanegui nuubo: Jisumi uco ɨdɨɨbogonoco guubunɨcɨtɨhi. Jaanotɨ jarihiica ɨɨditɨ ihiimaamo asaadɨ ɨɨjoho onoonoco bu guubunɨcɨji, nooboro Pabloco ficusuubo Herode palaciojafaño, toomomɨnaa diiboco iteemequi.

24

Pablo Aivojɨɨbo Felix Ɨmefeenevɨ Iimaahi.

1 Jaadɨ sahuse fucuvabuunatɨ Anania onoobo sacerdotemɨ aivojɨɨbo ɨfutuuhi sanoodɨmo quillahutoma Cesarea cuumivɨ. Jaamoma saafi iimaamɨnaafi Tertulo onoobo saauhi. Jaamo agaseudɨ aivojɨɨbo ɨmefeenevɨ ujulleecamaaiumoro Pablohallɨvɨ imitɨno iimaaumo.
2 Jaanaa Pabloco agasesuudɨ Tertulo onoobo tɨcovauhi ihiimaaubo jillɨ nooboro: Aivojɨɨbo Felixco, imino aivo ɨɨjoho aivojɨɨbo mɨɨhaico teemehi. Jaamaño aivo sajeebɨɨ mihicahi imino mɨɨhaico atajɨɨbamaño.
3 Jaanoco fanooro aivo imino magaayɨcɨhi fahɨgova ɨɨjoho aivojɨɨbo Felix idiimihuseebe idiicanoco.
4 Jaabo uuchuvotɨɨbo diicatɨqui imeguehi ajashuno ɨɨma ihiimaanoco.
5 Mɨɨhai jaanɨ Pabloco magaajacuhi gañuhusuno ɨsɨramaaihicanoco. Jaabo fahɨgovavɨ judiomɨco dugaacusuuboro feehicahi, nazarenomɨ dugaavomɨnaa aivojɨɨbo iicamaño.
6 Jaamaño templojaco mɨhɨninɨjiruubo. Jaarunaa mɨɨhai diiboco magaayɨcɨuhi diiboco midilluqui motajɨɨbajɨ onoobadɨ.
7 Jaarunaa amocasimɨnaa aivojɨɨbo Lisio onoobo asaauboro sefano dumɨtɨɨcɨuhi mɨɨhaitɨ.
8 Jaabo ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo galluuhi, Pablodit̄ ihiimaamoco, dihɨmefeenevɨ diibeditɨ ihiimaaqui. Jaabo eneecau ɨɨro diiboco dillu. Jaabo ɨɨro gaajahi mɨɨhai monoono miyaano icanoco, nooboro.

9 Jaanoco paryɨ judiomɨ: Aivo miyaano, neehicauhi.
10 Jaanegui ihaivojɨɨbo Felix Pabloco tajɨɨbauhi ihiimaaqui.
Jaanegui Pablo nuuhi: Aivo imeguehi dihɨmefeenevɨ ihiimaanoco. Łco uujoho gaajahi sɨɨcɨjetɨro jiicuumi aivojɨɨbo idiicanoco.
11 Jaabo eneecahicau bu ɨɨro dilluubo gaaja uujoho Jerusalevɨ Moocaanico imequi asaahinɨɨbo agasehinɨnotɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ mifucucɨ ɨdɨɨno fucuvaro iicanoco.
12 Jaaruubo uujoho ejenaaubo templojafaño, sinagogajafaño, tuucuumifeenevɨ buhɨgueeje icano ñaaɨsuuboro ofoonoco atyɨmetɨmo.
13 Jaamo jino uudit̨ɨ iimaano miyaano icat̨ɨno.
14 Jaanot̨ɨ naha miyaano uujoho tadimɨhai Caani Moocaani iicaaboco jeecɨvehicahi bohono jɨɨhai onoobadɨ. Jaanoco oono diito dugaacumɨnaa neehicahi. Jaarunaa jillɨ uujoho Moocaani iimaamɨnaa aamenefaño, bu Moocaani tajɨɨbano aamenefaño iicanoco miyaaveguehi.
15 Jaabo uujoho tollɨro Moocaanico miyaaveguehi diitobadɨro. Jaabo teemehi paryɨ uchuumucumo iimifiimo, bu iimit̨ɨfimo icano ubuheetejinoco.
16 Jaamaño uujoho quehecuno tajeebɨɨco ficuhicahi Moocaani ɨmefeenevɨ, bu miyamɨnaa ɨmefeenevɨ icano imino icaqui.
17 Jaabo uujoho siicuumijeri ɨgooboro efeehicadɨ taacuumijaago saahinɨhi judiomɨco nɨhɨbamɨco acɨqui, Moocaanidi jeecɨvoco ficuqui icano.
18 Jaanoco uujoho eheetavuubo templojafaño icaunaaca judiomɨ Asia jiinɨjet̨ɨ asaaumo uco templojafaño atyɨmeuhi tafiico iimibachuuboco. Jaaruubo miyamɨnaama sihidɨ igaivuut̨ɨhi, ñaaɨsuuboro icaut̨ɨhi icano.
19 ¿Jaamo judiomɨ Asia jiinɨjeoto collɨhi saat̨ɨhi jinoovɨ dihɨmefeenevɨ ihiimaavamo uudit̨ɨ imit̨ɨno iicanoco eesɨcɨnɨhachiijɨ?
20 Jaanot̨ɨ jito asaamoco dillu ¿Naa mɨllɨ judiomɨ fagomɨnaa ɨmefeenevɨ iicahinɨsumi uco gaajacɨhinɨmo imit̨ɨno iicanoco?
21 Łvɨ ɨdɨɨnoro uujoho diito ɨmefeenevɨ iicahinɨsumi sefano nuuhi: Uujoho uchuumucumo ubuheetejinoco imiyaavogonoco fɨne magaajaqui uco midilluhi jaachiijɨ, ɨvɨ uujoho nuuhi diito ɨmefeenevɨ iicasumi, nooboro.
22 Jaanoco Felix uguubuuboro mɨllɨ nuut̨ɨɨbo. Cristota imiyaavogonoco agaajauboro nuubo: Jari amocasimɨnaa aivojɨɨbo Lisio asaadɨ toonot̨ɨ imino uujoho gaajaji, nooboro.
23 Jaaboro Felix saafi aivojɨɨboco galluuhi Pabloco palaciojafaño ijɨɨhacuqui. Jaaruubo cɨvojamɨnaafibadɨ icaut̨ɨhi. Jaabo toojafa icaunohachuta igataavomɨnaa diiboco meecɨtehicauhi diiboco siinoco ihacɨqui.
24 Jaadɨ goovacut̨ɨnot̨ɨ Felix mogai judiomɨogo Drusila onoogoma saauhi. Jaaboro Pabloco cuuhuvauhi diibojaa asaaboro Jesucristoco mimiyaavogonot̨ɨ diiboco ɨjɨɨbogonoco iguubuuqui.
25 Jaabo Pablo ɨt̨ɨcovono ifiit̨ɨ, bu mofiicoro miguiinonɨnot̨ɨ, bu ufucu Moocaani mohimit̨ɨ jaadufucu icajinot̨ɨ icano Pablo ɨjɨɨbuguunot̨ɨ Felix ihigutuuboro nuuhi: Difo. Ufucu jei, ¿cusumihacho ɨco siino cuuhuvaji? nuubo.
26 Jaadɨ Felix esamaaihicauhi: Fɨne Pablo uco nɨhɨbamɨco acɨjiibo diiboco sinaayuqui, nooboro Pabloco fiiva foova cuuhuvahicaubo diiboma ihiimaaqui.
27 Jaadɨ mificabacɨ afatyuudɨ Felixco bohobavaubo saafi aivojɨɨbo Porcio Festo onoobo. Jaanegui Felix judiomɨma imino iicaqui Pabloco cɨvojafañoro ficuubo iinusut̨ɨɨboro.

25

Festo Onoobo Łmefeenevɨ Pablo Icauhi.

1 Jaabo Festo mifucucɨ, safucu ɨdɨɨno aivojɨɨbot̨ɨ icacuudɨ fuubo Cesareat̨ɨ Jerusalevɨ.

2 Jahɨgo sacerdotemɨ aivojɨto judiomɨ obocɨfimo iicamo, Pablohallɨvɨ imitɨno
iimaaumo.
3 Jaamoro Festoco dillumo Pabloco Jerusalejaagovɨ ihɨcɨtequi, ɨɨfurumo Pabloco
jɨɨhaivɨ igaicaausuqui.
4 Jaarunaa Festo iimusuhi: Pablo Cesareavɨ cɨvojafañо icahi. Tollɨro uujoho goovano
feeji tahɨgo.
5 Jaanegui amɨɨhai aivojɨto uuma Cesareavɨ feeji diibeditɨ imitɨno iicahicanoco ihi-
imaaqui. Miyaano diibo imitɨno iicahicahachiijɨ, nooboro.
6 Jaabo Festo Jerusalevɨ fahuseecɨ fucuva tɨcovovɨro fɨne icacuuhi. Jaadɨ siino Cesa-
reavɨ uumiubo. Jaano sifucutɨ ihaivojɨ icagahallɨvɨ acasɨɨvuuboro Pabloco cuuhuvaubo.
7 Jaabo Pablo agaseudɨ, Jerusaletɨ asaaumo judiomɨ diibojaa igaivuhi. Jaamo iimaaca-
siuhi siibadɨjere aivo imitɨno Pablodiẗɨ. Jaarunoco ɨnɨsuurunofañо miyaano icautɨno.
8 Jaanegui Pablo ihallɨvɨ iimaauhi: Uujoho judiomɨditɨ, templojaditɨ, bu romanomɨ
aivojɨɨbo Cesarditɨ icano imitɨno iimaatatɨhi, nooboro.
9 Jaanegui Festo Pabloco dilluhi judiomɨma imino iicanoco iimuguuboro: ¿Naa
dimeguehi Jerusalevɨ ofoonoco ɨco uujoho tahɨ dilluqui? nooboro.
10 Jaanegui Pablo iimusuhi: Uujoho jinoovɨ aivojɨɨbo Cesar onoobo tajɨɨbamañeri icahi
imino uco idilluqui ɨɨro imino gaajacuhi imitɨno judiomɨtɨ ihiimaatɨnoco.
11 Jaanotɨ miyaano imitɨno omoonɨhachiijɨ jaafa uco magaicaau. Jaanotɨ sɨcamañooco
ihiimaahicahachiijɨ diito usefañо mɨɨhaiñooba uco acɨjitɨhi. Jaanegui imeguehi ro-
manomɨ aivojɨɨbo Cesar onoobo uco idillunoco, nooboro.
12 Jaanegui toonobuunatɨ Festo ifajɨɨnɨmɨnaama ihiimaauboro Pabloco nuuhi: Ɨco ro-
manomɨ aivojɨɨbo ɨmefeenevɨ idillunoco dimeguehi. Jaanegui romanomɨ aivojɨɨbojaago
ɨɨjoho feeji, nooboro.

Pablo Aivojɨɨbo Agripa Onoobo Ɨmefeenevɨ Icauhi.

13 Jaanobuunatɨ aivojɨɨbo Agripa onoobo Berenice onoogoma ɨɨfutuhi Cesareavɨ Fes-
toco abaatuumɨsi.
14 Jaamɨsi tahɨ gueene fucuva icauhi. Jaabo Agripa onooboco Festo Pabloditɨ
ɨjɨɨbuguuboro nuuhi: Jineeri icaabo saafi Felix cɨvojafañо ificuhinɨɨbo.
15 Jaabohallɨvɨ sacerdotemɨ aivojɨto, quillahuto icamo dilluuhi diiboco imitɨno
imoonɨqui Jerusalevɨ uujoho iicahinɨsumi. Jaamo imuguuhi uujoho diiboco agaicaausu-
jinoco.
16 Jaanegui uujoho nuuhi: Mɨɨhai romanomɨ mejeevamaaitɨhi tɨcovono
miyamɨnaafico magaicaaunoco. Itɨconɨ diiboco diibohallɨvɨ imitɨno ihiimaano ɨmefeene
ifihallɨvɨ ihiimaaqui, mificuutɨnohachuta, nooboro.
17 Jaanegui diito jimañovɨ asaahinɨsumi uujoho gueenene icatɨɨbo sifucutɨ
tatyajɨɨbamañotɨ cuuhuvauhi diibo Pabloco.
18 Jaabeditɨ diito iimaauno aivo iimitɨnoco nuutɨhi uujoho esamaaiubadɨ icautɨno.
19 Ɨdɨɨnocoro diibeditɨ neehicaumo jillɨ diito iimaa iijɨtɨro, bu tollɨro Jesu uchu-
umuuboco Pablo buheebe eneehicaunotɨro icano.
20 Jaanoco, uujoho mɨllɨ fɨne moonɨji, onoomañо Pabloco dilluhi: ¿Naa Jerusalevɨ
diimeguehi ofoonoco, tahɨ ɨco idilluqui? nooboro.
21 Jaarunaa Pablo imuguuhi aivojɨɨbo Cesar Augusto onoobo diiboco idillunoco.
Jaanegui uujoho diiboco cɨvojafañoro ficuuhi. ¿Cusumihacho diibo Cesar Augustojaago
galluuqui? nooboro.
22 Jaanegui Agripa onoobo Festoco nuuhi: Uujoho tollɨro diiboco uguubuunɨcɨnoco
imeguehi, nooboro.
Jaanegui Festo ihiimusuuboro nuuhi: Cɨvohogo diiboco jei guubuunɨcɨ, nooboro.

23 Jaano sifucuti Agripa, Berenice icamisi atajiibafimañovi aivo sihidi jeevano iifutumisi miyaminaa diitisico iimuunofeenedi. Jaamisima saaumo amocasiminaa aivojito, bu tuucuumio bocifimo icano. Jaanobuunati Festo Pabloco cuuhuvauhi.
24 Jaaboro Festo nuuhi: Aivojiibo Agripa, famooro jino miihaima mihicamo, memeeci jaaniico. Jaaniditi sihidi judiomi Jerusalevi, bu Cesareavi icano uuma iimaahinihi. Jaafa guijeveebe, sefano noomoro.
25 Jaarunaa uudi jinejebaco imitino moonihicatiibo. ¿Milliti bu jaaboco magaicaaujirahi? Jaabo inoro imeguehiniibo aivojiibo Augusto diiboco idillunoco. Jaanegui diiboco diibojaago galluuji.
26 Jaarunaa chahano diibo aivojiibojaago acaatiniijiruno diibohalliivi. Jaanegui tahaivojiibo, Agripa, dihimefeenevi diiboco sivahi. Jaabo iijoho diiboco idilluudi fine diibohalliivi iicanoco caatiniji.
27 Miiro uudi imitino civojaminaafico agalluuno aivojiibojaago milli diibediti icanoco jiibogotiibo, nooboro.

26

Pablo Aivojiibo Agripa Ifmefeenevi Iimaauhi.

1 Jaanegui Agripa Pabloco nuuhi: Iiro diimaa, nooboro.
Jaanegui Pablo ihuseque agañiiyiciuboro ticovauhi jilli iimaaubo:
2 Aivojiibo Agripa aivo imo imo icahi dihimefeenevi tafihalliivi ihiimaaboro jiibeguequi famooro judiomi uuditi ihiimaahicanoco.
3 Fanoocoro iijoho imino gaajahi paryi judiomi jeevamaajeque, tolliro fanooro mihiimaaniciinoco icano. Jaanegui ico dilluhi uco guubuniciqui siicuno.
4 Miiro famooro judiomi uco seemenetiro gaajauhi. Iticoni taacuumivi iicahicaunoco, bu Jerusalevi iicahicaunoco icano.
5 Jaanoco bu diito gaajahi jaafa jaanoco iimogohachiiji imiidiusumi fariseobadi iicaunoco jiibogomo. Jaamo miihai fariseomi mihicamo Moocaanico saatoho janaaniici aivo imino mejeeciviioniciihi.
6 Jaanegui uujoho miyaaveguehi Moocaani uchuumucumoco siino ubuheetesujinoco. Mohimegaotoco Moocaani unuubadi. Jinohalliti jino uco sivamo ihaamiqui.
7 Jaamaño miiro Israel cuumino fahuseeci motihaiti miicuumiici icano iicamo. Toono imiyaavejinoco otoomomo Moocaanico jeeciivehicahi cuujehachuta, fucuhachuta icano. Jaanoco uujoho imiyaavogonohalliti uuditi judiomi jisumi imitino iimaahi.
8 Iijoho aivojiibo Agripa, ¿nacu amiihai judiomi mimiyaavogotihi Moocaani uchuumucumoco ubuheetesujinoco?

Pablo Cristotaco Idaasuno Omoonihicaunoco Jiibuguhi.

9 Miiro uujoho iticoni imino moonihi nooboro Jesu Nazareoobo momohalliti sihidi imitino miyaminaaco moonihicauhi.
10 Jilli uujoho moonihicauhi Jerusalevi, sacerdotemi aivojito iijiti civojafaño ficuhicauhi sihidi Cristoco imiyaavogomoco. Jaamoco agaicaaumofañodi uujoho icahicauhi.
11 Jaaboro Cristotaco sihidi aamihicauhi paryi sinagogajanofaño, imiyaavogoco jeevesusuqui, nooboro. Bu uujoho aivo sihidi isifiiratooboro diitoco bucasihicauhi fahigova jiinijenedi.

Pablo Siino Jiibeguehi Cristoco Agaayiciunoco.
(Hch 9.1-19; 22.6-16)

12 Jaabo tooneguiiharo fuuhi Damascavi sacerdotemi aivojito iijico uco aaciumoro agalluuneguiiha.
13 Jaabo aivojiibo Agripa, uujoho jiihairi fuunaaca gadiciiba niquejefañoti uco sefano achiciuno sano uuma ufuumoma, nihiba aachiciino janaaniici icano sefano namecuno.

14 Jaaneri famooro baavɨ mahaifuuhi. Jaanobuunatɨ niquejefañotɨ guubuuhi uco hebreo iijɨri unuunoco: Saulo, Saulo, ¿collɨhi uco bucasihi? Ɨiro difiico daivuvusuhi oono Buey ihabajaabo iimogobadɨ iicanoco imogotɨɨboro iinoro fegaɨ nijequeque ɨtɨvadiivooboro iicanɨcɨbadɨ, unuunoco.
15 Jaanegui uujoho nuuhi: ¿Mɨɨjoho ɨɨjoho, aivojɨɨbo? nooboro. Jaanegui Aivojɨɨbo uco nuuhi: Uujoho Jesu. Jaaboco ɨɨjoho uco bucasihi.
16 Jisumiro gañiivo. Toonegui ɨɨvɨ uujoho buhugaavehi uco deecɨvequi fanoocoro uuditɨ adaatyɨmecunoco, tollɨro adaatyɨmejinoco icano dɨɨbeguequi.
17 Jaabo ɨco uujoho taajasuji judiomɨ usetɨ, bu judiomɨ iicatɨmo usetɨ icano. Jaamojaago ɨco galluhi jisumi diito aallɨɨnoco faayɨcɨsuqui.
18 Jaamo imitɨno icacutɨmo iicaqui cɨvonoguiinodɨ ɨgotɨmo seseehɨ iicacuuqui Satanasco ejeevesumoro Moocaanima iicaqui. Jaamo uco imiyaavogomoro agaayɨcɨmo imitɨco buusuji Moocaani ɨcɨumofeenevɨ iicaqui, nooboro.

Pablo Gaijafaño Unuunoco Miyaavuguuhi.

19 Jaanegui, aivojɨɨbo Agripa, uujoho niquejetɨ gaijafaño aatyɨmeunoco miyaavuguuhi.
20 Jaaboro jɨɨbeguehicauhi itɨconɨ Damasca cuumivɨ. Jaadɨ jɨɨbeguehicauhi Jerusale cuumivɨ, bu fahɨgova Judea jiinɨjevɨ icano, bu tollɨro judiomɨ iicatɨmoco icano. Jaamo famoocoro jɨɨbeguehicauhi iimitɨco ejeevesumoro Moocaanijaagovɨro iicaqui. Jaamoro imino iicanoco toonofañodɨ ihɨfusuqui.
21 Jinohallɨtɨ judiomɨ uco templojafaño agaayɨcɨumoro gaicaaujirahi.
22 Jaarunaa Moocaani uco aamusuneri jisu imino jɨɨbeguehi paryɨ miyamɨnaaco obocɨfitɨmoco, obocɨfimoco icano. Jaanoco tollɨro fahiijɨvaro jɨɨbeguehicahi siibadɨ jɨɨbogotɨɨbo Moocaani iimaamɨnaa, bu Moise icamo jillɨ iicajino unuubadɨ.
23 Cristoditɨ nuumo Cristo asaadɨ ɨdaasuno icajiibo. Jaadɨ chuumucuruubo buheetejiibo, uchuumucumo ubuheetejinoco ɨtɨconɨɨbo. Jaanoco jillɨ jɨɨbuguubo mataajajinoco judiomɨdi, bu tollɨro judiomɨ iicatɨmedi icano, nooboro.

Pablo Imuguuhi Agripa Onoobo Cristoco Agaayɨcɨnoco.

24 Jillɨ Pablo unuunegui Festo sefano nuuhi: Pablo fɨne ɨɨjoho jillɨ deegavehi. Toono sihidɨ agaajano ɨco jeegavusuhi, nooboro.
25 Jaanegui Pablo nuuhi: Idiimihuseebe Festo, uujoho jeegavotɨhi. Imino eesamaaiboro miyaanoco neehi.
26 Jaanɨ jino aivojɨɨbo Agripa iicaabo toonoco imino gaajahi. Jaanegui jino diibo ɨmefeenevɨ ñɨhicugotɨɨboro iimaahi. Jaanoco diibo tollɨro gaajahi fanooro toovono iicatɨnoco.
27 Jaanegui aivojɨɨbo Agripa ɨco dilluuhi: ¿Naa Moocaani iimaamɨnaa unuunoco miyaaveguehi? Fɨne miyaaveguehi, nuubo.
28 Jaanegui Agripa Pabloco nuuhi: ¿Mɨllɨ nacu ajashuno idiimaaneri uco fɨne miyaavugusuji? nooboro.
29 Jaanegui Pablo nuuhi: Uujoho Moocaanico dilluhi, sihidɨ ihiimaaneri, ajashuno ihiimaaneri icano mimiyaaveguequi. Jaabo ɨɨro icatɨno, paryɨ jaachiijɨ jino uco uguubuunɨcɨmo, bu tollɨro uubadɨ iicaqui. Jaarumo jillɨ uubadɨ jɨgaiñehiri sisɨcɨnɨtɨmo iicaqui, nooboro.
30 Jillɨ Pablo unuunobuunatɨ aivojɨɨbo Agripa, bu aivojɨɨbo Festo, bu Berenice, bu famooro toono iicaumo icano agañiivuumoro
31 fuumo sihɨgovɨ. Jaamoro toonotɨ sanoomɨro ihiimaacasimoro noocasihicaumo: Jaanɨ imitɨno moonɨhicatɨɨbo. ¿Mɨllɨtɨ bu jaaboco magaicaaujirahi? ¿Mɨllɨtɨ bu mɨcɨvojanɨjirahi? noomoro.
32 Jaanegui Agripa nuuhi Festoco: Fɨne misinaayujirahi jaanɨco inoro romano aivojɨɨbo Cesar uco idillunoco imeguehi, inuutɨruva, nooboro.

27

Pabloco Galluumo Roma Cuumijaago.

1 Jaadɨ mɨɨhaico Italia jiinɨjevɨ igalluuqui acɨumo Pablo saatoho cɨvojamɨnaa iicamoco
saafi aivojɨɨbo Julio onooboco. Jaabou Julio ijeevadɨo amocasimɨnaa Augusto onoomo
amocasimɨnaa aivojɨɨbo iicaubo.
2 Jaamo Adramitio cuumi meenegari mufuuhi, Asia cuuminoco muuaijɨniri
iicamɨcujeque emeecɨtuugari. Tollɨro Aristacu onoobo Tesalonica cuumioobo,
Macedonia jiinɨjeoobo mɨɨhaima fuuhi.
3 Jaano seseevedɨ Sidon onoomɨcuvɨ mɨhɨfutuhi. Jaamañovɨ Julio Pabloco imino
omoonɨuboro galluuhi inahabonɨmɨnaaco imeecɨtequi diiboco sinehejetɨ ihacɨqui.
4 Jaadɨ tomɨcutɨ mufuumo Chipre onoochugaico mafatyuhi monaninaagueneri
iicachugaico sihidɨ guibuhuba mɨɨhaico sihɨgovɨro asatyuneri.
5 Jaadɨ Cilicia jiinɨjeque, bu Panfilia jiinɨjeque icano mafatyumoro mɨhɨfutuuhi Mira
unuucuumivɨ, Licia jiinɨjevɨ.
6 Jahɨgo amocasimɨnaa aivojɨɨbo Alejandria meenegaco atyɨmeuhi Italia jiinɨjevɨ ufu-
ugaco. Jaaboro mɨɨhaico togafaño jɨcafutusuubo mefeequi.
7 Jaadɨ guiraafucuva mɨhɨguunobuunatɨ sihidɨ jeevanotɨ mɨhɨfutuuhi Gnido cuumi
onegueehivɨ. Jaanaa guibuhuba sihidɨ iicaunegui sihɨgodɨ mufuumo Salmon onoocu-
umi onegueehidɨ, Creta onoochugaihallɨdɨ mafatyuhi.
8 Jaarunaa sihidɨ jeevaneri mufuumo mɨhɨfutuuhi Imimɨcu onoomɨcuvɨ Lasea cuumi
fiitɨno.
9 Jaamo gueenene tahɨ mihicaumaño ñɨhicucuuno muuairi mufuujino jɨɨnija
guibuhubama iicacuujino ifiitɨcuumaño. Jaanegui Pablo diitoco afajɨɨnɨuboro nuuhi:
10 Amɨɨhaico gaifiimɨco neehi: Ñɨhicuno aivo sihidɨ jeevaneri mefeeji. Jaaneri
meenega ifiimaaveneri sihidɨ sineheje gañɨɨcafeteji, jaabadɨro saatoho miyamɨnaa
ifiino gañɨɨcafeteji icano, nooboro.
11 Jaarunoco Pabloco ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo miyaavugutɨhi. Jaaboro imeenega
abajaabo, toga tɨcuvusumɨnaafi icano unuunocoro miyaavuguuhi.
12 Jaanaa guiraamo nuuhi: Imitatɨmɨcu jɨɨnijadɨɨhivɨ. Jaanegui masɨɨgo mufuucuqui
jinootɨ Creta jiinɨjevɨ Fenice mɨcuvɨ mɨhɨfetequi, noomoro. Tomañotɨ noreste, sureste
icahɨgo ɨɨfuvusuhicauneguiiha, tomɨcuvɨ jɨɨnijaco mafatyequi.

Sihidɨ Guibuhuba Muuaifeenevɨ.

13 Jaadɨ guibuhuba sɨɨcuɨba surjaagotɨ iguibunegui: Imino fɨne mefeeji, noomoro
mufuuhi Creta chugai fiitɨnodɨ.
14 Jaanobuunatɨ gueenejɨsunotɨ momeenegahallɨvɨ sefano guibuhuba saauhi, aivo
esefano guibuhuba Noreste onooguibuhuba.
15 Jaano sefano guibuhuba mɨɨhaico agaayɨcɨnoro ɨɨgusuutɨnegui mejeevesucuuhi.
Jaaneri mɨɨhaico iguibuhuba sihɨgovɨro satyucuuhi.
16 Jaamo mafatyuhi ajashuchugai Clauda onoochugai bujɨnaagodɨ iguibuhuba sefano
achahauhɨgodɨ. Jaamoro sihidɨ jeevanotɨ imɨɨdɨ meenegaco imino mudujenɨuhi iguiraa-
gatɨ.
17 Jaadɨ ihajashugaco caamo iguiraagajɨnibaavɨ duujenɨumo. Jaamoro iguiraagaco
sisɨumo gaibaɨneri ifaaga agallivujiruneguiiha. Jaamoro muuaifaño jiinɨgaibaaho Sirte
onoobaahohallɨvɨ ifiigatyujirunoco ɨñɨhicugumoro imeenega gaachehuco niitusuumo
guibuhuba sihɨgovɨro diitoco isatyequi.
18 Jaano sifucutɨ guibuhuba icauhiica sefano. Jaanegui imeenegafañoonoco
gaifificɨumo muuaifaño.
19 Jaano sifucutɨ bu famooro siino magaifificɨuhi togaonehejeque muuaifaño.

20 Jaamo fiiva fucuva mahatyɨmehicautɨhi nɨhɨbaco meecɨrɨ icanoco sihidɨ guibuhuba
iicaumaño. Jaamoro: Mataajajitɨhi fɨne, munuuhi.
21 Jaamo gueenene amachucutɨnegui Pablo diitofeenevɨ ujulleeveuboro nuuhi: Imino
uujoho eneehinɨnoco muguubuhinɨruva Creta chugaivɨ masaajitɨrahi. Jaarunaa masaa-
mañoɨdaasuno mihicahi monehejeque magaifificɨhi.
22 Jaarunaa ñɨhicugotɨmo quehecuno mihica. Saatohobatɨ miguijevejitɨhi ɨdɨgaaro
meenega fiimaveji.
23 Jaanoco uujoho gaajacɨhi Moocaanico ejeecɨvehicaabofañodɨ uujoho icamaño.
Jaabo itoomomɨnaafico tajaago agalluubo fucu uco neehi:
24 Pablo diguetejirahana, romano aivojɨɨbo ɨmefeenevɨ dɨhɨfeteji. Tollɨro difañodɨ ɨɨri
Moocaani taajasuji famooro ɨɨma meenegafañoɨicamoco, nooboro.
25 Jaanegui quehecuno mihica ñɨhicugotɨmo. Uco Moocaani itoomomɨnaafifañodɨ
onoobadɨ iicajinoco miyaaveguehi.
26 Jaarunaa mɨɨhaico sachugaivɨ gañɨɨjino guibuhuba, nooboro.
27 Jaadɨ mijaguisɨcɨhachuta mɨhɨgucuudɨ Adria muuaivɨ mɨhɨfutuuhi. Jaamañovɨ
sihɨgovɨ agañɨɨno, sihɨgovɨ agañɨɨno fuuhi. Jaanaa toga dudɨcamaajemɨnaa fucufeenevɨ
gaajacuuhi jiinɨjetɨ ifiitɨvuunoco.
28 Jaamoro uuvumo imuuai faicuvaco. Jaarunaa treinta y seis metrohachuta inɨfaihu
faicuva icauhi. Jaano janaanɨcɨ siino uuvumo. Jaarunaa veintisiete metrohachuta
inɨfaihu faicuva icauhi.
29 Jaanegui guiisihallɨvɨ imeenegaco agañɨɨjirunoco iiguiumoro igueenemehejedɨno
obocɨnoonoco toga dojɨcuogatɨ udujenɨumoro imuuaifañoɨ gañɨɨumo sihɨ footɨga iicaqui.
Jaamoro tuumuumo iseseevequi.
30 Jaamoro toga dudɨcamaajemɨnaa togatɨ itaajaqui moonɨuhi ihajashugaco togatɨ
imuuaifañoɨ iiniitusuumoro isivɨ ifeequi. Jaamoro ibocɨsutaco niitusumobadɨ nije-
queogatɨ moonɨumo abañɨsumo.
31 Jaanegui Pablo ihamocasimɨnaa aivojɨɨboco nuuhi: Diito meenegatɨ ofoohachiijɨ
amɨɨhai mataajajitɨhi, nooboro.
32 Jaanegui ihamocasimɨnaa ihajashuga sisɨtaaco iquitɨumoro togaco muuaifañoɨ
gañɨɨuhi.
33 Jaadɨ Pablo cuujetavɨ diitoco nuuhi: Aivo gueenene mijaguisɨcɨ mɨcɨgacutɨhi, bu
mamachucutɨhi icano.
34 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Mamachuqui. Jaamo mamachumoro mataajahi. Mɨɨro
saatohoba mɨllɨ icacujitɨhi, nooboro
35 Pablo maahuco agaayɨcɨuboro Moocaanima iimaauhi diito ɨmefeenevɨ. Jaadɨ
toonoco iquisicuuboro machuubo,
36 bu tollɨro famooro amachumoro imo imo minifutuuhi.
37 Jaamo mɨɨhai meenegafañoɨ mihicauhi doscientas setenta y seisdɨmo miyamɨnaa.
38 Jaadɨ machuta iicaunoco muuaifañoɨ gañɨɨumo imeenega ijadijetequi.

Meenega Niituhi Muuaifañoɨ.

39 Jaanaa eseseeveudɨ toga dudɨcamaajemɨnaa gaajautɨmo comañoo jiinɨjerihacho
mihicaunoco. Jaadɨ ifadɨcaico atyɨmeumo. Jaamañovɨ jiinɨgaibaaho icauhi. Jaanegui:
Tomañoɨ macañaveji, nuumo.
40 Jaadɨ imeenega duujeneque quitɨumo. Jaaneri ibocɨsutano muuaifañoro
fitanamaaiuhi. Jaasumiro sinaayumo ibuhuduganoco imeenegaco itɨcɨvusuqui.
Jaamoro ɨmegaogaachehuco guibuhuba naagonovɨ miniiyuumo. Jaaneri fiitɨvuga
jiinɨgaibaahojaagovɨ.
41 Jaadɨ ɨɨfutumo samañoɨ fahɨgovacɨtɨ sefano cucuumañovɨ. Jaaneri
jiinɨgaibaahohallɨvɨ nijequeoga fiigatyuhi cuhufono. Jaaneri dojɨcuoga gatahuna-
maaiuhi sefano tyuucai icauneri.

42 Jaanegui ihamocasimɨnaa gaisiraicɨujirahi icɨvojamɨnaaco isimoro ataajau-
jiruneguiiha.
43 Jaarunaa diito aivojɨɨbo Pabloco itaajasuqui mɨllɨ moonɨsuutɨhi. Jaaboro iisico
agaajamoco itɨconɨ tajɨɨbaubo muuaifaño acasiniivomoro ijɨɨnija iisiqui.
44 Jaadɨ saatoho agaajatɨmoco tajɨɨbaubo cubujeneri, bu imeenega udujavana-
maaiubujeneri ifeequi. Jaaneri famooro ataajaumoro jiinɨjevɨ ɨɨfutumo.

28

Pablo Malta Onoochugaivɨ Icauhi.

1 Jaamo famooro mataajacuudɨ tuchugai Malta onoochugai iicanoco magaajacɨuhi.
2 Jaamo toojiinɨjeoto imino mɨɨhaico gaayɨcɨuhi. Jaamoro sihidɨ niija sɨɨcura icaneri
mihicahicauneguiiha cɨɨjɨgaico mɨɨhaidi ebasumo. Jaamoro mɨɨhaico famoocoro feeme-
suumo.
3 Jaanaa Pablo ɨcɨuhi cuuhafene ifiigañoco. Jaaboro cɨɨjɨgaifaño cabicuubo. Jaanaaca
toono aiguucuri toonotɨ jiinimo iinuuhi. Jaaboro Pabloco ihusetɨ eheedumañovɨro
gueenene feetucɨnɨubo.
4 Jaanoco tuchugai miyamɨnaa atyɨmeuhi ijiinimo Pablo usetɨ efeetucɨnɨunoco.
Jaamoro ihiimaacasiumoro nuumo: Miyaano jahi jaanɨ gaicaaumɨnaafi. Jaamaño
muuaifaño ifiimaavonotɨ ataajacuruuboco Moocaani ɨmucugai icasujitɨhi, noomoro.
5 Jaaboco Pablo cɨɨjɨgaifaño ijiinimoco efeefaiquiyuuboro mɨllɨ icautɨhi.
6 Jaarunaa famooro esɨcɨnɨumo: Fɨne ujuurineri cheemejiibo, noomoro. Jaarumo
gueenene ihesɨcɨnɨcuuruhɨ mɨllɨ iicacutɨnegui boobanɨumo ihesamaajeque. Jaamoro
Pablotɨ nuumo: Fɨne diibo saafi dios, noomoro.
7 Jaano fiitɨno tuchugai aivojɨɨbo Publio onoobo faguino icauhi. Jaabo mɨɨhaico imino
gaayɨcɨuhi mifucucɨ, safucu icano tɨcovovɨ imino mɨɨhaico ficuubo.
8 Jaabo Publio caani iguihuvaubo icɨgaiijefaño icauhi. Jaabo sihidɨ guihuvari, fatiicɨri
icano icauhi. Jaanegui Pablo diiboco meecɨtuuhi. Jaaboro Moocaanima ihiimaauboro
diibohallɨvɨ ihuseque ficuubo. Jaaneri tusumiro buheeteubo.
9 Jaanobuunatɨ tollɨro tuchugairi iicaumo iguihuvamo Pablojaago saauhi diitoco
ibuheesuqui.
10 Jaamoco ubuheesuunoma iicaumo mɨɨhaico imino jeecɨvuuhi. Jaadɨ bohoga
meenegafaño mɨjɨcafutuudɨ acɨumo mɨɨhaico sihidɨ duvirucuco.

Pablo Ɨfetehi Roma Cuumivɨ.

11 Jaanobuunatɨ minɨhɨbacɨ, sanɨhɨba icanotɨ tuchugaitɨ meenegari mufuuhi jɨɨnijaco
tuchugaivɨ afatyugari. Jaagau Alejandria jiinɨje meenega. Jaagahallɨvɨ eetavocɨnɨumo
jihovo diosmɨ Casto onoobo, Polu onoobo icamɨsi ɨjɨmɨ.
12 Jaagari mufuumo mɨhɨfutuuhi Siracusa onoomɨcuvɨ. Jaamañovɨ mifucucɨ, safucu
ɨdɨɨno mihicauhi.
13 Toonotɨ mufuuhi Italiajɨni fiitɨno. Jaadɨ mɨhɨfutuhi Regio cuumivɨ. Jaano sifucutɨ
guibuhuba saauhi surjaagotɨ. Jaano sifucutɨ mɨhɨfutuhi Puteoli cuumivɨ.
14 Jaamañovɨ mahatyɨmeuhi Cristotaco. Jaamo mɨɨhaico gaijɨuhi diitoma mihicaqui
sajaguisɨ tɨcovovɨ. Jaadɨ mufuuhi Roma cuumivɨ.
15 Jaanoco Romari iicaumo Cristota gaajacuuhi mɨɨhai tahɨ mufuunoco. Jaamoro
saaumo mɨɨhaico otoomovaumo. Jaamovɨ macabɨvuuhi jɨɨhaivɨ, Apio naajehasi Tres
Tabernas onoomañovɨ. Jaamoco Pablo aatyɨmeuboro Moocaanico imuuhi. Jaaboro
quehecutuubo.
16 Jaadɨ Romavɨ mɨhɨfutuudɨ ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo icɨvojamɨnaaco acɨuhi Roma
cɨvojamɨnaa toomomɨnaa aivojɨɨboco. Jaanotɨ Pabloco ijeevadɨ ficuumo saafi amo-
casimɨnaafima diiboco iteemequi.

Pablo Romavɨ Ɨjɨɨbogono.

17 Jaabo Pablo mifucucɨ, safucu ɨdɨɨno iicauno nijequetɨ cuuhuvaubo Romari iicaumo judiomɨ aivojɨtoco. Jaamo igaivuumoco Pablo nuuhi: Tañahabomɨ, uujoho judiomɨditɨ mɨllɨ iimaatɨhi, tollɨro motadimɨ jeevamaajeditɨ mɨllɨ iimaatɨrahi icano. Jaarunaaca Jerusalevɨ uco romano cɨvojafaño ficuumo.

18 Jaadɨ uco idilluumo uuvɨ imitɨco atyɨmeutɨhi: Jaamoro ¿mɨllɨtɨ bu magaicaaujirahi? onoomoro uco sinaayujiruumo.

19 Jaarunaa judiomɨ sihidɨ uuditɨ imitɨno ihiimaauneguiiha uujoho imuguuhi Roma aivojɨɨbo uco idillunoco. Jaaruubo uujoho taacuumimɨnaahallɨvɨ, ¿mɨllɨ nootɨhi?

20 Jaanegui amɨɨhaico cuuhuvahi amɨɨhaico aatyɨmeebere iimaaqui. Jaano israelmɨ imiyaavogobadɨ uujoho imiyaavogomaño uco jino mahatyɨmehi jɨgaiñeri sisɨcɨnɨɨboco, nooboro.

21 Jaanegui nuumo: Mɨɨhai aamebaco magaayɨcɨtɨhi Judea jiinɨjetɨ ɨɨditɨ iimaanoco. Tollɨro saatohoba monahabomɨ judiomɨ tahɨgotɨ agaserumo imitɨno idiicanoco mɨɨhaico jɨɨbogotɨhi.

22 Jaanegui mihimeguehi ɨɨjoho edeesamaaiñoco magaajanoco. Toono bohono iijɨtɨ fahɨgovavɨ imitɨno ihiimaahicanotɨ muguubuhicanotɨ, noomoro.

23 Jaanegui safucuco uuvumo. Jaafucu sihidɨ miyamɨnaa gaseuhi Pablo iicaujafañо. Jaamoco fucurotɨro Moocaani aivojɨ iijɨtɨ ɨjɨɨbogoobo suufenɨuhi iijɨcuuvɨ. Jaabo Moise tajɨɨbafañodɨ, bu Moocaani iimaamɨnaa aamenefañodɨ Jesuditɨ jɨɨbeguehicaubo diitoco imiyaavugusuqui.

24 Jaanoco saatoho miyaavuguhi, jaarunaa saatoho miyaavugutɨhi icano.

25 Jaamañо sabadɨro ihesamaaje iicautɨmañо Pablodiẗɨ fuumo. Jaanegui diitoco Pablo nuuhi: Imino jahi motadimɨco Moocaani Gaija nuuhi ihiimaamɨnaafi Isaiafeenedɨ. Jillɨ nooboro:

26 Foobo tomiyamɨnaaco dinoo: Amɨɨhai fɨne muguubuji. Jaarunoco magaajajitɨhi. Fɨne bu mahatyɨmeji. Jaarunoco mehesɨcɨnɨjitɨhi.

27 Amɨɨhai jeebɨɨ cuhufono iminifotomañо, imitɨno muguubumo. Amɨɨhai aallɨɨno mihicɨcɨnɨhi. Jaaneri amɨɨhai aallɨɨneri aatyɨmetɨmo mihicaji. Bu amɨɨhai nohojɨri guubutɨmo mihicaqui. Bu jaamo amɨɨhai jeebɨɨri gaajatɨmo mihicaqui. Jaamo tajaago masaamoco uujoho ubuheesujiruneguiiha, nooboro. nuubo.

28 Jaanegui amɨɨhai magaaja, jisumitɨro Moocaani taajasu jɨɨbogoco judiomɨ iicatɨmediro iicacuujinoco. Jaanoco diito imino guubuji, nooboro.

29 Jillɨ Pablo unuunoco uguubumoro toonotɨ fuumo sanoomɨro jenaaucasimoro.*

30 Jaanobuuna Pablo icauhi mificabacɨ tɨcovovɨ sita iijaco iicanohachuta jaaduuboro. Jahɨ diiboco imeecɨtomoco imino gaayɨcɨhicaubo toojafañо.

31 Jaaboro ñɨhicugotɨɨbo jɨɨbeguehicaubo Moocaani aivojɨ iijɨco. Tollɨro Aivojɨɨbo Jesucristoditɨ jɨɨbeguehicaubo. Jaaruuboco mɨɨhaiñooba Pabloco mɨllɨ neehicautɨhi.

---

* **28:29** Sahaamefañо toversiculoco ficuutɨmo.

ROMANOS

Pablo Romanomɨdi Acaatɨnɨuhaame.

Pablo Caatɨnɨuhi Romari Iicaja.

Moocaani Iijamɨnaadi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo jeecɨvomɨnaafi, Moocaani uco ucuuhuvaubo diibo minɨsumɨnaafitɨ icaqui, Moocaani iijɨco jɨɨbeguequi uco ɨɨcɨubo.
2 Jibogoco Moocaani sɨɨcɨjetɨro ihiimaamɨnaafeenedɨ Caatɨnɨhaamefaño unuucuuno.
3 Moocaani Achi Aivojɨɨbo Jesucristoditɨ ihiimaano jɨɨbogo diibo miyamɨnaa ifiitɨ iicausumi ɨjɨɨbogono, Jesucristou aivojɨɨbo David iyaachimɨhaiooboti icaubo.
4 Jaarunaa iimino Gaija imityari jafenɨuhi, diibo Moocaani Achi iicanoco. Jaamañ̃o iguijevemefeenetɨ ubuheeteubo.
5 Jesucristofañodɨ Moocaani mɨɨhaico iminoco acɨhi diibo momofañodɨ mɨɨhaico igalluqui, jaamofeenedɨ fahɨgova jiinɨjemɨnaa uguubumoro imiyaavogomo iicaqui.
6 Jaamofeeneri tollɨro amɨɨhai mihicahi Jesucristota miicaqui Moocaani amɨɨhaico ucuuhuvamo.
7 Jino aameque amɨɨhaidi caatɨnɨhi paryɨ Roma cuumiri mihicamedi. Jaamoco Moocaani agaijɨɨboro ucuuhuvamo iimino ifiima diibedi iicaqui. Moocaani, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo iicamɨsi imihuse, sajeebɨɨ icanoma mihica.

Pablo Roma Jiinɨjemɨnaaco Abaatonoco Imeguehi.

8 Ɨmegavɨro tɨconɨji Jesucristofeenedɨ paryɨ amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico iimehicanoco aacɨɨbo amɨɨhai miyaavogotɨ fahɨgova jiinɨjemɨnaa ijɨɨbogocasimañ̃o.
9 Moocaani uujoho diiboco tajeebɨɨmaryo ejeecɨvehicaabo Illi jɨɨbogoco jɨɨbogooboro iicahicaabo gaajahi diiboma ihiimaahicasumi amɨɨhaiditɨ esafetehicanoco.
10 Moocaanico dilluhicahi diibo imogohachiijɨ mɨllɨtɨhacho tahɨ jisumi amɨɨhaico baateji.
11 Imeguehi amɨɨhaico aatyɨmeebere amɨɨhai jeebɨɨnoco Moocaani Gaijari sefatusuqui. Jaamo janaanɨcɨ sefano mihicahi.
12 Tollɨ imeguehi uujoho fahɨgovavɨ mahamusucasinoco jino momiyaavogofañodɨ mihicamo.
13 Tañahabomɨ, imeguehi amɨɨhaico fahiijɨvaro abaateguehicanoco magaajanoco. Jaarunofañ̃o fanoova uco tɨhɨɨtusuhicahi. Imeguehicahi ofoonoco amɨɨhaifeenedɨ saatohoco miyaavugusuqui fahɨgova jiinɨjevɨ omoonɨhicabadɨ moonɨqui.
14 Uco Moocaani tajɨɨbahi famoovahallɨvɨro jɨɨbogooboro feequi añɨmɨnaa iijɨco agaajamoco, bu agaajatɨmoco icano. Tollɨro bu fanoovaaco agaajamoco, agaajatɨmoco icano jɨɨbogooboro feequi.
15 Jaamañ̃o uujoho imeguehi taajasubogoco amɨɨhaico ɨjɨɨbogonoco paryɨɨcɨno amɨɨhai Romari mihicamoco.

Jesucristo Jɨɨbogo Mitya.

16 Uujoho nucufevetɨhi Jesucristo jɨɨbogo iiminotɨ Moocaani mitya iicamañ̃o paryɨɨcɨno toonoco imiyaavogomoco ataajasuno iicamañ̃o itɨconɨ judiomɨco, bu tollɨro judiomɨ iicatɨmoco icano.
17 Jibogo mɨɨhaico jɨɨbeguehi Moocaani mɨɨhaico gaayɨcɨhi momiyaavogotɨ, Caatɨnɨhaamefañ̃o onoobadɨ: Jaamañ̃o Moocaani agaayɨcɨɨbo imiyaavogofeenedɨ icaji.
18 Jaamañ̃o Moocaani sɨfiira paryɨ iimitɨmo miyamɨnaahallɨvɨ ñɨhicuno niquejefañotɨ saahi. Jaamañ̃o diito iimitɨ diitoco miyaanoco gaajasutɨhi.

19 Iimuguruva imino gaajajirumo Moocaaniti magaajajirunoco. Jaanoco diiboro iifusucuhi,
20 Moocaaniti aatyimeratino gaajacafetejirahi diibo fanoovaaco eheetavuunofeenedi. Foovono mahatyimejirahi jiinijeque ifiivusuusumiti, diibo Moocaani imityaabo fahiijivaro iicanoco. Jaamaño diito siinohalliivi agatyavequimaajirunoma chahahi.
21 Jilli Moocaanico gaajacurumo imino diiboco jeecivotihi bu tolliro diiboco imotimo. Jilliro ajaaducafototino esamaajeneriro ijeebiino mitahi. Jaamaño iguubutijeebii diitoco civono minifetehi.
22 Magaajahi, unuurumo gaajatihi.
23 Jilliro Moocaani sihidi ejeevaabo ufucuro ifinijitiiboco ejeecivotimoro cafaryuhacumo, miyaminaafi ifinifiibo ijimiriro, bu tolliro joomi ijimiri, jiinimomi ijimiri, paryiicino faaboho asimi* ijimiri icano.
24 Jilliti Moocaani diitoco iimiti iimogoviro jeevesuhi toonocoro imegueneguiiha. Jaamaño nucufesunoonoco fahigova moonimo.
25 Moocaani miya iijico iimiyaavogotimoro sicamañehejequere miyaavogomo. Jaamoro Moocaani ifiivusuunocoro ejeecivomoro imehicamo, Moocaanico imotimoro idiibocoro naha diiboco fahiijivaro mihimejiruubo. Fine.
26 Jilliti Moocaani diitoco jeevesuhi unucufesuneheje imogoviro; aivo gaigoomiti miihaiñomaryo gaifiimima iicaniicinoco ejeevesumoro sano gaigoomiro fahigovavi icacasihicahi.
27 Jaabadiro buunaji gaifiimi gaigoomima iicaniicinoco ejeevesumoro aivo sihidi imogomo sifiima sano gaifiimiro iicacasinoco. Sano gaifiimiro nucufesunoonoco moonihicahi fahigovavi. Jaamaño toono iimiti jaada ifihalliviro guihuvanehejeque icimo Moocaani afaijaneri.
28 Moocaanico eesafototimaño; diitoco iimiti esamaajefañoviro jeevesuubo momoonitatinehejeque imoonique.
29 Fanoova imitima icamo ifiico idicunonoomoninneheje, imitineheje, sitaanoco imoyiiciineheje, sitaaco imitino omoonineheje icano. Siinohalliti sitaaco jiiheveme, gaicaaufifimo, ibacasifimo, bañifimo, sitaaco jiihevefifimo, sicamañehejeque jiibocasifimo.
30 Sitaaditi iminotino iimaamo, Moocaanico jiiheveme, sitaaco gaijitimo, uujoho sihidi jeevahi noomoro ifiico cahacisumo, imitino omoonijinehejequere esamaaimo, caanimico: Jii, nootimo.
31 Aivo esicinitimo, unuucuunoco eheetavotatimo, gaijitimo, sitaaco imitino omoninoco iimibachunoco gaajatimo, sitaaco idaasugotimo.
32 Moocaani atajiibanoco imino gaajacurumo. Tolli omoonifimo ifinijitino guijeveque gaajacurumo. Jaarumo suufenitimo moonihicahi, tolliro sita omoninoco atyimemere imo imo icahicahi.

2

Moocaani Imino Dugaacufihi.

1 Jilli iicamaño agatyavequimaajirunoma chahahi, iijoho sitaaco imitico udugaacuubo. Iijoho cajaanihacho idiicaruubo, sita: Imitico, onooboro udugaacuubo, iiro bu difiicoro toonofaño gañiisuhi sita: Imitico, onooboro bu iijoho tobadiro moonihicahi.
2 Magaajacuhi Moocaani imino udugaacuuboro tolli omoonimoco ijaadaco acifinoco.
3 ¿Nacu iijoho fine deesicinihi: Moocaani idaasuno omoninoti taajaji, onoobo? Jaaboro iijoho sitaaco iimitihalliti idaasuno omoonihicaabo, bu diito omoonibadiro moonihicahi.

* **1:23** Griego iijiri: faaboho asimi igueenemeheje itihaiño iicamo, noono.

4 ¿Nacu ɨɨjoho diimogotɨhi Moocaani imihuseque, bu ijaabɨcɨfifihicanoco; ɨɨjoho gaa-
jatɨhi diibo imihuse ɨco dihimitɨco ejeevesusujirunoco?
5 Dijeebɨɨ aivo ɨco ucuhufomaño dihimitɨco deevesugotɨhi. Jaamaño dihallɨvɨro sihidɨ
titibanɨhi Moocaani ɨco ɨdaasuno omoonɨjinoco ufucu atyɨmecafetejino Moocaani imino
udugaacuuboro ijaadaco acɨjifucuvɨ.
6 Tusumi jari jaadujiibo famoovaaco itɨcovoocɨvɨ iiminoco omoonɨɨboco iimineri, bu
iimitɨnoco omoonɨɨboco iimitɨneri icano.
7 Jaamoco Moocaani imico, bu bocɨco icano iguiinomoco, ifinɨjitɨno fiivofeenedɨ
iminoco suufenɨtɨmo omoonɨmoco ifinɨjitɨno fiivoco acɨjiibo.
8 Jaanotɨ sefano ɨdaasuno moonɨjiibo: Uujoho sihidɨ jeevahi, onoomoco, jaamoro
miyaanoco ɨjɨɨvotɨmoro iimitɨnocoro eheetavomoco
9 sihidɨ aivoma ɨdaasuno icaji paryɨɨcɨno imitɨnoco omoonɨhicamedi, ɨmegavɨ ju-
diomɨdi, tollɨro bu judiomɨ iicatɨmedi.
10 Jaanotɨ Moocaani acɨjiibo imico, bocɨco, sajeebɨɨco icano paryɨɨcɨno imino iicahi-
camoco, ɨmegavɨ judiomɨco, bu jaabadɨro judiomɨ iicatɨmoco icano.
11 Moocaanidi miyamɨnaa sabadɨro iicamaño.
12 Paryɨɨcɨno Moise tajɨɨbama achahamo imitɨco omoonɨmo finɨji totajɨɨbama cha-
hamo. Jaanotɨ Moise tajɨɨbama iicacuurumo imitɨco omoonɨmo totajɨɨbafeenedɨ
dugaacucafetejimo ifinɨqui.
13 Moocaani gaayɨcɨtɨhi totajɨɨbaco jillɨ tɨcovono uguubumoco. Jaanotɨ imino uguubu-
mocoro imino iicamoco gaayɨcɨɨbo.
14 Jaanotɨ siicuumioto Moise tajɨɨbama chaharumo ijeebɨɨtɨro Moise tajɨɨba onoobadɨ
moonɨmo. Jaamo Moise tajɨɨbama chaharumo, tollɨ ijeebɨɨ onoobadɨ omoonɨno. Toono
diitedi tajɨɨbabadɨ jeevahi.
15 Iimihiicafeenedɨ gaajasumo ijeebɨɨfañO Moocaani tajɨɨbama iicanoco ijeebɨɨ diitoco
jɨɨbeguehi miyaano icanoco. Jaamoco ihesamaajere ufucu jɨɨbegueji iminoco, bu
imitɨnoco icano omoonɨhicanoco.
16 Ufucu Moocaani paryɨɨcɨno miyamɨnaa toovono omoonɨhicanoco emeecɨɨboro
jaaduji Jesucristofeenedɨ taajasujɨɨbogoco uujoho ɨjɨɨbogooboro eneehicabadɨ.

Judiomɨ Moise Tajɨɨbaguiino Icahi.

17 Jaanotɨ cajaatyohacho: Uujoho judiomɨoobo, onooboro Moise tajɨɨbafañodɨ icahi, bu
Moocaani uco gaijɨhi, neehicahi.
18 Jaabo ɨɨjoho Moocaani jeebɨɨ onoobadɨ iicanoco gaajahi. Jaaboco ɨco Moise tajɨɨba
gaajasuhi iimino ifiico dɨɨcɨqui.
19 Jaabo: Uujoho aivo gaajahi, onoomañO diito Moocaanico agaajatɨmoco
jɨɨbeguejirahi, bu imitɨfañO iicamoco gaajasujirahibadɨ deesɨcɨnɨhi.
20 Agaajatɨmoco jɨɨbeguejirahi, bu uguubutɨmoco fajɨɨnɨjirahi, nooboro deesɨcɨnɨhi,
tajɨɨbafañO miyaanoco, bu agaajanoco icano agaajamañO.
21 Jaarunofaño ɨɨjoho sitaaco ɨdɨɨbeguehicaabo, ¿collɨhi jaabo difiicoro
dɨɨbeguehicatɨhi? Ɨɨjoho sitaaco: Mananidino, nooboro ɨdɨɨbeguehicaruubo, ¿collɨhi
jaabo nanivahicahi?
22 Ɨɨjoho sitaaco: Sifigoma diicajirahana, eneehicaruubo, ¿collɨhi jaabo ɨɨjoho sifigoma
diicahicahi? Ɨɨjoho sitaaco: Ɨjɨnɨtaco jɨɨheguehi, eneehicaruubo, ¿collɨhi jaabo jihovono
caanimɨ iijano busumijeque nanihicahi?
23 Tajɨɨbafañodɨ quehe quehe diicarahi. Jaaruubo Moocaanico nucufevesuhicahi diibo
tajɨɨba onoobadɨ omoonɨtɨmañO.
24 Mɨɨro CaatɨnɨhaamefañO noono: Amɨɨhai tollɨ mihicamañO judiomɨ iicatɨmo
Moocaanidi tɨ imitɨno iimaahicahi, noonoro.

25 Moise tajɨibaco imino moonɨruva dimeehe nijequeque iquitɨcɨno ɨidi imijirahi. Jaanotɨ Moise tajɨibaco imino omoonɨtɨhachiijɨ Moocaanita iicatɨmobadɨ diicahi. ¿Jaanegui imeehe nijeque iquitɨcɨnotɨ jinehejebaco mɨhɨcɨjitɨrahi?
26 Jaanotɨ iquitɨcɨratɨruubo tajɨiba onoobadɨ omoonɨibo imeehe nijeque iquitɨcɨnɨibobadɨ gaayɨcɨcafetehi quitɨcɨratɨruubo.
27 Imeehe nijeque quitɨcɨratɨruubo tajɨiba onoobadɨ omoonɨhicaabo ɨco dihimitɨco atyɨmesuji, ɨijoho tajɨibaco: Jii, eneehicatɨmaño toohaamema diicaruubo, dimeehe nijeque quitɨcɨnɨruubo icano.
28 Jaabo judioru jaaruubo Moocaani iimogobadɨ omoonɨtɨmaño miya judiobadɨ jeevatɨibo. Jaano tollɨro quitɨcɨnɨrumo ijeebɨifañodɨ imino imiyaavogotɨmo miya quitɨcɨma icatɨno.
29 Jaanotɨ naha miya judio iicaabo Moocaani iimogobadɨ ijeebɨifañodɨ omoonɨibo miya quitɨcɨma iicaabo. Jillɨ aamefaño acaatɨnɨbadɨro iicaqui icatɨno, bu mojeebɨifaño Moocaani Gaija onoobadɨ miicaqui. Jillɨ omoonɨiboco miyamɨnaa imotɨhi, ɨdɨiboro Moocaani imehi.

3

1 ¿Jaanegui collɨhi judiotɨ mihicajirahi? ¿Collɨhi bu miquitɨcɨjirahi? neejirumo.
2 Jaarunofaño aivo sihidɨ imino judiomɨtɨ mihicano judiomɨco Moocaani ijɨibogoco aacɨumaño.
3 ¿Jaanaa mɨllɨjiru, diitotɨ saatoho imino imoonɨtɨruva? ¿Nacu jillɨ diito iicanotɨ Moocaani diitoco aacɨguunoco dumɨtɨɨcɨjirahi?
4 ¡Cha, tollɨ icatɨno! Tollɨ icarunehejehaca Moocaani iimihuseque jeevesutɨhi. Jillɨ Moocaani imino paryɨ miyaanoco onoobadɨ eetavehi, paryɨɨcɨno miyamɨnaafi bañɨfifirunaaca. Mɨiro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Iimiibotɨ diicaji dihimi icafeenedɨ, bu ɨco ɨnɨsumoro emeecɨrunotɨ imino dihiineji, onoonoro.
5 Jaanotɨ mohimitɨfeenedɨ Moocaani iiminoco saatoho gaajahi. Jaanoco jillɨ: Moocaani imitɨhi, monoonɨcɨhi mɨihaico ɨdaasuno diibo omoonɨmaño. Jillɨ miyamɨnaa esamaaje ɨmɨtacɨnɨmo noonɨcɨhi.
6 ¡Jaarunaa tollɨ icatɨno! Moocaani imitɨmɨnaafi iicaruva, ¿mɨllɨ bu jaabo miyamɨnaaco iimitɨhallɨtɨ ɨdaasuno moonɨjirahi?
7 Jaanotɨ saatoho esamaaje ɨmɨtacɨnɨibo neejirahi: Uujoho abañɨfifiibotɨ saatoho Moocaani miya iijɨco onoonoco agaajamoro janaanɨcɨ diiboco acahacɨsuhachiijɨ, ¿collɨhi jana uco imitɨmɨnaafibadɨ ɨdaasuno moonɨjiibo?
8 Jaaneguiiha iimitɨnoco momoonɨqui iiminoono isaaqui, nooboro. Jillɨ saatoho imitɨno esamaaimoro neehicahi mɨihaiva iminotɨno mɨjɨibeguehicanoco. Jaarumo tollɨ eneehicamo ɨdaasuno moonɨcafeteji toonovɨ ɨifotomo.

Famooro Mihimifitɨhi.

9 ¿Mɨllɨ jaanoco meneejirahi? ¿Nacu mɨihai judiomɨ diito janaanɨcɨ mihimifihi? ¡Cha, tollɨ icatɨno! Mɨiro: Judiomɨ imitɨco, munuucuhi, bu famoovaaco monoobadɨro, imitɨguiino paryɨ famoovaro mihicahi.
10 Mɨiro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Iimimo chahahi, aivo saafiiba iiminoco omoonɨibo chahahi.
11 Mɨijoho agaajamo chahahi. Mɨijoho chahahi Moocaanico iguiinomo.
12 Famooro mɨtacuhi, iimitɨjɨri famooro iimitɨhɨgovɨro fuucuuhi. Mɨihaiñooba iiminoco omoonɨmo chahahi, aivo saafiiba chahahi.
13 Oono iijɨ cɨihojɨco mafaayɨcɨjirubadɨ jeevahi aivo ɨdicuno ihiimaamaño. Jaamo bañɨfifihicamo, ihiimaa jiinimo namitabadɨ jeevano imitɨno moonɨsumo.
14 Sano iminotɨnocoro iimaamo aivonoonocoro.
15 Sitaaco iguijenɨjinojaagovɨro goovano foomo.

16 Ɨdaasuno moonɨmoro finɨsumoro ɨgomo.
17 Jaamo sajeebɨɨ icaco gaajatɨmo.
18 Moocaanico ɨñɨhicugonoco esamaaitɨmo, noono Caatɨnɨhaamefaño.
19 Jaanoco magaajacuhi paryɨɨcɨno Moise tajɨɨbafaño iicano totajɨɨbaguiino iicamedi noono. Jaanotɨ famooro ɨllɨɨvomoro Moocaani aivojɨguiino iminifetequi.
20 Mɨɨhaiñooba Moocaani ɨmefeene gaayɨcɨcafetejitɨhi tajɨɨba onoonoco omoonɨnofeenedɨ. Jillɨ tajɨɨba mɨɨhaico mohimitɨco gaajasuhi.

Miyaavogofañodɨro Mataajatahi.

21 Jaanotɨ jisumi tajɨɨba uufocodɨ magaajahi mɨllɨtɨ Moocaani mɨɨhaico agaayɨcɨnoco. Jaarunofaño tajɨɨba aamefaño, bu Moocaani iimaamɨnaa aamefaño icano toono mataajajinohallɨtɨ ihiimaacuno.
22 Jaanotɨ jino naha Moocaani mɨɨhaico agaayɨcɨno Jesucristoco mimiyaavogonofeenedɨ. Chahamo saatoho sita janaanɨcɨvɨ iicamo icano.
23 Famooro imitɨco momoonɨuhi. Jaamaño Moocaani imi iijɨtɨ tehesino mihicahi.
24 Jaarunaa Moocaani famoocoro jillɨ iimihuseri tɨcovono gaayɨcɨhi, Cristo Jesufañodɨ ataajasucumaño.
25 Moocaani Cristoco miyamɨnaa imitɨhallɨvɨ guijenɨsuhi. Jaamaño diito imiyaavuguusumi diitoco taajasuubo. Jillɨ moonɨubo iimihuseque igaajasuqui sɨɨcɨjeo imitɨ icarunoco ajaabɨcɨuboro jeecɨvotɨɨbo fatyuubo.
26 Jillɨ moonɨubo diibo Moocaani jisumihachuta iimihuseneque igaajasuqui. Jaabo Jesuco imiyaavogomoco agaayɨcɨcunofeenedɨ gaajasuubo jisumihachuta iimihuseneque.
27 ¿Jaamaño millɨ bu mofiicoro quehe quehe mehesɨcɨnɨjirahi? Tollɨ mihicahicano chahacuuhi. ¿Collɨhi jaano tollɨ icatɨno? Cha, tajɨɨba onoonoco momoonɨnotɨ icatɨno jillɨ Jesucristoco mimiyaavogonotɨ.
28 Jaamaño magaajahi miyaavogofeenedɨro Moocaani mɨɨnoco agaayɨcɨnoco. Jillɨ tajɨɨba onoonoco momoonɨmaño icatɨno.
29 ¿Nacu Moocaani saatohoro judiomɨtahere? ¿Nacu bu tollɨro judiomɨ iicatɨmotahe icatɨno? ¡Janabuu! Tollɨro bu diitotahe.
30 Ɨdɨɨboro Moocaani saafiiro iicamaño miyaavogofeenedɨ gaayɨcɨɨbo judiomɨco, bu judiomɨ iicatɨmoco icano.*
31 ¿Jillɨ miyaavogofañodɨ mataajahi, monoomaño jaanegui nacu Moise tajɨɨbaco imitɨno meneehi? ¡Cha, tollɨ icatɨno! Jillɨro janaanɨcɨvɨ tajɨɨba miyaano iicanoco meneehi.

4

Abrahamtɨ Magaajano.

1 Masɨɨ Abraham mɨɨhai judiomɨ eedeebeditɨ mehesamaaiqui. ¿Nacu jinejeque fɨne gaayɨcɨubo?
2 Siinoco omoonɨunofeenedɨ Moocaani diiboco igaayɨcɨuruva quehe quehe icaujiruubo. Jaaruubo Moocaani ɨmefeenevɨ icatɨno.
3 ¿Naa millɨ noono Caatɨnɨhaamefaño? Abraham Moocaanico miyaavuguuhi. Jaamaño diiboco Moocaani gaayɨcɨuhi, noonoro.
4 Jaanotɨ saatoho idudɨcamaaje jaadaco agaayɨcɨno tɨcovono diiboco aacɨno icatɨno. Jillɨ idudɨcamaajeque ajaaduno.
5 Jaanotɨ saatoho jinejeque moonɨtɨrumo Moocaanico miyaaveguehi. Jaabo Moocaani iimitɨrumoco agaayɨcɨɨboco miyaavogomo. Jaamoco Moocaani gaayɨcɨhi jillɨ tɨcovono diiboco imiyaavogomaño.

---

* **3:30** Griego iijɨri: miyaavogofeenedɨ gaayɨcɨɨbo iimeehe nijeque iquitɨcɨnɨmoco, bu iquitɨcɨnɨratɨmoco icano, noono.

6 Tollɨro bu David nuuhi: Imo imo icaabo saafiico Moocaani agaayɨcɨɨbo. Jaaruno
iimihusetɨ agaayɨcɨno icatɨno.
7 Jillɨ David nuuhi:
Imicani icamo jaatyo diito imitɨco Moocaani ubuusumo; diito imitɨco esafototɨɨbo
ejeecɨvucuutɨno.
8 Imicani icaabo diibo imitɨco Moocaani ejeevesucuubo, nuubo.
9 ¿Nacu fɨne jino imo imo ica saatohoro imeehe nijeque iquitɨcɨnɨmedi? ¿Nacu bu fɨne
tollɨro iquitɨcɨnɨratɨmedi? Mɨɨro munuucuuhi, Abraham imiyaavuguumaño Moocaani
diiboco agaayɨcɨunoco.
10 Jaaboco, ¿cusumi gaayɨcɨubo iimeeheque iquitɨcɨunobuunatɨ? ¿Nacu ɨmegavɨro?
Toonobuunatɨ icatɨno, ɨmegavɨro.
11 Buunatɨ Abraham meehe quitɨcɨco gaayɨcɨuhi imiyaavuguunofeenedɨ diiboco
Moocaani agaayɨcɨuno jɨɨbogobadɨ iicano. Jillɨtɨ Abraham paryɨɨcɨno imiyaavogomo
caanitɨ icahi. Jaamo imeehe quitɨcɨratɨrumoco Moocaani tollɨro gaayɨcɨhi.
12 Miyaano Abraham imeehe iquitɨcɨnɨmo caanitɨ icahi. Moheedeebe Abraham
iquitɨcɨrautɨsumi imiyaavuguubadɨ, imiyaavogomo caani eneejiruno. Jaamaño diito
caani icatɨɨbo, iimeehequere iquitɨcɨumaño.

Moocaani Unuunoco Magaayɨcɨhi Miyaavogofeenedɨ.

13 Mɨɨro Moocaani: Amɨɨhaico jiinɨjeque acɨji, nuuhi Abrahamco, iyaachimɨhaico
icano; atajɨɨbaco omoonɨumaño acɨguutɨɨbo. Jillɨ imiyaavuguumaño Moocaani diiboco
agaayɨcɨuboro: Jiinɨjeque acɨji, nuuhi.
14 Jaaneguiiha Moise tajɨɨbaco omoonɨmo ɨdɨɨmoro Moocaani aacɨguunoco
igaayɨcɨruva. Jaaneguiiha jahi miyaavogo miyaano icacuutɨhi, tollɨro bu Moocaani
aacɨguuno miyaano icacuutɨhi jahi.
15 Mɨɨro tajɨɨba mɨɨhaico gaajasuhi Moocaani mohimitɨhallɨtɨ mɨɨnoco ɨdaasuno
omoonɨjinoco. Jaanotɨ tajɨɨba achahahɨgo magaajatɨhi imitɨno mihicanoco.
16 Jaamaño miyamɨnaa imiyaaveguenegui iha Moocaani unuunoco acɨguubo
tɨcovono, paryɨɨcɨno Abraham iyaachimɨhaidi aivo miyaano iicaqui. Jino Moocaani
aacɨguuno ɨdɨɨmoro Moise tajɨɨbaco omoonɨmediro icatɨno, tollɨro buunajɨ Abraham
imiyaavuguubadɨ paryɨ imiyaaveguemedi. Jaamaño diibo Abraham paryɨɨcɨno
imiyaavogomo caanitɨ icahi
17 Moocaani ɨmefeenevɨ, diiboco Abraham imiyaavuguubo ɨmefeenevɨ. Jillɨ Moocaani
Abrahamco Caatɨnɨhaamefaño neehi: Ɨco ficuuhi ajashutɨmo miyamɨnaa caanitɨ,
nooboro. Jaabo Moocaani iguijevecuurumoco fiivoco acɨhi. Jaabadɨro bu ifiive-
jitɨrunehejeque fiivusuubo.
18 Abrahamco Moocaani unuunoco aatyɨmeratɨrunoco eesɨcɨnɨuboro miyaavuguubo.
Imiyaavogoma iicaumaño ajashutɨmo miyamɨnaa caanitɨ icaabo. Moocaani diibo
iseemema iicautɨruuboco: Tonoodɨmeji diiyaachimɨhai, unuunoco imiyaavuguumaño.
19 Jaasumi Abraham icauhi ciendɨno ficabavano tɨcovoocɨvɨ. Jaaruubo jeevesuutɨhi
imiyaavogoco, diibo mogai Sara icano aivo amiyatɨsi iicacuumaño eseemevacuu-
jitɨrunoco
20 guucɨbautɨɨbo. Bu tollɨro bañɨguutɨɨbo Moocaani unuunoco. Jillɨro imiyaavugu-
uboro esɨcɨnɨubo. Jaaboro Moocaanico imuuboro
21 esɨcɨnɨubo Moocaani imityari aacɨguuno imiyacarujinoco iyaachimɨhaiditɨ.
22 Jillɨtɨ diibo imiyaavogoco agaajauboro Moocaani diiboco gaayɨcɨuhi.
23 Tollɨ diibo miyaavogoco Moocaani gaayɨcɨuhi, toono diibo Abrahamditɨro
caatɨnɨrautɨhi,
24 tollɨro bu mɨɨhaidi caatɨnɨumo. Mɨɨhai miyaavogoco tollɨro Moocaani gaayɨcɨhi
mɨɨhai Jesu Mohaivojɨɨboco guijevefañotɨ ubuheetesuuboco mimiyaavogomaño.

25 Jaabo Jesu mohimitɨhallɨvɨ acɨcafutuuhi iguijevequi. Jaaruubo siino buheeteuhi diibofeenedɨ mɨɨhaico Moocaani igaayɨcɨqui.

5

Mohimitɨco Jesu Jaaducuuhi.

1 Jaamaño Moocaani mɨɨhaico momiyaavogofeenedɨ mohimitɨco ubuusuuboro agaayɨcɨcuumo, sajeebɨɨ Moocaanima mihicacuuhi, Mohaivojɨɨbo Jesucristofeenedɨ.
2 Diiboco mimiyaavogonofeenedɨ Moocaanivɨ mifiitɨvehi, diibo imihuseque magaayɨcɨqui. Jaanofeenedɨ quehecuno mihicahi. Jaamoro imo imo mihicahi ufucu Moocaani imifaño mihicajinoco magaajamaño.
3 Toonotɨro imo imo mihicatɨhi, tollɨro bu ɨdaasuno mihicarunofeenedɨ imo imo mihicahi, toono fanoovaaco majaabɨcɨnoco mɨɨhaico agaajasumaño.
4 Jaano majaabɨcɨnofeenedɨ Moocaani ɨmefeenevɨ imino mihiinehi. Jaamo imino mihiinomaño mehesɨcɨnɨhi Moocaani mɨɨhaico imino omoonɨjinoco.
5 Jaanoco mehesɨcɨnɨno mɨɨhaico jeevesutɨhi Moocaani mojeebɨɨnoco igaijɨri gahafusucuuhi Igaijaco aacɨnofeenedɨ.
6 Mɨɨhairyo mofiico mataajasujitɨrahi. Jaaneguiiha Cristo guijeveuhi paryɨɨcɨno imitɨmɨnaahallɨvɨ.
7 ¿Cajaanɨ fɨne guijevejirahi sifi Moise tajɨɨba onoobadɨ omoonɨɨbohallɨvɨ, nacahajiru? Jaarunaa fɨne tahɨ icaabo saafi iimihuseebehallɨvɨ iguijevejiruubo.
8 Jaanotɨ naha Moocaani mɨɨhaico agaijɨnoco ɨfusuuhi, mihiimifiitɨrumohallɨvɨ Cristo iguijeveunofeenedɨ.
9 Jaamaño jisumi Cristo iguijeveunofeenedɨ mɨɨhaico Moocaani agaayɨcɨcuumaño, diibofeenedɨ mataajacuuhi ɨdaasuno mɨɨhaico Moocaani omoonɨjirunotɨ.
10 Itɨconɨ imɨnaatɨ mihicaurumo Moocaanima sajeebɨɨ miminifutuuhi Illi mohallɨvɨ iguijeveunofeenedɨ. Jaamo sajeebɨɨ mihicacuumaño magaajahi mataajajinoco diibo ubuheeteubofeenedɨ.
11 Jaano toonoro icatɨno. Tollɨro bu Moocaanifaño imo imo mihicahi Mohaivojɨɨbo Jesucristofeenedɨ. Mɨɨro diibofeenedɨ Moocaanima sajeebɨɨ mihicacuuhi.

Adan, Cristo Iicamɨsiditɨ Pablo Iimaano.

12 Jaamaño saafi Adan onoobofeenedɨro jiinɨjehallɨvɨ imitɨ jɨcafutuuhi. Jaano imitɨfeenedɨ, bu tollɨro guijeve jɨcafutuuhi. Jaano guijeve paryɨ miyamɨnaavɨ fatyuuhi famooro imitɨco eheetavuumaño.
13 Tajɨɨba chahaunaaca ɨmegavɨro imitɨ jiinɨjehallɨvɨ icacuuhi. Jaasumi tajɨɨba achahaumaño imitɨco omoonɨuno gaajaveechurautɨhi.
14 Jaanotɨ tusumi Adan iicaudɨhitɨ Moise iicaunohachuta guijeve imityama icacuuhi imitɨco omoonɨumohallɨvɨ. Moocaani tajɨɨbaco Adan ɨjɨɨhɨvuutɨmaño imitɨco omoonɨubadɨ diito miyamɨnaa imitɨ icatɨhi. Jaabo Adan jaadi Cristo asaaujiibo jɨɨbogobadɨ iicaubo.
15 Jaaruno Adan imitɨ oovɨcɨcafotono ɨfototɨhi mɨɨhaico Moocaani aacɨnovɨ. Mɨɨro saafi Adan imitɨfeenedɨ famooro guijeveuhi. Jaanotɨ Moocaani mɨɨhaico tɨcovono taajasuco acɨhi, saafiiro Jesucristofeenedɨ. Jino aivo allɨnoocɨvɨ guiraahi, ajashutɨmoco imino omoonɨjino.
16 Saafi imitɨro ɨfototɨhi Moocaani mɨɨhaico taajasuco aacɨnovɨ. Saafiiro imitɨco omoonɨuno famoohallɨvɨro javuvehi. Jaabadɨro bu miyamɨnaa sihidɨ imitɨco moonɨrumoco Moocaani tɨcovono taajasuco acɨhi.
17 Mɨɨro saafi imitɨfeenedɨro guijeve mityatehi famoohallɨvɨro. Jaano janaanɨcɨ imi tɨcovono Moocaani agaayɨcɨmo mityano icaji bohofifaño saafiiro Jesucristofeenedɨ.

18 Jaamañо saafiiro Adan imitɨfeenedɨ famooro ɨdaasufañо icahi. Jaanotɨ Jesucristofeenedɨ famoocoro Moocaani agaayɨcɨɨboro bohofico acɨhi, diiboro Cristo omoonɨuno Moocaanidi iimiumañо.
19 Mɨɨro saafi guubutɨɨfeenedɨ ajashutɨmohallɨvɨ imitɨ javuvuuhi. Jaanotɨ bu saafi guubufeenedɨ ajashutɨmoco Moocaani gaayɨcɨji.
20 Jaamañо tajɨɨba saauhi imitɨco omoonɨno ihatyɨmecafetequi. Imitɨ ajashutɨrunaaca, Moocaani mɨɨhaico agaijɨno aivo allɨnoocɨvɨ.
21 Jaabadɨ imitɨ imityari guijeveque ɨsɨvaubadɨro bu Moocaani imi iijɨ mitya iguiraatono mɨɨhaico diibovɨ ifiitɨvusuqui. Jaano mɨɨhaico ifinɨjitɨno fiivoco ihacɨqui Mohaivojɨɨbo Jesucristofeenedɨ.

6

Mohimitɨ Ifiico Mifinɨsucuuhi, Cristodiro Mihicacuuhi.

1 ¿Jaanoco mɨllɨ meneeji? ¿Imitɨco moonɨmoro mihicaji toonotɨ mɨɨhaima Moocaani gaijɨ iguiraatequi?
2 ¡Tollɨ icatɨno! Mɨɨhai mohimitɨ ifiico miguijenɨcuumo, ¿mɨllɨ bu jaamo imitɨfañо icamoro mihicajirahi?
3 ¿Nacu amɨɨhai magaajatɨhi nitɨ Cristo Jesujaago mɨɨhaico iminiiyuno eneejirunoco? Jaabadɨro diibo guijevefañо mɨɨhaico iminiiyuno eneejiruno.
4 Jaamañо nitɨsumi Cristoma sano miguijevemere mɨcɨɨcafotonobadɨ jeevahi. Jillɨ mohimitɨ ifiico mejeevesucuunoco, eneejiruno. Bu tollɨro mubuheetemere bohono ifiima mihicano siino imitɨco momoonɨjitɨno eneejiruno oono Cristo Caani mitya imiri guijevefañotɨ ubuheeteubadɨ.
5 Cristofañо mihicacuuhi. Jaanegui mihicacujitɨhi mohimitɨ ifi onoobadɨ. Jaanotɨ bohono ifi onoobadɨro mihicacuhi, oono Cristo iguijeveunotɨ ubuheeteubadɨ.
6 Mɨɨhai imino magaajacuuhi itɨconɨ mihicauno ifi Cristoma etetecucafutucuunoco, mɨɨhai ifi iimitɨnoco iimeguehicano ifinɨcuuqui. Jaamoro siino imitɨ jɨjovoto icacuutɨmo miicaqui, mɨɨno aivojɨɨbo atajɨɨbanoco momoonɨnɨcɨbadɨ moonɨcuutɨmo miicaqui.
7 Mɨɨro iguijevecuumo imitɨ mityatɨ sihɨgovɨ icacuuhi.
8 Mɨɨhai mohimitɨ ifiico mejeevesusumi Cristoma sano miguijevecuumobadɨ jeevahi. Jaanotɨ mehesɨcɨnɨhi diiboma sano mihicajinoco.
9 Jaamañо magaajahi safooro Cristo guijevefañotɨ ubuheeteubo siino uchuumucuujitɨnoco. Guijeve diibohallɨvɨ janaanɨcɨ imityama chahacuuhi.
10 Mɨɨro Cristo sano paryɨɨcɨno imitɨhallɨvɨ safooro guijevecuuhi. Jaabo ubuheeteubo Moocaanidiro icacuuhi.
11 Jaabadɨro bu amɨɨhai imitɨco momoonɨcudino. Jaarumo Moocaani iimogobadɨro mihicaji Cristo Jesufañо mihicamañо.
12 Jaaneguiiha amɨɨhai ifi iguijeveji ifihallɨvɨ imitɨco mimityacarusucuudino, amɨɨhai ifi iimoyɨɨcɨnehejeque momoonɨnofañodɨ.
13 Amɨɨhai ifiico imitɨguiinovɨ mificuudino. Jillɨro Moocaanijaagovɨro miminifoto iguijevecuumo siino ubuheeteme iicanɨcɨbadɨ. Amɨɨhai ifiico Moocaanidi mificu iiminocoro momoonɨqui.
14 Mɨɨro imitɨ amɨɨhaihallɨvɨ mityacuujitɨhi. Amɨɨhai tajɨɨbaguiino mihicacuutɨhi Moocaani gaijɨfañо mihicacuumañо.

Jeecɨvomɨnaavɨ Oovɨcɨno.

15 ¿Jaaneguiiha mɨllɨ meneeji? ¿Imitɨco momoonɨji tajɨɨbaguiino icatɨmo Moocaani imihusefañoro mihicacumañо? ¡Cha, tollɨ meneejitɨrahi!
16 Amɨɨhairyo imino magaajacuuhi sifiguiino jɨjovonotɨ miminifutusumi diibo atajɨɨbanocoro: Jii, meneehi. Jaabadɨ mihicatahi ifinɨjitɨno guijeveque aacɨnoguiino. Jaanotɨ Moocaani atajɨɨbanoco: Jii, monoohachiijɨ ɨtɨcovono ifiima mihicaji.

17 Jaamañо uujoho Moocaanico imehi; iticoni amiihai imiti jijovoto mihicaurumo, amiihai jeebiifañodi magaayicicuuhi toono jiibogojaagovi miminifutucumañо.
18 Imititi mataajacuumo imino jeecivominaatiro mihicacuuhi.
19 Miyaminaa ihiimaaniciibadi iimaahi amiihai jeebiitiro magaajajitirahi jinooco. Jaabadi amiihai iticoni amiihai ifiinoco, fanoova iidicunoono iimitinoco icano momoonіqui mificuubadiro, bu jisumi amiihai ifiinoco mificu iticovono ifi eetavoguiiharo ijeevadi Moocaanidiro iicaqui.
20 Amiihai imiti jijovototi mihicausumi iticovono ifi ica eetaveguiiha mihicautihi.
21 ¿Jinejeque nacu mihiciuhi tonehejeti toono amiihai jisumi munucufegueneti? Miiro toono guijevejaagoviro miinoco asatyono.
22 Jaanoti jisumi imiti miinoco ijijuvusunoti mataajacuumo Moocaaniguiiharo mihicacuuhi. Jino naha idiinocoro amiihaidi iimino. Miiro amiihaico Moocaaniguiiharo ficuuno. Jaanoro ifinijitino fiivojaago satyono.
23 Miiro imiti jaada ifinijitino guijeve. Jaanoti Moocaani aacino ifinijitino fiivo Cristo Jesu Mohaivojiibofeenedi.

7

Taabavavi Oovicino.

1 Tañahabomi, amiihai tajiibaco magaajacuumo, magaajahi tajiiba mityaguiino mihicafinoco mochoomotinohachuta. Jaanoti miguijevenebuunati toojiinije tajiibati mataajacuumo.
2 Miiro gaigo atajevacuugo aijivi gataacinihi tajiiba onoobadi aiji iguijevetinohachuta. Jaanoti aiji iguijevecuudi toono tajiiba, diigoco diibovi agataacinisuhicanoti taajacuugo.
3 Jilli iicamañо aiji icanaaca sifiima iicago ajeva imitico eetavehi. Jaanoti aiji iguijevecuudi ticovono minifutucuugo. Jaadi ivi sifiico atajevaruno, toono ajeva icatino.
4 Jaabadiro bu amiihai tañahabomi, jisumi Cristotaro mihicacuuhi, uchuumucuumo tajiibaguiino iicacuutibadi mihicacumañо, Cristojaagoviro miminifutucuuhi. Jaamo jisumi Cristo guijevefañoti ubuheeteubotaro mihicacuuhi Moocaanidiro imino momoonimoro mihicacuqui.
5 Jaanoti miihai moheedehifi iimogobadi momoonihicausumi tajiiba nuuhi: Momoonidino, unuurunoco janaaniciviro momoonihicauhi. Jaano miihaico guijevefañо satyuuhi.
6 Jaarumo jisumi uchuumucuumo tajiiba mityaguiino iicacuutibadi, mihicacuuhi. Jaamañо toonoti mataajacumañо Moocaanicoro mejeecivucuuji bohofiri Moocaani Gaijafeenedi eedeetajiiba acaatiniciniinofañodi mihicacuutimo.

Imiti Miino Ififañо Iicano.

7 ¿Jaanoco, milli meneeji? ¿Tajiiba nacu imitihi? ¡Tolli icatino! Uujoho imitico gaajajitirahi tajiiba: Imiti, inootiruva. Miiro uujoho gaajajitirahi sitaanoco mihimogono imiti iicanoco, tajiiba: Sitaanoco diimeguejirahana, inootiruva.
8 Toonofeenedi imitico gaajacuruubo mejeevesutano janaanici imeguehicauhi imitinocoro. Jaanoti tajiiba achahahigo gaajaratino imitino mihicaruno.
9 Safoono uujoho tajiibaco agaajautisumi imono icaurahi. Jaanoti tajiiba agasecuudi uco imitico esaayuvauhi. Jaanoti uujoho gaajacuuhi iguijeveujinoco.
10 Jilli moonіuno tajiiba fiivoco aacivauruno. Jaaruno aacitinoro jilliro uco ifinijitino guijevefañо ficuuhi.
11 Tajiibaco imino omoonіiboro ifinijitino fiivoma fine iicaji, nuurunaaca tahimitico gaajasuuno. Jaaneri ciijigaifañо efeejinoco gaajacuuhi. Jilli tahimiti toono tajiibafeenedi uco bañiuhi.
12 Jaaruno toono Moise atajiibauno imitino icatino. Jilliro aivo imino paryi Moocaani unuuno imino ticovono.

13 ¿Jaaneguiiha nacu fine jino imi tajiiba uco guijeniuhi? ¡Cha, tolli icatino! Imiti uco guijeniuhi. Jaanoti tajiibafeenedi magaajahi toono imiti aivo iimitinoco.
14 Magaajacuuhi tajiiba Moocaani Gaijati asaanoco. Jaanoti tafi jilli ticovo miyaminaa ifi imiti jijovonoti iicano.
15 Uujoho gaajatihi milliti hacho fine tolli iicanoco. Iimogonoco omoonitiiboro, iimogotinocoro ijiiheguenеque moonihicahi.
16 Uujoho: Imitino, onoobadi bu tajiiba: Imitino, onoomaño tajiiba miyaano.
17 Jaamaño uujoho toono omooninoco imogotirahi. Jaarunaa imiti tafaño iicano moonisuhicahi.
18 Uuro gaajahi tafifaño iimino aivo achahanoco. Iiminocoro omooninoco imogorahi. Jaaruubo moonihicatihi.
19 Iiminoco iimugurunoco moonihicatihi, iimitinoco iimogotirunocoro moonihicahi.
20 Jaabo iimogotinocoro omoonii bo, uujoho moonihicatihi imiti tafifaño iicano moonisuhicahi.
21 Jaamaño jilli uudi icahicano; iiminoco omoonijirusumi iimitinocoro moonihicahi tafifaño sano imitiro iicamaño.
22 Tajeebiifañodi Moocaani tajiibaco imogorahi.
23 Jaarunaaca tafifaño iicano tajeebiifañodi iimugurunoco tihiisuhicahi; imiti tafiico isisinoro atajiibacumaño.
24-25 Miiro tajeebii tajiibahicahi Moocaani onoobadi moonique. Jaarunaaca tafi uco imitijaagoviro satyehicahi. Ідaasucaniji fine uujoho. ¿Miijoho fine uco taajasuji jino ifinijitino guijevefaño asatyono ifiiti? Ідiiboro Moocaani uco taajasujirahi, Mohaivojiibo Jesucristofeenedi. Jaamaño ¡Moocaanicoro mihimehi!

8

Moocaani Gaijafañodi Iicano Ifi.

1 Jaanoti jisumi Cristo Jesufañodi iicacuumo idaasuno moonіracuujitihi.
2 Miiro Moocaani Gaija fiivoco Cristo Jesufeenedi aaciibo tajiiba uco taajasuhi imiti jijovooboti, ifinijitino guijeve mityati icano.
3 Miiro Moise tajiibafeenedi miihaiñooba taajajitirahi. Tajiibaco saatohoba miyaminaa imino moonijitirahi iniinovamaño. Jaanoti naha Moocaani idiibocoro Illico gallu-uhi miyaminaafi ifiiti iminiiyuuboro. Jaabo iguijeveunofeenedi imitico guiinoniubo, miihaico imiti guiinonicuutino iicaqui.
4 Jilli moonіubo Moise tajiiba onoobadi meheetavehicautineguiiha, jilliro tajiiba onoobadi imino miicaqui. Miiro mofi onoobadi mihicacuutihi, Moocaani Gaija onoobadiro mihicacuuhi.
5 Miiro ifi onoobadiro iicamo ifi onoonehejequere moonifihi. Jaanoti Moocaani Gaija onoobadi iicamo toonojaagoviro ijeebii icahi.
6 Mofi onoonocoro momoonino guijevejaagoviro miinoco satyehi. Jaanoti Moocaani Gaija onoonoco momoonino miinoco satyehi sajeebii, bu fiivo icanojaago.
7 Jaanoti ifi onoonocoro omoonihicamo Moocaaniminaati icahi. Jaamo iimogotimo, bu imityama chahamo diibo tajiibaco omoonijirumo.
8 Jaamaño ifi onoobadiro iicahicamo Moocaanico imo imo moonitihi.
9 Jaanoti amiihai, amiihai ifiguiiharo mihicatihi, Moocaani Gaijadiro mihicahi diibo Gaija amiihaifaño iicacuumaño. Jaamaño Cristo Gaijama iicatimo Cristota icatimo.
10 Jaanoti Cristo amiihaifaño iicahachiiji amiihai ifi imitiri guijeveji. Jaarunaaca amiihai jeebii buheehi, Moocaani agaayicicumaño.
11 Cristoco guijevefañoti ubuheetesuubo Gaija amiihaifaño iicahachiiji, diiboro Moocaani amiihai ifi echeemejirunoco bohofiti aciijiibo diibo Moocaani Gaija amiihaifaño iicanofeenedi.

12 Jaamaño tañahabomɨ, mɨɨhai Moocaaniguiiharo mihicacuuhi.
13 Jaanotɨ amɨɨhai, amɨɨhai ifi onoobadɨro mihicahachiijɨ miguijeveji. Jaanotɨ Moocaani Gaijafeenedɨ amɨɨhai ifi imitɨnoco atajɨɨbahicanoco mejeevesuhachiijɨ mihicaji.
14 Paryɨ famooro Moocaani Gaija onoobadɨ iicamo Moocaani seemetɨ icahi.
15 Mɨɨro amɨɨhai mɨɨnoco ɨjɨjuvusuno gaijaco magaayɨcɨhinɨtɨhi, siino toonofañodɨ mɨñɨhicuguequi icatɨno, mɨɨnoco Moocaani seemetɨ eheetavono Gaijaco magaayɨcɨuhi. Jaamo Togaijafeenedɨ Moocaanico meneehi: Ɨɨjoho Guihirubi, monoonɨcɨhi.
16 Jaabo diiboro Moocaani Gaija jɨɨbeguehi mojeebɨɨfaño mɨɨhai Moocaani seeme mihicanoco.
17 Jaamo mɨɨhai diibo seeme mihicamaño magaayɨcɨji Moocaani aacɨgonoco. Jaamo toonoco magaayɨcɨji sano Cristoma. Jisumi diibo ɨdaasuno iicaubadɨ mihicamo tollɨro ufucu diiboma ihaivojɨfaño sano imo imo mihicaji.
18 Jisumi ɨdaasuno mihicaruno sihidɨ jeevatɨhi ɨɨfototɨno aivo ufucu imino mihicajinovɨ.
19 Paryɨ fanoova Moocaani ifiivusuudɨno, Moocaani seeme ihɨfusucafetejifucuco ihatyɨmequi sihidɨ iimogonoro teemehicahi miyamɨnaa icatɨruneheje.
20 Jaaruno paryɨ fanoovaaco Moocaani ifiivusuuruno Adan imitɨnoco omoonɨusumi Moocaani afaijacuuno imicuutɨhi. Jaarunofaño esɨcɨnɨno,
21 toonoco unucusuhicanotɨ, ifinɨsuhicanotɨ icano ufucu ataajasucafetejinoco. Jaano Moocaani seeme ufucu imino ataajasucafotonofeenedɨ, bu tollɨro fanoova taajasucafetejino.
22 Magaajacuuhi paryɨ fanoovaaco Moocaani eheetavuuno jisumihachuta, acanɨfehicanoco gaigo iseemevaqui aivogo acanɨfonɨcɨbadɨ.
23 Jaano ɨdɨɨnoro toono ɨdaasuno icatɨhi. Tollɨro bu mɨɨhai, ufucu sinehejeque sihidɨ magaayɨcɨji. Jaanotɨ jisumi Moocaani Gaijamaryehiica mihicahi. Mojeebɨɨfañodɨ mahaivovomoro meteemehi Moocaani ufucu iseemetɨ mɨɨhaico agaayɨcɨjifucuco. Jaaneri mofi ataajacafetejinoco.
24 Mɨɨro Moocaani Jesufeenedɨ mataajaji, eneehicanoco mehesɨcɨnɨhicanofeenedɨ mataajahinɨcuuhi. Jaanotɨ mahatyɨmecuunoco mehesɨcɨnɨno toono esɨcɨnɨ icatɨno. ¿Mahatyɨmecuunoco collɨhi bu mehesɨcɨnɨjirahi?
25 Jaanotɨ mahatyɨmetɨnoco mehesɨcɨnɨmo tollɨ icarunofaño majaabɨcɨmoro meteemehi.
26 Jaamaño Moocaani Gaija mɨɨhaico miniinovarumoco amusuhicahi, Moocaanima imino mihiimaanoco magaajatɨmaño. Jaabo Moocaani Gaija mohallɨvɨ dilluhicahi Moocaanico siijɨri magaajatɨrujɨri.
27 Jaabo Moocaani famoo jeebɨɨnofañooco agaajaabo gaajahi mɨllɨ Igaija eneejirunoco. Jaabo Igaija diiboco ijeebɨɨ onoobadɨ dilluhicahi diibota iicamohallɨvɨ.

Fanoohallɨvɨ Mimityano.

28 Magaajacuuhi Moocaani diiboco agaijɨmedi fanoovaaco imino omoonɨnoco, jaamo diitoco cuuhuvaubo ijeebɨɨ onoobadɨ.
29 Sɨɨcɨjetɨro Moocaani agaajacuumoco ɨmegavɨro ijeevadɨ dugaacucuubo, Illibadɨro iicaqui. Jaamo ajashutɨmofeenetɨ, Illi diito amiyaabotɨ iicaqui.
30 Jaamoco Moocaani sɨɨcɨjetɨro udugaacucuumoco bu tollɨro coovaubo. Jaamo ocoovaumoco gaayɨcɨubo. Jaamo agaayɨcɨumoco, bu tollɨro ihaivojɨco acɨubo.
31 ¿Jaanoco bu mɨllɨ meneejirahi? Moocaani bu mojaagodɨ iicacuunofaño, momɨnaa mɨɨhaico guiinonɨcujitɨrahi.
32 Mɨɨro Moocaani Illi icaruuboco mɨɨhaiditɨ gaijɨtɨɨbo paryɨ mohallɨvɨ acɨubo iguijevequi. ¿Mɨllɨ bu jaabo mɨɨhaico sano Illima fanoovaaco acɨtɨɨbo icajirahi?

33 ¿Mɨɨjoho bu Moocaani ananɨcuumoco: Iimitɨ, neejirahi? Ɨdɨɨboro Moocaani agaayɨcɨɨbo iimimo unuucuumoco.
34 ¿Mɨɨjoho bu jaamoco iimitɨ neejirahi? Ɨdɨɨboro Cristo mohallɨvɨ iguijeveubo ubuheeteubo. Jaabo Moocaani miyanaagonovɨ jisumi iicaabo mohallɨvɨ Moocaanima ihiimaaqui.
35 ¿Mɨɨjoho nacu mɨɨhaico Cristo gaijɨtɨ dugaacujirahi? ¿Nacu fɨne ɨdaasuno mɨɨnoco omoonɨneheje? ¿Nacu fɨne mɨɨnoco ɨtɨhɨɨsuhicaneheje? ¿Nacu fɨne Moocaani iijɨhallɨtɨ mɨɨnoco ijɨɨheveneheje? ¿Nacu fɨne ajeba? ¿Nacu fɨne gaachehutɨ mucuujɨvaachuneheje? ¿Nacu fɨne mutujaavoneheje? ¿Nacu fɨne guijeve? Cha, chahano.
36 Caatɨnɨhaamefañoo onoobadɨ mihicahi. Jillɨ Caatɨnɨhaamefañoo noono:
Moocaanihallɨtɨ mɨɨhaico fahiijɨvaro guijenɨguehicamo. Ovejamɨco iguijenɨqui asatyonɨcɨbadɨ mɨɨhaico moonɨhicamo, noonoro.
37 Jaarunehejefañotɨ mityano mihicahi, jaadi Jesu mɨɨhaico agaijɨubofeenedɨ.
38 Jaamañoo uujoho gaajahi chahano jineje mɨɨhaico Moocaani agaijɨnotɨ udugaacujiruno guijeve icaruno, bu fiivo icaruno, bu Moocaani toomomɨnaa icarumo, mityano icaruno, bu iimitɨno gaijano icaruno, jisumi iicaneheje, bu ufucu iicajineheje icaruno,
39 bu caamo iicaruneheje, jiinɨje dojɨbavɨ iicaruneheje icaruno, chahano aivo sanooba Moocaani ifiivusuuno mɨɨhaico udugaacujiruno Moocaani Cristo Jesu Mohaivojɨɨbofeenedɨ mɨɨhaico agaijɨnoco ɨɨfusuunotɨ.

9

Moocaani Israel Cuumico Ɨɨcɨumo.

1 Miyaanoco neehi, Cristoco imiyaavugucuumañoo bañɨtɨhi. Mɨɨro tahesamaajeque Moocaani Gaija ɨtɨcuvusuubo uco jɨɨbeguehi miyaano iicanoco.
2 Aivo ɨdaasuno icahi tajeebɨɨfañoo fahiijɨvaro ɨdaasuno aivo icahicahi.
3 Jaaneguiiha uuro taacuumiotohallɨvɨ Cristotɨ sihɨgovɨ, bu Moocaani ɨmucugaiguiino icajirahi toono tollɨ iicano tayotoco itaajasujiruva.
4 Mɨɨro diito Israel iyaachimɨhai. Jaamoco Moocaani iseemetɨ agaayɨcɨcuumo. Mɨɨro diitofeenevɨ Moocaani icauhi ihaivojɨ ifiima. Jaaboro diitoco unuunoco acɨubo, Moise tajɨɨbaco, Moocaanico iijafañoo iimejinehejeque, imino moonɨji unuunehejeque icano acɨubo.
5 Jaamo motadimɨhai iyaachimɨhai diito iicamofañotɨ Cristo imiyamɨnaafivuuboro saauhi. Jaabo Moocaani fanoohallɨdɨ iicaabo. Jaaboco fahiijɨvaro mihimo. Fɨne.
6 Jaabo Moocaani iijɨ imiyaavotɨno icatɨno. Paryɨ Israel cuumifañoo ifiivurumo miya israelmɨbadɨ icatɨhi.
7 Jaabadɨro Abraham seeme paryɨ imiya seeme icautɨhi. Mɨɨro Moocaani diiboco nuuhi: Isaacfeenedɨro diiyaachimɨhaima diicaji, nuubo.
8 Jillɨtɨ magaajahi tuucuumitɨ ifiivomo paryɨ Moocaani seeme iicatɨnoco. Jillɨ ɨdɨɨmoro Moocaani unuubotɨ ifiivomo Abrahamtɨ imiya iyaachimɨhai iicamo.
9 Mɨɨro jino Abrahamco Moocaani unuuno: Ɨcoo unuufucu gaseji. Jaasumi diitaaba Sara gaifiico seemevaji, nuubo.
10 Jaano toonoro icatɨno, Rebeca achimɨsiu saafi seemenetɨsiruu moheedeebe Isaac seemenetɨsi.
11-13 Jaamɨsi fiivuutɨnaaca bu iimino, iimitɨnoco icano moonɨutɨmɨsihaaca Moocaani Rebecaco nuuhi: Diitɨsitɨ ihamiyaabo iguihooboco jeecɨveji, nooboro. Jaano jino bu tollɨro Caatɨnɨhaamefañoo onoobadɨro neehi: Jacobco gaijɨhi. Jaanotɨ Esauco jɨɨheguehi, nooboro. Jillɨtɨ magaajahi Moocaani miyamɨnaaco omoonɨrunehejeque jeecɨvotɨɨboro iimogobadɨ ɨɨcɨnoco.
14 ¿Jaanoco bu mɨllɨ: Moocaani imitɨhi, meneejirahi? ¡Tollɨ icatɨno!
15 Mɨɨro Moiseque nuubo: Iimogomoco gaijɨji bu diitocoro ɨɨdaasugueji, nooboro.

16 Jaamañо miyamɨnaa mihimogonotɨ, bu toonegui mesefaquimaaiñотɨ icatɨno. Jillɨ Moocaani ɨɨdaasugomañо.
17 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañо Moocaani Faraoco nuuhi: Ɨco aivojɨɨbotɨ ficuuhi, tamityaco ɨɨvɨ ɨɨfusuqui. Jaanofañodɨ tamomoco gaajasuqui fanoojiinɨjeri, nooboro.
18 Jaamañо iimogomoco ɨdaasugoobo. Jaabadɨro bu saatoho jeebɨɨco Moocaani iimogobadɨ cuhufutusuubo.
19 Jaano bu tollɨ icanaaca, ¿mɨllɨtɨ jaabo Moocaani miyamɨnaa imitɨco neejirahi? ¿Nacu mɨɨjoho diibo onoonoco: Chahano, neejirahi? Jillɨ fɨne uco saatoho noonɨcɨhi.
20 ¿Nacu mɨɨjoho ɨɨjoho, Moocaanima denaauqui? ¿Nacu nɨfaquihillu tohilluco eheetavooboco: ¿Collɨhi uco jillɨ deetavehi? neejirahi?
21 Mɨɨro guirihilluno nicumɨnaafi sabaatɨro siibadɨje iimogobadɨ eetavejirahi; sabaatɨro eetavejiruubo sahilluco iimihilluco, bu tobatɨro sihilluco eetavejiruubo oovosɨɨtɨhillu fanoova eetavoguiiha.
22 ¿Jaanoco bu mɨllɨ Moocaanidiẗ meneejirahi? Jaabo imitɨno iicahicamo ufucu ifinɨsujimoco ɨdaasuno moonɨjiruubo. Jaaruubo jaabɨcɨhicahi imityaco igaajasuqui.
23 Jillɨ moonɨɨbo ihaivojɨ sihidɨ ejeevanoco igaajasuqui. Mɨɨro mɨɨhaico ɨɨdaasugooboro sɨɨcɨjetɨro ificucuumo ihaivojɨfañо miicaqui.
24 Mɨɨro mɨɨhaico Moocaani judiomɨfañотɨ ɨcɨhi, bu tollɨro saatohoco judiomɨ iicatɨmofañотɨ ɨcɨɨbo icano.
25 Oseas onoobo aamefañо jillɨ caatɨnɨcɨnɨno:
Ufucu: Taacuumi, Moocaani neeji diibo cuumi iicautɨrucuumijeque. Jaacuumijequere agaijɨutɨrucuumijeque: Amɨɨhaico gaijɨhi, neejiibo.
26 Amɨɨhai taacuumi mihicatɨhi, unuurumañovɨro mihicarumoco: Moocaani uujoho iicaabo seeme, monoocafeteji, noono.
27 Jaanotɨ Isaia israelmɨditɨ nuuhi: Israel iyaachimɨhai ajashutɨno muuaijɨnio jiinɨgaiyɨhaidɨmo icarumotɨ mɨɨdɨmoro taajasucafeteji.
28 Mɨɨro Aivojɨɨbo jiinɨjehallɨvɨ paryɨ unuunoco goovano moonɨjiibo, nooboro.
29 Mɨɨro itɨconɨ tollɨro diiboro bu Isaia nuuhi:
Niqueje Aivojɨɨbo sihidɨ ejeevaabo mɨɨhaico ihatyucaruutɨruva, Sodoma, Gomorra icano iicaubadɨ mihicajirahi, nooboro.

Miyaavogofeenedɨ Imino Omoonɨno.

30 ¿Mɨllɨ bu jaanoco meneejirahi? Judiomɨ iicatɨmo tajɨɨbafeenedɨ Moocaani diitoco igaayɨcɨqui guiinotɨrumo gaayɨcɨcafetehi miyaavogofeenedɨ.
31 Jaanotɨ israelmɨ moonɨhicauhi diitoco Moocaanivɨ ɨɨfutusujiruno tajɨɨbaco. Jaarumo toonovɨ ɨfutuutɨhi.
32 ¿Jaamo mɨllɨtɨ ɨɨfutuutɨmo? Etɨ bu diitoco agaayɨcɨsuujiruno miyaavogojaagovɨ ijeebɨɨ iicautɨmañо jillɨ iinoro omoonɨnojaagovɨro ijeebɨɨno iicaumañо. Jaamañо nanigaiva guiisibavɨ ananigaivaumoro ɨɨfutucuutɨmo,
33 Caatɨnɨhaamefañо onoobadɨ:
Uujoho Sion cuumivɨ ficuuhi saafiico nanigaiva guiisibatɨ, aacoto guiisibatɨ icano. Jaaboco imiyaavogomo jeeveveti̇mo taajajimo Moocaanivɨ ɨfeteji, noono.

10

1 Tañahabomɨ, imeguehicahi israelmɨ ataajanoco. Jaamañо uujoho Moocaanima diitohallɨvɨ iimaahicahi.
2 Uujoho neehi diito Moocaanijaagodɨ aivo iicanoco. Jaarumo imino moonɨtɨhi agaajatɨmañо.
3 Mɨɨro gaajatɨmehiica mɨllɨtɨ miyamɨnaafico Moocaani agaayɨcɨnoco, jillɨ iinoro: Jillɨtɨ magaayɨcɨcafeteji, onoomañо tollɨ moonɨmo. Moocaani miyaano toonofañodɨ agaayɨcɨjirunoco imiyaavogotɨmoro.

4 Mɨɨro Moise tajɨɨbaco saafiiro Cristo imino moonɨuhi. Jaaboco imiyaavogomocoro
Moocaani gaayɨcɨhi.
5 Jaanotɨ tajɨɨbafeenedɨ Moocaani agaayɨcɨnoco iimogomoco Moise jillɨ caatɨnɨuhi:
Tajɨɨbaco aivo imino omoonɨɨbo toonofañodɨ taajajirahi, nooboro.
6 Jaanotɨ miyaavogofañodɨ Moocaani agaayɨcɨnotɨ jillɨ noono: Cristo ɨɨtɨ tehesino
iicaaboco deesamaaiboro dijeebɨɨfañodɨ needino: ¿Mɨɨjoho caamo niquejefaño feeji
Cristoco iniitusuqui? nooboro.
7 Bu ¿mɨɨjoho jiinɨje dojɨbavɨ feejirahi Cristoco guijevefañotɨ siino isɨvaqui? Jillɨ
meneedino.
8 ¿Jaabo fɨne jinejeque neehi? Jillɨ du Caatɨnɨhaamefaño neehi: Uujoho Moocaani
taajasu iimaa ɨɨtɨ fiitɨcuuhi diijɨfañotɨ, bu dijeebɨɨfañotɨ icano, nooboro. Jino iimaa
miyaavogojɨɨbogoco mɨɨhai mɨjɨɨbogono.
9 Jaamaño Jesu Aivojɨɨbo iicanoco diijɨri ɨdɨɨbogooboro diiboco Moocaani guijevefañotɨ
ubuheetesuunoco dijeebɨɨfañodɨ imiyaavogohachiijɨ taajaji.
10 Mɨɨro mojeebɨɨfañodɨ mimiyaavogomaño mɨɨnoco Moocaani gaayɨcɨhi. Jaabadɨro bu
moojɨri monootahi Jesucristo miyaabo iicanoco mataajaqui.
11 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Diiboco imiyaavogomo jeevevejitɨhi, noono.
12 Judiomɨ icarumo bu saatohobadɨro jeevahi. Jaabadɨro bu Aivojɨɨbo Jesucristo famoo
Aivojɨɨboro. Jaaboco ejeecɨvomoco guiraano imino moonɨɨbo.
13 Jillɨ Caatɨnɨhaamefaño noono: Paryɨ famooro diiboco ejeecɨvomo taajaji, noono.
14 Jaaboco bu ¿mɨillɨ jeecɨvejirumo imiyaavogotɨɨboco? ¿Mɨillɨ jaaboco miyaavegue-
jirumo diibotɨ ɨjɨɨbogonoco agaajatɨɨboco? ¿Mɨillɨ jaanoco gaajajimo mɨɨjoho diitoco
ɨjɨɨbogotɨnoco?
15 ¿Mɨillɨ jaanoco jɨɨbeguejirumo, mɨɨjoho diitoco: Mɨjɨɨbogoto, noomoro agalluutɨnoco?
Caatɨnɨhaamefaño jillɨ noono: Ovosɨɨcani sajeebɨɨco aacɨno jɨɨbogoma asaamo, bu iimino
jɨɨbogoco ɨsɨvamo icano agasesumi, noono.
16 Jaaruno toono taajasubogoco famoovaro miyaaveguehicatɨhi. Jaamaño Isaia jillɨ
nuuhi: Aivojɨɨbo, chahamo aivo mojɨɨbogoco imiyaavogomo, nuubo.
17 Jillɨ iicamaño muguubunofañodɨ miyaavogo saahi. Jaano toono muguubuno Cristo
jɨɨbogo.
18 Jaanoco uujoho dilluhi: ¿Nacu fɨne guubuutɨmo tobogoco? Cha, imino du guubucu-
urumo. Mɨɨro toonotɨ Caatɨnɨhaame jillɨ neehi:
Diito ɨjɨɨbogono fanoojiinɨjeri guubuvusurahi, diito iimaa jiinɨjejɨnibacɨvɨ ɨfutucuurahi,
noono.
19 Jaarunaaca siino bu dilluhi: ¿Nacu fɨne Israel cuumimɨnaa jaanoco gaajatɨhi? Cha,
Moise unuunotɨ diito gaajacuurumo. Jaabo Moise jillɨ nuuhi:
Moocaani neehi: Uujoho amɨɨhaico cɨgueguesuji siicuumi taacuumi icatɨcuumihallɨtɨ.
Bu tollɨro amɨɨhaico sɨfiiratusuji igaajatɨ munuurucuumiditɨ, nooboro.
20 Jaabadɨro bu Isaia guucɨbatɨɨbo nuuhi:
Jillɨ Moocaani neehi: Uco iguiinuutɨrumo, jisumi uco iguiinomoro atyɨmehi, uutɨ
idillutɨrumo, jisumi idillumovɨ jafevehi, nooboro.
21 Jaanotɨ israelmɨditɨ Isaia ihiimaaubo nuuhi: Fahiijɨvaro coovaaboro icahicahi ugu-
ubutɨno, iicajɨɨsuno miyamɨnaaco, Moocaani noobo, nooboro.

11

Israelmɨtɨ Ataajacuumo.

1 Jaanegui jisumi dilluhi: ¿Nacu fɨne Moocaani icuumi Israel cuumico jeevesucuuhi?
¡Tollɨ icatɨno! Mɨɨro uujoho Pablo israelmɨoobo, Abraham iyaachimɨoobo, Benjamimɨo
cuumioobo.

2 Siicijetiro Moocaani israelmi ita iicanoco gaajacuuhi. Jaamaño jisumi diitoco jeevesutiibo. ¿Nacu amiihai magaajatihi Moocaani iimaaminaafi Eliaditi ijiibogohaame Caatinihaamefaño jilli onoonoco? Diibo Elia Moocaanima ihiimaaunofañodi israelmi imitico nuubo:
3 Aivojiibo, dihiimaaminaaco guijenicuumo, bu jaabadiro dijeecivomañehejeque finisucuumo. Jaanoti uujoho saafiiro atyuuvooboco guijeniigomo, nooboro.
4 Jaanegui Moocaani diiboco iimusuuhi: Cha, iiro diicatihi. Ajashutimo siete mildimoco uujoho ijeevadi dugaacuhi Baal onoobo jihovo caani ijiinitaguiino ememuiivotimoco, nooboro.
5 Jaabadiro bu jisumi miidimoco Moocaani iidaasugooboro gaayicihi.
6 Jaano Moocaani iidaasugomaño agaayicino. Jaaneguiiha miihai imino momoonimaño miihaico agaayicino icatino. Jaanoti miihaico mohimihuseti igaayiciruva, toono Moocaani iidaasugono icajitirahi.
7 ¿Nacu milli? Miiro israelmi iguiinuurunovi iifutuutihi. Jaanoti sanoodimoco Moocaani iiciumo toonovi ifutuuhi. Jaanoti sanoodimo ijeebiino ucuhufomoco nuubo: Jilli mihimogobadi mihica, nooboro.
8 Jilli Caatinihaamefaño onoobadi:
Moocaani diito jeebiinoco cuhufutusuhi ihaalliinoco jabacaruubo atyimetimobadi iicaqui, inohojinoco jabacaruubo guubutimobadi iicaqui. Jaamaño jisumihachuta tolli iicamoro Moocaani jiibogoco gaajatimo, noonoro.
9 Jaabadiro bu David nuuhi:
Jaafa diito jiibaimono jegañibadi, sinicuuhunobadi icano minifeteji toonoti ananigaivamoco idaasuno imoonigui.
10 Jaafa ihaalliino ajabayiitobadi Moocaani iimaanoco gaajatimo iicaqui, tolliro bu iyoobaiño diitoco iimitibociri ijebeiivequi ufucuro gañiivucuutimo iicaqui, nooboro.

Judiomi Iicatimo Ataajano.

11 Jaaneguiiha dilluuhi: ¿Nacu fine judiomi ananigaivaumoco Moocaani siino gaayicicuujitihi? ¡Cha, tolli icatino! Diito tolli guubutimo iicamaño judiomi iicatimo itaajaqui diitofeenedi Israel cuumiminaa eesafotomoro diito iicabadi iicaqui.
12 Jaanegui judiomi imitino iicauno jiinijeminaadi imino minifutuuhi, bu diito Moocaani iimugunoti aacutuuno judiomi iicatimedi aivo imino iminifutuuno. Imi fine janaanici imijino paryi judiomi siino iimitoodi.
13 Jaanegui amiihai judiomi mihicatimoco neehi, judiomi iicatimojaago Moocaani uco agalluumaño: Uuro tadyudicamaajeque cahacisuhi.
14 Jaaneguiiha imeguehi saatoho tayototi amiihaibadi iicanoco imogomoro ataajanoco.
15 Diitoco Moocaani ejeevesuunofeenedi jiinijeminaaco sajeebii Moocaanima iminiiyuuno. Jaanegui fine imi diitoco Moocaani siino agaayicidi guijevefañoti siino ubuheetemebadi icajimo.
16 Moocaani judiomi eedeetemihaico iiciuneguiiha, jisu bu paryi judiomi iicicafotomo icano. Miiro iticoni meheetavohica maahu Moocaani jeecivoguiiha iimibadiro bu iisihi faasihiro Moocaanidi imihi. Jaabadiro bu imohohife Moocaanidi iimibadiro bu ihaafenema imihi.
17 Jaabadi judiomiti saatoho miya olivohohaafeneque iquitinicibadi quiticafutuuhi. Jaanobuuna iijoho siicuumioobo jihoro olivohohaafe diicaruubo tooho aafeneque iquitiunobuuna camayaacucafetehi. Jaabo tohifefañodi idiicamaño toohoti diicahi. Toono jilli eneejiruno: Moocaani judiomico uufocovi ificuuboro judiomi iicatimoco igaayicicqui, onoono.
18 Jaarunaa: Toohohaafe imiyahaafe janaanicivi sihidi sihidi jeevahi, needino. Jaanoti tolli onoohachiiji imino deesicini, disefari tohife icatihi, iijoho tohife sefari diicahi.

19 Jaanoco fɨne: Jɨɨhɨ, neejirahi: Jaarunaa ihaafene quitɨcafutuuhi iibuuna uujoho
toohovɨ camayaacucafetequi, nooboro.
20 Jɨɨhɨ; mɨɨro toohaafeje quitɨcafutuuhi imiyaavuguutɨmañoo. Jaanotɨ ɨɨjoho tohotɨ
diicahi imiyaavogomañoo. Jaaruubo difiico: Uujoho aivo sihidɨ jeevahi, needino. Imino
deesɨcɨnɨ.
21 Buhɨcaga imiyahaafe icaurunoco Moocaani gaijɨutɨhi. Jaabadɨro imi ɨco
gaijɨjitɨruubo.
22 Magaaja Moocaani iimihuseneque. Jaaruubo bu iimitɨmoco gaijɨjitɨruubo. Jaa-
mañoo aacutuumoco ɨdaasuno moonɨubo. Jaaruubo amɨɨhaima imihuseebe. Jaanegui
iimihusefañoo imino diiboma diica. Jaanotɨ imino mihicatɨhachiijɨ, tollɨro bu amɨɨhaico
iquitɨcɨɨboro gañɨɨjiibo.
23 Jaanotɨ bu judiomɨ siino imiyaavogohachiijɨ diitoco siino toohovɨ camayaacujiibo,
Moocaani sihidɨ imityamañoo diitoco siino dojɨcuvɨro camayaacujiruubo diito siino
diibota iicamo iicaqui.
24 Jaabadɨ ɨɨjoho judio diicatɨruuboco jihovo olivohohaafetɨ iquitɨcɨuboro imiya olivo-
hovɨ ɨco camayaacuubo. Jaanegui judiomɨ imiya olivoho aafe iicamo siino dojɨcuvɨro
camayaacucafeteji.

Israel Cuumico Ufucu Ataajasujino.

25 Tañahabomɨ, imeguehi amɨɨhai jino agaajarautɨnoco magaajanoco: Jaamo amɨɨhai:
Aivo sihidɨ mɨɨhai magaajahi, nootɨmo mihicahi. Mɨɨro israelmɨtɨ sanoodɨmo cuhufu-
tusucafetehi, israelmɨ iicatɨmo Moocaanijaagovɨ paryɨ ɨjɨcamañohachuta.
26 Jaanobuunatɨ jari paryɨ famooro israelmɨ taajasucafeteji, Caatɨnɨhaamefañoo
onoobadɨ:
Taajasumɨnaafi saaji Sion cuumitɨ. Jaabo israelmɨ* imitɨco buusuji.
27 Jinoco diitoma uujoho ihiimaano icaji, diitoco imitɨco ubuusuudɨ, nooboro.
28 Taajasujɨɨbogoco agaayɨcɨtɨmañoo judiomɨ Moocaanimɨnaabadɨ icahi, amɨɨhai
Moocaanijaagovɨ miminifetequi. Jaamoco Moocaani gaijɨhi diito eedeeteque diibo
ɨɨcɨumañoo.
29 Mɨɨro Moocaani aacɨcuunoco dumɨtɨɨcɨtatɨɨbo, bu tollɨro diito ucuuhuvacuumoco
sihɨgovɨ siino jeenesutatɨɨbo.
30 Amɨɨhai itɨconɨ Moocaanico muguubutɨhi. Jaarumoco jisumi Moocaani ɨdaasuguehi
judiomɨ diiboco uguubutɨmañoo.
31 Jaamañoo jisumi diito Moocaanico guubutɨhi, tollɨtɨ Moocaani diitoco
ihɨdaasuguequi amɨɨhaico iicabadɨro.
32 Mɨɨro famoovaro guubutɨhi. Jaamoco Moocaani: Muguubuhicatɨhi, nuuhi diito
famoovaacoro sabadɨro ihɨdaasuguequi.
33 Guiraacani icano Moocaani esamaaje, igaaja, ihaivojɨ icano icahi, aivo diibo
esamaaje jɨɨbogoratɨno, aivo diibo jɨɨhai gaajaratɨno.
34 ¿Nacu mɨɨjoho Moocaani esamaajeque gaajajirahi? ¿Mɨɨjoho nacu diiboco
jɨɨbeguejirahi?
35 ¿Cajaanɨ nacu Moocaani Aivojɨɨboco jinejeque acɨjirahi toono jaadaco igaayɨcɨqui?
36 Mɨɨro paryɨ fanoova Moocaanitɨ saahi diibo usetɨ fanoova eetavocafutuuhi. Jaano
paryɨɨcɨno diibonoro. Imicani Moocaani fahiijɨvaro. Fɨne.

12

Moocaanidiro Iicano Ifi.

1 Jaaneguiiha tañahabomɨ, amɨɨhaico aivo neehi Moocaani ɨdaasugofeenedɨ:
Amɨɨhairyo amɨɨhai ifi ubuheeneque Moocaanico mahacɨ jeecɨvobadɨ diibediro iicaqui
diiboco imo imo imoonɨqui. Tollɨ aivo Moocaanico imino mejeecɨvotahi mojeebɨɨfañodɨ.

* **11:26** Griego iijɨri: Jacob iyaachimɨhai, noono.

2 Jaanegui Moocaanico agaajatɨmo onoobadɨ* siino mihicacuudino. Jillɨro amɨɨhai
esamaajeneque paryɨ siibadɨ mubuunanɨ tollɨtɨ amɨɨhai ifiino paryɨ ibuunanɨcafetequi.
Jaadɨ jari magaajaji conoocohacho Moocaani iimogonoco, bu paryɨ iiminoco, bu diiboco
imo imo omoonɨnoco, bu aivo iimicuunoco icano.
3 Uco Moocaani iimihusefeenedɨ atajɨɨbanegui famoocoro amɨɨhaico neehi: Amɨɨhaitɨ
saatohoba amɨɨhai ifiitɨro janaanɨcɨ mehesamaaidino. Jillɨro imino mehesamaaje
amɨɨhaico Moocaani dudɨcamaajeque aacɨno tɨcovovɨro. Jino dudɨcamaajeque miyaavo-
gofeenedɨro meheetavejirahi.
4 Mɨɨro mofiivɨ oovɨcɨnɨno; mofi saafiiro mihicaruubotɨ fiivaano icano. Sano mohaallɨɨ,
bu sano motɨhai, bu janaanɨcɨ sihidɨ icano. Jaaruno saneguiiharo icatɨno.
5 Jaabadɨro paryɨ mɨɨhai miyaavogomɨnaa saafiibadɨro mihicahi Cristofañoo. Jaamo
famooro sahɨ magataacɨnɨhi saafi ififañoro.
6 Jaanotɨ Moocaani mɨɨhaico dudɨcamaajeque acɨhi saatohoco siibadɨ, saatohoco
siibadɨ icano, diibo iimihusefeenedɨ aacɨbadɨ. Jaano diibo aacɨnoco imino momoonɨ.
Moocaani iimaaco mɨjɨɨbeguejinoco magaayɨcɨɨbo mimiyaavogono tɨcovovɨ momoonɨ.
7 Jaabadɨro sitaaco mejeecɨvejinoco magaayɨcɨɨbo imino mejeecɨvo, mɨjɨɨbogonoco
magaajamo toonojaagovɨro miminifoto.
8 Sitaaco mequehecutusunoco magaajamo, toonojaagovɨro mihica. Jaanotɨ saato-
hoco mahacɨmo, amɨɨhaiguiiharo gaijɨtɨmo mahacɨ. Sitahallɨvɨ aivojɨɨbotɨ mihicamo,
esɨcɨnɨmoro momoonɨ. Jaanotɨ sitaaco mahamusumo, imo imo mahamusu.

Cristota Jillɨ Iicano.

9 Miyaanoro imino fahɨgova magaijɨcasi, iimitɨnoco mɨjɨɨhegue, jaamoro iiminocoro
momoonɨ.
10 Fahɨgova magaijɨcasi momiyanahaboco magaijɨɨboma mihicanɨcɨbadɨ, goovano
mobocɨgocasi.
11 Mequehecu. Majaparyadino. Jaamo Aivojɨɨbo Moocaanico quehecuno jeebɨɨri
mejeecɨvehi.
12 Imo imo mihica mataajajinoco mehesɨcɨnɨneri, majaabɨcɨhica ɨdaasuno mihi-
carunoco, Moocaanima mihiimaanoco mejeevesudino.
13 Miyaavogomɨnaaco ucuujɨvaachunehejetɨ mahamusuhica, amɨɨhaico abaamoco
imino magaayɨcɨhica.
14 Amɨɨhaico ɨdaasuno omoonɨrumoco imino momoonɨ diitohallɨvɨ Moocaanico
iimitɨnoco dillutɨmoro iiminocoro midillu.
15 Imono iicamoma imo imo mihica. Jaanotɨ ataacasimoma bu mataacasi.
16 Fahɨgovavɨ sabadɨro mihicacasi. Aivo mɨɨhai sihidɨ mejeevahi, meneedino. Amɨɨhai
jeebɨɨco sɨɨcuno miminiiyu. Aivo magaajafihi, meneedino.
17 Sita amɨɨhaico imitɨno omoonɨmoco bu iimitɨneri macabɨɨacudino, iiminocoro
momoonɨ famoova ɨmegavɨ.
18 Fanoovavɨro imimo mihica. Jaamo famoovama sajeebɨɨ mihicahi.
19 Agaijɨmo tañahabomɨ, amɨɨhairyo, amɨɨhaiño jaadaco mɨhɨcɨdino. Jillɨro Moocaani
usefañoo mejeevesu diibo toonoco ijaadaco ihɨcɨqui. Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañoo noono:
Uujoho toono jaadaco ɨcɨji. Uujoho toonoco jaaduji, noobo Moocaani.†
20 Jaabadɨro bu noono: Dimɨnaafi ajebavahachiijɨ machusu. Jaanotɨ bu adufirari
iicahachiijɨ diisu; tollɨ momoonɨno diiboco inucufevesuqui, noono.
21 Jaaneguiiha iiminotɨno amɨɨhaico sahɨgotɨro guiinonɨdino, sahɨgotɨro iimineri
iimitɨnoco miguiinonɨ.

---

* **12:2** Griego iijɨri: Jaanegui jiinɨje onoobadɨ, noono. † **12:19** Griego iijɨri: Aivojɨɨbo, noono.

13

1 Famooro aivojito tajiibaguiino miminifoto, chahano aivojito mitya Moocaanijaagoti asaatino, paryiicino aivojito mitya iicamo Moocaani ificuumo.
2 Jaamaño aivojitoco ejenaauumo Moocaani atajiibaanoco jenaauuhi. Jaamo ejenaauumoco idaasuno moonimo.
3 Miiro aivojito, imino omoonimoco iigutusuqui icatimo. Jaanoti imitino iicamocoro iigutusuqui iicamo. ¿Nacu diimeguehi aivojitoti iguitiibo idiicanoco? Imino diica ico aivojito icahacisuqui.
4 Diito Moocaani atajiibanoco omoonimo, iijoho imino diicaqui. Jaanoti imitino idiicahachiiji ivi diigui. Sicamañoti iicajitino ico aivojito idaasuno omoonijino, Moocaani dudicamaajeminaa iicamaño miyaanohalliti imitino iicamoco idaasuno moonijimo.
5 Jaaneguiiha aivojito onoobadi mihicatahi, miinoco idaasuno omoonijirunoti mihiguimoro icatino, jilli diito atajiibanoco: Jii, monoono imino momooninoco magaajamaño.
6 Jaamaño amiihai impuestoco majaaduhicahi aivojito Moocaani dudicamaajeminaa iicamaño tonehejeque tajiibamo.
7 Majaadu paryi medebemeque siomo impuesto nihibamico aivojito idillunoco mahaci, impuestoco medebeneque majaadu. Jaanoti mobocigomoco mobocigo, magaijijimoco magaiji.
8 Sitaaco medebedino idiinoro sitaaco magaijijinehejequere miguiino. Miiro sitaaco agaijimo Moocaani Moisefeenedi atajiibanoco imino moonicuuhi.
9 Miiro Moise tajiiba jilli neehi: Sifigoma diicadino, gaicaaudino, nanivadino, sitaaditi sicamañooco diibeguedino, sitaanoco diimeguedino, noono. Jaano paryi tajiibano icaruno sanoovиro jinoovi ifetehi: Sitaaco gaiji difiico agaijibadiro, onoonovi.
10 Gaijima iicaabo sitaaco imitino moonitihi. Jaamaño sitaaco magaijinovi tajiiba onoobadi paryi momoonicuuhi.
11 Jaanegui paryi tonehejeti mehesicinicu jino mihicasumico cigaabobadi iicatimoro jilliro aaicucuubobadi Cristodiro mududicamaaje. Miiro mataajacuujino jisumi miihaiti aivo fiitivucuuhi. Iticoni taajasujiibogoco mimiyaavuguunoti aivo jisumi fiiticuuno.
12 Toojiinijehallivi gueenene mihicacuuhi. Motaajasuminaafi Jesucristo asaajino fiitivucuuhi. Jaamaño mejeevesucu civohigo imitico momoonifinehejeque. Jaamoro seseehi momoonifinehejeque mijicamaaicuuqui amocasiminaa moonicasi gaachehunoco ijicamaainicibadi.
13 Iminoro mihiguequi cuuje mihigonicibadi guiriicavofaño icacuutimo miicaqui, bu jiibaimono agañuhusunofaño icacuutimo miicaqui, bu gaigoomima imitino icanehejefaño icacuutimo miicaqui, bu iiminotino imoyiicico, bu amocasinehejefaño, bu sitaaco iinohallitiro mijiiheguenehejefaño icano icacuutimo miicaqui.
14 Jilliro Aivojiibo Jesucristocoro amiihaihallivi mificu amocasigaachehuco mohallidi mijicafotonicibadi. Jaamoro amiihai ifi imiti atajiibanoco momoonіqui mehesamaaicuudino.

14

Dinahabediti Imitino Diimaadino.
(1 Co 8.1-13; 10.23-33)

1 Saatoho imiyaavogo equehecutimoco magaayici. Jaarumo diiboma mejenaaucasidino diibo imino agaajatinohallivi.
2 Miiro saatoho imiyaavogomo icahi fanoovaaco uduujirumo. Jaanoti saatoho icahi asimico duutimo boti basutaacoro amachumo imiyaavogo ajashumaño.
3 Jaamo fanoovaaco uduumo, fanoovaaco uduutimoco dejecujitirahi. Jaabadiro fanoovaaco uduutimo uduumoco medejecudino Moocaani diitoco agaayicicumaño.

4 ¿Nacu mɨɨjoho ɨɨjoho sita jeecɨvomɨnaafico dejecuqui? Ɨdɨɨboro diiboco ihaivojɨɨbo:
Jino imino, jaanotɨ jino imitɨhi, neejirahi. Jaamo imijirahi. Jaaboco ɨdɨɨboro Aivojɨɨbo
imityari imitusujirahi.
5 Jaanotɨ bu saatoho safucuco sifucu sihidɨ jeevahibadɨ esɨcɨnɨmo. Jaanotɨ saatoho
miyaaveguehi fafucuva sabadɨro iicanoco. Jaanegui tonoocɨtɨ sanoocoro mimiyaavo-
gonojaagovɨro mihicacuqui.
6 Jaabo safucuco ificuubo Aivojɨɨbo Moocaanicoro iimequi ficuuhi. Jaanotɨ bu
safucu sihidɨ jeevahibadɨ ificuutɨɨbo, bu: Aivojɨɨbo Moocaani jillɨ bachu imogoobo,
noobo. Jaabadɨro bu fanoovaaco uduubo: Aivojɨɨbo Moocaani jillɨ bachu imo-
goobo, nooboro duuhi, toonohallɨvɨ Moocaanico iimomaño. Jaabadɨro bu fanoovaaco
uduutɨɨbo: Aivojɨɨbo Moocaani jillɨ bachu imogoobo, nooboro duutɨhi, amachujino-
hallɨvɨro Moocaanico iimooboro.
7 Mɨɨro mɨɨhaitɨ saatoho ifiguiiharo icatɨhi, bu jaamo ifiguiiharo guijevetɨhi icano.
8 Jaamaño mihicasumi Aivojɨɨbo Cristoguiiharo mihicahi. Jaanotɨ bu miguijevecuudɨ
Aivojɨɨbo Cristojaagovɨ mefeeji. Jaamaño mubuheerumo, bu miguijevecuurumo icano
Aivojɨɨbo Cristotaro mihicaji.
9 Mɨɨro Cristo iguijevecuubo siino buheeteuhi, ubuheeme, bu uchuumucuumo icamo
Aivojɨɨbotɨ iicaqui.
10 ¿Jaabo ɨɨjoho, collɨhi: Dinahabo imitɨco, neehi? ¿Collɨhi jaaboco dɨɨheguehi? Mɨɨro
famooro ufucu Cristo ɨmefeenevɨ mihigaiveji mɨɨhaico diibo imeecɨqui.
11 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Uujoho iicaabo noobo Aivojɨɨbo, Moocaani tahɨmefeenevɨ paryɨ miyamɨnaa memuɨɨveji.
Jaadɨ paryɨ famooro uujoho Moocaani iicanoco neeji.
12 Jaamaño paryɨ mɨɨhai Moocaanico jiijehallɨvɨ mihicahicadɨnoco mɨjɨɨbegueji.

Dinahaboco Gañɨɨsudino.

13 Jaaneguiiha fahɨgova tɨhɨɨsucasicuutɨmo mihica. Jaamo amɨɨhai nahaboco nani-
gaañɨsutɨmo mihicahi, bu imitɨfaño gañɨɨsutɨmo mihicahi icano.
14 Uujoho Aivojɨɨbo Jesuco imiyaavogomaño gaajahi, chahano jinejeba iinoro iimitɨno.
Jaanotɨ saatoho toono iimitɨno iicanoco eesamaaimedi bu imicutɨno.
15 Jaanotɨ ɨɨjoho uduunoco dinahabo aatyɨmeebere iimitɨnobadɨ eesɨcɨnɨɨboro
ɨdaasuvohachiijɨ diiboco imino gaijɨtɨhi. Jaaneguiiha dinahaboco mɨtasudino
fanoovaaco uduunofeenedɨ diibohallɨvɨ Cristo iguijevecuuboco.
16 Jaanegui toono amɨɨhaidi iiminoco momoonɨdino, sita amɨɨhaiditɨ: Imitɨnoco
moonɨɨbo, eneejiruneguiiha.
17 Mɨɨro Moocaani aivojɨ mamachujiruno, mahadujiruno icanohallɨvɨ mejenaau-
casiqui icatɨno. Jillɨ ɨtɨcovono ifi ica, sajeebɨɨ ica, imo imo ica icano Moocaani Gai-
jafeenedɨ mihicahi.
18 Jillɨ Cristoco ejeecɨvoobo Moocaanico imo imo moonɨhi. Jaabo miyamɨnaa ɨmega
imino iinehi.
19 Jaaneguiiha masɨɨ guiinomoro mefeequi sajeebɨɨ icaco aacɨnoco. Jaaneri fahɨgova
mahamusucasiqui mɨɨhai miyaavogo jeebɨɨ ijusiqui.
20 Jaaneguiiha Moocaani sita jeebɨɨfaño omoonɨnoco ɨɨjoho fanoovaaco amachunoco
aatyɨmenefeenedɨ mɨtasudino. Mɨɨro paryɨ machutaano ɨdicunootɨhi. Jaarunofaño
mamachunofañodɨ sifiico imitɨfaño magañɨɨsuno imitɨhi.
21 Imijiruno asimɨco duutɨɨbo idiicano, bu vino aivofaihuco adutɨɨbo idiicano icano,
bu saneheje toonofañodɨ dinahaboco imitɨfaño agañɨɨsujirunoco icano.
22 Ɨɨro dimiyaavogoma diica ijeevadɨ Moocaani ɨmegavɨ. Imicani icajiibo ijeebɨɨfañodɨ
imino iicanoco eesɨcɨnɨɨbo.
23 Jaanotɨ siinoco ñɨhicugooboro uduubo imitɨco ɨcɨhi miyaavogooboro uduutɨmaño.
Jaamaño imiyaavogotɨmoro esamaaimoro omoonɨno imitɨ.

15

Sitaguiiharo Moonɨ Imo Imo Iicaqui.

1 Miɨhai momiyaavogo mequehecumo saatoho imiyaavogo iniinovamoco
mahamusuji miɨhaiguiiharo moonɨtɨmo.
2 Jaanegui paryɨ miɨhai sitaaco imo imo momoonɨsu diitedi imino momoonɨnofeenedɨ
imiyaavogo iquehecutequi.
3 Miɨro Cristo icauruubo ifiguiiharo icautɨhi. Jillɨro Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ
icaubo: Ɨco Moocaanico imitɨno eneehicano tahallɨvɨ jɨfaifetehi, nuubo Cristo.
4 Miɨro sɨicɨjetɨro Caatɨnɨhaamefaño paryɨ unuunoco caatɨnɨumo toonotɨ miɨhaico
ijɨibeguequi toonofeenedɨ Moocaani miɨhaico aamusunoco mehesɨcɨnɨmofeenedɨ
fanoovaaco majaabɨcɨhi. Jaanofañodɨ majacusucafetehi.
5 Moocaani miɨnoco fanoova jaabɨcɨco, jacusuco icano aacɨibo, jaafa amɨihaico
amusuhi. Jaamo imo imo sajeebɨi fahɨgova mihicacasihi Cristo Jesu onoobadɨ.
6 Jaamo sano mihimehi Moocaanico Mohaivojɨibo Jesucristo Caanico.

Judiomɨ Iicatɨmoco Taajasujɨibogoco Acɨmo.

7 Jaaneguiiha Moocaani imiguiiha fahɨgova sitaama magaayɨcɨcasi, miɨhaico Cristo
agaayɨcɨbadɨ.
8 Miɨro uujoho amɨihaico neehi: Cristo saauhi judiomɨco ejeecɨvovaubo, moheede-
temɨhaico unuuno imiyaavequi. Jaanoco Cristo igaajasuqui Moocaani onoonoco
abañɨtatɨnoco.
9 Tollɨro bu saaubo judiomɨ iicatɨmo Moocaanico iimequi miyamɨnaaco
ɨidaasugueneguiiha, Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ:
Jaamañо Moocaanico imeji judiomɨ iicatɨrucuumimɨnaafeenevɨ, bu diibeditɨ imino
masivaji, noono.
10 Jaabadɨro bu simañoohaamefañovɨ noono:
Judiomɨ iicatɨrucuumimɨnaa imo imo mihica, Moocaani cuumimɨnaama.
11 Jaabadɨro bu simañovɨ noono:
Aivojɨibo Moocaanico mihimo, paryɨ cuumimɨnaa diibo mityaco famooro miyamɨnaa
macahacɨsu, noono.
12 Jaabadɨro bu Isaia caatɨnɨuhi:
Isai onoobo iyaachimɨhaioobo agañiivooboro cuumimɨnaa Aivojɨibotɨ icaji.* Jaabo di-
itoco ataajasujinoco esɨcɨnɨjimo, nooboro.
13 Moocaani miɨhaico taajasu, esɨcɨnɨ icanoco aacɨibo. Jaafa Moocaani amɨihaico imo
imo omoonɨiboro sajeebɨi icaco acɨhi diiboco mimiyaavogonofeenedɨ, amɨihai sihidɨ
janaanɨcɨvɨ mimiyaaveguehi Moocaani Gaija mityari.
14 Tañahabomɨ, uujoho imino gaajacuuhi amɨihai mihimihuseneque, sihidɨ magaa-
janoco, bu fahɨgova mafagocasinoco magaajanoco icano.
15 Jaaneguiiha jihaamefañо amɨihaidi caatɨnɨhi nucufeguetɨibo ɨjɨibogonotɨ. Jaanoco
jaamo jabajeevetɨmo mihicahi Moocaani uco iimihusefañodɨ atajɨibaaboro acɨhi
moonɨqui,
16 Jesucristoco jeecɨvequi judiomɨ iicatɨmofeenevɨ. Diiboco ejeecɨvoobo uujoho
jɨibeguehicahi Moocaani jɨibogoco taajasuguiiha judiomɨ iicatɨmoco Moocaanijaagovɨ
satyequi, ijeecɨvobadɨ igaayɨcɨqui Igaijafeenedɨ ijeevadɨ iiguiiharo ificucuumoco.
17 Cristo Jesuco imiyaavogonofeenedɨ imo imo icahi Moocaani dudɨcamaajeque
omoonɨmañо.
18 Uujoho jinejetɨ iimaatɨhi ɨdɨinoro Jesucristo tafañodɨ omoonɨnotɨ. Judiomɨ
iicatɨmoco Moocaani onoonoco: Jii, nuusuqui. Jaanoco uujoho moonɨhi tafañodɨ
Jesucristo ihiimaaneri, bu iiminoco omoonɨneri,

---

* **15:12** Griego iijɨri: Isaia onoobo caacamɨtɨ ruutuji. Jaabo agañiivooboro cuumimɨnaa Aivojɨibotɨ icaji, noono.

19 bu gaajasu mityafeenedɨ, bu aatyɨmeratɨno eetavofeenedɨ, bu Moocaani Gaija
mityafeenedɨ icano. Jiibadɨ Cristo taajasujɨɨbogoco jɨɨbuguucuuhi Jerusaletɨ fahɨgovadɨ
ɨfutusucuuhi Iliricu jiinɨjevɨ.
20 Jaanoco iimogooboro jillɨ jɨɨbeguehi taajasujɨɨbogoco johono Cristo momo agaa-
jaratɨcuumijefaño sita itɨconɨ ɨjɨɨbogonohallɨvɨ ɨjɨɨbogonoco iimogotɨmaño.
21 Jillɨro moonɨhi Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ:
Jaatyo diibotɨ agaajatɨmo atyɨmeji, bu diibotɨ uguubutatɨmo gaajaji, noono.

Pablo Roma Cuumijaagovɨ Feeguehi.

22 Jillɨtɨ jimañovɨ sihidɨ dudɨcamaaje iicamaño uujoho feehicatɨhi fahiijɨva amɨɨhaico
abaateguehicaruubo.
23 Jaarunaa jisumi jiicuumijefaño tadyudɨcamaajeque iimivucumaño, bu sɨɨcɨjetɨro
amɨɨhaico abaatonoco iimeguehicamaño,
24 España jiinɨjejaago ofoodɨ amɨɨhaico baahinɨji. Jaadɨ imino ma-
hatyɨmecasinobuunatɨ uco mahamusu Españavɨ feequi.
25 Jaanotɨ jisumihiica feehi Jerusalejaago, tahɨ iicamo monahabomɨco
mahamusunoco asatyoobo.
26 Mɨɨro Macedoniari, Acayari icano iicamo allacaruhi nɨhɨbamɨco Jerusaleri mona-
habomɨ ɨɨdaasumoco ihamusuqui.
27 Tollɨ moonɨmo judiomɨoto imiyaavogomo Cristo jɨɨbogoco diitojaagovɨ asatyunegui-
iha. Jaaneguiiha diito judiomɨtɨ imiyaavogomoco inehejetɨ acɨmo.
28 Jaaneguiiha jinehejeque paryɨ iimivooboro toono nɨhɨbamɨco diitoco aacɨdɨ Es-
pañajaago ofoobo amɨɨhaico meecɨhinɨji.
29 Imino uujoho esɨcɨnɨhi, tahɨgo ɨɨfotoodɨ Cristo iimihuseri imino uco moonɨji.
30 Tañahabomɨ, Mohaivojɨɨbo Jesucristofeenedɨ amɨɨhaico neehi, bu Moocaani Gaija
gaijɨco aacɨnofeenedɨ: Tajaagovɨ miminifoto. Jaamoro mesefaquifoto Moocaanima
tahallɨvɨ mihiimaamo.
31 Tahallɨvɨ Moocaanico midillu Judeari iicamo Cristoco imiyaaveguehicatɨmeditɨ
uco itaajasuqui. Jaabadɨro jino monahabomɨ Jerusaleri iicamedi asatyonoco imino
igaayɨcɨqui.
32 Jaabadɨro bu Moocaani iimogohachiijɨ uujoho imo imo amɨɨhaico atyɨmequi, bu
jaabo amɨɨhaico abaatonofeenedɨ jaguisɨqui icano.
33 Jaafa sajeebɨɨco aacɨɨbo Moocaani amɨɨhaima icahi. Fɨne.

16

Iijɨco Agalluuno.

1 Amɨɨhaico neehi, monago Febe onoogohallɨvɨ sɨɨcɨjetɨro Cencrea cuumiri iicaja
Moocaani iijafaño ejeecɨvehicagotɨ:
2 Jaagoco imino magaayɨcɨ Mohaivojɨɨbo momofeenedɨ miyaavogonahabomɨma mi-
hicanɨcɨbadɨ. Diigoco mahamusu ucuujɨvaachunehejetɨ, mɨɨro diigo sihidɨ saatohoco
amusuhicahi, bu uco tollɨro amusuhicago.
3 Tollɨro bu Aquila, itaaba Pricila icamɨsi taajɨco mahacɨ Cristo Jesu dudɨcamaajetɨ uco
anahabonɨhicamɨsico.
4 Diitɨsi ifiico ñɨhicunofaño tahallɨvɨ ficuuhi uco agaicaaujirunotɨ itaajasuqui.
Jaamɨsico uujoho toonohallɨvɨ imehi. Jaabo uuro icatɨno, tollɨro bu famooro
monahabomɨ Moocaani iijamɨnaa judiomɨ iicatɨmo icano.
5 Tollɨro bu paryɨ monahabomɨco taajɨco mahacɨ Aquilamɨsi iijafaño iigaivehicamoco.
Tollɨro bu tagataavomɨnaafi Epeneto onooboco taajɨco mahacɨ diibo aivo itɨconɨ Acaya
jiinɨjevɨ Cristoco imiyaavuguubo.
6 Tollɨro bu Mariaco taajɨco mahacɨ amɨɨhaifeenevɨ sihidɨ ududɨcamaaihicagoco.

7 Tollɨro bu tajaagoobo Andronicu, Junias icamɨsico taajɨco mahacɨ, cɨvojafaño
iicausumi uco anahabonɨumɨsico, Jesucristo minɨsumɨnaafeenevɨ aivo obocɨmɨsi, diitɨsi
Cristoco itɨconɨ tahɨmegaro imiyaavuguumɨsi.
8 Tollɨro Ampliatu onooboco Aivojɨɨbofañodɨ agaijɨɨbo tagataavomɨnaafico taajɨco
mahacɨ.
9 Jaabadɨro bu Urbano Cristo Jesu dudɨcamaajeque mɨɨhaico aamusuhicaaboco taajɨco
mahacɨ, tollɨro bu agaijɨɨbo Estaqui onooboco.
10 Tollɨro bu taajɨco mahacɨ Apele onooboco sihidɨ Cristoco imiyaavogonoco
ɨɨfusuhicaaboco. Jaabadɨro bu Aristobulo yotoco.
11 Tollɨro bu tayoobo Herodio onooboco taajɨco mahacɨ, tollɨro bu Aivojɨɨboco
imiyaavuguumo Narciso yotoco taajɨco mahacɨ.
12 Tollɨro bu taajɨco mahacɨ Trifena, Trifosa icamɨfeque Aivojɨɨbo dudɨcamaajefaño
ududɨcamaaimɨfeque. Tollɨro bu magaijɨgo monago Persidaco sihidɨ Aivojɨɨbo
dudɨcamaajefaño ududɨcamaaihicagoco.
13 Tollɨro bu Rufo onoobo miyaavogofaño obocɨɨboco taajɨco mahacɨ. Tollɨro bu seejɨco
tamiya seejɨbadɨ uco omoonɨugoco.
14 Tollɨro bu taajɨco mahacɨ Asincritoco, bu Flegonte onooboco, bu Hermas onooboco,
bu Patroobo onooboco, bu Herme onooboco, bu paryɨ monahabomɨ diitoma iicamoco
icano.
15 Tollɨro bu Filoloobo onooboco, bu Julia onoogoco, bu Nereo onoobo, inago
icamɨsico. Tollɨro bu Olimpo onooboco, bu famooro miyaavogofeenedɨ monahabomɨ
iicamoco taajɨco mahacɨ icano.
16 Fahɨgova mihibɨcɨcasimoro midillucasi Moocaani sajeebɨɨco ihɨfusuqui. Paryɨɨcɨno
Cristo iijamɨnaa amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi.
17 Tañahabomɨ, amɨɨhaico neehi: Imino mehesɨcɨnɨ miyaavogomɨnaaco udugaacumoro
agañɨɨsuhicamotɨ. Diito omoonɨno amɨɨhaico mɨɨhai mɨjɨɨbeguehicabadɨ icatɨhi. Jaamotɨ
buhɨgovɨ mihica.
18 Tollɨ omoonɨɨbo Mohaivojɨɨbo Jesucristoco jeecɨvotɨhi ifi onoobadɨro omoonɨmoro
bañɨhicamo cɨvojeebɨɨba iicamehejeque imo imo ihiimaanehejefeenedɨ bañɨhicamo.
19 Famooro gaajacuuhi amɨɨhai mimiyaavogonoco. Jaamaño uujoho imo imo ic-
ahi. Imeguehi amɨɨhai iiminocoro momoonɨqui mihimibaicɨnɨnoco imitɨnocoro mo-
moonɨqui icatɨno.
20 Jaanofañodɨ sajeebɨɨco aacɨɨbo Moocaani saajiibo ɨjɨ Satanasco ifinɨsuvaqui*
amɨɨhaiguiino. Jaabo Mohaivojɨɨbo Jesucristo jaafa amɨɨhaico imino moonɨhi.
21 Tollɨro buunajɨ Timoteo tadyudɨcamaaje nahabonɨmɨnaafi amɨɨhaijaago iijɨco gallu-
uhi. Tollɨro bu Lucio, bu Jason, bu tollɨro Sosipatu onoobo icamo tayoto.
22 Uujoho Tercio jihaamefaño Pablo uco onoonoco acaatɨnɨɨbo amɨɨhaijaa taajɨco
galluuhi Mohaivojɨɨbofeenedɨ.
23-24 Tollɨro bu Gayo onoobo amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi jino diibo iijafaño uujoho
iicaabo, tollɨro toojaco acɨfiibo Moocaani iijamɨnaaco. Tollɨro bu Erasto onoobo jiicuumi
nɨhɨbamɨ ficumɨnaafi, bu tollɨro monahabo Cuarto icamɨsi.†

Moocaanico Iimono.

25 Jaanegui masɨɨ Moocaanico mihimequi. Diibo amɨɨhai miyaavogoco equehecu-
tusujiruubo uujoho ɨjɨɨbeguehicaabogo onoobadɨ, bu Jesucristoditɨ ɨjɨɨbeguehicabadɨ, bu
sɨɨcɨjetɨro jiinɨje ifiivuusumi iicauno agaajaratɨnoco ificuunoco Moocaani agaajasuuno
onoobadɨ icano.

---

* **16:20** Griego iijɨri: ijɨmatajeruqui, noono. † **16:23-24** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaafa Mohaivojɨɨbo Jesucristo amɨɨhaico imino moonɨhi, onoonoco.

26 Jaaruno jisumi gaajacafutucuuno Moocaani ifinɨtɨɨbo tajɨɨba onoobadɨ, Moocaani
iimaamɨnaa Acaatɨnɨuhaamefeenedɨ. Jaano toono agaajarautɨruno jisumi gaajacafutu-
cuuhi parɨ faacuumivariro. Jaanoco uguubumoro imiyaaveguequi.
27 Jaanegui jaafa ɨdɨɨboro Moocaani sihidɨ gaajama iicaabo, Jesucristofeenedɨ diiboco
mihimono ufucuro finɨjitɨhi. Fɨne.

1 CORINTIOS

Pablo Caatɨnɨuhi Corintomɨnaadi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minɨsumɨnaafitɨ icahi, Moocaani onoobadɨ, bu nahabo
Sostene onoobo icano
2 Moocaani iija Corintori iicajamɨnaadi caatɨnɨhi. Jaamo Cristo Jesufeenedɨ
Moocaanita iicacuumo diibediro iicaqui ucuuhuvamo, bu paryɨ fahɨgova jiinɨjevɨ
Mohaivojɨibo Jesucristo, bu diito Aivojɨibo icaabo momoco mihiimaahicamo icano.
3 Jaamo imino sajeebɨima mihica Moocaani Diosfañodɨ, bu Aivojɨibo Jesucristofeenedɨ
icano.

Cristofeenedɨ Moocaani Imino Omoonɨno.

4 Fahiijɨvaro amɨihaihallɨvɨ Moocaanico imehicahi; Cristo Jesufeenedɨ Moocaani
amɨihaico imino omoonɨnohallɨvɨ.
5 Mɨiro Cristofañodɨ mihicamaño Moocaani amɨihaico acɨuhi mojeebɨi gaijadi fanoova
busumijebadɨ fanoohiijɨco, bu fanoogaajaco icano.
6 Oono amɨihaivɨ Cristotɨ jɨibogo miyaano iicano imino agaajacafotobadɨ.
7 Jaamaño amɨihaiditɨ jinehejeba cuujɨvaachutɨhi Moocaani aacɨnehejeonotɨ Mo-
haivojɨibo Jesucristo asaajinoco motoomonohachuta.
8 Jaabo amɨihaico imino teemejiibo niinofucuvɨ. Jaamo imino mɨhɨnivatɨmo mihicahi
Mohaivojɨibo Jesucristo agasejifucu.
9 Bañɨtatɨibo Moocaani. Jaabo amɨihaico cuuhuvahinɨhi Illi Jesucristo
Mohaivojɨibojaagodɨ miicaqui.

Moocaani Iijamɨnaa Udugaacamaaiuno.

10 Jaanegui jino amɨihaico neehi; Tañahabomɨ, Mohaivojɨibo Jesucristo momofeenedɨ,
famooro sabadɨro sayomonocoro mihiimaa, bu amɨihaifeenevɨ dugaavocasineheje
icadino. Jillɨ iminoro sahɨgovɨro miminifoto sano eesamaajejaagovɨro sabadɨro mimini-
foto.
11 Tañahabomɨ, mɨiro amɨihaiditɨ uco jɨibogomo Cloe onoobo yoto, amɨihaifeenevɨva
ɨibacasi iicanoco.
12 Toonotɨ jillɨ amɨihaico neejirahi: Amɨihaiva jillɨ meneehicahi: Saatohova uujoho
Pabloobo, meneehicahi. Jaanotɨvaha bu saatoho uujoho Apoloobo, bu saatoho uujoho
Pedroobo, bu jaanotɨ saatoho uujoho Cristoobo, meneehicahivaha.
13 ¿Nacu Cristo dugaacɨnɨhi? ¿Nacu uujoho Pablo amɨihaihallɨvɨ tetecucafutuuhi? ¿Nacu
amɨihai uujoho Pablo memeri minitɨcafutuuhi?
14 Mɨiro uujoho, amɨihaitɨ mɨihaiñoobaco nitɨhinɨtɨhi, ɨvɨ ɨdɨimɨsiicoro nitɨuhi, Crispo
onooboco, Gayo onooboco icanoro. Jaaneguiiha toonohallɨvɨ uujoho Moocaanico imehi.
15 Jaamo mɨihaiñooba: Uujoho Pablo memeri nitɨcafetehinɨhi, nootɨmo mihicahi,
16 bu tollɨro nitɨuhi Estefanoco iijamɨnaama. Jaanotɨ saatohobaco gaajacuutɨhi tahɨ
fɨne cajaatyocohacho nitɨuhi.
17 Mɨiro uco Cristo nitɨfiiri galluutɨhi, iimino jɨibogocoro jɨibeguequi uco galluubo.
Jaaruno bu sihidɨ gaaja iijɨri jɨibeguequi icatɨno jillɨ Cristo ɨmoholliigavɨ iguijeveuno
sɨcamañovɨ minifototɨno iicaqui.

Cristo Moocaani Mitya, Gaaja Icano.

18 Jaamaño mɨiro Cristo ɨmohohallɨvɨ iguijeveuno jɨibogo jillɨ jihovonobadɨ jeevahi
cɨijɨgaifaño efeejimedi. Jaanotɨ ataajajimedi, jino mɨihaidi, Moocaani mitya icahi.
19 Mɨiro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Finɨsuji gaajamɨnaa gaajaco, bu tɨhɨisuji gaajacɨmɨnaa esɨcɨnɨco, noono.

20 ¿Nacu cuuca icaabo gaajamɨnaafi? ¿Cuuca icaabo jɨɨbogomɨnaafi? ¿Cuuca nacu icaabo jisumio jenaaumɨnaafi? Mɨɨro Moocaani jeegavusucuhi jiinɨjemɨnaa gaajaco.
21 Imoonɨqui jiinɨjemɨnaa, Moocaani gaajafeenedɨ, Moocaanico gaajacɨhinɨtɨhi. Jaabo Moocaani igaajafeenedɨ diibedi imineguiiha taajasuubo miyaavogomɨnaaco iimino jɨɨbogofeenedɨ saatehedi tobogo jihovonobadɨ iicarunofañodɨ.
22 Mɨɨro judiomɨ dilluhicahi sihidɨ ejeevano gaajataco. Bu tollɨro griegomɨ jiije gaajacoro guiinehicahi.
23 Jaarunaaca mɨɨhai mɨjɨɨbeguehicahi Cristo etetecucɨnɨɨboco. Jaanoco judiomɨ unucufeguemere tɨɨmejetasuhicamo. Tollɨro judiomɨ iicatɨmedi jillɨ jihovono.
24 Jaanotɨ naha ucuuhuvacɨnɨmedi, judiomɨtɨ, bu judiomɨ iicatɨmedi icano, Cristo Moocaani mitya iicaabo, bu Moocaani gaaja iicaabo icano.
25 Mɨɨro Moocaani gaajatɨ iicarunovaha miyamɨnaa gaajahallɨnohocɨvɨ sihidɨ jeevahi, bu Moocaani niinova iicaruno miyamɨnaa sefa janaanɨcɨ sihidɨ jeevahi.
26 Eneecau magaaja, tañahabomɨ, Moocaani amɨɨhaico ucuuhuvaumotɨ bu mɨɨdɨmo jijeogaajamɨnaaotou. Jaabadɨro bu mɨɨdɨmo aivojɨma iicamootou miyaamo iyaachimɨhaiototɨ.
27 Jaanotɨ naha Moocaani ɨcɨuhi jiinɨjemɨnaadi mɨhɨɨfomo iicamoco agaajafiimoco inucufevesuqui, tollɨro bu Moocaani jiinɨjemɨnaadi iniinovafimoco ɨcɨuhi esefafiimoco inucufevesuqui,
28 tollɨro bu ɨcɨubo jiinɨjehallɨvɨ jihovono iicanoco, mɨhɨɨfomo iicamoco icano jiijehallɨvɨ miyaamo iicamoco inucufevesuqui.
29 Jillɨtɨ diibo ɨmefeenevɨ mɨɨhaiñooba: Uujoho aivo sihidɨ jeevahi, nootɨmo iicaqui.
30 Mɨɨro Moocaani amɨɨhaico Cristo Jesujaagovɨ miniiyuhi, tollɨro bu moonɨubo Cristo mɨɨhai gaaja iicaaboco. Diibofañodɨ Moocaanima sajeebɨɨ miicaqui, mataajacuumoro diibediro miicaqui.
31 Jaanegui Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ: Difiico iidiimuuruubo; Aivojɨɨbocoro diimo.

2

Cristo Etetecucɨnɨɨboco Mɨjɨɨbogono.

1 Tañahabomɨ, mɨɨro Moocaanitɨ jɨɨbeguequi amɨɨhaijaago eeguejeusumi iimino ihiimaajinoma, bu gaaja iimaama icano fuutɨhi.
2 Jillɨro amɨɨhaifeenevɨ jinejebaco gaajatɨɨbobadɨ minifutuuhi ɨdɨɨbocoro Jesucristoco jaanɨ etetecucɨnɨɨboco gaajauhi.
3 Jaabo uujoho amɨɨhaifeenevɨ niinovano icauhi. ¿Mɨllɨ fɨne diitoco jɨɨbegueji? nooboro sihidɨ iguiiboro veveveve.
4 Jaabadɨro bu tahiimaa, tojɨɨbogo icano miyamɨnaa gaajasuri icautɨno. Jillɨro Moocaani Gaijari, mityari icano ɨfusuhinɨhi.
5 Jillɨtɨ amɨɨhai miyaavogo miyamɨnaa gaajafañodɨro icatɨno Moocaani mityafañodɨro iicaqui.

Moocaani Gaijafeenedɨ Magaajacɨno.

6 Jaarunofaño mihiimaahi gaajaco miyaavogofaño ujusicuumofeenevɨ. Jaaruno jijeo gaajari icatɨno, bu jidɨhijeo aivojɨto iimitɨmo gaaja goovano ifinɨfineri icatɨno.
7 Jillɨ Moocaani gaajaco mihiimaahi agaajaratɨno ɨtɨhɨɨnoco toovonono iicano gaajaco. Jaanoco Moocaani sɨɨcɨjetɨro ficucuuhi mɨɨhai taajasuco.
8 Jaanoco cajaatyoba saatohotɨ jijeo aivojɨto gaajacɨutɨhi. Mɨɨro igaajacɨuruva tetecujitɨrumo niquejeo imi Aivojɨɨboco.
9 Jillɨro jillɨ, Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ:

Miyamɨnaa aatyɨmeutɨnehejeque, bu uguubutɨnehejeque, bu miyamɨnaa jeebɨɨfaño ɨjɨcafetehinɨtɨnoco icano, Moocaani imibachucuuhi diiboco agaijɨmeguiiha, noonoro.
10 Jaarunoco Moocaani mɨɨhaico gaajasuhi Igaijafeenedɨ. Mɨɨro Igaija paryɨ fanoocoro gaajahi, bu Moocaani jeebɨɨ faicuvahɨ iicarunoco.
11 ¿Nacu, cajaanɨ gaajahi sifi esamaajeque? Ɨdɨɨboro igaija diibofaño iicaabo gaajahi. Jaabadɨro buunajɨ mɨɨjoho gaajatɨhi Moocaani esamaajeque, ɨdɨɨboro diibo Gaija gaajahi.
12 Jaabadɨ mɨɨhai magaayɨcɨhinɨtɨhi jiinɨjeo gaijaco, ɨdɨɨboro Moocaanitɨ asaano Gaijaco magaayɨcɨhinɨhi, toonotɨ magaajaqui Moocaani mɨɨhaico iimihuseri aacɨhinɨnoco.
13 Jaanehejeque mɨɨhai mihiimaahi Moocaani Gaija mɨɨhaico ɨjɨɨbogobadɨ. Jaano mɨɨhai gaajariro magaajanoco icatɨno. Jillɨ mɨjɨɨbeguehi Moocaani jɨɨbogoco miyaavogomɨnaaco.
14 Jaanotɨ Moocaani Gaijama achahaabo gaayɨcɨtɨhi Moocaani Gaijaonehejeque, diibedi jillɨ jihovonobadɨ icano, agaajatɨmañoo. Jaanoco Moocaani Gaijariro magaajacɨtahi miyaano iicanoco.
15 Jaanotɨ naha Moocaani Gaijama iicaabo paryɨ fanoovaaco agaajaaboro dugaacuhi. Jaabo imitɨco, mɨɨjoho neejitɨrahi.
16 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañoo noono: ¿Nacu, mɨɨjoho gaajacɨuhi Moocaani esamaajeque? ¿Nacu, Moocaanico mɨɨjoho conooco jɨɨbeguejirahi? Jaanotɨ naha mɨɨhai Cristo esamaajema mihicahi.

3

Moocaani Amusumɨnaa.
1 Jaamañoo tañahabomɨ, uujoho amɨɨhaima Moocaani Gaijama iicamoma mihicanɨcɨbadɨ iimaatɨhi, jillɨ Moocaani Gaijama achahamoma mihicanɨcɨbadɨ iimaahi, Cristojaagodɨ seemehiica iicamoma mihicanɨcɨbadɨ iimaahi.
2 Amɨɨhaico ɨtɨhɨɨtɨnocoro jɨɨbeguehinɨhi oono seemeneque machuco acɨtɨmoro mɨfañocoro ihiisunɨcɨbadɨ. Ɨtɨhɨɨtɨnocoro jɨɨbeguehinɨhi magaayɨcɨujitɨruneguiiha, bu jisumihiica magaayɨcɨtɨhiica icano.
3 Jillɨ amɨɨhaihiica tɨcovomiyamɨnaarehiica. Mɨɨro amɨɨhaifeeneri icanehejehiica siinohallɨtɨ sitaaco mɨjɨɨheveneheje, ɨɨbacasineheje, dugaacamaajeneheje icano. Jillɨ tɨcovomiyamɨnaarehiica mihicahi. Jaamañoo paryɨ miyamɨnaa omoonɨnɨcɨbadɨro momoonɨhicahi.
4 Mɨɨro saafi: Uujoho naha miyaano Pabloobo, meneehicahi. Jaanotɨ bu saafi: Uujoho naha Apoloobo, meneehicahi. Jillɨ meneehicamañoo tɨcovomiyamɨnaarehiica mihicahi.
5 ¿Nacu mɨɨjoho Pablo? ¿Nacu mɨɨjoho Apolo? Jillɨ mɨɨhai Moocaani amusumɨnaa toonofeenedɨ amɨɨhai mimiyaaveguehinɨno. Jaano toonoco meheetavehi motɨcovohocɨvɨ mɨɨhaico Aivojɨɨbo aacɨdɨneheje.
6 Mɨɨro uujoho basuuhi. Jaanoco Apolo maaisuuhi. Jaanoco Moocaani jusisuhi.
7 Jaamañoo abasuubo sihidɨ ejeevano icatɨno, bu amaaisuubo sihidɨ ejeevano icatɨno. Jaanotɨ naha Moocaani fanooco omoonɨɨbo toohoco ujusisuubo.
8 Mɨɨro jaamañoo abasuubo, amaaisuubo icano sabadɨro jeevahi. Jaarunaaca ijeevadɨsahaje idudɨcamaajedɨno ijaadaco Moocaanitɨ gaayɨcɨji.
9 Mɨɨro mɨɨhai Moocaani nahabonɨmɨnaa. Jaanotɨ amɨɨhai Moocaani dudɨcamaaje faguibadɨ mihicahi. Jaanotɨ bu tollɨro Moocaani iijaco eheetavojabadɨ mihicahi.
10 Jaamañoo Moocaani imihusetɨ uco aacɨdɨno, uujoho aivo iijano eetavoco agaajaabobadɨ ihɨmahacɨnoco cuhufono basuhi. Jaanohallɨvɨ sita ifajaaco majaanɨjihachiijɨ imino esɨcɨnɨmoro majaanɨ.
11 Mɨɨro siino sita ihɨmahacɨtɨ ficuucuujitɨrahi ihɨmahacɨ Jesucristo iicacuumañoo.

12 Jaanoti diibo iicacuunohallivi saatoho orori, nihibajeneri, sihidi ijaadama icano guiisiyineri icano iijaco eetavoobo. Jaanoti saatoho imohoneri, jaaineri, jiihuneri icano ajaanihachiiji
13 eheetavodiibo dudicamaaje gaajacafeteji foovono, ufucu dugaacufucusumi; miiro ciijigairi nisucafetejino. Jaadi gaajacafetejino naa cajaani miyaanoco eheetavuunoco.
14 Jaanoti cajaani dudicamaajehacho Moocaani nisufañodi afatyoobo ijaadaco gaayiciji.
15 Jaanoti cajaaninocohacho finisujino diibo dudicamaaje gañiicafeteji. Jaarunofaño diiboro taajaji oono ciijigai iijaco ijigasunoti ataajaniciibadi.
16 ¿Nacu magaajatihi amiihai Moocaani iija mihicanoco? ¿Bu Moocaani Gaija amiihaifaño iicanoco?
17 Jaanoti bu cajaanihacho Moocaani iijaco ifinisuuboco, bu Moocaani diiboco finisuji. Miiro amiihai Moocaani iija. Jaaja mihinivatija.
18 Jaanegui cajaani amiihai ifiico jilli mabañisudino. Cajaanihacho amiihaifañoti: Jidihivi uujoho gaajaminaafi, monoobo gaajatiibobadi miminifoto. Jaabo miya gaajaminaafiti minifetehi.
19 Miiro jijeo gaaja Moocaanidi jilli jihovono. Miiro Caatinihaamefaño noocinino: Moocaani gañiisuhi agaajamoco abañificamañovi, noonoro.
20 Tolliro bu noono: Aivojiibo gaajahi gaajaminaa esamaaje jilli sicamaño iicanoco, onoono.
21 Jaanegui miihaiñooba miyaminaafi jiibegueri amiihai ifiico mitya mitya momoonidino. Miiro paryi sabadiro amiihaiñeheje.
22 Miiro uujoho Pablo icaruubo, Apolo icaruubo, Pedro icaruubo icano amiihaico mijiibeguequi fanooro Moocaani amiihaico aacino jiinijehallivi mihicanohachuta, jisumi iicaneheje, bu ufucu iicajineheje icano paryi amiihaiguiiha. Tolliro guijevefeenedi Moocaanijaago mihifetejineguiiha icano.
23 Jaanoti amiihai Cristota, bu Cristo Moocaanitahe icano.

4

Minisuminaa Dudicamaaje.

1 Jaaneguiiha amiihai miihaico Cristo jeecivominaati mehesicini, bu Moocaani jiibegueji itihiino jiibogominaati icano.
2 Jaamo paryi diito toono tajiibama iicamo imino omoonifimoti mihica.
3 Jaanoti naha uudi milli icatino miyaminaa tahimiti unuuruno, bu miyaminaa aivoji icagavi tahimitico unuuruno icano, bu uuro tahimitico neejitirahi.
4 Jinejeti uujoho tahesamaaje imitino icatirahi. Jaaruno toonoti uujoho imitusucafototihi. Jaanoti naha idiiboro Aivojiibo Moocaani uco tahimitico neejirahi.
5 Jaanegui amiihaico neehi: Ɨmegaviro sifi imitico, meneedino Aivojiibo Jesu asaatinohachuta. Jaabo diibo jari foovoiicaruji, bu tolliro civoguiino toovono iicarunehejeque. Bu tolliro jaabo jiibeguejiibo miyaminaa jeebiino eesamaaiñehejeque. Jaadi naha jari iticovoocivi Moocaaniti gaayicijimo diitoco acahacisunoco.
6 Tañahabomi, jilli amiihaico neehi amiihai imiguiiha Apoloti, uuti icano, jaamo magaajahi. Jaanoco misiti magaaja. Jaamoro oono Caatinihaamefaño onoono janaaniciviesamaaicuutimo mihicahi. Jaamo saafiiditi mitya mitya mihicamoro sifiico tihiisutimo mihica.
7 ¿Nacu miijoho ico miyaaboti ficuuhi? ¿Nacu cono iima chahahi agaayicitino? Jaano bu agaayicicunoco, ¿collihi sifiiti agaayicitiibobadi: Aivo uujoho mityahi, neehi?
8 Miiro paryiiciino toonoma mihicacuuhi. Miiro sihidi mubusumijevacuuhi. Miihai aivo aivojitorucu, monoomoro miihaico uufocovi miminiiyuhi. Jaanova miyaano mahaivojiivejirahi, miihai amiihaima bu sano mahaivojiivequi.

9 Mɨɨro jillɨ tahesɨcɨnɨ neehi: Moocaani mɨɨhai minɨsumɨnaaco famooguiinovɨro ficuuhi iguijenɨguucuumoco iicanɨcɨbadɨ. Mɨɨro mɨɨhaico miyamɨnaa iimogotɨmoro ajabafiinovɨ mɨhɨfutucuuhi, Moocaani toomomɨnaa ihatyɨmequi, miyamɨnaa ihatyɨmequi icano.
10 Mɨɨhaico naha jihovotobadɨ esɨcɨnɨumo Cristohallɨtɨ. Jaanotɨ naha amɨɨhaico Cristotɨ: Aivo gaajafiimo, neehicamo. Mɨɨhai miniinovafihi. Jaanotɨ amɨɨhai mequehecufihi. Amɨɨhaico: Miyaamo, noomo. Jaanotɨ mɨɨhaico jillɨ: Mɨhɨɨfomo, noomo.
11 Jisumihachuta ajebanoco jaabɨcɨmoro mihicahi, adufirari mihicahi, gaachehuma machahahi, maganɨɨcɨcafetehi, moojanoma machahahi,
12 miniinovatehicahi, muhuseneri mududɨcamaaimo. Mɨɨhaico iminootɨno noomo. Jaarumoco imineeriro meneehi. Mɨɨhaico ɨdaasuno omoonɨnehejeque majaabɨcɨhicahi.
13 Mɨɨhaitɨ aivonoono neehicamo. Jaarumoco sɨɨcuno mihiimusuhicahi. Jiinɨje beevabadɨ mɨɨhaico moonɨhicamo beemeubadɨ jisumihachuta mihicahi.
14 Jino amɨɨhaico nucufevesuqui jillɨ caatɨnɨtɨhi. Jillɨ amɨɨhaico fajɨɨnɨqui agaijɨmo taseemeque icabadɨ.
15 Mɨɨro diez mildɨmo amɨɨhai jɨɨbogomɨnaa Cristotɨ amɨɨhaico ɨjɨɨbogomo icarunaaca, diito amɨɨhai caanimɨbadɨ icatɨhi. Mɨɨro uuro amɨɨhaico seemevahinɨhi Cristo Jesufañodɨ iimino jɨɨbogofeenedɨ.
16 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Uujoho jino iicabadɨro mihica.
17 Tooneguiiharo bu amɨɨhaijaago Timoteoco galluuhi taseemenebadɨ agaijɨɨbo Aivojɨɨbofañodɨ imino iicaabo. Jaabo diibo amɨɨhaico imino esaayuji Cristofañodɨ uujoho omoonɨnoco, fahɨgova iicajahaje Moocaani iijanofaño jɨɨbogooboro efeehicabadɨ.
18 Saatohovaha amɨɨhaitɨ mitya mitya icahicahi uujoho amɨɨhaijaago ufucuro ufuucujitɨɨvɨbadɨ.
19 Jaanegui amɨɨhaijaago goovajino ofoono Aivojɨɨbo iimogohachiijɨ. Jaadɨ jari gaajaji diito mitya mitya iicahicamo ihiimaarunoco, omoonɨtɨnoco icano.
20 Mɨɨro Moocaani aivojɨ jillɨ tɨcovo iimaa icatɨno, mityaono.
21 Jaanegui ¿jinejeque mihimeguehi? ¿Amɨɨhaijaa feeji ɨmeima, nacu gaijɨma, sɨɨcu ifi gaijama?

5

Ajevatɨ Onoono.

1 Miyaano amɨɨhaifeenevɨva ajeva iicano guubuvusuhicahi. Jaano toono ajevaco ajashuno muguubusudino Moocaanico agaajatɨmofeenevɨ. Mɨɨro saafivaha caanimɨ taabamɨma icahi.
2 Jaamo amɨɨhai mitya mitya mihicahicahi. Jillɨ toonotɨ munucufevemere ɨdaasuno mihicatano. Tollɨ omoonɨɨboco amɨɨhaifeenetɨ buhɨgovɨ magañɨɨ.
3 Mɨɨro uujoho, tafi sihɨgo icarunaaca tajeebɨɨ amɨɨhaifeeneri icahi. Jaamaño: Tollɨ iicaabo imitɨco, nuucuuhi amɨɨhaifeeneri iicaabobadɨ.
4 Mohaivojɨɨbo Jesucristo momofañodɨ amɨɨhai mihigaicɨnɨmoma sano tajeebɨɨ icahi, bu tollɨro Mohaivojɨɨbo Jesucristo imityama amɨɨhaima icaji icano.
5 Jaabo diibo iimitɨɨboco Satanasco mahacɨ ifi iimogonoco ifinɨsuqui oomoonɨruubo, ɨdaasuno iicaneguiiha dojɨcuvɨro Moocaanijaago asaaboro ufucu Mohaivojɨɨbo Jesu asaajifucu iicasumi ijeebɨɨ itaajaqui.
6 Aivo imitɨno toono momoonɨnotɨ mitya mitya mihicano. ¿Nacu magaajatɨhi ajashuruno levaduraguiijɨ paryɨ ifaasɨhifaño acaɨsecafetefinoco.
7 Jaanegui toono eedeelevaduraguiijɨco magañɨɨnɨcɨbadɨ toonoco amɨɨhaifeenetɨ magañɨɨ. Jaamo boosɨhi toguiijɨma achahasɨɨhibadɨ mihicahi, toono amɨɨhai mihicabadɨ. Mɨɨro sɨɨcɨjemɨnaa oveja seemeneque gaicaaujibuumo Pascua jɨɨbaimo iicajisumi. Jaanotɨ jisumi Cristo Jesuco guijenɨumo safooro mɨɨhai imitɨhallɨvɨ.

8 Jaanegui masɨɨ Pascua jɨɨbaimoco meheetavequi tohimitɨco magañɨɨmoro, oono eedeelevaduraguiijɨ iimitɨguiijɨco mihicanɨcɨbadɨ. Jaamoro ɨvɨ toguiijɨma achahano maahuneriro meheetavequi abañɨtɨno jeebɨɨri, miyaaneri icano.
9 Mɨɨro amɨɨhaico juufaijɨ acaatɨnɨuhaamefañodɨ nuucuuhi: Aajevafiimoma magataavedino, nooboro.
10 Jaaruno tollɨ onoobo paryɨ jiinɨjehallɨri iicamo aajevafiimotɨ, ifiguiiharo fanoovaaco imeguefimotɨ, bu ananivafifimotɨ, oono bu tollɨro ɨjɨnɨtaco ejeecɨvefimotɨ icano nootɨhi. Mɨɨro tollɨ diitoma iimaatɨmo mihicaruva toojiinɨjetɨ siijiinɨjevɨ mefeejirahi.
11 Jaanotɨ cajaanɨhacho: Miyaavogomɨnaafi uujoho, unuuruubo ajevaco imoyɨɨcɨɨbo, ifiguiiharo fanoovaaco imeguifiifiibo, ɨjɨnɨtaco ejeecɨvefifiibo, sɨcamañooco ɨjɨɨbocasifiifiibo, bu iguiriicavefifiibo, bu ananigaifiifiibo icano, icaaboma magataavedino eneejirunoco, jillɨ neehi. Tollɨ iicaaboma ajashuno safooba mamachudino.
12-13 ¿Mɨllɨtɨ bu uujoho imiyaavogotɨmo: Iimitɨco, neejirahi? Ɨdɨɨboro Moocaani diito: Imitɨco, neeji. Jaanotɨ naha amɨɨhai miyaavogomɨnaa mihicacuumo: Imitɨco, meneejirahi. Jaaneguiiha diibo iimitɨɨboco amɨɨhaifeenetɨ buhɨ magañɨɨ.

6

Dugaacumɨnaa Ɨmefeenevɨ Dinahaboco Satyedino.

1 Amɨɨhaitɨ saatoho amɨɨhai nahaboma imitɨno mihicasumi toonoco mihimibachuqui miyaavogomɨnaajaagovɨ footɨmoro, ¿collɨhi miyaavogomɨnaa iicatɨmo dugaacumɨnaajaagovɨ mofoonɨcɨhi?
2 ¿Nacu amɨɨhai magaajatɨhi miyaavogomɨnaa jiinɨjemɨnaaco udugaacujinoco? Jaano bu jiinɨje amɨɨhairi udugaacucafetejino icanaaca, ¿collɨhi toono sihidɨ ejeevatɨnoco amɨɨhaifeenevɨro mihimibachutɨhi?
3 ¿Nacu magaajatɨhi Moocaani toomomɨnaaco mɨɨhai mudugaacujinoco? Jaano bu icanaaca? ¿Mɨllɨtɨ jijeonoco dugaacutɨmo mihicajirahi?
4 Jaamo bu amɨɨhai jijeonehejehallɨtɨ mɨhɨɨbacasinoma mihicamo bu, ¿collɨhi jaamo miyaavogomɨnaa iicatɨmojaagovɨ tonehejeque mihimibachuqui mefeehicahi?
5 Jino amɨɨhaico nucufevesuqui neehi: ¿Nacu amɨɨhaifeenevɨ gaajamɨnaafi saafiiba chahahi inahabomɨfeenevɨ udugaacujiruubo?
6 Jaano icanaaca, ¿collɨhi masatyehicahi amɨɨhai nahabomɨco miyaavogomɨnaa iicatɨmo dugaacumɨnaa ɨmefeenevɨ?
7 Amɨɨhaifeenevɨ ɨɨbacasima mihicamaño aivo imitɨno mihicacuuhi. ¿Collɨhi jillɨ tollɨ icarunoco majaabɨcɨtɨhi? Jaafa jillɨ amɨɨhaico nanimo.
8 Jaarunaa amɨɨhai sahɨgotɨro imitɨno momoonɨhicahi, mananihicahi amɨɨhai nahabomɨcoro.
9 ¿Nacu amɨɨhai magaajatɨhi iimifiitɨmo Moocaani aivojɨco agaayɨcɨjitɨnoco? Amɨɨhai ifiico mabañɨsudino, ajevamɨnaa, jihovo caanimɨco ejeecɨvefimo, sifigoma iicafifimo, bu sano gaifiimɨmaryo iicafimo,
10 ananivafifimo, fanoovaaco iiguiiharo iimoyɨɨcɨfifimo, bu iguiriicavefifimo, bu sitaaco imitɨno eneefifimo, bu sitaaco imitɨno omoonɨfifimo icano Moocaani aivojɨfaño feejitɨhi.
11 Jillɨ icauno amɨɨhaitɨ itɨconɨ saatoho. Jaarumo jisumi imibachucafutucuhi, Moocaanidiro iicacuqui diiboma sajeebɨɨ icacuumo Aivojɨɨbo Jesu momofeenedɨ, bu Moocaani Gaijafeenedɨ icano.

Mofiico Moocaanidiro Mificuno.

12 Paryɨ fanoovaaco uujoho moonɨjirahi. Jaarunaa paryɨ fanoovaro tamiyaavogoco uco amusutɨno. Uujoho paryɨ fanoovaaco moonɨjirahi. Jaarunotɨ conooba uco guiinonɨjitɨhi.

13 Miyaanoco noonɨcɨmo: Machuta mɨɨno jeebɨɨguiiha, mojeebɨɨ machutaguiiha icano.
Jaarunohocɨco sabadɨro Moocaani finɨsuji. Jaanotɨ mofi ajevaguiiha icatɨhi Aivojɨɨbo
Cristoguiiharo icano. Jaabadɨro bu diibo mofiguiiha iicaabo.
14 Jaabo Moocaani Cristoco siino ubuheetesubadɨro bu mɨɨhaico imityari tollɨro
buheetesujiibo.
15 ¿Nacu amɨɨhai magaajatɨhi amɨɨhai ifiino Cristo ifiioneheje iicanoco? ¿Nacu Cristo
ifiitɨ ɨɨcɨɨboro ajevamɨnaago ifiivɨ ficuji? Cha, tollɨ icatɨno.
16 ¿Nacu bu amɨɨhai magaajatɨhi ajevamɨnaagoma ɨɨcɨcasiibo diigoma saafi ifibadɨro
iminifetefinoco? Jaano toono imitɨ ifi. Mɨɨro Caatɨnɨhaame neehi: Famɨsicɨro sahucuru-
cuuji, noonoro.
17 Jaabadɨro Aivojɨɨbojaa iminifotoobo sagaijarucuji diiboma.
18 Jaanegui ajevatɨ magaa. Paryɨ oono cohimitɨhacho iicanoco miyamɨnaafi moonɨfihi
mofifañodɨ iicatɨnoco. Jaanotɨ ajevaco omoonɨɨbo ifiicoro imitɨno moonɨhi.
19 ¿Nacu magaajatɨhi amɨɨhai ifiino Moocaani Gaija iijano iicanoco? Jaabo amɨɨhaifaño
iicaabo, Moocaani amɨɨhaico aacɨɨbo. Jaamo amɨɨhai, amɨɨhai ifi abajatoro mihicatɨhi.
20 Mɨɨro amɨɨhaico ajashutɨno jaadari Cristo guijeveri Moocaani jaaducuuhi. Jaanegui
Moocaanico amɨɨhai ifiiri macahacɨsu.*

7

Taabavaditɨ Onoono.

1 Jaanotɨ oono uco aamefaño meneehinɨneditɨ amɨɨhaico neehi: Aivo imijiruno gaifi
gaigooco dudɨɨcɨtɨɨbo iicano.
2 Jaarunofaño ajevahaño iicamaño amɨɨhai tɨcovohocɨvɨ amɨɨhai taabamɨma mihica.
Jaabadɨro bu gaigoomɨ amɨɨhai tɨcovohocɨvɨ amɨɨhai tajemɨma mihica.
3 Amɨɨhai tajemɨ amɨɨhaico iimugusumi imino: Jii, monoo. Jaabadɨro bu amɨɨhai
taabamɨ amɨɨhaico iimugusumi imino: Jii, monoo.
4 Mɨɨro mogai ifi abajagoro icatɨhi, ɨdɨɨboro aijɨ abajaabo. Jaabadɨro bu aijɨ ifi
abajaaboro icatɨhi, ɨdɨɨgoro mogai abajago.
5 Jaanegui: Chahano, meneedino mihimogocasisumi ɨvɨ ɨdɨsumiro famɨsicɨro sabadɨro
mihiimaacasimɨsiro: Jillɨ tɨcovono miicaqui Moocaanima mihiimaanohachuta,
munuusumi ɨvɨ tɨcovono mihicaji. Jaanobuunatɨ siino dojɨcuvɨro mihicacasi ɨjɨ Satanas
onoobo amɨɨhaico abañɨneri sitama imitɨco momoonɨdino.
6 Jillɨ, jillɨ amɨɨhaico uujoho neehi, tajɨɨba icatɨno.
7 Aivo imeguejirahi famooro gaifiimɨ jino uujoho iicabadɨ iicanoco. Jaarunofaño
itɨcovoocɨvɨ Moocaani aacɨhinɨbadɨ icamo. Saatohoco siibadɨ, bu saatohoco siibadɨ
icano.
8 Jaanegui neehi: Ataabavatɨmehejeque, fibaijɨgomɨhaico icano imicanijiru aivo jino
uujoho uuro iicabadɨro mihicano.
9 Jaanotɨ saatoho tɨcovono mihicajitɨruumo siino matajeva. Jillɨ imicanijiru siino
atajevacuuno mihicano, majaabɨcɨjitɨruneri ɨdaasuno mihicatɨqui.
10 Jaanotɨ bu mogaimɨma iicacuumoco tajɨɨbahi. Jaaruno uujoho icatɨno Aivojɨɨbo
tajɨɨbahi, mogai aijɨco jeevesutɨgo iicaqui.
11 Jaanotɨ mejeevesuhachiijɨ siino tajevacuutɨno mihica. Jaanotɨ jillɨro siino ditajema
dojɨcuvɨro dimijɨɨvo. Jaabadɨro aijɨmɨ mogaimɨco mejeevesudino.
12 Jaanotɨ bu jino uujoho onoono, Aivojɨɨbo onoono icatɨno: Miyaavogomɨnaatɨ saafi
taaba miyaavogomɨnaago icatɨrugo diiboma imino iicagogoco mejeevesudino.
13 Jaabadɨro bu saafigo miyaavogomɨnaago taje miyaavogomɨnaafi icatɨruubo di-
igoma imino iicagohachiijɨ mejeevesudino.

---

* **6:20** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Moocaanico amɨɨhai ifiiri, amɨɨhai gaijari icano macahacɨsu. Jaano toonocɨ fanoocɨro Moocaaninohocɨ, onoonoco.

14 Mɨiro aijɨ imiyaavogotɨruubo mogaifañodɨ Moocaanidi imicuubobadɨ icahi. Jaabadɨro bu imiyaavogotɨgo gaigo aijɨfañodɨ Moocaanidi imicugobadɨ icahi. Jaanotɨ tollɨ mihicaova amɨihai seeme imifijitɨrahi imiyaavogotɨmo seemebadɨ icajirahi. Jaanotɨ saafi imiyaavogomaño toseeheje Moocaanidiro icacuuhi.
15 Jaanotɨ oono imiyaaveguehicatɨmo ejeevesugohachiijɨ, jaafa jeevesumo. Jillɨtɨ tollɨ iicaabo ejeevesugo, bu tollɨ iicago ejeevesuubo icano sajeebɨi icacuuhi. Mɨiro Moocaani mɨihaico sajeebɨiguiiharo cuuhuvauhi.
16 ¿Nacu fɨne ɨijoho gaigo ditajeque miyaavugusujirahi itaajaqui? Jaabadɨro bu, ¿ɨijoho gaifi diitaabaco fɨne miyaavugusujirahi itaajaqui?

17 Oono amɨihai tɨcovohocɨvɨ amɨihaico Aivojɨibo aacɨuno iicabadɨ, bu Moocaani amɨihaico ucuuhuvausumi mihicaubadɨro icano mihica. Jillɨ tajɨibahi paryɨicɨno Moocaani iijanofañoo.
18 Saatoho mucuuhuvacafutuuhi amɨihai meehe quitɨcɨnɨmo mihicamo, tobadɨro quitɨcɨcɨnɨmo mihica. Jaabadɨro bu saatoho quitɨcɨratɨmo mihicamo mucuuhuvacafutuuhi tobadɨro quitɨcɨratɨmo mihica.
19 Miquitɨcɨnɨno sihidɨ jeevatɨhi. Jaabadɨro bu miquitɨcɨratɨno sihidɨ jeevatɨhi. Ɨdɨinoro Moocaani tajɨibaco meheetavano naha sihidɨ jeevahi.
20 Jaanegui famoovaro mucuuhuvacafutusumi mihicaubadɨro mihica.
21 ¿Sifi jɨjovono diicaabo cuuhuvacafutuuhi? Jaarunoco deesɨcɨnɨdino. Jaanotɨ bu toonotɨ ataajajino iicahachiijɨ, tollɨ moonɨ.
22 Mɨiro sifi jɨjovono iicauboco ucuuhuvaubo jisumi Aivojɨibo ataajasucuuborucu. Jaabo jillɨ sajeebɨi diiboco jeecɨvucuji. Jaabadɨro bu sajeebɨi iicauboco ucuuhuvaubo jisumi Cristo jɨjovonurucu.
23 Mɨiro ajashutɨno jaadari Cristo guijeveri majaaducafutuuhi. Jaanegui miyamɨnaa jɨjovototɨ amɨihai ifiico meheetavedino.
24 Jaanegui tañahabomɨ, oono amɨihai mucuuhuvacafutusumi mihicaubadɨro, bu jisumi Moocaanima mihica.

25 Jaanotɨ ɨvɨ bagocajamɨhallɨvɨ Aivojɨibo tajɨibama chahahi. Jaarunaa jino eesɨcɨnɨnoco neehi, uco Aivojɨibo ɨdaasugonofeenedɨ imihuseebe iicamañoo, jillɨ amɨihaico neehi:
26 Uudi imino gaifi oono iicabadɨro iicano jisumihije jino ɨdaasuno mihicaneheje iicamañoo.
27 Gaigooma idiicacuubo, diigotɨ dugaavedino. Gaigooma achahaabo, ataabavanoco diimeguedino.
28 Jaaruubo bu ataabavahachiijɨ, imitɨco dɨicɨjitɨhi. Jaabadɨro bu bagocaja atajevago imitɨco ɨcɨtɨhi. Jaarumo ɨdaasuno icaji. Jaanoco jeedɨ uujoho amɨihaitɨ buhɨgovɨ miniiyujirahi.

29 Tañahabomɨ, jillɨ uujoho eneejiruno: Jiijehallɨvɨ gueenene mihicajitɨhi. Jaanegui amɨihai taabamɨma mihicamo mataabavatɨmobadɨ mihica.
30 Jaanotɨ bu mataamo mataatɨmobadɨ mihica, bu imono mihicamo imono mihicatɨmobadɨ mihica. Jaanotɨ bu manaajeme siinoma mihicatɨmobadɨ mihica.
31 Jaanotɨ bu jijeonehejeque anaajeme tooneri mutuvavotɨmobadɨ mihica. Mɨiro jijeononeheje jillɨ ihɨfuvusuro icaruno finɨfihi.

32 Uujoho imogotɨhi sineheje esamaajeri mihicanoco. Ataabavatɨibo Aivojɨibo Cristo nehejeque imino teemehi, Aivojɨiboco imo imo imoonɨqui.
33 Jaanotɨ ataabavacuubo jiinɨjeonehejejaagovɨro icahi mogaico imo imo imoonɨqui.
34 Jaabadɨro bu atajevacuugotɨ atajevatɨmo siibadɨro diitotɨ icahi. Atajevatɨgo Aivojɨibo nehejeque imino moonɨhi; ijeebɨi, ifi icano imino Moocaanidiro iicaqui. Jaanotɨ bu atajevacuugo jiinɨjeonocoro imino moonɨfihi aijɨco imo imo imoonɨqui.

35 Jaanoco jillɨ neehi amɨɨhaidi iimiqui, amɨɨhai ɨmega jegaiteereque ficuuqui icatɨno, jillɨ iminoro miicaqui neehi. Jaamo Aivojɨɨboco miyaano fanoovari jeecɨvomoro mihicahi.
36 Ɨvɨ jaanotɨ saatehedi ille bagocaja ujusicugo, tajevatɨgo iicano imitɨhachiijɨ, matajenɨ. Matajenɨno imitɨ icatɨno.
37 Jaanotɨ ijeebɨɨfañodɨ quehecuno eesɨcɨnɨɨbo: Jinejetɨ ucuujɨvaachutɨɨbo ifi, onoobadɨro iicaabo ijeebɨɨfañodɨ ille bagocajaco imino ificugoobo aivo imino moonɨhi.
38 Jaanotɨ bu atajenɨɨbo imino moonɨhi. Jaanotɨ bu atajenɨtɨɨbo aivo sihimi moonɨhi.
39 Gaigo atajevacuugo tajɨɨbari aijɨmaryo icaji diibo iicanohachuta. Jaanotɨ aijɨ iguijevehachiijɨ, toonotɨ taajacuugo. Jaadɨ iimogooboco tajevajirugo ɨvɨ miyaavogomɨnaafi iicaabocoro.
40 Jaanotɨ ɨvɨ uudi, aivo imijiruno iinoro iicano. Mɨɨro uujoho tafiico esɨcɨnɨhi, tollɨro bu fɨne Moocaani Gaijama iicanoco.

8

Jihovocaanimɨco Ejeecɨvono.
(Rm 14.1-23)

1 Jaanotɨ ɨvɨ jisumi jihovo caanimɨco ejeecɨvehicanotɨ amɨɨhaico neehi: Miyaano famoovaro aivo toonoco magaajacuuhi. Jaaruno togaaja mɨɨhaico mofiicoro mitya mitya momoonɨnovɨro jusisuhi. Jaanotɨ naha saatohoco magaijɨmo diito miyaavogoco mujusisuhi.
2 Jaanotɨ bu saatoho: Uujoho aivo gaajahi, unuurumo miya gaajaquehiica gaajatɨmo.
3 Jaanotɨ saatoho Moocaanico agaijɨɨboco, bu Moocaani diiboco gaayɨcɨhi.
4 Jaabadɨ ɨjɨnɨtaco machutari ejeecɨvucuunoco mamachunotɨ neehi: Miyaano ɨjɨnɨta jiinɨjehallɨvɨ sihidɨ jeevatɨhi ɨvɨ ɨdɨɨboro saafiiro Moocaani.
5 Jaarunaa niquejefaño, bu jiinɨjehallɨvɨ icano bu sihidɨ jaatyo diosmɨ onoomo icahi, tollɨ eneehicamedi icamo sihidɨ diosmɨ onoomo, bu sihidɨ aivojɨto onoomo icano.
6 Jaanotɨ naha mɨɨhaidi icaabo saafiiro Dios Moocaani. Jaabo Moocaani paryɨ fanoovaaco eetavuuhi. Jaabeguiiha mɨɨhai mihicahi. Tollɨro bu icaabo saafiiro Aivojɨɨbo, Jesucristo, diibofeenedɨ paryɨ fanoova icahi, bu mɨɨhai mihicahi icano.
7 Jaaruno jinooco paryɨ famoovaro gaajatɨhi. Jaanotɨ saatoho ɨjɨnɨtaco ejeecɨvejibuumañо, ɨjɨnɨtaco ejeecɨvucuunoco amachusumi, ihesamaaje iniinovamañо, toonotɨ ijeebɨɨco mɨmɨhɨninɨbadɨ esɨcɨnɨmo.
8 Mɨɨro mamachunotɨ Moocaani mɨɨnoco gaayɨcɨtɨhi. Mɨɨro mamachunotɨ mojeebɨɨ imitejitɨhi, bu mɨhɨnivatejitɨhi icano.
9 Jaarunoco mehesɨcɨnɨ, amɨɨhai siibadɨ esɨcɨnɨtɨmo mamachunofañodɨ, sifi imiyaavogo iniinovaaboco imitɨfañо magañɨɨsudino.
10 Eneecau bu amɨɨhaico neequi: Ɨɨjoho tonehejeque agaajacuubo ɨjɨnɨtaco ejeecɨvehicamañovɨ acasɨɨvooboro amachuuboco, saafi miyaavogomɨnaafi miyaadɨ imiyaavogo equehecutɨɨbo aatyɨmeebere, bu machujiruubo ɨjɨnɨtaco ejeecɨvucuunoco.
11 Jaamañо jillɨtɨ ɨɨjoho agaajacuubo saafi dinahabo imiyaavogo equehecutɨɨboco mɨtasujirahi diibohallɨvɨ, bu tollɨro Cristo iguijevecuuboco.
12 Jaamañо jillɨtɨ amɨɨhai nahabomɨ miyaavogo iniinovamo jeebɨɨco mɨmɨtasumañо amɨɨhairyo Cristoco imitɨno momoonɨhicahi.
13 Jaaneguiiha uduunofañodɨ tañahaboco imitɨfañо igañɨɨsujiruva uujoho ufucuro asimɨco duujitɨhi.

9

Minɨsumɨnaafi Dudɨcamaaje.
(Ga 1.11-2.10)

1 Mɨɨro uujoho sifi jɨjovono icatɨhi, uujoho minɨsumɨnaafi. Uujoho Aivojɨɨbo Jesuco
atyɨmehinɨcuuhi. Jaamo amɨɨhai Aivojɨɨbedi ududɨcamaaiñofañotɨ mihicamo.
2 Saatehedi uujoho minɨsumɨnaafi icatɨhi. Jaanotɨ naha amɨɨhaidi uujoho
minɨsumɨnaafi. Amɨɨhai Aivojɨɨboco magaayɨcɨmaño uujoho miyaano minɨsumɨnaafi
iicanoco magaajasuhi.
3 Jillɨ uujoho neehi imitɨno uuditɨ eneehicamoco:
4 Mɨɨro famoovadiro imino. Jaanoco mɨsi paryɨ magaayɨcɨhi machuqui aacɨnoco,
aduqui aacɨnoco icano.
5 Tollɨro bu imuguruva imijiruno miyaavogomɨnaagoco ataabavano uuma ihɨguequi.
Tollɨro bu Bernabe ihɨcɨruva diiboma ihɨguequi, oono saatoho minɨsumɨnaa iicabadɨ,
oono bu Aivojɨɨbo Jesu nahabomɨ iicabadɨ, bu oono Pedro iicabadɨ icano.
6 Jaanegui fɨne amɨɨhai mehesɨcɨnɨhi ɨdɨɨmɨsiro mɨsi Bernabe, uujoho icano
dudɨcamaajeque jeevesutɨmɨsiro, bu jɨɨbegueriro mihicanoco.
7 ¿Nacu cajaanɨ amocasimɨnaafitɨ iicaabo iinoro inehejeque naajenɨcɨhi? Jaabadɨro bu,
¿cajaanɨ nacu baacuco abasuubo inoovatɨ gueenetɨɨbo icanɨcɨhi? Jaabadɨro bu, ¿cajaanɨ
nacu ihovejamɨco imɨfañoco amaamɨɨbo toonotɨ adutɨɨbo icanɨcɨhi?
8 Jillɨ onoonoco miyamɨnaaro onoono noomoro mehesɨcɨnɨdino. Mɨɨro bu tajɨɨbafaño
tollɨro noono.
9 Moise tajɨɨbahaame jillɨ neehi: Buey itrigohallɨdɨ ɨɨgoneri jehetɨɨbo. Jaabo iijɨco
siyaacudino. Jaafa machuubo ududɨcamaaimaño, noonoro. Jaaruno jillɨ bueymɨcoro
agaijɨumaño nuutɨɨbo.
10 Mɨɨhaiditɨ unuunoco jillɨ nuubo. Mɨɨhai imiguiiha totajɨɨbaco eetavuubo. Mɨɨro
jiinɨjeque acaajaabo, bu itoogaiñoco ejehetɨɨbo icano ufucu inoovataco ɨɨcɨjinoco
esɨcɨnɨɨboro moonɨfihi.
11 Jaaneguiiha amɨɨhaifeenevɨ Moocaani dudɨcamaajeque meheetavomo. ¿Mɨllɨ bu
jaamo busumijeque gaayɨcɨtɨmo mihicajirahi?
12 Buhɨcaga sita icarumo amɨɨhaitɨ ijaadaco gaayɨcɨhicahi. Jaanegui imi mɨɨhai.
Jaarumo mɨɨhai toonoco midillutɨhi. Jillɨro paryɨ jaabɨcɨmoro mihicahicahi Cristo iijɨ
jɨɨbogoco jeevesutɨmo miicaqui.
13 Mɨɨro amɨɨhairyo magaajahi temploja jeecɨvomɨnaa tooja jeecɨvo sefari iicafinoco.
Jillɨ eneejirunoco jillɨ neehi: Tooja jeecɨvo asimɨco agaicaaumoro ejeecɨvefimo toonotɨ
duufihi.
14 Jaabadɨro bu Aivojɨɨbo nuuhi: Cristo jɨɨbogoco ɨjɨɨbogomo Moocaanico ajaaduno
sefari iicaqui.
15 Jaarunoco uujoho safooba dillutɨhi, bu jillɨ nooboro caatɨnɨtɨhi uco siinotɨ ma-
hacɨqui. Imeguehi aivo mɨɨhaiñooba uutɨ: Mɨɨhaico dilluhicaabo, nootɨmaacaro igui-
jeveneque.
16 Uujoho Cristo jɨɨbogoco ɨjɨɨbogonotɨ tafiico sihidɨ mityano esɨcɨnɨtɨhi. Mɨɨro toono
dudɨcamaajeque Moocaani uco tajɨɨbauhi. Jaamaño ɨdaasucanijiru uudi toonoco
jɨɨbogotɨɨbo icaruva.
17 Jaamaño jillɨ uuro iimogooboro toonoco moonɨruva ijaadaco gaayɨcɨjirahi. Jaanotɨ
tajɨɨbari omoonɨmaño jino toono tadyudɨcamaaje Moocaani uco atajɨɨbauno.
18 ¿Cono nacu ijaadaco uujoho agaayɨcɨno? Ijaada uudi Cristo jɨɨbogoco ɨjɨɨbogono
sitaaco toono jaada busumijeque dillutɨɨbo iicano.
19 Mɨɨro uujoho sifi jɨjovono icatɨruubo famoojɨjovonotɨ minifetehi Cristodi sihidɨ
miyamɨnaaco ɨcɨqui.
20 Judiomɨfaño iicasumi judiomɨbadɨ minifetefihi diitoco Cristodi ɨcɨqui. Oono judiomɨ
Moise tajɨɨba onoobadɨ iicamo iicabadɨ icafihi, diitoco ɨcɨqui; miyaano totajɨɨbaguiino
icatɨruubo.
21 Jaabadɨro bu Moise tajɨɨbaguiino iicatɨmofaño iicasumi diitobadɨro minifetefihi
miyaano Moocaani tajɨɨbaguiino icaruubo, Cristo tajɨɨbaguiinodɨ iicamaño.

22 Jaanoti bu iimiyaavogo iniinovamofaño iicasumi diitobadi minifetefihi diitoco
Cristodi icíqui. Jilli oono famoova iicabadiro minifetehicahi tolliti diitoti saatohobaco
taajasuqui.
23 Paryi jilli moonihicahi taajasujiibogoguiiha, tobogo iminoco isivanofañodi icaqui.
24 Amiihairyo magaajacuuhi jinafatyofaño iicamo paryi famooro jineefihi. Jaarumoti
saafiiro ijaadaco gaayicifihi. Jaaneguiiha tolliro amiihai Cristo iimogobadi imino mo-
mooni. Jaamo ijaadaco magaayicihi.
25 Miiro paryi bañamaajefaño iicamo diitoco iniinovatusujirunoco mooniitatihi. Jaamo
tolli mooniifihi ijaada minihaico igaayicíqui, jilli gueenene iicajitirunoco. Jaanoti naha
miihai momooniihi ufucuro ifiniijitino jaadaco magaayicíqui.
26 Jaanoti naha uujoho mihicicíniiboro ijiinoobobadi icatihi. Jaabadiro bu
sicamañehejeque aganihicíibobadi amocasitihi.
27 Jilliro ivi tafiico uuro tajiibafihi uujoho imogobadi iicaqui, uujoho saatohoco
ijiibogonobuunati uujoho imitino ihiinejiruneguiiha.

10

Ijinitaditi Afajiinino.

1 Tañahabomi imeguehi amiihai magaajanoco moheedete paryi famooro Moocaani
aimuufaihaciguiinodi efeehicaunoco. Jaamaño famooro Tifai Muuai oono muuaico
fatyuuhi.
2 Moise dojicuti Moocaani aimuufaihaciguiinodi, Tifai Muuaifeenedi icano ufu-
unofeenedi Moise nitiminaabadi minifutuuhi.
3 Jaabadiro bu famooro sabadiro machuumo Moocaani aaciuno machutaaco,
4 bu paryi famooro aduumo Moocaaniti asaanonifaihuco. Miiro diito Cristoti sefaco
agaayicínoti quehecutehicaumo, nifaihuti, mahadunoti mequehecutoniicíbadi. Jaabehi-
cau Cristo diitoma ofoobo.
5 Jaarumoti ajashutino sanoodimo Moocaani imefeenevi imitino icauhi. Jaamaño
jiihaifeenevíro sicaisituvi finiumo ofoohigovi iifototimoro ijiinijevi.
6 Jilli icauno toonoti miihai magaajaqui. Jaamoro iimitinoco mihimogomoro
mooniitimo miicaqui diito omooniubadi.
7 Jaaneguiiha amiihai ijinitaco mejeecívedino diitoti saatoho ejeecívuubadi. Miiro
Caatinihaame neehi: Jaamoro machuumo, aduumo icano. Jaadi jiibaiminicuumo,
noonoro.
8 Ajevaco momooniidino, diitoti saatoho ajevaco omooniubadi. Jaamoco safucuro
finisuubo sano ajashutino veintitres mildimoco.
9 Bu Moocaanico minisudino, diitoti saatoho inisuubadi. Jaamoco jiinimomiri ehee-
dusuneri finiumo.
10 Bu imitino Moocaaniditi mihiimaadino, diitoti saatoho iimaaubadi. Jaamoco
guijeve abajaabo, Moocaani toomominaafi, finisuuhi.
11 Jilli icauno moheedetemihaima. Jaanoco Caatinihaamefaño ficuumo toonoti miihai
mihiguicívomoro magaajaqui. Jino niinosituvi mihicamo.
12 Jaaneguiiha: Uujoho imino aivo sefano icahi onoobo, deesicíni daaquetedino.
13 Amiihaico iji inisunicíbadiro bu paryi famoovaaco nisufiibo. Jaasumi Moocaanicoro
mehesicíni, diibo amiihaico teemeji iji janaaníci amiihaico inisunofaño gañiisutiibo
iicaqui. Jaano toono nisu amiihaivi agasesumi toonoti mataajajino icahi. Jinooco
Moocaani amiihaico aciji. Jaamo majaabicíhi.
14 Tañahabomi, jaaneguiiha ijinitanoco mejeecívedino.
15 Jilli amiihaico neehi, gaajaminaa mihicacuuneguiiha. Jaanoco jino amiihaico
afajiinínoco amiihairyo mehesamaaje. Jaamoro magaajaci.

16 Jesu guijeveque mehesafotomoro imi adutahilluco mahadumoro Moocaanico mihimonicihi, Cristo itiijohoco etetecucafutusumi agañiiunofañodi, famooro sahigoviro saafiibadiro mihicanoco eneejirunoco. Jaamoro bu imaahuco miquisicaruniciihi Cristo ifiico itetecucafetequi aaciunofañodi saafiibadiro mihicahi eneejirunoco.
17 Miiro miihai Mohaivojiibo Jesucristo Machuta onoonoco meheetavusumi mahajashutirumo tomaahuti famooro mamachuhi. Jaahica tohica idiihicaro sahicaro. Jaamaño saafiibadiro miihai Jesucristoco mimiyaavogoniciihi.
18 Eneecau oono Israel cuumiminaati magaaja, oono jeecivo asimiti uduumo imitino gaijamima saafiibadiro icamo toonoco uduunofañodi.
19 Jilli onoobo: Ijinita miyaamo iicanoco, nootihi. Jaabadiro bu: Diitoco ejeecivoniciimaño asimico ificuniciimaño sihidi jeevano, nootihi.
20 Jaanoti naha jilli neehi: Saatoho Moocaanico agaajatimo jeecivoco eheetavomo jihovo gaijamicoro jeecivefihi Moocaanico jeecivotimoro. Jaaneguiiha uujoho imogotihi amiihai imitino gaijamifañodi mihicanoco.
21 Jaamaño imijitiruno Moocaani imi adutahilluti mahadumoro, bu ijimi adutahilluti mahaduno. Jaabadiro bu imijitiruno Aivojiibo imi machutati mamachumoro, bu ijimi machutati mamachuno.
22 Mohaivojiiboco misifiiratusudino. Miihai diibo janaaniciivi sihidi mejeevatihi.

Jilli Cristotaco Magaijineri Imino Mihicano.
(Rm 11.1-23)

23 Miyaanoco nooniciimo: Jilli mihimogonoco paryi fanoovaaco momoonijirahi, onoomo. Jaaruno paryi fanoovaro miinedi imitatihi. Jiihi, miyaano fanoovaaco momoonijirahi. Jaaruno momiyaavogoco ujusisunoco amusutihi.
24 Ivinaaca naha mofiicoro imino moonitimoro sitaacoro imino momoonijirahi.
25 Jaabadiro bu paryi fanoovano machuta naajehasivi anaajenehejeque mamachujirahi. Jaarumo dillutimo: ¿Naha tohasimi jihovocaanidi ejeecivugucuuno asimi iicanoco? magaajaruva amiihai esamaajedi iimijitiruneguiiha.
26 Miiro paryi jiinijehallıri iicano Aivojiibo Moocaanino.
27 Jaanoti bu saafi miyaavogominaafi iicatiibo amiihaico diiboma mamachuqui ucuuhuvasumi, mamachu paryi fanoovaaco amiihaico aacinehejeque dillutimo, amiihai esamaajedi imijitiruneguiiha.
28 Jaanoti saatoho amiihaico: Jino asimi ijinita jeecivo, noomoro ijiibogohachiiji muduudino, diibo amiihaico ijiibegueebedi imijitiruneguiiha, bu ihesamaajedi imijitiruneguiiha.
29 Jaanoco saatoho dillujirahi: ¿Collihi sifi esamaajedi imitirunoco, uudi iminoco uujoho moonitiibo icajirahi?
30 Uujoho bu amachunohallivi Moocaanico graciaco aacicunoco, bu ¿collihi sita uujoho amachunoti: Imitino, neejirahi? noomoro.
31 Jii, mamachusumi, mahadusumi, bu fanoovaaco momoonisumi icano paryi Moocaani imiguiiharo momoonii.
32 Miihaiñoobaco toonofañodi imitifañovi magañiisudino judiomico, bu judiomi iicatimoco, bu Moocaani iijanominaaco icano.
33 Jaanoti naha uujoho paryi famoovaaco fanoovavi imino moonıiboro icaji. Tafiiguiiharo imino omooninoco imogotihi, sitaaco imino omooninoco imeguehi, Moocaani diitoco itaajasuqui.

11

1 Jaaneguiiha jino uujoho iicabadiro mihica, jino bu uujoho Cristo iicabadi iicanoti.

Jilli Gaigoomi Cultofañ o Mihica.

2 Tañahabomɨ, amɨɨhaico sihidɨ imehi, fahiijɨvaro uutɨ mehesafotomoro, amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehinɨbadɨ mihicahicaneguiiha.
3 Jinooco bu imeguehi magaajanoco Cristo gaifiimɨ abajaabo. Jaabadɨro bu mogai abajaabo gaifi. Jaabadɨro bu Cristo abajaabo Moocaani.
4 Jaamaño gaifi iinigaɨco afabaacuuboro Moocaanima cultofaño ihiimaajisumi, bu diibo iimaaco ɨjɨɨbeguejisumi icano imoonɨruva Cristo ihabajaabo iicaabedi nucufesujiruno.
5 Jaabadɨro bu gaigo iinigaɨco fabaacutɨgo Moocaanima cultofaño ihiimaasumi, bu diibo iimaaco ɨjɨɨbugusumi icano imoonɨruva ihabajaabo iicaabo aijɨdi nucufesujiruno diibo omoonɨbadɨro iicano. Oono iinigaɨco icɨɨdaruva iicajirubadɨ.
6 Jaamaño gaigo iinigaɨco afabaacugotɨhachiijɨ jillɨro paryɨ iinigaɨco icɨɨdacuqui. Jaanotɨ gaiguedi iinigaɨco iquitɨcɨno, bu icɨɨdano icano unucufesuhachiijɨ, jillɨro ifoboocɨqui.
7 Jaanotɨ gaifi foboocɨjitɨrahi, diiboco Moocaani ifibadɨro ifiivusumaño, bu diibo iminehejequere omoonɨnofañodɨ Moocaani imi ɨɨfuvusucafotomaño icano. Jaanotɨ naha gaigo iminehejequere omoonɨnofañodɨ gaifi imi ɨfuvusucafetehi.
8 Mɨɨro Moocaani gaifiico eheetavusumi gaigo bacɨtɨ diiboco eetavutɨɨbo. Jaanotɨ naha gaigooco gaifi bacɨtɨ eetavuubo.
9 Jaago gaigo gaifiiguiiha eetavocafutuuhi. Jaanotɨ gaifi gaigooguiiha eetavocafututɨhi.
10 Jaamaño jillɨtɨ gaigo iinigaɨco fabaacunɨcɨhi aijɨ mityaguiino iicanoco Moocaani toomomɨnaaco ihɨfusuqui.
11 Jaarunaaca Cristofañodɨ mihicamaño magaajahi gaigo ichaharuva gaifi chahajirahi, bu gaifi ichaharuva gaigo chahajirahi icano iicanoco.
12 Jaamaño miyaano gaigo gaifiitɨ eetavocafutuhi. Jaabadɨro bu gaifi gaigootɨ fiivehi. Jaaruno paryɨ Moocaanitɨ saahi.
13 Eneecata amɨɨhairyo monoo: ¿Naa imino gaigo iinigaɨco fabaacutɨgo Moocaanima iimaano?
14 Mifiivucubadɨro mihicanotɨ magaajahi gaifi imeebaiguima iicano unucufesunoco.
15 Jaanotɨ naha gaiguedi imino imeebaiguima iicano iinigaɨco tooneri ifabaacuqui aacɨumaño.
16 Jaanotɨ saatoho toonotɨ ejenaauhachiijɨ igaajaqui mɨɨhai, bu Moocaani iijanomɨnaa iicamo magaajatɨhi uufocovɨ siinoco.

Aivojɨɨbo Imi Machu Onoonovɨ Miyamɨnaa Imitɨno Omoonɨno.

17 Jaanotɨ naha jinooco amɨɨhaico onoonovɨ amɨɨhaico imotɨhi. Mɨɨro amɨɨhaivaha mihigaivusumi imino moonɨtɨmoro imitɨno momoonɨhicahi.
18 Mɨɨro uco jɨɨbogomo cultocovaha meheetavequi mihigaivusumi sabadɨro icatɨmo mefeehicahi. Jaano fɨne miyaano.
19 Jaano miya tollɨ iicahachiijɨ ijeevadɨ diitotɨ mudugaavo miya miyaavogomɨnaa iicamo igaajacafetequi.
20 Jaamaño tollɨ mudugaacɨnɨmaño Aivojɨɨbo Imi Machuco meheetavono miyaano Aivojɨɨbo Imi Machu icacutɨno.
21 Mɨɨro mamachucujisumi saatohova ijeevadɨsahaje ɨmegavɨro mamachuhicahi. Jaamaño saatoho ajebama icanaaca saatoho mutuvamoro miguiriicavocɨnɨhicahi.
22 ¿Nacu amɨɨhai iijano chahahi mahadujiruhɨgo, mamachujiruhɨgo icano? Jaamaño jillɨtɨ Moocaani iijaco jihovonobadɨ momoonɨhicahi, bu imachutama achahamoco munucufevesuhicahi icano. Jaanoco ¿mɨllɨ fɨne uujoho amɨɨhaico neeji? ¿Nacu toonotɨ amɨɨhaico imeji? Chaha, imotɨhi.

Aivojɨɨbo Imi Machu.
(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

23 Jillɨ uco Aivojɨɨbo ɨjɨɨbugunoco amɨɨhaico jɨɨbuguhi: Mɨɨro Aivojɨɨbo Jesuco aacɨjifucu
ihusefaño maahuco gaayɨcɨubo.
24 Jaaboro Moocaanico toonohallɨvɨ iimuudɨ iquisicuuboro nuuhi: Ɨfaaji, mamachu.
Jino taahucu amɨɨhaihallɨvɨ iquisicucafotono. Jillɨ momoonɨhica. Jaamo uco mehe-
safetehicahi, nooboro.
25 Jaabadɨro bu toonoco amachunobuunatɨ ihusefaño ihadutahilluco agaayɨcɨuboro
nuubo: Jihillu bohono iimaaco miyanotɨro eheetavono tatyɨɨjohofañodɨ. Jaanoco
fahiijɨvaro mahaduno tɨcovovɨ uco mehesafetehica, nooboro.
26 Jaaneguiiha amɨɨhai fahiijɨvaro tohɨcaco mamachusumi, tohilluco mahadusumi
icano toonofañodɨ magaajasuhicahi Aivojɨɨbo Jesucristo iguijeveunoco, diibo siino asaa-
jinohachuta.

Jillɨ Mamachu Aivojɨɨbo Imi Machuco.

27 Jaamaño Aivojɨɨbo Jesucristo Imi Machu onoonoco meheetavusumi cajaatyohacho
Aivojɨɨbo maahuco imitɨno amachumo, bu ihaduhillutɨ imitɨno aadumo icano imitɨno
moonɨhi Aivojɨɨbo ifiico, itɨɨjohoco icano.
28 Jaaneguiiha itɨconɨ paryɨ amɨɨhai imitɨco mehesamaaimoro Moocaanico mɨjɨɨbogo.
Jaadɨ jari tohɨcatɨ mamachu, bu tohillutɨ mahadu icano.
29 Jaanegui toono Aivojɨɨbo ifi eneejirunoco gaajatɨmo toonoco amachumo, aadumo
icano ifihallɨvɨro imitɨno iicajinoco ɨcɨhi.
30 Jaamaño amɨɨhaitɨ ajashutɨmo saatoho guihuvahi, bu saatoho niinovahi, bu saatoho
guijevecɨnɨcuhi icano.
31 Jaaneguiiha imino mɨɨhai mofiico mehesamaaimoro Moocaanico mɨjɨɨbogomoro
momoonɨruva Moocaani mɨɨhaico tollɨ moonɨtɨɨbo iicaqui.
32 Jaamaño Moocaani mɨɨhaico mohimitɨhallɨtɨ jillɨ moonɨfihi mɨɨhaico ahaamɨɨbo sano
Moocaanico imiyaavogotɨmoma mɨɨhaico cɨɨjɨgaifaño igañɨɨjiruneguiiha.
33 Jaaneguiiha tañahabomɨ, Aivojɨɨbo Imi Machuco mamachuqui mihigaivusumi mo-
toomocasimoro sano mamachu.
34 Jaanotɨ saatoho sihidɨ mahajebavahachiijɨ itɨconɨ amɨɨhai iijafañerehiica mamachu,
amɨɨhaico Moocaani imitɨno mihigaivomoro momoonɨnohallɨtɨ aamɨdiibo. Jaanotɨ
sanehejeque ufucu amɨɨhaico uujoho Pablo abaatodɨ imibachuji.

12

Moocaani Gaija Aacɨno.

1 Tañahabomɨ, imeguehi jinooco magaajanoco Moocaani Gaija mɨɨhaico
aacɨfinehejeque.
2 Amɨɨhairyo magaajacuhi Moocaanico mimiyaavugutɨsumi jillɨ jihovoto ɨjɨnɨta ihi-
imaatɨmoco mejeecɨvehicaunoco.
3 Jaaneguiiha imeguehi jisumi magaajanoco: Cajaatyohacho Jesuco afaijamo
Moocaani Gaijari toono ihiimaano icatɨno. Jaanotɨ naha saatoho: Jesu Aivojɨɨbo,
onoomo naha jino Moocaani Gaija mityariro ihiimaamo.
4 Mɨɨro icano siibadɨhɨje Moocaani Gaija aacɨnoco miyamɨnaafi agaayɨcɨno. Jaaruubo
saafiiro Moocaani Gaija toonoco aacɨɨbo.
5 Jaamaño siibadɨhɨje omoonɨno dudɨcamaajeri Aivojɨɨboco jeecɨvefimo. Jaaruno
saafiiro iicaaboco Aivojɨɨboco mejeecɨvehi.
6 Jaabadɨro bu Moocaani dudɨcamaajeque momoonɨmo fanoovaaco siibadɨhɨje mo-
moonɨnɨcɨhi. Jaarunoco saafiiro Moocaani famoovafeenedɨ tollɨ moonɨhi.
7 Moocaani famoovaaco siibadɨhɨje aacɨnoco momoonɨhi Igaija diitoma iicanoco
igaajasuqui famoova imiguiiharo.

8 Moocaani Igaijafañodiro saatohoco aciibo gaaja iimaaco. Jaabofeenediro bu saatohoco aciibo sihidi gaajari ihiimaanoco.
9 Jaabofeenediro bu saatoho gaayicihi miyaavogoco. Jaabofeenediro bu saatoho gaayicihi iguihuvamoco ubuheesuno mityaco.
10 Jaanoti bu saatoho gaayicihi sihidi ejeevano mityaco omoonijinoco. Jaanoti bu saatoho gaayicihi Moocaani iimaaco ijiibogonoco. Jaanoti bu saatohoco Moocaani acihi agaajaciijino mityaco jihovo gaijaco, miya Gaijaco icano, cono miya Gaija iicanoco. Jaanoti saatoho gaayicihi agaajaratijiri ihiimaano mityaco. Jaanoti bu saatoho gaayicihi toojiri ihiimaanoco agaajaciiboro ijiibogono mityaco.
11 Jaano paryi jinehejeque omooninoco idiiboro Moocaani Gaija acihi. Diibo famoovaaco ijeevadisahaje omoonino mityaco acihi diibo imogobadi.*

Saafi Ifiihotoro Miihai.

12 Miiro mofi sanooro icaruno fiivaano miino ifiiti sihidi dugaacacinineheje iicanobadi, bu Cristota famañova jeecivomañehejeque meheetavorahi. Jaarumo saafiitaro mihicahi.
13 Jaabadiro miihai judiomi mihicarumo, griegomi mihicarumo, sifi jijovoto mihicarumo, bu sifi jijovoto mihicatirumo icano, sagaijariro miniticafotonofeenedi saafi ifibadiro miminifutucuuhi bu sagaijacoro paryi miihai magaayicicuumaño.
14 Miiro mofiiti fiivaano inonohocinihi sanooro icatino.
15 Jaamaño tihai: Uujoho use iicatimaño ifiiono icatihi, neejiruno. Jaaruno bu toofiionoro.
16 Jaabadiro bu nohoji: Uujoho aalliii iicatimaño ifiiono icatihi, neejiruno. Jaaruno bu toofiionoro.
17 Jaamaño paryi mofi sano aalliiro iicaruva, ¿milli bu muguubujirahi? Jaabadiro bu mofi paryi sano nohojiro iicaruva, ¿milli mininihicijirahi?
18 Jaamaño Moocaani mofiionehejeque iimogomañehejevi ficuubo.
19 Jaanoti sanooro muhusere iicaruva, ¿cuuca mofi icajirahi?
20 Miiro mofiioneheje fiivaahi. Jaaruno mofi sanooro.
21 Jaamaño mohaalliii muhuseque: Łco imogotihi, neejitirahi. Jaabadiro bu monigai motihaico: Łco imogotihi, neejitirahi.
22 Tolli icatino. Mofiiono ajaaparyanehejeque janaanici magaijihi.
23 Jaabadiro bu mofiiti miiviro magaijinehejeque imino gaachehuri mijicunicihi. Jaabadiro bu oovosiitimañehejeque imino mofoboocihi gaachehuri.
24 Jaanoti naha oovosiimañehejeque mofoboocitihi oovosiimaño. Jilli Moocaani mofiico eetavuuhi, mofi oovosiitimañehejeque janaanici magaijiqui.
25 Toonoti mofiioneheje ijeevadi dugaacamaaitino iicaqui. Jilliro fanoovaro sabadiro igaijicasiqui.
26 Jaaneguiiha samaño aaivuvusumi, bu paryi faabohoro aivevehi. Jaabadiro bu samañooco imino momoonisumi paryi faabohoro imo imo icahi.
27 Jaamaño jaabadi amiihai Cristo ifi mihicamo. Jaamo famooro diibo ifiioneheje mihicamo.
28 Jaamaño Moocaani famooco saafiisari iticovoocivi acihi Moocaani iijafaño dudicamaajeque: Iticoni minisuminaaco, jaanohalliivi Moocaani iimaaco agaayicinoco ijiibeguefimoco, jaanohalliivi jiibogominaaco, jaanohalliivi sihidi ejeevanehejeque omoonifimoco, jaanohalliivi iguihuvamoco ubuheetesufimoco, bu aamusuminaaco, bu aivojitoco, bu agaajaratino iijineri ihiimaafimoco icano.
29 ¿Nacu jaamo famooro minisuminaa? ¿Nacu famooro Moocaani iimaaminaa? ¿Nacu bu famooro jiibogominaa? ¿Nacu famooro sihidi ejeevano eetavominaa?

* **12:11** Meeci Col 4.7-16.

30 ¿Nacu bu famooro iguihuvamoco ubuheesuno mityama icahi? ¿Nacu famooro
iimaafihi agaajaratɨno iijɨneri? ¿Nacu bu famooro jɨɨbeguefihi toojɨri ihiimaanoco? Chaa,
tollɨ icatɨno.
31 Jaaneguiiha janaanɨcɨ iiminoco Moocaanitɨ magaayɨcɨjinoco miguiino. Jaarunaaca
uujoho amɨɨhaico jɨɨbegueji aivo janaanɨcɨ jino imino esamaajeque.

13

Gaijɨma Mihica.

1 Mɨɨro uujoho miyamɨnaa iijɨneri, bu Moocaani toomomɨnaa iijɨneri icano iimaaru-
ubo, gaijɨma chaharuva, jillɨ cɨɨmɨbaco ahaamɨno tɨcovono ojɨbadɨ jeevajirahi, bu jɨgaiño
meehuco mohojɨsuno ɨdicuno iicabadɨ jeevajirahi.
2 Jaabadɨro bu Moocaani iijɨco jɨɨbuguruubo, bu fanoova ɨtɨhɨɨnehejeque gaajaru-
ubo, bu fanoova gaajama icaruubo, bu sihidɨ miyaavogoma iicanofeenedɨ ifabaɨnoco
sihɨgovɨ afatyusunoma icaruubo, gaijɨma chaharuva, jillɨ uujoho mɨhɨfoobejiru.
3 Jaabadɨro bu paryɨ tabusumijeque sitaaco ɨɨfehicaruubo, bu tollɨro tafiico gaijɨtɨɨbo
acɨjirahi Moocaanico imogobadɨ ijɨgasuhachiijɨ, jaarunaa gaijɨma chaharuva, ¿jillɨ tollɨ
omoonɨruno uudi jinehejeguiiha imijitɨrahi?
4 Jaanotɨ naha gaijɨma iicaabo, bu fanoova jaabɨcɨma icahi. Jaabo bu imihusehi,
sitaaco inohallɨtɨro jɨɨhevetatɨɨbo, uujoho sihidɨ jeevahi nootatɨɨbo, tafiico mitya mitya
moonɨtatɨɨbo icano.
5 Bu tollɨro ɨdicunoono moonɨtatɨɨbo, gaijɨfifitatɨɨbo icano. Tollɨro bu sɨfiiratotatɨɨbo, bu
imitɨno omoonɨmoco gueenene jɨɨhevetatɨɨbo.
6 Bu tollɨro sita imitɨco omoonɨneri imo imo icatatɨɨbo miyaaneriro imo imo iicafiibo,
7 fanoovaaco miyaavogooboro jaabɨcɨfiibo toomooboro sɨɨcujeebɨɨri.
8 Gaijɨ ufucuro finɨjitɨhi. Jaanotɨ naha ufucu iicajinoco jɨɨbogoneheje finɨji. Jaabadɨro
bu agaajaratɨno iijɨneri ihiimaa llɨɨveji. Jaabadɨro bu gaajahaño finɨji.
9 Mɨɨro Moocaani iijɨtɨ sasitusacohoro magaajahi. Jaasitusacoro mɨjɨɨbeguehicahi.
10 Jaanotɨ fanoocoro imino magaajacuudɨ toono mɨɨdɨmañehejequere magaajahicano
finɨji.
11 Uujoho seemene iicausumi seemene iicanɨcɨbadɨ iimaahicauhi, esamaaihicauhi,
esɨcɨnɨhicauhi icano. Jaaruubo amiyaabo iicacuudɨ seemenebadɨ iicahicaunoco
jeevesucuhi.
12 Jaabadɨro jisumi mɨɨhai jaabaɨba mahatyɨmehi oono meecɨmefaño jaabaɨba ma-
hatyɨmenɨcɨbadɨ. Jaarumo ufucu imino foovono mahatyɨmeji. Jaabadɨ jisumi uujoho
paryɨɨcɨno gaajatɨhi. Jaaruubo ufucu paryɨɨcɨno gaajaji, uco Moocaani imino agaajabadɨ.
13 Jaamaño ɨdɨɨnoro Moocaani miyaavogo, bu diibo onoono miyaavogo, bu gaijɨ icano
ufucuro finɨjitɨhi. Jaarunehejetɨ aivo gaijɨ janaanɨcɨ jeevahi.

14

Agaajaratɨno Iijɨneri Iimaanoco Onoono.

1 Jaaneguiiha gaijɨma miicaqui imino miguiino. Tollɨro bu Moocaani Gaija aacɨnoco
miguiino. Jaano janaanɨcɨ miguiino Moocaani iijɨco mɨjɨɨbeguejinoco amɨɨhaico
ihacɨqui.
2 Jaanotɨ agaajaratɨno iijɨri ihiimaabo Moocaanidiro iimaahi miyamɨnaaguiiha
iimaatɨɨbo, mɨɨhaiñooba toonoco uguubutɨmaño. Jillɨ Moocaani Gaijariro iimaabo
toovono iicaruno iiminuru iicanoco.
3 Jaanotɨ naha Moocaani iijɨco ɨjɨɨbogoobo sitaaco jɨɨbeguehi. Jaanofeenedɨ diito
miyaavogoco jusisuubo, bu quehecutusuubo, jacusuubo icano.

4 Jaanoti agaajaratino iijiri ihiimaabo ifiguiiharo iimaahi. Jaaneri diibo miyaavogoro
jusihi. Jaanoti Moocaani iijico ijiibogoobo paryi Moocaani iijaminaa miyaavogoco
jusisuhi.

5 Uujoho imogorahi paryiicino amiihai agaajaratino iijiri mihiimaanoco. Jaano
janaaniciviimeguehi Moocaani iijico miijiibogonoco. Miiro Moocaani iiji jiibogo aivo
janaaniciviimihi. Jaanoti agaajaratino iijiri iimaano miyaadi jeevatihi. Toojiri
onoonoco saatoho ijiibogotiruva aivo sihidi jeevajitiruno. ¿Milli bu Moocaani iijaminaa
uguubuneri imiyaavogo jusijirahi?

6 Jaabadi tañahabomi amiihaico abaatoobo agaajaratino iijiri amiihaima iimaaruva,
¿jinejeque toonoti magaayicijirahi? Jaanoti naha miihaico Moocaani agaajasunoti, bu
amiihaico miyaanoti jiibuguruva, Moocaani iijico jiibuguruva icano naha amiihaidi
imijirahi.

7 Eneecau bu masii oono ifiima achahano siruubavi, arpavi icano mohoovicicqui.
Jaanoco jilli ticovono mohojisuruva, ¿milli bu magaajajirahi imasijico?, ¿cojiico
ojisunoco?

8 Jaabadiro bu corneta jilli ticovono ihojiruva, ¿miijoho bu imibaivejira
imoonicasiqui?

9 Jaabadiro bu amiihaidi magaajatijiri onoonoco, ¿milli bu muguubujirahi? Jilli
sicamañoma ihiimaamobadi jeevajiruno.

10 Fine jiinijehallivi ajashutino iijino icahi. Jaaruno paryi fanooro gaajaveechuhi.

11 Jaanoti uujoho agaajatino iijiri saatoho uuma ihiimaamedi diitedi uujoho si-
ijiiniijeoobobadi jeevajirahi, uuti bu diibo siijiiniijeoobobadi jeevajirahi.

12 Jaamaño amiihai Moocaani Gaija aacinoco mihimogomaño, miguiinomoro mag-
aayici oono Moocaani iijaminaa miyaavogoco ujusisunoco.

13 Jaanoti bu agaajaratino iijiri ihiimaabo toono iimaahallivi Moocaanico idilluqui.
Jaanoco agaajaaboro ijiibeguejino mityaco Moocaani diiboco ihaciqui.

14 Jaanoti uujoho agaajaratino iijiri Moocaanima iimaaruva miyaano tagaijafañodiro
iimaahi. Jaaruno imino eesicinino icatino.

15 Jaaneguiiha fine, ¿milli moonijirahi? Jilli fine Moocaanima ihiimaasumi tagaijari,
bu tahesicinima icano sano iimaajirahi. Jaabadiro bu Moocaani masinoco amasivasumi
tagaijari, bu tagaajama icano sano masivajirahi.

16 Jaamaño iijoho Moocaanico digaijariro diimuruva, saafi jilli ticovono iicaabo, ¿milli
bu ico nahaboniijirahi? Miiro iijoho onoonoco gaajatiibo.

17 Jaano toono iijoho Moocaanico idiimono aivo imijirahi. Jaarunofeenedi diibo
miyaavogo jusijitirahi.

18 Jaaneguiiha Moocaanico uujoho imehi, paryi amiihai janaaniciviagaajaratino iijiri
iimaanohallivi.

19 Jaaruubo Moocaani iijafaño imeguehi ajashunogayi ihiimaarunoco imino mugu-
ubunoco, toonoti sitaaco gaajasuqui. Aivo jino sihidi imihi, agaajaratino iijiri diez
mildino munuuruno janaaniciviviii.

20 Jaaneguiiha tañahabomi, fine seemebadi mehesamaaiño. Jaanoti iimitinojaagodiro
seeme agaajatisejebadi mihica. Jaarumo amiyatobadiro mehesamaaje iimino-
jaagodiro.

21 Miiro Moise tajiiba Caatinihaamefaño jilli neehi: Jiicuumiminaaco siicuumiminaa
iijiri neeji siicuumiotofeenedi. Jaarunaaca uco: Miyaano neejitimo, noobo Moocaani,
noonoro.

22 Jaamaño agaajaratino iijiri iimaano imiyaavogotimocoro igaajasuqui iicano;
imiyaavugucumoco igaajasuqui iicatino. Jaanoti bu Moocaani iiji jiibogo mitya
imiyaavugucumoco agaajasuno. Jaanoti imiyaavogotimoco agaajasuno icatino.

23 Jaabadɨro bu paryɨ Moocaani iijamɨnaa sahɨgovɨro iigaivomoro sabadɨro agaajaratɨno iijɨneri ihiimaamofeenevɨ saafi agaajatɨɨbo, bu imiyaavogotɨɨbo icano ijɨcafuturuva: Jillɨ fɨne jito jeegavehi, neejiruubo.
24 Jaanotɨ famooro Moocaani iijɨco mɨjɨɨbogomofeenevɨ imiyaavogotɨɨbo, bu agaajatɨɨbo icano ijɨcafuturuva, diibo imitɨno iicahicanoco gaajacujiruubo, toono paryɨ amɨɨhai monoonoco uguubunofeenedɨ.
25 Jillɨtɨ jari diibo jeebɨɨfaño iicano agaajarahicatɨno foovoɨɨveji. Jaadɨ jari ememuɨɨvooboro Moocaanico imeji: Miyaano jahi amɨɨhaifeenevɨ Moocaani icahi, nooboro.

Moocaani Iijafaño Mufuusumi Imino Meheetavo.

26 Jaaneguiiha tañahabomɨ, jillɨ amɨɨhaico neejirahi: Mihigaivusumi amɨɨhaitɨ saatoho masima iicahachiijɨ, bu ɨjɨɨbeguejinoma iicahachiijɨ, bu Moocaani agaajasunoco ɨjɨɨbeguejinoma iicahachiijɨ, bu agaajaratɨno iijɨri ihiimaanoma iicahachiijɨ, bu toojɨri ihiimaanoco ɨjɨɨbeguejinoma iicahachiijɨ icano, imino momoonɨ Moocaani iijamɨnaa miyaavogoco ujusisujino iicahachiijɨ.
27 Jaamo bu agaajaratɨno iijɨneri ihiimaajisumi miimɨsiicɨro mihiimaa; sihidɨ iicasumi miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨnoro mihiimaa. Jaarumo sano icatɨno, saafiisariro mihiimaa. Jaanoco bu saatoho ijɨɨbequi diito onoonoco.
28 Jaanotɨ toonoco ɨjɨɨbeguejirumo achahahachiijɨ sijɨɨjeri mihiimaadino mihigaivusumi. Jillɨro amɨɨhaifañodɨro mihiimaa Moocaanimaryo.
29 Jaabadɨro bu Moocaani iijɨco mɨjɨɨbeguejino iicahachiijɨ miimɨsiicɨro mihiimaa. Jaanotɨ iguiraasumi miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨnoro mihiimaa. Jaanoco saatoho muguubunɨcɨmoro mehesamaaje: ¿Naa miyaanoco? noomo, noomoro.
30 Jaanotɨ bu ɨgɨcɨnɨɨboco sabogoco Moocaani igaajasuruva ɨmegavɨ ihiimaabo illɨɨvequi.
31 Jillɨtɨ paryɨ amɨɨhai Moocaani iijɨco magaayɨcɨhicamo saafiisari mɨjɨɨbogo, famooro imino uguubumoro iquehecucafetequi.
32 Jaaneguiiha Moocaani iijɨco ɨjɨɨbogomo ihesamaajeque iguiinonɨqui saafi ihiimaanohachutahiica.
33 Mɨɨro Moocaani sajeebɨɨ icaco aacɨɨbo ɨmɨtasuubo icatɨno.

Oono fahɨgova iicamo miyaavogomɨnaa Moocaani iijanofaño iicanɨcɨbadɨ.
34 Jaabadɨro bu gaigoomɨ cultofaño llɨɨvɨ iimaatɨmo iicaqui, Moise tajɨɨbafaño onoobadɨ iicaqui.
35 Jaanotɨ agaajanoco iimogohachiijɨ jari iijafaño ofoodɨ aijɨco idilluqui. Imijitɨruno gaigo cultofaño ihiimaano.
36 Jaabadɨro bu magaaja Moocaani iijɨ amɨɨhaitɨ tɨcovahinɨtɨhi, bu ɨdɨɨmoro amɨɨhai toonoco magaayɨcɨhinɨmo mihicatɨhi.
37 Amɨɨhaitɨ saatoho: Moocaani iijɨco ɨjɨɨbogonoco aivo gaajahi, monoomo, bu Moocaani Gaijafeenedɨ gaajahi, noomoro mehesɨcɨnɨmo iicano. Jinooco magaaja jihaamefañodɨ jillɨ amɨɨhaico onoono jino Aivojɨɨbo Moocaani tajɨɨba iicanoco.
38 Jaanotɨ jinooco imiyaavogotɨɨbo onoonoco: Miyaano, meneedino.
39 Jaaneguiiha tañahabomɨ, Moocaani iijɨco mɨjɨɨbeguejinocoro aivo miguiino. Jaamoro bu agaajaratɨno iijɨneri iimaaco mafaguedino.
40 Jaanoco ɨvɨ iminoro meheetavo mɨtasutɨmo.

15

Cristo Siino Ubuheeteunotɨ Ɨjɨɨbogono.
(Mt 26.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

1 Jaaneguiiha tañahabomɨ, imeguehi taajasujɨibogoco amɨihaico uujoho
ɨjɨibeguehinɨnoco mehesafotonoco. Tobogoco amɨihai magaayɨcɨhinɨbogofaño
quehecuno mihicabogo.
2 Jaabogofeenedɨro bu amɨihai mataajacuhi amɨihaico ɨjɨibeguehinɨbadɨro mihica-
hachiijɨ miyaano mimiyaaveguehinɨhachiijɨ.
3 Mɨiro amɨihaico itɨconɨ jɨibeguehinɨhi Moocaanitɨ agaayɨcɨhinɨbogoco: Cristo mo-
himitɨhallɨvɨ iguijeveunoco, oono Caatɨnɨhaamefaño unuubadɨ.
4 Jaaboco ɨcɨicuruubo siino mifucucɨ, safucu icanotɨ buheeteubo, oono bu
Caatɨnɨhaamefaño unuubadɨ.
5 Jaabo Pedrovɨ jafeveuhi. Jaadɨ bu tollɨro saatoho paryɨ famooro iminɨsumɨnaavɨ
icano.
6 Jaabadɨro bu tollɨro safoono saatoho miyaavogomɨnaavɨ jafeveubo ajashutɨmo
quinientodɨmo janaanɨcɨvɨ icaumovɨ. Jaamehiica icacɨnɨhi, Pablo unuusumi. Jaanotɨ
saatoho diitotɨ choomocɨnɨcuhi.
7 Jaanobuunatɨ bu Jacoobovɨ jafeveubo. Jaadɨ bu paryɨ iminɨsumɨnaavɨ icano.
8 Jaanobuunatɨ bu niinoonoro uuvɨ jafeveubo. Jaabo uco sisituvɨro minɨsumɨnaafitɨ
ɨcɨuhi, oono oovago iseemeneque sisituvɨro agañɨinɨcɨbadɨ iicauboco.
9 Mɨiro uujoho minɨsumɨnaatɨ sihidɨ ejeevatɨibo uco minɨsumɨnaafi monootatɨruubo
Moocaani iijamɨnaaco imitɨno omoonɨhinɨmaño.
10 Jaaruubo jino uujoho diibotɨ icahi Moocaani uco agaijɨmaño. Jaamaño diibo
uco imino omoonɨuno sɨcamañovɨ footɨhi. Mɨiro paryɨ diito janaanɨcɨvɨ dudɨcamaaihi.
Jaaruno uujoho omoonɨno icatɨno, jillɨ Moocaani iimihuseri tafañodɨ omoonɨno.
11 Jaanoco uujoho, diito icano sabogocoro mɨjɨibeguehi. Jaabogoco amɨihai
mimiyaavuguuhi.

Uchuumucuumo Siino Ubuheetejino.

12 Jaano bu mojɨibogo Cristo uchuumucumofeenetɨ siino buheeteuhi onoono bu
iicanaaca, bu ¿mɨllɨ amɨihaitɨ saatoho siino mubuheetejino chahahi, neehicahi?
13 Jaano bu tollɨ iicaruva, ¿jaana mɨllɨtɨ bu Cristo siino buheeteuhi?
14 Jaanotɨ miyaano Cristo siino ubuheeteutɨhachiijɨ jino mojɨibogo jillɨ sɨcamañovɨ, bu
oono amɨihai miyaavogo jillɨ sɨcamañovɨ icano.
15 Jaaneguiiha jahi bu mɨihai Moocaanitɨ sɨcamañooco mɨjɨibeguehicahi, Moocaani
Cristoco guijevefañotɨ buheetesuuhi, monoomo. Jaanotɨ miyaano uchuumucuumo
siino buheetesuracutɨmo iicajiruva, jaanaa ¿mɨllɨtɨ bu siino Cristo buheeteuhi?
16 Jaaneguiiha uchuumucuumo siino buheetesuracutɨmo iicajiruva, Cristo siino
buheetesurautɨhi.
17 Jaanotɨ bu Cristo siino ubuheetesurautɨhachiijɨ, amɨihai miyaavogo jillɨ sɨcamaño.
Jaaneguiiha jahi amɨihai imitɨfañerehiica mihicahi.
18 Jaaneguiiha jahi bu Cristoco imiyaavogomo iguijevecumo taajacujitɨhi.
19 Jaaneguiihacu Cristoco mehesɨcɨnɨno jillɨ jiijehallɨvɨro mihicaquiguiiharo iica-
hachiijɨ mɨihai famoo janaanɨcɨvɨ ɨdaasuno mihicahi.
20 Chaha, tollɨ icatɨno miyaano aivo Cristo uchuumucuuboco siino Moocaani
ubuheetesuuno. Jaamaño Cristo ɨmegaoobo ufucu siino ubuheetejimotɨ ubuheetecu-
ubo.
21 Mɨiro oono saafi Adan onoobofañodɨro guijeve asaaubadɨro, bu saafi Cristofañodɨro
iguijevecumo siino ubuheetejino saahi.
22 Oono paryɨ Adanoto iicamaño iguijevenɨcɨbadɨro, bu oono paryɨ Cristooto iicamaño
fiivoma icaji.
23 Jaarumo sano diiboma icajitɨno; itɨconɨ diibo buheetehinɨcuuhi. Jaadɨ jari diito,
diibota iicamo, buheeteji diibo asaadɨ.

24 Jaadɨ jari jiinɨje ifinɨjino icaji. Jaasumi Cristo finɨsuji paryɨ jihovo tajɨɨbaco, bu fanooro paryɨ aivojɨco, bu paryɨ mityaco icano. Jaadɨ Moocaanico ihaivojɨco acɨjiibo.
25 Mɨɨro Cristo aivojɨɨveji jari paryɨɨcɨno Moocaani imɨnaaco iguiinomɨcudɨ.
26 Jaadɨ bu guijeveque niinoono finɨsujiibo.
27 Mɨɨro Moocaani paryɨɨcɨno Cristoguiinovɨ ficucuuhi. Jaaruno Caatɨnɨhaamefaño paryɨ diiboguiino ficucafotono nuurunaaca ɨdɨɨboro Moocaani diiboguiino ficucafototɨhi. Mɨɨro diibo paryɨ fanoovaaco Cristoguiinovɨ ficuuhi.
28 Jaadɨ paryɨɨcɨno Cristoguiinovɨ ificuucafutucuudɨ, Cristo Illi iicaabo Moocaaniguiinovɨ ficuucafeteji; mɨɨro diibo Cristoguiinovɨ fanoovaaco ificuubo. Jaamaño jillɨtɨ Moocaani fanoovahallɨvɨ icaji.
29 Jaanotɨ bu saatoho ochoomocɨnɨhicaumeguiiha ifiinoco nitɨhicahi. ¿Collɨhi bu jaamo tollɨ moonɨhicahi? Mɨɨro diito siino ubuheetejinoco imiyaavogotɨruva tollɨ moonɨhicajitɨrumo.
30 ¿Nacu millɨtɨ mɨɨhai fahiijɨvaro ñɨhicunofaño mihicahicahi?
31 Mɨɨro uujoho fahiijɨvaro guijevefaño icahicahi. Jaano aivo miyaano, tañahabomɨ, oono amɨɨhai Cristoco mimiyaavogomaño uujoho imo imo icahicano miyaano iicabadɨ.
32 Uujoho jillɨ onoomaño Efeso cuumivɨ jɨcumɨbadɨ iicahinɨmo miyamɨnaama moonɨcasihinɨhi. Jaaneguiiha, ¿toonotɨ jinejeque ɨcɨjirahi, miyaano uchuumucuumo siino buheetecuutɨmo icajiruva? Jaaneguiiha saatoho eneehicabadɨ imijiruno mihicano: Mamachuqui, bu mahaduqui icano cɨvohogo miguijevecujimaño, noomoro.
33 Amɨɨhaico sita bañɨdino. Mɨɨro noonɨcɨmo: Imitɨno gataavomɨnaa imino iicafiruuboco imitɨno jeevamaaisufihi, noomoro.
34 Jaaneguiiha amɨɨhai iminoro mihica ɨtɨcovono ifiima. Jaamoro imitɨco momoonɨdino. Mɨɨro oono amɨɨhaitɨ saatehehiica Moocaanico gaajatɨhi. Jillɨ amɨɨhaico neehi, jaanotɨ jaamo munucufevehi.

Jillɨ Uchuumucuumo Siino Buheeteji.
(1 Ts 4.14-17)

35 Fɨne saatoho dillujirahi: ¿Millɨ fɨne uchuumucuumo siino buheeteji? ¿Millɨ jeevano ifiinoma fɨne icajimo? noomoro.
36 Jeedɨ fɨne aivo agaajatɨmo. Mɨɨro siino toogaico mabasuno ochoomonobuunatɨ ifaho iinefihi.
37 Mɨɨro trigoco, bu tobadɨ iicanoco mabasujisumi, ifahooco mabasuno ihiinotatɨhi itoogaico mabasuno iinefihi.
38 Jaano mabasunoco Moocaani iimogobadɨ fiivusufihi siyomono toogaico siibadɨ, bu siyomono toogaico siibadɨ icano.
39 Mɨɨro sabadɨro ifiino icatɨhi: Siibadɨro miyamɨnaa ifi, bu siibadɨro asimɨ ifi, bu siibadɨro joomɨ ifi, bu siibadɨro taava ifi icano.
40 Jaabadɨro bu icano niquejemɨnaa ifi, bu jiinɨjemɨnaa ifi icano. Jaarunaa niquejemɨnaa ifi ovosɨɨ siibadɨro, bu jiinɨjemɨnaa ifi ovosɨɨ siibadɨro icano.
41 Jaabadɨro bu cuujeo nɨhɨba sesee siibadɨro, bu fucuo nɨhɨba sesee siibadɨro icano. Jaabo sesee bu meecɨrɨ seseetɨ siibadɨro. Jaabadɨro bu meecɨrɨ sesee saafi sesee siibadɨ, bu sifi sesee siibadɨ icano.
42 Jaabadɨ bu jeevano uchuumucuumo siino ubuheetejimo. Jaamo utuucɨfino ifiico mɨcɨɨnɨcɨhi. Jaanobuunatɨ siino mubuheeteedɨ utuucɨcujitɨno ifiima mihicaji.
43 Ɨɨdicunoco mɨcɨɨnɨcɨhi. Jaaruno siino ubuheetecudɨ ovosɨɨcɨnɨcuhi. Bu niinovanoco mɨcɨɨnɨcɨhi. Jaaruno siino ubuheetecudɨ sefacuno.
44 Miyamɨnaafi ifiico mɨcɨɨnɨcɨhi. Jaaruno siino ubuheetecudɨ gaija ifiirucu iicano. Jaamaño miyamɨnaa ifi iicabadɨro, bu gaija ifi icahi.

45 Mɨɨro jillɨ Caatɨnɨhaamefaño noono: Itɨconɨo miyamɨnaafi Adan onoobo fiivo ifiima
eetavocafutuhi. Jaanobuunatɨ Cristoco: Niinoo Adan, neehicaumo jillɨ Gaijafeenedɨ
fiivoco aacɨneguiiha.
46 Jaaruno Gaija ifi itɨconɨ mihicatɨhi. Jillɨ miyamɨnaa ifiitɨ itɨconɨ mihicahi. Jaadɨ jari
Gaija ifiitɨ mihicatahi.
47 Itɨconɨo miyamɨnaafico jiinɨjetɨ eheetavuubo jiinɨjemɨnaafiu. Jaano allɨvɨoobo
iicaabo Aivojɨɨbo Jesucristo niquejeoobo.
48 Jaamaño jiinɨjemɨnaa ifiino johono jiinɨjetɨ eheetavuubo ifibadɨ jeevahi. Jaanotɨ
niquejeoto igaijano johono niquejeoobo igaijabadɨ jeevahi.
49 Jaabadɨro mɨɨhai oono jiinɨjetɨ eheetavuubo ifibadɨ mejeevamaño, bu ufucu oono
niquejeoobo ifibadɨ mejeevaji.
50 Tañahabomɨ, jillɨ amɨɨhaico eneejirunoco neehi: Oono ihuucuma, itɨɨjohoma
icano iicamo Moocaani aivojɨfaño feejitɨhi. Mɨɨro oono gueenene iicatɨno ufucuro
ifinɨjitɨnofaño icajitɨhi, eneejiruno.
51 Imeguehi bu jino agaajaratɨnoco magaajanoco: Famooro miguijevejitɨhi. Sano
famooro siibadɨ mifiiveteji.
52 Jillɨ goovanogayɨ oono mɨɨno aallɨɨco mimichɨhɨyaacuno iicanɨcɨbadɨ, niinoono
trompetaco ojɨsucudɨ. Jaasumi toono trompeta ojɨdɨ uchuumucuumo siino buheeteji
ufucuro chuumucuutɨmo iicaqui. Jaanotɨ mɨɨhai sifiitɨ miminifeteji.
53 Oono mofi gueenene icatɨno ifi, ufucuro mɨllɨ iicajitɨno ifiitɨ fiiveteji. Jaabadɨro bu
mofi iguijevefino ifi iguijevefitɨno ifiitɨ fiiveteji.
54 Jaano oono mofi gueenene iicatɨno ifi, ufucuro mɨllɨ iicajitɨno ifiitɨ ifiivutucuudɨ,
bu oono mofi iguijevefino ifi iguijevefitɨno ifiitɨ ifiivutucuudɨ icano, Caatɨnɨhaamefaño
onoono miyaaveji:
Guijeveque Moocaani mitya guiinonɨji.
55 Guijeve, ¿cuuca icano dimitya mɨɨhaico iguijenɨhicano? Guijeve, ¿cuuca icano dimitya
guiinonɨji eneehicano? Caatɨnɨhaamefaño onoono.
56 Mɨɨro imitɨ, guijeveque mityaco acɨhicahi, mɨɨhaico iguijenɨqui. Jaabadɨro bu Moise
sɨɨcɨjeo tajɨɨba imitɨco mityaco acɨhicahi.
57 Jaanotɨ naha jisumi mɨɨhai Moocaanico mihimehi, Mohaivojɨɨbo Jesucristofeenedɨ
mɨɨhai guijevecuutɨmo mihicajino mityaco aacɨnohallɨvɨ.
58 Jaaneguiiha agaijɨmo tañahabomɨ, quehecuno sefano mihica, fahiijɨvaro
janaanɨcɨvɨro Mohaivojɨɨbo dudɨcamaajeque eetavomoro mihica. Mɨɨro amɨɨhairyo
magaajacuuhi Mohaivojɨɨbedi mududɨcamaaiño sɨcamañovɨ iicatɨnoco.

16

Cristofañodɨ Monahabomɨ Iicamedi Nɨhɨbamɨco Mahallacaruno.

1 Jaanotɨ bu amɨɨhaico neehi Cristofañodɨ monahabomɨ iicamedi nɨhɨbamɨco ma-
hallacarunotɨ: Johono Galacia jiinɨjeri iicajano Moocaani iijanomɨnaaco ɨjɨɨbuguubo
unuubadɨ momoonɨ.
2 Fajaguisɨvavɨro famooro amɨɨhai magaayɨcɨnotɨ ijeevadɨ mudugaacumoro mifi-
cuhica magaayɨcɨdɨnotɨ gaajacɨmoro. Jaamo uujoho ɨɨfotodɨ toonoco eheetavotɨmo
mihicahi.
3 Jaabo uujoho ɨɨfotodɨ amɨɨhai monoomoco galluji Jerusalevɨ aamenema, diito isatye-
qui monahabomɨ tahɨgo iicamedi amɨɨhai mahallacaruno nɨhɨbamɨco.
4 Jaanotɨ bu uuro ofoono uudi iimihachiijɨ, uuma feejimo.

Pablo Efeejinoco Ifitacamaañoo.

5 Jaabo amɨɨhaijaago ofoodɨ, itɨconɨ fatyeji Macedonia jiinɨjefañodɨ. Jaadɨ jari amɨɨhaivɨ
Corinto cuumivɨ ɨfeteji.

6 Jaabo amɨɨhaima gueenejɨsuno iicahachiijɨ. Jaanotɨ bu paryɨɨcɨno jɨɨnijaco toonovɨro
afatyohachiijɨ. Jaachiijɨ uco mahamusu efeejihɨgovɨ ofooboco.
7 Imogotɨhi amɨɨhaijaago ofoobo jillɨ ifatyodɨ ofoonoco. Imeguehi amɨɨhaima
gueenene iicanoco Mohaivojɨɨbo Jesucristo iimogohachiijɨ.
8 Jaaruubo jino Efeso cuumivɨ icajihiica Pentecoste jɨɨbaimo afatyonohachuta.
9 Jisumi jimañovɨ aivo imino Moocaani dudɨcamaaje eetavo, aivo imino ofoomaño, bu
sihidɨ saatoho imogotɨmo uco ɨjɨɨhegueme iicamaño icano.
10 Jaanotɨ Timoteo amɨɨhaivɨ ɨɨfotohachiijɨ imino diiboco magaayɨcɨ sajeebɨɨ iicaqui.
Diibo bu uubadɨro Mohaivojɨɨbedi ududɨcamaaibo.
11 Jaaneguiiha amɨɨhaitɨ saatohoba diiboco mɨtɨhɨmejetasudino. Jillɨro diiboco ma-
hamusu sajeebɨɨ ofooboro uco imeecɨvaqui. Jinotɨ diiboco teemehi, bu saatoho mona-
habomɨ asaajimoco icano.
12 Jaanotɨ Apolo onoobotɨ amɨɨhaico jɨɨbeguehi: Monahabomɨma diiboco galluucuu-
rahi amɨɨhaico ibaatequi. Jaaruubo foogotɨhi. Jaaruubo iimugusumi feejiibo.

Niinoono Afajɨɨnɨno.

13 Jaaneguiiha allɨvano mihica, bu quehecuno mihica miyaavogofaño, gaifiimɨ mi-
hica, sefano mihica.
14 Paryɨ fanoovaaco meheetavonoco sitaaco magaijɨnofañodɨro meheetavo.
15 Tañahabomɨ, amɨɨhairyo magaajacuuhi Estefano iijamɨnaama itɨconɨ Acaya jiinɨjevɨ
Jesu jɨɨbogoco agaayɨcɨmoco, bu tollɨro miyaavogomɨnaaco ejeecɨvehicamoco icano.
16 Jaaneguiiha uujoho imeguehi diito onoobadɨ momoonɨnoco, bu saatoho diito-
badɨ iicamo onoobadɨ, bu jaamoco aamusumo ududɨcamaaimo onoobadɨ icano mo-
moonɨnoco.
17 Aivo imo imo icahi diibo Estefano onoobo, bu Fortunato onoobo, bu Acaico onoobo
icamo tajaago asaaneri. Jaamo uco amusuhi amɨɨhai uco mahamusutɨnoco, juuga
machahamaño.
18 Jaaneri uujoho aivo imo imo icahi, oono amɨɨhaico abaahinɨsumi amɨɨhai mihic-
ahinɨbadɨro. Jaaneguiiha diitobadɨ iicamoco mobocɨgo.
19 Moocaani iijano Asia jiinɨjeri iicajahajemɨnaa amɨɨhaijaa iijɨco galluuhi. Jaabadɨro
bu Aquila onoobo, bu mogai Pricila onoogo iicamɨsi, bu diitɨsi iijafaño iigaivehicamo
icano, amɨɨhaijaago Aivojɨɨbo momofañodɨ iijɨco galluuhi.
20 Bu paryɨ monahabomɨ jino uuma iicamo iijɨco agalluunoco magaayɨcɨ fahɨgovavɨ
midillucasi ihiibɨcɨcasimoro.
21 Jaanoco uujoho Pablo onoonoco saafi caatɨnɨhicauhi. Jaanotɨ jari jinootɨ uujoho
caatɨnɨhi tahuseri. Amɨɨhaijaago taajɨco galluhi.
22 Jaanotɨ cajaatyohacho Mohaivojɨɨbo Jesucristoco agaijɨtɨmo imitɨno iicaqui.
Jaanotɨ Mohaivojɨɨbo, mojaa disaa.
23 Jaafa amɨɨhaico Mohaivojɨɨbo Jesucristo imino moonɨhi.
24 Paryɨ amɨɨhaijaago galluuhi Cristo Jesufañodɨ tagaijɨ iicanoco. Fɨne.

2 CORINTIOS

Pablo Caatɨnɨuhi Corintori Iicaja Moocaani Iijamɨnaadi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minɨsumɨnaafi Moocaani jeebɨɨ onoobadɨ. Jaabo uujoho
onoonoco nahabo Timoteo caatɨnɨhi jihaameque monahabomɨ Moocaani iijamɨnaa
Corintori iicamedi, jaabadɨro bu paryɨ Acaya jiinɨjeri iicamo, paryɨ Moocaanita iicamedi
icano.
2 Jaamo amɨɨhai magaayɨcɨqui imi icaco, sajeebɨɨ icaco icano Moocaanitɨ, bu Mo-
haivojɨɨbo Jesucristotɨ icano.

Pablo Ɨdaasuno Iicano.

3 Masɨɨ Moocaani, Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caanico mihimequi. Mɨɨro diibo Moocaani
mɨɨhaico ɨdaasugoobo, bu jaabo diibo Dios mɨɨhaico fahiijɨvaro ajacusuhicaabo.
4 Mɨɨro Moocaani mɨɨnoco jacusufihi paryɨ fanoovari ɨdaasuno mihicamoco.
Jaabadɨro bu mɨɨhai ɨdaasuno iicamoco majacusuqui, oono mɨɨhaico Moocaani
ajacusubadɨro.
5 Mɨɨro mɨɨhai Cristo ɨdaasufañodɨ mihicamaño, bu diibo Cristofañodɨro ajashutɨno
majacusucafetehi.
6 Jaamo mɨɨhai amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbogonotɨ ɨdaasuno mihicahi. Jaanotɨ
amɨɨhai majacusucafetequi, mataajaqui icano. Jaabadɨro bu mɨɨhaico Moocaani aja-
cusuneri amɨɨhai bu majacusucafetequi. Jaamo bu tollɨro amɨɨhai sɨɨcujeebɨɨri ma-
jaabɨcɨhi jino mɨɨhai ɨdaasuno mihicanehejeque majaabɨcɨhicabadɨ.
7 Jaamaño amɨɨhaico mɨɨhai imino mehesɨcɨnɨhi. Oono mɨɨhai ɨdaasuno mihi-
canofañodɨ tollɨro amɨɨhai mihicamaño, bu tollɨro Moocaani ajacusunofañodɨ mihica-
jinoco icano.
8 Monahabomɨ, mihimeguehi amɨɨhai magaajanoco sihidɨro imitɨneri Asia jiinɨjevɨ
mɨɨhai mihicahicahinɨnoco, sihidɨ jeevano ɨdaasuno mihicahicaunoco. Jaaneri
mosefama machahacuuhi majaabɨcɨcujitɨhi: Fɨne aivo muchuumucuuji, munuurahi.
9 Iguijenɨcuujimo iicanɨcɨbadɨ mihicahicauhi. Jaaruno fɨne jillɨ mofiivɨro esɨcɨnɨtɨmo
Moocaani uchuumucuumoco ubuheetesufiibocoro mehesɨcɨnɨqui iicauno.
10 Jaabo Moocaani mɨɨhaico toonotɨ taajasuuhi, bu jisu mɨɨhaico taajasuuboro icahi,
toono sihidɨ ejeevano mɨɨhaico iguijenɨjirunotɨ. Diibovɨro mɨɨhai mohesɨcɨnɨco mificuuhi
mɨɨhaico taajasuuboro iicajinoco.
11 Amɨɨhai mɨɨhaico mahamusu, mohallɨvɨ Moocaanima mihiimaa. Jaaneguiiha
ajashutɨmo mohallɨvɨ Moocaanima ihiimaahachiijɨ, diibo mɨɨhaico imino moonɨji.
Jaanoco aatyɨmemere ajashutɨmo Moocaanico imeji, mɨɨhaico Moocaani imino
omoonɨnohallɨvɨ.

Jillɨtɨ Pablo Corintovɨ Fuutɨhi.

12 Mɨɨro icano sano mɨɨhaico imo imo omoonɨno; jiijehallɨvɨ mɨɨhai miyanotɨro
Moocaani imogobadɨ imino mihicanoco magaajaneri imo imo mihicahi. Jaamo aivo
amɨɨhaifeenevɨ imino mihicahicahi. Moocaani mɨɨhaico iimihuseri amusuhicahi tollɨ
imino miicaqui. Jaaruno mɨɨhai gaajariro tollɨ mihicano icatɨno.
13 Mɨɨro amɨɨhaidi paryɨ aameneque macaatɨnɨhaamenefaño meneehicahi amɨɨhai
memeecɨmoro magaajajidɨnoco. Jaanoco imeguehi imino magaajanoco.
14 Oono samañosacoro magaajacuubadɨ, jaamo ufucu, Mohaivojɨɨbo Jesucristo asaaji-
fucu, mɨɨhaitɨ imo imo mihicahi, bu mɨɨhai amɨɨhaitɨ mihicajibadɨ icano.
15 Jino miyaanoco eesɨcɨnɨɨboro itɨconɨ esamaaihinɨrahi amɨɨhaico mifoocɨ
abaahinɨjinoco, amɨɨhaico imo imo moonɨqui.

16 Uujoho esamaaihiniihi Macedoniajaago ofoobo amiihaico abaahiniijinoco, bu siino
tahigoti uhuumiibo amiihaico abaahiniijinoco icano. Jaamo amiihai uco mahamusuhi
imino Judeavi feequi.
17 Jilli nooboro uujoho esamaaihurunoco, ¿fine uco bañiibobadi mehesiciniihi? ¿Nacu
fine uco amiihai mehesiciniihi oono imiyaavogotimo saatohoco: Jiihi, onoomoro, bu
saatohoco: Chahano, onooniciimobadi?
18 Miiro Moocaani gaajahi miihai amiihaico: Jiihi, monoomoro, bu siino: Chahano,
monootatinoco.
19 Miiro miihai Silvano, Timoteo, uujoho, icamo Cristo Jesu Moocaani Achi jiibogoco
mijiibeguehicaabo: Jiihi, onooboro, bu siino: Chahano, neejibuutihi. Miiro Cristofañodi
paryiiciino miyaano miihaiñoobaco bañitatiibo.
20 Miiro diibovi paryi miyaavono Moocaani unuuno. Jaamañoo Moocaanico mihi-
imusumi: Aivo Miyaabo idiicaabo, monooniciihi Cristo Jesuco magaajacuunofeenedi.
21 Jaabo diibo Moocaani miihaico, bu amiihaico icano Cristofañoo quehecuno ificu-
uboro itaati miicaqui ijeevadi ficuuhi.
22 Jaaboro miihaico igaajataco ificuuboro Igaijaco mojeebiinofañoo ficuubo, toonoti
magaajaqui ufucu niquejefañoo magaayiciijinoco.
23 Jaanoti eesamaahinibadi Corintoviihiica footihi amiihaico agaijimañoo. Jaano
miyaano iicanoco Moocaani gaajahi. Jaanoti miyaano iicatihachiiji imijiruno uudi uco
Moocaani agaicaauno, uujoho iguijevene icano.
24 Jaarumo miihai mihimogotihi amiihaico: Jilli mimiyaavogo, noomoro amiihaico
matajiibanoco. Miiro amiihairyo, miyaavogofañoo quehecuno mihicacuuhi. Ivi jilliro
mihimeguehi amiihaico janaaniici imo imo momooniisunoco.

2

1 Jillitii imeguehinitihi amiihaico siino abaatonoco siino idaasuno amiihaico
omooniijiruneguiiha.
2 Jaabo uujoho amiihaico idaasuno mooniruva, ¿miijoho bu uco imo imo mooniijirahi?
Amiihaico bu uujoho idaasuno omooninobuuna.
3 Jillitii amiihaidi jino uujoho aameque jilli caatiniuhi amiihaijaago ofooboco, uco
amiihai imo imo momooniijirumo, jilliro idaasuno momooniijirunoco iimogotimañoo.
Jaamañoo amiihai imitico mejeevesuhachiiji uujoho imo imo icaji. Jaaneri tolliro amiihai
imo imo mihicaji.
4 Miiro toohaameque amiihaidi acaatiniusumi idaasuno iicaneri tafi uco niji niji
iicahicauneri taahicauhi. Jaaruubo toohaameque caatiniutihi amiihaico idaasuvusuqui
icatino, jilli amiihaico gaajasuqui sihidi amiihaico agaijinoco.

Imitino Omooniuboco Iimibachuno.

5 Jaanoti oono saafi idaasuno omooniubo saafiicoro uco idaasuno mooniutihi. Tolliro
bu paryi amiihaico mooniubo. Jilliro miiviro neehi. Imogotihi janaaniici sefano
ihiibanoco.
6 Miiro amiihai Moocaanico mihiimuusumi diiboco amiihaifañoti mihiinusucuuhi.
Jaanoti eesafotooboro gaajacuubo.
7 Jaaneguiiha jilliro ivi jisumi diiboma mihimibachumoro diiboco majacusucu, sihidi
idaasuno iicaneri janaaniciviro imitino icaadiibo.
8 Jaaneguiiha amiihaico neehi: Siino diiboco magaajasu diiboco magaijinoco.
9 Miiro iticonio aamefañodi toonoti amiihaico nooboro caatiniuhi, amiihaico gaaja-
suqui ¿naa uujoho onoobadi mooniijimo? onoomañoo.
10 Jaanegui jisumi amiihai oono iimiutiiboco mihimibachucuuhachiiji, bu uujoho
tolliro diiboco imibachucuuhi. Miiro uujoho iimibachuuboco imibachuhi Cristo
imefeenevi amiihaico agaijiiboro.

11 Toonoti miihaico Satanas quehevediino iguiinoniiboro, miiro diibo omoonigonoco miihai imino magaajahi.

Troa Cuumivi Pablo Jeebii Niji Niji Icauhi.

12 Jaanoti Troa micuvi Cristo jiibogoco jiibeguequi ufuubo iifutusumi, aivo uudi imiuno Aivojiibo dudicamaajeque toonovi eetavuujino.
13 Jaarunofaño tajeebii uco sajeebii icautihi, monahabo Titoco toonovi aatyimeutimaño. Jaaneguiiha diitoco ifitacuuboro toonoti fuuhi Macedonia jiinijejaago.
14 Jaanegui uujoho Moocaanico imehi, diibo miihaico Cristo Jesuta ijimitaco iguiinonimoro miyaminaa mitya mitya agaimuaivomofaño miihaico asatyefinohallivi. Bu jaaboro miihaifeenedi ijiibogoco jiibugusuhicaabo. Oono facici uusuno fahigovadi ofoonicibadi icaqui.
15 Miiro miihai oono aimoguiijico, Cristo Moocaanico ejeecivoobo, ijigasuno uusu fahigovadi ataajajimofañodi, bu ataajajitimofañodi icano ofoonicibadi miihai paryi miyaminaa iicadimoco mijiibeguehicahi.
16 Jaano ataajajitimedi namita uusunicibadi jeevahi. Jaanoti ataajajimedi facicino uusuno, fiivoco aacino uusubadi jeevahi. ¿Jaanoco miijoho fine iinoro eetavejirahi?
17 Miiro miihai nihibamiguiiharo Moocaani iijico mijiibogotihi, saatoho iicabadi simañehejediro iinoro ubuunaniimoro ijiibeguehicabadi. Miyanotiro naha miihai mijiibeguehicahi Moocaani imefeenevi, diibo Moocaani miihaico agalluumo mihicamaño, bu Cristo jeecivominaa mihicamaño icano.

3

Bohono Iiji Jiibogo.

1 ¿Nacu miihai jilli munuusumi fine amiihaidi, miihai mofiitiro imino mihiimaamo meneehicahi? Cha, ¿collihi jaamo mihimeguehi miihaiditi sita aameri: Diito aivo iimihuseme, onoonoco? Amiihairyo imino miihaico magaajacuuhi. Jaabadiro miihai magaajagotihi sita aameri amiihaiditi ijiibogonoco. Jaamaño uujoho ¿collihiica aamema icajirahi uuditi sita: Imiibo, noomoro acaatinihaamema?
2 Miiro uujoho amiihaico ijiibugusumi, amiihai jeebiifaño mimiyaavuguumoro imino miminifutucuumoco aatyimemere tadyudicamaaje imino iicanoti gaajajirumo.
3 Miiro amiihai toohaamebadi mihicahi, Cristo acaatiniuhaamebadi mihicacuuhi. Miiro miihai mijiibogomo amiihai jeebiifaño macaatinicuunobadi mificuhicacuuhi. Jaanoti caatiniiri macaatinicinitihi. Jilli Moocaani iicaabo Gaijariro macaatinicinihi. Guiisibabujehallivi Moise tajiibano acaatinicinobadi icatino. Jilli miyaminaa jeebiifañoro acaatinicinicuuno.
4 Jaano miihaidi toono miyaano iicanoco miihai magaajahi Moocaanifañodi, bu Cristofañodi icano.
5 Jaamaño miihai momityariro siinoco momoonino icatino. Paryiicino fanoovaaco momoonino Moocaaniti saahi.
6 Miiro diibo miihaico mityaco aacineri bohono iiji onoobadi diibedi mududicamaaihi. Jaano toono bohono iiji oono eedeetajiibano acaatinicinino iicabadi icatihi. Jilli Moocaani Gaijati magaayicinotionoro iicamaño. Miiro oono acaatinicinino tajiiba Moise tajiiba, guijevefaño satyefihi. Jaanoti naha Moocaani Gaija miinoco fiivoco acihi.
7 Jaano toono Moise tajiiba guiisibabujehallivi acaatinicinino aricuno saauhi. Jaamaño israelmi Moise imeque meecihicautihi ihime sihidi aricuno iifuvusuhicaumaño. Jaaruno toono iharicu jaabavonoro fuuhi jaano totajiiba guijevefaño asatyefiruno sihidi iimima saauhi.
8 Jaanegui fine, aivo sihimi icano oono Moocaani Gaija ijiibogoco mojaago isivano.

9 Buhɨcagaha oono mɨɨnoco guijevefaño asatyefiruno tajɨɨba iimima icauhi. Jaanegui fɨne aivo sihimi icano, oono Moocaani jɨɨbogo mɨɨhaico: Amɨɨhai imitɨma machahacuuhi, onoobogo.
10 Mɨɨro totajɨɨba itɨconɨ iimima iicaruno jisumi miyaadɨ jeevacuutɨhi, jino sihidɨ iimima iicanoguiinodɨ.
11 Jaano toono gueenene iicaujitɨruno iimima icauhi. Jaano janaanɨcɨ aivo imijino ufucuro ifinɨjitɨno iimima icahi.
12 Jaamaño mɨɨhai toonoco imino magaajamaño, nucufeguetɨmo mɨjɨɨbeguehicahi.
13 Jaamo mɨɨhai Moise omoonɨubadɨ momoonɨtɨhi diibo naha ihɨmeque gaachehubaryuri fabaacuuhi israelmɨ toono gueenene iicajitɨno arɨcu ajaabavonoco atyɨmetɨmo iicaqui.
14 Jaarunoco diito gaajatɨhi. Jaabadɨro bu jisumi toono eedeetajɨɨbaco emeecɨsumi tobaryuro diito esamaajeque afabaacucɨnɨno iicabadɨ jeevamo gaajatɨmo. Mɨɨro tobaryu diitotɨ gañɨɨcafototɨhiica ɨdɨɨboro naha Cristofañodɨ tobaryu gañɨɨcafetejirahi.
15 Mɨɨro jisumihachuta Moise tajɨɨba aameneque emeecɨsumi tobaryubadɨ diitoco ihesamaajeque fabaacuhicahi gaajatɨmo iicaqui.
16 Jaano naha jari gañɨɨcafetefihi Aivojɨɨbojaagovɨ iminifutusumi.
17 Jaabo Moocaani Gaija iicano, bu Moocaani iicaabo. Jaaneguiiha diibo Moocaani Gaija iicahɨgo sajeebɨɨ icahicahi.
18 Jaamaño paryɨ mɨɨhai tobaryuri mohɨmeque mafabaacucɨnɨcuutɨmo. Mofiivɨ Mohaivojɨɨbo imi ɨfuvusuhi, oono meecɨmefaño mofi ɨɨfuvusunɨcɨbadɨ. Jaamaño mɨɨhai janaanɨcɨvɨro diibobadɨ minifotomoro mefeehi fahiijɨvaro janaanɨcɨvɨro diibo imibadɨ minifotomoro mofoomaño. Jaano toono Aivojɨɨbo Gaija iicaabo eheetavono.

4

1 Jaanegui masɨɨ suufenɨtɨmo momoonɨqui, Moocaani mɨɨhaico ɨɨdaasugooboro idudɨcamaajeque atajɨɨbaunoco.
2 Mɨɨro mɨɨhai toovono omoonɨfinehejeque, bu unucufesunehejeque icano mihimugucuutɨhi. Bu tollɨro sitaaco bañɨmoro mofootɨhi, bu Moocaani iijɨco simañehejedɨro buunanɨmoro mofootɨhi icano. Jillɨ miyaanocoro meneehicahi. Jaamaño jillɨtɨ Moocaani ɨmefeenevɨ saatohoco magaajasuhi, mɨɨhai Moocaani ɨmefeenevɨ imino mihicanoco.
3 Jaanotɨ jino Moocaani taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbogono toovono iicahachiijɨ, oono cɨɨjɨgaifaño ufuucuujimediro toovono.
4 Mɨɨro diito imiyaavogotɨmo, jiije caani ɨjɨ ijeebɨɨnoco mɨtasucuuhi. Jaaneri gaajacuutɨmo Cristo jɨɨbogo imico. Jaabo bu Cristo Moocaani iicaabo.
5 Jaamo mɨɨhai Moocaani jɨɨbogoco mɨjɨɨbugusumi, mofiiditɨro mɨjɨɨbeguehicatɨhi, ɨdɨɨboro Jesucristo amɨɨhai Aivojɨɨbo iicaabeditɨ mɨjɨɨbeguehicahi. Jaanotɨ naha mɨɨhai jillɨ amɨɨhai jeecɨvomɨnaa mihicamo Cristoco magaijɨmaño.
6 Mɨɨro diiboro Moocaani: Ɨcɨvuuneguiiha daachɨcɨsu, nuubo. Jaaboro jisumi bu diiboro mojeebɨɨnofaño achɨcɨsuhi. Tooneri Moocaani imico magaajaqui Jesucristo ɨmefañotɨ ɨɨfuvusunoco.

Miyaavogofeenedɨ Mihicano.
(1 Co 2.1-5)

7 Jaano toono Moocaani Gaija mofifaño icahi, oono aivo iiminoco nɨfaqui eetavotahillu guirihillufaño mificujirubadɨ jeevano. Toonotɨ igaajaqui toono sihidɨ ejeevano mitya mɨɨhaitɨ saatɨnoro Moocaanitɨ asaanoco.
8 Jaamaño fanoovari imitɨno mihicarumo, toonotɨ mataajanɨcɨhi, bu fanoovari gaihuɨbaro mihicarumo, aivo tooneri ɨdaasuno mihicatatɨhi,
9 bu mɨɨhaico sihidɨ ɨjɨɨheverumo, Moocaani mɨɨhaico jeevesutatɨhi, bu mɨɨhaico iguiinonɨrumo, miguijevetatɨhi icano.

10 Jaamaño fahɨgovadɨ mofoomoco gaicaaujirumo Jesuco agaicaaumaño. Jaaneguiiha
mofifañodɨ bohono ifiico Jesu aacɨnoco mɨhɨfusuhicahi.
11 Mɨɨro mɨɨhai jino mihicanohachuta fafucuvaacɨvɨro ñɨhicunofaño mihicahi
mɨɨhaico agaicaaujirunofaño Jesuco magaijɨmaño. Toonofeenedɨ bohono ifiico Jesu
aacɨno ihɨfusucafetequi.
12 Mɨɨro taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbeguehicanohallɨtɨ mɨɨhaico sita gaicaaujirahi.
Jaanofeenedɨ amɨɨhai mataajajino ifiico magaajaqui.
13 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Miyaaveguehi, jaamaño iimaahi, noonoro.
Jaabadɨro bu mɨɨhai tomiyaavogofañodɨro, mimiyaavogomoro mihiimaahi.
14 Jaamaño mɨɨhai magaajahi Moocaani Mohaivojɨɨbo Jesuco ubuheetesuubo, bu
mɨɨhaico sano amɨɨhaima buheetesujiibo, Jesuma miicaqui.
15 Jaaneguiiha jillɨ fanooñɨhicufaño mihicahi amɨɨhai iiminofaño miicaqui. Jaamo
sihidɨ Moocaani imino omoonɨnoco agaayɨcɨmo, toonohallɨvɨ ajashutɨmo Moocaanico
sihidɨ ihiimequi.
16 Jaamaño mɨɨhai suufenɨtɨmo momoonɨhicahi. Jaamo mɨɨhaico mofiino niino-
vatonoro fuurunaaca, mogaija jillɨro fafucuvaacɨvɨro buheetenere feehi.
17 Mɨɨro jino jiijehallɨvɨ ɨdaasuno mihicaruno goovano fatyonoro feehi. Jaanofañotɨ
magaayɨcɨji ifinɨjitɨno imi, aivo aajashutɨnoco.
18 Jaamo mɨɨhai mahatyɨmenehejequere mehesamaaitɨhi. Jillɨ jisumi
mahatyɨmetɨnehejequere mehesamaaihi. Mɨɨro mahatyɨmeneheje gueenene icatatɨhi.
Jaanotɨ jisumi mahatyɨmetɨneheje ufucuro finɨtɨno iicajino.

5

1 Mɨɨro mɨɨhairyo magaajahi oono mofi iija goovano unucufijabadɨ ejeevanoco.
Jaarumo ufucu mihicaji, Moocaani mɨɨhaidi niquejefaño ifinɨjitɨno ifiico aacɨnoma.
Toonoco miyamɨnaatɨ saafiiba acɨjitɨrahi.
2 Mɨɨro miyaano jino mofiima mihicanohachuta macanɨfehicahi, niquejefaño
ifinɨjitɨno fiivoma mihicacujirunotɨ.
3 Jaanofaño mɨjɨcafeteji mofi gaachehufaño iicanɨcɨbadɨ. Jaanegui mojeebɨɨ
sɨcaimobadɨ iicatɨqui.
4 Mɨɨro jino mofifaño mihicanohachuta macanɨfehicahi, ɨdaasuno mihicaneri.
Jaaruno moheedehifiico mujujuuvequi icatɨno. Jillɨ bohono ififaño mɨjɨcafetejinoco
mihimeguehicahi. Jino jijeo ifi echeemefino ifi bohofitɨ iminifetequi.
5 Jineguiiha Moocaani mɨɨhaico iimibachuuboro Igaijaco acɨuhi ufucu magaayɨcɨjino
gaajatabadɨ iicano.
6 Jaamaño mɨɨhai imino magaajamoro mehesɨcɨnɨhi jino jiijehallɨri muuhucuma
mihicanohachuta toofiitɨ buhɨgovɨ mihicanoco. Aivojɨɨboma niquejefaño
mihicatɨnequehiica.
7 Jaamaño miyaavogofañodɨro mihicahi. Jijeonoco mahatyɨmenejaagodɨ mihicatɨhi.
8 Jaamaño mɨɨhai mesefaquifotomoro mihimeguehi jijeo ififaño mihicanoco
mejeevesumoro Aivojɨɨboma mihicatonoco.
9 Tooneguiiha mihimeguehi fahiijɨvaro Mohaivojɨɨboco imo imo momoonɨnoco, jifi-
ima mihicanohachuta, bu bohono ifiima mihicacuudɨ icano.
10 Mɨɨro paryɨ famooro Cristo aivojɨ icaga ɨmegavɨ mihigaiveji paryɨɨcɨno motɨcovoocɨvɨ
momoonɨhicano jaadaco magaayɨcɨqui, jiijehallɨri mihicausumi imino momoonɨuno
jaadaco, bu imitɨno momoonɨuno jaadaco icano.

Sajeebɨɨco Aacɨno Jɨɨbogo.

11 Jaamaño mɨɨhai Aivojɨɨbo ñɨhicuno omoonɨjinoco magaajamaño paryɨɨcɨno
miyamɨnaaco mimiyaavugusuqui momoonɨhicahi. Mɨɨro Moocaani mɨɨhaico
gaajacuuhi. Jaabadɨro bu mihimeguehi amɨɨhai mɨɨhaico magaajanoco.

12 Jillɨ monoomo, mɨɨhaiditɨro siino imino mihiimaano icatɨno. Jillɨ amɨɨhaico meneehi. Jaamo mɨɨhai imino momoonɨnoco amɨɨhai magaajamoro quehe quehe miicaqui. Jaamo saatoho ijeebɨɨfañoonoco esɨcɨnɨtɨmo ifiicoro: Aivo mɨɨhai sihidɨ mejeevahi, onoomoco mejenaaujirahi mɨɨhaihallɨtɨ.
13 Jaamo mɨɨhai mejeegavomo mihicahachiijɨ, jaafa Moocaaniguiiharo mejeegavehi. Jaanotɨ jeegavotɨmo mihicahachiijɨ jaafa amɨɨhaidi mihimimo.
14 Mɨɨro Cristo mɨɨhaico agaijɨnoguiino mihicahi, saafiiro famoohallɨvɨro iguijeveunoco magaajamañoo. Jaaneri bu famooro iguijevecuunoco.
15 Jaabo Cristo famoohallɨvɨro guijeveuhi ubuheeme diito ifiguiiharo icacuutɨmo iicaqui, diibo uchuumuuboro diitedi siino ubuheeteubeguiiharo iicaqui.
16 Jaamañoo mɨɨhai saatohoco jijeo miyamɨnaa eesɨcɨnɨbadɨ mehesɨcɨcuutɨhi, itɨconɨ naha mɨɨhai Cristoco jijeo miyamɨnaa iicabadɨ mehesɨcɨnɨhicauhi. Jaarumo jisu tollɨ mehesɨcɨnɨcuutɨhi.
17 Mɨɨro Cristoma iicacuubo bomiyamɨnaafirucu eedeeneheje finɨcuuhi, jisu paryɨ bonehejerucu.
18 Jinehejeque paryɨ Moocaani eetavehi Cristofañodɨ mɨɨhai diiboma sajeebɨɨ miicaqui. Jaaboro mɨɨhaico tajɨɨbaubo famoovaaco diiboma sajeebɨɨ miminiiyuhicaqui.
19 Oono Moocaani Cristofañodɨ jiinɨjemɨnaaco ifiivɨ sajeebɨɨ iminiiyuhicaabo diito imitɨco jeecɨvotɨɨbo. Jaabo mɨɨhaico tajɨɨbauhi toono sajeebɨɨ ica jɨɨbogoco miyamɨnaaco magaajasuqui.
20 Jaamañoo mɨɨhai Cristo gallumɨnaa mihicamo. Jaamo mɨɨhaifeenedɨ Moocaani amɨɨhaico cuuhuvahi. Jaaneguiiha amɨɨhaico mɨɨhai meneehi Cristo mɨɨhaico atajɨɨbaneguiiha: ¡Moocaanima sajeebɨɨ miminifoto! meneehi.
21 Jaabo Cristo imitɨco ajashuno moonɨutɨhi. Jaaruuboco mohallɨtɨ Moocaani iimitɨɨboco mihicanɨcɨbadɨ moonɨuhi, diibojaagovɨ mɨɨhai miminifotomoro ɨtɨcovono ifiima mihicaqui Moocaani imogobadɨ.

6

1 Jaaneguiiha mɨɨhai Moocaani dudɨcamaaje nahabonɨmɨnaa mihicamañoo amɨɨhaico meneehi: Sɨcamañovɨ magañɨɨsudino Moocaani imihuseque aacɨnoco.
2 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañoo jillɨ Moocaani noobo: Jino iimihusesumi ɨco guubuhi. Jino taajasufucu iicasumi ɨco amusuhi, nooboro. Jaaneguiiha mɨɨhaidi jisumi jino Moocaani imihusefucu, taajasufucu icano.
3 Jaamañoo mɨɨco mɨɨhai mihiijevesutɨhi, mɨɨhai dudɨcamaajeditɨ mɨɨhaiñooba imitɨno iimaatɨmo iicaqui.
4 Jillɨro ɨvɨ fanoovavɨ Moocaani jeecɨvomɨnaa mihicanoco mɨhɨfusunoco mihimeguehi: fanoovari ɨdaasuno mihicanoco, fanootɨ mucuujɨvaachunoco, fanoovari iminotɨno mihicaneri icano, sɨɨcuno jeebɨɨri fanoovaaco majaabɨcɨnofeenedɨ.
5 Mɨɨro mɨɨhaico aamɨhicamo, mɨɨhaico cɨvojaanɨhicamo, mɨɨhaiditɨ ñaaɨhicamo, bu sihidɨ jeevano dudɨcamaajeneri mihicahicahi, bu cɨgaraco jaabɨcɨmoro mihicahicahi, bu sihidɨ ajebaco jaabɨcɨmoro mihicahicahi icano.
6 Jaanoco mɨɨhai mɨhɨfusuhicahi mohimi icafañodɨ, miyaanoco magaajanofañodɨ, bu mosɨɨcujeebɨɨri majaabɨcɨhicahi, mohimihusefañodɨ, bu mofifañoo Moocaani Gaija iicanoco mɨhɨfusunofañodɨ, bu mɨɨhai miya gaijɨma mihicanofañodɨ,
7 bu miyaavogoco mɨjɨɨbogonofeendɨ, bu mɨɨhaifañoo Moocaani mitya iicanofeenedɨ icano. Jaamo toono ɨtɨcovono icaco magaayɨcɨnɨhi, mahamocasiqui niisugaco magaayɨcɨnɨcɨbadɨ. Jaamoro tooneri mofiico magaihuɨnɨmoro mefeehi imitɨmehejeditɨ, bu mahamocasihi imitɨnehejema icano.
8 Jaamo safo mɨɨhaico imino obocɨgomoco iicanɨcɨbadɨ magaayɨcɨhi. Jaanotɨ safo mɨɨhaico aatajagomoco iicanɨcɨbadɨ magaayɨcɨhi. Safo mɨɨhaitɨ imino iimaamo. Jaanotɨ

safo mɨɨhaiditɨ imitɨno iimaamo. Safo mɨɨhaico abañɨfifimoco iicabadɨ moonɨmo. Jaarunofaño mɨɨhai abañɨfifimo mihicatɨhi.
9 Jaamoco mɨɨhaico agaajaratɨmoco iicabadɨ moonɨmo. Jaarunofaño mɨɨhai imino agaajacumo mihicahi. Safo iguijevecuumoco iicanɨcɨbadɨ mɨɨhaico moonɨrumo. Jaarumo ¿mɨllɨ mihicatɨhi? Safo mɨɨhaico aamɨmo. Jaarumo miguijenɨcafototɨhi.
10 Ɨdaasuno mihicarahi. Jaarumo fahiijɨvaro Cristofañodɨ imo imo mihicahicahi. Siinotɨ mucuujɨvaachurumo, ajashutɨmoco mubusumijenɨhi niquejeo busumijeri. Jinehejebama machaharumo, fanoova iminonoma mihicahi icano.
11 Monahabomɨ, corintomɨnaa, aivo amɨɨhaico imino miyaanoco meneehi, paryɨ mojeebɨɨfaño iicanoco.
12 Chahacuuno mojeebɨɨfaño amɨɨhaico meneejiruno. Jaanotɨ naha amɨɨhai jeebɨɨfaño icano mɨɨhaico amɨɨhai meneejiruno.
13 Jaaneguiiha amɨɨhaico neehi. Oono caani iseemeque paryɨ miyaanoco onoonɨcɨbadɨ, paryɨ amɨɨhai jeebɨɨfaño iicanoco uco monoo, oono amɨɨhaico uujoho iicabadɨ.

Mɨɨhai Moocaani Iijatɨ Mihicahi Mojeebɨɨfaño Diibo Iicamaño.

14 Amɨɨhaico neehi: Imiyaavogotɨmehejema magataavocasidino. Tollɨ mihicaruva sabadɨro mihicajitɨrahi. ¿Mɨllɨ bu iimino iimitɨnoma gataavejirahi? Jaabadɨro bu, ¿mɨllɨ cuuje fucuma gataavejirahi?
15 Jaabadɨro bu ¿mɨllɨ Cristo ɨjɨma gataavejirahi? Jaamaño ¿mɨllɨ imiyaavogoobo imiyaavogotɨɨboma gataavejirahi?
16 Mɨɨro Moocaani jeecɨvo iijafaño ɨjɨnɨtama sano diibo jeecɨvotatɨmo. Mɨɨro mɨɨhai Moocaani iicaabo iija mihicamo, diiboro jillɨ unuubadɨ:
Diitofaño iicaaboro diitoma ɨgueji. Uujeheji diito Caani, bu diiteji taacuumimɨnaa icano, nooboro.
17 Jaadɨ bu jillɨ noobo Aivojɨɨbo:
¡Diito iimitɨmofeeneti mihiinomoro sihɨgovɨ mudugaavo! ¡Jaamoro ɨɨdicunoco mududɨɨcɨcuudino! Jaachiijɨ amɨɨhaico gaayɨcɨji.
18 Jaaboro amɨɨhai caanitɨ icaji. Jaanotɨ amɨɨhai taseemetɨ mihicaji, noobo Aivojɨɨbo sihidɨ ejeevaabo.

7

1 Jaaneguiiha agaijɨmo tañahabomɨ, jillɨ Moocaani nuuhi. Jaaneguiiha mɨɨhaico mofiico, mojeebɨɨco icano ɨmɨhɨninɨjirunoco moonɨtɨmo miicaqui, bu Moocaanico mihiguimoro diibeguiiharo ijeevadɨ mofiico mificuuqui icano.

Corintio Cuumimɨnaa Iimitono.

2 Jaanegui mɨɨhaima imino mihica. Mɨɨro mɨɨhaiñoobaco mɨɨhai imitɨno momoonɨtɨhi, bu mɨɨhaiñoobaco imitɨno mejeevamaaisutɨhi, bu mɨɨhaiñoobaco mabañɨhicatɨhi icano.
3 Jaaruubo jillɨ onoobo amɨɨhai imitɨco onoono icatɨno. Mɨɨro itɨconɨ amɨɨhaico unuucubadɨ: Amɨɨhaico uujoho sihidɨ gaijɨhi. Tacɨɨdɨɨtɨ muduujecɨnɨhi sano mihicamoro, bu sano mecheemequi.
4 Amɨɨhaico imino eesɨcɨnɨɨboro aivo amɨɨhairi imo imo icahi. Jaamaño jino sihidɨ ɨdaasuno mihicarunofaño aivo imo imo iicaaboro, quehecuno icahi.
5 Jino Macedonia jiinɨjevɨ magasehinɨnotɨro aivo mojaguisɨbama machahahi. Jillɨ fahɨgovavɨ mofoohɨgo ɨdaasuno mihicahicahi, saatoho mɨɨhaico aamɨneri, bu mojeebɨɨfañotɨ mihiguinehejeri icano.
6 Jaarunaaca Moocaani iniinovafimoco equehecutusufiibo, mɨɨhaico imo imo miniiyuhi Tito agaseneri.
7 Jillɨ agaseneriro icatɨno, bu diibo Tito amɨɨhaitɨ imo imo iicaneri icano. Jaabo mɨɨhaico jɨɨbeguehi amɨɨhai mɨɨhaico mahatyɨmegueneque sihidɨ mihimogonoco, bu

tollɨro jɨɨbogoobo ɨdaasuno mihicanotɨ, bu tahallɨtɨ mihicagonotɨ icano. Jaaneri sihidɨ janaanɨcɨ aivo imo imo icahi.
8 Amɨɨhaijaago agalluhinɨhaame amɨɨhaico ɨdaasuvusuhinɨrunaaca jaaruneri uujoho ɨdaasuvotɨhi. Itɨconɨ naha ɨdaasuvehinɨrahi amɨɨhaico toohaame ɨdaasuno omoonɨhinɨneri. Jaaruno jillɨ jihachutarehinɨ.
9 Jaamaño jisumi imo imo icahi. Jaaruno oono amɨɨhai ɨdaasuno mihicaneri imo imo icatɨhi, jillɨ toono ɨdaasuno mihicahinɨneri amɨɨhai imitɨco mejeevesumaño. Jaanoco amɨɨhai majaabɨcɨuhi Moocaani iimogonɨcɨbadɨ. Jaamaño mɨɨhai amɨɨhaico imitɨno momoonɨno icatɨno.
10 Mɨɨro oono mɨɨno imitɨco mehesafotomoro mɨhɨdaasuvonoco Moocaani imeguehi. Jaaneri mɨɨno imitɨco mejeevesuhi. Jaano jino taajasuco mɨtɨconɨno. Jaaneri mɨhɨdaasuvotatɨhi. Jaanotɨ naha ɨdaasuvurumo Moocaanico agaayɨcɨtɨmo ifinɨjitɨno guijevefañо feeji.
11 Mɨɨro amɨɨhai imitɨco mehesafotomoro mɨhɨdaasuvehinɨhi Moocaani iimogonɨcɨbadɨ. Jaamaño amɨɨhai miyaanocoro mehesamaaiuhi. Jaamaño magaajacuuhi iimitɨɨboco. Bu amɨɨhai jaabojaago mɨsɨfiiratucuuhi. Bu jaamoro amɨɨhai mihigutuuhi. Jaamaño uco mahatyɨmeneque mihimeguehi. Bu jaamoro tohimitɨco omoonɨɨboco toonohallɨtɨ mɨhɨɨbaumoro Moocaani iijatɨ magañɨɨuhi. Jaamaño mɨɨhai magaacuuhi amɨɨhai diibo omoonɨhinɨbadɨ momoonɨhinɨtɨnoco.
12 Mɨɨro uujoho toohaameque acaatɨnɨhinɨsumi toono imitɨco eheetavuubotɨ eesamaaiumaño icatɨno, bu saafiico imitɨno omoonɨuboco eesamaaiumaño icatɨno. Jillɨ mɨɨhaico sihidɨ aivo amɨɨhai magaijɨnoco, Moocaani ɨmefeenevɨ magaajasuqui.
13 Jaanoco mɨɨhai muguubumoro imo imo miminifetehi.
Jaano bu iicanaaca aivo janaanɨcɨ imo imo mihicahi Tito aivo imo imo iicanoco mahatyɨmeneri. Mɨɨro amɨɨhai diiboco mahamusuhinɨhi sajeebɨɨ iicaqui.
14 Jaamaño amɨɨhaitɨ uujoho: Imihuseme, diiboco unuunotɨ nucufevetɨhi. Mɨɨro paryɨ amɨɨhaico meneehicano miyaano. Jaabadɨro bu amɨɨhaitɨ Titoco: Imimo, munuuno miyaanotɨ icahi.
15 Jaamaño amɨɨhaico sihidɨ gaijɨɨbo, paryɨ amɨɨhaico onoonoco meheetavehicaunoco eesafotooboro, bu diiboco mobocɨgumoro imihusene magaayɨcɨumaño icano.
16 Jaamaño amɨɨhaico imino imiyaavogooboro aivo imo imo icahi.

8

Miyaavogomɨnaa Gaijɨtɨmo Aacɨno.

1 Tañahabomɨ, mihimeguehi amɨɨhaico mɨjɨɨbogonoco Macedonia jiinɨjeri iicajaje Moocaani iijamɨnaavɨ Moocaani imihuse ɨɨfusucafotonoco.
2 Mɨɨro ɨdaasuno iicaneri nɨsucafuturumo aivo imo imo icauhi, bu aivo ɨdaasufiirumo gaijɨtɨmo acɨuhi sihidɨ inɨhɨbamɨma iicamobadɨ.
3 Jaanoco uujoho imino gaajahi aivo gaijɨtɨmo iicadɨnoco aacɨunoco. Jaarunofañо bu aivo janaanɨcɨvɨ acɨumo.
4 Jaamoro bu imogomoro dilluumo monahabomɨ Cristofeenedɨ Judeari iicamojaa uujoho nɨhɨbamɨco asaatyonoco inahabonɨqui.
5 Jaamo aivo mɨɨhai imino mehesɨcɨnɨuno janaanɨcɨvɨ moonɨumo. Mɨɨro iinoro Mohaivojɨɨbojaagovɨ minifutuumo. Jaadɨ mojaagovɨ minifutuumo, Moocaani imuguubadɨ.
6 Jaaneguiiha Titoco sihidɨ munuuhi toono amɨɨhai mihimihusemañо mahacɨnoco igaayɨcɨqui, bu toono nɨhɨbamɨco tɨconɨhinɨcuubo ɨɨcɨnoco tahɨmega ificuqui.
7 Mɨɨro amɨɨhai sihidɨ janaanɨcɨ fanoovama mihicahi; sihidɨ miyaavogoma mihicahi, bu mɨjɨɨbogonoco imino magaajahi, bu sihidɨ gaajama mihicahi, bu sihidɨ imogoma mihicahi, bu mɨɨhaico magaijɨnoma mihicahi icano. Jaabadɨro bu toono sitaaco magaijɨmoro mahamusunovɨ janaanɨcɨvɨ mihica.

8 Jillɨ uujoho onoobo toonohallɨvɨ amɨɨhaico atajɨɨbano icatɨno. Jillɨ imeguehi amɨɨhai imino momoonɨnoco, toonotɨ amɨɨhai miyaano sitaaco magaijɨno igaajacafetequi.
9 Mɨɨro amɨɨhairyo magaajacuuhi Mohaivojɨɨbo Jesucristo imihuseeque. Mɨɨro diibo sihidɨ busumijeevauruubo amɨɨhaico agaijɨmaño ɨɨdaasuubotɨ minifutuhi. Jaamo amɨɨhai diibo ɨdaasufañodɨ sihidɨ mubusumijeevahi.
10 Jaaneguiiha amɨɨhaidi iimiqui toonotɨ jino eesɨcɨnɨnoco neehi: Mɨɨro amɨɨhairyo juufaijɨo ficabatɨro mɨtɨcovaumo imino momoonɨhicahi. Jaaruno tɨcovono momoonɨhicautɨhi. Jillɨ mihimogomoro momoonɨhicauhi.
11 Jaaneguiiha jisumi tollɨ momoonɨnoco mihimivusu, oono itɨconɨ mihimugumoro momoonɨubadɨro, amɨɨhaima iicadɨnotɨ acɨmoro.
12 Mɨɨro saafi sitaaco imogooboro diiboma iicadɨnoco aacɨno Moocaanidi aivo imino. Jaaruubo Moocaani mɨɨnoma achahano janaanɨcɨvɨ mɨɨnoco dillutatɨɨbo.
13 Jaamaño uujoho nootɨhi: Saatohoco mahacɨmoro amɨɨhai ɨdaasuno miicaqui.
14 Jillɨ sabadɨro miicaqui neehi. Jisumi amɨɨhaima sihidɨ icano. Jaaneguiiha diitoma achahanoco mahacɨ. Jaabadɨro bu safo amɨɨhai mucuujɨvaachusumi diito amɨɨhaico acɨji. Jillɨtɨ jaamo sabadɨro mihicahi.
15 Oono Caatɨnɨhaame onoobadɨ iicaqui: Sihidɨ ɨɨcɨubedi atyuuvuutɨno. Jaabadɨro bu mɨɨdɨno ɨɨcɨuruubedi, cuujɨvaachutɨno, onoobadɨ.

Tito Inahabonɨmɨnaa Iicano.

16 Aivo uujoho Moocaanico imehi, diibo Tito jeebɨɨfaño amɨɨhaico agaijɨɨboro amusunoco ificuunohallɨvɨ jino uco iicabadɨro.
17 Jaabo uujoho diiboco onoonoco imino guubuhi, bu diiboro imeguehi amɨɨhaico aamusunoco. Jaabo iinoro imogooboro feejiibo amɨɨhaico emeecɨtoobo.
18 Jaaboma magalluhi saafi monahaboco. Jaabo diibotɨ fahɨgova iicajaaje Moocaani iijamɨnaa imino ihiimaahicaaboco, taajasujɨɨbogotɨ aamusuhicamaño.
19 Bu tollɨro diiboco Moocaani iijamɨnaa ɨɨcɨmoro galluuhi mɨɨhaima ɨɨgooboro mɨɨhaico ihamusuhicaqui, jino sitaaco magaijɨno dudɨcamaajeque meheetavomoco ihamusuhicaqui. Jaanoco jino meheetavehicahi Mohaivojɨɨboco mihimequi, bu amɨɨhai mihimogomoro momoonɨhicanoco magaajasuqui icano.
20 Jillɨtɨ mɨɨhaiditɨ mɨɨhaiñooba jino nɨhɨbamɨco mahallacarunotɨ imitɨno iimaatɨmo iicaqui.
21 Mɨɨro mɨɨhai mihimeguehi imino momoonɨnoco Mohaivojɨɨbo ɨmefeenevɨro imino momoonɨno icatɨno. Tollɨro bu paryɨ miyamɨnaa ɨmefeenevɨ imino momoonɨhicahi.
22 Jaamɨsima bu tollɨro monahabomɨtɨ saafiico magalluhi. Jaabo fanoovaaco momoonɨnoco iimogooboro mɨɨhaico amusuhicahi. Jaabo bu jisumi amɨɨhaico imino eesɨcɨnɨcumaño aivo imeguehi amɨɨhaico aamusunoco.
23 Jaanotɨ saatoho amɨɨhaico Titoditɨ idilluhachiijɨ diitoco monoo: Pablo gataavomɨnaafirucu diiboma dudɨcamaaibo amɨɨhaico ihamusuqui, noomoro. Jaabadɨro bu oono saatoho monahabomɨsitɨ idilluhachiijɨ monoo: Moocaani iijamɨnaa agalluumɨsi, Mohaivojɨɨbo Cristoco iimehicamɨsi, noomoro.
24 Jaaneguiiha diitoco magaayɨcɨ amɨɨhai gaijɨma mihicanoco fahɨgova Moocaani iijafaño iicadɨmo igaajaqui, bu amɨɨhaitɨ mɨɨhai imo imo mihicahicano miyaano iicaqui.

9

Moocaani Iijamɨnaadi Nɨhɨbamɨco Mahallacaruno.

1 Jaanotɨ miyaavogofeenedɨ monahabomɨ Judeari iicamedi nɨhɨbamɨco mahallacarunotɨ siino amɨɨhaidi caatɨnɨcujitɨhi.

2 Miiro amiihai imihuseque uujoho imino gaajacuhi. Fahiijivaro amiihaiditi imo imo
iicaaboro Macedonia jiinijeminaaco neehicahi: Amiihai Acaya jiinijeminaa juufaijio fi-
cabatiro mehesicinihicauhi monahabomi Judeari iicamoco mahamusuqui. Toonoti saa-
toho sihidi Macedonia jiinijeminaa agaajamoro imeguehi tolliro diitoco aamusunoco.
3 Jaaneguiiha jito monahabomico amiihaijaago galluuhi, amiihaiditi toonoti imino
eneehicano sicamaño iicajiruneguiiha. Jaamo onoobadi tolli momooniqui mihim-
ibaicinicuuhi.
4 Jilli amiihaico neehi saatoho Macedonia jiinijeminaa uuma ofoomo amiihaico
atyimedino mihimibaivotimoco. Jaaneri miihai munucufevejirahi sihidi amiihaiditi
imino mihiimaahicarumo. ¿Milli bu amiihai nucufesuco neejirahi?
5 Tooneguiiha jito monahabomico imegavi galluuhi amiihaico ibaatequi. Jaamo
amiihai mahallacaruji, munuunoco ihamusuqui. Jilliti amiihai mahallacaruno imi-
tucuuno. Tolliti amiihai imihuse igaajacafetequi, miihai amiihaico midilluneguiiharo
mahacino iicatiqui.
Jaaneguiiha amiihai
6 olli onoonoco mehesafoto: Miidino abasuubo, bu miidino iciji. Jaanoti bu guiraano
abasuubo guiraano iciji.
7 Jaaneguiiha famooro mahaci amiihai jeebii onoodino, gaijimoro icatino, bu sita
idilluneguiiharo icatino. Miiro Moocaani gaijihi gaijitiibo imo imo aacifiiboco.
8 Miiro Moocaani amiihaico fanoovaaco sihidi acijirahi. Jaamo jinehejebati
cuujivaachutimo mihicahi. Jaamoco bu janaanicivi acijiibo, tooneri iminoono
dudicamaaje eheetavomoco mahaciqui.
9 Miiro Caatinihaame jilli neehi:
Jaabo imihuseebe gaijitiibo iidaasumoco acifihi. Jaani iimihuse ufucuro finijitihi,
noonoro.
10 Jaabo Moocaani fanoova toogaiñoco mabasuqui aacifiibo, bu amiihaico machutaaco
aciji. Jaaboro bu amiihaico aciji paryi diibo dudicamaajeque meheetavejinoco. Jaaboro
bu toonoco ujusisuuboro guiraatusujiibo ajashutino iiminoono dudicamaajeeneti.
11 Jaamo tolliti amiihai fanoova imima mihicaji. Jaamo gaijitimo mahacihicahi.
Jaano toono nihibamico mahallacarunoco mofeenedi magalluunohallivi monahabomi
Moocaanico imeji.
12 Jaano toono nihibamico monahabomico mahacino ucuujivaachuneguiiharo ma-
hacino icatino, bu tolliro toonohallivi Moocaanico sihidi iimequi icano.
13 Miiro diito Moocaanico imeji. Jaamoro toonofeenedi gaajajimo, amiihai Cristo
jiibogo onoobadi momoonihicanoco. Jaanohallivi bu Moocaanico bociguejimo amiihai
gaijitimo diitedi, fameeguiiharo icano mahacinohallivi.
14 Jaamoro amiihaico sihidi agaijimoro amiihaihallivi Moocaanima iimaajimo
amiihaifeenedi Moocaani iimihuseque iifusumaño.
15 Jaaneguiiha Moocaanico mihimo Illi sihidi ejeevaaboco miihaico aacinohallivi.

10

Pablo Idudicamaajehalliti Iimaahi.

1 Uujoho Pablo amiihaico dilluhi Cristo siicujeebiiri, imihuseri icano. Miiro uco
neehicamo, amiihaima iicasumivaha, uujoho siicuno iimaahicahi. Jaanotivaha sihigo
iicasumi mityaabobadi amiihaima iimaahicahi icano.
2 Jii, jaaneguiiha amiihaico neehi: Uujoho amiihaico emeecitodi, uco
misifiiratusudino, oono amiihaiti saatoho miihaico: Jilli ticovo jiinije miyaminaa
iicahicabadiro moonihicamo, eneehicamohallivi. Miiro diitoma iibacasijinoco
imibaicinicuuhi.
3 Jii, miyaanoco, noomo miihai miyaminaa mihicanoco. Jaarumo miihai jilli ticovo
jiinijeminaa aamocasinicibadi mahamocasitihi.

4 Mɨɨro mɨɨhai jiinɨjemɨnaa ɨɨbacasinɨneri, abañɨneri, bu fanoovari omoonɨcasinɨcɨbadɨ
momoonɨcasitɨhi. Jillɨ Moocaani mityariro miyamɨnaa sefa eesamaaiñehejeque
mifinɨsuhi.
5 Jaabadɨ mifinɨsuhi mɨɨhaiditɨ iminootɨno eneehicanehejeque, bu comityanehejehacho icano Moocaanico agaajasujitɨrunehejeque icano. Jaamoro paryɨ miyamɨnaa
esamaajeque Cristoguiinovɨ mificuuhi, diiboco imityaguequi.
6 Jaamo amɨɨhai imino muguubucuudɨ, saatoho uguubutɨnehejeque mɨɨhai mahaamɨji.
7 Mɨɨro amɨɨhai allɨonocoro magaajahi. Jaanotɨ saatoho Cristotahe icanoco imino
agaajamo, bu igaajaqui tobadɨro mɨɨhai Cristota mihicanoco.
8 Jaabo uujoho Cristo mɨɨhaico aacɨno mityama mihicanotɨ sihidɨ ihiimaaruubo,
uujoho toonotɨ nucufevetɨhi. Mɨɨro Mohaivojɨɨbo mɨɨhaico jino mityaco acɨuhi amɨɨhai
miyaavogoco mujusisuqui, jillɨ mifinɨsuqui icatɨno.
9 Jaanegui uujoho amɨɨhaico aamenefañodɨ jillɨ iigutusuuno, noomoro saatoho
eesamaaiñoco imogotɨhi.
10 Mɨɨro neehicamo: Tahaamenefañodɨvaha sefano, mityano iimaahicahi. Jaanotɨ
amɨɨhaimavaha iicasumi niinovano icahicahi, sɨɨcuno iimaahicahi icano, noomoro.
11 Jaamo tollɨ meneehicamo magaaja, mɨɨhai sihɨgotɨ aameneque magalluhaamejefaño mihiimaahicabadɨro, bu amɨɨhaifeenevɨ mihicadɨ momoonɨjinoco.
12 Mɨɨro mɨɨhai mofiico momoonɨtɨhi, oono saatoho ifiiditɨro imino ihiimaahicamo
tɨcovovɨ mɨhɨfetequi icatɨno, bu diitobadɨ mejeevaqui icatɨno icano. Diito jillɨ mɨhɨɨfomo
icamo, ifiivɨro ifiico ohoovɨcɨmañoo, bu samɨnaaro fahɨgova ohoovɨcɨcasimañoo icano.
13 Jaanotɨ naha mɨɨhai mofiico mitya mitya momoonɨtɨhi mɨɨhaiñoo iicatɨneri. Jaanotɨ
naha ɨdɨɨboro Moocaani mɨɨhaico onoodɨnoro meheetavehi. Jaabo bu onoobadɨ
amɨɨhaijaago mɨhɨfetehi Corintovɨ.
14 Jaamañoo mɨɨhaico Moocaani atajɨɨbano janaanɨcɨvɨ mafatyotɨhi. Jaanotɨ naha
amɨɨhaivɨ mɨhɨfututɨruva naha, Moocaani unuuno janaanɨcɨvɨ mafatyejirahi mɨɨro
mɨɨhai itɨconɨ amɨɨhaijaago Cristo jɨɨbogoco masatyuuhi.
15 Jaamañoo mɨɨhai sita dudɨcamaajeriro quehe quehe mihicatɨhi. Ɨvɨ jillɨro mihimeguehi amɨɨhai miyaavogo iguiraatonoco. Bu tollɨro mihimeguehi amɨɨhaifeenevɨ
janaanɨcɨ mududɨcamaaiñoco. Jaarumo Moocaani mɨɨhaico uhuuvuunoco mafatyejitɨhi.
16 Jaadɨ bu janaanɨcɨvɨ mafatyeji amɨɨhai janaanɨcɨ iicamojaago, diitoco taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbeguequi icano. Jaamañoo uujoho sita dudɨcamaajeriro quehe quehe
icatɨhi.
17 Jaanotɨ cajaatyohacho ifiico quehe quehe omoonɨhachiijɨ, Aivojɨɨboditɨro quehe
quehe iicaqui.
18 Mɨɨro ifiicoro: Uujoho aivo imino icahi, onoobo diibo iimiibo icatɨno. Jaanotɨ naha
ɨdɨɨboro Aivojɨɨbo diiboco: Imino icaabo, onoobo naha iimiibo.

11

Pablo Jihovo Minɨsumɨnaaditɨ Ijɨɨbogono.

1 Jaanovaha uco majaabɨcɨjirahi sɨcamañotɨ mihiimaabadɨ ihiimaaboco. Jillɨ tollɨ
icarunofañoo uco majaabɨcɨ.
2 Mɨɨro amɨɨhaico uujoho cɨgueguehi Moocaanitɨ asaano cɨgueegueri. Mɨɨro amɨɨhaico
uujoho Cristodi ficucuuhi. Jaamañoo diiboco amɨɨhaico acɨguehi, oono bagocaja imino
iicago saafiicoro atajevago iicanɨcɨbadɨ. Jaamo mihicahi.
3 Jaarunofañoo oono jiinimo ibañɨfiirari Evaco abañɨubadɨ, bu amɨɨhaico
mabañɨcafetejirunoco iguihi. Jaaneri imino miyanotɨro Cristoco mejeecɨvehicanoco
mejeevesujirahi.

4 Mɨɨro sita asaamoro mɨɨhai mɨjɨɨbogoyomoobo iicatɨɨbo siyomo Jesutɨ ɨjɨɨbogonoco
muguubunɨcɨhicahi. Jaamoro bu magaayɨcɨhinɨcuubo iicanaaca siyomo gaijaco imo
imo magaayɨcɨhicahi. Bu tollɨro magaayɨcɨhinɨcuubogo iicanaaca, bu siyomo jɨɨbogoco
imo imo magaayɨcɨhicahi.
5 Bu oono diito ifiicoro: Sihidɨ mejeevano minɨsumɨnaa, eneehicamo onoonoco: Jii,
meneehicahi. Jaarunaa uujoho diitoguiinovɨ icatɨhi.
6 Tahiimaajaagotɨ naha sɨɨcuno iimaarahi. Jaaruubo tahesamaajejaagotɨ sihidɨ
gaajahi. Mɨɨro jaanoco amɨɨhaico magaajasuhicahi fahiijɨvaro fanoovaaco mo-
moonɨhicanofeenedɨ.
7 ¿Nacu fɨne imitɨno moonɨuhi, oono taajasujɨɨbogoco amɨɨhaico ɨjɨɨbuguusumi
jaadusutɨɨbo iicaumañoˌ bu amɨɨhaico bocɨgusuqui tafiico guiinovɨ ificuumañoˌ icano?
8 Mɨɨro fahɨgova iicajahaje Moocaani iijamɨnaa nɨhɨbamɨco tajaa agallunoco
mudumɨtɨɨcɨnɨcɨbadɨ gaayɨcɨhicauhi, toono sefatɨ amɨɨhaico amusuqui.
9 Jaabo amɨɨhaima iicausumi siinotɨ cuujɨvaachuuruubo mɨɨhaiñoobacoˌ dilluutɨhi.
Mɨɨro monahabomɨ Macedonia jiinɨjetɨ agaseumo uco acɨuhi ucuujɨvaachuunoco. Tollɨ
iicauboro idilluutɨbadɨro, bu icaji.
10 Mɨɨro Cristo miyaanoco imino agaajano tajeebɨɨfañoˌ iicabadɨro, bu toono idil-
luutɨneri imo imo iicanoco mɨɨhaiñoobaˌ paryɨɨcɨno Acaya jiinɨjeri iicamo dumɨtɨɨcɨjitɨhi.
11 ¿Jaanocoˌ mɨllɨtɨ fɨne jillɨ uujoho neehi? ¿Nacu fɨne amɨɨhaico agaijɨtɨmañoˌ? Chaa, tollɨ
icatɨno. Mɨɨro uujoho amɨɨhaico guiraano agaijɨnoco, Moocaani gaajahi
12 Jaabo jino uujoho iicahicabadɨro moonɨhicaji. Jaaneri: Diitobadɨ mududɨcamaaihi,
eneehicarumo abañɨno gaajacafeteji.
13 Mɨɨro jaamo diito jillɨ jihovo minɨsumɨnaa, jillɨ bañɨsumɨnaa iicamo, Cristo
minɨsumɨnaabadɨ minifetehicahi.
14 Jaano jillɨ agaajaratɨno icatɨno. Mɨɨro ɨjɨ Satanas Moocaani toomomɨnaafibadɨ
iminifotooboro saajirahi.
15 Jaabadɨro bu tɨhɨɨtɨno diiboco ejeecɨvomo iminoco omoonɨmobadɨ minifetejirahi.
Jaamo oono omoonɨno jaadaco ɨɨcɨneri finɨji.

Pablo Moocaani Minɨsumɨnaafi Ɨdaasunoˌ Iicano.

16 Jaaneguiiha siino amɨɨhaico neehi: Mɨɨhaiñoobaˌ uco jillɨ jeegavoobo needino.
Jaanotɨ tollɨ uco mehesɨcɨnɨhachiijɨ, muguubunɨcɨhica amɨɨhaima iimaanoco, toono-
fañodɨ uujoho mitya mitya iicanoco magaajaqui.
17 Jaaruno uco Aivojɨɨbo atajɨɨbaneguiiha tollɨ nootɨhi. Jillɨ ejeegavoobobadɨ neehi
mitya mitya iicanoco.
18 Mɨɨro sihidɨ saatoho mitya mitya icahicahi jijeo nehejeditɨro. Jaabadɨro bu uujoho
tooneri mitya mitya icajirahi.
19 Mɨɨro amɨɨhai: Sihidɨ magaajahi, munuurumo. Jaarunaa paryɨ ejeegavomoco imino
muguubunɨcɨfihi.
20 Mɨɨro amɨɨhai imino muguubunɨcɨfihi, oono: Mɨɨhaico mejeecɨvo, noomoro
amɨɨhaico atajɨɨbahicamoco, bu amɨɨhaico ananihicamoco, bu amɨɨhaico
iguiinonɨhicamoco, bu amɨɨhaico jihovotobadɨ omoonɨhicamoco, oono bu amɨɨhai
ɨmefañoˌ amɨɨhaico agabacuhicamoco icano.
21 Jaanotɨ naha mɨɨhai tollɨ momoonɨutɨhi mesefautɨmañoˌ. Jaano nucufesurunoco jino
neehi.
Jaanotɨ saatoho nucufeguetɨmo ihiimaabadɨro bu uujoho iimaahi; jino jillɨ ejee-
gavoobo iicanɨcɨbadɨ.
22 ¿Nacu jaamo hebreomɨ diito? Jaabadɨro bu uujoho hebreomɨoobo. ¿Nacu Israel
jiinɨjeoto diito? Jaabadɨro bu uujoho? ¿Nacu bu Abraham iyaachimɨhai diito? Jaabadɨro
bu uujoho icahi.

23 ¿Nacu diito Cristo jeecɨvomɨnaa? Mɨɨro diito janaanɨcɨvɨ uujoho icahi. Jino ihiimaano
ejeegavoobo onoonɨcɨbadɨ neehi. Mɨɨro diito janaanɨcɨvɨ uujoho dudɨcamaaihi, bu diito
janaanɨcɨvɨ uujoho gaicɨcafetehi, bu diito janaanɨcɨvɨ uujoho cɨvojanɨcafetehi, bu fiiva
foova uujoho guijevetɨ fatyehicahi,
24 bu sahusefoova uco judiomɨ aamɨuhi treinta y nuevedɨfoova gaicɨhicaumo.
25 Bu mifoocɨ, safo icano aamɨcafutuhi ɨmeiri. Jaanotɨ safooro uco guiisibaneri
aamɨumo. Bu tollɨro mifoocɨ, safo icano ufuuboma cɨɨjɨgaimeenene fiimacamaaiuhi.
Jaabo safoono imuuaifañoo icauhi fucu, cuuje icano fatyuuhi nɨfaihufañoo.
26 Bu ajashutɨno ɨgooboro feehicahi teehino ñɨhicunofañodɨ, bu tollɨro
nanivamɨnaa ñɨhicumehejefañodɨ, bu tollɨro taajiinɨjemɨnaa, bu siijiinɨjemɨnaa icamo
ñɨhicumehejefañodɨ feehicahi. Bu tollɨro cuumino ñɨhicunehejefañodɨ feehicahi. Tollɨro
buhɨgueeje muuaiñoo icano ñɨhicunehejefañodɨ feehicahi. Bu tollɨro miya gataavomɨnaa
iicatɨmo, ñɨhicumehejefañodɨ feehicahi.
27 Tollɨro bu sihidɨ dudɨcamaaiboro feehicahi, bu fanoova uco ɨɨdaasuvusunofañodɨ
feehicahi. Fiiva foova cɨgaraco jaabɨcɨɨboro feehicahi. Ajebanoco, adufiraco icano
jaabɨcɨɨboro feehicahi. Guiraafoova machutɨɨbo icauhi. Bu sɨɨcuraco jaabɨcɨhicauhi,
gaachehubama chahahicauhi icano.
28 Jaana janaanɨcɨvɨ bu iicarunehejeque nootɨhi. Mɨɨro fafucuvaacɨvɨ paryɨ Moocaani
iijamɨnaatɨ eesamaaiñeri tajeebɨɨ nɨjɨ nɨjɨ icahicahi.
29 Mɨɨro saatoho iniinovasumi, uujoho bu niinovano icahicahi. Bu saatohoco sita
imitɨnofañoo agañɨɨsusumi, uujoho sɨfiirari ɨdaasuno icahicahi.
30 Jaanocoro toneheje tañiinovaco ɨɨfusunocoro uujoho iimaajirahi.
31 Mɨɨro Moocaani Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caanico fahiijɨvaro iimono ufucuro finɨtɨno
icaji. Jaabo gaajahi uujoho jino miyaanoco onoonoco.
32 Mɨɨro Damasca cuumiri iicausumi, tuucuumi aivojɨɨbotɨ, imiya aivojɨɨbo Aretas
onoobo ificuubo itoomomɨnaaco tuucuumi guhuganovɨ ficuuhi, uco agaayɨcɨmoro
cɨvojafañoo isatyequi.
33 Jaarunaaca uco jɨɨibaifañoo ɨjɨɨhacuumoro tuucuumi mecuhallɨdɨ jahisivɨ niitusu-
umo. Jaamañoo jillɨtɨ taajauhi diibo usetɨ.

12

Gaijanoco Pablo Aatyɨmeuno.

1 Mɨɨnoditɨro imino mihiimaano jillɨ mɨhɨɨfono. Jaarunofañoo iimaaji Aivojɨɨbo uco
gaijaco ɨɨfusuhicanoco, bu agaajasuhicanoco icano.
2 Mɨɨro uujoho gaajahi saafiico Cristoco imiyaavogooboco. Jaabo satyocafutuuhi
niquejefañoo, aivo janaanɨcɨ iicajefañoo, sɨɨcɨje toonotɨ fahuseecɨ siino mificabacɨ, mifi-
cabacɨ ɨdɨɨno ficabanoco mafatyucuuhi. Jaanoco gaajatɨhi fɨne ifiima baacho fuubo,
igaijaro baacho fuuhi. Jaanoco ɨdɨɨboro Moocaani gaajahi.
3 Jaarunoco uujoho gaajahi diibo ufuunoco; ifiima baacho, igaijaro baacho ɨdɨɨboro
Moocaani toonoco gaajahi.
4 Mɨɨro Moocaani iicahɨgo niquejefañoo satyocafutuubo. Jahɨgo guubuubo agaa-
jaratɨno iimaaco aivo mɨɨhaiñooba ɨjɨɨbeguejitɨrunoco.
5 Jaabeditɨ uujoho: Aivo mityaabo, neejirahi. Jaanotɨ tafiiditɨro: Aivo mityahi, nootɨhi;
ɨdɨɨnoro naha tañiinovatɨ iimaajirahi.
6 Jaanotɨ naha tafiiditɨro imino jɨɨbuguruva, bu sɨcamañoo icajitɨruno, miyaaneheje-
quere ɨjɨɨbogomañoo. Jaaneguiiha tafiiditɨro imino jɨɨbogotɨhi, saatoho uuditɨ janaanɨcɨ
eesamaajiruneguiiha. Jillɨ uco aatyɨmenetɨro, bu tahiimaaco uguubunotɨro icano igaa-
jaqui.

7 Jaano toono Moocaani uco ɨɨfusuno, aivo uudi sihidɨ ejeevauno. Jaaneri uujoho sihidɨ
tafiico mitya mitya omoonɨjiruneguiiha tafifaño aivoco Moocaani ficuuhi. Jaano taahu-
cufaño icahi januutu macafatyɨcɨnɨbadɨ. Jaanoco ɨjɨro juvivehi, tooneri uco ɨdaasuno
imoonɨqui.
8 Jaano toonohallɨvɨ mifoocɨ, safo ɨdɨɨno Aivojɨɨboco dillucuurahi toono aivoco uutɨ
ibuusuqui.
9 Jaarunofaño Aivojɨɨbo uco neehi: Ɨco agaijɨnofañodɨ fanoovari diica. Mɨɨro ifi iniino-
vamofañodɨ tamitya aivo janaanɨcɨ ɨfusucafetehi, nooboro. Jaamaño jino iniinovaneri
imo imo icahi tafifeenedɨ Cristo mitya ihɨfusucafetequi.
10 Jaamaño tañɨinovaneri imo imo icahi, bu tollɨro uco imitɨno onoonehejeri, bu
fanoovatɨ ucuujɨvaachunehejeri, bu uco ɨjɨɨheguenehejeri icano. Mɨɨro uujoho niino-
vaabobadɨ iicasumi aivo janaanɨcɨ Cristo sefama icahi.

Pablo Corintomɨnaaco Agaijɨɨboro Esamaaihi.

11 Amɨɨhai uuditɨ imino mihiimaaujirahi. Jaaruno iicanaaca uuro tafiiditɨro ihiimaa-
maño jeegavomɨnaafibadɨrucu. Mɨɨro uujoho sihidɨ jeevatɨruubo, oono amɨɨhai: Sihidɨ
ejeevano minɨsumɨnaa, noomoro diito dojɨcutɨ mefeehicamo guiinovɨ icatɨhi.
12 Mɨɨro oono amɨɨhaifeenevɨ sihidɨ fanoovaaco jaabɨcɨɨboro ududɨcamaaihicauno
imino gaajacafutuuhi ɨɨfusuneri, aatyɨmeratatɨnehejeri, ajabafiiranehejeri icano.
Jaanotɨ magaajahi uujoho miya minɨsumɨnaafi iicanoco.
13 Mɨɨro sijahaje Moocaani iijanomɨnaaguiinovɨ amɨɨhaico moonɨtɨrahi ɨdɨɨnoro naha
tafiiguiiha nɨhɨbamɨco amɨɨhaico dilluutɨhi. Jaaneri fɨne amɨɨhaico imitɨno omoonɨunoco
mihimibachucasiqui sajeebɨɨ miicaqui.
14 Mɨɨro amɨɨhaico mifoocɨ baajecuuhi. Jaabo siino bu amɨɨhaico baatequi imibaivucu-
uhi. Jaabo amɨɨhaico uujoho jinejebaco dillujitɨhi. Mɨɨro amɨɨhai nehejeguiiha feejitɨhi,
jillɨ amɨɨhaiguiiharo feeji. Mɨɨro caanimɨ iseemeguiiha nɨhɨbamɨco allacarufihi, iseeme
caanimɨguiiha allacarutatɨhi.
15 Jaabadɨ uujoho paryɨ tañehejeque amɨɨhaihallɨvɨ gañɨɨjirahi imo imo. Jaabadɨro
bu tafiico uujoho finɨsujirahi amɨɨhai jeebɨɨnohallɨvɨ. Mɨɨro uujoho amɨɨhaico sihidɨ
agaijɨtonaaca, amɨɨhai uco guiinovɨro mɨɨdɨno magaijɨhi.
16 Mɨɨro amɨɨhaitɨ saatoho, uujoho amɨɨhaico jinejebaco idilluutɨnoco, imino gaa-
jarumo neehicahi: Amɨɨhaico abañɨuborovaha tacuraihufaño gañɨɨsuuhi, noomoro.
17 ¿Nacu amɨɨhaico bañɨuhi amɨɨhaijaago oono saatohoco agalluumofeenedɨ?
18 Mɨɨro Titoco uujoho tajɨɨbauhi amɨɨhaico ibaatequi. Jaaboma bu saafi monahaboco
galluuhi. ¿Nacu Tito amɨɨhaico bañɨuhi? Mɨɨro mɨsi sabadɨro mihicafihi, bu sagai-
jafeenedɨro.
19 Fɨne amɨɨhai mehesɨcɨnɨhi; jillɨ mofeenevɨ ifiguiiharo icamɨsi, noomoro. Jaaruno
tollɨ icatɨno. Mɨɨro mɨsi Cristotaotɨsi Moocaani ɨmefeenevɨ mihiimaahi. Jaamo paryɨ
agaijɨno nahabomɨ, amɨɨhai miyaavogoco amusuqui.
20 Mɨɨro uujoho ñɨhicuguehi amɨɨhaico emeecɨtodɨ, uujoho iimogobadɨ mihicatɨmoco
aatyɨmeneque, jaabadɨro bu amɨɨhai mihimogobadɨ iicaaboco mahatyɨmejitɨnoco icano.
Bu tollɨro ñɨhicuguehi amɨɨhaifeenevɨ ɨɨbacasino iicanoco, bu sitaaco inohallɨtɨro
mɨjɨɨheveneheje, bu icajɨɨsuhaño, bu gaijɨraneheje, bu sɨcamaño jɨɨbogoneheje, bu de-
jecuneheje, bu mitya mitya icaneheje, bu igaivusumi imino momoonɨtɨneheje icano
iicanoco.
21 Bu tollɨro ñɨhicuguehi jino siino amɨɨhaico abaatoobo, Moocaani amɨɨhai imitɨco
aatyɨmeneri unucufeveneque. Bu jaabadɨro ajashutɨmo saatoho amɨɨhaitɨ sɨɨcɨjetɨro
imitɨco omoonɨhicamo; toono iimitɨco jeevesutɨmo iicahicamoditɨ, bu oono ajevane-
hejeque, bu fanoova iimitɨno imogonehejeque icano omoonɨhicamoditɨ uujoho aivo
ɨdaasuveji.

13

Afagoono, Niino Iimaa Icano.

1 Miiro amiihaico mifoocɨ baajecuuhi. Jaabo siino bu jino amiihaico baateji. Jaamo saatoho imitɨco omoonɨmohallɨvɨ mɨjiibogodɨ miimɨsiicɨ, saafi ɨdiimo diibohallɨvɨ mɨjiibogohachiijɨ miyaaveguеji.

2 Jaamo siicɨjetɨro imitɨco omoonɨhicaumoco faguucuuhi siino eeguejeusumi. Bu paryɨ famoocoro jino siino tehesinotɨ neehi: Jino siino amiihaico abaatodɨ amiihaico ɨdaasugucujitɨhi.

3 Jaadɨ jari magaajaji, Cristo tafeenedɨ ihiimaanoco, magaajaguehicanoco. Jaabo Cristo amiihaico omoonɨdɨ niinovajitiibo miiro amiihaifeenevɨ isefaco gaajasujiibo.

4 Miiro miyaano iniinovaaboco iicanɨcɨbadɨ tetecuumo. Jaaruubo oono icahi Moocaani mityari. Jaabadɨro bu miihai diibo niinovajaagodɨ mihicahi. Jaarumo diibofañodɨ mihicacumaño Moocaani mityari mihicaji, toonofeenedɨ amiihaico mahamusuqui.

5 Jaaneguiiha amiihairyo amiihai ifiico magaajacɨ. ¿Naa imino miyaavogofaño mihicanoco? Amiihai ifiico imino minɨsu. Miiro amiihairyo magaajahi Jesucristo amiihaifaño iicanoco, miya miyaavogomɨnaa mihicahachiijɨ.

6 Jaabadɨro bu uujoho imeguehi amiihai magaajanoco, miihai miya miyaavogomɨnaa mihicanoco.

7 Jaamo miihai amiihaihallɨvɨ Moocaanima mihiimaahicahi, imitɨco amiihai moonɨtɨmo miicaqui. Jaaruno miihai imino mihicanoco magaajasuqui icatɨno, jillɨ amiihai iminocoro momoonɨquiguiiha, jillɨ miihaiditɨ imitɨno mehesɨcɨnɨrunaaca.

8 Miiro miihai miyaanoditɨ imitɨno momoonɨtatɨhi, miyajiibogoguiiharo momoonɨhicahi.

9 Jaamaño miihai niinovano mihicarunaaca amiihai sefano iicamaño miihai imo imo mihicahicahi. Jaamo miihai Moocaanima amiihaihallɨvɨ iimaamoro mihicahi, aivo amiihai imitɨbama ufucu chahamo miicaqui.

10 Jaaneguiiha jihaameque amiihaidi caatɨnɨhi amiihaico abaatejino ɨmegavɨro. Jaabo amiihaijaago ufuusumi sefano amiihaico moonɨtiibo icaqui, jino tamitya Aivojiibo uco aacɨhinɨno mityari. Tooneri amiihaico jusisuqui aacɨhinɨno, jillɨ amiihaico finɨsuqui icatɨno.

11 Jaaneguiiha tañahabomɨ, tahɨgo imino mihica, bu amiihai jeebiifaño iimitɨnobama chahamo mihicajinocoro miguiino, bu amiihaico afajiinɨnoco magaayɨcɨ, bu sabadɨro imo imo mihicamoro sajeebii mihica icano. Jaafa Moocaani gaijɨco, sajeebii icaco icano aaciibo amiihaima icahi.

12 Fahɨgovavɨ midilluucasi ihiibɨcɨcasimoro.

13 Jimañeri iicamo miyaavogofañodɨ monahabomɨ paryɨ iijɨco amiihaijaago galluuhi.

14 Mohaivojiibo Jesucristo imino omoonɨnoco magaayɨcɨ, bu Moocaani gaijɨco, bu Igaija amiihaima iicajinoco icano.

GALATAS

Galacia Jiinɨjeri Iicamedi Pablo Acaatɨnɨuhaame.

1 Uujoho Pablo minɨsumɨnaafi, miyamɨnaa uco ɨɨcɨmoro agalluubo icatɨno. Jesucristoro uco agalluubo, bu diiboco guijevefeenetɨ ubuheetesuubo Moocaani uco agalluubo.
2 Jaamo mɨɨhai, uujoho, bu paryɨ monahabomɨ icamo jihaameque macaatɨnɨhi Galacia jiinɨjeri iicajano Moocaani iijanomɨnaadi.
3 Jaamo amɨɨhai Moocaani, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi aacɨno sajeebɨɨ imino omoonɨno icanoma mihica.
4 Jaabo ifiico mohallɨvɨ aacɨuboro guijeveuhi mohimitɨhallɨvɨ, mɨɨhaico itaajasuqui jihimitɨ jiinɨjetɨ; Dios Moocaani jeebɨɨ onoobadɨ.
5 Jaabo Moocaanico mihimo fahiijɨvaro. Fɨne.

Chahabogo Sibogo Taajasujɨɨbogo.

6 Uco aivo sihidɨ meheetyesuhi gueenene icatɨmoro Moocaanico mejeevesuneri Cristo mɨɨhaico agaijɨnofeenedɨ amɨɨhaico ucuuhuvahinɨɨboco. Jaamoro siibadɨ iicano jɨɨbogocoro magaayɨcɨhi.
7 Sibogo chahahi miya taajasujɨɨbogo. Jillɨ ɨɨfurumo sita amɨɨhaico casivusuhicahi. Jaamoro imogomo Cristo taajasujɨɨbogoco sibogotɨ ubuunanɨnoco.
8 Jaanotɨ amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco mahacɨhinɨnobuunatɨ uujoho, bu niquejefañotɨ asaabo Moocaani toomomɨnaafi iicaruubo, bu saatoho sita iicaruva icano siibadɨ iicabogoco mɨjɨɨbogohachiijɨ, mɨɨhai Moocaani afaijanoguiino mihicajirahi.
9 Jaanoco uujoho fone nuucuuhi. Jaarunoco bu jino siino neehi: Amɨɨhai taajasubogoco magaayɨcɨhinɨcubogohallɨvɨ sita amɨɨhaico sibogoco ɨjɨɨbogohachiijɨ diito Moocaani faijaguiino icahi.
10 ¿Nacu jillɨ onoonotɨ miyamɨnaa uco cahacɨsuhi? Cha, tollɨ icatɨno Moocaani uco acahacɨsunoco imeguehi. Uujoho jaanotɨ imogotɨhi uco miyamɨnaa acahacɨsujirunoco omoonɨnoco. Jaanotɨ miyamɨnaaco cahacɨsuruva, uujoho Cristo jeecɨvomɨnaafi icajitɨrahi.

Jillɨ Pablo Minɨsumɨnaafitɨ Minifutuuhi.
(Hch 8.1-3)

11 Jaanegui magaaja jinooco tañahabomɨ: Uujoho taajasujɨɨbogoco ɨjɨɨbogono miyamɨnaafi esamaajere icatɨno.
12 Toonoco uujoho cajaanɨ miyamɨnaafitɨ gaayɨcɨhinɨtɨhi. Mɨɨhaiñooba uco jɨɨbeguehinɨtɨhi. Jesucristoro uco jinooco gaajasuhinɨhi.
13 Amɨɨhairyo magaajacuuhi itɨconɨ judiomɨ iijɨco omoonɨhicausumi imino omoonɨhicaunoco. Amɨɨhairyo magaajacuuhi uujoho Moocaani iijanomɨnaaco finɨsuqui ɨdaasuno omoonɨhicaunoco.
14 Jaabo uujoho judiomɨ iijɨco aivo tayoto tatyɨcovovɨro ificabano iicaurumo janaanɨcɨvɨ imino moonɨuhi. Uujoho aivo imino moonɨhicauhi moheedetemɨhai iijɨco.
15 Jaaruuboco uco Moocaani sahiijɨtɨro ɨcɨuhi fiivuutɨɨbocoro, sihidɨ agaijɨmaño uco ɨcɨubo.
16 Tollɨ iimuguuboro uco Illico gaajasuubo, uujoho diibo taajasujɨɨbogoco jɨɨbeguequi judiomɨ iicatɨmofeenevɨ. Jaabo jillɨ iicausumi mɨɨhaiñoobajaago fuutɨhi toonotɨ uco ijɨɨbeguequi.
17 Bu Jerusalevɨ fuutɨhi itɨconɨ tahɨmegavɨ minɨsumɨnaatɨ iicacuumoco toonotɨ idillutoobo. Jillɨro gueenene icatɨɨboro fuuhi Arabia jiinɨjevɨ. Jahɨgotɨ uhuumiubo gaseuhi Damasca cuumivɨ.

18 Jaabo mificabaci, saficaba icanobuunati jari Jerusalevi fuuhi. Jahigo jari Pedroco gaajauhi. Jaaboma fahuseeci satihai idiino fucuvaro icauhi.
19 Jaaruubo bu saatohoba minisuminaaco atyimeutihi idiibocoro Jacoobo Aivojiibo Jesu nahaboco atyimeuhi.
20 Moocaani imefeenevi miyanotiro jino neehi acaatiniibo.
21 Jaanobuunati fuuhi Siria, Cilicia icano jiinijevi.
22 Jaaboco uco monahabomi Cristota Judea jiinijeri iicamo imino atyimeutihi.
23 Jilliro uguubuumoro uuditi neehicauhi: Iticoni miihaico toonohalliti idaasuno omoonihicaubo, jisumi taajasujiibogoco jiibogooboro feehicahi toonoco iticoni ifinisuqui omoonihicaurunoco, noomoro.
24 Jilli noomoro uuditi Moocaanico imehicaumo.

2

Saatoho Minisuminaa Pabloco Gaayicihi.
(Hch 11.1-30)

1 Jaanobuunati fahuseeci motihaiti igueenemeheje idiino ficabavabuunati siino fuuhi Jerusalevi, Bernabe onooboma. Jaabo uujoho satyuuhi tahigo Tito onooboco.
2 Tahi fuuhi, Moocaani uco tahi difo unuuneguiiha. Jahi Jerusalevi Moocaani iijaminaa imiyaamoma ijeevadi mihigaivuuhi diitoco imino jiibuguuhi taajasujiibogoti judiomi iicatimofeenevi ijiibeguehicaaboti. Jilli moonituhi ududicamaaihicauno jihovonobadi iicajiruneguiiha.
3 Jahigo uuma ufuubo Tito judiomioobo icautiruuboco iimeeheque miihai miquiticiisuutihi.
4 Jaarunaa miya nahabomi iicautimo mofañodi toovono ijicafutuumo imuguuhi diibo meeheque iquiticiunoco. Jaamo diito mofeenevi jicafutuuhi gaajaminaati ufuumo, Cristo Jesuma mihicacuunofeenedi judiomico atajiibahicanoti mataajacuunoco agaajatuumo. Jaamoro miihaico siino Moise tajiiba jijovototi imoonisuqui ufuumo.
5 Jaarumoma sihidi mejenaaucasiuhi. Amiihai taajasujiibogoco miyaanoco magaayicicuunoco jeevesutimo toonofañoro miicaqui.
6 Jaarumo diito imiyaamo iicaurumo uco bohobogobadi iicanoco ajashuno jiibuguutihi. Jaaruno diito tolli iicano uco milli moonitihi, Moocaani miyaminaaco udugaacutimaño.
7 Jaamo uco bohonobati jiibogotimoro jilliro gaajaciumo uco Moocaani judiomi iicatimojaago taajasujiibogoco satyequi aaciuboro atajiibaunoco, Pedroco diiboro tobogocoro judiomijaago isatyequi aciubo.
8 Miiro diiboro Moocaani Pedroco minisuminaafiti judiomifeenevi agalluubo, uco minisuminaafiti galluuhi judiomi iicatimofeenevi.
9 Jaamañoo Jacoobo, Pedro, Jua iicamoco aivo imiyaamo eneehicaumo gaajaciuhi Moocaani uco toono dudicamaajeque aaciunoco. Jaamoro misico ihuseneque aciumo uco, Bernabeque icano. Jilli mooniumo magaijicasimoro manahabovacasijinoco. Jaamoro bu imuguumo misi judiomi iicatimofeene mududicamaaituujinoco. Jaanoti diito judiomiguiiha toonoviro fitafutuuhi diitofeenevi idudicamaaiqui.
10 Jaamo misico idiinocoro tajiibauhi iidaasumoco mehesafetehicajinoco. Jaanoco uujoho jabajeevetiibo imino moonihicahi.

Pablo Iibahi Pedroco Antioquia Cuumivi.
(Hch 11.1, 2)

11 Jaanobuunati Pedro Antioquia cuumivi ufuuboco ihimefeenevi uujoho iibauhi, imitino omooniunohalliti.
12 Iticoni machuhicaubo sano judiomi iicatimehejema. Jaanaa Jacoobojaagodi iicaumo saatoho judiomi agasecuudi diito judiomi iicautimoti udugaavuuboro siino

diitoma machucuutɨibo, diito ibaɨ meehe quitɨcɨ tajɨibamɨnaa iicaumaño diitoco iiguiuboro.
13 Jaabadɨro bu saatoho judiomɨtɨ Cristoco imiyaavugucuurumo Pedro abañɨsuubo omoonɨhicaubadɨro minifutuumo, bu Bernabe icauruubo diitobadɨro minifutuuhi.
14 Jaamo diito miyaano taajasujɨibogo onoobadɨ icatɨmo iicaunoco aatyɨmeuboro Pedroco famoohɨmefeenevɨ nuuhi: Ɨjoho judiomɨoobo diicaruubo judiomɨ iicanɨcɨbadɨ icatɨiboro, judiomɨ iicatɨmo iicabadɨ diicahicahi. Bu, ¿mɨllɨ jaabo toono judiomɨ iicatɨmoco judiomɨbadɨ iicaqui tajɨibahicahi? nooboro nuuhi.

Judiomɨ, Saatohobadɨro Miyaavogofeenedɨ Taajahi.

15 Mɨihai naha mifiivuunotɨro judiomɨ. Jaamo mɨihai siijiinɨjeoto imitɨmɨnaa iicabadɨ mihicatɨhi.
16 Jaarunofaño magaajahi, Moise tajɨibaco omoonɨrumoco mɨihaiñoobaco Moocaani agaayɨcɨjitɨnoco. Jaanotɨ ɨdɨinotɨro mɨihaico gaayɨcɨjiibo Jesucristoco mimiyaavogonofeenedɨ. Jaamaño bu mɨihai Jesucristoco mimiyaavuguuhi mɨihaico toonofeenedɨ Moocaani igaayɨcɨqui. Jaamo mɨihai tajɨibaco momoonɨnotɨ magaayɨcɨcafototɨhi. Jaamaño mɨihaiñoobaco Moocaani gaayɨcɨjitɨhi tajɨiba onoonoco omoonɨmoco.
17 Jaanotɨ Cristofeenedɨ mɨihaico Moocaani agaayɨcɨnoco momoonɨnaaca saatoho mɨihaico neehicahi: Imitɨmo, Moise tajɨiba onoobadɨ moonɨtɨmo, noomoro. ¿Nacu fɨne Cristo mɨihaico imitɨmɨnaatɨ eetavehi? ¡Cha, tollɨ icatɨno!
18 Jaanotɨ naha ifinɨsucuuno tajɨibaco, bu siino dojɨcuvɨro eetavuruva uujoho imitɨmɨnaafitɨ icajirahi.
19 Mɨiro uujoho tajɨibatɨ iguijevecuubobadɨ icacuuhi; toonoro tajɨiba uco gaajasuuhi toonofeenedɨ taajatɨibo iguijevejinoco. Jaaneguiiha jisumi uujoho Moocaani imogobadɨ moonɨhicahi diibeguiiharo iicacumaño.
20 Jaabo Cristo ɨmohohallɨvɨ iguijevehinɨsumi uuma sano guijevehinɨcuubo. Jaaneguiiha uujoho iguijevecunobadɨ. Jaamaño uujoho diibo icacuutɨhi, Cristorucu jino tafifaño iicano. Jino uujoho iicano ifiima icahi, Moocaani Achico imiyaavogonofeenedɨ. Diibo uco agaijɨuboro tahallɨvɨ ifiico acɨubo guijevefaño.
21 Jaamaño Moocaani imihuseque uujoho tɨhɨisutɨhi. Jaanotɨ tajɨiba onoonoco momoonɨnotɨ mɨinoco Moocaani igaayɨcɨruva, Cristo iguijeveuno jaaduveechujitɨrahi.

3

¿Tajɨiba Nacu Imihi? ¿Nacu Miyaavogo Imihi? (Rm 4.1-25)

1 ¡Ayɨ! Aivo jihovoto amɨihai Galata cuumioto. ¿Mɨijoho amɨihaico bañɨhi miyabogo taajasujɨibogoco miyaavogotɨmo miicaqui? Mɨiro amɨihaico mɨjɨibogomoro imino amɨihaico mɨhɨfusucuuhi diiboro Jesucristo etetecucɨnɨiboco foovono magaajaqui.
2 Eneecata jinotɨ uco mɨjɨibogo: ¿Mɨllɨtɨ amɨihai Moocaani Gaijaco magaayɨcɨhinɨhi? ¿Nacu Moise tajɨiba onoonoco momoonɨhicaunotɨ? ¿Nacu muguubuhinɨnoco mimiyaaveguehinɨnotɨ?
3 Mɨllɨtɨ jaamo amɨihai jihovotobadɨ mejeevahi. ¿Nacu Moocaani Gaija sefari mɨtɨconɨhinɨnoco, jillɨ mosefariro mɨhɨfutusuji, noomoro mehesɨcɨnɨhi?
4 Sɨcamañobadɨro mafatyusudino toonohallɨtɨ ɨdaasuno mihicanoco. Tollɨ fɨne icajitɨno.
5 ¿Nacu mɨllɨtɨ amɨihaico Moocaani Igaijaco aacɨiboro amɨihaifeenevɨ aatyɨmeratɨnehejeque moonɨhicahi? Tajɨiba onoonoco momoonɨhicamaño icatɨno, muguubunoco mimiyaavuguumaño.
6 Mɨiro Abraham Moocaanico imiyaavuguumaño diiboco Moocaani gaayɨcɨuhi.
7 Toonotɨ amɨihai magaaja, paryɨ imiyaavogomo miyaano Abraham iyaachimɨhai.

8 Miiro Moocaani siicijetiro judiomi iicatimoco imiyaavogofeenedi agaayiciujinoco aatyimeuboro Abrahamco siicijetiro jiibugucuuhi jino iimino jiibogoco Caatinihaamefaño: Difeenedi paryiicino jiinije cuumiminaa imino moonicafeteji, nooboro.
9 Jaamaño paryi imiyaavogomo, Abraham imiyaavuguuboma sano imino moonicafotonicino.
10 Jaamaño paryi Moise tajiiba onoonocoro imiyaavogomo Moocaani afaijanoguiino icahi. Miiro Caatinihaame neehi: Paryi tajiiba Caatinihaamefaño onoonoco imino iifutusutimo Moocaani afaijaunoguiino icahi, noonoro foovono aivo icano.
11 Jaamaño miihaiñoobaco Moocaani gaayicitihi tajiiba onoonoco omooninoti. Miiro Caatinihaame neehi: Moocaani agaayicimo, imiyaavogofeenedi icaji, noonoro.
12 Jaamaño Moise tajiiba miyaavogoyomono icatihi. Miiro noono: Jinehejeque paryi imino omoonimo toonofeenedi icaji, noonoro.
13 Jaano toono tajiiba faijati Cristo miihaico taajasucuuhi. Miiro diibo mohallitti faijaguiino minifutuuhi. Miiro Caatinihaamefaño noono: Afaijacinimo paryi imohohallivi etetecucafotomo, noonoro.
14 Jilli icauno Abrahamco imino omooniguunoco Jesucristofeenedi judiomi iicatimo igaayicicqui, bu famooro miyaavogofeenedi Moocaani Igaijaco aaciguuboco magaayicicqui icano.

Tajiiba, Bu Aaciguuno Icano.

15 Tañahabomi, miyaminaa ifiivi oovicciiboro jino amiihaico jiibeguehi. Saafi miyaminaafi onoonoco eheetavoobo toonohallivi imomoco acaatininoco miihaiñooba siino toonohallivi cuhubarutatihi, bu buusutatihi icano.
16 Jaabadi Moocaani Abrahamco, iiyaachico icano aacijinoco eetavuuhi. Miiro Caatinihaamefaño: Ajashutimoco monooniciibadi, diiyaachiminaico, nootino. Miiro: Diiyaachico, noono. Jaabo saafiiro diibo Cristo.
17 Jaanoco jino uujoho neehi: Moocaani Abrahaama ihiimaauboro diiboco aaciguunoco eetavuubo miyanotiro iicaqui. Jaamaño toonobuunati Moise tajiiba cuatrocientos treintadi ficabavabuunati agaseuno, toonoco finisuvajitirahi Moocaani aciji unuunoco jaaduveechucuutinobadi moonijitirahi.
18 Jaano bu Moocaani aaciguuno Moise tajiibafeenedi isaaciniruva, ticovono aaciguuno icajitiruno. Jaarunaa miiro Abrahamco Moocaani aciguuhi jilli ticovono.
19 Jaanegui, ¿nacu, collihiicaqui Moise tajiiba icahi? Jilliro imitino mihicanoco igaajasuqui. Jaaruno Abrahamco: Diiyaachi, unuubo asaautinohachutaro Moise tajiiba iicaqui. Jaano tajiibaco Moocaani itoomominaafeenedi Moiseque jiibuguuhi diibo miyaminaaco ijiibeguequi.
20 Jaanoti saafiiro jilli ticovono aaciguunoco aacimaño sififeenedi acitatiibo. Jaabo Moocaani saafiiro ihaciguunoco jilli ticovono aciibo.

Tajiiba Onoono.

21 ¿Nacu jino Moise tajiiba Moocaani aaciguunojaagodi icatihi, eneejiruno? Cha, icano. Miiro fiivoco ihaciqui tajiibaco ihaciruva Moocaani miinoco gaayicijirahi tajiiba onoonoco momooninofeenedi.
22 Miiro Caatinihaamefaño noono: Paryi famooro miyaminaa imiti jijovoto, noonoro. Jaano tolli icamaño Jesucristoco imiyaavogomo imiyaavogofeenedi Moocaani aaciguunoco gaayiciji.
23 Iticoni jino miyaavogo agaseutisumi tajiiba miihaico iiguiinovi jijovototi ficuhicauhi, miyaavogoco aacino agaajacafutuutinohachuta.
24 Jaamaño tajiiba, seeme toomominaabadi jeevauhi. Seemeque mihicaniciibadi miihaiotoco jiibeguehicauno Cristo asaautinohachuta. Jaamo miihai diiboco mimiyaavogomoco Moocaani igaayiciqui.

25 Jaamañoo jisumi Cristoco mimiyaavogono agasecumañoo tajɨɨba mɨɨhaico
otoomonoguiino mihicacuutɨhi.
26 Mɨɨro miyaavogofeenedɨ paryɨ famooro amɨɨhai Moocaani seemetɨ mihicahi Cristo
Jesuma mihicacumañoo.
27 Paryɨɨcɨno famooro amɨɨhai Cristo Jesujaagovɨ miminifetequi minitɨcafutuumo
diiberi mɨjɨɨcɨnɨhi gaachehuco mohallɨdɨ mɨjɨɨcɨnɨbadɨ.
28 Jaamañoo judiomɨ, griegomɨ monoono chahacuuhi, bu jɨjovoto, bu jɨjovoto iicatɨmo,
bu gaifiimɨ, bu gaigoomɨ oono icamo. Mɨɨro Cristo Jesujaagodɨ mihicacumañoo paryɨ
famooro saafiiro mihicacuuhi.
29 Jaamo Cristota mihicacumañoo Abraham iyaachimɨhaitɨ mihicacuuhi. Jaamo mag-
aayɨcɨji Moocaani aacɨguunoco.

4

1 Jaamañoo uujoho neehi: Mɨɨro seemene caanimɨ busumijeque agaayɨcɨjiibo seemene
iicasumi jɨjovoobobadɨ icafihi, paryɨ toneheje abajaabo icajiruubo.
2 Mɨɨno saatoho tonehejeque otoomomoro imino ficufihi caanimɨ: Jino dinoo,
noomoro ohoovɨcɨjifucu agasenehachuta.
3 Jaabadɨ mɨɨhai mihicauhi momiyaavogo seemebadɨ ujusitɨnohachuta. Jillɨ
miyamɨnaa esamaaje onoonoguiino mihicahicauhi.
4 Jaarunaa tufucu agasecuudɨ Moocaani Illi Cristoco galluuhi gaigootɨ ifiivuuboco.
Jaabo jiijehallɨvɨ saauhi judiomɨ tajɨɨbaguiino iicaubo.
5 Jillɨ saaubo mɨɨhai toono tajɨɨbaguiino toono jɨjovototɨ mihicamoco itaajasuqui; Jaadɨ
mɨɨhaico Moocaani iseemetɨ igaayɨcɨqui.
6 Jaamo amɨɨhai Moocaani seeme mihicacuunoco igaajasuqui Illifeenedɨ Igaijaco*
amɨɨhai jeebɨɨfañoo galluubo. Jaabo Igaijafeenedɨ meneehicahi: Moocaani, ɨɨjoho Taa-
caani, noomoro.
7 Jaamañoo ɨɨjoho Moocaani seemenerucu, jɨjovono diicacuutɨhi. Jaabo ɨɨjoho iseemene
idiicamañoo ɨco Moocaani ibusumijeque aacɨguunoco acɨji Cristofeenedɨ.

Pablo Jeebɨɨ Miyaavogomɨnaajaagovɨro Icahi.

8 Itɨconɨ naha amɨɨhai Moocaanico magaajautɨsumi, jihovoto caanimɨ jɨjovototɨ mihi-
cauhi.
9 Jaarumo jisumi Moocaanico magaajacuuhi. Cha, tollɨ icatɨno, imiga amɨɨhaico
Moocaani agaajacuumo. ¿Collɨhi jaamo siino dojɨcuvɨro miminifetehi toono iniinovano
esamaajefañoo, bu ɨɨdaasunofañoo icano siino toonoguiinovɨ jɨjovotobadɨ?
10 Amɨɨhaihiica suufenɨtɨmo mificuhicahi siibadɨ iicafucujeque, bu nɨhɨbanoco, bu
ifafucuvaaco, bu ficabanoco icano Moise tajɨɨba unuubadɨrehiica.
11 Aivo ñɨhicuguehi tadyudɨcamaaje amɨɨhaifeenevɨ sɨcamañovɨ ofoomañovɨ.
12 Tañahabomɨ, amɨɨhaico neehi: Jaamo uubadɨ miminifetehi, uujoho amɨɨhaibadɨ
iminifotobadɨro. Amɨɨhai uco imitɨno momoonɨuno icatɨno.
13 Amɨɨhairyo magaajacuuhi itɨconɨ amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco iguihuvaumañoo sihɨgo
footɨɨbo amɨɨhaico ɨjɨɨbuguunoco.
14 Jaano toono iguihuvauno jillɨ amɨɨhaico ɨnɨsuuno. Jaaruuboco amɨɨhai uco
mɨtɨhɨsuutɨhi, mɨjɨɨhegueutɨhi icano. Jillɨro Moocaani toomomɨnaafico, bu Cristo Jesuco
icano mihicanɨcɨbadɨ uco magaayɨcɨuhi.
15 Tusumi imo imo mihicauno. ¿Cuuca jaano jisumi icahi? Amɨɨhaiditɨ neehi: Sihidɨ
jeevatɨno iicauruva amɨɨhai aallɨɨnoco tusumi mɨhɨcɨumoro uco mahacɨjirahi sihidɨ uco
magaijɨumañoo.
16 ¿Nacu jaabo jisumi amɨɨhaimɨnaafitɨ minifutucuuhi, amɨɨhaico miyaanoco onoono-
hallɨtɨ?

* **4:6** Griego iijɨri: Illi Gaijaco, noono.

17 Diito Moise tajɨiba jɨibogomɨnaa amɨihaico imeguehicahi, jillɨ amɨihaico imino imoonɨqui icatɨno. Jillɨro amɨihaico mɨihaiditɨ sihɨgovɨ udugaacunoco imogomo. Jaamo amɨihai diito onoonocoro mihimeguequi.
18 Imijiruno saatoho amɨihaico agaijɨnoco mihimogono. Jaarunofaño amɨihaima iicasumiro icatɨno uujoho iicabadɨ fahiijɨvaro.
19 Taseemegayɨmɨ, siino bu uujoho aiveneri ɨdaasuno icahi amɨihaiditɨ, gaigo iseemevaqui aivogo iicanɨcɨbadɨ. Jaabo ɨdaasuno icaaboro icaji amɨihaifaño Cristo jɨibogo ujusitɨno, bu diibobadɨ mihicatɨnohachuta icano.
20 Jaachiijɨro amɨihaima iicacuujirahi, simañodɨ amɨihaima iimaaqui. ¿Jaaruubo mɨllɨ bu amɨihaico neejirahi tahɨ iicatɨmaño?

Sara, Agar Icamɨfevɨ Ohoovɨcɨno.

21 Amɨihai Moise tajɨibaguiino mihicanoco mihimogomo jinooco uco monoo: ¿Nacu amɨihai muguubutɨhi toono tajɨiba onoonoco?
22 Mɨiro Abraham miiseecɨico seemevauhi noono. Saseeque seemevaubo ijɨjovogo Agar onoogoma. Jaanotɨ saseeque seemevaubo imiyataaba Sara onoogoma jɨjovogo iicautɨgoma.
23 Ijɨjovogo seemene fiivuuhi paryɨ famoova seeme ifiivonɨcɨbadɨro. Jaanotɨ imiyaago seemene fiivuuhi diibofeenedɨ Moocaani aacɨguuno imiyaavequi.
24 Jaano jino jillɨ diitɨfevɨ oovɨcɨcafetehi minoocɨ unuuno. Agar oovɨcɨcafetehi Sinai onoogajɨvɨ unuunoco. Tusumivɨ unuuno seeme fiivehi tajɨiba jɨjovototɨ iicaqui.
25 Jaago Agar oovɨcɨcafetehi Arabiari iicagajɨ Sinaigajɨvɨ, bu Jerusale cuumi jisumi iicacuumivɨ icano. Jaamaño tuucuumi paryɨ judiomɨma toono tajɨibaguiino jɨjovototɨ icahi.
26 Jaanotɨ niquejefaño iicano Jerusale sajeebɨima iicacuumi. Jaacuumi seeme mɨihai.
27 Mɨiro Caatɨnɨhaame neehi:
Imo imo diica ɨjoho achiba idiicago, eseemevatɨgo. Imo imo idiicaneri janaanɨcɨvɨro coovadiinamaahicahi ɨjoho seemeva aivoco agaajatɨguehiica. Mɨiro ɨjoho edeevesucafutuugo sihidɨ diseemema diicaji, aijɨma iicago janaanɨcɨvɨ, noonoro Moocaani aacɨguuno Moise tajɨiba janaanɨcɨvɨ sihidɨ jeevahi, eneejiruno.
28 Tañahabomɨ, jaamaño mɨihai Isaac iicabadɨ mihicamo. Mɨihai Moocaani aacɨguuno seeme.
29 Jaamaño mɨiro Agar achi Ismael onoobo johono jisumi famooseeme ifiivonɨcɨbadɨ fiivuubo. Jaanotɨ Sara achi Isaac onoobo, Moocaani Gaija Abrahamco unuubadɨ ifiivuuboco Ismael jɨiheguehicauhi. Jaabadɨro bu jisumi Ismael yoto jɨiheguehi Isaac yotoco.
30 ¿Nacu mɨllɨ Caatɨnɨhaame neehi? Mɨiro noono: Buhɨ gallu dijɨjovogoco illima. Mɨiro ijɨjovogo seemene ibusumijeque gaayɨcɨjitɨhi sano imiyaago seemenema, noono.
31 Tañahabomɨ, jaamaño mɨihai ijɨjovogo seemebadɨ mihicatɨhi. Imiyaago seemebadɨro mihicahi.

5

Sefano Mihica Mataajacuunofaño.

1 Mɨiro mɨihaico Cristo taajasuhinɨcuuhi sajeebɨi mihicacuuqui. Jaanegui toonofaño sefano mihica. Jaamoro siino tajɨibaguiino jɨjovototɨ miminifutucuudino.
2 Uujoho Pablo jino amɨihaico onoonoco muguubu. Siino amɨihai meehe quitɨcɨ eetavoguiino miminifotohachiijɨ, Cristo amɨihaico taajasujitɨrahi.
3 Siino bu neehi: Cajaanɨhacho amɨihai meeheque miquitɨcɨibo matajɨibacafetehi paryɨ Moise tajɨiba onoonoco imino momoonɨqui.

4 Tajɨibaco imino momoonɨmaño Moocaani mɨihaico gaayɨcɨji, noomoro
mehesɨcɨnɨmo. Cristoditɨ sihɨgovɨ miminifutucuuhi, bu Moocaani gaijɨtɨ sihɨgovɨ
miminifutucuuhi icano.
5 Jaanotɨ mɨihai Moocaani Gaijafeenedɨ, bu miyaavogofeenedɨ icano mehesɨcɨnɨhi
Moocaani mɨihaico agaayɨcɨcuunoco.
6 Jaamo Cristo Jesufañodɨ mihicacumaño mɨihaidi sihidɨ jeevacuutɨno miquitɨcɨnɨno,
bu miquitɨcɨratɨno icano. Jaanotɨ naha miyaano ijaadama iicano magaijɨmoro
mimiyaavogono.
7 Itɨconɨ amɨihai imino mufuuhi. Jaarumoco, ¿mɨijoho amɨihaico miyaanoco
jeevesusuhi?
8 Toono ejeevesusuno amɨihaico ucuuhuvaubo Moocaanitɨ asaano icatɨno.
9 Mehesɨcɨnɨ, ajashuruno levaduraguiijɨ sɨihifaño paryɨ adɨcɨfihi.
10 Uujoho aivojɨiboco amɨihaiditɨ esɨcɨnɨhi. Jaamo amɨihai siino simañodɨ
esamaaicuutɨmo mihicahi. Jaanotɨ amɨihaico nɨjɨ nɨjɨ omoonɨsuhicamoco Moocaani
ɨdaasuno moonɨji, cajaanɨhacho icaruuboco.
11 Tañahabomɨ, mɨiro uujoho quitɨcɨcoro jɨibuguruva judiomɨ uco jɨihevejitɨrahi.
Jaanova bu Cristo guijeve ɨmoho jɨibogo diitoco taficugusujitɨruno.
12 Jaamaño oono amɨihaico quitɨcɨco jɨibogomoro efeehicamo. ¡Jaanova paryɨ jisumiro
finɨcuujirumo fanuucu!
13 Tañahabomɨ, mɨiro amɨihai mɨhɨcɨcafutuuhi tajɨiba mityaguiinotɨ mataajaqui.
Jaarumo: Mɨihai jisumi mihimogobadɨ momoonɨjirahi, meneedino. Jillɨro fahɨgovavɨ
mejeecɨvocasi magaijɨcasinofañodɨ.
14 Mɨiro paryɨicɨno tajɨiba onoono jinoovɨ sano ɨfetehi: Sitaaco gaijɨ difiico agaijɨbadɨro,
onoonovɨ.
15 Jaanotɨ amɨihai meheeducasimoro muduucasihachiijɨ, imino mehesɨcɨnɨ sanomɨro
mifinɨsucasidino.

Moocaani Gaija Aacɨno.
(Rm 8.5)

16 Jino amɨihaico onoono: Moocaani Gaijafeenedɨro mihica. Jaachiijɨ amɨihai ifi
iimogonoco momoonɨjitɨhi.
17 Mɨiro mofi iimogono Moocaani Gaijajaagodɨ icatɨhi. Jaabadɨro bu Moocaani Gaija
mofi iimogonojaagodɨ icatɨhi. Jaamaño amɨihai mihimugurunoco momoonɨjitɨhi.
18 Jaanotɨ Moocaani Gaija amɨihaico ɨsɨigohachiijɨ tajɨibaguiino mihicacuutɨhi.
19 Tɨhɨitɨno magaajacɨnɨcɨhi mofi atajɨibanocoro omoonɨmo omoonɨfinoco: Jahisihijedɨ
mogaimɨ iicatɨmehejema icamo, ɨidicunehejeque moonɨmo, fanoova imogocoro,
20 jihovocaanimɨco iimomoro jeecɨvomo, gaibanɨcoro eetavomo, sitaaco jɨihegueme,
ɨibacasifififimo, cɨgueeguefififimo, chahanotɨ sɨfiiratefimo, dugaacufififimo, ijeevadɨ
sitaama dugaavefimo,
21 sitaaco iinohallɨtɨro jɨihevefimo, sitaaco gaicaaufififimo, guiriicavefififimo, machufi-
fimo jillɨ iicanehejequere moonɨfimo. Jaanoco jino amɨihaico nuucuuhi itɨconɨ enee-
hinɨcubadɨ: Paryɨ jinehejeque omoonɨhicamo Moocaani aivojɨfaño feejitɨhi.
22 Jaanotɨ naha Moocaani Gaija onoovasuno toono naha gaijɨ, imo ica, sajeebɨi ica,
jaabɨcɨ, sitaaco magaijɨno, imihuse, miyaavogo icano, bu
23 sɨicujeebɨi mihicano, mofi esamaajeheneque miguiinonɨno icano. Jinehejehallɨvɨ
chahano tajɨiba tollɨ momoonɨjirahana onoono.
24 Jaamaño Cristota iicamo sano diito ifiinoma fanoova imitɨco iimeguehicanehejeque
jeevesucuuhi iguijevecuunobadɨ.
25 Jino Moocaani Gaijafeenedɨ mihicabadɨro bu jaafa mɨihaico diiboro tɨcuvusuhi
paryɨ meheetavonehejefaño.

26 Jaaneguiiha mofiicoro: Aivo mimityahi, noomoro sitaaco fiivusucuutɨmo miicaqui,
bu iinohallɨtɨro sitaaco jɨɨhevecuutɨmo miicaqui icano.

6

Fahɨgovavɨ Mahamusucasi.

1 Tañahabomɨ, saafi imitɨfaño aacotooboco mahatyɨmesumi amɨɨhai miyaavogofaño
imino mihicacumo tollɨ iicamoco mahamusu siino miyaavogofaño quehecuno mi-
icaqui. Jaamo sɨɨcuno amɨɨhai jeebɨɨco miminiiyumoro momoonɨ. Amɨɨhai ifiico
gaihuɨnɨmoro, tollɨro bu amɨɨhai toonofaño mahaquetedino.
2 Fahɨgovavɨ mahamusucasimoro sifi ɨdaasuno iicanoco mahamusu sifi bocɨnoma
ofooboco mihicanɨcɨbadɨ. Tollɨtɨ jaamo imino Cristo tajɨɨbaco mɨhɨfutusuhi.
3 Jaanotɨ saatoho: Uujoho aivo sihidɨ gaajahi, noomoro ifiico esɨcɨnɨmo. Tollɨ iicamo
ifiicoro bañɨhi.
4 Famoovaro amɨɨhai ifiinoco imino magaaja. Jaadɨ jari imo imo mihica, amɨɨhai
ifiiditɨro sita ifiiditɨro icatɨno.
5 Mɨɨro famoova ijeevadɨsahaje itɨcovoocɨvɨ ibocɨco imitɨ jaadabadɨ iicano bocɨco
satyeji.
6 Jaaneguiiha amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco ɨjɨɨbogomo amɨɨhai jɨɨbogomɨnaa iicamoco
amɨɨhai busumijetɨ fanoovatɨ mahacɨ.
7 Amɨɨhai ifiico mabañɨsudino: ¿Mɨɨjoho Moocaanico dejecutɨhi? Paryɨ miyamɨnaa
abasuno, paryɨɨcɨno ɨcɨcafeteji.
8 Jaanotɨ saatoho ifiico imo imo omoonɨnocoro abasumoco toono ifiiro diitedi
ifinɨjitɨno guijeveque noovasuji. Jaanotɨ Moocaani Gaijaco imo imo omoonɨnoco aba-
sumoco Moocaani Gaija ifinɨjitɨno fiivoco onoovasuuboro acɨji.
9 Jaaneguiiha suufenɨtɨmo iiminoco momoonɨqui. Jaamo suufenɨtɨmo imino mo-
moonɨhachiijɨ ufucu inoovaco mɨhɨcɨji.
10 Jaaneguiiha fahɨgovaro imino momoonɨjino iicanohachuta famoovaacoro
imino momoonɨqui, imi janaanɨcɨ miyaavogofañodɨ iicamo monahabomɨco imino
momoonɨqui.

Afagoono, Niinohiimaa Iicanoco Pablo Inoro Acaatɨnɨcuuno.

11 Memeecɨ cono noono tyɨgabaje jino amɨɨhaidi tahuseri caatɨnɨhi.
12 Amɨɨhaico meehe quitɨcɨguiinovɨ ificuunoco iimeguehicamo moonɨhicahi, jillɨ
miyamɨnaa diitoco iimeguequiro, bu jaamoco mɨɨjoho Cristo guijeve ɨmohohallɨtɨ
jɨɨhevetɨmo.
13 Jaarumo diito meehe quitɨcɨguiinovɨ icarumo tajɨɨba onoonoco imino
moonɨhicatɨhi. Jaarumo imeguehicahi amɨɨhai tollɨro amɨɨhai meeheque miquitɨcɨnoco.
Jaamoro toonotɨ ifiico quehe quehe imoonɨqui amɨɨhai ifi tollɨ iicanoco agaajacɨmoro.
14 Jaanotɨ naha uujoho jinehejetɨ tafiico quehe quehe omoonɨnoco imogotɨhi, ɨdɨɨnoro
Mohaivojɨɨbo Jesucristo ɨmohovɨ iguijeveuneri imo imo icahi. Mɨɨro Cristo guijeve
ɨmohofeenedɨ uudi paryɨ jiinɨjeoneheje finɨhinɨcuuhi. Jaabadɨro bu uudi toojiinɨje
imitɨco iimeguehicauno finɨhinɨcuuhi.
15 Jaamaño Cristo Jesufañodɨ mihicacuumedi jaaducafutucuutɨno miquitɨcɨnɨno, miq-
uitɨcɨnɨtɨno icano sabadɨro ɨdɨɨnoro naha ajaaducafotono bohono ifiima mihicano.
16 Jaanegui amɨɨhai sajeebɨɨma, Moocaani ɨdaasugonoma icano mihica. Amɨɨhai
jiibadɨ iicanoco momoonɨmo, bu paryɨ famooro miyanotɨro Moocaani cuumimɨnaa
mihicamo icano.
17 Jaaneguiiha jisumi imugucuutɨhi mɨɨhaiñooba uco siino ɨtɨhɨɨsunoco. Mɨɨro jino
tahallɨri iicano tatyujaavono jɨɨbeguehi uujoho Aivojɨɨbo Jesu jeecɨvomɨnaafi iicanoco.
18 Tañahabomɨ, jaafa paryɨ amɨɨhaico Mohaivojɨɨbo Jesucristo imino moonɨhi. Fɨne.

EFESIOS

Efeso Cuumiri Iicamedi Pablo Agalluhaame.

1 Uujoho Pablo Moocaani iimogobadɨ Jesucristo minɨsumɨnaafitɨ icahi. Jaabo uujoho
jihaameque caatɨnɨhi Moocaanita iicamo Jesucristoco imiyaavogomo Efeso cuumiri
iicamedi.
2 Jaamo amɨɨhai magaayɨcɨ Dios Moocaani, Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi imino
omoonɨnoco, sajeebɨɨco aacɨnoco icano.

Moocaani Cristofeenedɨ Iiminoco Aacɨno.

3 Mihimo Dios Moocaanico Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caanico, mɨɨro Cristofeenedɨ
mɨɨhaico Moocaani niquejefañoonehejeri imino moonɨhi.
4 Mɨɨro mɨɨhaico Moocaani Cristofañodɨ ɨcɨcuuhi sɨɨcɨjetɨro jiinɨje fiivuutɨnaacaro, aivo
imimo mɨhɨnivatɨmo diibo ɨmega miicaqui.
5 Igaijɨfeenedɨ sɨɨcɨjetɨro mɨɨhaico ficuubo, Jesucristofañodɨ mɨɨhaico iseemetɨ
igaayɨcɨqui ijeebɨɨ unuubadɨ.
6 Jaamaño Moocaanico fahiijɨvaro mihimehicahi iimihuse ovosɨɨhallɨvɨ. Jaano iimi-
huseri mɨɨhaico imino omoonɨmaño agaijɨɨbo Illima sano mɨɨhai mihicahi.
7 Jaamaño ajashutɨno Moocaani gaijɨ iicanofeenedɨ Illi mɨɨhaico taajasuhi iguijeve-
unofeenedɨ mohimitɨco ubuusuuboro.
8 Jaabo Moocaani mɨɨhaico ajashutɨno igaijɨ iicanoco ɨfusuhi fanoovaaco magaajaqui
gaajaco aacɨnofeenedɨ.
9 Jaamaño mɨɨhaico gaajasuubo diibo iimogono agaajarautɨnoco ijeebɨɨfañodɨ
eesamaaiuboro iinoro omoonɨjinoco.
10 Jaano toono ufucu ficabano ifinɨjino oovovɨ ɨɨfotodɨ eetavocafetejino. Jaasumi
Moocaani igaiyɨɨcɨjiibo Cristo tajɨɨbaguiino, paryɨ fanoovaaco niquejefaño iicanehe-
jeque, paryɨ jiinɨjehallɨri iicanehejeque icano.
11 Jaamo Cristofaño mihicamaño sɨɨcɨjetɨro mɨɨhaico Moocaani ɨɨcɨuboro ficuuhi ufucu
diibo aacɨjinotɨ magaayɨcɨqui, Moocaani ijeebɨɨ iimogobadɨ fanoovaaco omoonɨmaño.
12 Jillɨ moonɨubo mɨɨhai itɨconɨ Cristoco mimiyaavogomo Moocaanico mihimequi
fanoova imihallɨvɨ.
13 Jaabadɨro bu amɨɨhai taajasujɨɨbogoco muguubuusumi Cristoco mimiyaavuguumo
diibojaagovɨ miminifutucuuhi. Moocaanitaro miicaqui Igaijaco acɨji unuubofeenedɨ
Moocaani amɨɨhaifaño igaajataco ficucuuhi.
14 Moocaani Gaija mofifaño iicacumaño ufucu Moocaani mɨɨhaico aacɨnoco mag-
aayɨcɨji ufucu niquejefaño mufuucuudɨ. Jaabo Moocaanico sihidɨ ejeevanohallɨvɨ mi-
himequi.

Pablo Miyaavogomɨnaaguiiha Moocaanico Gaajaco Dilluhi.

15 Jaaneguiiha uujoho, Aivojɨɨbo Jesuco amɨɨhai mimiyaavogonotɨ, bu Moocaanita
iicamoco magaijɨnotɨ icano uguubuuboro
16 suufenɨhicatɨhi amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico iimoobo, diiboma fahiijɨvaro ihiimaano
tɨcovoocɨvɨ,
17 iimino Moocaanico dilluhicahi, Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caanico, amɨɨhaico gaajaco
ihacɨqui. Jaamo Moocaani ɨjɨɨbogonoco imino magaajahi.
18 Tollɨro bu Moocaanico dilluhi amɨɨhai esamaajeque foovono iminiiyuqui. Jaamo
imino magaajahi toonoco meteemehicanoguiiha amɨɨhaico ucuuhuvanoco, tollɨro bu
aivo sihidɨ iimino busumijeque Moocaani ita iicamoco aacɨjinoco magaajahi icano.

19 Guiraacanino imitya, aivo nijequebavɨ ɨɨfotoratɨno. Jaano toono mitya mɨɨhai diiboco mimiyaavogomofaño dudɨcamaaiño. Jaano tomityaco Moocaani ɨfusuuhi sihidɨ sefano
20 Cristoco guijevefañotɨ ubuheetesuuboro imiyanaagonovɨ casɨɨhacuubo niquejefaño.
21 Fanoo aivojɨ janaanɨcɨ, fanootajɨɨba iijɨ janaanɨcɨ, fanoomitya janaanɨcɨ, fanoovaro jiijehallɨvɨ iicano aivojɨ janaanɨcɨ icano, jisumi iicano janaanɨcɨ, ufucu iicajino janaanɨcɨ icano iicaqui.
22 Paryɨ fanoovaaco Cristoguiinovɨ ficuubo. Tollɨro bu Moocaani iijamɨnaaguiiha Cristoco acɨubo diito nigaɨbadɨ iicaqui.
23 Jaanotɨ mɨɨhai Moocaani iijamɨnaa Cristo ifibadɨ mihicahi. Jaamo mɨɨhai ifiinofaño Cristo gahafehi. Jaabo fanoovaaco eheetavooboro fahɨgovavɨ icaabo.

2

Moocaani Gaijɨri Mataajano.

1 Mɨɨro Moocaani Cristofeenedɨ amɨɨhaico fiivoco acɨhi amɨɨhai imitɨfaño muchuumucuurumoco.
2 Jaamo jijeonocoro momoonɨhicauhi niqueje feenesituo aivojɨɨbo iimitɨno gaija iimogonocoro. Jaabo diibo quehecutusuhicahi Moocaani onoonoco: Jii, nootɨmo iicahicamoco.
3 Jaabadɨro bu paryɨ mɨɨhai itɨconɨ tollɨro mihicahicauhi mofi iimogonocoro momoonɨhicauhi, toono onoobadɨ meheetavehicaumaño, bu mohesamaaje onoobadɨro momoonɨhicauhi icano. Jaamaño, saatoho iicabadɨro, ñɨhicuno ɨdaasuno Moocaani omoonɨjinofaño mihicauhi.
4 Jaarunofaño Moocaani mɨɨhaico ɨɨdaasugono aivo ajashutɨhi. Jaamaño mɨɨhaico sihidɨ agaijɨuboro,
5 Cristofeenedɨ mɨɨhaico fiivoco acɨubo, mohimitɨfaño muchuumucuurumoco. Jaabo Moocaani imihuseri amɨɨhaico taajasucuuhi.
6 Mɨɨro diibo Moocaani mɨɨhaico sano Cristo Jesuma buheetesucuuhi. Jaaboro mɨɨhaico sano diibo cojɨvɨ niquejefaño casɨɨhacujiibo.
7 Jillɨ moonɨɨbo ajashutɨno mɨɨhaico agaijɨnoco ufucu ihɨfusuqui Cristo Jesufañodɨ mɨɨhaico iimihuseque aacɨhicanoco.
8 Mɨɨro Moocaani gaijɨri amɨɨhai mataajacuuhi mimiyaavogonofeenedɨ. Jaano jino amɨɨhairyo meheetavono icatɨno. Jillɨ Moocaani amɨɨhaico aacɨno.
9 Mɨɨhairyo siinoco meheetavono jaadaco magaayɨcɨno icatɨno. Jaano jeevari mɨɨjoho toonotɨ ifiico quehe quehe eesɨcɨnɨjiruno.
10 Mɨɨro Moocaani fiivusutamo mɨɨhai Cristo Jesufeenedɨ mɨɨhaico fiivusuubo iiminoonocoro momoonɨqui sɨɨcɨjetɨro Moocaani eheetavucuunoco imino momoonɨqui.

Cristofañodɨ Sajeebɨɨ Mihicano.

11 Jaaneguiiha mehesafoto itɨconɨ mihicahicaunoco. Amɨɨhai judiomɨ cuumioto mihicautɨhi. Jaamaño judiomɨ gaifiico iimeeheque iquitɨcɨfimoro ifiicoro: Mɨɨhai miquitɨcɨnɨmo, neefihi. Jaamoro amɨɨhaico iquitɨcɨratɨmo, neehicahi.
12 Tusumi naha amɨɨhai Cristoma machahaumaño israelmɨ cuumitɨ buhɨgovɨ mihicauhi, Moocaani unuuboro aacɨguunoco gaajatɨmo, jiijehallɨri mihicahicauhi jinehejebaco esɨcɨnɨtɨmo, Moocaanibama chahamo icano.
13 Jaarumo jisumi Cristo Jesuma mihicacumaño itɨconɨ tehesino mihicaurumo fiitɨno mihicacuuhi Cristo iguijeveubo tɨɨjohofañodɨ.
14 Mɨɨro Cristo sajeebɨɨ mɨɨhaico omoonɨɨbo. Jaabo saacuumiro eetavehi judiomɨma judiomɨ iicatɨcuumico, fagajɨtyɨgaba iicano diitoco udugaacunoro ɨmɨnaanɨsuhicaunoco ifinɨsucuuboro.

15 Jaabo Cristo ifiivɨ finɨsucuuhi judiomɨ tajɨɨba eneehicanoco. Jaaboro tuucuumicɨco
saacuumiro eetavucuubo diibofañoro iicaqui. Jillɨ sajeebɨɨ icaco eetavuubo.
16 Tuucuumicɨco ɨmɨnaanɨsuhicaunoco Cristo ɨmohohallɨvɨ iguijeveuneri finɨsucuuhi.
Jaaboro tuucuumicɨco Moocaanima sajeebɨɨ ficuubo saacuumiro tuucuumicɨco eheetavuuboro.
17 Cristo asaauboro famoocoro imibogo sajeebɨɨco aacɨno jɨɨbogoco jɨɨbuguuhi, amɨɨhai
tehesino mihicaurumoco, bu judiomɨ fiitɨno iicaurumoco icano.
18 Jaamaño Cristofeenedɨ Sagaijariro Moocaanijaagovɨ mifiitɨvehi judiomɨ mihicarumo, bu judiomɨ iicatɨrumo icano.
19 Jaamaño amɨɨhai jisumi siicuumiotobadɨ mihicacuutɨhi, icamɨnaatɨro mihicacuuhi,
Moocaanita iicamo iicabadɨro mihicacuuhi, Moocaani yotorucu.
20 Miyamɨnaa iijaco imitoohacɨjehallɨvɨ eheetavonɨcɨbadɨ, Moocaani imitoonohallɨvɨ
amɨɨhaico ficuuhi iminɨsumɨnaa, bu ihiimaamɨnaa icamo ɨjɨɨbugucuunohallɨvɨ. Jaabo
Jesucristo tooja imiyahacɨbadɨ iicaabo.
21 Jaabohallɨvɨ momiyaavogo imino ifeequi. Jaamo mɨɨhai mimiyaavogomo Moocaani
iijabadɨ mihicahi. Diibediro imino mihicahi Aivojɨɨbofañodɨ.
22 Jaabadɨro bu amɨɨhai Cristoma magataacɨnɨnofeenedɨ paryɨ saatohoma
famoomaryo sano magataacɨnɨ. Jaamo sajaabadɨro Moocaani iijamɨnaatɨ miicaqui.
Jaamofaño Moocaani Gaija iicaqui.

3

Pablo Judiomɨ Iicatɨmocoro Jɨɨbeguehi.
(Col 1.24-27)

1 Jillɨtɨ uujoho Pablo amɨɨhaico jɨɨbeguehi Cristo Jesu jɨɨbogoco amɨɨhai judiomɨ mihicatɨmoco. Jaanohallɨtɨ cɨvojafaño icahi.
2 Amɨɨhairyo magaajacuuhi uco iimihuseri Moocaani amɨɨhaiguiiha taajasujɨɨbogoco
atajɨɨbahinɨnoco.
3 Jaabo Moocaani agaajarautɨnoco uco ɨɨfusuuboro gaajasuhi toonotɨ amɨɨhaidi jihaamefaño mɨɨdɨno unuucubadɨ.
4 Jaanoco memeecɨdɨ magaajaji uujoho Cristono agaajarautɨnoco agaajanoco.
5 Jino agaajarautɨnoco sɨɨcɨje cajaatyobaco agaajasuutɨnoco, jisumi Moocaani Igaijafeenedɨ gaajasuhi iminɨsumɨnaaco, ihiimaamɨnaaco icano.
6 Jino toono agaajarautɨno: Jesucristo taajasujɨɨbogofeenedɨ judiomɨ iicatɨrumo, bu
gaayɨcɨji judiomɨco aacɨjinotɨ saafi ifiotoro mihicamaño magaayɨcɨji Moocaani Cristo
Jesufañodɨ aacɨguunoco.
7 Toono jɨɨbegueguiiha uujoho ɨcɨcafutuuhi Moocaani mitya toonoco tɨcovono uco
aacɨmaño.
8 Jaabo uujoho Moocaanita iicamotɨ aivo famooguiinovɨ iicaabo janaanɨcɨ guiinovɨ
uujoho icaabo. Jaaruuboco uco acɨɨbo judiomɨ iicatɨmoco jɨɨbeguequi taajasujɨɨbogoco
aivo ohoovoratɨno Cristo busumijetɨ.
9 Amɨɨhaico gaajasuqui Moocaani fanoova fiivusumɨnaafi esamaajeque sɨɨcɨjetɨro
iicauno agaajarautɨnoco.
10 Jillɨ icano jaanoco jisumi Moocaanico imiyaavogomofeenedɨ paryɨ niquejefaño
iicano aivojɨto, bu tajɨɨbamɨnaa icamo igaajaqui, paryɨ Moocaani sihidɨ agaajanoco.
11 Jillɨ Moocaani moonɨuhi sahiijɨtɨro eesamaaicuunoco Mohaivojɨɨbo Jesucristofeenedɨ.
12 Jaamaño Cristofañodɨ iguitɨmoro Moocaanijaagovɨ mifiitɨvehi nucufeguetɨmo diiboco mimiyaavogonofeenedɨ.
13 Jaaneguiiha amɨɨhaico neehi: Mejeevesudino, jillɨ uujoho ɨdaasuno amɨɨhaihallɨtɨ
icarunaaca. Jillɨ uujoho iicano, amɨɨhai miyaamo mihicanoco nuusuhi.

Cristo Mɨɨhaico Agaijɨno.

14 Jaaneguiiha uujoho Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caaniguiinovɨ memuɨɨvehicahi,
15 diibotɨ saamo paryɨ cuumimɨnaa jiinɨjehallɨri iicamo, paryɨ niquejefaño iicamo icano.
16 Jaaneguiiha Moocaanico uujoho amɨɨhaiguiiha dilluhi; iimi busumijetɨ mityaco, sefaco icano amɨɨhaico ihacɨqui Igaijari amɨɨhai jeebɨɨfaño,
17 bu Cristo amɨɨhai jeebɨɨfaño iicaqui diiboco mimiyaavogonofeenedɨ amɨɨhai gaijɨ sefano Moocaanifaño ibacocoovaqui.
18 Jaamo famooro miyaavogomɨnaama magaajahi, ajashutɨno Cristo gaijɨ iguiraanoco tehesino ofoocɨnɨnoco, afaicuvanoco, acaamovonoco icano.
19 Amɨɨhaico neehi: Jaamo toono Cristo gaijɨco magaajahi, amɨɨhai ifiinofaño gatyuucɨ Moocaani igahafequi. Jaarunofaño aivo ufucuro mɨhɨfetejitɨrahi fanoocoro Moocaani gaijɨco magaajamo.
20 Jaaneguiiha Moocaanico mihimo mɨɨhai midillunoco mehesɨcɨnɨno janaanɨcɨvɨ eetavoobo, imitya mofifaño iicanofeenedɨ.
21 Jaaboco mihimo diibo iijamɨnaa Cristo Jesufeenedɨ fahiijɨvaro ufucuro finɨtɨno. Fɨne.

4

Moocaani Gaijafeenedɨ Sano Magataacɨnɨhi.

1 Jaaneguiiha jino uujoho, Aivojɨɨbo Cristohallɨtɨ cɨvojafaño iicaabo, amɨɨhaico neehi: Iminoro mihica Moocaani amɨɨhaico ɨɨcɨcuumo.
2 Sɨɨcuno amɨɨhai jeebɨɨco momoonɨ, imihusene mihica, fanoovaaco fahɨgovavɨ majaabɨcɨcasi magaijɨcasimoro mequehecu.
3 Jaamo Moocaani Gaija amɨɨhaico aamusuneri sabadɨro mihicahi, sajeebɨɨ ica amɨɨhaico agataacunofañodɨ.
4 Saafiiro, Sagaijaro icano icahi. Jaabadɨro oono meteemehicano sanooro iicabadɨ tooneguiiha Moocaani amɨɨhaico ucuuhuvano.
5 Saafiiro Aivojɨɨbo, sanooro miyaavogo, sanooro nitɨ,
6 saafiiro Dios Moocaani famoocaaniro iicaabo icano. Jaabo famoohallɨvɨro icahi, famoofañodɨro icaabo, fahɨgova fanoovafaño icaabo icano.
7 Jaabotɨ mɨɨhaico iimihusetɨ acɨhi Cristo mɨɨhaico aacɨuno tɨcovovɨ.
8 Jaamaño Caatɨnɨhaamefaño jillɨ noono:

Caamo niquejefaño ufuubo satyuuhi ajashutɨmo cɨvojamɨnaaco. Jaaboro miyamɨnaaco acɨɨbo fanoovaaco, noonoro.

9 Jaano toono: Caamo niquejefaño fuubo, onoono, ¿mɨllɨ eneejiruno? Mɨɨro jillɨ eneejiruno: Itɨconɨ niituubo jiinɨje dojɨbavɨ aivo faicuvano
10 diiboro jiinɨje dojɨbavɨ eeguejeubo, bu caamo niquejefaño fuuhi, iimihifiiri paryɨ fanoovaaco igahafusuqui.
11 Jaabo fanoovaaco famoovaacoro acɨhi saatohoco acɨubo Moocaani minɨsumɨnaa iicajimoco. Jaanotɨ saatohoco acɨubo Moocaani iimaamɨnaatɨ iicajimoco. Jaanotɨ saatohoco acɨubo taajasujɨɨbogoco jɨɨbogomoro efeejimoco. Jaanotɨ saatohoco acɨubo Moocaani iijamɨnaa toomomɨnaatɨ iicajimoco. Jaanotɨ saatohoco acɨubo jɨɨbogomɨnaatɨ iicajimoco icano.
12 Jillɨ imibachuubo ita iicamoco, ijeecɨvomɨnaa idudɨcamaajeque eheetavejimoco, Cristo ifi ujusibadɨ diiboco imiyaavogomoco ijusisuqui
13 famooro mɨhɨfetequi sano miyaavogofaño, bu Moocaani Achi gaajafaño icano. Tollɨtɨ imino mujusiji miguiraateji Cristo ifiidɨno.

14 Jaadɨ seemebadɨ mihicacuujitɨhi sibogoguiinodɨ agaajacuunoco ejeevesunɨcɨmobadɨ,
sita iimitɨmo mɨɨhaico abañɨmoro iimitɨno jɨɨhaijaagovɨ asatyonoco mimiyaavugucuu-
jitɨhi.
15 Jillɨro miyaanocoro mihiimaamoro magaijɨcasi. Jaamo mujusihi Cristo mitya tɨcovovɨ,
diibo Moocaani iijamɨnaa Aivojɨɨbo inigaɨbadɨ iicaabodɨmo miicaqui.
16 Jaanotɨ mɨɨhai Cristo ifibadɨ mihicamoco diibo imino igaiyɨɨcɨsuhi. Tollɨro bu
paryɨ mɨɨhai imino Moocaani iimogobadɨ meheetavomoro fahɨgova mahamusucasihi.
Jaaneri paryɨ Moocaani iijamɨnaa imino iicamoro ijusiqui gaijɨma guiraatonoro.

Cristofañodɨ Bohono Ifiima Mihicano.

17 Jaanegui jino amɨɨhaico miyaano iicanoco onooboro jɨɨbeguehi Mohaivojɨɨbo mo-
mofeenedɨ: Siino mihicacuujirahana Moocaanico agaajatɨmo iicanɨcɨbadɨ, diito imɨhɨɨfo
esamaaje onoobadɨro icahicamo.
18 Jaamoco ihesamaaje cɨvono minifutucuuhi. Jaamo Moocaanitɨ asaano fiivoma
chahahi aivo gaajatɨmo ucuhufojeebɨɨmañoo.
19 Inucufeguema achahacumañoo iimitɨnoono imogocoro ifiico acɨmo. Jaamoro
fanoova imitɨco imo imo moonɨmo.
20 Jaanotɨ amɨɨhai tollɨ Cristotɨ magaajahinɨtɨhi.
21-22 Diibofañoo miyaano iicabadɨ, miyaano diibotɨ muguubuhinɨhachiijɨ, bu miyaano
diibotɨ magaajahinɨhachiijɨ icano, amɨɨhai eedeehifi imitɨri utuucɨcu ifiico mejeevesucu
imitɨ abañɨhicahifiico.
23 Amɨɨhai jeebɨɨco, esamaajeque icano bohofitɨ miminiiyu
24 bohobotɨ siino miminifoto Moocaani iimogooboro eheetavobadɨ. Jaanofeenedɨ
mɨhɨfusu miyaano ifiico, ɨtɨcovono ifiico, aivo iimino ifiico icano.
25 Jaamoro sɨcamañoooo siino mihiimaacuudino. Famooro sitaama miyaanocoro
mihiimaa mɨɨro famooro mɨɨhai saafi ifiiotoro.
26 Mɨsɨfiiraturumo janaanɨcɨ imitɨco mɨhɨcɨdino, bu amɨɨhai icajɨɨsuco gueenene mifi-
cuudino.
27 Toonofañodɨ ɨjɨco amɨɨhai ififañoo mɨjɨɨhacusudino.
28 Ananivahicaubo siino nanivacuudino. Jillɨro dudɨcamaaje. Jaabo
ududɨcamaajeebere ɨdɨɨcɨnotɨ ucuujɨvaachumoco daacɨhi.
29 Iimitɨno iimaaco mihiimaadino iiminocoro mihiimaa miyaavogoco ujusisuno
iimaaco, jaanoco uguubumoco imino imoonɨqui.
30 Moocaani Gaijaco mɨhɨdaasuvusudino. Diiberi amɨɨhaico, Moocaanita miicaqui
ihoovoco ificucuumañoo amɨɨhaico ataajasujifucu iicadɨ, mɨhɨcɨcafetequi.
31 Fanoova ɨɨbacasitɨ buhɨgovɨ miminifoto, bu sɨfiiratotɨ, sitaaco mɨhɨɨbamo mo-
coovadiivonotɨ, sitaaco aivonoono monoonotɨ, fanoova imitɨtɨ icano buhɨgovɨ mimini-
foto.
32 Tollɨ icatɨmoro imino mihica fahɨgova mɨhɨdaasugocasi. Fahɨgovavɨ amɨɨhai
ɨɨbacasico mihimibachucasi, amɨɨhaico Moocaani Cristofeenedɨ amɨɨhai imitɨco iim-
ibachucubadɨ.

5

Jillɨ Moocaani Seeme Mihicamo Mihicahi.

1 Mɨɨro amɨɨhai Moocaani seeme agaijɨmo. Jaamo diibo iicabadɨro mihica.
2 Gaijɨma mihica, oono Cristo mɨɨhaico agaijɨɨboro mohallɨvɨ aacɨcafutuuboro gui-
jeveubo asico agaicaaumoro Moocaanico ejeecɨvono imono usuhicaubadɨ Moocaanidi
aivo imino.
3 Jaamañoo amɨɨhai Moocaanitaro mihicacumañoo ajashuno amɨɨhaifeenevɨ migu-
iiyɨcɨcuudino gaigoomɨma ica iimaaco, bu siomo imitɨbaco, bu fanoova imogo imitɨbaco
icano.

4 Munuucuudino unucufesuno iimaaco, bu sicamañehejeque, bañifiiranehejeque icano, imino iicamo tollí icatatíhi. Jillíro Moocaanico mihimo fanoovahallívi.
5 Jaanotí saatoho fanoovaaco iimogomo jihovo caanimico ejeecívefimobadíro jeevahi, saatoho jahisihijedí gaigoomíma iicafimo, bu fanoova imitíco omoonino icano Cristo Moocaani icamísi aivojífaño, efeejitínoco amíihairyo magaajacuuhi.
6 Amíihaico sita bañídino ibañífiira iimaari, toneheje imitíhallíti Moocaani ñíhicuneri ídaasuno mooníji diiboco uguubuhicatímoco.
7 Jaaneguiiha amíihai diitojaagodí toonofañodí mihicadino.
8 Itíconí naha amíihai cívonoguiino mihicabadí mihicahicauhi Moocaanico magaajautísumi. Jaarumo jisumi seseehí mihicacuuhi Aivojíibo Cristoma mihicacumaño. Jaanegui seseehí iicamobadí mihica.
9 Míiro seseehígo iicamo imihusehi, miyaanoco iimaamo, bu ítícovo ifiima icamo icano.
10 Magaaja cono Aivojíiboco imo imo omoonínoco.
11 Míhíifono ifijaagodí mihicajirahana; cívonoguiino iicamo omoonífinoco. Jaanoco jillíro eseseehígovíro miminiiyu.
12 Aivo nucufesuno diito toovono eetavonehejetí mihiimaano.
13 Jaaruno paryí fanoovaaco seseene aachícícuuno foovohí icafihi, sesee fanoovaaco aatyímesufimaño.
14 Jaamaño jillí noono:
Íijoho Moocaanico uguubutíibo cígarama iicaabobadí idiicaabo, deesícíní. Jaaboro Moocaanico agaajatímo uchuumucuumobadí iicamofeenetí sihígovi diica. Jaadí íco Cristo gaajasuji, noonoro.
15 Jaaneguiiha imino mehesícíní amíihai icaco, agaajatímo iicabadíro mihicadino, agaajamo iicabadíro mihica.
16 Jifucuje iminootíhi. Jaaneguiiha ifafucuvaaco sicamañovi mafatyusudino.
17 Jaanegui fíne jihovotobadí mihicano, magaaja conooco Mohaivojíibo Moocaani iimogonoco.
18 Guiriicabobaco meheetavedino toono míinoco ímítasuno. Jillíro Moocaani Gaijari amíihai jeebíico magahafusu.
19 Fahígova imono midillucasi Moocaani masinoco mamasiva paryí amíihai jeebíinofañodí, Mohaivojíiboco mihimo, masivamoro.
20 Fahiijívaro Moocaanico fanoovahallívi mihimo Mohaivojíibo Jesucristo momofeenedí.
21 Fahígovavi sifi guiinovi miminifotocasi Moocaanico mobocígomoro.

Jillí Miyaavogomínaa Iijamínaama Iicano.

22 Gaigoomí amíihai tajemí iijíguiinovi miminifoto Mohaivojíibo iijíguiinovi mihicabadí.
23 Míiro aijí mogai aivojíibo inigaíbadí, oono Cristo Moocaani iijamínaa Aivojíibo inigaí iicabadí iicaabo. Míiro monigaí onoobadí meheetavonícíhi. Jaabo bu Cristo, Moocaani iijamínaa Taajasumínaafi.
24 Jaanegui oono Cristo mityaguiino Moocaani iijamínaa iicabadíro, gaigoomí amíihai tajemí mityaguiinovi fanoovavi miminifoto.
25 Jaabadíro bu amíihai taabamíco magaijí oono Cristo Moocaani iijamínaaco agaijíuboro diitohallívi ifiico acíubo.
26 Jaamaño jillí mooníuhi diitoco iimibachuuboro ijeevadí ificuuqui, ínífaihuri, itaajasujíibegueri icano ifilluuboro,
27 iimino iijamínaatí ihímefeenevi ificuuqui, imíhínibama ichahaqui, ajashunogayí añahíicínímañobama ichahaqui icano, ajashuno tobadí iicanobama chahamo iicaqui, jillí imimo ijeevadí diibedi ificucafetequi.

28 Jaabadɨ amɨɨhai taabamɨco magaijɨ amɨɨhai ifiico magaijɨbadɨro. Mogaico agaijɨɨbo
ifiico gaijɨhi.
29 Mɨɨro cajaatyoba ifiico ɨjɨɨheguemeba chahahi. Jillɨro amachusumoro imino
toomomo. Jaabadɨro Cristo moonɨhi Moocaani iijamɨnaaco,
30 mɨɨhai diibo ifibadɨ mihicamaño.* toofiioto diibo uucu, diibo bacɨ icano, onoonoco.
31 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Jillɨ iicamaño gaifi caanico, seejɨco icano jeevesuji
mogaima sano igataavequi. Jaamɨsi saafiirucuji, noonoro.
32 Jino aivo sihidɨ ejeevanoco miyamɨnaa gaajatɨhiica. Jaanoco bu uujoho jɨɨbegueji
jillɨ eneejiruno neeji: Jino miyaano gaifi mogaico ataabavasumi iicanɨcɨbadɨ mihica.
Jaanoro bu Cristo Moocaani iijamɨnaaco ataabavaabobadɨ iicanotɨ noono.†
33 Jaaneguiiha famooro amɨɨhai, amɨɨhai taabamɨco magaijɨ mɨɨno ifiicoro mag-
aijɨnɨcɨbadɨ, bu jaabadɨro gaigoomɨ amɨɨhai tajemɨco mobocɨgo icano.

6

1 Seeme amɨɨhai caanimɨco: Jii, monoo Cristofeenedɨ jino aivo iimino.
2 Jino aivo tajɨɨba aivo itɨconɨono aacɨgonoma iicano: Diicaani, diiseejɨ, icamɨsico
bocɨgo.
3 Jaabo imino diicahi, bu jaabo gueenene jiinɨjehallɨri diicahi icano, noonoro.
4 Jaabadɨro bu amɨɨhai caanimɨ amɨɨhai seemeque mɨsɨfiiratusudino. Jillɨro
fajɨɨnɨmoro mujusisu jɨɨbogomoro Aivojɨɨbo Cristoco imiyaaveguequi.
5 Jaabadɨro bu amɨɨhai jeecɨvomɨnaa, amɨɨhai aivojɨtoco: Jii, monoo jiijehallɨvɨ mi-
hicanohachuta, bocɨgomoro, ñɨhicugomoro, miyanotɨro Cristoco mejeecɨvomo mihi-
cabadɨ.
6 Imino mejeecɨvo, diito amɨɨhaico ɨhɨɨfɨnɨcɨsumiro diito ɨmefeenevɨ imimobadɨ mihi-
caquiro icatɨno. Jillɨ Cristo jeecɨvomɨnaabadɨro mihica, paryɨ amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ imino
meheetavo Moocaani iimogobadɨ.
7 Imo imo amɨɨhai dudɨcamaajeque meheetavo, miyamɨnaaco mihicabadɨ icatɨno. Jillɨ
Mohaivojɨɨbo Moocaanico mejeecɨvono iicabadɨ.
8 Amɨɨhairyo magaajacuuhi famooro iiminoco meheetavono jaadaco, jaabadɨro
Aivojɨɨbotɨ magaayɨcɨjinoco jɨjovoto icarumo, bu jɨjovoto icatɨrumo icano.
9 Jaabadɨro bu amɨɨhai diito aivojɨto, tobadɨro bu diitoma mihica, diitoco aamɨgotɨmo.
Mehesafoto diitobadɨro bu amɨɨhai Aivojɨɨbo niquejefañ̃o iicaaboguiinovɨ mihicahi.
Jaabo miyamɨnaaco dugaacutɨhi.

Moocaani Moonɨcasi Gaachehuno.

10 Tañahabomɨ, jaaneguiiha quehecuno miminifoto Aivojɨɨbofañodɨ, diibo sefa mityari.
11 Mɨjɨcamaaje Moocaani moonɨcasi gaachehunofañ̃o. Jaamo quehecuno mihicahi ɨjɨ
amɨɨhaico abañɨjiruneguiiha.
12 Mɨɨro ihuucuma, itɨɨjohoma icano, miyamɨnaama mahamocasitɨhi, imitɨ gaijamɨ
mityama momoonɨcasihi, caamo jisituo gaijama, ɨcɨvo jiinɨje aivojɨtoma, jisumi jiije-
hallɨvɨ atajɨɨbamoma icano.
13 Jaaneguiiha mɨjɨcamaaje paryɨ Moocaani moonɨcasi gaachehunoco. Jaamo ma-
jaabɨcɨhi iimitɨfucu iicasumi. Jaamo toono afatyoodɨ quehecuno mihicahi.
14 Amɨɨhaifeeneebetɨ miyaanoco misiyaavo niivɨgai meeheque mihicanɨcɨbadɨ,
miya iijɨri amɨɨhai feeyɨjeque mafabaacu amocasimɨnaafi cuhufeneri ifeeyɨjehallɨdɨ
ɨjɨcafetefibadɨ,
15 mihimibaivomo mɨjɨɨbeguehi sajeebɨɨco aacɨno jɨɨbogoco amocasimɨnaafi iim-
ibaivoobo itɨhaipaajeque ɨjɨcafotonɨcɨbadɨ.

---

* **5:30** Sahaamefañ̃o janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaamo mɨɨhai † **5:32** Griego iijɨri ficuumo: Jino aivo sihidɨ ejeevano agaajaratɨno. Jino uujoho Cristoditɨ, Moocaani iijamɨnaaditɨ icano, onoonocoro.

16 Aivo fanoohallɨvɨro miyaavogoma mihica. Jaamo toono tɨcovo mafataniivehi ɨjɨ
ɨnɨsunotɨ oono amocasimɨnaa ijagabamaaje bujeque ihusevari cɨɨjɨgaima icaneri diitoco
ɨtɨhɨbunoco ijagabamaaiqui asatyonɨcɨbadɨ.
17 Taajasuco amɨɨhai nigaɨhallɨvɨ majavuuvo amocasimɨnaafi jɨgaiño nɨjegaco ajavu-
vonɨcɨbadɨ. Jaamoro Moocaani iijɨco magaayɨcɨ aamɨgabadɨ iicanoco Moocaani Gaija
amɨɨhaico aacɨnoco.
18 Paryɨ jinooco meheetavo Moocaanima iimaamoro suufenɨtɨmo midillu Moocaanico
Igaijafeenedɨ. Jaamo paryɨ jinooco momoonɨhi mehesɨcɨnɨ. Jaamo niinovatotɨmo
mihicahi. Moocaanima mihiimaa famooro miyaavogomɨnaahallɨvɨ.
19 Tahallɨvɨ bu tollɨro Moocaanima mihiimaa uco Moocaani iimaahiijɨco ihacɨqui,
ihiimaasumi quehecuno iimaaboro gaajasuqui agaajaratɨno taajasujɨɨbogoco.
20 Mɨɨro uco Moocaani tobogoguiiha agalluubo tobogohallɨtɨ cɨvojamɨnaafitɨ jino icahi.
Jaanegui Moocaanima tahallɨvɨ mihiimaa quehecuno jibogoco jɨɨbeguequi.

Niino Iimaa.

21 Magaijɨɨbo monahabo Tiquico onoobo Mohaivojɨɨbo dudɨcamaaje amusumɨnaafi
amɨɨhaico uuditɨ paryɨ imino jɨɨbegueji, bu jisumi eetavonehejetɨ icano.
22 Tooneguiiha diiboco amɨɨhaijaago galluuhi, amɨɨhaico, jillɨ mɨɨhai mihicahi, ineequi.
Jaamo toonofeenedɨ mequehecutehi.
23 Jaafa Moocaani, Mohaivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi monahabomɨco acɨhi sajeebɨɨ icaco,
gaijɨco miyaavogoma.
24 Bu jaafa Moocaani imino moonɨhi paryɨ famooro Mohaivojɨɨbo Jesucristoco
agaijɨmoco, mɨllɨ iicajitɨno gaijɨri.

FILIPENSES

Filipomɨnaadi Acaatɨnɨuhaame Cɨvojafañotɨ Pablo Jihaameque Caatɨnɨuhi.

1 Uujoho Pablo, Timoteo icano Jesucristo jeecɨvomɨnaatɨsi jihaameque macaatɨnɨhi paryɨ monahabomɨguiiha, bu tollɨro Moocaani iija aivojɨtedi, bu tollɨro diito nahabonɨmɨnaa diaconomɨ onoomedi icano. Filipo cuumiri iicamo Moocaanita Jesucristofañodɨ iicamedi.
2 Moocaani Mohaivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi iimihuse, isajeebɨɨ icanoma mihica.

Pablo Moocaanima Iimaahi Miyaavogomɨnaahallɨvɨ.

3 Amɨɨhaiditɨ fahiijɨvaro eesafutusumi Moocaanico imehicahi amɨɨhaihallɨvɨ.
4 Moocaanima fahiijɨvaro ihiimaasumi imo imo paryɨ amɨɨhaihallɨvɨ dilluhicahi.
5 Mɨɨro amɨɨhaima sano miyaavogofaño mihicamoro mɨjɨɨbeguehi mɨtɨconɨunotɨ jisumihachuta.
6 Uujoho imino gaajahi, Moocaani amɨɨhai jeebɨɨfaño iimihiijɨco ificuunoco. Jaabo suufenɨtɨɨbo eetavejiibo imino ujusisunohachuta Jesucristo siino jiijehallɨvɨ asaadɨ.
7 Imino aivo jillɨ uujoho amɨɨhaiditɨ eesamaaiño, amɨɨhaico agaijɨmañoo, bu tollɨro tajaagotɨ uco Moocaani imino omoonɨnoma mihicamañoo. Jaamañoo uujoho cɨvojafañoo icarunaaca, bu aivojɨto ɨmega uco asatyurunofañoo jillɨ diitoco jɨɨbegueji taajasujɨɨbogoco, bu miyaano iicanoco neeji.
8 Moocaani gaajahi amɨɨhaico uujoho paryɨ sihidɨ agaijɨnoco Jesucristo gaijɨri.
9 Moocaanico amɨɨhaihallɨvɨ dilluhicahi amɨɨhai gaijɨ sihidɨ iguiraatequi sihidɨ gaajama mihicamoro paryɨ Moocaani agaijɨbadɨ sitaaco magaijɨqui.
10 Jaamo magaajahi aivo iiminoco mɨhɨcɨnoco. Jaamo mɨhɨnivatɨno ifiima mihicahi. Jaadɨ Cristo asaasumi iimitɨno amɨɨhaihallɨvɨ chahaji.
11 Jaachiijɨ Jesucristo amɨɨhai ifiinoco imino eetaveji. Jaamo iiminoonocoro miguiraatusuhi Moocaani sihidɨ ejeevaaboco magaajasuqui, mihimequi icano.

Pablo Neehi: Jiijehallɨri Iicanohachuta Cristo Iimogonocoro Moonɨhi, Noobo.

12 Tañahabomɨ, imeguehi magaajanoco uuma jillɨ iicanofañodɨ janaanɨcɨ taajasujɨɨbogo ɨjɨɨbogocafotonoco.
13 Jaamañoo toomomɨnaa paryɨ tuucuumi aivojɨɨbo iijaco eteemehicamo, bu sitahaje icamo gaajacuuhi Cristotɨ ɨjɨɨbeguehicanohallɨtɨ uco ɨcɨvojaanɨnoco.
14 Cɨvojafañoo iicaruubo imo imo iicanoco tañahabomɨ aatyɨmemere quehecutehi Moocaani jɨɨbogoco Aivojɨɨbofeenedɨ iguihitɨmo ijɨɨbeguequi.
15-16 Jaanotɨ saatoho Cristotɨ jɨɨbeguehicahi uco ɨjɨɨhevemere uuma ɨhɨɨbacasimañoo. Jaamo Cristotɨ jɨɨbeguehicahi jillɨ imiyaavogomoro icatɨno. Jillɨ ɨɨfurumo cɨvojafañoo iicaaboco uco janaanɨcɨ ɨdaasuno imoonɨsuqui. Jaanotɨ saatoho miyanotɨro jɨɨbeguehicahi.
17 Jaamo uco agaijɨmoro imino moonɨhicahi, gaajamo uujoho taajasujɨɨbogohallɨtɨ jineeri iicanoco.
18 Jaaruno uudi mɨllɨ icatɨno. Tollɨ icarunaaca saatoho miyanotɨro jɨɨbeguehicahi. Jaanotɨ saatoho jillɨ miyaavogotɨrumo jɨɨbeguehicahi. Paryɨ jaaruno uudi imino Cristoditɨ ɨjɨɨbogono. Jaano uco imo imo moonɨhi, imi janaanɨcɨ imo imo icaqui.
19 Uuro gaajahi paryɨ tollɨ fanoova icarunofañotɨ cɨvojafañotɨ ihiinejinoco amɨɨhai tahallɨvɨ Moocaanima mihiimaahicanofeenedɨ, bu Jesucristo Gaija uco aamusunofeenedɨ icano.
20 Uujoho sihidɨ iimogooboro esamaahicahi nucufeguetɨɨbo icaqui, iguitɨɨbo jɨɨbeguequi jisumi, fahiijɨva iicahicabadɨro janaanɨcɨ Cristo sihidɨ ejeevanoco fahiijɨvaro uuvɨ ihɨfuvusuqui uujoho iicaabovɨ, bu iguijevecuudɨ icano.

21 Uujoho jiijehallɨri iicanohachuta Cristo iimogonocoro moonɨhi. Jaabadɨro bu
iguijevedɨ janaanɨcɨ iiminoco gaayɨcɨji.
22 Jaanegui guijevetɨibo icaruva Aivojɨibo Jesuguiiha dudɨcamaaijirahi. Jaamaño
gaajatɨhi conooco uujoho iimogonoco.
23 Uudi tɨhɨino toonoocɨtɨ conoocohacho iimogono. Saanaagoobo imeguehicahi igui-
jeveneque Cristoma icacuuqui toono aivo uudi iimino.
24 Jaanotɨ saanaagoobo imeguehicahi iicanoco toono amɨihaiguiiha iimimaño.
25 Jaabo jinooco iimogonoco imino agaajacumaño, gaajahi jiijehallɨvɨ amɨihaima
gueenene iicajinoco amɨihaico amusuqui. Jaamo janaanɨcɨ mefeehi, bu jaamo janaanɨcɨ
imo imo mihicahi amɨihai miyaavogofaño.
26 Jillɨtɨ amɨihaima uujoho gueenene icaji imo imo miicaqui Cristo Jesufañodɨ.
27 Jaanegui amɨihai ifiico imino momoonɨ Cristo Jesu jɨibogo onoobadɨro miicaqui.
Jaaneguiiha amɨihaico meecɨturunaaca, bu tollɨro amɨihaitɨ tehesino icarunaaca
sabadɨro imeguehi amɨihai quehecuno sahɨgovɨro mihicanoco. Bu tollɨro imeguehi
amɨihai miyaavogo taajasujɨibogofañotɨ asaanohallɨvɨ quehecuno mihicano jɨibogoco
uguubunoco.
28 Amɨihaico amɨihai mɨnaa omoonɨnotɨ mihiguetedino. Toono diito omoonɨnotɨ
foovono magaajajirahi diito ifinɨjihɨgo efeejinoco. Jaabadɨro bu diito amɨihaico
omoonɨnotɨ foovono ɨifusumo amɨihai mataajacuudɨmoco. Jino amɨihai mataajacuuno
Moocaanitɨ asaano.
29 Mɨiro Cristo amɨihaico acɨhi diiboco mimiyaavogonocoro icatɨno, tollɨro bu
amɨihaico diibohallɨtɨ sita ɨdaasuno omoonɨjinoco.
30 Amɨihai, bu uujoho icano sabadɨro ɨdaasunofaño miicaqui. Amɨihairyo ma-
hatyɨmehinɨcuuhi toonohallɨvɨ equehecucafetehinɨnoco. Jisumi bu jaamo uuditɨ mugu-
ubuhicahi toonohallɨtɨ quehecuno iicaaboro iicanoco.

2

Cristo Iimogobadɨ Ifiico Iguiinonɨsuno, Bu Sihidɨ Ejeevasuno Icano.

1 Jaanegui Cristo amɨihaico equehecutusuhachiijɨ, diibo gaijɨ amɨihaico
ajacusuhachiijɨ, diibo Gaija amɨihaima iicahachiijɨ, gaijɨco, ɨdaasugoco icano
magaajahachiijɨ,
2 uco sihidɨ imo imo miminiiyu famooro sabadɨro mihicanofeenedɨ, gaijɨfaño sahɨgo
mihicanofeenedɨ, bu sagaijafeenedɨro, bu sabadɨro momoonɨnofeenedɨ icano.
3 Amɨihaiguiiharo momoonɨdino, bu quehe quehe amɨihai ifiico mehesɨcɨnɨmoro mo-
moonɨdino. Jillɨ sɨicuno amɨihai jeebɨico miminiiyumoro momoonɨ. Amɨihaitɨ famooro
amɨihai janaanɨcɨvɨ diitoco mejeevasu.
4 Paryɨ amɨihai imino mihicajinocoro miguiinedino, sita imino iicajinocoro miguiino.
5 Amɨihaifaño mificu, Cristo Jesu esamaaje iicaubadɨ iicanoco.
6 Mɨiro diibo Moocaani ifiima icauruubo Moocaanibadɨ iicanoco gaijɨutɨibo
7 uufocovɨ ficuubo iino iicaurunoco. Jaaboro jeecɨvomɨnaafi ifibadɨro ifiico miniiyu-
uhi ifiivovaunofeenedɨ.
8 Jaabo miyamɨnaafi ifibadɨ iicauboro ifiico guiinovɨ miniiyuubo ejenaautɨmaño
guijevefaño fuubo. Jaamaño guijeve ɨmohobujehallɨvɨ guijeveubo.
9 Jaamaño Moocaani diiboco acɨuhi janaanɨcɨ allɨnoocɨvɨ bocɨco, bu fanoohallɨnoocɨvɨ
sihidɨ ejeevano momoco acɨubo icano.
10 Jaamo ufucu Jesu momoco muguubumoro mememuɨivequi paryɨicɨno niquejefaño
iicamo, jiinɨjehallɨri iicamo, bu jiinɨjeguiino iicamo icano.
11 Jaamo famooro Jesuco magaajamoro: Jesucristo Mohaivojɨibo, meneequi, Dios
Moocaani obocɨcafetejineguiiha.*

* **2:11** (Apocalipsis 5.13-14)

Cristota Jiinɨjehallɨvɨ Aachɨcɨnɨnobadɨ Iicamo.

12 Jaaneguiiha agaijɨmo tañahabomɨ, amɨɨhaima iicasumi uco: Jii, meneehicabadɨro jisumi uco: Jii, monoo tehesino icaruuboco. Amɨɨhaico ataajasunofañoro mududɨcamaaje. Amɨɨhai jeebɨɨco sɨɨcuno miminiiyumoro ɨñɨhicunoguiinoro mihica.
13 Mɨɨro Moocaani amɨɨhaico acɨhicahi iimineheje imogoco. Jaaboro amɨɨhaico amusuhicaabo meheetavequi diibo jeebɨɨ iimogobadɨ.
14 Paryɨ fanoovaaco imino meheetavo gaiquirari canɨfobamaaitɨmo, bu jenaautɨmo icano.
15 Amɨɨhaivɨ mɨɨhaiñooba amɨɨhai imitɨco atyɨmejitɨhi. Jillɨro iimitɨno jihovotobadɨ iicano miyamɨnaafeenevɨ Moocaani seemetɨro mihica. Amɨɨhai diitofeenevɨ imino mihicaneri mahachɨcɨnɨ, meecɨrɨ ɨcɨvono jiinɨjehallɨvɨ aachɨcɨnɨcɨbadɨ.
16 Fiivo jɨɨbogoco masatyonofeenedɨ tollɨro uujoho Cristo asaasumi imo imo icaji amɨɨhaitɨ, sɨcamañovɨ ɨjɨɨbeguehicatɨmaño, bu sɨcamañovɨ tadyudɨcamaaje ofootɨmaño icano.
17 Bu tafiico guijenɨsujirahi amɨɨhai miyaavogofeenedɨ Moocaanico mejeecɨvonoco ɨfutusujirahi. Jaaneri uujoho imono icahi. Jaanoco paryɨ amɨɨhaima uujoho dugaacuhi.
18 Amɨɨhai bu tollɨro imo imo mihica. Jaamoro uujoho imo imo iicanofañodɨ mihica.

Timoteo, Epafrodito Icamɨsico Pablo Agalluuno.

19 Aivojɨɨbo Jesu iimogohachiijɨ Timoteoco goovano galluji amɨɨhaico imeecɨtequi. Jaabo amɨɨhaiditɨ uhuumiibo uco ɨjɨɨbogonoco uguubuuboro imo imo icaqui.
20 Uuma chahamo saatoho uujoho eesamaaibadɨ eesamaaimo, bu chahamo saatoho miyanotɨro amɨɨhai imino mihicajinoco aivo iimogomo.
21 Famooro imeguehicahi ifiicoro imino omoonɨnoco. Jaamo imogotɨmo Cristo Jesuguiiha imino omoonɨnoco.
22 Jaanotɨ amɨɨhairyo magaajacuuhi Timoteo iimihuseque ɨɨfusuhicanoco, jaabo caanico illi aamusunɨcɨbadɨ uco amusuhicaabo taajasujɨɨbogoco ɨjɨɨbeguehicaaboco.
23 Jaaneguiiha mɨllɨhacho uco omoonɨjinoco agaajacudɨ diiboco amɨɨhaijaago galluuji amɨɨhaico imeecɨtequi.
24 Jaabadɨro bu Aivojɨɨbo Jesufeenedɨ esɨcɨnɨhi uujoho bu amɨɨhaico goovano emeecɨtejinoco.
25 Tollɨro bu aivo uudi imino monahabo Epafrodito onooboco amɨɨhaijaago agalluuno, tadyudɨcamaajeque, tajɨɨbogoco icano uco anahabonɨhicaaboco amɨɨhairyo uco ihamusuqui magalluuhinɨɨboco.
26 Jaabo imogoobo amɨɨhaico aatyɨmeneque guiraano ɨdaasuvehinɨɨbo diibo iguihuvaunoco amɨɨhai muguubuhinɨnotɨ.
27 Miyaano guihuvahinɨɨbo guijevehinɨcuruubo. Jaaruuboco Moocaani ɨdaasuguehinɨhi, diibocoro icahinɨtɨno, tollɨrehinɨ bu uco. Jino ɨdaasuno iicano diibo iguijevehinɨneri janaanɨcɨ ɨdaasuno iicajiruneguiiha.
28 Jaaneguiiha imeguehi diiboco agalluunoco. Jaamo siino diiboco maatyɨmemere imo imo mihicahi, toonotɨ uujoho sihidɨ ɨdaasuno icatɨɨbo icaqui.
29 Jaanegui imo imo diiboco magaayɨcɨ Aivojɨɨboco mimiyaavogonofeenedɨ monahabo iicamaño. Jaanegui fahiijɨvaro mobocɨgusuhica diibobadɨ iicamehejeque.
30 Jaabo Cristoco ejeecɨvonofañodɨ iguijeveruubo miyamɨnaa agaicaaujirunotɨ iiguitɨmaño uco amusuubo amɨɨhai uco mahamusujitɨrunotɨ.

3

Miyaano Ɨtɨcovono Ica.

1 Jaaneguiiha tañahabomɨ Mohaivojɨɨboco mimiyaavogomo, imo imo mihica. Jaamaño uudi gaiquiveechutɨno sano ɨɨvɨcoro amɨɨhaidi acaatɨnɨno amɨɨhaico imino ificuuqui.

2 Mehesɨcɨnɨ jɨcumɨbadɨ iicamotɨ, iimitɨnocoro omoonɨhicamo iimeehequere iquitɨhicamo judiomɨditɨ.
3 Jaanotɨ mɨɨhai miyanotɨro mojeebɨɨfañodɨ Moocaanico mejeecɨvehicamo. Jaamaño imo imo mihicahi Cristo Jesuta mihicamaño. Jaamaño mofiicoro macahacɨsujitɨrahi.
4 Uujoho naa tafiico acahacɨsujiruubo, mɨɨhaiñooba tajanaanɨcɨ tonehejeque eetavejirumo chahahi.
5 Mɨɨro uco judiomɨooboco tameeheque quitɨcɨumo ifiivuunotɨ sahuse juugahusetɨ mifucucɨ, safucu ɨdɨino icauboco. Mɨɨro uujoho israelmɨoobo, Benjamin cuumioobo. Uujoho ifiivuunotɨro hebreomɨoobo, hebreomɨotɨsi seemene. Jaabo uujoho fariseo. Jaamaño judiomɨ tajɨɨbaco imino miyaavuguuhi.
6 Jaanohallɨtɨ iicaaboro Jesujaagodɨ iicamoco ɨdaasuno moonɨhicauhi, tajɨɨba onoobadɨ imino iicahicaumaño. Jaamaño mɨɨhaiñooba uutɨ mɨllɨ neehicautɨhi.
7 Jaano jino uudi itɨconɨ sihidɨ aivo miyaano iicahicauruno jisumi uudi sihidɨ jeevacutɨhi Cristomaryo icacuuqui.
8 Jaamaño paryɨɨcɨno fanoovaaco jeevesucuhi, toono janaanɨcɨ iicanoco Cristo Jesu Tahaivojɨɨboco agaajacumaño. Cristoguiinodɨ paryɨ fanoovaaco ejeevesucuunoco jihovonobadɨ esɨcɨnɨcuuhi Cristoco agaayɨcɨɨboro diibomaryo icacuuqui.
9 Moise tajɨɨbanofañodɨ ɨtɨcovono ifiima icacutɨɨbo icaqui. Jillɨ Moocaani uco igaayɨcɨqui Cristoco imiyaavogonofeenedɨ. Mɨɨro Moocaani imiyaavogomoco gaayɨcɨhi.
10 Uujoho imeguehi Cristoco agaajanoco, bu diibo ubuheeteuno mityama icaqui, tollɨro bu diibo ɨdaasuno iicaubadɨ icaqui, bu diibo iguitɨɨboro iguijeveubadɨ guijevequi,
11 diibo guijevefañotɨ siino ubuheeteubadɨ buheetequi icano.

Niquejefaño Efeejimo Jillɨ Jisumi Icahi.

12 Paryɨ tonehejevɨ ɨfutucuuhi, bu aivo imicuuhi onoonoco imogotɨhi. Jillɨ gaɨmicɨnɨhi ofoobo toonovɨ ɨɨfetequi Cristo Jesu itɨconɨ uco ɨɨcɨumaño.
13 Tañahabomɨ: Uujoho toonovɨ imino ɨfutucuuhi, nootɨhi. Dojɨcuvɨ iminifotonoco iimogotɨɨboro sefaquifetehi tahɨmega iicanovɨ ɨɨfetequi,
14 nijequevɨ ɨɨfetequi sefano moonɨhi ijaadaco gaayɨcɨqui. Tooneguiiha Moocaani mɨɨhaico niquejefaño cuuhuvahi Cristo Jesufañodɨ.
15 Paryɨ famooro imino mimiyaavugucuumo sabadɨro mehesɨcɨnɨcuuhi. Jaanotɨ siibadɨro mehesɨcɨnɨhachiijɨ, Moocaani amɨɨhaico tollɨro gaajasuji.
16 Jaanotɨ oono mɨhɨfutucuunofañoro masɨɨ sabadɨro quehecuno mihicacuuqui.
17 Tañahabomɨ, jino uujoho iicabadɨro mihica. Jaamo maatyɨmemere magaaja, ¿naa mɨɨjoho imino amɨɨhaico monoobadɨ icahi?
18 Fahiijɨvaro amɨɨhaico neehicacuuhi. Jaarunoco bu siino jino neehi taaboro. Ajashutɨmo icahi Cristo ɨmohohallɨvɨ iguijeveubo jɨɨbogoco jɨɨheguemere iicamo. Jaamo ufucu finɨji.
19 Jaamo Moocaanico caanivahicatɨhi. Jillɨ ifi iimogonocoro moonɨhicamo. Unucufeguejirunoco nucufeguetɨmoro: Aivo sihidɨ mimityahi, noomo. Jillɨ jiinɨjehallɨonocoro esamaaimo icano.
20 Jaanotɨ naha mɨɨhai niqueje cuumimɨnaa, tahɨgotɨ Motaajasumɨnaafi Aivojɨɨbo Jesucristo asaajiiboco meteemehicahi.
21 Diibo mɨɨhaico mohimitɨ ifinɨjino ifiico iimino ifiitɨ miniiyuji. Jaabo diibo ifi ovosɨɨbadɨ iicaqui, imityari tollɨ moonɨjiibo paryɨ jiinɨjeque iguiinonɨjino mityari.

4

Aivojɨɨbofaño Imo Imo Mihica.

1 Jaaneguiiha agaijɨmo tañahabomɨ, amɨɨhaico sihidɨ aivo aatyɨmeguehicamo, amɨɨhai
tahimohica, tadyudɨcamaaje jaada mihicamo, agaijɨmo quehecuno Aivojɨɨbofaño mi-
hica.
2 Evodia onoogo, Sintique onoogo icamɨfeque neehi: Sabadɨro miminifoto
Aivojɨɨbofañodɨ.
3 Bu ɨɨjoho tadyudɨcamaaje nahabonɨmɨnaafico neehi: Diitɨfeque daamusu. Mɨɨro
diitɨfe sihidɨ jenaauno dudɨcamaaiuhi uuma, taajasujɨɨbogoco ɨjɨɨbuguuboma, tollɨro
Clemente onooboma, bu saatoho sano uuma ududɨcamaaiumoma icano. Jaamo
momono niquejefaño fiivohaamefaño caatɨnɨcɨnɨcuuhi.
4 Jaaneguiiha Aivojɨɨbofaño imo imo mihica. Siino bu neehi: Imono mihica,
5 famoovaro amɨɨhai imihuseque igaajaqui. Jaanegui mehesɨcɨnɨ, Mohaivojɨɨbo
fiitɨcuuhi.
6 Fanoovatɨ ɨdaasuvotɨmoro toonohallɨvɨ Moocaanima mihiimaa. Diibocoro midillu.
Jaamoro toonohallɨvɨ diiboco mihimo.
7 Jaachiijɨ amɨɨhaico Moocaani isajeebɨɨco acɨji, miyamɨnaafi eesɨcɨnɨno janaanɨcɨvɨ
afatyocɨnɨnoco. Jaano amɨɨhai jeebɨɨco, bu amɨɨhai esamaajeque icano imino teemeji
Cristo Jesufañodɨ.

Iiminocoro Mehesamaaje.

8 Niinoono jino ɨjɨɨbogono: Tañahabomɨ, paryɨ miyaano iicanocoro mehe-
samaaje: Paryɨɨcɨno mɨɨnoco obocɨgusunehejeque, paryɨɨcɨno ɨtɨcovonehejeque,
ɨɨdicutɨnehejeque, aivo oovosɨɨnehejeque, mɨɨnoditɨ imino unuusunehejeque, paryɨɨcɨno
iiminehejequere mehesamaaje mɨɨnoco acahacɨsusunehejequere icano.
9 Amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehicanoco momoonɨ ɨɨfusuhicanoco, uujoho eheetavonoco, ma-
hatyɨmehicano muguubuhicanoco icano. Tollɨ momoonɨhachiijɨ Moocaani sajeebɨɨco
aacɨɨbo amɨɨhaima icaji.

Filipomɨnaa Pabloco Aacɨno.

10 Jaanegui Aivojɨɨbofañodɨ imo imo icahi uco siino mehesafeteneguiiha: Uco ma-
jabajeevecuuhi, uujoho nootɨhi. Gaajacuuhi uco mahamusujiruno nɨhɨbamɨma macha-
hanoco.
11 Ucuujɨvaachumaño, nootɨhi. Uuma iicadɨnomaryo imo imo iicanoco jeevamaaicu-
uhi.
12 Gaajacuuhi ɨdaasuno iicajirunoco, bu sihidɨ sinehejema iicajirunoco icano. Jee-
vamaaicuuhi fanoovavɨ iicanoco utuvanovɨ, bu ajebaco ajaabɨcɨnovɨ, sihidɨ iicanovɨ,
achahanovɨ icano.
13 Fanoovavɨ jeevamaaicuuhi Cristo uco mityaco aacɨmaño.
14 Jaarunofaño amɨɨhai uco imino momoonɨhi tahɨdaasufañodɨ mihicamaño.
15 Mɨɨro amɨɨhai Filipo cuumimɨnaa magaajacuuhi taajasujɨɨbogoco ɨjɨɨbuguubo
ɨtɨconɨunoco. Jaabo Macedoniatɨ ufuusumi ɨdɨɨmoro amɨɨhai Filipori iicaja Moocaani ii-
jamɨnaa tajaa magalluuhi uco mahamusuno nɨhɨbamɨco tafeenedɨ Moocaani amɨɨhaico
aamusunoco magaayɨcɨno jaada.
16 Mɨɨro uujoho Tesalonicarirehiica icaunaaca amɨɨhai tajaa nɨhɨbamɨco magalluhi-
cauhi;
17 uuro gaayɨcɨqui icatɨno, tollɨro bu amɨɨhai ufucu toono jaadaco Moocaanitɨ mag-
aayɨcɨqui.
18 Jaanotɨ uujoho iimogono janaanɨcɨvɨ gaayɨcɨcuuhi. Epafroditoma tajaa magalluuno
uudi imino ɨfutucuuhi. Jaano uudi Moocaanico ejeecɨvobadɨ jeevano. Mɨɨro sɨɨcɨjemɨnaa
Moocaanico afacɨcɨneri ejeecɨvuunoco Moocaani imo imo gaayɨcɨuhi. Jaabadɨ uco
mejeecɨvonoco Moocaani imo imo gaayɨcɨhi.
19 Jaanegui amɨɨhai Cristo Jesuco imiyaavogomoco Moocaani jaafa acɨhi paryɨ mu-
cuujɨvaachudɨnoco, diiboma niquejefaño fanoo ajashutɨno iicamaño.

20 Jaanegui Moocaanico mihimo fahiijɨvaro. Fɨne.

Niino Fitacu.

21 Jesucristofeenedɨ tajɨɨco paryɨ famoocoro mahacɨ Moocaanita iicamoco. Paryɨ monahabomɨ uuma iicamo amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi.

22 Tollɨro bu iijɨco galluumo famooro jimañeri Moocaanita iicamo, bu tollɨro imi janaanɨcɨ Roma aivojɨɨbo Cesar onoobo iijamɨnaa amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi.

23 Jaafa amɨɨhaico Mohaivojɨɨbo Jesucristo imino moonɨhi.

COLOSENSES

Colosa Jiinɨjeri Iicamedi Pablo Acaatɨnɨuhaame. Pablo Caatɨnɨuhi Colosa Cuumiri Iicaja Moocaani Iijamɨnaadi.

1 Uujoho Pablo Moocaani jeebɨɨ iimogobadɨ Cristo Jesu minɨsumɨnaafi, diibo agalluubo
eneejiruno. Sano monahabo Timoteoma
2 jiihaameque macaatɨnɨhi Colosa cuumiri iicamo Cristoco imiyaavogomo
Moocaanita iicamedi. Jaafa Dios Moocaani amɨɨhaico imino omoonɨɨboro isajeebɨɨco
acɨhi.

Pablo Moocaanima Iimaahi Miyaavogomɨnaahallɨvɨ.

3 Fahiijɨvaro Moocaanico Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caanico mihimehicahi diiboma
amɨɨhaihallɨvɨ mihiimaamoro.
4 Mɨɨhai amɨɨhaitɨ muguubuhi Cristo Jesuco mimiyaavogonoco, tollɨro bu paryɨ
Moocaanita iicamoco magaijɨnotɨ icano.
5 Jillɨ amɨɨhai momoonɨhicahi, amɨɨhaidi niquejefaño ificuucɨnɨnoco motoomoro.
Jaamo amɨɨhai toono eesɨcɨnɨnoma mihicahi taajasujɨɨbogoco muguubuunofaño.
6 Tobogocoro amɨɨhaico ɨjɨɨbuguubogo jino guiraatobogoro ofoobogo fanoojiinɨjeriro
guiraatobogoro feehi, oono amɨɨhai Moocaani gaijɨtɨ amɨɨhaifeenevɨ ihiimaaunoco
muguubuuno iicaubadɨro. Jaanoco amɨɨhai magaajauhi toono gaijɨ miyaano iicaunoco.
7 Jaano toonoco amɨɨhaico magaijɨɨbo monahabo Epafra onoobo jɨɨbuguuhi. Di-
ibo mɨɨhaima ududɨcamaaiubo. Jaaboma mɨɨhai mihicahi Cristoco jeevesutɨɨbo
ejeecɨvehicaaboma.
8 Diibo mɨɨhaico jɨɨbeguehi amɨɨhaiditɨ, bu amɨɨhai Moocaani Gaija aamusunofeenedɨ
magaijɨcasinoditɨ icano.
9 Jaamaño mɨɨhai toonoco amɨɨhaiditɨ muguubuhinɨnotɨro suufenɨtɨmo Moocaanima
mihiimaahicahi amɨɨhaihallɨvɨ, dilluumoro amɨɨhaico Moocaani igaajasuqui imino
iimogonoco. Jaaboro amɨɨhaico fanoovaaco igaajasuqui, bu fanooheedene Moocaanitɨ
asaanoco igaajasuqui icano.
10 Tollɨro bu midilluhicahi jaamo imino mihicahi Aivojɨɨbota iicamo iicanɨcɨbadɨ
fahiijɨvaro momoonɨ diiboco imo imo omoonɨnoco fanoova imico sihidɨ eetavomoro.
Jaamo imino Moocaanico magaajahi.
11 Tollɨro bu midilluhicahi amɨɨhaico sefano imoonɨqui ihovosɨ mityari. Jaamo imo
imo fanoova icarunoco majaabɨcɨhi.
12 Jaamoro Moocaanico mihimo mɨɨhaico iimibachuuboro ufucu ita iicamoco foovohɨ
aacɨjinotɨ niquejefaño magaayɨcɨjinohallɨvɨ.
13 Jaabo Moocaani mɨɨhaico taajasucuuhi ɨcɨvono mityatɨ. Jaaboro mɨɨhaico agaijɨɨbo
Illi aivojɨfaño ficuucuubo.
14 Diibo mɨɨhaico taajasuhinɨcuuhi mohallɨvɨ iguijeveunofañodɨ mohimitɨco ubuusu-
uboro.

Moocaanima Sajeebɨɨ Mihicacuuhi Cristo Iguijeveunofeenedɨ.
(Jn 1.3; Heb 1.2)

15 Moocaani otoovoobo foovono saauhi jiijehallɨvɨ Illi ifiiri. Jaabo diibo sahiijɨtɨro
iicacuubo, fanoova chahaunaacaro iicacuubo.
16 Diibofeenedɨ Moocaani paryɨ fanoovaaco eetavuuhi niquejefaño iicanehejeque,
jiinɨjehallɨri iicanehejeque icano; ɨɨfuvusunehejeque, bu ɨɨfuvusutɨnehejeque icano.
Tollɨro bu paryɨ aivojɨnoco, paryɨ guiinonɨnehejeque, bu paryɨ tajɨɨbanehejeque, paryɨ
gaijano mityanehejeque icano, paryɨ diibofeenedɨ eheetavocafutuuno diibeguiiharo.
17 Cristo fanoohɨmegavɨro icacuuhi. Jaabofeenedɨ paryɨ fanoova sahɨgo imino icahi.

18 Jaabadiro buunaji miihai Moocaani iijaminaa mihicamo. Jaanoti Cristo Moocaani iijaminaa Aivojiibo inigaibadi iicaabo. Jaabo sefari miihai mihicahi. Jaabo aivo iticoni guijevefañoti buheeteuhi fanoova mityahalliivi diibo iicaqui.
19 Miiro Dios Moocaani Jaabo achi Jesucristo tolliro bu Dios. Jaaneri Moocaani imo imo icahi iimogobadi iicamaño.
20 Tolliro bu Moocaani imuguuhi Cristofañodi paryiicino fanoovaaco sajeebii ificuunoco, paryiicino jiinijehalliri iicanehejeque, bu paryiicino niquejefaño iicanehejeque icano. Paryiicino sajeebii fanoovaaco Cristo imohovi itiijoho ucuunofañodi ificucuuboro.
21 Iticoni naha amiihai, amiihai jeebiifañodi Moocaaniminaati mihicauhi, iiminotinoco momoonihicaumaño. Jaarumoco jisumi Moocaani ifiimaryo sajeebii ficucuuhi,
22 Cristo idaasuno ifiiri iguijeveunofeenedi. Jilli moooniubo diiboco amiihaico diibo imefeenevi ihifusuqui iimibachuuboro mihinivatimoco, imitibama chahamoco icano.
23 Jaaneguiiha quehecuno mihica miyaavogofaño faicuvano mabacoocovamoro taajasujiibogoco mimiyaavuguunofeenedi mehesicininoti buhigovi minifototimo. Jaabogo jiibogocafetehi paryi fanoojiinijeri. Jaabogoco uujoho Pablo amusuhi ijiibogoobo.

Pablo Moocaani Iijano Jeecivominaafiti Ficucafetehi.
(Ef 3.1-11)

24 Jaabo jisumi amiihaihalliti idaasuno omooniruneri imo imo icahi. Jaamaño jilliti iifutusuuboro feehi tafiivi, oono Moocaani iijaminaaguiiha Cristo dudicamaajeque eheetavomaño idaasuno iicanofeenedi.
25 Jaamaño uujoho Moocaani iija jeecivominaafiti icahi amiihaico imino mooniqui Moocaani uco atajiibaumaño, bu tolliro paryi jiinijeminaaco imino Moocaani jiibogoco jiibeguequi icano.
26 Tolliro bu aivo siicijetiro agaajaratino, paryi siicijeminaadi toovono iicanoco gaajasuqui. Jaanoco bu Moocaani ita iicamoco gaajasucuuhi.
27 Diitoco naha Moocaani imeguehi agaajasunoco ihovosi busumijeque, toono agaajaratinofaño iicanoco judiomi iicatimedi. Jaano toono agaajaratino Cristo amiihaifaño iicano. Jaabo diibo imino niquejefaño mihicajinoco mehesicininiibo.
28 Jaamaño miihai Cristoti mijiibeguehicahi, bu famoovaaco mafajiinihicahi. Famoovaaco magaajasuhicahi imino igaajaqui. Jaamo famooro imino Cristofañodi ijusiqui.
29 Tooneguiiha uujoho sefano ejenaauuboro Cristo uco mityaco aacinofeenedi dudicamaaihicahi.

2

1 Jaanegui imeguehi magaajanoco sefano amiihaihalliti omooniicasinoco, bu tolliro Laodicea cuumiri iicamohalliti, bu paryi uco tahimeque aatyimetimohalliti icano.
2 Imeguehi amiihai diito jeebiinoco mequehecutusunoco sano gaijifaño iminifotomoro paryiicino gaajaco igaayicíqui. Jaamoro imino Cristoco igaajaqui diibo Moocaani iiji gaajaratino iicauboco. Jaarunofaño jisumi diiboco magaajacuuhi.
3 Miiro diibofaño paryi gaaja, bu gaajaci icaneheje busumije paryi ficucinicuuhi.
4 Jilli amiihaico neehi miijoho amiihaico ihiimaari bañitimo iicaqui.
5 Amiihaiti tehesino icaruubo tahesamaajeri amiihaifeenevi iicajirubadi icahi. Jaaboro imo imo icahi amiihai sabadiro mihicamoro quehecuno Cristoco mimiyaavogonofaño mihicanoco agaajaaboro.
6 Jaanegui Jesucristoco amiihai jeebii aivojiiboti magaayicíuhi. Jaaneguiiha jisumi sano diiboma mihica,
7 diibofañodi amiihai ifiico quehecuno mabacooconimoro mificu, sefano amiihai miyaavogoma oono amiihaico ijiibuguubadi, fahiijivaro Moocaanico imomoro.

Cristofañodi Bohono Ifiima Mihicano.

8 Jeedi mehesicini. Amiihaico sita sicamañehejeque onoomoro abañinoco miyaano meneedino diito Cristofañodi icatihi. Jilli miyaminaa jeevamaajequere sivamo, miyaminaa ejeecivefinocoro sivamo icano.

9 Jaanoti Moocaani Dios. Jaabo achi Cristo, tolliro bu Dios.

10 Jaamaño amiihai paryi fanoomaryo mihicahi diiboma mihicamaño. Diiboguiinovi icano paryi tajiibaneheje, gaijano mityaneheje icano.

11 Jaabadiro bu amiihai miquiticicafutuuhi. Jaaruno ifiico iquiticifibadi icatino, jilli amiihai ifi iimogonoti mataajacuuneri. Jino naha Cristoti asaano quitici.

12 Miiro miniticafotoneri amiihai sano Cristoma micihacafetehi. Jaamoro bu sano diiboma mubuheetesucafetehi, Moocaani mitya diibo guijevefañoti siino ubuheetesuunoco mimiyaavogomaño.

13 Iticoni naha amiihai muchuumucuuhi amiihai jeebiifañodi amiihai imitiri, bu miquiticinutimaño icano. Jaarumoco jisumi Moocaani fiivoco acicuuhi sano amiihaico Cristoma, paryi amiihai imitico ubuusuuboro.

14 Moocaani paryi mohallivi jaaducuuhi. Miihaico mohimitico eneehicaunoco finisucuubo imohovi etetecuuneri.

15 Miiro Cristo imohovi iguijeveuneri paryi guiinoniicuuhi tajiibanoco, gaijano mityanoco icano miyaminaa imefeenevi guiinoniuhi. Jaanoco icivojaaniuboro satyuubo imohovi iguijeveuneri toonoco iguiinoniuboro.

Niquejeonehejequere Miguiino.

16 Jaaneguiiha miihaiñooba amiihaico mamachunoti, mahadunoti icano amiihaico dejecudimo, bu tolliro bohono nihiba iinuusumi jiibaimonoco meheetavonoditi, bu jaguisifucujediti icano amiihaico dejecudimo.

17 Toneheje jilli asaaujino ijino iicauno. Jaanoti naha miyaabo iicaabo Cristo.

18 Jaanegui mehesicini, oono saatoho siicujeebiimobadi iicahicarumo Moocaani toomominaacoro ejeecivehicamo, amiihaico ufucu ajaadunoco magaayicijirunoco icisutimo icadino. Diito jilli aatyimetinehejeque omoonimoro: Aivo sihidi mejeevahi, noomoro quehequimaaihicamo, jilli sicamañocoro ifiitiro tolli jeevanobadi eesamaaimoro.

19 Jaamo diito, Cristo monigaibadi iicaaboma gataaciniti hi. Jaanoti miihai Cristo ifibadi mihicamoco diibo aamusuuboro ujusisubadi ficuubo, Moocaani esamaaje onoobadi icano.

20 Jaanoti naha amiihai sano Cristoma miguijevecuumoro sinehejequere miyaminaa esamaajeque momooniicuutihi. Jaamaño ¿collihi jaamo jiinijeminaa agaajatimobadi mihicahicahi, jiinijeoneheje atajiibanoguiinovi miminifotomoro?

21 Oono:
Jinooco dudiicidino, toonoco machudino, dihusefaño gaayicidino, onoonehejequere momoonimo.

22 Paryi toneheje jilli miyaminaa tajiibanehejere. Jaano paryi finijino itajiiba omoonihicanehejema.

23 Jaaneheje aivo gaajama iicanehejebadi jeevajirahi, sihidi ejeevano iijicoro atajiibamaño siicujeebii icanehejequere, sihidi jeevanehejeri ifiinoco omooninehejequere. Jaaruneri mofi iimogonehejeque miguiinonijitirahi.

3

1 Jaanegui amiihai Cristoma sano mubuheetehinicuumo miguiino niquejefañoonocoro, oono Cristo Moocaani miyanaagueneri igicinioh igonehejequere.

2 Jiinijeonehejequere esamaaitimo niquejeonehejequere mehesamaaje.

3 Miiro amiihaima sano Cristo miguijevehinicuuhi. Jaamaño jisumi amiihai ifi diiboma sano Moocaanifaño fataniicinicuuhi.

4 Jaabo Cristoro jino mɨihai mihicano ifi. Jaamaño diibo ubuhugaavusumi amɨihai
sano diiboma bu mubuhugaaveji. Jaamo diibo ovosɨihaivojɨfaño mihicaji.

Eedeehifi, Bohono Ifi Icano.

5 Jaaneguiiha jiinɨjeono amɨihai ififaño iicanehejeque miguijenɨ. Mɨihaiñooba
buhɨgueejedɨ amɨihai taabamɨ iicatɨmehejema mihicadino, bu tollɨro ɨidicunehejeque
momoonɨdino, fanoovaaco iimeguehicanehejeque, iimitɨno imogonehejeque icano
momoonɨdino. Fanoovaaco saatohoro mujuvihicɨnɨdino toono jihovo caanimɨ
jeecɨvobadɨro jeevahi.

6 Tonehejehallɨtɨ ñɨhicuneri ɨdaasuno Moocaani omoonɨno saahi, paryɨ diibo
onoonoco: Jii, onootɨmohallɨvɨ.

7 Tonehejeque amɨihai paryɨ momoonɨhicauhi eedeehifiima mihicausumi.

8 Jaarumo paryɨ jinehejeque jisumi mejeevesucu. Sɨfiiratedino, icajɨisunehejeque
mifinɨsu, bu imitɨnoco momoonɨdino, sitaaco aivono noojohoco, ɨidicuno iimaaneheje
amɨihai iijɨtɨ ihiinejirunehejeque icano mifinɨsu.

9 Fahɨgovavɨ mabañɨcasidino. Amɨihai eedeehifiico, bu itɨconɨ mo-
moonɨhicaunehejeque icano mejeevesucuunoco siino momoonɨcuudino.

10 Bohono ififaño mɨjɨcafutucuuno janaanɨcɨvɨ imitonoro ifeequi miyaabo Moocaani
toonoco eheetavuubo ifi iicabadɨ. Jaamo imino diiboco magaajanovɨ mɨhɨfetehi.

11 Diibofaño chahano diito griegomɨ, diito judiomɨ, diito iquitɨcɨnɨmo, bu iq-
uitɨcɨnɨtɨmo, siijiinɨjeoto, bajɨmɨnaa, jɨjovoto, bu sajeebɨi iicamo icano oononeheje. Jillɨ
paryɨicɨno fanoovaro Cristo. Jaabo paryɨ famoovafañoro icahi.

12 Amɨihaico Moocaani gaijɨhi diibotaro miicaqui amɨihaico ɨicɨcuumo. Jaanegui-
iha ɨdaasugo mityanofaño mihica, imihusema, famooguiinovɨro iicasunoma mihica,
sɨicujeebɨiba omoonɨnoma, bu fanoova jaabɨcɨma icano.

13 Jaamoro sabadɨro fahɨgovavɨ majaabɨcɨcasi, fahɨgovavɨ amɨihai ɨibacasico mihim-
ibachucasi. Jaanotɨ bu saatoho sitaama imitɨno iicahachiijɨ oono Cristo amɨihai imitɨco
iimibachucubadɨro mihimibachucasi.

14 Fanoohallɨvɨro aivo gaijɨma mihica. Toono paryɨ fanoovaaco sahɨ agataacunoro
imino fanoovaaco ɨifutusuno.

15 Jaaneguiiha jaafa amɨihai jeebɨinoco Moocaani isajeebɨiri tɨcuvusuhi. Tooneguiiha
amɨihaico cuuhuvaubo saafi ifiitɨro miicaqui. Jaamo diiboco mihimehicamotɨ mihica.

16 Tollɨro bu jaafa Cristo jɨibogo amɨihai jeebɨinoco paryɨ imino gahafusuhi. Jaaneri
fahɨgovavɨ mɨjɨibogocasi, bu fanoogaajari fahɨgovavɨ mequehecutusucasi. Tollɨro bu
Moocaanico iimono masinoco mamasiva, bu Cristo masinoco mamasiva, fanoova
Moocaaniguiiha iicano masinoco, diiboco amɨihai jeebɨifañodɨ imomoro mamasiva.

17 Paryɨ fanoovaaco monoonehejeque, meheetavonehejeque icano momoonɨ
Aivojɨibo Jesu momofeenedɨ, diibofeenedɨ fanoovahallɨvɨ Moocaanico imomoro.

Cristota Jillɨ Iyotoma Iicano.

18 Gaigoomɨ amɨihai tajemɨ iijɨguiinovɨ miminifoto. Jillɨ moonɨ Aivojɨibo Cristoco
imiyaavogomo tollɨ icafihi.

19 Jaabadɨro bu amɨihai gaifiimɨ amɨihai taabamɨco magaijɨ. Jaamoro diitoma
mɨsɨfiiratedino.

20 Jaabadɨro bu amɨihai seeme amɨihai caanimɨ, seejɨmɨ icano atajɨibanoco: Jii, monoo.
Toono mohaivojɨiboco imo imo omoonɨno.

21 Caanimɨ amɨihai seemeque mɨsɨfiiratusudino, diito ifiico mejeevevesudino.

22 Jaabadɨro amɨihai jeecɨvomɨnaa amɨihai aivojɨtoco fanoovavɨ: Jii, monoo, jiijehallɨvɨ
mihicanohachuta diitoma imino mihicaquiro. Diito ɨhɨifɨnɨcɨsumiro icatɨno, jillɨ miya
jeebɨiri Moocaanico mɨñɨhicugomoro.

23 Paryɨ fanoovaaco momoonɨnoco imo imo momoonɨ Aivojɨibo Jesuco
mejeecɨvonɨcɨbadɨ, miyamɨnaaco mihicanɨcɨbadɨ icatɨno.

24 Amɨɨhairyo magaajacuuhi toono jaadabadɨ iicano Aivojɨɨbo ibusumijeque amɨɨhaico aacɨjinoco. Mɨɨro amɨɨhai Cristoco mejeecɨvehicahi amɨɨhai miya Aivojɨɨbo iicaaboco.
25 Jaabadɨro bu iimitɨnoco omoonɨhicaabo toono jaadaco gaayɨcɨji. Mɨɨro Moocaani miyamɨnaaco dugaacutɨhi ijeevadɨsahaje.

4

1 Jaabadɨro bu amɨɨhai aivojɨto, amɨɨhai jeecɨvomɨnaaco imihuseme omoonɨbadɨ, imino momoonɨ. Mehesafoto tollɨro bu amɨɨhai, amɨɨhai Aivojɨɨbo niquejefaño iicaaboma mihicahi.
2 Suufenɨtɨmo Moocaanima mihiimaa imino mehesɨcɨnɨmoro, bu Moocaanico fanoovahallɨvɨ imomoro mihica icano.
3 Tollɨro bu mɨɨhaihallɨvɨ Moocaanima mihiimaa, Aivojɨɨbo mɨɨhaico aamusunofeenedɨ taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbeguequi, Cristo jɨɨbogo agaajarautɨnotɨ mɨjɨɨbeguequi icano. Mɨɨro tobogohallɨtɨ jino uujoho cɨvojafaño icahi.
4 Jaanohallɨvɨ Moocaanima mihiimaa imino foovono uujoho toonoco gaajasuqui omoonɨjibadɨ.
5 Quehecuno mihica miyaavogomɨnaa iicatɨmoma sɨcamañovɨ ifafucuvaaco mafatyusudino.
6 Fahiijɨvaro imino mihiimaahica imo imo. Imino magaaja sitaaco mihiimusuhicajinoco.

Niino Iimaa.

7 Magaijɨɨbo monahabo Tiquico onoobo mɨɨhaico jeevesutɨɨbo aamusuhicaabo, bu uuma sano Aivojɨɨboco ejeecɨvehicaabo, amɨɨhaico paryɨ uutɨ imino jɨɨbegueji.
8 Tooneguiiha amɨɨhaijaago diiboco galluuhi amɨɨhaico jillɨ mihicahi ineequi, bu amɨɨhaico iquehecutusuqui icanouno mihica miyaavogomɨ.
9 Tollɨro bu diiboma foobo magaijɨɨbo mɨɨhaicoro ejeevesuhicatɨɨbo monahabo Onesimo diibo amɨɨhaitɨ saafi iicaabo. Diitɨsi amɨɨhaico jɨɨbegueji paryɨ juu iicanoco.
10 Tacɨvojatɨ uco anahabonɨɨbo Aristaco onoobo amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi, tollɨro bu Marco Bernabe nahabo icoomoobo achi amɨɨhaijaa iijɨco galluuhi. Diibo amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehicacuubo. Jaabo amɨɨhaico abaatohachiijɨ diiboco imino magaayɨcɨ.
11 Tollɨro bu Justo onooboco bu Jesu eneehicaabo iijɨco amɨɨhaijaago galluuhi. Jito ɨdɨɨmoro judiomɨtɨ imiyaavugucuumotɨ Moocaani aivojɨguiiha uuma sano ududɨcamaaimo. Jaamofeenedɨ uujoho tafiico jacusucafetehi.
12 Tollɨro bu Cristo jeecɨvomɨnaafi Epafra onoobo amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi, diibo, bu saafi amɨɨhaioobo iicaabo. Diibo fahiijɨvaro sihidɨ amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico dilluhicahi diiboma ihiimaaboro. Jaamo amɨɨhai quehecuno mihicamoro aivo imino amɨɨhai jeebɨɨco miminiiyuhi Moocaani iimogonocoro meheetavejinojaagovɨro.
13 Uujoho imino gaajahi Epafra amɨɨhaiditɨ ifiico nɨjɨ nɨjɨ omoonɨhicanoco, bu tollɨro Laodicea cuumiri iicamedi tɨ, bu Hierapoli cuumiri iicamedi tɨ icano iicahicanoco.
14 Tollɨro bu magaijɨɨbo taabumɨnaafi Lucas iijɨco amɨɨhaijaa galluuhi, tollɨro bu Demas onoobo icano.
15 Tollɨro bu monahabomɨ Laodiceari iicamoco taajɨco mahacɨ. Tollɨro bu Ninfa onoogoco taajɨco mahacɨ, bu tollɨro diigo iijafaño iigaivehicamoco icano.
16 Jaamoro jihaameque amɨɨhaifeenevɨ memeecɨdɨ magallu, bu tollɨro Laodiceari iicaja Moocaani iijafaño imeecɨqui. Tollɨro bu amɨɨhai memeecɨ uujoho Laodicea iicamedi acaatɨnɨcuuhaameque.
17 Bu jinooco mɨjɨɨbogo Arquipo onooboco: Meecɨ, jaaboro imo dɨhɨfutusu Aivojɨɨbo ɨco diibo jeecɨvo dudɨcamaajeque aacɨhinɨnoco.

18 Uujoho Pablo jino ɨco idillunocoro, caatɨnɨhi jino tahuseri. Uco mehesafotomoro
Moocaanima mihiimaa jino cɨvojamɨnaafitɨ iicanohallɨvɨ. Jaafa amɨɨhaico Moocaani
imino moonɨhi.

1 TESALONICENSES

Pablo Inahabonɨmɨnaama Caatɨnɨuhi Moocaani Iijamɨnaadi.

1 Uujoho Pablo, Silvano, Timoteo icamɨsima caatɨnɨhi jihaameque monahabomɨ
Tesalonica cuumivɨ iicajahaje Moocaani iijamɨnaadi. Moocaani, Aivojɨibo Jesucristo
icamɨsima sano agataacɨnɨmedi. Jaamo amɨihai Moocaani, Aivojɨibo Jesucristo icamɨsi
iiminoco aacɨnoma, sajeebɨima icano mihica.

Tesalonicamɨnaa Miyaavogoco Agaajasuhicauno.

2 Fahiijɨvaro mɨihai Moocaanico graciaco mahacɨhicahi paryɨ amɨihaihallɨvɨ Moocaan-
ima mihiimaasumi.
3 Mehesafetehicahi suufenɨtɨmo Moocaani ɨmefeenevɨ guiraano amɨihai miyaavo-
gofeenedɨ mududɨcamaaihicano, sihidɨ amɨihai gaijɨfañodɨ mejeecɨvehicahi, amɨihai
Aivojɨibo Jesucristoco mehesɨcɨnɨhicano quehecuno iicaneguiiha.
4 Tañahabomɨ, Moocaani amɨihaico gaijɨhi. Jaamañо diibo amɨihaico ɨicɨuboro ificu-
unoco mɨihai magaajahi,
5 amɨihaico taajasujɨibogoco mɨjɨibuguusumi tɨcovohiijɨri mɨjɨibuguutɨhi, Moocaani
Gaija mityari. Tobogo miyaano iicanoco imino magaajamoro mɨjɨibuguuhi. Amɨihairyo
magaajahi amɨihaifeenevɨ mɨihai imino mihicaunoco, amɨihai imino miicaqui.
6 Jaamo amɨihai, mɨihaitɨ, Aivojɨibo Jesucristotɨ icano magaajauhi. Jaamoro
mɨihaibadɨro mihicahi. Jaamoro tobogoco magaayɨcɨuhi imo imo amɨihaico Moocaani
Gaija aacɨuneri, ɨdaasuno sihidɨ mihicaurunofeenedɨ.
7 Amɨihaitɨ paryɨ imiyaavugucuumo Macedonia jiinɨjemɨnaa, Acaya jiinɨjemɨnaa
icamo igaajaqui.
8 Jillɨtɨ amɨihai magaajasuhi Aivojɨibo Jesu jɨibogoco. Macedonia, Acaya icano
jiinɨjevɨro icatɨno. Tollɨro fahɨgova jiinɨjemɨnaa gaajacuuhi, amɨihai Moocaanico
mimiyaavogonoco. Jaamañо mɨihai diitoco mɨllɨ munuucujitɨrahi.
9 Diitoro mɨihaico sahɨgotɨro jɨibeguehicacuuhi, mɨihai amɨihaijaago mɨhɨgutuumoco
imino magaayɨcɨunoco, bu tollɨro amɨihai ɨjɨnɨtaco mejeecɨvehicaunoco mejeevesu-
umoro Moocaani iicaabo miyaabocoro mejeecɨvequi diibojaagovɨ miminifutuumoco,
10 tollɨro bu jɨibeguehicamo amɨihai, Jesu niquejefañotɨ asaajiiboco motoomonoco.
Jaabo Jesu Moocaani Achi. Jaaboco, Moocaani iguijevecuuboco siino buheetesuuhi.
Jaabo diibo Jesu mɨihaico taajasuji ɨdaasuno mihicajirunotɨ.

2

Pablo Tesalonica Cuumivɨ Ududɨcamaaihinɨno.

1 Tañahabomɨ, amɨihairyo magaajahi, amɨihaico mabaajeunoco sɨcamañovɨ icautɨnoco.
2 Itɨconɨ Filipo cuumivɨ mɨihaico: Imitɨno, unuumoro ɨdaasuno moonɨurumo
amɨihairyo magaajacuno. Jaarunofañо mɨihaico Moocaani amusuuhi itaajasujɨibogoco
amɨihaico iguitɨmoro mɨjɨibeguequi sihidɨ jeevarunofeenedɨ.
3 Tobogoco sɨcamañodɨ mɨjɨibuguutɨhi imitɨno momoonɨqui icautɨno, bu mabañɨqui
icautɨno.
4 Itɨconɨ Moocaani mɨihaico ɨnɨsuuboro acɨubo tajɨibaubo fiivo jɨibogoco. Jaabadɨ
mɨihai mɨjɨibeguehicahi. Jillɨ miyamɨnaaco imo imo mihicasuqui icatɨno Moocaanicoro
imo imo mihicasuqui mojeebɨinoco agaajacɨiboco.
5 Amɨihairyo magaajacuuno mɨihai amɨihaico mabañamaaihicautɨhi oovosɨinoono ihi-
imaaneri. Jillɨ nɨhɨbamɨcoro amɨihaitɨ mɨhɨcɨqui icahicautɨno. Jaamoco Moocaani
gaajahi.

6 Tollɨro bu miyamɨnaa mɨɨhaico obocɨgonoco miguiinotɨhi amɨɨhaiditɨ, bu sitaaditɨ
icano. Mɨɨhaico Cristo agalluumoco amɨɨhai mobocɨguejiruno icarunaaca,
7 jillɨ amɨɨhaico mɨɨhairyo icɨgusuno momoonɨuhi gaigo iseemegayɨɨmɨco
otoomonɨcɨbadɨ.
8 Sihidɨ amɨɨhaico magaijɨmaño Moocaani jɨɨbogocoro mahacɨtɨhi, tollɨro bu
amɨɨhaihallɨvɨ mofiico mahacɨjirahi sita iguijenɨqui, amɨɨhaico sihidɨ magaijɨcumaño.
9 Tañahabomɨ, amɨɨhairyo magaajacuuhi mɨɨhai dudɨcamaajeque sihidɨ jeevaruno-
faño; fucu, bu cuuje icano mududɨcamaaihicauhi toono sefatɨ miicaqui, amɨɨhaiñoco
mudumɨtɨɨcɨqui icatɨno Moocaani iijɨco amɨɨhaico mɨjɨɨbeguehicaunohachuta.
10 Jaanoco amɨɨhai magaajahi, bu tollɨro Moocaani gaajahi, amɨɨhai mimiyaavogo-
mofeenevɨ mojeebɨɨ imino iicaunoco imino momoonɨhicauhi, mɨɨhaiñooba mɨɨhaitɨ:
Imitɨno, nootɨmo iicaqui.
11 Tollɨro bu magaajahi amɨɨhaico saafiisari mafajɨɨnɨhicauhi, majacusuhicauhi icano
caani iseemeque iicanɨcɨbadɨ.
12 Amɨɨhaico meneehicauhi imino miicaqui Moocaanita iicamo iicanɨcɨbadɨ. Jaabo
amɨɨhaico cuuhuvahi diibo bocɨguiino ihaivojɨfaño miicaqui.
13 Jaamaño jillɨtɨ mɨɨhai fahiijɨvaro Moocaanico graciaco mahacɨhicahi amɨɨhai
Moocaani iijɨco mɨɨhaiditɨ muguubuusumi magaayɨcɨuhi miyabogo Moocaani jɨɨbogoco;
miyamɨnaatɨobogobadɨro icatɨno. Jaabogo amɨɨhai miyaavogomɨnaafeeneri sihidɨ ejee-
vanoco eetavehicauhi.
14 Monahabomɨ, amɨɨhai yotoro amɨɨhaico ɨdaasuno moonɨhi. Moocaani iijaomo
Judeari iicajahajemɨnaa Cristota iicaubadɨ mihicahi. Diitoco tollɨro iyotoro judiomɨ
ɨdaasuno moonɨuhi.
15 Diito judiomɨ, Mohaivojɨɨbo Jesuco guijenɨuhi. Tobadɨro bu itɨconɨ Moocaani
iimaamɨnaa iicaurumoco guijenɨumo. Jaamoro mɨɨhaico buhɨgovɨ gañɨɨmo. Moocaanidi
imino moonɨtɨmo. Jaamoro paryɨɨcɨno miyamɨnaaco jɨɨheveme.
16 Jaarumo bu judiomɨ iicatɨmoco itaajaqui mɨjɨɨbeguejirunaaca imeguehicatɨmo.
Jillɨtɨ janaanɨcɨvɨro imitɨco guiraatusumo. Jaamaño jisumi imino Moocaani ñɨhicuno
omoonɨjino gasecuhi diitohallɨvɨ.

Pablo Tesalonicamɨnaaco Abaatonoco Siino Imeguehi.

17 Tañahabomɨ, amɨɨhaitɨ sihɨgovɨ miminifutusumi, amɨɨhaico fafucuvaacɨvɨro ma-
hatyɨmetɨrumo mojeebɨɨfañodɨ amɨɨhaico mehesɨcɨnɨhicahi. Tollɨro bu sihidɨ mi-
himeguehi amɨɨhaico mabaatonoco.
18 Jaamoro mefeeguehicarahi, fiiva foova uujoho Pablo, fiiva foova feequi
moonɨhicaurahi. Jaarunofaño ɨjɨ mɨɨhaico casivusuhicahi.
19 ¿Nacu cono mɨɨhai esɨcɨnɨ, cono mɨɨhai imo ica? ¿Toono jinejetɨ nacu mɨɨhai imo
imo mihicahi? Fɨne toono, Mohaivojɨɨbo Jesucristo asaabo ɨmefeenevɨ amɨɨhai mihica-
jineguiiha mɨɨhai imo imo mihicahi.
20 Amɨɨhaitɨ mɨɨhai macahacɨsucafeteji, imo imo mihicaji.

3

1 Jaamo amɨɨhai mihicanoco magaajagonoco majaabɨcɨcuutɨmoro Atenavɨro mi-
fitafetehi.
2 Jaamoro monahabo Timoteocoro amɨɨhaijaago magalluuhi Moocaani
jeecɨvomɨnaafi iicamaño, bu mohamusumɨnaafi Jesucristo jɨɨbogoco mɨjɨɨbogonoco
meheetavehicamañovɨ. Jaabo amɨɨhaico afajɨɨnɨɨboro iquehecutusuqui amɨɨhai
miyaavogoco.
3 Jillɨ iicanotɨ saatohoba Moocaani iijɨco jeevesutɨmo iicaqui, amɨɨhairyo magaajahi
tollɨ iicanehejeri ɨdaasuno mihicanoco.
4 Jaanotɨ amɨɨhaima mihicausumi mɨjɨɨbugucuuhi ɨdaasuno mihicajinoco, jaabadɨ
icauno magaajacuubadɨ.

5 Jaarunaaca jaabɨcɨcuutɨhi uujoho galluuhi amɨɨhaico idilluqui, amɨɨhai miyaavogotɨ gaajaqui, ɨjɨ amɨɨhaico iimitɨnofaño agañɨɨsujirunoco iiguiiboro. Jaanotɨ mɨɨhai dudɨcamaaje sɨcamañovɨ iicajiruneguiiha.
6 Jaarunaaca Timoteo amɨɨhaijaagotɨ uhuumiubo mɨɨhaico imino amɨɨhai miyaavogo iicaunotɨ mɨɨhaico jɨɨbuguuhi, tollɨro bu amɨɨhai gaijɨtɨ icano. Tollɨro bu mɨɨhaico magaijɨmoro mehesafetehicano mahatyɨmeguehicanoco icanotɨ. Tollɨro bu mɨɨhai amɨɨhaico mihicabadɨro.
7 Tañahabomɨ, tobogotɨ mɨɨhai, iminootɨno ɨdaasuno mihicahicaurumo imo imo miminifutuuhi amɨɨhai miyaavogo imino iicanotɨ.
8 Jaamaño mɨɨhai bohono ifiima mihicabadɨ mihicahi amɨɨhai Aivojɨɨbofañodɨ sefano mihicahachiijɨ.
9 Jaamo mɨɨhai sihidɨ janaanɨcɨ graciaco Moocaanico mahacɨji amɨɨhaihallɨvɨ, amɨɨhaiditɨ Moocaani ɨmefeenevɨ sihidɨ imo imo mihicaneguiiha.
10 Fahiijɨvaro suufenɨtɨmo Moocaanima iimaamoro mihicahicahi mɨɨhaico amɨɨhaico ihatyɨmesuqui. Amɨɨhaico imino mɨhɨfutusuqui amɨɨhai miyaavogo imino ɨɨfototɨnoco.
11 Mihimeguehi Moocaani, Mohaivojɨɨbo Jesucristo icano aamusunoco, amɨɨhaico mabaatequi.
12 Jaabo Aivojɨɨbo amɨɨhai gaijɨco iguiraatusuqui. Jaamo magaijɨcasihi fahɨgova jino mɨɨhai amɨɨhaico mihicabadɨ.
13 Amɨɨhai jeebɨɨnoco diibo quehecuno ijeevadɨ ificuqui Moocaani ɨmefeenevɨ iimitɨnobama icatɨno iicaqui, ufucu Aivojɨɨbo Jesucristo asaasumi famooro diibotama iicaqui.

4

Moocaanico Imo Imo Momoonɨno.

1 Tañahabomɨ, tooneguiiha amɨɨhaico monoomoro matajɨɨbahicahi Aivojɨɨbo Jesufañodɨ. Imino mihicamoro Moocaanico imo imo momoonɨqui amɨɨhaico mɨjɨɨbeguehicabadɨro amɨɨhai momoonɨhicaqui janaanɨcɨ.
2 Amɨɨhairyo magaajacuuhi amɨɨhaico Aivojɨɨbo Jesu onoobadɨ mɨjɨɨbeguehicanoco.
3 Moocaani imeguehi amɨɨhai ifiinoco diibojaagovɨro miminiiyumoro saatohoba buhɨgueejedɨ gaigoomɨma icacuutɨmo mihicanoco.
4 Tollɨro bu famooro amɨɨhai taabamɨma iminoro mihicamoro magaijɨqui.
5 Sihidɨ aivo iimitɨnoco mihimogomoro icatɨno, siicuumije miyamɨnaa Moocaanico agaajatɨmo iicanɨcɨbadɨ icatɨno.
6 Mehesɨcɨnɨ, mɨɨhaiñooba amɨɨhai nahaboco imitɨno momoonɨdino, toonohallɨtɨ Aivojɨɨbo Jesucristo aivono aamɨjirahi amɨɨhaico meneehicacubadɨ.
7 Moocaani mɨɨhaico imitɨgui cuuhuvatɨhi, imino mihicaquiro cuuhuvaabo.
8 Jibogoco agaayɨcɨgotɨɨbo miyamɨnaafico guubutɨɨbo icatɨhi jillɨro Moocaanicoro guubutɨɨbo. Jaabo Moocaani mɨɨhaico Igaijaco aacɨuboco guubutɨhi.
9 Jaanotɨ amɨɨhai nahabomɨma magaijɨcasiqui amɨɨhaidi caatɨnɨtɨhi; amɨɨhairyo Moocaanitɨ magaijɨcasinoco magaajacuuneguiiha.
10 Jaamoro tollɨ momoonɨhicahi famoomaryo monahabomɨma Macedonia jiinɨjeri iicamoma. Jaarunofaño monohabomɨ, amɨɨhaico meneehi: Janaanɨcɨvɨro amɨɨhai imihuseque miguiraatusu.
11 Jaamoro sajeebɨɨ mihicamoro amɨɨhai dudɨcamaajeeneriro mihica amɨɨhairyo dudɨcamaaimoro mihica amɨɨhaico munuubadɨ.
12 Jaamo Moocaanico imiyaavogotɨmo amɨɨhaico imityaguequi, bu amɨɨhai jinejebatɨ cuujɨvaachutɨmo mihicahi.

Aivojɨɨbo Asaajino.

13 Monahabomɨ, iguijevecumo mɨllɨ iicajinoco gaajatɨmo iicanɨcɨbadɨ mihicadino. Jaamo ɨdaasuvotɨmo miicaqui saatoho Cristoma niquejefaño iicajinoco eesɨcɨnɨtɨmo iicanɨcɨbadɨ icatɨmo mihicahi.
14 Jesu iguijeveubo siino ubuheeteunoco mimiyaavogobadɨro, bu diitoco Moocaani buheetesuhi Jesuco iicaubadɨro diiboco imiyaavogomoro iguijeveumoco.
15 Jillɨ iicanegui amɨɨhaico meneehi Aivojɨɨbo jɨɨbogo onoobadɨ: Mɨɨhai jino Aivojɨɨbo asaajinohachuta guijevetɨmo mihicajimo, iguijevehinɨcuumoco mɨsɨɨguejitɨhi.
16 Aivojɨɨbo Jesu tɨconɨji niquejefañotɨ iniitoobo imitya iijɨma. Jaasumi Moocaani toomomɨnaa aivojɨɨbo mityano sahagueji. Moocaani mɨriicuco iguisɨnofeenedɨ niitejiibo. Jaasumiro Jesucristoco imiyaavuumoro iguijevecɨnɨumo tɨconɨji siino ubuheeteme.
17 Jaasumiro mɨɨhai miguijevetɨmo jiinɨjehallɨri mihicamo sano diitoma magañɨɨveji aimuufaifeenedɨ Aivojɨɨbo Jesuma mahatyɨmecasiqui caamovɨ. Jaamo tollɨ fahiijɨvaro diiboma mihicacuuji.
18 Jaanegui fahɨgovavɨ mequehecusuquimaje jinofeenedɨ.

5

1 Tañahabomɨ, jaanotɨ diibo asaajisumitɨ ifafucu oovotɨ icano amɨɨhaico caatɨnɨtɨhi.
2 Amɨɨhairyo imino magaajacuuhi, Aivojɨɨbo asaajifucu gaseji imimañobatɨ fucu nanivamɨnaafi agasenɨcɨbadɨ.
3 Jaasumi miyamɨnaa sajeebɨɨ mihicahi, imino mihicahi nuurunaaca diitohallɨvɨ imimañobatɨ aivo gaseji, gaigo iseemevacuuqui aivonɨcɨbadɨ, aivo ifinɨsujinotɨ taajajitɨmo.
4 Jaanotɨ tañahabomɨ, amɨɨhai gaajatɨmo mihicatɨhi. Jaamaño amɨɨhaivɨ tufucu nanivamɨnaafi iicanɨcɨbadɨ iicafucu gasejitɨhi iiguitusuqui.
5 Jaamo paryɨ amɨɨhai magaajacumo cuuje eseseenefañodɨ mɨhɨgobadɨ mihicacuumo. Mɨɨhai fucu ɨcɨvonofaño mihicacutɨhi.
6 Jaanegui saatoho miyaanoco agaajatɨmobadɨ mɨcɨgadino imino esɨcɨnɨmoro motoomo.
7 Jaanotɨ ɨcɨgamo fucu cɨgahi, tollɨro iguiriicavomo fucu guiriicavehi.
8 Jaanotɨ mɨɨhai Cristoco magaayɨcɨcuumo imino mehesɨcɨnɨhi miyaavogo, gaijɨ icaneri mofiico mofoboocɨhi, amocasimɨnaafi jɨgaiño meehuri ifiico ofoboocɨnɨcɨbadɨ. Tollɨro mataajajinoco mehesɨcɨnɨneri, monigaɨnoco mofoboocɨhi amocasimɨnaafi jɨgaiño nɨjegari iinigaɨco ofoboocɨnɨcɨbadɨ.
9 Moocaani mɨɨhaico ɨdaasuno imoonɨqui ficuutɨhi jillɨ Mohaivojɨɨbo Jesucristofañodɨ mataajaquiro ficuubo.
10 Diibo Jesucristo mohallɨvɨ guijeveuhi diibomaryo miicaqui mubuheerumo, miguijevecuurumo icano.
11 Jaanegui mesefaquifoto. Jaamoro fahɨgovavɨ mequehecutusucasi toono mihicabadɨ.

Pablo Inahabomɨco Fajɨɨnɨhi.

12 Tañahabomɨ, amɨɨhaico meneehi: Jaamo amɨɨhaifaño ududɨcamaaimoro amɨɨhaico Aivojɨɨbo Jesufañodɨ ɨjɨɨbogomoro afajɨɨnɨmoco mobocɨgusu.
13 Jaamoro diitoco mihimogomoro guiraano magaijɨ toono dudɨcamaajemɨnaa iicamaño. Jaamoro sajeebɨɨ fahɨgovavɨ mihica.
14 Tañahabomɨ, tollɨro bu amɨɨhaico meneehi: Mafago ududɨcamaaiñoco iimogotɨmoco, bu tollɨro imiyaavogotɨ iniinovamoco mequehecutusu iniinovafimoco mahamusu fanoovaaco jaabɨcɨmoro famoomaryo mihica.
15 Mehesɨcɨnɨ saatohoba mɨɨhaiñoobaco imitɨno omoonɨmoco, bu imitɨno moonɨdimo. Tollɨro moonɨtɨmoro iminoro mihica fahɨgovavɨ, bu famoovamaryo icano.
16 Fahiijɨvaro imo imo mihicahica.
17 Fahiijɨvaro Moocaanima iimaamoro mihicahica.

18 Fanoohallɨvɨro graciaco acɨmoro jillɨ Moocaani iimogono amɨɨhaiditɨ Cristo Jesu-
fañodɨ.
19 Moocaani Gaijaco mojeebɨɨfañotɨ miguihanɨsudino.
20 Moocaani Gaijari Moocaani iimaamɨnaa ɨjɨɨbogonoco mɨtɨɨsuguedino.
21 Fanoonɨsuco iimino magaajamoro iiminocoro jeevesutɨmo toonoma mihica.
22 Paryɨ iiminotɨnotɨ amɨɨhai ifiico magaihuɨnɨ.
23 Diiboro Moocaani sajeebɨɨ iicaabo amɨɨhai ifiico imino ijeevadɨ ificuuqui, paryɨ
amɨɨhai ifiico amɨɨhai jeebɨɨco, amɨɨhai gaijaco icano mɨhɨnivatɨno ificuuqui Mo-
haivojɨɨbo Jesucristo asaajino ɨmega.
24 Jeevesutatɨɨbo amɨɨhaico ucuuhuvaabo. Jaabo mɨɨnoco bañɨsutatɨɨbo jillɨ moonɨji
onoonoco.

Niino Iimaa.

25 Monahabomɨ, Moocaanima mohallɨvɨ fahiijɨvaro mihiimaahica.
26 Moojɨco mahacɨ paryɨ monahabomɨco imino iijɨri.
27 Amɨɨhaico tajɨɨbahi Mohaivojɨɨbo mityari. Jaamo jihaameque paryɨ monahabomɨdi
mihiimaasuhi.
28 Mohaivojɨɨbo Jesucristo jaafa amɨɨhaico imino teemehi.

2 TESALONICENSES

Pablo Inahabonɨmɨnaama Moocaani Iijamɨnaadi Caatɨnɨuhi.

1 Uujoho Pablo, Silvano, Timoteo icamo Moocaani iijamɨnaa Tesalonicari iicamedi
macaatɨnɨhi Moocaani, Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsifeenedɨ.
2 Jaamo amɨɨhai imino mihica, sajeebɨɨma mihica icano Dios Moocaani, Aivojɨɨbo
Jesucristo icamɨsifeenedɨ.

Moocaani Dugaacuji Imitɨmɨnaaco Cristo Asaadɨ.

3 Monahabomɨ, amɨɨhaihallɨvɨ mɨɨhai fahiijɨvaro Moocaanico graciaco mahacɨhicaji
imino aivo jillɨ momoonɨno amɨɨhaihallɨvɨ amɨɨhai miyaavogo iguiraatomaño, tollɨro
fahɨgova magaijɨcasino fahiijɨvaro janaanɨcɨ iguiraatomaño.
4 Jaamaño mɨɨhairyo imo imo amɨɨhaiditɨ mihiimaahicahi Moocaani iijanofaño
amɨɨhai, amɨɨhai ɨdaasuno mihicarunofañodɨ majaabɨcɨmoro mimiyaaveguehicamaño.
5 Jillɨtɨ amɨɨhai magaajasuhi Moocaani iminoro udugaacunoco. Jaamaño amɨɨhai diibo
aivojɨma mefeejinoma mihicahi toonohallɨtɨ ɨdaasuno mihicamaño.
6 Jaano amɨɨhaico ɨdaasuno omoonɨmoco Moocaani ɨdaasuno moonɨji.
7 Jaamo mɨɨhaima amɨɨhaico sano jaguisɨsujiibo ɨdaasuno mihicahicamoco ufucu
Aivojɨɨbo Jesu niquejefañotɨ imitya toomomɨnaama asaadɨ.
8 Jaabo cɨɨjɨgaiguiihuma saajiibo ɨdaasuno imoonɨqui Moocaanico agaajatɨmoco, Mo-
haivojɨɨbo Jesucristo taajasujɨɨbogoco imiyaaveguehicatɨmoco.
9 Jaamoco ɨdaasuno moonɨjiibo ufucuro ifinɨjitɨno guijevefaño. Tehesino
gañɨɨcafetejimo Aivojɨɨbotɨ, diibo bocɨ, diibo mitya icanotɨ sihɨgo tehesino.
10 Jaabo Aivojɨɨboco ita iicamo icahacɨsuqui asaajifucu tollɨro diiboco imiyaaveg-
uehinɨmeditɨ itoomomɨnaa iheetyequi mɨɨhai jɨɨbogo amɨɨhaifeenevɨ imiyaavogocafo-
tomaño.
11 Jaaneguiiha jillɨtɨ mɨɨhai amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico midilluhicahi amɨɨhaico
ɨɨcɨhinɨmo Moocaani ɨɨcɨcumo iicanɨcɨbadɨ miicaqui. Tollɨro bu midilluhicahi, Moocaani
imityari imoonɨqui amɨɨhai mimiyaavogomoro meheetaveguehicanehejeque iimivusu-
cafetequi.
12 Amɨɨhaifañodɨ Mohaivojɨɨbo Jesucristo momo icahacɨsucafetequi. Tollɨro bu amɨɨhai
diibofañodɨ miicaqui Moocaani Mohaivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi imihusefañodɨ.

2

Iimitɨ Miyamɨnaafi.

1 Tañahabomɨ, jaanotɨ amɨɨhaico meneehi, Aivojɨɨbo Jesucristo mɨɨhaico iigaiyɨɨcɨqui
asaajifucutɨ amɨɨhaico meneehi:
2 Bañɨgayɨro mejeevesudino mihicahicabadɨ mihicanoco. Jihovoto igaijafeenedɨ
ɨjɨɨbogono jɨɨbogoco muguubumoro mihiguetedino. Miyamɨnaa onoonoco muguubu-
moro mɨɨhai aamenebadɨ iicanoco jillɨ noonoco: Aivojɨɨbo asaajifucuri mihicacuuhi,
noomoro ɨjɨɨbogonoguiinodɨ mejeevesudino.
3 Mɨɨhaiñooba amɨɨhaico abañɨnoco mimiyaaveguedino; itɨconɨ diibo asaajino ɨmegavɨ
icajino Moocaanico ɨmɨnaanɨvamo asaajino. Jaasumi gasevajiibo imitɨ miyamɨnaafi
cɨɨjɨgaifaño igañɨɨqui iicacuubo.
4 Jaabo diibo paryɨ Moocaanitaco, bu fanooco ejeecɨvefimoco ɨmɨnaanɨfiibo. Jaabo
diibo Moocaani iicanɨcɨbadɨ Moocaani templojafaño acasɨɨvooboro: Uujoho Moocaani,
nooboro.
5 ¿Nacu mehesɨcɨnɨtɨhi amɨɨhaico amɨɨhaima iicausumi toonotɨ eneehicaunoco?

6 Jaarunoco amɨihai jisumi magaajacuuhi saafi toonoco ugucɨcarunoco ɨmegavɨro ihoovovɨ ɨifototɨnaacaro asaajiruneguiiha.
7 Agaajaratɨno imitɨ mitya asaano icacuuhi ɨdɨiboro icaabehiica toonoco ifiitɨcɨsuhicaaboco jiinɨjetɨ buhɨgovɨ ɨicɨdɨ.
8 Jaadɨ jari tohimitɨibo gaseji. Jaabo iimitɨiboco Mohaivojɨibo Jesu finɨsuji ijagabari diiboco ufuunaruneri, bu imino agasevaneri icano.
9 Diibo tohimitɨiboba asaajiibo ɨjɨjaagodɨ iicaabo. Jaabo saaji sihidɨ mityama sihidɨ ejeevanoono mityaco ɨifusunofañodɨ bañɨiboro.
10 Fanoova imitɨco moonɨjiibo miyamɨnaaco ibañɨsuqui jaahaivofaño efeejimoco, miyaanoco ataajasujirunoco gaayɨcɨtɨmo iicaumaño.
11 Jillɨtɨ Moocaani diitojaago bañɨfiira mityaco galluuhi diibo abañɨnoco imiyaaveguequi.
12 Jaamo cɨijɨgaifaño igañɨicafetequi miyaano icarunoco imiyaavogotɨnoma iicaabo jillɨ iimitɨnocoro iimegueneguiiha.

Itaajasuqui Ɨicɨmo.

13 Jaanotɨ mɨihai fahiijɨvaro amɨihaihallɨvɨ Moocaanico graciaco mahacɨhicahi Mohaivojɨibofañodɨ amɨihai magaijɨno nahabomɨ mihicaneguiiha Moocaani amɨihaico sahiijɨtɨro mataajaqui ɨicɨcuumo Gaijafeenedɨ amɨihaico ijeevadɨ ificuucumaño, bu miyaanoco mimiyaavogomaño icano.
14 Tooneguiiha amɨihaico Moocaani coovauhi taajasujɨibogoco mɨihai mɨjɨibogonofeenedɨ. Jaamo tollɨro Mohaivojɨibo Jesucristo bocɨfaño mɨhɨfetejinoma mihicahi.
15 Monahabomɨ, jaanegui mejeevesumoro majabajeevedino amɨihaico moojɨri, bu aamefeenedɨ icano mɨjɨibeguehicanoco.
16 Diiboro Mohaivojɨibo Jesucristo, bu Dios Moocaani iimihuseri mɨihaico agaijɨibo ifinɨjitɨno jacusuco aacɨibo, imino miyaavogo esɨcɨnɨco iimihuseri aacɨibo.
17 Jaabo amɨihai jeebɨinoco sefatusuji, jaamo iiminocoro monoomoro meheetavehi icano.

3

Mohallɨvɨ Moocaanima Mihiimaa.

1 Monahabomɨ, jaamoro bu mohallɨvɨ Moocaanima mihiimaa Mohaivojɨibo iijɨ goovano fahɨgovavɨ ihɨfetequi. Jaanoco gaijɨma igaayɨcɨqui amɨihai mihicabadɨ.
2 Tollɨro bu mihiimaa mɨihaico iimitɨmo miyaamo iicatɨmo usetɨ itaajasuqui. Famooro miyaavogomɨnaa icatɨmo. Jaanotɨ sanoodɨmoro miyaaveguehi.
3 Jaarunofaño Mohaivojɨibo mɨinoco jeevesutatɨibo. Jaabo amɨihaico esefasuuboro iimitɨibotɨ teemeji.
4 Mɨihai Mohaivojɨibofañodɨ magaajahi mɨihai amɨihaico matajɨibanoco suufenɨtɨmo momoonɨhicabadɨ momoonɨjinoco.
5 Jaabo Aivojɨibo amɨihaico amusuji. Jaamo Moocaani gaijɨco magaajacɨhi, bu Cristofañodɨ majaabɨcɨnoco magaajahi icano.

Jillɨ Mududɨcamaaje.

6 Monahabomɨ, amɨihaico matajɨibahi Mohaivojɨibo Jesucristo momofeenedɨ. Jaamo imitɨno iicano nahabomɨditɨ mudugaavehi ududɨcamaaigotɨmoditɨ, mɨihai mɨjɨibogobadɨ iicagotɨmoditɨ icano.
7 Amɨihairyo magaajacuuhi mɨillɨ mihicamoro mɨihai mihicabadɨ mihicajinoco mɨihai amɨihaifeenedɨ dudɨcamaaitɨmo tɨcovono mɨhɨguutɨhi.
8 Mɨihaiñooba machutaaco safooba jaadutɨmo mamachutatɨhi. Tollɨ icatɨno fucu, bu cuuje icano mududɨcamaaihicauhi amɨihaiñoco dumɨtɨicɨtɨmo miicaqui.

9 Moocaani dudɨcamaajemɨnaaco sita oobajaji Moocaani unuurunofaño mɨɨhai dillutɨmoro mududɨcamaaihicauhi, mɨɨhaitɨ magaajamoro mɨɨhai mihicaubadɨro momoonɨqui.
10 Amɨɨhaima mihicausumi jillɨ amɨɨhaico matajɨɨbauhi cajaatyohacho ududɨcamaaiñoco iimogotɨmo, bu machutɨmo iicaqui, noomoro.
11 Amɨɨhaifañotɨ saatoho imino icatɨmo dudɨcamaaitɨmoro sitaacoro casivusumoro feehicahi onoonoco muguubuhicahi.
12 Jaamo diitoco mɨjɨɨbogomoro matajɨɨbahi Mohaivojɨɨbo Jesucristo mityafeenedɨ: Iinoro ududɨcamaaimoro sajeebɨɨ iicamoro iino sefatɨro iicaqui.
13 Monahabomɨ, jaanotɨ amɨɨhai imino momoonɨnotɨ muhuuchuvedino.
14 Jaanotɨ saatoho jihaamefañodɨ matajɨɨbanoco agaayɨcɨtɨɨbotɨ mudugaavomoro diiboma magataavucujirahana inucufevequi.
15 Jaaruuboco amɨɨhai mɨnaafibadɨ mɨjɨɨhevedino. Jillɨro mafajɨɨnɨ amɨɨhai nahabobadɨro.

Fitacu Iimaa.

16 Jaabo Aivojɨɨbo sajeebɨɨco aacɨfiibo amɨɨhaico fahiijɨvaro sajeebɨɨco acɨji siibadɨje mihicarunaaca. Aivojɨɨbo famoomaryo jaafa icahi.
17 Uujoho Pablo amɨɨhaidi jino taajɨco jihaamefaño tahuseri jimañogayɨcoro caatɨnɨhi. Jillɨ tahiimaanogayɨcoro caatɨnɨhicahi paryɨɨcɨno agalluhicahaamenefaño.
18 Jaafa Mohaivojɨɨbo Jesucristo paryɨɨcɨno amɨɨhaico amusuji iimihuseri.

1 TIMOTEO

Pablo Acaatɨnɨuhaame Timoteodi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minɨsumɨnaafi Moocaani Motaajasumɨnaafi atajɨɨbaneguiiha uco agalluubo, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo icano, diibo mohesɨcɨnɨ iicaabo.
2 Timoteo ɨɨdi caatɨnɨhi jihaameque ɨɨjoho tamiyaabo tamiyaavogofeenedɨ ɨɨcɨɨbo taseemene idiicaabedi. Imeguehi ɨco Dios Moocaani, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi ɨɨdaasugomaño imino omoonɨnoma, sajeebɨɨco aacɨnoma icano idiicanoco.

Sɨcamaño Jɨɨbogoco Sita Ɨjɨɨbeguejirunoditɨ Onoono.

3 Macedonia jiinɨjevɨ ufuusumi ɨco unuucuubadɨ: Efeso cuumivɨro fitafoto. Jaabo tajɨɨbahi saatohoco, sɨcamañoo jɨɨbogoco jɨɨbogotɨmo iicaqui.
4 Jaamoco guubunɨcɨdimo eede jɨɨbogojɨnoco, ifinɨtɨno sɨɨcɨjemɨnaa momono guicɨbadɨ iicanehejeque. Toneheje jillɨro mɨhɨɨfono jenaaucasijaagovɨro satyehi. Toono mɨɨnoco amusutɨhi Moocaani atajɨɨbano miyaavogovɨ imino mɨhɨfutusuqui.
5 Jaano tatajɨɨba imeguehi imɨhɨnima achahano jeebɨɨtɨ, bu iimino esamaajetɨ icano ifiivono gaijɨri magaijɨcasinoco, bu miya miyaavogotɨ asaaneri icano.
6 Saatoho jinootɨ ɨmɨtamoro mɨhɨɨfono jenaaucasicoro moonɨhicahi.
7 Imogomo Moise tajɨɨbano jɨɨbogomɨnaatɨ iicanoco. Jaarunoco gaajatɨmo unuurunehejeque, bu sitaaco: Aivo jillɨ icano, noomoro ɨjɨɨbugurunehejeque icano.
8 Mɨɨhairyo magaajacuuhi toono Moise tajɨɨba onoobadɨ mihicahachiijɨ tajɨɨba aivo imijino iicanoco.
9 Magaaja iiminoco omoonɨmohallɨvɨ tajɨɨba chahahi. Jaanotɨ naha toono tajɨɨba icahi iiminoco omoonɨhicatɨmeguiiha, uguubuhicatɨmeguiiha, iimihicatɨmo imitɨmɨnaaguiiha, imitɨ esamaajemɨnaa, Moocaanico, bu ihiimaa iijɨco icano obocɨguehicatɨmeguiiha, bu caanico, seejɨco icano agaicaaufimo bu paryɨ gaicaaumɨnaaguiiha icano ificuuno.
10 Bu tollɨro sitahajema buhɨgueejedɨ mogaimɨ iicatɨmehejema iicahicamedi, bu tollɨro sano gaifiimɨro iicacasihicamedi, bu miyamɨnaaco ananihicamedi, bu abañɨfifimedi, bu abañɨmoro sɨcamañovɨ Moocaani momoco iguiiyɨcɨhicamedi icano ificuuno. Tollɨro bu toono tajɨɨba ficucafetehi paryɨ oono iimino jɨɨbogoco iimeguehicatɨmohallɨvɨ icano.
11 Jaano toono iimino jɨɨbogo, aivo iimibogo taajasujɨɨbogoco, Moocaani uco utuumusuubogo.

Moocaani Mɨɨhaico Ɨdaasugonohallɨvɨ Diiboco Mihimo.

12 Uujoho Mohaivojɨɨbo Jesucristoco imehi, diibo jinohallɨvɨ uco sefaco aacɨɨboco. Mɨɨro diiboco ejeevesujitɨnoco agaajacɨɨboro uco idudɨcamaajefaño ficuubo.
13 Paryɨ jillɨ uco imino moonɨɨbo itɨconɨ uujoho tahiimaari diiboco imitɨno omoonɨhicauruuboco, diiboco ɨmɨnaanɨhicauboro imitɨnoono neehicauhi. Jaaruuboco uco Moocaani ɨdaasuguuhi, tusumi uujoho miyaavogomɨnaafi iicautɨmaño. Jillɨ gaajatɨɨbo tollɨhɨje moonɨhicauhi.
14 Jaamaño Mohaivojɨɨbo aivo ajashutɨno uudi imino moonɨhi sano miyaavogoma icano, bu tollɨro gaijɨma Cristo Jesuma sano mihicamaño toonoma mihicaneri icano.
15 Jaamaño jino aivo miyaano. Jaanoco famooro mimiyaavogo: Cristo Jesu jiijehallɨvɨ saauhi imitɨmɨnaaco itaajasuqui. Jaamo imitɨmaatɨ uujoho ihaivojɨɨbo.
16 Jaabo jineguiiha Moocaani uco ɨdaasuguuhi, aivo guiraano tafeenedɨ paryɨ Jesucristo ijaabɨcɨco ihɨfusuqui, bu jaanotɨ uutɨ agaajamoro diiboco imiyaavogomo ifinɨjitɨno fiivoma iicaqui.

17 Jaanegui masɨɨ fahiijɨvaro ufucuro ifinɨjitɨno Aivojɨɨboco mobocɨgomoro macahacɨsuqui, ufucuro iguijevetɨɨboco, aatyɨmeratɨɨboco, diibo ɨdɨɨboro Moocaani iicaaboco icano. Fɨne.
18 Timoteo taseemene, ɨco jinooco tajɨɨbahi. Jaabo iimino moonɨcasico moonɨcasihi miyaavogoma, bu imino esamaajema icano itɨconɨ monahabomɨ ɨɨtɨ ihiimaaumoro Moocaani momofañodɨ unuubadɨ.
19 Jaanotɨ saatoho iimino esamaaje onoonoco omoonɨutɨmaño imiyaavogotɨ acutuumo iimitɨnofañovɨ.
20 Tollɨ icaumɨsi Himeneo, Alejandro icamɨsi. Jaamɨsico uujoho acɨuhi ɨjɨ Satanasco toonotɨ agaajamoro Moocaanico iijɨri: Imitɨno, nootɨmo iicaqui.

2

Moocaanima Jillɨ Mihiimaaqui Ɨjɨɨbogono.

1 Tɨconɨhi jinohallɨvɨ ɨco atajɨɨbaabo dilluunoco iheetavequi, Moocaanima ihiimaaqui, dillumoro miyamɨnaahallɨvɨ Moocaanico imomoro iicaqui icano.
2 Moocaanico midillu miyamɨnaaco atajɨɨbamo aivojɨtohallɨvɨ imimo miicaqui sajeebɨɨ Moocaanijaagodɨ mihicamoro, paryɨ fanoovaaco bocɨgomoro.
3 Jino aivo iimino Moocaani Motaajasumɨnaafi iimogono.
4 Jaabo imeguehi famooro ataajanoco, bu famooro miyaanoco agaajanoco icano.
5 Saafiiro Moocaani icahi. Jaabo Achifeenedɨ mɨhɨfetejirahi, bu jaabofeenedɨ mɨɨhaico amusuubo. Jaabo Jesucristo miyamɨnaafi.
6 Jaabo Jesucristo guijevefaño ifiico acɨuhi famooro mataajaqui, mohallɨvɨ jaaduubo. Jaano ɨfusucafutuuhi ihoovovɨ ɨɨfutuusumi.
7 Tooneguiiha uujoho ficucafutuuhi jɨɨbogo satyomɨnaafitɨ, minɨsumɨnaafitɨ icano, judiomɨ iicatɨmoco miyaavogotɨ, miyaanotɨ icano jɨɨbeguequi. Jaabo uujoho miyaanoco neehi bañɨtɨɨbo.
8 Tooneguiiha imeguehi fahɨgovatɨ gaifiimɨ Moocaanima ihiimaanoco ihuseneque caamovɨ agañiiyɨcɨmobadɨro imino jeebɨɨri, sɨfiirama, ɨɨbacasima icano achahano jeebɨɨri.
9 Jaabadɨro bu gaigoomɨ unucufesutɨno gaachehunofaño. Tɨcovono, sɨɨcuno icano ijeebɨɨco omoonɨmoro ijɨcamaaiqui, bu iimibaiquimaaiqui. Jaaruno siibadɨ iicaneheje feedamaajeeneri icatɨno, bu oroneri, perlaneri icano aarɨcunehejeri icatɨno, bu sihidɨ ijaadama iicano gaachehuneri icatɨno icano.
10 Jillɨro iiminoonocoro meheetavo oono Moocaanidi amɨɨhai jeebɨɨco mihimibachucuumobadɨro mihica.
11 Jaamo amɨɨhai gaigoomɨ amɨɨhaico ɨjɨɨbogonoco llɨɨvɨ muguubunɨcɨ. Jaamoro onoonoco: Jii, monoo.
12 Uujoho imogotɨhi gaigo miyamɨnaafeenevɨ ijɨɨbogonoco, bu tollɨro imogotɨhi gaifiico gaigo iguiinonɨnoco. Jillɨ llɨɨvɨro iicaqui.
13 Mɨɨro Moocaani tɨconɨuhi Adanco itɨconɨ eheetavuubo. Jaanohallɨvɨ Evaco eetavuubo.
14 Jaabo Adan bañɨcafutuutɨhi, igaigo bañɨcafutuuhi. Jaago abañɨcafutuumaño imitɨfaño jɨcafutuugo.
15 Jaaneguiiha gaigo ɨdaasuno icafigo eseemevasumi toono jaadabadɨ iicano. Jaarugo ufucu niinofucusumi taajaji miyaavogoco ejeevesutɨhachiijɨ, gaijɨfañoro iicahachiijɨ, bu mɨhɨnivatɨno iicahachiijɨ, sɨɨcuno ijeebɨɨco omoonɨhachiijɨ icano.

3

Moocaani Iija Jɨɨbogomɨnaa Aivojɨto.

1 Jino aivo miyaano: Saatoho aivo sihidɨ ejeevano dudɨcamaajeque Moocaani iijafaño omoonɨnoco iimogono, toono aivo iimino dudɨcamaajeque omoonɨgono.

2 Jaamaño Moocaani iija aivojɨɨbotɨ iicagoobo iimino ifiima iicaqui, saatoho diibotɨ
imitɨno iimaatɨmo iicaqui. Jaabo saafigomaryo mogaima iicaqui, bu sɨcamañehejequere
eesamaaitɨɨbo iicaqui, imino iicaqui, famoovaro diiboco ibocɨguequi, fahiijɨvaro
baamɨnaaco imino igaayɨcɨhicaqui iijafaño, bu imino ijɨɨbeguequi,
3 guiriicavotɨɨbo iicaqui, amocasico guiinotɨɨbo iicaqui, bu nɨhɨbamɨco gaijɨtɨɨbo
iicaqui. Jillɨro iimihusequi, sɨɨcujeebɨɨba iicaqui, nɨhɨbamɨjaagovɨro ijeebɨɨ icatɨɨbo
iicaqui.
4 Imino iijamɨnaaco atajɨɨbanoco igaajaqui, iseemeque afagueeneri ijɨɨhɨcuqui, sitaaco
ibocɨguehicaqui icano.
5 Mɨɨno iijaco imino matajɨɨbanoco magaajatɨɨbo, bu ¿mɨllɨ Moocaani iija sihidɨ ejee-
vanoco meteemejirahi?
6 Jaabo Moocaani iija aivojɨɨbo bohono Cristoco agaayɨcɨɨbo icajitɨno. Aivo uujoho si-
hidɨ jeevahi, nooboro ifiico mityano eesɨcɨnɨnotɨ, ifiico iinoro gañɨɨsudiibo ɨjɨ aacutuuno
ɨdaasuno yomonofañovɨ.
7 Tollɨro bu jaaboco ibocɨguequi miyaavogomɨnaa iicatɨmofeenevɨ, diiboco
obocɨgotɨnehejetɨ aacototɨɨbo iicaqui, bu conohacho ɨjɨ itacuraco ificuunofaño
aacototɨɨbo iicaqui icano.

Diaconomɨ.
(Hch 6.1-7)

8 Jaabadɨro bu diaconomɨtɨ iicamoco ibocɨguequi, unuucuunoco bañɨtɨmo iicaqui,
guiriicavotɨmo, ajashurunoco guiraano ajaadusumoro guiraano nɨhɨbamɨco ɨɨcɨnoco
imogotɨmo iicaqui icano.
9 Tollɨro bu miyaavogono agaajarautɨnoco imino igaajaqui, bu tollɨro mɨhɨnivatɨno
esamaajema iicaqui icano.
10 Jaamo imino inɨsucɨnɨqui. Jaadɨ jari iimihachiijɨ jari diaconotɨ icajimo.
11 Jaabadɨro bu diito gaigoomɨ sitaaco ibocɨguequi, bu sɨcamañehejeque
jɨɨbocasififtɨmo iicaqui, sɨcamañehejequere eesamaaitɨmo iicaqui, fanoovavɨ iminoro
iicaqui icano.
12 Jaabo diaconotɨ iicaabo saafigomaryo mogaima iicaqui. Jaabo imino igaajaqui
iseemeque, iijamɨnaaco icano atajɨɨbanoco icano.
13 Jaamo diaconomɨ imino idudɨcamaajeque eheetavomo ɨfetehi janaanɨcɨ iimino
obocɨgonehejevɨ. Jaamo iguitɨmoro Cristo Jesuco mimiyaavogonotɨ imino iimaamo.

Moocaani Iimaa Iijɨ Agaajaratɨno.

14 Goovajino ɨco emeecɨtono. Jaarunaaca jihaameque ɨɨdi caatɨnɨhi.
15 Jaabo uujoho goovano ɨɨfototɨhachiijɨ, jaabo gaajahi Moocaanico miyaavo-
gomɨnaama mɨllɨ mihicanɨcɨnoco. Jaamo Moocaani mɨllɨba iicatɨɨbo iijamɨnaa. Jaamoco
Moocaani miya jɨɨbogoco acɨubo toonoco sitama ihiimaahicaqui.
16 Aivo miyaano, mɨɨhai iimaa iijɨ aivo agaajarautɨno aivo sihidɨ ejeevanoco:
Moocaani miyamɨnaafi ifiiri acavirivuuboro buhugaavuuhi, Igaijafeenedɨ: Iimiibo,
noocafutuubo. Itoomomɨnaa jaaboco aatyɨmeubo. Jaabo jɨɨbogocafutuuhi fanoo-
jiinɨje cuumimɨnaariro. Fanoojiinɨjeriro jaabo imiyaavogoobo, bu jaabo niqueje-
faño agaayɨcɨcafotoobo.*

4

Ufucu Miyaavogotɨ Udugaavejimo.

1 Mɨɨro Moocaani Gaija foovono neehi: Niinoosumi saatoho miyaavogotɨ dugaa-
camaaiji, abañɨfifino gaijamaryo ifeequi, jillɨ ɨjɨmɨ demoniomɨtɨ asaano jɨɨbogocoro
imoonɨqui.

---

* **3:16** (Jn 1.14) Aivo miyaano, mɨɨhai iimaa iijɨ aivo agaajaraut

2 Jaamo diito guubunicijimo abañififimo miyaminaa abañisumo onoonehejequere,
diito esamaajene aivo, iñihicugonoco gaajacuutihi. Jilli diito esamaajene miino usegaico
miquiticinaagono uchuumucubadi jeevahi.
3 Jaamo diito imogotihi miyaminaa ataabavanonoco, bu tolliro machusutimo
siomoneheje machutaanoco, miyaanoco agaajacuumoro imiyaavogomo imachuqui
Moocaani eheetavucuunoco, toonohallivi diiboco iimomoro.
4 Miiro paryi Moocaani eheetavuuno sabadiro iminehi. Jaanegui jinejebaco
jiiheguetimoro magaayici toonohallivi Moocaanico mihimomoro.
5 Miiro toonohallivi Moocaanima mihiimaacuno. Jaano iimibachucinicuuno, noobo.

Aivo Imino Jesucristoco Ejeecivoobo.

6 Jaanoti jinooco dinahabomico idiibogohachiiji aivo iimino jeecivominaafi Jesucristo
jeecivominaafiti diicaji. Jaabo miyaavogo iimaa sefari diicaji, bu toono iimino jiibogoco
omoonino sefari icano.
7 Jaanoti jihovobogoje jiinije jiibogono onoonoco uguubunicii boro: Jii, needino. Jilliro
Moocaanijaagoviro dijeebiico iminiiyunocoro nisuquimaaje.
8 Jaanoti naha bu siineje bañamaaijeneque mejeevamaaisuno imihi mofi isefaquigui-
iha. Jaanoti Moocaaniguiiha mejeevamaaisuno momiyaavogo isefaqui famooguiiharo
imihi. Jino jiijehalliri mihicano ifiguiiha imino, bu ufucu mihicajino ifiguiiha imino
icano.
9 Jino aivo miyaano. Jaanoco famooro mimiyaavogo.
10 Tooneguiiha bu mududicamaaihicahi, sita miihaico imitino onoonehejeri idaasuno
mihicahicahi icano, miihai iicaabo Moocaanicoro mehesicinihicamaño. Diibo Jesucristo
miyaminaa Taajasuminaafiro iicaabo, diibo miyaminaa imiyaavogomo Taajasuminaafi
iicaabo.
11 Jaanegui paryi jinehejeque tajiibaabo diibogo.
12 Imino mooni ico tihiisudimo aivo sicafefi idiicanoti. Jilliro difiiri gaajasu
miyaavogominaa iicamoco, imino idiimaaneri, imino idiicaneri, gaijima idiicaneri, bu
miyaavegueri, difi mihinivatino idiicaneri icano.
13 Uujoho iifototinohachuta miyaminaafeenevi Caatinihaameque idiifinicininoviro
diica, monahabomico equehecutusuuboro jiibogo diica.
14 Daabajeevedino Moocaani ico deetavequi aacihininoco, oono Moocaani iija amiy-
ato diibo noojiri dihalliviihuseneque ificuunoco.
15 Tonehejejaagoviro dijeebiico ficu. Difiico sahigoviro miniiyu, famooro ihatyimequi
janaanicivi imino ofoonoco.
16 Difiico imino deesicini, bu idiibogonehejeque icano. Fanoovaviro quehecuno diica.
Jilli idiicahachiiji iiro difiico imino taajasuji, bu tolliro ico uguubunicimoco taajasuji
icano.

5

Jilli Diica Miyaavogominaama.

1 Quillahutooboco dihibadino. Jilliro fagoo diicaanico idiicajirubadiro. Tolliro bu
sicafeque mooni dinahabomibadiro.
2 Tolliro bu gaigoomi quillahutoco mooni diiseejico idiicabadiro. Tolliro bu bagoca-
jamico dinagomibadiro mooni, mihinivatino.
3 Fibaitoco daamusu miyanotiro aivo fanoovati ucuujivaachumoco.
4 Jaanoti safibaijito iseemema iicamoco, bu ihiyaachimihaima iicamoco icano diibogo
seejimihaico, bu itagomico imino iteemequi. Jaaneri diitoco ifiivusunoco ajaadubadi
iicano. Toono aivo iimino Moocaani toonoco iimogono.
5 Jaanoti bu miyanotiro fibaijigo iicago, bu aivo iyotobama achahago Moocaanicoro
esicinifihi. Jaago fahiijivaro Moocaanima iimaahicahi.

6 Jaanotɨ saafigo fibaijɨgo ifiico iinoro imugusugoro iicago, imiyaavogotɨmobadɨ icahi.
7 Tollɨ iicagoco, bu paryɨ jinehejeque tajɨiba imino iicaqui, toonohallɨtɨ ɨhɨibajirunoma ichahaqui.
8 Jaanotɨ saatoho iijamɨnaa icarumoco toomotɨmo iicamo, bu aivo iyoto icarumoco otoomotɨmo imiyaavogoco jillɨro tuunamaaihi. Jaamo saatoho imiyaavogotɨmo iicano janaanɨcɨvɨ imitɨno jeevahi.
9 Jaanegui fibaijɨto toojafaño ududɨcamaaimo aamefaño mificu sesentadɨno janaanɨcɨvɨ ificabano iicacugo momoco, bu jaago saafi taabaro iicaugoco,
10 bu imino omoonɨhicanoco magaajacuugoco, seemeque imino iimibayɨcɨgocoro ifiivusuhicagoco, bu baamɨnaaco imino iijafaño agaayɨcɨhicagoco, bu miyaavogo nahabomɨ tɨhaiñoco initɨsugoro fanoovavɨ diitoco imino ejeecɨvehicahachiijɨ, ɨdaasuno iicamoco aamusuhicahachiijɨ, bu conohacho sano iiminoco omoonɨhicahachiijɨ icano.
11 Jaanotɨ fibaijɨto momono aamefaño mificuudino saafigo fibaijɨgoguiinovɨro ificabano iicagoco. Tonoodɨno ificabano iicagoco ifi iimogonocoro iimogogoro Cristotɨ buhɨgovɨ iminiiyudɨ siino atajevanoco imeguejirugo.
12 Jaaneri imitɨco ɨcɨjirugo diigo unuubadɨ imino omoonɨtɨmaño.
13 Jaabadɨro bu iijaneriro ɨgomoro ofoomoro gaiquifitejirumo. Jaano toonoro icatɨno, tollɨro bu sɨcamañeheje jɨibocasicoro moonɨjirumo, sita iimaanehejefaño juvihicɨnɨmoro ofoomo.
14 Jaanegui tollɨ iicajiruneguiiha uujoho imeguehi fibaijɨto bagocajamɨ iicamo atajevanoco. Jaamo eseemevamoro iijano abajatotɨro iicaqui. Jaamoro momɨnaafi ɨjɨco ijaagovɨ fiitɨvusutɨmo iicaqui: Diito imitɨ, nuusudiibo.
15 Mɨiro saatoho fibaijɨto gaigoomɨ udugaavomoro ɨjɨ Satanas dojɨcutɨro fuucuuhi.
16 Jaanegui cajaatyohacho miyaavogomɨnaa ifibaijɨgoma iicamo diigoco ihamusuqui Moocaani iija nɨhɨbamɨ sefari iicatɨgo iicaqui. Tollɨtɨ jari Moocaani iija aivo miyaano fanoovatɨ ucuujɨvaachuno fibaijɨgoco ihamusuqui.
17 Jaabadɨro bu quillahuto Moocaani iijaco imimo otoomomoco guiraano mobocɨgomoro imino majaadu. Jaano janaanɨcɨvɨ aivo mobocɨgo oono Moocaani jɨibogoco ihiimaamoro ijɨibogonojaagovɨro iicamoco.
18 Mɨiro Caatɨnɨhaame neehi: Buey itrigohallɨdɨ ɨigoneri jehetɨibo. Jaabo iijɨco siyaacudino. Jaafa machuubo ududɨcamaaimaño, noonoro. Bu tollɨro noono: Dudɨcamaajemɨnaafi idudɨcamaaje jaadaco gaayɨcɨhicaji, noonoro.
19 Mɨiro quillahutoobohallɨvɨ: Imitɨno icahicaabo, nooboro saafiiro ɨjɨibogonoco gaayɨcɨjirahana. Jaanotɨ diibohallɨvɨ miimɨsiicɨ ɨjɨibogohachiijɨ jari miyaavogo.
20 Jaanotɨ imitɨno icamoro iicamoco dɨhɨba famoo ɨmefeenevɨro, toonotɨ saatoho ihiguetequi.
21 Jino ɨco tajɨibahi Moocaani ɨmefeenevɨ, bu tollɨro Mohaivojɨibo Jesucristo ɨmefeenevɨ, bu diibo toomomɨnaa nanɨtamofeenevɨ icano. Jaabo jinooco imino moonɨhi miyamɨnaaco dugaacutɨibo, bu saatohoco guiinovɨ miniiyutɨibo diicaqui icano.
22 Bu tollɨro cajaanɨbaco imimañobatɨ Moocaani iija quillahutoobotɨ ficuudino. Sita imitɨfaño dɨcafetedino. Jaanegui paryɨ iimitɨno iicajirunoco sihɨgovɨro jeecɨvotɨibo minifoto.
23 Dihibari saicɨno aivo guihuvahicahi. Jaanegui sano nɨfaihucoro daadudino, vino aivofaihutɨ bu mɨidɨno daadu.
24 Saatoho imitɨ foovono ɨfuvusuhi diitoco udugaacujihɨgo footɨmocoro. Jaanotɨ saatoho imitɨ ɨfuvusutatɨhi ɨmegavɨro jaribuunatɨ ɨifuvusujino.
25 Jaabadɨro bu iimino moonɨ foovono ɨifuvusufino, atyɨmeratɨruno toovono icajitɨhi.

6

1 Jeecɨvomɨnaa iicamo ihaivojɨtoco sihidɨ ibocɨguequi. Toonotɨ imitɨno nuusudimo Moocaani momotɨ, tollɨro bu mojɨiboditɨ icano.

2 Jaanoti bu jeecivominaa ihaivojito miyaavogominaa iicahachiiji diitoco jiiheguedimo miyaavogofañodi inahabomiro iicamaño. Jilliro janaanici iminoro ijeecivequi; toono diitoco imino mejeecivonoco agaayicimo miyaavogominaa, magaijino nahabomi. Jaanegui paryi jinehejeque diibogo imino.

Sicamaño Jiibogominaa.

3 Jaanoti bu cajaatyohacho sicamañooco ijiibogomo, miihai iiminoco Mohaivojiibo jiibogoco mijiibeguehicanobadi bu mohiimaahiiji onoobadi iicatinoco ijiibeguehicahachiiji,
4 jilli diibo ifiicoro mitya mitya omooniibo. Jaabo jinejeba ajashuno agaajatiibo. Jilli sicamañeheje iimaahalliivi ejenaaucasifiiibo. Jaaboro toonohalliti diitoco jiihevefiibo iibafiibo, sitaaco aivonoono neefiibo, sitaaco imino eesiciniitiibo,
5 ifiniitino amocasineheje ihesamaajene iimicuutimofaño icaabo. Jaabo miyaanoco agaajacuutiibo. Jaabo esiciniihi: Moocaani iimaa iijico fine sihidi fine tooneri busumijeque sihidi magaayiciino, noobo.
6 Jiihi, eti miya iimaahiiji imino icasunohiiji, oono diiboma iicadinomaryo janaaniici sinehejeque imogotiibo. Jaabo jilliro imo imo icaabo.
7 ¿Miiro jiijehalliivi jinejebaco misivautihi, bu ajashuno jinejebaco masatyejitihi icano?
8 Jaamo gaachehuma, bu machutaama icano mihicahachiiji tonoodinomaryo imo imo miicaqui.
9 Jaanoti sihidi ibusumijema iicanoco iimogomo jaabiciti hi diitoco inisunoco. Jaamaño mihiifono fanoovama ica imogo tacurafaño aacotono miyaminaaco imitino omooninoro jinejebama achahanofaño, finisufaño icano ficuhi.
10 Miiro nihibamima mihicanoco sihidi mihimogono, aivo fanoova imititano. Jaamaño saatoho sihidi toonoco iimogomaño miyaavogoti sihigoviro minifetehinimo. Jaamaño ifiico jilliro idaasuno icariro gahafusumo.

Iimino Mooniicasi.

11 Jaanegui iijoho, Moocaani miyaminaafi, paryi jinehejeti digaa. Jaaboro itiicovonocoro mooni, iminoco, miyaavogoco, gaijico, jaabicico, isiicuno jeebiico icano mooni.
12 Iimino mooniicasi, miyaavogo mooniicasicoro daamocasi. Ifiniijitino fiivoco imino gaayici. Miiro tooneguiiha ico Moocaani cuuhuvahinihi. Jaabo iijoho imino omooniiboro dimiyaavogoco gaajasuuhi ajashutimo imefeenevi.
13 Siino bu jino ico tajiibahi Moocaani fanoova jiijehalliri iicanoco fiivoco aaciibo imefeenevi. Bu tolliro Jesucristo imino ifiico agaajasuuboro Poncio Pilato imega miyaanocoro unuubo imefeenevi icano ico tajiibahi.
14 Jaabo jino ico atajiibanoco: Jii, neehi. Jaaboro siibadi toonoco buunaniitiibo diicahi ico toonohalliti iibatimo icaqui Mohaivojiibo Jesucristo asaatinohachuta.
15 Jaano ihoovofucu agasedi Moocaani jinooco paryi mooniji diibo idiiboro Moocaani imino omooninicíibo, sihidi ejeevaabo, tajiibaminaa Tajiibaminaafi, bu fanoova aivojito Aivojiibo iicamaño icano.
16 Diibo idiiboro iguijevetiibo miihaiñooba ifiitivotihigo seseefeeneri iicaabo. Jaaboco cajaani miyaminaafi aatyimetiibo, bu aatyimeratiibo icano. Jaanegui diibonoro bocigo, bu mitya icano fahiijivaro. Fine.
17 Jiije busumijenema iicamoco fagoo: Toonoti mitya mitya icatimo iicaqui. Bu toono ibusumijeviro ihesiciniico ficuudimo toono miyaano icatihi. Jilliro Moocaaniviro ihesiciniico ificuuqui diibo iicaaboro miihaico fanoovaaco ajashutino aaciibo imino miicaqui.
18 Tajiiba diitoco iiminocoro imooniqui, aivo ajashutino iimino iheetavequi, ihacifiifiqui, ihifefifiqui icano diitoma iicanoti.

19 Tollɨtɨ jari janaanɨcɨ niquejefaño sihidɨ busumijevajimo. Jaaneri jari cuhufono
iicamoro ufucu imino iicajino ɨmega igaayɨcɨqui. Jaamo ifinɨjitɨno fiivoco imino
igaayɨcɨqui.

Niinoono Timoteoco Atajɨɨbano.

20 Timoteo, ɨco atajɨɨbanoco imino toomo. Guubunɨcɨdino jiinɨje iimaano sɨcamañeheje
iimaanoco, bu tollɨro sɨcamañehejeque ejenaaunehejeque, jino miya gaaja onoonehe-
jeque icano.
21 Mɨɨro saatohosa toneheje miya gaaja onoonehejejaagovɨro iminifotomaño
miyaavogotɨ mɨtacuumo.
Jaafa ɨco Moocaani imino moonɨhi.

2 TIMOTEO

Pablo Timoteodi Acaatɨnɨuhaame.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minɨsumɨnaafi, Moocaani iimogobadɨ uco agalluubo, Cristo
Jesuma sano magataavonofañodɨ fiivoco aacɨguuno onoobadɨ.
2 Jaabo ɨɨdi jihaameque caatɨnɨhi Moocaanifeenedɨ taseemene, agaijɨɨbo Timoteodi.
Imeguehi Dios Moocaani, bu Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi ɨco ɨɨdaasugomaño imino
omoonɨnoma, sajeebɨɨco aacɨnoma icano idiicanoco.

Cristoditɨ Ɨjɨɨbogomo.

3 Uujoho Moocaanico imehicahi taheedemɨhai iicaubadɨ imɨhɨnima chahano esamaa-
jefañodɨ. Jaabo uujoho suufenɨtɨɨbo ɨɨtɨ esafetehicahi dihallɨvɨ Moocaanima ihiimaabo
cuuje, bu fucu icano.
4 Bu fahiijɨvaro uujoho asaausumi ɨɨjoho ataaunoco esafetehicahi. Jaaboro ɨco
atyɨmecuujirahi sihidɨ imo imo icaqui.
5 Tollɨro bu esafetehi aivo miya miyaavogoma idiicanoco. Itɨconɨ diitaago Loida,
bu diiseejɨ Eunice icamɨfe itɨconɨ tomiyaavogoma icauhi. Jaabadɨro bu ɨɨjoho tollɨro
toonoma idiicanoco gaajahi.
6 Tooneguiiha ɨco tajɨɨbahi. Jaabo quehecutusuhi Moocaani ɨco dihallɨvɨ uujoho
tahuseque ificuusumi aacɨuno dudɨcamaajeque dɨɨbeguehicaqui.
7 Mɨɨro Moocaani gaijama mihicamo fanoovaaco mɨñɨhicugotɨhi. Jillɨro mityama
mihicahi, saatohoco magaijɨhi, imitɨ esamaajeque imino esamaajeriro miguiinonɨhi.
8 Jaaneguiiha nucufeguejirahana Mohaivojɨɨbo Jesucristoditɨ ɨdɨɨbogonoco. Bu uutɨ
nucufeguedino jino diibohallɨtɨ cɨvojafaño iicanotɨ. Jillɨro dimañoonotɨ gaayɨcɨ taaja-
sujɨɨbogohallɨtɨ mɨɨnoco ɨdaasuno omoonɨnoco, Moocaani ɨco sefaco aacɨno tɨcovovɨ.
9 Moocaani mɨɨhaico ataajasuuboro cuuhuvahi diibedi mofiico imino mihimibachu-
moro ijeevadɨ diibedi miicaqui. Iiminoco momoonɨnotɨ icatɨno. Jillɨ tollɨ diibo iimugu-
ubadɨ, bu tollɨro Cristo Jesufañodɨ mihicacuunotɨ mɨɨhaico agaijɨɨboro. Jaabo Moocaani
mɨɨhaico gaijɨuhi sɨɨcɨjetɨro jiinɨje fiivuutɨnaacaro.
10 Jaabo toono igaijɨco ɨɨfusucuubo jisumi Motaajasumɨnaafi Jesucristo asaaneri.
Jaabo diibo guijeve mityaco finɨsuuhi, bu taajasujɨɨbogofeenedɨ eseseehɨgovɨ ɨcɨcuubo
mɨɨhaico ifinɨsujitɨno ifiico ihacɨqui.
11 Mɨɨro uco Moocaani ficuuhi jibogoco jɨɨbeguequi. Jaaboro uco galluubo
minɨsumɨnaafitɨ judiomɨ iicatɨmoco jɨɨbeguequi.
12 Jaamañо uujoho paryɨ jinehejeri ɨdaasuno icahi. Jaaruubo toonotɨ nucufevetɨhi,
cajaanɨvɨ tahesɨcɨnɨ iicanoco agaajamañо. Jaamañо imino gaajahi diibo imityama
iicamañо uujoho tafiico diiboco acɨhinɨcuuhi imino ificuuqui ufucu diibo dojɨcuvɨ
asaajifucuguiiha.
13 Jaanegui suufenɨtɨɨbo moonɨ ɨco iimino jɨɨbogoco atajɨɨbahinɨbadɨ. Jaaboro diica
miyaavogofañо, bu Cristo Jesufañodɨ mihicacumañо gaijɨma mihicanofañо icano.
14 Moocaani Gaija mofifañо icaabo. Jaaneguiiha diibo mɨɨhaico aamusuneri
Moocaani ɨco atajɨɨbanoco imino toomo.
15 Ɨɨro agaajacuuno paryɨ famooro Asia jiinɨjeoto uco jeevesuhinɨuhi. Jaamotɨsi bu
tollɨro Figelo, Hermogene icamɨsi.
16 Jaanotɨ jaafa Moocaani ɨdaasuguehi Onesiforo onoobo yotoco. Diibo fiiva foova uco
tafiico buheesuvahicauhi, cɨvojafañо iicanotɨ nucufevetɨɨboro.
17 Jaabo Roma cuumineri iicausumi, uco iguiinehicauboro atyɨmeteubo.
18 Jaafa ufucu niinofucuvɨ Mohaivojɨɨbo Jesucristo diiboco ɨdaasugueji. Ɨɨro imino
gaajacuuhi diibo uco Efeso cuumivɨ mɨnoodɨno aamusunoco.

2

Iimino Jesucristo Jɨibogomɨnaafi.

1 Jaanegui Cristo Jesuco mimiyaavogomaño imino moonɨco magaayɨcɨneri sefano diica, ɨijoho taseemenebadɨ idiicaabo.

2 Fiivaamofeenevɨ eneehicanoco gaajamo; jaanoco ɨijoho uutɨ uguubuhicanoco saatoho imihusene gaifiimɨco tajɨiba sitaaco ijɨibeguequi.

3 Jaaboro ɨijoho Jesucristo jɨibogomɨnaafi, daabɨcɨ sihidɨ ɨdaasuno idiicarunoco, amocasimɨnaafi amocasinohachuta ɨdaasuno iicarunoco ajaabɨcɨnɨcɨbadɨ.

4 Mɨiro cajaatyo amocasimɨnaatɨ iicamo sineheje naaje dudɨcamaajejaagovɨ minifototatɨhi ihaivojɨibo diiboco amocasimɨnaafitɨ iicaqui ɨicɨibo atajɨibanocoro imoonɨqui iicamaño.

5 Jaabadɨro bu saatoho bañamaajefaño iicacuumo toono tajɨiba onoobadɨ imino omoonɨmoro sefano omoonɨtɨmo ijaadaco gaayɨcɨtɨhi.

6 Jaabadɨro bu faguinofaño sefano ududɨcamaaimo aivo ɨmegavɨro imañoonotɨ gaayɨcɨfihi.

7 Jino ɨco onoonoco deesamaaje. Jaadɨ Aivojɨibo paryɨ fanoocoro ɨco gaajasuji.

8 Desafoto Jesucristo, aivojɨibo David iyaachimɨoobo iicaubo guijevefañotɨ siino ubuheeteubeditɨ, tobogo uujoho taajasujɨibogoco ɨjɨibeguehicabogo.

9 Tobogohallɨtɨ uujoho sihidɨ ɨdaasuno iicarunoco jaabɨcɨhicahi, gaicaaumɨnaafi iicanɨcɨbadɨ jɨgaiñehiri isisɨcɨnɨnehejeque. Jaarunofaño Moocaani jɨibogo sisɨcɨnɨtɨhi.

10 Jaamaño paryɨ uujoho jaabɨcɨhicahi Moocaani ɨicɨcuumoco jɨibogohallɨtɨ. Jaamo oovosɨino taajama iicaqui ufucuro ifinɨjitɨnoma Cristo Jesufañodɨ mihicacumaño diibotɨ asaanoma.

11 Jino aivo miyaano:

Diiboma sano miguijevehinɨcuhachiijɨ, bu diiboma sano mihicaji.

12 Tollɨro bu ɨdaasuno mihicarunehejeque majaabɨcɨhachiijɨ, sano diiboma mahaivojɨiveji. Jaanotɨ bu diiboco mutuunamaaihihachiijɨ, mɨihaico bu tuunamaaijiibo.

13 Diiboco mejeevesurumoco, diibo mɨihaico jeevesutɨhi, Moocaani ifibadɨ mihicacumoco, ¿mɨllɨ bu ifiicoro jeevesujiruubo?

Imino Agaajacuuno Dudɨcamaaje.

14 Jinoco desaayuubo diitoco tajɨiba Mohaivojɨibo ɨmefeenevɨ jihovonehejeque jenaaucasitɨmo iicaqui, jillɨ mɨhɨifono toneheje. Jillɨ toonoco uguubumehejeque imitɨno omoonɨno.

15 Jaanegui quehecuno diica. Jaabo Moocaani ɨmefeenevɨ iimino dudɨcamaajemɨnaafitɨ idiicanoco igaajacafetequi, bu jaabo jinehejebatɨ nucufevetɨibo diicahi, imino aivo miyaano iicano jɨibogoco ɨdɨibeguehicamaño.

16 Sɨcamañeheje iimaa, jiinɨjeo iimaanoco diimaadino. Tonehejeque ihiimaamo jillɨ janaanɨcɨvɨro imitɨfaño feefihi.

17 Jaamo jɨibogono sitaavɨ jɨvonoro feehi cɨinisi ɨjɨvonɨcɨbadɨ. Jaamootɨsi Himeneo, Fileto icamɨsi.

18 Jillɨ miyaanotɨ ɨmɨtacuumɨsi. Jaamɨsi: Siino mubuheetejino, eneehicano sɨicɨje fatyehinɨcuuhi, noomɨsiro saatoho miyaavogoco sihɨgovɨro miniiyumɨsiro efeehicamɨsi.

19 Jaarunofaño Moocaani sefano iicaqui cuhufeneri dojɨbanɨcuuhi. Jaamo gaajataco ificuuhaame neehi: Aivojɨibo Moocaani gaajahi ita iicamoco, noonoro. Tollɨro bu noono: Paryɨ famooro: Uujoho Cristota, onoomo iimitɨnotɨ sihɨgovɨ idugaavequi, noonoro.

20 Mɨiro iguiraaja iijafaño sanooro oro eetavota, nɨhɨbamɨ eetavota icano icatatɨhi. Bu tollɨro ɨmohono, bu nɨfaqui guirihilluno icano. Fano iimiguiiharo icatɨno. Sanoodɨnoro iiminehejeguiiharo icafihi, bu jaanotɨ sanoodɨno ɨidicunonoguiiha, beevanoguiiharo icafihi icano.

21 Jaabadɨ sano imiguiiharo miicaqui imino mofiico mihimibachumoro ijeevadɨ Mohaivojɨɨbo dudɨcamaajeguiiharo mihicajimo iimitɨnehejetɨ mɨhɨnivatɨno mofiico mificuuqui. Jaachiijɨ jari fanoova iiminoono eetavoguiiharo mihicahi.
22 Jaanegui ɨɨjoho sɨcafefi idiicaabo sɨcafe iimogonehejeque jeecɨvotɨɨbo. Jaaboro ɨtɨcovono ifiicoro deesamaaje, miyaavogoco, gaijɨco, sajeebɨɨ icaco icano sano imino jeebɨɨri Aivojɨɨbo Jesucristoco ejeecɨvomoma.
23 Bu mɨhɨɨfono fanoova jenaaucasico deecɨvedino. Ɨɨro gaajacuuhi toneheje amocasicoro omoonɨsufinoco.
24 Aivojɨɨbo Jesucristo jeecɨvomɨnaafi sitaama aamocasiiboro ɨgotatɨhi. Tollɨ icatɨɨboro famoovamaryo imino icafihi. Jaabo imino jɨɨbogomɨnaafi fanoovaaco jaabɨcɨɨboro icafihi.
25 Jaabo sɨɨcuno jeebɨɨri iicajɨɨsumoco ifagueequi, Moocaani diiboco tollɨ iicano ifiico ubuunanɨɨboro miyaanoco agaajasujinoco esɨcɨnɨɨboro.
26 Jaamo aaicomoro itaajaqui ɨjɨ diitoco itacurahiihufaño agañɨɨsuneri ɨɨcɨɨboro diitoco iimogobadɨ imoonɨqui ificuunotɨ.

3

Niinoosumi Jillɨ Miyamɨnaa Icaji.

1 Tollɨro bu gaaja ufucu niinoosumi icajino siibadɨ ñɨhicuno iicafucuje.
2 Jaasumi icajimo miyamɨnaa ifi imiguiiharo fanoovaaco omoonɨfifimo, sihidɨ nɨhɨbamɨma iicanoco iimeguefifimo, ifiicoro sihidɨ jeevahi eneefifimo, mɨhɨɨfonehejeque aivo fanoovama icahi, noomoro quehe quehe iicafifimo. Jaamoro Moocaaniditɨ iminootɨno ihiimaafifimo, bu caanimɨ onoonoco: Jii, nootɨmo iicafifimo, sita diitoco imino omoonɨrunehejeque diitoco cabɨɨacujitɨmo, bu jaamo Moocaani iimaahiijɨco bocɨguejitɨmo,
3 sitaaco agaijɨmoro ɨdaasuguejitɨmo, sɨcamañehejeque jɨɨbohocasififimo, iimoyɨɨcɨnocoro omoonɨfifimo, ɨdaasugotɨmo omoonɨfifimo, fanoova iimino jɨɨheguemɨnaa iicamo,
4 iyotocoro imitɨno omoonɨsufifimo, guucɨbatɨmo fanoovaaco omoonɨfifimo, sɨcamañeheje mɨhɨɨfoneriro ijeebɨɨno agahafucuumo. Moocaanico guiinotɨmoro jillɨ ifiicoro imo imo omoonɨsunehejequere iguiinomo.
5 Jaamo Moocaani iimaahiijɨco jillɨ ihɨfuvusuro allɨohifiiriro imino moonɨjimo. Jaarumo tuunamaaijimo toono mityaco miyaano iicarunoco. Tollɨ iicamotɨ diifiico gaihuɨnɨ.
6 Diitoototɨ saatoho iijanofaño ɨjɨcafotomoro agaajatɨmo gaigoomɨco bañɨhicahi. Jaamo gaigoomɨ imitɨri ifiinoco gahafusuhicahi fanoova imogocoro efeehevemere,
7 fahiijɨvaro gaajamoro icarumo miyaanovɨ ufucuro ɨɨfototɨmo.
8 Oono Jane onoobo, Jambre onoobo icamɨsi Moiseque ejenaauubadɨro, bu diito miyaano iicanoco jenaauhicauhi, diitoco ihesamaajene ɨmɨtacumo, iimicuutɨmo icano, bu miyaavogofañodɨ agaajaracuutɨmo.
9 Jaarunaa Moiseque ejenaauumɨsico gaajacɨumo jihovotɨsi iicaunoco. Jaabadɨro bu diito bañɨjitɨhi paryɨ jiinɨje miyamɨnaa diito jillɨ jihovoto iicanoco agaajacɨcuudɨ icano.

Pablo Timoteoco Atajɨɨbano.

10 Jaanotɨ naha ɨɨjoho imino uujoho ɨjɨɨbeguehicabadɨ, bu uujoho iicahicabadɨ, uujoho omoonɨguehicabadɨ, tamiyaavogoco, tajaabɨcɨco, tagaijɨco icano, bu uco ɨjɨɨhevenehejeque ajaabɨcɨhicano,
11 bu uco ɨdaasuno omoonɨhicanehejeque, ɨɨro bu gaajacuuhi uco ɨjɨɨhevenehejeri ɨdaasuno iicahicaunehejeque Antioquia cuumivɨ, Iconio cuumivɨ, Listra cuumivɨ icano. Jaaruno paryɨ tonehejetɨ Aivojɨɨbo uco taajasuhinɨhi.

12 Jaabadɨ paryɨ famooro Cristo Jesuguiiha ifiico iimibachumoro ijeevadɨ ificuumo.
Toonohallɨtɨ diitoco ɨjɨɨheveneri ɨdaasuno icaji.
13 Jaanotɨ iimifiitɨmo, abañɨfifimo icamo imitɨfaño janaanɨcɨvɨro feeji bañɨmoro, bu
ifiicoro abañɨneri icano.
14 Jaanotɨ ɨɨjoho agaajahinɨnofañoro mityano diica, ɨɨro toonoco imino agaajacuuno-
faño. Ɨɨro gaajahi jaanoco mɨɨjoho ɨco ɨjɨɨbeguehinɨnoco.
15 Mɨɨro seemenetɨro ɨɨjoho gaajahi iimino Caatɨnɨhaamefaño onoonoco. Toono ɨco
ɨjɨɨbogonoro taajasufaño ɨco asatyejino Cristo Jesuco imiyaavogonofeenedɨ.
16 Mɨɨro paryɨɨcɨno Caatɨnɨhaamefaño onoono Moocaani ɨɨfusuuboro agaajasuunoco
acaatɨnɨuno. Jaano mɨɨnoco jɨɨbeguehi. Jaanoro imitɨno mihicanohallɨtɨ mɨɨnoco ɨɨbano,
fagoono, mɨɨnoco jɨɨbogono ɨtɨcovono ifiima miicaqui icano.
17 Jaaneri Moocaani jeecɨvomɨnaafi imino agaajaaboro, bu imino iimibaivooboro
paryɨ fanoova imicoro imoonɨqui.

4

1 Jino ɨco guiraano tajɨɨbahi Moocaani ɨmegavɨ, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo
aivojɨɨbobadɨ asaaboro uchuumucuumoco, ubuheemeque icano emeecɨɨboro ijeevadɨ
sahaje udugaacujiibo ɨmefeenevɨ.
2 Jaabo dɨɨbeguehi taajasujɨɨbogoco suufenɨtɨɨbo, jaguisɨfucuro icatɨno, bu tollɨro
miyamɨnaa agaajagomo iicasumi ɨdɨɨbeguejitɨrusumi icano. Imino gaajasu, bu saatoho
imino omoonɨtɨmoco dɨhɨba, fanoovaaco daabɨcɨɨbo fagojɨɨbogo iijɨri.
3 Mɨɨro ufucu iicajino gaseji. Jaasumi miyamɨnaa jaabɨcɨcuujitɨhi aivo iimino jɨɨbogo
iijɨco. Jillɨ iinoro iimogobadɨ ajashutɨmo jɨɨbogomɨnaatɨ iguiinomoro ficujimo diitoco
ijɨɨbeguequi. Jillɨ diito uguubunɨcɨnoco iimogonocoro.
4 Miyaano jɨɨbogoco ibujɨnaago ificucuumoro jihovobogoje fanoova jɨɨbogocoro
miyaano onoomoro: Jii, neejimo.
5 Jaanotɨ ɨɨjoho iimino iijɨco imino ficu, ɨdaasuno idiicarunehejeque daabɨcɨ, taaja-
sujɨɨbogoco ɨdɨɨbeguejinojaagovɨro minifoto, imino dididɨcamaajeque dɨhɨfutusu.
6 Jaanotɨ uujoho tafiico acɨcuuji Moocaani jeecɨveguiiha ɨdaasuno imoonɨcafetequi,
fiitɨvucuuno iguijevejino oovo agasene.
7 Jaabo uujoho iimino moonɨcasico moonɨcasicuuhi, tooneguiiha ɨjineehicaabobadɨ
nijecɨvɨ ɨfutucuuhi, miyaavogoco uujoho ejeevesutɨɨboro imino eetavucuuhi.
8 Jaano jisumi iimino icari ajaadujino uco toomocɨnɨcuuhi. Jaanoco ufucu uco acɨjiibo
Aivojɨɨbo iimino emeecɨɨboro udugaacufiibo. Jaabo ucoro acɨjitɨɨbo, bu tollɨro paryɨ
famooro diibo asaajinoco iimogomoco icano.

Pablo Timoteoco Onoono.

9 Goovano jei disaa uco emeecɨvaabo.
10 Mɨɨro Demas onoobo uco jeevesucuuhi jijeonehejequere janaanɨcɨ aivo
iimoyɨɨcɨmaño. Jaaboro Tesalonica cuumivɨ feehinɨcuubo. Jaanotɨ bu tollɨro Crescente
onoobo feehinɨcuuhi Galacia jiinɨjevɨ ijɨɨbeguequi, bu tollɨro Tito Dalmacia jiinɨjevɨ
feehinɨcuuhi ijɨɨbeguequi.
11 Jaanotɨ ɨdɨɨboro Lucas uuma icahi. Jaanegui Marcoco iguiinooboro sɨva juuga uco
tadyudɨcamaajetɨ ihamusuqui.
12 Jaanotɨ uujoho Tiquicoco galluhinɨhi Efeso cuumivɨ.
13 Asaadɨ jei uudi sɨva tagaachehu tajeebutachehuco Troa mɨcuvɨ Carpo onoobo
iijafañovɨ ejeevesuhinɨchehuco, tollɨro bu tahaameneque, bu tahaamene pergamino-
haamehallɨvɨ acaatɨnɨhaameneque icano.
14 Alejandro onoobo jɨgaiño dudɨcamaajemɨnaafi aivo uco imitɨno moonɨuhi. Jaaboco
jaafa Moocaani toono jaadaco acɨhi.
15 Jaabotɨ bu ɨɨjoho difiico gaihuɨnɨ, mojɨɨbogoco iimogotɨɨboro toonojaagodɨ iicatɨɨbotɨ.

16 Tollɨro bu itɨconɨ aivojɨtoma tahallɨvɨ ihiimaausumi mɨɨhaiñooba tahallɨtɨ icautɨhi uco
aamusumo. Jillɨro famooro uco jeevesuhinɨumo. Jaarunoco uujoho teemehi Moocaani
toonoco esafototɨɨbo iicaqui.
17 Jaarunotɨ uco Aivojɨɨbo Jesucristo uco aamusuubo sefaco acɨuhi. Jaamañoo uujoho
imino imivehi taajasujɨɨbogoco ɨjɨɨbogoobo. Jaamañoo faajiinɨjemɨnaacoro tobogoco
guubusucuuhi, judiomɨ iicatɨmehejeque. Jillɨ Aivojɨɨbo uco sihidɨ ɨñɨhicunehejetɨ taaja-
suuhi.
18 Jaaboro bu uco fanoova iimitɨnehejetɨ ataajasuuboro ficujiibo niquejefañoo iicano
ihaivojɨguiiha. Jaabo Mohaivojɨɨbo Jesuco macahacɨsu fahiijɨvaro. Fɨne.

Niinoono Iijɨco Agalluuno, Bu Imino Onoono Icano.

19 Taajɨco daacɨ Prisca onoogoco, bu Aquila onooboco icano, bu tollɨro Onesiforo
onoobo iijamɨnaaco icano.
20 Jaanotɨ Erasto onoobo Corinto cuumivɨro fitafetehinɨhi. Jaanotɨ Trofi onooboco
ficuuhinɨhi guihuvaaboco Mileto cuumivɨ.
21 Jaabo asaadɨ jɨɨnija ɨmegavɨrocahi disaa. Dijaago Eubulo onoobo iijɨco galluuhi,
bu Pudente onoobo, Lino onoobo, Claudia onoogo icano, bu tollɨro paryɨ monahabomɨ
icano iijɨco galluuhi.
22 Jaafa ɨɨma Aivojɨɨbo Jesucristo icahi, bu jaafa Moocaani famooro amɨɨhaico imino
moonɨhi icano.

TITO

Pablo Tito Onoobedi Acaatɨnɨuhaame.

1 Uujoho Pablo Moocaani jeecɨvomɨnaafi, bu Jesucristo minɨsumɨnaafi icano. Jaabo
uujoho miyaavogojaagovɨ sɨvaqui Moocaani ɨɨcɨmoco, bu miya iimaano ɨtɨcovono imino
fiivojaagovɨ ɨsɨvajinoco igaajaqui,
2 bu ifinɨjitɨno fiivoma mihicajinoco mehesɨcɨnɨnoco igaajaqui icano. Jaanoco
Moocaani abañɨtatɨɨbo: Ifinɨjitɨno fiivoco acɨji, nuuhi sɨɨcɨjetɨro jiinɨje fiivuutɨnaacaro.
3 Jaamaño jino diibo unuusumi mihicacumaño, mɨɨhaico ijɨɨbogoco gaajasucuubo, jino
uco Motaajasumɨnaafi Moocaani ijɨɨbogoco jɨɨbeguequi atajɨɨbanofeenedɨ.
4 Jaaneguiiha ɨɨdi jihaameque caatɨnɨhi Tito ɨɨjoho tamiyaavogo seemene tamiyaabo
idiicabedi. Jaano miyaavogoma ɨɨma mɨsi mihicano. Jaabo uujoho imeguehi Dios
Moocaani, bu Motaajasumɨnaafi Jesucristo icamɨsi ɨco imino omoonɨnoco, bu sajeebɨɨ
icaco aacɨnoco icano.

Tito Creta Chugaivɨ Ududɨcamaaiño.

5 Ɨco uujoho Creta chugaivɨ ficuuhinɨuhi oono imibachurautɨnoco dimibachuqui,
bu quillahutoco ficuuqui Moocaani iijano faacuumivari iicajajefaño oono ɨco
atajɨɨbaubadɨ.
6 Jaanegui quillahutoobo imino iicaqui, sita diibeditɨ: Imitɨno, nootɨmo iicaqui, bu
jaabo saafigo tajere iicaabo iicaqui, bu jaabo seeme miyaavogomɨnaa iicamedɨtɨ sita
diitoco: Iimitɨmo, bu guubutɨmo icano, nootɨmo iicaqui icano.
7 Mɨɨro Moocaani iija toomomɨnaafi obispo onoobo iimino ifi ɨtɨcovono ifiima icanɨcɨhi.
Jaabo jenaaufifitɨɨbo iicaqui, bu icajɨɨsutɨɨbo iicaqui, bu guiriicavefitɨɨbo iicaqui, amo-
casifitɨɨbo iicaqui, bu ajashurunoco guiraano ajaadusuuboro guiraano nɨhɨbamɨco
ɨɨcɨnoco imogotɨɨbo iicaqui icano.
8 Ɨvɨ jillɨro baamɨnaaco imino iijafaño igaayɨcɨhicaqui, bu iimino icaco iimeguequi, bu
imihuseebe iicaqui, bu imino imoonɨhicaqui, bu Moocaanidiro ifiico ificuuqui, bu ifi
imitɨnoco iimogonoco moonɨtɨɨbo iicaqui,
9 bu miyaano jɨɨbogoco diiboco ɨjɨɨbuguunoco jeevesutɨɨbo iicaqui icano. Jaaboro
sitaaco iimino jɨɨbogori iquehecutusuqui, bu ejenaauhicamoco imiyaavuvusuhicaqui
icano.
10 Mɨɨro sihidɨ icamo aivo uguubuhicatɨmo, bu aivo janaanɨcɨ judiomɨfaño icamo
icano. Jaamo sɨcamañooco ihiimaamoro miyamɨnaaco bañɨhicamo.
11 Jaamoco llɨɨnocɨ iimaatɨmo iicaqui. Mɨɨro fajavamɨnaacoro mɨtasumoro feehicamo
mɨjɨɨbogotatɨnoco ɨjɨɨbogomo ɨɨfurumo toonohallɨvɨ nɨhɨbamɨco igaayɨcɨqui.
12 Mɨɨro diito Cretamɨnaa jihovotoco acaanivamo iimaamɨnaafi iyotoditɨro nuuhi:
Cretamɨnaa aivo bañɨfifimo, bu aivo asimɨbadɨ jeevamo, aivo machufifimo, gaiquifi-
ifimo icano, nooboro.
13 Jaabo aivo miyaanoco nuuhi. Jaanegui sefano diitoco fagoo imino imiyaavomoro
iicaqui.
14 Bu jaamoro judiomɨ bañɨfiira jɨɨbogoco miyaavogotɨmo iicaqui, bu oono miyaano
jɨɨbogotɨ uuvuduvehicamo ɨjɨɨbogonehejetɨ icano.
15 Mɨɨro ihesamaaje ɨmɨhɨnivatɨmedi paryɨ fanoova mɨhɨnivatɨhi. Jaanotɨ imiyaavo-
gotɨmedi, bu ihesamaaje ɨmɨhɨnivamedi icano fanooro mɨhɨnivano. Mɨɨro ihesamaaje,
ijeebɨɨ icano paryɨ diitoco ɨmɨhɨnivamaño.
16 Jaamo: Moocaanico magaajahi, unuuruno omoonɨhicanofañodɨ gaajaveechuno
miyaano iicatɨno. Mɨɨro ɨdicufimo, bu guubutɨmo, bu iimino moonɨco ajashuno gaa-
jatɨmo icano.

2

Miyaano Jɨibogo.

1 Jaabo ɨdɨibugusumi miyaano jɨibogofañodɨro dɨibeguehica.
2 Bu amiyato gaifiimɨco dɨibogo guiriicavotɨmo iicaqui, bu iminoro ihesamaaiqui, bu miyaavogofaño imino iicaqui, bu gaijɨma iicaqui, bu jaabɨcɨma iicaqui icano.
3 Bu tollɨro amiyato gaigoomɨ Moocaani iimogobadɨro iicaqui, sɨcamañehejeque jɨibohocasitɨmo, bu guiriicavotɨmo iicaqui icano. Jaaneri imino,
4 bagocajamɨco ejeevamaaisuneri diito aijɨmɨco igaijɨqui, iseemeque igaijɨqui,
5 bu diigo iminoro ihesamaaiqui, bu ajevatɨgo iicaqui, bu iijaco imino iteemequi, imihusegue iicaqui, aijɨ onoonoco jenaautɨgo: Jii, ineehicaqui icano. Jaanofañodɨ mɨihaiñooba Moocaani jɨibogo imitɨno iimaatɨmo iicaqui.
6 Jaabadɨro bu sɨcafeque dinoo: Imihusene iicaqui.
7 Paryɨ ɨijoho omoonɨnofañodɨ diitoco gaajasu. Jaamoco ɨdɨibogosumi imihusene dɨibogo, jejeejeje icatɨibo,
8 iminoro diimaa, toonofeenedɨ mɨijoho: Ɨco dihimitɨ, needino. Tollɨtɨ nucufevejimo oono paryɨ Moocaani jɨibogoco imeguehicatɨmo. ¿Jaamo mɨllɨtɨ bu mɨihaitɨ imitɨno iimaajirahi?
9 Tollɨro bu jeecɨvomɨnaaco fajɨinɨ ihaivojɨto atajɨibanoco paryɨ: Jii, ineehicaqui, diitoco imo imo imoonɨhicaqui, bu onoonoco iimusufifitɨmo,
10 bu nanivatɨmo imihusenere iicaqui. Jaanoco aatyɨmemere famooro igaajaqui Motaajasumɨnaafi Moocaani jɨibogo oovosɨinoco.
11 Mɨiro Moocaani mɨihaico iimihuseque ɨifusuno sɨvahi taajasuco paryɨ miyamɨnaadi.
12 Jaano toono Moocaani imihuse mɨihaico jɨibeguehi mohimitɨco mejeevesuqui, bu jiinɨjeo imogonehejeque icano. Jaamoro jiijehallɨvɨ imino miicaqui, tɨcovono ifiima Moocaanidiro.
13 Tollɨro bu mɨihaico gaajasuno oono oovosɨino sihidɨ ejeevaabo Moocaani Motaajasumɨnaafi Jesucristo asaajinoco oono motoomo mɨihaico unuunoco.
14 Jaabo mɨiro mohallɨvɨ guijeveuhi paryɨ mohimitɨco initɨuboro mɨihaico itaajasuqui, diibota mihicamoro imino momoonɨhicaqui.
15 Jaano jinooco diitoco dɨibogo, quehecutusuuboro, mityama fagooboro icano. Ɨvɨ saatohotɨ difiico taajavusudino.

3

Miyaavogomɨnaa Jillɨ Iicano.

1 Tollɨro bu diitoco desaayu paryɨ aivojɨtoco imityaguehicaqui, bu paryɨ fanoova iiminoonocoro imoonɨhicaqui icano.
2 Tollɨro bu sitaaditɨ imitɨno iimaatɨmo iicaqui, bu sajeebɨima iicamoro sitaama imihiijɨno iicaqui, bu sɨicujeebɨima paryɨ famoovamaryo iicaqui icano.
3 Mɨiro bu mɨihai itɨconɨ tollɨro mɨhɨifomo mihicauhi, bu Moocaani onoonoco: Jii, meneehicautɨhi, jillɨ mɨmɨtacɨnɨuhi, bu fanoohimitɨ imogono, bu fanoohimitɨ imo icaneheje icano jɨjovoto mihicauhi fanoohimitɨfañо mihicaumañо, bu sitaanoco mihimeguehicauhi, mɨjɨihevecɨnɨuhi, bu fahɨgova sitaama mɨjɨihevecasihicauhi icano.
4 Jaarunaaca Moocaani Motaajasumɨnaafi igaijɨco, bu iimihuseque icano miyamɨnaaco ɨifusususmi
5 mɨihaico taajasuubo. Jaaruno mɨihai iiminoco momoonɨunotɨ icatɨno, jillɨ mɨihaico ɨidaasuguumañо. Jaabo mɨihaico taajasuubo Igaijari mɨihaico initɨuno bohofiico aacɨnofeenedɨ. Jaano Moocaani Gaija mɨihaico bohofiima icasuhi.
6 Tollɨro bu Motaajasumɨnaafi Jesucristofeenedɨ Moocaani mɨihaico Igaijaco ajashutɨno acɨuhi.

7 Jaaboro iimihusefañodɨ mɨɨhaico igaayɨcɨqui jaanofeenedɨ mɨɨhai ifinɨjitɨno fiivoco
meteemehicanoco magaayɨcɨqui.
8 Jaano jino aivo miyaano. Jaaneguiiha imeguehi ɨɨjoho jinooco sefano atajɨɨbanoco.
Jaaneri Moocaanico imiyaavogomo iiminocoro imoonɨhicaqui. Jino aivo paryɨ
fameediro imino.
9 Jaanotɨ mɨhɨfono iimaaco deecɨvedino sɨɨcɨjemɨnaa momono guicɨbadɨ iicanehe-
jeque, bu jɨɨhevecasinehejeque, bu oono Moise tajɨɨbahallɨvɨ jenaaucasinehejeque
icano. Toono jillɨ mɨhɨɨfoneheje, jihovoneheje.
10 Jaanotɨ bu saatoho Moocaani iijamɨnaaco siibadɨje udugaacuhachiijɨ fagoo mi-
foocɨro. Jaanoco: Jii, onootɨhachiijɨ diiboco buhɨgovɨ gañɨɨ.
11 Jaano uguubutɨnotɨ gaaja diibo miyaanotɨ ɨmɨtacuunoco, bu iimitɨro diiboco:
Imitɨno, unuucuunoco.

Titoco Ifitacuuno.

12 Uujoho dijaago Artemas onooboco, bu Tiquico onooboco icano agalluudɨ, tollɨ
icarunofaño disaa Nicopoli cuumijaago uco emeecɨtoobo. Uujoho tuucuumivɨ
jɨɨnijadɨɨhico afatyonoco imeguehi.
13 Bu disefadɨno daamusu saafi abogado Zena onooboco, bu Apolo onooboco icano.
Jaamɨsi ucuujɨvaachunoco daacɨ jinejetɨ cuujɨvaachutɨmɨsi ifeequi.
14 Jaanoco aatyɨmemere mota iicamo igaajaqui imino moonɨco. Jaamoro
ucuujɨvaachumoco ihaamusuhicaqui. Tollɨtɨ ifiino sinejeguiiha iimiqui.

Niino Fitacu.

15 Paryɨ jino uuma iicamo dijaa iijɨco galluuhi. Ɨɨjoho bu moojɨco daacɨ miyaavogo-
fañodɨ monahabomɨ iicamoco. Jaafa Moocaani paryɨ amɨɨhaico imino moonɨhi.

FILEMON

Pablo Filemodi Acaatɨnɨuhaame.

1 Uujoho Pablo, jino Cristo Jesu momohallɨtɨ cɨvojafaño iicaabo jihaameque caatɨnɨhi
sano monahabo Timoteoma ɨɨdi, agaijɨɨbo Filemon mududɨcamaaje nahabonɨmɨnaafidi,
2 bu Moocaani iijamɨnaa oono diijafaño igaivehicamedi, tollɨro bu monago Apiadi, bu
Arquipo mɨɨhaico mududɨcamaajeque aamusuhicaabedi icano.
3 Jaamo amɨɨhai magaayɨcɨ Moocaani, bu Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi imino
omoonɨnoco, bu sajeebɨɨ icaco aacɨnoco icano.

Filemon Gaijɨ, Miyaavogo Icano.

4 Fahiijɨvaro uujoho Moocaanico dihallɨvɨ imehicahi. Jaabo diiboma ihiimaasumi ɨɨtɨ
esafetehicahi,
5 Aivojɨɨbo Jesuco ɨɨjoho agaijɨnoco, imiyaavogonoco icano, bu paryɨ Moocaanita
iicamoco agaijɨnoco icano uguubuuboro.
6 Tollɨro bu Moocaanico dilluhicahi oono dimiyaavogoco aatyɨmemere imiyaavogo-
mohallɨvɨ, jaamo Cristo Jesufañodɨ paryɨ iiminoco magaayɨcɨnoco imino igaajaqui.
7 Jaabo tajeebɨɨ jacusucafetehi, bu uujoho sihidɨ imo imo icahi ɨɨjoho sihidɨ gaijɨma
idiicanotɨ. Mɨɨro ɨɨjoho tañahabo, difañodɨ miyaavogomɨnaa jeebɨɨ jacusucafetehi.

Pablo Filemon Jɨjovonohallɨvɨ Filemoco Idilluno.

8 Jaanegui uujoho Cristo minɨsumɨnaafi iicaruubo ɨco tajɨɨbajitɨhi ɨɨjoho omoonɨjinoco.
9 Ɨvɨ jillɨro gaijɨfeenedɨ ɨco dilluhi. Uujoho Pablo amiyaabo iicacuubo, bu jino Cristo
Jesuhallɨtɨ cɨvojafaño iicaabo,
10 ɨco dilluhi jaanɨ Onesimo onoobohallɨvɨ. Jaabo jino cɨvojafaño miyaavogofeenedɨ
taseemenetɨ minifutucuuhi.
11 Itɨconɨ naha Onesimo jillɨ mɨhɨɨfoobo dijɨjovono icauhi. Jaaruubo jisumi
miyaabotɨro mɨsidi icacuuhi, ɨɨdi bu uudi icano.
12 Jaaboco dijaago uujoho siino galluhi. Jaaboco imino gaayɨcɨ tafiico idiicajirubadɨ.
13 Imogorahi jinoovɨ uuma iicanoco dibuunavɨ uco ijeecɨvequi jino Cristo jɨɨbogohallɨtɨ
cɨvojafaño iicaaboco.
14 Jaaruubo uujoho imogotɨhi ɨɨjoho idiimogotɨnoco omoonɨnoco. Jaabo uudi ɨɨjoho
omoonɨno uujoho atajɨɨbaneri icatɨno iicaqui, jillɨ ɨɨro idiimogooboro omoonɨno iicaqui.
15 Fɨne Onesimo ɨɨtɨ dugaavuuhi gueenene sihɨ iicatɨqui. Jaaruubo jisumi ɨɨma
fahiijɨvaro icacuujiibo.
16 Jaaruubo jɨjovonobadɨ icacujitɨhi. Jillɨ jɨjovono janaanɨcɨvɨ imino icacujiibo. Jaabo
agaijɨɨbo dinahaborucuuji. Jaaboco uujoho sihidɨ gaijɨhi. Imi jaano janaanɨcɨvɨ ɨɨjoho
diiboco gaijɨ dijɨjovono iicamaño, bu Mohaivojɨɨbofañodɨ dinahabo iicamaño icano.
17 Jaaneguiiha digataavomɨnaafi uujoho iicahachiijɨ diiboco gaayɨcɨ uco idiica-
jirubadɨ.
18 Jaanotɨ ɨco diibo imitɨno omoonɨuhachiijɨ, bu ɨco edebehachiijɨ icano ucoro toonoco
daadusu.
19 Jaabo uujoho Pablo, jinoocoro tahuseri caatɨnɨhi: Uujoho ɨco jaaduji. Mɨɨro bu
uujoho ɨco neejirahi: Ɨɨjoho tahallɨvɨ guijevejirahi uco edebeneque daaduqui, neejirahi.
Jaarunoco ɨco uujoho nootɨhi.
20 Jaaneguiiha tañahabo, uudi jino iminoco deetavo Aivojɨɨbo Jesuco imiyaavogomo
icanɨcɨbadɨ. Jaaneguiiha tajeebɨɨco daacusu Cristofañodɨ tañahabo idiicamaño.
21 Jillɨ ɨɨdi caatɨnɨhi ɨɨjoho omoonɨjinoco agaajaaboro, bu jino ɨco onoonoco janaanɨcɨvɨ
omoonɨjinoco agaajaaboro icano.

22 Bu tollɨro uudi uujoho ɨɨfetejimañoco tahɨmega dimibachu. Mɨɨro jino
teemehi amɨɨhai Moocaanico midilluhicanoco amɨɨhaico ihacɨqui uujoho amɨɨhaico
emeecɨtejinoco.

Niino Fitacu.

23 Jaanɨ Epafra onoobo dijaago iijɨco galluhi, jino Cristo Jesuhallɨtɨ uuma cɨvojafaño
iicaabo.
24 Tollɨro bu Marco onoobo, bu Aristaco onoobo, bu Demas onoobo, bu Lucas icamo
jino uco tadyudɨcamaajetɨ aamusuhicamo dijaago iijɨco gallumo.
25 Jaafa Mohaivojɨɨbo Jesucristo amɨɨhaico imino moonɨhi.

HEBREOS

Moocaani Illifeenedɨ Ihiimaano.
(Jn 1.3)

1 Sɨɨcɨje naha Moocaani moheedetemɨhaima iimaajiibuuhi saicɨno siibadɨhɨje, jɨɨbogomɨnaafeenedɨ.
2 Jaaruubo jisumi jino niinoosumi mɨɨhaima iimaabo Illifeenedɨ. Jaabo Illifeenedɨ Moocaani paryɨ jiinɨjeneque eheetavuuboro diibo usefaño paryɨ fanoovaaco iicaqui ficuubo.
3 Jaabo diibo Moocaani imi arɨcuco ɨɨfusuubo Moocaani ifi tollɨ ejeevanoco ɨɨfusuubo. Jaabo sefari paryɨ fanoova icahi imityahiijɨfeenedɨ. Jaaboro bu mohimitɨco ifilluuboro casɨɨvuubo niquejefaño Moocaani aivojɨ icagahallɨvɨ, imiyanaagonovɨ.

Moocaani Achi Sihidɨ Jeevahi Niqueje Toomomɨnaa Janaanɨcɨvɨ.

4 Jaamaño Moocaani Achi sihidɨ jeevano minifetehi Moocaani toomomɨnaa allɨnoocɨvɨ. Mɨɨro caani busumijetɨ gaayɨcɨɨbo diito janaanɨcɨvɨ aivo imityamañovɨ.
5 Jaamaño cono bu Moocaani safooba itoomomɨnaatɨ cajaanɨbaco:
Ɨɨjoho taseemene, jifucu uubadɨro idiicaabo, noonova.
Bu cajaanɨbaco:
Uujoho diibo caanitɨ icaji. Jaanotɨ diibo taseemenetɨ icaji, nuunova.
6 Jaanotɨ ɨdɨɨboro Illi iicaaboco jiijehallɨvɨ ɨsɨvauboro nuubo:
Mihimo diiboco paryɨ amɨɨhai Moocaani toomomɨnaa, nooboro.
7 Jaanotɨ diito itoomomɨnaaditɨ nuubo:
Itoomomɨnaaco guibuhubatɨ eheetavoobo, bu ijeecɨvomɨnaaco cɨɨjɨgaiguiihutɨ eheetavoobo icano, noonoro.
8 Jaanotɨ Illiditɨ noono:
Moocaani dihaivojɨ icaga; Jaafa ufucuro ifinɨtɨno fahiijɨvaro icahi, bu ditajɨɨba imino atajɨɨbano iicano.
9 Ɨtɨcovonocoro idiimogooboro imitɨnoco dɨɨheguehi. Jaamaño Moocaani Didios iicaabo ɨco sihidɨ imono icaco acɨhi, digataavomɨnaa allɨnoocɨvɨ, noonoro.
10 Tollɨro bu noono:
Aivojɨɨbo, ɨɨjoho aivo itɨconɨ jiinɨjeque tanooco ficuuhi. Bu jaaboro dihuseri niquejeque deetavuuhi.
11 Jaaruno toneheje finɨji. Jaanotɨ ɨɨjoho ufucuro finɨtɨɨbo fahiijɨvaro diicaji. Jaanotɨ toneheje queemeveji gaachehu ocoomovonɨcɨbadɨ.
12 Jaanoco gaachehuco mihicanɨcɨbadɨ gatatahuruji. Bu jaanoco buunanɨji gaachehuco siino mubuunanɨnɨcɨbadɨ. Jaanotɨ naha ɨɨjoho diiboro fahiijɨvaro diicaji; ufucuro difi finɨjitɨhi, noonoro.
13 Jaamaño mɨɨro Moocaani itoomomɨnaatɨ cajaanɨbaco nuutɨhi:
Tamiyanaagonovɨ casɨɨvo, dimɨnaaco iguiinonɨjinohachuta, nooboro.
14 Mɨɨro paryɨ Moocaani toomomɨnaa jillɨ gaijamɨro Moocaanico ejeecɨvomo. Jaamoco gallufiibo taajasuco agaayɨcɨjimoco ihamusuqui.

2

Mataajajinoco Mejeevesudino.

1 Jaano jillɨ iicaneguiiha aivo imino muguubunɨcɨji oono muguubuhinɨnoco, iimino jɨɨhaitɨ buhɨgovɨ minifototɨmo miicaqui.
2 Jaanotɨ naha sɨɨcɨje Moocaani toomomɨnaafeenedɨ aacɨuno jɨɨbogo sefano icauhi. Jaanoco guubuutɨmo imitɨco omoonɨumoco toonohallɨtɨ ɨdaasuno moonɨcafutuuhi.

3 Jaabadɨro bu mɨɨhai aivo aajashutɨno taajasuco mejeecɨvotɨhachiijɨ, mɨɨhaico
ɨdaasuno moonɨjiruubo. Mɨɨro toono taajasuco itɨconɨ diiboro, Aivojɨɨbo jɨɨbuguuhi.
Jaanobuunatɨ jari toonoco uguubuumo imino agaajacɨumoro mɨɨhaijaagovɨ fatyusuuhi.
4 Jaabadɨro bu Moocaani toonoco imino gaajasuuhi miyaano iicanoco. Toonotɨ
igaajaqui ajabafiiranehejeque, sihidɨ ejeevano, mityano aatyɨmeratɨnehejeque
omoonɨhicaunofeenedɨ, bu tollɨro mɨɨhaico Igaijaco siibadɨhɨje aacɨnofeenedɨ icano
ijeebɨɨ onoobadɨ.

Jesu Inahabomɨ Iicabadɨ Minifutuuhi.

5 Mɨɨro oono toojetɨ mihiimaaje ufucu icajino jiinɨjeque Moocaani itoomomɨnaa
usefaño ficuutɨhi toojeque itaajɨɨbaqui.
6 Mɨɨro samañoohaame Caatɨnɨhaamefaño saatoho neehi:
¿Mɨllɨ ɨɨjoho Moocaani sihidɨ edeevaabo miyamɨnaa sihidɨ ejeevatɨmeditɨ deesamaaji-
rahi? ¿Jaabo collɨhi diito iguijevefimojaago feejirahi?*
7 Mɨɨro jihachutasituro diitoco diitoomomɨnaaguiinovɨ ficuuhi. Jaaruumoco fanoova
imiri, bocɨri icano diitoco bocɨsuuhi. Bu jaaboro diitoco mityaco daacɨuhi paryɨ edee-
tavuunohallɨvɨ.
8 Paryɨ fanoovaaco diitoguiinovɨ ficuuhi, noono.
Jaamaño tollɨ paryɨ miyamɨnaafiguiino ificuucumaño diitoguiinovɨ fanooro icacuuno.
Jaaruno fañehiica mahatyɨmetɨhiica paryɨ fanoovaro diito iijɨco obocɨgonoco.
9 Jaarunofaño mahatyɨmehi Jesuco jihachutasituro Moocaani itoomomɨnaatɨ guiinovɨ
ificuunoco. Moocaani sihidɨ igaijɨma iicamaño imuguuhi diibo famoohallɨvɨro igui-
jeveujinoco. Jaaruubo jisumi diiboco Moocaani bocɨgusuhi ɨdaasuno iicauboro igui-
jeveuno jaada.
10 Jaamaño Moocaanidi fanoova choomotɨhi diibofeenedɨ. Jaabo Moocaani imeguehi
famooro iseeme iimihɨgo niquejefaño ofoonoco. Tooneguiiha Moocaani Jesucristoco
ɨdaasuno moonɨsuuhi imi Taajasumɨnaafitɨ iicaqui.
11 Jaamaño paryɨ imibachucɨnɨcuumoco ijeevadɨ ificuucuumo, bu diitoco imibachu-
ubo icano paryɨ sacaanitaro. Tollɨ iicamaño Moocaani Achi nucufeguetɨhi diitoco:
Tañahabomɨ, onoobo
12 Caatɨnɨhaamefañodɨ:
Ɨɨtɨ iimaaji uujoho tañahabomɨma. Jaaboro ɨco imeji dimasineri igaivomɨnaafeenevɨ,
noonoro.
13 Tollɨro bu noono:
Uujoho Moocaanicoro esɨcɨnɨji, noonoro.
Jaabadɨro bu siino noono:
Jineeri icahi, jino seemeque Moocaani uco aacɨhinɨmoma, noonoro.
14 Mɨɨro jaamo miyamɨnaa seemere ihuucuma, itɨɨjohoma icano iicamo. Jaabadɨro bu
tollɨro Jesu minifutuuhi ihuucuma, bu itɨɨjohoma icano iguijeveuqui. Jaano iguijeve-
uneri oono guijenɨ mityama iicauboco ɨjɨco ifinɨsuqui.
15 Jaamaño jillɨtɨ taajasuubo oono paryɨ famooro iguijeveneque iiguimoro jɨjovotobadɨ
iicacuumoco.
16 Jaamaño Moocaani toomomɨnaaco ihamusuqui saautɨɨbo. Jillɨ Abraham
iyaachimɨhaicoro aamusuvaubo saauhi.
17 Jaamaño diito inahabomɨ iicaubadɨro icaubo sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ iicaqui
jeevesutɨɨbo iicamaño, bu sihidɨ ɨdaasugoma iicaqui Moocaani ɨmefeenevɨ, tollɨro bu
miyamɨnaa imitɨco ibuusuqui ifiico ɨdaasuno omoonɨnofeenedɨ.
18 Mɨɨro ɨdaasuno iicauneri ifi nɨsucafutuuhi. Jaamaño jisumi amusuubo tollɨro
ɨnɨsucafotomoco.

---

* **2:6** Sahaamefaño noono: Miyamɨnaafi.

3

Jesu Moise Janaanicivi Jeevahi.

1 Tañahabomi, amiihai mihimibachucinicumaño ijeevadi mihicamo, Moocaani
ita iicaqui ucuuhuvamooto mihicamo imino magaaja Cristo Jesu mohiimaa iiji
minisuminaafiti iicanoco, bu sacerdotemi aivojiibo diibo iicanoco icano.
2 Jaabo Jesu Moocaanima imino icauhi. Jaaboco Moocaani jino dudicamaajehallivi
ficuuhi. Jaabadiro bu tolliro Moise imino icauhi Moocaani iijano miyaminaaco
ejeecivuunovi.
3 Jaarunofaño Jesu janaanici toonovi ibocima icahi Moise janaaniciviı; oono iijaco
eheetavoobo tooja janaaniciviı ibocima iicaniciibadi.
4 Miiro iijanoco eheetavomo iticovoociviı icahi. Jaarunofaño paryi fanoovaaco eheetavuubo Moocaani.
5 Jaabadi Moise aivo imino icauhi Moocaani iijaco ejeecivehicaunovi:
Ududicamaaihicaunobuunati Moocaani eheetavuujinoco ijiibogono.
6 Jaarunofaño aivo Cristo janaanici imino icahi Moocaani iijaminaa miihai mihicamoco otoomoobo. Jaamo miihai Moocaani iijaminaa mihicamo sefano mihicamoro
mehesiciniqui, diibo onoonoco imo imo momoonimoro mimiyaaveguequi niinofucuvi.

Moocaani Cuumiminaa Ajaguisijino.

7 Miiro jaamaño, Moocaani Gaija neehi Caatinihaamefañodi:
Jaachiiji amiihai Moocaani iiji co muguubuhachiiji
8 amiihai jeebiico mucuhufutusudino, johono sicaihigovi iicausumi Moocaanijaagovi
isifiiratuumoro diiboco inisuumo iicaubadi.
9 Tahigo amiihai eedeetemihai uco nisuuhi, buhicagaha cuarentadi ficabava ticovovi
tahi uujoho omoonihicaunoco atyimehicaurumo.
10 Jaanoma iicaubo diitojaa isifiiratuuboro nuuhi:
Jilli fahiijivaro ijeebiinoco imitasumoro fahigova igomoro icahicamo, jaamoro imeguehicatimo taajiihaico agaajanoco, nooboro.
11 Jaamaño uujoho toonohalliti diitojaa isifiiratuuboro tamomofañodi, nuuhi:
Uuma ajaguisijimañovi diitoco ifutusujitihi nooboro, noono.
12 Tañahabomi, jaaneguiiha mehesicini cajaatyoba amiihaiti iimitino jeebiima iicamoro
toonoco mitasudino iicaabo Moocaaniditi diiboco mimiyaavogotimaño.
13 Tolli icatimoro fahigovavi fafucuvaaciviro mequehecutusucasi jisumi jino
iicanohachuta. Jaamo amiihaiti cajaatyobaco imiti bañitino icadino. Jaaneri amiihai
jeebii Moocaaniditi jenaauno minifetedino.
14 Jaanoti siicijetiro mehesicininoco suufenitimo toonofañoro quehecuno mihicamoro
niinofucuvi mihifotohachiiji, Cristojaagoti samañoonoti mataañovaji.
15 Miiro jilli noono:
Jaachiiji Moocaani onoonoco muguubuhachiiji amiihai jeebiinoco mucuhufutusudino,
johono diibojaa isifiiratuumo iicaubadi.
16 ¿Cajaatyo nacu diibo iimaaco guubucuurumo diibojaa isifiiratuumo? Eti bu johono
paryi Moise Egipto jiinijeti isivaumo.
17 ¿Nacu bu cajaatyoma Moocaani sifiiratuuhi cuarentadino ficabava ticovovi? Eti bu
diito Egipto jiinijeti isivaumo oono imitico eheetavuumoma. Jaamo diito paryi finiuhi
sicaihigovi, iguijeveumo.
18 ¿Nacu bu cajaatyoco Moocaani imomofañodi nuuhi: Tafaño majaguisijihigo
mihifetejitihi, nooboro? Eti bu diibo unuunoco: Jii, unuutimoco.
19 Miiro magaajacuuhi imiyaavuguutimaño diito iifutuutinoco.

4

1 Jaamaño ufucu Moocaanima majaguisɨjinoco aacɨguunoma mihicanohachuta imino
mehesɨcɨnɨ amɨɨhaitɨ saatoho toonovɨ ɨɨfototɨmo mihicadino.
2 Mɨɨro mɨɨhaico bu acɨumo tobogo taajasujɨɨbogoco diitoco iicaubadɨro. Jaaruno diito
uguubuuruno diitoco imino moonɨutɨhi uguubuurunoco imiyaavuguutɨmaño.
3 Jaanotɨ naha mɨɨhai toonoco mimiyaavogomaño toono jaguisɨfaño mɨhɨfetehi. Oono
Moocaani jillɨ nuuhi:
Jaamaño diitojaago uujoho ɨsɨfiiratuuboro diitoco nuuhi tamomofañodɨ, uuma
ajaguisɨjimañovɨ ɨɨfetejitɨmo, nuubo Moocaani.
Jaarunofaño Moocaani jiinɨjeque ifiivusunotɨro itɨconɨubo eetavuubo imivuudɨ
jaguisɨubo.
4 Jaamaño mɨɨro samañoohaame Caatɨnɨhaamefaño jillɨ noono jaguisɨfucuditɨ:
Sahuse juugahusetɨ safucu icano nigacɨtɨ idudɨcamaajetɨ Moocaani jaguisɨuhi, noonoro.
5 Siino bu Caatɨnɨhaamefaño noono:
Ɨɨfetejitɨmo uuma ajaguisɨjihɨgo, noonoro.
6 Jaarunofañehiica icamo saatoho toono jaguisɨfaño ɨjɨcafetejimo. Jaanotɨ itɨconɨ toono
taajasujɨɨbogoco uguubuurumo toonofaño ɨfutuutɨhi: Jii, noomoro imiyaavuguutɨmaño.
7 Jaamoma iicaubo Moocaani siino bu oovɨcɨuhi jisumico, jino mihicasumico. Mɨɨro
Moocaani mɨɨhaima iimaahi, toonobuunatɨ goovacuutɨnotɨ David unuunofeenedɨ. Oono
Caatɨnɨhaamefaño onoonoco munuucuuhi. Jaanoco bu siino meneehi:
Jaachiijɨ Moocaani iijɨco muguubuhachiijɨ amɨɨhai jeebɨɨco mucuhufutusudino, noono.
8 Jaanotɨ Josue diito israelmɨco toono jaguisɨco ihacɨuruva, Moocaani siino sifucuditɨ
iimaacuujitɨrahi.
9 Jaanegui icanehiica sano Moocaani cuumimɨnaa ajaguisɨjino.
10 Jaamaño mɨɨro Moocaanima ijaguisɨqui ɨjɨcafotoobo, idudɨcamaajetɨ ajaguisɨcuubo,
oono Moocaani iinotɨ ajaguisɨcuubadɨ.
11 Jaanegui masɨɨ mesefaquifetequi toono majaguisɨjinofaño mɨhɨfetequi. Jaanegui
saatohoba johono, imiyaavuguutɨmo iicaubadɨ mihicadino.
12 Mɨɨro Moocaani iijɨ buheehi mityama icano aivo janaanɨcɨ sɨɨjevano fanoova
aamɨgano fahɨgovaacɨtɨ iijɨno iicano sɨɨjeva janaanɨcɨvɨ sɨɨjevano. Jaamaño mojeebɨɨ,
mohesamaaje icano faicuvano icarunoco adɨcɨno, bu miyamɨnaafi ifiico faabeheri
adɨcɨno icano. Jaanoro foovono miniiyuno mohesamaajeque, mojeebɨɨ esɨcɨnɨco icano.
13 Aivo jinehejeba chahahi Moocaani ifiivusuuno toonotɨ afataniivejiruno. Paryɨ
fanoovaro foovono icacuuhi faayacafutucuuno. Jaadɨ johono diibo ɨmefeenevɨ mo-
himitɨco mihimibachujiibo ɨmefeenevɨ.

Jesu Aivo Janaanɨcɨvɨ Sacerdotemɨ Aivojɨɨbotɨ Icahi.

14 Jesu Moocaani Achi aivo janaanɨcɨvɨ mɨɨhai sacerdote aivojɨɨbotɨ icahi. Jaabo
niqueje janaanɨcɨ Moocaani ɨmefeenevɨ aivo ɨɨfotoobo. Jaanegui imino momoonɨqui
mohiimaa iijɨco.
15 Mɨɨro mɨɨhai sacerdotemɨ aivojɨɨbo mɨɨhaico ɨdaasuguejirahi moniinovanotɨ, mɨɨro
mɨɨhaico iicabadɨro diiboco fanoova ɨnɨsuuneri ɨdaasuno icaubo. Jaaruubo imitɨco
moonɨutɨhi.
16 Jaanegui masɨɨ imino mimiyaavogomoro Moocaani sihidɨ gaijɨma iicaabovɨ mi-
fiitɨvequi. Toonotɨ mɨɨhaico ihɨdaasuguequi, jaaboro iimihuseri mɨɨhaico ihamusuqui
sihidɨ ɨdaasuno mihicasumi.

5

1 Famooro sacerdotemɨ aivojɨto iicamoco miyamɨnaafeenetɨ ɨɨcɨmoro toonofaño ficu-
umo Moocaani ɨmefeenevɨ miyamɨnaahallɨvɨ iimaajinoco, bu diibo jeecɨvoco iheetave-
qui, asimɨco agaisiraicɨmoro Moocaanico tooneri ijeecɨvequi miyamɨnaa imitɨhallɨvɨ
icano.

2 Jaabo diibo sacerdotemɨ aivojɨɨbo, bu icaruubo ififañodɨ iniinovanoma iicamaño, bu
amusujiruubo agaajatɨmehejeque, iimino jɨɨhaitɨ ɨmɨtamehejeque icano.
3 Jaabo bu ifi niinovama iicamaño jeecɨvo asiri Moocaanico iimitɨhallɨvɨ jeecɨvefihi,
oono miyamɨnaa imitɨhallɨvɨ iicanɨcɨbadɨro.
4 Jaamaño aivo cajaatyooba jillɨ iinoro sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ icatatɨhi. Moocaaniro
ɨɨcɨɨboro toono obocɨmañovɨ ficufihi, johono Aaron onooboco iicaubadɨ.
5 Jaabadɨ tollɨ Cristoco moonɨubo: Jillɨ iinoro diibo sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ icautɨhi. Jillɨ
Moocaaniro diiboco toono bocɨfaño ficuuhi diiboco unuubadɨ:
Ɨɨjoho taseemene, jifucu uubadɨro idiicaabo, nooboro.
6 Jaabadɨro bu samañoohaame Caatɨnɨhaamefaño diiboco nuubo:
Ɨɨjoho sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ fahiijɨvaro idiicaabo, Melquisede onoobobadɨ edeevaabo,
nooboro.
7 Jaabo Cristo jiijehallɨri iicausumi sihidɨ Moocaanima iimaahicaubo sefano ihaallɨɨ
tofaihuco gañɨɨboro dilluhicaubo diibo Moocaani diiboco guijevefañotɨ ataajasuujiruno
mityama iicaaboco. Jaanoco Moocaani guubuuhi diiboco idilluhicaunoco Moocaanico
miyanotɨro ejeecɨvehicamaño.
8 Jaamaño Cristo Illi icauruubo gaajauhi: Jii, onoonoco ɨdaasuno iicauboro iguijeveuno-
fañodɨ.
9 Jaaneri aivo ifiico imino ɨɨfutusucuumaño ufucuro ifinɨtɨno taajasu abajaabotɨ iicanovɨ
ɨɨfutuubo paryɨ oono diibo onoonoco: Jii, onoomedi.
10 Jaamaño Moocaani diiboco sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ ficuuhi Melquisedebadɨ ejee-
vaaboco.

Aivo Ñɨhicuno Miyaavogoco Mejeevesuruva.

11 Aivo ajashutɨno jinohallɨvɨ meneejino icahi. Jaaruno aivo tɨhɨɨno mɨjɨɨbeguejiruno,
amɨɨhai magaajagotɨmaño.
12 Aivo gueenecuuno mihicano jisumi jɨɨbogomɨnaatɨ mihicatacuuno. Jaarumehiica
mihimeguehi siino amɨɨhaico sita ɨjɨɨbogonoco; Moocaani iijɨ jɨɨbogo aivo ɨtɨhɨɨtɨnotɨ.
Aivo jillɨ fañoovɨro miniinovatucuuhi. Aivo jillɨ miyaavogofaño mujusitɨhi. Jillɨro
mɨfañofaihuco aaducuujimobadɨ mejeevacuhi.
13 Mɨɨro Moocaani iijɨco ajashunoro agaajamo seeme mɨfañotɨotobadɨ iicamo. Jaame-
hiica gaajatɨhi ɨtɨcovono ifi icaco.
14 Jaanotɨ fanoocoro imino emeecɨmo oono jusitamobadɨ ejeevacuumo, fanoovaaco
udugaacunoco agaajacuumo, iimitɨnoco iiminofeenetɨ aatyɨmeneque ejeevamaaicu-
umo icano.

6

1 Jaanegui masɨɨ janaanɨcɨvɨro mefeequi miyaavogofaño jusimoro Cristoditɨ itɨconɨ
mɨɨhaico ɨjɨɨbuguunocoro meesudino, siino janaanɨcɨvɨro gaajamoro mofoo. Mɨɨnoco
guijevefaño asatyefinehejeque mejeevesunoco magaajacuuhi. Bu tollɨro Moocaanico
mimiyaavogonoco magaajacuuhi.
2 Bu nitɨhallɨvɨ ɨjɨɨbogonehejeque, bu miyaavogomɨnaahallɨvɨ ihuseque ificujineheje-
hallɨvɨ ɨjɨɨbogonehejeque, bu uchuumucuumo siino ubuheetejinehejeque, bu ufucuro
ifinɨjitɨno cɨɨjɨgaifaño efeejinehejeque icano magaajacuuhi. Jaarunaaca janaanɨcɨvɨro
gaajamorohiica mofoo.
3 Jaanoco tollɨ momoonɨji Moocaani iimogohachiijɨ.
4 Jaamaño mɨɨro saatoho seseeque agaayɨcɨhinɨcuurumo, bu Moocaani aacɨno imoco
gaajacɨhinɨcuurumo, bu tollɨro Moocaani Gaijatɨ agaayɨcɨhinɨcuurumo.
5 Moocaani jɨɨbogo imoco gaajacɨhinɨcuurumo, bu ufucu iicajino jiinɨje mityaco icano
agaajacɨhinɨcuurumo,
6 siino dojɨcuvɨro eedeehifijaagovɨro uhuumimoro Cristoco ejeecɨvucuutɨmo siino
eedeehifi jeevesufeenedɨ bohomotɨ miniiyuracuujitɨhi. Jaamo diitoro siino Moocaani

Achico dojɨcuvɨro ɨmohobujehallɨvɨ metetecubadɨ omoonɨmoro diiboco miyamɨnaa ɨmefeenevɨ dejecumoro icahicahi.
7 Jaamo jiinɨjebadɨ, fahiijɨvaro toojehallɨvɨ niijaba aaigonoco adujere iicanɨcɨbadɨ jeevamo: Jaaje toojeque ududɨcamaaimedi imino basutaaco ihiinusujere inoovasuruva, toojeque Moocaani imino omoonɨnoma icaje.
8 Jaanotɨ jarɨɨmocoro, ñaavahucoro icano ihiinusuhachiijɨ jinehejebaguiiha imitɨje. Jaamaño Moocaani: Imitɨno, onooboro afaijanoguiinovɨ aaquetejije. Jaanofeenevɨ jɨgasucafetejije. Jaabadɨ dojɨcuvɨro eedeehifijaagovɨro uhuumimoro Cristoco ejeevesumoco Moocaani faijaji.

Mohesɨcɨnɨ Mɨɨnoco Sefano Ficuuhi.

9 Agaijɨmo tañahabomɨ, jillɨ munuurunaaca, aivo imino magaajahi, amɨɨhaitɨ ajashutɨno Moocaani mɨɨhaico imino omoonɨno mohallɨvɨ taajasuma asaanoco.
10 Mɨɨro Moocaani aivo iimiibo. Jaamaño jabajeevejitɨɨbo amɨɨhai momoonɨhicanoco, bu diiboco amɨɨhai gaijɨco mɨhɨfusumoco, miyaavogofeenedɨ monahabomɨ iicamoco mahamusuhicanofeenedɨ; bu jaanoco jisumihachutahi moonɨmerehi mihicahi.
11 Jaanegui mihimeguehi famooro mɨɨhai toonoco mɨhɨfusumoro mofoomo nijequevɨ mɨhɨfotonoco. Jaamo imino mɨhɨfutusuhi oono meteemehicanoco.
12 Mɨɨhai mihimogotɨhi amɨɨhai majaparyatonoco. Mihimeguehi oono imiyaavogofeenedɨ, bu ijaabɨcɨfeenedɨ icano Moocaani aacɨguunoco agaayɨcɨmoro iicabadɨ mihicanoco.
13 Mɨɨro Moocaani onoonoco Abrahamco aacɨusumi ififañodɨro oovɨcɨuhi miyaano iicaujinoco. Aivo diibo janaanɨcɨvɨ iicamo momofeenedɨ ohoovɨcɨujirumo achahaumaño.
14 Mɨɨro jillɨ nuubo: Miyanotɨro aivo ɨco imino moonɨji. Jaaboro ɨco ajashujitɨno diiyaachimɨhaitɨ aacɨno, nooboro.
15 Jaanoco Abraham tuumuuhi jaabɨcɨɨboro. Jaamaño gaayɨcɨubo Moocaani diiboco unuubadɨ.
16 Jaabadɨro bu miyamɨnaa siinoco unuusumi noonɨcɨmo diito allɨnoocɨvɨ iicaabo Moocaani momofeenedɨ. Jaano siino miyaano iicanoco, unuusumi Moocaani momofeenedɨ unuucuunoco, ¿mɨllɨ bu janaanɨcɨvɨ siino mejenaauucuujirahi?
17 Jaamaño Moocaani imomofeenedɨ nuuhi aacɨguuno miyaano iicajinoco foovono ihɨfusuqui toono ibusumijeque aacɨguunoco agaayɨcɨjimoco, bu jaano unuucuuno siino boobanɨcafutucuutɨhi iicaujinoco icano.
18 Jaamaño icano minoocɨ diibo, bu diibo unuucuuno icano oboobanɨracuutɨno. ¿Jaanohocɨfeenedɨ mɨllɨ bu Moocaani unuucuunoco bañɨjirahi? Jaanofeenedɨ mɨɨhaico Moocaani acɨhi sefano majacusucafotomoro meteemehicanoco mohɨmega ificuunoco magaayɨcɨqui.
19 Jaano toono esɨcɨnɨ sefano iicanoro mojeebɨɨco cuhufono ficuuno. Jaano jino esɨcɨnɨ iicanoma mɨɨhai mihicano mɨɨhaico cuhufono ficuuhi niquejefaño iicaja Moocaani iija gaachehubaryutyɨgaba tɨcovo.*
20 Jahɨgo tobaryu tɨcovo Jesu jɨcafutuuhi mohallɨvɨ mɨɨhaidi jɨɨhaico ifaayɨcɨqui. Jaamaño jillɨtɨ Jesu sacerdotemɨ aivojɨɨbo fahiijɨvaro iicanovɨ ɨfutuuhi. Jaamaño Melquisedebadɨ jeevaabo.

7

Jesu Sacerdotemɨ Aivojɨɨbo Melquisedebadɨ Jeevaabo.

---

* **6:19** Sahaamefaño jillɨ ficuumo: Toono esɨcɨnɨ sefano iicanoro mojeebɨɨco cuhufono ficuuno, ancla cɨɨjɨgai meenegaco samañovɨro cuhufono ificuunɨcɨbadɨ onoonoco.

1 Jaanɨ Melquisede onoobou Salem cuumio aivojɨɨbou. Jaabo Moocaani caamovohɨ
iicaabo sacerdoteu. Jaabo Melquisede Abraham mɨnaavɨ jiinɨjene aivojɨtoco igui-
inonɨjeuhɨgotɨ uhuumiuboco acabaacutuuboro diiboco: Imino, nuuhi.
2 Jaaboco Abraham acɨuhi fahuseecɨsaaje iicanotɨ sanoosaacoro toono abajatoco
iguiinonɨunotɨ ɨɨcɨunoco. Jaano Melquisede onoono momo jillɨ eneejiruno: Itɨconɨ,
iimino Aivojɨɨbo, eneejiruno. Jaabo Salem aivojɨɨbo iicaumaño, bu: Sajeebɨɨ ica aivojɨɨbo,
eneejiruno.
3 Jaabo buhugaavocafetehi caanima, seejɨma, bu iheedetemɨhaima icano chahaabo.
Jɨɨbogoratɨno diibo fiivotɨ, bu iguijevetɨ icano. Jaabo Moocaani Achibadɨro iicacuubo
sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ fahiijɨvaro icacuubo.
4 Jaanoco jisu magaajacuuhi Melquisede aivo sihidɨ jeevaabo iicaunoco. Mɨɨro
moheedeebe Abraham icauruubo diiboco acɨuhi fahuseecɨsaaje iicanotɨ sanoosaacoro
moonɨcasivɨ aivojɨto nehejeque udumɨtɨɨcɨunotɨ.
5 Mɨɨro Moise tajɨɨba onoobadɨ Levi iyaachimɨhai sacerdotemɨ iicamo miyamɨnaaco in-
ehejetɨ fahuseecɨsaaje iicanotɨ sanoosaacoro ajaadusuno tajɨɨbama icamo; buhɨcagaha
diitobadɨro bu Abraham iyaachimɨhai icarumo.
6 Jaanotɨ Melquisede Levi iyaachimɨoobo icautɨruubo Abrahamco jaadusuuhi
fahuseecɨsaaje iicanotɨ sanoosaacoro. Jaabou diiboro Abraham Moocaani aacɨguunoco
agaayɨcɨubo. Jaamaño jillɨtɨ Melquisede Abrahamco: Imino iicajinoco, nuuhi.
7 Jaanoco famooro gaajacuhi diiboco: Imino iicajinoco, onoobo diibo janaanɨcɨ sihidɨ
ejeevaabo iicafinoco.
8 Jaanotɨ jino mofeeneri iicamo fahuseecɨsaaje iicanotɨ sanoosaacoro agaayɨcɨmo,
jillɨ tɨcovo miyamɨnaaro iguijevefimoro. Jaanotɨ Caatɨnɨhaame iimaahi Melquisede
iguijevetɨɨbobadɨ iicaabeditɨ.
9 Jaamo paryɨ Levi iyaachimɨhai sacerdotemɨtɨ iicamo jisumi fahuseecɨsaaje iicanotɨ
sanoosaacoro miyamɨnaaco ajaadusuhicamo, bu Levi icano tollɨro Melquisedeque
fahuseecɨsaaje iicanotɨ sanoosaacoro jaaduuhi sano Abraham ajaadusumiro.
10 Mɨɨro jaasumi Abraham ififañerehiica iyaachimɨhai icauhi Melquisede diiboco
aatyɨmeteusumi.
11 Mɨɨro Israel cuumimɨnaa tajɨɨbaco gaayɨcɨuhi sacerdotemɨ Levitamɨ jaamoro Aaron
iyaachimɨhaifeenedɨ. Jaano miyanotɨro toono tajɨɨbaco omoonɨmoco Moocaanijaagovɨ
isatyejiruva collɨhiicaqui, bu siino sifi sacerdote saajirahi. Jaabo Aaron yomoobo
icacuujitɨno Melquisedebadɨro iicaburucuuji.
12 Jaamaño sacerdotemɨ sifiitɨ ubuunanɨcafutucubadɨro, bu tajɨɨba buunanɨcafetehi.
13 Jaabo Mohaivojɨɨbo diibeditɨ jino Caatɨnɨhaame jillɨ onoobo, siicuumi israelmɨ
cuumioobo, tuucuumitɨ mɨɨhaiñoobahiica sacerdotetɨ iicatɨ cuumioobo.
14 Mɨɨro imino gaajaveechuno Mohaivojɨɨbo Juda cuumitɨ asaauno. ¿Mɨɨro Moise
mɨllɨba nuutɨhi jiicuumiditɨ, sacerdotemɨditɨ ihiimaausumi?
15 Jaano jino aivo foovono icahi bohono sacerdote Melquisedebadɨ ejeevaabo
ajafevene.
16 Jaamaño miyamɨnaa tajɨɨba unuumaño diibo sacerdotetɨ icautɨhi. Jillɨ oono
ifinɨsuratɨno ifi mityari diibo sacerdotetɨ icahi.
17 Mɨɨro jino Moocaani jillɨ diibeditɨ onoono:

Ɨjoho fahiijɨvaro sacerdotetɨ idiicaabo, Melquisedebadɨ edeevaabo, nooboro.
18 Jaamaño jillɨtɨ eedeetajɨɨba buhɨgovɨ ficucafetehinɨcuuhi, toono iniinovaumaño iim-
iutɨmaño.
19 Mɨɨro toono Moise tajɨɨba jinejebaco imitusuutɨhi. Jaamaño toonobuuna aivo iiminoco
mehesɨcɨnɨnoma mihicahi, toonofeenedɨ Moocaanivɨ mifiitɨvonoma.
20 Jinooco Moocaani eetavuuhi imomofeenedɨ unuuboro.

21 Jaanoti saatoho sacerdotemi jilli ticovonoro icauhi Moocaani imomofañodi unuutimo. Jaanoti naha diibo sacerdoteti iicajino Moocaani momofañodi noocafutuuhi. Miiro Caatinihaamefañodi diiboti neehi:

Aivojiibo imomofañodi unuucuuno, siino boobanicafutucuujitihi: Ijoho fahiijivaro sacerdoteti idiicaabo Melquisedebadi edeevaabo, nooboro.

22 Jaamaño Jesu bohonohiiji eedeejihallivi aivo iiminoco agaajasuubo.

23 Miiro iticonio sacerdotemi aivo ajashutihi, iguijevehicaumaño gueenene icahicautimo.

24 Jaanoti Jesu iguijevetatimaño diibo sacerdoteti iicano sifiivi siino jeenetihi.

25 Jaamaño fahiijivaro taajasujiruubo diibofeenedi Moocaanivi ifiitivomoco, ufucuro milli iicatimaño diitohallivi Moocaanico idilluhicaqui.

26 Jaamaño Jesu aivo miya sacerdotemi aivojiibo miihai mihimogoobo. Diibo aivo iimiibo, idicubama achahaabo imitibama achahaabo imitiminaati ijeevadi udugaacuubo, bu caamovono niqueje janaanicivi agañiiyicicafutuubo icano.

27 Jaamaño saatoho sacerdotemi aivojito iicabadi jeevatiibo diito naha asimico agaisiraicimoro fafucuvaaciviro jeecivoco eetavehicamo. Jaanoco iticoni sacerdote iimitihallivi jeecivehi. Jaanohallivi jari miyaminaa imitihallivi jeecivomo. Jaanoti Jesu sano famoohalliviro jeecivucuuhi, safooro ifiico iinoro aaciusumi.

28 Jaanoti Moise tajiiba ficuuhi miyaminaa iimitimoco. Jaanoti toono tajiibabuunati Moocaani imomofeenediro unuuno Illi Jesuco ficuuhi sacerdotemi aivojiiboti. Jaamaño diibo milli iicatiibo fahiijivaro iicaqui imiiboti eetavocafetehi.

8

Jesu Bohono Iijihallitti Iicaabo.

1 Aivo jino imiyaanoco monoono, miihai sacerdotemi aivojiibo Cristo jilli ejeevaabo casiivutuuhi niquejefaño Moocaani aivoji icagahallivi imiyanaagonovi.

2 Jahigo sacerdoteti jeecivoobo imiyaaja iimija Moocaani iijafaño. Jaaja miyaminaao useti eheetavocafotoja icatino; Aivojiibofeenediro iicaja.

3 Paryiicino sacerdotemi aivojitoti ificucafotomo icahi asimico agaisiraicimoro Moocaanico ijeecivequi. Jaamaño bu tolliro Jesucristo iguijeveuneri ita iicamohallivi jeecivuuhi.

4 Jaabo jiijehalliviro iicaruva ajashunogayi sacerdoteti icajitiruubo. Miiro icamehiica sacerdotemi Moise tajiiba onoono jeecivoquerehiica omoonimo.

5 Jaamo jito sacerdotemi ijeecivoco moonihicahi niquejefaño iicaja ijimico iicijahajefañoro. Magaajahi jilli ihijimiro iicanoco, miiro Moise tabernaculo onoojaco iheetavequi omooniusumi, Moocaani diiboco nuuhi: Meeci, jaaboro imino deetavo paryi, johono ico ifagajihallivi iifusuujabadiro, nooboro.

6 Jaanoti naha miihai sacerdotemi aivojiibo Cristo ijeecivoco eetavehi. Aivo janaanici imiyajeecivoco eetavoobo diibo bohono iijihallitti iicaabo toono aivo imino onoocininoco aaciguunofañoti iicano iicamaño.

7 Jaanoti iticoni unuuno iiji iimiuruva, chahajiruno siino bohono iijico eheetavono.

8 Jaarunaa miiro Moocaani tusumio miyaminaa imitico atyimeuhi Caatinihaamefaño diitoti unuubadi:

Aivojiibo Moocaani neehi: Icajinehiica uujoho bohono iijico Israel miyaminaama, Juda miyaminaama icano eheetavono.

9 Diito eedeetemihaima eheetavuno iicabadi icajitino, johono diitoco ihuseti agaayiciuboro Egipto jiinijeti ihiinusuusumi. Jaaruno diitoco unuuno taajico imino mooniutimo. Jaanoma iicaubo diitoco jeevesuuhi, noobo Moocaani.

10 Jaanoti ufucu iicaji tufucujebuunati Israel cuumiminaama taajico eheetavejino jilliji,
noobo Moocaani: Tatyajiibaco ficuji diito esicinifañoo. Jaaboro ijeebiinofañoo toonoco
caatiniji. Jaadi jari uujoho diicaaniji. Jaanoti diito uuti taacuumiminaaji.
11 Jaadi iticovoocivi saafiisari igataavominaafico, bu inahaboco icano Aivojiiboco igaa-
jaqui jiibogorajitino, famoovaro uco agaajajimañoo. Famooro diitoti uco gaajajimo
iguiraabo, aajashuubo icano.
12 Jaamoco uujoho iimitico imibachuji. Jaaboro siino ufucuro diito imitico esafutucuu-
jitihi, nooboro.
13 Jilli Moocaani bohono eheetavono iijiti ihiimaaboro, iticonio iijico: Eedeeneti, nuucu-
ubo. Jaano eedeeneti iicacuuno unuucucuubadi iicamañoo goovacuujino ifinino.

9

Moocaani Iijahaci Jiinijeoja, Niquejeoja Icano.

1 Miiro iticoni unuuno iijifañoo noocinino milli Moocaanico iimejinehejeque jiijehalliri
iicaja Moocaani iija tabernaculo onoojafañoo.
2 Jaaja tooja jilli eetavocinihuhi, imeganaagonovi aivo iimimañoo onoomañeri icauno
ciijigai iicuno, sano mesa icano, tomesahalliri ijeecivo maahuno icauhi icano,
3 bu jaanohallivi iicaubaryutyigaba bujinago icauno aivo janaanici iimimañoo
onoomañoo.
4 Jaamañeri icauno Moocaani jeecivoco toonohallivi ijigasuhicauno altar onoono.
Jaaruno aivo fañoo icautino igaachehubaryutyigaba imegariro icauno jahisinaagonovi.
Jaano oro eetavota imono uusuno maaniguijinoco toonohallivi ijigasuhicauno, bu
Moocaani ihiimaauno jiibogoba cajonbabadi jeevahi arca del pacto onooba. Jaaba paryi
ihallidi orori jeesucinihuhi. Jaabafañoo icauhillu guirihillugayi oro eetavotahillu. Jaahill-
ufañoo icauno mana onoono. Bu tolliro icauno Aaron quesei uruhutuuhi, bu tolliro
icaubujeci guiisibabujeci. Tubujecihallivi Moocaani atajiibaunoco acaatiniubujeci.
5 Bu toobahallivi eetavuumo miimisiici Moocaani toomominaatisi querubin onoomisi
ijico. Diitisiti miyaminaa igaajaqui tooneri Moocaani iicanoco. Jaamisi ijijecuhuciri
toobahallidi foboocinihicauhi asimi tiijeheri efefachuhicamañooco miyaminaa imitico
Moocaani ubuusuhicaumañooco. Jaarunoti jisumi fanooro mijiibugucuutihi.
6 Jaajaco tolli eheetavuudi toojafañoo sacerdotemi fafucuvaaciviro feejiibuuhi
imegaomañoo imimañoo onoomañovi Moocaani jeecivoco iheetavequi.
7 Jaanoti naha janaaniciivi iicamañoo aivo iimimañoo onoohigovi saafiiro idiiboro diito
sacerdotemi aivojiibo feejibuuhi safooro saficabavi. Jaabo tahi ufuusumi asimi tiijohoco
asatyooboro Moocaanico jeecivejiibuuhi. Jaaneri iimitico Moocaani ibuusuqui, bu
miyaminaa imitico ibuusuqui icano.
8 Jaano toonoti Moocaani Gaija miihaico gaajasuhi, oono imegaomañoo imimañovi
Moocaani jeecivoco eheetavehicaunohachuta, aivo imimañovi iifetehicautinoco.
9 Jaano toonoti jisumi magaajaqui. Miiro oono tomañovi Moocaanico ejeecivono, bu
asimico agaisiraicino icano. Jaamo tolli ejeecivomo jeebii imiti buusucafototatihi.
10 Toono jilli ticovo machutahallivi, bu ticovo adutahallivi, bu ticovo imibachuhallivi
icano onoono. Jaano jilli allioneheje imibachucoro atajiibano. Jaarunoco Moocaani
ubuunaniciuudi sihidi jeevacuutino.
11 Jaamañoo jisumi Cristo asaacuumañoo, jino iiminoono asaano sacerdoteti Cristo
icacuuhi, aivo imiyasacerdoteti. Jaabo diibo Cristo Moocaanico jisumi jeecivucuuhi
janaanici aivo imijafañoo. Jaaja miyaminaa useri eheetavoratija: Jiijehalliri iicatija,
eneejiruno.
12 Miiro Cristo aivo imimañovi jicafutucuuhi. Jaaruubo asimi tiijeheri ijeecivequi
icatino, jilli itiijeheriro ijeecivequi. Miiro jaabo safooro tahigo jicafutuubo
famoohallivi ro. Jaaneri ifinijitino fiivoco miihaidi iciubo.

13 Mɨɨro asimɨ tɨɨjoho, bu niivɨmɨ seemeque altar onoonohallɨvɨ ɨjɨgasuguijɨno icaneri,
iimitɨma iicamohallɨvɨ fefachufimo. Jaano imityama iicamaño ifihallɨnocoro imitusuno
Moocaaniguiiharo iicaqui.
14 Jaano toono icaruno imityama icauhi. Jaanegui fɨne imi Cristo tɨɨjoho janaanɨcɨ
imityama icahi. Mɨɨro mɨllɨ iicatɨno Gaijafeenedɨ Cristo ifiiriro Moocaanico jeecɨvuuhi
imɨhɨnibama achahano ifiico iguijenɨuneri. Jaabo tɨɨjoho mojeebɨɨ imitɨ mɨɨnoco guijeve-
faño asatyonoco, mɨɨhaico nitɨhi, Moocaani iicaaboco mejeecɨvequi.
15 Jaamaño Jesucristo jino bohono iimaa eetavomɨnaafi. Mɨɨro diibo guijevefeenedɨ,
eedeehiimaaguiinovɨ imitɨnoco omoonɨuno buusucafetehi. Jaamo diito Moocaani ucu-
uhuvaumo, ifinɨjitɨno busumijeque diibo unuunoco gaayɨcɨji.
16 Mɨɨro saafi inehejeditɨ: Jillɨcahi momoonɨ, nooboro ihiimaahaameque acaatɨnɨno.
Jari diibo iguijevecuudɨ toohaame onoobadɨ moonɨcafetefino.
17 Mɨɨro diibo iguijevetɨnohachuta toohaame onoobadɨ moonɨratatɨno. Jari diibo
iguijevecuunobuunatɨ toohaame onoobadɨ moonɨcafetefino.
18 Jaamaño itɨconɨo iimaa eetavo tɨconɨcafutuuhi tɨɨjoho gañɨɨfeenedɨ.
19 Mɨɨro Moise parɨ Moocaani atajɨɨbaunoco parɨ famoocoro miyamɨnaaco
jɨɨbuguuhi. Jaaboro oveja ijeene taataco tɨfaiñoco ɨɨcɨuboro, bu hisopo onoohohaafeque
ɨɨcɨuboro, toohaafe nijequevɨ tootaataco ificuuboro, asimɨ tɨɨjoho nɨfaihuma icanofaño
acaduuhacuuboro, itajɨɨba aameque fefachuubo, bu tollɨro parɨ miyamɨnaahallɨvɨ
icano.
20 Jaaboro diitoco nuubo: Jino tɨɨjoho miyaavusuhi amɨɨhaidi Moocaani iimaaco
atajɨɨbanoco.
21 Jaabadɨro bu iimija tabernaculo onoojaco, bu parɨ toojafaño iicaunehejeque
tooneri Moocaanico ejeecɨvehicauji nehejeque icano fefachuubo.
22 Jaano toono tajɨɨba onoobadɨ fiitɨcujiruno parɨ fanoovaaro tɨɨjeheri imibachucafo-
tonɨcɨno. Jaamaño tɨɨjohoco igañɨɨtɨruva, imitɨ buusurajitɨrahi.

Cristo Agaicaaucafutuuno Imitɨco Buusuuhi.

23 Mɨɨro toono niquejefaño iicanobadɨ jiijehallɨvɨ iicaunoco imibachuhicaumo asimɨco
agaisiraicɨnofañodɨ. Jaano toono niquejefaño iicaneheje asimɨco agaisiraicɨno janaanɨcɨ
aivo iiminocoro esuhi.
24 Jaabadɨ Cristo mɨɨro tooja iimija, miyamɨnaa useri eheetavocɨnɨjafaño jɨcafutuutɨhi.
Mɨɨro jillɨ tooja niquejefaño imiyaaja iicaja ɨjɨro iicauja. Jillɨ niquejefañoro jɨcafutuubo.
Jahɨgo jisumi Moocaani ɨmefeenevɨ icaabo mohallɨvɨ ihiimaaqui.
25 Jaanotɨ judiomɨ sacerdotemɨ aivojɨɨbo faficabacɨvɨro safooro jɨcafetefihi aivo
iimihɨgo onoohɨgovɨ itɨɨjoho iicatɨneri Moocaanico ijeecɨvequi. Jaanotɨ Cristo saicɨno
iguijeveneri jeecɨvotatɨhi.
26 Jaanotɨ tollɨ iicaruva, Cristo saicɨno guijevehicajiruubo sɨɨcɨjetɨro jiinɨje ifiivu-
unotɨro. Jaaruno tollɨ icatɨno. Mɨɨro jisumi jino niinosumi Cristo safooro saauhi
fanoohallɨvɨro. Jaaboro guijeveubo imitɨco ibuusuqui.
27 Jaabadɨ famooro miguijeveji safooro. Jaanobuunatɨ Moocaani ajaadujino icaji.
28 Jaabadɨro Cristo safooro guijenɨcafutuuhi parɨ jiinɨjemɨnaa imitɨco ibuusuqui.
Jaanobuunatɨ siino saajiibo jiijehallɨvɨ. Jaaruno tusumi imitɨco ibuusuqui icacuujitɨno.
Jillɨ diiboco otoomomocoro ataajasuvaabo saaji.

10

1 Jaanotɨ mɨɨro Moise tajɨɨba oono iminoono asaaujino gaijaro iicauno. Jaaruno
aivo imiyaano ifibadɨ jeevatɨhi. Jaamaño tajɨɨba, toono asimɨ gaicaauco faficabavavɨro
omoonɨnofeenedɨ Moocaanijaagovɨ ofoomoco imitusutatɨhi.

2 Jaanoti miiro tolli tajiiba onoobadi omoonino imitico ibuusufiruva siino tolli
moonihicacuujitirumo. Miiro tolli omoonihicamoco iimiti ibuucuuruva, iimitima
iicanoco esicicinicujitirumo.
3 Jaanoti tolli iicatimañoo, toono asimi gaicaauco eheetavono diitoco faficabavaviro
imitima iicanoco esaayusuhicahi,
4 toono asimi tiijoho miyaminaa imitico ubuusuutimañoo.
5 Jaamañoo jiinijehallivi asaaujino imega Cristo Moocaanico nuuhi:
Uuro gaajacuhi iijoho idiimogotinoco asimico iidi agaisiraicinoco, bu asimico ico
aacinoco icano. Jilliro uco miyaminaafiti deetavehi.
6 Miiro ico imo imo moonitino iidi asimico ijigasuneheje, bu tolliro imitico ibuusuuqui
asimico agaisiraicineheje icano.
7 Jaaneguiiha ico neehi: Jino saacuuhi iijoho Moocaani idiimogobadi eetavequi; oono
uuti Caatinihaamefañoo onoobadi iicaqui, nooboro.
8 Miiro iticoni noobo; Moocaani imogotihi, asimico diibedi agaicaaunoco, bu asimico
diiboco aacinoco, bu imitico ibuusuqui asimico ijigasunoco icano. Jaabadiro bu toono
Moocaanico imo imo moonitihi, toono tajiiba onoobadi omooniruno.
9 Jaanohallivi bu noobo: Jino saacuuhi iijoho Moocaani idiimogobadi eetavequi,
nooboro. Toono eedeehasimi gaicaauco Moocaani ifinisuuboro, toonoco boobaniibo
bohono uujoho iguijevejineri, eneejirunoco.
10 Jaamañoo Moocaani miihaico mohimitico buusuucuuhi, Moocaani iimogobadi Jesu-
cristo sano safooro famoohalliviro iguijeveumañoo.
11 Jaarunaaca paryi judiomi sacerdotemi fafucuvaaciviro tolli moonihicahi. Jaamo
saicino sahomonocoro asimi gaicaauco jeecivomoro icaniicihi, imitico buusuujitirunoco.
12 Jaanoti naha Jesucristo safooro sano paryi mohimitihallivi guijeveuhi. Jaaboro
Moocaani miyanaagonovi casiivuubo fahiijivaro iicaqui.
13 Jaaboro tahigoti toomoobo diibo minaa iguiinovi ificucafetejinoco.
14 Miiro safooro iguijeveunofañodi iimitico ubuusuucuumoco imitusucuubo, ufucuro
milli icacuutimo iicaqui.
15 Jaabadiro bu Moocaani Gaija miihaico toono miyaano iicanoco gaajasuhi. Miiro
iticoni jilli nuubo:
16 Miiro jilli noobo Aivojiibo Moocaani: Tufucuje afatyonobuunati diitoma jilliji tahi-
imaaco eheetavono. Diito jeebiifañoo tatyajiibaco ficuji, bu tolliro ihesamaajefañoo
ficuji, nooboro.
17 Jaadi bu siino noobo:
Ufucuro esafutucujitihi diito imitico, bu diito imitico omoonoco icano, nooboro.
18 Jaamañoo imiti ubuusuucafutucuudi siino jeecivoco toonohallivi eetavoratacuutatihi.

Moocaanijaagovi Mifiitivequi.

19 Jaaneguiiha tañahabomi, jisumi masii ñihicugotimo aivo iimihigovi mijicafetequi
Jesucristo tiijohofañodi.
20 Bohojiri mefeequi, fiivo jiihairi igaachehubaryutygaba bujinagovi mafatyequi:
Diibo Cristo ififañodi mafatyequi, eneejiruno.
21 Jaabo Jesu aivo momiyasacerdoteti icacuuhi, Moocaani iija niquejevi iicajafañoo.
22 Jaaneguiiha masii Moocaanijaago mefeequi miyajeebiima mihicamoro, bu aivo
imino mimiyaavogomoro icano. Miiro diibo mojeebiinoco nitticuuhi mohimitico
esicinicuutimo miicaqui, bu jaabadiro mofiinoco imino nifaihuri nitticuubo.
23 Jaaneguiiha masii sefano jino mimiyaavogonoco mehesicininofañoro miicaqui, si-
ino iijijaagovi fatyucuutimoro; miiro Moocaani miihaico unuunoco aciji, abañitatimañoo.
24 Jaaneguiiha masii miguiinequi fahigovavi mahamusucasinoco toonofeenedi
sitaaco magaijinoco mihifusuqui, bu iiminocoro momooniqui icano.

25 Bu tollɨro Moocaanico mihimequi mihigaivusumi efeehicatɨmobadɨ iicatɨmo miicaqui. Ɨvɨ jillɨro fahɨgovavɨ mesefasucasimoro mefeehicaqui. Jaano janaanɨcɨ aivo jisumi miicaqui, oono Aivojɨɨbo Cristo asaajifucu ifiitɨvucuunoco magaajamoro.
26 Jaanotɨ miyaanoco magaajacuurumo jillɨ imitɨco mihimogomoro momoonɨhachiijɨ, chahacuuno siino imitɨco ibuusuuqui toonohallɨvɨ iguijenɨmoro ejeecɨvejino.
27 Ɨdɨɨnoro naha mohallɨvɨ icaji ñɨhicuneri mɨɨhaico ajaadujino dugaacusumi. Jaasumi cɨɨjɨgai, sihidɨ ɨnɨfotono ɨjɨgasunoro, finɨsuji Moocaanimɨnaaco.
28 Mɨɨro saatoho Moise tajɨɨba onoobadɨ omoonɨtɨmohallɨvɨ miimɨsiicɨ ɨjɨɨbugusumi, diitoco ɨdaasugotɨmoro gaicaaufimo.
29 Imi fɨne jaano janaanɨcɨvɨ ɨdaasuno moonɨcafetejimo, Moocaani Seemeneque jihovoobobadɨ omoonɨmoro, bu itɨɨjohoco ɨtɨhɨɨsumoro, bu tollɨro Moocaani Gaija diitoco agaijɨɨboco: Imitɨno, eneehicamo. Mɨɨro totɨɨjeheri Moocaani iimaa miyaavuhi. Jaaneri diito nitɨcafutuuhi.
30 Mɨɨro magaajacuuhi Aivojɨɨbo Moocaani unuunoco: Uujoho ɨdɨɨboro ahaamɨjiibo. Uujoho ijaadaco acɨji, nooboro. Tollɨro bu nuubo: Aivojɨɨbo iicuumimɨnaaco ijaadaco acɨji, nooboro.
31 Jaamaño aivo sihidɨ jeevano ñɨhicuno iimitɨno miyamɨnaa Moocaani iicaabo usefaño ɨɨfetejino.
32 Jaaneguiiha amɨɨhai itɨconɨ mihicaunoco mehesafoto Moocaani jɨɨbogoco magaayɨcɨnobuunatɨ, amɨɨhaico ɨdaasuno omoonɨusumi majaabɨcɨunoco.
33 Mɨɨro amɨɨhaitɨ saatoho miyamɨnaa ɨmefeenevɨ ɨdaasuno moonɨcafutuuhi. Jaamohallɨtɨ mihicamoco mihimuguuneri tollɨro ɨdaasuno mihicauhi.
34 Tollɨro bu amɨɨhai cɨvojafaño iicaumoco mɨhɨdaasuguehicauhi, tollɨro bu imo imo majaabɨcɨuhi amɨɨhai busumijeque udumɨtɨɨcɨhicausumi, niquejefaño aivo janaanɨcɨ imino busumije ufucuro ifinɨjitɨno iicanoco magaajamoro.
35 Jaaneguiiha toono iguitɨmo mimiyaaveguehicanoco mejeevesudino; toono amɨɨhaico imino busumijeque acɨji.
36 Jaaneguiiha imino majaabɨcɨmoro Moocaani iimogobadɨ momoonɨ. Jaamo diibo unuunoco magaayɨcɨji.
37 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Jaabo asaajiibo goovajino, aivo goovajino asaano, gueenene icatɨɨbo.
38 Jaanotɨ imino iicamo imiyaavogo sefafeenedɨ icaji. Jaanotɨ dojɨcuvɨro iminifotohachiijɨ, diiboma imo imo icajitɨhi, noonoro.
39 Jaaruno mɨɨhai dojɨcuvɨro iminifetefimoco ifinɨsufimooto mihicatɨhi. Jillɨ miyaavogofeenedɨ ijeebɨɨco ataajasufimootoro mihicahi.

11

Miyaavogo.

1 Jino miyaavogo: Ufucu magaayɨcɨjinoco imino magaajamoro motoomono, bu tollɨro mahatyɨmetɨruno miyaano iicanoco imino magaajano icano.
2 Mɨɨro moheedetemɨhai ɨvɨ imitocafutuuhi imiyaavuguumaño.
3 Bu miyaavogofeenedɨ magaajahi jiinɨjeque, bu paryɨ niquejefaño iicanehejeque icano Moocaani ihiimaafeenedɨ eheetavuunoco. Jaamaño sɨɨcɨje aatyɨmerautɨnotɨ jino mahatyɨmeneheje eetavocafutuuhi.
4 Mɨɨro bu Abel imiyaavuguumaño, Cain jeecɨvo janaanɨcɨ, aivo imineri Moocaanico jeecɨvuuhi. Jaamaño Moocaani diiboco iimitusuuboro ijeecɨvoco gaayɨcɨuhi. Jaamaño Abel guijevecuurunaaca, diibo miyaavogo jɨɨbogotɨ magaajahicahi.
5 Bu tollɨro Enoc onoobo imiyaavuguumaño choomotɨɨboro niquejefaño satyocafutuuhi. Jaaboco siino atyɨmecuutɨmo Moocaani asatyuumaño. Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño

noono diiboco asatyujino ɨmegavɨ: Enoc imino iicahicauneri Moocaani imo imo icahicauhi, noonoro.
6 Jaarunaa miyaavogoma achahamo Moocaanico imo imo moonɨsujitɨrahi. Mɨɨro Moocaanijaago mefeejimo, Moocaani iicaaboco, bu diiboco iguiinomoco ajaadufinoco icano mimiyaavogotahi.
7 Jaabadɨro bu Noe imiyaavuguumaño Moocaani diiboco iicajinoco ɨjɨɨbuguunoco atyɨmerautɨrunoco miyaavuguuhi. Jaaboro meenegaco eetavuubo paryɨ iyotoco togari itaajasuqui. Jaamaño toonofeenedɨ jiinɨje miyamɨnaaco ifinɨsuqui ficuubo. Jaamaño Moocaani diiboco imitusuuhi imiyaavuguumaño.
8 Jaabadɨro bu Abraham imiyaavuguumaño, Moocaani diiboco ucuuhuvaunoco: Jii, unuuboro fuubo Moocaani diiboco aacɨujino jiinɨjejaago. Jaabo ijiinɨjetɨ fuuhi, jillɨ agaajatɨno jiinɨjejaago.
9 Jaabo Abraham imiyaavuguumaño, Moocaani diiboco aacɨguuno jiinɨjehallɨvɨ siicuumimɨnaafibadɨ icaubo. Jaabo tahɨgo nɨjeganoguiinoro icaaboro feehicauhi. Jaabadɨro bu Isaac onoobo, bu Jacob onoobo icano icahicauhi toono unuunoco agaayɨcɨurumɨsi.
10 Mɨɨro Abraham guiinehicauhi ufucuro ifinɨjitɨnocuumico. Jaacuumi oovomɨnaafi, bu iheetavomɨnaafi icano Moocaani.
11 Jaabadɨro bu Sara imiyaavuguumaño, aivo amiyago icacuurugo seemevauhi. Mɨɨro gaifiico seemevaugo, Moocaani unuunoco imiyaavuguumaño.
12 Jaamaño Abraham aivo amiyaabo iicauneri niinovacuuruubo sihidɨ iyaachimɨhaivauhi, ajashutɨno niqueje meecɨrɨdɨmo, bu paryɨ muuai jiinɨgaiyɨhaiño ajashutɨno oovoratɨno iicadɨno.
13 Jaarumo paryɨ famooro guijeveumo Moocaani unuunoco gaayɨcɨtɨmoro. Jillɨ imiyaavuguumaño tehesinotɨro aatyɨmeuneriro imo imo icahicaumo. Jaamoro nuumo: Mɨɨhai jijeoto mihicacuutɨhi. Jillɨ jiijehallɨri gueenene mihicajitɨhi, noomoro.
14 Jaamaño tollɨ ihiimaamo imino gaajasuhi siijiinɨje imiyajiinɨjeque guiinomoro ofoonoco.
15 Jaanotɨ mɨɨro tahɨgotɨ asaauno jiinɨjequere ihesamaaiuruva, tahɨgovɨ dojɨcuvɨro uumiujirumo.
16 Jaanotɨ iimino jiinɨje imiyajiinɨje iicajeque imuguumo, niquejefaño iicano jiinɨjeque. Jaamaño Moocaani neehi: Diito Caani uujoho, nooboro onooneri nucufevetɨɨbo, mɨɨro diibo diitedi cuumico tahɨ eheetavucuumaño.
17 Jaabadɨro bu Abraham imiyaavuguumaño Moocaani diiboco ɨnɨsuusumi, illi Isaac onooboco asatyuuboro gaicaaujirahi Moocaanico ijeecɨvequi. Mɨɨro ɨdɨɨboro illi iicauboco; diibofeenedɨ Moocaani unuunoma iicaujiruuboco.
18 Mɨɨro jillɨ nuubo: Isaacfeenedɨ diiyaachimɨhaima diicaji, nooboro.
19 Mɨɨro Abraham imino gaajahicauhi uchuumucuumoco Moocaani ubuheetesuhicaujirunoco. Jaamaño Abraham illico siino gaayɨcɨuhi iguijenɨurunofañotɨ.
20 Jaabadɨro bu Isaac imiyaavuguumaño illimɨsi Jacob, Esau icamɨsico: Imino mihicaji, nuuhi.
21 Jaabadɨro bu Jacob imiyaavuguumaño iguijeveujino ɨmegavɨro Jose seemeque: Imino mihicaji, nuuhi. Jaaboro iqueseivɨ esefaquifutuuboro Moocaanico imuubo.
22 Jaabadɨro bu Jose imiyaavuguumaño ichuumucuuquiro israelmɨco nuuhi, Egipto jiinɨjetɨ ihiinuujinoco. Jaaboro bu diitoco tajɨɨbauhi: Jillɨ jei tabacɨnoco momoonɨ, nooboro.
23 Jaabadɨro bu imiyaavuguumaño Moiseque caanimɨsi fatanɨuhi ifiivuusumi miinɨhɨbaacɨ, sanɨhɨba ɨdɨɨno tɨcovovɨ aivo oovosɨɨuneguiiha. Jaamɨsiro iguiutɨmɨsi Egipto jiinɨje aivojɨɨbo: Seemeque magaisiraicɨ, nooboro atajɨɨbaunotɨ.
24 Jaabadɨro bu diibo Moise ujusicuudɨ imiyaavuguumaño imuguutɨhi Egipto jiinɨje aivojɨɨbo aicɨgai iseemenetɨ ificujirunoco.

25 Jillɨro imuguubo Moocaani cuumimɨnaama ɨdaasuno iicaunoco. Jaaboro imuguutɨɨbo jiinɨje imitɨri jihachutaro imo imo iicaunoco.
26 Mɨɨro diibedi Egipto busumije janaanɨcɨ aivo imiuno Cristohallɨtɨ ɨdaasuno iicaujino, toono jaada Moocaani diiboco aacɨujinocoro utuumumaño.
27 Jaaboro bu imiyaavuguumaño Egipto jiinɨjetɨ fuubo toojiinɨje aivojɨɨbo icajɨɨsuco iguitɨɨbo. Mɨɨro sefano icaubo omoonɨujinofañoo Moocaani aatyɨmeratɨɨboco aatyɨmeubobadɨ.
28 Jaaboro bu imiyaavuguumañoo Pascua jɨɨbaimoco eheetavuuboro tajɨɨbaubo iguhuganoco ovejamɨ tɨɨjeheri ijeesuqui toonotɨ Moocaani toomomɨnaafi guijenɨmɨnaafi, Israel seemetɨ ihamiyaaboco guijenɨtɨɨbo iicaqui.
29 Jaabadɨro bu imiyaavuguumañoo israelmɨ Tɨfai Muuaifeenedɨ fatyuuhi, imuuai nɨfaihuco fahɨgovaacɨvɨ udugaacusuumoro ijiinɨjehallɨdɨro fatyuumo. Jaamo dojɨcutɨ egiptomɨnaa ufuurumo jillɨro macanɨuhi.
30 Jaabadɨro bu imiyaavuguumañoo Jerico cuumihallɨdɨ emecucɨnɨuno callajaavuuhi, israelmɨ tuucuumihallɨdɨ sahuse juugahusetɨ mifucucɨ icano iviuvuuno nijequetɨ.
31 Jaabadɨro bu ajevamɨnaago Rahab onoogo imiyaavuguumañoo Moocaanico uguubuutɨmo iguijeveusumi guijeveutɨgo, diigo Israel gaajavɨ agalluumoco imino agaayɨcɨumañoo.
32 ¿Jinejeque fɨne siino neeji? Aivo finɨjitɨruno Gedeoditɨ jɨɨbuguruva, bu Barac onoo-boditɨ, bu Sansonditɨ, bu Jefte onooboditɨ, bu Davidi tɨ, bu Samuelditɨ, bu paryɨ Moocaani iimaamɨnaaditɨ icano jɨɨbuguruva.
33 Jaamo imiyaavuguumañoo siijiinɨjemɨnaaco ajashutɨno guiinonɨumo, bu tollɨro imino ijiinɨjeque tajɨɨbahicaumo, bu tollɨro Moocaani aacɨguunoco gaayɨcɨumo. Jaamoro bu tollɨro jɨcumɨ eedujirumo iijɨnoco jɨmɨhɨcusuumo,
34 bu cɨɨjɨgaiñoo sefarunoco jabaasuumo, bu aamɨganeri iguijenɨujirunotɨ taajaumo, bu iniinovafiurumo quehecufiituuhi, bu mɨnaavɨ mityano iicaumoro siijiinɨjeo amo-casimɨnaaco guiinonɨumo,
35 bu saatoho gaigoomɨ iyoto uchuumucuurumo siino ubuheeteumoco gaayɨcɨuhi. Jaanotɨ saatoho guijeveuhi diitoco ɨdaasuno omoonɨuneri, toono diitoco ɨdaasuno omoonɨunotɨ igutuutɨmo, siino ubuheetemere imino iicajinocoro imuguumoro.
36 Jaanotɨ bu saatoho ɨdaasuno icauhi diitoco eedeejecunehejeri, bu ahaamɨnehejeri, bu jɨgaiñehineri isisɨmoro ɨcɨvojaanɨunehejeri icano.
37 Jaanotɨ saatoho guijeveuhi guiisibaneri ahaamɨuneri. Jaanotɨ bu saatohofeenedɨ feeducucafutuuhi. Jaanotɨ saatoho aamɨgari guijeveuhi. Jaanotɨ saatoho fahɨgovavɨ ɨguefiivomoro feehicauhi, asimɨbadɨ asimɨmeeheneri ofoboocamaaimoro, diitoco ɨdaasuno omoonɨneri sihidɨ ɨdaasuno iicamoro.
38 Jaamo diito miyaavogofañodɨ aivo obocɨumañoo jiijehallɨri iicaujitɨrumo icahicauhi. Jaamo sɨcaihɨguehejedɨ ɨgomoro feehicauhi, bu ifagajɨnohallɨdɨ, bu jiinɨjepaajenefañodɨ, bu guiisihojɨnofañodɨ icano.
39 Jaarumo paryɨ diito imiyaavogofeenedɨ iimitusucafutuurumo Moocaani aacɨguunoco gaayɨcɨutɨmehiica,
40 m-mɨhaidi aivo imino mohɨmegaro agaayɨcɨtɨno.* Jaadɨ jari diito mɨɨhaima sano iimitusunoco gaayɨcɨji.

12

Jesucristocoro Mɨhɨɨfɨnɨcɨ.

1 Jaaneguiiha sihidɨ diito miyaavogoma iicaumo fahɨgovadɨ mɨɨhaico imibocɨnɨnoco magaajamoro, masɨɨ uufocovɨ mejeevesuqui paryɨ imitɨco mɨɨhaico iijeevesunoco, bu

* **11:40** Sahaamefañoo noono: iminoco ificuumañoo.

tollɨro jino imitɨ mɨɨhaico ɨmɨtasunoco icano. Jaamoro masɨɨ majaabɨcɨmoro sefano mefeequi jino mohɨmega ofoocɨnɨneri.

2 Jesucoro ɨɨfɨnɨcɨmoro, diibotɨ jino momiyaavogo asaaboco. Jaanoco bu diiboro ujusisuubo. Mɨɨro jaabo Jesu ɨmohobujehallɨvɨ guijeveuhi. Tohoomono guijeve nucufesuno icarunoco jeecɨvotɨɨboro, tollɨ ɨdaasuno iicaunobuunatɨ aivo imo imo iicaujinoco agaajaumaño. Jaaboro Moocaani miyanaagonovɨ casɨɨvutuubo.

3 Jaanoco amɨɨhai mehesamaaje, jaamoro Jesuditɨ magaaja imitɨmɨnaa useri ɨdaasuno iicaunoco. Jaaneguiiha muhuuchuvomoro mejeevesudino.

4 Mɨɨro amɨɨhaihiica miguijevetɨhi imitɨma momoonɨcasihicanohallɨtɨ.

5 ¿Nacu fɨne amɨɨhai majabajeevecuuhi Moocaani amɨɨhaico iseemebadɨ afajɨɨnɨhicanoco? Mɨɨro Caatɨnɨhaame jillɨ neehi:

Taseemene, imino guubu Moocaani ɨco ahaamɨɨboro afagoonoco, bu deevesudino ɨco ɨhɨɨbasumi.

6 Mɨɨro Moocaani agaijɨmoco ahaamɨɨboro fagueefihi, bu tollɨro aamɨfiibo iseemetɨ iicaqui agaayɨcɨcuumoco, noonoro.

7 Jaaneguiiha amɨɨhai majaabɨcɨ amɨɨhaico ahaamɨnoco. Mɨɨro Moocaani amɨɨhaico iseemebadɨ moonɨhi. ¿Nacu cajaanɨ iseemeque ahaamɨmoro fagotatɨhi?

8 Jaanotɨ Moocaani iseemeque afajɨɨnɨbadɨ amɨɨhaico ahaamɨɨboro afajɨɨnɨtɨhachiijɨ, diibo miyaseeme mihicatɨhi, jillɨ ajevaseemebadɨro mihicahi.

9 Jaabadɨro bu seeme mihicausumi jiijehallɨvɨ mɨɨhai caanimɨ mɨɨhaico afajɨɨnɨmoro aamɨjiibuuhi. Jaamoco mobocɨguejiibuuhi. Jaamo bu niquejeoobo Moocaaniguiinovɨ miminifoto fiivoma miicaqui.

10 Mɨɨro mɨɨhai caanimɨ mɨɨhaico faguejiibuuhi jino gueenene mihicajitɨno jiinɨjehallɨvɨ miicaqui. Jaamo mɨɨhaico faguejiibuuhi diito imino iimogobadɨ. Jaanotɨ naha Moocaani mɨɨhaico faguehi mɨɨhai miyanotɨro imino mihicajineguiiha, mɨɨhaico iimimotɨ ificuuqui, diibo iimiibo iicabadɨ.

11 Mɨɨro magaajacuuhi mɨɨnoco ahaamɨmoro afagueeneri imo imo mihicatatɨhi, jillɨ mɨɨnoco aaivomaño. Jaano afagoonoco uguubuumo toonofeenedɨ gaayɨcɨfihi tɨcovo jeebɨɨma iicanoco, bu sajeebɨɨ iicaco icano.

Moocaani Iijɨco Muguubutɨno Aivo Ñɨhicuuhi.

12 Jaaneguiiha amɨɨhaico neehi: Mesefatusu miyaavogofaño miniinovanoco, bu Cristoditɨ muhuumigonoco icano.*

13 Jaamoro ɨtɨcovono jɨɨhaicoro miguiino amɨɨhai sefa niinovatucurunoco mesefatusumoro Cristoma mofoo. Jaadɨ siino miniinovacujitɨhi.†

14 Jaaneguiiha mesefaquifotomoro famoovamaryo sajeebɨɨ mihica. Jaamo iimino ifiima mihica. Mɨɨro iimino ifiima achahamo Aivojɨɨboco atyɨmejitɨhi.

15 Jaaneguiiha mehesɨcɨnɨ Moocaani aacɨgonoco saatoho gaayɨcɨtɨmo mihicadino. Jaabadɨro bu saatohoba namita coohai uchuumusufimobadɨ mejeevadino. Jaamo saatoho ajashutɨmo imiyaavogomo miyaavogoco chuumusuutɨmo mihicahi.

16 Jaaneguiiha amɨɨhaitɨ saatohoba buhɨgueejedɨ gaigoomɨma icadino, bu Moocaaninehejeque mɨtɨhɨsudino. Mɨɨro tollɨ Esau moonɨuhi itɨconɨo seemenedi iicafinoco naajeubo safo machutahallɨvɨro.

17 Mɨɨro amɨɨhairyo magaajacuuhi dojɨcuvɨro toonoco Esau agaayɨcɨnoco imuguurusumi diiboco tɨhɨsuubo. Jaaneri sihidɨ ataarunofaño tollɨ omoonɨuno siino imibachucafutucuutɨhi.

---

* **12:12** Griego iijɨri noono: mesefatusu amɨɨhai usene iniinovatonoco, bu amɨɨhai memuɨɨjene iniinovatonoco icano.

† **12:13** Griego iijɨri noono: Jaamoro ɨtɨcovono jɨɨhaico miguiino amɨɨhai tɨhai iimicuutɨrutɨhai siino iimitequi. Jaadɨ siino amɨɨhaico cɨryɨjeevecuujitɨhi.

18 Mɨɨro amɨɨhai israelmɨ jogajɨ ifagajɨ mududɨɨcɨjirugajɨvɨ ufuubadɨ masaatɨhi. Jaagajɨ cɨɨjɨgairi nɨfotocɨnɨuhi, bu jaagajɨ cɨvonoguiino icauhi fucubadɨ icanoguiino, bu tollɨro sefano quijeba icaunoguiino icano.
19 Bu tollɨro muguubuutɨhi mɨriicu oojɨnoco, bu Moocaani icooco diitoma ihi-imaaunoco icano. Jaano Moocaani ihiimaaunoco uguubuumoro sihidɨ dilluuhi: Mɨɨhaima iimaacuudiibo, noomoro.
20 Tollɨ nuumo Moocaani atajɨɨbaunoco iguiumoro ajaabɨcɨutɨmañoo. Jaano jillɨ nuuhi: Ifagajɨco iquicumoco magaicaau guiisibaneri, bu saatohoco aamɨgari magaicaau icano, bu asi iicaruuboco, noonoro.
21 Aivo jano sihidɨ ñɨhicuno ɨɨfuvusuumañoo, Moise icauruubo nuuhi: Aivo iñɨhicuri sihidɨ iguiiboro tererere icahi, nooboro.
22 Jaanotɨ naha amɨɨhai masaahi Sion iicagajɨjaago, bu Moocaani iicaabo cuumi-jaago icano. Jaacuumi niquejeo Jerusale cuumi, jaacuumifañoo sihidɨ aivo ajashutɨno Moocaani toomomɨnaa icahi.
23 Jaamo sahɨ igaicɨnɨhi Moocaanico iimomo. Jaabadɨro bu masaahi Moocaani seeme niquejefañoo imomono acaatɨnɨcɨnɨmo iigaicɨnɨmojaagovɨ. Tollɨro bu Moocaani famoo dugaacumɨnaafi iicaabojaagovɨ, tollɨro bu imino miyamɨnaa gaijaco Moocaani iimibachucuumojaagovɨ.
24 Tollɨro bu Jesujaagovɨ, bohono iimaa eetavomɨnaafijaagovɨ, tollɨro bu itɨɨjoho efefachucɨnɨno Abel tɨɨjoho janaanɨcɨvɨ mɨɨhaico imino ɨjɨɨbogonojaagovɨ icano.
25 Jaaneguiiha mehesɨcɨnɨ jaamo, mɨɨhaima ihiimaaboco tɨhɨsutɨmo mihicahi. Mɨɨro taajautɨmo, jaatyo jiijehallɨvɨ diitoco Moocaani unuurunoco uguubuutɨmo. Jaanegui imi mɨɨhai mataajajitɨrahi oono niquejefañotɨ mɨɨhaico ocoovaaboco muguubutɨhachiijɨ.
26 Mɨɨro Moisema ihiimaausumi Moocaani ico jiinɨjeque maryɨbasuuhi. Jaabo nuuhi: Siino bu safooro maryɨbasuji jiinɨjeque, bu niquejeque icano, nooboro.
27 Jaamañoo: Siino bu safooro maryɨbasuuji, onoonotɨ magaajahi, diibo eheetavuuno paryɨ amaryɨbanoco ifinɨsujinoco. Jaanobuuna ɨdɨɨnoro atyuuvejino amaryɨbatɨno.
28 Jaanotɨ naha Moocaani ihaivojɨco mɨɨhaico aacɨno maryɨbajitɨhi. Jaanohallɨvɨ masɨɨ Moocaanico mejeecɨvomoro mihimequi, ñɨhicugomoro bocɨgomoro icano. Jaaneri diibo imo imo iicaqui.
29 Mɨɨro Moocaani cɨɨjɨgai ifinɨsufinobadɨ jeevahi.

13

Jillɨ Momoonɨhachiijɨ Moocaani Imo Imo Icaji.

1 Jaaneguiiha Cristofeenedɨ amɨɨhai nahabomɨ iicamoma magaijɨcasinoco mejeevesudino.
2 Amɨɨhai iijavɨ agasemeque imino magaayɨcɨhiica. Mɨɨro tollɨ omoonɨhicaumañoo saatoho Moocaani toomomɨnaaco iijafañoo gaayɨcɨuhi, diito Moocaani toomomɨnaa iicaunoco gaajatɨmoro.
3 Tollɨro bu mehesafoto cɨvojafañoo iicamotɨ, diitoma sano cɨvojafañoo mihicamobadɨ. Bu tollɨro ɨdaasuno iicamotɨ mehesafoto, tollɨro bu amɨɨhai ɨdaasuno mihicajirumañoo.
4 Tollɨro bu mataabavacasicuumo imino mihica. Amɨɨhai taabavacasico mɨmɨhɨninɨdino. Mɨɨro Moocaani aamɨji aajevamoco, bu buhɨgueejedɨ sitaajema iicamoco icano.
5 Bu nɨhɨbamɨco sihidɨ mihimoyɨɨcɨdino, amɨɨhaima iicadɨnomaryo imo imo mihica. Mɨɨro Moocaani jillɨ nuuhi:
Ɨcoo jeevesujitɨhi, bu ɨco gañɨɨjitɨhi icano, nooboro.
6 Jaaneguiiha iguitɨmoro meneejirahi:
Aivojɨɨbo tahamusumɨnaafi iicaabo. Jaamañoo iguitɨhi miyamɨnaa uco omoonɨjirunoco, noomoro.

7 Tollɨro bu mehesafoto amɨɨhaico atajɨɨbajiibuumo iicajiibuunoco, bu tollɨro amɨɨhaico
Moocaani iijɨco ɨjɨɨbuguumo iicajiibuunoco. Jaamo diito ɨvɨ miyaavogoco magaajamoro
tollɨro momoonɨ.
8 Mɨɨro Jesucristo diiboro fahiijɨvaro icaabo, ubuunavatɨɨbo iijɨ iicahinɨɨboro, bu
fahiijɨvaro iicajiibo icano.
9 Jaaneguiiha amɨɨhai siyomojɨɨbogo agaajaratɨnoco magaayɨcɨcuudino. Jaanotɨ naha
aivo imino mojeebɨɨno Moocaani gaijɨ sefaco agaayɨcɨno. Jaanotɨ toono machutahallɨvɨ
atajɨɨbanotɨ mojeebɨɨno sefaco gaayɨcɨjitɨrahi. Mɨɨro toonoco eheetavurumo, ¿toonofañodɨ
jinejebaco ɨcɨtatɨhi?
10 Jaanotɨ naha mɨɨhai Moocaanico mejeecɨvono siibadɨro jeevahi. Jaamaño sacer-
dotemɨ, eedeehimihiijafaño ejeecɨvejibuubadɨ omoonɨhicamo, mɨɨhai jeecɨvofaño iica-
jitɨrahi.
11 Mɨɨro judiomɨ sacerdotemɨ aivojɨɨbo asimɨ tɨɨjohoco aivo iimihɨgo onoohɨgovɨ satye-
fihi, imitɨco ibuusuqui tooneri jeecɨvomo. Jaanotɨ ifaamoco tuucuumitɨ buhɨgovɨ
jɨgasunɨcɨmo.
12 Jaabadɨro bu cuumitɨ buhɨgovɨ Jesu guijeveuhi, miyamɨnaa imitɨco itɨɨjeheri ibu-
usuqui.
13 Jaaneguiiha masɨɨ Jesujaago mefeequi cuumitɨ buhɨgovɨ, diibo nucufesuno
iicaubadɨro miicaqui.
14 Mɨɨro jiijehallɨvɨ mɨɨhaidi chahacuumi ufucuro ifinɨjitɨno cuumi. Jaamaño miguiine-
hicahi ufucu asaajino cuumico.
15 Jaaneguiiha fahiijɨvaro masɨɨ Moocaanico mihimehicaqui Jesucristofeenedɨ. Mɨɨro
jino mihimono mojeecɨvo iicanoco, masɨɨ fahiijɨvaro meheetavehicaqui. Jaaneguiiha
masɨɨ mihimequi moojɨri.
16 Jaamoro majabajeevedino imino momoonɨhicanoco, bu saatohoma
mɨhɨɨfocasihiica amɨɨhaima iicanehejeque icano. Mɨɨro jillɨ mejeecɨvono Moocaanico
imo imo moonɨhi.
17 Bu amɨɨhai jɨɨbogomɨnaaguiinovɨ miminifotomoro diito amɨɨhaico onoonoco: Jii,
meneehica, mɨɨro diito amɨɨhai jeebɨɨnoco otoomomo iicamaño. Mɨɨro amɨɨhairyo mag-
aajahi diito amɨɨhai jeebɨɨnohallɨvɨ Moocaanico ɨjɨɨbeguejinoco. Jaachiijɨ diito Moocaani
dudɨcamaajeque eheetavonoco imo imo moonɨjimo. Jaanotɨ imo imo moonɨtɨmo
ɨdaasunoba omoonɨhachiijɨ, ¿amɨɨhai jinejebaco toonotɨ mɨhɨcɨjitɨrahi?
18 Tollɨro bu mohallɨvɨ Moocaanima mihiimaahica. Mɨɨro mɨɨhairyo magaajahi mohe-
samaaje imono iicanoco, fanoovavɨ imino mihicagonoco mihimogomaño.
19 Tollɨro bu amɨɨhaico neehi: Jaamo Moocaanima tahallɨvɨ mihiimaahicahi, diibo uco
siino goovano amɨɨhaijaagovɨ igalluuqui.

Niino Iimaa.

20 Jaabo Moocaani sajeebɨɨco aacɨfiibo, Mohaivojɨɨbo Jesucristo ita toomomɨnaafi
aivo sihidɨ ejeevaabo itɨɨjeheneri bohono iimaaco imiyaacaruuboco siino guijevefañotɨ
ubuheetesuubo,
21 amɨɨhaico iimibachuqui. Jaamo fanoovavɨro imino mihicahi. Jaamoro diibo
imogobadɨ mihicahi. Jaabo bu mofifaño iimogonoco imoonɨqui Jesucristofeenedɨ.
Jaaneguiiha Cristoco macahacɨsu fahiijɨvaro. Fɨne.
22 Tañahabomɨ, majaabɨcɨ jino amɨɨhaico afajɨɨnɨɨbo onoonoco. Mɨɨro amɨɨhaidi ji-
haameque mɨɨdɨnoro caatɨnɨhi.
23 Bu tollɨro imeguehi amɨɨhai magaajanoco, monahabo Timoteo cɨvojatɨ ihiinu-
cunoco. Jaabo goovano agasehachiijɨ, diiboco satyeji amɨɨhaico emeecɨtodɨ.
24 Tollɨro bu paryɨ amɨɨhai jɨɨbogomɨnaaco taajɨco mahacɨ, bu tollɨro paryɨ miyaavo-
gofañodɨ monahabomɨ iicamoco taajɨco mahacɨ icano, tollɨro bu Italiari iicamo mona-
habomɨ amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi icano.

25 Jaafa paryɨ amɨɨhaico Moocaani imino moonɨhi. Fɨne.

SANTIAGO

Santiago Fahıgova Iicamedi Caatınıuhi.

1 Uujoho Santiago, Moocaani jeecıvomınaafi, bu Jesucristo jeecıvomınaafi icano
iicaabo, taajıco galluuhi fahuseecı motıhaitı miicuumiicı ıdıino iicamo Israel cu-
umimınaa faajiinıjeri agavaracınımedi.

Moocaanitı Gaaja Saahi.

2 Tañahabomı imo imo mihica fanoova amıihaico ınısusumi.
3 Mıiro amıihairyo magaajacuhi amıihai miyaavogoco ınısusumi toonotı magaajahic-
ahi janaanıcı majaabıcınoco.
4 Jaanoco amıihai jeebıifa mificu. Jaamo imino mujusihi sanooba atyuuvoratıno
imino majaabıcıhicaqui.
5 Jaanotı saatoho amıihaitı gaajama machahahachiijı Moocaanico midillu amıihaico
ihacıqui. Diibo famoovaaco acıhi gaijıtıibo, sıguubutıibo, bu mıllı nootıibo icano.
6 Jaanegui midillu aacıjinoco miyaavogomoro: Acıjitıibo, nootımo. Jaanotı imiyaavo-
gotıibo muuai tyuucaibadı jeevahi guibuhuba juugahitı sinaaguehivı asatyonıcıbadı.
7 Jaanegui tollı iicaabo Aivojıibo Jesucristotı agaayıcıjinoco esıcınıdino.
8 Jaamaño tollı iicaabo jaachiijı sanooco imeguehi. Jaadı bu cıvoho siinoco imogoobo
icano foobo. Jaamaño ijeebıi sahıgovıro icatatıhi.
9 Jaanotı saafi monahabo miyamınaa ımega jillı mıhıifoobo iicaabo, imo imo iicaqui
Moocaani ımega miyaabo iicaneri.
10 Jaanotı sihidı ınıhıbamıma iicaabo miyamınaa ımega obocıtısumi imo imo iicaqui.
Mıiro ınıhıbamıma iicaabo, ñaavahu deecano gueenene iicatıbadıro gueenene icatatıhi.
11 Nıhıba ihiinoobo sefano aachıcısumi, iñaavahu ochoomoneri ideecano aifefihi.
Jaamaño ihovosı goovano fınıhi. Jaabadı ınıhıbamıma iicaabo inajeetefeenetı fınıji.

Mıinoco Ɨnısunoco Majaabıcıno.

12 Imicani icaabo diiboco ınısunoco ajaabıciibo. Jaabo ınısucınıcuubo toono jaad-
abadı iicano fiivoco gaayıcıjiibo chaahimıgaco magaayıcınıcıbadı gaayıcıji, toono fiivoco
Moocaani: Uco agaijımoco acıji, unuunoco.
13 Jaanotı saatohoco ınısuno iimitınoco imoonıqui eesamaaisunoco: Moocaani mo-
jeebıico ınısuno, meneedino. Moocaani jeebıifaño iimitıno eetavo esamaaje chahahi.
Jaabadıro bu mıihaiñoobaco nısutatıibo iimitınoco imoonısuqui.
14 Jillı saatoho iinoro ifiitı iimitınoco iimoyıicıno asaano diitoco imitıno moonısuhi.
Jaaneri tollı icafimo.
15 Jaano toono imitıco mihimoyıicınotı imitı fiivehi. Jaano imino ujusicuudı gui-
jeveque fiivusuno.
16 Jaanegui agaijımo tañahabomı, amıihaico sita bañıdino.
17 Paryı miyaano iiminoco mıihaico aacıno niquejetı, Moocaanijaagotı saahi, jino
aachıcınımoco eheetavuubojaagotı. Jaabo Moocaani diiboro. Jaamaño chahano ıcıvono
diiboco ubuunavajiruno.
18 Jaabo mıihaico fiivoco acıhi miyaano jıibogofeenedı. Jaamo diibo eheetavuuno
basuta ıtıconıo onoovano iicabadı miicaqui. Jillı imuguubo, ijeebıi onoobadı.

Imino Miyaanoco Meheetavo.

19 Jaanegui agaijımo tañahabomı, goovano muguubuhica. Jaarumo goovano mihi-
imaahicadino, bu goovano mısıfiiratehicadino icano.
20 Jaanotı goovano ısıfiiratefiibo Moocaani imogobadı moonıtıhi.

21 Jaaneguiiha mejeevesu paryɨ ɨɨdicunoco, imitɨno sihidɨ agahafucunoco icano. Jaamoro sɨɨcuno amɨɨhai jeebɨɨco miminiiyumoro, magaayɨcɨ iimino jɨɨbogoco amɨɨhai jeebɨɨfaño abasucunoco. Jaabogo amɨɨhai jeebɨɨco ataajasujino mityama icahi.

22 Jaanegui tobogo onoonobadɨ, momoonɨ. Jillɨ tɨcovono muguubunɨcɨdino. Amɨɨhai ifiico jillɨ mabañɨsudino.

23 Jaanotɨ tɨcovono uguubunɨcɨɨboro omoonɨtɨɨbo meecɨmefaño ihɨmeque emeecɨɨbobadɨ jeevahi.

24 Jaabo ihɨmeque meecɨhi mɨillɨ ejeevanoco. Jaaruubo ofoodɨro jabajeeveficuubo mɨillɨ ejeevanoco.

25 Jaanotɨ uguubunoco ajabajeevetɨɨbo imino mataajajino tajɨɨbaco emeecɨɨboro toono onoobadɨ moonɨɨboro ofoobo imicani icahi omoonɨnovɨ.

26 Jaanotɨ saatoho: Moocaanico gaajacuhi, nuurumo inejebaco ɨtɨcɨvusutɨno jillɨ ifiico bañɨsuhi. Jaabo miyaavogo jillɨ sɨcamaño.

27 Jaanotɨ miya miyaavogo, ɨmɨhɨnivatɨno Moocaani ɨmefeenevɨ icano jino; jɨjovotoco mahamusuno, fibaijɨto ɨdaasuno iicamoco mahamusuno icano, bu jaamoro jiinɨjemɨnaa imitɨri mɨhɨnivatotɨmo mihicano icano.

2

Miyamɨnaa Sabadɨro Mihicahi.

1 Tañahabomɨ, amɨɨhai Mohaivojɨɨbo Jesucristo caamovohɨgo iicaaboco mimiyaavogomo saatohoco mobocɨgomoro saatohoco guiinovɨ mificudino.

2-3 Mɨɨro amɨɨhai Moocaani iijafaño mihigaivusumi, saafi iminoonofaño ɨjɨcamaaiboro, ihusetɨ iminoono usegaiviicunoma iicaaboco imino magaayɨcɨmoro: Jino imimañovɨ casɨɨvo, meneejirahi. Jaanotɨ ɨɨdaasuubo imitɨchehujema asaaboco, meneejirahi: Ɨɨjoho jahɨgovɨ jillɨ dulleeve, jahɨ baavɨ casɨɨvo, noomoro.

4 Jaamo tollɨ momoonɨmaño amɨɨhaifeenevɨro saafiico guiinovɨ mificuhicahi. Jaamo dugaacumɨnaatɨ mihicahicahi imitɨno esamaajema.

5 Agaijɨmo tañahabomɨ, jinooco muguubu: Moocaani jiijehallɨtɨ ɨcɨhi ɨɨdaasufiimoco, sihidɨ miyaavogoma iicaqui. Jaamo diito igaayɨcɨqui diiboco agaijɨmoco aacɨguuno ihaivojɨco oono nɨhɨbamɨco magaayɨcɨnɨcɨbadɨ.

6 Jaamaño amɨɨhai ɨɨdaasufiimoco munucufevesuhicahi. ¿Nacu diito oono inɨhɨbamɨma iicamo amɨɨhaico ɨdaasuno omoonɨmoro, bu amɨɨhaico guicɨmoro aivojɨto ɨmega asatyehicamo icatɨno?

7 Mɨɨro diito imitɨno iimaahicahi, sihidɨ ejeevaabo Jesucristo momotɨ, diibo momofañodɨ amɨɨhai Cristota mihicaabotɨ.

8 ¿Nacu jeedɨ miyaano amɨɨhai imiya tajɨɨba Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ momoonɨhicahi? Mɨɨro noono: Sitaaco gaijɨ, difiico agaijɨbadɨro, onoonoro. Jaabadɨ momoonɨhachiijɨ, imino momoonɨhi.

9 Jaanotɨ saatohoco mobocɨgomoro, bu saatohoco guiinovɨ mificuhachiijɨ, imitɨco momoonɨhi. Jaamaño Moocaani Moisefeenedɨ atajɨɨbaunohallɨvɨ imitɨco mɨhɨcɨhi.

10 Jaanotɨ bu saafi Moocaani Moisefeenedɨ atajɨɨbanoco paryɨ onoobadɨ imino moonɨhi, unuuruubo sanooco imino omoonɨtɨmaño paryɨ fanoohimitɨfaño minifutucuuhi.

11 Mɨɨro bu diiboro Moocaani: Jahisihijedɨ gaigoomɨma diicadino, unuuboro bu nuuhi: Sitaaco gaicaaudino, nuuhi. Jaamaño jahisihijedɨ gaigoomɨma mihicatɨrumo, sitaaco magaicaaumo, paryɨ Moocaani Moisefeenedɨ atajɨɨbanoco imino momoonɨcutɨhi.

12 Jaanotɨ jisumi imino mihiimaamoro momoonɨ, Jesu taajasu tajɨɨba onoobadɨ mihicatɨhachiijɨ ufucu Moocaani amɨɨhaico omoonɨjinoco magaajacumaño.

13 Jaanoti sitaaco idaasugotimo omoonihicamoco, bu tolliro idaasugoratino
moonicafeteji. Jaanoti iidaasugomoro omoonihicamo taajaji ufucu jaadusufucu
iicasumi.

Miyaavogofañodi Imino Momoonino.

14 Tañahabomi: Uujoho miyaaveguehi, nuurumo iiminoco omoonitimo, ¿milli bu jano
imijirahi? Jaano toono miyaavogo diiboco taajasujitirahi.
15-16 Eneecau bu oono saafi monahabo, bu monago icamo sicaimo imachutabama
chahamo asaamoco, amiihaiti saatoho ciijigaico, machutaaco icano acitimo menee-
jirahi: Tahi feemeebe, machuubo, imino fuucu, noomoro magallujirahi. Jaarumo
mahaciti hi ijicafetejiruno gaachehuti, bu ucuujivaachunoco icano. Jaano bu, ¿milli bu
jano imijirahi?
17 Jaabadiro bu jeevano miyaavogo imino sitaaco momoonitiruva momiyaavogo
sicamañejiru.
18 Jaanoti bu saatoho neejirahi: Iijoho jilli ticovo miyaavogoma diicahi. Jaanoti
uujoho tamiyaavogofañodi imino moonininicihi. Jaabo uco dihifusu jilli toono ticovono
miyaavogocoro. Jaanoti uujoho ico ifusuji tamiyaavogoco imino omoonihicanofeenedi,
nooboro.
19 Jaanegui iijoho miyaaveguehi Moocaani saafiiro iicanoco. Jii, imino moonihi.
Jaabadiro bu ijimi tomañogayicoro miyaaveguehi. Jaamoro iiguimoro iñihicuri tererere
icamo.
20 Jaaruubo gaajatihi miiro mimiyaavuguruubo imino momoonitimaño
momiyaavogo icaruno uchuumucuunobadi jeevahi.
21 Miiro mootadi Abraham imibachucafutuhi illi Isaac onooboco Moocaanico
ijeecivequi asimico agaicaaufimañovi illico isisiuboro agaicaaurumaño.
22 Jaamaño Abraham miyaavogo gaajacafutuhi tolli omoonirumaño. Jaamaño
imiyaavogo imino jusiuhi tolli omoonimaño.
23 Jilliti miyaavuno Caatininhaamefaño onoono. Abraham Moocaanico miyaavuguuhi.
Jaano aivo Moocaanidi iimicuumaño diiboco gaayiciubo. Jaamaño Moocaani Abra-
hamco: Tañahaburucu, nuuhi.
24 Jaanoco magaajacuhi amiihai, Moocaani miyaminaafico gaayicitihi jilli ticovo
miyaavogoti mimiyaavogomoro, bu tolliro imino momooninoti gaayiciibo.*
25 Jaabadiro bu Rahab onoogo ajevaminaago icauhi, gaajavi ufuumoco iijavi
gaayiciugo. Jaagoro diitoco aamusugoro sihigodi iicajiri galluugo. Jaamaño bu diigoco
Moocaani gaayiciuhi.
26 Jaabadiro bu mofi igaijama achahacuuno chuumucuuhi. Jaabadiro bu miyaavogo
imino momoonitino uchuumucuunobadi jeevahi.

3

Monejeba.

1 Tañahabomi, amiihaifaño sihidi jiibogominaati mihicadino. Miiro amiihairyo magaa-
jacuuhi jiibogominaati mihicamoco janaanici idillujinoco.
2 Miiro famooro imitino momoonifihi. Jaanoti saafi imitino iimaatatiibo aivo ijeebii
imino iicaabo. Jaabo tolliro bu paryi ifiico imino iticuvusunoco gaajahi.
3 Jaabadiro bu miihai caballomi iijifaño jigaiñehico mijiihacumoro muduujenitahi
tohiri mihimogohigovi diiboco miticuvusuqui.
4 Jaabadiro bu mahatyime, tolliro bu meenegaco guiraarugaco guibuhuba sefano
sihigovi satyefihi. Jaarugaco iticuvusuminaafi ticuvusufihi ajashuruga iticuvusutagari
imogohigodi.

---

* **2:24** (Rm 4.1-25)

5 Jaabadiro bu tolliro monejeba jeevahi ajashuruno mofiiti iicano iimaajirahi sihidi jeevanoco. Jaabadi guiraarubajico ajashuruno ciijigai jigasujirahi.
6 Jaano monejeba ciijigaibadi jeevahi, miino ifiivi ajashutino jiinijediino imiti ficuucinihi monejebavi. Jaano paryi mofiico faabohocoro mihininihi. Jaano ijimi ciijigairi nifotocinino. Jaamaño paryi diifi jiihaico jigasujirahi.
7 Miiro miyaminaa paryi faaboho asico jeevamaaisujirahi joomico, jiinimomico, bu paryi teehifañoo asimico icano. Jaamoco jeevamaaisunicicuumo.
8 Jaanoti miihaiñooba aivo monejebaco jeevamaaisujitirahi. Toono imiti iicano aivo guiinoniratihi, namita agaicaaufineri mataanicinibadi jeevano.
9 Tobariro Mohaivojiibo Moocaanico mihimehicahi. Jaabariro bu miyaminaaco: Ɨdicuno, meneehicahi Moocaani ifibadiro eheetavumoco.
10 Miiro sahigotiro moojiti saano: Imino, monoono, bu: Imitino, monoono icano. Jaano tañahabomi tolli icatino.
11 Jaabadi ¿nacu bu sahojitiro nifaihuno cuujirahi anaamofaihu, bu afaafafaihu icano?
12 Jaabadi ¿nacu bu baacuho añaajebaco noovajirahi? ¿Nacu bu gachicohai moomohico noovajirahi? Chaa. Jaabadi sahojitiro nifaihu saajitirahi anaamofaihu, iquigaifaihu icano.

Miya Gaaja.

13 Jaanoti amiihaifeenevi saafi fanoovaaco agaajaabo iicahachiiji toonoco ihifusuqui imino iicanofeenedi, bu toono igaaja diiboco ijeebiico siicutiyiba omooninofeenedi icano.
14 Jaanoti amiihai jeebiifaño sitaaco iinohallitiro mijiiheveneheje iicahachiiji, bu jilli amiihaiguiiharo sinehejeque momoonifihachiiji icano toono amiihai gaajari mitya mitya mihicadino: Aivo sihidi gaajahi, noomoro. Jaamo tolli omooninmo miyaano iicanoco bañihi.
15 Jaamaño toono Moocaanijaagoti asaano gaaja icatino. Jilli jiinijeo gaajaro, miino esamaajetiro asaano gaajaro, bu ijitiro asaano gaajaro.
16 Miiro iinohallitiro sitaaco ijiihevene iicahigo, bu ifiguiiharo omoonifino iicahigo icano sajeebii chahahi. Jilli fanoova imitiro icahi.
17 Jaanoti Moocaanijaagoti asaano gaajama iicamo jeebii mihinivatihi. Jaamo sajeebii icahi, bu siicujeebiima icamo, imihuseme eesicinimo, bu iidaasugomo, imino moonimo, onoonoco jeenesutimo, jilli miyaanocoro neefimo icano.
18 Jaanoti bu sajeebii iicanoco imogomo, sajeebii icaco moonifihi ifi itiquevequi.

4

Jiinije Imitico Mihimeguedino.

1 ¿Cuucati amocasi, iibacasi icano amiihaifeenevi saahicahi? Amiihai jeebiifaño imiti imogoneheje, sihidi iicahigoti saahicano.
2 Miiro amiihai siinoco mihimeguehicahi. Jaarunoma mihicatinoma mihicamo sitaaco magaicaauhicahi. Siinohalliti mataquivomoro mihicitinohalliti momoonicasimoro mihiibacasihicahi. Jaamaño amiihai siomonoma machahahicahi Moocaanico midillutimaño.
3 Jaanoti midillurumo magaayicihicatihi imino midillutimaño. Jaamo mihimeguehicahi imitinoco mihimogonohalliviro magañiiqui.
4 Amiihai miyaminaa: Oono gaigo aijico ejeevesugoro sifiima efeefigobadi mejeevahi. ¿Nacu magaajatihi amiihai jiinije icaco iimogomo, Moocaaniminaati iicanoco? Miiro cajaatyohacho jiinijeque anahabovamo Moocaaniminaati iminifutucuumo.
5 Miiro sicamaño iicatinoco jahi Caatinihaamefaño noono: Moocaani Igaijaco mofifaño ificuubo miihaico sihidi gaijihi, noonoro.

6 Jaabo Moocaani mɨɨhaico amusuhi iimihuseri siinoco aacɨnofeenedɨ. Mɨɨro jillɨ
noono Caatɨnɨhaamefaño: Moocaani quehe quehe ifiico omoonɨmoma ɨbacasihi. Jaanotɨ
iimihuseri amusuubo ijeebɨɨ ɨsɨɨcumoco, noonoro.
7 Jaanegui diibo iijɨguiino mihica. Jaamoro ɨjɨco mejenaau amɨɨhaitɨ igaaqui.
8 Moocaanijaagovɨro mifiitɨvo, amɨɨhaijaagovɨ bu diibo ifiitɨvequi icano. Imitɨmɨnaa
amɨɨhai eedeefiico mejeevesu. Toono sasumiro Moocaani, jiinɨje iicanoco mag-
aijɨhicamo, amɨɨhai jeebɨɨnoco mihimibachucu.
9 Jaamoro ɨdaasuno miminifotomoro, mataacasi macanɨfobamaje, bu amɨɨhai jeje-
baco, taafiratɨ miminiiyu; imo imo mihicanoco, ɨdaasuno miminiiyu.
10 Jaamoro Aivojɨɨbo Jesuguiino amɨɨhai ifiico miguiinonɨ. Jaadɨ amɨɨhaico sihidɨ
ejeevamotɨ ficujiibo.

Dinahabotɨ Diimaadino.

11 Tañahabomɨ, fahɨgova imitɨno mihiimaadino. Mɨɨro inahabeditɨ imitɨno eesamaai-
boro: Iimitɨco, onoobo, bu Moise tajɨɨbatɨ imitɨno ihiimaaboro toonoco: Iimitɨco,
onoobo. Jaabo: Tajɨɨba imitɨco, onoomaño, jillɨro toonohallɨvɨ fagomɨnaafitɨ minifetehi.
12 Jaanotɨ naha saafiiro icahi tajɨɨbaco aacɨubo. Jaabo diibo fagomɨnaafi ɨdɨɨboro
ifinɨsujiruubo, ataajasujiruubo icano. ¿Jaanotɨ mɨɨjoho nacu ɨɨjoho: Sita imitɨco, enee-
jiruubo?

Gaajaratɨno Cɨvohofucuvɨ Iicajino.

13 Jaanegui jisu muguubu amɨɨhai jillɨ meneehicamo: Jaachiijɨ mefeeji. Jaanotɨ
iicatɨhachiijɨ cɨvohogo mefeeji tuucuumivɨ. Jaamoro tahɨgo mihicaji saficaba tɨcovovɨ
naajeteuco mificumoro manaajeji sihidɨ nɨhɨbamɨco mɨhɨcɨqui, meneehicamo.
14 Jaarumo magaajatɨhi cɨvohofucu siibadɨ mɨllɨhacho mihicajinoco. ¿Mɨllɨ fɨne mɨɨno
ifi? Oono fucuro aimuufai agaasenere goovano afatyonɨcɨbadɨ jeevano.
15 Jaanegui jillɨro meneehica: Moocaani iimogohachiijɨ tollɨ mihicamoro tollɨ mehee-
taveji, noomoro.
16 Jaaruno icanaaca amɨɨhai suufenɨtɨmo mejenaauhicahi mitya mitya amɨɨhai
jeebɨɨco momoonɨmoro. Jaano paryɨ toono imitɨ.
17 Jaanotɨ bu imino omoonɨnoco gaajaruubo imino omoonɨtɨmaño imitɨcoro ɨcɨɨbo.

5

Inɨhɨbamɨma Iicamediẗɨ Onoono.

1 Jinooco muguubu sihidɨ mɨnɨhɨbamɨvamo, mataacasimoro sefano magaibacasi
ɨdaasuno ufucu mihicajineri.
2 Mɨɨro oono amɨɨhai nɨhɨbamɨ tuucɨcuhi, amɨɨhai imi gaachehuno nucucɨnɨcuuhi.
3 Amɨɨhai nɨhɨbamɨ, amɨɨhai oro icano tɨvacɨnɨcuuhi. Jaamaño magaajacafutucu-
uhi jaabadɨro amɨɨhai ifi gueenene icajitɨhi cɨɨjɨgairi ɨjɨgasunɨcɨbadɨ finɨji. Jaarunaa
nɨhɨbamɨco sihidɨ aivo mititibaanɨhi jino niinoofucuje mihicacuunaaca.
4 Mɨɨro bu amɨɨhai faguinoco ududɨcamaaihicamoco majaaduhicatɨnoco, amɨɨhaico
dillujimo. Jaanoco guubuujiibo Moocaani mitya Aivojɨɨbo iicaabo, amɨɨhai
dudɨcamaajemɨnaa amɨɨhaico ajaadusunoco.
5 Jaamo amɨɨhai jiije jiinɨjehallɨvɨ iminoonoma mihicahicahi, mihimogobadɨ. Jillɨ
amɨɨhai ifiinoco mɨhɨcavasuhi niivɨmɨbadɨ jino gaisiraicɨfucu gasecuunaaca.
6 Jaamo bu amɨɨhai iimihusemeque magaicaausuhicahi ajaagabamaajirunobama
achahamoco.

Majaabɨcɨmoro Moocaanima Mihiimaa.

7 Tañahabomɨ, jaanegui majaabɨcɨmoro sajeebɨɨ motoomo Aivojɨɨbo Jesu asaaji-
nohachuta. Eneecau bu memeecɨ, oono faguico abasuubo ajaabɨcɨɨboro sajeebɨɨ

toomonɨcɨhi itɨconɨo niija aigonoco. Jaadɨ niino niija afatyonobuunatɨ ibasuta imino onoovanoco ihɨcɨqui iicanɨcɨbadɨ.
8 Jaabadɨ amɨɨhai majaabɨcɨmoro sajeebɨɨ motoomo, quehecuno mihicamoro. Mɨɨro jino Mohaivojɨɨbo Jesu asaajino fiitɨvucuhi.
9 Tañahabomɨ, sifiiditɨ fahɨgova imitɨno mihiimaacasidino, amɨɨhaico ufucu toonoco jaadusudiibo. Mɨɨro Moocaani fagomɨnaafi iicaabo fiitɨcuuhi jino guhugari icacuubo.
10 Jaaneguiiha tañahabomɨ, eneecau magaaja johono Moocaani iimaamɨnaa diibeditɨ ɨjɨɨbeguehicaumo ɨdaasuno iicamoro ajaabɨcɨhicaunoco.
11 Mɨɨro mɨɨhai: Aivo imino icamo, meneehi ɨdaasuno iicanoco ajaabɨcɨmoco. Mɨɨro amɨɨhairyo bu muguubuhicacuuhi, Job onoobo ɨdaasuno iicanoco ajaabɨcɨhicaunoco. Jaano nijequetɨ Aivojɨɨbo Moocaani sihidɨ ɨɨdaasugunoco magaajacuhi. Mɨɨro Aivojɨɨbo mɨɨnoco agaijɨɨboro ɨdaasuguefiibo.
12 Tañahabomɨ, amɨɨhaico bu neehi: Jinooco imino mehesɨcɨnɨ. Siinoco munuusumi niquejefañodɨ, jiinɨjefañodɨ, bu sinehejefañodɨ icano oovɨcɨmoro meneedino. Jaanegui: Jɨɨhɨ, munuusumi: Jɨɨhɨ, meneehica sanooro. Jaanotɨ bu: Chahano munuusumi: Chahano, meneehica sanooro. Amɨɨhaico Moocaani toonohallɨtɨ ɨdaasuno moonɨdino.
13 Jaanotɨ bu amɨɨhaitɨ saafi ɨdaasuno iicasumi diibohallɨvɨ Moocaanima mihiimaa. Jaanotɨ bu saatoho imo imo iicasumi, Moocaanico mihimomoro mamasiva.
14 Jaanotɨ bu saatoho iguihuvahachiijɨ Moocaani iija quillahutoco mucuuhuva diibohallɨvɨ Moocaanima ihiimaamoro dɨɨrɨbari ihallɨ aivomañoco ijeesuqui Moocaani momofeenedɨ.
15 Jaamo miyaavogomoro Moocaanima ihiimaaneri iguihuvaabo taajaji Moocaani ubuheesuneri. Bu tollɨro imitɨco omoonɨno ijeebɨɨfaño iicahachiijɨ Moocaani diibo imitɨco buusuji.
16 Jaaneguiiha amɨɨhai imitɨco fahɨgovavɨ mihimibachucasi amɨɨhai nahaboma. Jaamoro Moocaanima toonohallɨvɨ mihiimaa amɨɨhaitɨ toonoco ibuusuqui. Imino iicaabo Moocaanima ihiimaano sihidɨ jeevahi.
17 Mɨɨro Moocaani iimaamɨnaafi Elia onoobo mɨɨhaibadɨruu miyamɨnaafi. Jaaruubo aigotɨno iicaqui Moocaanico idilluneguiiha mificabacɨ, saficaba, bu sificabatɨfeenedɨ icano aigotɨno icauno.
18 Jaadɨ siino Moocaanima iimaaubo, jaadɨ aaiguuneri jiinɨje basutaano noovauhi.
19-20 Tañahabomɨ, amɨɨhaitɨ saatoho miyajɨɨbogoco ejeevesumoco saatoho dojɨcuvɨro uhuumisuhachiijɨ, magaaja diiboco iimitɨ jɨɨhaitɨ uhuumisuuboro diibo jeebɨɨco guijevetɨ ataajasunoco. Jaamaño diibo imitɨ sihidɨ iicanoco buususuubo.

1 SAN PEDRO AAME

Pedro Caatɨnɨuhi Miyaavogomɨnaa Agaacɨnɨumedi.

1 Uujoho Pedro, Jesucristo minɨsumɨnaafi iicaabo jihaameque caatɨnɨhi ijiinɨjeneti sihɨ agaacɨnɨumedi Ponto jiinɨjeri, bu Galacia jiinɨjeri, bu Capadocia jiinɨjeri, bu Asia jiinɨjeri, bu Bitinia jiinɨjeri icano iicamedi.

2 Jaamo amɨɨhaico Moocaani ɨcɨuhi sɨɨcɨjetɨro ihesamaaje iicaubadɨ. Jaamo amɨɨhaico Igaijafeenedɨ itaatɨro ificucuumo. Jaamo diibo onoonoco: Jii, meneequi, bu Jesucristo guijeve tɨɨjohofañodɨ minitɨcafetequi icano. Jaamo magaayɨcɨ sihidɨ Moocaani imino omoonɨnehejeque, bu sajeebɨɨ icanehejeque icano.

Moocaanico Mihimono.

3 Masɨɨ mihimequi Moocaani iicaabo, Jesucristo Caanico. Jaabo sihidɨ mɨɨhaico ɨdaasugooboro mɨɨhaico iseemetɨ fiivusucuubo. Jaabo Jesucristo guijevefañotɨ siino ubuheeteunofeenedɨ mɨɨhaico acɨhi imo imo mehesɨcɨnɨno ifiico.

4 Jaanoro amɨɨhaico gaayɨcɨsujino amɨɨhaidi Moocaani ibusumijeque niquejefaño ificuunoco. Jaano finɨsurajitɨhi, bu mɨhɨnivatusurajitɨhi, bu deecano ochoomobadɨ icajitɨno.

5 Jaamo amɨɨhai Moocaanico mimiyaavogomaño imityari amɨɨhaico teemejiibo. Jaamo taajasuvɨ mɨhɨfetehi niinofucusumi ihacɨqui ificunovɨ.

6 Jaamaño amɨɨhai sihidɨro imo imo mihicahi. Jaarumo fanoova amɨɨhaico ɨjɨ ɨnɨsuneri ɨdaasuno gueenejɨsuno mihicajihiica.

7 Mɨɨro amɨɨhai miyaavogo orobadɨ jeevahi. Jaano nɨsucafetefihi cɨɨjɨgairi iiminoco igaajacɨqui. Jaano amɨɨhai miyaavogoco ɨjɨ ɨnɨsunoco ajaabɨcɨno oro ifinɨfino janaanɨcɨvɨ sihidɨ jaaducafetehi. Jaamaño amɨɨhai miyaavogo tollɨ ɨnɨsucafotono cahacɨsucafeteji, imocafeteji, bu bocɨgocafeteji icano Jesucristo siino asaadɨ.

8 Mɨɨro amɨɨhai Jesucristoco magaijɨhi diiboco mahatyɨmetɨrumo. Jaamo jisumi diiboco mimiyaaveguehi mahatyɨmetɨrumo. Jaamoro sihidɨ imo imo mihicahi aivo ovosɨɨno ajashutɨno jɨɨbogoratɨno.

9 Jaano jino amɨɨhai jeebɨɨ taajasuco magaayɨcɨno, toono amɨɨhai miyaavogo jaada.

10 Mɨɨro sɨɨcɨje Moocaani iimaamɨnaa jino taajasuco idilluumoro guiinehicauhi. Jaamoro iimaahicaumo Moocaani iimihusemaño amɨɨhaico aacɨujinoco.

11 Jaabo Cristo Gaija diitoco gaajasuhicauhi diibo Cristo ɨdaasuno iicaujinobuunatɨ iiminoco agaayɨcɨujinoco. Jaanoco diito esamaaihicauhi: ¿Mɨɨjoho fɨne diibo? noomoro, bu diitofaño diibo Gaija iicaubo diibo asaaujisumico ɨjɨɨbugunoco igaajaqui icano.

12 Jaamoco Moocaani gaajasuuhi idudɨcamaaje diitedi icatɨno, mɨɨhaidiro iicaunoco. Jaano jino toonocoro jisumi amɨɨhaico jɨɨbogomo, bu diitoro amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco Moocaani Gaija niquejefañotɨ agalluubo mityafeenedɨ ɨjɨɨbuguumoro. Jaano jinoco Moocaani toomomɨnaa, angeles onoomo, emeecɨmoro agaajaguehicano.

Moocaani Mɨɨhaico Cuuhuvahi Imino Miicaqui.

13 Jaaneguiiha imino mehesamaaimoro momoonɨ. Jaamoro imihusene mihicamoro imino mehesɨcɨnɨ Jesucristo asaadɨ Moocaani amɨɨhaico iimihusefañodɨ aacɨjinoco.

14 Oono, amɨɨhai: Jii, eneefimo seeme mihicamaño Moocaanico magaajautɨsumi mihimeguehicaunehejeque momoonɨcuudino.

15 Jillɨro aivo imino mihica, oono Moocaani amɨɨhaico ucuuhuvaubo iimiibo iicamaño.

16 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Amɨɨhai imimo mihica, jino uujoho iimibadɨ, nooboro.

17 Jaamo amɨihai diiboco: Moocaani, meneehicaabo paryɨ momoonɨhicanoco ɨhɨifɨnɨcɨiboro gaajacɨhicahi sabadɨro saatohoco guiinovɨ miniiyutɨibo. Jaaboco mihigui jino jiinɨjehallɨri mihicanohachuta.
18 Mɨiro Moocaani amɨihaico taajasuhi amɨihai imitɨ ifiitɨ oono amɨihai eedeetemɨhaitɨ magaayɨcɨunoco. Jaanoco amɨihai imino magaajahi jino taajasu iicanoco oro, nɨhɨbamɨ icano ifinɨfineri ajaaduutɨiboco.
19 Jaanotɨ naha ɨdɨinoro jino Cristo tɨijoho iimineri jaaduubo, oono cordero iimiibo, imɨhɨnima achahaaboco agaicaaunɨcɨbadɨ diiboco agaicaauno tɨijeheri.
20 Jaabo Cristo sɨicɨjetɨro jiinɨje fiivutɨnaacaro tooneguiiha ificucafutuubo. Jari jisumi, niinosumi buhugaavuhi amɨihai iminoco magaayɨcɨqui.
21 Jaabo diibo Cristofeenedɨ amɨihai Moocaanico mimiyaaveguehi. Jaabo Moocaani Cristoco guijevefañotɨ siino ubuheetesuuboro, diiboco sihidɨ bocɨco acɨhi. Jaamaño amɨihai Moocaanico mimiyaavogomoro diiboco mehesɨcɨnɨhicahi.
22 Jaamo amɨihai jino miyaano jɨibogoco: Jii, monoomoro amɨihai jeebɨinoco mihimibachucuuhi. Jaaneguiiha amɨihai nahabomɨco miyanotɨro imino magaijɨ.
23 Mɨiro amɨihai siino mifiivucuuhi Moocaani seemetɨro miicaqui. Jaaruno iguijevefino miyamɨnaatɨ mifiivono icatɨno, jillɨ Moocaani ifinɨjitɨno iijɨfeenedɨ mifiivucuuhi.
24 Mɨiro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Mɨiro miyamɨnaa ñaavahubadɨ jeevahi, bu imitya ideecanobadɨ jeevahi. Mɨiro iñaavahu echeemeneri ideecano aifefihi. Jaabadɨ miyamɨnaa, bu imitya goovano finɨji, noonoro.
25 Jaanotɨ naha Aivojɨibo Moocaani iijɨ ufucuro finɨjitɨhi. Jaajɨ jiijɨ toojɨ taajasu iijɨco amɨihaico mɨjɨibogono.

2

1 Jaaneguiiha fanoova imitɨco mejeevesu, oono fanoo bañɨfiiranehejeque, bu inehejehallɨtɨro mɨjɨihevenehejeque, bu fanoova sɨcamañeheje jɨiboocasico icano.
2 Jaamoro oono seeme bohono ifiivomo mɨfañoco iicanɨcɨbadɨ sihidɨ mihimogomoro miguiino Moocaani iijɨco aivo miyaano iicanoco. Jaamo toonofeenedɨ mujusimoro mataajahi.
3 Mohaivojɨibo iiminoco magaajacuumo.

*Cristo, Ubuheeneguiisiba.**

4 Jaaneguiiha Mohaivojɨibojaa masaa, oono guiisiba ubuheeba iicaba iicajirubadɨ iicaabojaagovɨ. Mɨiro jaaboco miyamɨnaa iimuguutɨmoro gañɨiuhi. Jaaruubo Moocaanidi imiyaabo iicaabo sihidɨ ijaadama iicaabo.
5 Jaabadɨ bu amɨihai diibo guiisibabadɨ ejeevaabobadɨ mejeevamoco, Moocaani itemplojatɨ eetavehi, itaatɨro iicaqui sacerdotemɨtɨ eheetavoobo. Jaamo amɨihai Jesucristofeenedɨ jeecɨvoco meheetavonoco Moocaani igaayɨcɨqui.
6 Jaamaño mɨiro jillɨ Caatɨnɨhaamefaño noono:
Uujoho Sion cuumifaño saafiico ficuuhi iija tano guiisibatɨ iicaaboco. Jaabo aivo iimiibo sihidɨ ijaadama iicaaboco. Jaaboco imiyaavogomo nucufevetɨmo iicaqui, noonoro.
7 Jaamo amɨihai mimiyaaveguemedi aivo diibo sihidɨ ejeevaabo. Jaanotɨ imiyaavogotɨmedi jino Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoono ɨfeteji:
Iija eetavomɨnaa ɨtɨhɨsuumoro agañɨiuba jisumi aivo imiyaabatɨ minifetehi, onoono.
8 Jaabadɨro bu jillɨ noonoro onoono ɨfeteji:
Jiba nanigaiva guiisiba, bu gañɨisuguiisiba icano, onoono.

---

* **2:3** Cristo buheebe. Jaaruubo guiisibabadɨ jeevahi.

Jaamo diito Moocaani jɨibogoco imiyaavogotɨmo oono toba Cristo iicaabotɨ ananigaivacuumo, tollɨ iicaqui iicacuumaño.

Moocaanita Icano.

9 Jaanotɨ naha amɨihai Moocaani ɨicɨcucuumi, diiboco mejeecɨvequi sacerdotemɨtɨ mihicacuumo, mihimicuumi, Moocaanitaro mihicacuumo. Jaaneguiiha Moocaani ifiivusuneheje oovosɨinehejeque mɨjɨibogo. Jaabo amɨihaico tajɨibahi ɨcɨvonoguiinotɨ mihiinomoro ihovosɨ seseefaño mɨjɨcafetequi.

10 Jaamo amɨihai itɨconɨ cuumibadɨ mihicautɨhi. Jaarumo jisumi Moocaani cuumitɨ miminifutucuuhi. Jaamo amɨihaico itɨconɨ mɨijohoba ɨdaasuguutɨhi. Jaarumoco jisumi Moocaani ɨdaasuguehi.

Moocaanicoro Mejeecɨvequi Mihica.

11 Agaijɨmo tañahabomɨ, amɨihai jiinɨjetɨ sitabadɨ sihɨ mihicamoco neehi: Mihimeguedino amɨihai ifi imitɨnoco. Mɨiro mofi imitɨ mojeebɨi imi esamaajeque finɨsujirahi.

12 Jaaneguiiha imino mihica Moocaanico agaajatɨmo ɨmefeenevɨ. Tollɨtɨ diito jisumi amɨihaiditɨ imitɨmɨnaa iicanɨcɨbadɨ ihiimaarumo amɨihai imino momoonɨnoco aatyɨmemere Moocaanico imejimo diibo ajaadujifucu agasedɨ.

13 Jaaneguiiha jillɨ Mohaivojɨibo Jesucristo iimegueneguiiha miyamɨnaa aivojɨto onoobadɨ mihica. Emperador onoobo imiyahaivojɨibo onoobadɨ,

14 bu tajɨibamɨnaa iimitɨmoco icɨvojanɨqui, bu imino iicamoco ibocɨguequi icano agallumo onoobadɨ icano.

15 Mɨiro Moocaani imeguehi amɨihai imino mihicanoco. Toonoco aatyɨmemere diito agaajatɨmo, bu jillɨ mɨhɨifomo iicarumoco icano amɨihaiditɨ: Imitɨmo, eneehicarumo illɨvequi.

16 Jaaneguiiha Moise tajɨibaguiino mihicatɨrumo mihimogomoro imitɨnoco momoonɨdino. Jaarumo ɨvɨ jillɨro Moocaani jɨjovotobadɨro mihica.

17 Jaaneguiiha famoovaacoro mobocɨguehica, bu amɨihai nahabomɨco magaijɨ, Moocaanico mɨñɨhicugo, bu emperador aivojɨiboco mobocɨgo icano.

Cristo Ɨdaasuno Iicaunotɨ Magaaja.

18 Jeecɨvomɨnaa amɨihai aivojɨto onoonoco: Jii, monoo, iimimocoro amɨihaico ɨidaasugomocoro icatɨno, bu tollɨro iimitɨmoco icano.

19 Mɨiro imino Moocaanico magaijɨmoro sɨcamañohallɨtɨ ɨdaasuno mihicanoco majaabɨcɨno.

20 Jaanotɨ bu, ¿mɨllɨtɨ amɨihaidi imijiruno iimitɨnoco momoonɨnohallɨtɨ amɨihaico ahaamɨnoco majaabɨcɨno? Jaanotɨ naha iiminoco momoonɨnohallɨtɨ ɨdaasuno mihicanoco majaabɨcɨno, toono naha Moocaani ɨmefeenevɨ aivo iimino.

21 Mɨiro tooneguiiha Moocaani amɨihaico cuuhuvauhi, Cristo ɨdaasuno iicaunotɨ cuuhuvauhi, Cristo ɨdaasuno iicaunotɨ magaajamoro diibo iicaubadɨ miicaqui.

22 Mɨiro diibo sanooba imitɨco moonɨutɨhi, bu bañɨfiira diibofaño chahauhi icano.

23 Mɨiro diiboco aivono eneehicausumi, bu aivono nooboro iimusuhicautɨibo. Bu diiboco ɨdaasuno omoonɨusumi jaadamaaiutɨibo, jillɨro Moocaanico imino emeecɨiboro udugaacufiibovɨro sefahicaubo.

24 Jaabo Cristo mohimitɨco ifihallɨvɨ ɨicɨuboro ɨmohohallɨvɨ satyuuhi mohimitɨ ifiico miguijenɨmoro ɨtɨcovono ifiimaryo miicaqui. Jaabo tujaaveneri amɨihai mubuheeuhi.

25 Mɨiro itɨconɨ amɨihai ovejamɨ ɨmɨtamobadɨ mihicahicauhi. Jaarumo jisumi Cristojaagovɨ muhuumicuuhi. Jaaboro amɨihaico ovejamɨ toomomɨnaafibadɨ otoomooboro amɨihai jeebɨinoco imibaiyɨicɨhi.

3

Jillɨ Ataabavacumo Miicaqui.

1 Jaabadɨro bu amɨɨhai gaigoomɨ, amɨɨhai tajemɨ atajɨɨbanoco: Jii, meneehica. Jaaneri
diitotɨ saatoho imiyaavogotɨmo mɨjɨɨbogotɨrunaaca imiyaaveguequi amɨɨhai imino mi-
hicanofeenedɨ;
2 jaamo amɨɨhai imino mihicamoro diitoco mobocɨgonoco aatyɨmemere.
3 Jaabadɨro bu amɨɨhaihallɨcoro mihimibaiquimaaidino, oono janaanɨcɨ famañoovaje
feedamaajebadɨ iicanehejeque, bu oro eetavotaneheje ficamaajeque, bu aivo iimi-
noono gaachehuno jɨcamaajeque icano.
4 Ɨvɨ amɨɨhai jeebɨɨfaño aatyɨmeratɨhɨgocoro mihimibachu. Jaamoro ifinɨjitɨno ovosɨɨ
sajeebɨɨ, sɨɨcuno icano jeebɨɨma mihica. Toono naha aivo Moocaani imogono.
5 Mɨɨro sɨɨcɨjeo gaigoomɨ Moocaanidiro iicaumo jillɨ imibaiquimaaiuhi. Jaamo
Moocaanico imiyaavuguumoro aijɨmɨ onoonoco: Jii, neehicaumo.
6 Mɨɨro tollɨ iicaugo Sara aijɨ Abraham atajɨɨbanoco: Jii, onoogoro diiboco:
Tahaivojɨɨbo, neehicauhi. Jaagobadɨ amɨɨhai mihicajirahi iguitɨmo imino
momoonɨhachiijɨ.
7 Jaabadɨro bu amɨɨhai aijɨmɨ, amɨɨhai taabamɨco gaajacɨmoro mificu, bu mobocɨgo.
Jillɨ iniinovaneguiiharo icatɨno, bu oono iimihuseri Moocaani amɨɨhaico aacɨyomo
ifiimaryo iicamañoo. Jaanegui jillɨ mihica amɨɨhai Moocaanima mihiimaanoco jinejeba
tɨhɨsudino.

Imino Omoonɨjinoco Iimogomo.

8 Niinoono jino amɨɨhaico neehi: Famooro sabadɨro imino mihica, bu fahɨgova
mɨhɨdaasugocasi, bu mɨɨno nahabomɨma mihicanɨcɨbadɨ, bu magaijɨcasi, bu
sɨɨcujeebɨɨma mihica icano.
9 Bu amɨɨhaico imitɨno omoonɨmoco, imitɨno momoonɨdino bu aivono onoomoco, bu
aivono meneedino jillɨro diitoco imino monoo. Mɨɨro Moocaani amɨɨhaico cuuhuvauhi
diibo amɨɨhaico imino omoonɨnoco magaayɨcɨqui.
10 Mɨɨro ifiico agaijɨmoro imo imo iicanoco iimogomo, iimitɨnoco iimaatɨmo iicaqui,
bu bañɨfiiraco iimaatɨmo iicaqui icano.
11 Bu imitɨnotɨ buhɨgovɨ iminifotomoro iiminocoro imoonɨqui, bu sajeebɨɨ icaco igui-
inomoro toonoma iicaqui icano.
12 Mɨɨro Moocaani imino iicamoco teemefihi, bu diiboma iimaanoco guubufiibo icano.
Jaanotɨ imitɨnoco omoonɨmoco imogotɨɨbo.
13 ¿Mɨɨjoho bu amɨɨhaico imitɨno moonɨjirahi iiminocoro aivo mihimogomoro mo-
moonɨmoco?
14 Jaarumo iminohallɨtɨ ɨdaasuno mihicarumo imo imo mihicaji. Jaanegui mɨɨtɨ
mihiguidino, mihiguetedino.
15 Ɨvɨ jillɨro Cristoco mobocɨgo amɨɨhai jeebɨɨ Aivojɨɨboco. Jaaneguiiha fahiijɨvaro
mihimibaicɨnɨ. Jaamo amɨɨhaico amɨɨhai miyaavogoditɨ idillumoco mihiimusuji. Jillɨ
Moocaanico bocɨgomoro sɨɨcujeebɨɨri mihiimaa.
16 Jaarumo imino mihica nɨjɨ nɨjɨ icatɨmo, oono amɨɨhai Cristoco mimiyaavogomo
imino mihicahicanotɨ imitɨno iimaahicamo inucufevequi.
17 Jaamañoo iiminoco momoonɨnohallɨtɨ ɨdaasuno mihicano aivo imihi, Moocaani tollɨ
iimogohachiijɨ. Jaanotɨ imitɨnohallɨtɨ ɨdaasuno mihicano imitɨhi.
18 Mɨɨro Cristo mohimitɨhallɨtɨ ɨdaasuno iicauboro sano guijeveuhi safooro siino gui-
jevecuutɨɨbo iicaqui. Jaabo imitɨma chahauruubo mɨɨhai mihimitɨmohallɨvɨ Moocaani-
jaagovɨ mɨɨhaico isatyequi. Jaaruuboco ifi guijeveurahi. Jaaruuboco igaija buheetesu-
uhi.
19 Jaano Igaijari ufuuboro bu sɨɨcɨje iguijevecɨnɨhicaumo jeebɨɨno ɨjɨ cɨvojafañoo iicau-
moco jɨɨbeguejeubo.

20 Jaamo diito sɨɨcɨje Noe iicausumi imiyaavuguutɨmo, oono Noe imeenegaco eheetavehicaunohachuta Moocaani diito imitɨco ajaabɨcɨɨboro teemehicauboro: Fɨne imitejimobadɨ, esɨcɨnɨuboro. Jaagari nɨfaihutɨ taajaumo sahuse juugahusetɨ miitoocɨ, saatoho ɨdɨɨnoro.
21 Jaano tonɨfaihu mɨɨnoco initɨno nɨfaihubadɨ iicano. Jaafaihufeenedɨ jisumi mɨɨhai mataajacuuhi. Jaano toono nitɨ mɨɨno ifiico initɨno icatɨno, ɨdɨɨnoro Moocaanico mɨɨno esamaaje mɨhɨnivatɨno iicaqui midilluno. Jaanoro mɨɨnoco taajasuno Jesucristo siino ubuheeteunofeenedɨ.
22 Jaabo niquejefaño ufuuboro Moocaani miyanaagonovɨ acasɨɨvutuuboro gɨcɨnɨhi. Jaabo mityaguiino Moocaani toomomɨnaa, bu aivojɨto, bu mityano icano iicamo.

4

Moocaani Mɨɨhaico Aacɨdɨneri Sitaaco Mahamusuno.

1 Jaaneguiiha bu amɨɨhai ɨdaasuno miicaqui mihimibaicɨnɨ, oono Cristo ɨdaasuno iicaubadɨ. Mɨɨro ɨdaasuno omoonɨnoco ajaabɨcɨmo imitɨco ejeevesucuumo.
2 Jaamo jiinɨjehallɨri iicaunohachuta Moocaani iimogobadɨ iicaqui; ifi imogonocoro imoonɨqui icacuutɨno.
3 Mɨɨro aivo ajashucutɨno oono Moocaanico agaajatɨmo omoonɨnɨcɨbadɨ itɨconɨ momoonɨhicauno. Mɨɨro tusumi amɨɨhai fanoova imitɨco mihimoyɨɨcɨhicauhi, bu iimitɨno imogoco mihimoyɨɨcɨmoro momoonɨhicauhi, bu guiriicavonehejeque, bu agañuhusuno jɨɨbaimonoco icano, bu jeebɨɨbatɨro adumoro, mɨɨhaiñoobaco mejeecɨvehicautɨhi, bu Moocaani afaguunoco fanoova ɨjɨmɨco eheetavonoco jeecɨvomoro mihicahicauhi icano.
4 Jaamoma siino magataavomoro iimitɨnoco momoonɨcuutɨneri eheetyemere amɨɨhaiditɨ imitɨno iimaahicamo.
5 Jaarumo diito Moocaani ubuheemeque, bu uchuumucumoco icano emeecɨɨboro ijaadaco aacɨjiiboma paryɨ imibachujimo.
6 Jaabadɨro bu jino uchuumucumoco Moocaani jɨɨbogoco jɨɨbugucuumo, igaijano Moocaani iicabadɨ iicaqui. Jiijehallɨri iicausumi famoovaaco iicabadɨro Moocaani omoonɨurumo.
7 Mɨɨro jino fanoova ifinɨjino fiitɨcuuhi. Jaaneguiiha imihusene mihica. Jaamoro imino mehesɨcɨnɨmoro Moocaanima miyanotɨro mihiimaa.
8 Jaano janaanɨcɨvɨ gaijɨcasima mihica. Mɨɨro gaijɨ ajashutɨno imitɨco finɨsufihi.
9 Jaaneguiiha amɨɨhai iijanofaño fahɨgovavɨ magaayɨcɨcasi iimaafiivotɨmo.
10 Bu fahɨgovavɨ mejeecɨvocasi amɨɨhaico Moocaani aacɨdɨnehejeri. Jaano Moocaani amɨɨhaico fanoovaaco aacɨnoco imino motoomomoro momoonɨ.
11 Jaanotɨ bu saatoho mihiimaano Moocaani iimaabadɨro iicaqui. Jaanotɨ bu saatoho sitaaco siinoco mahamusuhachiijɨ, Moocaani amɨɨhaico aacɨno sefari mahamusu. Jaano paryɨ momoonɨno Moocaanico Jesucristofañodɨ mihimequiro iicano iicaqui. Jaabediro jaafa cahacɨsu, bu mitya icano icahi fahiijɨvaro. Fɨne.

Cristohallɨtɨ Ɨdaasuno Mihicano.

12 Amɨɨhai tañahabomɨ, sefaneri ɨnɨsuno amɨɨhaihallɨvɨ asaasumi meheetyedino, ajabafiiranotɨ mihicanɨcɨbadɨ.
13 Ɨvɨ jillɨro imo imo mihica Cristo ɨdaasuno iicaubadɨ mihicaneri. Jaamo ufucu diibo ihovosɨɨma asaanoco mahatyɨmeneri sihidɨ imo imo mihicahi.
14 Jaaneguiiha amɨɨhaico Cristo iijɨhallɨtɨ aivonoono unuusumi, imicani amɨɨhai mihicahi, iimiibo Moocaani Gaija amɨɨhaihallɨri iicamaño.
15 Jaanotɨ amɨɨhai sita gaicaau, bu naniva, bu imitɨ moonɨ, bu sita iimaa juvihicɨ icanohallɨtɨ ɨvɨ ɨdaasuno mihicadino.
16 Jaanotɨ naha saatoho Cristo momohallɨtɨ ɨdaasuno mihicaneri munucufevedino. Jillɨro toonohallɨvɨ Moocaanico mihimo.

17 Mɨɨro jino tusumi mihicacuuhi Moocaani ɨdaasuno omoonɨjino iseemetɨ ɨtɨcovano.
Jaano mɨɨhaitɨ jillɨ ɨtɨconɨno, ¿jaanequi mɨllɨji fɨne Moocaani jɨɨbogoco imiyaavogotɨmovɨ
aallɨbaanɨjiibo omoonɨɨbo?
18 Mɨɨro jino iimimo icarumo sihidɨ jeevanotɨ taajahi. ¿Jaanegui mɨllɨ fɨne icajimo
iimitɨmo?
19 Jaamaño Moocaani imogobadɨ ɨdaasuno iicarufeenedɨ imino iicamoro diitoco ifi-
ivusuubo Moocaani usefaño ijeebɨɨco ificuuqui. Mɨɨro diibo abañɨtatɨɨbo.

5

Miyaavogomɨnaaco Afagoono.

1 Jino uujoho amɨɨhai igaivomɨnaa quillahutoco faguehi. Jino uujoho diitobadɨro
quillahutoobo iicaabo, bu Cristo ɨdaasuno iicaunoco aatyɨmeubo icano. Jaamo bu diito
iicabadɨro uujoho tamañoma icaji Jesu ihovosɨɨma ufucu asaadɨ.
2 Jaaneguiiha amɨɨhai quillahuto, Moocaanico imiyaavugucuumo ovejamɨbadɨ
iicamoco motoomo amɨɨhaico utuumusumoco. Jaanoco mihimogomoro momoonɨ
Moocaani imogobadɨ. Jillɨ amɨɨhaico atajɨɨbaneguiiharo icatɨno, bu jillɨ nɨhɨbamɨcoro
magaayɨcɨquiro icatɨno icano. Jillɨro imino mududɨcamaaje.
3 Amɨɨhaiñocoro mihicabadɨ mihimogobadɨro momoonɨdino. Jaamo amɨɨhai mo-
moonɨnoco aatyɨmemere igaajaqui.
4 Tollɨ momoonɨhachiijɨ, imiya toomomɨnaafi agasedɨ amɨɨhai magaayɨcɨji imino
chaahimɨgaco, mɨllɨ icajitɨnoco.
5 Jaabadɨro bu amɨɨhai sɨcafe quillahuto iijɨguiinovɨ miminifoto. Jaamoro sabadɨro
sɨɨcujeebɨɨma mihicamoro fahɨgovavɨ: Jii, monoocasi:
Mɨɨro Moocaani imogotɨhi: Aivo uujoho sihidɨ jeevahi, eneefimoco. Jaanotɨ naha
sɨɨcujeebɨɨma iicamoco iimihuseri amusufiibo.
6 Jaaneguiiha sihidɨ ejeevano Moocaaniguiino* miminifoto amɨɨhaico diibo unuufucu
agasedɨ sihidɨ mejeevamotɨ iminiiyuqui.
7 Jaaneguiiha paryɨ amɨɨhai esamaajeque Moocaani usefañoro mificu. Mɨɨro diibo
amɨɨhai imino mihicanoco imeguehi.
8 Jaamoro bu imino magaajamoro mehesɨcɨnɨ. Mɨɨro oono amɨɨhaimɨnaafi ɨjɨ jɨcubadɨ
nɨɨgooboro ɨguehi, aatyɨmeme miyaavogoco ifinɨsuqui.
9 Jaaboco mejenaau miyaavogofañodɨ sefano mihicamoro, tollɨro bu fahɨgova iicamo
amɨɨhai nahabomɨ, tobadɨro bu ɨdaasuno iicanoco magaajamoro.
10 Jaarumo gueenejɨsuno ɨdaasuno mihicanobuunatɨ Moocaani amɨɨhaico imino im-
ibachujiibo, bu quehecuno, mityano, sefano icano ficujiibo. Jaabo diiboro Moocaani
paryɨ fanoovaaco aacɨfiibo mɨɨhaico cuuhuvahi Jesucristoma sano ifinɨjitɨno fiivofaño
miicaqui.
11 Jaabo jaafa mityama icahi fahiijɨvaro. Fɨne.

Niino Fitaacu.

12 Jino tañahabobadɨ eesɨcɨnɨubo Silvano onoobofeenedɨ jihaamegayɨco caatɨnɨhi
amɨɨhaico fajɨɨnɨɨboro miyaano iicanoco oono Moocaanitɨ paryɨ magaayɨcɨneheje
Moocaani mɨɨhaico sihidɨ agaijɨnoco ɨjɨɨbogono. Jaanofañodɨ quehecuno mihica.
13 Tollɨro bu Moocaani iija Babiloniari iicajamɨnaa Moocaani amɨɨhaico iicaubadɨro
ɨɨcɨumo amɨɨhaijaago iijɨco galluhi, bu tollɨro diibo taseemenebadɨ iicaabo Marco
onoobo amɨɨhaijaago iijɨco galluhi.
14 Jaanegui fahɨgovavɨ mihibɨcɨcasimoro midillucasi.
Jaamo paryɨ amɨɨhai Jesucristota mihicamo sajeebɨɨma mihica.

---

* **5:6** Griego iijɨri janaanɨcɨ jillɨ noonɨcɨno: Moocaani useguiino.

2 SAN PEDRO AAME

Miyaavogomɨnaadi Pedro Acaatɨnɨuno.

1 Uujoho, Simon Pedro iicaabo Jesucristo jeecɨvomɨnaafi, bu diibo minɨsumɨnaafi
iicaabo amɨɨhaidi jihaameque caatɨnɨhi, mɨɨhai mihicabadɨro imino mimiyaavogomedi.
Mɨɨro Moocaani, bu Motaajasumɨnaafi Jesucristo icamɨsi famooro imiyaavogodɨmoco
acɨhi iimico.
2 Jaaneguiiha Moocaani, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo icamɨsico magaajanofeenedɨ
amɨɨhaico sihidɨ imino omoonɨnoco, bu sajeebɨɨ icaco icano magaayɨcɨ.

Moocaani Miyaavogomɨnaaco Aacɨno.

3 Mɨɨro Moocaani mɨɨhaico imityafañodɨ paryɨ mofiguiiha mucuujɨvaachunoco, bu
diiboco mejeecɨvequi mucuujɨvaachunoco icano acɨɨbo, toonofeenedɨ diiboco maga-
ajaqui, sihidɨ ejeevanofeenedɨ, bu ovosɨɨnoonoco eheetavonofeenedɨ icano mɨɨhaico
ucuuhuvauboco.
4 Jaanehejefeenedɨ unuunoco mɨɨhaico acɨɨbo, jaano ajashutɨno, sihidɨ ijaadama
iicanoco. Jaano toono diibo unuunofeenedɨ amɨɨhai Moocaani iicabadɨ miminifetehi
iimitɨno imogo jiinɨjehallɨvɨ imitɨco ɨsɨvanotɨ mataajamoro.
5 Jaaneguiiha mesefaquifotomoro amɨɨhai miyaavogoco mahamusu imino mihi-
caneri, jaanoco bu mahamusu janaanɨcɨ gaajari,
6 jaanoco bu mahamusu amɨɨhai ifiicoro imino matajɨɨbaneri, jaanoco bu mahamusu
jaabɨcɨri, jaanoco bu mahamusu Moocaanico mejeecɨveneri,
7 jaanoco bu mahamusu amɨɨhai nahabomɨma magaijɨcasineri, jaanoco bu ma-
hamusu gaijɨma mihicaneri icano.
8 Jaano jinehejema mihicanoco miguiraatusuhachiijɨ amɨɨhai ifiino mɨhɨfonotɨ ica-
jitɨhi, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristoco magaajano sɨcamañovɨ feejitɨhi.
9 Jaanotɨ jinehejema achahamo ihaallɨɨnoma chahahi, jabaiyɨɨmo; itɨconɨono iimitɨ
initɨcafutuunoco ajabajevecuumo.
10 Jaaneguiiha tañahabomɨ, mityano mihicamoro imino mehesɨcɨnɨ Moocaani
amɨɨhaico ɨɨcɨuboro ucuuhuvaunoco. Jaanoco tollɨ momoonɨhachiijɨ ufucuro
imitɨnofaño mahaquetejitɨhi.
11 Jaachiijɨ amɨɨhai imino tɨhɨɨtɨno mɨjɨcafeteji Mohaivojɨɨbo, Motaajasumɨnaafi Jesu-
cristo aivojɨ ifinɨjitɨnofaño.
12 Jaaneguiiha amɨɨhaico jinehejeque magaajacurunoco esaayuuboro icahi, oono
miyaanofaño quehecuno mihicarumoco.
13 Mɨɨro uudi imino jino uujoho iicanohachuta amɨɨhaico eesaayuuboro afajɨɨnɨno.
14 Mɨɨro Mohaivojɨɨbo Jesucristo uco gaajasuhi iguijevedɨ jiijeeque goovano ejeevesu-
jinoco.
15 Jaaneguiiha uujoho tasefadɨno moonɨhi. Jaamo uujoho iguijevenebuuna jinehe-
jeque mehesafetehi.

Cristo Sihidɨ Ejeevauboco Aatyɨmeumo.

16 Mɨɨro amɨɨhaico Mohaivojɨɨbo Jesucristo mityatɨ, bu jiijehallɨvɨ asaaunotɨ icanoco
mɨjɨɨbuguno sɨcamañooco mɨɨhairyo meheetavomoro mɨjɨɨbuguno icatɨno. Mɨɨro mɨɨhai
mohaallɨɨri mahatyɨmeuhi Mohaivojɨɨbo sihidɨ jeevaaboco.
17 Jaaboco mɨɨhai mahatyɨmeuhi Dios Moocaani bocɨco, bu imico icano diiboco
aacɨusumi, bu tollɨro muguubuuhi Moocaani ihovosɨɨri: Jaanɨ taseemene diiberi uujoho
imo imo iicaabo, unuunoco.
18 Jaano toono niquejefañotɨ unuunoco mɨɨhai monohojɨneri muguubuuhi Mo-
haivojɨɨboma imibaaɨri mihicausumi.

19 Jaabadɨ bu aivo jino miyaano iicanoco magaajahi Moocaani iimaamɨnaa
acaatɨnɨunoco. Jaanoco amɨɨhai mimiyaavogomo aivo imino momoonɨ. Jaano toono
diito acaatɨnɨuno ɨfuvusuhi oono cɨvohɨgotɨ cɨɨjɨgaimecu meseseevetɨnohachutaro
ɨɨfuvusunɨcɨbadɨ. Jaanotɨ Cristo cuujetavɨo meecɨrɨgai onoobobadɨ asaacudɨ amɨɨhai
jeebɨɨnoco achɨcɨjiibo janaanɨcɨ imino Moocaanico magaajaqui.
20 Jaaneguiiha itɨconɨ jinooco magaaja, chahano Caatɨnɨhaamefañoo inoro ihesamaa-
jeriro onoono.
21 Mɨɨro toonoco Moocaani iimaamɨnaa jillɨ ijeebɨɨtɨro onoomoro acaatɨnɨuno icatɨno.
Jillɨ Moocaani Gaija diitoco unuunoco Moocaanidɨtɨ jɨɨbuguumo.

2

Sɨcamañooco Ɨjɨɨbeguefimo.

1 Jaabadɨro bu Israel cuumifañoo icaumo Moocaani iimaamɨnaabadɨ icarumo
abañɨfifimo. Jaabadɨro bu icajimo bañɨfiira jɨɨbogomɨnaa. Jaamo amɨɨhaifeenevɨ
toovono ɨjɨcafotomoro sɨcamañehejeque jɨɨbeguejimo amɨɨhai miyaavogoco ifinɨsuqui,
oono Aivojɨɨbo aamɨɨbo ataajasuubotɨ bañɨmoro. Jaarumo goovajino ifiicoro ifinɨsuno.
2 Jaamoco sihidɨ saatoho imiyaavogomoro diitobadɨro iminotɨno moonɨjimo. Jaamo
tollɨ iicanotɨ sita miyahiijɨ jɨɨbogoditɨ imijitɨno ihiimaano.
3 Jaamo nɨhɨbamɨco sihidɨ iimogomoro amɨɨhaico nanijimo sɨcamañehejeque
ɨjɨɨbogonohallɨvɨ. Jaarumo ifinɨjinotɨ taajajitɨmo mɨɨro sɨɨcɨjetɨro diitoco Moocaani
ahaamɨjinofañoo icacuumo.
4 Buhɨcagaha itoomomɨnaa icaurumo imitɨco omoonɨumoco gaijɨutɨɨbo jillɨro diitoco
jɨgaiñehiri isisɨuboro cɨɨjɨgaifañoo ɨcɨvohɨgo gañɨɨuhi, tahɨ iicaqui jaadusufucu agasejino-
hachuta.
5 Tollɨro bu sɨɨcɨjeo miyamɨnaaco iimitɨhallɨtɨ gaijɨtɨɨbo nɨfaibari amacanɨsuuboro di-
itoco finɨsuuhi. Jaaboro ɨdɨɨbocoro Noeque iyotoma taajasuuhi: Imino mihica, nooboro
tomiyamɨnaaco ɨjɨɨbuguuboco. Jaabo Noe taajauhi iyoto sietedɨmomaryo.
6 Tollɨro bu Moocaani finɨsuuhi Sodoma cuumi, bu Gomorra cuumi icanoco cɨɨjɨgairi
ɨjɨgasuuboro, baiguiijɨtɨ miniiyuuhi, toonobuunatɨ iicano imitɨ miyamɨnaa toonotɨ igaa-
jaqui.
7 Jaanotɨ ɨdɨɨbocoro Lot onooboco taajasuubo imino iicaaboro diito imitɨno iicanoco
aatyɨmeebere ɨdaasuno iicahicauboco.
8 Mɨɨro diibo imino iicahicaubo fafucuvaacɨvɨro iimijeebɨɨfañodɨ ɨdaasuno icahicauhi
diito imitɨno omoonɨnoco aatyɨmeebere, bu imitɨno ihiimaanoco uguubuuboro icano.
9 Jillɨ Aivojɨɨbo taajasufihi ɨjɨ abañɨno ɨnɨsunotɨ diibota iicamoco. Jaanotɨ iimitɨmoco
ficuubo jaadusufucusumi ɨdaasuno imoonɨqui.
10 Jaabadɨro bu Moocaani ɨdaasuno moonɨji janaanɨcɨvɨ oono ɨɨdicunoco ifi
iimogonoco omoonɨmoro, bu diibo tajɨɨbaco iimeguehicatɨmoco icano. Jaamo
jenaaufifimo, jeebɨɨbatɨro moonɨfimo, iguitɨmo ɨñɨhicunoono mityatɨ imitɨnoono
ihiimaanoco icano.
11 Buhɨcaga Moocaani toomomɨnaa sihidɨ imityama icarumo diito Aivojɨɨbo
ɨmefeenevɨ: Imitɨno, onoomoro ɨɨbatɨhi.
12 Jaamo diito asimɨbadɨ ihesɨcɨnɨbama chahahi, oono sahiijɨtɨro iicacubadɨ iicamo
iimitɨmo, ifiivomoco agaayɨcɨmoro agaicaaufimo asimɨbadɨ iicacuumo. Jaamo diito
agaajatɨnotɨ imitɨno iimaahicahi. Jaamañoo asimɨ iicanɨcɨbadɨ guijevejimo.
13 Jaamo ɨdaasuno icaji sitaaco ɨdaasuno omoonɨhicabadɨro. Jaamo: Imo imo
mihicahi, neehicamo gueenene icajitɨno safesugoco omoonɨmo. Jaamo amɨɨhai
jɨɨbaimonofañoo ofoomoro amɨɨhaico nucufevesuhicahi jihovonehejeri asafesuvomoro.
Jaanotɨ amɨɨhaiditɨ sita imitɨno iimaahicahi.

14 Jaamo bu gaigooco jillɨ tɨcovono ɨɨfɨnɨcɨhicatɨmo, bu iimitɨco jeevesuhicatɨmo,
bu ajashuno imiyaavogo iicamoco jeevamaaisuhicamo, bu aivo gaajamo fanoovaaco
iimogomoro ɨɨcɨnoco. Jillɨ Moocaani afaijacuumo iicamo.
15 Jaamo iimino jɨɨhaitɨ ɨmɨtacumo, johono Moocaani iimaamɨnaafi Balaam onoobo
Beor achibadɨ jeevamo. Mɨɨro diibo imuguuhi iimitɨnoco omoonɨunohallɨvɨ nɨhɨbamɨco
agaayɨcɨujirunoco.
16 Jaaruuboco iimitɨhallɨtɨ asi burro ɨɨbauhi miyamɨnaafibadɨ ihiimaauboro. Jaamaño
fuutɨɨbo ijeegavoma.
17 Jaamo diito pisirigai inɨfaihuma achahanobadɨ jeevahi, bu aimuufaico guibuhuba
sihɨgo asatyonɨcɨbadɨ jeevahi icano. Jaamo ficucɨnɨcuhi fahiijɨvavɨro aivo ɨcɨvonoguiino
iicacuuqui,
18 mɨhɨfonehejeque sihidɨ ejeevamobadɨ ihiimaahicamaño. Jaamo iimitɨnoco ifi
iimogonehejeque iimoyɨɨcɨhicanofeenedɨ jeevamaaisuhicamo iimitɨnofaño iicahicau-
motɨ miyanotɨro agaacuumoco.
19 Jaamoro diitoco: Amɨɨhaico iimino iicaco mahacɨji, neehicamo, diito bu jɨjovoto
icarumo. Mɨɨro fanoohimitɨ iguiinonɨcumo imitɨ jɨjovotorucu.
20 Jaanotɨ bu Aivojɨɨbo, Taajasumɨnaafi Jesucristoco agaajaumoro jiinɨje imitɨtɨ ataa-
jacuurumo siino dojɨcuvɨro tonehejefaño ɨmɨtamo siino tonehejeguiino minifetehi.
Jaamo itɨconɨ Jesuco agaajautɨno janaanɨcɨvɨ imitɨno minifetehi.
21 Jaamedi imijiruno oono imino jɨɨhaico gaajatɨmo iicano. Jaanotɨ iimino tajɨɨbaco
diitoco aacɨunoco gaajacuurumo siino ejeevesumaño aivo imitɨno icacuumo.
22 Jaamovɨ aivo imino ɨɨfotono jillɨ onoonɨcɨno: Jɨcu siino iguibamaajeque dojɨcuvɨro
faiyɨhi, bu faafaibaco initɨcuubo siino dojɨcuvɨro caamefaño jeefiji, onoono.

3

Aivojɨɨbo Asaajino.

1 Agaijɨmo tañahabomɨ, jino siino amɨɨhaidi acaatɨnɨhaame. Jaahaamecɨfaño imeguehi
jino afajɨɨnɨnofañodɨ miyanotɨro amɨɨhaico eesamaaisunoco.
2 Jaanegui mehesafoto johono Moocaani iimaamɨnaa unuunoco, bu Mohaivojɨɨbo
Taajasumɨnaafi tajɨɨbaco gallumɨnaa amɨɨhaico ɨjɨɨbuguunoco icano.
3 Jaaneguiiha jinooco itɨconɨ mehesɨcɨnɨ: niinosumi saajimo miyamɨnaa Moocaanine-
hejeque edejecujimo, ifi iimitɨco iimogono onoobadɨro iicamo.
4 Jaamoro dillujimo: ¿Mɨllɨ iicanoco Cristo saaji, nooboro unuuno? Mɨɨro jiinɨjeque
ifiivusuunotɨ moheedetemɨhaivɨ iguijeveunotɨ, bu jisumihachuta jino jiinɨje iicabadɨro
icahi, noomoro.
5 Mɨɨro diito imogotɨhi agaajanoco niquejene sɨɨcɨjetɨro ifiivusucafutuunoco, bu
Moocaani noojɨri nɨfaihufañotɨ jiinɨje iinuunoco jaanɨunobadɨ. Jaanotɨ bu fahɨgovadɨ
nɨfaihu iicanoco,
6 bu oono nɨfaihuri jiinɨjehallɨri iicaunoco ifinɨsunoco icano.
7 Jaabadɨro bu jisumio niquejene, bu jisumio jiinɨje icano jino iicano cɨɨjɨgaiguiiharo fi-
cuucɨnɨhi, diiboro Moocaani onoobadɨ. Jaagai cɨɨjɨgai toonoco jɨgasuji jaadusufucusumi.
Jaasumi bu tollɨro iimihicatɨmo finɨsucafeteji.
8 Jaaneguiiha agaijɨmo tañahabomɨ, jinooco majabajeevedino, mɨɨro Mohaivojɨɨbedi
safucu mil añobadɨ jeevahi, bu mil año safucubadɨro jeevahi icano.
9 Jaabo Mohaivojɨɨbo unuunoco ajabajevecuuno icatɨno, oono saatoho eneehicabadɨ.
Jillɨ mɨɨhaico ajaabɨcɨɨboro imogoobo famooro iimitɨco ejeevesunoco, mɨɨhaiñooba
cɨɨjɨgaifaño footɨmo iicaqui.
10 Mɨɨro Mohaivojɨɨbofucu gaseji mehesɨcɨnɨtɨnaaca, oono nanivamɨnaafi
gaajacɨratɨnofucu asaanɨcɨbadɨ. Jaasumi niquejene paryɨ dubaicamaaiji ñɨhicuno

guubuvusunoro. Jahɨ paryɨ iicaneheje cɨɨjɨgairi finɨsucafeteji. Jaabadɨro bu jiinɨje paryɨ toojehallɨri iicanoma jɨgasucafeteji icano.
11 Mɨɨro paryɨ jillɨ finɨsucafetejino. Jaaneguiiha aivo imino Moocaaniguiiharo mihicano, bu diiboco imino mejeecɨvono icano.
12 Jaaneguiiha Moocaani fucu agasejinoco motoomomoro diiboco mahamusu goovano isaaqui. Jaasumi niquejene cɨɨjɨgairi finɨcafeteji. Jaano icɨɨjɨgairi tahɨ iicaneheje paryɨ chucucamaaiji.
13 Jaanotɨ naha mɨɨhai meteemehi Moocaani eetaveji unuunoco bohono niquejeneque, bu bojiinɨjeque icano. Jahɨgo paryɨ famooro imifiimo imino mihicaji.
14 Jaaneguiiha, agaijɨmo tañahabomɨ, toonoco motoomonohachuta imino mihica amɨɨhaico Moocaani sajeebɨɨma mihicamoco, bu mɨhɨnivatɨmoco ihatyɨmequi. Jaanotɨ imitɨno icano mihicamoco atyɨmevadiibo.
15 Jaamoro magaajamoro Mohaivojɨɨbo asaatɨnohachuta sanoodɨmo imiyaavogomoro itaajaquihica. Mɨɨro bu jinooco tollɨro amɨɨhaidi caatɨnɨubo magaijɨɨbo monahabo Pablo Moocaani diiboco gaajaco aacɨudɨneri.
16 Mɨɨro paryɨ ihaamenefañodɨ jinehejeque amɨɨhaico neehicaabo, samañosafaño tɨhɨɨno noocɨnɨrunaaca. Jaanoco agaajatɨmoro, imino imiyaavogotɨmo sihɨgovɨro iimitɨnojaagovɨro miniiyuhicahi, bu tollɨ oono Caatɨnɨhaamefaño simañoohaamefaño onoonehejeque siibadɨ iimitɨnojaagovɨro oovɨcɨmoro iimitɨnocoro moonɨhicamo icano. Jaamaño ifiinocoro finɨsujimo.
17 Jaaneguiiha agaijɨmo tañahabomɨ, jinooco ɨmegavɨro magaajacumaño imino amɨɨhai ifiico motoomo. Jaamo iimitɨmo amɨɨhaico abañɨnofaño minifototɨmoro amɨɨhai miyaavogofaño quehecuno mihicanotɨ aacototɨmo mihicahi.
18 Jaaneguiiha aivo janaanɨcɨ imino Mohaivojɨɨbo Motaajasumɨnaafi Jesucristoco magaajamoro diibo gaijɨfaño imino mujusi. ¡Jaaboco macahacɨsu jisumi, bu fahiijɨvaro icano! Fɨne.

1 SAN JUAN AAME

Fiivo Iimaa Cristo.

1 Amɨɨhaidi macaatɨnɨhi jino itɨconɨ jiinɨje ifiivutɨnaacaro iicacuunoco mɨɨhai muguubuunoco, mohaallɨɨneri mahatyɨmeunoco icano. Jaaboco mahatyɨmeumoro diiboco muhuseneri mududɨɨcɨuhi. Jaabo jino Fiivo Iimaa iicaabo.
2 Jaabo miyamɨnaaco fiivusuuhi. Jaaboco mɨɨhai mahatyɨmeumoro toonotɨ mɨjɨɨbeguehicahi. Jaamo amɨɨhaico mɨjɨɨbeguehi jino ifinɨjitɨno fiivoco, Moocaanima iicauhiijɨ mɨɨhaivɨ ubuhugaavuunoco.
3 Jaanoco amɨɨhaico mɨjɨɨbeguehi muguubuunoco, mahatyɨmeunoco icano. Jaamo mɨɨhaima manahabovahi Moocaanima mɨɨhai mihicabadɨ, bu Illi Jesucristoma mihicabadɨ icano.
4 Jaanegui amɨɨhaidi jillɨ macaatɨnɨhi. Jaamo sihidɨ imo imo mihicahi.

Moocaani Seseene Aachɨcɨnɨɨbo.

5 Jibogoco Jesucristo mɨɨhaico jɨɨbuguhi. Jaanoco amɨɨhaico mɨjɨɨbeguehi Moocaani seseene aachɨcɨnɨɨbo iicanoco. Jaabovɨ ajashuno ɨcɨvono chahahi.
6 Jaamo: Diiboma magataavehi, munuurumo cɨvohɨ mihicamo jillɨ mabañɨhi moojɨri, sɨcamañooco monoomañо, bu momoonɨmañо icano.
7 Jaanotɨ Moocaani iicabadɨ seseehɨ mihicahachiijɨ diiboma magataacɨnɨhi. Jaamañо mɨɨhaico Illi Jesucristo tɨɨjoho mohimitɨco paryɨ nitɨhi.
8 Jaanotɨ: Tahimitɨma chahahi, monoomo jillɨ mofiico mabañɨhi. Jaamañо mojeebɨɨfañо miya iijɨ chahahi.
9 Jaanotɨ mohimitɨco Moocaanico mɨjɨɨbogohachiijɨ diibo aivo imihuseebe abañɨtatɨɨbo, mohimitɨco ubuusuuboro paryɨ nitɨjiibo.
10 Jaanotɨ: Tahimitɨma chahahi, monoohachiijɨ Moocaanico: Bañɨfifiibo, meneehi. Jaamofañо diibo iijɨ chahahi.

2

Ɨjɨ Moocaani Ɨmefeenevɨ: Imitɨmo, Unuusumi Jesucristo Mohallɨtɨ Iicaabo.

1 Taseeme amɨɨhaidi jillɨ caatɨnɨhi. Jaamo iimitɨnoco moonɨtɨmo mihicahi. Jaanotɨ mimiyaavugucuumo imitɨnoco momoonɨhachiijɨ Moocaani ɨmefeenevɨ mohallɨtɨ iicaabo jisumi icahi Jesucristo imihuseebe.
2 Jaabofeenedɨ mohimitɨ jaaducafutucuuhi. Jaano mɨɨhaidiro icatɨno, faajiinɨjemɨnaadiro bu icano.
3 Jaanotɨ Moocaani atajɨɨbabadɨ mihicahachiijɨ magaajaji diiboco magaayɨcɨcunoco.
4 Jaanotɨ saatoho: Diiboco gaajacuhi, onoomo, itajɨɨbaco imiyaavogotɨmañо, bañɨfifimo. Jaamofañо miya iijɨ chahahi.
5 Jaanotɨ diibo tajɨɨbaco imiyaavogoobo Moocaanico aivo imino agaijɨɨbo. Jillɨtɨ magaajahi diiboma magataavonoco.
6 Jaabo Moocaanima gataavehi onoobo Jesucristo imino iicaubadɨ iicaqui.

Bohono Tajɨɨba.

7 Tañahabomɨ, botajɨɨbaco amɨɨhaidi caatɨnɨtɨhi amɨɨhai Cristoco mimiyaavuguunotɨro amɨɨhaico atajɨɨbacunoco. Jaano jino sɨɨcɨjetɨro atajɨɨbauno jɨɨbogoco amɨɨhairyo muguubuhicacuuno.
8 Jaano tajɨɨbaco amɨɨhaidi acaatɨnɨno jino bohonobadɨ minifetehi. Jaano aivo miyaano Cristofañodɨ, amɨɨhaifañodɨ icano. Jaamañо ɨcɨvono afatyucunoguiinodɨ miya sesee achɨcɨnɨcuhi.

9 Jaanoti saafi: Seseehi icacuuhi, nuuruubo inahaboco ijiihegueebe civohiguerehiica icahi.
10 Jaanoti inahaboco agaijiibo seseehigo icahi. ¿Jineje bu diiboco iimitinofaño gañiisujirahi?
11 Jaanoti inahaboco ijiihegueebe civonofaño icahi. Jaabo ofoohigoco gaajatihi, iciveri aatyimetimaño.
12 Taseeme, jaaneguiiha amiihaidi caatinihi, Moocaani amiihai imitico Jesucristofeenedi ubuusucumaño.
13 Amiyato, amiihaidi caatinihi, iticoni jiinije fiivutinaaca iicauboco magaajacumaño. Sicafe, amiihaidi caatinihi, iji Satanasco miguiinonicumaño.
Taseeme, amiihaidi caatinihi, Moocaanico magaajacumaño.
14 Amiyato, amiihaidi caatinihi, iticoni jiinije fiivutinaacaro iicauboco magaajacumaño. Sicafe, tolliro amiihaidi caatinihi, mequehecufimaño Moocaani jiibogoco amiihai jeebiifaño magaayicimoro ijico miguiinonicumaño.
15 Jaaneguiiha jiinijeque magaijidino, bu jiinijehalliri iicanoco magaijidino icano. Jaanoti saatoho jiinijeque agaijimo Moocaanico gaijitihi.
16 Miiro paryi jiinijehallivi iicano imiti Moocaaniti saatihi. Jilli jiinijehallitiro asaano, oono mofi imitinoco iimogoneheje, mohaallii imitinoco iimogoneheje, bu: Uujoho aivo sihidi jeevahi, noomoro mihicaneheje icano. Paryi jino jiinijeonehejere.
17 Jaano jino jiinije paryi iimitinoco iimugusuhicanoma fininoro fuucuuhi. Jaanoti Moocaani iimogobadi iicahicaabo finijitihi.

Abañififiibo Saaji.

18 Taseeme, jino niinosumi mihicacuuhi. Amiihairyo magaajacuuhi Cristominaaniminaafi asaajinoco. Miiro jino jisumi icacumo Cristoco iminaaniihicamo. Jinoti magaajahi jino niinosumi mihicacunoco.
19 Jaamo mofeeneti fuuhi. Jaarumo miihaioto icautimo, miihaioto iicauruva miihaima icajirumo. Jaamaño tolli fuumo famooro maatyimemere magaajaqui paryi famooro miihaioto iicatinoco.
20 Jaanoti naha amiihaico Cristo Igaijaco acicuhi. Jaamaño amiihai famooro imino magaajacuhi.
21 Jaaneguiiha amiihaidi caatinihi miyaanoco magaajacumaño, magaajatimaño icatino. Miiro amiihairyo magaajacuhi miyaanofañoti sicamaño asaajitirunoco.
22 Jaabo, ¿nacu miijoho abañififiibo? Eti bu oono: Jesuco Cristo icatiibo, eneehicaabo. Diibo Cristominaaniminaafi iicaabo. Miiro Moocaani Achi Jesuco utuunamaaihicaabo, bu Moocaanico tuunamaaihicaabo icano.
23 Miiro paryi Moocaani Achico utuunamaaimo Moocaanima chahahi. Jaanoti Moocaani Achico ijiibogomo Moocaanima icahi.
24 Jaaneguiiha amiihai jeebiifaño mificu oono iticonitiro muguubuunoco. Jaano amiihai jeebiifaño iicahachiiji Moocaanima, Illima icano mihicahi.
25 Miiro Jesucristo miihaico aciguuhi ifinijitino fiivoco unuubadi.
26 Jaaneguiiha jino amiihaidi caatinihi jilli amiihaico abañihicamoditi.
27 Jaanoti naha amiihai Moocaani Gaijama mihicahi Jesucristo amiihaico aaciuboma. Jaamaño sita amiihaico jiibeguejitirahi, Moocaani Gaijaro amiihaico paryi ijiibogomaño. Jaabo jiibogo miyaano sicamaño icatino. Jaaneguiiha Cristoma icamoro mihica Moocaani Gaija amiihaico ijiibogobadi.
28 Taseeme, jaaneguiiha amiihaico neehi: Cristomaryo mihica. Jaabo asaadi diiboti nucufevetimo, bu ñihicugotimo icano miicaqui.
29 Miiro amiihairyo magaajacuhi Jesucristo iimihuseebe iicanoco. Jaabadiro bu oono iimihuseme Moocaani seeme iicamo.

3

Moocaani Seeme Iicamo.

1 Jaaneguiiha magaaja miiro sihidi Moocaani miihaico agaijiiboro, iseemeti miihaico
oovicihi. Jaano miyaano diibo seeme miihai. Jaamaño jiinijeminaa miihaico gaajatihi,
Moocaanico agaajatimaño.
2 Agaijimo tañahabomi, Moocaani seeme mihicacuuhi. Jaarunaaca miihaico gaa-
jasutiibehiica ufucu mihicajinoco. Jaarumo magaajahi Jesucristo asaadi diibobadi
mihicajinoco, miiro iicabadiro iicaaboco mahatyimejimaño.
3 Jaanoco paryi eesicinimo, jeebii imibachucafetehi diibo Jesu imiibo iicabadi.
4 Jaanoti paryi famooro iimitinoco omoonimo Moocaani tajiibaco imitino moonihi.
Miiro imitinoco momoonino Moocaani tajiibaco: Jii, monootihi.
5 Miiro amiihairyo magaajacuhi Jesucristo mohimitico ibuusuqui asaaunoco. Jaabo-
fañoimiti chahahi.
6 Jaaboma paryi iicamo imitico moonitihi. Jaanoti imitico moonimoro iicamo diiboco
atyimetimo, gaajatimo icano.
7 Taseeme, miihaiñooba amiihaico bañidino. Jaanoti imino iicaabo Cristo imihuseebe-
badi jeevahi.
8 Jaanoti imitino iicaabo ijitahe. Miiro iji sahiijitiro iimitinoco omoonifiibo. Jaanegui
Moocaani Achi saauhi iji omoonisunoco ifinisuqui.
9 Jaanoti paryi Moocaaniti ifiivomo iimitinoco moonitihi, Moocaani ifiico mojeebiifaño
ificucumaño. Jaamaño iimitinoco momoonicutihi, Moocaani seeme mihicamaño.
10 Miiro gaajaveechuno Moocaani seeme iicamo, bu iji seeme iicamo icano. Jaanoti
paryi iimitinoco omoonimo, inahaboco agaijitimo Moocaani seeme icatihi.

Sabadiro Fahigova Magaijicasi.

11 Miiro mimiyaavuguunotiro muguubuno jiibogo jino: Sabadiro fahigovavi mag-
aijicasi, onoono.
12 Cainbadi mihicadino. Miiro ijitahe iicaumaño inahaboco gaicaaubo. ¿Nacu milliti
jaaboco gaicaaubo? Eti bu Cain iimihicautimaño, jaanoti inahabo iimihicaumaño.
13 Tañahabomi, majabafiitedino jiinijeminaa amiihaico ijiihevehachiiji.
14 Miihai naha guijeveti buheefaño mafatyucuhi. Jaanoco magaajahi monahabomico
magaijimaño. Jaanoti inahaboco agaijitiibo guijeveti taajatihiica.
15 Miiro paryi inahabomico ijiihegueme gaicaauminaa. Amiihairyo magaajahi
gaicaauminaa ifinijitino fiivoma ijeebiifaño achahanoco.
16 Miiro jillitti magaajahi magaijicasinoco Jesucristo mohallivi ifiico aaciunoti.
Jaabadiro bu miihai mofiico mahacijirahi monahabomihallivi.
17 Jaanoti sihidi inehejema iicamo inahabo idaasuno iicanoco atyimecuurumo diiboco
iidaasugotimo. ¿Milli bu: Moocaanico gaijihi, neejirahi?
18 Taseeme, ticovo iijiriro magaijidino, miyanotiro magaiji imino momooninofañodi.

Moocaani Imefeenevi Quehecuno Mihica.

19 Jaamaño jillitti magaajahi miyaamo mihicamoro, Moocaani imefeenevi quehecuno
mihicanoco.
20 Jaanoti mojeebii mofi iimitinoco gaajacufihi. Jaarunofaño Moocaani ajashutiibo
mojeebiifaño iicanoco gaajaabo. Jaabo paryi fanoovaaco gaajahi.
21 Jaanoti agaijino nahabomi, mojeebii Moocaani imefeenevi miihaico milli
onootihachiiji Moocaani imefeenevi quehecuno mihicahi.
22 Jaabo miihaico siinoco midillunoco aciji diibo tajiibaco: Jii, noomoro mo-
moonimaño diibo iimogobadi.
23 Jaano jino itajiiba: Illi Jesucristoco mimiyaavogono, bu jaamoro sitama sabadiro
magaijicasino icano, diibo atajiibaubadi.

24 Jaamo itajɨibaco imiyaavogomo diiboma icahi, bu diitoma diibo icahi icano. Jaanoco magaajahi diibo mɨihaima iicanoco Igaijaco mɨihaico aacɨnofeenedɨ.

4

Moocaani Gaija, Bu Abañɨfiibo Gaija Icano.

1 Agaijɨmo tañahabomɨ, famoova gaijaco mimiyaaveguedino. Itɨconɨ mɨnɨsu; ¿Naa Moocaani Gaija diibo iicanoco? Mɨiro jiinɨjehallɨvɨ sihidɨ gahafucumo bañɨfiiramɨnaa: Moocaani iijɨco mɨjɨibeguehi, onoomo.

2 Jaamo jillɨtɨ magaajajirahi Moocaani Gaijama iicaaboco. Mɨiro paryɨ oono Jesucristo miyamɨnaafibadɨ ifiivuuboro saauhi, nooboro ɨjɨibogoobo, diibo Moocaani Gaijama iicaabo.

3 Jaanotɨ Jesucristoditɨ tollɨ onootɨibo Moocaani Gaijama chahahi. Diibo jillɨ Jesucristomɨnaanɨmɨnaafi gaijama iicaabo. Mɨiro amɨihairyo muguubuhicacuuhi togaija asaajinoco. Jaabo jisumi jiinɨjehallɨri icacuhi.

4 Taseeme, amɨihai Moocaanita. Jaamo abañɨfifimoco amɨihai miguiinonɨcuhi. Mɨiro amɨihaifaño iicaabo janaanɨcɨ mityahi jiinɨjemɨnaa iicamofaño iicaabo janaanɨcɨ iicamaño.

5 Jaamo diito jiinɨjemɨnaa. Jaamaño jiinɨjeonehejequere iimaamo. Jaanoco jiinɨjemɨnaa iicamo diitoco guubunɨcɨhi.

6 Jaanotɨ mɨihai Moocaanioto. Moocaanico agaajamo mɨihaico guubunɨcɨhi. Jaanotɨ Moocaanioto iicatɨmo mɨihaico guubunɨcɨtɨhi. Jillɨtɨ magaajahi Miya Gaijama iicamoco, bu abañɨfifiibo gaijama iicamoco icano.

Moocaani Mɨihaico Gaijɨhi.

7 Agaijɨno nahabomɨ, fahɨgova magaijɨcasi. Moocaanitɨ magaijɨcasino saahi. Paryɨ famoovaaco agaijɨibo Moocaani seemene. Jaabo Moocaanico gaajahi.

8 Jaanotɨ sitaaco agaijɨtɨibo Moocaanico gaajatɨhiica, Moocaani saatohoco agaijɨfifihicaaboco.

9 Mɨiro Moocaani mɨihaico agaijɨnoco ɨfusuhi mɨihaidi ɨdɨibocoro Illico jiinɨjehallɨvɨ agalluunofeenedɨ, diibofeenedɨ fiivoma miicaqui.

10 Mɨiro mɨihai Moocaanico magaijɨnotɨ gaijɨ saatɨhi. Jaanotɨ naha Moocaani mɨihaico agaijɨuboro Illico galluuhi mohimitɨco ijaaduqui. Jaano jino naha miya gaijɨ.

11 Agaijɨmo tañahabomɨ, mɨihaico Moocaani agaijɨbadɨro mɨihai tollɨro sabadɨro magaijɨcasiqui.

12 Mɨiro Moocaanico mɨihaiñooba atyɨmetatɨhi. Jaanotɨ sabadɨro magaijɨcasihachiijɨ, Moocaani mɨihaima icaji. Jaano igaijɨ mɨihaifaño aivo imino jusiji.

13 Jaamo jillɨtɨ magaajahi Moocaanima mihicanoco, bu mɨihaima diibo iicanoco icano Igaijaco mɨihaico aacɨunofañodɨ.

14 Mɨiro mɨihai mahatyɨmeumoro mɨjɨibeguehi Moocaani Illico jiinɨjemɨnaaco itaajasuqui agalluunoco.

15 Jaamo paryɨ Jesucristoco: Moocaani Achi, onoomo Moocaanima icahi, bu Moocaani diitoma icahi icano.

16 Jillɨtɨ magaajamoro mimiyaaveguehi Moocaani mɨihaico agaijɨnoco. Mɨiro Moocaani saatohoco agaijɨfifihicaabo. Jaabo gaijɨma iicaabo Moocaanima icahi, bu Moocaani diiboma icahi icano.

17 Jillɨtɨ gaijɨ mɨihaivɨ jusihi ufucu jaadufucu iicasumi ñɨhicugotɨmo miicaqui. Mɨiro mɨihai jiijehallɨvɨ Jesucristo iicabadɨ mihicahi.

18 Mɨiro gaijɨ iicamañovɨ ñɨhicugo chahahi, gaijɨ ñɨhicugoco buhɨ agañɨimaño. Mɨiro ñɨhicugo ɨidaasuhɨgovɨ mɨinoco satyehi. Jaamaño iiguiibovɨ gaijɨ imino jusitɨhiica.

19 Jaanotɨ naha mɨihai Moocaanico magaijɨhi itɨconɨ mɨihaico diibo agaijɨumaño.

20 Jaanoti saatoho: Uujoho Moocaanico gaijihi, onoomo inahaboco ijiihegueme
bañififihi. Jaamo miino nahabo mahatyimeebeque magaijitimo, ¿milli bu Moocaanico
magaijijirahi mahatyimetiiboco?
21 Jaabo miihaico atajiibauno jino Moocaanico agaijiibo tolliro inahaboco igaijiqui.

5

Miyaavogo Jiinijeque Guiinonihi.

1 Paryi famooro Jesu Cristo iicanoco imiyaavogomo Moocaani seeme iicamo. Jaamo
bu caanico agaijimo tolliro iseemeque gaijifihi.
2 Jaamo Moocaanico magaijimo, diibo tajiibaco momoonisumi magaajahi diibo
seemeque, bu magaijinoco.
3 Miiro Moocaanico magaijino itajiibaco momoonino. Jaano itajiiba sihidi jeevatihi.
4 Miiro oono paryi Moocaani seeme iicamo jiinijeque guiinonihi. Jaano momiyaavo-
gofeenedi jiinijeque miguiinonihi.
5 Miiro idiiboro jiinijeque guiinonihi Jesu Moocaani Achi iicanoco imiyaavogoobo.

Jesu Moocaani Achi Iicano.

6 Miiro diibo Jesucristo asaauno jiibogocafutuuhi nifaihufeenedi, bu itiijohofeenedi
icano. Jaabo initicafutusumi unuuneriro icatino, bu tolliro iguijeveuneri icano. Jaano
miyaano iicanoco Moocaani Gaija jiibeguehi, diibo Moocaani Gaija iicaabo Miyaabo
iicamaño.
7 Jaano jiibogominaa icahi niquejefaño miimisiici, saafi idiino; Moocaani, Illi, Igaija
icano. Jinoodimo icarumo saafiiviro gataacinihi.*
8 Jaabadiro bu minooci, sano idiino icahi jiinijehalliri; Moocaani Gaija, bu nifaihu, bu
tiijoho icano. Jaano jino minooci, sano idiino iicano sabadiro iimaahi.
9 Miiro miyaminaa onoonoco mimiyaavogonicihi. Jaamo bu, ¿milli mimiyaavegue-
jitirahi Moocaani Illi Jesucristo iicanoco ijiibogonoco?
10 Jaamo Moocaani Achico imiyaavogomo toono jiibogoma icahi ijeebiifaño. Jaanoco
Moocaanico imiyaavogotiibo Moocaanico: Bañifiiibioti, neehi, Moocaani Illiditi
ijiibogonoco imiyaavogotimaño.
11 Jaano jino Moocaani onoono: Diibo miihaico ifinijitino fiivoco aacino. Jaano toono
fiivo Illima icahi.
12 Jaamo Moocaani Achima iicamo ifinijitino fiivoma icahi. Jaanoti Moocaani Achima
iicatimo toofiivoma chahahi.

Niino Fajiini.

13 Jaamo amiihaidi jinoco caatinihi Moocaani Achico mimiyaaveguemedi. Jaamo
magaajahi ifinijitino fiivoma mihicanoco.
14 Miiro miihai Moocaanico mimiyaavogomoro magaajahi diiboco siinoco midil-
lunoco, ijeebii onoobadi, miihaico uguubunoco.
15 Jaano miihai Moocaanima mihiimaanoco diibo uguubuunoco magaajabadiro, bu
magaajacuhi diiboco midillunoco miihaico aacicunoco.
16 Jaanoti saatoho inahabo imitico omooniruno guijevefaño iifutusutinehiica iica-
hachiiji, diibohalliivi Moocaanima ihiimaaqui. Jaadi diiboco Moocaani aciji fiivoco,
guijevefaño iifutusuno imiti iicatihachiiji. Miiro jaanoti icano guijevefaño iifutusuno
imiti. Jaanoti uujoho nootihi toonohalliivi Moocaanima mihiimaaqui.
17 Miiro paryi fanooro imiti imitihi. Jaarunofaño icano sanoodino imiti guijevefaño
iifutusutino.
18 Miiro magaajahi paryi Moocaani seeme iicamo iimitinoco omoonitatinoco.
Jaamoco Moocaani Achi otoomomaño iji diitoco dudiicitatihi.

---

* **5:7** Sahaamefaño ficuutimo: Jaano jiibogominaa icahi niquejefaño miimisiici, saafi idiino, onoonoco.

19 Mɨɨro mɨɨhai Moocaanioto mihicanoco magaajahi, bu tollɨro paryɨ jiinɨjeoto ɨjɨ
mityaguiinovɨ iicanoco icano.
20 Tollɨro bu magaajahi Moocaani Achi asaauboro mɨɨhaico gaajaco aacɨnoco, tooneri
Miyaabo iicaabo Moocaanico magaajaqui. Mɨɨro bu Miyaabo iicaaboma mihicahi, Illi
Jesucristoma mihicahi. Jaabo jaanɨ Moocaani Miyaabo, ifinɨjitɨno fiivoma iicaabo.
21 Taseeme, mehesɨcɨnɨ jihovo ɨjɨnɨta caanimɨtɨ.

2 SAN JUAN AAME

Cristo Jɨɨbogofaño Mihica.

1 Uujoho quillahutoobo iicaabo caatɨnɨhi jihaameque monagotɨ Moocaani ificu-
uguedi, tollɨro bu iseemeque uujoho miyaano agaijɨmedi. Saafiiro uujoho icatɨno, bu
paryɨ oono miyaanoco agaajacumo icano.
2 Jaabo uujoho amɨɨhaico gaijɨhi miyaano mojeebɨɨfaño iicanofeenedɨ. Jaano
fahiijɨvaro mɨɨhaima iicajino.
3 Jaabo Moocaani, bu Illi Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi amɨɨhaico imino moonɨji, bu
ɨdaasugueji, bu sajeebɨɨ icaco acɨji icano miyaanofañodɨ, bu gaijɨfañodɨ icano.
4 Uujoho aivo imo imo icahi diseemetɨ saatoho miyanotɨro Moocaani mɨɨhaico
atajɨɨbabadɨ imino ɨɨgomoco aatyɨmeneri.
5 Jaanegui tañago, jisumi masɨɨ sabadɨro magaijɨcasiqui. Jino ɨco onoono bohono
tajɨɨba icatɨno, itɨconɨtɨro toonoma mihicacuunoco neehi:
6 Mɨɨro Moocaani atajɨɨbabadɨ mihicano toono gaijama mihicano. Jaano toono tajɨɨba
itɨconɨtɨro muguubucuuno, gaijɨcasifaño mihica, onoono.

Bañɨmɨnaa.

7 Mɨɨro jino jiinɨjehallɨri sihidɨ icamo bañɨfiiramɨnaa, Jesucristo jiinɨjehallɨvɨ
miya miyamɨnaafibadɨ asaauboco utuunamaaimo. Tollɨ iicaabo, jillɨ bañɨmɨnaafi,
Cristomɨnaanɨmɨnaafi iicaabo.
8 Jaanegui amɨɨhai imino mehesɨcɨnɨ amɨɨhai dudɨcamaajetɨ mɨhɨcɨcuunoco
mɨmɨtasudino. Jaamo ufucu ijaadaco paryɨ magaayɨcɨhi.
9 Jaanotɨ saatoho Cristo ɨjɨɨbugunoco ejeevesumoro sihɨgovɨ iminifotomo, bu
Moocaanitɨ buhɨgovɨ minifetehi. Jaanotɨ Cristo jɨɨbogofaño mihicahachiijɨ Moocaanima
mihicahi, bu tollɨro Illima mihicahi icano.
10 Jaaneguiiha saatoho jɨɨbogomɨnaa amɨɨhaijaago agasevamoro Cristo jɨɨbogoma
ofootɨmoco amɨɨhai iijafaño magaayɨcɨdino, bu: Tahɨ imino difoo, meneedino icano.
11 Mɨɨro diitoco ifitacumo diito imitɨfaño bu minifetefihi.

Niino Iimaa.

12 Sihidɨ amɨɨhaico eneejiruno icarahi. Jaarunaa imogotɨhi aamefeenedɨ,
acaatɨnɨnoco. Cusumihacho feeji amɨɨhaima faño mihiimaacasiqui. Jaaneri
mohimohica imino ijusiqui.
13 Moocaani ɨɨcɨcugo, dinago seeme dijaa iijɨco galluuhi.

3 SAN JUAN AAME

Gayo Onoobotɨ, Imino Ihiimaano.

1 Uujoho quillahutoobo iicaabo caatɨnɨhi jihaameque agaijɨibo tañahabo Gayodi, diiboco miyanotɨro agaijɨibedi.

2 Agaijɨibo tañahabo, dihallɨvɨ Moocaanima iimaahicahi. Fanoova ɨima imino ifeequi tollɨro guihuvatɨibo diicaqui, bu oono imino dijeebɨi ofoobadɨ diicaqui icano.

3 Mɨiro saatoho monahabomɨ asaaumo imino dijeebɨi miyaanofañodɨ iicanoco, bu imino jɨibogo onoobadɨ idiicanoco icano ɨjɨibuguunoco uguubuhinɨiboro imo imo icahi.

4 Jaano toonobadɨ chahahi sanooba uco imo imo iminiiyuno. Jino, taseeme, miyaanofañodɨ imino mɨhɨgonoco guubuhi.

5 Agaijɨibo tañahabo, imino aivo moonɨhicahi monahabomɨco adaamusuubo sihɨgotɨ asaamoco adaamusunofeenedɨ aivo imino moonɨhicahi.

6 Jaanoco diito Moocaani iijanomɨnaafeenevɨ jɨibeguehicahi ɨijoho sihidɨ gaijɨma idiicanoco. Jaanegui diitoco imino daamusu, ucuujɨvaachunehejeque daacɨ imino ifeequi, Moocaani imogobadɨ.

7 Mɨiro diito Cristo dudɨcamaajeguiiha ɨigomo. Jaamo imogotɨhi Moocaanico agaajatɨmo aacɨnehejeque agaayɨcɨnoco.

8 Jaaneguiiha mɨihai diitoco imino momoonɨnofeenedɨ mahamusuqui iimino jɨibogoco.

Diotrefe Onoobo Imitɨno Iicano.

9 Uujoho caatɨnɨuhi aameque Moocaani iijamɨnaadi. Jaarunoco Diotrefe guubuutɨhi mɨihai iijɨco, diitofeenevɨ aivojɨibotɨ iicanoco imogooboro.

10 Jaaneguiiha ofoohachiijɨ faamo ɨmefeenevɨro neeji: Mɨihaiditɨ sɨcamañooco ihiimaaboro abañɨhicanoco, bu tollɨro monahabomɨ tahɨ ɨifotomoco gaayɨcɨhicatɨibo, bu agaayɨcɨgomoco gaayɨcɨsuhicatɨibo icano. Jaaboro Moocaani iijatɨ diitoco gañɨihicaabo.

11 Jaaneguiiha agaijɨibo tañahabo, diito imitɨno omoonɨbadɨ diicadino iminoro diica. Mɨiro iiminoco omoonɨibo, Moocaanitahe. Jaanotɨ iimitɨnoco omoonɨibo, Moocaanico atyɨmetɨhiica.

Demetrio Imino Omoonɨno.

12 Jaanotɨ famooro Demetriotɨ imino iimaahicahi. Jaano miyaanofeenedɨ gaajacafetehi. Jaanoco mɨihai bu tollɨro mɨjɨibeguehi. Bu jaanoco amɨihai magaajahi miyaano iicanoco.

Niino Iimaa.

13 Sihidɨ ɨco neejirahi. Jaaruubo imogotɨhi caatɨnɨtafaihu, bu caatɨnɨtai icanofeenedɨ eheetavonoco.

14 Imeguehi goovano ɨco aatyɨmeneque. Jaadɨ jari mihiimaacasiji fañо.

15 Jaanegui sajeebɨi diica. Juuga nahabomɨ dijaa iijɨco galluuhi. Ɨijoho bu paryɨ famooro monahabomɨco moojɨco daacɨ.

SAN JUDA AAME

Juda Caatɨnɨuhi Moocaani Ocoovamedi.

1 Uujoho Juda Jesucristo jeecɨvomɨnaafi, Jacoobo nahabo, jihaameque caatɨnɨhi
Moocaani ocoovaaboro itatɨ ijeevadɨ ificumedi. Jaamo imino toomocɨnɨhi Jesu-
cristofeenedɨ.
2 Jaabo Moocaani amɨɨhaico sihidɨ ɨdaasugueji, bu gaijɨji, bu sajeebɨɨ icaco acɨji icano.

Sɨcamañooco Abañɨfimo.

3 Agaijɨmo tañahabomɨ, sihidɨ imogorahi mataajajinohallɨvɨ amɨɨhaidi acaatɨnɨnoco.
Jaarunaa momiyaavogoditɨ amɨɨhaidi caatɨnɨhi. Jaamo momiyaavogohallɨtɨ meje-
naauqui, Moocaanita iicamoco aacɨnohallɨtɨ, toonoco mubuunanɨjitɨrahi.
4 Jaanaaca sihidɨ bañɨmɨnaa amɨɨhaifeenevɨ icacuhi. Jaamo gaajacɨratɨno
amɨɨhaifeenevɨ jɨcamaaimo sɨɨcɨjetɨro Caatɨnɨhaamefaño diitotɨ ɨjɨɨbugucumo,
cɨɨjɨgaifaño ifeequi iicacumo. Jaamo imifitɨno miyamɨnaa, Moocaani imihiijɨco
ɨɨcɨmoro siibadɨ miniiyuhicamo fanoova imitɨnocoro iimoyɨɨcɨqui. Jaamoro ɨdɨɨboro
Mohabajaabo Aivojɨɨbo Jesucristoco tuunamaaihicamo.
5 Amɨɨhairyo magaajacurunoco siino amɨɨhaico esaayuhi. Moocaani Israel cu-
umimɨnaaco Egipto jiinɨjetɨ taajasuuhi. Jaadɨ saatoho imiyaavuguutɨmoco finɨsuubo.
6 Tollɨro itoomomɨnaa niquejefaño imino iicaurumo, Moocaani atajɨɨbauno mity-
aco aacɨjirunoco iimogotɨmoro iijanoco jeevesuuhi. Jaamoco Moocaani cɨvojanɨuhi
cɨvonoguiino ifinɨjitɨno jɨgaiñehineri isisɨuboro niinofucuguiiha ificuumo.
7 Jaabadɨro Sodoma, Gomorra onoocuumicɨ miyamɨnaa, bu ifiitɨno iicaucu-
umijemɨnaama Moocaani ifinɨjitɨno cɨɨjɨgairi jɨgasuuhi, itoomomɨnaa imitɨno
iicaumoco omoonɨbadɨro. Jaamo Moocaani toomomɨnaa iicaubadɨ imitɨno icaumo:
Sano gaifiimɨro gaifiimɨma iicamo, Moocaani gaigooma miicaqui eheetavunoco
ejeevesumoro, siibadɨro iicaneheje fanoovaaco moonɨhicahi. Jaamoco tollɨ moonɨɨbo.
Jaanotɨ famooro igaajaqui tollɨ iicahicamo ifinɨjitɨno cɨɨjɨgairi ɨdaasuno ɨjɨgajinoco.
8 Jaamoco imitɨno gaija onoobadɨ omoonɨmo ifiico ɨdicuno moonɨhi. Moocaani iijɨco
mityagotɨmo, niqueje toomomɨnaatɨ imitɨno iimaamo.
9 Jaarunaaca Moocaani toomomɨnaa aivojɨɨbo Miguel icaruubo Moise
chuumuhuhallɨtɨ ɨjɨma ɨhɨɨbacasiusumi ɨɨdicuno nuutɨhi ɨdɨɨnoro nuubo: Moocaani
jei ɨco ɨɨbaji, nooboro.
10 Jaanotɨ diito imitɨno iimaahicahi agaajatɨnotɨ. Jaamo sahiijɨtɨro jɨɨbogoratɨno
gaajamo bajɨo asimɨ ihesɨcɨnɨma chaharumo agaajamoro omoonɨnɨcɨbadɨ, moonɨmo
ifihallɨvɨro ifinɨqui.
11 ¡Ɨdaasucani icajimo! Cain imitɨcoro agaajaumo, nɨhɨbamɨco iimoyɨɨcɨmañomɨtamo
Balaam iicaubadɨ. Jaamo finɨji Core iicaubadɨ ɨsɨfiiratuuboro Moocaani onoonoco
imuguutɨmañoguijeveubo.
12 Jaabobadɨ iicamo amɨɨhai imo imo mamachuqui mihigaivomoma ofoomo
amɨɨhaico nucufevesuhicahi iimitɨri. Jaamo amɨɨhaifeenevɨ imo imo iicamoro sihidɨ
amachumoro aduhicahi famoovaaco nucufeguetɨmo. Itaadɨmo iicarumoco jeecɨvotɨmo
ifiicoro toomomo. Aimuufai nɨfaihuma achahanoco guibuhuba asatyonɨcɨbadɨ
ejeevamo. Ɨmoho onoovafisumi onoovatɨhobadɨ aivo ifahifema agaijuyɨcɨho aivo
ochoomonɨcɨbadɨ ejeevamo.
13 Muuai tyuucai aivo ɨsɨfiirano ijɨvaaseque agañɨɨnɨcɨbadɨ diito imitɨ ɨfuvusuhi nu-
cufesuno. Meecɨrɨgai ijɨɨhaitɨ ɨmɨtaabo iicabadɨ. Moocaani diitoco ficuji cɨvono fucuro
ifinɨjitɨnoguiino.

14 Adan iyaachi seemene, iyaachi seemene, seemene Enoc onoobofeenedɨ, diitediti
Moocaani nuuhi: Memeecɨ, Aivojɨibo Jesu ajashutɨno itoomomɨnaama asaajinoco.
15 Jaabo famooco dilluji. Jaaboro paryɨ imifitɨmoco cɨijɨgaifaño gañɨiji, imitɨno
imoonɨhicanohallɨtɨ, paryɨ diibeditɨ imifitɨmo aivo imitɨno iimaahicanohallɨtɨ icano,
nooboro.
16 Jaamo fanoovatɨ famañovaje iimaafifimo, sitaaditɨ iimaafifimo, iimitɨco iguiraa-
sumo, ifihallɨvɨro ifiico mityano eesɨcɨnɨmoro sitaaco neefimo. Jaamoro saatohoditɨ
imino iimaamo siinoco diitediti ihɨcɨquiro.

Cristotaco Afagoono.

17 Jaanotɨ amɨihai, agaijɨmo tañahabomɨ, mehesɨcɨnɨ, sɨicɨjetɨro amɨihaico Mohaivojɨibo
Jesucristo minɨsumɨnaa unuucuunoco:
18 Niinosumi icajimo dejecumɨnaa imitɨjeebɨi onoobadɨ iicamo, noomoro.
19 Jaamo amɨihaico dugaacusuji, jiinɨje iimogobadɨ iicamo Moocaani Gaijama cha-
hahi.
20 Jaanotɨ amɨihai, agaijɨmo tañahabomɨ, quehecuno mihica amɨihai imi miyaavogo-
faño. Moocaanima mihiimaa Moocaani Gaija mityafañodɨ.
21 Moocaani gaijɨfaño mihicamoro, motoomo Mohaivojɨibo Jesucristo
ɨidaasugofeenedɨ ifinɨjitɨno ifiico mɨihaico aacɨjinoco.
22 Imino imiyaavogotɨmoco, mimiyaavugusu.
23 Saatohoco mataajasu cɨijɨgaitɨ. Sitaaco mɨhɨdaasugo. Jaarumo diito imitɨtɨ
gaihuɨnɨmoro, bu jɨiheguemere icano.

Niino Iimaa.

24-25 Ɨdɨiboro Moocaani agaajaabo, bu Motaajasumɨnaafi icano imityari amɨihaico
teemeji acototɨmo miicaqui, mɨhɨnivatɨmoco isatyequi imo imo iimihɨmefeenevɨ.
Jaaboco mihimo, sihidɨ ejeevanoco, imityaco, itajɨibaco, Mohaivojɨibo Jesucristofeenedɨ
sɨicɨjetɨro, bu jisumi, bu fahiijɨvaro icano. Fɨne.

APOCALIPSIS

Jesucristo Ɨhɨɨfusuuno.

1 Moocaani Jesucristoco acɨuhi diibo idudɨcamaajemɨnaaco ihɨfusuqui goovano iicajinehejeque. Jaanoco Jesucristo ɨfusuuhi idudɨcamaajemɨnaafico Juaco itoomomɨnaafico agalluubofeenedɨ.

2 Jaabo uujoho Jua miyaanoco jɨɨbuguuhi paryɨ aatyɨmeunoco, bu Moocaani iijɨco icano Jesucristo onoonofeenedɨ.

3 Imicani iicamo jihaameque ɨhɨɨfɨnɨcɨmo. Tollɨro bu imicani iicamo Moocaani jihaamefañodɨ ihiimaanoco uguubunɨcɨmoro imino jihaamefaño onoonoco omoonɨmo. Mɨɨro tufucu fiitɨvucuuhi.

Jua Moocaani Iijamɨnaadi Caatɨnɨhi.

4 Uujoho Jua caatɨnɨhi Moocaani iijano Asia jiinɨjeri sahuse juugahusetɨ mijaacɨ icano iicajahajemɨnaadi. Jaamo amɨɨhai magaayɨcɨ Moocaani imino omoonɨnoco, bu sajeebɨɨ icaco aacɨnoco icano. Jaabo Moocaani iicaabo bu diiboro iicaubo, bu diiboro asaajiibo icano. Bu tollɨro sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ icano imino gaijamɨ Moocaani aivojɨ icaga ɨmefeeneri iicamo aacɨnoco magaayɨcɨ.

5 Bu tollɨro Jesucristo aacɨnoco magaayɨcɨ. Diibo miyaanoco ɨjɨɨbogoobo, bu iguijevemefeenetɨ itɨconɨ ububeeteubo. Jaabo jiinɨjemɨnaa aivojɨto aivojɨɨbo iicaabo. Jaabo Cristo mɨɨhaico agaijɨɨboro itɨɨjeheri mohimitɨco nitɨuhi.

6 Jaaboro mɨɨhaico aivojɨtotɨ, bu sacerdotetɨ icano eetavuuhi diibo Caani Diosco mejeecɨvequi. Jaabo jaafa mitya, bu cahacɨsu icano icahi fahiijɨvaro finɨratɨno. Fɨne.

7 Memeecɨ oono Cristo aimuufaifeenedɨ saaji. Jaaboco famooro atyɨmeji, bu diiboco ahaamɨumo atyɨmeji icano. Jaaboco paryɨ jiinɨjemɨnaa aatyɨmemere taaji. Jɨɨhɨ tollɨji. Fɨne.

8 Uujoho ɨmegaoobo, bu allɨvɨoobo icano, abecedario itɨconɨ A iicabadɨ, bu allɨbatɨ Z iicabadɨ iicaabo, noobo Jesu Aivojɨɨbo Moocaani sihidɨ ejeevaabo. Diibo iicaabo, bu iicaubo, bu asaajiibo icano.

Cristo Imi Gaija.

9 Uujoho Jua miyaavogofaño amɨɨhai nahabo. Jaabo amɨɨhaima sano ɨdaasuno icahi, bu Moocaani aivojɨfaño icahi, bu tollɨro jaabɨcɨco Jesucristo aacɨnofaño icano. Jaabo uco ɨcɨvojaanɨujirunohachuta uco gañɨɨumo Patmo onoochugaivɨ Moocaani iijɨ Jesucristofañodɨ miyaano iicanoco ɨjɨɨbeguehicaunohallɨtɨ.

10 Jaanaaca Aivojɨɨbo fucu jaguisɨfucusumi uujoho Moocaani Gaijafeenedɨ esamaaihicaunaaca tabujɨnaagotɨ sefano guubuvusuuno mɨriicu ojɨbadɨ.

11 Jaano uco nuuhi:* Jino adaatyɨmeneque aamefaño caatɨnɨ. Jaaboro Asia jiinɨjeri sahuse juugahusetɨ mijaacɨ icano iicajahajejaagovɨ gallu. Jino imomo iicajahajejaagovɨ; Efeso, Esmirna, Pergamo, Tiatira, Sardi, Filadelfia, Laodicea icanojaago, noonoro.

12 Jaaneguiiha acafesaavooboro meecɨuhi: ¿Mɨɨjoho ico, fɨne, uuma iimaahi? nooboro. Jaabo atyɨmeuhi sahuse juugahusetɨ minoocɨ icano cuugahu ficuta iicuno oro eetavotaco.

13 Jaanofeeneri Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo ifibadɨ iicaaboco atyɨmeuhi. Jaabo itɨhaicɨvɨ ɨfotocɨnɨchehuco jɨɨcɨnɨɨboco jaachehu oro niivɨgaimeeheri siyɨcɨnɨuhi ifeeyɨjevɨ.

14 Jaabo nigaɨjeeneu aivo seseene jadiotobadɨ. Jaanotɨ ihaallɨɨnou cɨɨjɨgaiguiihunobadɨ jeevauhi.

---

* **1:11** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Uujoho ɨmegaoobo, bu allɨvɨoobo icano A, Z icano iicabadɨ, onoonoco.

15 Jaanotɨ itɨhaiñou namecuno ɨfuvusuhi bronce aparyɨcɨsucɨnɨnobadɨ, cɨɨjɨgaifañodɨ eheetavocɨnɨnobadɨ. Jaanotɨ ico sefano guubuvusuuhi sihidɨ guiisino uguubuvusunɨcɨbadɨ.
16 Jaanotɨ imiyanaagohusefaño icaumo meecɨrɨ sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmo. Jaanotɨ iijɨfañotɨ inoocɨnɨga niisuga sɨɨjevaga fahɨgovahacɨtɨ sɨɨjevasucɨnɨga. Jaanotɨ ihɨme nɨhɨba sefano aachɨcɨnɨsumi iicabadɨ jeevauhi.
17 Jaaboco aatyɨmeuneri iguiinovɨ acutuuhi chuumuhubadɨ. Jaarunaaca imiyanaagohuseque tahallɨvɨ ificuuboro uco nuubo: Diguetejirahana Uujoho itɨconɨoobo, bu diiboro allɨvɨoobo iicaabo icano.
18 Uujoho iicaabo guijeveurahi. Jaaruubo buheehi, ufucuro mɨllɨ icacutɨɨbo iicaqui. Jaabo uujoho guijeve janaanɨcɨ mityacuuhi. Jaaneguiiha guijevemɨnaa iicahɨgo uudi sihidɨ jeevatɨno. Jillɨ iimogobadɨ moonɨjirahi.
19 Jaaneguiiha jino adaatyɨmeneque caatɨnɨ, jino jisumi icanoco, bu ufucu icajinoco icano.
20 Jino tamiyanaagohusefaño sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ icamo meecɨrɨco adaatyɨmeme agaajaratɨno jillɨ eneejiruno: Jaamo diito meecɨrɨ sahuse juugahusetɨ mijaacɨ icano Moocaani iijano jɨɨbogomɨnaaditɨ, eneejiruno. Jaanotɨ bu sahuse juugahusetɨ minoocɨ icano cuugahu ficuta iicuno oro eetavota jillɨ eneejiruno: Sahuse juugahusetɨ mijaacɨ icano Moocaani iijanoco, eneejiruno.

2

Moocaani Iijanojaagovɨ Iijɨco Agalluuno: Efeso cuumijaagovɨ Iijɨco Agalluuno.

1 Efeso cuumiri Moocaani iija iicaja jɨɨbogomɨnaafidi caatɨnɨ: Jillɨ noobo imiyanaagohusefaño sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ icamo meecɨrɨma iicaabo, bu tollɨro sahuse juugahusetɨ minoocɨ icano oro eetavota cuugahu ficuta iicunofeenedɨ ɨɨgoobo icano:
2 Uujoho gaajahi paryɨ fanoovaaco edeetavehicanoco, bu sefano dudɨcamaajeque edeetavehicanoco, bu adaabɨcɨhicanoco icano. Bu tollɨro gaajahi iimitɨmoco adaabɨcɨtɨnoco. Bu uujoho tollɨro gaajahi Moocaani gallumɨnaa eneehicarumo miyaano iicatɨmoco ɨɨjoho ɨnɨsuuboro bañɨmɨnaa iicanoco agaajacɨnoco.
3 Jaabo ɨɨjoho sihidɨ daabɨcɨhicahi, sihidɨ ɨdaasuno dicahicahi, bu uuguiiha sihidɨ dudɨcamaaihicahi niinovatotɨɨbo icano.
4 Jaarunaa dihallɨvɨ icano sano: Mɨɨro itɨconɨ imiyaavuguusumi uco sihidɨ gaijɨuhi. Jaaruubo jisumi mɨɨdɨnoro gaijɨcuuhi.
5 Jaaneguiiha deesafoto itɨconɨ edeesamaaiunoco. Jaaboro difiico dimibachuubo itɨconɨ omoonɨhicaubadɨ moonɨ. Jaanotɨ tollɨ omoonɨtɨhachiijɨ dijaagovɨ ofooboro dicuugahu iicuco ɨdiitɨ dumɨtɨɨcɨji, dihimitɨco edeevesutɨhachiijɨ.
6 Jaarunofaño jino iimino dihallɨvɨ icahi, Nicolaitamɨ omoonɨnoco ɨdɨɨheguene. Jaanoco bu uujoho jɨɨheguehi.
7 Amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu jino Moocaani Gaija, Moocaani iijanomɨnaaco onoonoco: Mityano iicamoco fiivo ɨmoho Moocaani goohasihallɨtɨ icaho noovatatɨ machusuji.

Esmirna Cuumijaagovɨ Iijɨco Agalluuno.

8 Esmirna cuumiri iicaja Moocaani iija jɨɨbogomɨnaafidi caatɨnɨ: Jillɨ noobo ɨmegaoobo, bu diiboro allɨvɨoobo icano iicaabo, iguijeveuruubo, siino ubuheeteubo:
9 Uujoho gaajahi paryɨ ɨɨjoho omoonɨhicanoco, ɨdaasuno idiicahicanoco, bu fanoovatɨ ucuujɨvaachunoco icano. Jaaruubo ɨɨjoho jinejetɨ cuujɨvaachutɨhi. Tollɨro bu uujoho gaajahi: Mɨɨhai judiomɨ, unuurumo ɨɨditɨ imitɨno ihiimaahicanoco. Jaamo judiomɨ unuurumo jillɨ Satanas ɨjɨ igaivomɨnaaro.

10 Jaaneguiiha diguetedino ɨdaasuno idiicajinotɨ. Miɨro ɨjɨ amɨɨhaitɨ saatohoco cɨvojafaño jɨɨhacusuji. Jaamo paryɨ amɨɨhai mɨnɨsucafetehi. Jaamo fahuseecɨ fucuva tɨcovovɨ ɨdaasuno mihicaji. Jaarunofaño suufenɨtɨɨbo diica iguijevejinohachuta. Jaachiijɨ toono jaada ɨco uujoho fiivoco acɨji.
11 Amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu jino Moocaani Gaija, Moocaani iijanomɨnaaco onoonoco: Mityano iicamo iguijeveme cɨɨjɨgaifaño feejitɨhi.

Pergamo Cuumijaago Iijɨco Agalluuno.

12 Tollɨro bu Pergamo cuumiri iicaja Moocaani iija jɨɨbogomɨnaafidi caatɨnɨ: Jillɨ noobo iniisuga fahɨgovacɨtɨ ɨsɨɨjevasucɨnɨgama iicaabo:
13 Uujoho gaajahi paryɨ ɨɨjoho omoonɨhicanoco, bu gaajahi Satanas atajɨɨbahɨgo ɨɨjoho idiicanoco. Jaaruubo ɨɨjoho uco jeevesutɨɨbo diicahicahi. Bu tamiya jɨɨbogomɨnaafi Antipa onooboco amɨɨhaifeenevɨ oono Satanas iicamañovɨ agaicaausumi uco imiyaavogonoco jeevesutɨɨbo diicahicahi.
14 Jaarunofaño dihallɨvɨ fiivaano icano: Toono Pergamo cuumivɨ ɨɨma iicamo saatoho Balaam jɨɨbogoco jeevesutɨmo icamo. Jaabo diibo Balaam onoobo Balac onooboco fajɨɨnɨuhi israelmɨ imitɨco imoonɨqui jihovo caanimɨ jeecɨvo asimɨco uduuneri, bu gaigoomɨma imitɨnoono iicaqui icano.
15 Tollɨro bu ɨɨma icamo oono Nicolaitamɨ jɨɨbogoco jeevesutɨmo iicamo, toonoco uujoho ɨjɨɨheguene.
16 Jaaneguiiha iimitɨco mejeevesu. Jaanotɨ mejeevesutɨhachiijɨ goovano amɨɨhaijaago feeji. Jaaboro diitoma amocasiji taajɨfañotɨ ihiinoga niisuga fahɨgovahacɨtɨ isɨɨjeva iicagari.
17 Amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanomɨnaaco onoonoco: Mityano iicaaboco toovono iicano manatɨ machusuji. Jaaboro diiboco acɨji seseeyɨ guiisiyɨco. Jaayɨhallɨvɨ bohono imomo caatɨnɨcɨnɨji. Jaamomoco mɨɨjoho gaajajitɨhi ɨdɨɨboro toonoco agaayɨcɨɨbo gaajaji.

Tiatira Cuumijaagovɨ Iijɨco Agalluuno.

18 Tollɨro bu caatɨnɨ Tiatirari Moocaani iija iicaja jɨɨbogomɨnaafidi: Jillɨ noobo Moocaani Achi oono ihaallɨɨno cɨɨjɨgaiguiihunobadɨ iicaabo, bu itɨhaiño bronce aparyɨcɨsucɨnɨnobadɨ iicaabo:
19 Uujoho gaajahi paryɨɨcɨno ɨɨjoho omoonɨhicanoco, gaijɨma idiicanoco gaajahi, bu dimiyaavogoco gaajahi, edeecɨvehicanoco, dijaabɨcɨco icano. Bu gaajahi itɨconɨ omoonɨuno janaanɨcɨvɨ jisumi omoonɨnoco.
20 Jaarunaaca sano icahi dihallɨvɨ. Oono Jezabel onoogo: Moocaanijaagodɨ iimaahi, onoogoro tajeecɨvomɨnaaco ijɨɨbegueneri abañɨhicagoco adaabɨcɨhicanoco. Diigo jɨɨbeguehicahi diitoco gaigoomɨma imitɨnoono iicaqui, bu tollɨro jihovo caanimɨ jeecɨvo asimɨnoco iduuhicaqui.
21 Jaagoco uujoho teemehicarahi iimitɨco ijeevesuqui. Jaarunofaño ihajevaco jeevesuhicatɨgo.
22 Jaaneguiiha diigo omoonɨhicanoco diito ejeevesutɨhachiijɨ diigoco uujoho guihuvasuji, diigojaago efeehicamo ɨdaasuno iicaqui.
23 Jaaboro diigo seemeque gaisiraicɨji. Jillɨtɨ paryɨɨcɨno Moocaani iijanomɨnaa gaajaji uujoho miyamɨnaa esamaajeneque paryɨ agaajanoco, bu paryɨ ijeebɨɨnofaño iicanoco agaajanoco icano. Jaaboro paryɨ amɨɨhaico amɨɨhai momoonɨhicano jaadaco acɨji.
24 Jaanotɨ bu amɨɨhaitɨ saatoho toono Tiatira cuumiri mihicamo tobogoco mihimogotɨmo, bu oono diito sihidɨ ejeevano agaajaratɨno Satanas iijɨ eneehicanoco mɨnɨsutɨmoco neehi: Sibogoco siino amɨɨhaihallɨvɨ ficutɨhi.
25 Jino toonoma mihicanoco imino mificu uujoho tahɨ asaajinohachuta.

26 Jaaneguiiha mityano iicamoro uujoho iimogonoco eetavomoro nijequevɨ
ɨɨfotomoco acɨji mityaco jiinɨjemɨnaahallɨvɨ.
27 Jino uco Guihirubi mityaco aacɨbadɨ. Jaamo jiinɨjemɨnaaco tajɨɨbaji sefano
jɨgaiñehiri nɨfaqui illunoco magasuucunɨcɨno iicabadɨ.
28 Jaamoco bu cuujetavɨo meecɨrɨgaico acɨji.
29 Amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanomɨnaaco
onoonoco.

3

Sardi Cuumijaagovɨ Iijɨco Agalluuno.

1 Tollɨro bu caatɨnɨ Sardi cuumiri iicaja Moocaani iija jɨɨbogomɨnaafidi: Jillɨ noobo
sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno Moocaani gaijamɨma iicaabo, bu tonoodɨmoro
imeecɨrɨgaimɨma iicaabo: Uujoho gaajahi paryɨɨcɨno ɨɨjoho omoonɨhicanoco, bu saa-
toho: Buheebe, ɨco eneehicarunoco. Jaarunaa ɨco dijeebɨɨ iguijevecunoco uujoho
gaajahi.
2 Jaaneguiiha deesɨcɨnɨɨboro sefatusu imino omoonɨnoco, mɨɨro oono fiitɨcuuno
mɨɨnoco imɨtasuquiguiiha. Mɨɨro uujoho gaajahi toono ɨɨjoho omoonɨhicano Moocaani
ɨmegavɨ imino iicatɨnoco.
3 Jaanegui desafoto oono jɨɨbogoco agaayɨcɨunoco deevesudino. Jaaboro dihimitɨco
deevesu. Jaanotɨ edeesɨcɨnɨtɨhachiijɨ oono nanivamɨnaafi ofoonɨcɨbadɨ gaajacɨratɨno
uujoho dijaa feeji ɨco dihimitɨhallɨtɨ aamɨqui.
4 Jaarunofaño ɨɨma icamo tahɨ Sardi cuumivɨ mɨɨdɨmo imino iicamo imitɨco ee-
tavotɨmoro iicamo. Jaamo uuma seseechehujefaño ɨjɨcamaaimoro ɨgueji imino iica-
maño.
5 Jaamaño mityano iicamo seseechehujefaño jɨcucafeteji. Jaamo ifinɨjitɨno fiivoma
iicamo momoco caatɨnɨhi fiivohaamefaño. Toohaamefañotɨ imomoco fillujitɨhi. Jillɨro
diitoco Guihirubi ɨmefeenevɨ, bu itoomomɨnaa ɨmefeenevɨ icano: Diitoco uujoho gaa-
jahi, neeji.
6 Amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanomɨnaaco
onoonoco.

Filadelfia Cuumijaagovɨ Iijɨco Agalluuno.

7 Tollɨro bu Filadelfia cuumiri iicaja Moocaani iija jɨɨbogomɨnaafidi caatɨnɨ: Jillɨ noobo
iimiibo, aivo miyaabo iicaabo, aivojɨɨbo David llavema iicaabo. Jaabo afaayɨcɨnoco
mɨɨjoho fabaacujitɨrahi, bu afabaacɨnɨnoco mɨɨjoho faayɨcɨjitɨrahi icano:
8 Uujoho gaajahi paryɨ ɨɨjoho omoonɨhicanoco. Jaabo uujoho dihɨmegavɨ guhugaco
faayɨcɨhi dɨɨbeguequi. Jaanoco mɨɨhaiñooba jillɨ: Dɨɨbeguedino, neejitɨrahi. Mɨɨro sihidɨ
sefatɨruubo tajɨɨbogoco agaayɨcɨɨboro uco tuunamaaitɨhi.
9 Jaaneguiiha Satanas igaivomɨnaaco galluji: Mɨɨhai judiomɨ, noomoro
abañɨfifihicamoco. Jaaboro diguiinovɨ diitoco tajɨɨbaji imemuɨɨnamaaiqui, toonotɨ
ɨco uujoho agaijɨnoco igaajaqui.
10 Jaanotɨ uujoho atajɨɨbanoco imino moonɨhi ɨɨjoho fanoovaaco adaabɨcɨɨbo.
Jaaneguiiha bu ɨco uujoho imino teemeji nɨsufucu paryɨ jiinɨjehallɨvɨ asaajinotɨ,
paryɨɨcɨno jiinɨje miyamɨnaaco nɨsuqui.
11 Goovano saaji. Jaaneguiiha imino ficu ɨɨma iicanoco, sita dihacɨtaco dumɨtɨɨcɨdino.
12 Jaaneguiiha mityano iicamoco uujoho Guihirubi iijafaño ficuji tooja ɨmahacɨnobadɨ
iicaqui; jaamo tahɨgotɨ ufucuro inuucuutɨmo iicaqui. Jaamohallɨvɨ uujoho caatɨnɨji Taa-
caani momoco, bu Taacaani cuumi momoco icano. Jaacuumi Moocaani niquejefañotɨ
asaacuumi momo bohono Jerusale onoocuumi. Tollɨro bu uujoho diitohallɨvɨ tamomo
bomomo iicamomoco caatɨnɨji.

13 Amiihai nohojima mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco.

Laodicea Cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

14 Tolliro bu caatini Moocaani iija Laodicea cuumiri iicaja jiibogominaafidi: Jilli noobo aivo miyaabo iicaabo, miyaanoco eneefiibo, diiboti paryi Moocaani ifiivusuno atanoocinii bo:
15 Jaabo uujoho gaajahi iijoho paryi omoonihicanoco. Jaabo iijoho miidino miyaavogoma idiicaabo miivi nifaihu aiguucufaihubadi edeevanoco gaajahi.
16 Jaaneguiiha iijifañoti foomovaiba iicafaihuco agañiinicibadi ico uujoho esicinihi.
17 Miiro: Uujoho sihidi busumijema icahi, bu uuma aivo imino foono neehicahi, bu jinejebati ucuujivaachutihi, neehicahi. Jaaruubo iijoho gaajacitihi idaasuubo idiicanoco, imo icama idiicatinoco, bu cuujivaachuma idiicanoco, dihaalliinoma achahanoco, bu botiibo idiicanoco icano.
18 Jaaneguiiha ico uujoho neehi: Uuti naaje oroco ciijigairi imino imibachucinicunobadi iicano miyaavogoco. Jaabo miyanotiro sihidi busumijema diicahi. Bu jaaboro uuditi naaje eseseene gaachehunoco. Jaabo idicamaaiboro nucufesuno sicaibo diicacujitihi. Tolliro bu uuditi aalliino taabutaco anaajeebere dihaalliinofañoficu. Jaabo imino daatyimehi.
19 Uujoho agaijimoco ibahi, aamihi icano. Jaaneguiiha aivo quehecuno diicaabo dihimitico deevesu.
20 Meeci jino uujoho dihimegari julleecinihi coovaaboro. Jaanoco cajaatyohacho uco uguubuuboro: Tajaa disaa, onooboma icaji, bu diibo uuma icaji icano.*
21 Jaaneguiiha mityano iicamoco uujoho tahaivoji icagahallivi tacojivi casiihacuji, oono uujoho mityano iicamañoo Guihirubima ihaivoji icagahallivi acasiivobadi.
22 Amiihai nohojima mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco.

4

Niquejefañoo Moocaanico Iimono.

1 Jinobuunati emeeciubo atyimeuhi niquejefañoo guhuga faayicinihugaco. Jaanaaca oono uuma miriicu ojibadi iticoni ihiimaauno uco nuuhi: Juu caamovi disaa, jinobuunati iicajinehejeque ico iifusuqui.
2 Jaasumiro uujoho sano Moocaani Gaija mityaguiinovi minifutuuhi. Jaabo atyimeuhi aivoji icaga niquejefañoo iicagaco. Jaagahallivi saafi gicinii boco atyimeuhi.
3 Jaanohalliri igicinii bo ifi ifuvusuuhi namecuno jaspe onoono guiisiyi namecubadi, bu cornalina onoono guiisiyi namecubadi icanoco. Jaagahallidi bu tiihi cajetacinuhi esmeralda onoono guiisiyi namecubadi inamecu icaabo.
4 Jaagahallidi bu sigaaje veinticuatrodigaava gicinigaaje icauhi. Jaagaajehallivi iticovoocivi quillahuto icauhi. Jaamo seseechehujefañoo jicucuucinuhi, bu inigainohalliri icauno oro eetavota chaahimigano icano.
5 Jaagafañoti anamebanoro sefano sisiimi guubuvusuhicauhi. Bu jaaga imegati nifotocinihicauno sahuse juugahuseti minooci idiino cuugahuno. Jaano toono Moocaani gaijano sahuse juugahuseti minooci idiino iicano.
6 Jaaga imegavi bu icauno muuaibadi jeevano jacuno sinaagonovi foovono iifuvusuno. Bu jaagahallidi icaumo igueenemehejedimova fahigovati sihidi ihaalliinoma iicaumo.

---

* **3:20** Griego iijiri noono: Meeci jino uujoho guhuga imegari julleecinihi tetecuuboro. Jaanoco cajaatyohacho uco uguubuuboro iguhugaco afaayicimo iijafañoo jicafeteji diiboma imachuqui, diibo bu uuma imachuqui icano.

7 Jaamotɨ saafiu leonbadɨ jeevauhi. Jaanotɨ allɨvɨoobo torobadɨ jeevauhi. Jaano allɨvɨoobo miyamɨnaafi ɨmebadɨ jeevauhi. Jaano allɨvɨoobo cɨɨmɨmɨ mogaaje agahafotoobobadɨ jeevauhi.
8 Jaamo paryɨ diito itɨcovoocɨvɨ sahuse juugahusetɨ sacu ɨdɨɨno ijɨjecunoma icauhi. Jaamo ifi sanohaallɨɨneriro gahafɨcɨnɨuhi allɨomotɨ fañoomotɨ icano. Jaamo fucuhachuta, cuujehachuta icano suufenɨtɨmo neehicauhi:
Imiibo, imiibo, imiibo, Aivojɨɨbo, Moocaani sihidɨ ejeevaabo. Diiboro iicaubo, bu diiboro iicaabo, bu diiboro asaajiibo icano, noomoro.
9 Jaamoro diito ihaivojɨ icagafaño ɨgɨcɨnɨɨbo ufucuro ifinɨjitɨɨboco acahacɨsusumi, iimosumi, obocɨgosumi icano
10 oono veinticuatrodɨmo quillahuto iicamo diibo ɨmegavɨ ememuɨɨvomoro imehicahi ono ufucuro ifinɨjitɨɨboco. Jaamoro diibo aivojɨ icaga ɨmega ichaahimɨganoco atafusumoro neehicamo:
11 Aivojɨɨbo Moocaani, ɨɨjoho aivo sihidɨ edeevamaño gaayɨcɨ; cahacɨsuco, bocɨgoco, mityaco icano, ɨɨjoho fanoovaaco edeetavumaño, ɨɨjoho idiimogomaño ifiivuunoro icano, noomoro.

5

Afaayɨcɨratɨno Aame.
1 Jaadɨ atyɨmeuhi ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨubo miyanaagovɨ usefaño aame paɨmicɨnɨhaame fahɨgovaacɨtɨ caatɨnɨcɨnɨhaameque. Jaahaame sahuse juugahusetɨ minoocɨ ɨdɨɨneri cuhufono sisɨcɨnɨuhi.
2 Jaanaa guubuuhi Moocaani toomomɨnaafi sefano idilluhicaunoco: ¿Cajaanɨ fɨne aivo iimiibo isisɨtaaco udubaicɨɨboro jihaameque faayɨcɨjirahi? nooboro.
3 Jaarunofaño niquejefaño, bu jiinɨjehallɨvɨ, bu jiinɨjeguiino icano mɨɨhaiñooba aivo chahauhi toohaameque afaayɨcɨmoro emeecɨjirumo.
4 Jaaneri uujoho sihidɨro taahicauhi. Sano imifitɨmoro iicauneri toohaameque afaayɨcɨɨboro jillɨ ajashunogayɨ emeecɨjiruubo achahauneri.
5 Jaanaa quillahutotɨ saafi uco nuuhi: ¡Taacudino! Mɨɨro Juda cuumi Leon onoobo, aivojɨɨbo David Iyaachimɨhaioobo iicaabo fanoohimitɨco guiinonɨcuuhi. Jaaboro paryɨ toohaame sisɨtaaco udubaicɨɨboro ifaayɨcɨqui.
6 Jaanaaca ihaivojɨ icaga, bu igueenemehejedɨmova iicamo, bu quillahutofeenevɨ icano atyɨmeuhi saafi Corderobadɨ iicaabo julleecɨnɨuboco. Jaabo agaicaaucɨnɨɨbo ifibadɨ ifi ɨɨfuvusuuhi. Jaabo sahuse juugahusetɨ minoocɨ ɨdɨɨno iinicunoma icaubo, bu tonoodɨnoro icauno ihaallɨɨno. Jaano toono ihaallɨɨno sahuse juugahusetɨ minoocɨ ɨdɨɨno iicano Moocaani gaijano paryɨ faajiinɨjehallɨvɨro agalluuno.
7 Jaanaa diibo Corderobadɨ iicaabo ufuuboro ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨubo miyanaagohusefañotɨ toohaameque ɨcɨjeuhi.*
8 Jaahaameque gaayɨcɨubaaca igueenemehejedɨmo iicaumo, bu veinticuatrodɨmo quillahuto iicaumo icano diibo Corderobadɨ iicaabo ɨmega memuɨɨnamaaiuhi. Jaamo iquillahuto itɨcovoocɨvɨ iharpanoma icauhi, bu oro guirihillunofaño maaniguijɨnoma icauhi icano. Jaamo Moocaanita iicamo diiboma ihiimaasumi maaniguijɨco ɨjɨgasuno diibojaa uusunɨcɨbadɨ jeevahi.
9 Jaamo jiijɨ bohono masijɨco jillɨ masivahicauhi:
Ɨɨjoho aivo idiimimaño toohaameque ɨdɨɨcɨɨboro isisɨtaaco sinaayu. Mɨɨro iguijeveumaño ditɨɨjeheri diitoco Moocaanidi naajeuhi fahɨgova miyamɨnaatɨ, fanoohiijɨ miyamɨnaatɨ, faacuumivatɨ, bu fanoojiinɨje cuumino miyamɨnaatɨ icano.
10 Jaaboro diitoco Moocaanidi aivojɨtotɨ, bu sacerdotemɨtɨ icano deetavehi. Jaamo diito jiinɨjehallɨvɨ tajɨɨbaji, noomoro.

---

* **5:7** (Lc 1.33)

11 Jaadɨ emeecɨubo guubuuhi ajashutɨmo Moocaani toomomɨnaa ihiimaaunoco, togahallɨdɨ, bu igueenemehejedɨmo iicaumohallɨdɨ, bu quillahuto iicaumohallɨdɨ icano. Jaamo itoomomɨnaa aivo ajashuutɨmo millones y millonesdɨmo iicamo sefano neehicauhi:
12 Jaanɨ Corderobadɨ iicaabo agaicaaucafutuubo aivo iimimaño, jaafa gaayɨcɨɨbo mityaco, sihidɨ busumijeque, bu gaajaco, bu sefaco, bu bocɨgoco, bu cahacɨsuco, bu imoco icano, onoonoco.
13 Tollɨro bu guubuuhi fanoova Moocaani ifiivusuuno niquejefaño iicano, bu jiinɨjehallɨri iicano, bu jiinɨjeguiino iicano, bu muuaifaño iicano, paryɨ tonehejefaño iicano jillɨ unuuno:
Bocɨgoco, bu imoco, bu cahacɨsuco, bu mityaco icano jaafa acɨcafetehi oono ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨɨboco, bu tollɨro Corderobadɨ iicaaboco fahiijɨvaacɨvɨro, unuunoco.
14 Jaanotɨ oono igueenemehejedɨmo iicamo neehicauhi: Jaafa tollɨ icano, noomoro.
Jaanotɨ bu veinticuatrodɨmo iicamo iquillahuto ememuɨɨvuumoro imuumo fahiijɨvaro iicaaboco.†

6

Sahuse Juugahusetɨ Minoocɨ Ɨdɨɨno Isisɨta Icano.

1 Jaadɨ atyɨmeuhi Icorderobadɨ iicaabo toohaame sisɨtaatɨ sanooco ɨtɨconɨɨbo isinaayuunoco. Jaanaa guubuuhi igueenemehejedɨmo iicamotɨ saafi sefano sisi ɨgɨɨrɨrɨbabadɨ: ¡Juu saabo meecɨva! nooboro uco unuunoco.
2 Jaaneguiiha emeecɨubo atyɨmeuhi caballo seseebeque. Jaabohallɨri iicaubo usefaño tɨɨbuga icauhi. Jaaboco Moocaani acɨuhi chaahimɨgaco. Jaanoma fuubo guiinonɨɨboro, bu fahiijɨvaro guiinonɨɨboro iicaqui.
3 Jaanaa allɨvɨo sisɨtaaco siino Icorderobadɨ iicaabo isinaayuuno tɨcovovɨ guubuuhi igueenemehejedɨmo iicaumotɨ sifi: ¡Juu saabo meecɨva! nooboro uco unuunoco.
4 Jaabo atyɨmeuhi sicaballo tɨfaibo ihiinuuboco. Jaabohallɨri iicaubo mityaco gaayɨcɨuhi jiinɨjehallɨtɨ sajeebɨɨ icaco ifinɨsuuboro miyamɨnaaco fahɨgovavɨ imoonɨcasisuqui. Jaaboco Moocaani ajashutɨno niisugaco acɨuhi.
5 Jaano allɨvɨonoco bu siino Icorderobadɨ iicaabo isinaayuuno tɨcovovɨ guubuuhi igueenemehejedɨmo iicaumotɨ sifi: ¡Juu saabo meecɨva! nooboro uco unuunoco.
Jaanegui emeecɨɨbo atyɨmeuhi saafi caballo cɨvooboco. Jaabohallɨri iicaubo oovota meecuco gaayɨcɨnɨuhi.
6 Jaanaa guubuuhi igueenemehejedɨmo iicaumofeenetɨ unuunoco: Safucuo dudɨcamaaje jaada trigotɨ sano kilovɨro ɨfeteji; jaabadɨro bu safucuo dudɨcamaaje jaada cebadatɨ tres kilodɨnovɨro ɨfeteji icano. Jaanotɨ dɨɨrɨbanoco, bu vinofaihunoco icano bañamaaisudino, noonoro.
7 Jaanobuunatɨ bu siino allɨvɨo sisɨtaaco Icorderobadɨ iicaabo isinaayuuno tɨcovovɨ igueenemehejedɨmo iicaumotɨ niinoobo: ¡Juu saabo meecɨva! nooboro uco unuunoco.
8 Jaaneguiiha emeecɨubo atyɨmeuhi saafi caballo guiguivaaboco. Jaabohallɨri iicaubo momo Guijeve onoobo. Jaabo dojɨcutɨ saaubo saafi guijevemɨnaa iicahɨgo abajaabo. Jaabo Guijeve onooboco Moocaani mityaco acɨuhi jiinɨje miyamɨnaatɨ samañootohallɨvɨ diitoco ɨmɨnaanɨneri, bu ajebari, bu guihuvari, bu jiinɨjehallɨri iicamo ɨñɨhicufiino asimɨri icano iguijenɨqui.
9 Jaano allɨvɨo sisɨtaaco Icorderobadɨ iicaabo isinaayuuno tɨcovovɨ jeecɨvoco omoonɨfinoguiino, iicamoco atyɨmeuhi Moocaani iijɨ miyaano iicanoco ɨjɨɨbugunohallɨtɨ iguijenɨumo jeebɨɨnoco.

† **5:14** (Filipenses 2.9-11)

10 Jaamo sefano jillɨ neehicauhi: Idiimiibo Aivojɨibo, onoonoco abañɨtatɨibo, ¿mɨhachutahiica diicaji mɨihaico iguijenɨumo jiinɨjehallɨri iicamoco emeecɨiboro ijaadaco adaacɨjino? noomoro.
11 Jaasumiro diitoco Moocaani acɨuhi seseeneene gaachehunoco. Jaaboro diitoco nuubo: Majaguisɨhiica jaafahi amɨihai nahabomɨ Cristodi ududɨcamaaimo ihoovovɨ ɨfetehi, jaamoco amɨihaico iicaubadɨro agaicaaunohachuta, nooboro.
12 Jaano allɨvɨo sisɨtaaco Icorderobadɨ iicaabo isinaayuuno tɨcovovɨ emeecɨubo atyɨmeuhi jiinɨje sefano amaryɨbanoro udujavanamaaiunoco, bu nɨhɨba ɨcɨvono gaachehubadɨ iminifutuunoco. Jaanotɨ fucuo nɨhɨba tɨijohobadɨ minifutuuhi.
13 Bu meecɨrɨ niquejefañotɨ jiinɨjehallɨvɨ aifuuhi oono ɨmoho noovata seenere sefano guibuhuba iicaneri baavɨ aaifonɨcɨbadɨ.
14 Bu niqueje sano finɨuhi aameque mapaɨmirubadɨ. Bu paryɨ ifabaɨno, bu ifachugaiño icano simañehejevɨ jeeneuhi.
15 Jaano ñɨhicutɨ jiinɨje aivojɨto ifahojɨnofaño, bu guiisigajɨnofaño icano fataniinamaaiuhi. Jaamo tahɨ fanoohaivojɨtoma, sihidɨ inɨhɨbamɨnoma iicamehejema, bu amocasimɨnaa aivojɨtehejema, bu aivo sihidɨ ejeevafiimoma, bu paryɨ faaboho jɨjovotoma, bu jɨjovoto iicatɨmoma icano
16 ifabaɨnoco, ifagajɨnoco icano neehicauhi: Mohallɨvɨ mahaifo. Jaanoro mɨihaico jaadi johono ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨibeditɨ mafataanɨ, bu oono sihidɨ jeevaneri Corderobadɨ iicaabo aamɨjino ñɨhicutɨ icano.
17 Mɨiro jino sihidɨ jeevano ahaamɨjifucu gasecuuhi. ¿Jaanoco bu mɨijoho jaabɨcɨjirahi? noomoro.

7

Israel Cuumimɨnaatɨ Ɨɨcɨmo.

1 Toonobuunatɨ atyɨmeuhi igueenemehejedɨmo Moocaani toomomɨnaa paryɨ jiinɨjejɨnibacɨhallɨri jullelleecɨnɨmoco. Jaamo igueenemehejedɨno iicano jiinɨje guibuhubaco gaayɨcɨnɨuhi, jiinɨjehallɨvɨ ajashuno guibuutɨno iicaqui, bu muuaihallɨvɨ, bu ɨmohonohallɨvɨ icano.
2 Tollɨro bu atyɨmeuhi saafi Moocaani toomomɨnaafi Moocaani iicaabo mityama icaabo aamɨjɨjaagotɨ saauboco. Jaabo sefano coovadiivuuhi saatoho igueenemehejedɨmo iicaumo jiinɨjeque, bu muuaico icano imitɨno imoonɨqui mityaco agaayɨcɨumoco.
3 Jillɨ nooboro: Jiinɨjeque imitɨno momoonɨdino, bu muuaico, bu ɨmohonoco icano Moocaani jeecɨvomɨnaaco ihɨmecunotɨ diitoco Moocaani gaajataco mificutɨnohachuta icano, nooboro.
4 Jaamo diito ɨicɨcafutuumo oovoco jinoodɨno guubuuhi: Ciento cuarenta y cuatro mildɨmo paryɨ israelmɨ cuuminoototɨ.
5 Jillɨ faacuumivatotɨ ɨicɨubo. Juda cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu doce mildɨmo Ruben cuumitɨ oovocafutuuhi, bu Gad cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi,
6 bu Ase cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Neftali cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Manase cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi,
7 bu Simeon cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Levi cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Isaca cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi,
8 bu Zabulo cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Jose cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Benjamin cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi icano. Jaamo famooro ciento cuarenta y cuatro mildɨmou.

Ajashutɨmo Seseechehujefaño Ɨjɨicucuucɨnɨmo.

9 Toonobuunatɨ emeecɨubo atyɨmeuhi ajashutɨmo miyamɨnaaco fanoojiinɨjemɨnaaototɨ, bu simiyamɨnaaototɨ, bu faajɨva miyamɨnaaototɨ, bu faacuumivaototɨ icano. Jaamo julleecɨnɨuhi aivojɨ icaga ɨmegavɨ, bu Corderobadɨ iicaabo ɨmegavɨ icano

icaumoco. Jaamo aivo ajashutino icaumo oovorautimo seseechehujefaño jicucucinimo tucojihunoco gaayicinium o.

10 Jaamo paryi famooro sefano neehicauhi:
Moocaani ihaivoji icagahalliri igicinii boti, bu Corderobadi iicaaboti icano taajasu saahi, noomoro.

11 Jaanaa paryi Moocaani toomominaa jullelleecinihi Moocaani aivoji icagahallidi, bu quillahutohallidi, bu igueenemehejedino iicaumohallidi icano. Jaamo toga imega jiinijehallivi ajavucamaaiumoro Moocaanico iimomo nuuhi:

12 ¡Fine! Cahacisucu, imo, bu gaaja, bu imino monoono, bu bocigo, bu mitya, bu sefa icano. Jaafa Moocaanidi icahi fahiijivaro icano. Fine, noomoro.

13 Jaanaaca quillahutooboti saafi uco dilluuhi: ¿Miijoho jino jito seseechehunofaño ijiicucuucinimo, cuucati asaamo? nooboro.

14 Jaaneguiiha uujoho nuuhi: Aivojiibo iiro gaajahi, nooboro.

Jaaneguiiha uco nuubo: Jito jino sihidi jeevano iidaasufañodi afatyomo. Jaamo imifiiutimoco Corderobadi iicaabo tiijeri iimitusucuumo.

15 Jaamaño Moocaani aivoji icaga imefeeneri icamo. Jaamoro cuujehachuta, fucuhachuta icano diiboco itemplojafaño jeecivomoro icahicahi. Jaamoco ihaivoji icagahalliri igicinii bo imityaguiino ficuji; ¿Milli icatimo iicaqui?

16 Jaamo ajebari, bu adufirari icano idaasuno icacujitihi, bu nihiba ihaiguucuri diitoco jigasucujitihi, bu jinejeba aiguucu diitoco idaasuno moonicujitihi icano.

17 Oono miiro Corderobadi iicaabo aivoji iicagafeeneri iicaabo diitoco teemeji ovejamico motoomonicibadi. Jaaboro fiivoco aacino nifaihunojaagovi diitoco satyejiibo, bu jaamo taafiraco Moocaani buusuji icano.

8

Niino Sisitaaco Isinaayuuno.

1 Jaanaaca Icorderobadi iicaabo niino sisitaaco isinaayuuno ticovovi niquejefaño lliivi icauno fine sano nihiba oovofeene ticovoviro.

2 Jaadi atyimeuhi sahuse juugahuseti miimisiici idiino Moocaani toomominaa Moocaani imefeeneri julleecinomoco. Jaamoco iticovoocivi aciuno miriicunoco.

3 Jaanobuunati saaubo sifi Moocaani toomominaafi maaniguiijino jigasutahiillu oro eetavotahilluma. Jaaboro jeecivobuje imegavi julleeveuhi. Jaaboco saafi aciuhi sihidi maaniguiijinoco paryi Moocaanita iicamo Moocaanima ihiimaanoma sano Moocaanico ihaciqui. Jaaboro jeecivobuje oro eetavotahallivi ificuuboro ijigasuqui. Oono ihaivoji icaga imega iicabujehallivi.

4 Jaano imaaniguiijinoco ijigasuuno aimuufai itoomominaafi usefañoti Moocaanijaagovi fuuhi sano Moocaanita iicamo diiboma ihiimaanehejema.

5 Jaadi bu imaanijigasuta iilluco itoomominaafi iciuboro tubuje ciijigaicuneri tohilluco agahafusuuboro jiinijehallivi ganicaruhi. Jaaneri sihidi sisiimi icauhi, bu jiinije sefano guubuvusuuhi, sihidi namebahicauno, bu jiinije sefano maryibauhi icano.

Miriicuno.

6 Jaanaaca sahuse juugahuseti miimisiici idiino iicaumo Moocaani toomominaa iticovovi miriicunoma iicaumo imibaivuuhi iguisiqui.

7 Jaadi saafi ticoniuhi imiriicuco iguisiubo. Jaano ticovovi jiinijehallivi aifuuno nifaihu ifiigatyono guiisiyinobadi ejeevano, bu ciijigai icano sano tiijohoma caisecinino. Jaaneri samañooje jiinije jigauhi. Jaabadiro bu imohonoti samañoono jigauhi, bu faijihuti icano.

8 Jaanaa allivioobo imiriicuco iguisiuno ticovovi ifabaibadi jeevano jiganoro muuaifaño acutuuhi. Jaaneri samaño muuai tiijohoti minifutuuhi.

9 Jaaneri tumuuaijefaño iicaumoti samañooto guijeveuhi, bu tolliro ciijigai meeneneti samañoono finiuhi icano.

10 Jaanaa allɨvɨoobo imɨriicuco iguiisɨuno tɨcovovɨ ajashutɨno meecɨrɨgai niquejefañotɨ
acutuuhi nɨfotocɨnɨɨboro teehinotɨ samañoonohallɨvɨ, bu pisirigañotɨ samañoonohallɨvɨ
icano.
11 Jaabo momou Namita onoobo. Jaaneri paryɨ nɨfaihunotɨ samañoono namitatɨ
minifutuuhi. Jaaneri sihidɨ miyamɨnaa chuumuuhi inɨfaihu faafaño iminifutuuneri.
12 Jaanaa allɨvɨoobo bu imɨriicuco iguiisɨuno tɨcovovɨ nɨhɨbatɨ samañoobo jabaavu-
uhi, bu fucuoobotɨ samañoobo jabaavuuhi, tollɨro bu meecɨrɨtɨ samañoobo jabaavuuhi
icano. Jaamaño diitotɨ samaño achɨcɨcuutɨhi. Jaamaño cuujetɨ samañoono achɨcɨcuutɨhi.
Jaabadɨro fucutɨ samañoono achɨcɨcuutɨhi.
13 Jaadɨ emeecɨubo atyɨmeuhi saafi Moocaani toomomɨnaafi niquejefeenedɨ cɨɨmɨmɨ
mogaaje agahafobadɨ fuuhi, sefano jillɨ nooboro: ¡Ayɨɨ! Łdaasucani jiinɨjehallɨri iicamo
icaji siino miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨnehiica iicamo Moocaani toomomɨnaa imɨriicunoco igu-
iisɨdɨ, nooboro.

9

1 Jaanaaca bu allɨvɨoobo imɨriicuco iguiisɨno tɨcovovɨ bu atyɨmeuhi saafi meecɨrɨgai
jiinɨjehallɨvɨ aacutuuno. Jaaboco ɨñɨhicuno ojɨ llaveque aacɨunoco atyɨmeuhi.
2 Jaahojɨco afaayɨcɨuneri tohojɨfañotɨ sihidɨ aimuufai inuuhi gaicuhai aimuufaibadɨ.
Jaahojɨ aimuufairi iinuuneri nɨhɨbaco fabaacuuhi. Jaaneri jiinɨje cɨvutuuhi.
3 Jaano toono ihaimuufaifañotɨ inuumo sihidɨ chahacamɨ jiinɨjehallɨvɨ gahafomoro.
Jaamo mityaco gaayɨcɨuhi inɨɨqui oono jiinɨje juuvemɨ iicabadɨ.
4 Jaamoco tajɨɨbaubo: Jiinɨje faijɨhuco imitɨno momoonɨdino, bu jinejebaco,
ɨmohobaco icano. Jaanotɨ ɨdɨɨmocoro miyamɨnaaco Moocaani gaajatari ihɨmecunotɨ
agaajaratɨmoco momoonɨ, nooboro.
5 Jaaruumo miyamɨnaaco muchuumusudino jillɨro sahuse nɨhɨbava tɨcovovɨ ma-
haivuvusu, nooboro. Jaamo ɨnɨino aivo juuvehu ɨnɨino aivobadɨ jeevauhi.
6 Jaasumi miyamɨnaa guijeveque guiineji. Jaarumo atyɨmejitɨhi. Iguijevequi
moonɨrumedi guijeve chahaji.
7 Jaamo ichahacamɨ caballomɨco aamocasivɨ ifeequi imibachunɨcɨbadɨ jeevauhi.
Jaamo nigaɨnohallɨri oro chaahimɨgabadɨ jeevano icauhi ihɨmeneu miyamɨnaa
ɨmenebadɨ jeevauhi.
8 Jaanotɨ imeebaiguino gaigoomɨ meebaiguinobadɨ jeevauhi. Jaanotɨ igaiño jɨcu
igaiñobadɨ jeevauhi.
9 Jaanotɨ imeehene cuhufunuuhi jɨgaiñomeehunobadɨ. Jaanotɨ bu ijɨjecuno sefano
guubuvusuuhi aamocasivɨ ofoomo sihidɨ caballomɨ icarronoco iguicɨno uguubu-
vusuunɨcɨbadɨ,
10 bu ibuhuno juuvehu ibuhunobadɨ jeevauhi nijequenetɨ ituunoma iicauno icano.
Jaamo toono ibuhunofaño imitya icauhi miyamɨnaaco sahuse nɨhɨbava tɨcovovɨ aivono
imoonɨqui.
11 Jaabo ichahacamɨ aivojɨɨbo toono ɨñɨhicuhojɨ abajaabuu. Jaabo momo hebreomɨ
iijɨri Abadon onoobo. Jaanotɨ griegomɨ iijɨri Apolion onoobo. Jaanotɨ moojɨri
Finɨsumɨnaafi onoobo.
12 Jino ɨmegao ɨdaasu fatyuuhi. Jaarunaaca icanehiica minoocɨ.
13 Jaano allɨvɨoobo imɨriicuco iguiisɨuno tɨcovovɨ guubuuhi Moocaani ɨmegari iicano
ijeecɨvobuje oro eetavotabuje inicuno igueenemeheje iicaunofañotɨ diiboco unuunoco:
14 Sinaayu oono igueenemehejedɨmo iicaumo imitɨno toomomɨnaa Eufrate
onoomuuaijɨniri isisɨcɨnɨmoco, noonoro.
15 Jaamo diito igueenemehejedɨmo iicaumo sinaayucafutuuhi miyamɨnaatɨ
sanoodɨmoco iguijenɨqui. Jaamo toono horavɨ, tufucuvɨ, bu tonɨhɨbavɨ, bu toficabavɨ
icano tollɨ imoonɨqui ifiivusuumo.

16 Jaamo amocasimɨnaa caballomɨhallɨri iicaumo oovo doscientos millones tɨcovovɨ ɨɨfutuunoco guubuuhi.
17 Jillɨ uujoho icaballomɨco gaijafeenedɨ atyɨmeuhi. Jaamohallɨri iicaumo ifeeyɨjehallɨvɨ cuhufono jɨgaiño meehu tɨfaiño, bu atyɨvano, bu guiguivano icaneri tɨfaisucɨnɨnoma iicaunoco. Jaanotɨ icaballomɨ nigaɨnou jɨcu nigaɨbadɨ jeevauhi. Jaamo iijɨnotɨ cɨɨjɨgai, aimuufai, azufre icano ineehicauhi.
18 Jaaneri miyamɨnaatɨ sanoodɨmo guijeveuhi toono minoocɨ, sano ɨdɨɨno icano imitɨ diito iijɨnotɨ iineehicauneri. Jaano toono minoocɨ, sano ɨdɨɨno iicano imitɨ cɨɨjɨgai, bu aimuufai, bu azufre icano.
19 Jaamo diito icaballomɨ mitya icauhi iijɨnofaño, bu ibuhunofaño icano. Jaanotɨ ibuhuno nigacɨno jiinimo nigaɨnobadɨ jeevauhi. Jaaneri imitɨno miyamɨnaaco moonɨhicaumo.
20 Jaanotɨ sanoodɨmo diitoco ɨdaasuno omoonɨcuurunotɨ guijevetɨmo ataajaumo iimitɨco jeevesuutɨhi. Jillɨ suufenɨtɨmo imitɨno gaijamɨco, bu oro, plata, bronce, guiis-iba, ɨmoho icano eetavota ɨjɨmɨco icano jeecɨvehicauhi; jaamo ihɨjɨmɨ atyɨmetɨmo, bu guubutɨmo, ɨgotɨmo icamoco.
21 Bu tollɨro suufenɨutɨmo sitaaco agaicaaunoco, bu agaibanɨnoco, bu gaigoomɨma imitɨnoono iicanehejeque, bu ananivanehejeque icano.

10

Moocaani Toomomɨnaafi Aamegayɨma Iicaabo.

1 Jaadɨ atyɨmeuhi bu sifi Moocaani toomomɨnaafi sihidɨ jeevaabo, aimuufairi minɨcɨnɨɨbo, inigaɨhallɨtɨ tɨɨhi cajetacɨnɨuboma niquejefañotɨ iniituunoco. Jaabo ɨme nɨhɨbabadɨ achɨcɨnɨuhi, bu idɨɨno cɨɨjɨgai ɨmahacɨnobadɨ jeevauhi.
2 Jaabo usefaño aamegayɨ faayɨcɨnɨhaamegayɨ icauhi. Jaabo imiyanaagotɨhaico muuaihallɨvɨ ficuuhi, jaanotɨ inaninaagotɨhaico jiinɨjehallɨvɨ ficuubo icano.
3 Jaaboro sefano coovadiivuubo oono jɨcu sefano ɨnɨigonɨcɨbadɨ. Jaano tɨcovovɨ sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno sisiimɨ ojɨuhi.
4 Jaamo isisiimɨ oojɨunoco uujoho caatɨnɨqui moonɨunaaca sifi niquejefañotɨ uco unuunoco guubuuhi: Jillɨ llɨɨvɨ guubunɨcɨ oono sisiimɨ ihiimaanoco. Jaaboro caatɨnɨdino, unuunoco.
5 Jaanaaca Moocaani toomomɨnaafi jiinɨjehallɨvɨ, bu muuaihallɨvɨ icano ujulleecɨnɨubo imiyanaagohuseque caamo niquejejaagovɨ gañɨɨyɨcɨuhi.
6 Jaaboro fahiijɨvaro iicaabo niquejeque, jiinɨjeque, muuaiñooco, bu paryɨ tone-hejefaño iicamoco icano ifiivusuubo momofañodɨ miyaano iicanoco nuuhi: Tusumi mihicacuuhi.
7 Niinoobo imɨriicuco iguiisɨcudɨ Moocaani esamaaje agaajarahicatɨno icacuuji ijeecɨvomɨnaa, ihiimaamɨnaa iicamoco unuubadɨ, nooboro.
8 Jaanaaca niquejefañotɨ uuma ihiimaauno siino bu uco nuuhi: Foobo dɨhɨcɨto jaadi Moocaani toomomɨnaafi johono muuaihallɨri, jiinɨjehallɨri icano ujulleecɨnɨɨbo usefaño iicahaame afaayɨcɨnɨhaamegayɨco, nooboro.
9 Jaanegui diibojaa ufuuboro toohaamegayɨco diiboco dilluuhi uco ihacɨqui.
Jaanegui uco nuubo: Ɨfaaji machu. Jaano diijɨfaño imono naamejino iimɨhubadɨ. Jaanotɨ dihibafaño faafaityejino, nooboro.
10 Jaaneguiiha diibo usefañotɨ toohaamegayɨco ɨɨcɨuboro machuuhi. Jaano taajɨfaño imɨɨno iimɨhu imobadɨ. Jaanoco amachuuno taabafaño faafaituuhi.
11 Jaadɨ uco nuumo: Siino dɨɨbogo ajashutɨno cuuminoditɨ, jiinɨjemɨnaaditɨ, siijɨmɨnaaditɨ, bu aivojɨtoditɨ icano Moocaani onoonoco, noomoro.*

* **10:11** Sahaamefaño: nooboro, noono.

11

Miimɨsiicɨ Moocaanitɨ Ihiimaamɨsi.

1 Jaadɨ uco acɨumo noofaijɨcuco metrobadɨ iicanoco. Jaamoro uco nuuhi: Gañiivo. Oono Moocaani templojaco doovo, bu ijeecɨvobujeque doovo icano, bu doovo, ¿naa mɨnoodɨmo tomañovɨ ejeecɨvehicamo miyamɨnaa icahi?

2 Jaanotɨ ɨdɨɨnocoro igoohasico deevedino tohasi siicuumijeo miyamɨnaaguiiharucu iicano. Jaamo diito tuucuumi imino cuumico quicuji cuarenta y dosdɨ nɨhɨbava tɨcovovɨ.

3 Jaasumi uujoho tajɨɨbogomɨnaatɨsico galluji uujoho onoonoco ijɨɨbeguequi mil doscientos sesentadɨ fucuva tɨcovovɨ, cɨvochehujefaño jɨɨcɨnɨmɨsico.

4 Jaamɨsi diitɨsi Moocaani jiinɨje Aivojɨɨbo ɨmega iicahoocɨ olivohoocɨ, bu cuugahu ficuta miihiicuucɨ icahicucɨ iicanobadɨ jeevamɨsi.

5 Jaamɨsico saatoho imitɨno omoonɨgohachiijɨ diitɨsi iijɨtɨ cɨɨjɨgai iineeji diito imɨnaaco ijɨgasuqui. Tollɨ guijevejimo paryɨ diitɨsico imitɨno imoonɨqui omoonɨmo.

6 Jaamɨsi jiinɨjehallɨvɨ Moocaanitɨ ihiimaanohachuta aigotɨno iicaqui niquejeque afabaacujino mityama icahi, bu tollɨro nɨfaihuco tɨɨjohotɨ iminiiyujino mityama icahi, bu jiinɨjemɨnaaco ɨdaasuno fanoovari imugusumi omoonɨjino mityama icahi icano.

7 Jaamɨsi idudɨcamaajeque iimivucuudɨ ɨñɨhicuubo oono ɨñɨhicuhojɨfañotɨ asaaboro diitɨsico moonɨvaji. Jaabo diitɨsico iguiinonɨɨboro gaicaauji.

8 Jaamɨsi chuumuhuno tuucuumi sihidɨ ejeevacuumi, Mohaivojɨɨboco etetecuucuumi jɨɨhaifaño acaji. Jaacuumi Sodoma, Egipto icanovɨ oovɨcɨnɨhi.

9 Bu jaamɨsi cɨɨrajitɨhi mifucucɨ, safucu, bu sifucutɨfeenedɨ icano icajimɨsi. Jaamɨsico faaboho miyamɨnaa, faacuumiva miyamɨnaa, faajɨva miyamɨnaa, bu faajiinɨje miyamɨnaa icamo ihatyɨmequi.

10 Jaamɨsi iguijeveneri jiinɨje miyamɨnaa sihidɨ imobaaji. Jaamo imo imo iicamoro sinehejeque fahɨgovavɨ acɨcasiji; Oono diitɨsi Moocaanitɨ ɨjɨɨbeguehicamɨsi diitoco ɨdaasuno omoonɨhicamɨsi iguijeveneri.

11 Jaarunaa mifucucɨ, safucu, sifucutɨfeenedɨ icano nijequetɨ Moocaani diitɨsico siino buheetesuji. Jaamɨsico paryɨ aatyɨmemere sihidɨ iguetejimo.

12 Jaanaa diitɨsico sefano niquejefañotɨ: Juu caamovɨ masaa, unuunoco guubumɨsi.
Jaaneguiiha caamo fuumɨsi aimuufaifeenedɨ. Jaanoco imɨnaa atyɨmeuhi.

13 Jaano tɨcovovɨ aivo sefano jiinɨje amaryɨbauneri tuucuumitɨ fahuseecɨjaava iicamañotɨ sajaaro callajaavehicauhi. Jaabadɨro tuucuumivɨro ajashutɨno iijano callajaavuuhi. Jaaneri siete mildɨmo miyamɨnaa guijeveuhi. Jaaneri saatoho iguituumoro Moocaani niquejefaño iicaaboco imuuhi.

14 Jino allɨvɨono imitɨ fatyehi. Jaano allɨvɨo imitɨ goovajino asaano.

Niino Mɨriicuco Iguiisɨno.

15 Jaadɨ niinoobo Moocaani toomomɨnaafi imɨriicuco iguiisɨuno tɨcovovɨ sefano guubuvusuuno niquejefaño ajashutɨmo jillɨ unuuno:

Jiinɨje aivojɨno Mohaivojɨɨbedi, bu Icristodi icano icacuuhi. Jaabo tajɨɨbaji fahiijɨvaro, noomoro.

16 Jaanaa veinticuatrodɨmo quillahuto Moocaani ɨmefeeneri ihaivojɨ icaganohallɨri iicaumo jiinɨjehallɨvɨ ajavucamaaiumoro Moocaanico imuuhi,

17 jillɨ noomoro:

Ɨco mihimehi Moocaani sihidɨ mityama idiicaaboco. Ɨɨjoho idiicauboco, bu idiicaaboco, bu asaajiiboco icano, bu dimityaco agaayɨcɨɨboro atajɨɨbacuumaño icano.

18 Mɨɨro jiinɨjemɨnaa dijaa sɨfiiratehi. Jaarunofaño ɨɨjoho adaamɨjifucu, bu uchuumucuumoco udugaacujifucu icano gasecuuhi. Jaasumi dijeecɨvomɨnaa ɨɨjoho onoonoco ɨjɨɨbeguehicamoco, bu ɨɨdiro iicahicamoco, bu dimomoco obocɨguehicamoco icano sabadɨro sihidɨ ejeevamehejeque, bu sihidɨ ejeevatɨmehejeque icano adaadujifucu, bu tollɨro jiinɨjeque ifinɨsuhicamoco ifinɨsujino icano, noomoro.

19 Jaasumiro niquejefaño Moocaani temploja faayicicafutuuhi. Jaaneri Moocaani unuunohaameque ificuuba cajonbaco atyimeuhi. Jaasumiro sisiimi sihidi namebauhi, jiinije ñihicuno guubuvusuuhi, bu sisiimi giiriribauhi, bu jiinije sefano maryibauhi, bu guiisiyinobadi ejeevano sihidi sefano aifuuhi icano.

12

Iñihicuubo Dragon Onoobo, Gaigo Icano.

1 Jaanobuunati niquejefaño jabafiirano iifuvusuuno: gaigo nihibari imibocinigobadi aricuno iifuvusuuno, fucuo nihibahalliri julleecinigo, docedimo meecirири ichaahimiga eheetavocinigaco javucinigo.

2 Jaago oovago icago iseemevaqui aiveveneri gaibahicauhi.

3 Jaanobuunati bu siino niquejefaño ifuvusuuhi: dragon ñihicuubo tifaibo, sahuse juugahuseti miyiici idiino inigainoma icaubo, bu fahuseecidino inicuno, bu inigaino ticovoocivi ichaahimiganoma icaaubo.

4 Jaabo ibuhuri samañooto meecirico niquejefañoti ubuutuuciuboro jiinijehallivi gañiiuhi. Jaaboro iseemevaqui omooniugo imegavi julleeveubo diigo eseemevasumiro tooseeque iduuqui.

5 Jaago gaifi seemeneque seemevauhi. Jaabo jiinijeminaaco sefano tajiibaji jigaiñohiri iicaniciibadi. Jaabo niquejefaño satyocafutuuhi Moocaani aivoji icagahalliri iicaabojaago.

6 Jaanoti igaigo gaauhi sicaihigo iicahigovi Moocaani diiguedi imibachuhigo tahi diigoco machuco ihaciqui mil doscientos sesentadi fucuva ticovovi.

7 Jaanobuunati niquejefaño idragon fuuhi iyotoma. Jaamoma moonicasiubo Moocaani toomominaa aivojiibo Miguel onoobo iyotoma.

8 Jaaruubo idragonco sahigotiro guiinoniumo, bu tahi niquejefaño diito iicajirumaño samaño chahauhi.

9 Jaamaño diibo sihidi ejeevano dragonco baavi gañiiumo, johono siicijeo jiinimo oono imomo iji, Satanas iicaaboco. Jaabo jiinijeminaaco abañihicaaboco iyotoma baavi jiinijehallivi gañiiumo.

10 Jaanaa guubuuhi sefano niquejefañoti unuunoco: Moocaaniti asaano taajasu, bu imitya, bu ihaivoji icano, bu Icristo mitya icano gasecuuhi. Miiro baavi gañiicafutucuubo Moocaanico monahabomihallivi imitino ijiibeguehicaabo fucuhachuta, cuujehachuta icano.

11 Jaaruuboco monahabomi guiinonicuuhi Corderobadi iicaabo tiijohofañodi, bu Moocaani jiibogo miyaano iicanoco ijiibeguehicaneri icano. Miiro ifiico gaijiutimo, bu guijeveque iguihiutimo icano.

12 Jaaneri niquejefaño iicamo imo imo icahi, bu amiihai tahi paryi mihicamo icano. Jaanoti idaasucani mihicaji amiihai jiinijehalliri, bu muuaiñofaño mihicamo icano. Miiro oono iji tahigo sihidi isifiiratooboro niitehi gueenene iicajitinoco agaajaaboro.

13 Jaabo idragonco agañiiunoma iicaabo oono gaifiico eseemevaugoco bucasiubo.

14 Jaanegui diigoco ciimimi mogaaje jijecuucico aciumo jiinimobadi iicaaboti tehesino igaaqui sicaihigovi diiguedi iimibachuuhigovi. Tahi diigoco machuco ihaciqui mificabaci, bu saficaba, bu sificabatifeenedi icano ticovovi.

15 Jaago dojicuti ijiinimobadi iicaabo iijifañoti nifaihuco galluuhi muuaiti ifiivotonoro diigoco ibecasuqui.

16 Jaarunofaño jiinije diigoco amusuuhi, idragon iijifañoti agalluufaihuco aaduneri.

17-18 Jaanoma iicaabo diigojaa sihidi isifiiratuuboro fuuhi diigo iyaachimihai aatyuvuudimo sanoodimo Moocaani tajiibaco imino omoonimoro, bu Jesucristo jiibogoco jeevesutimo iicahicaumoma ihamocasiqui.

13

Iñihicumisi.

1 Jaadi muuai jiinigaibaahohalliviı ujulleeveubo atyimeuhi iñihicuubo muuaifañoti inuuboco. Jaabo nigainou sahuse juugahuseti miyiici icano, bu iniicuno fahuseecidinou icano. Jaano iiniicuno iticovoociviı ichaahimiganoma icauhi, bu inigainohalliviı caatinicinıuno Moocaaniditi idicuno onoono momo icano.

2 Jaabo iñihicuubo jicubadi ejeevaubo, tihaiño jeeji tihaiñobadi jeevauhi, bu iiji leon iijibadi jeevauhi icano. Jaaboco idragon imitya, ihaivoji icaga, sihidi boci iiji icanoco aciuhi.

3 Jaabo iñihicuubo nigaiti sahiti icauno itujaavo diiboco muchuumusujibadi iicauno. Jaaruno diiboco buuhi. Jaaneri paryi jiinije miyaminaa ajabafiituumoro diiboco miyaavuguuhi.

4 Jaamoro idragonco cahacisuumo diibo iñihicuuboco mityaco aaciumaño. Jaabadiro bu iñihicuuboco cahacisuumo jilli noomoro: ¿Miijoho fine jaani iñihicuubobadi jeevahi? ¿Miijoho fine diiboma amocasijirahi? noomoro.

5 Bu tolliro diibo iñihicuubo Moocaaniditi idicunoono ihiimaauno jaabicicafutuuhi cuarenta y dosdi nihibava ticovovi tolli imoonıqui.

6 Jaamaño ticovaubo Moocaaniditi imitino ihiimaaboro imomoco idicunoono nuuhi, bu diibo iimihiijati, bu niquejefaño paryi iicamoti icano.

7 Tolliro bu ajaabiciuboro jilli iifinicıubo Moocaanita iicamoma amocasiuboro diitoco iguiinoniunoco. Bu gaayiciubo mityaco fahigova miyaminaahalliviı, bu faacuumivahalliviı, fanoohiiji miyaminaahalliviı, bu faajiinije miyaminaahalliviı icano.

8 Jaabo diibo iñihicuuboco cahacisuumo paryi jiinijehalliri iicamo oono jiinije ifiivuunotiro diito momono Corderobadi iicaabo agaicaaucufutuubo fiivohaamefaño acaatinirautimo.

9 Amiihai nohojima mihicamo jinooco imino muguubu.

10 Sitaaco civojafaño asatyomo, bu tolliro civojafaño satyocafeteji. Jaanoti bu niisugari sitaaco agaicaaumo, bu niisugari gaicaaucafeteji. Jilli iicaneguiiha Moocaanita iicamo imiyaavogomoro ijaabicihicaqui.

11 Jaanobuunati sifi iñihicuubo jiinijefañoti asaaunoco atyimeuhi. Jaabo iiniicuuci cordero iniicuucibadi jeevauhi. Jaaruubo dragonbadi iimaahicauhi.

12 Jaabo iticonio ñihicuubo mityaco paryi gaayiciuhi, diibo iticonio ñihicuubo imefeenevi. Jaaboro jiinijeque, bu toojehalliri iicamoco icano tajiibaubo iticonio ñihicuubo oono sihidi ejeevauno itujaavo ubuhuuboco icahacisuqui.

13 Bu tolliro sihidi ejeevanehejeque, bu niquejefañoti miyaminaa imefeenevi jiinijehalliviı ciijigaico iniitusunehejeque icano.

14 Tonehejeque diibo iticonio ñihicuubo imefeenevi omoonihicaunofeenedi jiinije miyaminaaco bañiubo. Jaaboro diitoco tajiibaubo diibo iticonio ñihicuubo niisugari agaviriicunoma iicauruubo ubuheeteubo ijico iheetavequi.

15 Jaadi diibohalliviı asaauno ñihicuuboco mitya acicafutuuhi iticonio ñihicuubo ijico eetavuuboco ijeebiico aaciiboro ihiimaasuqui. Jaaboco iimotimoco igaisiraicisuqui.

16 Jaabadiro bu tajiibaubo paryi miyaminaaco ihoovoco imiyanaagohuseneti, bu ihimecunoti icano ificuuqui; sihidi ejeevatimoco, bu sihidi ejeevamoco, bu idaasumehejeque, bu sihidi inihibamima iicamehejeque, bu miyaamoco, bu jijovotoco icano.

17 Jaadi miihaiñooba ticovono naajejitihi diibo oovotama achahamo. Jaano toono diibo iñihicuubo momo, bu imomo oovo icano.

18 Jaano jino gaajacoro esuhi. Agaajaabo jino iñihicuubo oovoco gaajaci; jino saafi miyaminaafi oovota. Jaano jino seiscientos sesenta y seis.

14

Ciento Cuarenta y Cuatro Mildɨmo Amasivano.

1 Jaanobuunatɨ emeecɨubo atyɨmeuhi Corderobadɨ iicaaboco Sion cuumibaɨhallɨri julleecɨnɨuboco. Jaaboma iicaumo ciento cuarenta y cuatro mildɨmo miyamɨnaa ihɨmecunotɨ Corderobadɨ iicaabo momo, bu Caani momo icano acaatɨnɨcɨnɨumo.

2 Jaadɨ guubuuhi niquejefañotɨ sihidɨ teehiguiisi uguubuvusunɨcɨbadɨ, bu sisi sefano ɨgɨɨrɨrɨbanɨcɨbadɨ icano uguubuvusunoco. Jaanou sihidɨ miyamɨnaa iharpanoco oojɨsunɨcɨbadɨ jeevauhi.

3 Jaamo bohono masijɨco masivahicauhi Moocaani aivojɨ icaga ɨmegavɨ, bu igueenemehejedɨmo iicaumo ɨmegavɨ, bu quillahuto ɨmegavɨ icano. Jaajɨco mɨɨhaiñooba aivo gaajahicautɨhi ɨdɨɨmoro diito ciento cuarenta y cuatro mildɨmo iicaumo jiinɨje miyamɨnaafeenetɨ ataajasucafutuumoro.

4 Jaamo diito gaigoomɨvɨ ɨjɨvuutɨmo. Jaamaño mɨhɨnivatɨmo iicaumo. Jaamo Corderobadɨ iicaabo dojɨcutɨ feehicahi diibo fahɨgova ofoohɨgovɨ. Jaamo taajasucafutuuhi. Jaanotɨ Moocaani, bu Corderobadɨ iicaabo iicamɨsi gaajacuhi sihidɨ ataajasucafetejinoco.

5 Jaamo Moocaani ɨmegavɨ mɨhɨnivatɨmo iicaumaño diitofaño bañɨfiira atyɨmerautɨhi.

Moocaani Toomomɨnaa Miimɨsiicɨ, Saafi Ɨdɨɨno Ɨjɨɨbogono.

6 Jaanobuunatɨ atyɨmeuhi Moocaani toomomɨnaafi niquejeguiinodɨ ifinɨjitɨno taajasujɨɨbogoma icaabo gahafooboco. Jaanoco jiinɨjemɨnaaco, bu famoovaaco, bu faajɨva miyamɨnaaco, bu faacuumiva miyamɨnaaco icano ijɨɨbeguequi.

7 Jaabo sefano nuuhi: Moocaanico mihiguimoro diiboco mihimo. Mɨɨro jino tufucu gasecuuhi iimitɨhallɨtɨ jiinɨjemɨnaaco ɨdaasuno omoonɨjifucu. Jaaneguiiha niquejeque, bu jiinɨjeque, bu muuaiñooco, bu pisirigañooco icano ifiivusuuboco mihimo, nooboro.

8 Jaanobuunatɨ bu sifi saauhi jillɨ nooboro: Acutucuuno, acutucuuno sihidɨ ejeevacuumi Babilonia cuumi paryɨ jiinɨjemɨnaaco ihajevari iguiriicavusumaño, nooboro.

9 Jaanobuunatɨ niinoobo saauhi sefano jillɨ nooboro: Oono ɨñɨhicuuboco, bu ihɨjɨco icano, imomoro ihoovotaco ihusevɨ, bu ihɨmecuvɨ icano ificuusumoco

10 Moocaani ñɨhicuno moonɨji. Jaamo ɨdaasuno moonɨcafeteji cɨɨjɨgai azufrema iicaneri Moocaani toomomɨnaa ɨmefeenevɨ, bu Corderobadɨ iicaabo ɨmefeenevɨ icano.

11 Jaano diitoco ɨdaasuno omoonɨno aimuufai icaji fahiijɨvaro ufucuro finɨratɨno fucuhachuta, cuujehachuta icano jaguisɨsuratɨno diito ɨñɨhicuuboco, bu ihɨjɨco icano acahacɨsumoco, bu imomo oovoco agaayɨcɨmoco icano.

12 Jillɨ iicaneguiiha Moocaanita iicacuumo, diibo atajɨɨbanoco omoonɨmo, bu Jesuco jeevesutɨmo iicamo icano jaabɨcɨma iicaqui.

13 Jaanaa guubuuhi niquejefañotɨ: Jinooco caatɨnɨ, noonoro uco unuunoco: Jisumitɨ imicani icajimo Aivojɨɨbo Cristo imiyaavogomo iguijeveme. Jɨɨhɨ tollɨ, noobo Moocaani Gaija: idudɨcamaajetɨ jaguisɨjimo, bu imino omoonɨhicanotɨ gaajaveechujimo icano.

Basuta Ujusicunoco Mɨhɨcɨnɨcɨbadɨ Moocaani Niinofucu Nanɨji Iimifiimoco Imino Imoonɨqui, Jaanotɨ Iimitɨfiimoco Imitɨno Imoonɨqui Icano.

14 Jaadɨ emeecɨubo atyɨmeuhi aimuufai seseeneque. Jaanohallɨri gɨcɨnɨubo saafi miyamɨnaafi seemenebadɨ jeevaabo. Jaabo ichaahimɨga oroogaco inigaɨhallɨvɨ javucɨnɨuhi, bu meeyuhu sɨɨjevahuco gaayɨcɨnɨuboco.

15 Jaanaa templojafañotɨ saafi Moocaani toomomɨnaafi inuuhi. Jaaboro sefano nuuhi oono aimuufaihallɨri ɨgɨcɨnɨuboco: Dimeeyuhuri quitɨcɨɨbo basuta noovataco dɨɨcɨcu tufucu mihicacuuhi. Jino jiinɨje basuta noova tɨfaicuuhi, nooboro.

16 Jaaneguiiha aimuufaihallɨri ɨgɨcɨnɨubo imeeyuhuco jiinɨjehallɨdɨ iguiiyɨcɨuboro jiinɨje basuta noovataco ɨcɨuhi.

17 Jaanobuunatɨ bu sifi Moocaani toomomɨnaafi inuuhi niquejefaño iicaja templojafañotɨ, tollɨro bu ihusefaño sɨɨjevahu meeyuhu icahuma.
18 Jaanaaca bu sifi Moocaani toomomɨnaafi Moocaani jeecɨvobujejaagotɨ saauhi cɨɨjɨgaihallɨvɨ mityama iicaabo. Jaaboro imeeyuhu sɨɨjevahuma iicauboco sefano nuuhi: Disɨjeva meeyuhuri quitɨcɨɨbo dɨɨcɨ jiinɨje baacuco oono ɨcɨvucuunoco, nooboro.
19 Jaanegui diibo imeeyuhuco jiinɨjehallɨdɨ iguiiyɨcɨuboro ɨcɨuhi jiinɨje baacuco. Jaaboro ajashutɨba Moocaani sɨfiira nitɨbafaño gañɨɨuhi imahamɨcafetequi.
20 Jaanoco cuumitɨ buhɨgovɨ mahamɨcafutuuhi. Jaano initɨbafañotɨ tɨɨjoho ucuuno trescientos kilometrohachuta ɨfutuuhi fahɨgovavɨ, bu ifaicuva ɨfutuuhi caballomɨ ujulleecɨnɨmo iijɨhachuta icano. Miyamɨnaa tɨɨjoho eneejiruno baacutofaihuvɨro oovɨcɨcafutuuhi.

15

Niino Imitɨ Iicajino.

1 Jaadɨ bu siino atyɨmeuhi niquejefaño ɨɨfuvusuuno jabafiiranoco. Jaanou sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno Moocaani toomomɨnaa itɨcovoocɨvɨ niino ɨdaasuno omoonɨjinoma iicaumo. Jaamo imivusuhi Moocaani sɨfiirataco.
2 Tollɨro bu atyɨmeuhi muuai vidriobadɨ jeevano cɨɨjɨgaima icano foovono sinaagonovɨ ɨɨfuvusunoco. Jaanojɨniri jullelleecɨnɨumo Moocaani aacɨuno iharpanoma johono ɨñɨhicuuboco, bu ihɨjɨco icano iguiinonɨumoro, bu diibo momo oovotaco agaayɨcɨutɨmo.
3 Jaamo masivahicauhi Moocaani jeecɨvomɨnaafi Moise masijɨco, bu Corderobadɨ iicaabo masijɨco icano jillɨ noomoro:

Aivo ajashutɨno, ollɨ jeevatɨno paryɨ ɨɨjoho edeetavono Aivojɨɨbo Moocaani sihidɨ imityaabo. Jaano diica aivo tɨquevehi, bu aivo miyaano icano, Ɨɨjoho jiinɨje miyamɨnaa Aivojɨɨbo idiicaabo.

4 ¿Mɨɨjoho bu ɨco, Aivojɨɨbo, ñɨhicugotɨmo icajirahi? Paryɨ famooro ɨco cahacɨsuji. Mɨɨro ɨɨjoho ɨdɨɨboro ɨmɨhɨnivatɨɨbo. Jaamaño fanoojiinɨje miyamɨnaa asaamoro ɨco imeji, aivo ɨɨjoho imino omoonɨno aatyɨmecafotomaño, noomoro.
5 Jaanobuunatɨ emeecɨubo atyɨmeuhi niquejefañotɨ temploja iimimañoma iicauja afaayacafutuunoco. Tomañovɨ tajɨɨba guiisibabujecɨco ificuhicaumaño.
6 Jaamaño iimimañotɨ inuumo diito sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmo Moocaani toomomɨnaa Moocaani ɨdaasuno omoonɨjinoma itɨcovoocɨvɨ iicaumo. Jaamo imichehuje, arɨcuchehuje, mɨhɨnivatɨchehujefaño jɨɨcɨnɨumo. Jaamo oro niivɨgaimeeheneri ifeeyɨjenehallɨdɨ siyɨyɨɨcɨnɨuhi.
7 Jaamoco igueenemehejedɨmo iicaumotɨ saafi acɨuhi itɨcovoocɨvɨ oro guirihillunoco. Jaanofaño Moocaani fahiijɨvaro iicaabo sɨfiira gahafɨcɨnɨnoma.
8 Jaasumiro iimimaño onoomaño aimuufairi gahafuuhi Moocaani sihidɨ ejeevano, bu mityatɨ icano asaauno. Jahɨgo mɨɨhaiñooba jɨcafutuujitɨrahi oono sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ icano iicaumo Moocaani toomomɨnaa itɨcovoocɨvɨ Moocaani ɨdaasuno omoonɨjinoco asatyumo toonoco omoonɨumo imivuutɨnohachuta.

16

Moocaani Sɨfiira Guirihilluno Aamɨtaditɨ Ɨjɨɨbogono.

1 Jaanaa guubuuhi templojafaño iicano iimimañotɨ Moocaani toomomɨnaa sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno iicaumoco sefano unuunoco: Mofoomoro jiinɨjehallɨvɨ mutucaruto toono sihidɨ ejeevano Moocaani sɨfiira iguirihillunofaño iicanoco, noonoro.
2 Jaaneguiiha diitotɨ saafi tɨconɨuhi jiinɨjehallɨvɨ iguirihillufaño iicaunoco utucaruubo. Jaaneri paryɨ miyamɨnaa oono ɨñɨhicuubo oovotaco agaayɨcɨumoco, bu ihɨjɨco iimuumoco icano fiivuuno ɨdicuno cɨɨnisino sihidɨ aivonoono.

3 Jaanaa allɨvɨoobo bu iguirihillufaño iicaunoco muuaiñofaño tucaruuhi. Jaaneri inɨfaihuno chuumuhu tɨɨjohobadɨ minifutuuhi. Jaaneri paryɨ tumuuaijefaño iicaumo chuumuuhi.
4 Jaanaa allɨvɨoobo bu iguirihillufaño iicaunoco teehinohallɨvɨ, pisirigañohallɨvɨ icano tucaruuhi. Jaaneri inɨfaihuno tɨɨjohotɨ minifutuuhi.
5 Jaanaa guubuuhi diiboro unuunoco: Aivojɨɨbo Moocaani, ɨɨjoho aivo imino omoonɨfiibo, idiimiibo icano. Jaabo idiicaabo, bu idiicaubo icano.
6 Mɨɨro diito ɨɨdiro iicaumoco, bu dijɨɨbogoco ihiimaaumoco icano itɨɨjohoco agañɨɨumoro guijenɨuhi. Jaamaño ɨɨjoho jisumi diitoco tɨɨjohoco diisuhi tollɨ diito imogomaño, nooboro.
7 Jaanaaca bu guubuuhi saafi Moocaani jeecɨvobuje iicauhɨgotɨ unuunoco: Jii, Aivojɨɨbo Moocaani sihidɨ mityama idiicaabo, miyaanohallɨtɨ imino moonɨhi, nooboro.
8 Jaanaa allɨvɨoobo bu iguirihillufaño iicaunoco nɨhɨbahallɨvɨ tucaruuhi. Jaaboro inɨhɨbaco mityaco acɨubo miyamɨnaaco ihaiguucuri ijɨgasuqui.
9 Jaaneri paryɨ miyamɨnaaco ñɨhicuuno jɨgasuubo. Jaarunofaño iimitɨco jeevesuutɨmo, bu Moocaanico imuutɨmo icano; jillɨro diibeditɨ ɨdicunoono iimaaumo toono ɨñɨhicuunoono imitɨhallɨvɨ mityama iicaubeditɨ.
10 Jaano allɨvɨoobo iguirihillufaño iicaunoco oono ɨñɨhicuubo aivojɨ icagahallɨvɨ tucaruuhi. Jaaneri diibo aivojɨ jiinɨje cɨvonoguiino minifutuuhi. Jaanaa miyamɨnaa aaivovomoro cuhufono imicɨcɨfotomoro majaabɨcɨnɨcɨbadɨro diito inehejebanoco jɨmɨcamaaihicauhi.
11 Jaarumo iimitɨco jeevesutɨmo omoonɨmoro Moocaani niquejefaño iicaabeditɨ imitɨnoono iimaauhi icɨɨnisiino, bu aivono icanohallɨtɨ.
12 Jaano allɨvɨoobo bu iguirihillufaño iicaunoco sihidɨ ejeevamuuai Eufrate onoomuuaifaño tucaruuhi. Jaaneri tumuuai fiigatyuuhi jɨɨhaitɨ iminifetequi tojɨri aamɨjɨjaagotɨ jiinɨje aivojɨto isaaqui.
13 Jaadɨ atyɨmeuhi dragon iijɨfañotɨ, bu ɨñɨhicuubo iijɨfañotɨ, bu jihovo iimaamɨnaafi iijɨfañotɨ icano inuumoco, miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨmova iimitɨno gaijamɨ jacucugamɨbadɨ jeevamoco.
14 Jaamo diitou ɨjɨ gaijamɨ sihidɨ ejeevanehejeque omoonɨhicaumo, bu jiinɨjemɨnaa aivojɨtoco iigaiyɨɨcɨtuumo Moocaani sihidɨ ejeevaaboma ihamocasiqui.
15 Jaanegui mehesɨcɨnɨ uujoho gaajacɨratɨno saaji nanivamɨnaafi asaanɨcɨbadɨ. Imicani icajiibo ifiico imino imibachuubo gaachehuco imibachunɨcɨbadɨ. Jaabo ɨcɨgatɨɨbo iicanɨcɨbadɨ teemejiibo. Jaabo nucufeguecujitɨɨbo sɨcaibo iicaabo iicanɨcɨbadɨ.
16 Jaamo diito imitɨno gaijamɨ aivojɨtoco igaiyɨɨcɨuhi hebreomɨ iijɨri Armagedon onoomañovɨ.
17 Jaanobuunatɨ niinoobo iguirihillufaño iicaunoco tucaruuhi sɨcaisituvɨ. Jaanaa niquejefaño iicaja iimimañotɨ Moocaani aivojɨ icagatɨ sefano unuuno guubuvusuuhi: Fɨne imivocafutucuuno, noonoro.
18 Jaasumiro sihidɨ namebauno, bu jiinɨje ñɨhicuno guubuvusuuhi, bu sihidɨ sisiimɨ icauhi icano. Jaaneri sihidɨ sefano jiinɨje maryɨbauhi jiinɨjehallɨri miyamɨnaa iicanotɨ amaryɨbahicauno janaanɨcɨvɨ.
19 Jaaneri sihidɨ ejeevacuumi dujavavuuhifeenedɨ minoocɨ, sano ɨdɨɨno. Tollɨro bu jiinɨje miyamɨnaa cuumino callajanamaaiuhi icano. Jaadɨ bu Moocaani sihidɨ ejeevacuumi Babilonia cuumitɨ esafutuuhi. Tuucuumico isɨfiirafaihuco ifayɨɨsuqui tuucuumijaago ɨsɨfiiratuuboro agalluufaihuco.
20 Jaaneri bu ifachugaiño, bu ifabaɨno icano buuhicauno.
21 Tollɨro bu miyamɨnaahallɨvɨ niquejefañotɨ guiisibanobadɨ ejeevano aifuuhi. Jaanaa saba bocɨ cuarenta kilodɨno icauhi. Jaanohallɨtɨ miyamɨnaa Moocaanico: Imitɨnoono, nuuhi jihishɨtɨneri diitoco ɨdaasuno omoonɨunohallɨtɨ.

17

Sihidɨ Ejeevano Ajevamɨnaagoco Ahaamɨno.

1 Jaanaa tajaago saaubo oono Moocaani toomomɨnaa sɨfiira guirihillunoma iicaumotɨ saafi. Jaaboro uco nuuhi: Juu disaa, ɨco ɨɨfusuqui oono sihidɨ ejeevano ajevamɨnaago muuaiñohallɨri ɨgɨcɨnɨgoco ahaamɨnoco, nooboro.

2 Mɨɨro jiinɨjemɨnaa aivojɨto diigoma imitɨno icahicahi. Jaaneri jiinɨjehallɨri iicamo diigo ajevafaihuri guiriicavehicahi.

3 Jaanobuunatɨ Moocaani Gaija uco ɨɨfusuunofañodɨ Moocaani toomomɨnaafi uco sɨcaihɨgovɨ satyuuhi. Jahɨgo atyɨmeuhi gaigooco ɨñɨhicuubo tɨfaibohallɨri gɨcɨnɨgoco. Jaabo ɨñɨhicuubohallɨ sihidɨ caatɨnɨcɨnɨuno Moocaanidit ɨdicuno onooneheje, bu jaabo nigaɨno sahuse juugahusetɨ miyɨɨcɨ ɨdɨɨno, bu fahuseecɨdɨno iinicuno icano.

4 Jaago diigo diibohallɨri ɨgɨcɨnɨugo jɨɨcɨnɨuhi tɨfaihɨba iicachehuri, bu atyɨvachehuco icano. Jaago imibaiquimaaicɨnɨuhi orori, bu iminoono guiisiyɨneri, bu perlari icano. Jaago gaayɨcɨnɨuhi oro guirihilluco ɨɨdicuneneri, bu ihajeva ɨdicuri icano gatyuucɨ icahilluco.

5 Jaago ɨmecuri caatɨnɨcɨnɨuno ɨtɨhɨɨno momo: Sihidɨ ejeevano Babilonia cuumi ajevamɨnaa seejɨ, bu paryɨ jiinɨjehallɨri iicano ɨɨdicunoono seejɨ icano, onoono.

6 Jaadɨ uujoho gaajacɨuhi diigo Moocaanita iicamo tɨɨjeheri, bu Jesu miyaabo iicanoco ɨjɨɨbeguehicaumo tɨɨjeheri icano imo imo iicagoro guiriicavocɨnɨgoco. Jaanoco aatyɨmeuboro sihidɨ jabafiituuhi.

7 Jaaneguiiha Moocaani toomomɨnaafi uco nuuhi: ¿Collɨhi daabafiitehi? Ɨco uujoho gaajasuji oono ɨtɨhɨɨno diigoco adaatyɨmene mɨllɨ eneejirunoco, bu ɨñɨhicuubo sahuse juugahusetɨ miyɨɨcɨ ɨdɨɨno, bu fahuseecɨ iinicuno iicaabo diigoco ifiiseebetɨ icano.

8 Diibo ɨñɨhicuuboco adaatyɨmeebe johono iicahinɨɨbo. Jaaruubo jisumi chahacuhi. Jaaruubo siino ɨñɨhicuhojɨfañotɨ saajiibo ifinɨcujihɨgovɨ efeejino ɨmegavɨ. Jaaneri jiinɨjehallɨri iicamo jiinɨje ifiivuunotɨro fiivohaamefaño imomono achahamo sihidɨro jabafiiteji oono ɨñɨhicuubo iicahinɨɨbo, achahacuubo, siino asaadɨ.

9 Jimañeri onoonoco gaajama iicamo gaajaji: Mɨɨro oono inigaɨno, sahuse juugahusetɨ mibaɨcɨ ɨdɨɨno ifabaɨno iicanoco eneejiruno: Tobaɨjehallɨri diigo ɨgɨcɨnɨbaɨjeditɨ.

10 Jaayɨɨjere bu sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno aivojɨto iicamedit eneejiruno. Jaamotɨ sahusedɨmo finɨcuuhi. Jaanotɨ saafi jino icahi. Jaanotɨ saafihiica gasetɨhi. Jaaruubo agasedɨ gueenene icajitɨhi.

11 Jaabo oono ɨñɨhicuubo iicahinɨɨbo, achahacuuruubo diitobuunatɨ asaajiibo aivojɨɨbotɨ iicaqui. Jaaboma ochodɨmo minifetejimo. Jaabo bu diito sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno iicaumooboro. Jaadɨ feejiibo ifinɨcujihɨgovɨ.

12 Jaanotɨ bu fahuseecɨdɨno iinicunoco adaatyɨmene fahuseecɨdɨmo aivojɨto iicajimoco onoono. Jaamo tajɨɨbatɨhiica. Jaarumo sano nɨhɨba oovotɨ aivojɨ iijɨco gaayɨcɨjimo sano oono ɨñɨhicuuboma.

13 Jaamo diito aivojɨto sabadɨ ihiimaamoro imitya, bu ihaivojɨ icanoco oono ɨñɨhicuuboco acɨjimo.

14 Jaamoro Corderobadɨ iicaaboma amocasijimo. Jaarumoco Corderobadɨ iicaabo guiinonɨji, mɨɨro diibo aivojɨto Aivojɨɨbo, bu tajɨɨbamɨnaa Tajɨɨbamɨnaafi icano iicamaño. Jaaboma iicamoco Moocaani ocoovauboro ɨcɨuhi. Jaamo diiboco jeevesutɨmo icahi, nooboro.

15 Jaadɨ bu siino uco nuubo: Johono muuaiñooco ajevamɨnaago tumuuaijehallɨri gɨcɨnɨgoco adatyɨmemuuaije oono cuumino miyamɨnaa, bu fanoohiijɨ miyamɨnaa, bu jiinɨjemɨnaa icano.

16 Jaabadɨro bu oono ɨñɨhicuubo nigaɨnohallɨvɨ fahuseecɨdɨno iinicunoco adaatyɨmene ajevamɨnagoco ɨjɨɨhevenere sɨcaiigoco jeevesujimo, bu tollɨro diigo uucunoco uduumoro diigoco cɨɨjɨgaifaño jɨgasujimo icano.

17 Mɨɨro Moocaani diito jeebɨɨfaño ficuji diibo iimogobadɨ diito imoonɨqui. Jaamaño sabadɨro ihiimaamoro ihaivojɨ iijɨco ɨñɨhicuuboco acɨjimo Moocaani unuuno imivocafotonohachuta.
18 Jaanotɨ bu gaigooco adaatyɨmene oono sihidɨ ejeevacuumi jiinɨje miyamɨnaa aivojɨtoco atajɨibahicacuumitɨ onoono, nooboro.

18

Babilonia Cuumi Ifinɨjino.

1 Jaanobuunatɨ atyɨmeuhi Moocaani toomomɨnaafi sihidɨ mityama icaabo niquejefañotɨ iniituunoco. Jaabo seseene jiinɨjeque achɨcɨuhi iharɨcuri.
2 Jaabo sefano nuuhi: Acutucuuno, acutucuuno sihidɨ ejeevacuumi Babilonia cuumi ɨjɨmɨ iijanotɨro fiivutucuuno, bu fanoohimitɨ gaijamɨ iijanorucu, bu faaboho jooɨ agahafomo ɨidicufiimo, bu ɨjɨihechufiimo icamo iijanurucu icano.
3 Mɨiro paryɨ jiinɨjemɨnaa tuucuumi ajevafañoimo imo icahicahi, bu jiinɨjemɨnaa aivojɨto diigoma ihajevari imitɨneheje icahicahi, bu jiinɨje naajemɨnaa tuucuumi imitɨ naajeteque omoonɨmoro sihidɨro nɨhɨbamɨvahicahi icano, nooboro.
4 Jaadɨ siino guubuuhi niquejefañotɨ unuunoco: Amɨihai tatya mihicamo tuucuumitɨ mihiino tuucuumi imitɨfañodɨ mihicadino, bu tuucuumico ɨdaasuno omoonɨjino amɨihaivɨ ɨfetedino.
5 Mɨiro tuucuumi imitɨ ajashutɨno jiinɨjetɨ niquejevɨ ɨifutucuuhi. Jaaneri Moocaani diigo imitɨco esafutucuuhi.
6 Jaanegui diigoco mahacɨ oono saatohoco diigo aacɨhicabadɨro buuna. Bu diigoco majaadu oono diigo omoonɨuno allɨnoocɨvɨ. Bu oono diigo sitaaco iimitɨno eheetavehicano janaanɨcɨvɨ meheetavo diiguedi.
7 Sihidɨro aivono, ɨdaasuno icano diigoco momoonɨ oono diigo sihidɨ mitya mitya icahicagoro, sihidɨ imitɨco iimogogoro omoonɨhicano tɨcovovɨ icano. Mɨiro diigo ijeebɨifañodɨ neehicahi: Jino uujoho aivojɨgobadɨ icahi, bu uujoho fibaijɨgo iicatɨmaño ɨdaasuno icajitɨhi, noogoro.
8 Jaamaño safucudɨro diigoco ɨdaasuno omoonɨjino ihallɨvɨ gaseji: guijeve, bu ɨdaasu, bu ajeba, bu cɨijɨgairi jɨgasucafetejigo icano. Mɨiro jishɨtɨibo Moocaani diigohallɨvɨ jillɨ neehi.
9 Jaaneri jiinɨjemɨnaa aivojɨto diigoma iicahicamo, bu imitɨco sihidɨ iimeguehicamo icano ataacasimoro sihidɨ diigueri ɨdaasuveji diigo ɨjɨgano aimuufaico aatyɨmemere.
10 Jaamoro diigoco ɨdaasuno omoonɨno ñɨhicutɨ tehesino iicahɨgotɨ neejimo: ¡Ayɨ! Ɨdaasucani diicahi, ɨijoho Babilonia cuumi iguiraacuumi, sihidɨ edeevacuumi. Dihallɨvɨ sano goovanogayɨ ɨco ɨdaasuno omoonɨno gasehi, noomoro.
11 Bu tollɨro jiinɨje naajemɨnaa tuucuumico ɨidaasuvomoro taacasiji diito inaajeteque ɨsɨvanoco mɨihaiñooba anaajecuujitɨneri.
12 Jaano diito naajetene: oroneheje, plataneheje, bu oovosɨino guiisiyɨneheje, perlaneheje, bu iiminoono gaachehuboogano, sedaboogano, aatyɨvaneheje, bu tɨfaihɨba iicaneheje icano, bu tollɨro fanoova ɨmohono afacɨcɨnoono, bu marfilneheje, bu iimino ɨmohono, bu broncenehеje, jɨgaiñoneheje, bu ucuhufono guiisibano marmol onooneheje,
13 bu canelaneheje naajete, bu afacɨcɨnoono, maaniguiijɨno, mirraneheje, facɨcɨfaihuno, vinofaihuno, dɨirɨbano, bu harinaguiijɨno, bu ñaavaneheje, bu tollɨro asimɨnaajeteneheje, ovejamɨ, caballomɨ, bu carrono, bu miyamɨnaa jɨjovotehejeque icano.
14 Jaamoro tuucuumico neejimo: Ɨɨjoho sihidɨ idimeguehicano chahacuuhi, bu fahiijɨvaro chahacuujino sihidɨ dibusumije, dihovosɨneheje icano, noomoro.
15 Paryɨ jinehejeque tuucuumico anaajemere sihidɨ ɨnɨhɨbamɨvahicamo tehesinotɨro iicajimo tuucuumico ɨdaasuno omoonɨno ñɨhicutɨ, ihɨdaasuri ataamoro neeji:

16 ¡Ayɨ! Ɨdaasucani sihidɨ ejeevacuumi icahi. Mɨɨro gaigo imichehujefaño, ɨtɨfaihɨba iicachehujefaño, aatyɨvachehujefaño icano jɨɨcɨnɨgo, bu orori, imino guiisiyɨneri, perlari icano imibachucɨnɨgobadɨ jeevauhi.
17 Jaano ajashutɨno busumije mɨllɨ goovanogayɨ finɨhi, noomoro.

Jaabadɨro bu paryɨ cɨɨjɨgaimeenene aivojɨto bu togajeri ɨɨgomo, bu togaje dudɨcamaajemɨnaa, bu paryɨ muuaiñofaño ududɨcamaaimeheje icano tehesinoro julleecamaaiji.
18 Jaamoro tuucuumi ɨjɨgano aimuufaico aatyɨmene ɨdaasuri coovadiivejimo: ¿Cuucuumi aivo jiicuumi ɨvɨbadɨ iicacuumi chahahi? noomoro
19 inigaɨnohallɨvɨ jiinɨnoco gavaracuuji ɨɨdaasuvomoro, taacasimoro gaibacasiji: ¡Ayɨ! Ɨdaasucani sihidɨ ejeevacuumi icahi. Mɨɨro tuucuumi busumijeri paryɨ muuaifaño icɨɨjɨgaimeenenema iicamo sihidɨ nɨhɨbamɨvahicahi. Jaacuumi mɨllɨ goovanogayɨ finɨhi, noomoro.
20 Jaarunofaño amɨɨhai niquejefaño iicamo tuucuumico mihimoba, bu amɨɨhai Moocaani minɨsumɨnaa bu mihimoba, bu paryɨ Moocaani iijɨco mɨjɨɨbeguehicamo, bu diibota mihicamo icano. Mɨɨro tuucuumico tollɨ omoonɨneri amɨɨhaiño jaadaco Moocaani ɨcɨhi, nooboro.
21 Jaanaaca Moocaani toomomɨnaafi sihidɨ jeevaabo guiisibatyɨgabaco gañɨɨyɨcɨuhi machuta cahasutaguiisibatyɨgababadɨ iicabaco. Jaaboro muuaifaño gañɨɨuhi, jillɨ nooboro: Jillɨ gañɨɨcafetejicuumi baavɨ sihidɨ ejeevacuumi Babilonia cuumi. Jaacuumi siino ufucuro atyɨmeracujitɨhi.
22 Bu ufucuro dijɨɨhaiñofaño arpa, bu siru, mɨriicuno icano guubuvusucuujitɨhi, bu fanoodudɨcamaajemɨnaa, bu machutaaco acahasuno guubuvusucuujitɨhi icano,
23 bu ɨco achɨcɨnɨhicano cɨɨjɨgaimecuno ɨfuvusucuujitɨhi, bu ufucuro ɨɨvɨ guubuvusucuujitɨno taabava jɨɨbaimo masino icano, dinaajemɨnaa sihidɨ ejeevamo paryɨ jiinɨje miyamɨnaaco dihapichuneri abañɨhicaumaño.
24 Mɨɨro tuucuumifaño Moocaani iijɨco ɨjɨɨbeguehicaumo tɨɨjohoco agañɨɨuno atyɨmecafetehi, bu tollɨro Moocaanita iicamo tɨɨjoho, bu paryɨ jiinɨjehallɨvɨ agaicaauhicamo tɨɨjoho icano, nooboro.

19

1 Jaanobuunatɨ niquejefañotɨ sefano sihidɨ miyamɨnaa unuunoco guubuuhi:
¡Aleluya! Itaajasu, iimi, imitya icano paryɨ Moocaanino.
2 Mɨɨro diibo imino miyaanoro emeecɨɨboro dugaacufihi. Mɨɨro sihidɨ ejeevano ajevamɨnaago jiinɨjemɨnaaco ihajevari ɨmɨhɨninɨgoco, toono jaadaco acɨcuubo. Ijeecɨvomɨnaa tɨɨjohoco agañɨɨuno jaadaco ɨcɨcuubo, noomoro.
3 Jaadɨ siino sefano nuumo: ¡Aleluya! Diigoco ɨjɨgasuno aimuufai suufenɨtɨno aimuuji, noomoro.
4 Jaadɨ bu veinticuatrodɨmo quillahuto iicamo, bu igueenemehejedɨmo iicamo icano jiinɨjehallɨvɨ ajavucamaaiumoro Moocaani ihaivojɨ icagahallɨri iicaaboco imuumoro neehicauhi: ¡Fɨne! ¡Aleluya! noomoro.
5 Jaanaaca Moocaani aivojɨ icagajaagotɨ unuunoco guubuuhi: Moocaanico mihimo paryɨ amɨɨhai diibo jeecɨvomɨnaa, diiboco mihiguimo mequehefiimo, bu munumefiimo icano, noomoro.

Corderobadɨ Iicaabo Jɨɨbaimo Iicajino.

6 Tollɨro guubuuhi sihidɨ miyamɨnaa ihiimaabadɨ iicano, sefano guubuvusuuhi guiisino uguubuvusunɨcɨbadɨ iicano, bu sefano sisiimɨ ɨgɨɨrɨrɨbanɨcɨbadɨ icano, jillɨ neehicauhi:
¡Aleluya! Aivojɨɨbo Moocaani sihidɨ mityama iicaabo atajɨɨbacumaño.

7 Masɨɨ imono mihicamoro imo imo miicaqui. Jaamoro diiboco macahacɨsuqui. Mɨɨro jino Corderobadɨ iicaabo taabava jɨɨbaimo iicajino gasecuuhi, bu mogai iicajigo imibaivucuuhi.
8 Jaagoco iimino gaachehu, mɨhɨnivatɨchehu, arɨcuchehufaño jɨɨhacucuumo, noonoro. Jaano toono iimichehufaño ɨjɨɨhacuno onoono Moocaanita iicamo mɨhɨnivatɨmo iicanoco eneejiruno.
9 Jaadɨ uco Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Jinooco bu caatɨnɨ: Imicani icajimo Corderobadɨ iicaabo taabava jɨɨbaimojaagovɨ ucuuhuvamo, nooboro.
Jaadɨ bu uco siino nuubo: Jino Moocaani iijɨ aivo miyaano iicano, nooboro.
10 Jaanegui uujoho diiboguiino memuɨɨvuuhi diiboco imequi. Jaarunaa uco nuubo: Tollɨ moonɨdino uujoho, bu tollɨro Moocaani jeecɨvomɨnaafi ɨɨjoho idiicabadɨro, bu dinahabomɨ Jesu jɨɨbogoco suufenɨtɨmo ɨjɨɨbeguehicamobadɨro icano. Jaanegui Moocaanicoro diimo, nooboro.
Mɨɨro toono Jesu jɨɨbogoco ɨjɨɨbogomo Moocaani iimaa jɨɨbogomɨnaa.

Eseseene Caballohallɨri Iicaabo.

11 Jaadɨ atyɨmeuhi niqueje faayɨcɨnɨunoco. Jaanofañotɨ inuubo seseebe caballo. Jaabohallɨri iicaubo momou Abañɨtatɨɨbo, Miyaabo icano. Jaabo imino atajɨɨbahicaaboro miyaano iimitɨnoco iguiinonɨqui mɨnaaco eheetavefiibo.
12 Jaabo aallɨɨno cɨɨjɨgaiguiihunobadɨ jeevauhi, bu inigaɨhallɨvɨ sihidɨ chaahimɨgano icauhi, bu imomo caatɨnɨcɨnɨuhi. Jaamomoco ɨdɨɨboro diibo gaajauhi.
13 Bu jaabo tɨɨjohori jeesucɨnɨchehufaño jɨɨcɨnɨuhi. Jaabo momou Moocaani Iimaa.
14 Jaabo dojɨcutɨ fuumo niqueje amocasimɨnaa imichehuje, mɨhɨnivatɨchehuje, seseechehujefaño jɨcucucɨnɨmo. Jaamo bu tollɨro seseefiimo caballomɨhallɨri icaumo.*
15 Jaabo iijɨfañotɨ sɨɨjevaga niisuga inoocɨnɨuhi. Togari jiinɨjemɨnaaco iguiinonɨqui. Jaaboro tajɨɨbajiibo jɨgaiñohiri iicanɨcɨbadɨ. Jaaboro aamɨjiibo oono baacufaihuco ihɨcɨqui itɨhairi iquicunɨcɨbadɨ. Jaaboro diitoco Moocaani imityaabo ɨdaasuno moonɨji.
16 Jaabo idɨhallɨvɨ igaachehutɨ caatɨnɨcɨnɨuno aivojɨto Aivojɨɨbo, bu tajɨɨbamɨnaa Aivojɨɨbo icano onoomomo.
17 Jaadɨ bu atyɨmeuhi saafi Moocaani toomomɨnaafi nɨhɨbahallɨri julleecɨnɨɨboco. Jaabo sefano coovadiivuhi paryɨ joomɨ asimɨ niquejeguiinodɨ agahafomoco: Masaa. Jaamoro mihigaivova ajashutɨno Moocaani machutajaagovɨ.
18 Jaamo aivojɨto uucunoco, amocasimɨnaa aivojɨto uucunoco, bu esefafiimo uucunoco, bu caballomɨ uucunoco, bu diitohallɨri iicahicamo uucunoco miyaamo uucunoco, bu jɨjovoto uucunoco bu unumefiimo uucunoco, bu equehefiimo uucunoco icano muduuva, nooboro.
19 Jaadɨ atyɨmeuhi ɨñɨhicuuboco, bu tollɨro jiinɨjemɨnaa aivojɨto ihamocasimɨnaama igaivuumoro oono eseseene caballohallɨri iicaaboma, bu diibo amocasimɨnaama icano imoonɨcasiqui asaaumoco.
20 Jaadɨ ɨñɨhicuuboco, bu jihovo iimaamɨnaafico icano sano agaayɨcɨuboro sisɨɨbo. Jaabo diibo jihovo iimaamɨnaafi ɨñɨhicuubo ɨmegavɨ jabafiiranehejeque omoonɨhicaubo. Tonehejefeenedɨ diibo jihovo iimaamɨnaafi miyamɨnaaco bañɨhicauhi oono ɨñɨhicuubo oovotaco agaayɨcɨumoco, bu jaamoro diibo ɨjɨco iimuumoco icano. Jaamɨsico gañɨɨubo buheemɨsico cɨɨjɨgai jɨcooba azufrema ɨjɨgabafaño.
21 Jaanotɨ diitɨsi yoto guijenɨcafutuuhi oono eseseene caballohallɨri iicaubo iijɨfañotɨ niisuga iinoocɨnɨugari. Jaamo uucuneri paryɨ añɨmɨ sihidɨro tuvauhi.

20

Mil Año Tɨcovovɨ Imino Iicajino.

---

* **19:14** Griego iijɨri noono: Jaaboro diitoco iisujiibo Moocaani imityaabo sɨfiira aivofaihuco.

1 Jaanobuunati atyimeuhi Moocaani toomominaafi ihusefaño iñihicuhoji llave, bu jigaiñehityigaba icanoma niquejefañoti niituuboco.
2 Jaaboro dragonco agaayiciuboro tohiri sisiuhi. Jaaboco siicijeo jiinimo, iji, Satanas iicaaboco mil año ticovovi ficuubo.
3 Jaaboro diiboco iñihicuhojifaño agañiiuboro ihalliivi maaniniuhi. Jaaboro tuhuga imega igaajataco ficuuhi siino miyaminaaco bañicuutiibo iicaqui mil año ticovovi. Jaadi mil año afatyonobuunati siino sinaayucafetejiibo. Jaaruubo gueenene icajitiibo.
4 Jaanobuunati atyimeuhi sihidi aivoji icagano iicanoco. Jaanohalliri giciniumo itajiibaqui mityaco agaayiciumo. Tolliro bu atyimeuhi johono Moocaani iijico Jesucristofañodi ijiibeguehicaunohalliti inigainoco iquitiumo jeebiinoco. Jaamo diito iñihicuuboco, bu ihijico icano imuutihi. Tolliro bu diibo oovotaco ficusuutimo ihimecuti, bu ihuseti icano. Jaamo ubuheeteumoro Cristoma mil año ticovovi tajiibauhi.
5 Jaano toono iticoniio buheete iicajino. Jaanoti saatoho uchuumucuumo buheeteutihi. Jari toono mil año afatyonobuunati buheetejimo.
6 Imicani icamo Moocaanidiro iicamo Jesu buheetebuunati iticoniio buheetefañodi iicajimo. Jaamohalliivi alliivio guijeve imityama chahaji, diitoco ciijigaifaño agañiijirunoma. Jilliro ivi Moocaani Cristo iicamisi sacerdotemitiro icajimo. Jaamoro diiboma mil año ticovovi tajiibajimo.
7 Jaano toono mil año afatyonobuunati Satanas siino sinaayucafeteji iñihicuhojifañoti.
8 Jaadi feejiibo paryi jiinijeminaaco ibañiqui. Jaaboro Magog cuumi, bu Gog cuumi icano iyotoma bañitejiibo. Jaaboro tuucuumici amocasiminaa ajashutimo muuaiño jiinigaiyihaiñobadi iicamoco igaiyiiciijiibo minaaguiiha.
9 Jaadi saajimo jiinijejinibaciді. Jaamoro Moocaanita iicacuumico, Moocaani agaijicuumico, Jerusale cuumico cabaacujimo. Jaarumohalliivi Moocaani ciijigaico agalluuno paryi diitoco jigasuji.
10 Jaanoti iji diitoco abañiuboco gañiijiibo ciijigai azufrema ijigano jicoobafaño; oono iñihicuubo, bu jihovo iimaaminaafi icamisico agañiiubafaño. Jahigo idaasuno aivono moonicafetejimo fahiijivaro cuujehachuta, fucuhachuta icano.

Sihidi Ejeevano Eseseene Aivoji Icaga.

11 Jaadi atyimeuhi sihidi jeevano seseene aivoji icagaco, bu togahalliri igiciniuboco icano. Jaabo imefeeneti niqueje, jiinije icano sano finiuhi atyimeratino. Jaamaño diito iicaujirumaño atyimerautihi.
12 Jaadi atyimeuhi paryi iguijevehicaumo unumefiimo, bu equehefiimo icano sahigo Moocaani imefeenevi jullelleeciniimoco. Jaadi faayiciumo aameneque, tolliro bu sihaame fiivohaameque icano. Jaadi uchuumucuumo jaaducafutuuhi omooniihicaunoco toohaamejefaño iicaubadi.
13 Jaasumi iguijeveumo teehinofaño, bu muuaiñofaño icano buheeteuhi. Jaabadiro bu famooro iguijeveumo jeebiino buheeteuhi guijeveminaa iicahicaumañoti. Jaamoco paryi jaaducafutuuhi omooniihicaunehejeque emeeciiboro.
14 Jaadi guijeve, bu guijeveminaa iicahicaumaño icano gañiicafutuuhi ciijigai jicoobafaño. Jaaba toba ciijigai jicooba alliivio guijeve iicano.
15 Jahigo bu tolliro gañiicafutuumo fiivo aamefaño imomono acaatiniraautimo icano.

21

Bohono Niqueje, Bu Bohono Jiinije Icano.

1 Jaanobuunati atyimeuhi bohono niquejeque, bu bohono jiinijeque icano. Miiro iticoniio niqueje, bu iticoniio jiinije icano ifiniicuumaño, bu tolliro muuaiño chahacuuhi icano.

2 Uujoho Jua, atyɨmeuhi iimino cuumi, bohono Jerusale cuumi niquejefañotɨ
Moocaani ɨmefeenetɨ iniituucuumico. Jaacuumi imino imibachucɨnɨuhi gaigo itaje-
vaqui iimibaiquimaainɨcɨbadɨ.
3 Jaanaaca niquejefañotɨ sefano unuunoco guubuuhi: Meecɨ, jino Moocaani
miyamɨnaafeeneri jisumi iicacuunoco. Jaabo diitoma icajiibo. Jaanotɨ diiteji diibo
cuumimɨnaa icano. Jaabo Moocaani diitoma icaji diito Caanitɨ iicaqui icano.
4 Jaamo taafiirafaihunoco Moocaani filluji. Jaadɨ siino guijeve chahacuuji, bu taafiira
chahacuuji, bu ɨdaasuhiica, bu aivehicano chahacuuji, eedeene achahacuujimaño,
noonoro.
5 Jaanaaca ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨubo nuuhi: Meecɨ, paryɨ uujoho bonehejeque
eetavehi, nooboro.
Jaadɨ bu nuubo: Caatɨnɨ, jino aivo miyahiijɨ aivo miyaano iicano, nooboro.
6 Jaadɨ bu uco siino nuubo: Fɨne, imivocafutucuuno. Uujoho ɨmegaoobo, bu allɨvɨoobo
icano, oono A, Z icano iicabadɨ iicaabo. Jaabo uujoho adufirari iicaaboco pisirigai
nɨfaihu fiivoco aacɨfaihutɨ isuuji jaadusuratɨno.
7 Bu mityano iicamo paryɨ toonoco gaayɨcɨji oono caani busumijeque illi
agaayɨcɨnɨcɨbadɨ. Jaamo Caaniji uujoho. Jaanotɨ diiteji taseeme icano.
8 Jaanotɨ ɨñɨhicuguehicamoco, bu imiyaaveguehicatɨmoco, bu fanoova imitɨmɨnaaco,
bu agaicaaufihicamoco, bu gaigoomɨma imitɨnoono iicahicamoco, bu apichunoco ihi-
imaahicamoco, bu jihovo caani ɨjɨmɨco ejeecɨvehicamoco, bu paryɨ abañɨfifihicamoco
icano gañɨɨjimo cɨɨjɨgaima azufre ɨjɨgano jɨcoobafaño. Jino allɨvɨo guijeve iicajino,
nooboro.

Bohono Jerusale Cuumi.

9 Jaanaaca Moocaani toomomɨnaafi sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmo niinoono
Moocaani sɨfiira guirihillunoma iicaumotɨ saafi tajaa asaauboro uco nuuhi: Juu disaa
ɨco Corderobadɨ iicaabo taaba iicagoco ɨɨfusuqui, nooboro.
10 Jaano toono uco Moocaani Gaija ɨɨfusuunofaño atyɨmeuhi Moocaani toomomɨnaafi
uco caamovobaɨ guiraabaɨ nijequevɨ asatyuuboro ɨfusuuhi iimino cuumi sihidɨ ejeevac-
uumi, Jerusale cuumi niquejefañotɨ Moocaani ɨmefeenetɨ iniitucuumico.
11 Jaacuumi seseene achɨcɨnɨuhi Moocaani arɨcuri. Jaano iharɨcu ɨfuvusuuhi imino
guiisiba arɨcubadɨ, jaspe guiisiba arɨcu imino oonogoonovɨ ɨɨfuvusunɨcɨbadɨ.
12 Jaacuumihallɨdɨ cuhufono guiisiri meegueɨcɨnɨuno ajashutɨno caamovono. Jaanotɨ
icauno fahuseecɨ motɨhaitɨ mihugaacɨ ɨdɨɨno. Jaahugaje tɨcovovɨ Moocaani toomomɨnaa
saafiisa icauhi, bu jaahugajehallɨvɨ Israel cuumino fahuseecɨ motɨhaitɨ miicuumicɨ
ɨdɨɨno iicacuumije momono caatɨnɨcɨnɨuhi icano.
13 Jaano aamɨjɨnaagoocuumitɨ icauno mihugaacɨ, sahuga ɨdɨɨno, bu nijequenaagoocu-
umitɨ icauno mihugaacɨ, sahuga ɨdɨɨno, bu sanaago gaicujaatɨ mihugaacɨ, sahuga ɨdɨɨno,
bu sinaago gaicujaatɨ mihugaacɨ, sahuga ɨdɨɨno icano.
14 Jaano tuucuumihallɨdɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ miibaacɨ ɨdɨɨno guiisibaneri
eetavocɨnɨuhi. Jaanohallɨdɨ imeegueta icauhi. Jaabaajehallɨvɨ Corderobadɨ iicaabo
minɨsumɨnaa momono caatɨnɨcɨnɨuhi.
15 Jaabo Moocaani toomomɨnaafi uuma ihiimaahicaubo oro ɨmeima icaubo tuucu-
umico iheevequi iguhuganoco, bu imeeguetaco icano.
16 Jaacuumi tehesi sanoodɨnoruu, bu icarecu, bu icaamovo icano sahachutaruu.
Jaacuumico Moocaani toomomɨnaafi ihɨmeiri uhuuvuuno acɨuhi, dos mil doscientos
kilometrohachuta. Jaano itehesi, bu caamovɨ icaamovo, bu icarecu icano samañovɨruu
icano.
17 Jaadɨ bu imeeguetaco uhuuvuuno icaamovo acɨuhi sesenta y cuatro metrodɨno
miyamɨnaa oovonɨcɨyomoneri Moocaani toomomɨnaafi uhuuvuuno.

18 Jaanaa imeegueta jaspe guiisibaneri eetavocɨnɨuhi. Jaanotɨ ifaacuumiu botɨ orori nicucɨnɨuhi. Jaano vidriobadɨ mɨhɨnivatɨno ɨfuvusuuhi.
19 Jaanotɨ bu imeegueta tano guiisibano fanoova iminoono guiisibaneri imibachucɨnɨuhi: Itɨconɨooba jaspe guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba zafiro onoono guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba agata onoono guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba esmeralda guiisibari imibachucɨnɨuhi;
20 Jaano allɨvɨoba onice guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba cornalina guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba crisolito guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba berilo guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba topacio guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba crisoprasa guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba jacinto guiisibari imibachucɨnɨuhi; bu niinooba amatista guiisibari imibachucɨnɨuhi icano.
21 Jaanotɨ iguhugano docedɨno iicano perlanorou. Jaahugaje itɨcovoocɨvɨ sano perlariro eetavocɨnɨuhi. Jaanotɨ tuucuumifeene jɨɨhai sano ororiro eetavocɨnɨuhi, imino vidriobadɨ foovono onoogoonovɨ ɨfuvusuuhi.
22 Jaacuumifaño templojaco atyɨmeutɨhi Aivojɨɨbo Moocaani sihidɨ imityaabo, bu Corderobadɨ iicaabo icamɨsico famañovavɨro tuucuumifaño mejeecɨveji.
23 Jahɨgo cuujeo nɨhɨba, fucuo nɨhɨba icano chahahi Moocaani inamecuri tuucuumico ahachɨcɨnɨmaño, bu Corderobadɨ iicaabo tuucuumico aachɨcɨnɨɨbo iicamaño icano.
24 Jaacuumi seseefañodɨ jiinɨjemɨnaa ataajasucafutuumo ɨgueji. Bu jiinɨjemɨnaa aivojɨto tuucuumijaago imitya, ibocɨ icanoco satyeji.
25 Jaacuumi guhugano foboocɨrahicajitɨhi tahɨgo fucu achahacujimaño.
26 Jahɨgo jiinɨjemɨnaa imityaco, ibocɨco icano satyeji.
27 Jaanotɨ ɨmɨhɨnivanoba tahɨgo feejitɨhi, bu ɨɨdicunoonoco, bu bañɨfiiraco icano omoonɨhicamo tahɨ feejitɨhi icano. Jaanotɨ naha ɨdɨɨmoro Corderobadɨ iicaabohaame fiivohaamefaño imomono acaatɨnɨcɨnɨmo feeji.

22

1 Jaadɨ bu uco ɨɨfusuubo muuai imino inɨfaihu fiivoco aacɨmuuaico. Jaamuuai nɨfaihu jaacuhi cristalbadɨ icahi. Moocaani, Corderobadɨ iicaabo iicamɨsi aivojɨ icagatɨ iinoocɨnɨuhi cuumifeenedɨ.
2 Jaacuumi iicaujɨ jɨɨhai imiyajɨ guiiraajɨ. Jaajɨ guiraaro tumuuaijɨnicɨdɨro icajɨ. Jaanojɨnivɨ fiivo ɨmohoocɨ icahi fanaagovaacɨjɨjɨnivɨ. Jaahoocɨ faficabavavɨro ifanɨhɨbava tɨcovovɨ noova icahi fanɨhɨbavavɨro. Jaahoocɨ aamene jiinɨjemɨnaaco itaabuqui iicano.
3 Bu jahɨgo afaijacɨnɨno chahaji. Tuucuumifaño Moocaani, Corderobadɨ iicaabo iicamɨsi aivojɨ icaga icaji. Jaamɨsico ijeecɨvomɨnaa imehicaji.
4 Jaamo bu diiboco faño ihɨmeque atyɨmehicaji, bu diibo momo ihɨmecunotɨ icanoma icajimo icano.
5 Jahɨgo fucu chahaji. Jaamaño tuucuumifaño iicamo siino seseeque esucuujitɨhi cɨɨjɨgaimecuno seseeque, bu nɨhɨba seseeque icano esucuujitɨhi Aivojɨɨbo Moocaani diitoco ahachɨcɨnɨjimaño. Jahɨgo diito fahiijɨvaro aivojɨtotɨ icaji.

Jesucristo Asaajino Fiitɨcuuhi.

6 Jaadɨ bu uco siino Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Jino aivo miyahiijɨ. Jaanoco aivo mimiyaavogo. Diiboro Aivojɨɨbo Moocaani ihiimaamɨnaaco, Igaijaco aacɨfiibo itoomomɨnaafico jino galluuhi ijeecɨvomɨnaafico ihɨfusuqui goovano iicajinehejeque.
7 Uujoho goovajino asaano, noobo Jesu. Imicani icajiibo jiihaamefaño Moocaani jɨɨbogo acaatɨnɨcɨnɨno onoobadɨ omoonɨɨbo, nooboro.
8 Jaabo uujoho Jua jinehejeque guubuuhi, atyɨmeuhi icano. Jaadɨ diibo Moocaani toomomɨnaafi tonehejeque uco ɨɨfusuuboguiino memuɨɨvuuhi diiboco imeequi.

9 Jaarunofaño uco nuubo: Tollɨ moonɨdino. Mɨɨro uujoho Moocaani jeecɨvomɨnaafi ɨɨbadɨro, bu oono dinahabomɨ Moocaani iijɨco ɨjɨɨbeguehicamobadɨ, bu paryɨ oono jihaamefaño acaatɨnɨcɨnɨnoco imiyaaveguehicamobadɨ icano. Jaanegui Moocaanicoro dihimo, nooboro.

10 Tollɨro bu uco nuubo: Jino Moocaani jɨɨbogo jihaamefaño acaatɨnɨcɨnɨnoco toovono ficuudino. Mɨɨro fiitɨcuujino toneheje iicano.

11 Jaanegui jaafa iimitɨɨbo iimitɨco moonɨɨboro icahi. Jaanotɨ bu ɨɨdicuubo jaafa ihɨdicuunoco moonɨɨboro icahi. Jaanotɨ bu iimiibo jaafa iiminoco moonɨɨboro icahi. Jaanotɨ bu Moocaanidiro iicaabo diiboco jeevesutɨɨbo iicaqui.

12 Jɨɨhɨ goovajino asaano, noobo Jesu. Jaabo uujoho sɨvaji paryɨ omoonɨhicaneheje jaadaco diitoco aacɨqui.

13 Jaabo uujoho ɨmegaoobo, bu allɨvɨoobo icano, bu itɨconɨoobo, bu nijequeoobo oono A, Z icano iicabadɨ iicaabo, nooboro.

14 Imicani icamo imifiiutɨmoco iimitusucuumo fiivoco aacɨno ɨmohotɨ imachuqui, bu iguhugari tuucuumifaño ijɨcafetequi icano.

15 Jaanotɨ ɨɨdicufiimo, bu apichuco ihiimaahicamo, bu gaigooma imitɨnoono iicafifimo, bu sitaaco agaicaaufifimo, bu jihovo ɨjɨmɨco ejeecɨvefimo, bu paryɨ famooro bañɨfiiraco iimogomoro omoonɨfimo icano buhɨgoro icaji.

16 Jaabo uujoho Jesu tatyoomɨnaafico galluuhi paryɨ jinehejeque Moocaani iijanomɨnaaco ijɨɨbeguequi. Jaabo uujoho David tyadimɨhai tanoobo, bu iyaachimɨhaioobo icano. Bu tollɨro uujoho aarɨcuubo cuujetavɨo meecɨrɨgaibadɨ jeevahi, nooboro.

17 Jillɨ Moocaani Gaija, bu Corderobadɨ iicaabo taaba icano neehi: Disaa.

Bu jaanoco muguubumo monoo: Disaa.

Bu adufirari mihicamo, mahadunoco mihimogomo masaamoro mahaduva. Jino ifinɨjitɨno fiivoco tɨcovono mahacɨji jaadusuratɨno.

18 Jaabadɨro bu jihaamefaño acaatɨnɨcɨnɨno Moocaani iijɨco paryɨ uguubuhicamoco jino uujoho neehi: Cajaatyohacho jihaamefaño onoonehejeque janaanɨcɨ ucuubaryuhachiijɨ, bu diitohallɨvɨ Moocaani galluuji isɨfiira ɨdaasuno omoonɨjinoco jihaamefaño eneehicacuunoco.

19 Jaabadɨro bu saatoho jihaamefaño Moocaani iijɨ acaatɨnɨcɨnɨnotɨ samañooco agañɨɨhachiijɨ, diiboco fiivo ɨmoho noovatatɨ ɨcɨtɨɨbocoro imicuumifañotɨ gañɨɨji. Jihaamefaño fiivo ɨmohohallɨdɨ, bu imicuumihallɨdɨ icano fone iimaacuuhi.

20 Jinehejeque ɨjɨɨbogoobo jillɨ neehi: Jɨɨhɨ goovajino asaano, nooboro.

Jɨɨhɨ. ¡Disaa, Aivojɨɨbo Jesu!

21 Jaafa Mohaivojɨɨbo Jesucristo paryɨ amɨɨhaico imino moonɨhi. Fɨne.